 Biblioteca Valenciana

S. XVIII

SIGNATURA

1020

D. NICOLAI BAS,
ET GALCERAN.

THEATRUM
JURISPRUDENTIÆ.
TOMUS PRIMUS.

D. NICOLAI BAS,
ET GALCERAN,

VILLÆ ALGEZIRÆ REGNI VALENTIÆ,
ET IN EJUS CANCELLARIA REGIA
CAUSARUM PATRONI.

THEATRUM JURISPRUDENTIÆ
FORENSIS VALENTINÆ,
ROMANORUM JURI

MIRIFICE ACCOMMODATÆ.

PARS PRIMA IN DUOS TOMOS DISTRIBUTA.

COMPLECTENS PERUTILES, SELECTIORES,
*practicabilioresque Forensis usus materias, & universam Praxim earum, quæ, aut
peraguntur in Judio summarè, aut per usum voluntariæ jurisdictionis,
cum Formulæ, & Libellis opportunis.*

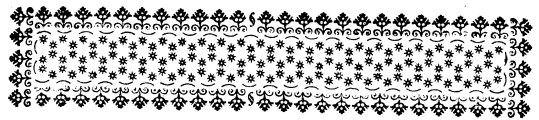
TOMUS PRIMUS.

VALENTIÆ:

Ex Officina Josephi Stephani Dolz, Anno M.DCC.XLII.

CUM LICENTIA, AC SUPERIORUM PERMISSU.

IMMACULATÆ
DEIPARÆ VIRGINI
DERELICTORUM,

COELESTIS HIERARCHIÆ
IMPERATRICI,

PIENTISSIMÆ VALENTINORUM
PATRONÆ,

*SUPPLEX, ET HUMILIMUS SERVUS NICOLAUS BAS,
se, suaque dicat, vovet, consecrat.*

RIS appendo tuis, Piissima Derelictorum Mater, Lucubrationum mearum primitias, quas sub numine, & munimine tuo publicas facio. Cuiam dicarem auspicius? quam tibi, quæ infelicitates mortaliū caritate foelicitas tua. Cui iustiū? quam nitidissimo Iustitiæ speculo. Cui digniū? quam Dei Patris filiæ, Dei filii Matris, & Spiritus Sancti Sponsæ. Cui fidentiū? quam
mu-

munerum erogatrici, miserorum solatio, mirando soli gratiæ. Sed cui sacrandi erant Studii mei Labores, nisi Studioforum Lumini, Sapientiæ Trono, Sapientissimorum Magistræ: injuriosam sanè in hoc volumine se proderet Jurisprudentiæ, si alteri, quam tibi se manciparet: Suscipe ergo, vera afflictorum consolatrix, grati animi obsequium, fove, protege, & parce.

CEN-

CENSURA JACOBI SALA, PRESBYTERI, ARTIUM Magistri, Doctoris Theologi, & utriusque Facultatis in Univeritate Valentina Censoris, & Professoris, Patrochialis Ecclesiæ Divi Andreae Apostoli, nostræ Urbis, Regentis dignissimi.

EX commissione D. D. Marci Antonii Alcaráz & Pardo, Presbyteri, Prothonotarii Apostolici, Nunciaturæque Hispaniæ Judicis Ordinarii, & pro Excellentissimo Archiepiscopo D. D. Fratre Joanne Thoma de Rocaberti, de Consilio Catholici Majestatis, in Valentino Archiepiscopatu Officialis, & Vicarii Generalis Meritissimi, libenti animo vidi, & attentè perlegi, opus juridicum in duos Tomos digestum, primam continens partem THEATRI JURISPRUDENTIÆ FORENSIS VALENTINÆ, quod in lucem edere parat Jurisconsultus Nicolaus Bas & Galcerán, in hac Regali Cancellaria causarum Patronus: in eoque nihil inveni, quod non sit adamusim elaboratum, nihil quod nostræ fidei purissimè officiat lumini, vel bonorum morum noccat candori: quin utili varietate quæstionum, observationum, & Sententiarum, quas continet, inspecta, dignum quidem, non solum approbatione, verum etiam immortalis laude videatur. Gratulor Academiæ nostræ, Foro, Regno, & Orbi, quod tantus, tamque eximius vir, scintillas suæ Jurisprudentiæ expandens, hujus grati, atque mirifici laboris susciperet magnitudinē, & opus aggrediretur, quod hucusque à nemine Provinciæ nostræ Scriptorum tentatum fuit, & taliter perficeret, quod Judicibus omnibus, & Magistratibus Regni, & Orbis erit lucidissimum Jurisprudentiæ speculum; Advocatis fulgentissimum clientelle luminare; Causidicis, & Procuratoribus securissimum strepitus judicialis itinerarium; Tabeionibus, & Scribis, indelebile aëuationis monumentum; & omnibus in foro, & extra forum versantibus inæstimabile Romani juris, ac Patrii Thesaurum: Cum ergo THEATRUM istud tanta eruditione ornatum, omnibus appareat voluptuosum, necessarium multis, & Reipublicæ bono utile, dignum erit prælo, & præmio, sic censo, Valentini 4. Septembris 1687.

Doct. Jacobus Sala.

Imprimatur.
Doct. Alcaráz, Vic. Gen.

Imprimatur.
Don Mattheus Rodrigo, Reg. Fisc. Advoc.
SU.

SUMA DE LA LICENCIA.

Tiene licencia de los Señores del Real Consejo, Joseph Estevan Dolz, para poder reimprimir la Obra de Nicolas Bas en dos tomos, intitulada: *Theatrum Jurisprudentie*, como mas largamente consta por Certificacion de Don Pedro Manuel de Contreras, Escrivano de Camara del Rey nuestro Señor, y de Gobierno del Consejo, dada en Madrid à 16. de Noviembre de 1742.

SUMA DE LA TASSA.

Tasaron los Señores del Real Consejo esta Obra en dos tomos; intitulada: *Theatrum Jurisprudentie*, à seis maravedis cada pliego, como mas largamente consta por Certificacion de Don Pedro Manuel de Contreras, dada en Madrid à 16. de Noviembre de 1742.

ERRA-

ERRATA PRIMI TOMI.

Pag. 7. col. 1. lin. 21. *Lapus*, lege *Lapus*. Pag. 184. col. 1. lin. 10. *interuenerunt*, lege *interuenerunt*. Eadem pag. col. 2. lin. 21. *esritos*, lege *esrito*. Pag. 433. col. 2. lin. 7. *identitatis*, lege *identitati*. Pag. 441. col. 1. lin. ult. *admit*, lege *admissi*. Pag. 444. col. 1. lin. 23. *censtus*, lege *censtus*. Pag. 540. col. 2. lin. 37. *millaribus*, lege *millaribus*.

Este tomo primero de la Obra de Nicolas Bas, intitulada: *Theatrum Jurisprudentie*, con estas erratas corresponde à su original. Madrid, y Noviembre 24. de 1742.

Lic. D. Manuel Licardo de Rivera,
Corrèct. Gen. por su Mag.

AD

AD LECTOREM.

ZELO utilitatis publicæ commotus luci incepti dare Theatrum Jurisprudentiæ forensis, non animo docendi praxim Judiciorum Valentie, veteranos juris practici Professores, sed aliquantulum lucis dare imbecillis Fori Tironibus. Nullus hucusque à Regno capto ex tam celeberrimis, eximis, & Sapientissimis Advocatis, & Jurisconsultoribus nostris voluit studiosè juventuti consulere (prout in aliis multis Regnis) Typis mandando actionum formulas, & Libellos Judiciales simul cum praxi ordinis judicialis nostri Regni; ego inter vigilias Jurisprudentiæ meæ hæc adimplere curavi, complicando, non sine fastidioso labore, Jurisprudentiæ forensis Valentiniæ Romanæ accommodatam, & Judiciorum ordinem Libellatum: Ne ergo aliqua prætermitterem, in tres divisi partes istiusmodi lucubrationes. Primam in duo volumina digestam, nunc tibi offero, amantissimè Lector, in qua ferè omnia, quæ in Regni Tribunalibus per Summariam cognitionem, & voluntariæ jurisdictionis usum trutinantur competes mira claritate ordinata, ingenti numero selectissimarum Gravissimæ Senatus nostri Sententiarum ornata, quarum non contemnendam partem vidi in originalibus, cæteras ex fide animadversionum adnotationibus ab Advocatis primariis reconditis, & custoditis selegi. Secundam, ubi Judicium Ordinarium à Libelli oblatione usque ad sententiam, & appellationem enucleatur, & tertiam ubi universam executionum materiam, & praxim docetur, expecta: utinam sit absque salutis interitu (nam inter laborum crummas aliquantulum illius preciositatis amisi) & absque mendis, & erratis, quæ minora forent, si Typographorum imperitia non esset tanta, & incommoda valetudo non me teneret. Tu igitur benevolè Lector, accipe benignè labores istos, corrige, auge, protege, & frue felicitèr, vale, & fave.

IN-

INDEX CAPITUM PRIMI TOMI.

- P**RÆLUD. Juris Practici Judicibus utile.
- CAP. I. De Feriis.
- CAP. II. De Registratione instrumentorum, quæ solet fieri in Libris Curie Justitiæ Civilis Valentie, & illius utilitate.
- CAP. III. De Insinuatione donationis.
- CAP. IV. De Manifestatione donationis, & aliorum instrumentorū.
- CAP. V. De Manifestatione, & publicatione testamenti nuncupativi.
- CAP. VI. De Testamento scriptura privata factō, & illius publicatione.
- CAP. VII. De Protestatione Apoche, & exceptione non numeratæ pecuniæ.
- CAP. VIII. De Protestatione dotis, sive de exceptione non numeratæ dotis.
- CAP. IX. De Protestatione confessionis mutui, & depositi, sive de exceptione non numerati mutui, aut depositi.
- CAP. X. De Protestatione alimentorum.
- CAP. XI. De Decretis.
- CAP. XII. De Decreto ad alienanda bona immobilia minorum.
- CAP. XIII. De Decreto ad alienanda Universitatis bona.
- CAP. XIV. De Decreto ad alienanda Ecclesiarum bona.
- Cap. XV. De Decreto ad constituendam dotem minoribus in bonis immobilibus.
- CAP. XVI. De Decreto ad conficienda instrumenta, nuptialia matrimonio constanter.
- CAP. XVII. De Decreto ad alienanda bona majoratus, aut fideicommissi.
- CAP. XVIII. De Decreto ad reestmandam pecuniam proprietatis census depositam.
- CAP. XIX. De Decreto in transactionibus interponendo.
- CAP. XX. De Decreto ad reparandas domos, & ædificia diruta reedificanda.
- CAP. XXI. De Decreto ad alimenta minoribus taxanda.
- CAP. XXII. De Decreto ad taxad: Salaria Tutoribus, Administratores, Advocatis, & Procuratoribus.
- CAP. XXIII. De Remedio ad impugnanda decreta.
- CAP. XXIV. De Declaratione Patris potestatis, & legitimæ administrationis.
- CAP. XXV. De Majoris ætatis declaratione.
- CAP. XXVI. De Declaratione intestate successione.
- CAP. XXVII. De Declaratione succedendi jure vinculi.
- CAP. XXVIII. De Divisione bonorum hæreditariorum, vel Communium.
- CAP. XXIX. De Hærede beneficio hæreditariarum rerum rationem reddente.
- Cap. XXX. De Juribus domini directi, & stylo capibreviandi.

THEA.

THEATRUM
JURISPRUDENTIÆ
FORENSIS VALENTINÆ.

PARS PRIMA.

CONTINENS UNIVERSAM PRAXIM EARUM,
quæ in Tribunalibus Civitatis, & Regni per usum
voluntariæ Jurisdictionis expediuntur.

AUCTORE

NICOLAO BAS ET GALCERAN,
patricio Algezirensi, J. U. D. & in Civitate
Valentiæ Advocato.

PRÆLUDIUM JURIS	6	Hispanie Reges, nulli Imperio, in tem-
practici, Judicibus		poralibus subduntur.
utile.	7	Pontifex, in spiritualibus, subduntur.
	8	Leges Imperatorie, & Pontificie, quoad
		temporalia, non sequuntur in Regno,
		uti leges.
SUMMARIUM.	9	Civiles leges, aut glossæ, non allegantur
1		in Regno ab advocatis, aut consiliis
2		in scripturis, & quæ pena puniuntur
3		contra facientes.
4		Judicari debet in Regno juxta foros.
5		10 Fori, quoad nos sunt jus commune, quoad
		Regem jus municipale.
		11 Reges lata à Principe Seculari, an ligent
		Ecclesiasticos, remissivè.

Theatrum Jurisprudentiæ:

- 2 Judices Ecclesiastici & debent judicare in Regno juxta foros.
13 Fori Regis Jacobi fuerant facti interventibus Prelatis Corone, & Nuntio Apostolico.
14 Fori in Civitatibus generalibus sunt de consensu status Ecclesiastici.
15 Fori habent vim Canonis Provincialis, ligantque Ecclesiasticos, & eorum bona.
16 Fori contra Ecclesiasticam libertatem, non debent observari ab Ecclesiasticis, nisi serventur iuris interveniat auctoritas.
17 Ecclesiastici nequeunt iuribus immunitatis remanere, etiam cum Prælatorum auctoritate.
18 Fori non debent rogari ab Ecclesiasticis, contra statuta a Romano Pontifice.
19 Actus Curie brachii Militaris, aut Regalis, pragmaticæ, & similes leges, non ligant Ecclesiasticos.
20 Fori sunt intelligendi juxta litteram, & absque interpretatione.
21 Fori debent observari, licet rigores fuerint, quia rigor scriptus, præjatur equitati non scriptæ.
22 Fori non admittunt interpretationem extrinsecam, bene vero intrinsecam.
23 Fori de sumptibus à jure communi, admittit omnes interpretationes, quæ juri communi non adversentur.
24 Fori nostri, non admittunt interpretationem extrinsecam.
25 Limita, nisi omnimoda rationis identitate concurrerit.
26 Fori pœnalis, & odiosi, & ultra jus admittunt extensivè ex rationis identitate.
27 Fori pœnalis, & odiosi, non extenduntur de casu ad casum, nisi ex majoritate rationis.
28 Fori non admittunt interpretationem restrictivam.
29 Fori admittunt interpretationem significativam, aut declarativam.
30 Fori possunt interpretari de iurisdictione, non solum à Principibus, sed à quolibet iudice.
31 Fori, & leges anteriores, revocantur per posteriores.
32 Fori, & lex, ut obliget, non sufficit, quod confirmatur, & publicatur, sed quod à Populo admittatur.
33 Forus, aut lex, semper censetur latus sub conditione, si à Populo admittatur.
34 Forus, aut lex publica in dubio semper censetur admissa, nisi contrarium probetur, secus si pœnicatus non fuerit.
35 Forus nequit dici in observatis, etiam per mille annos, si non eoverit casus, in quo potuit observari.
36 Forus dicit observari, non obsequente consuetudine contraria, aut fido.
37 Consuetudo nequit allegari contra legem, si legitime non est prescripta.

- 39 Fori improbantur allegari consuetudinem contra foros, non loquuntur de immemoriali consuetudine.
40 Immemoriali consuetudo nunquam exclusa censetur, nisi de illa specificè mentio fiat.
41 Immemorialis consuetudo nequit allegari, contra constitutiones Catholonicæ.
42 Consuetudo legitime prescripta, potest legem derogare de jure.
43 Consuetudo ordinaria in nostro Regno, nequit foros derogare, nisi fuerit immemorialis.
44 Regnum Valentie fuit conquistatum ex auspicijs Aragonensium anno 1238.
45 Fori Aragonum fuerunt in Regni partibus observati.
46 Forus Aragonum hodie jam non allegatur in aliqua Regni parte, sed forus Valentie.
47 Fori, & actus Curie, & privilegia differunt inter se, sicut leges Romanorum.
48 Fori sunt leges generales, & feruntur ad similitudinem legum Civitatum.
49 Leges Romule, eorundem alicuius Curie.
50 Fori in nostro Regno non sunt, nisi in civitatibus generalibus, & omni Populo intercurrentes.
51 Populus Romanus, divisus erat, in tres tribus.
52 Populus noster Valentinus divisus est in tres partes, sive tribus, ex quibus una est brachium Regiæ, & ex quibus componatur, & cui parti Populi Romani correspondat.
53 Brachium mittitur ex quibus componatur, & cui parti Populi Romani correspondat.
54 Brachium Ecclesiasticum ex quibus componatur, & cui parti Populi Romani correspondat.
55 Stamentum Militare facti deliberatione nemine discrepante, ex consuetudine, non ita dicitur de aliis Stamentis.
56 Regnum omne, & illius vera representatio, reperitur in tribus brachiis.
57 Fori feruntur in Regno calatis comitiis, & convocato Populo, & consentiente, & quomodo convocatur, ubi quod non per brachium.
58 Forus fit, ad propositionem brachiorum Regni, & quomodo.
59 Fori nequeunt fieri à Domino Rege, nisi in Curia generalibus, Populo consentiente.
60 Forus consistit in Principis Decreto, & non in Populi propositione, ubi ratio iuristica.
61 Rex poterit decernere detrahendo, aut addendo Populi propositioni aliquid additum, aut detractum, non fit contra foros Regni.

Pars I. Præcludium.

- 62 Fori nostri nihil aliud sunt, quam quadam pacta inter Regem, & Populum.
63 Fori sunt leges pactionate, que mediante pecunia in contractum transferunt, & fuerunt irrevocabiles facti.
64 Propositione facta in Curia generalibus à Populo Regi, ut forus revocet, si decretum fuerit à Rege factum eam aliqua qualitate non conformi propositioni, debet fieri decreto, nisi Populus protestetur.
65 Rex in Regno non est legislator absque Populo ad revocandos foros.
66 Princeps tenetur observare conventiones, sicut pactionate, & contractum non revocari.
67 Rex non potest extra Curias foros, & leges pactionatas statueri.
68 Leges potest Rex facere in Regno extra Curias generales, qua non derogent foris.
69 Forus in utilitatem privatam factus potest revocari à Rege, de privati consensu extra curias generales.
70 Fori poterunt revocari à Rege extra Curias generales, si necessitas publica urgeat.
71 Forus in Curia generalibus potest revocari proponente uno, aut duobus brachiis, quoad personas, & bona brachii propositi.
72 Fori Regis Jacobi, an sint leges pactionate.
73 Fori Regis Jacobi sunt jurati, & confirmati, & promissionem extat, quod à successoribus serventur.
74 Fori invariabiliter à Regibus in principio gubernantur.
75 Fori jurati irrevocabiles sunt, iuxta sententiam Aragonensium.
76 Fori Regis Jacobi iuxta aliquos sunt irrevocabiles.
77 Curias generales non celebravit Rex Jacobus Primus in Regno, neque leges pactionatas, aut irrevocabiles fecit.
78 Fori Regis Jacobi Primi fuerunt facti de procerum consilio, & maiorem habent auctoritatem, quam alie leges, sed non sunt leges pactionate, aut irrevocabiles.
79 Juramentum non facit foros irrevocabiles, quia non auget obligationem extensivè, sed intensivè.
80 Confirmatio non dat novam essentiam legibus, sed retinet illam intra suos limites.
81 Actus Curie quid sit, & in quo differat à foro.
82 Actus Curie solum obligat personas illius brachii rogantis illum.

- 83 Actus Curie ligat personas alterius brachii non rogantis illum, si protestatio non emittatur à brachio, aut brachiis non consentientibus, & quare.
84 Intelligi quando actus Curie sint ceteris brachiis favorabilis, non tunc habetur pro consensu taciturnitas, sedas si fuerit protestatio.
85 Privilegium Regni quid sit.
86 Privilegia Regni apud nos sunt leges generales, & sub qua reperiantur differentia.
87 Privilegia nostri Regni sunt leges pactionate, & irrevocabiles, & quæ de casu.
88 Privilegia concessa in remunerationem, sunt irrevocabilia.
89 Limita si servitium quod remuneratur, non sit æquale privilegio.
90 Limita etiam si concurreret, publica utilitas.
91 Privilegium obtentum neque pro pretio, aut remuneratione, poterit ad libitum Principis revocari.
92 Amplia etiam si de illo non fiat expressa mentio, nisi clausam fuerit in corpore juris.
93 Privilegia Regni si universim alterantur, erant leges, quoad omnes casus, sicut si particulariter.
94 Privilegia Regni particulariter loquentia non extenduntur, neque ex iacuitate, aut maiestate rationis, neque ad alium casum, neque ad alias personas.
95 Pragmatica sanctiones, sunt leges generales in nostro Regno, & sicut à Domino Rege extra Curias.
96 Pragmatica non possunt fieri contra foros, aut Privilegia Regni, neque illa detrahentur.
97 Limita si urgeret utilitas publica.
98 Pragmatica possunt facere pro Regibus in Regno, cum deliberatione Concilii Regni.
99 Pragmatica à pro Rege facta cum deliberatione Senatus perpetua sunt, & durant finito officio.
100 Pragmatica pro Regibus non possunt derogare pragmaticis Domini Regis, & merito minus fieri, & privilegia Regni.
101 Pragmatica debent publicari, quia sunt leges, que absque publicatione non obligant.
102 Lex juxta aliquos non obligat, nisi post duos menses post publicationem, & quomodo intelligatur.
103 Contrarium verum, nisi in ipsa lege tenetur agnoscatur.
104 Fori, & actus Curie obligant à die quo in Joho fuerint publicati.

cap. per venerabilem, n. 24. qui filii sint legiti-
mi. Celsus in officio. cum domin. nom. 6. De
pofol ad Mietres, verb. Comes Barcinona,
f. 45. Saccia de iudicio, lib. 1. cap. 16. n. 3.
Petrus Gregorius Tolofanus de republica, lib.
6. cap. 13. num. 26. Guiterrez practice, lib. 4.
quæst. 11. Larrea allegat. fiscal. 12. n. 10. lib. 1.
Solozano de iure indiar. tom. 1. lib. 3. cap. 1.
num. 85. Ferrer part. 3. observat. cap. 2. observat.
Dicte, Malino de ritu nuptiar. lib. 1. compa-
rit. 2. n. 18. Suelves confil. 42. num. 1. lib. 2.
Ermolin. ad text. in cap. nunci. de iudicio,
quæst. 6. per tot. Cortiada dict. decif. 7. num.
78. D. Matheu dict. cap. 1. §. 2. num. 4. Supremo
7 a non Ecclesie. A tituli subdantur, non solum
in iudiciis, sed etiam in temporalibus,
saltem indirecte, licet in ordine ad spiritua-
lia, & in quantum in his supernaturalis ex-
tegit, ap. per venerabilem, §. 1. lib. 1. fol. regim.
Bernin. de canonico potestate, §. 105. per tot. no-
flet Morla in juris empirio. 1. observat. 2. de iuris-
dict. omni. iudic. quæst. 1. n. 12. Tortelanc. de
Mugia, lib. 3. cap. 2. num. 4. cum sequent. Car-
rena de Offi. Sancta Inquisitionis, part. 1. tit. 1.
§. num. 67. Unde, in nostro Regno non tenetur
legi in iudicando iuris communis constitutio-
nes, tam quam leges, Suarez de legib. lib. 4.
can. 7. Molina de iustitia, tract. 1. tracl. 2.
disput. 30. Diana part. 5. tract. 1. observat. 2. de iuris-
dict. omni. iudic. quæst. 1. n. 12. Miscellan. resol.
69. Fermolin. ad rubr. de constit. 44. a n. 31.
D. Matheu de regim. d. §. 2. num. 8.
Hæc quæ tradimus antiam præbuerunt
nostris legislatoribus, ut prohiberent advocatis,
& procuratoribus allegare in iudicio, & liti-
bus iuris communis constitutiones, aut illarum
glossas, For. 4. in proemio foror. lib. 5. de
allegat. 6. interpretatio de iudic. decretalis, d. de
cretis, d. sensu glossæ de aquilis. Privilegium 65.
Faber in corpor. privilegior. fol. 19. ibi: Exclu-
sive sunt ex nullo, & omni forma legum,
quæ non nomen sui ab aliquibus allegari. Item
habetur in Privilegio iustitiam Regis 37. fol.
12. Et si facti advocatus in scripturis, ad
litis occasione, legem civilem, aut Impera-
toriam, aut aliquam aliam gaverit glossam, de-
bet scriptura, aut libellus lacerari, & si iudice
fuerit admittis multandus Advocatus, & iur-
tax, & cauz actarius, decem morab-
tutinis auri, For. 5. in proem. foror. lib. 5.
Ordinam, è sem fur non, que aliqua perso-
na de qualivol ius, estiment, d. condicio fia,
no 90, d. presumpcia, adnotant in pleyti, d.
quæstion, que davant la Cort se menarion alle-
gar algunes lley, decretals, o decretis, d. glos-
fer de aquelles; Et si ho fero, que la Cort no
reia aquelles; aut encostrion fassa e quivera
la escriptura, en la qual, les dites lley, de-
cretals, o decretis seran allegades, e declar-
ades, o possades, è no res meny, que lo Ad-
vocat que ordenades les haurà; è la Cort
que les rebra, è l'Assessor de aquella, è lo
encoregut casen en pena de deu morabutus
de or, o pagadors de bens lurs, &c. Solum
ergo in Regno prout in multis aliis Regnis
debet iudicari iuxta foros, & dispositum
in illis literaliter, For. 1. §. 4. in proem.
foror. ibi: Ordinam, que la Cort iudge, è
determine los pleyti, e quæstion, que jons
è seran en lo Regne de Valencia, segons la for-
mos del fur de Valencia, è la letra tan jura-
ment. Privileg. 37. Jacobi I. Docent ex no-
stris Dominus Leon de ff. 12. num. 15. Domi-
nus Thomas Cerdan de Tellada in suo veri-
logio, cap. 1. §. 1. Belluga in Specul. Prin-
cip. cap. 11. §. 1. bis igitur, num. 3. Decisiss-
mus Petrus Augustinus Morià in iuris em-
pirio, part. 1. lib. 1. quæst. 16. num. 13. Dom-
Mathæus de regim. dict. cap. 1. §. 2. num. 8.
& 9. & cap. 10. §. 1. n. 5. Præpositus Hier-
onymus Izabro in paxi præfator. cap. 36.
n. 52. Excellentissimus Dominus Don Chri-
stophorus Crepi de Valdura, dignissimus
Vicecancellerarius in suis doctissimis observa-
tionibus, part. 1. observat. 1. num. 16. cum se-
quentibus, & ex exteris docent Petrus Grego-
rius de republica, lib. 6. cap. 13. n. 26. Molina
in reportor. foror. verb. Foras, n. 123. pag-
mibi 733. Diana part. 3. tract. 14. miscellan.
resolut. 69. Anatus Rodriguez de examinan-
do processu, cap. 10. a num. 14. Villalobos in
Summa, part. 1. tracl. 2. de legib. diffinit. 7.
Cortiada tom. 1. decif. 24. num. 189. cum se-
quentibus. Fermolin. ad text. in cap. in causis
15. de testibus, quæst. 1. n. 17. cum sequentibus.
Lelius Altogradus consil. 93. num. 14. tom. 2.
D. Emmanuel Alvarez Pugas resolut. foror.
cap. 1. n. 17. & 18. Don Petrus Quejada, &
Pilo differat. 14. n. 11. Felicianus de Oliva de
foro Ecclesie, part. 1. quæst. 36. per tot. Cardi-
nalis de Luca de iudicio, articulo 35. num. 44.
& esto quoad Dominum Regem fori nostri
jus municipale sint, ut notat Dominus Crepi
observat. 111. n. 24. quoad observantiam no-
stram, & quoad nos, jus commune nostrum
sunt, ut ex nostris docent D. Leon decif. 1.
n. 17. tom. 2. & decif. 12. n. 15. & tom. 2. in
iuris respons. post decif. 210. n. 35. Morià in
iuris empirio, tit. 1. quæst. 16. num. 15. D. Ma-
theu d. cap. 1. §. 2. n. 10. & cap. 10. §. 1. n.
5. D. Crepi d. obere. 111. num. 24. & in ter-
minis aliarum Provinciarum docent Fran-
chis decif. 102. n. 21. p. 1. Gema decif. 50. n. 5.
Valafus consil. 103. n. 8. Cancr. var. lib. 2.
cap. 1. n. 2. Afflicus in proemio, constit. regni.
Lupus in introduct. rubric. de donat. inter. n. 6.
Thebus decif. 546. n. 2. Guiterrez practice. lib.
4. quæst. 42. n. 14. Cubed. decif. 211. num. 1.
Mauriz. in dialogo relator. par. 3. cap. 34. n. 3.
Didac.

Pars I. Prælium.

Didacus Perez in proemio ordinat. quæst. 3.
Don Acalus Ripoil de regia, cap. 4. num. 3.
Don Petrus Quejada, & Pilo differat. 21. n.
89. Felicianus de Oliva de foro Ecclesie, 1. part.
quæst. 36. num. 14. Cardinal. de Luca dict.
differat. 53. num. 44. Benedictus Carpoz-
nius in jurisprudentia forensi Romano Saxoni-
ca, part. 2. consil. 14. differat. 53. num. 1. & 2.
Egidius de Castellon in alphabeto juridico,
verb. Lex, n. 6. Carolus Spadara in tracto
vidual, disquisition. 45. n. 246.
Debent non solum Iudices laici in Regno
nostro iuxta foros iudicare, sed etiam Eccle-
siastici Iudices, nam omnia questione litan-
vite licet leges à seculari Principe latae de-
beant ab Ecclesiasticis observari, in liti-
um decisionibus, de qua videndi, text. in cap.
in adiutorium, diffinit. 10. cap. in legibus 12.
quæst. 2. cap. innovat, de arbitris, cap. super
spacia, de privilegiis, cap. 1. de novo operis
non letione, Lupus allegat. 10. Mexia de
taxi panis, consil. 5. num. 3. Bovadilla lib. 2.
politica, cap. 17. & 18. Murra de iurisdict.
1. part. 4. num. 27. Belarm. lib. 1. de Rom-
anus Pontifice, cap. 7. de Clericis, & cap. 28.
Menoch. conf. 800. num. 21. & conf. 1000.
Salcedo in prax. cap. 55. Fatnac, de Inqui-
sit. quæst. 8. num. 30. Covarruv. in regula
puffessor. 2. part. §. 4. num. 9. Guiterrez alleg-
10. num. 2. Sarmiento selectar. lib. 7. cap. 15.
Diana part. 1. tracl. 2. resolut. 70. & part. 6.
tracl. 8. resolut. 4. Solozano de iure Indiar.
tom. 2. lib. 3. cap. 27. num. 26. Felician. de
Oliva de foro Ecclesie, part. 1. cap. 20. per tot.
Salcedo de lege politica, lib. 9. cap. 4. num.
9. Franciscus Rocco de officio, rubr. 14. §.
4. num. 17. Mauton. de contrabanno, quæst. 8.
num. 3. In nostro Regno certum est, quod
fori, tam conditi à D. Rege Jacobo I. quam
ab aliis Regibus in Curis Generalibus editi,
debet à Iudicibus Ecclesiasticis custodiri,
qui tenentur iuxta eos iudicare, nam fori
Regis Jacobi prædicti, fuerunt facti inter-
venientibus cunctis Coronæ Aragonum Præ-
latis, for. 1. in proem. foror. ibi: Ab consell de
en Pere, per la Gracia de Deu Arquebis de
Tarragona, & de els Bishes de Arago, è de Ca-
talyana, &c. D. Leon tom. 1. decif. 61. num. 5.
D. Raymondus Mora in recapit. foror. rubr. 26.
in notis, versis. primo, D. Crepi observat. 35.
num. 3. D. Matheu de regim. cap. 1. §. 2. num.
30. & adhuc legato Apostolico prætente, ut
communis traditio docetur, & auctor est,
Belluga in speculo Principum, rubr. 11. §. vi-
dentium, num. 10. Dom. Leon dict. decif. 61.
num. 4. & 5. & tom. 2. decif. 148. num. 7.
D. Mora dict. rubr. 26. versis. Et sermo, D.
Matheu ubi prænotat, D. Crepi dict. num. 3.
Et similiter fori editi in Curis Generalibus
sunt intervenientibus cunctis Regni Yalen-
tiæ Prælati, & de illorum expresso consensu,
quia Samentum Ecclesiasticum, in quo re-
frenatus reperitur omnis status Ecclesia-
sticus Regni, intervenit, & cum in his for-
is, & D. Regis Jacobi I. status intervenit
Ecclesiasticus, & de Ecclesiasticorum consensu
facti fuerint, habent vim canonis provin-
cialis, & ligant Ecclesiasticos, & totum bo-
na, ut recte probatur ex text. in cap. regula
2. §. porro, 5. diffinit. cap. cum omnes, cap.
cum accessisset, de constitutionibus, cap. 2.
de iur. iuris. Morià in iuris empirio, part. 1. tit.
1. quæst. 16. a num. 9. D. Leon dict. decif. 61.
num. 5. & decif. 148. num. 7. D. Mora ubi præ-
notat, D. Crepi dict. obere. 53. num. 1. D. Ma-
theu ubi prænotat. Cenedo practice, quæst. 18.
n. 18. Cancr. variar. lib. 2. cap. 2. num. 124.
Anguianus de legib. lib. 2. contror. 14. cum
duabus sequentibus. Carolus de Graffis de officio
Clerici, efficit. 2. per tot. præcipue num. 183.
Sesè de inhibitione, cap. 9. §. 3. a num. 14. Por-
toles ad Molin. §. Clericus, a num. 17. Caitro-
palao in opere moral. tom. 1. tracl. 3. disput. 1.
punct. 23. a num. 4. & punct. 24. §. 6. a num. 6.
Cancellus de immunitate, lib. 1. quæst. 1. n. 54.
Guirba decif. 126. a n. 1. Suelves conf. 9. sub
num. 8. num. 30. Covarruv. in regula
ad capital. Regni Sicilia, in proem. tom. 1. n.
8. & tom. 5. cap. 209. n. 5. Fragoso de regim.
Reipublicæ Castellane, lib. 2. disp. 4. num. 3.
Sperellus decif. 10. cum tribus sequentibus. De-
xart ad capital. Regni Sardinie, cap. 28. num. 2.
de salariis, fol. 853. & in proem. nu. 23. fol. 14.
Cortiada tom. 1. decif. 7. n. 85. Capulus Lan-
tro tom. 1. decif. 66. a n. 21. Julius Caponi.
tom. 3. disp. 173. num. 24. Sed hoc non ab-
solute intelligendum creditur, imò cum hæc di-
stinctione, quod si fori non fuerint contra Ec-
clesiasticum liberatum, debebant ab Eccl-
esiasticis Iudicibus observari, non tamen si
cõtra liberatum Ecclesiasticum fuerint, nam
etiam si cum intervenia Prælatorum Regni,
& totius Ecclesiasticis status facti reperiantur,
non debent ab Ecclesiasticis observari, Pon-
tificis auctoritate deficiente, Bardax. in foro
1. num. 7. de competentia jurisdictione. Suarez
contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 32. Rovin-
rez de lege Regis, §. 4. num. 27. Cancr. variar.
part. 2. cap. 1. num. 124. Morià in iuris empirio,
part. 1. tit. 1. quæst. 16. num. 27. Belluga in cap. 1.
de foro competentis, Suelves conf. 9. sub num. 39.
Sperellus decif. 37. num. 63. Deibone de iur-
mentis, dubitat. 27. sect. 13. in advertentis, nu-
1. Cortiada dict. decif. 7. num. 87. Ratio non
est inobscura, quia Ecclesiastici intervenien-
tes in Comitibus generalibus, non possunt iux-
ta anteriorem sententiam iuris immunitatis, &
libertatis Ecclesiasticæ renuntiare, etiam
de consensu Prælatorum, cap. innotita 42. cap.
plu.

tiam de Saboya militem R.M.S. die 20. Septembris 1687. in favorem Conventus Incarnationis, & contra D. Hylarionem Major Prefbyteri. & alios Referente Doctissimo Senatore Francisco Ortino, & Luqui, generoso, ubi dispositio fortis 3. *in partibus*, excludens filium naturalem a successione patris intestata, ex tantibus consanguineis, non fuit extensa ad causam intestate successione matris.

28. Quod procedit etiam si major ratio concurreret ad extensionem, potest enim, & potest dispositio non extenditur ad alium causam, aut personam, etiam ex majoritate rationis, Salas de *legibus*, *disputat.* 20. *sect.* 11. n. 110. Suarez de *legibus*, *lib.* 8. *cap.* 28. *num.* 11. B. macin. *in opere moralis*, *disputat.* 1. *quest.* 3. *punct.* 7. §. 2. n. 12. Callropal. *in opere moralis*, *part.* 1. *tractat.* 3. *disputat.* 4. *punct.* 13. *num.* 1. Ferdinand. de Eleano *de testamento*, *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 10. Cardinal. de Luca de *fund.* *disputat.* 2. *sub num.* 7. & de *testamento*, *lib.* 10. n. 6. & habet locum doctrina a nobis tradita, etiam si extensio desideretur fieri in favorem Republice, Carol. Anton. de Luca ad *Francisci*, *disputat.* 31. *num.* 6. Don Michael de Caldero *disputat.* 35. *num.* 13. poterit tamen Princeps forensi extendere dispositionem, ad alium causam, si non per modum extensionis rigorose, sed per modum legis ad illum causam lata, de quo dicam infra, interim vide, D. Crepiti *disputat.* 1. n. 15. *cum sequent.*

29. De interpretatione restrictiva, sive correctiva fororum, tene, non esse in Regno admittendam, nam Rex nequit limitare, corrigere, aut restringere id, quod in foris constitutum, D. Crepiti *disputat.* 1. n. 45. adde Carpan. ad *statut.* *mediolan.* *cap.* 174. n. 14. §. 69. *lib.* 2. Mascard. de *interpretat.* *statutorum*, *lib.* 2. n. 73. Cancer. *variis*, *lib.* 2. *cap.* 1. n. 7. & *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 52. Ramirez de *lege Regia*, §. 19. & §. 25. De *legibus*, *in specul.* *princip.* *rubr.* 47. n. 2. Sed *de testamento*, *lib.* 4. n. 46. & de *inhibitione*, *cap.* 1. §. 5. n. 6. Fontan. *disputat.* 3. n. 25. & *disputat.* 283. *num.* 7. D. Matheu *disputat.* 1. §. 2. n. 4. declaratoria autem, & significativam fororum interpretationem, precelle admittere debemus in Regno, quia, essi cautum habeant, quod fori ad litteram intelligantur, ut nullo jure civili, declaratoria tamen interpretatio, & declaratoria non censetur rejecta, quia adeo naturalis est, & necessaria, ut nullo jure civili, sive lege prohiberi possit, videtur in *tractat.* *an per statutum*, *verb.* *interpretatio*, *num.* 10. 11. & 14. & in *l. in bonis*, §. *final.* ff. *de ac. C. de notor.* *conf.* 101. n. 5. Plot. *conf.* 17. *num.* 68. Orian. *de interpretat.* *statutorum*, *num.* 6. Mierr. *ad constitut.* *Catalon.* *colat.* 4. *cap.* 10. n. 13.

Ferrer. *par.* 1. *observat.* *cap.* 23. n. 1. Portol. ad *Molin.* *verb.* *forus*, n. 17. Cancer. *variis*, *lib.* 3. *cap.* 3. n. 62. Mascard. de *interpretat.* *statutorum*, *conclus.* 2. *num.* 80. Fontanel. de *patr.* *nuptial.* *class.* 7. *lib.* 3. *par.* 9. n. 24. Callanet. *conf.* 60. n. 16. Francie. Ferrer *super constitut.* *Los impub.*, *class.* 6. n. 35. Suelves *conf.* 2. n. 16. & *conf.* 100. n. 10. *cont.* 1. & *in semicent.* 2. *conf.* 11. *num.* 21. D. Crepiti *disputat.* 1. *num.* 67. *cum sequent.* Carpozovius *in jurisprudent.* *forens.* *part.* 3. *constitut.* 20. *desinit.* 10. *num.* 6. Et quamvis regula juris sit, quod ejus est interpretare, cuius est condere, tamen hanc declaratoriam interpretationem, possunt facere non solum illi, qui condendi legem habent jus, sed iudices, & magistratus in decisione causarum, ut probatur ex *text.* *in l. non*, ut *ait* 13. *ff. de legib.* Cancer. *variis*, *lib.* 3. *cap.* 3. n. 69. D. Crepiti *disputat.* 1. n. 69. & 70.

Diximus hanc esse fori, ut decidatur lites, sed ut foris statui possit, non debent periri per foros posterioribus revocari, leges enim antiquae, per posteriores abolerunt, §. 26. *cum vulgat.* *ff. de legib.* Gonzal. Tell. *ad text.* *in cap. cum tanto* 11. *de consuetud.* *num.* 9. Calligon *in alphet.* *verb.* *lex*, n. 73. Spadaza *in theatr.* *vineti.* *disputat.* 38. n. 237. Franciscus Maria Pechii de *aqua vel.* *tom.* 1. *cap.* 8. *quest.* 3. n. 44. debet etiam reperiri admissus forus, ut juxta illum iudicetur nam forus, qui admissus non reperitur, nullius roboris est, ut dicit D. Leon *decis.* 144. *num.* 33. *cum sequent.* D. Crepiti *observat.* 1. *num.* 14. & elegantius juris ratione comprobatur, quia ut que ibi lex statuitur, seu forus obliget, esto debeat constitui, & publicari, l. *final.* C. de decretis ab ordine *facienda*, l. *leges* 9. *lib.* 4. *cap.* 14. *Moita in juris empor.* *tit.* de *legib.* *quest.* 5. Prado *tom.* 1. *Theologia moralis*, *lib.* 2. *lib.* 8. *tit.* 1. n. 41. *cum sequent.* Marcha. *lib.* 2. *concord.* *cap.* 15. Joannes Carul. *Antonei*, *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 1. *cum sequent.* non debet moribus recipi, Sayrus *in clavi Regia*, 16. *tom.* 2. Ricc. *collect.* 1580. Theodor. Rubens *tom.* 2. *ingular.* *part.* 6. circa *statutum interpretat.* *observat.* 12. n. 5. Thoro *op.* 10. *num.* 6. & 7. *tom.* 1. Fermolin. *ad rubr.* *de constitut.* n. 15. Fontanel. *disputat.* 479. n. 15. Prado *discept.* *forens.* *cap.* 44. *num.* 21. Don Petrus Quelada, & Pilo *disputat.* 14. *num.* 5. & *disputat.* 21. n. 2. & 3. D. Crepiti *observat.* 103. Pirthus Corrad. *in prax. benefice*, *lib.* 2. *cap.* 15. n. 145. D. Matheu *de re criminal.* *controvers.* 7. n. 15. Vela *disputat.* 36. n. 20. Moya

34. Moya *tractat.* 6. *disputat.* 1. *quest.* 1. n. 1. Pareja *de instrument.* *edit.* *tit.* 5. *resolut.* 8. *num.* 57. Petrus de Oñate de *contractibus*, *tom.* 2. *disputat.* 36. n. 111. Callejon *in alphet.* *verb.* *lex*, n. 20. & 22. Pater Raymundus Lumbier *super proposit.* 28. Alexandri VII. *tom.* 2. *num.* 773. pag. 249. Pater Martin de Torrefila *in excom.* *proposit.* Alexandri VII. *tractat.* 9. *propositio.* 28. *conclus.* 2. n. 2. *cum sequent.* Franciscus Mostazo de *causis pias*, *tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 7. n. 36. Ratio est evidens, nam lex, aut fatus edictus, & publicatus, semper ea tacita conditione publicatus censetur, si populi accedat, & nihil non sequatur, neque lex lata censetur, neque forus consideratur stabilitus, Rovi. *super pragmat.* *de extirp.* *pragmat.* 10. *num.* 6. Diana *resolut.* *moral.* *tom.* 1. *tractat.* 10. *de legib.* *resolut.* 1. Filius *tom.* 1. *tractat.* 11. *disputat.* 1. *quest.* 5. n. 11. Julius Cattivus *decis.* 46. Quelada, & Pilo *disputat.* 21. n. 4. *num.* sequent. Pirthus Corrad. *in prax. benefice*, *lib.* 2. *cap.* 15. n. 146. sed in dubio fori usu censetur recepti, & probandi contrarium onus, incumbit ei, qui dicit, usu receptum non esse forum, Cattivus *disputat.* 46. n. 67. Gracian. *decis.* 14. n. 9. Merita de *jurisd.* *part.* 4. *cap.* 19. n. 18. Cravat. *conf.* 811. *ex* n. 8. *lib.* 3. Serafin. *disputat.* 153. Anton. Sola *in consue.* *Sabandis*, *in proce.* *lib.* 4. *num.* 46. Fontanel. de *patr.* *nuptial.* *class.* 3. *lib.* 2. n. 21. & *decis.* 583. n. 27. & *decis.* 74. *num.* 18. Gizzius *decis.* 74. *lib.* 2. Rubens *part.* 6. *tom.* 2. *ingular.* *circu interpretat.* *statutor.* *observat.* 24. n. 8. & *disputat.* 21. n. 19. Capitius Galeota *lib.* 1. *controvers.* *cap.* 17. *num.* 47. Vincentius Bonden. *de jure controvers.* *collec.* *lib.* 1. *cap.* 15. §. 3. n. 13. Cardinal. de Luca de *donationib.* *discept.* *lib.* 26. *num.* 6. si autem l. 4. aut forus publicatus non fuerit, presumptio erit, quod usu receptus non est, & alleganti contrarium, incumbit onus probandi, Anton. Sola *ubi prox.* Quelada, & Pilo *disputat.* 21. n. 10. Spretellus *decis.* 20. n. 38. Lex, aut forus nequit dici uso admittitur, essi mille annis effluxerint, si in illis non evenierit casus, in quo forus observari deberet, requiritur enim, ut fori in observantia, aut non usus legitime allegetur, quod evenierit casus, in quibus debuit observari, & observatus non fuit, ut recte explicat, Arias de *Mesa variis*, *lib.* 2. *cap.* 18. n. 9. Quelada, & Pilo *disputat.* 21. n. 10. Gonzal. Tell. *ad text.* *in cap.* 1. de *consuetud.* *num.* 11. Cavaler. *decis.* 80. *num.* 6. Pirthus Corrad. *in prax. benefice*, *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 95.

Pars I. Prælium: I X

ros iudicari, etiam si aliqua consuetudo, aut styllus contra illius fuerit introductus, nam prohibuit particulariter habemus in Regno, quod adversus foros allegetur consuetudo, observantia, aut usus, forus si nostrus 4. *rubr.* si contra jus aliquod fuerit impetratum, ubi: si nosres antecessors, & noi, algun Oficial lan, o mofre, o altra persona havent fet, o contra privilegi de la Chutad, e de el Regne, & en general deus dits romanguen en la forsa, & e els priors, e non valem, non puaque viler mentis per alguna raho, encara adaque avant se tentava usar en contrari, ço que nills podia esser dit aixi: ne alcun costum en contrari si puixa allegar ara, d per avant per alguna raho, idem habebat in *for.* §. 6. *ejusdem rubr.* & notant Tarazona *in for.* *lib.* 1. *tit.* 3. *verb.* non poden. Doma. Crepsi *disputat.* 1. n. 277. & *num.* 284. D. Matheu de *regim.* *cap.* 6. §. 1. n. 25. & de *similib.* prohibitionis allegandi consuetudinem contra statutum, tractant Covarruv. *lib.* 3. *varios*, *cap.* 13. n. 4. Sanchez *de matrim.* *lib.* 7. *disputat.* 4. n. 13. & 14. Gutierrez *practicar.* *lib.* 2. *quest.* 31. n. 6. Cevall. *com.* *contra com.* *quest.* 704. Bacil. Ponzé de *matrim.* *lib.* 6. *cap.* 6. n. 19. Diana *tom.* 6. *tract.* 5. *resolut.* 21. *part.* 2. n. 7. Don Petrus Quelada, & Pilo *disputat.* 21. n. 9. Permolin. *ad text.* *in cap.* 2. de *probationib.* *quest.* 3. *num.* 3. *cum sequent.* Pechii de *equadactu* *tom.* 1. *cap.* 9. *quest.* 31. *num.* 15. Quod est de mente Senatus, qui iudicavit, contra illa, que habentur in foris nullius momenti, & adhuc juris improbi esse, ut sententia publicata per Aletus, cum vortis S. S. A. C. die 6. *Novembr.* 1618. inter Syndicum Civitatis Saboya, & oppida contributionis: Et alia per Saboya, die 20. *Decembr.* 1686. in favorem Illustri Civitatis Valentia, & contra loci de Torrente: Referente Nobili D. Jacobo Madroño, R.C.D. Actuarius. Sesfe. Et dispositiones forales pradicte, non deviant a juris communis dispositionibus contra legem, quos, styllus, aut consuetudo contra legem, observari non debet, nec subsistit, ut vincat legem, l. 2. *Cod. que sit longa consuetud.* *cap.* ut *litigantes*, & de *offic.* *ordinar.* *in* 6. *cap.* *com.* de *benefic.* *de presend.* *in* 6. Barbol. *in l. cum pretor.* §. 1. n. 285. *ff. de judic.* Gibell. *decis.* 17. n. 14. Suarez *de legib.* *lib.* 7. *cap.* 15. Valasca *alleg.* 76. n. 71. Meudez *de Castro in prax.* *cap.* 18. n. 9. Quelada, & Pilo *disputat.* 21. *num.* 10. Gonzal. Tell. *ad text.* *in cap.* 1. de *consuetud.* *num.* 11. Cavaler. *decis.* 80. *num.* 6. Pirthus Corrad. *in prax. benefice*, *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 95.

Debet, prout diximus in Regno juxta fo-

38

tom. 1.

12
 tota. 1. Pegas resolut. forens. cap. 1. n. 10. & 20. salim quando non est legitime prescripta, Gracian. discept. forens. 395. Gonzal. Teil. ad text. in cap. 1. de consuet. nu. 11. sed non intelligas omnis consuetudinis allegationem, à foris in probatum esse, nam in primis praedicti fori, non loquuntur de immemoriali consuetudine, et obicitur, D. Crepiti dist. observat. 1. n. 277. D. Matheo de regim. a. 67. cap. 6. §. 1. n. 25. Neque aliquis repetit foris, qui consuetudinem immemorialem specificè improbat, unde forum vincet consuetudo, ut à Senata fuit decerni sententia publicata per Alreus, die 23. Februarii, anni 1641. inter partes Francisci Alberti, & Bartholomei Bondon, confirmata in gradu supplicationis, alia publicata per eundem die 22. Martii, eiusdem anni, ut refert, & probat D. Crepiti d. i. forens. 1. n. 283. Licet tene, de privilegio, nam cum fortius immemorialis reperitur, quam privilegium, Amicangeli. in tit. que sint regulae, cap. 7. Carol. Antor. de Luca in praxi civil. cap. 26. n. 16. vincet privilegium immemorialis consuetudo, ut fuit de mente Senatûs, in dicta sententia diei 20. Decembris, anni 1686. quam tradidi n. 37.

40
 Confirmatur ex eo, quod fuit improbat consuetudinem allegare, non loquuntur consuetudine, ut diximus, de immemoriali consuetudine, quae nunquam intelligitur exclusiva, nisi specificè, & expressè de illa locutum fuerit, & nominatim excludatur, ut satis probatur, ex cons. Tridentin. sed. 13. de reformat. cap. 7. & cap. 16. Covarruv. variar. lib. 3. cap. 13. n. 5. Gracian. discept. forens. 492. n. 5. Barbos. in collect. ad text. in cap. final. de consuetud. n. 7. & in cap. 1. n. 11. de praesumptio. in 6. Cancr. variar. par. 3. cap. 4. n. 39. Fontanel. de pact. nuptial. lib. 4. gloss. 17. n. 34. & par. 5. gloss. 18. n. 69. Fatnac. accif. 192. par. 1. recensitar. n. 6. Grabieli. comm. conclus. tit. de prescript. concl. 1. n. 3. Fermolin. ad rubr. de consuetud. quæst. 4. n. 18. & 19. & ad text. in cap. 10. d. constitutionib. quæst. 20. n. 44. Valenzuela Velazq. conf. 8. n. 36. & 34. Altamiran.

Non debet in aliqua Regni Valentie parte, juxta alios judicari foros, quam juxta foros Regni Valentie, non enim fuit observandi Aragonum fori, prout antiquitus in multis Regni partibus observabantur; casus fuit, quod Aragonenses dederunt quintam bonorum suorum patrem Domino Regi Jacobo I. ut Regnum nostrum emanibus infundem vindicaret, quorum expanibus infundum fuit à Domino Rege Regnum, ut probatur, ex for. Aragonum ante. tit. privileg. general. Aragon. §. item de el fijo de la quinta, & docet Molin. in reportor. orb. Regum Valentie, Zutita lib. 1. cap. 27. Beuter. lib. 2. cap. 9. anno

contra constitutiones; ut in constitutione penultima, tit. de observant. constitutionum. Docent Mierr. ad constitut. Cathalon. tom. 2. collat. 10. cap. 23. Curia Barcinon. Regine Marie, à n. 1. usque ad 18. Cancr. variar. lib. 3. cap. 3. n. 126. Fontanel. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. gloss. 11. n. 87. D. Crepiti dist. observat. 1. n. 276. consuetudo, quae non est immemorialis, sed ordinaria, excluditur à foris nostris, ut docet D. Crepiti dist. observat. 1. n. 284. quod intelligere debes, quando intenditur aliquid consuetudo, contra forales Regni dispositiones, nam etiam de jure, consuetudo legitime prescripta, aut per spatium decem annorum, juxta aliquos, aut quadraginta annorum, juxta veriores opinionem, si potens ad legem abrogandam, cap. ad litigantes de 42 offic. ordinar. in 6. cap. cum de benef. de praebend. in 6. Suarez de legib. lib. 7. cap. 15. Tamerus tom. 2. disput. 5. quæst. 7. dubit. 1. n. 8. Gordon. in summa, tom. 1. lib. 2. quæst. 14. cap. 4. n. 14. & 15. Megal. in propnariis, verb. consuetudo, n. 5. & 8. Gracian. discept. 395. Ciartin. controverf. forens. cap. 15. n. 86. Castropalao tom. 1. tract. 3. disput. 3. punct. 2. §. 2. n. 5. Hunnius in encyclopaedia, tit. de consuetud. n. 25. Diana resolut. moral. tom. 6. tract. 5. de consuetud. resolut. 2. Fermolin. in for. Tell. ad text. in cap. 1. de consuetud. n. 11. Pitibus Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 6. n. 21. Julius Caponi. tom. 3. disput. 212. n. 4. Torreñilla en la exposicion de las moral. tom. 6. tract. 4. de beneficiis, consult. 1. n. 16. Carolus Spadaza in theatr. viduali, disput. 31. n. 50. & disquisit. 46. n. 135. in Regno nostro propter fororum resistentiam, hujusmodi consuetudines ordinarias, non poterit foras de dispositiones abregare; si vero consuetudo, contra forales dispositiones non fuerit, sed praeter illas, poterit legitime, & absque impedimento introduci in Regno, sicut de jure, per tempus decem annorum cum Principis notitia, & aliis circumstantiis, de quibus agunt, DD. practitati, & melius, Gonzal. Tellez.

Non debet in aliqua Regni Valentie parte, juxta alios judicari foros, quam juxta foros Regni Valentie, non enim fuit observandi Aragonum fori, prout antiquitus in multis Regni partibus observabantur; casus fuit, quod Aragonenses dederunt quintam bonorum suorum patrem Domino Regi Jacobo I. ut Regnum nostrum emanibus infundem vindicaret, quorum expanibus infundum fuit à Domino Rege Regnum, ut probatur, ex for. Aragonum ante. tit. privileg. general. Aragon. §. item de el fijo de la quinta, & docet Molin. in reportor. orb. Regum Valentie, Zutita lib. 1. cap. 27. Beuter. lib. 2. cap. 9. anno

Pars I. Prælium.

anno 1095. expugnato Regno anno Dicit. 1238. ut ex Zuric. Beuter, Mariana, Miedes, Eicollano, & Diago probat D. Matheo de regim. cap. 1. §. 1. n. 10. multi ex Aragonensibus, qui in bello, & expugnatione fuerunt, villas, oppida, & bona adquisierunt in Regno, à liberalli manu invictissimi Regis, & villa illa, & alia villa Regales, aliaque oppida Regni, noviter admittere Valentia foros à Rege Jacobo noviter editos, sed remanserunt sub foris, & libertatibus Regni Aragonum, quapropter in dictis Villis, & oppidis, non observabatur forus Valentie, neque juxta illum judicabatur, sed juxta Aragonum foros, ut probatur ex privileg. 29. R. g. Alfonsi II. privileg. 2. Reg. Ferdinandi II. privileg. 9. Reg. Petri II. for. 4. rubr. de stabilimentis, & mandanti del Princip. for. quod syllas curias gubernation. in extrax. fol. 34. & inter foros Aragonum reperitur rubr. & for. unic. de populat. ad for. Aragon. in Regno Valentie, & villas populates ad for. Aragonie in nostro Regno, tradunt Belluga in jus. crim. rubr. 32. de populat. ad for. Aragon. per tot. D. Leon tom. 3. decis. 37. num. 9. & notat Bardax. in commentar. ad d. for. unic. de populat. ad for. Aragon. in Regn. Valent. quod antiquatum habemus in for. 27. fol. 12. curiar. anni 1626. ubi rogantibus omnibus Regni brachiis ita-bilitum fuit, quod in nulla Regni parte de cetero forus Aragonum servaretur, sed quod in universo Regno solum deberet Valentia forus observari, ibi: Item en algunas parts del dit Regne, las habitadas pretenden estar pobladas à fur de Aragón, y sobre dita pretensio, y ha bagut altercati, y platis, que han costat à las parts moles grosos sumes, y cantitates, perrefcar los qualis, y per observacio, y conservacio de el fur del dit Regne, supliquen ha provebit, que en tot aquell se guarde lo fur de Valencia, sens que es puga pretendre, ni allegar per persona alguna per ningun temps que elvarien poblats à fur de Aragón.

Non omne jus nostrum, & forales dispositiones, eandem habent vim, sed inter illas magna versatur differentia, nam alii sunt veteri fori, alii actus Curiae; & privilegia dicuntur fori, alia nostri juris pars, D. Matheo de regim. cap. 1. §. 2. num. 46. & dicit tam fori, quam actus curiae, & privilegia sicut in Regno leges, differunt quoad obligationem, & quoad alia valde inter se, ad exemplum legum Romanorum, & juris scripti, nam & in scriptum jus est lex, & plebiscitum, Senatus consultum, principum placita, magistratum edicta, & prudentum responsa, & contra. magna recitum, quia lex, omnes tam plebeyos, quam patricios, & nobiles ligabat, l. i. cum vulgat. ff. de legib. plebiscitum autem à principio,

solum plebeyos ligabat, non verò patricios, aut Nobiles Romanos, Conan. lib. 1. commentar. cap. 13. num. 6. Pichard. in §. plebiscitum instituit. de jure natural. gentium, & civil. num. 1. Dom. Matheo de regim. cap. 1. §. 2. num. 49. Fori proprie loquendo in nostro Regno, sunt leges generales late ex universi populi consensu, & omnes personas ligant cujuslibet status, & conditionis, sicuti lex generalis inter Romanos omnes ligabat, l. leges generales, Cod. de legib. Conan. d. lib. 1. commentarior. cap. 13. num. 5. & 6. Barbos. 1. & 2. Dom. Matheo d. §. 2. num. 48. Actus noldus Corvin in summa Cod. lib. 1. tit. 13. vers. licentia. Dicuntur leges curiatae, Belluga in specul. princ. rubr. 47. num. 7. Fontanel. in collect. ad text. in d. l. 3. Cod. de legib. num. 1. & 2. Dom. Matheo d. §. 2. num. 48. Actus noldus Corvin in summa Cod. lib. 1. tit. 13. vers. licentia. Dicuntur leges curiatae, Belluga in specul. princ. rubr. 47. num. 7. Fontanel. in collect. ad text. in d. l. 3. Cod. de legib. num. 1. & 2. Dom. Matheo d. §. 2. num. 47. ad similitudinem legum curiatarum, quos Romulus ad populum tulit, l. 2. §. postea 2. ff. de origin. juris. ibi: Et ita leges quasiam, & ipse curiatae ad populum tulit. D. Matheo ubi proximum. n. 46. nam ex suo arbitrio non fecit leges curiatas Romulus, sed populum rogando, si illi placebant, ut notat Anton. Fabricius in rationibus ad text. in d. l. 2. lit. G. & in comitis generalibus, & populo convocato, & congregato, ut docet Anton. Francisc. Paveno in Cronologia juris present. princeps, §. 2. & quia populum ipse Romulus dicitur habebat in triginta partes, quas appellabat curias, ex eo quod habebat curam administrationis justitiae, ut habetur in d. l. 2. §. 2. cognominatae fuerunt illae Romuli leges, curiatae, & quos in curias divisit, & postea istae leges, & quas sequentes Reges tulerunt, appellatae fuerunt jus Papirianum, ut in eadem l. 2. §. 2. dicitur, & observat Anton. Francisc. Paveno ubi prox.

Non aliter, neque alio in tempore fori stabili possunt, quam in comitis generalibus, & universo populo interveniente, & consentiente: populus noster, & universum Regnum in tres partes, sive tribus divisum habebat, prout populus Romanus antiquitus in triginta curias distribuitus, in tres divisus erat partes, sive tribus, à qua divisione, tribuni dicebantur, qui his populi partibus prehe-

rant, d. l. 2. §. 20. ff. de origin. juris, ibi: Dicitur tribuni, quos omnes in tres partes populum divisus erat. Una pars populi nostri est brachium Regium, sive stamctum regale, quod ex universa Regni plebe componitur, & ex Civitate Valentie, aliique Civitatibus, & Villis Regalibus Regni, & earum Syndicis, D. Matheo in recapit. foror. rubr. 2. n. 36. cum sequent. D. Matheo de regim. cap. 2. §. 1. n. 78. D. Crepiti observat. 15. n. 196. Don Emmanuel de Vedoya in specul. veteri jurisprudent. lib. 1. disput. 9. n. 61.

& hæc correspondet illi tertio parti, seu tribui Romani populi, quæ componebatur ex plebe, d. l. 2. §. Itemque 21. ff. de origin. juris, §. plebs. Tertia pars populi nostri, sive brachium militare, quod ex omnibus nobilibus, generosis, & militibus Civitatis, & Regni componitur, D. Leon tom. 2. de off. 9. n. 176. Dom. Mora in recopilat. foror. rubr. 2. num. 18. cum sequent. D. Matheu de regim. d. cap. 3. §. 1. n. 56. cum sequent. D. Cresp. d. observat. 15. n. 195. Et hæc pars correspondet populi Romani primi, seu tribui, ex patriciis, Nobilibus, & Senatoribus composita, de qua in l. 238. ff. de verbor. significat. d. l. 2. §. 20. ff. de origin. juris, §. lex est instituit. de jure natural. gentium, & civit. Tertia pars nostri Regni, est itamentum, sive brachium Ecclesiasticum, & personis enumeratis, in for. 5. curiar. anni 1547. fol. 12. & for. 1. curiar. anni 1552. fol. 11. for. 4. curiar. anni 1604. fol. 32. Domin. Mora ubi prox. rubr. 2. n. 6. cum sequent. D. Cresp. d. cap. 3. §. 1. n. 42. cum sequent. D. Cresp. d. observat. 15. n. 188. Solum in modo deliberandi differat itamentum militare, a cæteris stamentis, nam juxta consuetudinem in concilio observatum, stamentum militare non facit deliberationes, nisi cum voto concordi omnium intervenientium, & nemine discrepante, ut observat Dom. Matheu d. cap. 3. §. 1. n. 72. Ecclesiasticum brachium, cui parti populi Romani convenit, docet ipse Matheu d. §. 1. n. 39. Omnis itaque populus, & universum Regnum nostrum, ex his tribus brachiis componitur, D. Leon d. de off. 9. num. 178. Belluga in precat. princip. rubr. 6. num. 17. cum sequent. Dom. Matheu d. cap. 3. §. 1. num. 36. Præposit. Iranzo in prax. protestat. cap. 19. n. 7. & in prædictis tribus brachiis intervenientibus in comitiis generalibus, reperitur universi populi, & totius Regni vera representatio, D. Mora in recopilat. foror. rubr. 26. n. 2. cum sequent. Fontanel. de pact. nuptial. d. l. 73. §. 3. n. 69. D. Cresp. d. observat. 60. n. 95. Dom. Emmanuel de Vescoya in specul. veræ jurisprudent. d. discurs. 9. num. 61.

77 Fertur ergo forus in Regno calatis comitiis, sicuti leges, lata fuerunt tempore Romanorum, hoc est populo convocato, & consentiente, §. lex 5. instituit. de jure natur. gentium, & civit. Macrobr. lib. 1. Saturnalium. cap. 16. Cicero philippic. 5. & in oratione pro fisco, Conan. lib. 1. comment. cap. 13. Roem. lib. 8. antiquitatis. l. 2. Forcatol. dialeg. 2. n. 7. & 8. Oviæ ad Domel. lib. 1. comment. cap. 8. l. 7. C. Azor. instit. mora. lib. 5. cap. 3. quæst. 1. Amaya observat. d. l. 1. cap. 3. n. 11. Gual. Tell. ad text. in cap. 2. de constitut. n. 11. D. Matheu cap. 1.

§. 2. n. 47. Solum apud Romanos convocabatur populus per bucinam, ut docet Francisc. Scalona de testam. lib. 1. cap. 3. n. 2. apud nos convocatio solet fieri, regis literis expeditis, ut docet D. Leon tom. 3. de off. 24. n. 34. & de off. 6. n. 17. Regni tria brachia supra dicta, in curiis generalibus proponunt D. Regi, oblata supplicatione, legem quam desiderant habere, & Rex decernit, prout utilitati publicæ convenit, & hoc Regis decretum, simul cum populi propositione, legem efficiunt, & forum, D. Cresp. d. observat. 111. n. 6. Unde abique trium brachiorum propositione, & consensu, nequit constitui, aut fieri forus, D. Matheu d. cap. 1. §. 2. n. 49. Ripoll de regal. cap. 4. n. 38. Præpositus Iranzo in prax. protestat. cap. 19. n. 8. cum sequent. D. Cresp. ubi prox. non ergo aliter in curiis generalibus possunt stabiliiri à D. Rege fori, quam proponente, & consentiente populo, in tribus brachiis representato, sed non erit forus, quod populus proponet, sed quod Rex decernit, quia legis vis, aut constitutio, non continetur in propositione à populo facta, sed in decreto Principis legislantis, l. & d. l. 1. ff. de legib. D. Leon d. de off. 39. n. 51. D. Cresp. d. observat. 111. n. 6. cum sequent. D. Matheu de regim. cap. 3. §. 1. n. 134. & cap. 11. §. 5. n. 150. Et sicuti apud Romanos, non erat lex, quod proponebatur, Senatorio magistratu interrogante, sed quod populus decernebat, §. lex est instituit. de jure natural. gentium, & civit. D. Cresp. d. observat. 111. n. 8. ita apud nos non est forus, quod populus, & tria Regni brachia D. Regi proponunt, sed quod decernit legislator, sicuti Rex, D. Leon ubi prox. For. d. 338. n. 14. D. Cresp. ubi prox. Ex quibus sequitur, quod si à brachiis facta propositione in generalibus comitiis, respondeat Rex detrahendo, aut addendo, aut decernat propositum cum aliquibus circumstantiis, & modificationibus, prout solet, forus erit decretum Regis cum illa qualitate, detractione, aut modificatione à Rege data, & non aliter, nam habitandum non est, quod Rex in forum decretis, & capitulorum curie, potest addere, vel detrachere ex illis, quæ à brachiis proponuntur, & decernere quidquid utilitari publicæ viderit convenire, D. Leon tom. 3. de off. 39. n. 51. D. Matheu de regim. cap. 5. §. 1. n. 134. D. Cresp. d. observat. 111. n. 20. quod intellige dummodo adiectum, vel detractum ultra propositionem à Regno factam, non sit aliud, quod deroget foris anterioribus, in curiis generalibus factis, quia fieri illud nihil aliud fuit, quam quædam pacta inita, & conventa inter Principem, & populum, D. Leon d. de off. 144. n. 10. & 40. & de off. 39. n. 73. tom. 3. Oviæ de action. lib. 3. cap. 3. n. 46. D. Mora in recopilat. foror. rubr. 26. n. 2. Molli. sicut ad consuetud. Neapolit. quæst. 24. part. 2. in lit. de bonis, Rovit.

Pars I. Præcludium.

Rovit. conf. 98. & 99. Capicius Litro de off. 35. per tot. Præposit. Iranzo in prax. protestat. cap. 19. num. 11. Julius Caponi. tom. 3. de off. 164. num. 37. Et quia fori sunt leges pactionate, & in contractum tranferunt, mediante pecunia oblatione, irrevocabiles sunt, & ab illis nequit Dominus Rex recedere, non consentiente populo, & annuuntibus tribus Regni brachiis, ut notat Belluga in specul. princip. rubr. 47. num. 2. Dominus Leon, & Mora ubi prox. Ripoll de regal. cap. 35. num. 153. Dominus Matheu d. l. 1. §. 2. num. 36. Dominus Cresp. d. observat. 111. n. 75. & observat. 111. num. 20. Rocco de off. 9. num. 15. §. 7. n. 107. cum ergo fori abique consensu populi nequeant à Rege revocari, pariter addendo contentis in propositione brachiorum, aut detrahendo, non poterunt revocari dispositiones forales, quia populus non præbet consensum additioni, aut detractioni, Dominus Cresp. d. observat. 111. num. 20.

64 Sed si quod à brachiis Regni, Domino Rege proponitur, sit contra forum, & Regium decretum supplicationis non sit consentiente, ne decernatur, prout à Rege factum est, debent protestationem emittere, de non admittendis hiis foris, nisi prout supplicatur, facere decretati, quod faciet, ut nunquam intelligi possit à probatos fuisse foros, per Regem institutam, Dom. Matheu de regim. cap. 3. §. 1. n. 135. Præposit. Iranzo in prax. protestat. cap. 19. num. 21. & licet inutilem dicat hanc protestationem, Dominus Cresp. d. observat. 111. n. 15. Ego utilem illam considero, quia si pro certo daretur, prout Cresp. pi supponit, posse Regem addere supplicatis, non erat dubitandum, quod protestatio esset inanis, prout foret (& ita potest intelligi doctrina doctissimi Cresp.) si foris non esset contraria, eaque adduntur, aut detrahuntur in decretis, sed si antecedentibus foris contraria fuerint, secus esset, nam et si brachia proponant contra foros, propositio daret prout proponitur, aut admitti à Domino Rege, quæ quæ si aliter ferret, Dominus Rex abique brachiorum consensu leges revocaret pactionate, quod non est dicendum, & ut dicantur intervenisse simultaneus consensus Regis, & Regni, oportet quod in una propositione conveniant, & Rex, & populus, propter quod dato, quod populus dicat non convenire aliter, quam ut proposuit, non poterit Rex addere, aut detrachere ad revocandum foros, & decreto facto diffirmi, ne populus tacite decensatur judicio protestationem.

esse absolute legislatorem in Regno, sed simul cum curia, Ripoll de Regalia, cap. 35. n. 41. Domin. Matheu de regim. d. l. 1. §. 2. num. 42. sed non intelligas generaliter in omnibus factis, sed solum casu in quo, de revocantur, nam cum ut diximus, fori illi sint leges pactionate, & sint veluti contractus, cum Principe celebrati mediante pecunia, non contra illos, nisi in curiis generalibus proponentibus, & consentientibus brachiis, ad quorum rogationem fuerint stabiliiri, cum eadem que ad contractum sunt necessaria, debent in ditradu intervenire, ex regulat. d. l. 1. si ad resolen. ius. C. de præd. minor. l. uti l. tam naturale 35. de regul. iur. ducunt Belluga in specul. princip. rubr. 2. num. 2. & ibi borel. l. d. & rubr. 35. post militares, num. 11. Cancr. variat. part. 3. cap. 3. num. 68. Cerdan de Tella in veritibus, cap. 1. §. 1. Seide de off. 74. num. 41. Ximmar de off. iudicis, part. 1. quæst. 38. num. 21. Borda. ad foros Aragon. tit. de his que Dominus Rex, n. 5. cum sequentibus, fol. 49. Dominus Leon d. de off. 2. num. 2. & de off. 144. num. 10. & 56. & de off. 39. num. 70. tom. 3. Dominus Matheu d. cap. 1. §. 2. num. 39. & 40. Dom. Cresp. d. observat. 4. n. 80. & observat. 111. num. 17. Don Mich. de Caldero de off. 44. num. 45. §. 1. n. 135. Præposit. Iranzo in prax. protestat. cap. 19. num. 21. & licet inutilem dicat hanc protestationem, Dominus Cresp. d. observat. 111. n. 15. Ego utilem illam considero, quia si pro certo daretur, prout Cresp. pi supponit, posse Regem addere supplicatis, non erat dubitandum, quod protestatio esset inanis, prout foret (& ita potest intelligi doctrina doctissimi Cresp.) si foris non esset contraria, eaque adduntur, aut detrahuntur in decretis, sed si antecedentibus foris contraria fuerint, secus esset, nam et si brachia proponant contra foros, propositio daret prout proponitur, aut admitti à Domino Rege, quæ quæ si aliter ferret, Dominus Rex abique brachiorum consensu leges revocaret pactionate, quod non est dicendum, & ut dicantur intervenisse simultaneus consensus Regis, & Regni, oportet quod in una propositione conveniant, & Rex, & populus, propter quod dato, quod populus dicat non convenire aliter, quam ut proposuit, non poterit Rex addere, aut detrachere ad revocandum foros, & decreto facto diffirmi, ne populus tacite decensatur judicio protestationem.

Potest ex doctrina tradita non sine legitimo fundamento inferre, Regem nostrum non

num. 52. Fontanel. *decif. 3. num. 25. tom. 1. de off. 283. num. 7. Forer in confitut. Los impubers. gl'of. 6. n. 34. & in confitut. hac nostra. evit. 3. num. 9. Xammar de effie. judic. par. 1. quesi. 15. num. 75. Cortiada tom. 1. de off. 35. num. 101. & Aragonenibus Molino Bardas, Setse, & alii adducti a D. Mathieu ubi prox. n. 42. quibus adde Suelves *conf. 16. n. 1. & conf. 42. n. 1. in sentent. 1. & conf. 41. n. 20. in 2. sentent. D. Crepsi obs. 1. n. 75. Quod in Regno non potest alio centu admitti, quam filio videlicet, quod extra curias generales, & abique populi consensu, non possit Rex foros condere, uti leges pactionatas, & irrevocabiles, nam ut diximus inponunt consensum populi contradiendum, & principis simul decretantis, prout recte advertit, Dominus Crepsi ubi prox. lca. in dabitatum est. poss. Regem in Regno, condere leges abique populi consensu, & extra curias generales, quae non derogent foris, & legibus pactionatis, ut docent Belluga in *specul. princip. rubr. 47. num. 2. Domini Mathieu d. §. 2. num. 42. Dom. Crepsi d. observat. 1. n. 76. & 77. & observat. 111. num. 14. & illo Rex, ut diximus, leges abique curia generalis functionibus, non poterit per similes leges derogare, minere, aut limitare in foris contenta. for. 176. *curiar. anni 1585. neque per privilegium poterit derogatio fieri, imo familia privilegia contra foros expedita, non possunt validitatem habere, ut probatur ex privileg. 146. Jacobi II. fol. 76. & 26. Alfonso II. fol. 85. & alius adducti a D. Crepsi observat. 4. num. 80. & 86.****

69 Quod ego limitare in aliquibus foris in curias generalibus possit, qui non in utilitatem communem universi Regni sunt facti, sed solum alicujus persone private, aut universitatis si enim persona privata, aut universitas sum accomodat consentum, ut foro contraveniri possit, tunc cum judico, quod etiam abique consensu brachiorum Regni poterit simili foris derogari, neque aliqua poterit considerari contravenitio, cum omne jus, & utilitas acquisita privato, possit proprio facto & consensu interesse habentis abdicari, ex *regul. text. in l. penult. C. de pasc. l. si quis in conscribendo, C. de Episcop. & Clericis. l. 1. §. 10. ff. de novi operi nundat. docent Belluga in *specul. princip. rubr. 47. de publicat. foror. n. 25. Cancr. variar. cap. 9. num. 19. Domini Crepsi observat. 1. num. 186. & observat. 6. num. 96. & observat. 111. num. 33. alio etiam in casu generatim limitare debes a nobis supra tradita, & erit quando urget necessitas publica, nam tunc poterit Rex contravenire foris in curias generalibus stabilitis, & etiam contractui, l. si quis in gravi. §. uram, *versic.***

Pars I. Preludium.

Suelves *conf. 9. n. 28. par. 1. Et quod fori Jacobi I. sint leges pactionatas, & irrevocabiles defendit, licet non resolvat, Dominus Mora in recopilat. foror. rubr. 26. n. 2. in gl'of. & hanc opinionem tuetur, D. Crepsi observat. 1. n. 269. cum sequent.*

77 Contrariam tamen sententiam veriorum judico, quia Jacobus Rex I. curias generales non celebravit in Regno, ut docet D. Mathieu de *regim. cap. 3. §. 1. n. 30. & cum foros extra generales curias condidisset, non possunt considerari leges pactionatas, neque poterunt in contractum transire, & irrevocabiles fieri, non interviniente pecunie obligatione, & hanc sententiam uti veriorum defendunt, D. Leon tom. 2. *decif. 144. n. 11. & 46. cum sequent. & tom. 3. decif. 21. n. 15. D. Mathieu d. cap. 2. §. 2. n. 31. cum seq. & probabilem illam dicit D. Crepsi d. observat. 1. n. 268. & observat. n. 84. qua retenta non obstat pro contraria adducta, nam ad primum respondetur, quod fori conditi a D. Rege Jacobo I. fuerunt facti de consilio procurum, ut ex proemio fororum probatur, sed non in curias generalibus pecunia interveniente, & licet leges late de procerum consilio, majorem habeant efficaciam, quo ad aliqua, quam late a solo Principi, ut docent Belluga in *specul. princip. rubr. de inventio. curias. n. 4. D. Mora d. rubr. 26. n. 2. in gl'ofis, non tamen per hoc tollitur potestas revocandi illas, Principi competens, D. Mathieu d. §. 2. n. 32. quia Princeps non ligatur conventionem illa expressa concedendi immunitatem, veluti accepto pretio, quae irrevocabilitatem causat, ad secundum respondetur, quod etiam Jacobus, & successores sui juramentum praestiterint, de servandis foris, tamen juramentum non auxit obligacionem servandi foros extendit, sed solum intensive, Mantie. de *taet. & ambig. conventio. lib. 14. tit. 32. n. 2. D. Crepsi d. observat. 1. n. 269. semper enim juramentum istud, debet intelligi praestitum secundum tenorem principis obligationis, & illius naturam sequitur, l. *facti, C. de non numerata pecun. Gutierrez. Costa in l. si ex cautio. C. de non numerat. pecun. limit. 9. Domini Leon d. decif. 144. num. 18. & decif. 21. num. 14. tom. 3. Rotam. Mathieu *diel. §. 2. num. 34. Gibalin. de negotiatio. lib. 3. cap. 3. art. 2. Gonzal. Tellez ad text. in cap. cum contingat. 28. de jure forand. in fine: Ergo non obstante juramento, fori remanserunt in sua natura, & primeva obligatione revocabilitatis. Minus obstat, quod fuerint confirmati in comitiis generalibus, juramento interveniente, nam confirmatio nihil eis de novo dedit, sed reliquit illos intra ipsos limites, & effectus, quos ante confirmacionem habebant, quia similes confirmacionem relinquant intra eosdem suos limites, & effectus, ut probant jura, in l. 1. §. si quis, ff. ut legatorum nomin. l. si legati ff. de legat. 1. l. *stabilitas, §. testamento, ff. de liberat. legat. l. si quis stipulatus, §. verum, ff. de usufructu. l. si quis, §. qui injuriamur, ff. si quis cautionib. l. final. C. de non numerat. pecun. cap. cum dilecta, de confirmat. util. vel inutil. cap. quia diversitatem, 5. de confirmat. *probid. cap. illa ne sede vacan. Menoch. conf. 191. n. 205. Barboza in collectan. ad text. in diel. cap. dilecta, 4. de confirmat. util. vel inutil. in 6. Fontanel. de pasc. claus. 4. gl'of. 10. par. 2. n. 42. Laerez *allegat. 73. n. 5. Anton. Matthaus. Mathieu ubi prox. num. 35. Valerius de transactio. lib. 1. cap. 13. num. 15. Domini Crepsi ubi prox. num. 35. Valerius de transactio. lib. 1. cap. 4. de confirmat. util. vel inutil. num. 7. Scalon. lib. 1. Gasophili. cap. 25. num. 36. Catejon. in alphabet. verbo confirmatio, num. 10.*********

Actus curia nihil aliud sunt, quam constitutiones in comitiis generalibus a Dom. Rege factae, proponentibus, & rogantibus uno, aut duobus brachiis tantum, & non consentiente universo populo, & omnibus brachiis, Domini Mathieu d. cap. 1. §. 2. num. 49. Rido. *de regalib. cap. 4. n. 44. Prae. out. Iranzo in prac. protestat. cap. 19. num. 7. Domini Crepsi observat. 1. num. 200. & observat. 111. num. 6. differunt curiae actus, a foris, in illo, quod ut diximus, fori ligant universitatem, verò curiae solum ligant personas illius brachii, aut brachiorum, ad quorum propositionem obtentum fuerunt, & non alterius brachii, aut brachiorum non intervenientium, Belluga in *specul. princip. rubr. 47. num. 4. Catejon. Ramirez de lege Regia, §. 19. in fin. Oliban. in usque. *stabilitas, cap. 1. n. 16. Domini Leon d. decif. 21. num. 1. Fontanel. de pasc. claus. 4. gl'of. 21. num. 70. Domini Crepsi d. observat. 1. num. 200. & observat. 111. num. 36. cum sequentibus. hocque optima ratione stabilitum habetur, quia de jure plebs ab initio, solum plebem, cujus universitatem continebant, ligabant, & non alias populi partes, ut patricios, & nobiles, donec lege portencia lata, justis fuerint pro legibus universitatis observari, l. 2. §. *stabilitas, ff. de origin. juris, Aut. Gel. notum atricorum, lib. 5. Conan. lib. 1. connotatur. cap. 13. Anton. Pichard. in §. plebs, in §. in §. de jure natural. gentium, & civit. Anton. Faber in rational. ad text. in diel. l. 2. §. *stabilitas, 8. Do-*****

minus Matheu ubi proximo. Quod intellige modo brachium, aut brachia non intervenientia in propositione actus curiæ, in ipsis generalibus comitis protectionem emiserint, & contradixerint constitutioni propositæ, tunc enim non ligabitur personam illius brachii protectionis actus curiæ: si autem in ipso curiæ actu, brachium, aut brachia non proponenda, protectionem non emiserint, actus ille curiæ obtentus ab uno, aut duobus brachiis erit formis, & lex generalis ligans, non solum personam illius brachii, ad cuius propositionem fuit factus, sed & a totum brachiorum, que non proponerentur. Bellug. in specul. princip. rubr. 47. n. 4. Calixt. Ramir. de lege Regia, §. 19. in fin. Domin. Leon de off. 21. n. 1. Ripoll. de regalia, cap. 4. n. 43. Fontanel. de pact. nuptial. claus. 3. §. 3. n. 70. Domin. Matheu d. cap. 1. §. 2. n. 49. ubi refert decernit a Senatu, Præposit. Ianzo in prax. præf. ad. cap. 19. n. 8. & 9. Dom. Crepsi dict. observat. 111. n. 42. cum sequentibus, ubi potestis videte formulas protectionum, & quomodo in curiis generalibus interponi soleat hæc protectio: brachia enim, quamvis non proponant simul, cum brachio rogante actum curiæ, presentia reperiuntur in curiis generalibus, & si protectionem, aut contradictionem non emittunt, sed tacent, consentire videntur propositioni factæ ab illo brachio, aut brachiis, ex regul. text. in l. qui tacet, ubi communiter DD. de regul. juris. l. 2. C. de acquirend. possessione. l. 2. §. voluntatem, ff. solut. matrim. cap. qui tacet, de regul. jur. in 6. Et cum taciti, & expressi, idem sit iudicium, l. cum quia, ff. si certum petatur, l. ultima, C. qui bonis eære possunt, l. ultim. ff. de legat. 2. l. item quia, ff. de pact. eodem modo, ac si expressi in contentum præstiterint brachia illa non proponenda, ligata manebant conditione actus curiæ, per tacitum consensum, quem præstare censetur tacendo; quod mihi non displicet, si actus curiæ fuerit favorabilis brachio illi tacenti, & non protestanti, ex regul. text. in l. 1. §. penultim. ff. de testat. cap. n. 20. §. cap. 68. n. 16. Barbol. axiom. 21. n. 3. Marius Anton. varior. lib. 1. respicit. 59. casu 1. imo silentium, & taciturnitas habetur pro dissentio, & protectione, l. 8. §. 1. ff. de procurator. ibi. l. qui vas, §. veteres, ff. de iustis, Donel. in l. 6. C. mandati, Gilchenius de usucapionibus. par. 1. cap. 6. n. 225. Paqualig. quæst.

moral. 19. n. 2. centur. 2. Præposit. Ianzo in prax. præf. ad. cap. 8. n. 11. Privilegium, si juris communis regulas infpicimus, est beneficium à Principe indultum, propter privatam commodum, & favorem privilegiati, & dicitur quali lex privata, l. privilegia 196. l. in omnibus 66. ff. de regul. juris, l. quia tale cum, l. sequent. ff. solut. matrim. l. iunt qui 16. ff. de re iudicat. cap. in bitis 30. de privileg. cap. privilegia, 3. distinet. cum aliis adduc. à Suarez de legib. lib. 3. cap. 1. num. 3. Salas de legibus, disput. 17. sect. 1. Cancr. varior. lib. 3. cap. 3. per tot. Portol. ad Molin. verbor. privilegium, Azor institut. moral. tom. 2. lib. 5. cap. 22. & 23. Garcia in politica regular. tract. 8. distinet. 1. dubitat. 1. Carol. Maranta respons. 8. n. 40. tom. 2. Domin. Matheu de regim. cap. 1. §. 2. num. 50. Brunus Casahynch. de privileg. regular. tract. 1. cap. 1. proposit. 5. num. 2. Prado tom. 1. Theolog. moral. cap. 5. quæst. 1. Quesada, & Pilo, dissertat. 7. num. 6. Gorzal. Tellez ad text. in cap. cum venissent 12. de iudicis, num. 3. cum sequent. & ad text. in cap. si de terra 6. de privileg. num. 3. cum sequent. Fagnan. ad text. in cap. olim de verbor. significat. num. 7. Apud nos habetur volumem privilegiorum, ubi aliqua reperiuntur privilegia, que universaliter disponunt, & sunt tanquam leges generales, alia que in favorem personæ private, aut Universitatis, Civitatis, aut Villæ stabilita inveniuntur, ut notat, Dominus Matheu dict. num. 50. que omnia cum habeamus in corpore juris nostri posita, & in curiis generalibus jurata, & confirmata, non est hesitandum quod in Regno, tanquam leges debent observari, ut docet Matheu ubi proximo, Dominus Crepsi observat. 4. num. 87. Quoad irrevocabilitatem autem privilegiorum, sequentes regulæ consideranda sunt. Prima erit si privilegium fuerit concessum mediante pecunia, aut in curiis generalibus, data, & obligata pecunia, confirmatum reperitur, prout privilegia nostra in corpore privilegiorum contenta, jurata, & confirmata reperitur, ut tenet Dominus Matheu de regim. cap. 6. §. 1. num. 41. & hoc in casu tenendum iudico, quod privilegia erunt irrevocabilia, tanquam leges pactionate, ut probatur ex Regio Privilegio 52. Alfonsi III. ibi: Qui sunt leis paccionades, è jurades, à les quals de justicia, no es pot contradir, ne perjudicar. Belluga in specul. princip. rubr. 1. num. 12. & rubr. 26. num. 8. Dominus Matheu de regim. cap. 1. §. 2. num. 51. & cap. 6. §. 1. num. 41. Dominus Crepsi observat. 101. num. 18. cum sequentibus in prelat. feudor. num. 9. Capicrus Galeot. allegat. fiscal. respons. 23. conclus. 7. n. 259. Secundus casus erit, si privilegia fuerint à Prin-

88 cipe concessa in remunerationem, nam cum hæc privilegia vim contractus habeant, remanent irrevocabilia, ex tratione text. in l. si femel, ubi Bartol. ff. de decretis ab ordine faciend. cap. concessa, ubi glos. de regul. jur. in 6. Molina de Hispanor. primogen. lib. 3. cap. 3. num. 16. cum seqq. Gironde de privileg. 1. part. num. 17. Paqualig. in quæstionibus. mod. p. lib. 2. quæst. 106. num. 3. cum seqq. D. Matheu dict. cap. 6. §. 1. num. 41. Dominus Crepsi dict. observat. 101. num. 18. de probationibus. Cardinal. de Luca de fidei. de probationibus. 4. num. 8. & de regal. discurs. 93. num. 2. Theodor. Amiden. de styl. dataria, lib. 1. cap. 15. §. 1. num. 109. Antunez de donationibus. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 11. num. 54. cum sequentibus. Pechii de aqueductu, tom. 2. cap. 2. quæst. 1. num. 34. Limita tamen supradictam doctrinam duobus in casibus. Primo, si pretium in remuneratione conceditur, non est privilegium si mera liberalitas, revocabile erit, Sanchez de matrim. lib. 6. disput. 6. num. 20. 1. de Ponte de potest. pro Regis, tit. de tractis, seu extrationibus. num. 25. & 26. Barbol. in collection. ad text. in cap. velatum 12. de testam. num. 7. Belluga in Specul. Princip. rubr. 26. num. 2. Larrea allegat. 77. num. 23. & 24. Capicrus Galeota in dictis responsibus, fiscalibus. cap. 23. num. 14. D. Crepsi observat. 101. num. 20. Antunez de donationibus. tom. 1. par. 2. lib. 1. cap. 11. num. 57. Secundò, si publica utilitas concurreret, non poterit privilegium pretio revocari, aut pro bono pacis, aut cavitationi scandalis, Gabriel præf. de consuet. tit. de iure quæst. non tollend. conclus. 6. num. 19. Suarez de legibus, lib. 8. cap. 37. num. 9. Mieres de majoratu, 4. part. quæst. 22. à n. 22. Mandel. consil. 185. num. 17. Moneta de comitat. ultimar. voluntat. cap. 8. quæst. 6. à num. 500. Barbol. in cap. 1. n. 11. de probationibus. Cancr. varior. lib. 3. cap. 3. n. 152. 424. & 425. Salgado de supplicat. ad sanctissim. part. 1. cap. 5. num. 58. Capicrus Galeota in decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 12. dubitat. 6. num. 23. à num. 59. D. Crepsi ubi prox. n. 23. Rocco de officis, rubric. 14. §. 7. num. 16. cum seqq.

91 Ultimus erit casus, si privilegium neque pretio accepto, neque in remunerationem fuerit à Principe concessum, & hoc in casu poterit ad libitum Principis revocari, cap. qui sepe, de electione, cap. Clerici, §. non obstantibus de immunit. Ecclesiar. cap. final. de sententia excommunicatis, Decretin. de iure fisci, lib. 1. tract. 3. num. 19. Covarruv. varior. lib. 3. cap. 6. n. 1. Salgado de supplicat. ad sanctissim. part. 1. cap. 5. num. 58. Paqualig. in quæstionibus. moralibus. centur. 1. quæst. 2. num. 6. Regens Galeota lib. 2. controuers. 20. Regens Tapia de off. 23. num. 105. Rocco de officis, rubric. 13. §. 7. num. 107. Fagnan. ad text. in cap. cum capella, num. 9. de privileg. ubi ait procedere revocationem, etiam si de privilegio non fuerit expressa mentio facta, secus erit si privilegium fuerit insertum in corpore juris, nam non censetur revocatum, nisi de illo fiat expressè, & specificè mentio, ut docent Glos. & communiter DD. in l. 2. §. legatis, ff. de re iudicat. l. eius militis, §. militia missis, ff. de testam. ment. mitor. Suarez de legibus, lib. 8. cap. 38. num. 12. Salas de manual. tom. 1. quæst. 25. artic. 6. Sanchez in opuscul. tom. 2. lib. 7. dubitat. 19. num. 20. Bilius Ponce de matrim. lib. 8. cap. 19. num. 16. Loter. de re hære. lib. 1. quæst. 7. num. 23. Diana part. 3. tract. 2. resolut. 1. Castropalao tom. 1. tract. 3. disput. 4. punct. 21. §. 4. num. 5. Paqualig. in quæstionibus. moralibus. centur. 2. quæst. 145. n. 7. Fermolin. ad rubric. de atate & qualitate, quæst. 2. num. 4. Et non iudices privilegia Regni nostri, quia in corpore juris clausi, generaliter esse leges obligantes ad omnes casus, nam si universaliter disponunt, erunt leges quoad omne Regnum, & casus omnes, num. 20. Antunez de donationibus. tom. 1. par. 2. lib. 1. cap. 11. num. 57. Secundò, si publica utilitas concurreret, non poterit privilegium pretio revocari, aut pro bono pacis, aut cavitationi scandalis, Gabriel præf. de consuet. tit. de iure quæst. non tollend. conclus. 6. num. 19. Suarez de legibus, lib. 8. cap. 37. num. 9. Mieres de majoratu, 4. part. quæst. 22. à n. 22. Mandel. consil. 185. num. 17. Moneta de comitat. ultimar. voluntat. cap. 8. quæst. 6. à num. 500. Barbol. in cap. 1. n. 11. de probationibus. Cancr. varior. lib. 3. cap. 3. n. 152. 424. & 425. Salgado de supplicat. ad sanctissim. part. 1. cap. 5. num. 58. Capicrus Galeota in decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 12. dubitat. 6. num. 23. à num. 59. D. Crepsi ubi prox. n. 23. Rocco de officis, rubric. 14. §. 7. num. 16. cum seqq.

92

93

94

91

ad

ad extensionem major concurreret ratio, ut docent Salas de legib. disput. 20. sect. 11. num. 110. Suarez de legib. lib. 8. cap. 28. n. 11. Bonacin. in opere moral. disput. 1. quest. 3. punct. 7. §. 2. num. 12. Caltrapalao part. 1. tract. 3. disput. 4. punct. 13. n. 1.

95 Alie leges generales in Regno nostro habentur, quibus standum erit deficiente foro, & privilegio, & sunt pragmaticæ sanctiones à Domino Rege factæ, quæ à Domino Rege possunt absque dubio fieri, & leges generales sunt, & uti tales debent in Regno observari, sicuti in aliis multis Regnis similes Regiæ pragmaticæ observantur, For. 83. fol. 12. Curiar. anni 1564. For. 176. Curiar. anni 1585. For. 92. fol. 14. For. 176. fol. 24. Curiar. anni 1604. For. 66. fol. 53. Curiar. anni 1626. docent D. Mora in recopilat. for. rubric. 35. num. 5. in notis. Ripoll de regulis, cap. 35. num. 141. & cap. 25. num. 50. Xammat de offic. juratis, part. 2. quest. 7. num. 45. D. Matheu de regim. cap. 1. §. 2. num. 43. Fernosin. ad notit. tit. de constitutionib. quest. 7. num. 26. D. Crepiti observat. 1. num. 76. & observat. 4. num. 86. Quas leges pragmaticas, potest Dominus Rex facere extra Curias generales, D. Matheu, & Crepiti locis proximè citatis; sed nequit Rex hiis sanctionibus pragmaticis, dispositionibus forales, & Regni privilegia vulnerare, minuire, aut revocare, quia pragmatica non debent ali- quid continere contrarium privilegiis, & foris Regni, For. 92. fol. 14. Curiar. anni 1585. dict. For. 176. Curiar. anni 1585. fol. 24. ibi: *Si Magestat in tota occasio ha tenguat gran compte, per lo amor que te à les gens de aquest Regne, que les pragmaticas que es fan, sien per lo de de aquelles, y especialmente lo ha tenguat, que no s'usen repugnans à furs, y privilegios de el Regne, y una que aixè se faja en lo d'aver- vidor.* Docent D. Mora ubi prox. D. Crepiti observat. 4. num. 46. D. Matheu de regim. cap. 2. §. 2. num. 54. & cap. 12. §. 1. n. 87. Quod tempore credo limitandum, in casu iurisdictionis cautæ, publicam utilitatem respicienti, quia poterit Rex vulnerare, & si oportuerit revocare forales dispositiones, & privilegia, per sanctionem pragmaticalem extra Curias generales factam, ut docent Peguera de off. crimin. 39. Cæter variat. tom. 3. cap. 3. de privileg. num. 50. Dom. Mora ubi proximè, D. Matheu de regim. cap. 3. §. 1. n. 133. D. Crepiti observat. 1. n. 51. cum seqq. & observat. 4. n. 81.

98 Poterunt in Regno pragmaticales sanctiones, & edicta ita fieri, non solum à Domino Rege, sed etiam à Prorregibus, qui hanc potestatem habent concedendi has pragmaticales leges, nomine Majestatis Regiæ, cum deliberatione Regii Senatus, Mallitilo

de Magistratib. lib. 5. cap. 6. num. 34. cum sequentib. Giurba consil. 12. num. 1. & consil. 10. num. 45. Fontanel. de pact. nuptial. claus. 4. glof. 18. part. 5. num. 66. & glof. 19. part. 1. num. 73. Selsè de off. 75. num. 6. Caravit. ritu 275. Amendola ad Franchis de off. 165. num. 3. Carolus de Gratis except. 1. num. 48. Capiblan. de Baronib. pragm. 1. num. 23. Novarius ad pragmatic. Regn. Neapolit. in pract. proposit. 2. num. 1. & proposit. 8. num. 3. Cortiad. tom. 1. de off. 35. num. 105. D. Matheu de regim. cap. 2. §. 2. n. 53. Rocco de off. rubric. 8. num. 175. Et si fuerint factæ iustitiam pragmaticæ, cum deliberatione Regii Concilii, erunt perpetuæ, & durabunt finitio Prorregis officio, ut docet Mallitilo de Magistratib. lib. 5. cap. 6. num. 47. Cæter variat. part. 2. cap. 2. num. 177. Xammat de off. judic. part. 1. quest. 24. a num. 47. Regens Vico ad pragmatic. Regn. Sardin. lib. 1. tit. 4. cap. 1. à num. 25. Capiblan. in pragm. 14. de Baronib. num. 68. Sanfelicius de off. 221. n. 6. & 7. Rocco de officis, rubric. 8. num. 187. cum seqq. Cortiada dict. de off. 35. num. 103. qui cum Cæter variat. part. 3. cap. 3. a num. 52. docet secus esse in Cathalonia ubi edicta ita solum durant durante Prorregis officio, quia Senatus ille, non habet potestatem legis pragmaticis condendæ, ut docent Ripoll ad Pegueram in pract. citat. 24. n. 26. Petrer in consil. hac nastro, evident. 2. num. 40. & tempore 1. declarat. 11. num. 53. Xammat de off. juratis, part. 1. quest. 15. num. 25. Ramon consil. 3. num. 96. Cortiada de off. 24. num. 24. tom. 1. Sed functiones pragmaticæ à Prorregibus factæ, non poterunt derogare pragmaticis sanctionibus, à Domino Rege stabilitis, & multo minus foris, & privilegiis Regni, Anguian. de legib. lib. 2. controvers. 27. num. 8. Mallitilo de Magistratib. lib. 5. cap. 6. num. 46. Dom. Matheu dict. cap. 2. §. 2. num. 54.

100 Debent functiones pragmaticales fu- pradictæ, ut obligent publicari, quia ut diximus, sunt leges generales, & ut leges obligent, debent omnibus innotescere, & publicari, l. leges, C. de legib. l. final. C. de decretis ab ordine faciend. cap. erit autem, cap. in istis, §. leges, dist. 4. Gratian. de off. 200. n. 10. Borcl. in summa omnium de off. tit. 13. num. 22. Suarez de legib. lib. 1. cap. 11. & lib. 4. cap. 14. Salas de legib. disput. 1. sect. 10. & disput. 12. per tot. Anguian. de legib. lib. 4. cap. 1. noster Morla in emporio, tit. de legib. quest. 1. Barbof. in collect. ad text. in cap. 2. de constitutionib. num. 6. Marecha lib. 2. concordat. cap. 15. Prado tom. 1. Theolog. Moral. cap. 3. quest. 5. §. 1. & 2. D. Crepiti observat. 63. num. 5. Gibalin. in scientia canon. tom. 2. lib. 7. cap. 1. Sed an statim, & ab ipso

publicacionis die obliget lex, poterat non si- fundamento dubitari, nam communis sententia tenet, non obligare legem à die ipso publicacionis, sed post duos menses, à publicacionis die, cap. 2. & ultimo, ne Cleri, eel Monachi, cap. noveris, de sentent. excommuni. cap. 1. de concessio. præbend. in 6. novell. 66. Julian. cap. 1. cum aliis adductis à Barbof. in collect. ad text. id dict. cap. 2. n. 9. Vela tom. 2. disput. ad text. id dict. cap. 2. n. 9. brie, de constitutionib. quest. 8. num. 5. Quod intelligitur, dummodo scientia legis consti- tute non habeatur ante lapsum illorum duo- rum mensium, nam si haberetur, aliter senti- unt, ut docent Baldus in cap. 2. de constitut. num. 5. & ibidem Panormit. num. 7. Felin. column. 4. num. 7. Azor in off. moral. par. 1. lib. 5. cap. 3. quest. 8. Menoch. de arbitrar. causa 185. num. 20. Barbof. ubi proxim. Gonzal. Tellez ad text. in dict. cap. 2. de constitut. num. 12. Sed non obstante hac Doctourum opinione, verius iudico, quod si in ipsa con- stitutione, aut lege non exprimatut obligare ad obligandum, à die publicacionis obligare sinit, ad dict. rubric. tit. de constitutionib. quest. 8. num. 6. Gonzal. Tellez ubi prox. Et ideo traditur Pontificias leges obligare, à die pu- blicacionis factæ in Curia Romana, & in Alia Campi Flore, ut docent Silvester verbo Lex, quest. 6. vers. 3. sapientissimus Ludov. Gomez noster in prom. regular. Can- ticular. quest. 2. ante finem. Azor dict. cap. 3. quest. 3. Anguian. de legib. lib. 3. cap. de ejus Imperio lata est, populus est, & in eum omne Imperium lata est, populus est, & in eum Quocumque ergo Imperator per epistolam con- stituit, vel cognoscens decrevit, vel edicto præ- cept, legem esse constit. & de off. 113. num. 5. Anton. Faber ad text. in dict. l. 2. cum suis §. §. & in suo C. lib. 3. tit. 22. diffinit. 11. n. 3. Patuja de instrument. dist. tom. 1. tit. 2. respo- dit. 6. num. 111. Saigad. de Regia proce. 7. par. 1. cap. 1. preliad. 5. num. 296. Fernosin. ad rubric. de constitut. quest. 12. num. 68. Cortiada tom. 1. de off. 37. num. 18. D. Mat- theu de regim. cap. 3. §. 3. num. 24. D. Crepiti observat. 1. num. 76. 77. & 78. Et parem vim debent habere epistolæ expeditæ, à Prorregibus in nostro Regno, ut docet Rocco de off. rubric. 8. num. 187. Sed per referentia illa Regii, derogari non debent, nec vulne- rari, nec neque per pragmaticas, arguuntur, text. in pract. for. 176. Curiar. anni 1585. D. Crepiti ubi proxim.

Pars I. Præcludium. 21

ponebantur, in principalioribus urbibus ca- 21
R. Theod. de decur. l. 1. C. Theod. de gladiato-
rib. autent. dict. ut facti, nova constitut. col-
lat. 5. Et infert Fernosin. ad rubric. de con-
stitutionib. quest. 7. num. 26. Regias prag-
maticas à Domino Rege factas, publicandas
esse non solum in Curia Matritensi, sed in
omnibus Provinciis, ac Civitatibus, que sunt
capita Regni; in Regno nostro habemus
cautum, quod Regia pragmatica publicen-
tur, in nostra Civitate Valentia, & in Civi-
tatis, & Villis Regni, in quibus Guberna-
tor reperitur, aut Locumtenens gerentis vi-
ces generalis Gubernatoris, For. 76. fol. 53.
Curiar. anni 1626. ibi: *Plan à sa Magestat
que es publicuen en la Ciudad de Valencia, y
en las Ciudades, y Villas, abon y ha Gover-
nadores, y Locutimens de Governadors.*

Aliud legum genus habemus in Regno,
quibus standum est in iudicando, & sunt,
107
epistola Regiæ, quibus Dominus Rex solt
multa jubere, & statuerè illa, que Reipubli-
cæ tranquillitati conveniunt, & non est no-
vam genus legis, nam quæcumque Princeps,
Imperator, aut Rex per epistolam constituit,
aut jubet, lex dicitur, & pro lege habetur, l.
2. §. necessitas. C. si non placuisse, ff. de
origin. juris, l. 1. ff. de constitut. Princip. l.
nauc. ff. de offic. prefet. prator. l. 1. §. sed in
hoc studium, C. de vetere jur. enclaus. §. sed
& quod Principi infit. de iure natural. gen-
tium, & civit. ibi: *Sed & quod Principi pla-
cuisse, legis habet vigorem, cum lege Regia, quo
de ejus Imperio lata est, populus est, & in eum
omne Imperium lata est, populus est, & in eum
Quocumque ergo Imperator per epistolam con-
stituit, vel cognoscens decrevit, vel edicto præ-
cepit, legem esse constit. & de off. 113. num. 5.
Anton. Faber ad text. in dict. l. 2. cum suis
§. §. & in suo C. lib. 3. tit. 22. diffinit. 11. n. 3.
Patuja de instrument. dist. tom. 1. tit. 2. respo-
dit. 6. num. 111. Saigad. de Regia proce. 7.
par. 1. cap. 1. preliad. 5. num. 296. Fernosin.
ad rubric. de constitut. quest. 12. num. 68.
Cortiada tom. 1. de off. 37. num. 18. D. Mat-
theu de regim. cap. 3. §. 3. num. 24. D. Crepiti
observat. 1. num. 76. 77. & 78. Et parem vim
debent habere epistolæ expeditæ, à Prorregibus
in nostro Regno, ut docet Rocco de
off. rubric. 8. num. 187. Sed per referentia
illa Regii, derogari non debent, nec vulne-
rari, nec neque per pragmaticas, arguuntur,
text. in pract. for. 176. Curiar. anni 1585.
D. Crepiti ubi proxim.*

Deficiente foro, actu Curie, aut privi-
legio, & non extante functione pragmat. tica-
li, aut epistola Regiæ, juxta quam lvs, & judi- 109

M

Theatrum Jurisprudenciar.

quæstio dirimi possit, inspicit debet, an
Supremi Senatus Aragonum, aliqua senten-
tia Regia lata fuerit, ad casum commodabili-
bus, nam debet Senatus noster, & cætera Tri-
bunalia Civitatis, & Regni, juxta Supremi
Senatus sententiam judicare, quia de jure
Principis diffinitiva sententia, cum cogno-
tione causæ lata, vim legis habet, & in limi-
tibus casibus, jus inter omnes facit, exem-
plis quo eorum iudicari debet, l. final. ubi
gl. f. & Communiter DD. C. de legib. l. apud
21. in fin. ff. ad S. C. Trebellian. §. 1. et
quod Prætor, instituit de jure naturali gentium,
& civil. ibi: Vel cognoscere decrevit. Et
cap. ante. in fin. quo fuerit prima causæ, in
affionis fador. cap. in causæ 19. de sentent. &
judicat. ibi: Cum in similibus causis, ceteri
sententiam finititer judicare, & c. Et apud
nos expressè probatur ex Privilegio, a Regis
Joannis II. Jul. 204. ibi: Et attentò, quod sen-
tentia Principis causa cognita promulgata, vim
legis obtinet, & pro lege ferenda est inter om-
nes, & c. in l. nemo, C. de sentent. & in-
terlocut. Alexand. in l. fides, num. 73. ff. de re
judic. Boer. de off. 255. Pausan. consil. 76. n.
29. lib. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 1.
quæst. 1. num. 27. Tiraquel. de iure primogeni-
tuli. quæst. 4. n. 167. Grima de off. Lau-
ditio. 33. in fin. Pociellus in l. 2. C. de restituenda
e. d. p. 2. cap. 4. num. 2. Afflicti de off. 169.
num. 9. Joseph. Ludovic. de off. 90. num. 1.
part. 1. Borel. in summa de off. 11. 1. de legi-
bus. num. 15. Sarcus de off. 310. num. 17. &
consil. 493. num. 83. Peregrin. consil. 91. num.
29. Quæst. præd. lib. 3. quæst. 16. num. 74.
Barbo. ad lex. in d. off. cap. in causis 19. de re
judicata. num. 3. Collet. de processib. execu-
tionis. part. 4. pag. 179. num. 11. D. Leon de
off. 81. num. 1. & de off. 10. num. 24. & 25.
16. & 45. tom. 3. Cabedo de off. 212. part. 1.
Ramon consil. 24. num. 97. Cancer curia. 3.
part. cap. 3. num. 73. & 74. Mattillo de Ma-
gistrat. lib. 3. cap. 4. num. 365. Ferrer in con-
suet. hac nostras. curia. 3. num. 65. Otero de
passquis, & jure possid. cap. 34. num. 19. Ca-
stillo contraverf. tom. 4. cap. 31. num. 97.
Xammar de off. judic. part. 1. quæst. 15. num.
74. Ripoll in additionibus ad præxim Pe-
guez. rubric. 24. num. 24. Piquing. in qua-
stionibus moralib. cent. 2. quæst. 117. num. 1.
Cortada tom. 1. de off. 26. Quæst. & Pilo
differtat. 21. num. 27. cum sequentibus.
D. Mart de off. 100. num. 22. Novarius de gra-
vaminib. casal. tom. 2. gravamin. 132. num. 7.
Prato de sept. forens. part. 4. cap. 15. num. 14.
& cap. 17. num. 62. D. Crepsi observat. 1. num.
81. & 192. observat. 22. num. 109. & 223. D.
Matheu de regim. cap. 8. §. 5. num. 32. & cap.
110 12. §. 1. num. 81. Quod non intelligas teipe-

du ejusdem Principis, aut Supremi Senatus,
qui sententiam tulit, nam licet quoad nostrum
Regium Senatum, & quoad omnes Curias
inferiores, Senatus Supremi sententia, ut di-
ximus, vim legis habeat, & sint tanquam
leges custodiendæ, tamen quoad ipsum Prin-
cipem, & ejus Supremum Senatum, non ha-
bent vim legis sententia illa; sed potest Se-
natus Supremus Aragonum, ab eis recedere,
& aliter judicare, si justum videatur, ex re-
gol. text. in l. 23. C. de sentent. & interlocut.
vontum judic. l. penultim. ff. de adquirend.
res. num. domin. l. nam. & si parentib. §. si filius,
ff. de in off. testam. Baldus consil. 334.
in fin. lib. 7. Menoch. consil. 59. per tot. Par-
164. l. lib. 1. cap. final. 1. part. §. 1. num. 10.
Mattillo de Magistrat. tom. 1. cap. 4. num.
454. Ludovicus de off. 208. num. 5. & de off.
317. Avendaño respons. 2. quæst. 11. Gracian.
uscept. forens. cap. 127. num. 49. Thelaturus
in præfat. de off. num. 32. D. Leon de off.
26. num. 8. tom. 3. Reques Vico lib. 1. tit. 7.
cap. 7. num. 30. Quæst. & Pilo differt. 21.
num. 224. D. Matheu de off. cap. 12. §. 1. num. 82.
Carolus Anton. de Luca in animadvers. ad
Gracian. cap. 127. num. 11.

Sed non intelligas omnem Principis
sententiam, vim legis habere, sed solum
quando ipse Princeps, discussa, & examinata
causa, & ex certa scientia cum causæ cogno-
tione, sententiam suo nomine profert, l. fi-
nal. C. de legib. ibi: Si Imperialis Magister
causam cognitionaliter examinaverit, & par-
tibus comminus constitutis sententiam dixerit,
omnes omnino Judices, qui sub nostro Imperio
sunt, scientiam hanc esse legem, & c. l. 1. ff. de
constitutionib. Princip. §. sed, & quod Prin-
cipis instituit, de jure naturali gentium, & civil.
dicit, Prioleg. 2. Regis Joan. II. Jaffon in dicit.
l. 1. ff. de constitut. Princip. Felin. in rubrica
de scriptis, num. 1. Suarez lib. 3. de legib.
cap. 15. num. 11. Salas de legib. sect. 8. num.
49. noster Gomezus in proem. ad regul. Cam-
cellar. quæst. 2. ad. 1. Menoch. consil. 501.
num. 4. Mattillo de Magistrat. lib. 3. cap. 4.
num. 365. Merol. tom. 2. Theolog. Moral.
disput. 4. cap. 3. dubit. 13. num. 134. Mancin.
in disquisition. gentium. centur. 1. cap. 84.
n. 3. Piquing. in question. moral. dicit. cent.
2. quæst. 117. n. 2. D. Matheu de off. 12. §. 1.
n. 88. Don Mich. Luna de Arcliaro tom.
2. lib. singular. & ariar. l. ditionum, cap. 1. num.
39. Unde Regia sententia, quæ cum votis
Sacri Supremi Aragonum Consilii, mediis
litteris causa videntur feruntur, non habent
vim legis, neque tanquam leges observan-
de sunt, triplici ex causa. Primo, quia hu-
juscemodi sententia, non sunt sententia Supre-
mi

Parti I. Prælium.

mi Senatus Aragonum, sed nostri Valentini
Senatus, & ideo à Senatoribus Senatus no-
stri subferuntur, & feruntur ab ipso Sena-
tu, Franciscus Salerni tom. 1. consil. 32. §. 1. n.
3. Secundo, quia prædictæ sententiæ, à Do-
mino Rege non subfignantur, & tota vis sen-
tentiarum Senatus Supremi, in subfignatione Re-
gis, stat, & consistit, in subfignatione Re-
gis, quæ fit in sententiis, Cabedo de off. 212.
part. 1. D. Crepsi observat. 1. num. 83. D. Ma-
theu de off. cap. 12. §. 1. num. 84. Tertio, quia
est Princeps representatus in suo sacro Su-
premo Aragonum Consilio, votum, & Con-
siliium reddat, Senatu nostro reticendo,
quod juxta illius placitum ferat sententiam,
& hac sententia ipsius Principis videatur,
tamen Supremum Consiliium, & Princeps
hoc in casu procedit ex relatione nostri Se-
natus, aut Judicis coram quo causa pendet,
nam istæ causam mittit, ut a Principe videat-
tur, & quando ipse Princeps, & ejus Supre-
mus Senatus causam non examinat, nec in
fuo Senatu actatur, sed ex relatione alio-
rum proreget, non habet ejus sententia vim
legis, ut rectè probat, text. in l. 1. ff. quando
appellandum sit, cap. biduum, §. siquidem 2.
quæst. 6. Ramon consil. 251. num. 10. Socin.
Senior. consil. 195. num. 5. lib. 2. Gramatic.
de off. 35. num. 2. & 3. Rebut. ad constitut.
Regis Galliar. tom. 1. tract. de supplicat. num.
49. Decian. consil. 47. num. 10. lib. 1. Meno-
ch. consil. 501. num. 10. Piquing. in qua-
stionib. moralib. dicit. centur. 1. quæst. 117.
num. 3.

De sententiis nostri Valentini Senatus,
etiam dubitari potest, an vim legis habeant,
& tamquam leges sint observandæ, & vene-
randæ, nam Senatus noster nomine Regis
judicat, D. Matheu de off. cap. 12. §. 1. n. 88.
D. Crepsi observat. 1. num. 89. & Regio si-
gillo utitur, D. Matheu de regim. cap. 2. §. 2.
num. 22. Et Prorex cum Consilio Regio ha-
bet potestatem, etiam si sint specialia,
quia ipse Dominus Rex possit, si præfens est
in Regno, Aponte de patrib. Præregis. tit.
1. num. 1. Mattillo de Magistrat. lib. 5. cap.
6. à num. 25. Ripoll de regal. cap. 21. num. 27.
Novar. ad pragmat. Regn. Neapol. pragmat.
2. num. 4. Castillo de off. 125. num. 18. San-
felicius de off. 221. num. 8. Regens Vico ad
pragmat. Regni Sardin. lib. 1. tit. 4. cap. 4.
num. 5. Dextar ad Capitul. Regn. Sardin. in
proem. num. 25. Cortada tom. 1. de off. 10.
num. 18. & 19. D. Matheu de regim. tom. 1.
cap. 2. §. 1. sub num. 13. Cum ergo Regius
Senatus, hac amplissima potestate facultate
videtur ejus sententiis dandam esse legem au-
thoritatem, ut de sententiis similibus, & ad-
huc in terminis nostri Senatus tradunt Moli-

us verbo Forus, & ibi Portol. num. 7. Barbo-
sa in cap. in causis, num. 2. de sentent. & re-
judic. & in l. final. num. 8. Cod. de legib. Castillo
contraverf. lib. 5. cap. 89. num. 97. Ripoll
variar. cap. 1. num. 2. & 3. Valenzuela consil.
40. num. 64. Novarius gravamin. 132. num.
7. tom. 2. Xammar de off. judic. part. 1. quæst.
15. num. 74. in fin. Cortada tom. 1. de off.
24. num. 22. Prado de sept. forens. part. 4. cap.
18. num. 18. Sed contrarium judico tenen-
dum, & defendendum, nam quamvis sen-
tentia Regis nostri gravissimi Senatus, ma-
gnum habeat auctoritatem, non tamen ob-
tinet vim legis, neque tanquam leges sequi
debet, nam non profertur in immediate no-
mine Regis, sed Prorege mediantem, neque
a Rege subfignatur, ut rectè defendit D. M.
Matheu de regim. dicit. cap. 12. §. 1. n. 83. &
89. & probant multi alii tenentes, sententias
Regium Senatum non habere legis vim,
ex quo potestatem condendi legem Senatus
non habent, Valac. consil. 148. num. 27.
Cabedo de off. 212. num. 4. part. 1. Menoch.
consil. 501. num. 27. lib. 6. Gregorius Lopez
in l. 9. tit. 38. part. 3. D. Leon tom. 1. de
off. 56. num. 109. Thelaturus in præfat. de off.
num. 32. Ramon consil. 3. num. 96. Xammar de
off. judic. part. 1. quæst. 15. num. 25. Ferrer
in consil. hac nostras, eod. 1. num. 40. &
in tempore 1. declar. 11. num. 53. Gracian. de
cept. forens. part. 1. cap. 127. num. 49. Ripoll
ad Peguer. in præf. civit. rubric. 24. num. 26.
Regens Vico lib. 1. tit. 7. cap. 7. num. 30.
Fermolin. ad rubr. tit. de constitut. quæst. 12.
num. 70. Cortada de off. 24. num. 24.
Quæst. & Pilo differtat. 21. num. 30. Caro-
lus Anton. de Luca in animadvers. ad Gra-
cian. cap. 127. num. 11. Curie tamen inferio-
res, quando ad decisionem litis, habent casum
fuum decimum à Senatu sententia Regis, non
nihil temere recedere possunt, à sententia Se-
natus, aliter decidendo, quam Senatus præ-
habita matura deliberatione declaravit; de-
bent enim esse veluti leges Curiarum infe-
riorum, sententia Regis gravissimi Senatus
nostri, nam non erit procul à temeritate, dif-
cedere à sententiis istis inferioribus, quando
decretis & sanctionibus pragmaticalibus
Domini Proregis, & ejus Sacri Consilii, cu-
jus nomine Regis sententia feruntur tenemur
omnes obedire, præmaximè quando in-
spectis juris regulis debemus in judicando,
præ oculis semper habere sententias, &
exemplaria judicum superiorum, & juxta
illa judicare, & c. l. final. C. de legib. l. filius
emancipat. 14. ff. ad l. Cornelianam, de falsis, ibi
Sic inveni Senatum censuisse, & c. l. 1. §. hæc
autem, ff. ad S. C. Silanianam, l. 3. C. de admissis
privat. l. cum de in rem verso ff. de judicatis,
cap. in causis 19. de sententia, & re judicata,
Ra-

Ramirez de lege Regis, §. 20. n. 24. Ripoll
dict. observat. 103. n. 71. Dom. Mathieu de re-
gim. cap. 12. §. 1. n. 93. Ratio, est evi-
 dens, nam consuetudo iudicandi introducta,
 vim legis habet, a. l. nam Imperator, ff. de
 legib. Franchis *accif.* 91. n. 16. Fontanella
 de p^ol. nuptial. clauf. 7. gloss. 1. part. 2. n. 55.
 Cabedo *decif.* 212. n. 7. part. 1. Dom. Crepi
dict. observat. 1. n. 89. Et Senatus nollet,
 ex terique Magistratus, d. b. ut iuxta has le-
 ges iudicare, aliter nuliter iudicabunt, l. 2.
*C. quando procare non est necesse, l. 1. C. qua
 sententia sine appellat. refundatur autem.*
Jubemus, Cod. de iudicib. D. Crepi *dict. ob-
 servat.* 103. n. 71. Quod habebit locum,
 etiam si adversus consuetudinem iudicandi,
 esset communi Doctorum opinio, aut si re-
 periretur statutum dispositens, quod non at-
 tendatur consuetudo in iudicando, nam in
 quolibet ex his casibus, debet iudicari iuxta
 iudicandi consuetudinem, ut docet Gracianus,
disceptat. 158. n. 15. & 16. Fontanella de
 p^ol. nuptial. clauf. 1. n. 44. & 48. No-
 varius *de regim. cap. 12. n. 92. tom. 2. Xammar
 de offic. jud. part. 1. q. 8. ff.* 15. n. 7. Ripoll
 in *questionib. ad proximo Pegner. rubric.* 24.
 n. 28. Cortiada *decif.* 24. n. 33. Sed non
 intelligas ista modo supra dicto, calu in quo
 sententia fuerit lata cor tra fores, & pri-
 vilegia Regni, nam non est inspicendum,
 quod iudicatum fuit, modo debet inspicere, quod
 iudicari debuit, Dom. Mathieu *dict. cap. 12.*
§. 1. n. 96.
 Sed quarti actus, aut sententia conformes
 requiruntur ad hec, ut iudicandi con-
 suetudo introduca dicatur, videtur. Aliqui
 docent tres, vel quatuor actus requiri, per
 text. in *cap. iam Lullia, de causa possession.*
 & *proprit.* Libertatus in p^ol. acception. n.
 33. *versic.* Quod si ter, aut quater. Davallius
 in *part. 2. D. Thomas, tract. de legib. quest.* 7.
 artic. 2. Montelin. in *part. 2. D. de Tho-
 mas, tom. 2. dist. 23. quest.* 13. n. 224. Bar-
 bosa in *l. post dictum, n. 47. ff. solut. natrim.*
 Castilio *controverf. lib. 5. cap. 89. n. 97. in
 fin.* Communis tamen sententia, a qua non
 est recedendum, tenet, binam iudicatum
 consuetudinem inducere iudicandi, ex rati-
 one text. in *l. 3. Cod. de Episcop. audient.*
*cap. ex parte, de consuetud. Baldus in l. de
 quibus, vers. sed quere ff. de legib. Franchis
 accif. 91. n. 16. Cabedo decif. 427. n. 2.
 Mellilli. decif. 157. n. 23. Genuatus p^ol. p^ol.
accif. lib. 3. quest. 16. num. 78. Garcia de
 nobilit. in *attribution. oper. n. 57. Lara de am-
 moventar. & capitul. lib. 1. cap. 5. num. 49.
 Topia decif. Suprem. Senat. n. 13. Val-
 lerzuela *consil. 104. num. 43.* Fontanella de
 p^ol. nuptial. clauf. 7. gloss. 1. part. 2. n. 55.**

24
 Ramirez de lege Regis, §. 20. n. 24. Ripoll
dict. observat. 103. n. 71. Dom. Mathieu de re-
 gim. cap. 12. §. 1. n. 93. Ratio, est evi-
 dens, nam consuetudo iudicandi introducta,
 vim legis habet, a. l. nam Imperator, ff. de
 legib. Franchis *accif.* 91. n. 16. Fontanella
 de p^ol. nuptial. clauf. 7. gloss. 1. part. 2. n. 55.
 Cabedo *decif.* 212. n. 7. part. 1. Dom. Crepi
dict. observat. 1. n. 89. Et Senatus nollet,
 ex terique Magistratus, d. b. ut iuxta has le-
 ges iudicare, aliter nuliter iudicabunt, l. 2.
*C. quando procare non est necesse, l. 1. C. qua
 sententia sine appellat. refundatur autem.*
Jubemus, Cod. de iudicib. D. Crepi *dict. ob-
 servat.* 103. n. 71. Quod habebit locum,
 etiam si adversus consuetudinem iudicandi,
 esset communi Doctorum opinio, aut si re-
 periretur statutum dispositens, quod non at-
 tendatur consuetudo in iudicando, nam in
 quolibet ex his casibus, debet iudicari iuxta
 iudicandi consuetudinem, ut docet Gracianus,
disceptat. 158. n. 15. & 16. Fontanella de
 p^ol. nuptial. clauf. 1. n. 44. & 48. No-
 varius *de regim. cap. 12. n. 92. tom. 2. Xammar
 de offic. jud. part. 1. q. 8. ff.* 15. n. 7. Ripoll
 in *questionib. ad proximo Pegner. rubric.* 24.
 n. 28. Cortiada *decif.* 24. n. 33. Sed non
 intelligas ista modo supra dicto, calu in quo
 sententia fuerit lata cor tra fores, & pri-
 vilegia Regni, nam non est inspicendum,
 quod iudicatum fuit, modo debet inspicere, quod
 iudicari debuit, Dom. Mathieu *dict. cap. 12.*
§. 1. n. 96.
 Sed quarti actus, aut sententia conformes
 requiruntur ad hec, ut iudicandi con-
 suetudo introduca dicatur, videtur. Aliqui
 docent tres, vel quatuor actus requiri, per
 text. in *cap. iam Lullia, de causa possession.*
 & *proprit.* Libertatus in p^ol. acception. n.
 33. *versic.* Quod si ter, aut quater. Davallius
 in *part. 2. D. Thomas, tract. de legib. quest.* 7.
 artic. 2. Montelin. in *part. 2. D. de Tho-
 mas, tom. 2. dist. 23. quest.* 13. n. 224. Bar-
 bosa in *l. post dictum, n. 47. ff. solut. natrim.*
 Castilio *controverf. lib. 5. cap. 89. n. 97. in
 fin.* Communis tamen sententia, a qua non
 est recedendum, tenet, binam iudicatum
 consuetudinem inducere iudicandi, ex rati-
 one text. in *l. 3. Cod. de Episcop. audient.*
*cap. ex parte, de consuetud. Baldus in l. de
 quibus, vers. sed quere ff. de legib. Franchis
 accif. 91. n. 16. Cabedo decif. 427. n. 2.
 Mellilli. decif. 157. n. 23. Genuatus p^ol. p^ol.
accif. lib. 3. quest. 16. num. 78. Garcia de
 nobilit. in *attribution. oper. n. 57. Lara de am-
 moventar. & capitul. lib. 1. cap. 5. num. 49.
 Topia decif. Suprem. Senat. n. 13. Val-
 lerzuela *consil. 104. num. 43.* Fontanella de
 p^ol. nuptial. clauf. 7. gloss. 1. part. 2. n. 55.**

25

25
 Ramirez de lege Regis, §. 20. n. 24. Ripoll
dict. observat. 103. n. 71. Dom. Mathieu de re-
 gim. cap. 12. §. 1. n. 93. Ratio, est evi-
 dens, nam consuetudo iudicandi introducta,
 vim legis habet, a. l. nam Imperator, ff. de
 legib. Franchis *accif.* 91. n. 16. Fontanella
 de p^ol. nuptial. clauf. 7. gloss. 1. part. 2. n. 55.
 Cabedo *decif.* 212. n. 7. part. 1. Dom. Crepi
dict. observat. 1. n. 89. Et Senatus nollet,
 ex terique Magistratus, d. b. ut iuxta has le-
 ges iudicare, aliter nuliter iudicabunt, l. 2.
*C. quando procare non est necesse, l. 1. C. qua
 sententia sine appellat. refundatur autem.*
Jubemus, Cod. de iudicib. D. Crepi *dict. ob-
 servat.* 103. n. 71. Quod habebit locum,
 etiam si adversus consuetudinem iudicandi,
 esset communi Doctorum opinio, aut si re-
 periretur statutum dispositens, quod non at-
 tendatur consuetudo in iudicando, nam in
 quolibet ex his casibus, debet iudicari iuxta
 iudicandi consuetudinem, ut docet Gracianus,
disceptat. 158. n. 15. & 16. Fontanella de
 p^ol. nuptial. clauf. 1. n. 44. & 48. No-
 varius *de regim. cap. 12. n. 92. tom. 2. Xammar
 de offic. jud. part. 1. q. 8. ff.* 15. n. 7. Ripoll
 in *questionib. ad proximo Pegner. rubric.* 24.
 n. 28. Cortiada *decif.* 24. n. 33. Sed non
 intelligas ista modo supra dicto, calu in quo
 sententia fuerit lata cor tra fores, & pri-
 vilegia Regni, nam non est inspicendum,
 quod iudicatum fuit, modo debet inspicere, quod
 iudicari debuit, Dom. Mathieu *dict. cap. 12.*
§. 1. n. 96.
 Sed quarti actus, aut sententia conformes
 requiruntur ad hec, ut iudicandi con-
 suetudo introduca dicatur, videtur. Aliqui
 docent tres, vel quatuor actus requiri, per
 text. in *cap. iam Lullia, de causa possession.*
 & *proprit.* Libertatus in p^ol. acception. n.
 33. *versic.* Quod si ter, aut quater. Davallius
 in *part. 2. D. Thomas, tract. de legib. quest.* 7.
 artic. 2. Montelin. in *part. 2. D. de Tho-
 mas, tom. 2. dist. 23. quest.* 13. n. 224. Bar-
 bosa in *l. post dictum, n. 47. ff. solut. natrim.*
 Castilio *controverf. lib. 5. cap. 89. n. 97. in
 fin.* Communis tamen sententia, a qua non
 est recedendum, tenet, binam iudicatum
 consuetudinem inducere iudicandi, ex rati-
 one text. in *l. 3. Cod. de Episcop. audient.*
*cap. ex parte, de consuetud. Baldus in l. de
 quibus, vers. sed quere ff. de legib. Franchis
 accif. 91. n. 16. Cabedo decif. 427. n. 2.
 Mellilli. decif. 157. n. 23. Genuatus p^ol. p^ol.
accif. lib. 3. quest. 16. num. 78. Garcia de
 nobilit. in *attribution. oper. n. 57. Lara de am-
 moventar. & capitul. lib. 1. cap. 5. num. 49.
 Topia decif. Suprem. Senat. n. 13. Val-
 lerzuela *consil. 104. num. 43.* Fontanella de
 p^ol. nuptial. clauf. 7. gloss. 1. part. 2. n. 55.**

Pars I. Præliudium:
 Consuetudines legitime præscriptæ, non
 contrarie foris, & privilegiis, debent in
 Regno observari tanquam lex, & juxta eas
 debere observari pro lege, & vim legis
 habere consuetudines legitime præscriptas,
 l. de quibus, ff. de legib. l. i. ff. de aqua pluvia
 arenada. S. sine scripto inffit. de iure natur. gen-
 tium, & civit. l. cum delationis, ff. de iur. natu. ff. de
 fund. instructo, l. si publicanus, in fin. Licet
 titio, §. eadem ff. de publicanis, l. quod si nollet, §.
 qui assistens ff. de edicto editi. l. nuntii ff. de ad-
 ministrat. tutor. l. i. §. i. ff. de albo inscribendo
 l. usum aqua, C. de aqueductu. l. si non speciali,
 C. de testam. l. in totum, C. de adificiis pri-
 vat. l. 2. lib. 1. cap. 10. n. 44. & 45. Ad in-
 ducendam enim consuetudinem, sufficienter
 duo actus iudiciales conformes, Jaffon in l.
 de quibus, ff. de legibus, num. 51. Bellamer
decif. 65. Galla *decif. diversif. Francie 91.*
 Genueus *decif.* 121. Cachera. *decif.* 99. Rota
 Angel. in *summa. verb. Consuetudo. Silveiler in
 summa. verb. Consuetudo. Lellus de iustit. &
 iure, lib. 2. cap. 6. de iudic. l. i. num. 10. Lorca
 in part. 2. tom. 2. de legib. distat. 29. membro
 ii. Diana *resolut. moral. part. 6. tractat. 5. de
 consuetud. resolut. 1. per tot. Vivius commun.
 opinion. lib. 2. opinion. 75. versic.* Consuetudo
 ut inducat, Suarez in thesauru receptorum
 sententiar. verb. Consuetudo, num. 278. Pas-
 qualig. in *questionib. moralib. centur. 2. quest.*
 144. n. 1. Fermoim. ad *rubric. tit. de consue-
 tudin. n. 2. cum sequenti. Pirrhus Corrad.*
 in *prox. benefic. lib. 2. cap. 6. num. 22.* Et
 non sufficit ad inducendam iudicandi con-
 suetudinem, quod in una ex aulis Senatús,
 bis iudicatum sit, sed requiritur, quod in
 utraque aula bis iudicatum reperitur, ut
 consuetudo iudicandi possit introduca con-
 siderari, ut observant D. Crepi *observat.*
 42. num. 17. Antunez de donat. d. tom.
 1. part. 2. lib. 1. cap. 10. n. 45. & 46. Simili
 modo non induca poterit considerari iudi-
 candi consuetudo, si in una quaque ex aulis
 senel iudicatum extet, quia unicus actus re-
 paratur & ille non sufficit ad inducendam
 iudicandi consuetudinem, Bartol. in *l. de
 quibus, num. 21. & in repetit. num. 13.* Jaffon
 num. 51. ff. de legibus. Menoch. *consil.* 2. à
 n. 207. & de arbitrar. *cap. 81. n. 2.* Cortiada
decif. 3. n. 24. Hac que diximus de iudican-
 di consuetudine intellige solum de nostro
 Regno, non vero de magistratibus inferiori-
 bus, quia istorum sententia solum faciunt
 jus inter partes, qua in iudicio fuerunt, & non
 inducunt iudicandi consuetudinem, Ripoll
 in *additio. ad proximo Pegner. d. rub. 24. n. 25.*
 D. Mathieu *cap. 12. §. 1. n. 95.**

n. 16. Fulgen. de jure embiteur. tit. de renovationib. q. 1. n. 35. Consecuto enim equiparatur, non solum statuto, sed etiam privilegio, cap. ad apostolicam de finonia. Selsé de inhibitionib. cap. 8. §. 3. n. 138. Antuzem de donationibus, tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 33. n. 28.

131 Intellige tamen hæc que docemus, quâdo consecuto nō est cōtra foros, & privilegia, nam si contrarietur foris, & privilegiis Regni, non debet juxta cōsuetudinē judicari, quia improbat consecuto, contra foros, aut privilegia, For. 4. §. 6. rub. si contra jus aliqui fuerit impetratum, For. 1. in proam foror. Tarazona in fit. foral. lib. 1. tit. 2. versic. no poden. D. Matheu de regim. cap. 6. §. 1. n. 25. D. Crepsi observ. 1. n. 284. Nisi consecuto immemorialis esset, quia tunc standū esset consecuto, & non foro, ex eo quod licet forus improbet consecutidnem, non improbat cōsuetudinem immemorialem specificē, ut notat D. Matheu d. cap. 6. §. 1. n. 25. D. Crepsi d. observ. 1. n. 277. Unde solum erit impermissum allegare cōsuetudinem ordinariam contra forum, non vero immemorialem, ut ipse Crepsi notat ubi prox. D. Matheu d. cap. 6. §. 1. n. 25. & ipse Crepsi observ. 1. n. 276. de quo latius egit n. 29. in hoc præliudio.

133 Ut apud nos introducat consecuto, sufficit tempus decem annorum, cum ad inducendam consecutidnem præter jus, juxta veteriorem sententiā sufficiat decem tempus, ut probatur, ex l. 1. C. que sit longa consecuto, l. sed ea qua, ff. de legib. cap. vigilantes, de officio ordinarii in 6. cap. cū benefici. de præbend. in 6. docent Suarez de legib. lib. 7. cap. 15. Lelius de just. & jur. lib. 2. cap. 6. habitat. 14. n. 47. & dub. 3. n. 25. Rebutus de oblig. just. par. 1. lib. 1. q. 15. n. 12. Gratian. dist. 395. Reginal. tom. 1. lib. 13. cap. 23. n. 247. Bald. lib. 5. dist. 47. n. 13. Mader in par. 2. D. Tho. q. 97. art. 3. n. 1. in fin. Diana ref. moral. par. 6. tract. 5. de consecuto. ref. 2. & 3. Hunnius in encyclop. tit. de consecuto. n. 25. Clarin. disp. forens. cap. 15. n. 86. Granado in par. 2. D. Tho. contro. 7. par. 2. dist. 3. punct. 2. §. 2. n. 9. Fermosin. ad rub. tit. de consecuto. q. 1. n. 31. Gonzal. Tellez ad tex. in cap. 1. de consecuto. n. 11. Card. de Luca de benef. dist. 30. n. 16. & 17. Ita Senatus sententia per Daza die 14. Febr. 1625, inter Villam de Xerica, & Michaëlem Villam. Et si consecuto fuerit contra jus commune, non sufficit tempus 20. annorū, sed requiritur 40. annorū tēpus, Pirthus Corr. in prax. benef. lib. 2. cap. 6. n. 20. Moltozo de causis pti. t. 1. lib. 2. cap. 1. n. 37. Requiritur etiam, quod actus quoad minus duo sint in dicursu hujus temporis, cum ad inducendam consecutidnem sufficiant duo actus, ut jam diximus n. 124. qui quidē actus, dummodo sint uniformes, sufficiunt etiam si

extrajudicialis fuerint, Suarez de leg. lib. 7. cap. 11. n. 2. Salas de leg. dist. 19. sect. 11. n. 93. Salazar de usu, & habit. lib. 1. cap. 7. Donel. lib. 1. cōment. cap. 10. & ibi Olvald. tit. H. Cujacius lib. 20. observ. cap. 20. Gordon. in summa, tom. 1. lib. 2. q. 14. cap. 5. n. 19. Ant. Faber in jurif. præd. Papinian. lib. 1. princip. 11. illat. 1. Hunnius in encyclop. d. tit. de consecuto. n. 16. Fermosin. ad d. rub. tit. de consecuto. q. 1. n. 52. Gibalin. in scientia canonica, tom. 2. lib. 6. cap. 2. per tot. Gonzal. Tell. ubi prox. Pirthus Corr. in prax. benef. lib. 2. cap. 6. n. 23. & 31. Carol. Rota de consecuto, solum debet attendi in casu illo, & cū circumstantiis, quibus introducta reperitur, quia etiam si fuerit præter jus, non est extendenda, neq. de casu ad casum, aut de loco ad locū, aut de persona in personā, 13. §. si quis hoc interdicit, & ibi Bartol. ff. de titore ad leg. purpurat. conf. 522. n. 12. Salas de leg. dist. 19. sect. 14. n. 10. Menoc. de retin. poss. remed. 5. n. 62. Manica de off. 284. n. 6. Ant. Gabr. tit. 1. q. 77. n. 4. Fermosin. ad rub. de consecuto. q. 3. n. 10. & 11. Ita Senatus sententia per Cales die 14. Octob. 1629. inter Joannem Canet, & D. Guittart. Idem de stylo tradunt cōmunitur DD. denegantes extentionem illius, de casu ad casum, aut de loco ad locū, Amiden de stylo dat. lib. 1. cap. 38. n. 25. Card. de Luca de benef. dist. 13. n. 8. dist. 29. n. 23. dist. 30. n. 12. & dist. 65. n. 16. & de jure patroni. dist. 22. n. 6. & de parochiis, dist. 38. n. 20. Fulgen. de jure zovius in juriprud. foren. 2. par. constitut. 44. definit. 12. n. 2.

De Principis potestate circa revocationē consecutidnis, multa poterant tradi, quæ non sunt instituti nostri, solum nequit omitti, quod illa consecuto sit interpretativa fori, cum illa consecuto sit ipse forus, sicut Dominus Rex non potest fori derogare, non poterit consecutidni interpretativa, D. Crepsi d. observ. 1. n. 165. Si vero consecuto fuerit præter foros, inspicidū est, an fuerit temporalis, an immemorialis, si temporalis fuerit, poterit absque dubio a Domino Rege derogari, etiam extra Curias generales, quæ & si consecuto statuti equiparetur, & quoad observationē, parem vim habeat, & sit veluti quædam municipalis lex, tamen non est lex pactionata, neque in Curias generalibus cum interventu, pecunie facta, & causa irrevocabilitatis deficient, poterit à D. Rege revocari, ut docet D. Crepsi observ. 1. n. 163. n. seq. Certū enim est in jure, Principē posse cōsuetudinē abrogare, lege stabilita, l. 1. §. si de hoc, C. de veteri jure emulanda, cap. 1. de consecuto, in 6. cap. cum consecutidni. de consecuto, Diana

resolut. moral. 3. tom. 6. tract. 5. de consecuto. resolut. 25. Fermosin. ad tex. in cap. fin. de consecuto. q. 4. n. 15. Gonzal. Tell. ad tex. in cap. cum consecuto. de consecuto. n. 8. Quod à Principe, non debet fieri sine magna causa, ut probat text. in l. 4. §. in repleto, ff. de officio proconsul. & legati. D. Crepsi d. observat. 1. n. 168. Si consecuto immemorialis fuerit, videtur non posse revocari à Principe, ex eo quod quoad revocari, quoad observantiam considerari debet immemorialis consecuto, quam fori, nam ut vidit, extante consecutidne immemoriali, contra foros, prævalet illa, & si Princeps nequit in Regno statuere contra foros, absque Curia generali, & populi consensu, ut jam probavimus, neque poterit derogare immemoriali consecutidni, quia si hæc potior est, si potestas Regia non est potens ad ita-bilitatem contra foros, minus potentes, neque erit potens ad stabilendum contra consecutidnem immemorialem magis potētem, ex regul. si visio vincitent te, multo magis vincam te, l. de accipion. ff. de averf. & temporal. præscript. l. equifonum. ff. ad 3. C. Terrib. Sed semper judicio tenendum, posse Regem derogare consecutidni, etiam immemoriali, quia, & si potentior sit foro, & vim legis habeat, non est lex jurata, aut pactionata, & irrevocabilis, & perconsequens, non est potentior foro, quoad irrevocabilitatem, & deficient nexu irrevocabilitatis, cessat omnis ratio ad hoc, ut non possit contraria revocari legibene verum est, quod ut censetur revocata immemorialis consecuto, debet de illa fieri specifica mentio, l. 3. §. dicitur aqua, ff. de aqua quotidiana, & fluv. cap. 1. vers. nisi de præscriptioib. cap. final. eod. nolter Moitia in juris tempor. tit. 6. q. 4. n. 3. Cancer variat. 3. par. cap. 3. n. 265. Salas de regia prot. par. 1. cap. 1. præliud. 3. n. 153. Petycia de manu regia, præliud. 3. n. 10. Fermosin. ad rub. de consecuto. q. 4. n. 18. & 19. D. Matheu de regim. cap. 6. §. 1. n. 24. D. Crepsi observ. 1. n. 274. cum seqq.

Stylus Curiarum, juxta DD. cōmune placitum, vim legis habet, & ejus observatiā est substantialis, taliter, quod attendi debet in judicando, & juxta illum judicari, l. illud 19. §. de excusat. tut. l. fin. C. de emancip. liber. l. l. Sed in ceteris mos judiciorum, qui hæntes obtinuit in posterum serventur intactas, Cap. ex literis, de constitutionib. cap. quam gravi, de crimin. null. cap. literas 2. de jurament. calum. crimin. l. p. §. quia de verb. signific. Bald. in d. l. illud 19. §. de excusat. tut. Afflicti de off. 135. n. 3. Covarr. crita 1. num. 23. Balbus de off. 29. Ricc. collectan. 1206. Afflicti de off. 343. n. 4. Christophor. de Paz in proam legum styli. n. 94. Menoch. conf. 187. n. 4. Gratian. dist. foren. cap. 100. n. 6. cap. 154. n. 18. & cap. 191. n. 15.

D. Leon tom. 1. de off. 25. n. 4. Capic. Latro fe. l. c. conf. 83. n. 41. Rovit. de off. 28. n. 4. & conf. 18. n. 4. Pareja de instrum. edit. tit. 2. refol. 3. §. 1. n. 16. & tit. 2. refol. 5. n. 59. & tit. 6. refol. 3. §. 1. n. 145. Barut. de off. 417. §. 2. n. 6. Naten justit. vulnar. par. 2. tit. 9. cap. 1. per tot. Fermosin. ad rub. tit. de consecuto. q. 6. n. 2. Petycia de off. 97. n. 1. Merlin. de off. styli. n. 2. Zachias de falsario, q. 9. n. 28. Pegas refol. foren. cap. 14. n. 122. cum seqq. D. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 82. & cap. 11. §. 6. n. 4. Pirthus Cortad. in prax. dispensat. lib. 7. cap. 38. n. 7. Torrecilla sobre las proposiciones, tratado 4. de beneficiis, consulta 3. num. 5. Quod procedit, etiam si fuerit introductus stylus, contra juris dispositiones, quia, & si aliqui voluerint, quod stylus contra legem, non debeat observari, per text. in l. 2. C. que sit longa consecuto, Barbosa in l. cum prator, §. 1. n. 285. cum seqq. ff. de iudicis, Valasc. allegat. 706. n. 71. Grivel. de off. 17. n. 14. Latrea par. 1. de off. 129. n. 19. & 2. part. de off. 100. num. 6. Gauravero conf. 6. artic. 2. num. 85. Leita de jure Lusitan. tract. 1. q. 6. n. 20. tom. 1. Pegas refol. foren. cap. 1. n. 19. & 20. Et tantum sibi locum vindicare stylum tradant, quando lex deficit, Barbosa in collect. lib. 1. C. de consecuto 5. dist. 1. n. 4. Cabedo part. 1. de off. 22. n. 5. Fontanel. de passis nuptialib. caus. 4. glof. 18. part. 4. n. 98. Pegas ubi prox. n. 21. Tamen communis opinio DD. tenet, quod debet dari judiciali stylo, etiam contra dispositionem juris communis introducto, l. si quando, in fine, C. de jure jurando, §. final. in fin. de satisfactioib. cap. ex literis, de constitutionib. Bald. consil. 353. lib. 1. n. 3. Cravt. de antiquit. tempor. part. 4. cap. 1. n. 36. Menoch. conf. 282. n. 27. Ferrer part. 1. observat. cap. 505. Gratian. de off. 237. a num. 18. Valenzuela consil. 94. n. 40. & conf. 182. n. 30. Giurba de off. 68. n. 13. & 14. Noguero. alleg. 11. n. 26. Scacc. de appellatioib. q. 20. n. 1. Cap. Latro de off. 30. n. 19. & de off. 74. n. 17. Tapia de off. 12. n. 6. Leoncil. de off. Ferrar. 12. ex n. 7. Maltrill. de off. 134. n. 4. D. Crepsi observat. 10. n. 46. Salcedo in theatr. honor. glof. 17. n. 9. Amiden de stylo datar. dist. lib. 1. cap. 38. n. 29. Sed non intelligas doctrinam istam, respectu fororum nostrorum, nam facti consecuto, ita neque stylus contra illos induci poterit in contrarium, nisi esset immemorialis, ut jam satis probavimus, n. 121. & cōsuetudinem induceret, prævalet ibi, & si standum erit, & non consecutidni, 142

Guido Pap. *de iur. Ricc. collect.* 1216. Fer-
molino, ad rubr. de *confuet.* q. 6. n. 4. Tanta ita-
que est iuris vis, quanta legis, aut consuetudi-
nis, & hinc sententia lata contra legem, nulla
est, ita sententia contra ius nullam, nulla erit,
143 *prolatam, C. de sentent. & interl. libi. Prolatam*
à presb. sententiam, contra solitum iudiciorum
ordinem, auctoritatem rei iudicata non obtine-
re certum est. Guido Pap. de iur. art. 2. glof.
13. n. 44. Cassaneus conf. 68. n. 57. Ricc. collect.
794. & coll. 1206. Vancius de nullit. n. 68. fol.
283. Carav. tit. 1. n. 1. Giurba de iur. 68. n. 4.
D. Leon tom. 1. de iur. 25. n. 5. & tom. 2. in iur.
resp. post de iur. 123. n. 87. Novar. super pragm.
Nicopolit. tit. de offic. iud. pragm. 7. colon. 5. per
tot. Fernolin. ad d. rubric. q. 6. n. 3. Salcedo in
theatro honor. d. glof. 17. n. 11. Rocco de offic.
rub. 17. §. 3. n. 5.
Sed hoc non est generale, nam & si ius
Tribunalium, superiorum, vim legis habeat, res-
pectu etiam inferiorum Tribunalium, ubi con-
suetudo legitime prescripta contra ius nullam
non repetitur, tamen in Curis inferioribus
144 debet observari pro lege ius, tantum in
illa Curia, ubi introducus reperitur, D. Math.
de regim. cap. 12. §. 2. num. 178. Neque ius
unius Curie, est ad aliam Curiam extenden-
dum; imò stricta, & odiosa debet esse illius
interpretatio, Cravet. de antiq. temp. part. 4. in
princip. à n. 42. Flaminio de resq. benefic. lib. 3.
q. 18. n. 76. Pasqualig. in quest. moral. lib. 3.
q. 77. n. 4. Naten iustit. vincerat. tit. q. part. 2.
cap. 3. n. 1. Giurba de iur. 49. n. 27. Fernolin. ad
rubr. de *confuet.* q. 6. n. 8. Theod. Amid. de ius-
to. d. cap. 38. lib. 1. n. 10. Card. de Luca d. 43.
de iur. sub n. 12. Et hæc est una ex principa-
lioribus differentiis inter ius, & consuetu-
dinem; consuetudo enim est generalis lex, &
extendit vires suas generatiter ad omnia tri-
bunalia; ius vero nihil est aliud, quàm par-
ticularis consuetudo judicialis alicuius tribu-
nalia; sive, ut propius loquar, praxis admissa
145 in aliquo tribunali, quoad iudicaria, cap. quæ
gravi. de crim. filij. Felinus in cap. 2. n. 18. de
prescript. Par. in rubr. ad leges ius. Menoch.
lib. 2. presump. 8. Valentis in paratit. ad tit. de
confuet. §. 4. n. 3. Fernolin. ad rubr. de *confuet.*
q. 6. n. 1. §. 18. Salcedo in theat. bon. d. glof. 17.
n. 10. Gonzal. Tell. ad tex. in cap. venterabilis,
de confirm. util. vel inutili. n. 7. Theod. Amid.
de ius. d. datar. d. lib. 1. cap. 38. n. 2.
Debet etiam ius probari, ut ei possit
146 dari, & communicari docent DD. quod si ius
fuerit, quoad decisoria litis, debet probari
in illius depositionibus, & parte citata, ut in
nostra praxi fit in probatione ius illi subscrip-
tionis scripturæ privatæ per depositiones ten-
tium deponentium de nota manu subscriptæ.

147 *de lege in communi, disp. 1. punct. 22. §. 1. n.*
8. Gratian. de iur. forens. cap. 611. n. 23. Pa-
reja de instrum. adit. tom. 1. tit. 2. resol. 6. pre-
cie 1. n. 150. Gordon. in Theol. Moral. tom. 1.
lib. 2. q. 9. cap. 3. n. 13. Granado 12. contrah.
trañ. 3. pa. 1. disp. 3. sect. 3. n. 3. Diana part. 5.
prox. 14. miscelaneo, resol. 69. D. Mathieu ubi
*proq. Fernolin. ad rubr. de *confuet.* q. 4. n. 3. ius*
leg. Cortiada d. de iur. 24. n. 186. cum seqq.
D. Crepi observ. 9. n. 5. Et concurrente iuris
Canonici, & Civilis constitutione, prius ad
equitatem canonicam recurrendum est, quam
ad ius Civile, & si Canonica constitutio non
reperiatur, tunc ad ius Civile recurri debet,
ut docent Belluga d. rub. 11. §. hinc igitur, n. 3.
Morla d. tit. 1. par. 1. q. 16. n. 13. D. Leon de
de iur. 4. n. 2. & de iur. 55. n. 16. tom. 1. & de iur.
136. n. 18. tom. 2. Ferrer 3. par. observ. cap. 20.
Oliban. de actionib. par. 1. lib. 3. cap. 2. n. 22. &
21. Cassaneus conf. 63. n. 24. & 25. Fonta-
nell. de iur. 12. n. 2. par. 1. Selsé de iur. 92. n. 9.
Ripoll de regal. cap. 39. n. 70. Ramon conf. 3.
n. 12. Xammar de offic. iud. par. 1. q. 16. n. 39.
& definit. 1. n. 7. & definit. 19. n. 29. par. 1. Pe-
reguer de iur. 69. n. 6. D. Mathieu d. de iur. 12.
Fernolin. ad tex. in cap. 15. de test. n. 2. Cor-
tiada d. de iur. 24. n. 186. cum seqq. D. Crepi d.
observ. 9. n. 5. Nisi tractetur de computandis
gradibus consanguinitatis quoad successio-
nem, nam tunc prius recurrendum est ad ius
Civile, quam ad Canonicum, D. Leon d. de
de iur. 4. n. 16. D. Mathieu d. §. 2. n. 12. Carol.
Anton. de Luca in prax. cap. 19. n. 15. Et men-
ti tene, quod leges Civiles, & fori nostri, &
quælibet constitutiones Principum secula-
rium, iustæ debent custodiri, & eis standum
est, etiam in foro cõscientiæ, ut multis addu-
ctis docent Castropalao tom. 3. disp. 1. punct.
14. n. 2. nosser Salon de iustit. & iure, tom. 2.
q. 77. artic. 1. contrav. 7. colum. mibi 79. Vale-
to different. inter utrumque forum, verb. Lex,
diff. 7. n. 3. nosser doctissimus Rocafull in
prax. moral. tom. 3. lib. 1. de legib. cap. 5. n. 21.
Etsi d. de testament. cap. 2. n. 45. Belarim, tom.
1. contrav. lib. 3. de laicis, cap. 11. Acuña
in cap. 1. n. 4. distinct. 4. Castejon in alphabet.
verb. Lex, n. 26. Carol. Rota de priviil. nulli-
rum, cap. 5. special. 8. n. 68. Mollazo de causis
privi. tom. 1. lib. 4. cap. 8. n. 71. & tom. 2. lib. 2.
cap. 6. n. 7. Torrecilla en la exposicion de las
conf. 14. n. 24. Idem tene de rubricis fóro-
rum continentibus orationem perfectã, quia
statutorum particularium, si continent orati-
onem perfectã, possunt tanquàm leges allegari
ad decisionẽ causarum, Ovidal. ad Donel. d. 26.
coment. cap. 2. lit. A. Gotofr. in l. 1. ff. de rebus

150

151

152

153

154

sequentibus. Sed observa, quod non ex multitudine Doctorem, probabiliter erit debet, sed ex ratione juridica, qua fulcitur opinio, & pro indubitato tenet, quod opinio unius Doctorem, munita optima juris ratione, probabilior erit, opinione duorum loquentium abique juris fundamento, l. Deo auctore, C. de veteri jure enucleando, ibi: Sed neque ex multitudinem auctorum, quod melius, & equius est iudicatore, cum possit unius forsitan, & deterioris sententia, multos, & majores, aliqua in parte superare. Latrea decif. 66. num. 20. Don Emmanuel de Vedoya in spec. vera Jurisprud. In prologo ad lectorem, vers. & cum multi. Cardenal de Luca de emphiticos, discurs. 3. n. 8. & de dote, disc. 106. n. 6.

Vidisti quo modo in Regno, & tetendum 156 quas leges, & constitutiones debeant judices judicare, solum remanet advertere, quod in Regno non sunt apices juris, & subditates attendenda in judicando, imo ex bono, & equo, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicii, & sola facti veritate attendenda iudicandum est, For. stabilis 5. & for. 6. rubric. de elamo non mutando, ibi: Stabilis, & ordinem, que en les Corti dels ordinariis, & dels delegats del Regne de Valencia, sia enantat, sens tota figura de iudicis, atesa solament la veritat del fact, & negoci. For. ceterum 7. rub. de curia, & hayulo. Privileg. 37. fol. 12. D. Jacobi I. & Privileg. 65. fol. 19. nofter Morla in iuris enpor. part. 1. tit. 9. quest. 22. num. 6. D. Leon tom. 2. decif. 125. num. 34. D. Matheu de regim. cap. 8. §. 6. n. 9. & cap. 10. §. 1. n. 6. Dom. Crespi observat. 32. n. 19. Eodem modo proceditur de jure, in omnibus causis fu-

157 per electionibus, postulationibus, vel provisionibus, personatibus, dignitatibus, officis, canonicatibus, vel prebendis, & quibuscumque Ecclesiasticis beneficiis, aut super decimis, matrimonii, & usuris, Clement. dispensationem 2. de iudicis, Moneta de decimis, cap. 8. n. 41. Balboa in repetitione ad text. in cap. 1. de libelli oblat. num. 56. Barboia in colle-ctan. ad text. in dist. Clementina dispensationem, Anton. Graña ad text. in cap. ignarus, de libelli oblat. n. 4. Fermosin. ad text. in cap. 1. de libelli oblat. q. 1. n. 1.

158 Et in Regno Neapolitano, in Francia, Castella, Lusitania, & aliis Regnis, eodem modo proceditur, & iudicatur, ut docent Regens Tapia ad ius Regni lib. 3. de iudicis summariis, & summariis, ad cap. De les lites, fol. mibi 233. Carocius decif. 55. Joannes Anton. de Palma ad pragmat. quest. 1. in tit. de ordine iudiciorum, in suo dicesor. gloss. 5. num. 7. Regens Rovito ad dist. pragmatic. n. 3. Merlin. centur. 2. controuers. 97. Regens Sauleficus in prax. iudicari. sect. 1. par tot. Morla ubi proxim. Azevedo in l. 10. tit.

17. lib. 4. recopil. Valenzuela consil. 70. num. 99. Bovadilla in sua politica, tom. 1. lib. 2. esp. 21. num. 134. Guzman versit. juris 36. num. 73. Carolus de Grafalis lib. 1. Regalarum Francie, jure 7. vers. 2. Marquez lib. 1. Gu-bernat. cap. 20. fol. 120. Vela differat. 42. a num. 75. Themut. 1. part. in prax. n. 11. Pereyra decif. 15. num. 1. Mendez a Castra in prax. Lusitan. 1. part. lib. 1. cap. 2. §. 2. n. 4. & lib. 3. cap. 19. num. 38. Pegas respo-nsor. forens. cap. 2. num. 35. Carolus Rota de privilegiis mulierum, cap. 3. specialit. 4. n. 51. Callejon in alfabeto, verbo iudex, n. 60. Idem communiter traditur de Regis, & Supremis Senatibus, in quibus semper iudicari debet, sine strepitu, & figura iudicii, & sola facti veritate attendenda, etiam independenter a lege municipali disponente, quod ita iudicatur, Bartol. in l. Emilias, circa fin. ff. de minorib. Craveta consil. 198. num. 7. Grama-tico decif. 19. num. 3. Roland. a Valle consil. 42. num. 17. volum. 1. Reminald. Junior consil. 42. num. 4. lib. 1. Cartar. decif. 21. n. 37. Bovadilla in politic. tom. 1. lib. 2. cap. 21. n. 134. Pegueta decif. 17. num. final. Cancerc variar. tom. 2. cap. 5. num. 19. D. Leon tom. 2. decif. 125. n. 34. Xammar de offic. iudicis, part. 1. quest. 10. num. 53. Fontanel. decif. 404. num. 5. & 24. Amigant. in prax. rubric. 16. num. 28. & rubric. 9. num. 61. Don Em-manuel de Vedoya in speculo vera Jurisprud. lib. 1. discursu 4. num. 108. Carolus Spadaza in 2. apparatus, num. 184.

CAPUT I.
DE FERJIS.
SUMMARIUM.

1 Des iuxta aliquos computatus fuit ab ortu solis, ad occasum.

2 Alii a vespere computantur.

3 Dies computatur ab Ecclesia, a vespera in vesperam.

4 Dies legalis componitur ex viginti-quatuor horis, & durat a media nocte, usque ad mediam noctem.

5 Dies omnes, aut feriati, aut iudicis.

6 Iudicis presumentur omni diei, & qui sint iudicis.

7 Dies feriati, qui sint, & in eis actus iudicis abique nullitate nequeunt fieri.

8 Feria, aut solemnes, & ordinariae, aut repentinae, sive extraordinariae.

Pars I. Cap. I. de Feriis:

9	Feria solemnes, aut sacra, honoraria, aut necessaria, & qua sunt feria sacra.	33	Item in causis salariorum.	33
10	Honoraria Feria qua sunt, ubi de die natalis Principis nostri.	34	Item in interponenda appellatione.	34
11	Necessaria feria sunt mesium, & vendimiarum, & a quo tempore dabantur.	35	Feriatii diebus in utilitatem hominum, proceditur in causis matrimonialibus, beneficialibus, & aliis quibus iudicatur sine strepitu, & figura iudicii, sed non in feriis in honorem Dei.	35
12	Repentina feria, que dicuntur.		Voluntaria iurisdictionis negotia, ut emancipatio, & manumitio, fieri possunt diebus feriatis, etiam in honorem Dei.	
13	Feriatii repentinae nullus iudex indicere potest, sed solum Princeps.	36	Item possunt tutores, aut curatores dari, dummodo ex inquisitione non dentur.	36
14	Feriatii potest in nostra Civitate indicere ipsa Civitas, quia habet Principis privilegium.		Possunt etiam excusationes tutorum allegari, & maior etas probari.	37
15	Prorex, & Regius Senatus, indicere possunt ferias repentinae in Civitate nostra.	37	Item decreta ad alienanda minorum bona possunt diebus feriatis obtineri, & quid de absolutioibus.	37
16	Feria repentina iudicari in Civitate, non extendatur ultra contributionem paritatem Civitatis.	38	Contraus, testamenta, transactiones, & que libet instrumenta possunt diebus feriatis etiam in honorem Dei fieri, & possessio capi.	38
17	Feria necessaria mesium, & vendimiarum a iudicibus solent assignari.	39	Feriatii diebus possunt dari collationes beneficiarum, dispensationes, censuras, privilegia, & alia similia.	39
18	Dies festi, sunt feriati, & ad potestatem Ecclesiasticam spectat dies festos statuere, nempe ad summum Ecclesia presulem.	40	Negotia iurisdictionis contentiosa, etiam urgentia, & practica, non expediuntur in Regno diebus feriatis, nisi iudex habilitaverit dies.	40
19	Episcopus in sua Diocesi potest dies festos indicere de Sanctis Canonizatis, aut Beatificatis a Sede Apostolica, seu hodie.	41	Negotia voluntaria iurisdictionis, que in iudicio figura expediuntur, ut decreta ad alienanda minorum bona, tutela decretationes, & acclamationes succedendi, & maioris etatis, non expediuntur diebus feriatis, nisi habilitatione procedente.	41
20	Potestas secularis, non potest dies festos tamquam sacros instituire.	42	Empara expediuntur, & intimantur diebus feriatis.	42
21	Potestas secularis, potest ob devotionem precipere sub panis quoad ab operibus ferilibus abstinere Civos aliquo in dis, prout fit in villa Algerie, in diebus Dicit Bernardi Martyris, & fororum Gratie, & Mariae.	43	Mandata de non faciendis actis, solum expediuntur diebus feriatis habilitate procedente.	43
22	Feris institutis in honorem Dei, non potest renunciari; sicut institutis in hominum honorem.	44	Feriatii diebus non potest tollere consuetudo, in honorem hominum potest.	44
23	Feria in honorem Dei raro a Senatu nostro habilitantur, quia fere semper habilitatio fit exceptis colendis.	45	Libellus ad petendam habilitationem feriarum.	45
24	Feriatii diebus potest procedi in casu necessitatis, ut si actio, vel res sit tempore peritura, aut si reperitur periculum, in mora, aut si iurisdictionis sit tempore peritura.	46	Jurari extra iudicialiter, ad corroborandos contraus bene potest, etiam in feriis in honorem Dei.	46
25	Cancellarius Regis potest diebus feriatis procedere.	47	Testes iurare non possunt diebus feriatis, in negotiis iurisdictionis contentiosa.	47
26	Causae Synlicatus, & residentiae possunt diebus feriatis avertari, iuxta opinionem aliquorum.	48	Jurati diebus iudicis, poterant examinari diebus feriatis.	48
27	Causae pauperum, & miserabilium personarum, & alta pietatis possunt tractari diebus feriatis.	49	Feria loci iudicis, ubi jus redditur alsera	49
28	Item causae executorum.	50		50
29	Item causae super alimentis, quoad intellige de futuris, aut presentibus, sed non de preteritis.	51		51
30	Item in causis dotis, & fiscalibus.	52		52
31		53		53

Theatrum Jurisprudentiæ.

- 32. vari debent, & non loci rei conventi, aut altoris.
34. Reus existens in loco, ubi festum collitur, nequit illo die citari, citam se in loco jactanti fuerit ille dies juridicus, & factus, & contra.
35. Feria computatur in dilationibus.
36. Feria Nativitatis Domini, & Paschatis, non computatur in Regno, in dilationibus ad producendos testes, neque in decem diebus executivi precepti.
37. Feria repentina, & Nativitatis, & Paschatis, extra casus supradictos computatur in omnibus dilationibus, & in anno fatali, & a quo tempore currere incipiat annus fatalis.
38. Feria non computatur in dilatione, quando adsorbent totam, aut maiorem partem dilationis, ubi decisio Senatus.
39. Libellus nequit offerri, aut presentari iudici in Regno diebus feriatis.
40. Citatio, aut preceptum de citando, nequit apud non fieri diebus feriatis.
41. Citatio facta die juridico, ad diem feriatur, in valida.
42. Citatio facta die juridico, ad tertium, vel quartam diem post citationem, si ille dies feriatus fuerit, debet citatus sequenti die habili comparere.
43. Citatus ad diem feriatur non comparens, neque opponens exceptionem feriarum, non sanatur nullitate actus facti in feria, si in utilitatem dominum sit feria.
44. Executio instrumenti, non potest fieri in diebus feriatis in honorem Dei, factis in feriis in utilitatem hominum in diebus.
45. In Regno secus est, nam non nisi habilitatis diebus executiones fiunt virtute instrumenti.
46. Protestatio potest fieri, & notificari diebus feriatis.
47. Protestatio si fit judicialiter nequit expediri, aut intimari diebus feriatis.
48. Actus illi, qui judicialiter, & extra judicialiter possunt fieri, si extra judicialiter expediantur, fiunt diebus feriatis, si judicialiter non ita.

DIES diversimodè computati fuerunt; alii putantur computandos esse ab ortu solis, usque ad occasum, Julius LAVORIUS variat. lucubrat. tit. 1. cap. 6. n. 66. Tiraquei. de utroque retract. glof. D. 1. n. 3. Fermosini. ad text. in cap. quoniam 2. de feriis, quæst. 1. n. 23. Narbon. in horographia iuris, hora 5. num. 7. Lanconet lib. 2. de

veteri clericat. par. 1. cap. 61. Giubus ad consuet. mesan. cap. 2. glof. 15. num. 13. Callejon in aliphabet. verbo dies, num. 1. Alii à vespere numerare solebant, Divus Chrysothomus in Mattheum homilia 81. Divus Augustinus in Genes. adversus Maniqueos lib. 1. Julius LAVORIUS d. cap. 6. à n. 78. Fermosini. d. quæst. 1. num. 22. Et Ecclesia, quoad officia divina, numerat dies à vespere, in vespere, cap. 1. de feriis, clementina 1. de religiosis, cap. 1. de consuetat. distinet. 3. cap. quod die, 75. distinet. Covarruv. variar. lib. 4. cap. 19. num. 9. Surdus cons. 558. num. 8. Azor institut. moral. lib. 1. cap. 26. quæst. 12. Sayrus in clavi regia, lib. 7. cap. 3. num. 13. Anton. Monach. decis. Lucen. 32. num. 1. Barbofa in collectan. ad text. in cap. 1. de feriis, num. 3. Fillucius in opere moral. tract. 27. cap. 11. num. 208. Diana par. 2. tract. 12. de veris canonis. resolut. 39. Duran. lib. 5. rationis divini officii, rubr. de nocturnis. Bonacini, de veris canonis. disput. 1. quæst. 3. punct. 3. proposit. 1. num. 2. nofter Trullench. lib. 3. cap. 1. dubit. 2. Latissimè Scobar de veris canonis. Leandro 2. par. tract. 16. disput. 13. quæst. 21. Fermosini. ad text. in d. cap. quoniam, quæst. 1. num. 4. Narbon. in horographia iuris, hora 4. num. 14. Pax Jordan. tom. 2. lib. 11. tit. 1. n. 37. Riccioli. lib. 6. variar. lucubrat. cap. 9. Gonzal. Tellez ad text. in cap. 1. de feriis, num. 3. Julius Capon. tom. 3. discept. 208. num. 21. Cardinal. de Luca in miselan. discursu 42. num. 9. Quoad institutum nostrum feriarum, & observationis festorum, dies componitur ex viginti quatuor horis, & incipit à media nocte, & usque ad mediam noctem durat, & dies hoc modo computatus, dicitur legalis, aut civilis, l. voce majorum 8. ff. de feriis. Tiraquei. de retract. lib. 1. §. 1. glof. 11. Cassaneus in catal. glorie mund. par. 12. considerat. 42. & 43. Cuiacius lib. 15. observationum, cap. 32. & lib. 27. cap. 27. Antonius Augustinus lib. 4. emendationum, cap. 13. Franciscus Caltrac. de societatis. officior. cap. 60. Azeved. in curia Pifana, lib. 4. cap. 2. num. 3. Otvald. ad Douel. lib. 24. commentarior. cap. 6. lit. F. Cornelius Vitel. de aliorum, mensurisque observat. Ripoll variar. cap. 5. num. 143. Fermosini. ad text. in d. cap. quoniam, quæst. 1. n. 19. Narbon. in horographia, hora 20. num. 1. & hora 24. num. 2. Gonzal. Tellez ad text. in d. cap. 1. de feriis, n. 3. Cardinal. de Luca in miselan. disc. 42. num. 4. cum sequentib.

Ex diebus istis, alii feriati funt, alii iudiciali, l. omnes dies 7. Cod. de feriis, l. omnes dies 2. Cod. Theodos. de feriis, l. ultima, Cod. Theodos. de spectaculis, Barbofa in collectan. ad text. in d. l. omnes, Cod. de feriis, num. 1. cum sequentib. Arnold. Corvinus in summa, Cod. lib. 3. tit. 12. de feriis, Jacobus Gotofred. in commentar. ad text. in d. l. 2. Cod. Theodos. de

feriis. Juridici dies, dicuntur illi, in quibus iudiciorum strepitus filere non debet, sed postulant lites agitari, & semper præsumitur dies juridicos esse, & dicitur, vel alleganti, aliquid quem diem esse feriarum, incumbit onus probandi feriam, d. l. omnes 7. ubi Gotofred. lit. I. Cod. de feriis, d. l. omnes 2. Cod. Theodos. de feriis, ubi alter Gotofred. Alexand. conf. 147. n. 11. volum. 6. Marquesan. de commiffionib. par. 3. cap. 1. §. 1. de commiffione derogationis feriarum, folio 365. n. 52. dies feriatur, illi funt in quibus litium strepitus cõquiescere debet, & actus contentiose juridictionis geri non possunt, taliter, quod si de facto getantur sunt ipso iure nulli, l. omnes 7. l. si natus in specul. testamentor. glof. 16. n. 110. Sicut de religione, t. 1. tract. 2. lib. 2. de diebus festis, cap. 30. n. 1. Secc. de iudiciis, lib. 2. cap. 5. à n. 17. Burgius de modo procedendi ab exarupto, quæst. 25. n. 1. Zangerus de exceptionib. par. 2. cap. 7. Gracian. decis. 144. à n. 1. Rubicus prædicar. resolut. cap. 3. à n. 223. Robertus verum iudicatarum, lib. 4. cap. 15. Peguera decis. 53. n. 3. Gizzarel. decis. 61. n. 3. Carocius exception. 7. Carratco ad il. recipiat. cap. 2. §. 2. Anton. Faber. in suo C. de feriis, definit. 1. l. 2. l. 49. à n. 14. Rota apud Fatnac. in posthum. decis. 90. n. 4. par. 1. Cardos in prax. iudicium, verbo processus, n. 1. Fagundez in quinque Eclesie processus, par. 1. lib. 1. cap. 13. n. 22. Barbofa in collectan. ad text. in cap. conquefus de feriis, n. 31. Fontanel. de pactis nuptialib. tom. 1. claus. 1. n. 26. Ripoll ad praxim. Peguer. rubr. 14. n. 144. Fragolo de regim. Christian. Reipub. tom. 1. lib. 1. disput. 14. n. 41. Salmuat. ad memorabilia Panctoli, tit. 10. pag. 179. Suelves tom. 1. conf. 79. n. 3. Arnold. Corvin. d. lib. 3. tit. 12. vers. istis diebus. Marius lib. 1. refutationum, cap. 118. Anton. Graña ad tit. de feriis, n. 14. & 15. Valens in paratidis ad tit. de feriis, n. 6. Fermosini. ad text. in d. cap. 1. de feriis, quæst. 1. n. 41. Antonel. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 1. Gonzal. Tellez ad text. in d. cap. conquefus de feriis, n. 19. cum sequentib. Cortiada tom. 1. decis. 24. num. 57. Fagnan. ad text. in d. cap. conquefus, n. 1. cum sequentib. Riccioli. lib. 6. variar. cap. 25. Almon Clazzo discept. criminali. 1. n. 262. Franciscus de Angelis de conf. lib. 1. quæst. 7. offic. 14. num. 8. Andreolo controuers. 131. n. 2. & 3. San Felicius decis. 173. n. 1. Pignatelli. ad statut. Ferrar. rubr. 45. n. 7. & 8. Castillo de alimentis cap. 3. n. 19. Josephus de Mel. decis. 58. n. 17. Francisc. Bordonus in opere moral. regular. tom. 5. prax. criminali. cap. 65. de citat. recor. n. 21. Gizzarel. decis. 58. n. 12. ubi Baldax. de Angel. num. 4. Joann. Anton. ab Esclaf. ob-

Pars I. Cap. I. de Feriis:
ferat. 77. n. 27. & 28. Pasqualig. decis. 152. n. 3. Niger de execut. rei iudicat. cap. 15. §. 5. n. 5. Paulus Meli in observationib. ad Cassill. cap. 3. n. 13. Zacchias de salario, quæst. 92. n. 1. & 2. Ventrigoli. de diebus festis annotat. 16. num. 4. & 21. Caponi tom. 3. disceptat. 209. num. 36. Callejon. in aliphabeto, verbo dies, n. 8. Carolus Spadaza in theat. viduil. disputat. 79. n. 21. & 22.
Feriae istae, aut solemnes, seu ordinariae sunt, quae scilicet certo spatio quot annis recurrunt, aut repentinae, seu extraordinariae, quae subito, pro re nata, & eventu indicuntur, l. sed etsi per pratore 26. §. si feria extra ordinem 7. ff. ex quibus causis majores, l. 3. Cod. de dilationib. Carpovius in iuriprudenc. forensi. par. 1. consiliat. 3. definit. 22. Feriae solemnes, seu ordinariae, aut sacrae sunt, aut honorariae, aut necessitatis: sacrae sunt dies cultui divino dedicati, l. 1. Scacc. de iudiciis, lib. 2. cap. 5. à n. 17. Burgius de modo procedendi ab exarupto, quæst. 25. n. 1. Zangerus de exceptionib. par. 2. cap. 7. Gracian. decis. 144. à n. 1. Rubicus prædicar. resolut. cap. 3. à n. 223. Robertus verum iudicatarum, lib. 4. cap. 15. Peguera decis. 53. n. 3. Gizzarel. decis. 61. n. 3. Carocius exception. 7. Carratco ad il. recipiat. cap. 2. §. 2. Anton. Faber. in suo C. de feriis, definit. 1. l. 2. l. 49. à n. 14. Rota apud Fatnac. in posthum. decis. 90. n. 4. par. 1. Cardos in prax. iudicium, verbo processus, n. 1. Fagundez in quinque Eclesie processus, par. 1. lib. 1. cap. 13. n. 22. Barbofa in collectan. ad text. in cap. conquefus de feriis, n. 31. Fontanel. de pactis nuptialib. tom. 1. claus. 1. n. 26. Ripoll ad praxim. Peguer. rubr. 14. n. 144. Fragolo de regim. Christian. Reipub. tom. 1. lib. 1. disput. 14. n. 41. Salmuat. ad memorabilia Panctoli, tit. 10. pag. 179. Suelves tom. 1. conf. 79. n. 3. Arnold. Corvin. d. lib. 3. tit. 12. vers. istis diebus. Marius lib. 1. refutationum, cap. 118. Anton. Graña ad tit. de feriis, n. 14. & 15. Valens in paratidis ad tit. de feriis, n. 6. Fermosini. ad text. in d. cap. 1. de feriis, quæst. 1. n. 41. Antonel. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 1. Gonzal. Tellez ad text. in d. cap. conquefus de feriis, n. 19. cum sequentib. Cortiada tom. 1. decis. 24. num. 57. Fagnan. ad text. in d. cap. conquefus, n. 1. cum sequentib. Riccioli. lib. 6. variar. cap. 25. Almon Clazzo discept. criminali. 1. n. 262. Franciscus de Angelis de conf. lib. 1. quæst. 7. offic. 14. num. 8. Andreolo controuers. 131. n. 2. & 3. San Felicius decis. 173. n. 1. Pignatelli. ad statut. Ferrar. rubr. 45. n. 7. & 8. Castillo de alimentis cap. 3. n. 19. Josephus de Mel. decis. 58. n. 17. Francisc. Bordonus in opere moral. regular. tom. 5. prax. criminali. cap. 65. de citat. recor. n. 21. Gizzarel. decis. 58. n. 12. ubi Baldax. de Angel. num. 4. Joann. Anton. ab Esclaf. ob-

33
decif. 152.
cap. 15. §.
5. n. 5.
Paulus Meli in observationib. ad Cassill. cap. 3. n. 13.
Zacchias de salario, quæst. 92. n. 1. & 2.
Ventrigoli. de diebus festis annotat. 16. num. 4. & 21.
Caponi tom. 3. disceptat. 209. num. 36.
Callejon. in aliphabeto, verbo dies, n. 8.
Carolus Spadaza in theat. viduil. disputat. 79. n. 21. & 22.
Feriae istae, aut solemnes, seu ordinariae sunt, quae scilicet certo spatio quot annis recurrunt, aut repentinae, seu extraordinariae, quae subito, pro re nata, & eventu indicuntur, l. sed etsi per pratore 26. §. si feria extra ordinem 7. ff. ex quibus causis majores, l. 3. Cod. de dilationib. Carpovius in iuriprudenc. forensi. par. 1. consiliat. 3. definit. 22. Feriae solemnes, seu ordinariae, aut sacrae sunt, aut honorariae, aut necessitatis: sacrae sunt dies cultui divino dedicati, l. 1. Scacc. de iudiciis, lib. 2. cap. 5. à n. 17. Burgius de modo procedendi ab exarupto, quæst. 25. n. 1. Zangerus de exceptionib. par. 2. cap. 7. Gracian. decis. 144. à n. 1. Rubicus prædicar. resolut. cap. 3. à n. 223. Robertus verum iudicatarum, lib. 4. cap. 15. Peguera decis. 53. n. 3. Gizzarel. decis. 61. n. 3. Carocius exception. 7. Carratco ad il. recipiat. cap. 2. §. 2. Anton. Faber. in suo C. de feriis, definit. 1. l. 2. l. 49. à n. 14. Rota apud Fatnac. in posthum. decis. 90. n. 4. par. 1. Cardos in prax. iudicium, verbo processus, n. 1. Fagundez in quinque Eclesie processus, par. 1. lib. 1. cap. 13. n. 22. Barbofa in collectan. ad text. in cap. conquefus de feriis, n. 31. Fontanel. de pactis nuptialib. tom. 1. claus. 1. n. 26. Ripoll ad praxim. Peguer. rubr. 14. n. 144. Fragolo de regim. Christian. Reipub. tom. 1. lib. 1. disput. 14. n. 41. Salmuat. ad memorabilia Panctoli, tit. 10. pag. 179. Suelves tom. 1. conf. 79. n. 3. Arnold. Corvin. d. lib. 3. tit. 12. vers. istis diebus. Marius lib. 1. refutationum, cap. 118. Anton. Graña ad tit. de feriis, n. 14. & 15. Valens in paratidis ad tit. de feriis, n. 6. Fermosini. ad text. in d. cap. 1. de feriis, quæst. 1. n. 41. Antonel. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 1. Gonzal. Tellez ad text. in d. cap. conquefus de feriis, n. 19. cum sequentib. Cortiada tom. 1. decis. 24. num. 57. Fagnan. ad text. in d. cap. conquefus, n. 1. cum sequentib. Riccioli. lib. 6. variar. cap. 25. Almon Clazzo discept. criminali. 1. n. 262. Franciscus de Angelis de conf. lib. 1. quæst. 7. offic. 14. num. 8. Andreolo controuers. 131. n. 2. & 3. San Felicius decis. 173. n. 1. Pignatelli. ad statut. Ferrar. rubr. 45. n. 7. & 8. Castillo de alimentis cap. 3. n. 19. Josephus de Mel. decis. 58. n. 17. Francisc. Bordonus in opere moral. regular. tom. 5. prax. criminali. cap. 65. de citat. recor. n. 21. Gizzarel. decis. 58. n. 12. ubi Baldax. de Angel. num. 4. Joann. Anton. ab Esclaf. ob-

de regularib. cap. 12. Felin. in cap. 1. num. 18. de sponsalib. Covarruv. variar. lib. 4. cap. 19. num. 4. Azor institut. moral. lib. 1. cap. 26. quæst. 1. Suarez de religion. tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 4. Sanchez tom. 1. summa. cap. 43. n. 9. Cabeldo tom. 1. de off. 87. Fagundes in præcepta Ecclesie. lib. 1. cap. 3. n. 3. Ricciol. lib. 6. lucubrati. cap. 11. Barbos. ad text. in dict. cap. conquisit. de feris. num. 23. Theophilus tom. 15. in heterodox. par. 2. punct. 5. fol. 280. Trullench ubi proximo. Fermosin. ad text. in dict. cap. conquisit. quæst. 1. num. 4. Gonzal. Tellez ad eundem text. num. 18. Pax Jordan. lib. 11. tom. 2. tit. 1. num. 54. Caponi tom. 3. disceptat. 208. num. 26. Fagnan. ad text. in dict. cap. conquisit. num. 29. Et licet in dicto cap. conquisit. videatur necessarius Cleri, & Populi consensus, ut Episcopus dies festos habilitare possit, tamen universalis consuetudine admittitur, ut solus Episcopus absque Cleri, & populi consensus, possit dies festos in sua Diocesi indicare, ut docent Azor institut. moral. lib. 1. cap. 26. quæst. 2. in fin. Barbosa ac potest. Episcop. par. 3. allegat. 105. num. 26. & in collect. ad text. in dict. cap. conquisit. num. 25. Villalobos, tom. 2. tract. 31. disceptat. 1. num. 5. Suarez de religion. d. lib. 2. cap. 11. num. 9. Fagundes d. cap. 4. resol. 178. Caltropalao tom. 2. tract. 9. disceptat. 1. punct. 2. num. 5. & 6. Gavant. in embria. Episcop. par. 2. allegat. 105. num. 30. Trullench ubi proximo. num. 2. Fermosin. dict. quæst. 1. num. 6. & 7. Gonzal. Tellez, & Fagnan. ubi proximo. Solum requiritur, ut Episcopus possit festos dies indicare, quod sancti illorum dierum, sint in Catalogo Sanctorum descripti, & auctoritate Romani Pontificis, Azor dict. cap. 26. quæst. 4. Suarez dict. cap. 11. num. 4. & 5. Sanchez in decalog. lib. 2. cap. 43. num. 9. Fagundes d. lib. 1. cap. 3. a. num. 5. Barbos. in collect. ad text. in dict. cap. conquisit. n. 24. Villalobos in summa par. 2. tract. 32. disceptat. 1. num. 3. Diana par. 3. tract. 5. missian. resol. 9. Trullench in decalog. d. lib. 3. cap. 1. dubit. 3. num. 2. Fermosin. ad text. in dict. cap. conquisit. quæst. 2. num. 2. Gonzal. Tellez ad eundem text. num. 18. Fagnan. ad ipsam text. n. 30. Qui licet loquantur de Sanctis canonizatis, idem tenendum iudico, si Sancti fuerint beatificati, nam tunc jam dicuntur in numero Sanctorum relati, docent Trullench ubi proximo. Caltropalao in opere moral. tom. 2. tract. 9. punct. 2. num. 3. Fermosin. ad text. in dict. cap. conquisit. quæst. 2. num. 3. & 4. Sed non immoremur in hiis, qui hodie Episcopi non possunt hos dies festos stabilire in sua Diocesi per Bullam Urbani VIII. de qua mentionem faciunt, Pax Jor-

dan. tom. 2. lib. 1. tit. 1. in fin. Caponi tom. 3. disceptat. 208. n. 36. Ex quibus sequitur, quod Princeps secularis, Civitas, vel Respublica, non potest dies festos tanquam sacros instituire, ita ut Christi fideles, ab operibus servilibus abtineri teancantur, & Missam audire sub peccato, quia laica potestas, nequit aliquid sacrum, aut religiosum præcipere, cap. cum laicis de rebus Ecclesie alienand. vel non, cap. de cernimus de iudiciis. Abbas in cap. quoniam, 2. de feriis. Sicut et in summa verb. dominia, quæst. 1. n. 1. Suarez tom. 1. de religion. lib. 2. cap. 12. num. 2. Cabeldo de off. 87. Azor institut. moral. tom. 2. cap. 26. vers. primo quaeritur. Bonacina tom. 2. disput. 5. quæst. univ. punct. 1. num. 44. Sanchez consilior. moral. par. 2. lib. 5. cap. 22. dubit. 5. num. 7. & 8. Filiucius tract. 27. cap. 6. quæst. 7. Ricciol. lib. 6. lucubrati. cap. 12. Caltropalao tom. 2. tract. 9. disceptat. 1. par. 2. a. n. 7. Trullench in opere moral. tom. 1. lib. 3. cap. 1. dubit. 3. num. 3. Fermosin. ad text. in d. cap. conquisit. quæst. 1. num. 11. cum sequenti. Pax Jordan. tom. 2. lib. 11. tit. 1. n. 53. Fagnan. ad text. in dict. cap. conquisit. num. 23. Gonzal. Tellez ad eundem text. num. 18. Leandro tract. 1. tom. 3. disput. 2. quæst. 12. Caponi tom. 3. disceptat. 208. num. 23. poterit tamen potestas laica, prætexit civilis, & politici operibus abtineretur Civis, & imponere poenas transgressoribus, prout in Vila Algeziæ Patria mea, quot annis prædicatur, in festis Divi Bernardi Martyris, eius Patroni (cujus Corpus feliciter custoditur in Monasterio Sanctissimæ Trinitatis, simul cum reliquiis Corporum Gratia, & Maria, Bernardi fororum, non sine continuo solatio toti miraculorum, que intercessione Sanctorum quondam operantur) & in festo Divæ Gratia, & Mariae Martyrum Bernardi fororum, ut diximus: & licet transgressores non peccent, poterunt poenis impostis puniri, nam estis multi vellint, quod potestas laica hiis in casibus, laborantes in tali die prohibito punire non possit, præmaxime si ab Episcopo habuerint laborandi licentiam, Megalium conf. 97. num. 2. Homobon. in examini. Ecclesie par. 3. tract. 15. cap. 7. quæst. 17. resol. 3. & in consilior. casuum conscient. volu. 1. par. 2. præcept. 3. respon. 32. Delbene de immunit. tom. 2. cap. 10. dubit. 2. sec. 3. num. 1. & 2. Tertius est, quod potestas laica poterit punire laobedientes, poenis supradictis impostis, Trullench ubi proximo. Fermosin. dict. quæst. 1. n. 11. & 12. Pax Jordan. d. tom. 2. lib. 11. tit. 1. a. num. 56. usque ad 60. Daniel. de nobilib. tom. 1. disput. 34. num. 10. Caponi tom. 3. disceptat. 208. num. 24. Inter ferias in honorem Dei institutas, & 23

favorem hominum, & ob illorum necessitatem, notabilis differentia reperitur; feriis enim istis in hominum favorem introductis, possunt litigantes renuntiare, et licet renuntientur, poterunt lites agitari legitime in hiis diebus feriatis, quia homines in quorundam favore prædicta feriæ statuta reperiuntur, eis renuntiare non prohibentur, ex regul. text. in l. penultima, Cod. de pactis, l. cum pater, §. libertis, ff. de legat. 2. l. si iudex circumvenso, ff. de minorib. Caponi tom. 3. disceptat. 213. n. 5. Pax Jordan. tom. 3. lib. 13. tit. 1. num. 81. 23 Feriis autem in Dei honorem institutis, non poterunt renuntiare litigantes, nam cum non sint ob illorum privatum commodum institutæ, sed in Dei honorem, non poterunt renuntiare nisi privati litigatoribus, ut ex illorum consensu agitari lites valeant in hiis diebus, ex regul. text. in l. ius publicum, ff. de pactis, l. 2. §. si quia veremur, Cod. de iure jurando, propter calumniam dando, cap. si diligenti de foro competenti. Et probatur ex text. in dict. cap. conquisit. ultimo de feris, ubi: Quibus utique pietas sancta, & l. omnes iudices, 3. Cod. de feris, l. 2. §. ff. de feris, l. 1. ff. de damnno infecto, cap. licet de feris, docent Abbas in cap. final. n. 14. de feris, & ibidem, Joannes Andreas, n. 22. Innocentius, num. 1. Turcercemata in cap. 1. n. 5. cum sequentib. de conferat. distict. 3. Ferrer par. 3. observat. cap. 88. Peguera in prætic. criminal. cap. 26. opinio. in specul. testamentor. gloss. 16. sub n. 113. Barbosa in collect. ad text. in dict. cap. conquisit. de feris, n. 1. cum sequentib. Gracian. de off. 144. num. 16. Giurba conf. 18. num. 16. in fine, Vela d. off. 24. num. 59. Gonzal. Cortiada tom. 1. de off. 24. num. 59. Gonzal. Tellez cum multis ad text. in dict. cap. conquisit. num. 19. cum sequentib. Fagnan. ad eundem text. num. 13. & 14. Fermosin. ad text. in cap. 1. de feris, quæst. quæst. 18. Menoch. de arbitrar. lib. 1. cap. 27. n. 3. num. 3. Damhau. in præx. civil. cap. 119. de feris, n. 18. Caidas Pereyra de resol. empiteu. cap. 17. num. 10. column. 5. Thelaurus text. 39. Gaylus observat. lib. 1. cap. 38. n. 16. Cardof. in præx. judic. verbo bo ferie, n. 2. Camil. Borel. in summa de in thesaur. fore Ecclesiasticis, part. 2. cap. 1. n. 27. Christophor. de Pace in scollis ad ill. ff. l. 1. §. 156. a. n. 10. Peguera tom. 1. de off. 53. n. 5. Gracian. de off. 144. num. 2. Ferrer part. 3. observat. cap. 88. Barbosa in collect. ad text. in dict. cap. conquisit. num. 2. Bo. cum sequentib. & in l. omnes, 7. Cod. de feris, num. 9. & 10. Ripoll ad præxim. Peguera rubr. 14. num. 144. Giurba conf. 18. n. 13. Fermosin. ad text. in cap. 1. de feris, quæst. 6. par. 3. Cortiada tom. 1. de off. 24. n. 58. Fagnan. ad text. in dict. cap. conquisit. n. 7. & 8. Pax Jordan. dict. tom. 3. lib. 13. tit.

1. num. 81. Gonzalez Tellez ad text. in dict. cap. conquisit. num. 28. Leone in preparator. juris, part. 1. preparat. 9. n. 79. & 80. Caponi tom. 3. disceptat. 213. n. 5. Franciscus de Angelis de consuetudin. lib. 1. quæst. 7. off. 14. n. 12. Non erit igitur aliqua magna juris ratione in nostro Senatu, ratio habitantur ferie in honorem Dei institutæ, ut in hiis lites agitari possint, nam tempore Senatuum, exceptis colend. habilitationem dierum, ex preceptis legis etiam si aliqua subit causa, nisi foret nimis necessaria, nam tunc etiam habitantur in Senatu dies colendi, ea ratio, quod in causis necessitatis, vel pietatis, actus judicialis exerceri possunt, & sententia ferri in diebus feriatis, etiam in honorem Dei, cap. final. de feris, ubi: Quibus utique solemnibus feriis, nisi necessitas urgeat, vel pietas sancta, & l. omnes iudices, 3. Cod. de feris, l. 2. §. ff. de feris, l. 1. ff. de damnno infecto, cap. licet de feris, docent Abbas in cap. final. n. 14. de feris, & ibidem, Joannes Andreas, n. 22. Innocentius, num. 1. Turcercemata in cap. 1. n. 5. cum sequentib. de conferat. distict. 3. Ferrer par. 3. observat. cap. 88. Peguera in prætic. criminal. cap. 26. opinio. in specul. testamentor. gloss. 16. sub n. 113. Barbosa in collect. ad text. in dict. cap. conquisit. de feris, n. 1. cum sequentib. Gracian. de off. 144. num. 16. Giurba conf. 18. num. 16. in fine, Vela d. off. 24. num. 59. Gonzal. Cortiada tom. 1. de off. 24. num. 59. Gonzal. Tellez cum multis ad text. in dict. cap. conquisit. num. 19. cum sequentib. Fagnan. ad eundem text. num. 13. & 14. Fermosin. ad text. in cap. 1. de feris, quæst. quæst. 18. Menoch. de arbitrar. lib. 1. cap. 27. n. 3. num. 3. Damhau. in præx. civil. cap. 119. de feris, n. 18. Caidas Pereyra de resol. empiteu. cap. 17. num. 10. column. 5. Thelaurus text. 39. Gaylus observat. lib. 1. cap. 38. n. 16. Cardof. in præx. judic. verbo bo ferie, n. 2. Camil. Borel. in summa de in thesaur. fore Ecclesiasticis, part. 2. cap. 1. n. 27. Christophor. de Pace in scollis ad ill. ff. l. 1. §. 156. a. n. 10. Peguera tom. 1. de off. 53. n. 5. Gracian. de off. 144. num. 2. Ferrer part. 3. observat. cap. 88. Barbosa in collect. ad text. in dict. cap. conquisit. num. 2. Bo. cum sequentib. & in l. omnes, 7. Cod. de feris, num. 9. & 10. Ripoll ad præxim. Peguera rubr. 14. num. 144. Giurba conf. 18. n. 13. Fermosin. ad text. in cap. 1. de feris, quæst. 6. par. 3. Cortiada tom. 1. de off. 24. n. 58. Fagnan. ad text. in dict. cap. conquisit. n. 7. & 8. Pax Jordan. dict. tom. 3. lib. 13. tit.

24

25

dicl. cap. conquestus n. 14. Anton. Gratia ad euntem text. n. 21. Gonzal. Tell. ad ipsam text. n. 27. & 31. Urutigoyti de competentibus, quæst. 56. Callejon in alphabet. verbo feriatia, n. 4. Carolus Spada. 23. in theatro. vidual. dist. ff. 79. n. 37. Antonell. de tempore legit. tit. 4. car. 9. n. 17. & 20. Et hoc procedit in r. ut teneant instantia tempore peritura, & toties, quoties iudex viderit periculum reperiri in mora, quam poterit procedi in diebus feriatis in honorem Dei, ut ex ratione text. in dict. cap. fin. docent Glot. libellum, Bartol. in l. Divus. r. n. 2. ff. de feriis, Felino in dict. cap. fin. n. 27. Alexand. in l. si pignus. §. si iustitiam. ff. qui iustitiam egerunt. & cons. 17. colum. 4. A. Charat. cons. 117. Mandolius tract. de commissione. n. 3. Feriis non obstantibus. vers. unde non quarefolio 78. in fine, Gayus lib. 1. observat. 53. ius n. 13. Maranta de ordine iudicior. par. 4. dist. 16. n. 92. Azavedo in l. 2. n. 4. tit. 4. lib. 4. re. epilat. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 5. n. 35. Gratian. de off. 5. in addit. n. 3. Portoles for. 1. num. 11. in fin. de competentibus ius. f. ditioni, Marquetan. de commissione. part. 3. cap. 1. §. 1. fol. 289. n. 81. Ripoll ad Peguer. in pract. crimin. rubr. 26. n. 59. Cortiada tom. 1. de off. 24. n. 61. Eagan. ubi prox. Idem procedere, quando iudicium est tempore peritura docent multi, tenentes posse procedi diebus feriatis, Jallon in l. 1. §. sed excipiuntur, n. 3. ff. de feriis, Marat in suo speculo, par. 6. actio 10. n. 45. Fermolin. ad text. in cap. final. de iure. quæst. 5. n. 1. & hac de caus. quia iudicium Cancellarii Regii in causis contentionum spirat triginta diemum spatio, for. 25. & 28. rubr. de iurisdictione omnium iudic. Fontanell. de off. 409. n. 17. part. 2. Ripoll in pract. Vicaria Barcinonens. rubr. 11. n. 17. Domin. Matheu de regim. cap. 7. §. 1. fecit. 1. n. 10. & fecit. 4. n. 121. in fin. 125. & 125. Regens Vico lib. 2. tit. 51. d. n. 32. Cortiada tom. 1. de off. 17. n. 30. potest Regius Cancellarius in causis contentionum, etiam diebus feriatis in honorem Dei, sententias suas professari, & actus iudicium excecere, Ferrer 3. par. observat. cap. 88. Peguer. in pract. crimin. cap. 26. vers. pradi. diti, Suelves tom. 1. conf. 79. n. 9. Urutigoyti de competentibus, quæst. 55. Callejon in alphabet. verb. feriatia, n. 4. Cortiada tom. 1. de off. 24. n. 63. Et eodem modo in causis syndicatus, & restandi iudicium, & officium potest procedi feriatis diebus, quia syndicatori datur iudicium ad tempus, & iudicium causa debent brevissimo tempore expediri, Amold. de synalata, n. 182. in fin. fol. 344. Baldus in rubr. de re iuvic. & in l. observari, §. profissus, quæst. 110. ff. de offic.

proconsulis. Laudens. de official. dimin. §. 57. & §. 142. Belluga in specul. princip. rub. 35. §. post militares, vers. forma autem, Paris. de Puteo de syndicato, verbo feriatia, in fin. vers. causa officialium, Aviles post cap. pratorum, de iudic. synalata, cap. 3. n. 14. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 5. n. 39. Bobadilla lib. 5. politica, cap. 2. n. 35. Portol. for. 5. n. 11. de competentibus iurisdictioni. Borel. in summa deson. part. 2. tit. 38. n. 127. Maltrillo de Magistratib. lib. 5. cap. 13. n. 3. Berart. in speculo visitat. cap. 3. n. 58. Suelves dict. conf. 79. n. 7. lib. 1. Cortiada dict. de off. 24. n. 63. Licet contrarium, docet Camia de synalata, cap. 17. n. 40. Giurba cons. 78. n. 16. & illorum opinio, in illo fundari potest, quod licet iudicium syndicatoris sit ad tempus, & expiret, non tamen instantia exprimat, & ex multorum sententia, ut procedi possit diebus feriatis in honorem Dei, non sufficit quod iudicium tempore percat, sed requiritur, quod simul cum iurisdictione, percat etiam instantia, Felino in cap. final. n. 32. vers. item preadit, de iudic. Millis in suo reportorio, verbo feriatia diebus, Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 5. n. 39. Fermolin. ad text. in cap. final. de iudic. quæst. 5. n. 32. Casus pietatis, in quibus feriatis diebus, etiam in honorem Dei, procedi potest iuxta text. in cap. final. de feriis, sunt, primo si causæ pauperum, & misericordium personarum, acti tentur, illa enim possunt agitari feriatis diebus, Joannes Andreas in dict. cap. final. de feriis, Gayus lib. 1. observat. 53. Barboia in collect. ad text. in dict. cap. final. n. 46. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 5. num. 23. in prax. privilegii miserabilium personarum, privileg. 52. n. 5. Bonacin. tractat. de legibus, dispul. 5. punct. 2. n. 10. Cortiada dict. de off. 24. n. 66. Fagan. ad text. in dict. cap. final. n. 14. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 20. Carolus Spada. 23. in theatro vidual. §. iustitiam, 79. n. 7. & 8. & 26. & quia carcerati prædictum pauperes miserabiles petioi ad dici possunt, si sequis ad declinandam, §. quis enim, Cod. de Episcopis, & Cleric. Domin. Cerdan. in visitatione carceris, cap. 5. n. 2. Berart. in visitatione visitationis, cap. 18. n. 19. Cortiada ubi prox. n. 67. Poterit procedi in carceratorum causis, feriatis diebus, etiam in honorem Dei, ut probat Seccia de iudic. dist. lib. 2. cap. 5. n. 63. cum sequentibus, Cortiada ubi prox. Gonzlez. T. l. 2. in dict. cap. final. num. 27. Leone in preparatorio iuris, part. 1. preparat. 26. n. 32. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 26. Callejon in 30 abpa-

alphabet. verbo feriatia, n. 4. Secundo in causis alimentorum, poterit agi diebus feriatis in honorem Dei, l. 2. ff. de feriis, Speculat. tit. de feriis, §. sequitur, vers. porro, n. 7. in fin. Bartol. in l. Dicis sub. num. 2. ff. de feriis, Mandolius tract. de commissione. commissione 1. feriis non obstantibus, vers. octavo quare. fol. mili 78. Tiraquel. de privileg. pia casus, privileg. 156. Caldas Pereyra quæstion forens. lib. 2. quæst. 50. Surdus de aliment. tit. 8. quæst. 2. num. 7. & de off. 223. n. 5. Scacc. d. lib. 2. cap. 5. num. 46. Cardol. in prax. iudic. verbo feriatia, num. 5. Cevallos contra com. quæst. 760. a nu. 4. & de cognitione peritam scientiam, par. 2. quæst. 38. num. 8. Barbol. in collect. ad text. in d. cap. final. n. 38. Carrasco ad l. recopilat. cap. 2. §. 2. n. 6. Catiello de aliment. cap. 3. n. 21. Barcius de off. 15. n. 32. Pignatel. ad statut. ferraria, rubr. 45. n. 26. Fenion ad stat. urbis, cap. 140. n. 24. Joannes Bapt. Antonell. conf. 91. n. 2. Carol. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 28. Lanfranch. Zacchias de salario, quæst. 92. n. 6. Leoncill. de privileg. pauperum, part. 2. privileg. 151. n. 3. & 4. Baldus de Angel. ad Gizzatell. de off. 58. n. 13. Caponim. 3. dist. 213. n. 3. & 4. Carolus Spadaza in teatro vidual. diquisit. 79. n. 34. Quæ locum sibi vindicabant in alimentis piæsentibus, & futuris, non autem in præteritis, quia non potuerunt privilegio supradicto, Suredus de aliment. tit. 8. privileg. 2. n. 14. Carrasco ad cap. 2. §. 2. n. 6. Scacc. d. lib. 2. cap. 5. n. 49. Barbol. ubi prox. Catiello d. cap. 3. n. 21. Fenionius d. cap. 140. n. 24. Gonzal. Tell. ad text. in d. cap. final. n. 27. Leone in preparat. jur. par. 1. preparat. 26. n. 44. Carol. Antonell. Caponi, & Spadaza ubi prox. Paul. Mel. in observat. ad Castill. cap. 3. n. 14. & 15. Ventrigliol. de diebus feriatis, annotat. 168. §. 2. n. 22. Hieronym. Nicol. de feriis, n. 5. tit. 9. lib. 2. de iudic. tom. 2. Tertio in causis dotis potest diebus feriatis in honorem Dei procedi, quia causæ piæ dicuntur, l. cum bis, §. in ea ff. de conditione indubit. Tiraquel. de pia casus, privileg. 156. Viavius tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 27. Lara in l. si quis ad liberis, §. vel parent. num. 9. cum sequentibus, ff. de liberis agnoscend. Cardol. in prax. iudic. verbo feriatia, num. 5. Caldas Perreira quæst. forens. lib. 2. quæst. 50. Fachin. contrarium docent adducti ad ipso, Fermolin. lib. 10. cap. 36. Barbol. ad text. in d. cap. final. n. 39. Scacc. de iudic. dist. lib. 2. cap. 5. n. 58. Fermolin. ad text. in cap. 1. de feriis, quæst. 4. n. 10. cum sequentibus. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 3. & quod dotis causæ, potissimum quando pauperi dos reticæ reperitur, & equiparetur causis piis, docent Sardus de off. 298. n. 9. Amato de off. Ferraria 24. n. 7. Gratian. dispersat. 700. num. 11. Sperel. de off. 81. n. 26. & de off. 156. num. 37. Lanfranch. Zacchias de salario, quæst. 36.

n. 4. & 5. Guilh. Anth. de rescriptis, & motor. consil. 41. n. 3. Leoncill. de privileg. pauperum. privileg. 94. n. 1. cum sequentibus. Quarto in causis publicis, & fiscalibus, poterit diebus feriatis procedi, l. publicis, §. Cod. de feriis, Martinius Laudentis in tract. de Fiscis, quæst. 36. Petrus Gregor. sint agmat. juris, lib. 2. cap. 16. sub n. 8. Francisus Lucan. de Parma in tractat. de privilegii fisci, par. 1. n. 67. Donel. lib. 2. commentarior. cap. 7. colum. final. Barbol. in l. 1. ff. soluto matrimo. par. 1. n. 51. Fachinus controversiar. lib. 10. cap. 36. Erinnac. fragment. criminal. par. 1. tit. F. n. 222. Barbol. in collect. ad summa Cod. lib. 3. tit. 12. vers. Ferraron. Gonzal. Tellez ad text. in dict. cap. final. n. 27. Quinto, quia salaria sunt loco alimentorum, 33 Bonicias tract. de paupertate, & eius privilegiis, quæst. 7. in 8. special. num. 16. 22. & 23. in cuius salariorum, potest procedi tempore feriatis etiam in honore Dei, Balus in l. eadem, colum. 2. sub n. 1. vers. in textu, ff. de feriis, Alexand. in l. 1. n. 5. ff. eod. Baldus de salario, tract. de feriis, & famulis, quæst. 222. Sardon. tractat. de feriis, & famulis, quæst. 222. Caponim. 3. dist. 213. n. 3. & 4. Carolus Scacc. de iudic. dist. lib. 2. cap. 5. num. 61. Carolus de loest. & condit. par. 6. remd. 41. except. 1. nu. 4. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. num. 31. Sexto in appellationibus interpositione, quæ potest fieri quocumque in tempore, l. ubi Bartol. & Baldus Cod. de feriis, Abbas in cap. final. de feriis sub n. 13. Paulus de Castro in dict. l. 1. in princip. Cod. de feriis, Felin. in cap. ultimo. n. 10. de iudicis, Maranta in suo speculo, par. 6. membro. 3. num. 21. l. iimitat. 2. & ad 10. num. 37. Millis in reportorio, verbo feriatia diebus, Mandolius de commissione. com. quarto, fol. 80. Veltus in pract. lib. 7. cap. 3. n. 25. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 5. n. 72. Arnold. Corvin. in summa Cod. dist. lib. 3. tit. 12. vers. potest. Finnicus, Bonacina, Castropalao, & alii adducti à Trullench in decalogum, lib. 3. cap. 1. dubitat, §. num. 10. Valentin. in paratid. ad tit. de feriis, n. 15. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. num. 9. Fermolin. ad text. in dict. cap. 1. de feriis, quæst. 2. num. 8. licet contrarium doceant adducti ad ipso, Fermolin. n. 9. & 10. Leone in preparat. jur. par. 1. preparat. 26. num. 24. Vide alios casus apud Fachin. cum dict. lib. 10. cap. 36. Scacc. dist. cap. 2. Marquetan. de commissione. par. 3. cap. 1. §. 1. n. 69. fol. 387. Govzal. Tell. ad text. in dict. cap. final. n. 27. In causis matrimonialibus, beneficiaribus, & utariis, & aliis in quibus proceditur, sine strepitu, & figura iudicii, sola fidei veritate attenda, tenent aliqui potest. D 2

posse feriatis diebus in honore Dei procedi, *in nota in clausula. l. 1. num. 2. de verborum significat. Cavellon. de brachio Regis. par. 2. nu. 70. Maurus Burgius de modo procedendi. ex abrupto. quest. 25. n. 8. Marchesani. de commissi. par. 1. cap. 10. n. 28. & par. 3. cap. 1. §. 1. n. 50. Svelvus centur. 1. conf. 79. n. 9. Fachinus dict. lib. 10. cap. 36. prope finem, sed certius est, quod in causis lapidatis, pro procedi tempore feriato ad hominum utilitatem, non autem in honore Dei, ut satis probatur, ex eloquentia sep̄ de verborum significat. ibi: Sanctus, ut iuxta eum taliter casum committimus, necessario libellum exigat, litis contestatione non possit, in tempore etiam feriarum, ob necessitates hominum indulturum, à jure procedere valeat. Glos. in dict. elementis. sep̄, Abbas in cap. final. de feriis, n. 14. Mills in reportorio, verbo feriatis diebus, Scacc. de iudicis, auct. lib. 2. cap. 5. num. 86. Carolus Spadaza in theat. civilis. ad §. 179. num. 9.*

Postunt etiam perfici tempore feriato in honorem Dei, omnia illa, que sunt voluntaria jurisdictionis, l. 2. ff. de feriis, l. actus omnes 8. Cod. de feriis, Abbas in cap. final. de feriis, num. 18. Angel. in summa, verbo feriis, num. 49. Titaquei. de retractu, §. 36. glof. 2. num. 55. Mstanta in suo specul. par. 4. distinet. 16. num. 86. vers. pr adictis tamem, & par. 6. actus 10. limit. 3. num. 14. Camil. Borel. in summa decisionum. tom. 2. tit. 38. de feriis, n. 93. Cardof. in prax. iudic. verbo feris, n. 3. Bertozol. claus. 1. glof. 5. num. 37. Scacc. de iudicis, lib. 2. cap. 5. num. 96. cum sequentibus. Anton. Faber. in rational. ad text. in dict. l. 2. ff. de feriis, Barbosa in collect. ad text. in d. l. actus omnes, 8. Cod. de feriis, num. 1. cum sequentibus. Fontanell. de pactis nuptialibus. tom. 1. claus. 1. num. 27. & claus. 4. glof. 10. par. 1. num. 116. cum sequentibus. Trullench in decretologum, lib. 3. par. 2. cap. 1. dicit. 9. num. 3. Fermosin. ad text. in cap. 1. de feriis, quest. 1. num. 33. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 3. tit. 12. vers. feriarum, Gonzal. Tellez ad text. in d. cap. final. de feriis, num. 27. Leone in preparat. jur. par. 1. preparat. 26. num. 43. Baratus de off. 688. nu. 12. Caponi tom. 3. ascept. 209. num. 42. & distinet. 213. m. 6. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. num. 4. Unde poterit emancipatio fieri, & manumissio diebus feriatis, etià in honorem Dei, d. l. actus 8. Cod. de feriis, ibi: Actus omnes, seu publici sunt seu privati: diebus quindecim passivibus conquiescant, in hiis tamen, & emancipantur, & manumittuntur, cum tamen licentiam habeant. Speculat. tit. de feriis, §. sequitur, vers. pro, n. 7. Tacet. de ordine sequitur, lib. 2. rubr. de feriis, in fin. fol. 58. Maranta in suo

speculo, par. 4. distinet. 16. num. 86. & par. 6. actus 10. limit. 3. num. 39. Foller. de censibus, in verbo Nicolai, n. 139. Menoch. de arbitrariis, quest. 30. n. 4. Camil. Borel. in summa decisionum. tom. 2. tit. 38. de feriis, n. 93. Scacc. dict. lib. 2. cap. 5. num. 99. & 100. Barbof. ad text. in dict. l. actus omnes, 8. Cod. de feriis, num. 2. Arnold. Corvin. & Gonzalez Tellez ubi proxim. Possunt etiam diebus feriatis, tutores, aut curatores dari, l. 2. ff. de feriis, ibi: Eadem oratione Divus Marcius in Senatu restata efficit, de aliis speciebus, pratorum adiri, etiam diebus feriatis, ut puta, ut tutores, aut curatores dentur, l. n. mstante 6. §. 2. ff. de tutorib. & curatorib. dati, l. 3. §. 3. ff. de tutelis, dummodo ex inquisitione non dentur, l. 7. ff. de confirmando tutore, Speculat. tit. de feriis, §. sequitur, n. 8. Maranta in suo speculo, par. 6. actus 10. limit. 3. n. 39. Mindotius de commissi. tom. 13. feriis non obstantibus, vers. sexto quero, fol. 78. Foller. de censibus, verbo Nicolai, n. 140. Anton. Piag. de tutorib. & curatorib. quest. 6. num. 2. Montan. de tutelis, cap. 23. n. 1. & 2. Scaccia de iudicis, dict. lib. 2. cap. 5. num. 102. Cardof. in prax. iudic. verbo feris, n. 5. Camil. Borel. in summa decisionum. tom. 2. tit. 38. de feriis, à n. 102. Anton. Faber. in rational. ad text. in d. l. actus 8. Cod. de feriis, n. 6. Arnold. Corvin. & Gonzalez Tellez ubi proxim. Leone dict. preparat. 26. n. 20. cum sequentibus. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. num. 7.

Simili modo poterunt executiones tutorum, & curatorum proponi, & allegari diebus feriatis, dict. l. 2. ff. de feriis, ibi: Executiones allegantur, & Barbosa d. num. 6. Anton. Faber. & Gonzal. Tellez ubi proxim. Et etiam poterunt feriat tempore, atates declarari, & esse aliquem atate majorem declarari, d. l. 2. ff. de feriis, ibi: Etates probentur. Anton. Faber. ubi proxim. poterunt donationes infirmari, quia nulla desideratur causa cognitio, Burg. conf. 3. n. 70. in fin. Bellacom. tom. 1. commun. opinio. lib. 2. tit. 10. n. 10. Rebus. tom. 2. ad l. galli, tract. de donationis infirmatione, art. 3. glof. 8. in fin. Barbosa in collect. ad text. in l. 8. C. de feriis, nu. 9. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. nu. 11. & l. 1. cap. 34. num. 42. & dicam in cap. 3. de infirmatione donationis, num. 41. Decreta super cessu diebus feriatis in honorem Dei, sunt cessu in hiis, cause cognitio desideretur, nam actus voluntarie jurisdictionis, Paul. de Castro in l. actus, C. de feriis, n. 1. & ibi Salicet, sub n. 3. Arct. in S. appellatur instit. de except. n. 32. Scacc. de iud. d. l. 2. cap. 5. n. 104. licet nō desint, qui

qui contrarium teneant, ut refert Scaccia num. 105. Fagnan. ad tex. in cap. conquisitio de feriis, nu. 17. eodem modo poterit diebus feriatis, absolutio ab excommunicatione ad cautelam obtineri, Vivius Neapolit. de off. 93. sub num. 9. Menoch. de arbitrariis. quest. 30. nu. 14. Camil. Borel. dict. tit. 38. nu. 114. Barbosa ubi proxim. num. 4. Idem de absoluteione à juramento tenent, Anton. Cornicus in tract. de absolut. ad intransit. par. 3. quest. 20. per tot. Camil. Borel. dict. tit. 38. num. 112. Barbosa ubi proxim. num. 5. Et generaliter tene, quod diebus feriatis, etià in honorem Dei, possunt celebrari contractus, & fieri transactiones, testamenta, & à notariis confici, quilibet instrumentum de contractu celebrato, aut ultima voluntate manifestata, argum. text. in dict. l. 2. ff. de feriis, & l. actus, Cod. eod. docent Speculat. tit. de feriis, §. sequitur, vers. quid si in feriis, num. 5. Abbas in cap. ultim. sub num. 16. de feriis, Maranta in suo specul. par. 4. distinet. 16. à num. 86. & par. 6. actus 10. sub n. 39. Bertachin. tract. de Episcopo, lib. 1. num. 23. Mandotius de commissi. tom. 13. feriis non obstantibus, vers. quinto quero, folio mibi 78. Scacc. de iudicis, d. lib. 2. cap. 5. n. 108. Fagandez in 1. prosep. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 12. num. 14. nosser Trullench in decalog. lib. 3. par. 2. cap. 1. dicit. 9. num. 3. Fermosin. ad text. in d. cap. 1. de feriis, quest. 1. num. 33. Pax Jordan. lib. 10. tit. 7. num. 352. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. num. 5. Gonzal. Tellez ubi proxim. Idem tene de possessione capiendi, quia commaniter traditur, posse diebus festis capi, Baratus de off. 688. num. 12. Fontanel. de pactis, claus. 1. num. 26. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. num. 4. demum possunt beneficiorum collationes fieri feriato tempore, dispensationes excedendi, privilegia, consuetudines, & alia similia, que per usum jurisdictionis voluntarie dantur, Azor institut. moral. lib. 1. par. 2. cap. 27. quest. 12. Suarez de religio. tom. 1. lib. 2. cap. 30. num. 9. Trullench dict. dubit. 9. num. 4. Castropalao tom. 2. tract. 9. quest. 2. punct. 7. num. 11. Fermosin. dict. l. 1. num. 26. Pax Jordan. dict. lib. 10. tit. 7. n. 352. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 6.

Ita omnia, licet de jure vera sint, non repetuntur in praxi nostra omnia admittenda, in negotiis contentiose jurisdictionis, etiam si necessitas urgeat, periculum imminet, aut pietas interveniat, non agitur feriato tempore, nisi iudex periculo negotii inspecto, urgentia, aut necessitate, habuerit dies feriatos, aut colendos medio decreto interlocutorio, & ita habitatis diebus expediuntur hec negotia, que de jure poterant in festis tractari, & hoc fit, non quia partes &

riis renunciare videantur, nam nequeunt, ut diximus, renunciare feriis in favorem Dei statuti, exp. final. de feriis, Ripoll ad Peguet. rub. 14. num. 144. & de magistratu. cap. 17. n. 23. Leone in preparat. jur. par. 1. preparat. 9. n. 79. & 80. Cortiada tom. 1. de off. 24. n. 58. Fagnan. ad text. in cap. conquisitio de feriis, num. 7. & 8. Sed quia ferie etiam, sunt statuta in favorem iudicium, & magistratum, quibus feriatum tempore concessum est, non assilere in tribunalibus, & datur eis requies, propter quod dicunt aliqui, quod partes feriatis diebus, etià in honorem Dei, possunt celebrari contractus, & fieri transactiones, testamenta, & à notariis confici, quilibet instrumentum de contractu celebrato, aut ultima voluntate manifestata, argum. text. in dict. l. 2. ff. de feriis, & l. actus, Cod. eod. docent Speculat. tit. de feriis, §. sequitur, vers. quid si in feriis, num. 5. Abbas in cap. ultim. sub num. 16. de feriis, Maranta in suo specul. par. 4. distinet. 16. à num. 86. & par. 6. actus 10. sub n. 39. Bertachin. tract. de Episcopo, lib. 1. num. 23. Mandotius de commissi. tom. 13. feriis non obstantibus, vers. quinto quero, folio mibi 78. Scacc. de iudicis, d. lib. 2. cap. 5. n. 108. Fagandez in 1. prosep. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 12. num. 14. nosser Trullench in decalog. lib. 3. par. 2. cap. 1. dicit. 9. num. 3. Fermosin. ad text. in d. cap. 1. de feriis, quest. 1. num. 33. Pax Jordan. lib. 10. tit. 7. num. 352. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. num. 5. Gonzal. Tellez ubi proxim. Idem tene de possessione capiendi, quia commaniter traditur, posse diebus festis capi, Baratus de off. 688. num. 12. Fontanel. de pactis, claus. 1. num. 26. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. num. 4. demum possunt beneficiorum collationes fieri feriato tempore, dispensationes excedendi, privilegia, consuetudines, & alia similia, que per usum jurisdictionis voluntarie dantur, Azor institut. moral. lib. 1. par. 2. cap. 27. quest. 12. Suarez de religio. tom. 1. lib. 2. cap. 30. num. 9. Trullench dict. dubit. 9. num. 4. Castropalao tom. 2. tract. 9. quest. 2. punct. 7. num. 11. Fermosin. dict. l. 1. num. 26. Pax Jordan. dict. lib. 10. tit. 7. n. 352. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 6.

In negotiis jurisdictionis voluntarie, que extrajudicialiter expediuntur, ut adoptio, emancipatio, beneficii collatio, & presentatio, manumissio, & similia, procedunt, & procedi possunt in Regno tempore feriato, abique eo quod habilitetur feriat dies, pot. uti quolibet tempore, & die expediri, Marchetan. de communi. tom. 3. cap. 1. §. 1. n. 104. fol. 392. Trullench in decalog. lib. 3. cap. 1. dicit. 9. n. 8. Fermosin. ad text. in cap. 1. de feriis, quest. 1. n. 21. In illis vero negotiis, que per usum jurisdictionis voluntarie expediuntur, non extra judicialiter, sed in iudicii figura, etiam quod abique alicujus citatione expediuntur, non procedunt nisi pravia dierum habilitatione: unde decreta, ad alienanda minorum pradia, & ad majortur bona, & ad transactiones confirmandas, & iustitia peragenda, non expediuntur.

Theatrum Jurisprudencie.

diuntur feriarum tempore, sicuti neque tutelae, & cura a iudicibus decernuntur, quia ex inquisitione, & ordine juris servato, tutores dantur, l. 7. ff. de confirmando tutor. Gonzal. Tellez ubi proxim. eodem modo declarationes succedunt, si ab intellato, aut jure vinculi, & declarationes majoris aetatis, non expediuntur in feriis, non habilitatur, quia hac omnia, & similia, licet summaria, & absque partis citatione, & per utrum voluntaria jurisdictionis in Regno sunt, non aliter dantur, quam causa cognitione interveniente, & hac de causa, non est feriarum tempus, & hac de causa ad expeditionem, Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. num. 16. solum emparare videmus expediri, & intimari, diebus feriis, abique eo quod habilitentur, quod posse fieri legitime, docent Cancr. variar. par. 2. cap. 4. num. 27. Ripoll in ordinis iudicatur. rubr. 3. de empara, num. 10. Rebut. tom. 3. ad l. gal. lita, tit. de capessat. & commissio sequatur. artic. 1. qu. 2. n. 8. Cortiad. tom. 1. desit. ff. nu. 59. Fermo. ad rubr. de sequa. f. r. s. f. sionis, qu. 2. nu. 11. & dicam alibi Latius. Quod non iudices posse fieri, quia regulariter adeit periculum in mora, in expeditione, & notificatione empara, ut tradunt Cancr, Ripoll, & Cortiada locis supra citatis, sed quia per utrum voluntaria jurisdictionis expediuntur, absque iudicii forma, Domin. Mathen de regim. cap. 11. §. 6. n. 88. Mandata de non faciendis actis, neque dantur, neque intimantur diebus feriatis, nisi fuerint habitati, ut latissime suo in loco tradam, nam et si per utrum voluntaria jurisdictionis mandata ista expediuntur, & similiti modo, ac empara, ut docet D. Mathen de regim. cap. 11. §. 6. n. 98. consuetudine admittunt, & in introducum habemus, ut empara expediuntur, & intimentur diebus feriatis, &

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. suplicant com millor pot, diu, que ab supplicacio de 12. de Març passat, seu instancia, pera que es manas sequelrat, y crehuar tota la fulla que es trobaria en T. heretac propria de S. T. la qual instancia est conclusida, y pera declararse, y ha ocaasio de entrar los feriats de Semana Santa, y Pasqua, manifest parill, per quant la fulla est ya creixuda, y el dit F. T. procurará manifest parill. Tot lo qual se obviará, manant habilitar qualterois dies feriats, y colendos, pera la expedicio de dita instancia, y eixecucio de lo que es declarará.

Pertant, & alias omni meliori modo, &c. Et utendo remedio quo magis expediat, suplica que pera la expedicio, y eixecucio de tor lo de sus dit, es manen habilitar qualterois dies feriats, y colendos, atrenta qualitate causa, & quod periculum est in mora, & licet, &c.

Jesús M. Die 21. Martii 1687. F. V. fiant supplicata exceptis colendis, & intimentur. F. T.

Altissimus, &c.

La

coiendis, & non mandata de non faciendis actis, quia esto empara, & mandatum de non faciendis actis considerari possunt precepta judicialia, potuit consuetudo, quoad emparas tollere ferias, cum juxta juris constitutiones, licet consuetudo nequeat tollere generatim ferias in honorem Dei illatas, potest in aliquo casu particulari eas restringere, & licet docent Ripoll ad Peguer. in pract. civil. rubr. 14. num. 146. Baronius desit. par. 1. qu. 4. 42. a num. 18. Gracian. desit. 21. a num. 5. & desit. 144. a num. 11. Carocius in exceptionibus. ex. cap. 7. n. 9. Fontanel. de pall. nuptialib. tom. 1. clas. 4. glof. 10. par. 1. n. 120. Ximmar de offic. judic. par. 1. qu. 18. nu. 103. & 104. Suelves tom. 1. conf. 79. n. 8. Cortiad. desit. cap. 3. a n. 140.

La practica, que en los tribunales del Rey, no ay admitida, para habilitar los dias feriados, y colendos, se reduce, a que si la habilitacion se pide por alguna causa inferior, se puede hazer provision inter locutores, en que se habiliten los feriados, sin poner escritura la parte que pide la habilitacion, y esse es lo mas practicado, y admitido, no obstante, que tambien se puede pedir por medio la escritura de ferias en el Senado, y el precio que se paga suplicaciony quando es en el Senado, o en Cortia inferior se pide, esta habilitacion con escritura, se acostumbra pedir de dos maneras: la una, proponiendo la escritura, o libello solamente para el efecto de que se habiliten las ferias, narrando la urgencia, o peligro de el negocio, o aquella causa que huviere para la habilitacion y concluyendo, que se conceda en esta forma.

Pars I. Cap. I. de Feriis.

La otra, pidiendo en la conclusio de la instancia, en q se pide, o se suplica, se mande proveer algo la habilitacion de las ferias para la execucion, y notificacion de lo proveido; y en este caso se pide la habilitacion de ferias, proponiendo el libello, en esta forma.

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. Suplicant com millor pot, diu, que pera efecte de notificar una instancia a S. T. en la causa de ferma de dret, que segueix per esta R. A. contra aquell, es amat F. T. altre dels Verguers de esta R. A. tres dies en hores comodes a la casa del dit F. T. y lobre haverlo buscat per los puestos acostumats de la present Ciutat, no ha pogut coneguir el notificari, segons consta per la relacio continuada en proces: E com lo dit F. T. no tinga Procurador conversant en les Corts de la present Ciutat, y latirant com latita, dega manar feli constitulixca procurador conversant, ab les cominacions acostumades, ab lo qual se paga seguir dita causa.

Pertant, & alias omni meliori modo, &c. Suplica li sia manat al dit F. T. que dins de tres dies faga Procurador conversant en les Corts de la present Ciutat, ab les cominacions acostumades, ab lo qual se puixa seguir dita causa, y perquant sera difficil, a ocaasio de la sobredita latitacio, que en dia de negoci se notifique esta instancia, y provisió, pariter suplica es manen habilitar qualterois dies feriats, y colendos pera la notificacio de esta instancia. Et licet, &c.

Remitur, &c.

Altissimus, &c.

Jesús M. Die 7. Maii 1687. f. v. fiant supplicata cum habilitacione iterum, & intimentur.

F. T.

Questionis est inter DD. an diebus Dominicis, & feriatis Juramentum praestari possit, & communis resolutio docet, in actibus judicialibus non posse juramentum praestari, & si de facto praestetur judicialiter, nullius momenti erit, cap. 1. de feriis, cap. decret. 22. q. 5. Suarez t. 1. de religion. lib. 2. l. 2. cap. 30. n. 17. Sayrus in clavi, lib. 7. cap. 2. n. final. Analtas Germon. lib. 3. de sacrorum iuramentis. cap. 20. n. 47. Bonacin. Trullench in decalogus, tom. 1. lib. 2. n. 10. de feriis, qu. 3. n. 1. cum seqq. Gonzal. Tull. ad text. in d. cap. 1. de feriis, n. 32. Caponi tom. 3. disceptat. 209. n. 38. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 8. Quod limitis in juramento praestito, pro rebus spiritualibus, aut religionis causa, ut puta in causis fidei coram Inquisitoribus, nam tunc poterit judicialiter praestari diebus festivis Angelic. Preceptor. Divus Thomas part. cap. 1. n. 103. Fontanell. de pactis claus. n. 29. & claus. 4. glof. 10. par. 1. a n. 103. Gayto de credito, cap. 2. tit. 7. a num. 2177. Farinac. desit. 777. n. 3. Olea de resione jur. tit. 2. qu. 4. n. 54. Caponi desit. tom. 3. discept. 209. n. 38. Antonell. de tempore legal. desit. lib. 4. cap. 9. n. 8. Et hoc reperitur admittum in nostro Regno, ubi in-

Suarez de religione, tom. 1. lib. 2. cap. 30. n. 17. Molles in summa, t. 1. tractat. 11. cap. 17. n. 51. Diana part. 2. tractat. 15. & 1. judicialibus non posse juramentum praestari, & si de facto praestetur judicialiter, nullius momenti erit, cap. 1. de feriis, cap. decret. 22. q. 5. Suarez t. 1. de religion. lib. 2. l. 2. cap. 30. n. 17. Sayrus in clavi, lib. 7. cap. 2. n. final. Analtas Germon. lib. 3. de sacrorum iuramentis. cap. 20. n. 47. Bonacin. Trullench in decalogus, tom. 1. lib. 2. n. 10. de feriis, qu. 3. n. 1. cum seqq. Gonzal. Tull. ad text. in d. cap. 1. de feriis, n. 32. Caponi tom. 3. disceptat. 209. n. 38. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 8. Quod limitis in juramento praestito, pro rebus spiritualibus, aut religionis causa, ut puta in causis fidei coram Inquisitoribus, nam tunc poterit judicialiter praestari diebus festivis Angelic. Preceptor. Divus Thomas part. cap. 1. n. 103. Fontanell. de pactis claus. n. 29. & claus. 4. glof. 10. par. 1. a n. 103. Gayto de credito, cap. 2. tit. 7. a num. 2177. Farinac. desit. 777. n. 3. Olea de resione jur. tit. 2. qu. 4. n. 54. Caponi desit. tom. 3. discept. 209. n. 38. Antonell. de tempore legal. desit. lib. 4. cap. 9. n. 8. Et hoc reperitur admittum in nostro Regno, ubi in-

Valerii Pastor Notarii, Procuratoris Monice Soler, & contra Vincentium Flores Notarium, Procuratorem Francisci Soler, Regia sententia publicata per Josephum Laurentium de Saboya Militem, Regium Mandati Scribam, die 9. Septembris 1686. Solum casu in quo pro dilatione dies utiles conceduntur, prout solet Senatus, non computantur in dilatione feriati dies, aut festi, nisi tantum juridici, Domin. Mathieu d. cap. 10. §. 2. n. 142.

Doctrinam a nobis traditam limita, quando dies feriati, vel solemnes, absorberent totam, vel majorem dilacionem patrem, tunc enim non computantur dies feriati in dilacione, siue dilatio fuerit ad probandum, siue ad appellandum, aut supplicandum, siue ad aliud remedium interponendum; imo feriat illa tolluntur de medio, & remanent solum dies non feriati, & totidem dies juridici adduntur dilacioni, ut docent Baldus in *l. si quaerit, q. 1. de offi. judic. n. 6. C. de i. testif. Paul. de Castro ubi prox. Lanfranc. de Ariad. tract. de dilacionibus, num. 13. fol. 102. Maranta in suo specul. part. 6. tit. de dilacionib. num. 18. Gravac. in additionib. ad praxim V. feri. lib. 5. cap. 4. num. 7. Pauciroli in prax. fol. 100. ubi ejus additio. Angulini. Faustini. Bellacom. tom. 1. commun. opinio. lib. 3. tit. 8. n. 6. Scaccia de iudicis, lib. 2. cap. 3. n. 157. Olwald. ad Donell. lib. 24. commentar. cap. 6. lit. F. Barbosa ad text. in *l. si per part. 3. C. de dilacionib. n. 13. Ricc. collect. 1488. Speculat. tit. de feriis, §. sequitur videre, n. 12. Castelli. in *l. de Turri, n. 84. Gaylus lib. 1. obseruat. cap. 140. numer. 4. Ferret obseruat. part. 2. cap. 2. §. part. 3. cap. 297. Joseph. Cunia. in practic. syndicat. cap. 13. n. 9. Paradox rerum quotidianar. lib. 2. cap. final. part. 5. §. 10. n. 12. Monachus in practic. iudicial. part. 5. §. 1. cap. 12. n. 10. cum sequentib. Rota auctoritat. decis. 25. part. 4. Fontanell. decis. 410. n. 11. part. 2. Ripoli cariar. cap. 5. n. 9. §. in additionib. ad praxim Feguer. rub. 14. n. 147. §. rub. 16. n. 16. Polihus de manut. obseruat. 84. n. 36. Xammar rerum iudicial. part. 2. definit. 137. n. 1. Fermolin. ad text. in cap. 1. de dilacionibus, quafi. 10. n. 9. sequentibus. Regens Vico ad legem Sardinia. 10. 1. tit. 10. cap. 3. D. Mathieu de regimin. cap. 10. §. 2. n. 141. Cortiada tom. 1. decis. 24. n. 65. & ita vidi, & observari multoties, interposita appellacione, siue deferta erit causa, sicuti deferta erit, si non concludatur, & accorderet intra annum, prout sapientissime Senatus, referente Nobili Don Didaco de Scals, & Salcedo, pronunciavit in favorem***

latayud, tunc nostri R. S. Senatore, & nunc meritisimo Regenti in S. S. A. C. & alia publicata per Ferrera, die 24. Novembris 1677. in favorem Don Bernardini Salcedo, & contra Don Philippum Vives de Canamas.

59 De libello dubitant DD. an possit offerri, & presentari iudici diebus feriatis, communis opinio DD. tenet non posse diebus feriatis in honorem Dei, quia quodammodo est actus judicialis, aut saltem de primariis iudicium, Maranta in suo specul. part. 6. numer. 3. n. 19. Mandocius de commissionibus, commissio 13. feriis non obstatib. vers. Secundo quaro, fol. 77. Scaccia de iudicis, lib. 2. cap. 5. n. 79. §. 80. Fermolin. ad text. in cap. 1. de feriis, quafi. 2. n. 1. cum sequent. & descendentes, videlicet et posse libellum offerri, & presentari iudici diebus feriatis in honorem Dei, utpote actus merè extrajudicialis, Abbas in cap. final. sub n. 17. de iudicis, ubi Anton. de Barrio, & Felini. n. 18. Miilis in suo report. verb. Feria non impediunt, n. 6. Azin in prax. iudic. §. 5. cap. 3. n. 3. Caltrapalao tom. 2. tract. 9. disput. 2. punct. 7. numer. 9. Trullench dict. n. 16. Fermolin. dict. quafi. 2. n. 2. In feriis habitis in utilitatem hominum, posse offerri, & presentari libellum iudicij, probante textu in *l. miles, §. sexaginta, ff. ad l. fulam, de adulteriis, l. v. de feriis, Baldus in *l. v. de feriis, n. 1. C. ad l. Juliam, de adulteriis, Alexand. in *l. si finita, §. Julianus, n. 35. in fin. ff. de damno infecto, Felin. in cap. significaverant, n. 19. de iudicis, Maranta dict. numer. 3. n. 19. Mandocius ubi prox. Scaccia dict. Etalea, lib. 1. cap. 13. Caltrapalao dict. n. 9. Trullench dict. adhib. 9. n. 16. Fermolin. jur. part. 1. preparat. 26. n. 8. Sed quod adhuc in his feriis non possit presentari, aut offerri libellus iudicij, quia petitionem continet, & petitio actus est judicialis, docent Joan. Andreas ad Speculat. tit. de libelli oblat. §. nunc videmus, Anton. de Butt. in cap. 1. de libelli oblat. Germon. lib. 3. de sacror. immunit. cap. 20. n. 25. Fermolin. ad text. in cap. 46. de revedo in *l. 4. n. 6. tit. 1. lib. 1. nova opinione nequit recedi in Regno, ex eo quod indilindè habemus in praxi admiffum, quod libellus non offeratur, neque presentetur iudicij, neque adhuc Regenti Regiam Cancellariam, diebus feriatis in honorem Dei, aut utilitatem hominum, nisi in casibus immixtis, quibus petitur in ipsis libellis, quod dies habilitentur; libelli enim manu ipsius iudicis cum interpositione diei mensis, & anni providentur, & in decreto, &****

47 provisione continetur citatio partis, & mediante inunctione ipsius libelli fit citatio, ut docet D. Mathieu de regim. cap. 10. §. 1. n. 22. Et cum hæc omnia nequeant considerari extrajudicialia, sed imò actus judiciales sint, non expediuntur in Regno diebus feriatis, sed juridicis ex regula, quod actus judiciales, nequeunt fieri diebus feriatis, abique nullitate, cap. Consequas cum vulgat. de iudicis, Pignatel. ad stat. Ferranen. rub. 45. n. 7. §. 8. Andreol. controvers. 131. n. 2. §. 1. Nigro de execut. rei iudic. cap. 15. §. 1. Ventriglioli de alibus fessis, annotat. 16. §. 2. n. 4. Circa citationem etiam communiter solet quari, an fieri possit die feriata, & ut referam Doctorem sententiam, simplex actus considerari debet in citatione, primus est præceptum, seu mandatum de citando, secundus est executio præcepti, id est, ipse citandus actus, qui fit per apparitionem, tertius est processus ex citatione inchoatus, Fagnan. ad text. in cap. Consequas, de feriis, numer. 42. Fermolin. ad text. in cap. 1. de feriis, quafi. 2. n. 2. Quoad primum, tenent multi, posse præceptum, seu mandatum de citando a iudice expediri feriata die, quia abique cause cognitione præceptum datur, *l. actus, C. de feriis, C. in *l. 1. ff. de novi operis nunciat. Joan. Andreas ad text. in cap. final. de feriis, Valentini in paratib. ad tit. de feriis, n. 13. Gratian. discept. 712. n. 1. §. discept. 818. n. 2. Tondut. de præventioni judicial. part. 1. cap. 10. n. 74. Fagnan. ad text. in cap. 1. de feriis, n. 49. Sed apud nos, & in praxi nostrâ, hæc opinio non est sequenda, sed contraria observatur, quia hæc præcepta, seu mandata de citando, siue fiant in calce libelli propositi, aut alio quolibet modo, non dantur diebus feriatis; ratio est in Regno a iudice judicialiter procedente, & cum expeditur iudicialiter, nequeunt abique nullitate dari feriatis diebus, *l. 1. a procedente, C. de dilacionib. docent Bellamerita in cap. præterea, de dilacionib. in 6. quafi. Bartol. in *l. 1. §. nunciatio, ff. de novi operis nunciat. Abbas, & Anton. de Buttio in cap. final. de feriis, n. 1. de feriis, quafi. 2. n. 3. 4. §. A quorum opinione nequit recedi in Regno, ex eo quod indilindè habemus in praxi admiffum, quod libellus non offeratur, neque presentetur iudicij, neque adhuc Regenti Regiam Cancellariam, diebus feriatis in honorem Dei, aut utilitatem hominum, nisi in casibus immixtis, quibus petitur in ipsis libellis, quod dies habilitentur; libelli enim manu ipsius iudicis cum interpositione diei mensis, & anni providentur, & in decreto, &****

ubi proxima, n. 52. Gonzal. Teitez ad text. in cap. final. de feriis, n. 29. Caponi tom. 3. disp. 209. num. 36. *¶* 37. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 13. In secundo casu tenet aliqui, posse fieri actum citationis die feriata, ad diem non feriatam, & ita de hyllo, & consuetudine feruati. Bald. in l. mironum, innot. 5. C. si ut omnia hereditas, vel bonorum possessio. Cuius ubi proxima. Alberic. in l. dicitur, ff. de feriis, n. 21. Riccioli, lib. 6. innot. cap. 25. n. 21. Marcus Angol. Leone part. 1. preparator. 26. n. 16. Gemon. de sacror. innot. lib. 3. cap. 20. n. 50. Sed contrarium de iure verius est, & inconcave obdebetur in nostra praxi, nam huiusmodi citationes nequeunt absq. nullitate ab anterioribus intimari in diebus feriatis, ad non feriatos, l. final. C. de feriis, Bald. in n. in tempus, in fin. de heredi. insti. terna. Vatal. de nullitat. ex defectu citationis, n. 46. Guido Pancitol. consil. 36. Panormitanus in cap. ultim. de feriis, Suarez d. cap. 30. n. 4. Azor dicit. quest. 15. Rota de est. 365. n. 1. part. 3. reuocissimar. & apud Farinac. lib. 2. deest. 238. Fagundez in primis preceptum Ecclesie, lib. 1. cap. 13. n. 1. *¶* 11. Trullench dicit. dubit. 9. n. 11. Fermolin. ubi proxima, n. 53. In tertio actu indubitat est, quod processus inchoandus a citatione, fieri non possit die feriata, ut docet Fermolin. ubi prox. Fagnan. n. 45.

¶ 61. Diximus, & probauimus, quod tam actus executiois precepti de citando, quam citationis intimatio, fieri debet die juridico, nunc restat videre, an si in die non feriatate citatio, ad diem feriatam, valida sit, & distiinguendum iudico, aut citatio sit directe, & formaliter, pro die festo determinato, ut pro die Dominica, vel pro die Sancti Petri, aut pro tali die, mensis, vel hebdomada, aut pro tali die in numero, ut puta tertia, aut quinta (pro ut apud nos fit) post notificationem. In primo casu iudico citationem esse nullam, & citatum non arctari obligatione comparandi, quia citatio fiada ad diem feriatam, de iure civili non valet, l. 2. ff. quis in ius vocatus non ritit, l. final. C. de feriis, Abbas in cap. ultimo, de feriis, n. 21. Suarez dicit. cap. 30. n. 3. Petrus de Bellapert. in lites fessas, C. de feriis, Hostierus ad text. in cap. conuassus, de feriis, n. 37. Trullench dicit. dubit. 9. n. 11. Fermolin. dicit. quest. 2. n. 10. Fagnan. ad text. in dicit. cap. conuassus, n. 37. de feriis, Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. 9. n. 13. Et hoc in casu, non tenetur comparere citatus die subsequenti post feriam, nam & si aliqui voluerint teneri immediato die juridico post feriam comparere, ex cap. cum auctori, de dolo,

¶ contumacia, Gaylus lib. 1. obseru. 53. n. 2. Innocent. in cap. conuassus, de feriis, Valentinus in paratilla, ad tit. de feriis, n. 13. Certius est, citationem nullius momenti esse, & nullo die obligare citatum ad comparendum. Speculat. tit. de citat. num. 13. Panormitanus in cap. final. de feriis, n. 21. Suarez d. cap. 30. n. 3. Fagundez in 1. preceptum Ecclesie, lib. 1. cap. 13. n. 7. Trullench in decalog. dicit. dubit. 9. n. 11. Fermolin. d. q. 2. n. 10. *¶* 11. Fagnan. ad d. cap. conuassus, n. 38.

In secundo vero casu, quando citatio fit ad tertiam, vel quartam diem post notificationem, aut ad diem decimum talis mensis, aut ad diem talis hebdomada, voluit aliqui, quod sit nulla, & quod citatus non tenetur comparere adhuc sequenti die post feriam, Bonacin. tom. 2. disp. 5. quest. unic. punct. 2. n. 16. Trullench dicit. lib. 3. cap. 1. dubit. 9. n. 11. Fermolin. dicit. quest. 2. n. 11. Sed contrarium de iure verius iudico, & in nostra praxi admissum videtur, si citatio fiat ad tertiam, aut quartam diem post notificationem, & dies designatus sit festus, aut feria, in illo die non tenetur comparere citatus, sed die immediate sequenti, si iudicium fuerit, aut dies immediate sequens habilius ratio est, quia duo videntur mandata, id est, ut ad diem compareat, & ut compareat, l. Cessat, ff. de arbitris, quamvis ergo excusationem habeat in die feriata, in sequenti die executionem non habet, & datio terminatur Suarez dicit. cap. 30. n. 3. Innocent. ad text. in dicit. cap. final. de feriis, Fagundez dicit. cap. 13. n. 7. Fagnan. in dicit. cap. conuassus, n. 37. Caponi dicit. tom. 3. disp. 209. n. 37. Et in Regno satis notum habemus hanc praxim, in preceptis de solvendo, aut quod die sequenti dicat, & compareat citatus, aut in decretis de computandis partibus hora Asseritae: nam & si omnes huiusmodi citationes: sunt ad locum utem orem: si intimata fuerint die juridico, & sequens dies fuerit festus, aut feria, non comparet citatus in illo die, sed tenetur comparere die juridico immediato post feriam, & iste est tribunalis hyllo, & consuetudo, cui in hac materia standum est: ut in terminis docet Gaylus dicit. obseru. 53. n. 2. *¶* 3. Valentinus ad dicit. tit. de feriis, num. 13. Fermolinus ad text. in dicit. cap. 1. de feriis, quest. 2. numer. 14.

Sed in citatu tempore feriarum, aut ad tempus feriarum, ut sunt invalida actus iudiciales, & citationes, tenentur comparere, & allegare exceptionem feriarum videamus, & respectu feriarum in honorem Dei indurum, non est dubitabile, quod five partes compareant, ad opponendam feriarum excep-

62
63
64
65

ceptionem, siue non, actus in diebus festis gestus, nullius erunt momenti, quia partes non comparendo, non potest considerari reuocatae feris, nequeat partes renunciare, ut diximus. In feriis vero in utilitatem hominum iudicis, etiam si partes non compareant, & contumaces fuerint, non tollitur citatio, & actus iudiciales facti, quia non praesumitur voluisse citatum feris renunciare, & citatio, & processus remanent ipsi iure nulli, l. 1. ff. de feriis, Aretin. in §. appellatur, num. 35. in §. de exceptionibus. Alexand. consil. 213. num. 3. lib. 4. Scaccia de iudicis, dicit. lib. 2. cap. 5. num. 165. Leone in preparat. iur. par. 1. preparat. 26. num. 18. Si vero citatus compareat, & respondetque libello, & non opponat feriarum exceptionem, tenet citatio, & processus, quia censetur tacite feris renunciasse, l. 1. ff. de feriis, Alexand. consil. 188. viso processu, n. 11. lib. 6. Scaccia d. cap. 5. num. 166. Leone d. par. 1. preparat. 26. n. 18. Ex aduerso autem si comparet citatus, & opponat feriarum exceptionem, non potest amplius procedi, & si procedatur, erit processus nullus, Aretin. in d. §. appellatur, in §. de exceptionibus, n. 35. Scaccia d. cap. 5. n. 164.

¶ 64. Executio instrumenti habentis paratam executionem, potest fieri diebus feriatis ad utilitatem hominum, Jafredus deest. 2. Barol. de Castro num. 8. C. de feriis, Scaccia de iudicis, d. lib. 2. cap. 5. num. 87. Ricc. collect. 840. Fermolin. ad text. in cap. 1. de feriis, quest. 1. n. 43. Et potest ex eadem ratione fieri executio sententia in feriis praedictis Bild. in sua Margaria ad l. innot. in verbis. Executio sententia, Feder. de Senis conf. 144. d. finitio, Guido Papae deest. 215. suo n. 1. Alexand. consil. 130. n. 2. lib. 4. Milis in Reportar. verbor. Feriatis diebus potest fieri, Vancius de nullitate ex defectu iurisdictionis, num. 131. Azin. in praes. §. 31. cap. 2. ampliat. 138. Ricc. deest. 124. Scaccia dicit. n. 87. Fermolin. n. 3. prox. In diebus vero feriatis in honorem Dei, aut in feriis repentinis, nequeunt de iure executiones illa fieri, Vancius, & Azin. ubi proxime, Guido Papae d. deest. 215. n. 2. Scac. d. cap. 5. n. 9. Sed actuali Nos executio instrumenti habentis executionem paratam, & sententiam in honorem Dei, neque in honorem utilitatem, & nulla erunt si in his diebus fiat, quia sunt actus iudiciales, & uti tales impedituntur, ex ratione text. in cap. 1. de feriis, docent Suarez d. cap. 30. n. 11. Bonacin. l. 2. disp. 5. q. unic. punct. 2. n. 22. Caltrapol. l. 2. trad. 9. disp. 2. punct. 7. n. 12. Trullench d.

Protestatio fieri potest feriatis diebus, & etiam notificari si oportuerit, Bartol. in l. non solum, §. morte, ff. de noui operis nunciat. n. 38. *¶* In leum filius familiaris 49. §. final. n. 2. ff. de verbor. obligat. Alexand. consil. 78. n. 15. dicit. 5. Marchelan. de commissariis, part. 3. cap. 1. §. 26. n. 103. Leone in preparat. iur. par. 1. preparat. 26. n. 37. Iranzo in praxi, protestat. cap. 5. n. 2. cum cap. protestatio enim ex se, actus est extrajudicialis, Federic. Scotus lib. 5. respon. 3. n. 5. tom. 1. Ciriac. controu. 383. n. 10. & illicies actus extrajudiciales, feriatis diebus possunt fieri, d. l. actus, l. dies festus, de testat. Quod similia casu in quo protestatio veniret facienda in iudicio, nam tunc non ratione fieri, sed quia in iudicio exercenda, nequit fieri, aut intimari, nisi die juridico, Orwald. de Donel. lib. 24. comment. cap. 7. lit. D. *¶* Iranzo d. cap. 5. n. 1. 4. Exemplum erit in protestatione dantis, apothecae, alimentorum, & instrumenti mutui, aut depositi, nam haec quae iudicialiter in nostra praxi protestantur, neque protestatio fieri, aut intimari, nisi diebus iudicis, & etiam, quia protestatio dantis, succelsit in locum exceptionis non numeratae dantis, apothecae, in locum exceptionis non numeratae pecuniae, & alia protestationes in locum aliarum exceptionum, & quando protestatio succedit, in locum actionis, seu exceptionis, indubitanter natura ad ius iudicialium, & sine dubio faciendae erit, & intimanda die juridico, Iranzo d. cap. 5. n. 4.

Ex hac doctrina formalis regula generalis ad omnes casus, qui iudicialiter, & extrajudicialiter possunt expediri, ut sunt denunciations, quae ab emptoribus, sunt venditoribus, de lite, aut cotroversia mota super re vendita, apud Nos dicitur in ius extrajudiciales, huiusmodi enim denunciationses solent in praxi fieri, aut extrajudicialiter, aut iudicialiter, ut suo loco dicam, & iterum videndum, Guzmā de cotentiono, q. 4. n. 37. Si iudicialiter fiat, interveniente iudicis provisione, nequeunt fieri, ut intimari, nisi diebus iudicis, ex regul. text. in d. cap. Conuassus, de feriis. Si vero extrajudicialiter fiat, prout frequentius evenit in praxi nostra, poterant fieri, & intimari adhibito notario, & testibus diebus feriatis, aut quibus, ut multoties diximus, possunt fieri diebus feriatis, & festiuis, l. 1. §. nunciat. ff. de noui oper. nunciat. l. miles 11. §. si uocatus, ff. ad l. fallit. de adulter. Sayrus in ciuilibus, lib. 7. cap. 2. n. 15. Bonacin. dicit. q. unic. punct. 2. n. 12. Trullench d. lib. 2. cap. 1. de feriis, q. 1. n. 21. Narbon. in herogras juris, hora 24. n. 37.

CAPUT II.

DE REGISTRATIONE instrumentorum, que solet fieri, in libris Curie Justitiæ Civilis Valentie, & illius utilitate.

SUMMARIUM.

- 1 Registratio instrumentorum quid sit, & ad quem effectum fiat.
- 2 Instrumentum habens vitium visibile, non est registrandum, ut si cancellatum, aut dirutum fuerit, vel absque testibus.
- 3 Instrumenta de jure, & consuetudine multorum Regnorum, non probant, nisi subscripta à testibus, & à contrahentibus, scilicet in Regno.
- 4 Instrumentum carens signo notarii, non probat.
- 5 Notarius utens diversis signis, pena falsi punitur.
- 6 Notarius sub pena falsi, nequit suum signum mutare, aut uti alterius signi.
- 7 Notarii iudicis auctoritate, & iusta interveniente causa poterunt novum signum sumere, & antiquum dimittere.
- 8 Instrumentum non probat, si non fuerit in loco signi subscriptum nomine, & cognomine notarii dicentis recepisse illud.
- 9 Instrumentum non habens locum in quo celebratum est, non probat, neque valet consuetudo in contrarium.
- 10 Instrumentum, ut probet debet habere diem, mensem, & annum.
- 11 Annus antiquus computatur à die Incarnationis Domini, nunc à Nativitate.
- 12 Notarius tenetur pena falsi, si alium diem in instrumento adnotet, quam receptionis instrumenti.
- 13 Mensis adnotari debet in instrumentis, ut valet, nisi dicatur alium die Incarnationis, aut Sancti Joannis Baptiste, aut alio die certo.
- 14 Instrumentum abolitum, aut cancellatum in parte substantiali, non probat.

- 15 Limita, si notarius in signatura dicat abolitum, cancellatum, aut emendatum esse, ab ipso notario, & quod non dubitetur.
- 16 Instrumentum in parte non substantiali rursus, aut cancellatum, probat.
- 17 Instrumenta in negotiis secularibus recepta à Notariis Apostolicis, non probant.
- 18 Clerici nequeunt esse in Regno Notarii, & quid de jure.
- 19 Notarii Apostolici in negotiis Ecclesiasticis, possunt instrumenta recipere.
- 20 Clerici, nequeunt esse Procuratores, nisi pro Ecclesia, & pro quibus aliis.
- 21 Clericus, ante oppositam exceptionem mandati legitime intervenit in lite, post oppositam exceptionem, nulliter.
- 22 Procurator absque speciali mandato, non substituit ante litem contestationem.
- 23 Clericus Procurator habens mandatum ad substituentem, potest substituire, tam ante oppositam exceptionem, quam post.
- 24 Procurator substitutus, non habet mandatum à substituyente, sed à Domino, & non expirat, neque morte, aut revocatione, substituentis mandatum.
- 25 Procurator Religiosus, non potest substituire, etiam si in mandato habeat specialem substituentis facultatem.
- 26 Clericus Procurator dominus litem facit, an possit substituire, si speciale mandatum ad substituentem, non habeat.
- 27 Instrumenta nequeunt in nostra Civitate, & in circuitu per leucam, recipere de contractibus, & ultimis voluntatibus, nisi Notarii Valentie.
- 28 Notarii Valentie in toto Regno recipere possunt instrumenta. Ibidem.
- 29 Notarii creati à Villis Regiis, aut Barone, nequeunt recipere instrumenta extra Villas, aut Baronias, ubi creantur.
- 30 Notarii quibus limitata datur potestas ad recipiendum unum genus instrumentorum, nequeunt alia recipere.
- 31 Notarii Regalis in toto Regno recipiunt instrumenta, solum in nostra Ci-

- 32 Civitate, & in circuitu per leucam, non possunt.
- 33 Notarii imperiales dicuntur in Regno, qui creantur à Vicecancellario.
- 34 Notarii imperiales possunt recipere instrumenta in omnibus Regnis, que gubernantur per Supremum Aragonum Consiliium.
- 35 Notarii imperiales, non possunt recipere instrumenta in Civitate nostra, neque in circuitu per leucam.
- 36 Certificatoria à Notario facta de instrumento recepto, non probat.
- 37 Certificatoria à Notario facta de obtu alicujus absque filio, aut alia re simili, non probat.
- 38 Officialis non potest relationem facere, nisi de testibus per se, & de ipsantibus ad suum officium, ubi datur officium, & an instrumentum possit recipi à duobus, vel tribus Notariis simul.
- 39 Instrumentum exemplatum, non probat.
- 40 Instrumenti copia levata à protobolo per ipsum Notarium, qui instrumentum recepit, plenissime probat.
- 41 Notarius regens notas prædefuncti Notarii, potest levare instrumentum in protobolo elongatum à prædefuncto, & tractare copiam signatam, qua fidem faciat.
- 42 Notarii regentes notas in Regno, solent obtinere decretum iudicis ordinarii, ad levandam copiam instrumenti elongati in protobolo prædefuncti Notarii.
- 43 Partes non citantur de consuetudine in Regno, ad levandas copias instrumentorum ex protobolo Notarii prædefuncti.
- 44 Notarii iuxta praxim, absque iudicis provisione extrahunt copias instrumentorum elongatorum à Notario prædefuncto.
- 45 Notarius receptor, aut ejus successor, si leat copiam instrumenti, non à protobolo, sed ab alio instrumento ab eis tradito, debent citari partes, & interponi iudicis auctoritas, ut probet.
- 46 Notarius successor tenetur edere, & custodire protobola prædefuncti.
- 47 Notarius regens notas in Regno, nequit authenticare instrumenta, nisi habeat omnia protobola in sui posse manifestata Curie Justitiæ.
- 48 Notarius tenetur in Regno describere instrumenta in protobolo intra tres

- mensis à die rogatus, sub diversis penis.
- 49 Notarius regens notas, nequit instrumentum non elongatum extrahere, nisi præcedente iudicis ordinarii provisione.
- 50 Instrumentum non debet elongari, nisi in bastardo, aut minuta reperitur manu Notarii prædefuncti conscripta substantia contractus, cum die, anno, & testibus.
- 51 Notarii in Regno, nequeunt publicare instrumenta sub pena 25. librarum, nisi prius substantiam contractus in bastardo, cum die, mense, & anno, & testibus minutaverint, scilicet de jure.
- 52 Instrumentum interlineatum, aut cum abbreviaturis, absque iudicis auctoritate, & citatione partis, nequit à Notario successore aliter extrahi, quam prout facit.
- 53 Instrumentum interlineatum, non probat.
- 54 Instrumentum desictuosum, aut cum imbreccaturis in lite exhibitum, non elongatur, nisi parte citata, & iudicis auctoritate.
- 55 Praxis, & libellus petendi consilium majoribus artis Notarie, ad elongandum instrumentum.
- 56 Imbreccatura, cui deficit dies, locus, annus, aut testis, elongari non debet, nisi dies, locus, aut testis ex aliis suppletur.
- 57 Imbreccatura, que continet diem, mensem, annum, locum, & testem, si non continet substantiam contractus, non est extendenda, ut instrumentum.
- 58 Nisi ex eisdem testibus suppletur contractus substantia. Ibidem.
- 59 Imbreccatura non scripta manu Notarii, etiam reperta in suo bastardo, non debet, ut instrumentum elongari.
- 60 Limita, si testibus instrumentalibus de contractu constat.
- 61 Limita, multis aliis modis.
- 62 Notarius regens protobola prædefuncti, certis de causis tenetur de jure edere, & manifestare iudicis notis.
- 63 Notarius habens protobola prædefuncti titulo legati, aut alio, tenetur infra decem dies illa manifestare Curie Justitiæ Civilis.

- 52 De manifestatione fit instrumentum, ut in illo manifestans se obliget notum facere Curie, si protobocla a sua potestate exserint.
- 62 Notitia Notarii predefuncti, & notarii regenti adnotantur in libro Curie Civitatis.
- 63 Solus debetur Archiepiscopo, pro labore perquirendi in libro nomina Notarii regentis, & predefuncti.
- 64 Hæredes, aut successores Notarii predefuncti, penes quos sunt protobocla, tenentur manifestare illa juxta ordinario domini defuncti.
- 65 Ordinarius dicit nominare Notarium regentem, qui cum successibus arceat medietatem emolumentorum.
- 66 Protobocla si non manifestentur intra decem dies, habent ordinarius extrahere illa à domo hæredum, & committere Notario, & incurratur poena foni, & ubi protobocla debent esse.
- 67 Instrumentorum copias sine schola debent dari contrahentibus, aut interesse habentibus.
- 68 Instrumenta in Regno Valentia trahuntur illis, qui coram iudice ordinario jurant hinc interesse.
- 69 Quod fieri non praedicatur, nam absque hesitatione tradantur cuiuslibet interdicto, aut non interdicto.
- 70 Instrumentum signatum à Notario fidem facit, etiam si protobocla fuerit anulum.
- 71 Anulus protobocli debet de jure probari, sicut in praxi nostræ.
- 72 Instrumentum à Notario rogato signatum, si in protoboclo non inventum descriptum, non probat juxta aliquos. Contrarium verius.
- 73 Limita si non à Notario rogato, sed à se ipsa fuerit subrogatum.
- 74 Instrumentum levatum à se non concordet cum protoboclo, siensum est protoboclo.
- 75 Instrumentum concordans cum protoboclo, & ascordans à matrice, de falso suspicium.
- 76 Instrumentum discordans à protoboclo, & à matrice, debet regulari, & levari juxta matricem.
- 77 Instrumentum non levato, si discordant protoboclo, & matrice, levandum est prout in protoboclo.
- 78 Limita si protoboclo fuerit vitiatum.
- 79 Inobediunt discordanti à protoboclo, juxta veritatem, potius credendum est, si perfecta reperitur.

- 80 Instrumentum non registratur in Curia Justitia, nisi testibus probetur, quod Notarius illius receptor fuerit legitimus, & quod sua subscriptione, & signo notitium reperitur.
- Limita in instrumentis Notarii Valentia, quia sufficit, quod ipse Notarius dicat instrumentum recepisse. Ibidem.
- 81 Instrumentum receptum in Regno à Regni Notario habet presumptionem præ se, quod illud legitime fuerit publicus Notarius, & dicenti non posse Notarium incumbit onus probandi.
- 82 Instrumentum extra Regnum receptum non habet istam presumptionem, sed allegans fuisse Notarium publicum, qui illud recepit tenetur probare.
- 83 Instrumentum antiquum potest registrari, etiam si testibus non probetur Notarii legitimitas, signum, & subscriptio, dummodo sit in forma probanti.
- 84 Registratio instrumenti fit jubente, & decernente iudice ordinario, quod fiat registratio prævia informatione testium de supradictis attestantium.
- 85 Instrumenta Regni exteri, ut probent in nostra Regno, debent venire subscripta, & signata, non solum à Notario receptore, sed à duobus, aut tribus Notariis.
- 86 Instrumenta exteri Regni debent venire cum literis testimonialibus legitimitatis Notarii, juxta ordinarii loci, ut probent.
- 87 Instrumenta exteri Regni quomodo registrantur, ubi praxi, & libellus.
- 88 Instrumenta Regni Castellæ, ut Francia scripta in marca papiri non sigillata, suspensa de f. llo.
- 89 Registratio cyrographi privati, quomodo fiat.
- 90 Registratio cyrographi juxta praxim nostram, innotuit.
- 91 Cyrographa quomodo legitime possint registrari.
- 92 Recepta Principis, Bullæ Apostolicæ, & sententiæ, & alia quælibet instrumenta registrantur, & quomodo.
- 93 Sententiæ arbitrorum, aut calculatorum non exequuntur per iudicem ordinarium, nisi prius regie fuerint.

- 94 Magistrorum Curie Civitatis laudantur propter eorum peritiam.
- 95 Instrumenta registrata, & copia à registro levata plenam faciunt fidem.
- 96 Registrum Curie Civitatis, quoad instrumenta registrata, succedit loco matricis, & protobocli.
- 97 Instrumentum à registro levatum, eodem modo probat, ac levatum à protoboclo.
- 98 Instrumentum à registro levatum, potest impugnari.
- 99 Instrumenta registrata in Curia Civitatis, cur authenticæ.
- 100 Instrumentum ex archivo publico levatum, probat.
- 101 Instrumenta spectantia ad negotia Curie Gubernationis, aut Bayulie, possunt in his Curie registrari.
- 102 Idem dicendum de instrumentis spectantibus ad negotia casuslibet alla Curie.
- 103 Instrumenta non spectantia particulariter ad negotia altius Curie, solum debent registrari in Curia Civitatis.
- 104 Registratio instrumenti, fit summaria testium informatione recepta, absque citatione partis.
- 105 Limita si à parte fuerit præventum, quod non registratur instrumentum, nisi cum partis citatione.
- 106 Negotium voluntaria jurisdictionis præventionis facta, fit jurisdictionis contentio, &c.
- 107 Libellus præventivus, ut non registratur instrumentum, nisi cum partis citatione.

Registrare instrumentum nihil aliud in proposito est, quam prævio examine facti, de illorum legitimitate, & fidelitate in Curia Justitiæ Civitatis, iudicis auctoritate describere illa, in libris registri fidelissimè custoditis in archivo dicte Curie, juxta praxim Domini Matheu de regimio. cap. 10. §. 4. num. 28. & 29. ut immortalius custodiantur instrumenta, & possint evolvit in tempore levati à registro, sicut à protoboclo, & celebrasse contractum in eo contentum, testibus ab eis descriptis rogatis, & adhibitis Domini. Matheu dicit. cap. 10. §. 1. num. 61. & §. 4. num. 18. & 19.

Secundus casus est, si instrumentum ca-
reat signo, quia non facit fidem si solum
notarii signum non habeat, sicut. C. de affir-
sionib. Authent. de instr. cas. §. oportet autem,
collat. 6. l. 2. C. de conventionibus fisci debitoris.
E 3.

ra qualis sit, si enim oculariter videatur instrumentum cancellatum, diminutum, abique signo, aut alio defectu visibili, non est deveniendum ad registrationem, & generaliter omnibus in casibus, quibus ad oculum constat instrumentum registrandum suspectum esse, aut vitiatum, non est registrandum. Casus hujus ocularis inspectionis sunt, si absque testibus instrumentum reperitur, cum non probet, neque validum sit, Authent. de instrumentor. fide. §. sed si instrumenta. Authent. de heredit. & falsis. §. si vero. For. Los Escribanos, 2. rubr. de Notariis. Paul. de Castro consil. 308. num. 2. Trentacinq. v. ar. riar. lib. 2. tit. 6. de fide instrument. n. 1. Fontanel. de pactis nuptialib. claus. 6. claus. 2. part. 7. n. 49. Don Francisc. de Cuenca in Sebolis comanda, clausula 42. n. 1. Domin. Leon in juris responsio, tom. 2. post decem. 20. in primo dubio, n. 3. Paul. Meli obseruat. 119. num. 14. Domin. Crespi obseruat. 52. num. 86. Domin. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. num. 19. Gonzalez Tellez. ad text. in cap. scripta 2. de fide instrument. num. 5. Curia Philippic. part. 1. §. 17. num. 30. Bayo in prax. lib. 1. part. 3. cap. 6. num. 4. Carpozovius in jurisprudent. forens. part. 1. consil. 20. definit. 2. num. 5. Et quævis de jure communi, & in aliquibus Regnis, ut in instrumentum à notario publico conficco credatur, requiratur subscriptio contrahentium, & testium interventientium, l. si concensus 16. l. cum contrahens 17. C. de fide instrument. Authent. de tabulariis. collat. 2. Anton. Gomez in l. 3. Tauri, num. 30. Covarrub. practica. questio. cap. 20. num. 4. Caldas Pereyra de emptio. & vendic. cap. 35. num. 5. Barbosa in collect. ad text. in dict. l. contrahens, C. de fide instrumentor. num. 7. & 8. Suelves consil. 77. num. 4. centur. 1. Don Francisc. de Cuenca in Sebolis comanda, claus. 43. num. 1. cum sequentiis. Coletus de processib. execut. part. 3. cap. 1. num. 138. Domin. Matheu dicit. cap. 10. §. 4. num. 19. Carpozovius in jurisprudent. forens. part. 1. consil. 17. definit. 24. In nostro Regno summa fides notariis adhibetur, & magna auctoritas tribuitur eis, in his, nam abique subscriptionibus partium contrahentium, aut testium eis creditur, & datur intergra fides, attestantibus solum partes instrumentum firmasse, & celebrasse contractum in eo contentum, testibus ab eis descriptis rogatis, & adhibitis Domini. Matheu dicit. cap. 10. §. 1. num. 61. & §. 4. num. 18. & 19.

ritus, For. 2. rub. de notariis, Azin. de execu-
tionib. cap. 6. per tot. Monter. quest. 12. n.
28. Morta in juris empur. par. 1. tit. 1. quæst.
3. num. 13. & quæst. 9. num. 2. Gutierrez
prælit. lib. 1. cap. 138. Cavallos eom. contra
eom. quæst. 32. In bota voto 68. num. 28.
Greveo prælit. conclusio. lib. 2. conclus. 13.
num. 17. Matius Cutel. deest. 28. num. 11.
Bayo in prax. lib. 1. part. 3. cap. 6. n. 2. D.
Francisc. Cuenca in Scholio comanda, claus.
44. num. 1. cum sequentib. Dom. Crepsi ob-
servat. 52. n. 86. & 89. Fermolin. ad text.
in cap. 1. & 2. de fide instrument. quæst. 10.
num. 1. cum sequentib. D. Matheu de regimin.
diçt. cap. 10. §. 4. num. 10. Pegas resoluit. fo-
renf. cap. 19. num. 26. Georgius allegat. 3.
num. 8. Rochus respõdit. 12. num. 11. Caponi
ton. 4. dissect. 275. num. 35. Cardinal. de
Luca de iudicib. discussa 27. n. 30. Debet
notarius unico semper uti signo, nam si di-
versis uteretur signis, poena falli deberet puniri,
Callaneus ad consuetud. Burgund. rub. 2.
§. 1. post n. 29. vers. Item, adde Francisc.
de Cuenca in Scholis comanda, claus. 44.
num. 18. neque potest signum suum muta-
re, Padilla in l. ff. qua beneficia 4. C. de di-
versis rescriptis, n. 15. in fin. & si mutaverit
signum, aut alterius notarii signum sum-
pserit poena falli puniri debet, ut docet Bal-
dus in l. comparationi 19. ff. de fide instrum.
num. 18. Callaneus in Catalogo gloria mundi,
part. 1. considerat. 33. & ad consuetud. Bur-
gund. tit. conclusio. & approbatio, vers. Nos
Don Jans, num. 2. volum. 1517. Cuenca in
Scholio comanda, claus. 44. numer. 17. & 18.
Quod ego intelligere, quando notarius in
proa auctoritate dimittit signum suum, &
novum sumperit, non autem si iudicis au-
thoritate fecerit, nam poterit iudex, interven-
tiente iusta causa, pravo examine probata,
adhuc quæ maturo consilio, dare facultatem
notario ad signum antiquum dimitten-
dum, & novum aliquid, & notarius ita
mutans signum, recte novo signo utere poterit,
argument. text. in l. non videtur 107. §. 1.
qui iussu, de regul. jur. l. 7. §. 4. ff. de iur. iud.
l. 7. §. 2. in fin. ff. de minorib. l. 4. ff. de aqua
pluv. arcens. l. 13. §. 2. ff. de iniuriis. Et in
Regno poterit ita praticari, cum majora
nostris temporibus habeamus observata, nam
Hieronymus Molina Notarius, iusta interven-
tiente causa (quia utroque lumine orbatum
erat) non solum procuravit iura, sed quod
magis est (& nescio qua ratione iuridica ita-
dente) obtinuit, quod instrumenta, & ultimis
voluntatis, eo vivente, possit elongare, &
figuare adhibito proprio signo Andraas Ma-
theu Notarius, & illis plena adhiberetur fi-
des, sed hoc Principis dispensatione, & pri-

vilegio Regio expedito factum fuit, de cuius
potestate dubitare sacrilegium esset, l. 3. C.
de crimine sacrileg. l. sacrilegii 5. C. de diver-
sis rescriptis.

Tertius casus est, si in instrumento, & signa-
tura non reperiatur notarii subscriptio,
nam ut instrumentum probet, requiritur,
quod notarius in loco, ubi signum collocat,
subscribat littera sua, & manu nomen suum, &
cognomen, attestando se instrumentum recepisse, l. 2. C. de conveniend. sicut debitorib.
lib. 10. l. ad testum, §. si quis, ubi Bald. ff. de
testament. For. Los Escrivans, 2. rub. de No-
tariis, glof. in Authent. de instrumentor. cau-
tel. & fide, §. fide. & instrumentum, collat. 2.
& in Authent. de tabellionibus, in princip. col-
lat. 4. glof. magna, in l. tabulevii, C. de tabu-
laris, lib. 10. Gutierrez prælit. lib. 1. cap.
139. num. 4. Caputaquens. deest. 41. n. 2.
Gratian. dissect. forenf. cap. 632. n. 3. Me-
noch. de præsumptionib. lib. 2. præsumpt. 82.
num. 2. nosfer Morta in juris empur. part. 1.
tit. 11. quæst. 9. n. 2. Aviles in cap. Prato-
rum, cap. 36. verb. T de al Escrivans, n. 5.
Carolus de Grasfis except. 19. n. 33. Bayo
in prax. lib. 1. part. 3. cap. 6. n. 2. Cuenca
in Scholio ad comandam, claus. 44. num. 19.
& in additionib. n. 4. Barboia diçt. voto 68.
num. 27. Dom. Crepsi diçt. observat. 52. n.
89. Pegas resol. forenf. diçt. cap. 19. n. 25.
Fermolin. ad text. in cap. 1. & 2. de fide instru-
mentor. quæst. 10. n. 9. Gonzalez Tellez
ad text. in cap. 1. de fide instrument. n. 10.
Anton. Faber in Cod. lib. 4. tit. 16. de iust. 22.
n. 1. Gallupus in prax. §. C. part. 2. cap. 22.
n. 7. Carpozovius in jurispru. part. 1.
conclut. 17. desinit. 38. n. 1. Cardinal. de
Luca de iudicib. discussa 27. n. 30. Ca-
poni tom. 4. dissectat. 275. num. 35. Ca-
silejon in alphabeto, verbo Instrumentum, n.
17.

Quartus casus erit, si in instrumento non
reperiatur appositio loci, ubi receptum est,
ut si non dicatur: Actum in tali loco, nam tale
instrumentum, nec probat, nec foleme est,
l. optima, C. de contrahend. & comitend.
signat. cap. ex tenore, de testib. For. 2. rub. de
notariis, glof. in l. general. C. de tanularis,
lib. 10. Covarrub. prælit. cap. 20. n. 3.
Morta in juris empur. part. 1. tit. 11. quæst. 3.
n. 13. Seraphin. deest. 949. num. 1. Memo-
ch. lib. 2. præsumpt. 84. n. 1. Cæsar Bar-
tius deest. Bononenf. 39. n. 24. Farinac. tom.
2. novissimarum, deest. 628. n. 3. Grevenf.
n. 9. fo. 43. Gratian. dissect. forenf. tom. 5.
cap. 899. n. 13. Marta claus. 4. Selsè tom.
2. deest. 377. n. 2. Barboia clausul. 2. &
diçt. voto 68. num. 29. Fontanell. de pactis
nuptialibus, claus. 9. glof. unte. n. 5. Ale-
xand.

xand. Galvan. consil. 22. n. 39. Cuenca in
Scholio comanda, claus. 40. n. 1. cum seqq.
Dom. Crepsi diçt. observat. 52. n. 87. Pe-
gal. resoluit. forenf. diçt. cap. 19. n. 27. D.
Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 19. Gon-
zalez Tellez ad text. in diçt. cap. 1. de fide in-
strumentor. n. 10. Paulus Meli observat. 119.
num. 14. Elcaño de testamentis, cap. 14. n.
22. Et est loci appositio, tam essentialis in in-
strumento, quod nec valet consuetudo, ut in-
strumentum cõstitatur absque loci appositio-
ne, Pettus Nuñez de Avesalado in suo libro
responsum, tit. de las excepciones, in declara-
tione ad l. 4. & 5. n. 22. Rebut. in tractat. de
chyrogaphis, & scolis in prælit. sub n. 7.
Alexand. Galvan. consil. 22. n. 36. Cuenca
in Scholio comanda, claus. 40. n. 3. ubi ait,
quod neque Principis, aut summi Pontificis
dispositio in contrarium facta tenet, Cyriac.
controvers. 496. n. 2. Rota apud Tanagium
de Sacr. Rot. Roman. ad. cap. 8. sub n. 9.
vers. unde cum ex fide scriptura. Paul. Meli
diçt. observat. 119. n. 14.

Quintus casus est, si instrumentum careat
die, mense, & anno, antiquitas enim instru-
mentum absque die, & consule confecta vires
habebant, l. cum tabernacum 34. §. 1. ff. de pig-
norib. l. 1. §. aditionis, ff. de alendo, Gonzalez
Tellez ad text. in diçt. cap. 1. de fide instrument.
num. 10. nunc vero debet in instrumentum ap-
poni, ut valeat, & probet, dies, mensis, &
annus, authentica, ut proponatur nomen Empe-
ratoris, §. unde sancionis, collat. 5. cap. inter
dilectos de fide instrument. for. 2. rub. de nota-
riis, Covarrub. prælit. diçt. cap. 20. num. 2.
Morta in juris empur. part. 1. tit. 11. de fide
instrumentor. quæst. 3. n. 13. & quæst. 9. n.
10. Barboia in collectan. ad text. in cap. quom-
modum contra de probationib. n. 18. Borel. in
Junonia decisio. tom. 2. tit. 18. n. 29. Ca-
rol. de Grasfis except. 19. n. 18. Fontanel.
de pactis nuptialib. claus. 1. à n. 1. Cutel.
deest. 29. n. 5. Alexand. Galvan. consil. 22.
n. 37. Cuenca in Scholio comanda, claus. 40.
n. 13. cum sequent. Cæsar Manent. deest.
143. n. 11. Gieveus prælit. conclus. lib. 2.
conclut. 13. n. 5. & 7. Gonzal. Tellez ad
text. in diçt. cap. 1. de fide instrumentor. n.
10. Dom. Crepsi diçt. observat. 52. n. 86.
& 87. Dom. Matheu de regim. diçt. cap. 10.
§. 4. num. 19. Vela dissectat. 26. a num. 24.
Cyriac. controvers. 406. Elcaño de testament.
cap. 14. n. 22. Antonel. de tempore legal. lib.
2. cap. 29. n. 1. cum sequentib. Cardinal. de
Luca de iudicib. discussa 26. num. 30. Calte-
jon in alphabeto, verbo instrumentum, n. 31.
Annus in instrumentis, & negotiis judiciali-
bus, antiquitus computabatur à die Incarna-
tionis Do nificæ, for. los Escrivans, 2. rub. de
notariis, & ita computatur in multis Regis,

Anton. Richard. in proamio institut. num. 7.
Cuenca in Scholio comanda, claus. 41. n. 6.
nunc autè computari debet, à Nativitate Do-
mini, For. cum iat fca 3. rub. de notariis, idem
inter Aragonenses observatur, per for. nos
etiam, tit. de tabellionibus, docet Cuenca n.
7. Et si notarius alium diem apposerit in
instrumento, quam receptionis, tanquam
falsarius puniri debet, for. 1. rub. de notariis,
an mensis in instrumento debeat præcisè ap-
poni dubitari potest, quia in diçt. for. 2. rub.
de notariis, Solum cautum habetur, quod ap-
ponatur dies, & annus: nihilominus tamen,
quia dies nequit apponi determinatè quin
mensis apponatur, erit apponendus mensis ef-
fentialiter, ut notat Cutel. deest. 28. n. 5.
Galvan. diçt. consil. 22. nu. 37. Fontanel. de
pactis nuptialib. claus. 1. à n. 1. solum limita-
tare poteris doctrinam casu in quo dies, tam
notus esset, ut absque expressione mēis, pos-
set haberi certa scientia illius, ut si dictum
fuisset receptum esse instrumentum die Nati-
vitatē Domini, Incarnationis, Sancti Joannis
Baptiste, aut Sancti Laurentii, nam tunc etiam
non expresso mense instrumentum vaiceret,
Covarrub. prælit. cap. 20. n. 2. vers. quar-
ta eadem, Cuenca in Scholio comanda, claus.
40. n. 15.

Sextus casus erit, si instrumentum in parte
substantiali reperitur cæcillatum, abolitum,
emendatum, ruptum, aut alio modo vitia-
tum, nam simili instrumenta suspecta sunt, l.
ultima, Cod. de edic. Diçt. Adrian. T. ind.
ibi: Non cancellatum, neque abolitum, neque ex
quacunque sua forma parte vitiatum, l. qui ba-
bebat, §. ff. ad manumissis testamentis, cap. in-
ter, vers. instrumentum, cap. ex literis, de fide
instrumentor. cap. cum venerabilis, vers. sed si
pari, de probationib. n. 18. Borel. in
distinguent, de privileg. cap. audientiam 11.
de rescriptis, cap. licet, vers. quinto, de crimine
falsi, cap. ultima de fide instrument. Echcin. con-
trovers. lib. 9. cap. 19. Anton. Faber. in suo
Cod. tit. de fide instrumentor. desinit. 29. Bar-
bol. in collect. ad text. in cap. inter, de fide in-
strumentor. nu. 12. Fatinac. quæst. 153. Ama-
to resoluit. 44. n. 12. cum sequent. Malcard.
de probat. conclus. 741. n. 40. Genoa de scrip-
tura prius. lib. 1. quæst. 6. dubit. 4. Thoro
in suo C. verum iudicatur. casu 45. n. 4. Larrea
allegat. 96. num. 32. Olea de cessione iurium,
tit. 5. quæst. 10. nu. 10. Pegal. resoluit. fo-
renf. cap. 19. n. 57. cum sequentib. Stayban.
Junior resoluit. 11. n. 9. Fermolin. ad text.
in cap. ex literis, de fide instrument. quæst. 2.
n. 23. cum sequent. Adidentes ad Burat. de-
est. 456. Carol. Anton. de Luca in prax. cap.
32. n. 10.

Quod instrumentum est, si ipse notarius, in
signatura instrumenti proprio calamo atteste-
tur,

est, esse correctum, emendatum, aut cancellatum instrumentum, in hac vel illa parte, nam tunc falsum, dum non erit certificante notario, quod non dubitetur de emendatione, aut correctione, utpote ab ipso facta. *for. los Efricenses, 2. ubi. de notariis, ibi: E qui tota bona fassa mentio de refuta, & de ofensa, & de Joha fuit, si per, apud nos falka de ell, idem probatur de jure, ex text. in 1.1. Sado, ff. de hii, qua in testamento dicuntur. Anton. Goncz in 1. 25. Tanti, num. 145. Cardinal. de Luca de iudiciis, disp. 26. n. 16. Rot. decif. 240. par. 11. re. infirmar. Carol. Anton. de Luca in prax. dict. cap. 32. n. 10. Fermo. mentar. quaff. 2. n. 23. cum sequentib. & in n. 27. Retolvit non procedere, si emendatio facta reperitur in margine instrumenti. Hec intellige, quando cancellatio, ratura, aut emendatio reperitur in parte substantiali instrumenti, qua si reperiretur in parte non substantiali, & loco non suspecto, non erit instrumentum suspectum, ut fuit jurata, in cap. ex literis, de fide instrumentor. ibi: In loco non suspecto, fuerunt ab ipso cap. com. venerabilis, de religiof. domib. ibi: In loco suspecto, ultimo, de crimin. filif. glof. Abbas, Cardinal. Imola, & Cujacius in dict. cap. 3. de fide instrumentor. Morta in iuris empor. par. 1. tit. 11. de fide instrumentor. quaff. 9. n. 12. Fermo. in dict. in dict. cap. ex literis, quaff. 2. n. 23. Gonzal. Tellez ad testam. text. na. 3. cum sequentib. Carol. Spadaza in theat. civil. disp. 22. n. 120.*

17 Septimus cotus erit si instrumentum fuerit receptum, in rebus, & negotiis secularibus, à Notario Apostolico, nam cum hujusmodi Notarii in terris Principis secularis, instrumenta conficere nequeant, de contrah. ibi, & negotiis secularibus, ut tenet Covarrub. praef. cap. 19. in fin. Aflichis decif. 245. Petrus Gregor. Anagmat. tur. lib. 47. cap. 42. n. 22. & lib. 48. cap. 14. num. 14. Cancr. quartar. 3. part. cap. 2. n. 23. Valac. consultat. 9. Ricc. collect. 1322. Peguet. decif. 146. n. 2. Bovatila in sua politic. lib. 2. cap. 12. n. 124. Seacc. de re judic. glif. 7. quaff. 4. specialat. 2. n. 127. Fontaneia decif. 567. n. 12. part. 2. Ripoll de regal. decif. 5. n. 74. & 75. Novac. part. 6. collect. 6. n. 8. de avouit. univ. cap. 1. in rubr. de notariis, collect. 1. n. 17. ubi Rovit. in additionib. vers. Notarius cum sequant. idem Rovit. in pragmat. 2. n. 12. de contrah. Cortiad. tom. 1. decif. 9. n. 13. & 14. Regens Vico ad pragmat. Regni Sardin. lib. 1. tit. 14. cap. 2. n. 2. Dom. Crespi tom. 1. obferuat. 15. n. 162. Domin. Mathieu de regim. cap. 10. §. 1. n. 257. Cardinal. de Luca de iudiciis, disp. 27. n. 12. & 13. Carol. Anton. de

Luca in prax. civil. cap. 32. n. 11. vers. in instrument. Et in Regno, ubi frequenter isti Notarii Apostolici, solent esse Clerici, particulari ratione arceantur à receptione instrumentorum, prohibente foro, quod instrumentum recipiant habentes ordinem, & coronam. *for. 7. ubi. de notariis, Dom. Crespi, & Dom. Mathieu ubi proximo, & quid tenendum fit de jure, Cardinal. de Luca de iudiciis, disp. 27. n. 46. & disp. 27. n. 14. def. quif. quod instrumenta a predictis Notariis Apostolicis confecta de contrahibus, aut ultimis voluntatibus, aut quibilibet negotiis secularibus, non sunt instrumenta, neque aliquam merentur fidem, Dom. Mathieu dict. §. 1. num. 257. Circa res autem Ecclesiasticas, & negotiis spiritualia, quae coram iudicibus Ecclesiasticis tractantur, & sunt propria jurisdictionis Ecclesiasticae, potest Notarius Apostolici, instrumenta judicialia, & extrajudicialia conficere, & erunt authentica, & poterunt registrari, ita cum multis, Dom. Crespi dict. obferuat. 15. n. 159. Gavro de credito, part. 1. cap. 3. tit. 1. n. 287. Tondut. Ita intelligendus, de prevent. judicial. part. 1. cap. 17. n. 4. cum sequentib. Fermo. in dict. in cap. cum P. taucillo. 15. de fide instrumentor. cap. 1. n. 19. Cardinal. de Luca de iudiciis, disp. 27. n. 15. Carolus Anton. de Luca in prax. dict. cap. 32. n. 11.*

Nō solum, prout diximus, arceantur Clerici à Notariis officio in Regno, sed ab exercitio, & officio Procuratorum, for. 8. ubi. de Notariis militibus enim armatae militiae, ne à militari exercitio retraherentur, prohibendum erat etiam adversario volentes, mandatum exercere ad negotia, *for. 8. ubi. qui respondit, 9. Cod. de procuratoribus, ne ergo à militia divina, & contemplatione retineantur Ecclesiastici, prohibetur illis habere mandata ad negotia, & illorum exercitium, cap. 1. & 2. in Clerici, vel monachis, cap. 4. cap. 5. §. 1. eod. cap. 1. de postuland. canon. 6. de post. cons. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 1. consue. synodal. 3. in 17. de vita, & honestat. Clericor. synodal. celebrata, sub Exaltat. Sordani, lib. 4. politica, cap. 18. ad fin. Littera allegat. 86. De bene de parlament. substat. 16. 17. & 18. Joan. Nicolaus de benef. cap. 3. nihil pro causa sua, aut Ecclesiae suae, non poterant esse procuratores, ut in dictis iuribus in pragmat. 2. n. 12. de contrah. Cortiad. tom. 1. decif. 9. n. 13. & 14. Regens Vico ad pragmat. Regni Sardin. lib. 1. tit. 14. cap. 2. n. 2. Dom. Crespi tom. 1. obferuat. 15. n. 162. Domin. Mathieu de regim. cap. 10. §. 1. n. 257. Cardinal. de Luca de iudiciis, disp. 27. n. 12. & 13. Carol. Anton. de*

Sceterani, ff. de procuratoribus, & in quibus causis, ultra traditas, & pro quibus perionis, potius esse procuratores Clerici, videndi Majol. & Gonzal. Tellez ubi proximo.

21 Sed non intelligas Clericum procuratorem, propter prohibitionem supradictam, nulliter intervenire in iudicio, nā omne quod procuratorio nomine faciet, ante oppositam exceptionem validum erit, & sustinebitur, & nullum erit illud solum quod faciet post oppositam exceptionem, glof. in l. filius fam. §. veterani, ff. de procurat. Pacian. conclus. 162. n. 128. Cavallos quaff. 404. num. 2. Cytia. controu. 587. n. 13. Coccin. decif. 54. n. 3. & decif. 62. num. 2. Cancr. quartar. par. 3. cap. 17. n. 498. Gratian. decif. 105. n. 16. Salgado de regia proteci. par. 4. cap. 7. n. 126. Golin. de procuratorib. 3. par. 3. à n. 3. Patcja de instrumentor. adit. tit. 5. resol. 10. à n. 30. Owa de eff. iurium, tit. 6. quaff. 9. n. 27. Pothius post tractat. de manutent. decif. 55. n. 1. Dom. Mathieu de regim. cap. 10. §. 1. n. 239. Quod vidi non fuisse à Senatu nostro decisum, & recordor, quod in causa executionis suscitatae per Josephum Iorner Presbyterum, procuratorem Galpavis Rovira & Coria Civis, contra Thomam Ribes, & alios, fuit opposita exceptio supradicta, dicto Torner, & Referente M. Ludovico Pastor, & Bertran R. C. D. decitum extitit, subsistere, quod dictus procurator fecerat ante oppositam exceptionem, & nullum esse quod activavit, post oppositam exceptionem: Hoc tamen semper intellige casu quo Clericus procuratoris egerit nomine persona non privilegiata, nam si pro Tutore intervenit, non solum habet validitatem pro illo gestum ante oppositam exceptionem, sed post exceptionem oppositam aditatum, & vidi neglectam à Senatu similem exceptionem Clerico oppositam agenti nomine Procuratoris Dno Francisci Martinez de la Rega Paris, & legitimi Administratores filie infantis in causa nulloris in possessionem contra Josephum Perez Dominicellam, Regia interitio quione mensis Septembris 1687. Referente Nobili Senatore Don Joanne de la Torre & Orumbella, Montefiane Familiae Militae, tempore imprimendi ista, Officio Regentis Cancellariam Regiam condignè honoratos, & eruditionis suae fastidium, ingenii excellentia, singularis splendor, & cordis integritas, maiora petunt.

22 Obveta etiam, quod Clericus licet habeat impermissum, mandati exercitium, ad negotia, poterit tamen, si in mandato habeat specialem facultatem subsistenti procuratorem (quia sine illa, ante litis contestationem, non potest subsistere, cap. fin. cap. his qui, de procuratorib. in 6. Paz in prax. tom. 1. in ini-

to ad adnotat. 4. n. 5. Vantius de nullitat. tit. ex def. de mandati. n. 109. Barbosa ad tex. in dict. cap. 1. n. 8. Ridolph. in prax. par. 1. cap. 3. n. 59. & 60. Carol. Ant. de Luca in prax. civil. cap. 47. n. 4.) Tam ante oppositam exceptionem, quam post, subsistere procuratoris, ea ratione, quia Clerici, non sunt incapaces habendi mandatum, neque replentur ipso jure, sed exceptionis ope, & per consequens subsistere poterit, Decius in cap. post. cessionem, in ultim. quaff. n. 6. & praesup. n. 66. de probat. ibi. Montec. decif. 25. n. 32. Cytia. controu. 587. n. 13. & 14. Et tibi procurator, virtute specialis mandati subsistentis, non erit procurator subsistentis, sed illius qui mandatum ad subsistentum dedit, glof. in l. 1. de procuratorib. in 6. verbo subsistenti, ubi notat Ancarr. n. 5. Bartolin. in l. procuratorem, §. si quis mandaverit, in princip. ff. mandati, & in l. quod quis, Cod. de procurat. Franchis decif. 212. Trentacing. var. lib. 2. resol. 3. de procuratorib. n. 5. vers. Et talis subsistentis, Callido decif. 119. n. 23. Nogueroi allegat. 36. n. 48. Vnde subsistentis abque specialis facultate, revocare non poterit procuratorem subsistentis, cap. ubi aut 3. de procuratorib. in 6. ubi Barboi. n. 1. Carous Anton. de Luca in prax. cap. 47. n. 5. Neque morte subsistentis finietur mandatum, Rota decif. 414. Franch. in cap. 1. §. licet de procuratorib. in 6. n. 6. vers. Quarto adverte, & Rota decif. 33. n. 1. & decif. 38. n. 2. de procuratorib. in novis. Rota apud Farinac. decif. 521. n. 8. par. 1. in recentissim. Nogueroi. dict. allegat. 36. n. 49. Ridolph. in prax. par. 1. cap. 3. n. 59. & 60. Carol. Ant. de Luca in prax. cap. 47. n. 4. Aliter tenendum esset, si mandatum cum potestate subsistenti, haberet persona incapax interveniendi in iudicio, & quae repleretur ipso jure, ut Religiosus professus absq. Praelati licentia, nam non poterit legitime subsistere procuratorem, virtute mandati specialis ad subsistentum, iuxta text. in Clement. Religiosus, 3. de procuratorib. ibi: Sicut non potest sine superioris licentia, procuratoris officium suscipere, & ita potest alium procuratorem constituisse, seu subsistere, etiam si per constitutum, hoc jure expressè fuerit commissum. Docent ibidem Cardinal. n. 4. opposit. 7. 10. & 36. Sanchez in decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 13. num. 12. & 13. Barboi. ad tex. in Clement. Religiosus, n. 7. Cytia. dict. controu. 587. n. 26. Pellizz. in manual. regal. tractat. 6. cap. 12. n. 14. cum sequentib.

Sed quid erit tenendum, si clericus procurator, fuerit litis dominus factus, & in mandato non habeat facultatem specialem subsistenti virtute enim denegandum esse subsistenti potestatem hoc in casu, quia est procurator dominus litis factus per litem con-

testationem, potest substituere procuratori, etiam si in mandato non facit et aia specialis facultas substituenti, cap. 1. §. dicit, de procuratorib. in 6. Boer. de ff. 285. num. 1. Bartol. in l. cum prior, §. 1. non. 104. cum sequentib. ff. de iusticiis, Agutina. Barbosa in dict. cap. 1. non. 5. cum sequentib. tamen hujusmodi procurator, non videtur actiones acquirere domino, sed substituenti, Bartol. in ff. procuratoris, §. si quis mandaverit, n. 2. colon. 2. conf. Aut possit, ff. mandat. Noquerol. alic. allegat. 36. non. 5. 1. vers. Et inferius, quapropter mortuo substitutore re integra, etiam si principalis, qui mandatum dedit vivat, expiat substituti mandatum, ex reg. text. in l. mandat. Cod. mandati, docent in terminis Rota relata per Belluera censef. 6. Cardinal. Zarabel. in Clement. procuratoris, de procuratorib. Cardinal. Mantica de tact. §. unig. lib. 7. tit. 23. n. 15. Oldrad. conf. 132. n. 3. Cardinal. Tufich. coram mandatum, consilij. 65. num. 6. Rota deff. 53. alic. 414. de procuratorio. D. Leon tom. 3. deff. 32. a non. 7. usque ad 26. sed semper censet substituentem esse juridicum, quia non debet minus operari hominis dispositio, tribuens substituenti facultate Clerico procuratori, quam legis, eandem potestatem eidantis per litem contestacionem, & pari modo debet in hoc casu valetiam habere substituto, quam in alio.

Et generaliter quodlibet instrumentum, quod receptum in hac nostra Civitate reperitur, aut in ejus districtu per unam leucam in circuitu, non debet registrari, nisi receptum, & attestatum a Notario Valentia, quia in Civitate nostra, & in ejus circuitu per unam leucam, itemo quas auctoritate potest, potest recipere instrumenta contractuum, & ultimatum volumatum, nisi fuerit Notarius Valentia, cuius solim reperitur data potestas publica ad testificandum quilibet instrumentum, in nostra Civitate, & in toto Regno, for. 13. rubr. de sententiis for. 18. rubr. de Notariis, for. 53. curiar. anni 1585. fol. 10. Dom. Crepi dicit, observat. 15. n. 160. & 161. Dom. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 14. cum sequentib. Notarii electi ab Universitatibus, aut Villis, aut Comitibus Ducibus, aut Baronibus, solum intra limites, & angulos jurisdictionis, & termini Universitatis, aut Baronie possunt instrumenta recipere extra territorium autem non possunt, & si de facto recipient, nullam habebunt auctoritatem, neque merentur fidem, Abbas in esp. cum P. tabello, de ff. instrument. n. 9. Bartol. in l. 1. n. 34. Cad. de summo Trinit. §. fide Catebolica, Aboeris, in Luc et §. norum, n. 7. ff. de adoptionib. Bertrand. conf. 281. n. 3. part. 2. volum. 3. Monar. in l. final.

volunt. 1. ff. de jurif. omni. judic. Azeved. in l. 19. tit. 25. lib. 4. recopilat. n. 1. Ferrolito. ad text. in dicit. cap. cum P. tabello, quafi. 2. n. 1. cum sequentib. Dom. Crepi dicit, observat. 15. n. 163. Tovald. de proce. judicial. part. 1. cap. 17. n. 8. Et si Notario fuerit concessa potestas limitata, & restricta ad certum genus instrumentorum, non poterit alia recipere instrumenta, quam illa in facultate concessa adhuc in territorio creatis sicut, Baldus in l. testamentaria omnia, 18. n. 5. Cod. de testament. Avendaño de exec. quent. mandati, lib. 1. cap. 10. n. 4. Barbosa in l. 1. art. 1. n. 177. ff. de iudicis. D. Crepi dicit, observat. 15. n. 163.

Notarii autem Regales, qui creatur in Regno minoribus solemnitatibus, leviori examine, & minori tempore praxis, for. 126. curiar. anni 1564. for. 50. curiar. anni 1585. §. for. 75. curiar. anni 1604. ut observat D. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 16. non habent tantam auctoritatem, quantum Notarii Valentia, nam isti, ut diximus, tam in Civitate nostra, quam in omni Regno, etiam in terris Baronum, instrumenta recipiunt, Avendaño de executis mandati, cap. 10. n. 8. Dom. Crepi dicit, observat. 15. num. 161. Notarii Regales, licet in toto Regno possint instrumenta recipere, tamen in nostra Civitate, & ejus districtu, per unam leucam in circuitu, nequeunt instrumenta recipere sub pena amissionis Notariatius, for. 53. fol. 10. curiar. anni 1585. ibi: Item, que los Notaris Reals, no pogan rebre dells, ni contractes alguns extrajudicials, una legua al rededor de la Ciutat de Valencia, sota pena de privacio de offici del dit Notari Real, que adacs contraindran. Docent Dominus Crepi dicit, observat. 15. n. 160. & Dom. Matheu dicit, cap. 10. §. 4. n. 16. & 17. de Notariis imperialibus (de quibus videndi, solozan. de iure indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 8. a non. 63. Castellon in alphabet. verbo tabello, non. 39.) Qui apud nos sunt illi, qui a Supremo Aragomn Consilio, & per Summit Vicecancellariu creatur, & si possint recipere instrumenta in omnibus Regnis Domini Nostrri Monarche, solumque gubernantur per Supremam Aragomn Consilio, & hoc de causa etiam in nostro Regno, Dom. Crepi dicit, observat. 15. n. 160. tamen quia in nostra Civitate, & ejus districtu in circuitu per unam leucam, prohibendum est instrumenta recipere aliis Notariis, quam Civitatis Valentia, for. declarant. 13. rubr. de sententiis, for. 53. fol. 10. curiar. anni 1585. Non potest Notarii imperiales, non obstantes potestate eis attributa, instrumenta recipere in nostra Civitate, & in ejus districtu per unam leucam in circuitu, & si de facto receperint, non erunt instrumenta authentica,

neque poterunt registrari, Dom. Crepi dicit, observat. 15. n. 160.

Oclavus calvus est, si non ipsum instrumentum exhibeatur, sed solum aliqua certificatio instrumenti recepti, prout in nostra praxi sequenter evenire solet, nam hujusmodi certificatio, etiam facta ab ipso Notario receptore de instrumento ab illo recepto, nullam meretur fidem, cum Notario attestanti de instrumento apud se confecto, aut de re per cum recenter gesta non sit adhibenda fides, quia taliter alterando deponit, ut testis, ideoque tanquam unus, & non juratus non probat, quia de causa docent communiter DD. similibus certificantis, & attestantiibus, nullam esse dandam fidem, Angel. in l. si donatis, vers. Et ideo si Notarius. Cod. de donationibus. Decius conf. 503. num. 2. Bartol. Alexand. Jusson, & alii in autent. si quis in aliquo, Cod. de adendo, Boer. deff. 281. n. 4. Surtus deff. 231. num. 3. Alexand. Lutrumovic. deff. 177. n. 1. ubi Oliverius, Beltramin. n. 6. §. deff. 499. per tot. Mascard. de probat. consilij. 924. n. 4. Gracian. discept. forens. cap. 268. n. 34. §. 35. Salsgad. de supplicat. ad sanctissim. par. 2. cap. 30. §. 4. n. 22. Pateja de instrument. adit. tom. 2. tit. 7. resolut. 9. n. 6. §. tom. 1. tit. 1. resolut. 3. §. 3. n. 9. Cyriac. controversiar. forens. tom. 4. controvers. 687. n. 62.

Multo minus probat certicatoria à Notario facta de morte alicujus, aut de obitu alicuius filii, aut in minore etate, aut similibus, ad Notarium officium nisi in spe dicitur, ut Senatus declaravit sententia per Saboya, die 19. Julii 1686. in favorem Joannis Semper, & contra Canonicum Petrum Creppo, R. ferente Doctissimo Senatore Franciscu Ortin & Luqui, Aduario Lafosilicet enim

mies, de testib. n. 4. D. Matheu de regim. cap. 7. §. 3. n. 17. §. cap. 11. §. 2. n. 71. nisi officium finitum fuerit, quia eo finito, neque adhuc, ut officialis potest relationem facere de rebus, que gestis officio durante, Don Petrus Quejada, & Pito differat. 21. n. 108. Noquerol. allegat. 7. non. 36. Rocco resp. 17. n. 7. tamen si relationem fecerit de rebus non spectantibus ad sumum officium, & per se non gestis, credendus non erit. Azin. in prax. §. 9. cap. 4. Tiraquei. in iudicio de reb. exiguis, fol. mibi 48. vers. 41. Fatinae. de testib. quafi. 63. n. 230. Similiter non erit legitimum instrumentum, si receptum inventum à duobus Notariis simul, aut pluribus, nisi licet antiquius hoc permitteretur, novum tamen in permissum est, & non possunt hoc facere Notarii, sub pena 50. librarum, ut in for. 54. fol. 10. curiar. anni 1585. & judicavit Senatus sententia per Alteus, die 7. Februarii 1624. inter Philippum Afonso, & Petrum Gaual, quod respectu praxi procedit, sed instrumentum, & contractus non erit nullus, pro indito foro cavetur.

Nomus calvus erit, si instrumentum, quod desideratur registrari, fuerit exemplatum à Notario, nam registrari non poterit, quia similibus exemplis instrumentorum non datur fides, l. 2. ff. de fide instrumentor. l. 1. §. sed si annum. ff. de bonorum possessione secunda tabular. l. 2. §. final. ff. quemadmodum testamenta aperiantur, l. si in 24. ff. de testamentis, l. exempla. 11. ff. de adendo, l. 4. l. Pomponius 8. ff. familia erisunda, l. 3. C. de acceptis rescriptis, l. 5. §. 6. Cod. de probationib. l. procurator. Cod. de adendo, l. penultimas. C. de divorsific. lib. 12. l. contractus, Cod. de fide instrumentor. autent. de tabellionib. §. nos autem quest. 4. cap. 1. §. 2. de fide instrumentor. 25. quest. 2. cap. 1. §. 2. de fide instrumentor. Olivald. ad Donel. lib. 25. commentarior. cap. 7. lib. 1. nosse Moia in juris et. par. tit. 11. quafi. per tot. Menoch. de arbitrar. lib. 2. the. ponnus de dote prelegata, l. final. Cod. de fide detestomij. novel. 73. Justinian. cap. ad audientiam de probationib. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 99. n. 2. §. 3. Ludovicus deff. 70. vers. Que opinio, Covarrub. variar. lib. 2. cap. 3. Mascard. de probationib. lib. 1. in prax. quafi. 11. n. 15. Grabel tit. de testib. consilij. 1. n. 18. Nellus de testib. num. 85. casu 18. Fatinae. de testib. quafi. 63. n. 227.

Barbola in collectan. ad text. in cap. 4. de testib. num. 11. Giurba conf. 98. n. 11. Maltrill. deff. 259. n. 52. Cutel. ad cap. 26. concord. anni 1633. vers. suspensidos ipf. facto sus offi. cum à nobis, 28. de testib. quafi. 1. n. 40. cum sequentib. Bordoni. in prax. criminali. cap. 17. n. 13. Gonzal. Teitez ad text. in cap. ve-

niens, de testib. n. 4. D. Matheu de regim. cap. 7. §. 3. n. 17. §. cap. 11. §. 2. n. 71. nisi officium finitum fuerit, quia eo finito, neque adhuc, ut officialis potest relationem facere de rebus, que gestis officio durante, Don Petrus Quejada, & Pito differat. 21. n. 108. Noquerol. allegat. 7. non. 36. Rocco resp. 17. n. 7. tamen si relationem fecerit de rebus non spectantibus ad sumum officium, & per se non gestis, credendus non erit. Azin. in prax. §. 9. cap. 4. Tiraquei. in iudicio de reb. exiguis, fol. mibi 48. vers. 41. Fatinae. de testib. quafi. 63. n. 230. Similiter non erit legitimum instrumentum, si receptum inventum à duobus Notariis simul, aut pluribus, nisi licet antiquius hoc permitteretur, novum tamen in permissum est, & non possunt hoc facere Notarii, sub pena 50. librarum, ut in for. 54. fol. 10. curiar. anni 1585. & judicavit Senatus sententia per Alteus, die 7. Februarii 1624. inter Philippum Afonso, & Petrum Gaual, quod respectu praxi procedit, sed instrumentum, & contractus non erit nullus, pro indito foro cavetur.

Nomus calvus erit, si instrumentum, quod desideratur registrari, fuerit exemplatum à Notario, nam registrari non poterit, quia similibus exemplis instrumentorum non datur fides, l. 2. ff. de fide instrumentor. l. 1. §. sed si annum. ff. de bonorum possessione secunda tabular. l. 2. §. final. ff. quemadmodum testamenta aperiantur, l. si in 24. ff. de testamentis, l. exempla. 11. ff. de adendo, l. 4. l. Pomponius 8. ff. familia erisunda, l. 3. C. de acceptis rescriptis, l. 5. §. 6. Cod. de probationib. l. procurator. Cod. de adendo, l. penultimas. C. de divorsific. lib. 12. l. contractus, Cod. de fide instrumentor. autent. de tabellionib. §. nos autem quest. 4. cap. 1. §. 2. de fide instrumentor. 25. quest. 2. cap. 1. §. 2. de fide instrumentor. Olivald. ad Donel. lib. 25. commentarior. cap. 7. lib. 1. nosse Moia in juris et. par. tit. 11. quafi. per tot. Menoch. de arbitrar. lib. 2. the. ponnus de dote prelegata, l. final. Cod. de fide detestomij. novel. 73. Justinian. cap. ad audientiam de probationib. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 99. n. 2. §. 3. Ludovicus deff. 70. vers. Que opinio, Covarrub. variar. lib. 2. cap. 3. Mascard. de probationib. lib. 1. in prax. quafi. 11. n. 15. Grabel tit. de testib. consilij. 1. n. 18. Nellus de testib. num. 85. casu 18. Fatinae. de testib. quafi. 63. n. 227.

Barbola in collectan. ad text. in cap. 4. de testib. num. 11. Giurba conf. 98. n. 11. Maltrill. deff. 259. n. 52. Cutel. ad cap. 26. concord. anni 1633. vers. suspensidos ipf. facto sus offi. cum à nobis, 28. de testib. quafi. 1. n. 40. cum sequentib. Bordoni. in prax. criminali. cap. 17. n. 13. Gonzal. Teitez ad text. in cap. ve-

de regim. cap. 10. §. 4. n. 24. & 25. Codini. de Luca decy. Billie, ex n. 415. & de jurisdict. alferoy. 2. n. 5.

38 Sed ut melius intelligatur supra tradita doctrina. & tractatius in praxi intelligi possit, quæ instrumenta exemplata fidem faciunt, considerandum est primo, an notarius ipse, de instrumento rogatus, qui in protocollo habet instrumentum receptum, copiam levaverit ab ipso notario, & signatam tradiderit, & hoc in casu instrumentum transscriptum ab ipso notario, etiam abique judicis auctoritate, & partis citatione, plenissimam fidem facit, nam licet apud nos hæc instrumenta dicantur copia, revera tunc originaria, & si multa extrahantur, cum contentis eisdem solemnitatibus, & requisitis, & obtinent eandem auctoritatem, quam primum exemplar. & ab ipso non distinguuntur specie, sed nuncio, idcirco plene fidem faciunt, l. unum. ff. de testamentis, l. 8. & notarius Proculo, l. 47. ff. de legat. 2. cap. dnum. 20. de contrah. sione coniugat. B. atol. in l. si quis ex argentario Proculo, ff. de legat. 2. Baldus, & Arctini. in d. unum. de testament. Covarrub. pract. cap. 21. n. 2. Menoch. conf. 175. num. 28. Suredus. conf. 173. n. 109. Malcard. de probationib. conf. 711. n. 35. Celdas Pereyra de emptione, & vendit. cap. 187. & num. 13. & de decretis, Ricc. collect. 185. Rota dixerunt. de off. 544. n. 1. part. 4. Rota recentissim. tom. 1. tit. 44. n. 176. Rota post. 2. vol. conf. Farinac. conf. 351. n. 7. Gregor. XV. decy. 38. n. 1. & decy. 99. num. 4. Paz de tenuit. cap. 25. n. 15. Barbosa in citat. tom. 2. tract. 15. in cap. 1. de fide instrum. n. 3. Graña in evend. ext. n. 3. Castillo contraveni. n. 89. Saigad. de supplicat. ad sanctif. par. 2. cap. 26. n. 60. Pareja de instrum. adit. tit. 1. resol. 3. §. 3. n. 120. Fermois. ad text. in cap. 1. de fide instrum. quæst. 1. n. 13. cum seqq. Gonzal. Tell. ad text. in cap. fin. de fide instrum. n. 2. Et hæc de causa notarii regentes notas solent exhibere provisionem judicis ordinarii, semper, & quando levant copiam aliquam instrumenti in protocollo repetiti, qua datur eis facultas ad levandam copiam, & virtute provisionis tradunt instrumenta signata, abique eo quod partes citentur, nam in Regno viget consuetudo levandi hæc instrumentum copias, abique partis citatione, quæ consuetudo sufficiens est, ut legitime instrumenta exemplentur abique citatione partis, ut docet Menoch. conf. 745. n. 7. Gratian. disp. 268. n. 3. Gonzal. Tell. ad text. in cap. fin. de fide instrum. Pareja n. §. 3. n. 127.

39 Secundo considerandum est, an notarius rogatus de instrumento mortuus fuerit, & copia instrumenti a notario successore levetur, & subdistinguiendum est, an instrumentum, cujus copia levatur, in protocollo notarii prædefinitur, & rescriptum elongatum cum emittitur, & rescriptum, vel non. In primo casu, poterit notarius successor levare copiam instrumenti prout jacet in protocollo, & signo suo signare, tradereque illam partibus, & hujusmodi copia, sunt authentica, & legalis, &

apud nos nunquam de eisdem fide dubitatur, ut docet Dom. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 22. de jure enim notarii successores in protocolis copias levare possunt, Baldus in authent. ff. quis in aliquo, n. 6. C. de adendo, Malcard. de probat. concl. 711. n. 22. Rota dixerunt. decy. 762. n. 1. par. 4. Serafin. decy. 1236. n. 3. Farinac. conf. 351. n. 15. Polth. de notariis, observat. 99. n. 10. cum seqq. Seis decy. 83. n. 7. Pareja de instrum. adit. tom. 1. tit. 1. resol. 3. §. 3. n. 128. Fermois. ad text. in cap. fin. de fide instrum. quæst. 2. n. 23. cum seqq. Gayo de credito, par. 1. cap. 3. tit. 1. n. 304. Rota post collat. legat. Bonden. decy. 28. n. 3.

40 Sed de jure videtur requiri duo, ut notarius successor notas regens possit copiam instrumenti levare, & tradere partibus, scilicet in protocollo, elongatum reperitur instrumentum primo quod judicis auctoritate, & provisione præcedente hæc faciat, secundo quod partibus citatis exemplatio fiat, i. ff. de fide instrum. l. Pomponius, 8. ff. familia eris. l. 4. §. 1. chryographis in princip. ff. de administrat. tutor. autem ut fratruum filii, §. illud, cap. 2. §. 3. de fide instrum. cap. final. cod. cap. cum aliecia, de confirmat. milii, cap. ex parte Abbatise, de privilegii. cap. cum venerabilis, §. 1. verj. interleximus, ac exceptionibus, final. rubr. de adendo, ibi: En tout autres cas ou valle transit, qui sera tralstat, & soit ab auctoritate de Juge ordinar, per via de l' service public, Covarrub. pract. cap. 21. n. 4. Grat. conf. 268. n. 10. & conf. 859. n. 2. Mirlinger. observat. 73. n. 19. & conf. 75. n. 1. Belug. in spec. Primum. rubr. 41. n. 52. Malcard. de probat. conclus. 711. n. 19. Paz de tenuit. cap. 26. n. 16. Seis decy. 202. n. 27. Menoch. conf. 732. n. 6. covin. 8. Gratian. disp. forens. c. 268. n. 12. & cap. 577. ex n. 24. quæ ad n. 30. Valenzuel. conf. 100. n. 26. n. 60. Pareja de instrum. adit. tit. 1. resol. 3. §. 3. n. 120. Fermois. ad text. in cap. 1. de fide instrum. quæst. 1. n. 13. cum seqq. Gonzal. Tell. ad text. in cap. fin. de fide instrum. n. 2. Et hæc de causa notarii regentes notas solent exhibere provisionem judicis ordinarii, semper, & quando levant copiam aliquam instrumenti in protocollo repetiti, qua datur eis facultas ad levandam copiam, & virtute provisionis tradunt instrumenta signata, abique eo quod partes citentur, nam in Regno viget consuetudo levandi hæc instrumentum copias, abique partis citatione, quæ consuetudo sufficiens est, ut legitime instrumenta exemplentur abique citatione partis, ut docet Menoch. conf. 745. n. 7. Gratian. disp. 268. n. 3. Gonzal. Tell. ad text. in cap. fin. de fide instrum. Pareja n. §. 3. n. 127.

Denique verum est, quod non habita consideratione

ratione doctrinæ à nobis tradita, magis in Regno video practicum, quod notarii regentes protocola prædefinita notarii levant instrumentorum copias, & tradunt authenticas, & signatas, non solum abique partium citatione, sed abique ulla provisione judicis ordinarii, & instrumenta hoc modo tradita plene probant, & sunt omnino fidelia: & non reperitur defectiva juris ratione praxis illa, imo meliori juris ratione provisionem, ad faciendam exemplationem, quia instrumenta levata ab ipso notario rogato, aut ejus successore à protocollo sunt originalia, Menoch. de arbitriis, causa 13. n. 9. & 10. & de presumpt. lib. 6. presumpt. 15. n. 8. Surd. conf. 141. n. 19. & conf. 173. n. 109. Rota apud Farinac. decy. 335. part. 1. n. 6. in recentioribus. Gratian. disp. forens. cap. 187. n. 13. Pareja de instrum. adit. tit. 1. resol. 3. §. 3. n. 21. D. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 25. & ut instrumenta originalia à protocollo levantur, non est necessaria, neque partis citatio, neque judicis auctoritas, nunc levantur ab ipso notario rogato, nunc à successore in officio, aut regente protocoli, l. si unum, ubi gloss. communiter recepta, ff. qui testamenta facere possunt, cap. adum, 20. de conversio. conjugator. Bartholin. authent. ff. quis in aliquo documento, ubi Baldus num. 6. Covarrub. pract. cap. 19. n. 3. Rodrigue de off. 762. n. 1. par. 4. Farinac. disp. decy. 135. in fin. Surd. decy. 1236. n. 3. Coccin. decy. 219. num. 6. Malcard. de probat. concl. 711. n. 22. Cened. collect. 132. ad decretal. Polthius de manutenn. observat. 99. n. 10. cum sequentibus. Fermois. ad text. in cap. 1. de fide instrum. quæst. 1. n. 13. n. 26. cum sequentibus. Pareja de instrum. adit. tit. 1. resol. 3. §. 3. n. 128. Gonzal. Tell. ad text. in cap. fin. de fide instrum. in fin. D. Matheu disp. cap. 10. §. 4. n. 25.

43 Neque obstant jura, & forus, Doctorumque auctoritates supra adductæ, nam loquuntur, de transumpto abstracto, & non à protocollo, sed ab alio instrumento, jam levato à protocollo, in quo notarius asserit fuisse transcriptum, ab ipso instrumento, & non dicit fuisse à protocollo, hæc enim instrumenta exemplata, non aliter fidem faciunt, quam levata judicis auctoritate, & parte citata, leg. chryographis in princip. ff. de administrat. tutor. cap. 2. §. 3. de fide instrum. cap. 16. eod. cum aliis à nobis supra traditis, & de his exemplationibus instrumentorum debent intelligi forus, & jura supradicta, ut optime notat D. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 24. & 25. quod procedit etiam si instrumentum exemplatum fuerit ab ipso notario rogato, nam si ille extrahat instrumenti copiam, non se referens ad protocolum, sed ad aliud instrumentum, ab ipso jam

levatum à suo protocollo, non est adhibenda fides funi copiam, tanquam exemplo, Paulus Calrent. in d. authent. ff. quis in aliquo, n. 5. C. de edend. Malcard. de probat. concl. 711. n. 46. Pareja de instrum. adit. tit. 1. resol. 3. §. 3. n. 22. usque ad 27. Rovini. ad pragmat. 2. de fide instrum. Galter. in privi. liquidationis instrum. in verbo reassumptum, n. 24. Tapia part. 3. juris Regni, de fide instrum. D. Matheu ubi proximo, n. 26. Gonzal. Tell. ad text. in cap. 1. de fide instrum. n. 12. Caponi tom. 4. disp. cap. 275. num. 34. Cardinal. de Luca de doct. disp. cap. 285. sub num. 7. & 8. & adhuc copia illa, si ab aliis instrumentis, & partibus ipsius citatis, & eorum successores, & successores fidem faciunt, quoad alios non citatos minime, ex reg. text. in leg. ff. unus, 21. §. ante omnia, ff. de pact. docent. Felin. in cap. quoniam contra, de prob. Mininger. observat. 73. Potens decy. 165. num. 4. lib. 1. Mohedan. decy. 2. de fide instrum. alia 263. per tot. Paz de tenuit. cap. 26. n. 64. Pareja de instrum. adit. tit. 1. resol. 3. part. 3. n. 122. Et quia instrumenta regens prædefinita notarii protocoli, tenetur illa custodire, & edere, leg. 6. §. cogentur, ff. de edend. Barbois. in collect. ad text. in cap. quoniam contra, de probat. n. 12. & 13. Gratian. disp. forens. tom. 2. cap. 261. n. 52. Pareja de instrum. adit. tit. 1. resol. 3. §. 1. n. 42. Petrus de Offate de contract. tom. 2. tract. 15. disp. 46. num. 104. & debent in sui potestate reperiri, & custodiri, ut docet Bald. in leg. nostram, n. 3. C. de testam. Felin. in d. cap. quoniam contra, de probat. notabil. 5. Fermois. ad text. in d. cap. 1. de fide instrum. quæst. 1. n. 18. cum seqq. Gonzal. Tell. ad text. in dicit. cap. 1. n. 10. Statutum est apud nos, quod notarius regens notas prædefinita notarii, non possit sub pena centum morabinorum, authenticare, aut signare, aliqua instrumenta levata à protocolis notarii prædefinita, nisi habeat in domo sua, & possit, omnia protocola, & libros prædefinita notarii, cum qualitate habendi illa manifestata, scribere curia: justitia: civilis villæ, aut loci, ubi protocola reperiuntur, for. 32. rubr. de Notariis, privileg. 33. in extravag. fol. 246. vel quia distulerit adimplere obligationem forensalem elongandi illa in protocollo intra tres menses à die rogatus computandos, sub pena suspensionis officii, per dimidium anni, & in contraventionem sub falsi poena, & 10. librarum pro prima vice, for. 22. & 23. rubr. de Notariis, for. 177. fol. 22. curia. anni 1585. & pro secunda viginti librarum, & pro tertia triginta, ut cautum habetur, in d. for. 177. curia. anni 1585. quæ poena nequit remitti per justitiam in

64. Non erit extra propositum ad veteres, quando iudex ordinarius iudicet poterit decernere elongationem instrumenti in ballardello, & quando non: si enim in imbrevisatura dies, locus, aut testis deficiat, non debet dari locus ad elongationem, ex doctrina Farinac. de falsis. §. finalis. quæst. 153. par. 7. n. 131. Fernolin. ad text. in d. cap. final. de falsis instrumentis. quæst. 2. n. 23. Gayto de credito. par. 8. cap. 3. tit. 1. n. 783. cum sequens. nisi d. sectus diei, loci, aut testium verificetur, aut simpliciter aliunde, ut puta si in imbrevisatura dicatur eodem die, & coram eisdem testibus, & recedens solum, aut instrumentum continet locum, diem, & testes, nam tunc poterit reatsum cum eisdem testibus, die, & loco, ut mirabiliter ad intentum, docent Bartol. in l. si quis ex argentariis, §. initium, ff. de edendo, Surdus conf. 187. tom. 1. n. 34. §. 35. Gayto de credito, dict. exp. 3. n. 770. Fernolin. dict. quæst. 2. n. 24. Mari. 3. d. lib. 1. resolut. 196. n. 5. Carol. Anton. de Luca in animadversionibus. ad Gratia. cap. 93. n. 11. Eodem modo, non debet dari locus ad extendendam imbrevisaturam habentem testes, diem, & locum, si deficiat substantia contractus, Franciscus d. d. de off. 367. n. 2. Gayto dict. exp. 3. n. 783. Fernolin. d. quæst. 2. n. 23. Marin. lib. 1. cap. 186. n. 15. §. 16. §. 17. 2. cap. 139. Caponi dict. tom. 4. differt. 275. n. 33. cum sequentibus. Carol. Anton. de Luca in animadversionibus. ad Gratian. cap. 93. in fin. Quod limitat contra subsistentiam, & instrumentum verificatur eisdem testibus instrumentatibus, quia poterit eo in casu extendi, cum sufficienter per testes predictos verificari possit contractus substantia, & instrumentum tenet, l. cum praebitis, C. de probationibus. l. optimam, Cod. de contrahenda stipulatione. cap. cum Joannes Evencia, de fide instrumenti. cap. 2. n. 10. cap. 1. post ostensionem, de probationibus. cap. cum a nuptiis, de testibus, nosser Morla in iuris empir. tit. 11. quæst. 5. Farinac. de falsis. quæst. 158. n. 1. cum sequentibus. Olvald. ad Donel. lib. 5. comm. cap. 16. lit. K. Fernolin. ad text. in d. cap. cum Joannes, quæst. 1. per tot. Gonzal. Tell. ad ipsum tex. n. 12. Pariter si minuta inventa non fuerit inter notarii praedicti instrumentum, & cartas, sed extra illa, non poterit reatsum abique magna speculatione instrumentum ex illa. Barthol. Bald. & Argel. in l. si quis ex argentariis, ff. de edendo, Franciscus d. de off. 367. Ponte de off. 368. n. 36. Mol. Fel. sup. unius. Neapo. par. 10. q. 4. n. 14. Carol. Anton. de Luca d. cap. 93. n. 11. Denum si imbrevisatura non sit manu ipsius notarii praedicti conscripta, non debet dari locus, ut extendatur, & resumatur Farinac. de falsis. q. 153. par. 7. n. 131. nisi testes instrumentales de contractu, & publicatione instrumenti deponant,

prout supra tradimus, aut nisi Calendarium, cum annotatione diei, & anni, aut linea aliqua ex imbrevisatura, aut nomina testium, fuerint manu notarii conscripta, & cetera pars minuta, manu scriptoris proprii notarii conscripta reperitur, nam poterit dari locus, ut extendatur, & elongetur, cum ut protocollo ipsa, & matrices sint authentica, solum requiritur, quod prima, & secunda linea cujuslibet instrumenti manu notarii scripta reperiantur in quolibet folio, & adnotatio diei, & anni, eum testibus, & hoc sub poena privationis officii, for. Notarii, 4. rub. de Notariis, & si protocollo authentica iudicantur, solum adnotante notario manu sua propria linea supra dictas, eum erunt imbrevisaturæ, & minuta instrumentorum fideles, in casu lepradicto. Idem iudicio tenendum si omnis instrumentum imbrevisatura esset a manu eiusdem conscripta, sed ante imbrevisaturam, & post eam, recto ordine, adnotata reperiantur alia instrumenta in eodem ballardello, carta, aut libro manu ipsius notarii, nã tunc (nisi ex inspectione oculari, aliqua machinari possit fraus) poterit dari locus, ut tale instrumentum extendatur, & elongetur, cum probatis his extremis manu notarii conscriptis, debeat praesumtum fuisse minutam illam ex factio ipsius notarii, & quod ex voluntate, & consensu suo conscripta fuerit, ex regulis. in l. scilicet, non videtur ff. quibus modis signis, vel hypothecis, Barthol. in l. testis, n. 21. ff. de usucapion. Alciat. de presumpt. regul. 3. praesum. 22. media ista imbrevisatura, debet cognoscere praecedentibus, & sequentibus, Roland. à Vale conf. 25. n. 30. §. 31. lib. 4. & sua fecit imbrevisaturam notarius, qui eam inter imbrevisaturas suas, & instrumenta collocavit, hoc quod omnia nostra facimus, quibus autoritatem nostram, consentium, & voluntatem impartimus, l. 1. §. summa, C. de veteri iure evolvenda gloss. in §. plurimum, verb. consule infra, de iur. natur. gent. civil. Anton. Gom. in l. 4. Tauris, n. 89. Valac. consult. 105. n. 63.

Tenetur notarius, qui notas, & protocollo notarii praedicti desiderat regere, & facere supra dictas instrumentorum extentiones, & levare illa, manifestare, & edere protocollo iudici certis in casibus de iure, & hoc instante aliqua persona interesse habente, l. si quis ex argentariis, §. exigitur ff. de ead. l. §. C. de fide instrumenti. cap. cum P. de el. de fide instrumenti. Bald. in l. Imper. ff. de statu homin. Covarrub. praedict. cap. 19. n. 3. Moleard. de probat. consil. 740. n. 33. Olac. de off. 16. n. 8. Grammont. conf. 65. n. 16. lib. 2. tit. 10. 2. tit. 7. ref. 8. per tot. In Regno habemus admissum, quod omnibus in casibus indistincte, & nul a parte instat, tenetur notarius reges notas praedicti notarii, & habens illas

illam in sui posse titulo legati, donationis, aut alio manifestare scriba iustitia in causis civilibus ubi omnia protocollo, & notas live minutaria infra decem dies, for. 29. rub. de Notariis, privileg. 33. in extravagan. fol. 246. Itaque statum habetur in pragmat. iustitia in causis civilibus urbis publicata, die 18. Maii 1676. & de manifestatione debet confici instrumentum publicum a scriba, cum expressione omnium procolorum, d. for. 29. rub. de Notariis, d. pragmat. §. 1. & in instrumento debet notarius manifestans promittere, & se obligare, quod si protocollo exierit a sua potestate, notum faciet curiae, ut in d. for. 29. factaque manifestatione adnotatur in libro curiae civilis, notarii regentis nomen, ut omnibus innoteat, penes quem reperitur nota, & protocollo notarii praedicti habetur enim in curia iustitia civilis liber in quo ordine alphabetico, & per indicem reperitur adnotata nomina tabellionum defunctorum, & regentium illorum protocollo, for. 28. §. 29. rub. de Notariis, d. §. 1. pragmat. supra dicti. ut quoties dubitetur de notario regente, recurratur ad refugium libri, ubi brevissime reperitur, quis notas regat, D. Matheu d. cap. 10. §. 4. n. 21. pro manifestatione facienda protocollo, & recipienda, non debetur scriba aliquod salarium, for. item, que lo. Ferrer. rub. de Notariis, licet de foro antiquo quatuor denarii ei deberentur, for. 30. rub. de Notariis, promercede autem, & labore perquirendi iudicio libro regentem notas praedicti notarii, solum unus debetur solidus, d. for. 31. rub. de Notariis, & si eventum quod post notarii mortem protocollo apud alium notarium non reperitur, tenetur heredes, tutores, aut curatores, & quilibet alii peritiorum, penes quas sint, manifestare illam in curia iudicis ordinarii Civitatis, aut Villae, ubi notarius praedictus domicilium habebat tempore obitus infra decem dies, a die mortis notarii computandos, for. 26. §. 29. rub. de Notariis, privileg. 33. in extravagan. fol. 246. d. pragmat. curia civilis, D. Matheu d. cap. 10. §. 4. n. 21. Et hoc in casu tenetur iudex ordinarius nominare infra aios decem dies, cui tradere debet protocollo, ut illa regat, d. for. 26. rub. de Notariis, d. privileg. 33. D. Matheu ubi proxima, & similem praxim uocet Secus tom. 1. de off. 83. n. 21. & notarius regens in casu supra tracto, medietatem emolumentorum, quae peteatur ex protocollo, & instrumentis in eis conscriptis, tenetur dare heredibus, legatario, aut donatario, cujus sunt protocollo, for. 26. §. 27. rub. de Notariis, d. privileg. 33. Quibus non adimpletis, & custoditis, notarii, & ceteri habentes protocollo, incurrent poenas pecuniaris morabitorum, ut poterit videri in d. for. 26. §. 27. & 29. rub. de Notariis, & tenetur iudex ordinarius, elapsis supra dictis diebus, simul cum maioribus artis notaria, adire domum, ubi protocollo notarii praedicti reperitur, & extrahere illa, & commendare notario regenti idoneo, ut probatur ex dict. privileg. 33. in extravagan. fol. 246. Protocollo notarii praedicti, remanere debent, ubi notarius debeat tempore obitus, Senatus sententia per Alreus, die 27. Februarii 1631. inter Ellibethum Mestre, & Ducifam de Paltrana, in qua decemium fuit procedere, etiam si notarius, in alio loco vixerit per aliquod temporis spatium.

De iure notarii regentes protocollo praedicti, aut rogati de instrumentis, illorum exemplaria authentica solum debet tradere ipsi contrahentibus, & eorum successoribus quoties ab eis petuntur, §. sed, & unum, in fin. de testam. D. Leon tom. 2. de off. 124. n. 5. cum sequ. D. Matheu d. regim. cap. 10. §. 4. n. 22. Si autem instrumentum copia peratur ab illo, qui notarium non rogavit, debet inspicui einterit, & consilio de interesse debet copia tradi, §. sciendum, ff. ad exhibendum, l. 1. §. 2. ubi gloss. ff. quemadmodum, testamta aperiantur, l. fin. post medium, de prin. off. factor tab. lib. 12. Barthol. in l. 1. in princip. vers. factor tab. Paul. de Castro in l. quaedam in prin. ff. de edendo Menoch. de arbitrar. lib. 2. centur. 2. casu 87. ex n. 1. §. conf. 48. ex n. 6. Tulch. praedict. d. consil. 201. n. 1. Fatnac. de falsis. quæst. 154. n. 28. D. Leon d. de off. 124. n. 5. cum sequentibus. Marin. quotidianar. resolut. lib. 1. cap. 186. n. 16. Dom. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 23. Gonzalez Tellez ad text. in cap. cum P. tabellio de fide instrumenti. n. 3. In praxi Regni Valentiae, hoc interesse veniatur abique partis citatione, nam solum iudex ordinarius, jurante in sui posse de interesse, illo, qui instrumentum copiam desiderat, decernit, quod ei tradatur, ut docent D. Leon dict. de off. 124. n. 5. & D. Matheu d. cap. 10. §. 4. n. 23. Et licet de hoc conquaratur D. Leon, magis postumus nos conquari, & admirari hodie videntes in praxi, quod notarii indistincte tradunt instrumentorum copias, nulla expectata iudicis iussione, & neque verificato interesse, adhuc iuramento praestito in iudicis manibus, quod sanè indiget remedio competenti.

Ultimus casus qui venit considerandus, est, si instrumentum reperitur a notario rogato, aut ejus successore levatum a protocollo, & recognito protocollo, in illo non apparet contentum, aut aliter descriptum reperitur, quam levatum, aut ipse descriptum non invenitur. Si protocollo non invenitur, tenendum est instrumentum fidem facere, & authenticum esse, l. unum, ubi gloss. ff. de testam. Barthol. Alex. & Jallon in l. si quis, §. prator ait, ff. de edendo, Bat.

Bartol. Bald. Salicet. & Decius in *authent. si quis in aliquo documento*, C. de edendo. Felin. in *capitulis sine instrum.* Valentia 2. Covarrub. *pract. cap. 10. n. 3.* Jacini. *controverf. lib. 11. cap. 38.* Pareja de *instrum. edit. tit. 1. resol. 13. §. 1. n. 47.* Fermo lin. *ad text. in cap. 1. de fide instrum. quæst. 2. n. 2.* Paul. Meli *obferv. 108. n. 7.* & Cardinal. de Luca de *testament. difcept. 66. n. 10.* Catejon in *aliquibus vetero instrumentum*, n. 17. Gratian. *discept. foren. 877. n. 25.* Andreoli. *conf. everf. 6. n. 2.* Orthoboni. *decif. 251. n. 52.* *conf. fequentib.* Francife. de Angelis de *confef. lib. 2. quæst. 7. n. 56.* & 77. Seca an, si fides adhibetur in illi instrumentum, probari debeat apud DD. quia aliqui docent, non requirit, quod plene probetur protoco amissionem, si contractus fuerit interceptus celebratus, sed fufficere, quod præfumptive conftet amiffum esse protoco, ut si non appareat. Cov. *art. pract. difcept. cap. 19. n. 3.* Fermo lin. *de quæst. 2. n. 2.* Paul. Meli *ubi præfent. n. 9.* 19. Et in nostra præxi hoc videtur admiffum, nam ferè nunquam curatur de probanda protoco amiffione, ut fides detur instrumentum a protoco levato, de jure autem verius est, si protoco amiffione esse plene probandum, ut similibus instrumentis fides dari possit, ut probant jura, in *l. ficut iniquam, C. de fide instrum. l. si creditor 4. C. de pignoratitia actione, l. etiam, l. illata 4. C. de fide instrum. l. p. vineis, Bald. in rubr. C. de fide instrum. n. 19. Suid. *conf. 109. n. 9.* Afflic. *decif. 13. n. 10.* Menoch. de *præfcription. lib. 6. cap. 1. n. 61.* n. 19. Malcard. de *probant. concluf. 911. n. 8.* Paduan. *conf. 84. n. 13.* Gratian. *discept. foren. cap. 262. n. 18.* Pareja cum multis de *instrum. edit. tom. 1. tit. 1. resol. 3. §. 1. n. 47.**

72 Repetitur in protoco, ubi cætera reperitur in instrumentum, docent magis, fides fieri, & legale esse instrumentum, quia cum fit originale, ut jam docuimus, non indiget quod in protoco reorariat transcriptum, ut plenam faciat fidem, Bald. in rubr. C. de fide instrum. & *conf. 464.* Pauli. *conf. 104. n. 62.* lib. 1. Alex. *card. conf. 175. n. 4.* In 7. Cagnol. in *l. si lib. 1. n. 81.* & 7. *obferv. 108. n. 7.* & 10. Contra etiam tenent alii docentes validi inspectum esse, & nihil probare instrumentum, quod in protoco conceptum non apparet, Covarrub. *pract. cap. 19. n. 3.* Grammat. *decif. 106. in fin.* Menoch. de *adipifcentia n. 4.* n. 736. & de *arbitr. lib. 2. cap. 187. n. 30.* & *conf. 42. n. 11.* & *conf. 188. n. 7.* Tufch. *pract. lit. J. concluf. 202. n. 38.* Farinac. de *fallit. quæst. 153. n. 144.* Fontanel. de

pacl. nuptialib. clauf. 3. glof. ante. n. 18. Carol. Anton. de Luca in *contractibus*, ad Gratian. *cap. 93. n. 8.* Marin. *tom. 1. cap. 196.* Caponi *tom. 4. difcept. 275. n. 32.* Cardinal. de Luca de *judic. difcept. 26. n. 21.* in hac varietate, ego judico, priori opinionem de jure verifiorem esse, si instrumentum conceptum, & signatum fuerit ab ipfo tabellione rogato, nam cum absque dubio originale fit, l. unum, ubi *glof. de testam. l. sempronius*, Prologo 97. ff. de *legat. 2.* Covarrub. *pract. cap. 19. n. 3.* Suid. *conf. 141. n. 19.* & 175. n. 109. Menoch. de *arbitr. cap. 213. n. 9.* & 10. & de *præfumpt. lib. 6. præfumpt. 15. n. 8.* Malcard. de *probant. concluf. 711. n. 36.* Rota apud Farinac. *decif. 135. par. 1. num. 6. in recentiorib.* & *præfumpt. controverf. par. 1. lit. l. n. 23.* Gratian. *discept. foren. cap. 187. n. 13.* Pollius de *maintenend. obferv. 99. n. 8.* non fequentib. Pareja de *instrum. edit. tit. 1. resol. 3. §. 3. n. 21.* Graña ad *text. in cap. 1. de fide instrum. n. 3.* Fermo lin. *ad ipfam text. quæst. 1. n. 28.* & originale plene probat, etiam si non repetitur aliud originale, aut protoco, Covarrub. *de cap. 19. num. 3. 1. n. 25.* & *resolut. 3. §. 3. n. 4.* plenam fidem rariatur continuatum in protoco, nunc non repetitur. Secus erit si non à notario rogatum, sed ab illius successore instrumentum levatum, & signatum apparat, nam cum successor levare debeat instrumentum à matrice, aut protoco, si instrumentum in protoco repetitur non fuerit, erit fufpectum, & nihil probabit, & in hoc casu judico esse veram fecundam sententiam, nisi appareat protoco in parte illa quæ instrumentum reperiri debebat, & aliqua folia incisa, & lacerata reperiantur, nam fide erit instrumentum, & ut ejus fides fufficiatur præfumentum erit à protoco sublatum, ut n. c. de probatur ex doctrina Pauli Meli *diff. obferv. 108. n. 9.* & 10.

Et si evenierit, quod instrumentum in protoco reperitur, sed non convenerit, cum 74 instrumentum levato, & signato, recurrendum est ad protoco, cui in dubio magis flatur, quam instrumentum inde levato, l. si quis exar-gentarius, §. penultimo, & ultimo, ff. de edendo *authent. de tabellionib.* §. final. & *lib. obf.* Angelus, Baldus, Bartol. & Paulus de Castro in *l. si quis ex argentariis, §. prator. ff. de edendo Grammatic. conf. 66. num. 57.* Alexand. *conf. 105. num. 1.* volum. 2. Suidus *conf. 141. n. 8.* cum fequentib. Franciscus Marcus *decif. 163. num. 2.* Boer. *decif. 252. n. 7.* Malcard. de *probant. concluf. 109. num. 31.* Thibic. *pract. lit. O. concluf. 202. n. 1.* & n. 23. Farinac. de *fallit. quæst. 153. par. 7. n. 127.* Gratian. *discept. foren. tom. 3. cap.*

5. cap. 548 num. 29. & 30. Pareja de *instrum. edit. tit. 1. resol. 3. §. 1. num. 48.* Anton. Faber in *fuo Cod. lib. 4. tit. 16. difcept. 24. num. 5.* Carpovius in *jurisprud. foren. part. 1. confitut. 17. definit. 44. num. 1.* & 2. Ita Senatus sententia per Alreus, die 1. Februarii 1613. inter Laurentium Belafco, & Gabrielem Rovira. Si autem instrumentum levatum concordaret cum protoco, & repugnaret matri, five minuti, dubitaret DD. an potius protoco quam minuta litari debeat, multi tenent standum esse protoco, Boer. *decif. 252. num. 8.* Franciscus Marcus *decif. 165. a num. 10.* Menoch. de *arbitr. cap. 187. n. 22.* Sfortia *confil. 78. sub num. 23.* Fermo lin. *ad text. in cap. final. de fide instrum. quæst. 2. num. 1.* Cardinal. de Luca de *judic. difcept. 26. n. 21.* Alii tenent potius esse credendum matri, quam protoco, Curtius debuit *confil. 55. num. 24.* Pativius *confil. 28. num. 22.* & 23. lib. 2. Berojus *conf. 1. n. 6. lib. 2.* Garçin. *confil. crim. difcept. 126. n. 72. lib. 1.* Farinac. de *fallit. difcept. quæst. 153. n. 129.* & 131. Rovit. *ad prægnat. 2. de Notariis. n. 19.* Ego distinguendum judico, an instrumentum reallimpium concordet cum protoco, & à minuta, aut matrice discordet, nam tunc instrumentum non probat, sed est de fallo fufpectum, Cephal. *confil. 287. a num. 11. lib. 2.* Tufch. *lit. 1. concluf. 247. n. 23.* Fermo lin. *ad text. in cap. final. quæst. 2. num. 4.* de *fide instrum.* Gayto de *credito, part. 1. cap. 3. tit. 1. n. 750.* Cardinal. de Luca de *judic. difcept. 26. n. 22.* & 27.

76 Si vero instrumentum levatum discordet à protoco, & matrice, aut minuta, tunc judico standum esse matri, & minuta, quia est prima instrumenti origo, Farinac. ubi prox. *num. 128.* & 129. Anton. Faber in *fuo Cod. lib. 4. tit. 25. difcept. 24.* Andreoli. *controverf. 45. n. 10.* & *controverf. 182. n. 9.* Merlin. *decif. 608. num. 16. tom. 2.* Bonden. de *jure controverf. colliat. 36. num. 56.* Caponi *tom. 4. difcept. 275. n. 33.* Carpovius in *jurisprud. foren. part. 1. confitut. 17. definit. 44. n. 3.* Et juxta hanc sententiam judicavit Senatus sententia publicata per Alreus, die 3. Octobris 1627. inter Franciscum Sanchis, & Curatores Jacobo Planelles.

Secundo, quod infpicit præcipue debet, ut deveniri possit ad instrumentum registrationem, est, an probatum extet, quod signa, & subscriptiones instrumentorum, sint notarii publici, habentes potestatem, & auctoritatem recipiendi familia instrumenta, quia non confitto de his, nequit ad registrationem deveniri. Si notarius rogatus, fuerit Valentic Notarius, & non ignotus in hac Civitate, fufficet quod ipse recognoscit signum, & subscriptionem instrumenti, & quod attestetur à re ceptum, vel quod duo testes deponant de signo, & subscriptione notarii Valentini; si vero fuerit Notarius Regalis com-

1. de *fide instrum. n. 10.* Fermo lin. ubi prox. *n. 5.* Et videtur de mente Senatus, præmativine, si testium depositionibus corroboratum, quod in protoco inventum, ut sententia per Daza, die 28. Junii 1618. inter Martinum Joannem Garces, & Elenam Montañana, & de Ximeno, confirmata in alia Aulia, die 15. Septembris 1618. Quod limitat si protoco fuerit viciatum, nam instrumentum à protoco vitiofo levatum nullius est momenti, uti procedens ex radice infecta, Ancharran. *confil. 431. colom. 1.* Berojus *confil. 1. nu. 12. volum. 2.* Menoch. de *arbitr. lib. 2. cap. 187. num. 17.* Gratian. *disceptat. foren. cap. 889. per tot.* Castillo *controverf. lib. 2. cap. 16. n. 46.* Pareja de *instrum. edit. tit. 1. resol. 3. §. 1. num. 45.* Carpovius in *jurisprud. foren. part. 1. confitut. 17. definit. 44. n. 5.* & 6. Et causa erit, an concordaret cum matrice, non erit authenticum, quia cum debeat levari à protoco, non erit fide, si cum protoco non concordet, ut notant Fermo lin. ubi prox. n. 6. Gayto de *creditor. difcept. cap. 3. tit. 1. num. 742.* Licet verius in sententia multorum judicetur contrarium, quia discordantibus protoco, & imbrevisari, si hæc reperitur cum die, testibus, & aliis requisitis necessariis, instrumentum reallimpium, etiam si à protoco discordet, dummodo cum imbrevisatura concordet, erit fide, & potius imbrevisaturæ credi debeat, ex sententia Baldi in *l. nostrum, C. de testam. l. Alexand. confil. 105. lib. 2.* Parisius *confil. 38. n. 22.* & 23. volum. 2. Menoch. *confil. 187. n. 20.* Farinac. de *fallit. quæst. 159. n. 131.* Anton. Faber *lib. 4. C. tit. 25. difcept. 24.* Andreoli. *tom. 1. controverf. 45. n. 10.* Caponi *tom. 4. difcept. 275. part. 1. confitut. 17. definit. 44. n. 3.* Et juxta hanc sententiam judicavit Senatus sententia publicata per Alreus, die 3. Octobris 1627. inter Franciscum Sanchis, & Curatores Jacobo Planelles.

Secundo, quod infpicit præcipue debet, ut deveniri possit ad instrumentum registrationem, est, an probatum extet, quod signa, & subscriptiones instrumentorum, sint notarii publici, habentes potestatem, & auctoritatem recipiendi familia instrumenta, quia non confitto de his, nequit ad registrationem deveniri. Si notarius rogatus, fuerit Valentic Notarius, & non ignotus in hac Civitate, fufficet quod ipse recognoscit signum, & subscriptionem instrumenti, & quod attestetur à re ceptum, vel quod duo testes deponant de signo, & subscriptione notarii Valentini; si vero fuerit Notarius Regalis com-

68 morans in aliqua Villa, loco, aut Civitate Regni, tunc necesse erit, quod duo testes deponant de signo, & subscriptionis litera, & de legalitate notarii, dicentes notarium illi publice instrumenta recipere, quibus creditur, & plena fides datur, nam ut credatur instrumento notarii incogniti, debent verificari duo, primo legalitas, & possessio notariatus, secundo recognitio manus, & signi, Cirtius in l. comparationi, n. 12. vers. Sexto juxta hoc quero, C. de fide instrumentor. & ibi Baldus n. 12. Anton. de Butrio in cap. 1. n. 5. de fide instrumentor. & ibidem Felin. num. 12. & Decius n. 19. Afflicti de f. 251. n. 1. & per tot. Pacian. de probationibus, lib. 2. cap. 21. nu. 59. Vivius lib. 2. eorum. opinio. 148. Achilles de Grasis de f. 330. Veltrius in prax. lib. 6. cap. 1. n. 2. Caputaquent. de f. 4. n. 2. part. 3. Matcard. de probationibus, conclus. 1097. num. 13. & 14. Parlador. verum quotidianar. lib. 2. cap. final. §. 11. n. 16. Puteus de f. 350. lib. 2. Pareja de instrumentor. edit. tit. 1. resolut. 3. §. 2. n. 48. tradit praxim Dominus Matheu de regimin. cap. 10. §. 4. n. 29.

81 Nunc libet advertere pro decisione questionis in praxi frequentissima, quod si instrumentum inveniatu signatum a notario, & negetur notarium fuisse, qui illud signavit, tunc videndum est, an instrumentum receptum in Regno reperitur, & a notario regnicola signatum, & hoc in casu instrumentum habet pro se presumptionem de jure, verè fuisse notarium publicum, per quem iustratum signatum, Molinus in Reportor. verbo, Notarius, & ibi Portol. Selsè tom. 2. de f. 132. n. 1. & de f. 83. n. 20. Pareja de instrumentor. edit. tit. 1. resolut. 3. §. 2. n. 53. Don Petrus Quesada, & Pilo differat. 10. n. 3. Si autem notarius non esset regnicola, sed forensis, & extra Regnum instrumentum reperitur attestatum, & a notario notarius negatione, ut instrumentum credatur, debet probari a producente qualitas notariatus, Selsè de f. 132. n. 1. & 4. Calvacan. de f. 45. in additione, n. 37. Ricc. de f. 170. n. 5. part. 1. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. §. 64. n. 10. cum seqq. Pareja de instrumentor. edit. de f. §. 2. n. 48. 49. & 50. Don Petrus Quesada, & Pilo de f. differat. 10. n. 4.

83 Si instrumenta fuerint antiqua, & non reperiantur testes, qui de signo, & subscriptione, legalitate, & quasi possessione notariatus deponere possint, tunc infici debet instrumenti corpus, & si reperitur in forma probanti, debent duo testes periti in materia

instrumentorum dicere, instrumentum illud antiquum in forma probanti reperiri, quod factò poterit registrari, quia in antiquis propter difficultatem probationis, sufficiunt leviores probationes, nec praxilicè desiderantur plene, l. penultim. ff. de probationibus. cap. cum casum eodem. Et quod similibus instrumentis antiquis, propter antiquitatem solam detur fides, praeteritum si excedat metas centum annorum, docent Innocent. in cap. Albaricus, n. 2. de testib. Covarrub. praed. cap. 21. n. 6. Malcard. de probationibus, conclus. 711. num. 81. Menoch. consil. 924. n. 29. Molina de Hispan. primogen. lib. 3. cap. 13. n. 49. Paz de tenuta, cap. 26. n. 17. Gratian. deceptat. forens. cap. 268. n. 3. Barbosa in additamentis. ad solici. ad text. in cap. cum casum, de probationibus, n. 2. Pareja de instrumentor. edit. tit. 1. resolut. 3. §. 3. n. 48. cum sequentibus. Castillo controverfar. lib. 2. cap. 16. n. 56. cum sequentibus. Petrolin. ad rubric. tit. de fide instrumentor quasi. 2. n. 17. & 18. Gonzalez Tellez ad text. in cap. 1. de fide instrumentor. n. 12. Et Senatus sententia publicata per Daza, die 24. Decembris 1638. inter Franciscum Joannem Aliaga, & Joannem de Navas, declarativum instrumentum in antiquis authenticum, & legale praesumitur.

84 Confito per relationem duorum testium, verbaliter, & medio juramento dicentium in posse Scribae Curiae Civiliis, quod signum, & subscriptio notarii receptoris instrumenti recepti in notariatus quasi possessione reperitur, sit a iudice ordinario provisorio (que regulariter non inventa dubitate a dicto Scriba) qua continuari absque Auctoritate exercet, & his peractis registratur instrumentum ad calcem ipsius provisorio continetur in libro registri, juxta praxim traditam a Dom. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 24. & non inepte interponitur iudicis auctoritas in hac registratione, nam sine illa nunquam haberet sufficientem firmitatem, & validitatem, ex regul. text. in cap. cum P. tabellio, de fide instrumentor. ibi: Auctoritate ordinarii iudicis, poterit ea fidei iustre in publicam formam redigere. Malcard. de f. conclus. 711. n. 19. & 21. Menoch. consil. 732. n. 6. volane. 8. Paz de tenuta, cap. 26. n. 16. Gratian. deceptat. forens. cap. 268. n. 2. & cap. 577. ex n. 24. Selsè de f. 201. n. 27. & 31. Salgad. de supplicat. ad sanctissim. part. 2. cap. 26. n. 60. Pareja de instrumentor. edit. tit. 1. resolut. 3. §. 3. n. 120. Don Emmanuel Gon-

Gonzalez Tellez ad text. in cap. final. de fide instrumentor. n. 2.

85 In Regno exteri instrumentis major debet adhiberi inspectio, ut registrantur (non enim in Regno probant instrumenta extera, nisi prius registrantur, ut judicavit Senatus sententia publicata per Alreus, die 10. Decembris 1614. inter Franciscum Piquer, & Gregorium Tortamira) quia haec instrumenta, & quilibet, quae in Regno recipiuntur, ut in exteriis Regnis fidem faciant, non sufficiunt, quod subscripta, & signata sint a notariis rogatis, sed requiritur, quod alii duo, aut tres notarii ejusdem Regni, signis, & subscriptionibus suis authenticent illa, attestantes notarium illum instrumenti receptorem legalem, & fidelem esse, siveque scriptoris, & lignis plenam semper adhibitam fuisse fidem, Gloss. in autentice. de tabellionibus, §. nos audivimus, verbo ipsi, in fine, ubi Angelus colom. 3. n. 5. Lanfranc. in cap. quoniam contra, §. de fide instrumentor. n. 5. de probationibus. Parlador. lib. 2. verum quotidianar. cap. final. §. 11. n. 17. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. in §. 3. proemial, n. 163. & gloss. 64. n. 16. Aceved. in leg. 1. n. 138. tit. 21. lib. 4. nova recopilat. Tulech. tom. 4. lit. 1. conclus. 239. n. 28. & 29. Quesada, & Pilo differat. 10. n. 6. Pareja de instrumentor. edit. tit. 1. resolut. 3. §. 2. n. 52. Salgad. de supplicat. ad sanctissim. part. 2. cap. 30. §. 2. n. 33. Suelves centur. 1. consil. 20. n. 3. Gonzalez Tellez ad text. in cap. 1. de fide instrumentor. n. 9. Et quod extero instrumento a tribus notariis signato, plena debeat adhiberi fides, declaravit Senatus sententia publicata die 7. Martii 1673. inter Marchionem de Benavites, patrem, & legitimum administratorem suae filiae, & Dominum de Cortes, referente Nobili Senatore Don Petro Monferrat, R. C. D. Semper enim cadit minor suspitio fraudis in pluribus signis, quam in uno, Felin. in cap. post sessionem, n. 16. vers. fult. 9. de probationibus, Pareja de f. 12. n. 42. Et quanto plura in chartis adhibentur signa, tanto sunt cautiora instrumenta in eis descripta, Speculator in tit. de instrumentor. edit. n. 16. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloss. 64. n. 17. Scaccia de iudiciis, lib. 2. cap. 11. n. 549. Pareja tit. 1. resolut. 3. §. 1. n. 20.

86 Debent etiam instrumenta extera, ultra testimonium, & fidem duorum, vel trium notariorum portare secum, post signa, & subscriptiones notarii rogati, & aliorum, literas testimoniales legalitatis notarii receptoris, ab ordinario iudice loci domicilii notarii subscriptas, & suae Curiae sigillo munitas, requirit extantibus, nequit aliquid opponi

contra instrumentum, Baldus in leg. comparationes, n. 14. C. de fide instrumentor. Hippolyt. de Marcell. in l. si quis in questione, n. 144. de quæstionib. Boer. de f. 154. n. 4. Cepola cautella 54. Reduf. in tractat. de literarum obligationibus, artic. 1. gloss. 7. n. 8. Anfr. in addit. ad Capell. Tolosan. de f. 330. Malcardus de probationibus, conclus. 1098. n. 5. & 6. Veltrius in prax. Roman. Curiae, lib. 2. cap. 1. n. 8. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloss. 64. n. 15. Parlador. de f. lib. 2. cap. final. part. 1. §. 11. n. 17. Pacian. de probationibus, lib. 2. cap. 21. n. 61. & 62. Selsè de f. 132. Cackheran. de f. 117. ex n. 1. Genua de scriptura priocatis, lib. 3. tit. de literis testimonialibus, n. 160. Toto in compendio de f. part. 1. verb. instrumentum, Gayto de credito, cap. 3. tit. 1. n. 12. Montan. de Regalibus, §. potestas constituendum, magistram, n. 12. Pareja de instrumentor. edit. tit. 1. resolut. 3. §. 2. n. 51. Salgad. de supplicat. ad sanctissim. part. 2. cap. 30. §. 3. n. 32. Andraes de Georgio allegat. 33. n. 1. Suelves centur. 1. consil. 20. n. 3. Quesada, & Pilo differat. 10. n. 7. Domin. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 34. In nostra Curia iudicis ordinarii nulli modi literae testimoniales legalitatis, non subscriptionum a Iustitia, neque illius Auctoritatis, sed solum a Scriba dantur, & Curiae sigillo munitur, et satis notum est. Et quod exteri instrumentis venientibus, cum literis legalitatis notarii, debeat adhiberi plena fides, judicavit Senatus sententia publicata per Daza, die 26. Augusti 1621. inter Procuratorem Patrimoniale Regiae Majestatis, & alios.

87 Viniendo estos instrumentos forasteros, para passar a registrarles, es menester ver si vienen de Cañilla con el sello del Supremo Consejo de Aragon, o con otro sello de Curia con nocido en la Corte Civil; y en estos casos, sin prueba de testigos, se passa a registrarles solo con ser conocido el sello. Y si fuere instrumento del Reyno de Granada, Sevilla, o otro Reyno, del qual las letras testimoniales y sellos no son tan notoriamente conocidos en la Corte Civil, se reciben dos testigos, que digan con juramento, que el Notario que recibio el instrumento es legal, que conocen su signo, y subscripcion, y que siempre ha reputado por Notario, y que conocen tambien el sello de las letras de la legalizacion; y con esta prueba se passa a registrar el instrumento, precediendo provision.

88 Pero si el instrumento fuere de los Reynos de Francia, o de otros Reynos muy requebros extantibus, y viniese en idioma Frances, o otro

que no se entienda, para que se registre, es preciso que se procure, que la letra del escribano del Notario, es del Notario, y los otros de Francia los Notarios no firman los instrumentos, sino es que les firman con solo su cognombre, y asi firmados, se les da plena fee, sin otro requisito, y tambien, que el Notario es legal, y que en los Reynos de Francia se les da credito a sus escrituras. Todo lo qual, segun la practica de la Corte Civil, se deve probar, propo-

niendo una escritura, y pidiendo se reciba una sumaria informacion de testigos; con legal el instrumento, y que se declare ferat; de todo lo qual se haze declaracion, y la firma el Juez, nombrandole tambien, persona inteligente en el idioma, para que le vieran en lengua Castellana; y vertido, se registra por execucion de la declaracion, advirtiendo, que la escritura se ha de poner en ella forma.

IHS. F. T. propposant cum millor pot, diu, que para els efectos, que mes, y millor de Justicia aprofitari puxen, y deguen, necessita es registre en la present Cort de v. m. lo Juicio en les caules Civils de la present Ciutat, y libras de registros, un ad. de T. fet, y fermat per F. T. y rebat en lo Loch de T. de la Provincia de T. Regne de Franca, per F. T. Notari de dit Regne, y alim. test. presentia, que dit acte, que ve en lengua Francesa, es vertixa en lengua Castellana, sens mudarli la subtercia; e com lo sobredit acte venga en la forma probat, fermat per dit Notari rebedor ab son cognom, y per altres Notaris, ab los testimonis, y en paper sellat, y ab totes les demes circumstancies, y calitats, que contemplant actes solen, y acostumen venir para que seis donec fee, y credit.

Per tan, & alias, font fee, presentacio, si, & in quantum del acte sobredit, requir, si sia rebada una sumaria informacio de testimonis, a si, y efecto de verificar, y probar, que la firma que es troba al peu, y en seguida del dit acte, a hon se fig. *Faxeres*, es escrita de la ma, y letra del dit Antoni Faxeres, el qual es Notari publich en dits Regnes de Franca, y ais actes que reb en aquells, seis dona, pie, y baltant credit, & tiam para verificar, y probar, que contemplant actes firmats en esta conformitat, son testificants, y legals, y que com a tals seis deu donar fee, y credit, aixi en Juhis, com fora de Juhis; y que en dits Regnes de Franca es costum, que quant se reben contemplant actes, y es liuren a la part que te interes, no fa lo notari cobredit altre modo de ferma, ni signe al peu del acte, que lo fermar son testimonis, y en lo modo, forma, y en la mateixa conformitat, que es troba lo sobredit poder presentat, al qual estant en dita forma, se li dona fee, y credit, com a acte publich, sens que es puxa duchar de la legalitat, y per quant dit acte esta en la lengua Francesa, y ha necessitat que es vertixa en lengua Castellana, pariter requir, si, nonenada una persona inteligente, y perita en la lengua, y letra Francesa, para que vertixa dit acte de lengua Francesa en Castellana, sens mudarli cosa alguna en lo subtercial, sino es veritate prout jacet, y en la conformitat que es troba fet. Y constant per dita informacio de practicas, aut saltim de necessariis pariter requir, se li mane al Escriptor de la present Cort, registre, eo fasa registrat lo sobredit acte, com a legal, y fident, en lo libre de registros de actes forasters de dita Cort, prechint la verid sobredita, y registrat que estiga dit acte, hute una, o mes copias al propposant, signades, y sellants. Per ter aixi, &c. Implorant, &c.

Jesús, M. Die 24. Maii 1687.
fiant requisita.
F. T. Añessor.

83 Non sine misterio in libello supradicto dixi, instrumentum Regni Francie venire in marcha papvri sigillata, quia aliter instrumentum authenticum non esset, quia in Regnis Castellae, & Francie, ubi instrumenta conscribi non possunt, nisi in papyro sigilla-

ta, non sunt fidelia instrumenta, si in marcha papvri non sigillata inveniantur, & hac de causa non debent registrari, quia semper de illo suspicari solet, l. 44. C. de hi. 25. lib. 4. nova recopilacionis, Parcia de instrumentis. edit. tit. 1. resolut. 3. §. 2. n. 60. & an lex illa

ista charta sigillata sit contra immunitatem Ecclesiasticam, vide Arauxo in 1. 2. D. Thoma, quaff. 97. dispat. 3. sect. 5. Delbene de immunitate, part. 1. cap. 1. dubitat. 4. sect. 3. cum sequentibus. Fetmosio. ad text. in cap. Ecclesia Sanctae Mariae, de consuet. quaff. 7. per tot.

Solent etiam registrari in libris Curiae Civilis chyrographa, & scriptura privata, & ut registratur practitur, quod duo testes deponunt cum juramento de nota manu scribentis, aut subscribentis scripturas praedictas, & confitit per testium depositions verbaliter factas, quod chyrographa scripta, aut subscripta fuerint ab aliqua persona, provideri solet, quod registratur, & fit registratio, & si oportuerit a registro extrahuntur copia authentica. Quae praxis inanis mihi semper visa fuit, & judicavi registrationem chyrographorum modo supradicto factam ad nihil delervire posse, quia scriptura privata ex se, nihil probat, l. instrumenta, l. exemplo, l. ratione, C. de probationibus, l. nuda, ff. de probationibus. Aulenti. ff. quis eult, in fin. C. qui putores in pignore habentur, Authent. de instrumentorum cautela, §. fide, §. si vero quisquam, collat. 6. Nogueroi. allegat. 10. n. 118. Genua de scriptura privata, lib. 1. quaff. 4. in princip. Nicolaus de Pateribus de scriptura, privata, lib. 1. quaff. 3. num. 1. Mauro de Laudemio 3. part. inspectioe 35. num. 38. Guyco de credito, cap. 2. tit. 8. n. 2591. Paulus Rubens resolut. practice. cap. 24. n. 3. Stayban Junior resolut. 3. n. 21. & ut aliquid probet, necesse est, quod aut ab scribente recognoscatur, aut testibus comprobetur, Genua dist. quaff. 4. n. 84. Scaccia de iudiciis, lib. 2. cap. 11. n. 33. Stayban ubi proximi. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 29. n. 15. Paulus Rubens resolut. practice. lib. 2. cap. 26. num. 224. C. 225. Leoncillus desif. 36. n. 3. Thomat. desif. 16. n. 13. tom. 1. Bondeni de iure controvers. collat. 42. n. 5. Carolus Anton. de Luca in prax. cap. 29. n. 17. & tam ad effectum recognitionis, per subscribentis confessionem faciendam, quam ad effectum probationis per testes, debet citari subscribens; aut qui pretenditur obligatus, ut illi praedictum inferat recognitio, aut probatio, ex temerabiliter expediti, propter peritiam Michacis Crespo in hac Curia actorum magistri, nunc mirabilis sine dubio fit, propter magnam peritiam, & experientiam Ludovici Añon, & Hieronymi Sanchis notarii, qui tam in supradictis registrationibus, quam in negotiis forensibus praedictae Curiae, oculatissime semper procedunt, ut fatis notum habemus.

scripio testibus probaretur parte citata, utiliter fieret registratio, quia scriptura privata recognita, aut cum citatione partis comprobata, publice equiparatur scripturae, l. publica, §. final. ff. de positi. Mieres de majorat. part. 1. quaff. 65. n. 12. Rodriguez ad executio. in cap. 5. de fide instrumentorum. n. 5. Thomat. desif. 16. n. 13. Vela diffinit. 23. n. 5. Et sicuti publica scriptura registratur, poterit registrari scriptura privata, & fidem faceret copia a registro sumpta, respectu illius, aut illorum, cum quorum citatione probata fuerit subscriptio, aut recognitio facta, ex doctrina Felini in cap. quoniam contra, de probationibus. n. 50. Covarrubias practice. cap. 20. Putens desif. 165. n. 4. lib. 1. Paz de tenuitate, cap. 26. num. 64. Pareja de instrumentorum edit. tit. 1. resolut. 3. §. 2. n. 122. At registratio chyrographo abique recognitione subscriptionis facta, cum citatione partis, ad quid delervire poterit registratio? Nam est a registro sumatur copia, nec non probat chyrographi veritatem, neque manu alicujus scriptum, aut subscriptum, quia haec semper verificari debent, ostento ipso registro chyrographi, & citata parte, ut possit damnari adesse parti interellata.

Registratur in libris praedictae Curiae Civilis, principis rescripta, diplomata Pontificia, literae Regnis exteris emanatae, & quaelibet instrumenta, provisiones, aut sententiae, quae desiderantur haberi salva, & specialiter, iudicium calculatorum ad dispensanda compta tutela, & cura, & sententiae iudicum delegatorum registrantur, nam huiusmodi sententiae debent exequi per iudicem ordinarium, l. a Divo Pio, ff. de re iudicata, for. La Cort, 5. rubric. de execut. rei iudic. Domin. Matheu de regimin. cap. 13. §. 1. cum sequentibus. Et in praxi nostra non exequuntur nisi prius registrantur in Curia Iustitiae in Civibus, aut in Curia ordinarii iudicis, ubi petitur eorum executio. Et sane expertus sum in Curia nostra Iustitiae Civilis, summa cura, & legitima inquisitione praecante, has fieri registrationes, propter magnam peritiam scribarum, nam & si loquendo in his dixerit Dominus Matheu de regimin. cap. 10. §. 4. n. 35. suo in tempore hac temerabiliter expediti, propter peritiam Michacis Crespo in hac Curia actorum magistri, nunc mirabilis sine dubio fit, propter magnam peritiam, & experientiam Ludovici Añon, & Hieronymi Sanchis notarii, qui tam in supradictis registrationibus, quam in negotiis forensibus praedictae Curiae, oculatissime semper procedunt, ut fatis notum habemus.

Ex his registrationibus, magna resultat utilitas.

90

94

94

95

utilitas, quia instrumentis, modo supradicto registratis, tam in judicio, quam extra judicium plena fides adhibetur, & copis instrumentorum à registro levatis, non minor datur autoritas, quam si levate fuissent à prothocolis tabellionum Valentia; Domin. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 30. & 32. Et si originale instrumentum fuerit deperditum, non erit necesse illud querere in Regnis longinquis, aut loco, ubi receptum fuit, sed poterunt unum, vel plura exemplaria, ex archivo publico, & registrationum libro levare, cum tunc regestum, succedat loco matricis, sive prothocoli, remanentis penes tabellionem receptorem, multoties in longinquis partibus degentem, Caputaqueni. *decif. 74. n. 1. part. 1. Mascard. de probationib. conclus. 1266. Scaccia de iudicis, lib. 2. cap. 11. n. 740. Pareja de instrument. edit. tom. 1. tit. 4. resoluit. univ. §. 4. n. 67. D. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 32. & 33. Et sicut instrumentum à prothocolo extractum fidem facit, ita instrumentum à registro levatum, etiam si prothocolum non appareat, aut deperditum fuerit, l. *gesta 6. C. de re iudic. ubi Baldus n. 18. Valenzuela consil. 105. n. 19. Mascard. dicit. conclus. 1266. Scaccia dicit. n. 740. Caputaqueni. dicit. decif. 103. n. 2. Pareja ubi prox. Domin. Matheu dicit. §. 4. n. 32. Sed hoc non tollit, quod hac instrumenta registrata possint impugnari, si aliqua suspitio contra illa refulsit, quia per registrationem, non auferuntur hac facultas, ut cum Scaccia, Mascardo, & Domino Crespi, docent Domin. Matheu de regimine, dicit. cap. 10. §. 4. num. 30. & 31.**

99 Quare tantam mereantur auctoritatem, hac registra Curia Civilis, non est difficile scire, nam cum in hac Curia repertiur archivum publicum cum archiva, & omnibus aliis qualitatibus archivi publici, & registrationum in archivo custodiantur, instrumentis ab archivo publico extractis plena debet adhiberi fides, praximè quando in libris archivi non describuntur, nisi adhibita omni diligentia, & studio, probaturque illorum legitimitate: semper enim presumitur instrumentum in archivo publico repertum esse fidele, & authenticum, eique fides adhibetur, etiam si extra archivum repertum fidei non mereretur, ut probatur ex text. in *authent. ad huc, C. de fide instrumentorum. cap. audientiam 13. de presumptionibus, Craveta de antiquitat. temporis, part. 1. §. quarto limitatur, ex n. 1. Valaic. de iure empiriteutic. quæst. 6. n. 26. Mascard. de probationibus, conclus. 111. n. 9. & 10. & consil. 711. n. 61. Caldas Pereyra de emptione, & vendit. cap. 21. n. 19. & 22. Alciato de pra-*

sumptionib. regul. 3. presumpt. 13. Cardof. in prax. judic. verbo: instrumentum, numer. 7. Trentacine. variar. lib. 2. tit. de fide instrument. num. 7. Gratian. disceptat. forens. cap. 582. num. 1. Barbola in colleclan. ad text. in cap. 1. de probationibus, num. 12. & in cap. ad audientiam, de presumptionibus, num. 13. Rota apud Farinac. decif. 644. part. 1. & decif. 161. part. 2. in posthumis. Hieronym. Bucaron differentia 54. n. 2. Maitrillo decif. 43. n. 11. Scaccia de iudicis, lib. 2. cap. 11. n. 756. Genua de scriptura privata, lib. 5. cap. 1. n. 2. Pareja de instrument. edit. tit. 1. resoluit. 3. §. 3. n. 27. cum sequentib. Collelus de prosequib. executivis, part. 3. cap. 1. num. 53. Koppen. decif. 46. n. 11. Cardinal. de Luca de parochiis, discursu 32. n. 3. Carpovius in jurisprud. forens. part. 1. conclus. 17. definit. 38. n. 3. Domin. Matheu observat. 23. n. 20. Domin. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 27. & 28. Ubi ex Pareja tradit, solam archiva subscriptionem sufficere, ut instrumentum ab archivo levato, plera adhibeatur fides.

100 Sed an huiusmodi instrumentorum registrationes fieri in Curia Justitiæ Civilis fiant, possint etiam fieri in cæteris Curis Justitiarum Civitatum, & Villarum Regni, & in Curis Bayulia: Generalis Regni, & Bayulorum Localium, Civitatum, & Villarum Regni, & in Curia Gubernationis, non erit otiosum videre, & ego distinguendum iudicio, an instrumenta spectantia ad negotia alicujus Curie deferentur registrari, & in hoc casu, certum est, posse registrari, & custodiri instrumenta in eadem Curia, ad quam spectat negotium, & custodiri in archivo illius Curie, fideique facient copia levata à registris prædictarum Curiarum, Domin. Matheu de regimine. dicit. cap. 10. §. 4. n. 36. Quia propter, si tractetur de re spectante, ad Regnum Patrimonium, vel Fiscum, quia in archivo Bayulia: repertiuntur originalia registra, omnium Regionum privilegiorum, & contractuum, poterunt levari à dicto archivo, copia horum privilegiorum, & contractuum instrumentorum, & his copiis plena erit adhibenda fides, For. 103. Curiarum anni 1564. refert decifum in Senatu Dominus Matheu de regim. dicit. cap. 10. §. 4. n. 36. & 37. Idem erit dicendum de rebus spectantibus ad Curiam generis vices generalis Gubernationis, ut si de visitationibus Villarum Regiarum, aut aliis tractetur, non poterunt levari copia instrumentorum ad hæc negotia spectantium, à registris in Archivo dictæ Curie custoditis, & plenam fidentem, Dominus Matheu ubi proxime. Et in omnibus aliis Curis Justitiarum, & Bayulorum,

Par I. Cap. II. de Regist. Instrum.

rum, ubi debent haberi libri, in quibus omnia negotia in Curia aditata registrantur, For. 4. & 5. Curiar. anni 1626. Domin. Matheu, ubi supra n. 38. Idem erit dicendum, nam ab earum archivis, poterunt levari copia instrumentorum, & earum rerum, que actitata fuere, & eis fides adhibetur, ut notat Domin. Matheu, ubi proxime. Eodem modo ex libris registri Regiæ Audiencie, ubi continuantur Regiæ literæ a Senatu expeditæ, & alia multa, qui quidem libri Curie Registri reguntur, Domin. Matheu de regimine, cap. 2. §. 2. n. 209. Poterunt etiam levari copia Regiarum litterarum, & executorialium, & cuilibet documenti registrati, quibus dabitur, prout datur plena fides cum signo, & subscriptione Scribæ Registri, ex doctrina Gilchemii in *Authent. si qui in aliquo n. 15. C. de edendo, Gratian. disceptat. forens. cap. 582. n. 1. & 2. Rota apud Farinac. decif. 161. in posthumis, n. 3. part. 2. Pareja de instrument. edit. tit. 1. resoluit. 3. §. 3. n. 35. cum seqq.*

103 Si verò desiderentur registrari instrumenta ad negotia privatorum spectantia, de quibus non agitur particulariter in aliqua Curia, non debent registrari, nisi in Curia Civili, & si in alia Curia registrantur, & à registro levantur non erunt authentica, nam cum persone curantes de aliis archivis, non habeant peritiam illam in his, quam archidia Curia Justitiæ Civilis, neque in Curia aliqua, aut archivo examinantur instrumenta, examine illo, & fidelitate, quam in Curia

Civili Valentia; hæc registratio non debet alibi fieri, quam in Curia Civili, neque poterunt ab alio registro levari copia instrumentorum, ut fidem faciant, & eis omnino creatur, Domin. Matheu de regim. dicit. cap. 10. §. 4. n. 38. Et ut nihil præteritamus, alio registrationes in nostra praxi fiant nulla parte citata, sed sola testium summaria intertione adhibita, ut tradit Domin. Matheu dicit. §. 4. n. 29. Si aliquis desiderat, ut instrumentum non registratur, nisi cum illius citatione, potest instantiam preventionalem facere, petendo, quod instrumenti registratio, non aliter fiat, quam illo citato, quo factio debet fieri registratio parte citata, nam illud, quod voluntaria jurisdictionis erat, per instantiam preventionalem factam, transferretur in negotium jurisdictionis contentiose, l. *nee quidquam 9. §. observari, ff. de offic. procuratoris, l. illius 6. §. 1. ff. de offic. præfidi, l. 1. §. 1. ff. de appellationibus, l. qui gravatos 5. C. de causis, Solorzan. de iure Instalarum, tom. 2. lib. 4. cap. 3. ex n. 38. & cap. 10. n. 54. Dom. Matheu de regim. cap. 11. §. 6. n. 12. cum sequentibus. Domin. Crespi observat. 114. ex n. 53.*

107 Esta instancia preventional, para que los instrumentos no se registren en la Corte Civil, sin citacion de las partes, se puede hazer por la Corte de la Go-ta Curia Justitiæ Civilis, neque in Curia aliqua, aut archivo examinantur instrumenta, examine illo, & fidelitate, quam in Curia

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. Suplicant con millor pot, diu, que à sa noticia novament ha pervengut, que à instancia de F. T. es voldria passar à registrar en los libros registres de la Cort del Justicia en las causas Civils de la present Ciutat, T. aces, rebuts en T. Regne, en virtut dels quals voldria passar lo dit F. T. à demanarli al suplicant diferents cantitats, è com los sobreditos aces no vinguen en forma probant, ni ab aquelles cantitats, que contem-bliants aces dehuen venir, ans be sien sospitosos y per esta causa als drets del suplicant convinga, no es done loch à que es registren, sens iniunccio del suplicant, y averiguant ab este medi, si estàn se facients.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Suplica sia manat al dit F. T. no passe à fer registrar los sobreditos aces, sino es obtenit provioio ab iniunccio del suplicant pera haverlos de registrar, y al Ecrivà de la Cort de dit Justicia, que sub nullitatis decreto, no passe à registrar los aces sobreditos, que no sia precehit cognicio de causa, y recabent provioio de dit Justicia, ab iniunccio del suplicant, pera que es registren; y que la present es mane evocar à esta Real Audiencia, y cometre à hu dels Nobles eo Magnificis D. D. R. C. Qui eam, &c. Et licet, &c.

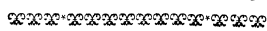
Evocata, &c.

Alfonsimus, &c.
Jesus, M. Die 24. Maii 1687.
f. v. sunt supplicata, &
instimatur.

F. T.

G

CA.

CAPUT III.

DE INSINUATIONE DONATIONIS.

SUMMARIUM.

- 1 Donatio excedens trecentos solidos antiquitus insinuabatur.
- 2 Hodie si excedat quingentos solidos.
- 3 Donatio non insinuata, non valet in Regno, nisi quoad summam quinq; mille solidorum.
- 4 Merobatus in Regno valet decem solidos.
- 5 Sollâus in Regno valet duodecim denarios.
- 6 Insinuatio, quid sit.
- 7 Insinuatio, cui intraducta.
- 8 Donatio insinuatæ de jure, comparentes solum donatore coram iudice.
- 9 Insinuatio fit in Regno comparentem donatore, & donatario coram iudice, & quid jurare debeant.
- 10 Insinuari debent renunciationes jurium, remissiones debiti, & similia, & quid de legitime renunciatione.
- 11 Transactio, quando aliqua sapientem donationem continet, insinuari debet.
- 12 Insinuatæ testio jurium facta, ex causa donationis.
- 13 Insinuari, que debeant remitti, & an pactum de non petendo, debeat insinuari.
- 14 Donatio a Rege, vel Regina, aut Principe facta, non eget insinuatione.
- 15 Donatio ratione dotis, aut donationis propter nuptias in tabulis matrimonialibus facta, non insinuat. Idem si fiat contracto matrimonio.
- 16 Donatio contemplatione matrimonii, non indiget insinuatione. 17 Contractum.
- 18 Donatio contemplatione matrimonii certi non insinuat, si sicut si contemplatione matrimonii incerti fiat.
- 19 Repudiationis hereditatis, legati, aut alterius juris non questiti, non indigent insinuatione.
- 20 Donatio remuneratoria, non insinuat. 21 Limita in Regno.
- 22 Donatio facta Ecclesie, aut pia cause, non insinuat, si contrarium docent multi.

- 23 Donatio facta regularibus, non est insinuanda.
- 24 Idem de donatione facta pauperibus, ut alantur.
- 25 Donatio facta pro ingressu Religionis, non insinuat.
- 26 Idem de donatione pro redemptione captivorum, tene.
- 27 Donationes, que juxta forum, non insinuantur. 28 Et que comprehenduntur, non obstantes foro.
- 29 Donatio causa futuri, aut emancipationis, aut ob similem causam de jure, non insinuat.
- 30 Donatio remuneratoria, & ob causam, apud nos debet insinuari, & quid de donatione juris incerti.
- 31 Donatio annua, non excedens ducentas quingentas libras singulis annis, non insinuat, si tantum fiat durante vita donatoris, aut donatarii. 32 Si ultra vitam donatoris, aut donatoris se extendat, venit insinuanda.
- 33 Donator, nequit compelli, ut insinuet donationem.
- 34 Donatio non potest insinuari donatore mortuo. 35 Limita, si tempus certum à statuto designatur ad insinuationem faciendam.
- 36 Donatario mortuo ante insinuationem, non potest insinuari donatio.
- 37 Donator, & donatarius soli possunt insinuationem donationis petere, & facere.
- 38 Creditor, nequit petere insinuationem donationis. 39 Limita, quando donator deserit mandatum in ipsa donatione ad insinuandum.
- 40 Donatio in Regno, non insinuat per Procuratorem, etiam si spectabile mandatum habeat, & quid de jure.
- 41 Insinuatio potest fieri diebus feriatis, & festis.
- 42 Insinuatio debet coram iudice competenti fieri, qui in nostro Regno officii sunt.
- 43 Insinuatio fit coram iudice ordinario donatoris, aut loci ubi bona donata sita sunt.
- 44 Ordinarius iudex laicus erit competens ad insinuationem, etiam si donans, aut donatarius fuerint Ecclesiastici.
- 45 Insinuatio legitime fit, etiam elapsi triginta annis, à die facta donationis.
- 46 Insinuata presumitur donatio, si fuerint triginta anni elapsi, à die quo

- quo fuit facta, ubi desitio Senat. n. 3. Hermosilla in l. 9. gloss. 1. n. 27. & gloss. 15. n. 1. tit. 4. part. 5. Saigado in labyribo. part. 2. cap. 4. ex n. 44. Catar. de insinuat. part. 2. q. 17. Citac. contro. versio. n. 72. Martin. Medic. de insinuat. n. 1. Tondut. resolut. de insinuat. cap. 57. n. 13. Anton. Faber de errorib. de insinuat. 44. error 8. n. 9. Spadaza consil. 144. n. 5. lib. 1. & consil. 169. n. 5. lib. 3. Cutel. de donationib. discursus 1. special. 4. n. 5. cum seqq. & special. 5. n. 1. Altograd. consil. 7. n. 1. & 30. lib. 1. Galletat. de renunciat. lib. 1. cap. 4. n. 107. cum seqq. Treuler. conf. 7. n. 86. Burat. de insinuat. tit. 8. Spectel. de insinuat. n. 50. Carpan. ad Statut. Mead. tom. 1. cap. 34. Olea de testione jur. tit. 8. q. 1. n. 15. Merenda controu. lib. 1. cap. 12. cum quatuor seqq. Antonel. de temp. leg. lib. 1. cap. 34. n. 16. Knipfchilt. de fideicom. sum. mobilitum, cap. 6. n. 65. Carol. Carut. in syn. term. arb. q. 8. & 9. Oñate de contract. tom. 2. tract. 10. disp. 30. n. 110. Urceolus de transact. q. 67. n. 1. Car. de Luca de donat. discursus 60. n. 8. Carpozovius in jurisprad. for. par. 2. constitut. 12. de insinuat. tit. 17. n. 1. & 2. Antunvez de donat. tom. 1. lib. 1. prelat. 2. n. 26. & lib. 1. cap. 3. n. 29. Callejon in alphabet. verbo: donatio, n. 34. Mollazo de causis piti. tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 36. In nostro Regno donatio non insinuata, solum valet usque ad quinque mille solidorum summam, & in excessu nullius roboris est. For. 22. rub. de donat. ibi: Statutum, que donatio fabledora de quantitat. d. de cosa subreptant summa, & valor de cincemilla sans de reali. encara que es faja ab carta publica, no haia alguna valor, ultra los diti cincemilla sou. Docent D. Leon tom. 1. de insinuat. tit. 10. n. 18. & tom. 2. de insinuat. tit. 164. n. 3. Et quod non valet, nisi usque ad summam quinque mille solidorum, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 5. Novemb. 1633. inter Petri Ludovici Cerdæ, & Michacæ Guillem. Quod procedit, etiam si in uno eodemq; instrumento reperiantur sicte multe donationes, nam quæbet ex illis valet abque insinuatione, usque ad summam quinque mille solidorum, ut dixit Senat. sententia per Alreus, die 9. Novemb. 1594. inter Joannem Gato, & Joannem Ferracas. Et forus ille non deviat à jure communi in illo, quod valet abque insinuatione donatio, intra metas predictæ summæ, esse abque insinuatione, in illa summa quingentorum solidorum, etiam si majoris fuerit summa; Fulgineus de jure empit. tit. de contract. q. 8. n. 9. Card. de Luca de donat. disc. 60. n. 8. Antovez de don. lib. 1. prelat. 2. n. 26. Carpozovius in jurisprad. for. par. 2. constitut. 12. de insinuat. tit. 17. n. 2. & 3. In alio Regno, in hac insinuationis materia disingatur de valore solidorum Justiniane constitutionis, ut videri potest apud Treuler. conf. 7. n. 87. Parlat. disc. in consil. 42. Gratian. discept. for. cap. 343. n. 3. Hermosilla in l. 9. gloss. 1. n. 27. & gloss. 15. n. 1. tit. 4. part. 5. Saigado in labyribo. part. 2. cap. 4. ex n. 44. Catar. de insinuat. part. 2. q. 17. Citac. contro. versio. n. 72. Martin. Medic. de insinuat. n. 1. Tondut. resolut. de insinuat. cap. 57. n. 13. Anton. Faber de errorib. de insinuat. 44. error 8. n. 9. Spadaza consil. 144. n. 5. lib. 1. & consil. 169. n. 5. lib. 3. Cutel. de donationib. discursus 1. special. 4. n. 5. cum seqq. & special. 5. n. 1. Altograd. consil. 7. n. 1. & 30. lib. 1. Galletat. de renunciat. lib. 1. cap. 4. n. 107. cum seqq. Treuler. conf. 7. n. 86. Burat. de insinuat. tit. 8. Spectel. de insinuat. n. 50. Carpan. ad Statut. Mead. tom. 1. cap. 34. Olea de testione jur. tit. 8. q. 1. n. 15. Merenda controu. lib. 1. cap. 12. cum quatuor seqq. Antonel. de temp. leg. lib. 1. cap. 34. n. 16. Knipfchilt. de fideicom. sum. mobilitum, cap. 6. n. 65. Carol. Carut. in syn. term. arb. q. 8. & 9. Oñate de contract. tom. 2. tract. 10. disp. 30. n. 110. Urceolus de transact. q. 67. n. 1. Car. de Luca de donat. discursus 60. n. 8. Carpozovius in jurisprad. for. par. 2. constitut. 12. de insinuat. tit. 17. n. 1. & 2. Antunvez de donat. tom. 1. lib. 1. prelat. 2. n. 26. & lib. 1. cap. 3. n. 29. Callejon in alphabet. verbo: donatio, n. 34. Mollazo de causis piti. tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 36. In nostro Regno donatio non insinuata, solum valet usque ad quinque mille solidorum summam, & in excessu nullius roboris est. For. 22. rub. de donat. ibi: Statutum, que donatio fabledora de quantitat. d. de cosa subreptant summa, & valor de cincemilla sans de reali. encara que es faja ab carta publica, no haia alguna valor, ultra los diti cincemilla sou. Docent D. Leon tom. 1. de insinuat. tit. 10. n. 18. & tom. 2. de insinuat. tit. 164. n. 3. Et quod non valet, nisi usque ad summam quinque mille solidorum, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 5. Novemb. 1633. inter Petri Ludovici Cerdæ, & Michacæ Guillem. Quod procedit, etiam si in uno eodemq; instrumento reperiantur sicte multe donationes, nam quæbet ex illis valet abque insinuatione, usque ad summam quinque mille solidorum, ut dixit Senat. sententia per Alreus, die 9. Novemb. 1594. inter Joannem Gato, & Joannem Ferracas. Et forus ille non deviat à jure communi in illo, quod valet abque insinuatione donatio, intra metas predictæ summæ, esse abque insinuatione, in illa summa quingentorum solidorum, etiam si majoris fuerit summa; Fulgineus de jure empit. tit. de contract. q. 8. n. 9. Card. de Luca de donat. disc. 60. n. 8. Antovez de don. lib. 1. prelat. 2. n. 26. Carpozovius in jurisprad. for. par. 2. constitut. 12. de insinuat. tit. 17. n. 2. & 3. In alio Regno, in hac insinuationis materia disingatur de valore solidorum Justiniane constitutionis, ut videri potest apud Treuler. conf. 7. n. 87. Parlat. disc. in consil. 42. Gratian. discept. for. cap. 343. n. 3.

de ratione, lib. 2. comput. 25. Gratian. *discept. forens. cap. 51. n. 14.* Pichard. in §. 1. *infinitat. de donationib. n. 12.* Hermosilla in d. l. 9. tit. 4. par. 5. *gloss. 14. per tot. Burat. decis. 7. n. 5.* Antonel. *de tempore legali, d. lib. 1. cap. 34. n. 19.* Carolus Carutius in *fylo. termin. arbor. g. n. 7.* Oñate de *contractib. tom. 2. disp. 30. n. 123.* Carol. Anton. de Luca in *annuade. ad Gratian. cap. 5. n. 1.* & 2. In nostro Regno diffinitum hoc reperitur, nam unicusque ex solis Justinianæ cõstitutionis, nõ datur plus alienationis, quam unius morabattini, qui valet in Regno decem solidos, ut docent Dom. Leon tom. 1. *decis. 120. n. 9.* D. Matheu de reg. cap. 1. §. 1. n. 9. & cap. 8. §. 8. n. 60. Soli in Regno proprie loquendo solum constant duodecim denariis, ut observat D. Matheu de reg. cap. 4. §. 1. n. 6. Et sicut de jure communi donatio valebat absque infirmatione, usque ad quingentos solidos, valet apud Nos, usque ad quingentos morabattinos, qui faciunt ducentas & quinquaginta libras, aut quicquid mille solidos. In Civitate Ronæ ad ducatos bifcentium, reducta reperitur summa illa quingentorum solidorum, ut notat Fentonus ad *statuta urbis, cap. 150. n. 31.*

Hujusmodi infirmatio, nihil aliud est, quam oræxistentis donationis in scripturam redactæ, facta coram iudice competente descriptio, & publicatio, Tapat. tit. 495. cap. 7. vers. 11. *Cancer variat. par. 1. cap. 8. n. 6.* Bonacini. *disp. 36. de contractib. q. 12. par. 6. n. 1.* Larrea *desis. 66. n. 20.* Pellizarius in *manuale regul. tom. 2. tract. 8. cap. 7. n. 69.* Hermosilla in *19. tit. 4. par. 5. gloss. 1. a. n. 27.* Olea de *cessione iur. tit. 4. par. 3. n. 12.* Et reperitur introducta, ut excessivæ donationes, majori sunt propositio, & deliberatione, & ut fraudes, inductioes, & seductiones evitentur, in d. *data. vers. 11. Cade donat. Joann. Adrazas in addit. ad Spenulat. in tit. de instrument. edit. §. Porro, col. 5. vers. Dona, Abbas in cap. cum centingat. de jure jurando, col. 12. n. 17.* Anton. de Carai. in *variis. tom. 2. cap. 4. n. 6.* Fontanella de *pacis nupt. claus. 4. gloss. 29. n. 11.* Cutel. *de donat. tom. 1. d. cursu 11. specialia. Corrad. in prac. dispensationum, lib. 10. cap. 5. n. 5.* & 6. Ant. Faber in suo C. lib. 8. tit. 38. *definit. 2. n. 3.* Oñate de *contractib. tom. 2. tract. 10. disp. 30. n. 93.* Carpozovius in *iurisp. forens. part. 2. consil. 12. definit. 13. n. 1.* Antuzc de *donat. tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 30.* Mostazo de *causis piis, to. 1. lib. 1. cap. 3. n. 26.* Et alia possent reddi ratio, quia convenit reipublice, ne subditi depauperentur, & prodigaliter utantur substantia sua, §. *Sei & major. infinitat. de bit qui sunt sui, vel alieni juris, autentica, ut iudices sine quoquo suffragio, §. consideravimus, collat. 2.* & hæc rationem tradit Bald. in l. illud, C. de

facto sanctis Eccl. col. 5. q. 5. & cum refert Anton. Gomez ubi proxime.

De jure, infirmatio donationis fit hoc modo, quod donator coram iudice comparet, & voluntatem suam manifestat, dicens, se velle tal. m. donationem facere, quod in scriptis redigatur a tabellione, & in facienda infirmatione, nulla cautæ cognitio, aut iudicis decretum, vel licentia, nec alia iudicaria requiritur solemnitas, quia est actus merè voluntarie infirmationis, l. *donatio. l. data. l. in donationibus, C. de donat. Barthol. in l. modo d. infirmationis, q. 10.* Anton. Gomez d. *tom. 2. variat. cap. 4. n. 6. in fine.* Guisio Paq. *decis. 325.* *Cancer variat. par. 1. cap. 8. n. 6.* & 7. Hermosilla in l. 9. tit. 4. par. 5. *gloss. 1. n. 27.* & 17. Amaya in l. 1. C. de *apocrib. publicis, lib. 10. n. 20.* Pellizarius in *manual. regul. tom. 2. tract. 8. cap. 7. n. 69.* In Regno infirmatio aliter debet fieri, quia non solum donator, sed & donatarius etiam tenentur comparere coram iudice ordinario, & jurate donator, quod donationem fecit liberè, absque metu, aut fraude, & donatarius, quod non inducit fraudulenter donatorem, ut donationem faceret, neque procuravit alicujus ope fraudulenter donationem sibi fieri, quo factio ordinarius iudex suam interponere debet autoritatem, & decretum in scriptis, d. *For. 22. rubr. de donationib. tradit proximi D. Leon tom. 1. decis. 110. n. 19.*

Debet infirmari, non solù donationes, quas in sui figura, & appertentia cõstat donationes, & meras liberalitates esse, sed etiam liberationes, vel remissiones debiti, ex causa donationis, aut renunciationis iurium, aut rei pretiosæ in favorè alicujus personæ, l. *in adibus, ff. de donat. & ibi Gloss. & cõmun. DD. l. si maritus ff. de oblatione ob causam, gloss. in l. si quis obligat. d. regul. juris, & in l. 1. §. 1. ff. quibus modis pignus, vel hypotheca, Barthol. in l. modo d. infirmat. d. donat. col. 1. & 2. q. Camar. de infirmationib. 2. part. q. 13. Tiraquel. in l. si unquam C. de revocandis donat. in verb. *donatione largitus, n. 144.* Clatus in §. *donatio, q. 16. n. 2.* Mozzius de *contractib. cap. de substantialis, n. 17.* Anton. Gomez d. *tom. 2. cap. 4. n. 9.* Covarrub. *variis. lib. 2. cap. 4. n. 9.* Matieño in l. 7. tit. 10. l. 1. §. 4. *recopilat. gloss. 6. n. 6.* Borel. in *summa decis. 3. part. tit. 11. n. 93.* & 18. Anton. Gomez d. *tom. 1. cap. 8. n. 4.* Hermosilla in l. 9. tit. 4. *gloss. 15. ex n. 5.* Ciriac. *controverf. 128. n. 16.* Emmanuel Barthol. ad *ordination. l. 4. tit. 62. n. 1.* Antonel. *de tempore legal. lib. 1. cap. 34. n. 22.* Oñate de *contractib. tom. 2. tract. 10. disp. 30. n. 134.* Card. de Luca de *donationib. d. cursu 60. n. 16.* & de *decimis, d. f. 3. sub n. 17.* & de *renunciatione, d. f.**

discurso 6. n. 38. Burat. *decis. 640. n. 4.* Urceol. *consultat. forens. cap. 48. n. 1.* & 2. & de *transfacionib. quest. 67. n. 3.* & 10. Bonden. *de jure controverf. collat. 8. n. 57.* Antuzc de *donat. tom. 1. lib. 1. prelaud. 2. n. 27.* Unde, renunciatio legitime debet infirmari, ut declaravit Senatus sententia per Daza, die 19. Decembris 1615. inter Clerum Ecclesiæ Parochialis Villæ de Morella, & Galpatrem Pedro. Et si ille cui fuerunt bona donata, restituerit illa, debet infirmari restitutio infirmitatis Senatus publicata per Alreus, die 5. Febr. 1611. inter Don Antonii Ferrer, & D. Martinum Giron de Reboliedo. Debet etiam infirmatio super re liquida, ex causa donationis factæ, infirmari nam licet in vera transfacione de re dubia, non sit necessaria infirmatio, Petrus Franciscus Lingiois *decis. 50. quest. 2. n. 13.* Rota coram Manzaneda *decis. 572. n. 8.* Urceol. de *transfacionib. quest. 97. n. 5.* Tamen quando transfacio fit super re liquida, meram sapit donationem, & non consideratur transfacionis contractus, debet infirmari sicut mera donatio, Anton. Gomez *diel. tom. 2. cap. 4. n. 9.* Meneles in l. *profer. C. de transfacionib. n. 12.* Curia Piliana *lib. 2. cap. 20. n. 2.* In additionibus, Hermosilla *gloss. 15. l. 9. tit. 4. part. 5. n. 9.* Valeron de *transfacionibus, tit. 6. quest. 2. n. 56.* Cardinal de Luca de *donationibus, d. cursu 60. n. 36.* Urceolus de *transfacionib. d. quest. 67. n. 21.* & 22. Idem erit dicendum de cessione iurium ex causa donationis factæ, nam debet infirmari, uti donatio ipsa, Gozadin. *consil. 87. n. 9.* Tiraquel. *tit. 495. cap. 6. vers. infirmatio, juxta textum in Principis favore teudum est, cap. 14. Intrigiliol. consil. 7. n. 37.* & 38. Olea de *cessione iurium, tit. 8. quest. 1. n. 16.* Tondut. *resolut. civilium, cap. 57. n. 21.* Antonel. *de tempore legal. lib. 1. cap. 34. n. 22.* Et generaliter requiritur hæc infirmatio, in quolibet donatione, quamvis sit in contractu quolibet oneroso emptiois, transfacionis, vel simili, Tondut. *ubi proxime n. 22.* & pariter in quolibet renuntiatione, que fit juris qualitati, Paulus Galerat. de *renuntiatione, lib. 1. cap. 4. n. 107.* Burat. *decis. 640. n. 3.* Urceolus *consultat. forens. cap. 48. n. 1.* & 2. & de *transfacionib. quest. 67. n. 3.* Quia hujusmodi renuntiationes juris qualitati, semper induite sunt natura donationum, Hodierne ad *Surdum decis. 70. n. 12.* Joann. Antonel. *de tempore legal. lib. 1. cap. 34. n. 22.* Bertrando *infirmat. Camar. de infirmatione, q. 37. n. 18.* Georgius *allegat. esp. 7. quest. 138. n. 36.* & *quest. 41. n. 68.* & 69. Tondut. *ubi proxime, n. 15.* Merlin. *part. 1. cap. 32. n. 12.* Idem tene de pacto, de non petendo, nam debet infirmari, DD. in l. *creditor, C. de pactis, Bartozold. claus. 33. gloss. 6. n. 22.*

Clarus in §. *donatio, q. 16.* Burat. *diel. decis. 640. sub n. 3.* Urceol. de *transfacionib. q. 67. n. 4.*

Ex adverte autem multe reperitur donationes, quæ infirmatione non indigent, ut in quacunque summa valeant, ut si donatio facta fuerit à Regibus, aut Primogenito Regis, vel ejus uxore, quia similes donationes absque infirmatione validæ sunt, l. *illud quod 16. C. de factis sanctis Ecclesiis, l. Sancionibus, tam Imperialibus, Or. diel. For. 22. rubr. de donationibus, ibi.* De ei qual. *empere exceptam los casus tanfolament sequunt. Primerament, de donacõ feta per Nos, õ per la Reyna, õ per Primogenit nostre, õ mulier de aquell.* Anton. Gomez *diel. tom. 2. cap. 4. n. 10.* Cevallos *com. contra com. quest. 222. n. 9.* Molina de *justitia, & jure, disp. 279. Azcovedo in l. 1. tit. 8. lib. 5. recopilat. n. 8.* Borel. *de tempore legalis, lib. 1. cap. 34. n. 25.* Menochio *consil. 1. n. 375.* Barbola in *colleccian. ad text. in diel. l. illud 16. C. de factis sanctis Ecclesiis, n. 12.* Hermosilla in *diel. l. q. tit. 4. part. 5. gloss. 1. ex n. 36.* Antonel. *de tempore legalis, lib. 1. cap. 34. n. 25.* Knipichil. *de fideicommiss. cap. 6. n. 65.* Oñate de *contractibus, tom. 2. tractat. 10. disp. 30. n. 143.* Leoncil. *de privilegiis pauperum, privileg. 91. part. 2. verbo, donatio, n. 11.* Carpozovius in *iurisp. forens. part. 2. consil. 12. definit. 16.* Cardinal. de Luca de *donat. d. cursu 60. n. 47.* Castejon in *alphan. verbo, donatio, n. 34.* Antuzc de *donat. tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 28.* Mostazo de *causis piis, tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 39.* Idem de donatione facta per privatum in Principis favore teudum est, *Authent. Item, C. de donationib. ibi.* Item, & à *privatis in Primogenito, etiam cessantibus actis fit donatio.*

Omnes donationes, que sunt ex causa dotis, ut valide iudicentur, non indigent infirmatione, & pariter propter nuptias donationes, que sunt in capitulis maritalionibus, l. *final. & ibi gloss. verbo, inagere, C. de jure dotium, Authent. eo decursu, C. de donat. propter nuptias, diel. For. 22. rubr. de donat. ibi.* *consuetudo de dot. feta per pap. õ mare, õ altera quavisq. persona, õ fili. illud aliter qual. serva qualisq. persona, d. f. 3.* Suraus *decis. 214.* Caputaquensis *decis. 119. part. 3. Corfict. consil. 29. n. 1.* Barbola in l. 1. *ff. soluto matrim. part. 1. n. 12.* Gratian. *disceptat. 297. n. 7.* Rota *decis. 377. n. 5. part. 2. 201. n. 11.* Borellus in *summa decis. part. 2. tit. 11. n. 143.* Novel. *de dote, privileg. 47. n. 2.* Fabro in C. *lib. 3. tit. 20. Cutel. de donat. d. f. 1. special. q. 4. n. 2.* & *spec. 5. n. 1.* Barb. in *colleccian.*

Flan. ad text. in l. final. C. de jure dotium, n. 2. cum sequentibus. Fontanell. de pasci nuptialibus, claus. 4. §. 29. Toudut. resol. civil. cap. 57. n. 23. cum sequentibus. Meli observat. 9. n. 7. Bocius de dote, tom. 1. cap. 8. n. 8. cum seqq. Altogradus consil. 57. n. 31. Antonel. de tempore legal. lib. 1. cap. 34. n. 28. Onate de contrah. tom. 2. tract. 10. disp. 30. n. 30. Cardinal de Luca de donat. disp. 60. n. 45. Antunez de donat. tit. 1. lib. 1. cap. 3. n. 35. Callejon in alfab. verbo donatio, n. 4. Et procedit, non solum quando donatioes ex causa dotis sunt etiam matrimonium, & in tabulis nuptialibus, sed etiam quando matrimonio constante, & jam contracto factæ sunt, ut Senatus declaravit sententia per Arbizu, die 24. Decemb. 1590. inter Ludovicum Grimaldo, & Franciscum Dionysium Siches, & alia per Alreus, die 27. Febr. 1598. inter Elisabethem Angretola, & Michaeliem Angretola, & Joannam Mata; & alia per Alreus, die 19. Octobr. 1625. inter Joannem Torres, & D. Joannem Vich.

16 Sed quid erit dicendum in donatione contemplatione matrimonii facta; videtur enim donationem hanc ad sui validitatem infirmam esse, si, donatio 25. C. de donation. & docent per hunc text. Tiraquel. in l. si unquam, n. 241. C. de reccasuali donationibus. Surdus consil. 36. n. 24. Giovagnon. consil. 82. n. 51. lib. 1. Gabuili consil. 57. n. 11. lib. 2. Merenda controversiar. lib. 7. cap. 40. Contrarium tenent multi docentes donationem contemplatione matrimonii factam, non indigere ad sui valorem infirmatione aliqua, Rota dicitur per. desil. 125. part. 1. Seraphin. desil. 201. Affiliis desil. 154. Franchis desil. 62. Gratian. discept. for. cap. 297. n. 3. & cap. 984. n. 3. Molino de ritu nuptiar. lib. 3. quæst. 34. n. 27. Cutel. de donat. contemplat. matrimonii, discursu 1. tract. 7. disc. 7. part. 1. n. 13. & 62. & discursu 2. part. 15. n. 5. Toudut. dicit. cap. 57. n. 29. Merlin. centur. 2. controver. 60. n. 3. & pro hac opinione videtur in Regno, Forus 22. rubr. de donationib. libi Item, de donatioe facta et tempore, & per rubro, & contemplatio de matrimonio.

18 Ex supradictis opinionibus non est indifficile scire, quænam verior in puncto juris sit, sed in praxi, ita possunt admitti, nam si donatio facta reperitur contemplatione matrimonii certi, contrahendi cum certa, & distincta persona, quia talis donatio pars contractus dotis censetur, & cum eo confunditur, taliter, ut affimat ipsius naturam non est necesse, quod infirmetur, & in hoc calu venit intelligendus forus røtter. Et hoc procedet, etiam si donatio contemplatione matrimonii certi facta fuerit cõstante matrimonio, ex Senatus sentent. publicata per Alreus,

cap. 4. de donationib. n. 11. Burat. desil. 333. n. 8. & ibi addentes, Toudut. resol. civil. cap. 57. n. 21. Antonel. de tempore legal. lib. 1. cap. 34. n. 75. cum sequentibus. Onate de contrah. tom. 2. tract. 10. disp. 30. n. 135. Cardinal. de Luca de donationib. discursu. 60. n. 31. & 32. & de renuntiatione discursu. 6. n. 28. & 33. Et quod in his repudiationibus jurium de futuro non requiritur infirmatio judicavit Senatus sententia per Alreus, die 22. Maii 1610. inter creditores Villæ de Gandia, & Peregrinum Cathala. Sed hæc non intelligas post acceptationem hereditatis, & acquisitionem bonorum hereditarium, nam renunciatio illorum non erit valida absque infirmatione. Ut dixit Senatus sententia per Alreus, die 13. Octobris 1629. inter Joannem Bianco, & Decrasioham Bianco, & alia die 16. Decembris 1630. inter eadem partes.

20 De donatione remuneratoria, tradunt communiter DD. non indigere infirmatione, si meritorum expressio, fida reperitur in ipsa donatione, Anton. Gomez d. cap. 4. n. 10. Garcia de donatione remunerator. n. 5. cum seq. Donel. lib. 10. commentar. cap. 1. & ibi Olvald. lit. O. Müllinger. centur. 4. observat. 75. Anton. Gabriel. tit. de donationib. consil. 1. ex n. 23. Onate de contrah. tom. 2. tract. 10. disp. 30. n. 171. Cevallos quæst. 232. n. 8. Mastic. de tacit. & ambig. conventionib. lib. 13. tit. 15. n. 31. Gratian. discept. forens. cap. 657. ex n. 51. Hermosilla in l. 9. tit. 4. partia 5. §. 2. §. 15. n. 16. Fabel de errorib. pragmatice. de casu 77. error. 8. Merlin. desil. 699. n. 34. Rota desil. 186. part. 12. recentissim. n. 4. Altograd. consil. n. 31. Reynoso observat. 31. n. 14. Antunez de donationib. tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 37. Carpozovius in jurisprudent. forens. part. 2. consil. 12. desinit. 15. n. 5. Cardinal. de Luca de donationib. discursu. 20. n. 6. & 8. & discursu. 60. n. 41. Pechii de aqueductu, tom. 2. cap. 9. q. 7. n. 5. Moltazo de causis piis, tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 39. Carol. Anton. de Luca in annotationibus, ad Gratian. cap. 355. n. 1. Et videtur de mente Senatus, nam sententia per Alreus, die 3. Julii 1623. inter Ursolam Gil, & de Bener, & Paulam Bener, & de Serrent judicavit remissionem debiti in remunerationem, aut satisfactionem, non indigere infirmatione. Sed apud nos, ut prædicta donatio valeat infirmari debet, ut cavetur, in dicit. For. 22. rubr. de donationib. libi Declarans que forma, que est facta per quoslibet remuneratio, paga, & satisfactio, sit necessaria infirmatio, segons la forma del present fur.

22 Pari modo non est necesse, quod infirmetur ad sui validitatem donationes factæ Ecclesiis, aut ad pias causas, l. illud 16. C. de Sacerdotib. Ecclesiis, l. sanctimus 34. §. excep-

79
tit. C. de donationib. ibi: Exceptis donationibus, tam imperialibus, quam his, que in causis piissimas procedunt, &c. Anton. Gomez d. cap. 4. n. 10. Duchas regul. 4. limit. 6. Clarus in S. donatio, quæst. 17. n. 1. Mozzius de contrah. tit. de donationib. cap. de substantiabilibus, n. 15. Surdus de alimentis, tit. 8. privileg. 62. n. 8. Genuensis præst. Ecclesiasticæ. Trifsenio. quæst. 196. Farinac. novissimar. tom. 1. desil. 458. n. 7. Molina de justit. & jur. disp. put. 179. tom. 2. Hermosilla in l. 9. tit. 4. partia 5. §. 12. n. 1. Barbof. de jure univers. Ecclesiasticæ. lib. 3. cap. 13. sub n. 12. Castillo de alimentis, cap. 11. n. 8. Latrea tom. 2. desil. 66. n. 22. Latissimè cum multis prædictis Barb. in collect. ad text. in l. illud, C. de Sacerdotib. Ecclesiis, Burat. desil. 7. n. 9. & desil. 584. n. 15. Emmanuel Barbofa in remissionibus. Doctorum, tit. de donationib. infirmatis. ad tit. 62. ordinationis Regiæ, n. 5. Spada. conf. 139. n. 10. lib. 3. Spetel. desil. 10. n. 10. cum sequentibus. Diana part. 3. tract. 5. resol. 107. Layman. tractat. 4. part. 3. cap. 1. n. 2. Sanchez consilior. moral. lib. 4. cap. 41. n. 7. Bellizar. in manual regular. tom. 2. tractat. 8. cap. 7. n. 69. Carol. Carutius in syloa term. arb. 9. n. 28. & 29. Onate de contrah. tom. 2. tractat. 10. disp. 30. n. 141. Leoncil. de privileg. pauperum, tit. 9. ex n. 171. Cevallos quæst. 232. n. 8. Mastic. de tacit. & ambig. conventionib. lib. 13. tit. 15. n. 31. Gratian. discept. forens. cap. 657. ex n. 51. Hermosilla in l. 9. tit. 4. partia 5. §. 2. §. 15. n. 16. Fabel de errorib. pragmatice. de casu 77. error. 8. Merlin. desil. 699. n. 34. Rota desil. 186. part. 12. recentissim. n. 4. Altograd. consil. n. 31. Reynoso observat. 31. n. 14. Antunez de donationib. tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 37. Carpozovius in jurisprudent. forens. part. 2. consil. 12. desinit. 15. n. 5. Cardinal. de Luca de donationib. discursu. 20. n. 6. & 8. & discursu. 60. n. 41. Pechii de aqueductu, tom. 2. cap. 9. q. 7. n. 5. Moltazo de causis piis, tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 39. Carol. Anton. de Luca in annotationibus, ad Gratian. cap. 355. n. 1. Et videtur de mente Senatus, nam sententia per Alreus, die 3. Julii 1623. inter Ursolam Gil, & de Bener, & Paulam Bener, & de Serrent judicavit remissionem debiti in remunerationem, aut satisfactionem, non indigere infirmatione. Sed apud nos, ut prædicta donatio valeat infirmari debet, ut cavetur, in dicit. For. 22. rubr. de donationib. libi Declarans que forma, que est facta per quoslibet remuneratio, paga, & satisfactio, sit necessaria infirmatio, segons la forma del present fur.

tit. 62. ordinationis Regie, n. 2. Leonici, d. privileg. 91. n. 11. Anton. de donationib. tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 58. Et Senatus judicavit donationem factam pauperibus, non indigere infirmatione, si ratione alimentorum facta fuerit, sententia per Daza, die 5. Julii 1628. inter creditores Domini Guionensis Angreola, & ipsam Donniam Guionarem. Quod etiam procedere dicitur, quando donans expresse dixerit, quod infirmatur donatio, ut sententia per Daza, die 10. Februarii 1629. inter eadem partes. Sed si donatio alimentorum causa non fuerit facta pauperi, dicit Senatus infirmandam esse, quando reperitur facta ab illo, qui non habebat obligationem sibi, ut iudicata sententia, die 5. Julii 1628.

85 Ex doctrina supradicta inferitur, quod donationes facte pro ingressu religionis, non indigent infirmatione, etiam si per viam renuntiationis emanata fuerint, & vive ante susceptionem habitum religionis, si ve post illius susceptionem fiat, nam utroque in casu sunt donationes piæ, & sicuti donati ones pro dote, aut pro matrimonio carnali non infirmantur, ita pro dote, & ut donatione contemplatione matrimonii iustitialis infirmari non debent, cum valeat argumentum a matrimonio carnali ad spirituale, autem, nisi rogati, C. ad S. C. Trebellian. cap. penult. & ultim. de transf. lit. pralator. cap. cum inter Canonicos, de elec. Futarius de substitut. quest. 429. n. 22. Sese de infirmar. decis. 115. n. 2. & multi apud Barcebotan loco 70. Et quod prædictæ donationes non indigent infirmatione, docent Manent, conf. 58. n. 18. Catel. de donationib. tractat. 1. discurf. 2. part. 3. a. n. 3. Borat. decis. 461. n. 1. & per tot. Gratian. disp. forens. cap. 975. n. 33. Duran. decis. 121. Oca de cessione jurium, tit. 4. quest. 3. n. 12. Roxas decis. 140. n. 3. & 4. P. Lizet. in observat. ad Cast. lib. 1. cap. 11. n. 9. Antonel. de tempore legal. lib. 1. cap. 34. n. 37. Cardinal. Ottobon. decis. 10. n. 48. Cardinal. de Luca de donationib. discurf. 60. n. 44. Idem erit tenendum in donatione facta, pro captivorum redemptione, nam quia ex causa pia, valebit absque infirmatione, diei. l. Sinectione 34. §. exceptis, Cod. de donationib. Anton. Gomez. d. tom. 2. cap. 4. n. 10. Meli. de tempore legal. tom. 2. a. p. 179. Bribota ad text. in dict. l. illud 16. Cod. de Sacrosanct. Eccl. tit. 4. Hermosilla in l. 9. tit. 4. part. 5. gloss. 12. n. 1. Pichardo in retractione a. tit. ff. de substitut. cap. 2. n. 15. Antonel. de tempore legal. d. lib. 1. cap. 34. n. 24. Obiæ de contrahib. tom. 2. tractat. 10. a. p. 30. n. 149. Carpozovius in jurispr. forens. par. 2. conf. 112. disp. 15. n. 1.

Sed non levis potest omni dubitatio adversus supra tradita, ex nostro fur. 22. rubr. de donationib. nam in foro cavetur, quod tantum sint exempta ab infirmatione, donationes à Principe factæ, & primogenito, & eorū uxoribus, & illæ, quæ ex actis causa sunt, aut contemplatione matrimonii, & non alia; ibi: *Del qual tempo exceptam los casos tanfolidament segunt, & c. e no altres cosas*: Ergo videtur, quod donationes ex causa pia, & pro religionis ingressu, & ceteræ alia, debent in Regno infirmari, cum in foro non sint exceptatæ, sed huic dubio facilius satisfacies dicendo, quod licet in foro non fiat expressa mentio piamitarum donationum, ut excepta censetur donatio pro ingressu religionis, sufficit, quod excipiatur in foro donatio contemplatione matrimonii carnalis, cum de illa dispositum, excipatur dispositum etiam de alio. Et respectu donationum piamitarum, etiam in foro non specificentur, excepta etiam iudicari debent, quia jure communi non est necesse quod infirmantur, per text. in dict. l. Sinectione 34. C. de aonatiomb. Unde etiam in foro non excipiatur, earum exceptio remaret sub dispositione juris communi, uti casus omiffus, ex l. comm. assilms 3. 10. cum vulgat. ff. de liberis, & postulantibus. Neque facit illud, quod dicitur in foro, videlicet quod non excipiatur alia donationes, nam non debet intelligi de his, quæ jure communi exceptæ jam reperuntur, sed de aliis, quæ sub dubio cadere poterant, an essent exceptæ; & ratio non est indifficilis, quia statutum nostrum, non faciens expressam mentionem dispositionis juris communi, non censetur illi derogare, etiam si generaliter, præter relictos totos loquatur, cap. ex parte de capitis nonabiter. cap. non nullis, §. 1. in fine de re scriptis, & frances de Uruteguy in postoral. regular. part. 1. disp. 4. n. 10. & in post. lib. ultimo, part. 1. tract. 5. quest. 2. n. 15. Hieronym. Ecuand. de Ocio in re p. tit. cap. 1. de juralis, n. 10. Brunus Catharin. in princ. regular. tit. 3. cap. 3. prop. 8. Rota apud Paul. Rubellum tom. 1. decis. 350. n. 28. & tom. 12. decis. 223. n. 14. & decis. 334. n. 4. Egnand. ad text. in cap. ex parte 3. de capitis nonabiter. n. 14.

29 Ex quibus tenet, quod licet juxta doctrinam multotum, donatio ob causam valeat absque infirmatione, Burd. de aliment. tit. 8. princ. 62. n. 8. & decis. 290. n. 19. Caldas Pelecyta conf. 19. n. 10. Borel. in summa de cession. tit. de infirmam. donationib. n. 139. & 140. Gratian. disp. forens. cap. 82. n. 25. & cap. 355. n. 17. Ferrar. decis. 358. par. 2. tom. 1. n. 5. Castilio de olivac. decis. 11. n. 8. Cypriac. contrav. 128. n. 108. & 109. Hermosilla in l. 9. gloss. 15. n. 15. tom. 1. Urceol. de trans. in jurispr. forens. par. 2. conf. 112. disp. 15. n. 1. fact. quest. 67. n. 16. Rota decis. 434. par. 13. re.

30 ridentissimar. n. 26. Carol. Anton. de Luca ff. eod. l. 28. ff. quibus modis usufructus, & c. Et nequit hactenus, quod donationes non excedentes summam quinque mille solidorum, non indigent infirmatione, licet casus, post veterum iuriconsultorum alterationes, definitus fuit ab Imperatore Justiniano, in l. sanctimus 34. §. si quis autem 4. C. de donationib. ibi: *Si quis autem talem accepit donationem, in qua stipulatus fuerit, annuam quandam sibi præstari quantitatem tanta summa, qua non excedat legittimum donationis modum, multas fecisse donationes ex particulari donatione, multas fecisse donationes existimandum sit, & eas actis non indigere, an ex totius stipulationis fundamentis, & anam esse donationem putandum, & proculdubio monumentorum observatione vallandam, quæ veteres quidem, satis abundeque variaverunt, nos autem omnia certa divisione concludimus, ut si hujusmodi quædam fuerit donatio, ut intra vitam personarum stet, vel dantis, vel accipientis, & multa intelligatur donationes, & liberæ, à monumentorum observatione, incertis atque fortuna excitas hoc nobis suggestit, & ut possibile sit, annis annis tantummodo, vel brevioris, vel etiam amplioris temporis metas supervivere, vel donatorem, vel eum qui donationem accepit, & ex hoc inveniri, etiam totam summam donationis non excedere legitimam quantitatem, Docent Barthol. & Bald. & communiter DD. Sueda conf. 237. n. 13. lib. 2. Burat. decis. in dict. l. 34. Azo in summa Cod. tit. de donationib. Rimm. junior in §. 1. num. 295. in fine, de donationib. Gabriel. tit. de donationib. com. disp. 1. n. 35. Carpan. ad statut. mediolan. cap. 314. n. 102. Gratian. disp. forens. cap. 355. n. 10. Castilio de aliment. cap. 11. n. 7. Rota decis. 292. num. 27. par. 6. recentissimar. Tondus. quest. civil. cap. 56. nu. 14. Antonel. de tempore legal. lib. 1. cap. 34. nu. 70. Obiæ de contrahib. tom. 2. tract. 10. disp. 30. n. 138. Cardinal. de Luca de donationib. discurf. 38. n. 12. & discurf. 60. n. 33. Et non est extra propositum quod judicavit Senatus sententia per Altres, die 10. Novembris 1632. inter Illustræm Ducem de Bexar, & Doctorem Cabanes, nempe donationem factam in chyrographo ad hoc, ut donatarius uteretur per spatium aliquod certi temporis bonis donatis in remunerationem servitii præstiti, & quod acta præstabat, non indigere infirmatione, neque aliis solemnitatibus, & requisitis in donationibus necessariis.*

31 In secundo vero casu, & quando donatio annuæ quantitatis non fuerit ad vitam donantis, aut donatarii, sed ad hæredes, & ultra vitam donatoris, aut donatarii, an tenentur impetpetuum? in primo casu non eget infirmatione, nam quotannis, censetur donatio oivera, & separata. argum. text. in l. cum in annos singulos 11. ff. de annuis legat. l. 4.

ff. eod. l. 28. ff. quibus modis usufructus, & c. Et nequit hactenus, quod donationes non excedentes summam quinque mille solidorum, non indigent infirmatione, licet casus, post veterum iuriconsultorum alterationes, definitus fuit ab Imperatore Justiniano, in l. sanctimus 34. §. si quis autem 4. C. de donationib. ibi: *Si quis autem talem accepit donationem, in qua stipulatus fuerit, annuam quandam sibi præstari quantitatem tanta summa, qua non excedat legittimum donationis modum, multas fecisse donationes ex particulari donatione, multas fecisse donationes existimandum sit, & eas actis non indigere, an ex totius stipulationis fundamentis, & anam esse donationem putandum, & proculdubio monumentorum observatione vallandam, quæ veteres quidem, satis abundeque variaverunt, nos autem omnia certa divisione concludimus, ut si hujusmodi quædam fuerit donatio, ut intra vitam personarum stet, vel dantis, vel accipientis, & multa intelligatur donationes, & liberæ, à monumentorum observatione, incertis atque fortuna excitas hoc nobis suggestit, & ut possibile sit, annis annis tantummodo, vel brevioris, vel etiam amplioris temporis metas supervivere, vel donatorem, vel eum qui donationem accepit, & ex hoc inveniri, etiam totam summam donationis non excedere legitimam quantitatem, Docent Barthol. & Bald. & communiter DD. Sueda conf. 237. n. 13. lib. 2. Burat. decis. in dict. l. 34. Azo in summa Cod. tit. de donationib. Rimm. junior in §. 1. num. 295. in fine, de donationib. Gabriel. tit. de donationib. com. disp. 1. n. 35. Carpan. ad statut. mediolan. cap. 314. n. 102. Gratian. disp. forens. cap. 355. n. 10. Castilio de aliment. cap. 11. n. 7. Rota decis. 292. num. 27. par. 6. recentissimar. Tondus. quest. civil. cap. 56. nu. 14. Antonel. de tempore legal. lib. 1. cap. 34. nu. 70. Obiæ de contrahib. tom. 2. tract. 10. disp. 30. n. 138. Cardinal. de Luca de donationib. discurf. 38. n. 12. & discurf. 60. n. 33. Et non est extra propositum quod judicavit Senatus sententia per Altres, die 10. Novembris 1632. inter Illustræm Ducem de Bexar, & Doctorem Cabanes, nempe donationem factam in chyrographo ad hoc, ut donatarius uteretur per spatium aliquod certi temporis bonis donatis in remunerationem servitii præstiti, & quod acta præstabat, non indigere infirmatione, neque aliis solemnitatibus, & requisitis in donationibus necessariis.*

te, vel donatoris, vel ejus qui donationem accepit, tunc et, quasi perpetua donatione, & opulentiorum esse efficientem: Et una intelligatur donatio, & quæsi-
 dentibus donationibus cumulata, excedere legiti-
 mum modum, & omnimodo acta deponere, & aliter
 minimè convalere. Docent Salicetus in dict. l. faneimus, num. 13. Azo in summa
 Cod. tit. de donationib. n. 9. Gratian. dist. cap. 357. n. 9. Belon. conf. 58. n. 105. Cati-
 llo de aliment. dist. cap. 11. n. 7. Antonel. in dict. cap. 34. n. 70. Onate dist. disp. 30. n. 138.

33 Si donator non vellet infirmationem donationis facere, nequit invitus compelli. Gratian. disceptat. forens. tom. 3. cap. 531. n. 3. Aylton. in addit. ad Gomezium dist. tom. 2. cap. 4. n. 7. Antonel. de tempore legali, lib. 1. cap. 34. n. 3. Idem erit in donatario, qui invito decessit non confectus, final. Cod. unde legitimi, l. hoc iure, §. non potest, de ad-
 nationib. l. invito, l. iure, §. quod curque, de reg. juris, & si donator moriatur antequam infirmetur donatio, non poterit infirma-
 tio fieri. Rebut. de donationib. novissim. art. 1. glof. ultim. n. 3. tom. 2. fol. 283. Bald. conf. 167. n. 5. lib. 5. Sarus conf. 9. a. num. 53. usque ad 56. Thule. pract. tom. 4. verbo infirmatio, conclud. 195. n. 39. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 531. n. 2. & 26. & tom. 4. cap. 783. n. 5. cum sequentibus. Aylton. ubi proxime, Anton. de Canar. de infirmat. par. 1. quest. 29. Cytia. controvers. lib. 1. n. 75. Antonel. de tempore legali, lib. 1. cap. 34. n. 2. B. vanden. de iure controvers. collat. 8. nu. 26. Rubens de testamentis, cap. 91. n. 32. Cardinal. de Luca de donationib. discurs. 60. n. 18. Antunez de donationib. tom. 1. lib. 1. prelat. 2. n. 30. Tondut. resolut. civil. cap. 57. n. 5. ubi num. 6. Limitat casu in quo a-
 iutatio fuerit designatus tempus trium, & quatuor mensium, ad infirmandum donationem, nam tunc ait infirmari posse mortuo donatore, & hac est doctrina Fortet in addition. ad Guid. Pap. dist. 325. Idem erit dicen-
 dum, si donatarius mortuus fuerit ante infirmationem, nam non poterit ab ejus hærede peti donationis infirmatio. Baldus dist. forens. dist. cap. 783. n. 10. & 11. facultas enim infirmandi donationem, non competit hæredi. De eius in l. hæredem, §. non, de reg. juris, in Aretin. conf. 123. in x. dubio, Menoch. conf. 1222. n. 3. & 4. Gratian. ubi proxime, n. 5. imo iuxta forum, per dona-
 tum ipsum, & donatarium personaliter debet infirmatio fieri, dist. for. 22. rubr. de donationib. quia cum metus, aut timor in animo consistat, & donator, debeat explicare in in-

firmationis actu, non fecisse donationem timore, aut metu, nequit hæc explicatio fieri ab hærede, cum ea que in animo constituit, per alios nequeat explicari, neque iste affectus animi, in hæredem transire potest, l. servus commaniti, §. final. ff. de adquirenda poss. Tiraquel. de retractu, §. 1. glof. 10. n. 94. Sardus dist. 89. n. 10.

Ex supradictis observat, quod solus donator, & donatarius possunt petere, & facere infirmationem donationis, & non alii, ut ex Magonio, & aliis docent Hermosilla in l. 9. tit. 4. partita 5. glof. 16. n. 9. & licet aliqui velint, quod creditor pro suo interesse, possit petere, quod infirmetur donatio, Darc. in l. si res, n. 3. ff. quibus modis pignus, vel hypotheca, ubi Alexand. in additione, tit. D. Monter dist. 42. n. 69. Certius est, non posse creditorem hæc petere infirmationem, nisi donator dederit in ipsa donatione mandatum speciale donatario, aut extra donationem tale dederit mandatum speciale ad infirmandam, debitorum acceptationem habere, quia tunc poterit infirmationem facienda, Gutier. de infirmatione, par. 1. cap. 7. n. 12. & 14. Oica de testam. jurium, tit. 4. quest. 3. n. 16. Quod in nostro Regno non possunt admittit, nam licet iure communi attentio, possit constitui procurator specialiter ad infirmandum donationem, & recte infirmationem faciat talis procurator, Socinus conf. 49. nu. 9. lib. 1. Gutier. de iurament. confirmat. dist. cap. 7. nu. 15. tom. 6. Gratian. discept. forens. cap. 783. n. 1. cum sequentibus. Carpovius in jurispr. forens. par. 2. confit. 43. definit. 4. n. 7. In Regno nequit hæc infirmatio fieri per procuratorem, etiam speciale mandatum habentem, & for. 22. rubr. de donationib. ibi. Precedit impero, & prestat iuramentum, nisi per lo donator in sa propria persona, & no per Procurator alia, encara que b iquez especial mandament, com encara per lo donatori. Et quod per procuratorem non possit infirmari donatio, docent Gratian. discept. 783. Rubens de testam. cap. 91. n. 42. Antonel. de tempore legali, lib. 1. cap. 34. n. 4. & 5. Borden. de iure controvers. collat. 8. n. 88. Infirmatio ista donationum, est actus iurisdictionis voluntaria, Thule. pract. lit. l. conclud. 195. n. 18. & conl. 390. num. 2. Gayl. lib. 2. usque. 123. n. 5. Tondut. quest. civil. cap. 56. n. 5. Antonel. de tempore legali, lib. 1. cap. 34. n. 42. & lib. 4. cap. 9. num. 11. Et quia nullam causam cognitionem desiderat, poterit quolibet die expediri, l. 2. §. dies, ff. quis ordo in bonor. poss. forens. Unde non solum die feriata, sed die dominica, & in honorem Dei fieri poterit, Ioannes Andreas in addition. ad

spe-

Pars I. Cap. III. de Infirmat. Donat.

speculat. tit. de infrumentor. edit. §. porro, Otrad. conf. 253. factum tale est, n. 2. Cantuari. part. 1. cap. 8. n. 6. ex quo inferunt DD. quod ubique poterit infirmatio fieri, & a quocumque iudice, Anton. de Canar. de infirmat. quest. 12. Barthol. in l. modestinus, ff. de donationib. Solo in confitut. Sabaud. tit. de registrat. infrumentor. glof. 1. n. 4. Malcard. de interpretat. statutor. conclud. 7. n. 31. Barut. dist. 76. n. 13. Lamborteng. de contractib. eorum, qua sine certa solemnitate, glof. 2. in orbe mulierum, n. 33. Carpan. ad stat. medicum, part. 1. cap. 324. n. 85. quod respectu loci admittit habemus in praxi, nã infirmatio fit, non solum in curia iudicis ordinarii, sed in domo donatoris, & poterit fieri in vico, & quolibet alio loco, Carpovius in jurispr. forens. part. 2. confit. 12. defuit. 18.

42 Sed quoad iudicem, certius est, solum infirmationem posse fieri a iudice competente, Caneat. ubi proxime, n. 8. Maynard. dist. 56. lib. 2. Charond. lib. 4. resp. 65. Tond. dist. cap. 56. n. 7. Obiæ de contractib. tom. 2. tract. 10. disp. 30. n. 99. & apud nos iudex competens ad infirmationem est ordinarius, sive iustitia, dist. for. 22. rubr. de donat. ibi: O demostada al fudge ordinari. D. Leon tom. 1. dist. 110. n. 19.

43 Sed quis erit iudex ordinarius competens ad hæc infirmationem faciendam? & pro regula, tene, quod iudex ordinarius, cui subicit donator, vel cui subicit res donata, & in illius reperitur territorium, erit competens ad hæc infirmationem faciendam, Guido Pap. dist. 325. num. 1. Menoch. conf. 84. n. 51. Canc. dist. cap. 8. n. 7. Tondut. dist. cap. 56. n. 23. Onate dist. disp. 30. n. 99. Carpov. in jurispr. forens. part. 2. confit. 12. defuit. 18. n. 6. Licet non sit necesse, nam etiam si non subicit res donata, aut donator iudici ordinario, poterit coram illo infirmatio fieri, modo jurisdictionem habeat ordinariam, Carpovius ubi proxime. Si donator fuerit clericus, & donatarius laicus, & bona donata sita fuerint in territorio, ad quod iudex laicus, ut probatur, ex for. 6. rubr. de iurisdictione, infirmatio fieri debet coram iudice laico, & erit si bona donata non fuerint immobilia, ut docent Mart. de iurisdictione, par. 4. cap. 109. per tot. Anald. de iurisdictione, 3. part. tit. unic. cap. 14. n. 16. Tondut. dist. cap. 56. n. 24. si laycus clericus donet, & bona donata sint immobilia, debet infirmatio fieri coram iudice laico, & idem procedit si bona donata non fuerint immobilia, Marta dist. part. 4. cap. 109. Tondut. dist. cap. 56. n. 25. Et si tam donator, quam donatarius clerici fuerint, esto bona donata immobilia non fuerint, poterit infirmatio coram iudice ordi-

nario laico fieri, nã ad infirmationem faciendam non desideratur cognitio cause, ut notat Curia Philippica par. 1. §. 5. n. 28. & 30. Siguenza de clausulis, c. 20. n. 7.

Poterit etiam quocumque in tempore infirmari donatio, tam est velint multo quod solum intra triginta annos poterit fieri, tamen verius, & certius est, quod donatio etiam elapsis triginta annis, & in quolibet tempore infirmari poterit, Canat. de infirmat. quest. 3. Reminald. iustor in §. 1. n. 211. infitut. de actionibus, Mozius de contractibus, tit. de donat. cap. de substantialib. donat. num. 9. Gratian. discept. forens. cap. 783. num. 33. Aylton. in additione, ad Gomezium tom. 2. cap. 4. num. 72. n. 1. Antunez de donat. tom. 1. par. 1. cap. 34. nu. 1. Elapsis autem triginta annis, a die facte donationis, præsumitur infirmata donatio, & censeri debet intervenisse infirmationem, quia solemnitas extinguit, Grabiell de prescriptio. lib. 1. conl. 1. num. 56. Gratian. discept. forens. tom. 2. tract. 10. disp. 30. n. 99. & apud nos iudex competens ad infirmationem est ordinarius, sive iustitia, dist. for. 22. rubr. de donat. ibi: O demostada al fudge ordinari. D. Leon tom. 1. dist. 110. n. 19.

44 Ita fuerint immobilia, quia respectu horum bonorum, tota jurisdictione in Regno residet in iudice laico, ut probatur, ex for. 6. rubr. de iurisdictione, infirmatio fieri debet coram iudice laico, & erit si bona donata non fuerint immobilia, ut docent Mart. de iurisdictione, par. 4. cap. 109. per tot. Anald. de iurisdictione, 3. part. tit. unic. cap. 14. n. 16. Tondut. dist. cap. 56. n. 24. si laycus clericus donet, & bona donata sint immobilia, debet infirmatio fieri coram iudice laico, & idem procedit si bona donata non fuerint immobilia, Marta dist. part. 4. cap. 109. Tondut. dist. cap. 56. n. 25. Et si tam donator, quam donatarius clerici fuerint, esto bona donata immobilia non fuerint, poterit infirmatio coram iudice ordi-

45

46

47

num. 26. Peregrin. *conf.* 76. n. 23. lib. 1. Spada Thuc. *verbo infuatio*, *concluf.* 197. n. 18. Bocac. *in confit. Marcella*, *verbo minor*, *gl off.* 5. n. 17. Mazzus *de contradi.* tit. de donationib. cap. de *substantialib. donationib.*, n. 12. Hedieta *ad Burat. decif.* 70. n. 6. Quafada, & Pius *affert.* 13. n. 79. Contrarium tamen judico tenendum, & posse redde, post oppositam nullitatem, infinuatio fieri, quia est per infinuacionem iuperuenit jus adori ex causa de paterito, conuallat iudicium etiam nullum, *i. si rem mihi aderis*, *ff. final. ff. de pignoratitia actioe*, *l. si mandaueris*, *ff. mandati*, quod procedit, etiam si tale jus iuperuenit pendente appellacione, *Ruin. conf.* 12. n. 8. tit. 4. *haid. in l. per hanc*, *col. 2. n. 6. C. de tempore appellacionis*, n. 8. quod postit donatio inhi uari, est oppositam nullitatem, docent *Concuss. conf.* 221. *Quia in hac causa*, *colom. ultim. in p. n. 1. n. 1. conf.* 36. n. 1. *in 3. Bal. Balthol. inter conf. Suxini conf.* 78. n. 1. Anton. de Canar. *de infinuati. quæst.* 3. *per tot. Riminald. Julior in §. 1. n. 209. repetit. de donationib.*, post Joann. Fabr. *lib. 2. in §. de iure iuris*, n. 5. *ad mandatum*, *Calceratis in l. antiocha*, n. 5. *ad modum de præbit. imperatori offerendis*, *Riminald. Julior conf.* 72. n. 77. *lib. 1. Magon. discept. forens.* cap. 531. *Bucc. conf.* 66. n. 3. *voluum.* 1. *Cyriac. de troceff.* 10. n. 76. *conf. contro.* 128. n. 17. *Antunzæ de donationib.* 1. *part. prælid.* 2. n. 29. *conf.* 3. *lib. 1. n. 531.*

48 Sed an juramentum donationi adiectum, infinuacionis defectum supplet, disputant communiter DD. aliqui tenent non sufficere juramentum, nisi renuatiatio infinuacionis adiciatur, *Cravet. conf.* 119. n. 1. *Mench. conf.* 461. n. 28. *conf.* 465. n. 16. *Gutier. de paronem. confirmator.* cap. 7. *num. 2. Gratian. discept. forens.* cap. 231. n. 11. *conf.* 531. n. 34. *Cyriac. contro.* 10. *num. 47. 79. conf.* 97. *Larrea decif.* 76. n. 40. *Deixart. decif.* 41. *Buccafet. conf.* 110. n. 16. Sed communis Doctorum scola tenet, quod juramentum solum adiectum donationi, supplet infinuacionis defectum, *Anton. Gomez. variat. tom. 2. cap. 4. n. 8. Mozzius de contradi.* tit. de donationib. cap. de *substantialib. donationib.*, n. 29. *Gutierrez. in l. nemo potest ff. de legatis*, 1. *om. 341. Cevalos com. contra com. quæst.* 222. n. 13. *Molina de iustit. conf. iure disput.* 278. *Caucer. variat. dist.* cap. 8. *n. 5. cum sequim. Fachin. controverfar.* lib. 12. *cap. 48. Muta decif.* 25. n. 26. *Anald. de iurif. uic.* 3. *par. tit. unie.* cap. 14. n. 31. *Costa de retrahet. cap. 8. cap. 24. n. 10. Fontan. de patris hospital. claus.* 4. *gl off.* 29. n. 5. *Hern. m. lilla in l. 9. tit. 4. par. 5. gl off.* 15. n. 18. *Thomat. decif. macerat.* 68. n. 45. *Giovagnol.*

nfus factis inter conjunctos, quam in factis inter extraneos, *Binius conf.* 503. n. 81. *Barbol. de iure unio. Ecol. lib. 2. cap. 13. n. 22. Mundus conf.* 19. n. 39. *lib. 2. Guillolm. Anch. de rescript. conf. morator. concl. 48. sub n. 139. l. 5. de rescript. 461. n. 1. Rota decif.* 34. n. 5. *de rescript. 58. n. 45. de rescript. 65. n. 3. de rescript. 118. n. 5. de rescript. 239. n. 3. par. 6. de rescript. 69. n. 14. par. 7. rescript. Barar. dec. 7. n. 5. Buccafet. conf.* 78. n. 18. *de rescript. 110. n. 14. Rojas dec.* 304. n. 8. *Carul. in sivo. term. arb. 9. n. 3. Antonel. de temp. legal. lib. 1. cap. 34. n. 16. Rubens ad Rot. dec. 1. n. 16. in d. for. 21. & Senatus nollet decrevit apud D. Leon d. decif.* 38. n. 3.

Hæc omnia intellige de donationibus inter vivos factis, que incontinenti sortiuntur effectum, aut post donatoris mortem, nam istæ, sunt proprie donatioes inter vivos, & quamvis effectum suum non habeant, nisi post donantis mortem, incontinenti perfecte remanent quoad validitatem, & irrevocabilitatem, & omnes alios effectus, ut notant *Tieaquel. de confit. limit.* 2. n. 18. *Pattifus conf.* 14. n. 9. *lib. 1. Nata conf.* 453. n. 1. *lib. 2. Oldrad. præsumptio.* lib. 3. *præsumpt.* 35. n. 36. *conf.* 37. *Thucif. C. concl.* 789. n. 1. *Amat. resol. forens.* par. 2. *resol. 62. n. 11. conf.* 8. *Aliter tenendum est de donationibus causa mortis, que sunt ab egrotato, in aliquo mortis periculo positæ, veluti navigationis, peregrinationis, belli morbi, pestilentie, facta mentione, & commemoratione mortis, nam hujusmodi donationes non indigent aliqua infinuacione, juxta tex. expressam in l. final. C. de donation. causa mortis, docent *Glof. Bartol. Bald. Angel. Salicet. & communiter DD. in d. final. Anton. de Canar. de infinuacione*, 2. *par. quæst.* 7. *n. 7. Anton. Rub. conf.* 59. n. 1. *Matzar. conf.* 61. n. 11. *Duen. res. regul.* 224. *limit.* 12. *Mozzius de contradi.* d. cap. de *substantialib. donationib.*, n. 15. *Raguell. in comment. ad decif. Justinian. lib. 8. ad l. ultim. C. de donatio. causa mortis*, *Anton. Fabr. in suo Gl. lib. 3. tit. 20. de in officio donationib. de finit.* 6. *Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 8. tit. 2. per Daça, die 29. April. 1609. inter Barbaram Moreno, & de Granada, & Juliã Simo, & alia per eundem die 1. April. 1616. inter Fratrem Sebastianum Garcia, & Hieronymum Baya, & alia inter eadẽ partes publicata, die 27. Julii 1616. Quod limita in donatione contemplacione matrimonii certi, nam licet nulla poterit fieri hæc mortis causa donatio, etiam si excedat summam centum morabatiorum, quia forus intelligi debet de donatione inter vivos, & non de mortis causa donacione, que abique scriptura fieri potest, *d. l. fin. C. de donatio. causa mortis*, *Raguell. & Arnold. Corvin. ubi prox. fori enim semper debent intelligi, & eo modo interpretari, quod minus jus comune contrigatur, l. 2. ff. de ponalib. actioe. Barro in l.***

53 Non poterit deveniri ad infinuacionem, nisi instrumentum publicum de donatione reporiatur factum, nam et si iuris communis regulis actus donationis sine scriptura facte validitatem haberent, & scripturis privatis, aut testibus poterat probari, *alia aut. insit. de donat. l. si aliquis* 13. *C. de donat. docet ex Boer. D. Leo. tom. 1. dec.* 38. n. 1. *Pichard. in d. §. alie aut. insit. de donat.* tamen in Regno, donatio excedens summam centum morabatiorum, vel quinquaginta librarum, quod idem est, si fiat sine intervenca scripturae publicæ, nullius momenti erit, *for. 21. rub. de donat. libi. Nrayib. non pasque for. a alre donacio de cent morabatas in sui meny de carta. l. si bo fa que no baja valor. Refert decitum, D. Leon d. decif.* 38. n. 2. *de 2. dec.* 205. n. 35. de simili statuto mentionem facit, *Antonel. de temp. legal. lib. 1. cap. 34. n. 11.* Et quod donatio excedens summam quinquaginta librarum, si abique instrumento publico facta, nullius fit momenti, iudicavit Senatus sententia per Daça, die 29. April. 1609. inter Barbaram Moreno, & de Granada, & Juliã Simo, & alia per eundem die 1. April. 1616. inter Fratrem Sebastianum Garcia, & Hieronymum Baya, & alia inter eadẽ partes publicata, die 27. Julii 1616. Quod limita in donatione contemplacione matrimonii certi, nam licet nulla poterit fieri hæc mortis causa donatio, etiam si excedat summam centum morabatiorum, quia forus intelligi debet de donatione inter vivos, & non de mortis causa donacione, que abique scriptura fieri potest, *d. l. fin. C. de donatio. causa mortis*, *Raguell. & Arnold. Corvin. ubi prox. fori enim semper debent intelligi, & eo modo interpretari, quod minus jus comune contrigatur, l. 2. ff. de ponalib. actioe. Barro in l.*

omnes populi, n. 6. ff. de iustit. & iure, ubi Jaffon n. 62. Valenz. conf. 23. n. 69. D. Matheu de legit. cap. 11. §. 2. n. 72.

56 Solum remanet advertere, quod nullitas defectus infinuacionis, nequit a tercio opponi, sed solum ipse donator impugnatore potest donationem factam sine infinuacione, Pignatel. Cardin. de Luca de donat. dif. jur. 60. n. 6. Notissimus Doctissimus Senator Bonaventura Trillany de iur. 24. n. 53. Pechii de aquaduct. tom. 1. cap. 2. q. 4. n. 14. Bonde. de iure contro. collect. 8. n. 75. Licet ipse Bonden. n. 78. dicat, posse hanc nullitatem a tercio allegari, & deduci. Item tene de donatorio, nam si praesens reperitur, & acceptans donationis tempore, non potest opponere infinuacionis defectum, neque hinc, neque illius heres, Fond. quasi. Canoniar. tom. 2. q. 96. n. 2. & decidit fuit a Senatu, sententia per Doza, die 9. Martii 1630. inter Augustinum Agramunt, & Conventum Divi Dominici. Quamvis non sine fundamentis, admitti poterat Bondeni doctrina in Regno, quia foris annullat donationem, & quando statum annullat contractum, aut actum, potest nullitas a tercio proponi, Aleat. resp. ff. sub n. 12. lib. 2. Peregrin. conf. 19. n. 19. lib. 3. Cypriac. contr. 205. n. 25. Anton. Gavius conf. 19. n. 6. Pariter mentem tenendum est non posse infinuacioni renuntiari, Anton. Faber. in suo C. lib. 8. tit. 38. de iur. 5. n. 4. Oñate de contr. tom. 2. tract. 10. dif. 30. n. 146. vers. quartus d. bino. Cardin. de Luca d. dif. 60. n. 2. & 20. Carpov. in iur. iur. forens. par. 2. conf. 12. de iur. 14. n. 12. & 13. Et donationem incipere a tercio infinuacionis, & tunc antea, Caneet var. part. 1. cap. 8. n. 20. Sese de iur. 25. n. 10. & Anno a Nativitate Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo septimo, die verno intitulado, 22. mensis Maii, davant la presencia del Magnifico Justicia, e en les causes civiles de la present Ciutat de Valencia, y Juge ordinari de aquella, eo en fa Cort, y Audiencia, personalmente comparegueren F. T. y S. T. infrascriptos, los qualis polaren la escritura de requetta del tenor seguent.

IHS. Davant la presencia de v. m. d. lo Justicia en lo civil de la present Ciutat de Valencia, personalmente constituit F. T. y S. T. dihen, com ab acte rebut per T. Notari en T. de T. mes, y any, lo dit F. T. feu donació de una casa, y T. terres, situades, &c. sots les afrontacions en dit acte contingudes, la qual donació se ha fet a favor del dit F. T. ab los paços, condicions, y obligaciones en dit acte contingudes, al qual fe refereixen; e com semblants donacions, juxta forum fe hajen de infinuar, y manifestar pera validat de aquelles.

Perço ab los presents escrits, dihen, que infinen, y manifesten a v. m. d. y Cort sua lo dit acte de donació, com esfiguen prompts a prelar lo jurament acostumat, quo facto, requirien sien per v. m. d. interposades les sues autoritat, y decret judicials en lo dit acte de donació, y infinuació, y manifestació. Per fer així, &c. compliment, &c. implorant, &c.

Et incontinenti lo Magnifico F. T. Ciudadá, Justicia en lo civil de la present Ciutat, exigi jurament dels dits F. T. y S. T. ço es, lo dit F. T. donador, jura a Nostre Señor Deu, &c. que aquell no es estat inuauit, cedut, fosc, it, ni amencat, pera que es la dita donació, sino que ha fet aquella lliure, y espontaneament, y per les causes, y rahons en dita contingudes, & lens frau, ni per fraudar crehedors alguns, &c. etiam jura lo dit F. T. donatori a N. Sr. Deu, &c. q. si no ha inuauit, cedut, forçat, ni amencat al dit S. T. pera que fes dita donació, huo es q. li ha fet aquella lliure, y et.

11. Antonel. de tempor. legal. d. lib. 1. cap. 34. n. 7: Carpov. in iur. iur. forens. par. 2. conf. 12. de iur. 17. n. 1. Anton. de donat. tom. 1. lib. 1. pre. lud. 2. n. 28. & cap. 3. n. 31. Anton. Faber. in suo C. lib. 2. tit. 4. de transact. de fin. 10. Uicool. de transact. q. 67. n. 20. ubi ex Fabio docet, non ita esse in transacione, nam validitatem habet a die, quo fuit facta, absque eo quod sit necesse speculare infinuacionis diem, ut validitatem habeat, Cutell. de donat. dif. cur. 3. par. 6. n. 15. & 16. Rubens de validitat. legal. cap. 9. n. 28. & 41. Anton. Gavius conf. 19. n. 6.

La practica de hazer citas infinuaciones en el Reyno, es, que el donador, y el donatario comparecen personalmente ante el Justicia civil, y notario, que se ha recibido la donación de tales bienes por T. Notario, pidiendo, que se infine, propuesta una escritura, hecho lo qual se provee que presen el juramento, y en continente el donador jura en manos del Justicia, que hizo la donacion libre, y espontaneamente sin inducción, ni seducción, ni por fuerza, miedo, o amenazas, ni con anima de defraudar sus acrehedores, y el donatario jura tambien, que no induxo, ni engaño al donador para que le hizo, ziera la donacion, ni menos que para ello se hizo fuerza, y amenazas, sino es que libre, y espontaneamente la hizo, sin animo de defraudar los acrehedores, jurado lo qual, y Justicia interpone su autoridad, y queda la infinuación hechada todo lo qual recibe instrumento publico, y se publica delante de testigos el Ecrivano de la Corte, y se continua, y registra en los libros de la Corte, y la escritura, y instancia, y todo lo demás de la infinuacion, se haze en la forma siguiente,

Anno a Nativitate Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo septimo, die verno intitulado, 22. mensis Maii, davant la presencia del Magnifico Justicia, e en les causes civiles de la present Ciutat de Valencia, y Juge ordinari de aquella, eo en fa Cort, y Audiencia, personalmente comparegueren F. T. y S. T. infrascriptos, los qualis polaren la escritura de requetta del tenor seguent.

IHS. Davant la presencia de v. m. d. lo Justicia en lo civil de la present Ciutat de Valencia, personalmente constituit F. T. y S. T. dihen, com ab acte rebut per T. Notari en T. de T. mes, y any, lo dit F. T. feu donació de una casa, y T. terres, situades, &c. sots les afrontacions en dit acte contingudes, la qual donació se ha fet a favor del dit F. T. ab los paços, condicions, y obligaciones en dit acte contingudes, al qual fe refereixen; e com semblants donacions, juxta forum fe hajen de infinuar, y manifestar pera validat de aquelles.

Perço ab los presents escrits, dihen, que infinen, y manifesten a v. m. d. y Cort sua lo dit acte de donació, com esfiguen prompts a prelar lo jurament acostumat, quo facto, requirien sien per v. m. d. interposades les sues autoritat, y decret judicials en lo dit acte de donació, y infinuació, y manifestació. Per fer així, &c. compliment, &c. implorant, &c.

Et incontinenti lo Magnifico F. T. Ciudadá, Justicia en lo civil de la present Ciutat, exigi jurament dels dits F. T. y S. T. ço es, lo dit F. T. donador, jura a Nostre Señor Deu, &c. que aquell no es estat inuauit, cedut, fosc, it, ni amencat, pera que es la dita donació, sino que ha fet aquella lliure, y espontaneament, y per les causes, y rahons en dita contingudes, & lens frau, ni per fraudar crehedors alguns, &c. etiam jura lo dit F. T. donatori a N. Sr. Deu, &c. q. si no ha inuauit, cedut, forçat, ni amencat al dit S. T. pera que fes dita donació, huo es q. li ha fet aquella lliure, y et.

espontaneament, y per les causes, y rahons en aquella contingudes, & lens frau, ni per defraudar acrehedors alguns. E lo dit Justicia, vistes dites cofes, y exigits dits juraments, dix que interposá les sues autoritat, y Decret judicials en lo dit acte de donació, y infinuació, y manifestació.

Eficent presents per testimonis a dites cofes F. T. y S. T. Llaudadors, habitadors de Valencia. Recept Ludovicus Anion, Notarius, & Scriba

16 Donaciones contemplatione matrimonii spiritualis certis, non egent manifestatione.

17 Donaciones facta Ecclesiis, aut piis locis debent manifestari.

18 Donatio non manifestata in nulla summa remansit valida.

19 Donacione non manifestata, bona donata remanent obligata, & hypothecata creditorum contrahenti cum donante post donationem.

20 Exco. fo. ipe necessaria in Regno, ut agatur hypothecaria, aut revocatoria, ab fratre dem creditorum.

21 Bona mobilia hypothecari possunt, & quo modo hoc intelligatur in Regno.

22 Manifestationis defectus, non operatur nullitatem absolutam, sed limitatam, ut hypothecata remaneant bona creditorum postea contrahenti.

23 Manifestationis defectus nullitatem inducit, solum respectu creditorum contrahentium cum donante post factam donationem.

24 Pascamenta dotis matrimonio constante facta, debent manifestari, & registrari in eodem libro, quo donationes registrantur, in qua curia debeas fieri manifestatio.

25 Praxis faciendi manifestationem donationis.

26 Manifestare debet notarius quitamenta, & cancellationes censuales, vicarias, & debitorum infra tres dies sub variis panis.

27 Fori vis in decreto consistit.

28 Tabelliones debent in processibus instrumenta arresisti, & alia ponere.

29 Registrari debent in curiis decretationes executorum, declarationes iure vicenali, & ab intestato sub altero quoque.

30 Registrari debent obligationes bonorum immobilium, venditiones curia, deposita pecunie, & alia, ut decreta.

Donaciones non solum debent infinuari in Regno, ut diximus, sed etiam manifestari curie iustitie, & judicialis ordinarii donantis, ut donationis substantia concubatur, & registratur, ab scriba curie, in libro, qui singulis annis ad hunc effectum debet deputari, for. 18. rubr. solat. matrim. for. 17. eod. ibi: Los dits pagaments, & donacions hajen de esser escrits, abmoy la sustancia de aquells, en un libro, q. registre, que es justa casum any en la Cort del Justicia civil de la Ciutat de Valencia.

H 2

CAPUT IV.
DE MANIFESTATIONE
donationis, & aliorum infru-
mentorum.
SUMMARIUM.

- 1 Donaciones in Regno non solum debent infinuari, sed etiam manifestari curie iustitie, & judicialis ordinarii donantis.
- 2 Manifestatio donationis non requiritur de iure.
- 3 Donationis manifestatio in Regno indulta, ut fraudibus occurratur.
- 4 Donationis manifestatio fit, ut contrahentes inveniunt in loco publico descripta bona donata a personis, cum quibus contrahunt.
- 5 Manifestatio donationis fit iustitie loci, ubi domiciliatus est donator, etiam si alibi celebratur contractus. 6 Et si alii iustitie, quam domiciliis donatoris fiat, nulla erit manifestatio.
- 7 Donationis substantia debet conscribi in libro manifestationum, qui liber omnibus exhiberi debet.
- 8 Manifestatio differt ab infinuacione.
- 9 Manifestatio fit scriba curie, infinuatio iudici, & quomodo manifestatio fiat lite cepta.
- 10 Donatio non infinuata nulla in excessu, non manifestata non est nulla quoad donatorem, & eius heredem. 11 Sed solum quoad creditores donantis.
- 12 Nullitas donationis non manifestata non allegatur ab omnibus, sed a creditoribus donantis, quorum favore nullitas inducitur.
- 13 Manifestari debent omnes donationes, etiam facte filii.
- 14 Donaciones causa dotis, aut propter nuptias, aut contemplatione matrimonii certis, non indigent manifestatione, & quid deficiat causa matrimonii incerti.
- 15 Donaciones contemplatione matrimonii, non presumuntur facta animo fraudandi.

en les altres Ciutats, è Viles Reals, en la Cort del Justicia major de les dites altres Ciutats, Viles, è Llocs del Regne, docent Tarazon. lib. 2. inffit. foral. tit. 12. de nupcias, y del dot. vers. fi per lo marit, D. Leon tom. 3. de off. 110. n. 3. cum segg. & tom. 3. de off. 137. n. 7. cum segg. Simile statum reperitur Sabauiz. & in Civitate Avenionensi, & aliis partibus, ut testatur, So-la in comment. auctoris Patrie Cistontane, tit. de regiftrat. instrument. gloff. 1. n. 4. Bellus conf. 176. n. 14. & 15. D. Leon d. de off. 110. n. 4. Tondut. resol. civiil. cap. 56. n. 3. & 4. Bonden. de jure controversi. collecti. 8. n. 83.

Statutum nostrum donationis manifestati-
onem precipiens, quamvis contra jus com-
mune sit (nam jure communi, ut donatio om-
nibus prejudicium afferat, non est necesse, quod
post infamationem alicui manifestetur, aut in
aliquo loco publico describatur, l. in donat. l.
fancionis, cum aliis, C. de donat.) equimum
tamen est, & non sine magna ratione stabili-
tum, quia fraudibus non est aptandi via, l.
infamatio, ff. de rei vindic. l. qui sub pretextu. C. de
3209. l. ead. l. si cum lit. ff. de transact. cap. por-
ro, de alio. l. item. 1. de usuris, imo occurren-
dum est opportunis remediis, ut fraudes ob-
viantur. Decian. conf. 4. n. 33. lib. 1. Theop. conf.
tom. 4. lit. F. conel. 475. per tot. Marius Antonia.
v. n. lib. 1. resol. 50. n. 3. & resol. 66. n. 5. Pyrrh.
Corrad. in prax. dispens. lib. 10. cap. 5. n. 5. & 6.
& statuti nostri factum fuit, ut occurreret
fraudibus, ut in ipso foro 17. dicitur, ibi: Per
volle grans frans, que es fan en lo present Regne
en los contrades, è obligacion, & c. Eveniebat
enim in Regno, quod habentes bona, faciebant
donationes eorum caute, & contrahentes cum
donantibus, cogitantes quod possidebant bona
ad securitate contractu sufficienti, inibit
ignorantes, & bona sine contractis, & discoo-
perts poltea donationibus, & alienationibus,
decepti remanebant, & seducti ne ergo hæc
evenirent, & ut contrahentes, & quilibet alii
posset scire, an persona cum qua contrahit,
bona donata haberet, aut alienata. Rabulum
fuit in foro, quod hujusmodi donationes, &
alienationes, in loco describerentur publico,
& omnibus innotescerent, ut quilibet ante con-
tractum inquirere, & videre posset, an perso-
na cum qua contractum inire desiderabat, ha-
beret bona donata, & alienata, & non posset
decepti, ut colligitur, per d. for. 17. & 18. rubr.
folat. matrim. & tradunt D. Leon d. de off. 110. tom.
1. n. 3. & de off. 137. n. 12. tom. 2. Bellus conf.
177. n. 14. & 15. Fond. d. cap. 56. n. 3. & 4. Pyrrh.
Corrad. in prax. disp. d. lib. 10. cap. 5. n. 5.

Sed ne incerto esset, ubi donationes reperi-
ri possent, non fuit data facultas manifestan-
di illas generaliter in quibusvis curia judicum
ordinariorum Regni, sed ut certo inveniri
posset notitia donationis factæ, statutum fuit,

quod manifestatio donationis, solum fiat cu-
ria justitiæ in cujus territorio donator reperit-
ur domiciliatus, etiam si in alio loco, aut parte
donationem fecerit, ut habetur, in d. for. 18.
folat. matrim. Manifestatio enim, ut suum de-
bitum operetur officium, semper faciendâ est
curia judicis ordinarii in cujus territorio ha-
bet donas domiciliatum, Bellus d. conf. 177.
n. 14. Tond. d. cap. 56. n. 3. & 4. quod procedi-
t, live donatio fuerit facta in quavis Villa,
aut Civitate Regni, & extra locum domicilii
donantis, five extra Regnum, aut bona donata
reperiuntur extra territorium domicilii donan-
tis, nam quolibet in casu, registratio, & mani-
festatio donationis faciendâ est curia judicis
ordinarii domicilii donantis, & alibi facta
nullam habebit validitatem, i. f. r. 18. rub. folat.
matrim. ibi: Procehim, è ordenam, que qualifvol
persona del Regne de Valencia, y qui lexat son
propi domicili, è fora daquell lloc, a alguna Vila,
ò Lloch del dit Regne, è in aquell, è aquella fira
alcuna de les dites donacions, è pagaments en lo
dit aut fur exprestats, aquell tal donador, è qui farà
lo dit pagament, de tot baxia de fer la infamacion,
ò manifestacio en lo dit fur mencionades, en la
Cort ordinaria de la Ciutat, Vila, ò Lloch, bon lo
dit donador tendrà son domicili, è cap major, no
lo dit donador tendrà son domicili, è celebrat lo tra-
cte de tal pagament, è donacion, è si alienacion, è ordonat.
Manifestatione facta hoc modo, non erit
incertum ubi reperiri debent, donationes quas
habet factas persona, cum qua desideratur con-
trahi, nam recurrendo ad curiam justitiæ, ubi
domicilium habet donans, si manifestata non
reperitur donatio, etiam si illa facta fuerit, &
instrumentum publicum conscriptum aliquod
contrahenti, etiam si fuerit manifestata alie
curias, & si fuerit manifestata facili modo cer-
tificabitur contrahens, offensa illi donationis
substantia in manifestationis libro: liber enim
iste manifestationis donationi omni tempore
& hora debet exhiberi, & patefieri cuilibet,
qui illum inspicere velit, d. for. 17. rubr. folat.
matrim. ibi: Lo qual libere lo Justicia, è Efectua
de aquell baxia amoftrar tan toff, è tota hora, y for
reques per qualifvol persona, qui vulla mirar.

Multi confundunt in praxi nostrâ mani-
festationem hanc, cum infamacione, intelligen-
tes, idem esse donationem manifestare, quam
infamare, ut ex Sola in comment. ad novis conf.
duci. Patrie Cistontane. tit. de regiftrat. instr. gloff.
de aquell baxia amoftrar tan toff, è tota hora, y for
reques per qualifvol persona, qui vulla mirar.

notat D. Leon d. de off. 110. n. 4. Sed infamacione,
nam manifestatio differt in multis ab infamacione,
infamacione enim debet fieri per ip-
sum judicem ordinarium, & in illius presen-
tia jurando donator, & donatarius, prout
in for. 22. rub. de donation. cavetur, quæ propter
differt infamacionem judici fieri, Antonel. d. tom.

tempor. legal. lib. 1. cap. 34. n. 43. Onate de con-
tradi. tom. 2. tracl. 10. dispnt. 30. n. 97. Carpzo-
v. 18. Manifestatio autem donationum, seu regi-
stratio, neque fit, aut debet fieri coram judice,
sed sufficit quod scribatur curia fiat, ut iste donat-
ionis substantiam scribat, & registret in libro
curiæ ad id designato, d. for. 17. rubr. folat. ma-
trim. D. Leon d. de off. 110. n. 19. Tondut. reso-
lut. civiil. d. cap. 56. n. 3. Et quamvis manifesta-
tio illa sit actus, qui ut absque partis citatione,
tamen si cepta lite, & exhibita donatione, de-
sideretur manifestatio fieri, debet esse cum ci-
tatione partis sub reatu nullitatis, ut declara-
vit Senatus, sententia per Daza, die 13. Maii
1627. Et hoc ad exemplum declarationum succedendi
ab interlato, & jure vinculi, nam effe-
ci in praxi nostrâ, abque partis citatione obti-
nuerunt, si iste cepta obtinenda sunt, nulliter
obtinuerunt absque partis citatione, ut decla-
ravit Senatus sententia per Mafcaro, die 30.
Novembris 1659. inter Florentium Palacios,
Notarium Procuratorem D. Raymundi Sans,
& D. Didaci Sans, & Moferratum de Cruilles,
& alia per Saboya, die 13. Julii 1686. in favorem
Domnæ Claræ Abellæ, & de Perdiguer, &
contra D. Thomæ Angielolæ, R. M. Joannæ Bip-
tilla Ortii Generalis R. C. D. Actuar. Zamora.

Differt etiam in illo, quod donatio non in-
firmata, nulla est ipso jure in quâtrate, & fun-
da excedente quinque mille solidos, l. fons-
cinus 34. §. quâ ante, C. de donat. for. 22. rub.
de donat. ibi: No baxia uslor ultra los dits cinco
milla sous, & c. D. Leon tom. 1. de off. 110. n. 18.
& tom. 2. de off. 164. n. 17. Canceo var. part. 1.
cap. 8. ex n. 1. Martinus Medicis de off. senenf.
29. n. 1. Spada conf. 144. n. 5. lib. 1. Salgad in
libry. par. 2. cap. 4. ex n. 44. Antonel. de temp. le-
gal. d. lib. 1. cap. 34. n. 16. Fulgin. de jure emphi-
teut. tit. de contract. 8. n. 9. Onate de contract.
tom. 2. tracl. 10. disp. 30. n. 46. vers. secundum du-
bium. Carol. Carutius in sivo. term. arb. 9. n. 3.
Andreol. contro. 240. n. 22. Carpzo. in jurispr.
forens. part. 2. confit. 12. d. sicut. 17. Antunez de
donat. tom. 1. lib. 1. pralud. 2. n. 26. Cardin. de
Luca de donat. d. conf. 60. n. 8. Matzazo de cau-
si sibi, tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 36. & 37. Donat-
io vero non manifestata non est nulla ipso jure,
imo valida est, & donium bonorum do-
natorum in donationum transfertur, & respec-
tu donantis, aut illius successorum firmata-
tem, & validitatem habet, ut refert à Senatu
decisum, D. Leon d. de off. 110. per tot. & pra-
ctice n. 18. 22. & 23. to. 2. de off. 137. n. 12.
Solum ex manifestacione de facta relictâ nul-
litas in favorem creditorum donantis, si qua donat-
iones factæ non manifestate, non impediunt
crediti executionem, imò creditoribus qui con-
traxerunt cum donante, post donationes ab eo

factas, licet posteriores sint, habent hypothe-
cam priorem in bonis debitoris donantis, &
preferendi sunt in exactione crediti, donataris
hypothecas, & donationes anteriores habenti-
bus, d. for. 17. rubr. folat. matrim. ibi: E si lo con-
trari fora fet tal pagament, è donacion, è fon-
cas, no empachon, ni puixen empachar qualifvol
obligacion que sien apres fetes per lo dits dona-
dors, è per los qui bauran fet los pagaments, è fetes
mullers, ans sien darrers en tempi als Crehedors,
enara que sien primers en Kalendaris. Ita refert
à Senatu decisum, D. Leon d. de off. 110. per
tot. & d. de off. 137. n. 7. & 8. Et fuit etiam judi-
catur sententia per Alcazar, die 12. Decembris
1614. inter Ludovicum A. burr, & Petrum Fer-
nandez de Meca, & alia per eundem die 9. Ju-
lii 1618. inter Bartholomeum Moya Clericum,
& Mariannam Vidilla, & alia per Daza, die 26.
Septembris 1619. inter Andream Calix, &
Barbaram Ingles, & alia per Ferrera, die 23.
Januarii 1666. in favorem D. mæcæ Vitoria
Dalp, & contra Vincentium Gozul V. I. D. Et
in terminis statuti Avenionensis, idem docet
Ludovicus Bellus d. conf. 177. n. 14. Tondut.
d. cap. 56. n. 3. & 4.

Ex diffinitiva supra tradita observa, quod
nullitas donationis, ex manifestationis defe-
ctu non potest ab omnibus allegari, aut peti,
quod declaratur ex hac causa donatio nulla,
sed solum ab ipsis creditoribus, qui post dona-
tionem contraxerunt, poterit nullitas supradic-
ta allegari, & deduci, quia cum solum in ju-
dicio reperitur in favorem creditorum hujus-
modi nullitas, & respectu illarum personarum
donatio etiam non manifestata validitatem ha-
beat, non alii, quam ipsi creditoribus, poterunt
nullitatem opponere, quia quando nullitas in-
ducitur in favorem alicujus personæ, solum po-
test allegari à persona illa, & non ab alio, l. fi-
lita prater, ubi gloff. ff. de inoff. ruy. l. filiti, C. de
inoff. testam. Sicut. de off. 124. n. 1. Tiraquel. in l.
si inquam, verb. reventatur, n. 393. C. de revo-
cat. donat. & ad l. comitib. gloff. 8. n. 94. Menoch.
conf. 89. n. 85. Lata de oita bon. cap. 28. n. 26.
Gratian. d. sep. 27. n. 39. Durat. de off. 137. Giur-
ba obsery. 71. n. 17. Itacob. de probat. lib. C. cap.
7. n. 60. Salgad. in libry. part. 1. cap. 14. n. 62.
Fulgini. de iur. emphiteut. d. conf. 124. n. 12.
106. n. 14. Leonel. de off. 4. n. 5. Mantus consolat.
35. n. 8. & 11. Bonden. co. out. 8. n. 77. Cardin.
de Luca de donat. d. conf. 60. n. 6. Callejon in
alphiab. verb. nullitas, n. 18. Oiva de foro Eccles.
part. 3. q. 14. n. 107. Pechii de aqueduct. tom. 1.
cap. 3. q. 7. n. 7. Carol. Anton. de Luc. in ani-
maxoribus, ad Gratian. cap. 27. num. 9. Min-
dugilius de evic. onib. q. 130. n. 3. Trillany de off.
24. n. 53. Francisc. de Angel. de conf. lib. 2. q.
13. n. 64. Et Senatus nosse multosque judicæ

vit, nullitatem actus solum allegari posse ab illa persona, in cujus favorem nullitas reperitur inducta, ut sententia per Daza, die 25. Othobris 1627. inter Antoniam Bortull, & de Valenzuela, & Franciscum Paulum del Ras, & alia per Calles, die 26. Augusti 1634. inter D. Franciscum Paulum Alreus certo nomine, & Vincentium Baldovi, quoniam non sine fundamento potest sequi nullitatem donationis non manifestate, à tertio deduci posse, quia à statuto nostro nullitas non inducitur, ex doctrin. Alciat. *respons. 43. sub n. 12. lib. 2. Peregrin. conf. 19. lib. 3. n. 19. Cytiac. controver. 205. n. 25. Anton. Govius consil. 19. n. 6.*

Debent manifestari donatæ omnes, etiam si fuerint factæ à Parentibus in filiorum favorem, aut è converso, *d. fur. 17. sub. fuit. unari. lbi: O sarà donatio aliqua de soi beni à pare, mare, fills, filles, d'altres qualssevol persones, &c. Ita judicavit Senatus iurisdictionis per Daza, die 22. Decembris 1638. inter Franciscum Leteyce & Mauritum Julia. Quia etiam donationes, factæ filiis debent illustrari, Giovannon. *conf. 83. n. 26. Andreol. contr. 240. n. 23. Cytioch. disceptat. 45. n. 24. & discept. 52. n. 10. Anton. Govius consil. 19. n. 6. Sed hoc non est tam generale, ut non expiciantur aliquæ donationes, quia illæ quæ sunt, ex causa dotis, aut propter nuptias, aut contemplatione matrimonii certi, non indigent manifestatione, cum similes donationes, ut capite antecessit dicitur, non influentur, ita cautum habetur, in *for. 203. fol. 41. curiar. anni 1604. lbi: Item, per quant se han ofert diferents pietis, y causas, sobre la inteligencia del fur 17. (sicut matrimonium, que pera atillar de asti avant ditæ causas, fia Vestræ Magistat seroit provovier, & declarar, que les donations que es fayan en contemplació de matrimoni certi, effectu, nisi lo dit matrimonium, ni se ajen de manifestar, ni obferovarse en aquellos la disposició, y forma del dit fur, sino tan solamente en les donations simples, ó en contemplació de matrimoni incerti. D. Leon *decis. 127. n. 9. Et judicavit Senatus sententia publicata per Berbegal, die 12. Augusti 1608. inter Jacobum Martinum Viciero, & Petram Miquel. Sed si donationes contemplatione matrimonii incerti factæ fuerint, manifestanda erunt, ut declaravit Senatus sententia publicata, die 5. Februarii 1630. in favorem Andree Rey, & contra Catharinam Pinedo, & alia per Daza, die 26. Martii 1627. inter curatores si iorum, & heredum Esperantiae Domenech, & Philippum Trochó. Ratio supradictæ limitationis oritur ex eo, quod donationes contemplatione matrimonii certi, nequeunt considerari animo fraudandæ factæ, cum in illarum fraudem nihil attentari possit, quod non sit nullum, & irrevocabiles sunt, *for. 96. fol. 14. curiar. anni 1585. Item, perque sunt factæ publicæ, nam quando filii*****

matrimonia contrahunt, dantur eis communitate bona quibus indigent, ad sustinenda onera matrimonii, & creditores contrahentes post hæc nequeunt cum fundamento allegare ignorantiam donationum, cum ignorent non potuissent matrimonium fuisse publicè contractum, & his in casibus donationes fieri solere, ut recte confidat, D. Leon *d. decis. 137. n. 13.*

Et quia argumentum de matrimonio carnali ad spirituale validum est, *Authent. nisi rati, Cod. ad S. C. Trebel. cap. penult. & vit. de translat. prelator. cap. cum inter Canonice, de electione, sicuti donatio ex causa dotis, aut contemplatione matrimonii spiritualis certi non indiget infirmatione, sicut omnes donationes infirmari debeant, *Minent. cons. 58. n. 18. Burat. decis. 461. n. 1. Carel. de donation. tract. 1. discept. 2. part. 3. a. n. 3. Duran. decis. 121. Gratian. discept. forens. cap. 975. n. 33. Antonel. de tempore legal. lib. 1. cap. 34. n. 37. Cardinal. Orthobon. decis. 10. n. 48. Ista donatio ex causa dotis, aut contemplatione matrimonii spiritualis certi, manifestatio non indiget, cum illius respectu etiam militet ratio illa, quod facilliter contrahens potuit scire, aut cogitare patrem aut matrem, in religionis ingressu aliquam fecisse donationem, filio, aut filia habitum suscipienti, prout solitum est.**

Sed quid resolvendum erit in donationibus factis Ecclesiæ, aut pio loco, ut ex alia pietatis causa; videtur enim non esse necessariam manifestationem de illis fieri, quia infirmari non debent juxta textum, in *l. sanctimus 24. §. excipimus, ff. de dona. & diximus, cap. antecessitanti, latissime: Sed manifestandas esse censet, ut creditoribus postea contrahentibus cum donatore noceant, nam forus noster precipiens manifestationem, generaliter loquitur de omnibus donationibus, & statum generaliter loquens abique limitatione intelligendum est, *l. non distinguemus, ff. de receptis arbitris, l. presens, ff. de officio presidis, l. de pretio, ff. de publiciana in rem actione, l. 1. §. generaliter, ff. de legatis presens, l. 1. §. quod autem, ff. de aliorib. si forus excipere voluisset, hæc donationes à manifestatione, expressisset, *l. unte, §. si non autem ad deficientis, C. de caduosis tollend. l. si servus, §. prator ait, vers. non dicit, ff. de adquirend. hæred. cap. ad audientiam, de decimis. neque oblat argumenti ab infirmatione, idæo in donationibus piis, & Ecclesiæ factis, ex pietatis causa, non requiritur infirmitas, quia non præsumitur Ecclesiam, aut causam piam, inducere, aut seducere donatorem, ut donationem faciat, aut abique liberitate donet, quæ sunt finales cause infirmationum, & hæc ratio non militat manifestationem respectu, nam cū fiat manifestatio, ne homines decipiatur, & ne fraudibus suis donatores cōtrahentes decipiat, & hoc***

hoc evenire possit, donatione facta in Ecclesiæ, aut causa pia favorem, debet manifestari donatio facta Ecclesiæ, aut causa pia, sicuti qualibet alia donatio, nam Ecclesiæ, quæ est cultrix, & auctrix justitiæ, non patitur aliquid cōtra justitiam fieri in se, vel in alteri, *cap. 1. vers. Et si clientulis, de alienatione feudis, docet fore in terminis, Obrechius disp. 2. de donat. tit. 175. Bocet in committ. de donat. cap. 3. n. 70. Addeces ad Clarum §. donatio, q. 17. n. 1. & 2. Mathe. in addit. ad Guido Papæ *quæst. 350. Fontanella de pacis nuptialibus, claus. 4. §. 10. 21. part. 2. n. 21.**

Ex eadem doctrina tenendum iudico, quod & si donatio non infirmata valeat usque ad summam quinque mille solidorum, *For. 22. de donationib. Domin. Leon *dist. decis. 110. tom. 1. n. 18. Martin. Medic. decis. Senesf. 29. n. 1. Marta consil. 150. num. 10. Altogrado consil. 7. n. 1. & 30. Andreol. controver. 240. n. 22. Carpozovius in juraprud. forens. part. 2. constitut. 12. discept. 17. Molazzo de causis piis, tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 36. & 37. Donatio non manifestata, neque in hac summa, aut minori valebit in præjudicium creditorum, quia quod valeat usque ad summam supradictam donatio non infirmata, ita lege cautum reperitur, sed quod donatio non manifestata usque ad supradictam summam valeat, non cavetur in foro, sed solum quod omnis donatio manifestetur, in qua generalitate donatio ejuslibet summe iacet minima comprehensa iudicari debet.**

Si donatio manifestata non fuerit, creditor qui post donationem cum donante contraxit, habebit bona donata hypothecata eodem modo, ac si de illis donatio non fuerit facta, *Domin. Leon *dist. decis. 110. n. 21. sed quia tunc donatio, propter manifestationis defectum, non est nulla, neque impedit domini translationem, ut sapè diximus, & refert Dominus Leon, ubi proximè *num. 23. & 24. non poterit creditor hujus hypothecæ ratione, contra donatarium directè agere, sed solum, in casu factæ excussionis, in bonis donatoris principaliter obligati, docet Domin. Leon *dist. decis. 110. num. 20. Ratio est, nam aut creditor agit hypothecaria, aut revocatoria, quia in creditorum fraudem facta reperitur donatio, hujusmodi enim actiones oriuntur ex manifestationis defectu, ut docet Domin. Leon *decis. 110. num. 24. Si hypothecaria agere desiderat, executionem debet facere, in bonis donantis principaliter obligati, quia in Regno non convenitur actione hypothecaria, tertius bonorum possessor, nisi prius facta excusione in bonis principaliter obligati, *Authent. hoc si debitor, C. de pignori, & hypotesis, l. disfracis 14.******

*C. de pignori, for. final. For. Primerament, rubric. de actionib. & obligationib. For. 5. rubric. de fidejussorib. For. 22. fol. 5. Curiar. anni 1626. Cancr. variat. 2. part. cap. 5. n. 160. Domin. Leon tom. 2. decis. 137. n. 3. Carpozovius, de alienatione bonor. 2. part. *quæst. 25. n. 26. Salgado in labyrinth. part. 1. cap. 2. quæst. 69. n. 1. cum disceptat. 20. n. 3. & 4. distat. 26. n. 4. & distat. 34. n. 4. Castilio controverfar. lib. 4. cap. 61. n. 89. Guzman de eviccionib. lib. 4. quæst. 11. n. 54. Faber de errorib. præag. *quæst. 4. error 3. & 4. Pegas resoluit. forens. cap. 3. n. 361. Bocius de dote, tom. 2. cap. 16. n. 41. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 40. n. 22. Vedoya in special. *verba jurisprud. lib. 1. discursu 8. n. 7. Carpozovius in juraprud. forens. part. 2. cap. 18. discept. 21. Callejon in alphasib. verbo Hypothecæ, n. 18. & verbo Excusio, n. 6. Pechii de aqueductu, tom. 2. cap. 9. quæst. 10. n. 37. Carol. Anton. de Luca in praxi civilis, cap. 6. n. 2. Et multiores à Senatu judicatum expetit, ut sententia per Alreus, die 23. Junii 1634. inter Margaritam Elparfa, & Michaelem Hieronymum Siraana; & alia per Calles, die 7. Novembris 1637. inter Domnam Seraphinam Matheu, & de Mila, & Don Christophorum Monforia. Et facta excusatione poterit hypothecaria agi contra donatarium, *Domin. Leon *dist. decis. 110. n. 24. Si verò agi revocatoria desideratur, debet etiam excusio fieri, *Domin. Leon *dist. decis. 110. n. 20. Nam fraus non ex consilio tantum, sed ex eventu consideratur, & in proposito fraus pro damno accipitur, *l. 1. §. & si aliter, ff. si quis in fraudem patroni, & nunc quæ poterit collate creditorè in damno esse, nisi prius alia donatis bona excusantur, *Bald. in l. 1. in principio, vers. Item quæro, C. de revocatis liti que in fraudem credit. in terminis D. Leon *d. decis. 110. n. 20.***********

Dubitandum nunc venit, an si bona donata fuerint mobilia, aut pecunia donetur, & post donationem à donante obligatio cum hypothecata facta fuerit in creditoris favorem, habeat actionem hypothecariam creditore, non manifestata donatione, & iudicio eandem habere actionem hypothecariam, quia in rebus mobilibus, & pecunia, cecidit ad locum transferuntur, & in pecunia, cecidit ad hypothecam, aut sunt jura in l. 1. §. final. ff. quæ res pignori, vel hypothecæ, l. cum tabernam 34. §. final. ff. de pignori. For. 5. rubric. de fidejussorib. For. 6. rubric. de prescriptioib. Mantica de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 4. n. 9. Thefaurus *quæstion. forens. lib. 2. cap. 16. n. 1. & 2. Pacific. de saloian. interdict. in spec.*

Theatrum Jurisprudenciae.

92
specl. 3. cap. 4. n. 224. Metlin. de pignori. lib. 2. quæst. 48. & 50. Cardin. de Luca de credito, disticta 22. n. 20. & 21. & disticta 25. n. 3. & 4. & de iudiciis, disticta 40. sub n. 20. Carpovius in jurispru. forens. part. 1. confitut. 28. distict. 7. n. 3. & refert decilum à nostro Senatu, Domini Crepfi observat. 58. n. 11. cum sequentib. Carol. Anton. de Luca in practiori. cap. 6. n. 11. Anton. Govius confitut. 95. num. 11. & 12. Quod particulari ratione debet admitti in Regno, ubi notarii in instrumentis omnibus, & clausulis obligationum dicunt: Pro quibus omnibus obligo, omnia bona, & jura mea mobilia, & immobilia, &c. Docet Domin. Crepfi aicl. observat. 58. n. 14. Tenebitur tamen creditor agens hypothecaria pro mobilibus, probac existentiam bonorum apud debitorem tempore obligationis, aut post illam, & aduentu de- rivationem penes eum conventum, quia his non verificatis, non poterit declarari hypothecariam legitime fuscitatum fuisse, ex regul. text. in l. 1. & final. C. ubi adio in rem exerceri valet, l. unie. C. ubi de possessione agi oporteat, For. 1. rubric. ubi in rem adio. Thefaurus lib. 2. quæstion. forens. cap. 85. ita decilum refert Domin. Crepfi observat. 58. n. 14. Sed non intelligas ita procedere posse, quando emptor bonorum mobilium, solvitur illorum pretium, aut fit paratus illud solvere, nam bona mobilia hoc in casu non remanebunt hypothecata, aut obligata, neque creditori vendentis, neque adhuc primo venditori, à quo secundus venditor empti, habita fide de pretio, nam si emens à secundo venditore solverit pretium, liberatur ab omnibus creditoribus per dispositionem Fori 25. rubric. de contrahend. emptione, & declaravit sententia per Daza, die 17. Julii 1637. inter Franciscum Talens, & de Balaquer. & alios, confirmata in aula Criminali, sententia publicata die 22. Octobris 1638. Et idem decilum extat, alia per Bonavias, die 11. Septembris 1635. inter Franciscum Fori, & alios.
22 Sed si donans post donationem factam obligationem fecerit, medio chirographo, epitola, aut alio privato documento, aut coram testibus abique hypotheca, videtur quod nihil manifestationis donationis defectus in illius favorem operabitur, quia ut diximus manifestationis defectus, non inducit nullitatem donationis, nec rei donatæ dominium donatario auferit, sed solum operatur, quod donatio non possit impedire hypothecam, & obligationem rei donatæ per donatorem factam post donationem, ita à Senatu decilum refert Dominus Leon decif. 110. n. 25. deficiente igitur hypotheca

rei donatæ, deficit omnis effectus, qui ex manifestationis omissione poterat resultare. Sed semper erit utiæ creditori, quod donatio præcedens contractum non fuerit manifestata, nam ello creditor virtute contractus post donationem facti hypothecam non habet, obrepta condemnatione, antea quam manifestatio fiat, prælationis jus habebit in bonis donatis, l. in totos 129. ff. de res iudicata, For. 23. rubric. de pignori. Domin. Crepfi aicl. observat. 58. n. 3. & poterit executione facta, revocatorium intortore, & exigere creditum suum ex bonis donatis, juxta doctrinam Domini Leon die 22. decif. 110. n. 44.
23 Observa denique, quod manifestationis defectus solum poterit operari, respectu creditorum contractuum post donationes factas, diei. For. 17. rubric. solut. matrimon. ibi: E. si lo contracti fora fit, talis pagament, & donacion en son cas, no empayen, & quixen empayar, qualsevol obligacions, que sien apres fetes per los dits donadors. Respectu enim creditorum anteriorum, qui jam ante donationem habebant donantis bona hypothecata, nullus potest esse effectus manifestatio, vel ejus omisio, quia si ve donatio manifestetur, si ve non, donata bona temper hypothecata remanebunt anteriori creditori, qui hypothecam jam habebat ante donationem, propter quod à nostro Senatu decilum fuit, quod dictus For. 17. rubric. solut. matrimon. non loquitur de creditoribus anterioribus, ut docet Domin. Leon aicl. decif. 110. n. 22.
24 Hæc omnia, que de donationibus diximus, locum habent in restitutionibus dotium, & augmenti, que in Regno solent à mariti fieri condante matrimonio, nam ut hujusmodi peccamenta præjudicium inferant mariti creditoribus, post illa contrahentibus, debent manifestari, & registrari in eodem libro, ubi registrantur donationes, in quo nihil aliud registrari debet, quam donationes, & peccamenta supradicta, & ff. For. 17. ibi: Pro uxoris, & ordanam, que qualsevol persona del Regne de Valencia, qui constant lo matrimoni pagara lo dot, y creix a su muller, &c. los dits pagaments, & donacions bayan à esser escrits, & meys la substancia de aquells, en un libre, & registre, que es falsa casum any, &c. en lo qual libre no haya altre escrit, ni registrat, sino los dits pagaments, y donacions. Tazonna lib. 2. institut. foral. tit. 12. de nuptis. v. 25. Si per lo marit, Domin. Leon aicl. decif. 110. n. 2. & 19. & tom. 2. decif. 137. n. 7. & 8. Et pacamenti dotalis manifestatio debet fieri, ut possit inferri præjudicium posterioribus mariti creditoribus, nam respectu anteriorum non potest operari manifestatio, ut declaravit Senatus sententia per Aireus, die 3.

Pars I. Cap. IV. de Manifestat. Donat.

3. Octobris 1626. inter Domnam Elisabethem de Borja, & Joannem Lopez. Et non erit necesse, ut fiat manifestatio Curia loci, in qua facta fuit condemnatio contra maritum ad dotem restituendam; imò non in hac Curia, sed ubi tabule matrimoniales factæ fuerunt debet manifestatio fieri, ex sententia Senatus publicata per Aireus, die 2. Martii 1637.
25 La practica de manifestar las donaciones, es, que el donador, y donatario, al instante despues de hecha la insinuacion (por que siempre deve hazerse primero la insinuacion, que la manifestacion, Anton. Sola in commentar. ad novas constitut. dotal. Partia Cifmontan. in tit. de registrat. instrum. mentor. gloss. 1. n. 4. Domin. Leon. diei. decif. 110. n. 5.) hazen notoria la donacion al Ecrivano de la Corte del Justicia, del domicilio del donador, & el paga-

miento, y el Ecrivano continúa en el libro de registros de la Corte, la substancia de la donacion, adnotando el nombre del donador, y el del donatario, y el día, mes, y año, en que se le haze la manifestacion, pues esto es esencialísimo, por quanto la donacion, solo del día que se manifiesta, puede causar perjuicio à los acredores del donador, que contraen con aquel, diei. For. 17. rubric. solut. matrim. ibi: En així que les donacions, & pagaments bayan effeite del dia, & Kalendarí, que serian escrits en lo dit librt, & no de any: encara que abans sien rebudas. Entença esta practica el señor Regente Leon diei. decif. 110. numer. 19. & tom. 2. decif. 137. numer. 11. y se deve continuar la manifestacion de la donacion, & pagamiento, en esta forma.

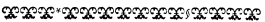
Item, en 8. de Juny M.DC. LXXXVII. manifestaren F. T. donador, y S. T. donatari, com ab acte rebut per F. T. Notari, en T. de T. mes, y any, lo dit F. T. ha fet donacio à favor del dit F. T. fortidoria son effeite, despues dels dies del dit F. T. de una casa, y tal terres, situades, &c. fots les afrontacions en dit acte contengudes, y quals li ha fet ab certs pactes, condicions, y obligacions expressats en dit acte, segons, &c. Recipit Lluàovicus Añon, Notarius, & Scriba. Registrata in libro manifestationum Curie Civilis Valentie, sub dicto Calendario.

26 Multa alia instrumenta debent manifestari Curia Justitiæ Civilis, & registrari, nam Notarii cujlibet Civitatis, Villa, aut Loci Regni tenentur infra tres dies, computandos à die receptionis instrumenti, manifestare Curia Justitiæ sui domicili, quitamenta, & cancellaciones censualem, violatorum, & debitorum cum responsione interesse, & facere, ut in libro (qui adhuc effectum haberi debet in qualibet Curia Justitiæ Civitatum, & Villarum Regni, & ab ipso Justitia sub clave custodiri) continuentur, cum nominibus, & cognominibus obligatorum, adnotando instrumenta censualem, aut violatorum, & dies, menses, annos, in quibus recepta fuerunt, & casu in quo instrumenta quitamentorum perdidit assent, hujusmodi relationes continuatur in dicto libro, cum subscriptione Notarii rogati, eandem facient probationem, & vin habebunt, quam ipsum quitamenti, aut cancellacionis instrumentum, debetque solvi pro mercede registrati, & uniuscujusque quitamenti unus solidus, & sex de arii, ab intercedit habentibus, in dictis quitamentis, & cancellacionibus, & si Notarius rogatus inpradictam manifestationem non fecerit, muldari debet decem libris, Justitiæ applicandis, ad quem spectat hujus-

modi pœna executio, ut omne reperitur stabilitum in Foro 79. fol. 19. Curiarum anni 1604. & quavis in Foro 17. fol. 91. Curiarum anni 1626. supplicatum fuisse, quod hæc quitamentorum, & cancellacionum manifestatio, fieret intra mensem, sub pœna privationis notariatus, etiam si à parte non fuerit instatum, solum fuit in decreto dictum, quod observaretur dispositum in diei. For. 79. Curiar. anni 1604. & quod Notarius rogatus adhuc non instante parte teneretur manifestationem istam facere, & per consequens forus predictus anni 1626. non est observatum respectu temporis manifestationis, & pœna privationis notariatus, nam & si supplicatum hoc in foro fuerit, non fuit decretatum, & fori vis, aut cujlibet legis, non consistit in precibus, & propositione, sed in decreto Principis legistantis, l. & ita 11. ff. de legib. l. bene à Zenone, C. de quadrien. prescriptio. Domin. Leon decif. 39. n. 51. tom. 3. Domin. Crepfi observat. 111. n. 8. Domin. Mathue de regim. cap. 3. §. 1. n. 134. & cap. 11. §. 5. n. 150. Demum tabelliones causarum Criminalium, & Civiliun, debent registrare, & continuare in processibus, omnia instrumenta arrecti, caplear, & obligationum cum firmis

94 mis fidejussorum, & Regiæ Audienciæ Scribæ, debent continuare, & registrare supradicta instrumenta in libro ad hunc effectum deputato, For. 104. fol. 21. Curiarum anni 1626. Debent etiam registrari, & continuari in libris Curiarum Juititiæ, decretationes curatorum, & declarationes successions ab intestato, & jure vinculi, & copie, ut tradantur partibus interelle habentibus, debent levari a registro, & si Scribæ hac non faciant, multari debent viginti quinque librarum pœna, & tenentur ad restitutionem damni parti lesæ; For. 5. fol. 9. Curiar. anni 1626.

29 Et in praxi ultra supradicta registrantur etiam decreta, quæ per ulum voluntariæ jurisdictionis dantur ad alienandum, aut aliud peragendum, & in omnibus Curis haberi debet liber, ut in eo registrantur oblationes bonorum immobiliarum, & eorum venditiones, deposita, & traditiones pecuniarum depositarum, obligationes restituendi pretium bonorum per Curiam venditorum, & omnia instrumenta, & obligationes, quæ ad hæc spectantia, ut cavetur in Foro 4. fol. 9. Curiarum anni 1626. & docet D. Matheu de regim. cap. 10. §. 4. n. 37. & 38.

CAPUT V.

DE MANIFESTATIONE, & publicatione testamenti nuncupativi.

SUMMARIUM.

1 Testamentum antiquitus tripliciter fiebat, scilicet commissis, in provinciis, & per et, & libram.

2 Quod indefectum obit.

3 Testamentorum genera jure noviori duo, aut in scriptis, aut nuncupativi, & quæ.

4 Testamentum in Regno fit coram Notario, & testibus, & quomodo.

5 Testes in testamento debent esse mascululi, & non famine, & nihil interese, quod unus fuerit excommunicatus.

6 Testes de jure subscribere, & signare debent testamentum, secus in Regno.

7 Testes rogati debent esse in testamento de jure communi, sed in Regno non requiruntur.

8 Notarius debet interrogare testes, an cognoscant testatorem, & ipse illum cognoscere debet, & si aliqui illum non cognoscant, debet adnotari ab ipso Notario.

9 Testamentum debet à Notario manifestari Curie justitia sub pœna falsi intra tres dies, si neque Notarius, neque testes cognoscant testatorem.

10 Testator de stylo interrogatur à Notario, si cognoscit testes, & adnotatur in testamento.

11 Testes, & Notarius debent videre, & audire testatorem, ut omnis suspitio cesset.

12 Testamentum potest in Regno fieri privata scriptura, & si sigillata fuerit, & sic non, aut neque testes habeat, aut non tradatur Notario, valis dum erit.

13 Testamentum nuncupativum de jure dicebatur, quod à testatore viva voce proferebatur coram septem testibus.

14 Testamentum nuncupativum in Regno dicitur, quando testator coram quinque testibus profert viva voce suam ultimam voluntatem.

15 Testamentum nuncupativum in Regno antiquitus coram tribus testibus erat valiam, & intra tres menses debebat manifestari judici ordinario. 16 Nunc debet fieri coram quinque testibus, & manifestari judici ordinario infra decem dies.

17 Testamentum nuncupativum, dicitur in Catalonia Sacramentalis, & debet manifestari infra sex menses.

18 Testamentum nuncupativum, debet manifestari de jure magistratui.

19 Testes in testamento nuncupativo mascululi. 20 Etiam si auctus fuerit numerus testium.

21 Testes in testamento nuncupativo, debent esse rogati, licet secus in facto coram Notario.

22 Testes testamenti nuncupativi, debent cognoscere testatorem.

23 Manifestatio testamenti nuncupativi, debet fieri à quinque testibus, Curie justitiæ coram tribus testibus, & depositione testium separatim recipienda sunt per Verbum Curie.

24 Testes nuncupativi testamenti, debent esse omni exceptione majoris.

25 Item, debent deponere, quod presentes fuerint, quousque perfectum fuit testamentum.

26 Testes nuncupativi testamenti, ut probent,

56 debent deponere de toto tenore testamenti, & de circumstantiis, & debent esse testes in cortice verborum, licet iusta aliquos sufficit, quod in substantialibus sint testes.

27 Testamentum nuncupativum, non valet, nisi omnes quinque testes intra decem dies deponant.

28 Quod procedit etiam si ex quinque quatuor deposuerint, & alius non, quia mortuus fuerit, aut noluerit.

29 Limita, nisi magna infirmitate, aut occupatione detineatur, quis poterit juxta salutatem in dilatione dari.

30 Testes testamenti nuncupativi, nolentes intra decem dies manifestationem facere, sunt infames, & tenentur ad damni restitutionem.

31 Testes nolentes manifestationem facere, possunt compelli à judice panis, & alius remediis pratorii.

32 Testamentum nuncupativum, an validum, non reperit quinque testibus in loco ubi fit.

33 Testamentum nuncupativum, non valet, nisi fiat coram quinque testibus, etiam si in loco non fuerint, nisi tres. 35 secus in Castella, quia lege particulari tantum est.

34 Testamentum de jure canonico, valet coram Parochis, & duobus, aut tribus testibus, & quo modo.

36 Nuncupativum testamentum, an valet, si inter quinque testes reperitur Notarius, negativa proponitur. 37 Contrarium verius.

38 Testator, si Notarium vocaverit ad testandum, & non manifestaverit se velle testare coram Notario, & testibus, nuncupando voluntatem coram quinque testibus, valis testatur.

39 Testamento nuncupativo, revocatur alterum testamentum, aut in scriptis, aut coram Notario factum.

40 Quod procedit, quando legitime factum est, secus si dubitatur de illius validitate.

41 Nuncupativum non testatur, qui dixit se velle relinquere bona alicui.

42 Testatur nuncupativè, qui habuit testandi animum, & dixit se facere testamentum.

43 Animus testandi probatur ex rogitu testium.

44 Rogitus testium, non presumitur, nisi probetur contrarium docent multi.

45 Testes, si non vocati se introducerint in

57 cubiculo agroti, aut transientes audierint, quod dicebat, nequeunt de testamento deponere.

46 Testamentum, nequit dici, quando profertur dispositio, coram sufficienti numero testium, si testator non est in actu testandi.

47 Testamentum, si testator ultimam suam voluntatem scribere justis, eo animo, ut Notario traderetur.

48 Testator, qui testare cepit, & heredis institutionem fecit, si morte correptus, aut alia de causa testamentum non perficit, non valet voluntas illius explicita pro testamento. 49 Quod limita ad pius causas. 50 Contra alia.

51 Testator volens testare, si suam manifestat voluntatem coram Notario, & testibus, ut in minuta scriberetur, & scripta, ante publicationem moriatur, non erit testamentum.

52 Extende etiam, si inter liberos, aut ad pius causas testamentum fiat.

53 Testamentum publicatum, usque ad institutionem heredis, si in actu publicationis testator moriatur, non est validum. 54 Limita, quoad legata pia, si publicata fuerint.

55 Testamentum nuncupativum, semper in nostra praxi conscribitur in carta à Parochis, aut alio probo viro, sed non est de essentia.

56 Testamentum nuncupativum, manifestatur à testibus, absque partis instantia, & quomodo.

57 Testium depositiones recipiuntur per summariam informationem.

58 Sententia publicatur, ad declarandum voluntatem manifestatam esse testamentum, ad instantiam heredium, aut legatariorum.

59 Sententia ista non publicatur dum testator vivit, sed testium depositiones, secreto habentur.

60 Si interesse habens preveniat, quod testes recipiantur cum injunctione sua, non recipiuntur summarie.

61 Informatio, & manifestatio testamenti nuncupativi, debet fieri omni in casa coram judice ordinario loci, ubi testamentum fuit factum.

62 Codicilli nuncupativi, debent fieri eodem modo quo testamentum.

63 Praxis continuandi manifestationem testamenti nuncupativi.

O LIM tria testamentorum genera in usu fuerunt, primum et calatis Comitiis, id est, convocato populo praconis voce, & declarata voluntate eorum eos secundum eam in provincia, quod fieri poterat ab illis tantum, qui accincti re-
 peiebantur, ut ad Bellum irent, & hoc erat proprie testare jure militatis tertium erat per as, & libram, & fiebat coram quinque testibus, & Antefato, per illam imaginariam venditionem interveniente Libripende, docet Justinianus in *prinap. tit. instituta. de testam. ordinand. Ulpian. in fragment. tit. 20. §. testamentorum*, Gellius lib. 15. noctium *atticorum*, cap. 17. Alexander ab Alexandro lib. 4. cap. 3. Revard. *de auctor. pruden. cap. 11. Vaccon. lib. 1. de auctor. juris*, cap. 16. Lottor. *de testam. axiomat. 2. Marcel. Donat. ad Sueton. in Auguttum*, cap. 33. & 64. Brilonius lib. 1. *felictar. cap. 7. Rolin. lib. 8. antiquitat. Roman. 3. par. in explicat. II. duodecim tabularum*, §. 12. Petrus Gregorius *fontagnat. juris*, lib. 41. cap. 3. Dauren. *ad tit. de testam. cap. 5. Conan. lib. 9. commentarior. cap. 1. n. 5. Cujacius ad l. qui testamentum 20 ff. qui testamenta facere possunt*, Qviald. ad Donel. lib. 6. *commentarior. cap. 6. lit. H. Don Melchior de Valencia illustratio juris*, tract. 1. cap. 1. n. 24. Pichard. & communiter DD. in principio tit. *instit. de testam. ordinand. Pinel. lib. 1. felictar. cap. 38. n. 19. Don Joseph Ferdinand. de Retes suspensarum*, lib. 1. cap. 21. *de imaginariis venditionib.* n. 10. *eum segg. D. Hieronym. de Oroz de apertis parti testib. lib. 5. cap. 6. n. 7. Gaspar Manzuis de testam. tit. 1. numer. 12. & 13. Gonzalez Tellez ad text. in cap. relatum 11. de testam. n. 9. Francisc. Anton. Scalona de testam. lib. 1. cap. 3. n. 1. *eum segg. Carpozvius in jurispru. for. part. 3. constitut. 3. definit. 2. n. 4. Antunez de donationibus*, tom. 2. par. 3. cap. 16. n. 4.*

quibus latissime Merillus lib. 8. *obsero. cap. 8. Perez ad tit. C. de testam. 9. Pichard. & communiter DD. in §. sed cum paulatim. institut. de testam. Gonzalez Tellez*, ubi proximè n. 10. Scalona *did. lib. 1. cap. 3. n. 5. Manzuis de testam. tit. 1. n. 28. Antunez did. tom. 2. par. 3. cap. 16. n. 4. Nuncupativum testamentum erat, si testator abque scriptura, coram septem testibus, suam declararet voluntatem, & testamentum viva factum erat validum, & subsistens, ut probatur ex textu in *l. hac consultiissima 21. §. per nuncupationem*, l. in *testamento 26. l. jubemus 29. C. de testam. l. haeres palam 21. ff. eod. l. 1. §. final. ff. de bonorum possessione secundum tabulas*, l. final. C. de *codicillis*, §. *sed hoc quidem, institut. de testam. ordinand.*, & de nuncupativo testamento videndi, Dauren. *ad tit. de testam. cap. de testam. nuncupativo*, Conan. lib. 9. *commentarior. cap. 1. n. 3. & 4. Petrus Gregorius fontagnat. juris*, lib. 42. cap. 5. Anton. Faber *de erroribus pragmatic. decad. 35. error 4. & decad. 36. error 9. Pichard. in §. sed hoc quidem. instit. de testam. n. 1. *eum segg. Hodierna controversiar. cap. 55. Rovito decif. 95. Domin. Leon tom. 3. decif. 40. per totum. Bonacia de contractibus. disp. 3. quast. 17. punct. 1. n. 10. Capicius Laito decif. 5. Totus in compend. decif. tom. 1. verbo: Testamentum*, Perleus *consult. 13. Gonzalez Tellez*, ubi proximè n. 12. Scalona *did. lib. 7. cap. 3. n. 5. noiter Trullenchi in decalogum*, lib. 7. cap. 18. *dubit. 1. Altograd. consil. 58. tom. 2. & consil. 50. tom. 1. Stayban. tom. 1. resolut. 68. Fagnanus in cap. cum testis 9. de testam. n. 3. & 159. Manzuis de testam. did. tit. 1. n. 28. Carol. Anton. de Luca in animadversif. ad Gratian. cap. 268. n. 8.***

In Regno nostro tribus modis potest legitime confici testamentum, aut quovis alia ultima voluntas, ut observant Domini. Leon tom. 1. *decif. 32. n. 23. Domin. Crespi observat. 52. n. 4. Præter modum*, & magis usitatus est adhibito Notario, & tribus, aut quatuor testibus masculis, nam nuncupata voluntate, de illa conficitur instrumentum publicum, quod legitur, & publicatur coram testibus, & apud Nos est testamentum solenne, For. 10. & 12. *rubric. de testam. For. 7. eod. libi: Aquei qui volent ser testamentum, apud, & officia publici: los qualis presentis, videntis, & ojetis, orden las sus cosas, & quisiera darrera voluntad sua haya firmat. Dom. Leon did. decif. 32. n. 23. noiter Trullenchi in decalogum*, tom. 2. lib. 7. *dubit. 2. n. 2. Domin. Crespi did. observat. 52. n. 2. Etsaño de testam. cap. 23. n. 7. Testes debent*

esse masculi, For. 10. *rub. de testam. & ex advero non poterunt esse feminae, leg. qui te-
 stamento*, §. *muller*, ff. *qui testamenta facere possunt*, §. *testis*, institut. *de testam. ordinandis*, For. 7. *rub. de testib. For. 10. rubric. de testam. Negreut. de introduci. ad uni. voluntat. lib. 3. cap. 9. n. 6. Manzuis de testam. tit. 5. n. 4. *eum segg. Dominus Crespi*, ubi proximè n. 10. Cardinal. de Luca *de testam. discurfu 25. n. 19. Antunez de donationibus*, tom. 2. part. 3. cap. 16. n. 20. & si unus ex tribus testibus excommunicatus fuerit, valebit testamentum, For. 8. *rubric. de testibus*, Trullenchi *de illa dubitat. 2. n. 8. Dominus Crespi*, ubi proximè. Debent testes de jure communis subscribere testamentum, l. *penultima ff. de testam. l. ad testam 22. §. si quis*, ff. *eod. l. hac consultiissima*, C. *de testamentis*, §. *sed & cum paulatim*, institut. *de testam. Modestini. Pistor. consil. 31. sub n. 27. lib. 1. Ategrado consil. 58. n. 20. lib. 2. Peña ubi 1571. n. 4. Antonius Govius consulti. 4. n. 26. Et etiam annullo proprio, aut alieno, testamentum signare tenebantur, l. haeres 22. §. *ff. de testam. l. cum ab initio 4. ff. quemadmodum testamenta aperiantur*, l. 5. ff. *de bonorum possessione secundum tabulas*, l. 1. tom. 2. C. *de testam. §. sed & cum paulatim*, institut. *de testam. Manzuis de testamentis*, tit. 4. q. 1. *nam. 116. Carpozvius in jurispru. for. part. 3. constitut. 3. definit. 34. n. 8. Antunez de donationibus*, tom. 2. part. 3. cap. 16. n. 5. In Regno non requiruntur hujusmodi subscriptiones, & signa testium, prout aibi fieri testatur, Carolus Antonius de Luca in *praxi civil. cap. 17. n. 16. Sed sufficit* Notarii signum, For. 11. *rub. de testam. Trullenchi*, ubi proximè n. 2. Et quod coram testibus à Notario legatur, & publicetur testamentum, Sanchez *consiliorum moralium*, part. 2. lib. 4. cap. 1. *dubit. 1. n. 4. Trullenchi*, ubi proximè 3. & licet de jure communi testes rogati esse debent, l. *haeres des consultiissima 21. C. eod.* In nostro Regno, quidvis velit, Trullenchi, ubi proximè, non requiritur, quod testes sint rogati, ut probatur ex For. 9. *rub. de testamentis*, & docent Domini Leon tom. 3. *decif. 40. n. 57. Dominus Crespi 4. observat. 52. n. 103.***

Notarius rogatus de testamento, debet interrogare testes, ac cognoscant testatorem, quia debent illum cognoscere, Etsaño de *testam. cap. 23. n. 13. *eum segg.* & adnotare tenentur in testamento, si omnes testes cognoscant testator, & ipse Notarius debet testatorem cognoscere, ut cavetur in For. 12. *rub. de testam.* Et docet Trullenchi, ubi prox. & si sola viva testatoris voce, abque eo, quod rogant, debet Notarius sub pena falli ma-*

nifestare testamenti, aut codicillam recepti, Curia Justitie illius loci, ubi receptum fuit intra tres dies, computandos à die, quo illud receperit, ut est dispositum in *deli. Foro 12. rub. de testam.* & in praxi interrogant Notarii, etiam testatorem, si cognoscit testes, & adnotant in testamento, si sufficit etiam adnotant, quod testes adhibiti non sunt nisi Notario rogato, ut quod solum cognoscit de substantia testamenti, neque de obligatione Notarii, nam juxta forum solum Notarius tenetur facere mentionem, si testes, aut ipse cognoscant testatorem, quia de jure, ut omnis suspicio suspitionis persona tollatur, hujusmodi testes, debent videre, & audire testatorem, & illum cognoscere, l. *haeredem in testamentis*, ff. *de testamentis*, *Authentic. de instrumentorum cautela*, §. *oportet*, ubi gloss. & in §. *si quis igitur, etiam Authentic. Bartol. in l. non minorem*, C. *de transaccionibus*, l. 7. Sigonorol. *consil. 150. colum. 2. Surdus consil. 158. lib. 2. Mantica de coniectur. ultimar. voluntat. ff. de bonorum possessione secundum tabulas*, l. 2. tit. 8. n. 3. Menochio *de presumpt. lib. 2. tit. 8. n. 3. Menochio de presumpt. tit. 4. q. 1. nam. 116. Carpozvius in jurispru. Thefauro*, lib. 2. *quast. 1. n. 75. Manzuis de testam. tit. 4. quast. 1. n. 84. Etsaño de testam. cap. 23. n. 16. & 17. Trullenchi de donationibus*, tom. 2. part. 3. cap. 16. *dubit. 2. n. 2. Gonzalez Tellez*, ubi proximè n. 10. Carpozvius in *jurispru. for. part. 3. constitut. 3. definit. 34. n. 7. & 8. Carolus Anton. de Luca in animadversif. ad Gratian. cap. 109. n. 12.*

Secundus modus faciendi testamentum in Regno, est media scriptura privata testatoris, nam si testator sua propria manu testamentum faciat, sive sigillatum ab illo proprio sigillo fuerit, sive alieno, sive non fuerit sigillatum, etiam si per Notarium receptum non fuerit, neque testes ullos habeat validum, & satis solenne est, nunc tradatur Notario, vel non tradatur, ut cavetur in For. 18. *rubric. de testamentis*, & Dominus Leon tom. 1. *decif. 30. n. 3. & 6. & decif. 32. n. 14. *eum segg.* Trullenchi in decalogum*, tom. 2. lib. 7. cap. 18. *dubit. 2. n. 5. Dominus Crespi observat. 50. n. 13. *eum segg.* & observat. 52. n. 4. sed non immoremur in his, cum in cap. sequenti latissime agendum sit de hoc faciendi testamentum genere.*

Tertius modus conficiendi testamentum in Regno, de quo noiter sermo in hoc capite instituitur, est nuncupative, omnes testes, & Notarius testatorem non cognoscant, debet Notarius sub pena falli ma-

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

redigatur dispositio in actu testandi, de jure enim communi ille, qui coram septem testibus suam ultimam voluntatem nuncupabat, perfectissimum faciebat testamentum, leg. hac consuetissimum, §. per nuncupationem, leg. in testamentis 26. §. subtem 2. Cod. de testamentis, leg. final. C. de testibus, §. si hæc quædam, infra de testamentis, Donel. lib. 6. commentarior. cap. 10. Reutnet de testamentis, num. 31. Obrech. disputat. 9. de successione. testament. tit. 135. Layman ibi. 3. tract. 5. cap. 31. Molina de justitia, & jure, tom. 1. tract. 2. disputat. 125. & 126. Addentes ad Clarum §. dispen- sationem, q. 4. Esguendez in decalog. tom. 2. lib. 3. cap. 39. à n. 9. & cap. 40. n. 15. Pichat in §. final. institut. de testamentis, n. 1. cum seq. Goddard. tom. 1. lib. 4. cap. 1. q. 4. Sanchez consilior. moral. lib. 4. cap. 1. dubit. 2. Parcia de instrument. edit. tit. 5. resolut. 13. n. 7. Gonzalez Tellez ad text. in cap. 11. de testam. n. 12. Scilona de testam. lib. 1. cap. 3. n. 5. Carpovius in jurisprad. for. part. 3. consi- tit. 3. de fuit. 33. Manzus de testam. tit. 4. n. 2. Carolus Anton. de Luca in animadver- sionib. ad Gratian. cap. 268. n. 8.

De jure vero municipii nostro, qui suam nuncupat voluntatem coram quatuor testi- bus, loiemne, & legitimam facit testamen- tum, For. 16. & 17. rubric. de testam. Dom. Leon tom. 1. de fuit. 32. n. 23. & tom. 3. de fuit. 40. n. 1. cum seq. Trullench dict. cap. 8. dubitat. 2. n. 4. Dominus Crepfi dict. ob- servat. 52. n. 6. & 100. cum seq. & n. 41. Et de simili rituto testandi viva voce, coram sex, aut quinque testibus, videlicet Valaficus consulat. 178. non. 6. Benedic- t. Egidius in leg. 1. Cod. de sacrosanctis Ecclesiis, in initio 4. part. num. 7. Gubriel Pereyra de- cisi. 51. n. 3. Negreit. de introduct. ad anti- quas voluntat. lib. 3. cap. 1. n. 8. cum se- quenti. Arcevedo in l. 1. tit. 4. lib. 5. n. 85. Bayo in prox. quest. 25. num. 11. lib. 1. Guzman veritate 15. n. 35. Eusebio de tes- tament. cap. 25. n. 25. & 26. Antunez de donat. tom. 2. part. 3. cap. 16. n. 7. cum seq. Callejon in alphasbet. verbo: Testa- mentum, n. 9.

Sed ut validitatem habeat simile testa- mentum, debent omnes testes infra decem dies computandos, à die nuncupati testa- menti, in Curia Justitiæ, & iudicis ordinarii Civitatis, Villa, aut Locu, ubi prolatum fuit testamentum, deponere, & notam facere di- spositionem nuncupativam; licet enim anti- quus, tres sufficerent testes in testamento nuncupativo, For. 14. rubric. de testamentis. Dominus Crepfi dict. observat. 52. num. 99. & poterant intra tres menses manifestare illud iudici ordinario. For. 15. rubric. de tes- tamentis, Dominus Crepfi dicto num. 99.

noviori jure, quinque debent intervenire tes- tes, ut diximus, qui ultimam dispositionem manifestare debent infra decem dies iudici ordinario, alias testamentum erit nullum, For. 16. rubric. de testamentis, ibi: Ordnam, que el testament en los dits jurs mencionat, no haja valor, & eficacia alguna, si després no se- ra fet en presència de cinch testimonis, los quals cinch testimonis, dins deu jorns apres, que el tal testament sera fet, hanen à venir a- vant lo Justicia, de la Ciutat, Villa, & Loc, bon tal testament sera fet, è intimar al dit Justicia, com ells son testimonis de aquell tes- tament. For. 17. rub. de testam. ibi: Que si dins los dits deu dies en lo dit fur contenguti, no sera feta la notacion en lo dit fur contenguti, lo dit testament sia nulle, è de nulla eficacia, & valor. Docent Dominus Leon tom. 3. de fuit. 40. n. 2. Trullench dict. cap. 18. dubit. 2. n. 4. Dom. Crepfi dict. observat. 52. n. 6. & 101. In Catholonia appellatur hoc testamentum de quo agimus, Sacramentale, & debet man- nificari, infra sex menses, ut in prior. re- cogno. proeres, quòd reperitur in vol. pragmat. sup. tit. de consuetudin. Barcinon. cap. 48. Cancet variat. tom. 3. cap. 20. de legat. n. 409. Dom. Leon tom. 3. de fuit. 40. n. 9. Fontanella tom. 2. de fuit. 575. & 576. Eusebio de testam. cap. 1. n. 38. cum seq. Et quod testamen- tum nuncupativum, de jure manifestari de- beat magistratui, & testes ibidem teneantur testatoris voluntatem explicare, docent Dec- cius in cap. 1. col. ultim. de fuit. decimo quar- to, de probationib. Neviam. consil. 26. n. 4. Beniten. de fuit. 83. n. 3. Tiraquel. de retrad. lignager. §. 2. gloss. i. n. 13. Personal. in tract. de adisp. n. 4. & de acquirend. poss. q. 6. artic. 2. per t. Negreit. de introduct. ad nitiv. volun- tat. lib. 3. cap. 2. n. 13. Reynot. observat. 39. n. 21. Manzus de testamentis, tit. 5. quest. 15. n. 13. Oлива de fur. Ecclie. 2. part. quest. 30. à n. 1. Carpovius in jurisprad. forens. par. 3. consi. 3. de fuit. 36. n. 4. & de fuit. 38. n. 5. Antunez de donat. tom. 2. part. 3. cap. 16. n. 10. cum seq. Carolus Anton. de Luca in animadverfion. ad Gratian. cap. 268. n. 8.

Debent hujusmodi quinque testes nuncu- pativi testamenti esse masculi, quia juris regulis inspedis, & constitutionibus fora- tibus attentis, & notam facere debent testes in testamento, leg. qui testamento, §. mulier, ff. qui testament. facere possunt, §. testis, in- flit. d. testament. ordinar. For. 7. rubric. de testib. For. 10. rub. de testam. D. Leon dict. tom. 3. de fuit. 40. n. 19. cum seq. Domin. Crepfi dict. observat. 52. n. 6. Callejon in Alphas- bet. verbo: Testamentum, num. 21. Carolus

Ro-

Rota de privileg. multorum, cap. 1. num. 169. pl. dict. observat. 52. n. 8. Manzus de testa- ment. tit. 4. quest. 2. n. 65. Cardinal. de Luca de testam. dist. 25. n. 4. Etiam plures testes fuerint, inter quos & completus numerus quinque masculorum non reperia- tur, nuncupativum testamentum, non erit validum, Domin. Leon dict. de fuit. 40. n. 32. Et licet, ut jam diximus, in testamento facto coram Notario, non sit necesse, rogare tes- tes, ex For. 8. rubric. de testam. in nuncu- pativo necessarium est, quod testes rogati reperiantur, Domin. Leon dict. de fuit. 40. n. 53. cum seq. & n. 137. Domin. Crepfi dict. observat. 52. n. 103. Manzus de testam. tit. 4. quest. 2. n. 61. Eusebio de testam. cap. 25. per tot. Carpovius in jurisprad. forens. par. 3. consi. 3. de fuit. 33. num. 7. Cardinal. de Luca de testam. dist. 25. n. 6. Teneantur etiam testamentum nuncupa- tivum testes, cognoscere testatorem, For. 17. rubric. de testam. ibi: Et que los testimonis, que seran demandati a ser lo dit testament, cono- quran, & hanen à conixer lo testador, leg. haredem, §. in testam. ff. de testam. autent. de infir. caut. §. oportet, ubi gloss. Gratian. dif- ceptat. forens. cap. 199. n. 23. Thesaur. lib. 2. quest. forens. 78. Manzus de testam. lib. 2. tit. de testam. valido, vel invalido, cap. 141. quest. 5. num. 4. Eusebio de testam. cap. 23. n. 13. cum seq. Carolus Anton. de Luca in animadverfionib. ad Gratian. dict. cap. consil. lib. 2. q. 76. n. 1. Si enim fuerint singulares, probationem non facient, cap. 33. de testib. cap. bona memoria 23. §. contra legat. de electione, cap. licet 9. de probationib. Farinac. de testib. q. 64. Pacian. de probatio- nib. part. 1. cap. 14. à n. 4. Flores de Mena var. cap. 22. circa fin. Permoim. ad text. in dict. cap. tam literis 33. de testib. q. 1. n. 1. cum seq. Elcobat de pariat. sanguin. 1. part. q. 9. §. 3. Et erunt singulares, etiam si in substantia conveniant, si disconveniant in cortice verborum, quia etiam in aliis, ut contestes dicantur, sufficit quod in substantia concordent, quamvis in cortice verborum discordent in testamento nuncupativo traditur singula- riter, quod debent, non solum in substantia, sed etiam in cortice verborum concordare ut contestes dicantur, docent Francic. Mar- cus, & Farinac. adducti à Domin. Leon. de fuit. 40. n. 113. & 114. Anton. Faber in suo C. lib. 6. tit. 7. de fuit. 1. & tit. 22. de fuit. 15. Cancet variat. part. 1. cap. 4. de testam. n. 85. Fontanel. de fuit. 578. n. 13. & 180. n. 55. Androol. part. 5. controu. 346. n. 15. Antunez de donat. tom. 2. part. 3. cap. 16. n. 13. Licet non desint aliqui tenentes, quod sufficit testes in substan- tia facti contestes esse, Flores de Mena var. riar. q. 1. n. 57. Ciriac. controu. 407. n. 155. Es- tatic. consil. 42. n. 11. in fin. lib. 2. Fou-

natel. tom. 2. de fuit. 575. n. 25. Dom. Crep- fi dict. observat. 52. n. 8. Manzus de testa- ment. tit. 4. quest. 2. n. 65. Cardinal. de Luca de testam. dist. 25. n. 4. Etiam plures testes fuerint, inter quos & completus numerus quinque masculorum non reperia- tur, nuncupativum testamentum, non erit validum, Domin. Leon dict. de fuit. 40. n. 32. Et licet, ut jam diximus, in testamento facto coram Notario, non sit necesse, rogare tes- tes, ex For. 8. rubric. de testam. in nuncu- pativo necessarium est, quod testes rogati reperiantur, Domin. Leon dict. de fuit. 40. n. 53. cum seq. & n. 137. Domin. Crepfi dict. observat. 52. n. 103. Manzus de testam. tit. 4. quest. 2. n. 61. Eusebio de testam. cap. 25. per tot. Carpovius in jurisprad. forens. par. 3. consi. 3. de fuit. 33. num. 7. Cardinal. de Luca de testam. dist. 25. n. 6. Teneantur etiam testamentum nuncupa- tivum testes, cognoscere testatorem, For. 17. rubric. de testam. ibi: Et que los testimonis, que seran demandati a ser lo dit testament, cono- quran, & hanen à conixer lo testador, leg. haredem, §. in testam. ff. de testam. autent. de infir. caut. §. oportet, ubi gloss. Gratian. dif- ceptat. forens. cap. 199. n. 23. Thesaur. lib. 2. quest. forens. 78. Manzus de testam. lib. 2. tit. de testam. valido, vel invalido, cap. 141. quest. 5. num. 4. Eusebio de testam. cap. 23. n. 13. cum seq. Carolus Anton. de Luca in animadverfionib. ad Gratian. dict. cap. consil. lib. 2. q. 76. n. 1. Si enim fuerint singulares, probationem non facient, cap. 33. de testib. cap. bona memoria 23. §. contra legat. de electione, cap. licet 9. de probationib. Farinac. de testib. q. 64. Pacian. de probatio- nib. part. 1. cap. 14. à n. 4. Flores de Mena var. cap. 22. circa fin. Permoim. ad text. in dict. cap. tam literis 33. de testib. q. 1. n. 1. cum seq. Elcobat de pariat. sanguin. 1. part. q. 9. §. 3. Et erunt singulares, etiam si in substantia conveniant, si disconveniant in cortice verborum, quia etiam in aliis, ut contestes dicantur, sufficit quod in substantia concordent, quamvis in cortice verborum discordent in testamento nuncupativo traditur singula- riter, quod debent, non solum in substantia, sed etiam in cortice verborum concordare ut contestes dicantur, docent Francic. Mar- cus, & Farinac. adducti à Domin. Leon. de fuit. 40. n. 113. & 114. Anton. Faber in suo C. lib. 6. tit. 7. de fuit. 1. & tit. 22. de fuit. 15. Cancet variat. part. 1. cap. 4. de testam. n. 85. Fontanel. de fuit. 578. n. 13. & 180. n. 55. Androol. part. 5. controu. 346. n. 15. Antunez de donat. tom. 2. part. 3. cap. 16. n. 13. Licet non desint aliqui tenentes, quod sufficit testes in substan- tia facti contestes esse, Flores de Mena var. riar. q. 1. n. 57. Ciriac. controu. 407. n. 155. Es- tatic. consil. 42. n. 11. in fin. lib. 2. Fou-

natel. tom. 2. de fuit. 575. n. 25. Dom. Crep- fi dict. observat. 52. n. 8. Manzus de testa- ment. tit. 4. quest. 2. n. 65. Cardinal. de Luca de testam. dist. 25. n. 4. Etiam plures testes fuerint, inter quos & completus numerus quinque masculorum non reperia- tur, nuncupativum testamentum, non erit validum, Domin. Leon dict. de fuit. 40. n. 32. Et licet, ut jam diximus, in testamento facto coram Notario, non sit necesse, rogare tes- tes, ex For. 8. rubric. de testam. in nuncu- pativo necessarium est, quod testes rogati reperiantur, Domin. Leon dict. de fuit. 40. n. 53. cum seq. & n. 137. Domin. Crepfi dict. observat. 52. n. 103. Manzus de testam. tit. 4. quest. 2. n. 61. Eusebio de testam. cap. 25. per tot. Carpovius in jurisprad. forens. par. 3. consi. 3. de fuit. 33. num. 7. Cardinal. de Luca de testam. dist. 25. n. 6. Teneantur etiam testamentum nuncupa- tivum testes, cognoscere testatorem, For. 17. rubric. de testam. ibi: Et que los testimonis, que seran demandati a ser lo dit testament, cono- quran, & hanen à conixer lo testador, leg. haredem, §. in testam. ff. de testam. autent. de infir. caut. §. oportet, ubi gloss. Gratian. dif- ceptat. forens. cap. 199. n. 23. Thesaur. lib. 2. quest. forens. 78. Manzus de testam. lib. 2. tit. de testam. valido, vel invalido, cap. 141. quest. 5. num. 4. Eusebio de testam. cap. 23. n. 13. cum seq. Carolus Anton. de Luca in animadverfionib. ad Gratian. dict. cap. consil. lib. 2. q. 76. n. 1. Si enim fuerint singulares, probationem non facient, cap. 33. de testib. cap. bona memoria 23. §. contra legat. de electione, cap. licet 9. de probationib. Farinac. de testib. q. 64. Pacian. de probatio- nib. part. 1. cap. 14. à n. 4. Flores de Mena var. cap. 22. circa fin. Permoim. ad text. in dict. cap. tam literis 33. de testib. q. 1. n. 1. cum seq. Elcobat de pariat. sanguin. 1. part. q. 9. §. 3. Et erunt singulares, etiam si in substantia conveniant, si disconveniant in cortice verborum, quia etiam in aliis, ut contestes dicantur, sufficit quod in substantia concordent, quamvis in cortice verborum discordent in testamento nuncupativo traditur singula- riter, quod debent, non solum in substantia, sed etiam in cortice verborum concordare ut contestes dicantur, docent Francic. Mar- cus, & Farinac. adducti à Domin. Leon. de fuit. 40. n. 113. & 114. Anton. Faber in suo C. lib. 6. tit. 7. de fuit. 1. & tit. 22. de fuit. 15. Cancet variat. part. 1. cap. 4. de testam. n. 85. Fontanel. de fuit. 578. n. 13. & 180. n. 55. Androol. part. 5. controu. 346. n. 15. Antunez de donat. tom. 2. part. 3. cap. 16. n. 13. Licet non desint aliqui tenentes, quod sufficit testes in substan- tia facti contestes esse, Flores de Mena var. riar. q. 1. n. 57. Ciriac. controu. 407. n. 155. Es- tatic. consil. 42. n. 11. in fin. lib. 2. Fou-

27 Tenentur etiam, omnes quod testes nuncupativi testamenti, infra decem dies, computandos à die nuncupati testamenti, depositiones suas facere, coram ordinario, ut validitatem habere possit testamentum. *For. 16. rub. de testam. ibi: Los quales testimonis de el dit testament, sots pena de infamia, è de restituir lo any, dins los dits deu dies vinguens, Or. D. Celsi d. observ. 52. n. 10. 1.* Et juri consensum erit, quod similes testes, pœnis pecuniariis, aut aliis remediis prætatoris invitentur ad manifestationem faciendam, ex ratione text. in leg. 4. ff. quemadmodum testamenta aperiantur, leg. 3. §. exhibere, de testib. exhibend. leg. cum ab initio, ff. de testib. si quando do 15. §. si innovatoribus 19. Cod. eod. cap. 1. §. tot. tit. de testib. cogend. cap. ex parte, de testib. Faber in suo C. tit. de testib. definit. 1. §. in rationali. ad text. in l. i. §. si persona 15. ff. de iure jurand. Fatimæ de testib. q. 73. n. 3. Glichen. in leg. iudicis, C. de fide instrumentor. Fernofinus ad text. in cap. 1. de testib. cogend. q. 1. n. 6. Gonzalez Tellez ad text. in cap. venerabilis 11. de testib. cogend. n. 3. cum seqq. Illustissimus D. D. Martinus Lopez de Ontiveros, olim Archiepiscopus dignissimus hujus nostræ Diocesis in repetit. ad text. in cap. 1. de testib. cogend.

28 quod etiam si quatuor ex quinque testibus coram ordinario, comparuissent infra decem dies, & testamentariam dispositionem manifestaverint, si quintus non comparcat, vel quia non fuerit, aut quia mortuus fuerit, aut alia causa, erit testamentum nullum, etiam si elapsis decem diebus, depositionem fecerit testis ille quintus, nam cum pro forma requiratur, quod omnes testes intra decem dies depellant, nequit considerari hæc forma observata, quando solum quatuor manifestationem fecerunt, & perconsequens ex inobservata forma, nullum erit testamentum nuncupativum, ex regul. text. in l. qui hæretici, ff. de conditionib. §. demonstrat. leg. 1. §. Cod. quando provocare, non est necesse. Gloss. in cap. dilecta, de re scriptis, Ph. bus de off. 75. part. 1. num. 6. Flores de Mena variat. lib. 1. q. 1. num. 57. Emmanuel Barbofa in addit. ad ordinat. lib. 4. num. 261. Elicafio de testam. cap. 2. num. 17. Oliva de foro Ecclesie, part. 2. q. 30. num. 6. Antuncz de donationib. tom. 2. part. 3. cap. 16. num. 12. Et hoc non parum confirmatur ex eo, quod de jure, si solus unus testis non subserberet testamentum, etiam si omnes alii subscriptionem fecissent, nullum, & invalidum testamentum erat, leg. si unus 12. Cod. de testam. Ant. Gov. cons. Jul. 4. n. 29. & ex illo videlicet, quod si solus unus testis deficeret in recognoscendo testamentum, & si ceteri testes recognitionem fecissent, nullum testamentum remanebat, Barthol. in leg. 2. in princip. ff. quemadmodum testamenta aperiantur. Modestill. Pitior. consil. 51. sub n. 31. Citrac. controu. 444. num. 143. Autograd. Junior controu. 50. num. 23. §. 24. Ant. Gov. consil. 4. num. 21. Quod iustitiam dicit, si aliqua magna necessitate urgente, ut puta infirmitas, aut similibus, testes non potuerint ad Curiam venire, nam tunc poterit dari a iudice iuratus in dilatione forali, quousque cesset testis impediendum, quia & si pro forma debeat recipi intra decem dies, omisit illa, non vitiat testamentum, quando necessitas urgens impedit hoc fieri, cum habeatur de jure, quod si necessitas impedit adimplementum forme, ejus omisit non vitiat tactum, Tiraqueo. ad lib. consue. lib. 2. fol. 34. Partius consil. 33. n. 29. §. 30. lib. 2. Moland. consil. 81. n. 25. cum sequentib. M. ferret. de interpretat. Barator. consil. 9. n. 78. Barbofa axiomat. ino. n. 9. Bene verum est, quod testes nolentes intra decem tem-

pus depositiones suas facere, ultra infamiam poenam, tenentur ad damni restitutionem, d. For. 16. rub. de testam. ibi: Los quales testimonis de el dit testament, sots pena de infamia, è de restituir lo any, dins los dits deu dies vinguens, Or. D. Celsi d. observ. 52. n. 10. 1. Et juri consensum erit, quod similes testes, pœnis pecuniariis, aut aliis remediis prætatoris invitentur ad manifestationem faciendam, ex ratione text. in leg. 4. ff. quemadmodum testamenta aperiantur, leg. 3. §. exhibere, de testib. exhibend. leg. cum ab initio, ff. de testib. si quando do 15. §. si innovatoribus 19. Cod. eod. cap. 1. §. tot. tit. de testib. cogend. cap. ex parte, de testib. Faber in suo C. tit. de testib. definit. 1. §. in rationali. ad text. in l. i. §. si persona 15. ff. de iure jurand. Fatimæ de testib. q. 73. n. 3. Glichen. in leg. iudicis, C. de fide instrumentor. Fernofinus ad text. in cap. 1. de testib. cogend. q. 1. n. 6. Gonzalez Tellez ad text. in cap. venerabilis 11. de testib. cogend. n. 3. cum seqq. Illustissimus D. D. Martinus Lopez de Ontiveros, olim Archiepiscopus dignissimus hujus nostræ Diocesis in repetit. ad text. in cap. 1. de testib. cogend.

29 Si in loco, ubi testamentum nuncupativum fuit factum, non fuerint reperti quinque testes masculi, dubitari potest, an nuncupata voluntas coram tribus testibus, aut quatuor solum reperitis, pro testamento sit observanda; pro validitate testamenti præsertim facti, prout solet, cum assentientia Parochi, aut proprii Sacerdotis; scilicet, quod legitimum dicitur testamentum factum, coram Parocho, aut proprio Sacerdote, adhibitis duobus, vel tribus testibus, cap. cum esse 10. de testament. Fachin. lib. 5. controu. cap. 47. Spin. in specul. de cap. cum esse, n. 13. Bayo in prac. 2. part. lib. 8. cap. 39. n. 13. Fagund. in decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 39. n. 13. Bayo in prac. 2. part. quest. 2. Anton. Grassi in dist. cap. cum esse, n. 1. cum seqq. Marizus de testam. tit. 4. q. 1. n. 59. §. 60. Antonel. de temp. legal. lib. 2. cap. 32. n. 1. Gibalin. de negotiat. tom. 2. lib. 5. cap. 7. artic. 2. Fagnanus ad text. in dist. cap. cum esse, n. 1. cum seqq. Francisc. de Angeis de confession. lib. 2. q. 76. n. 11. Et non parum confirmatur ex eo, quod in Regno Castellæ perficatur testamentum nuncupativum, prout apud Nos, coram quinque testibus, leg. 1. tit. 3. lib. 1. ordinament. leg. 1. tit. 4. lib. 5. recopilat. Menchaca de incesion. creat. §. 30. n. 26. Gregorius Lopez in leg. 2. tit. 6. part. 1. Flores de Mena variat. lib. 1. quest. 1. Didacus Petez in leg. 1. ordinam. Domin. Leon dist. de off. 40. num. 4. Valenzuela consil. 124. num. 13. Gonzalez Tellez ad text. in dist. cap. cum esse, de testam. num. 12, & tamen, si quinque testes non

reperiantur, in loco ubi sit, sufficiunt tres, Gregor. Lopez, ubi prox. Villalob. part. 2. tract. 30. dist. 2. n. 4. Sanchez confitor. moral. part. 2. lib. 4. cap. 1. dist. 2. n. 1. Trullench d. cap. 18. dist. 2. n. 4. Gonzal. Tellez, ubi prox. Sed contrarium iudico tenendum, & invalidum iudicandum tempore nuncupativum testamentum factum coram minori numero testium, etiam ob illorum carentiam in loco, ubi nuncupatur, quia, ut iam diximus, pro forma, & solemnitate testamenti nuncupativi, quinque testes masculi desiderantur a foro, & non potest testium numerus deficere, cum huius essentia consistat in numero testium completo, aut cautia, potest minui, argum. text. in leg. 1. §. 2. C. quando provocat. non est necesse. Neque obliant pro contraria adducta; nam ad primum dicitur, quod testamentum factum coram Parocho, & duobus, aut tribus testibus, valet de jure canonico, per text. in dist. cap. cum esse 10. cap. relatum 11. de testam. Meyter de testam. lib. 4. tit. 6. Comitol. respon. moral. lib. 7. quest. 1. n. 8. Cardinal. de Lica de testam. dist. 25. n. 3. cum seqq. Caltejon in alphabet. verbo Testamentum, n. 63. Caponi tom. 5. dist. 328. n. 25. Franc. de Angeis de confessionib. lib. 2. q. 76. n. 11. Molituro de causis pitis, lib. 1. tom. 1. cap. 6. n. 2. cum hac distinctione, quod in terris subjectis jurisdictioni Principis Secularis, & perconsequens in nostro Regno, non erit validum testamentum, quoad profana, sed solum in Provinciis, Romano Pontifici subjectis quoad temporalia, ut rectè docent Cenedo in collectan. ad decretal. collect. 159. Covarrub. in dist. cap. cum esse, n. 12. Alciatin cap. noviti, de iudicis, n. 47. Menchaca de success. creat. lib. 3. part. 1. §. 22. n. 38. Valac. tom. 1. consil. 74. n. 13. Fachin. lib. 6. controu. cap. 47. Barbofa ad text. in dist. cap. cum esse, n. 2. Fagund. in decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 39. n. 13. quidquid in contrarium dicant, Arnoldus Vinus lib. 2. selectar. cap. 19. Christin. tom. 1. dist. 51. quoad pia potestur defendi testamenta prædicta, cum soliti debeat consistere de voluntate ut valeant, Gonzalez Tellez, ubi prox. n. 12. & non solet Senatus nosse recedere à doctrina supra tradita; nam, & si in Regno testamentum coram Notario factum, debeat recipi, tribus testibus, quoad minus intervenientibus For. 10. §. 12. For. 7. rub. de testam. & dixi n. 5. tamen si coram duobus testibus reperatur factum, quia de voluntate consistit, validum erit, quoad legita pia, minime vero quoad profana; ita Senatus iertentia per Atreos, die 2. April. 1594. inter Bartholomeum Canonic, & alios. Ad secundum respondetur, quod in Regno Castellæ, sufficiunt tres testes in testamento nuncupativo, quando in loco ubi sit quinque non reperiantur, quia ita lege particulari stabiliti est, l. 1. tit. 4. lib. 5. nove recopilat. ibi: Tres testigos de tai lugares, Ant. Gomez in leg. 3. Tauri, n. 47. Azaved. in d. leg. 1. tit. 4. lib. 5. nove recopilat. n. 84. Sanchez dist. lib. 4. cap. 1. dist. 2. n. 2. Sed quia juris erit, si tempore facti testamenti nuncupativi, inter testes Notarii quinque non nuncupati, non esse validum, Primo, quia iste testandi modus, non solet reperiri admissus in sanitate, neque adhuc in advectione validudine, nisi casu in quo urgeat morbus, taliter, quod Notarii copia haberi non possit testandi, ac proinde modus ordinarius testibus, subsistens vero, est per nuncupationem, & quando Notarii copia haberi non potest, Fontanel. dist. 578. num. 6. Cum ergo remedia subsidiaria non intrent, quoad ordinaria remedia habent locum, & semper prætermittis extraordinarias, eligenda sunt ordinaria remedia, leg. quodam, in princip. ff. de testam. leg. in causa 17. ff. de minorib. Sequitur, quod interveniente Notario, potest testator, via ordinaria testamentum facere, & in permissum erit cofingere ad extraordinarium modum testandi, videlicet nuncupativè, ut videtur probari, ex doctrina Antonii Fabri in suo Cod. lib. 6. tit. 5. de testam. definit. 27. n. 11. quam refert Fontanel. dist. 578. n. 6. Secundum, quod in Castellæ Regno, quando Notarius reperitur in loco, ubi testamentum nuncupatur, nequit fieri, cum illis testibus, cum quibus legitime fieret si copia Notarii non reperiretur, Tello in leg. 3. Tauri, part. 2. n. 14. & ibi Ciferentes, Matiez 20 in l. 1. tit. 4. lib. 5. nove recopilat. §. 3. n. 6. Menchaca de success. creat. lib. 3. §. 2. n. 20. Burgos de Paz in leg. 3. Tauri, n. 326. Sanchez consil. moral. lib. 4. cap. 1. dist. 2. n. 3. Et quod non est locus testamenti nuncupativi, nisi quando copia Notarii haberi non potest, docent Molinus in report. verbo Testamentum. Portol. ad Molin. verbo Testamentum, n. 61.

30 Contrarium tamen tenendum iudico, quia sive Notarius præsens reperatur, & sit unus ex testibus, sive non reperatur, omni in casu validum erit testamentum nuncupativè, ea ratione, quod erit in Regno, quam iuxta jus commune, legitimum, & ordinarius modus testandi dicitur, per nuncupationem, manifestata, & declarata voluntate coram quinque testibus, ergo, & si fit legitimus, & ordinarius modus testandi coram Notario, & testibus, poterit testator eligere testamentum facere nuncupativè, & omittere in posse Notarii illud facere, cum iuxta juris regulas, qui diversis modis potest actum legitime facere, eligere etiam potest modum illicitum sibi bene visum, & magis utilem, l. si

mulier 21. §. ultim. in fin. ff. quod metus causa, l. si creditores hereditarii §. ff. de separationibus. l. cuius bonis §. ff. de curatore surrogato, Barthol. in l. cum proponas, C. de transactionibus, Cotta in tradi. scientia, & ignorant. dist. 80. centur. l. n. 21. Et adhuc casu in quo testator destinaverit testamentum facere apud Notarium, & ille vocatus fuerit, si non manifestaverit testare velle coram Notario, sed solum nuncupet suam voluntatem coram sufficienti numero testium, valebit testamentum, ut nuncupativum, ut recte docet Dom. Crepiti dicit. observat. 52. n. 52. cui addit Paul. Rubsum de testam. cap. 8. n. 349. cum seqq. Et casu de testam. cap. 13. n. 20. cum seqq. Necque obstant contrarium adducta, nam ad primum responderetur, quod non est remedium extraordinarium testare nuncupative, sed ordinarium, prout diximus. Ad secundum satisfacies, dicendo, quod in Regnis Castellae, particulari ratione, & argumento à contrario censu sumpto, ex l. 1. tit. 4. lib. 5. nove recopias, admittitur, quod si in oppido, ubi testamentum conficitur, Notarii copia habeatur, non possit nuncupative testamentum fieri coram tribus testibus, sed non negant DD. quod possit coram quinque testibus fieri, & adhuc censum multi, posse coram tribus testibus testamentum nuncupativum fieri, etiam si adit Notarii copia, Anton. Gomez in l. 3. Tauris, n. 47. Covarrub. in cap. cum omnes, de testam. n. 2. Sanchez consilior. moral. dist. lib. 4. cap. 1. dicit. 2. n. 2. & 3. Ad ultimum respondet, quod Molinus, & Portoles, aut loquuntur sine fundamento, aut iuxta aliquam particularem legem Regni sui, ut notat Fontanel. d. dicit. 578. n. 10.

De testamento nuncupativo, non erit dubitandum, quod si legitime fuerit factum, per illud revocabitur anterius testamentum, aut in scriptis, aut coram Notario, & testibus factum, nam iuxta jura aperta, posterior testamentum profectio infirmat testamentum prius factum, l. 1. §. 2. l. si vna tabula 11. l. cum in servando 12. ff. de iustitio rupto, l. qui prior 29. ff. ad a. C. Trebel. l. pater filio 54. ff. de hereditio. instituta. §. posteriore quoque infirmat, quibus modis testamentum infirmetur, & Fontanel. de tempore legal. lib. 2. cap. 78. n. 1. cum seqq. Manzus de testam. tit. 3. n. 5. n. 10. Giordani ad consuet. Medanen. cap. 6. gloss. 2. n. 15. Et casu de testam. cap. 4. n. 16. Caponni rom. 4. dicit. 291. n. 8. Pitibus Corrad. in prax. dispensat. lib. 10. cap. 3. n. 17. Torrecilla en la exposicion sobre las proposiciones, tratado 6. miscelaneo, consue. 10. consue. 1. §. 2. n. 3. Mollazo de causis pitis, tom. 1. lib. 1. cap. 7. per tot. Quod procedit, etiam si primum testamentum haberet clausulas derogatorias, nam abique illarum expres-

sione, primum revocatur testamentum, per secundum, ut Senatus dixit Sententia per Cales, die 1. Julii 1627. inter Conventum V. M. de Remedio, & Josephum Alberti cum ergo testamentum nuncupativum, sit perfectissima dispositio, l. hac consuetissima, C. de testam. §. sed hac quidem, testitur. de testam. For. 16. & 17. rubric. de testam. dicere debemus, quod & si testamentum in scriptis, aut coram Notario, & testibus prius factum, sit perfectum, revocari poterit nuncupativo testamento aequè perfectio, Barti de successione. lib. 10. tit. 11. de resolut. testam. n. 8. Carol. Anton. de Luca in animadversionibus ad Gratian. cap. 168. n. 5. Carpovius in iurispri. forensi. par. 3. constitut. 3. definit. 39. n. 3. Rota coram Bich. dicit. 458. n. 1. & 2. & coram Peuting. dicit. 100. n. 2. Antuez de donationibus, lib. 1. par. 3. cap. 17. Callejon in alphabet. verbo: Testamentum, num. 63. Non ita erit per codicillos, quia cum codicilli dicantur pars testamenti, l. penultim. ff. quemadmodum testamentum aperiantur, l. quidem restant. ff. de iure codicillarum, Fontanel. dicit. 171. n. 17. Arias de Meia cariar. lib. 3. cap. 11. n. 9. Trillany dicit. 9. num. 3. ino testamentum, & codicilli habeantur pro una, & eadem dispositione, Fontanel. dicit. dicit. 171. n. 18. Aviceol. controvers. 44. n. 19. Conciol. allegat. 66. n. 25. Et quod magis est uno, & eodem tempore testamentum, & codicilli videantur facta, Peregrin. de fideicommiss. arti. 16. n. 49. Gratian. dicit. 571. n. 27. Trillany dicit. dicit. 9. n. 4. Nuncquam censetur revocatum testamentum, vel in eo dispositio, per codicillos, nisi in expressis mutatis, & revocatis, Surdus consil. 230. n. 3. Peregrin. de fideicommiss. arti. 16. n. 49. & consil. 68. n. 7. vobis. 3. Ciliae. controvers. 584. n. 20. Cavaller. dicit. 41. n. 9. Trillany d. dicit. 9. n. 3.

Quod habeat locum, solum in casu, quo nullum venetur dubium circa testamenti nuncupativi validitatem, nam aliter tendendum esset, si de validitate dubitaretur, quia quando non agitur de revocatione testamenti, facilius iudicatur, pro validitate testamenti dubii, sed quando agitur de invaliditate revocatione testamenti legitime factum, non debet iudicari validum in dubio secundum testamentum, ut revocatum maneat primum, Mantica de coniectur. lib. 2. tit. 15. n. 16. Alexand. consil. 4. n. 14. & 15. lib. 7. Cravet. consil. 143. n. 15. D. Leon dicit. 40. tom. 3. n. 69. cum seqq. & 119. Caillo controvers. lib. 4. cap. 29. n. 16. & 17. Calanate conf. 48. n. 52. Fontanel. tom. 2. dicit. 580. n. 9. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 78. n. 2. Et:

Et casu de testam. cap. 4. n. 16. Cardinal. de Luca de testam. dicitur 31. n. 6. Antuez de donat. tom. 2. part. 3. cap. 17. per tot. Idem erit dicendum si testator, ex falsa causa motus fuerit ad testandum, prout in secundo testamento continetur, nam primum remanebit validum, & per secundum non revocabitur, Mantica de coniectur. lib. 6. tit. 14. n. 12. Cyriac. controvers. 65. n. 19. & controvers. 168. n. 47. Cental dicit. Luceni 20. n. 25. Panthimian. quesi. 21. n. 60. lib. 2. Caillo. dicit. 47. n. 12. Anton. Govius consil. 20. n. 2.

Non sufficit, ut testamentum nuncupativum legitime factum dicatur, quod aliqui testes deponant, se audivisse aliquem dicentem velle relinquere bona sua alicui, l. divus, ff. de militari testam. ibi: Alioquin non diffuculter possit vocari se audivisse, dicentem aliquem relinquere sua bona, cui testum sit, & per hoc iudicia vana juberentur, Cardinal. de Luca de testam. dicit. dicit. 13. ex n. 8. Sed requiritur, quod disponentes, testandi animum haberit, & quod testamentum facere voluerit, l. Divus Trajanus, ff. de militari testam. ibi: Ut rata sit similitudo dispositio, constare debet, quod ipse testamentum fecerit, & voluerit disponere. Nam si solum verba simpliciter prolata fuerint, coram aliis modis potest animum testandi colligi, & probari praterquam testium rogatus, ut docet D. Leon dicit. dicit. 40. n. 48. cum sequentibus. Fontan. dicit. dicit. 579. n. 19. D. Crepiti observat. 52. n. 47. Marius lib. 1. resolut. quotidian. cap. 95. n. 22. cum seqq.

Ex supradictis observa, quod si testator non sit in actu testandi, nunquam illius dispositio erit legitimum testamentum, etiam si illam profecerit, coram sufficienti numero testium, nam erit interloquutus omne quod disponere vult, non erit testare, sed velle, & preparatio ad testandum, l. fideicommissa 11. §. quoties, ff. de legat. 3. l. ex ea, 29. ff. de testam. D. Crepiti dicit. observat. 52. n. 48. Quod procedit, etiam si testator, suam voluntatem integram expresserit, & scribi iusserit, eo animo, ut notario traderetur, & de illa instrumentum conficeret, nam talis scriptura non erit testamentum, neque pro testamento valere poterit, adhuc ad pias causas, quia non deficit solemnitas, sed voluntas, Juson consil. 155. lib. 4. Clatus in §. testamentum, quesi. 7. n. 7. Menthae de successione, creat. §. 14. requisi. 10. n. 42. & 45. Thomas Manlius in tract. de ultim. voluntatibus, lib. 1. tit. 12. n. 9. Barboi. de iur. univ. lib. 1. tit. 12. n. 9. D. Crepiti observat. 52. n. 49. Palqualig. de sacris. Missae, 988. n. 7. Manzus de testam. tit. 3. q. 7. n. 4. Cardinal. de Luca de

48. & 57. Gratian dicit. forensi. cap. 93. n. 4. Martia de successione legal. par. 4. tit. 2. quesi. 3. Fontanel. dicit. 579. n. 12. cum sequentibus. Et casu de testam. cap. 16. n. 11. & 12. D. Crepiti dicit. observat. 52. n. 13. Carol. Anton. de Luca in animadversionibus ad Gratian. cap. 93. n. 2. cum sequentibus. Et iste testium rogatus, in iure non presumitur, nisi probetur, Grassus §. testamentum, quesi. 57. n. 6. Manzus de testam. tit. 4. quesi. 1. n. 102. Carol. Anton. de Luca dicit. cap. 93. n. 3. Licet quod praesumatur, & quod praesumptio situr, dummodo contrarium non probetur, docent Surdus, conf. 414. n. 29. Farinac. conf. 97. n. 32. Cevall. quesi. 474. Flores de Meza cariar. lib. 1. quesi. 1. n. 21. Caillo de testam. lib. 4. cap. 20. n. 2. Et casu de testam. cap. 25. n. 10. Ideoque testes specialiter de testamento moneri debent, ut rogati dicantur, Boer. dicit. 34. Barti de testam. lib. 1. tit. 1. n. 38. Carol. Anton. de Luca dicit. cap. 93. n. 5. Unde si non vocati, et introduxerint testes in egresso cubiculo, aut domum, vel testes simplices audierint dispositionem, non erit dispositio illa modo relato aucta, testamentum validum, Valquez de successione. creat. lib. 2. §. 13. n. 75. Barti de testam. dicit. lib. 1. tit. 1. n. 38. Carol. Anton. de Luca dicit. cap. 93. n. 3. Aliis modis potest animum testandi colligi, & probari praterquam testium rogatus, ut docet D. Leon dicit. dicit. 40. n. 48. cum sequentibus. Fontan. dicit. dicit. 579. n. 19. D. Crepiti observat. 52. n. 47. Marius lib. 1. resolut. quotidian. cap. 95. n. 22. cum seqq.

Ex supradictis observa, quod si testator non sit in actu testandi, nunquam illius dispositio erit legitimum testamentum, etiam si illam profecerit, coram sufficienti numero testium, nam erit interloquutus omne quod disponere vult, non erit testare, sed velle, & preparatio ad testandum, l. fideicommissa 11. §. quoties, ff. de legat. 3. l. ex ea, 29. ff. de testam. D. Crepiti dicit. observat. 52. n. 48. Quod procedit, etiam si testator, suam voluntatem integram expresserit, & scribi iusserit, eo animo, ut notario traderetur, & de illa instrumentum conficeret, nam talis scriptura non erit testamentum, neque pro testamento valere poterit, adhuc ad pias causas, quia non deficit solemnitas, sed voluntas, Juson consil. 155. lib. 4. Clatus in §. testamentum, quesi. 7. n. 7. Menthae de successione, creat. §. 14. requisi. 10. n. 42. & 45. Thomas Manlius in tract. de ultim. voluntatibus, lib. 1. tit. 12. n. 9. Barboi. de iur. univ. lib. 1. tit. 12. n. 9. D. Crepiti observat. 52. n. 49. Palqualig. de sacris. Missae, 988. n. 7. Manzus de testam. tit. 3. q. 7. n. 4. Cardinal. de Luca de

lib. 4. cap. 2. Dicastillo de justit. & jure, lib. 2. tract. 19. disput. 1. dicitur. 10. num. 124. Diana part. 7. tract. 6. resolut. 20. Fegund. de testat. & jure, lib. 6. cap. 5. n. 16. Bellug. rubr. 7. vers. etiamus, n. 36. Villalobos in summa, part. 2. tract. 30. dicitur. 5. n. 3. Bonacin. de contraditibus, part. 3. q. 1. p. 1. c. 1. n. 21. noiter Trullench. resolut. quoties, n. cap. 58. per tot. Lugo de justit. & jure, tom. 2. disp. 22. n. 277. D. Crepiti dicit. observat. 52. num. 50. Buctio de testamento, ad pias causas, n. 59. & de testam. inter liberos, num. 186. & 187. 1. n. dicitur. Pifo lib. 1. variat. cap. 7. n. 37. Mattia de jurisdic. legal. tom. 2. part. 4. quæst. 1. art. 7. n. 42. Palchal. de vrb. p. r. i. a. potest. part. 2. cap. 8. n. 1. cum sequentib. Giub. ad consuet. melanen. cap. 6. §. 2. part. 5. n. 12. Gemma de scriptura privata, lib. 6. cap. 2. num. 24. Rubens de testam. cap. 8. n. 343. Elicano de testamento, cap. 13. n. 8. Mollazo de causis p. i. s. tom. 1. lib. 1. cap. 6. n. 15. cum sequent. Licet multi teneant, quod nec adhuc ad pias causas valebit supra dictum testamentum, Paul. de Castro, Arctin. & alii in dicit. leg. si quis testamentum, Oldrad. consil. 119. Gomez. in leg. 5. Taurin. n. 19. & n. 326. Boet. dicit. 92. p. 1. n. 19. & dicit. 240. n. 5. Gama dicit. 221. Ea ratione quod testamentum imperfectum ratione voluntatis, neque favore pie cause sustinetur, Celsus Hugo consil. 116. n. 3. Hodiern. controuers. 36. n. 14. Galia consil. 103. n. 83. Anton. Govius consil. 1. n. 43. & ita invenitur iudicatum à Senatu sententia per Aureus, die 28. Julii 1629. inter Bernardum Rebollo, & Joannem Sas, ubi testamentum imperfectum ratione voluntatis invalidum fuisse etiam favore pie cause iudicatum extitit.

Ex eadem principis poteris resolvere casum disti. dicitur. & ut sequentem in praxi nostra, multoties enim evenire solent, quod testator vocatis testibus, & notario, suam intentionem manifestat voluntatem, ut notarius in minuta scripturam describat, ut possit esse instrumentum publicum conficiat, & testamenti publicationem faciat, si autem eveniat, quod testator moritur ante quam notarius publicet testamentum coram testibus, etiam si testator mandante, ipse notarius ultimam dispositionem complete descripsit, audientibus, & presentibus testibus, non erit testamentum validum, quia contumax voluntas suspensa, utque ad publicationem actam argum. text. in §. si hoc quidem instituit, de emption. & venat. docent Theaur. q. forens. lib. 4. quæst. 28. per tot. Marius quotidianar. resolut. cap. 238. n. 6. & 7. Marius de testamento, tit. 3. quæst. 7. n. 12. Elicano de testam. cap. 14. per tot. D. Crepiti observat. 52. n. 53. cum sequentib. & num. 103. & 104. testat. dicitur.

lib. 4. cap. 2. Dicastillo de justit. & jure, lib. 2. tract. 19. disput. 1. dicitur. 10. num. 124. Diana part. 7. tract. 6. resolut. 20. Fegund. de testat. & jure, lib. 6. cap. 5. n. 16. Bellug. rubr. 7. vers. etiamus, n. 36. Villalobos in summa, part. 2. tract. 30. dicitur. 5. n. 3. Bonacin. de contraditibus, part. 3. q. 1. p. 1. c. 1. n. 21. noiter Trullench. resolut. quoties, n. cap. 58. per tot. Lugo de justit. & jure, tom. 2. disp. 22. n. 277. D. Crepiti dicit. observat. 52. num. 50. Buctio de testamento, ad pias causas, n. 59. & de testam. inter liberos, num. 186. & 187. 1. n. dicitur. Pifo lib. 1. variat. cap. 7. n. 37. Mattia de jurisdic. legal. tom. 2. part. 4. quæst. 1. art. 7. n. 42. Palchal. de vrb. p. r. i. a. potest. part. 2. cap. 8. n. 1. cum sequentib. Giub. ad consuet. melanen. cap. 6. §. 2. part. 5. n. 12. Gemma de scriptura privata, lib. 6. cap. 2. num. 24. Rubens de testam. cap. 8. n. 343. Elicano de testamento, cap. 13. n. 8. Mollazo de causis p. i. s. tom. 1. lib. 1. cap. 6. n. 15. cum sequent. Licet multi teneant, quod nec adhuc ad pias causas valebit supra dictum testamentum, Paul. de Castro, Arctin. & alii in dicit. leg. si quis testamentum, Oldrad. consil. 119. Gomez. in leg. 5. Taurin. n. 19. & n. 326. Boet. dicit. 92. p. 1. n. 19. & dicit. 240. n. 5. Gama dicit. 221. Ea ratione quod testamentum imperfectum ratione voluntatis, neque favore pie cause sustinetur, Celsus Hugo consil. 116. n. 3. Hodiern. controuers. 36. n. 14. Galia consil. 103. n. 83. Anton. Govius consil. 1. n. 43. & ita invenitur iudicatum à Senatu sententia per Aureus, die 28. Julii 1629. inter Bernardum Rebollo, & Joannem Sas, ubi testamentum imperfectum ratione voluntatis invalidum fuisse etiam favore pie cause iudicatum extitit.

Ex eadem principis poteris resolvere casum disti. dicitur. & ut sequentem in praxi nostra, multoties enim evenire solent, quod testator vocatis testibus, & notario, suam intentionem manifestat voluntatem, ut notarius in minuta scripturam describat, ut possit esse instrumentum publicum conficiat, & testamenti publicationem faciat, si autem eveniat, quod testator moritur ante quam notarius publicet testamentum coram testibus, etiam si testator mandante, ipse notarius ultimam dispositionem complete descripsit, audientibus, & presentibus testibus, non erit testamentum validum, quia contumax voluntas suspensa, utque ad publicationem actam argum. text. in §. si hoc quidem instituit, de emption. & venat. docent Theaur. q. forens. lib. 4. quæst. 28. per tot. Marius quotidianar. resolut. cap. 238. n. 6. & 7. Marius de testamento, tit. 3. quæst. 7. n. 12. Elicano de testam. cap. 14. per tot. D. Crepiti observat. 52. n. 53. cum sequentib. & num. 103. & 104. testat. dicitur.

Testam. nuncupat. 105

enim completa testamenti publicatio, ut non remaneat imperfectum ratione voluntatis, nam abique publicatione completa, non potest dici constare de testatoris voluntate, Menoch. cons. 42. n. 14. & de presumpt. lib. 4. presump. 5. n. 7. Hodiern. controuers. 36. sub n. 63. consulat. 1. n. 9. & 10. quod habeat locum, & 64. Theaur. quæst. 28. n. 8. lib. 4. Anton. Govius consil. 1. n. 9. Quoad legata vero pia, & funeris impensa, consulti, posse sustineri testamentum, nam etiam omnis dispositio publica non fuerit, quoad pia illa legata jam publica, censetur voluntas perfecta, argum. text. in leg. in testamento. 38. ff. de fideicommiss. libertatib. leg. quod traatur 87. ff. de conditionib. & demonstrat. docent Trullench, Diana, Marinis, Crepiti, & multi alii à nobis supra adducti, quibus adde Manlium de testamento. tit. 3. quæst. 7. n. 13.

In nostra praxi testamentum nuncupativa solent disponi hoc modo, quod Parochus, aut alius Sacerdos, aut quilibet alius probus vir, qui scribere sciat, in soleo papyri describit voluntatem testate volentis, & eam firmat sua propria manu, quod semper iudico utitur, & juri consonum, nam jura valde consulant de Parochis, & similibus Sacerdotibus, confessioni testamentorum intervenientibus, ut in cap. cum esset, de testam. ubi communiter DD. & de prax. faciendi similem scripturam testat. Argelus de adquirent. possess. q. 6. artic. 2. n. 5. & de interventione Parochi, Molin. in sua praxi. in tit. de advectione de testamento, folio 458. Portol. ad Molinum verb. testamentum, n. 58. Francisc. de Angel. de confessionib. lib. 2. q. 76. n. 11. Sed hoc non est de essentia, nam etiam si charta non fiat de voluntate ultima, neque interveniat Parochus, aut alius sacerdos, validissimum testamentum faciet testator, nuncupando voluntatem suam coram quinque testibus, dummodo testes manifestent inter decem dies dispositionem illam, curia iustitie loci ubi testamentum fuit factum, nam tale testamentum, ad sui essentiam, & validitatem, nullam petit scripturam, Argelus dicit. artic. 2. q. 6. n. 5. Carpozius in jurisprudent. forens. part. 3. consil. 3. dicitur. 35.

Descripta in papyri charta voluntate, & nuncupata coram testibus, comparant testes 60 coram iudice ordinario abique instantia aliquis, & manifestant testamentum nuncupativum, tradendo iudici ordinario memoriale dispositionis nuncupate, & de manifestatione conscribitur instrumentum publicum ab actuario curie, coram tribus testibus, iuxta dictum for. 16. rubr. de testamento, post hæc, fit provisorius, & interloquitor iudex, quod dicta testium recipiantur in cuius executionem, testes coram quibus celebratum fuit testamentum.

cisum à S.A.C. Regia sententia publicata per Vincentium Pradel, die 15. Julii, ann. 1661. Non enim sufficit quod describatur testamentum coram testibus, sed amplius requiritur, nempe, quod coram testibus publicetur, & legatur à notario, Cornueus consil. 77. n. 3. lib. 4. Cephal. consil. 409. num. 13. Anton. Govius consulat. 1. n. 9. & 10. quod habeat locum, etiam si dispositio fuerit facta ad pias causas, vel inter liberos, nam etiam hujusmodi dispositiones valeant abique publicatione notarii, & aliis fideicommissariis, l. hac consulti sumus, §. ex imperfecto, Cod. de testamento, autem. quod ff. me. Cod. eod. tamen si testator voluerit, quod testamentum publicetur, & ante publicationem obierit, erit invalidum ex defectu voluntatis, & neque ad pias causas, aut inter liberos valebit, Jafson consil. 155. lib. 4. Oldrad. consil. 119. Clarus §. testamentum, quæst. 7. n. 3. Marius in tract. de ultim. voluntat. lib. 1. tit. 12. n. 9. Diana resolut. moral. part. 7. tract. 6. resolut. 20. Kammat repum iudicatur. par. 1. de fronte. 36. n. 32. Ruin. consil. 7. num. 6. lib. 3. Beroi. consil. 1. n. 13. lib. 2. Cephal. consil. 394. sub n. 1. Anton. Govius consil. 1. num. 10. D. Crepiti dicit. observat. 52. num. 113. Marz. de testamento. tit. 3. quæst. 7. num. 13. Fagnan. de test. in cap. publicato, de electione. 63. Cardini. de Luca de testamento, dicitur. 26. num. 6. & 15. & de fideicommiss. dicitur. 91. n. 14. & quod testamentum ratione voluntatis imperfectum, non sit validum inter liberos, de dicitur à Senatu reperitur sententia per Daza, die 5. Martii 1615 inter Michælem Calamora, & Martinum Calaforra, idemque iudicatum extat de testamento ad pias causas, in dicta sententia per Aureus, die 28. Julii 1629. inter Bernardum Rebollo, & Joannem Sas.

Poteris etiam ex eadem doctrina resolvere casum, de quo novissime consultus fuit, vocatus ergo fuit notarius in hac nostra urbe, ut testamentum fecerit ægotantis reciperet, qui adhibitis tribus testibus substantiam ultimæ dispositionis (explorata voluntate testatoris) in ballardello exaravit, quo facto cepit testamentum publicare coram testibus, & publicatis aliquibus legatis piis, & profanis, & funeris impensis, quando voluit initiare publicationem institutionis heredis, morbo oppressa testatrix deceffit, dubitabatur, an testamentum validitatem habuisset, & dixi testamentum esse invalidum quoad heredis institutionem non publicatam, & quoad legata profana publicata, ex regulis supradictis, quod testamentum non perfectum, etiam si institutum fuerit, nullius est roboris quoad profana, nisi omnia per se cõfirmata fuerint, dicit. reg. ff. de testamento 25. cum aliis supra adductis, ff. de testamento. Manzius de te-

57 tum, recipiuntur per summariam informationem, & cum juramento, & licet Argelius ubi proximi. & Carol. Anton. de Luca in animadversionibus ad Gratian. cap. 268. n. 8. teneant testimonium dicta voluntatis nuncupatio, debere recipi, citatis his, quorum interest, in nostra praxi summarie, & abique aliquis citatione recipiantur, quod videtur de mente, Concilii in leg. final. Cod. de edit. Divi Adrian. toledan. n. 15. Fontanel. dicit. decis. 576. n. 9. Carpovius in iurisprud. forens. part. 3. constitut. 3. definit. 38. n. 5. & 6.

58 Informatione testimonium facta, si testes dependant, disponit testatorem, juxta tenorem memorialis exhibiti, media sententia a judice ordinario declaratur, voluntatem illam a testibus explicatam, legitimum esse testamentum, que sententia publicatur ad instantiam heredum, legatariorum, aut aliorum interesse habentium, & publicati, Cod. de testament. Anton. Gomez in leg. 3. Tauri, n. 35. Reynoto observat. 39. n. 21. Fontanel. tom. 2. decis. 576. n. 9. Argelius de acquirend. possid. art. 2. quæst. 6. n. 5. Negreyt. de introduct. ad ultim. voluntat. lib. 3. cap. 2. n. 13. Oliva de foro Eclesiastic. part. quæst. 20. n. 1. Anton. de donationib. tom. 2. part. 3. cap. 16. n. 10. Sed hujusmodi sententia, & testimonium informatio, non publicatur testatore vivente, sed eo mortuo, nam dum vivit custodiari debent, & secreto haberi, ut dispositum est, in for. 16. rubr. de testament. ibi: *Et rebus a quibus testimoniis, sibi testator vivente, singulis secretis a quibus depositiones, quo que testator sita mort. Dom. Celsi dicit. observat. 52. n. 101. Cardinal. de Luca de testament. dicit. 46. n. 3.*

59 Sed si aliquis interessatus desiderat, quod omnia hæc non expediantur summarie, sicut in praxi fidelibus praxionalis est, ubi petitur quod jubetur ordinario judici, nec testimonium depositiones recipiat, nisi cum citatione illius interessati, & præcepto fido, & præventione intimata, non aliter debent recipi testimonium dictum citato illo interessato, ut in terminis docet Fontanel. dicit. 577. n. 14. & ille erit singularis casus, in quo per unum jurisdictionis contentiosæ debebant expediri supra tradita, licet non desint aliqui tenentes omni in casu citandos esse heredes ab intestato, & interessatos, quibus poterat prejudicare nuncupatio voluntatis, Tondut. resolut. dicit. cap.

Anno à nativitate Domini 1687, die vero intitulo 26. Februarii, davant la presencia del Justicia en lo civil de la present Ciutat de Valencia, eo en la Cort, y Audiencia personalmente comparegueren Pere Afensi, Lluís Julià, Felix Capella, Vincent Genis, y Miguel Guaz, Llauradors de Alboraya, dicens, y manifestantes de paraula à dit Justicia, com en lo dia de 20. dels corrents, trobantse Maria Guerrero, y de Martí, indisposa, y fatigada de certa enfermetat, y veyent que lo mal la apretava, volent fer son testament, no podent trobar notari, elant aquella en son bon seny, clara, y manifesta

pa-

Pars I. Cap. V. de Testam. nuncupat. 107
paraula, disponguè en presencia dels dits presents, en la forma següent.

En 20. de Febrer 1687.

Yo Maria Guerrero, mulier de Christofol Martí, &c. *Aquí se ha de poner y continuar la disposicion de la Testadora, que se asosubra traer en un papel de mano del Cura suscrita, o de otro Sacerdote, o de qualquier otro tercero, y después de aquel, se prosigue el auto en esta forma.*

Volent la dita Testadora, que lo sobre dit, fos son ultim testament nuncupatiu, ultima, y darrera voluntat sua, y que fos portat à son degut efecte del modo, y manera, que en aquell se contenia, y conte, pregant aquella, à ellis dits presents, y manifestants, fossen testimonis de totes les dites coses, pera haverne memoria en lo esdevenir: è lo dit Justicia vilita dita verbal requelta provechi que les deposicions de dits cinch testimonis, sien redigides en escrits, returanse acort ad debite providendum, essent presents per testimonis à dita presentacion, y manifestacion Jacinto Matoles, Joseph Sanchez, y Luis Campos Notaris: *Recepti Ludovicus Alon Notarius, & Scriba.*

Después de la manifestacion, y provision sobre dicha, se continuan las deposiciones de los testigos, que han de testificar con juramento, como lo contenido en el papel es el ultimo testamento, expresandolo en la deposicion, y se practica continuarlo en esta forma.

En excecucion de dita provisió, foren redigides en escrits les deposicions de dits cinch testimonis en la present Ciutat de Valencia, en la forma següent.

Die 26. Februarii, anno 1687.

Pere Afensi Llaurador, habitador del lloch de Alboraya, de edat que dix fer de 40. anys, hu dels testimonis del ultim testament nuncupatiu de Maria Guerrero, jura, &c.

E dix, &c. *Aquí se ha de continuar todo el dicho del testigo, que ha de decir ser la disposicion, y testamento de la Testadora lo que se contiene en el papel, y que le llamó para que fuese testigo, y que estava con buen entendimiento, y razon.*

Y recibidas las deposiciones de los testigos, se deben guardar secretas mientras vive el Testador, y hasta que muere, y después de muerto, à instancia del heredero, legatarios, o otros interesados, se hace como una sentencia, que se publica delante testigos, en que se declara, que lo contenido en el papel, y memorial (que se inserta su tenor en la sentencia) es el ultimo testamento nuncupativo del dicho Testador, todo lo qual se registra en las manos de requestas de la Corte, de donde se sacan copias, y se dan firmadas, y para que no se ignore el modo de la declaracion, en el cuerpo de la sentencia, se ha de narrar todo el hecho del testamento, y con los motivos de confiar por las deposiciones de los testigos de ser la ultima voluntad de la Testadora, se ha de concluir la sentencia en esta forma.

Lluís, & alias Justicia sic suadente, pronuncia, sententia, y declara lo contentut, y escrit en dita carta, y prop de mica de quart de full de paper, que esta insertada en lo preambulo de la manifestacion, eo intima feta al dit Justicia, que es lo que es següent. *(Aquí se ha de insertar el papel de la disposicion. (Ester lo ultim, y darrer testament nuncupatiu de la dita quondam Maria Guerrero, y de Martí, ultima, y darrera voluntat de aquella, y de aquell esser fets carta publica, y lliurada à tots aquells dels quals es, o podrá fer interés. Quod providet omni meliori modo, &c. Latta, &c.*

Vt. F. T. Assessor.

Sentencia donada, &c.

Presents foren per testimonis à la publicacion de la dita sententia F. T. y S. T. X

Y si, como ya se dixo en el n. 60. de este capítulo, los herederos ab intestato, ó elegidos en otro testamento anterior, ó legatarios, ó interesados quisieren que la manifestación del testamento nuncupativo, se haga con su injuncion, deven poner una instancia prevencional, ó en la Real Audiencia, ó Gov. vernacion, ó en la misma Corte civil, en la qual, manifestando las razones que huvieren, concluyan pidiendo, no se de lugar a la manifestacion, sin citales, y hecha la provisión, y notificado el libello, se haze la manifestacion, y se reciben los testigos, y excusa todo lo demás citandolos, y oyendoles, y se haze toda la manifestacion, y averiguacion con injuncion suya, pero deve hazerle sumariamente, sin dar lugar a dilaciones, y largas, y con esta prevencion no podrá haberse de otra manera sin nulidad. El libello prevencional puede ponerse en esta forma.

EXCELENTISSIM SENIOR.

F. T. suplicant com millor pot, diu, que a fa noticia novament ha pervengut, que ab lo pretext, que F. T. hauria fet testament nuncupatiu T. dia en tal part, es voldria passar a manifestar lo dit testament en la Cort del Justicia en les causes civils de la present Ciutat: E com en la realitat, lo dit F. T. no haja fet testament algu nuncupatiu, pues ni testá, neque in actu testandi dispongué cota alguna, sino es, que lois digué que desitjava fer testament, y beneficiar a F. T. non nebot, pero no ho feu, ni ho dispongué, y als drets del suplicant convinga, que la manifestación del dit pretés testament es fassa ab fa injuncion, pera que se averigue si en la realitat feu testament, pues sino el feu, y mori intestat, la sucesión li toca al suplicant, com a gerna que es del cit F. T.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Et utendo remedio quo magis expediat, suplica, sia manat al Eleriva de la Cort del Justicia en les causes civils de la present Ciutat, als Assistors de dita Cort, y a la persona, ó personas que convinga, y sia meneller, que sub nullitatis decreto, no passen a rebre la manifestación del fobredit pretés testament nuncupatiu, deposicions de testimonis, ni ha executoriar lo dertes, tocant a la publicació, y manifestación, sens expressa citación del suplicant, y que la present es mane evocar a esta Real Audiencia, y cometre a hu dels Nobles, eo Magnificis D. D. R. C. qui eam, &c. Et licet, &c.

Evocata.

Altissimus, &c.

Jesus M. Die 8. Novembris 1687.
Fiat mandatum supplicatum,
& intimatur.

F. T.

CAPUT VI.
DE TESTAMENTO SCRIPTURA PRIVATA FACTO, & ILLIUS PUBLICATIONE.

SUMMARIUM.

- 1 Milites testamentum faciebant, scilicet omni solemnitate, & quomodo.
- 2 Parentes possunt inter liberos testamentum facere absque solemnitate, cum scilicet privata scripta, aut subscripta.
- 3 Testamentum potest in Regno fieri, absque solemnitate, confitto de nuda voluntate testatoris in scriptis.

- 4 Testamentum absque Notario, testibus, aut sigillo, potest in Regno fieri manu testatoris solum.
- 5 Testamentum in scriptis clausum, quo modo, & quibus solemnitatibus fiat de jure.
- 6 Testamentum clausum, qua forma possit in Regno fieri.
- 7 Testamentum inter liberos, de jure non valet, nisi habeat diem, mensum, & annum.
- 8 Testatur in Regno jure militari.
- 9 Testamentum jure militari factum valet absque die, mense, & anno.
- 10 Testamentum in Regno, ut valet, sufficit nuda voluntas, quolibet modo expressa.
- 11 Testamentum ad pias causas factum, scriptura privata, absque die, mense, & anno valet.
- 12 Testamentum scriptura privata in Regno

- 13 Testamentum absque appositione loci, ubi sit, nullum videtur.
- 14 Declara quod si testatur scriptura privata, validum erit testamentum, absque loci appositione.
- 15 Testamentum scriptura privata factum absque testibus, valet in Regno, & qua forma Cardinales, & alii habentes indultum testentur in Curia Romana.
- 16 Testamentum supradictum valet, etiam si non tradatur notario, neque habeat sigillum, aut aliam solemnitatem.
- 17 Testamentum aliena manu scriptum, & subscriptum a testatore, an validum?
- 18 Subscribens non obligatur, nisi probetur habuisse notitiam, aut legisse quod subscriptum.
- 19 Testamentum scriptum a tertio, & subscriptum a testatore, validum in Regno, ubi Senatus decipit.
- 20 Amplia de jure in testamento inter liberos, quoad jura petit probationem voluntatis.
- 21 Subscribens videtur scribere omnia contenta in scriptura, etiam si a tertio interfecta, aut ex alio fuisse scripta.
- 22 Per subscriptionem constat non minus de voluntate, quam per scripturam manu propria factam.
- 23 Lex de propria scriptura loquens, habet locum in subscripta.
- 24 Subscribens presumitur habuisse notitiam illarum, que in scriptura subscripta, continentur.
- 25 Limita, quando apparet non legisse, & subscripisse.
- 26 Scriptura privata a tertio facta, & a testatore non subscripta, sed sigillata, an valet ut testamentum.
- 27 Quod non valet est certius.
- 28 Scriptura privata, manu testatoris scripta, sed non subscripta, legitimum testamentum est in Regno, quia talis scriptura probat, etiam absque die, consule, & testibus.
- 29 Testamentum partim manu testatoris scriptum, & partim a tertio, an sit validum.
- 30 Testamentum partim manu testantis, & partim tertio scriptum, validum est, si a testatore subscriptum.
- 31 Testamentum manu testatoris in initio scriptum, & prosequatum a tertio, invalidum, si non subscriptum a testatore.
- 32 Limita si in illo, quod scripsit testator, contineretur aliqua perfecta dispositio.
- 33 Testamentum in initium a testatore sua manu, prosequatum a tertio, & conclusum ipsius testatoris manu, validum est.
- 34 Extrema testamenti si manu testatoris scripta fuerint, est in medio aliqua pars dispositionis manu tertii scripta reperitur, valet dispositio, ut testamentum.
- 35 Scriptura a tertio scripta, & in parte exteriori, a testatore scripta, dicendo, quod est suum ultimum testamentum, an pro testamento valet.
- 36 Si probetur scripturam fuisse factam de mandato testatoris, potest uti testamentum substitui.
- 37 Testari velle dicens, prout in tali scedula continetur, recte testatur, etiam si scedula a tertio scripta fuerit.
- 38 Testamentum inter liberos valet, si solum a filiis subscriptum.
- 39 Testamentum scriptum a tertio, & non subscriptum a testatore, non est validum, etiam si testator in exteriori parte clausura dicit suum esse testamentum, ubi quod nec inter liberos valet testamentum non scriptum, aut subscriptum a testatore, & qua ratione, 40.
- 40 Subscriptio testatoris, ut testamentum valet, debet esse in fine testamenti.
- 41 Testamentum in scriptis valet, etiam si non reperitur clausura, & subscriptum in parte exteriori clausura, cum expressione, quod est ultimum testamentum.
- 42 Scriptura a tertio scripta, etiam reperta inter scripturas notariorum mortui, nequit elongari pro testamento illius, de cuius mandato dicitur scripta.
- 43 Testamentum per relationem ad scedula, de jure non valet.
- 44 Testamentum subscriptum a liberis tantum, non valet juxta aliam opinionem, etiam inter liberos.
- 45 Testator subscribens solum in albo, non fecit legitime testamentum, si in folio albo illius ultima voluntas a tertio descripta.
- 46 Subscribens folium in albo, non obligatur, si non habuerit notitiam eorum, que postea scribuntur, & cui incumbit onus probandi, subscriptionem in albo fuisse factam.
- 47 Limita illud de testamento in folio albo, quando testator habuerit notitiam illarum, que scripta fuerunt.
- 48 Presumptio in dubio stat pro subscribente in folio albo, quoniam non presumitur habuisse notitiam scripti.
- 49 Testamentum, & legitime inter Romanos, non nisi latine scribuntur.
- 50 Testamenta in Regno debent conscribi patrio idiomate.
- 51 Testamentum in Regno potest fieri qualibet lingua.

- lingua, & idiomate Latino, Græco, Gallo, aut alio.
- 73 Testamentum jure militari, quolibet idiomate fit.
- 74 Testari, & legari potest notorio jure, non solum Latina lingua, sed & Græca.
- 75 Testamentum in scriptis, & clausum solet in Regno fieri, idiomate Castellano.
- 76 Forti, & leges intelligendi sunt juxta rubricam, & referendū ad illum casum, qui magis convenit rubricæ.
- 77 Testamentum in Regno, non solum scribi, nisi in marcha papyri alba.
- 78 Testamentum si scribatur in tabula, pariete, aut alia materia, testatoris manu validum erit.
- 79 Testantes jure militari, possunt scribere testamentum in quolibet materia.
- 80 Confectio non extenditur de casu ad casum, & multo minus si fuerit contra jus.
- 81 Testamentum scriptum notis, & cifris inscriptis, & inscriptis, invalidum licet ex illis colligi possit voluntas.
- 82 Secus erit si per notas, & cifras testatur.
- 83 Limita in Regno, ubi jure militari testatur, nam etiam si inscriptis notis, & inscriptis cifris scribatur testamentum, validum erit, si de voluntate consistat.
- 84 Testamentum scriptum calamo validum est, aut literis male conceptis valet, si de voluntate apparet.
- 85 Scriptura habens spatium album, supponit aliquid esse adhibendum.
- 86 Supplicationes in testamentis prohibita omnino sunt.
- 87 Testamentū cū albis in parte substantiali, si absque supplicatione verbo h, rectè non facit sensum, non valet. Secus si album in parte non substantiali fuerit. 69.
- 88 Substantialis pars est institutio hæredis, aut illius nomen; non substantialis, legatum, aut præstatio testamenti.
- 89 Testamentum continens album in parte substantiali, ut puta in substitutione, invalidum erit quoad substitutionem, quoad institutionem, & alias partes, non habentes spatium album, validum erit.
- 90 Testamentum habens in substantiali parte albi si optimus sensus ex antecedentibus, & si sequentibus elicitur, validum est.
- 91 Testamentum cum cancellationibus, & raris in parte substantiali, invalidum est. Quod intelligi, si videtur factas fuisse à testatore consulto.
- 92 In lubio non præsumitur fuisse factas à testatore.
- 93 Scriptura, si ob cancellationes nequeat legi, deficit voluntas, & non valet ut testamentum.
- 94 Testamentum rasum, aut cancellatum in

- parte non substantiali, validum est.
- 77 Testamentum cancellatum, aut rasum in parte substantiali, si apostilla supra posita fuerint manu testatoris, validum est. Aliiter erit si alterius manu appositæ fuerint.
- 79 Idem tenendum, si à tertio scriptum fuerit testamentum, & à testatore subscriptum, nam si ad cancellationes, apostilla manu illius tertii appositæ fuerint, non valet testamentum.
- 80 Filius familias de jure non poterat facere testamentum.
- 81 Poterant testare jure militari de jure, in Regno indistinctè testantur.
- 82 Filii familias in Regno Neapolitano, & aliis provinciis, testamētū facere possunt.
- 83 Masculus decimo quarto anno, & femina duodecimo completis, testamentum de jure facere poterant.
- 84 Masculi, & femina in Regno non possunt testamentum facere, nisi decimo quinto anno completio.
- 85 Filii familias minores viginti duorum annorum, & majores quindecim, solum libere testantur in Regno de quinta bonorum parte, quia de quatuor partibus disponere tenentur in propinquos, aliter succedunt in his partibus.
- 86 Limita in filiis liberatis à Sacris Paternis, nam et si minores viginti duorum annorum libere testantur.
- 87 Filia maritata non habens filios, nulliter facit testamentum absque convocacione patris, aut matris degenis in loco ubi testatur, invita quoad legata pia, & legitimam matri relictam.
- 88 Filia prædota rectè testatur si parentes non fuerint in loco, ubi fit testamentum, nam consanguineus non tenetur vocare.
- 89 Filia prædota absque filiis decedens, non potest testare, nisi de tertia dotis parte, quia ad hæredes ex sanguine dotatoris pertinent duæ partes, quibus competit pro illis hypotheca, & si dotata decedat intestata, non succedunt in tertia parte, cui spectat ad proximiores dotata.
- 90 Testamentum in eadem charta potest à duobus, ut puta conjugibus fieri.
- 91 Testamentum prædictum potest revocari ab altero conjugis pro sua parte, sed non pro parte alterius conjugis, neque revocatum censetur.
- 92 Testamentum, in quo præteritus est filius, nullum de jure, etiam si sit substitutus patri instituto hæredis à matre.
- 93 Testamentum habens institutos hæredes descendentes, aut ascendentes, validum est in Regno, etiam si filius præteritus fuerit, si extraneus solus institutus

- ius fuerit nullum erit.
- 94 Institutis descendensibus, aut ascendensibus, & extraneis, & filio præterito, nulla est institutio hæredis, in Regno quoad extraneum, & filium præteritum, ad illum partem admittitur.
- 95 Filius præteritus debet habere partem extraneis hæredis instituti, usque ad legitimam, & si non accedat, tum supplemento, & si excedat dividit debet excessus inter omnes.
- 96 Testamentum in quo descendens, aut ascendens testatoris est institutus hæres, præterito filio, aut descendenti, validum erit in Regno, sed præteritus habebit legitimam, idem erit dicendum si anima solum testatoris fuerit hæres scripta.
- 97 Testamentum jure militari factum, non infirmatur filiorum præteritione.
- 98 Testamentum absque hæredis institutione ac jure nullum in Regno validum est. 99.
- 100 Legatarii habentes universa bona hæreditaria legata, debent in Regno solvere ad alienum.
- 101 Legatis aliquibus bonis, si hæres testamentarius non reperitur, in reliquo hereditatis succedunt hæredes ad intestato.
- 102 Limita si fuerit hæres institutus in re certa, nam iste erit hæres universalis, si ei non fuerit datus coheres universalis.
- 103 Decedere in Regno potest testator pro parte testatus, & pro parte intestatus, scilicet de jure.
- 104 Milites poterant decedere pro parte testati, & pro parte intestati, & an testamentum nullo factum valet in Regno.
- 105 Exheredari filii de jure non poterant absque iusta causa, item neque privari, aut gravari in legitima.
- 106 Filii in Regno cum iusta causa, aut sine illa possunt exheredari, aut gravari in legitima, relicta eis modica summa.
- 107 Filii pro legitima solent relinquere quinque solidi, aut dupli auri in Regno, & habentur hoc in casu pro exheredatis.
- 108 Legitima non censetur privati filii, nisi verbis expressis, & spiritibus proveniat, & an privatio debeat repeti in omnibus gradibus substitutionum, & quid de filio gravato restituere absque detractioe legitima.
- 109 Legitima portio ascendentium, qua fit.
- 110 Legitima ascendentium quanta fit, & an ab hæredibus peti possit.
- 111 Testamentum in scriptis clausum, solet à testatoribus in commendam tradi notario, & quomodo tradatur.
- 112 Testatore mortuo quomodo testamentum supradictum aperiatur, & publicetur.
- 113 Testator scribere nesciens, potest suam vo-

- luntatem scribi facere confessorio suo, aut probo viro, & tradita notario in commendam, erit validum testamentum, & multo melius si à notario, & testibus subscribatur.
- 114 Testamentum in scriptis factum, non traditum notario, validum est.
- 115 Ut valeat tale testamentum, testibus debet probari scriptum, aut subscriptum à testatore.
- 116 Testamentum in scriptis validum est, si non clausum, sive non clausum reperitur, sive cum incisione filiorum, & filiorum reperitur fuerit, nisi cum assensu notario traditum recuperetur, à testatore, & reperitur apertum, cum incisione filiorum, & rupto sigillo.
- 117 Testamentum in scriptis validum est, sive reperitur in scrinio testatoris, sive in alia parte.
- 118 Praxis manifestandi, & publicandi testamentum scriptura privata factum reperitur post testantis mortem in illius dono, ubi libellus.
- 119 Testamentum, sedula privata factum, non publicatur summarie, præventionem facta ab interessatis, ubi libellus præventionis, & praxis.
- 120 Praxis, & libellus ad declarandum testamentum scriptura privata factum validum, cum citatione partis.
- 121 Hæres mittitur in possessionem honorum hereditarium absque citatione alienius si à nemine detinetur, aliter erit si à tertio detinetur.
- 122 Hæres scriptus debet mitti in possessionem honorum hereditarium, citato possitore.
- 123 Amplia, si de testamento constat per testium depositionem.
- 124 Hæres ad intestato competit remedium, si fin. C. de edic. Divi Adrian. Tolend.
- 125 Amplia ad successores in majoratu.
- 126 Fidei commissarius universalius datur remedium, dicta l. post restitutionem realem, aut verbalem.
- 127 Limita, si fidei commissarius, à legi, jura, & actione differatur, nam datur remedium absque restitutione verbali. 128 Et quid in Regno.
- 129 Remedium dicta l. an competit pro re particulari.
- 130 Hæres petens immisionem tenetur probare possessionem in testatore tempore obitui, aut antea, & quomodo.
- 131 Praxis, & libellus, ad immisionem consequendam possessionem.
- 132 Possidenti potest dari remedium dicta l. final. & quomodo.
- 133 Praxis, & libellus dandi immisionem possidenti.

112
334 Posident in iuste, an possit dari remedium dicta l. iust.
335 Praxi, & ibidem ad immersionem concedendam, possit dari in iusto.

MILITES testamentum facere poterant omni solemnitate seclula, imperatores enim, militem simplicitati consueverunt itatendo, ut quo quomodo testari fassent, rata esset illorum voluntas, l. Lucius, l. Miles 35. ff. de militari testamentis, l. 1. ff. eod. ibi: quomodo testari fassent, rata esset voluntas, faceret legatur testamentum quomodo volent, fassent quomodo poterunt. Ideoque legitimus testium numerus, non erat necessarius in militum testamentis, cum recte disponerent, consilio solum de illorum voluntate, siue scriptura fecerint, siue non, princip. tit. infirmit. de milit. testam. ibi: Nam quamvis hi, neque legitimum numerum testamentum adhibuerint, neque aliam solemnitatem observaverint, recte nihilominus testantur, videlicet, cum in expeditionibus occupati sunt, quo merito nostra constitutio introduxit, quo enim modo voluntas eius suprema inveniatur, siue scripta, siue sine scriptura, valet testamentum sine voluntate eius. Et voluerunt Romani tanto favore protegi, & tam ingenti privilegio ceteram esse militum voluntates, quod etiam si impulerent, describerent illas in vagina, aut clypeo, literis suo sanguine formatis, ratas esse voluerunt, l. militis 15. C. de militari testamentis, ibi: Proinde si ut juris rationibus liquet, ac semper licet, si quid in vagina, aut clypeo literis sanguine suo rursus in vestibus adnotaverint, aut in pueris inscripserint gladio sub ipso tempore, quo in praelio vita seculi derelinquunt, quovis modo voluntatem esse, si libet opportet, docent, & explicat Carolus al. de Luca de testament. auctor. 14. n. 7. & dicitur. 28. n. 6. Et casus de testament. cap. 22. n. 33. & 24. Anton. Goveus consultat. 1. n. 37. cum sequent.

Hec serie, quae militibus concessa fuerunt, circa testandi modum, & libertatem, fuerunt indulta publice parentibus inter filios testantibus, tribuendo eis potestatem disponendi abique solemnitate ulla, & dummodo de voluntate illorum constaret, testamentum validum foret, etiam si seclula privata scripta, aut subscripta, nullis testibus adhibitis fieret. l. hac consuetissima, cum auhent. quod sine subscriptione, Cod. de testam. Clarus in §. testam. q. 14. n. 1. Gayl. respicit sententiar. §. testam. q. 16. n. 1. Gayl. obs. serv. 11. n. 7. & 8. lib. 2. Mevich de presump. lib. 4. praesumpt. 7. n. 5. & 7. Malcard. de probat. concl. 1358. n. 62. Martha de iur. legal. par. 4. q. 7. art. 1. n. 5. Borel. in sum. de test. par. 3. tit. 20. n. 246. Canc. var. part. 1. cap. 4. n. 5. Fatini.

q. 37. n. 5. Gratian. distep. foren. tom. 2. cap. 235. n. 1. & 17. Lymann. lib. 3. tract. 5. cap. 2. n. 3. Burat. de test. 475. n. 1. Melio. de legit. lib. 5. tit. 2. q. 3. n. 3. Beilon. conf. 37. n. 1. Gregor. Mund. 167. n. 4. 6. & 19. par. 8. par. 1. & de test. 1108. n. 2. & 13. par. 2. par. 1. Tondres. de iur. lib. 1. n. 1. par. 2. Xam. var. iustic. part. 1. de fin. 36. n. 1. Leonci. de test. serv. 7. n. 3. Metlin. de test. 806. n. 1. & 2. & de test. 861. n. 1. Bardell. conf. 72. n. 8. Spada conf. 266. n. 7. lib. 3. Bocius in test. de testam. inter liber. tit. 10. §. 1. n. 10. Andreol. contr. 346. n. 6. Meli. alleg. 113. n. 13. & 14. lib. 3. Cardin. de Luca de testam. discurs. 14. n. 7. & discurs. 26. fin. n. 5. & 7. & de test. 75. & 86. Rubens de testam. cap. 32. n. 715. & cap. 24. n. 436. Carol. Anton. de Luca in animadver. ad Gratian. cap. 235. n. 8. & 9.

In nostro Regno, omnia illa quae de iure militibus, parentibus testantibus inter liberos concessa fuerunt, reperiantur omnibus indistincte elargita, nam non solum si inter liberos testetur, testari abique juris solemnitate poterit, sed etiam si inter extraneos, D. Crepiti obfero. 50. n. 13. & 14. & sicuti in militibus, & parentibus, nihil aliud desiderabatur, ut recte testamentum facerent, quam voluntas probata, ita in Regno qualibet ultimae voluntatis, nunc sint testamentum, nunc codicilli poterunt fieri abique ulla solemnitate, consilio solum in scriptis de nuda testantis voluntate, §. 1. rubric. de testam. ibi: En axi que els dits testamentants codicilli, o altres darrerres voluntats, per alguna manera, o causa, o raho, o per omiffió de solemnitat, no puxen esser anulats. D. Leon de test. 32. n. 25. D. Crepiti obfero. 50. n. 14. Et si testator, suam descripserit voluntatem, manu sua in scriptura privata, etiam quod notarius non interveniat, nec testis, nec sigillum, neque alia solemnitas, legitimum erit testamentum, dummodo constet de voluntate testatoris, & quod manu sua scripturam fecerit, §. 18. rubric. de testam. ibi: fat his, que non hanc scriptura possit, ni testimoni, ni altre legellat alguna subscripció, encara si no hanc dit denant testimoni, quae est non testamentum, d. darrerres voluntat, pus bo hanc scribit de sa ma. D. Leon de test. 32. par. tot. Tom. 1. Trullench in decal. tom. 2. lib. 7. cap. 18. dubit. 2. n. 5. D. Crepiti obfero. 50. par. tot. & obfero. 52. n. 4.

Testamentum in scriptis clausum, debebat fieri de iure sub hac forma, quod testator sua propria manu scripturam faciebat privatam, ubi suam voluntatem ultimam describebat, aut à tertio scribere illam faciebat, quo facto septem adhibebantur testes, qui abique eo quod scirent, aut legerent dispositionem, & scriptum, subscriptiones suas faciebant, & signa interponebant, pariterque à testatore subscribebant, aut ab octavo teste si testator

tor scribere nesciebat, consignabatur, & ligabatur, clausaque custodiebatur, ut caveatur in leg. hac consuetissima, Cod. de testament. ubi communiter DD. Sanchez conf. moral. lib. 4. cap. 1. dubit. 3. num. 6. Gratian. de test. foren. cap. 235. num. 7. Fontencell. de pact. nuptial. claus. 1. num. 9. Giichen in Cod. ad test. in dict. leg. hac consuetissima, §. ex im. cuu sequentib. Manzoni de testament. tit. 4. quae. 1. per tot. Caponi tom. 3. de test. 202. Carpozvius in iurisprud. foren. part. 3. confit. 3. §. p. 1. Avunz de donation. part. 13. cap. 16. num. 37. Et tradit formulam, & modum faciendi testamentum illud, Francisc. Anton. Scalona de testament. lib. 1. cap. 3. num. 5. Et licet in prima parte, dicitur, for. 18. rubric. de testam. videatur dispositum, quod in testamento clauso, aut quatuor testium subscriptiones interveniant, & quod ab eis subscribatur scriptura unico sigillo, per secundam fore partem, hoc derogatum existit, & in practica nullum habemus, quod huiusmodi testamenti clausa, & in scriptis, celebentur huiusmodi, quod testator sua manu scribat dispositionem, & subscribat illam, aut faciat eam scribere alicui manu, sed propria subscribat, quo facto, abique testibus, aut alia sigilli solemnitate, clauditur testamentum, cera, & sigillo clauditur in modum plicae, & remanet ad si in istum epistole mutuas in cera sigillum proprium, aut alienum testatoris imprimatur, describiturque in exteriori parte, ut omnibus innoteat, quod est testamentum illius personae, hoc videlicet modo. Testamentum de mi F. T. Et hac forma remanet testamentum cum omni solemnitate requisita, ut validitatem plenissimam in Regno habeat.

Sed primo dubitari poterit, an si testamentum illud, in scriptis factum, reperitur sine die, mense, & anno, validum sit: videtur enim invalidum esse, quia est patet inter liberos testans, possit abique solemnitate testamentum facere, sola scriptura privata sua propria manu exarata, ut diximus, tamen requiritur ad illius validitatem, quod tempus exprimat, aut auhent. quod sine, Cod. de testament. novella 107. cap. 1. lib. 1. Volunus, ut si quis literas fecerit, inter filios suos voluerit facere dispositionem, primum quidem ipsi subscriptiones vniuersas declararet. Et quod requiritur appositio diei, mensis, & anni, pro validitate limitis testamenti, docet Baldus, Jaffon, & communiter DD. in dict. auhent. quod sine, Clarus in §. testament. §. 2. §. 14. num. 2. Simon de Pract. de interpretat. notuar. voluntat. lib. 2. interpretat. 1. dubit. 2. solut. 2. num. 5. Malcard. de probat. lib. 1. quae. 16. num. 1. Puteus de testam. §. quae. 16. num. 1. Puteus de testam. §. 2. cap. 2. num. 5.

113
legal. part. 4. quae. 7. artic. 3. num. 15. Goveuz in leg. 3. Tauri, num. 42. Sanchez conf. moral. lib. 4. cap. 1. dubit. 3. num. 6. Gratian. de test. foren. cap. 235. num. 7. Fontencell. de pact. nuptial. claus. 1. num. 9. Giichen in Cod. ad test. in dict. leg. hac consuetissima, §. ex im. cuu sequentib. Manzoni de testament. tit. 4. quae. 1. per tot. Caponi tom. 3. de test. 202. Carpozvius in iurisprud. foren. part. 3. confit. 3. §. p. 1. Avunz de donation. part. 13. cap. 16. num. 37. Et tradit formulam, & modum faciendi testamentum illud, Francisc. Anton. Scalona de testament. lib. 1. cap. 3. num. 5. Et licet in prima parte, dicitur, for. 18. rubric. de testam. videatur dispositum, quod in testamento clauso, aut quatuor testium subscriptiones interveniant, & quod ab eis subscribatur scriptura unico sigillo, per secundam fore partem, hoc derogatum existit, & in practica nullum habemus, quod huiusmodi testamenti clausa, & in scriptis, celebentur huiusmodi, quod testator sua manu scribat dispositionem, & subscribat illam, aut faciat eam scribere alicui manu, sed propria subscribat, quo facto, abique testibus, aut alia sigilli solemnitate, clauditur testamentum, cera, & sigillo clauditur in modum plicae, & remanet ad si in istum epistole mutuas in cera sigillum proprium, aut alienum testatoris imprimatur, describiturque in exteriori parte, ut omnibus innoteat, quod est testamentum illius personae, hoc videlicet modo. Testamentum de mi F. T. Et hac forma remanet testamentum cum omni solemnitate requisita, ut validitatem plenissimam in Regno habeat.

His tamen non obstantibus tenendum iudico, quod etiam si in testamento manu testatoris scripto, aut subscripto, non fuerit appositus mensis, dies, aut annus, validitatem habeat in Regno, Primo, quia in Regno omnes testantur iure militari, Dom. Crepiti dicit. obfero. 50. num. 13. & 15. & in testamento à miite facto scriptura privata non requiritur appositio diei, mensis, vel anni, ut validitatem habeat, D. Crepiti dicit. obfero. 50. num. 15. & probat Bocius in tract. de testam. militiar. tit. 11. §. 1. n. 19. Ratio est, quia in testamento iure militari facto, nihil aliud requiritur, quam voluntatis probatio, l. leg. Lucius, ff. de milit. testam. leg. 15. Cod. eod. princip. tit. institut. de milit. testam. & ut voluntas probetur, non requiritur expressio diei, mensis, aut anni, nam scriptura privata, ut probet, non petit essentialiter, quod in illa exprimat dies, mensis, aut annus in qua fit facta, leg. cum tabernam. §. item quae fuerit, ff. de pignori. & ibi Barthol. Jaffon. in leg. fin. q. Cod. de diversis rescriptis. Corneus conf. 118. n. 7. Gratian. de test. foren. cap. 235. n. 3. Genua de scriptur. privator. lib. 1. quae. 3. Bocius de testament. inter liber. tit. 10. §. 5. n. 218. & de testament. militiar. tit. 11. §. 1. n. 19. Vermiel conf. 392. n. 6. & 7. & 8. Carolus Anton. de Luca in animadver. ad Gratian. cap. 235. num. 2. Francisc. de Angelis de consuet. lib. 1. quae. 8. limit. 8. num. 12. Secundo, quia in Regno, ut valet testamentum, nulla requiritur solemnitas, sed sufficit nuda, voluntas quomodo libet explicata in scriptis, §. 1. rubric. de testam. D. Leon tom. 1. de test. §. 2. §. 14. num. 2. Simon de Pract. de interpretat. notuar. voluntat. lib. 2. interpretat. 1. dubit. 2. solut. 2. num. 5. Malcard. de probat. lib. 1. quae. 16. num. 1. Puteus de testam. §. 2. cap. 2. num. 5.

conficitur absque die, mense, & anno, Decius in cap. 2. de fide instrumentorum n. 13. Corneus conf. 307. n. 17. Alexand. conf. 4. n. 15. vol. 7. Cardinal. Tutch. tom. 8. conclus. 116. n. 19. Gratian. discept. 895. n. 41. & 42. Tiraquel. de privileg. pie cause & privileg. 11. Barut. de test. 475. n. 3. Antonell. de tempore legal. lib. 2. cap. 29. n. 6. Dom. Crepli observat. 50. n. 16. Bocius de testamento ad pias causas, tit. 12. §. 1. n. 10. Cardinal. de Luca de testamento, discept. 14. n. 13. Cardinal. de Luca de testamento, discept. 15. n. 4. Mollazo de casibus piti, tom. 1. lib. 1. cap. 6. n. 50. Carolus Anton. de Luca in antidictis ad Gratian. cap. 235. num. 5.

Et quod in Regno validum sit hujusmodi testamentum, manu testatoris factum, etiam si careat die, mense, & anno, probat, & docet Dom. Crepli observat. 50. num. 11. cum multis sequentibus. Et in fin. observat. Refert fuisse decum in nostro Senatu, in favorem Thomae Salasianae sententia publicata, die 24. Julii 1653. confirmata in S. S. A. C. alia Regia sententia publicata per Vincentium Pradel, die 24. Septembris 1654. Neque obstat in contrarium adducta, nam respondetur, quod etiam si extra multorum decretum, in testamento facto inter liberos scriptura privata, non sit necessaria appositio diei, mensis, & anni, Covarrub. practice. cap. 20. n. 2. Anton. Gomez in leg. 3. Tauri, n. 42. Matheo in leg. 2. tit. 8. lib. 1. fori gloss. 7. n. 8. Carcer. variat. part. 1. cap. 4. n. 107. Sanchez conf. orat. lib. 4. cap. 1. dicit, 3. n. 8. & alii adducti a Marthae de successione legal. p. 4. quest. 7. artic. 3. n. 15. quos legitime notat Bocius in tract. de testamento inter liberos, tit. 10. §. 5. n. 218. (nam loquuntur absque fundamento, & contra jura expressa) tamen sequendo opinionem sententiam contrarium, ideo de jure communi non est validum tale testamentum, quia inter legem divi-otium extat, sed illa legis dispositio non est cur extendatur ad alios testand. casus, ubi per legem non requiritur predicta solemnitas appositionis diei, mensis, & anni, ut satis ad intentum, docet Bocius in tractat. de testamento. lib. 11. §. 1. n. 19. cum ergo in nostro Regno, testandi facultas, non sit restricta ad formam testamenti inter liberos, a jure prescriptam, sed amplior sit libertas, & jure militari testetur, nequid locum habere dispositio illa juris communi apponendi diem, mensem, & annum, i. testamento.

Secundo poterit dubitari, an in testamento scriptura privata facta, sit apponendus, & exprimendus locus, ubi factum fuit, & pro affirmativa facit illud, quod necessarium est ad validitatem instrumenti, aut actus facti, quod apponatur locus, ubi fuit factus,

leg. optimam, Cod. de comend. stipulat. gloss. in leg. general. Cod. de tabular. lib. 10. Galvan. conf. 22. num. 39. Boer. de test. 33. num. 27. Cessar Barzium de test. Bonon. 39. num. 24. Scrafin. de test. 949. num. 2. tom. 1. Gratian. discept. 899. num. 17. Civecus practice. conclus. lib. 2. conclus. 13. tit. Coronis. num. 9. Adco quod consuetudo in contrarium, dicitur irrita, Camil. Borel. in summa de test. tom. 2. tit. 18. num. 49. Gratian. discept. 767. num. 11. Suelves conf. 30. num. 3. centur. 1. Don Joseph de Niño in addit. ad sabotium comand. Francisc. de Cuenca claus. 40. n. 3. non enim potest considerari testamentum perfectum, si in eo non exprimat locus, ubi co-fectum fuit, quia loci appositio denotat actus perfectionem, Menoch. de test. 224. num. 3. vol. 3. Barbof. claus. 2. Matelcot. variat. lib. 2. cap. 68. num. 6. Farinac. de test. 628. num. 3. tom. 2. in novissim. Marthae claus. 4. Gratian. discept. 796. num. 24. Selsi de test. 302. num. 2. & 3. Francisc. de Cuenca in sabotio comand. claus. 40. num. 1. & ibi Don Joseph de Niño num. 1. Fontanel. de pact. claus. 9. gloss. unico. num. 5. Et in terminis testamenti facti inter liberos, quod ex def. et appositionis loci in scriptura privata invalidum reddatur, Honded. conf. 66. num. 45. lib. 1. Cephal. conf. 409. num. 47. lib. 3. Menoch. conf. 288. num. 33. lib. 3. Manzius de testam. tit. 4. quest. 4. per tot. Etsi de testamento. cap. 14. num. 22. Cardin. de Luca de testamento. discept. 14. num. 13. & discept. 15. num. 4. Sed contrarium est verius, & jure sequendum in nostro Regno, nam etiam si in testamento scriptura privata facta, non apponatur locus, validum erit, & subsistens, quia ut diximus, ut subsistat testamentum in Regno, solum requiritur, quod de voluntate testantis consistat, & de illa sufficere, ut constat, etiam si deficient loci appositio, Gratian. discept. forens. cap. 235. n. 11. & 12. Carcer. variat. part. 1. cap. 4. quest. 4. per tot. Bocius in tract. de testamento inter liberos, tit. 10. §. 5. num. 220. Neque in contrarium adducta obstant, nam procedunt, quando tractatur de appositione loci ad notandum actus perfectionem, ut si notarius rogatur de instrumentis, fecus autem quando propria manu scriptura, aut privato conficitur, ut recte observat Grat. de test. 235. n. 10. & 11.

Ex eisdem rationibus intelligitur, quare hujusmodi testamentum scriptura privata facta, & subsistens, & sigillis, prout cavetur, in add. for. 18. rubr. de testamento. ibi: Que causa e baja firmata, talia eo que moy baja testaria publico, ni testamentos, ni altre leges, ni otras subscritas. D. Leon tom. 1. de test. 32. n. 14. Tiv. ocell. in de aug. tom. 2. lib. 7. cap. 18. dicit, 2. num. 5. D. Crepli observat. 50. n. 13. Prout in Curia Ro-

Romana valent testamentum facta, modo supradicto, inter Cardinales, & alios habentes indultum testandi, Carolus Anton. de Luca Marchio, de bello divino. part. 8. cap. 6. n. 14. Ferrentil. in addit. ad Barut. de test. 475. lit. B. Cardinal. de Lugo de iustitia, & jure, part. 2. disput. 22. n. 266. & 267. Etsi de testamento, cap. 6. n. 14. & 15. Trullench dicit lib. 7. cap. 18. dubitat. 4. n. 1. cum seqq.

Dubitat tertio, an si scriptura non fuerit manu testatoris scripta, sed tertii, & solum a testatore reperitur subscripta, valet ut testamentum, & videtur enim valere non posse, quia est in Regno positus quilibet testare absque solemnitate, & explicare suam ultimam voluntatem, scriptura privata, hoc permittitur cum qualitate, quod propria manu testatoris sit scripta, dicit For. 18. rubrica de testamentum, quae 14. n. 1. Facin. conuocess. lib. 4. tit. de testam. conclus. 9. n. 10. Boer. de test. 240. Tiraqui l. de privileg. pie cause, privileg. 4. Covarrubias in cap. relatum 1. n. 12. de testam. Menochio de probat. conclus. 1358. n. 61. Menochio de presumpt. lib. 4. praesumpt. 5. n. 7. Clarus in §. testamentum, quest. 14. n. 1. Facin. conuocess. lib. 4. tit. de testam. cap. 1. Gratian. discept. 235. n. 1. & 17. Farinac. q. 37. n. 5. Riccius collectan. 230. Carcer. variat. part. 1. cap. 4. n. 5. Marthae de successione. legal. part. 4. q. 7. artic. 3. n. 1. Amato resol. 90. lib. 2. Layman lib. 3. tractat. 5. cap. 2. n. 13. Fontanella de pactis, claus. 1. n. 9. Pont. consil. 46. Paschal. de viribus pacti. part. 2. cap. 8. n. 21. Dian. ubi Ferrentil. Cavalier de test. 553. & 558. Bocius de testam. inter liberos, tit. 10. §. 1. n. 10. & §. 5. n. 201. Marchin in tract. de test. part. 8. cap. 6. Pauli Meli in addit. ad Castilio cap. 31. n. 8. Xamar rerum iudicial. part. 1. definit. 36. n. 2. cum seqq. Paulus Rubens de testamentis, cap. 32. n. 715. & cap. 24. n. 436. Carolus Antonius de Luca in animadversionibus ad Gratian. cap. 235. numer. 7.

Ex eadem ratione erit subsistens testamentum istud, quamvis Notarius non interveniat, neque adhuc ei tradatur, neque interveniat signum testatoris, aut alia solemnitas, dicit For. 18. rubr. de testam. Dominus Leon dicit de test. 32. n. 14. Trullench dicit tom. 2. lib. 7. cap. 18. dubit. 2. n. 5. Dominus Crepli dicit observat. 50. n. 13. quia cum satis prebetur voluntas, per solam scripturam manu testatoris scriptam, & ad illius probationem, neque sit necessarius Notarius, neque signum testatoris, aut alia circumstantia, erit testamentum validum, absque Notario, & sigillis, dicit Authentica quae fuit, Cod. de testamentis, Authentica de testamentis imperfectis, §. nos igitur, Covarrubias in dicto cap. relatum 1. de testamento, n. 12. Menochio consil. 224. n. 50. volum. 3. Cabedo de test. 129. n. 12. part. 1. Gratian. discept. 606. n. 20. & 22. Barbof. de universis jure Ecclesiast. lib. 3. cap. 27. n. 101. & in colle-

ctan. ad text. in dicto cap. relatum, n. 1. Sanctarell. variat. part. 1. quest. 7. a n. 3. Vazquez in opuscul. de testamento cap. 3. n. 11. Marchio, de bello divino. part. 8. cap. 6. n. 14. Ferrentil. in addit. ad Barut. de test. 475. lit. B. Cardinal. de Lugo de iustitia, & jure, part. 2. disput. 22. n. 266. & 267. Etsi de testamento, cap. 6. n. 14. & 15. Trullench dicit lib. 7. cap. 18. dubitat. 4. n. 1. cum seqq.

Dubitat tertio, an si scriptura non fuerit manu testatoris scripta, sed tertii, & solum a testatore reperitur subscripta, valet ut testamentum, & videtur enim valere non posse, quia est in Regno positus quilibet testare absque solemnitate, & explicare suam ultimam voluntatem, scriptura privata, hoc permittitur cum qualitate, quod propria manu testatoris sit scripta, dicit For. 18. rubrica de testamentum, quae 14. n. 1. Facin. conuocess. lib. 4. tit. de testam. conclus. 9. n. 10. Boer. de test. 240. Tiraqui l. de privileg. pie cause, privileg. 4. Covarrubias in cap. relatum 1. n. 12. de testam. Menochio de probat. conclus. 1358. n. 61. Menochio de presumpt. lib. 4. praesumpt. 5. n. 7. Clarus in §. testamentum, quest. 14. n. 1. Facin. conuocess. lib. 4. tit. de testam. cap. 1. Gratian. discept. 235. n. 1. & 17. Farinac. q. 37. n. 5. Riccius collectan. 230. Carcer. variat. part. 1. cap. 4. n. 5. Marthae de successione. legal. part. 4. q. 7. artic. 3. n. 1. Amato resol. 90. lib. 2. Layman lib. 3. tractat. 5. cap. 2. n. 13. Fontanella de pactis, claus. 1. n. 9. Pont. consil. 46. Paschal. de viribus pacti. part. 2. cap. 8. n. 21. Dian. ubi Ferrentil. Cavalier de test. 553. & 558. Bocius de testam. inter liberos, tit. 10. §. 1. n. 10. & §. 5. n. 201. Marchin in tract. de test. part. 8. cap. 6. Pauli Meli in addit. ad Castilio cap. 31. n. 8. Xamar rerum iudicial. part. 1. definit. 36. n. 2. cum seqq. Paulus Rubens de testamentis, cap. 32. n. 715. & cap. 24. n. 436. Carolus Antonius de Luca in animadversionibus ad Gratian. cap. 235. numer. 7.

Secundo facit, quia scriptura manu tertii conscripta, frequenter a testatoribus subscibuntur, absque eo, quod illi legant, & intelligentiam continere ultimam illorum voluntatem, quam verbaliter proparantur tertio scribenti, in tali scriptura, subscibunt illam absque examine ullo, & ex tali subscriptione non videtur approbatum scriptum, quia subscibens non obligatur ex subscriptione, neque censetur scriptum approbare, nisi legat omnem scripturam, vel videat, aut sciat omnem contentum in illa, leg. final. Cod. plus valere, quod agitur, leg. Cayus, ubi gloss. ff. de pignorat. action. leg. 1. §. mandaverit, ff. quod iussu, cap. si quis Presbyterorum, de rebis Eccles. non alienand. Felin. in cap. quomodo contra, de probationibus, num. 48. Gabriel ad tit. de presumptionibus, col. 3. n. 28. Caldas de empt. & vendit. cap. 6. n. 19. & 20. Menochio de presumptionibus, lib. 3. praesumpt. 66. n. 21. Barbof. ad text. in cap. si quis 6. de rebis Eccles. alienand. vel non, n. 14. Malcerdo de probationibus, com. inf. 1348. n. 16. cum seqq. Dominus Leon dicit de test. 30. n. 2. Gayto de creditor. cap. 2. tit. 7. n. 2627. Pegas resolat. forens. cap. 1. n. 88. & 89. Paulus Rubens resolat. practice. cap. 26. n. 224. & 225. Franciscus de Angelis de consil. lib. 2. q. 8. n. 4. Et pro hac opinione, videtur facere decisio, Domini Leon, 30. tom. 1. per tot.

De hoc dubio consultus fui ab haeredibus Antonii Perez, mercatoris Villae Algazirae fecit enim dicitur Perez, quod Vicarius temporalis Ecclesiae Parochialis Sanctae Catharinae dictae Villae, suum ultimum elegium scriberet, cui se subscripsit dicitur Perez, & Thomas Perez alter ex testatoris filijs dicebat, non habere validitatem testamentum sed non obstantibus supradictis conlulit validum esse, cum sola subscriptione dicti testatoris ad calcem scripturae terti facta, & inventi sic observatur a Domino Crespi dicta observat. 50. num. 13. & decium a Senatu sententia per Arcus, die 9. Julii 1650. inter Joannam Morant, & de Aracil, & Hieronymum Berdu, videndum Molazzo de causis piii, tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 19. & tenent Ferrentil, ad Barut, decis. 475. num. 23. Antonius Govius consulti. 4. num. 3. Portelque aliquibus exornari rationibus. Primo quia ut testamentum factum inter liberos sit validum, non requiritur, quod scribatur a testatore, sed scriptum a tertio, sufficit quod a testatore subscribatur, leg. hac consuetissima, Cod. de testamentis, ibi: Vel ipsius testatoris, vel eiuslibet alterius manu conscriptum. Et ibi sua manu in reliqua parte testamenti subscripsit: docent J. Hen in Authentica, quod pnt, C. de testamentis. Clarus in §. testamentum, quest. 14. n. 4. Menochio ad presump. lib. 4. presump. 7. n. 6. Cratus in §. testamentum, q. 16. Malcardus de probationibus, conclus. 1358. Martha de success. legal. part. 4. q. 7. artic. 3. n. 5. Puteus decis. 229. lib. 1. Riccius collect. 781. in fin. Fatianus q. 27. n. 5. Layman lib. 3. tract. 5. cap. 2. n. 3. Cancr. variat. part. 1. cap. 4. n. 5. Diana part. 7. tract. 6. refutat. 5. Marchin de peste, part. 8. cap. 6. Bocius de testam. inter liberos, tit. 10. §. 5. n. 202. Xamat rerum iudicat. part. 1. definit. 36. n. 1. cum seqq. Ezpeleta tract. 12. refolut. 10. Eleano de testam. tit. 1. cap. 7. n. 25. Cardinal. de Luca de testam. disquis. 75. n. 4. 10. & 12. & disquis. 86. n. 4. Carpovius in jurisprudent. forens. part. 3. consil. 4. definit. 18. Carolus Antonius de Luca in animadversion. ad Gratian. cap. 235. n. 18. Molazzo de causis piii, tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 18. Et hoc quia in testamento inter liberos, non requiritur aliqua solemnitas, sed consilio solum de nuda voluntate sufficit, ut Senatus sententia per Arcus, die 8. Februarii 1616. inter Baptistam Rubio, & Josepham Rubio, & de Diago: ergo sufficit subscriptio in Regno, cum solemnitas non sit necessaria in testamentis, sed solum voluntatis probatio. Secundo probatur ex eo, quod subscribens pro scribente habetur, leg. emptor, §. Lantus, ff. de pactis, leg. 1. §. 1. ff. de consuet. pecun.

fateri, dicta l. emptor, §. Lantus, ff. de pactis, l. si stipulatus, §. Crisogonus, ff. de verborum obligat. l. 1. §. inter filios, ff. ad l. Corneliam de falsis, cum aliis adductis a Reynoso dicta observat. 44. n. 5. Clemens Merlin. decis. 35. n. 5. Gayto de creditor. cap. 2. n. 2623. Pegas dicto cap. 1. n. 118. & 119. Polhius post tract. de manutent. decis. 388. num. 7. Cencius post tract. de censibus, decis. 427. n. 5. Thoro in suo C. rerum iudicatar. casu 60. n. 33. Altogradus consil. 38. n. 12. Rubens dicto cap. 26. n. 193. Rota coram Bich. decis. 340. n. 4. Franciscus de Angelis de confessionibus, lib. 2. q. 8. n. 2. Carolus Antonius de Luca in praxi civil. cap. 30. n. 2.

Neque obstant pro contraria adducta, nam ad primum respondetur, quod etiam in Foro 18. disponatur, quod manu testatoris scribi debebat testamentum, ut validitatem habeat, & nihil de subscriptione dicatur, debet etiam habere locum dispositio fori, quando scriptura manu tertii reperitur scripta, & a testatore subscripta, quia lex, aut dispositio loquens de propria scriptura, sicut nollet forus, locum etiam habet in scriptura manu tertii scripta, & manu debitoris, aut personae, de qua loquitur dispositio, subscripta, l. si ego, §. dicit, ff. de iure dotium, l. si pluribus, in princip. ff. de verborum obligat. l. cum antiquitas, C. de testamentis, Baldus in Authent. contra qui, C. de non numerat. pecun. Reynolo dicta observat. 44. n. 10. Pegas dicto cap. 1. n. 127. Paulus Rubens dict. cap. 26. num. 205. Secundo respondetur, quod etiam forus disponatur, quod testator, sua manu conficiat scripturam, sicut etiam in l. hac consuetissima, dispositio extat, omittit subscriptionem, & perconsequens remanet sub dispositione juris communis, l. commodissime, to. cum vulgat. de liberis, & posthum. cum ergo de iure cautum, quod testamenta, quae sine solemnitate sunt, prout in nostro Regno, cum sola subscriptione testatoris suffineantur, dicta l. hac consuetissima, C. de testam. Sequitur, quod in Regno poterant cum sola subscriptione huiusmodi testamenta fieri. Ultimo respondetur, quod dato, & supposito quod in Foro 18. praecise requireretur, quod omnia scriptura testamenti a testatore scriberetur, & posset considerari exclusiva subscriptionis, foret solemnitas mera, haec, scribendi omne testamentum testatoris manu, nam ad probandam voluntatem, sufficit subscriptio sola, ut expressè probatur ex dicta l. hac consuetissima, & cum postea in Foro 51. Regii Petri II. inblata fuerit omnis solemnitas in conficiendis testamentis in scriptis, etiam subblata fuit illa exarandi omne testamentum testatoris manu, contenta in d. For. 18.

Ad ultimum respondetur, quod non negamus subscribentem, non obligari virtute subscriptionis, nisi notitiam habuerit negotii scripti, sed pro certo tradimus praesumptum de iure habuisse scientiam, & notitiam, contentorum in scriptura, quam subscripsit, etiam si non legisset, aut notum habuisset contentum in scriptura, debet ignorantiam probare, & illa non probata, praesumptum scripturam subscripsit fuisse, cum scientia scripti negotii, Barthol. in l. 1. §. si quis neget, n. 11. ff. quemadmodum testamenta aperiantur, Felin. Alexand. consil. 147. lib. 2. Rotius consil. 193. n. 1. vol. 2. Malcardus de probat. conclus. 1347. n. 19. Gonzalez ad regul. 8. canel. gloss. 60. n. 11. cum seqq. Martha de success. legal. part. 4. q. 7. artic. 3. n. 6. Cancr. variat. part. 1. cap. 22. n. 3. Valac. consil. 69. n. 10. Barbosa ad text. in cap. si quis 6. de rebus Eccles. non alienand. n. 4. Duran. decis. 368. n. 30. & decis. 337. n. 16. Ferrentil, ad Barut. decis. 475. n. 12. Gayto de creditor. cap. 2. n. 2628. Bocius de testam. inter liberos, tit. 10. §. 5. n. 204. Reynolo observat. 34. Paulus Rubens d. cap. 26. n. 263. cum seqq. Cardinal. de Luca de dote, disquis. 33. n. 6. Et ideo memoriale illud subscriptum a testatrice in casu decis. 30. Dom. Leon, non potuit suffineri, ut testamentum, quia constabat, & probatum fuit, testatricem non legisset illud tempore subscriptionis, neque postea, ut apud ipsum Leon, n. 3. cum adde Francisc. de Angelis de confessionibus, lib. 2. q. 8. n. 4. Et ad sufficiat subscriptio generalis, aut requiratur specialis, vide Nata in Authent. quod sine, C. de testam. ubi Nata, n. 52. Menochius de presump. lib. 3. presump. 66. n. 3. Martha dict. artic. 3. n. 7. Puteus decis. 219. lib. 1. Malcardus de probat. conclus. 1347. n. 25. Bocius de testam. inter liberos, dict. §. 5. tit. 19. n. 205.

Sed si testator subscriptionem facere non potest, quia literas nescit, videamus, an sufficit pro validitate testamenti, quod scriptura manu facta, in ima parte proprio sigillo a testatore sigilletur, videtur enim ecclesiam modo debere valere si sigillum interponatur, quam si subscriptio fiat, nam eundem operatur effectum sigillatio, quam subscriptio, ut docent ex doctrina Felini in cap. 2. n. 37. de fide instrumentor. Gabriel in tit. de presump. conclus. 4. per tot. Roman. consil. 303.

303. Covarrubias *praxi*. cap. 22. n. 9. Vuc-
 fembecc. *confil.* 14. Menochius *de arbitrar.* ca-
 sa 113. n. 6. Martha *de successione legal.* par-
 4. *quæst.* 7. artic. 3. n. 8. Cardinal. de Lu-
 ca *de iudicis*, *disputa.* 29. n. 23. Et de vo-
 luntate testatoris, non minus constabit per
 sigillationem, quam per subscriptionem.
 Gratian. *discept.* 162. n. 1. Zacharias *de sa-
 lario*, *quæst.* 100. n. 39. Duran. *decis.* 368.
 n. 29. Peña *decis.* 552. num. 2. & 3. Ur-
 ceolus *de transact.* *quæst.* 60. n. 23. Sed
 quia testamentum est res magis momenti, &
 periculosum est scripturis fidem dare, cum
 solo sigillo, Carolus Antocius de Luca in
praxi. cap. 30. n. 17. Tenendum iudico, non
 sufficere sigillum absque subscriptione, cum
 in sigillatione facilius fraudi adhiberi possit,
 & non ita in subscriptione, docent Alexand.
 in l. *que dicitur*, ff. *soluto matrim.* ubi *Justus*,
 n. 49. Immo in *element.* 1. de *procurato-
 ribus*, Salicet. in l. 2. *versus. Item nota*, C. de
rebus non alienandis. Cravetta de *antiquit. tem-
 poris*, part. 1. n. 45. Malcardus *de probat.*
concl. 1358. n. 7. Boicius *de testam. inter libe-
 ros*, tit. 10. §. 5. n. 207.

28 Quod potest etiam in dubium poni est,
 an si testamentum scriptura privata factum,
 fuerit scriptum propria testatoris manu, &
 absque subscriptione inuenturum, validum sit,
 & hoc in casu si scriptura fuerit perfecta, &
 continet orationem perfectam, explorati
 juris est valere, ut testamentum, etiam si te-
 statoris subscriptio non fuerit apponita, l.
cum antiquitas, in *fine*, C. de *testam.* ubi *Sanen-
 cinus* si quis sua manu totum testamentum, vel
 codicillum conscripserit, & hoc specialiter in
 scriptura posuerit, quod hoc sua manu con-
 scripsit, ut et totius testamenti scriptura, &
 non alia subscriptio requiratur, neque ab eo,
 neque pro eo ab alio, sed legatur inuisibili
 scriptura. *dist.* For. 18. *rubic.* de *testam.* ubi
Elia firmat stat. *ita q.* que non habet *Escriu*
 publico, ni testimonio, ni aliqua subscriptio.
 Docent Domin. Leon *decis.* 32. n. 14. D.
 Crepi *dicha observat.* 50. n. 13. Rota *decis.*
 30. part. 1. *novissimam.* n. 3. Covarrubias
 in *alib.* cap. *relatum*, de *testam.* n. 12. Clau-
 rus in *§. testamentum*, *quæst.* 14. n. 1. *cum*
segg. *Fachin. controuersiar.* lib. 4. cap. 1. Martha
 de *successione legal.* part. 4. q. 7. artic. 3. n. 1.
cum segg. Gratian. *discept.* 235. n. 1. & 17.
 Fatnac. *quæst.* 37. n. 5. Cancer *variar.* par-
 1. cap. 4. n. 5. Layman *lib.* 3. *traçt.* 5. cap. 2.
 n. 13. Boicius *de testam. inter liberos*, tit. 10.
 §. 5. n. 201. Xamir *rerum iudicial.* part. 1.
disposit. 36. n. 2. Valafic. *consulte.* 67. num. 8.
 Ferrenti. ad *Burat. decis.* 475. n. 23. Ant-
 onius Govius *consult.* 4. n. 3. Carpovivius
 in *interpud.* for. par. 3. *constit.* 4. *desinit.* 19.
 Molazzo *de causis piii*, tom. 1. lib. 1. cap. 6.

n. 19. Scriptura enim manu alicujus scri-
 ptæ, licet non subscripta, debet itari, ut ple-
 nius probet contra scribentem, Carolus Anto-
 nius de Luca in *praxi*, cap. 30. n. 4. ubi
 adducit *Buratam decis.* 192. & *decis.* 368. Et
 non minus probabitur voluntas per scriptu-
 ram testantis manu scriptam, etiam non sub-
 scriptam, quam si fuerit scripta, & subscri-
 ptæ, l. *fideiussor*. §. *pater*, ff. de *pignorib.* l. *cum*
antiquitas, §. *final.* C. de *testam.* Menochius
de presumptionib. lib. 3. *presumpt.* 66. num. 1.
cum segg. Cancer *variar.* lib. 1. cap. 22. num.
 34. Urceolus *de transact.* *quæst.* 60. num. 35.
 Etiam si absque appositione diei, mensis, &
 anni, & absque testibus reperitur, *Vernigni*,
confil. 392. n. 6. 7. & 8. Franciscus de An-
 gelis *de confessionib.* lib. 1. *quæst.* 8. *limit.* 8.
 n. 12. Cancer *variar.* lib. 1. cap. 22. num.
 34. Duran. *decis.* 368. n. 24. Urceolus *de*
transact. q. 60. n. 37.

Difficiliorem resolutionem habet du-
 bium illud, videlicet, an si omnis scriptura,
 non fuerit scripta testatoris manu, sed solum
 pars illius, aut maior pars, & reliqua pars
 manu tertii scripta fuerit, possit pro testamen-
 to valere? videtur enim non posse; primo,
 quia manu testatoris propria, debet esse con-
 scriptum testamentum, *Auhen.* *quod sine*, C.
de testam. ubi: *Quod sine subscriptione ita pro-*
cedit, si parens literas edocuit manu propria;
non signis, sed literarum consequentia declarer.
 Et hoc non solum quoad partem, sed quoad
 totum testamentum, ut expressè cavetur in
 l. *cum antiquitas* 28. in *fine*, C. de *testam.* ubi:
Si quis sua manu totum testamentum, vel codi-
cillum conscripserit. Secundo, nam, ut vali-
 ditatem habeat testamentum, à testatore pro-
 pria manu factum, non sufficit, quod illius
 majorem partem scribit, sed est necesse,
 quod omne testamentum perfectè scribat, quia
 si scribens illud, antea quam completeretur,
 morte præventus perire non potuisset,
 non valet ad huc in conscriptis, & dispositis,
 non obstante, quod institutio hæredis scripta
 reperiretur, l. *si quis* 25. ff. de *testam.* l. *curios*
sum, C. *qui testamenta facere possunt*, Clarus
 in *alib.* §. *testamentum*, q. 7. n. 4. Xamir
rerum iudic. part. 1. *definit.* 26. n. 28. Quod
 ea ratione nititur, nam tunc iudicatur testame-
 ntum imperfectum ratione voluntatis, &
 nullo favore potest validum considerari, ut
 cum multis docet *Barbosa ad text.* in *cap.* 13.
de testam. n. 5. Xamir ubi *prox.* n. 27.
 Et hoc sibi vindicari locum videntur in no-
 stro casu, nam est majus testamenti pars
 scripta sit à testatore, non est perfectè, & in-
 tegre voluntas conscripta, & perconsequens
 claudicat testamentum ex defectu volunta-
 tis.

Sed, ut meum iudicium proferram, qua-
 tuor

non vicietur, v. l. 1. §. *Item quartus*, ff. de *aquis*
quotidianis, & *offitius*, l. *pedius*, ff. de *receptis*
arbitr. l. *qui testam.* ff. de *excusat. tutor.* Et
 nunquam potest considerari potestas in ter-
 tio addeute, ut validitati dispositionis legiti-
 me facta detraherat jus, ex *regul. text.* in
 l. *non debet alteri* 75. l. *factum* 197. de *regul.*
iuris l. *ultim.* C. de *adquirenda poss.* cap. 1.
 de *instituti*, in 6.

Tertius erit casus, si prima testamenti
 pars, aut minima, aut maxima, scripta repe-
 riatur à tertio, & recto ordine, & immédia-
 to, secunda pars usque in finem scripta fuerit
 à testatore, cum approbatione tacita, aut ex-
 pressa illius primæ partis à tertio con-
 scriptæ, ut quia testator sua manu prosequen-
 tur dispositionem, illo modo, quo initiata
 fuit, & concludit dicendo, quod suum ulti-
 mum erat testamentum, & hoc in casu vali-
 dum iudico fore testamentum, & hoc in casu
 31 prima pars, manu testatoris reperitur scrip-
 ta, & postea scriptura, manu tertii prosequen-
 ta reperitur, & conclusa à tertio, absque eo,
 quod à testatore post illud, quod tertius scrip-
 sit, reperitur aliqua scriptura, & hoc in
 casu iudico, testamentum non esse validum,
 quia dispositio manu testatoris continuata,
 imperfecta remanet, & perconsequens im-
 perfectum erit testamentum, ex defectu vo-
 luntatis, nisi aliqua reperiretur perfecta dis-
 positio in illis, quæ testator sua scripsit manu,
 nam respectu illorum valebit testamentum,
 etiam si appareat non fuisse conclusum à te-
 statore, sed a tertio, cum testamenta, quæ in-
 casu iudico, testamentum non esse validum,
 quia dispositio manu testatoris continuata,
 imperfecta remanet, & perconsequens im-
 perfectum erit testamentum, ex defectu vo-
 luntatis, nisi aliqua reperiretur perfecta dis-
 positio in illis, quæ testator sua scripsit manu,
 nam respectu illorum valebit testamentum,
 etiam si appareat non fuisse conclusum à te-
 statore, sed a tertio, cum testamenta, quæ in-
 casu iudico, testamentum non esse validum,
 quia dispositio manu testatoris continuata,
 imperfecta remanet, & perconsequens im-
 perfectum erit testamentum, ex defectu vo-
 luntatis, nisi aliqua reperiretur perfecta dis-
 positio in illis, quæ testator sua scripsit manu,
 nam respectu illorum valebit testamentum,

non vicietur, v. l. 1. §. *Item quartus*, ff. de *aquis*
quotidianis, & *offitius*, l. *pedius*, ff. de *receptis*
arbitr. l. *qui testam.* ff. de *excusat. tutor.* Et
 nunquam potest considerari potestas in ter-
 tio addeute, ut validitati dispositionis legiti-
 me facta detraherat jus, ex *regul. text.* in
 l. *non debet alteri* 75. l. *factum* 197. de *regul.*
iuris l. *ultim.* C. de *adquirenda poss.* cap. 1.
 de *instituti*, in 6.

Tertius erit casus, si prima testamenti
 pars, aut minima, aut maxima, scripta repe-
 riatur à tertio, & recto ordine, & immédia-
 to, secunda pars usque in finem scripta fuerit
 à testatore, cum approbatione tacita, aut ex-
 pressa illius primæ partis à tertio con-
 scriptæ, ut quia testator sua manu prosequen-
 tur dispositionem, illo modo, quo initiata
 fuit, & concludit dicendo, quod suum ulti-
 mum erat testamentum, & hoc in casu vali-
 dum iudico fore testamentum, & hoc in casu
 31 prima pars, manu testatoris reperitur scrip-
 ta, & postea scriptura, manu tertii prosequen-
 ta reperitur, & conclusa à tertio, absque eo,
 quod à testatore post illud, quod tertius scrip-
 sit, reperitur aliqua scriptura, & hoc in
 casu iudico, testamentum non esse validum,
 quia dispositio manu testatoris continuata,
 imperfecta remanet, & perconsequens im-
 perfectum erit testamentum, ex defectu vo-
 luntatis, nisi aliqua reperiretur perfecta dis-
 positio in illis, quæ testator sua scripsit manu,
 nam respectu illorum valebit testamentum,
 etiam si appareat non fuisse conclusum à te-
 statore, sed a tertio, cum testamenta, quæ in-
 casu iudico, testamentum non esse validum,
 quia dispositio manu testatoris continuata,
 imperfecta remanet, & perconsequens im-
 perfectum erit testamentum, ex defectu vo-
 luntatis, nisi aliqua reperiretur perfecta dis-
 positio in illis, quæ testator sua scripsit manu,
 nam respectu illorum valebit testamentum,

Et hoc sibi vindicari locum videntur in no-
 stro casu, nam est majus testamenti pars
 scripta sit à testatore, non est perfectè, & in-
 tegre voluntas conscripta, & perconsequens
 claudicat testamentum ex defectu volunta-
 tis.
 Sed si omnis scriptura testamenti à 35
 tertio fuerit scripta, & à testatore subscripta
 non fuerit in fine illius, sed solum in parte
 exteriori clausuræ testamenti, cum qualitate
 illa dicendi, quod scriptura clausa, et illius
 ultimam testamentum, dubitari potest, an fu-
 sit in fine, & ad hunc à tertio, non potest vires
 adimere dispositioni, cum utile per inutile,
 non vicietur, v. l. 1. §. *Item quartus*, ff. de *aquis*
quotidianis, & *offitius*, l. *pedius*, ff. de *receptis*
arbitr. l. *qui testam.* ff. de *excusat. tutor.* Et
 nunquam potest considerari potestas in ter-
 tio addeute, ut validitati dispositionis legiti-
 me facta detraherat jus, ex *regul. text.* in
 l. *non debet alteri* 75. l. *factum* 197. de *regul.*
iuris l. *ultim.* C. de *adquirenda poss.* cap. 1.
 de *instituti*, in 6.

Tertius erit casus, si prima testamenti
 pars, aut minima, aut maxima, scripta repe-
 riatur à tertio, & recto ordine, & immédia-
 to, secunda pars usque in finem scripta fuerit
 à testatore, cum approbatione tacita, aut ex-
 pressa illius primæ partis à tertio con-
 scriptæ, ut quia testator sua manu prosequen-
 tur dispositionem, illo modo, quo initiata
 fuit, & concludit dicendo, quod suum ulti-
 mum erat testamentum, & hoc in casu vali-
 dum iudico fore testamentum, & hoc in casu
 31 prima pars, manu testatoris reperitur scrip-
 ta, & postea scriptura, manu tertii prosequen-
 ta reperitur, & conclusa à tertio, absque eo,
 quod à testatore post illud, quod tertius scrip-
 sit, reperitur aliqua scriptura, & hoc in
 casu iudico, testamentum non esse validum,
 quia dispositio manu testatoris continuata,
 imperfecta remanet, & perconsequens im-
 perfectum erit testamentum, ex defectu vo-
 luntatis, nisi aliqua reperiretur perfecta dis-
 positio in illis, quæ testator sua scripsit manu,
 nam respectu illorum valebit testamentum,
 etiam si appareat non fuisse conclusum à te-
 statore, sed a tertio, cum testamenta, quæ in-
 casu iudico, testamentum non esse validum,
 quia dispositio manu testatoris continuata,
 imperfecta remanet, & perconsequens im-
 perfectum erit testamentum, ex defectu vo-
 luntatis, nisi aliqua reperiretur perfecta dis-
 positio in illis, quæ testator sua scripsit manu,
 nam respectu illorum valebit testamentum,

Sed, ut meum iudicium proferram, qua-
 tuor

de testam. disturf. 2. n. 9. Et potest primo probari, quia scriptura tertia, si probetur de mandato, & voluntate testatoris facta, potest ut testamentum mandantis sustineri, Curtes Junior consil. 202. n. 26. Scotus consil. 1. n. 65. tom. 1. Bettand. consil. 106. n. 2. vol. 5. Martha de success. legal. part. 4. q. 7. articulo. n. 2. Layman lib. 3. tract. 5. cap. 2. n. 5. Rice. in prax. variat. refut. part. 2. rejoin. 379. n. 1. & fol. 420. n. 2. Bocius de testam. ad pias causas, tit. 12. §. 1. n. 50. Ergo cum a testatore scriptum inveniat, quod scriptura clausa continet suam ultimam voluntatem, sufficienter probatur scripturam fuisse ex illius consensu, & poterit uti testamentum iustissime. Secundo, quia si aliquis dicat le velle testamentum facere, prout in tali scedula continetur, reddet testator, etiam si talis scedula fuerit a tertio scripta, Bartol. in l. si tua scripsero. ff. de conditionib. & demonst. Baldus, & Angelus in l. affotato, ff. de heredit. instit. Castruc. in l. heredes palam, ff. de testam. Covarrub. in cap. si 1101, n. 5. in testam. Craveta consil. 143. n. 6. Corneus consil. 374. col. 3. Vazquez de success. tract. 5. cap. 2. n. 53. Clarus in §. Testam. q. 4. & q. 36. ad fin. Malcard. de probat. concl. 1358. n. 73. Caneer variat. par. 1. cap. 4. n. 111. Gutierrez. pract. lib. 2. q. 41. Mantic. de conjectur. lib. 1. tit. 7. n. 7. Rota apud Rubicum decis. 96. Rice. ubi prox. resol. 420. n. 1. Matcum. de bello avaro, par. 8. cap. 4. n. 9. Ferrucius ad Durat. decis. 475. n. 22. Elicano de testam. cap. 17. n. 11. Caponi tom. 3. distict. 202. n. 3. Ciriac. controver. 444. Rota coram Biech. decis. 512. n. 8. Cardinal. de Luca de testam. disturf. 1. n. 1. cum seqq. & disturf. 2. Callejon in Alphaber. verbor. Testamentum, n. 19. Thomat. decis. 82. n. 15. Verturin. consil. 1. ex n. 31. Capicio Latino decis. 5. n. 27. & 28. Anticoel. controver. 346. n. 55. Orthobon. decis. 181. n. 8. Mehus abstrat. 4. n. 1. lib. 3. Dondici consil. 61. n. 1. Adolin. resol. 41. n. 10. Antonius Gouvis consil. 4. n. 2. Tertio, quia omnia nostra facimus, quibus auctoritate nostra impartimur, l. 1. §. omnia, C. de veter. jur. enucleam. gloss. in §. fidei iuramentum, in fine natural. gent. & civil. Anton. Gomez in l. 40. Tauri, n. 89. Tulech. pract. tom. 5. tit. N. consil. 67. Ergo cum testator recognoscit scripturam privatam clausam, esse testamentum suum, & auctoritate impartiat talis scripturam, illam facit suam, & debet valere pro testamento, eodem modo, ac si ab ipso testatore fuerit scripta. Ultimo facit, nam ut valeat testamentum in Regno, sufficit, quod per scripturam privatam confitetur testatoris voluntate, & ut probetur testatoris voluntas per scripturam privatam, non requiritur

præcisè, quod ab illo sit scripta, aut subscripta, nam ut confitetur de voluntate paterna, & validum sit testamentum inter liberos, sufficit, quod subscriptum a liberis juxta multorum sententiam, Nata in Authentic. quod sine, C. de testam. n. 51. Vuclenbec. consil. 99. Clarus in §. Testamentum, q. 14. n. 6. Cratus in del. §. Testamentum, q. 16. n. 4. Rota decis. 734. n. 17. par. 1. novissimam. Bocius de testam. inter liberos, tit. 10. §. 5. n. 211.

Is tamen minimè fugerentibus, contrarium iudicio tenendum, & non sufficere, quod testamentum fuerit subscriptum in exteriori clausura parte, ut sit validum, quia ut testamentum in scriptis, & scedula privata factum sit validum, debet reperiri scriptum, aut subscriptum a testatore, etiam quod inter liberos fiat, leg. hac consultiatima, C. de testam. Authent. quod sine, Cod. eod. Et iudicavit Senatus noiler, sententia per Alreus, de 19. februarii 1636. inter Omphrium Ponz. & Augustinum Marti confirmata in alia aula, sententia per Alreus, de 8. Julii 1636. inter eadem partes: Ergo scriptura supradicta quia testatoris subscriptio non invenitur, nequit considerari testamentum validum, ut probat Bocius in tract. de testam. ad pias causas, tit. 12. §. 1. n. 50. Secundo probatur, quia testamentum inter liberos, vel ad pias causas, valent absque solemnitatibus aliorum testamentorum, quia in eis cessat suspitio fraudis, & falsitatis, Roman. in Authentic. similiter, n. 95. C. de hereditibus, & Fragof. de regim. Christian. Reipubl. par. 3. lib. 4. §. 4. n. 17. Carol. Anton. de Luca in animad. versionib. ad Gratian. cap. 235. n. 13. Ergo quando concurrere possunt suspitiones fraudis, non poterunt hujusmodi testamenta privilegia valere, & idem erit, si administrat concurrent, Carol. Anton. de Luca, ubi prox. Paul. Rub. de testam. cap. 18. n. 410. & cap. 32. n. 724. Sed suspitio nota fraudis concurrat, quando solum exterior pars clausura testamenti adnotata reperitur testatoris manu, nam potuit testator suum ultimum elogium claudere scriptum, aut subscriptum, & adnotationem facere in exteriori parte clausura, & postea sigillo proprio vera illius voluntas extari, & claudere scripturam tertii ad sui libitum facta, cum simulatione relinquendi exteriori partem, ubi adnotata a testatore facta reperitur: Ergo non debet iudicari validum tale testamentum, ne fraudibus via aperiat, ex regul. text. in l. in fundo, ff. de rei vindic. l. si non huius, §. si cum his, ff. de transact. l. qui sub pretestu, C. de Sacrosanct. Eccles. element. 1. de usuris, elementina 1. §. final. de confession. prebenda, Pro.

Probatur tertio, quia ut testamentum in scriptis valeat, non sufficit, quod interveniat testatoris manus in scriptura, sed necesse est, quod si solum cum subscriptione testatoris fiat, apposta sit subscriptio in fine testamenti, ibi: Finem autem testamenti subscriptiones, & signacula testium esse decernuntur; & si scribitur; quod iterum consequntia declarat ultimam voluntatem, Authent. quod sine, C. de testam. ibi: Manus propria, non factis, sed literarum consequntia declarat; Ergo cum manus testatoris in exteriori parte testamenti apposta, non sit subscriptio in fine testamenti facta, neque consecutivè reperitur post scripturam a tertio scriptam; imò sit nota extra testamentum posita, qua non habet conexitatem cum testamento, nam papyrus testamentum claudens, & cooperitura illa, non est testamenti pars, aut illius consequntia, neque aliquam habet conexitatem cum testamento, voluntatis respectu; sequitur quod a subscriptione clausura nequit argui ad testamentum, cum ex diversis non fiat illatio, l. in ver stipulante, §. Sacram, ff. de verborum obligationib. l. Papiannam ex illi, ff. de minorib. l. naturalem, §. nihilominus, ff. de adquirend. possessio. Ultimo probatur, nam testamentum in scriptis, validum est, etiam si non reperitur clausum cum papyro, aut subscriptione, in parte clausura exteriori, testatoris manu conferentis suum esse testamentum, quia etiam reperitur apertum, & absque supradictis qualitatibus, validum est, Menoch. de reb. litig. lib. 2. tit. 1. §. 1. n. 1. Domin. Leon decis. 32. n. 16. lib. 1. Fontanella tom. 1. decis. 49. n. 12. Ergo ex eo est, quod neque sigillum, neque clausura, neque subscriptio ibidem facta, sunt essentialia ad testamenti validitatem, For. 18. rubric. de testamentis. Domin. Leon decis. 32. n. 14. Domin. Crepi di. abstrat. 50. numer. 14. Quomodo ergo essentia testamenti poterit consistere, & dependere a subscriptione exteriori supradicta, qua potest abesse absque testamenti corruptione; nisi contra Philosophia, & Jurisprudentia regulas dicantur, quod accidentaliter illa subscriptio, poterit essentialiter dare testamentum, & subiecto, quando hujusmodi accidentia extrinseca possunt abesse, & adesse præter subiecti corruptionem, l. 4. in fin. ff. de actionib. empti, l. falsa, ff. de conditionib. & demonst. l. pacta conventa, ff. de contrahend. empt.

Neque obstant in contrarium adducta, nam ad primum respondetur, quod scedula

a tertio scripta, sine testatoris subscriptione inventa, nullatenus habet testamenti vim, ut docet, Bocius de testam. ad pias causas, tit. 12. §. 1. n. 50. Etiam si reposita fuerit, inter scripturas Notarii mortui, vel in eius filitris, quia neque ex iudicis commisione, poterit in publicam formam reduci, ut valeat tanquam testamentum, Jallon in Authent. quod sine, C. de testam. num. 1. & ibidem Bald. Menoch. de presumptionib. lib. 4. prajumpt. 7. num. 4. Angel. consil. 400. Alexand. consil. 133. lib. 2. Rice. dist. resol. 420. num. 3. de success. legal. par. 4. quest. 7. artic. 3. num. 16. Bocius, ubi prox. num. 51. Carolus Anton. de Luca in animad. versionib. ad Gratian. dist. cap. 235. num. 18. Doctores autem citati solum tenent, quod ad pias causas suffinebitur voluntas reposita in scriptura a tertio scripta, non ratione scripturae, sed si respiciantur testos, qui dicant testamentum dispositivè, prout in illa scedula continetur, ut docent Layman, & alii adducti a Bocio, ubi proxime. Ad secundum respondetur, quod testamentum factum per relationem ad scedula manu tertii scriptam, validum est, ubi consuetudo reperitur, quod testamenta simili modo facta valeant, ut declarat Mantic. de conjectur. ultimar. volunt. lib. 1. tit. 7. Maluccio decis. 190. num. 3. & 4. par. 2. Gratian. distictat. forens. cap. 973. num. 42. Bocius de testam. ad pias causas, tit. 12. §. 1. n. 53. De iure enim inutile est tale testamentum, ut reddet probant Bartol. in l. si tua scripsero 38. ff. de consil. 224. num. 67. Gratian. distictat. forens. cap. 235. num. 19. Domin. Leon decis. 32. n. 16. lib. 1. Fontanella tom. 1. decis. 49. n. 12. Ergo ex eo est, quod neque sigillum, neque clausura, neque subscriptio ibidem facta, sunt essentialia ad testamenti validitatem, For. 18. rubric. de testamentis. Domin. Leon decis. 32. n. 14. Domin. Crepi di. abstrat. 50. numer. 14. Quomodo ergo essentia testamenti poterit consistere, & dependere a subscriptione exteriori supradicta, qua potest abesse absque testamenti corruptione; nisi contra Philosophia, & Jurisprudentia regulas dicantur, quod accidentaliter illa subscriptio, poterit essentialiter dare testamentum, & subiecto, quando hujusmodi accidentia extrinseca possunt abesse, & adesse præter subiecti corruptionem, l. 4. in fin. ff. de actionib. empti, l. falsa, ff. de conditionib. & demonst. l. pacta conventa, ff. de contrahend. empt.

Neque obstant in contrarium adducta, nam ad primum respondetur, quod scedula

C. de testament. Glos. in Authent. quod ju-
ne, C. cod. & ibidem Nata, n. 52. Me-
noch. de presumpcion. lib. 3. presump. 66.
mem. 23. Petrus de off. lib. 1. Mal-
caid. de probacionibus, concl. 1347. num.
25. Alter foret, si testator subscriptionem
poveret in initio testamenti, & mul-
to minus in parte exteriori clausura, &
extra scripturam corpus, tunc enim non fa-
cit scripturam iuram testator, aliquando frans
fieri potest, ut diximus, & probat textus
in l. 1. §. dandum, ff. de periculo, & com-
modo rei venant. & votat intermisit, Bo-
cius de testam. inter liberos, tit. 10. §. 5.
num. 265. Et roboratur ex eo, quia sub-
scribere, & approbare per subscriptionem,
non est ante testamentum, aut scrip-
turam scribere, aut in testamenti initio,
sed scribere immediatè post scripturam,
nam hoc est subscribere, ut erudit ad in-
tentum, docent Petrus de off. lib. 3.
Martha de successione. legal. par. 4. quæst. 7.
artic. 3. num. 7. Bocius, ubi proxima. Ad
45 ultimam responderetur, quod testamentum
testatoris manu non scriptum, aut subscri-
ptum, non valet iuxta juris regulas, etiam
si fuerit inter liberos factum, & à libe-
ris fit subscriptionem, ut probant Martha de
successione. legal. par. 4. quæst. 7. artic. 3.
num. 10. Eicasso de testam. cap. 7. num.
25. Carolus Anton. de Luca in animad-
versio. ad Gratian. dist. cap. 235. num.
18. & Doctores tenentes contrarium, di-
cunt valere simile testamentum, ex solum
conventionem, & in vim contractus,
Authentic. si modo, C. familia ereditaria.
Clarus in dist. §. Testamentum, quæst. 14.
n. 6. Martha dist. n. 10. Craeus in deti.
§. Testamentum, quæst. 16. num. 4. Bocius
de testam. inter liberos, tit. 10. §. 5.
n. 211.

Causa erit satis difficilis, & subtilis,
46 si testator subscripserit solum in albo, &
aliqui tradiderit, qui in illo descripsit tes-
tatoris voluntatem; videtur enim tale tes-
tamentum, validum esse, quia est scrip-
tum a tertio fit, subscriptionem a testatore
invenitur, & ut sustineatur voluntas, suf-
ficiet testatoris scriptura, quamvis scrip-
tura à tertio scripta reperitur, ut probavi
à num. 17. usque ad num. 26. Contrarium
tamen iudico tenendum, quia subscribens
solum in albo, non sibi præjudicat, nec
nila potest ex eo deduci probatio, Felin.
in cap. quantum contra, num. 48. colum. 22.
in fin. versic. Limita quinto, de probacione.
Bald. in l. ultim. in princip. C. plus valse-
re quod agitur, Rebuff. de chirograph. &
certis. recognit. in presat. tom. 1. fol. 197.
Gabriel de presumpcion. concl. 9. n. 27.

Mulcard. consil. 1341. num. 17. & 18.
Gratian. dist. 162. num. 1. & 2. Sera-
phin. de off. 973. Merlin. de off. 90. num. 7.
Addentes ad Burat. de off. 419. n. 14. Ro-
ta de off. 308. part. 13. recentissima. Luca
dist. 25. n. 36. Carol. Anton. de Luca
in animadversio. ad Gratian. cap. 162.
num. 1. & 2. Neque faciens similem sub-
scriptionem in albo, obligatur ex subscrip-
tione, ut docent Gratian. de off. 172. Præto
obseruat. 21. n. 8. Addent. ad Burat. de off.
419. Zachias de obligat. general. q. 21. n. 2.
Card. de Luca de cred. dist. 81. n. 5. &
de iudicis, dist. 29. n. 27. Francisc. de An-
gelis de confisio. lib. 2. q. 8. n. 7. Caste-
jon in alphabet. verb. scriptura, n. 8. Carol.
Ant. de Luca in prax. civil. cap. 30. n. 7. cum
non poterit habere notitiam illatum, quæ
postea scripta fuerunt, & cum subscripserit
abique scientia contenti in scriptura, non
potest considerari cum notitia scripti subscri-
pserit, l. final. C. plus valere, quod agitur, facit
text. cum gloss. in l. Cyprius, ff. de pignor. actio.
& in l. 1. §. mandaverit, ff. quod iussu, Gayto
de credito, cap. 2. tit. 7. n. 1627. Paul. Rubens
resol. pract. cap. 26. n. 224. Regis resol. for.
cap. 1. n. 88. Franc. de Angelis de confis. lib. 2.
q. 8. n. 4. Ergo non poterit pro testamento
valere huiusmodi scriptura, non confitio
presumptivè, ut alio modo, quod subscri-
bens voluerit disporre, prout in scriptura
continetur, bene verum est, quod subscriptio
semper iudicari debet facta non in albo, sed
post scripturam exarationem; unde probandi
onus, subscriptionem fuisse factam in albo,
incumbet subscribenti, aut se fundanti in illis
nam esse velint multi tenent contrarium,
Imol. relat. per Menoch. lib. 3. presump. 66.
q. 29. Costa de juris, & facti ignorant. dist. 7.
q. 2. Cælius est incumbere subscribenti
probandi onus, subscriptionem fuisse factam
in albo, nam presumptio est, quod subscriptio
fuit facta, scripta jam, & exarata scriptura,
Rota post Zachiam de factis, offic. dist. 70. &
apud Merlin. de off. 90. per tot. Addent. ad
Burat. de off. 419. n. 14. Carol. Ant. de Luca in
prax. civil. cap. 30. n. 8. Limita tamen doctri-
nam à nobis traditam, si constaret testatorem
subscribentem in albo, notitiam habuisse illi
in albo, quæ scribenda erant, aut essentium fue-
rit de illius voluntate scriptum fuisse conten-
tum in scriptura, nam tunc ex subscriptione in
albo, sufficienter remanebit probata illius ul-
tima voluntas, ut pro testamento valeat, ex
doctrina Rot. dist. de off. 308. par. 13. recent-
issima. Addent. ad Burat. de off. 419. n. 14.
Pratus de off. 21. n. 8. Carol. Ant. de Luca in
animadversio. ad Gratian. dist. cap. 162. n. 1.
& in prax. civil. cap. 30. n. 8. Card. de Luca
de

de iudicis, dist. 29. sub n. 7. Sed præ-
sumptio in hoc casu erit, quod subscriptio in
albo fuerit facta absque notitia illatum, quæ
postea conscripta fuerunt, Cardinal. de Luca
de credito, dist. 81. n. 6. & de iudicis,
dist. 29. sub n. 27. ignorantia enim
præsumitur, ubi scientia non probatur, l. ve-
rius, ff. de probacionibus, cap. presamitur 47.
de regl. juris, in 6.

49 Quarto poterit dubitari, an si testator
sua manu testamentum scripserit, aut sub-
scripserit, idiomate italicis, ut Latino, Graeco,
aut Hebraicè, validum sit tale testamen-
tum; videtur enim invidandum. Primo, quia
ea quæ juris Civilis sunt, ut testamentum, in
Civitate Romana non poterat fieri, nisi
idiomate proprio, & patrio, quod erat lati-
num, l. an in illis, in fin. ff. de acceptillatio-
nib. Manzius de testam. tit. 4. q. 1. n. 11.

Ergo in Regno idiomate usitato, & patrio,
debebit fieri. Secundo, quia legata, quæ so-
lum in testamentis mandabatur, non pote-
rant relinqui, nisi lingua latina, & sermone
patrio, Ulpian. in fragment. tit. 25. de fidei-
commis. §. item graeci, ubi: Licet legatum grae-
ci scriptum, non valeat. Ergo neque testamen-
ta, alia inusitata lingua, poterant fieri, l. qui
testament. §. veteres, ff. de testam. Cuius
in nota ad fragment. Ulpian. dist. tit. 25.
vers. licet legata. Ultimo facit, quod testa-
menta semper debent fieri idiomate vulga-
ri, & non idiomate extero, aut inusitato,
Cardinal. de Luca de fideicommiss. dist. 226.
n. 7. & de credito, dist. 104. n.
26. Et in Regno nostro expressè stabilitum
habemus, quod testamenta, eodè illi, & ul-
time voluntates, debeant fieri, & terribi idio-
mate usitato, & in romanio, for. Ordinar.
20. rubric. de Notariis, ubi: Ordinem encaris,
è s'm Fur assa, que tota testaments, eodè illi,
è altres darreres voluntats, è tots, è fengles con-
traelles, è altres obligacions, eartes, è lletres ju-
dicials, sien fets, è gerts, ordenats, è dictats en
romans.

52 Sed ego censeo, quod etiam si testator
scribat suum testamentum, aut subscribat
idiomate Latino, Graeco, & Hebraico, aut
alio inusitato in Regno, legitime testamen-
tum faciet, dum certè constet de voluntate
testantis; & probatur, ex vulgatis juris regu-
lis statutibus, quod testamentum suum pos-
sit quilibet facere, idiomate extero, & inu-
sitato, l. 14. C. de manuscriptorum testamen. l.
ultim. C. de testam. test. l. 11. ff. de le-
gat. 3. l. 8. ff. de fidei commiss. l. 20. §. q. ff.
qui testam. facere possunt, l. 8. ff. de ac-
ceptillat. l. 15. C. de manuscriptorum testamen. l.
hic consultissima, §. final. C. de testam.
ubi: Illud etiam bus legi præproximus in-
ferendum, ut etiam, quæ omnibus licet testari,
Cuius, ubi proxima. Galgauer. de test. l.
lib. 1. tit. 2. n. 35. Cadius Peregra in l.
ff. testatorem, verbo sine curatore, n. 115.
Bubola ad text. in dist. l. final. C. de testam.
ment. test. Arnold. Corbin. in famosa Cod.
lib. 5. tit. 28. Anton. Richard. in §. null
autem, in dist. de testam. ordinand. n.
6. Deinde probatur, quia in Regno, ut supra
diximus, iure militari testatur, & ut sustine-
atur testamentum iure militari factum, iusti-
tate constat, etiam si quolibet idiomate, aut
loquendi genere scriptura facta fuerit, l.
quantum 15. C. de testam. ubi: Sed quibus-
libet consilia testantis, vel in quodlibet inque-
dit genere formata in scriptis valent, si modo per
eum, loquatur voluntatis intentio.

Neque obstant in contrarium adducta, 54
nam ad primum, & secundum responde-
tur, quod de iure antiquo non poterat ea
quæ juris civilis erant, alia lingua fieri, aut
conferri, quam latina, & ea quæ juris
gentium erant, poterant fieri, etiam si grae-
ca, aut alia extera, l. an in testis, in 20.
quæst. 1. §. de acceptillat. Sed hæc juris consuetudo
antiqua fuit, & noviter constitutum, quod
legati, & testari possunt, non solum latina
lingua, sed & graeca, ut in dictis iuribus
obseruat Cuius, ubi proxima. Manzius de
testam. dist. tit. 4. quæst. 1. num. 11. ad For-
rum 20. rubric. de Notariis, respondetur,
quod in foro inducitur præfata obligatio
conficiendi testamentum in romanio, & ius
nominè romanis, non solum venit idiomate
notium Valentium, sed Castellano, &
Latinum, ut optinè probat Domin. Mar-
thae de regim. cap. 8. §. 9. num. 14. & 15.
Quod in Regno facti prædicatum habemus,
nam testamentum clausa, & scriptura priva-
ta facta à quibus loquimur, assidue sunt
idiomate Castellano, & non patrio, ut de
testamento Donna Yolantis Delpuig, testa-
tur, Domin. Leon tom. 1. de off. 30. num. 1.
& de testamento Pauli Salafanca, Domin.
Crespi dist. dist. 50. num. 2. Et quoniam
ex hac interpretatione videatur exclusus
quilibet alius testandi modus, præter quam
patrio sermone, Castellano, aut Latino,
tamen testari possit iudico quolibet alio ser-
mone extero, & ad Forum 20. responde-
tur, quod non potest intelligi illius dispo-
sitione, de testamento in scriptis factum
manu testatoris propria, de quo nos loquimur, sed
intelligenda est de testamento facto adhibito
iure Notario, & testibus, & hoc non est vio-
leratum, nam omnes leges, & fori, intelli-
gendi sunt iuxta censuram rubricæ, sub qui-
bus sunt collocati, & debent per rubricam
de-

declarari, & restringi ad illum casum magis adaptabilem, & convenientem rubricæ. Imperator, ff. de in rem additione. Gloss. in cap. bona, de confirmat. nulli, ff. de confirmat. Baldus. Abbas in cap. ad universitatem, de rebus Eccles. non alienandis. Fernocius ad tex. in cap. cum omnes 6. de constitutionibus, q. 3. n. 28. Ridolphus à Sablonet. in suis questionibus. lib. 2. q. 42. n. 23. Bonder. de iure controversi. collat. 28. n. 91. Carolus Spadaza in Usuar. ordin. ad qu. jir. 16. n. 30. Cardinalis de Luca de iure forae veniet intelligendus de omnibus testamentis, collocatus reperiri debet sub rubrica de testamentis; cum ego reperitur sub rubrica de Notariis, ut convenit rubricæ, restringi debet illius dispositio ad testamentum facta coram Notariis, & testibus, præmaxime, quando testamentum solum, quæ a Notariis recipiuntur, videmus in præxi facti patrio idioma, iuxta literam fori. Et quod testis omnem scripturam est confiderare, quod iuris communis dispositio permittens scribere testamentum quolibet idioma, non potest per forum confiderari correctæ, quando forus potest in suo casu intelligi, absque eo, quod jus commune sedatur, & corrigatur, ut cum multis, Dominus Matheu, ubi proxime n. 15.

Quæro dubitari poterit, an si testator suam scripserit ultimam voluntatem, in tabula, vel cartæ, lapide, aut in alia simili parte, & pro legitimis testamentis talis scriptura, & pro negativa facit, quod hæc testamentum iuxta nostri Regni consuetudinem, non scribuntur, nisi in marchia papyri albæ, quæ consuetudo legitime iureci citæ, pro lege servanda est, cum patrem vim habet, ac lex, l. de quibus, ff. de legib. l. 2. C. que sit longa consuetudo, §. ea non feruntur, institut. de iure naturali. gen. C. civil. cap. final. de consuetud. Sed ego credo posse in Regno sufficere testamentum scriptum in tabula, lapide, aut alia quolibet materia, prout est de mente Manzi de testamentis. tit. 4. q. 1. n. 8. cum sequ. & hoc dupli ex causa. Primo, quia ad validitatem testamenti, iuxta iuris regulas, non officit, quod scribitur in tabulis, vel chartis, aut quolibet alia materia, l. 2. ad casum, §. que videlicet testamentum aperiantur, l. 1. l. ubi acta, ff. de bonorum possess. secundum tabulas, l. quantum in eorum 15. C. de testamentis. §. nihil autem in scriptis, de testamentis, ordinandi, ibi: Nihil autem interest, si testamentum in tabulis, aut in chartis, membranis, vel in alia

materia fiat. Secundo, quia in Regno ubi sola voluntas testatoris inspicitur, & iure militari testatur, Domin. Crespi dicit. observat. 50. n. 13. & 14. possunt testes testamentum scribere particulari ratione, in quolibet materia, l. 15. C. de testamentis. militari, ac semper debet, ff. quid in vagina, aut clypeo, & literis sanguine scripturibus, annotaverint, aut in pulvere scripserint gladio, sub ipso tropæo, qui in prelio vita sortem dereliquit, huiusmodi voluntatem esse stabilem oportet. Carpozvius in iurispred. forensi. par. 3. confitut. 4. deponit. 20. n. 3. Laderch. conf. 178. n. 132. Neque obstat illud, quod pro dubitandi ratione adduximus, nam responderet, quod et si in Regno testamenta soleant scribi in charta papyri albæ, hæc consuetudo non potest considerari potens, ad vincendum legem juris communis, statuentem, quod in quolibet materia possint conferri testamentata, nam consuetudo huiusmodi habere potest vim legis, in illo tantum casu, quo reperitur in charta, & sic est, quod testantem in charta papyri albæ, sed non habebit vim legis ad hoc, ut non scribantur in alia materia, quia circa hoc reperitur lex statuens, & non consuetudo derogans, & consuetudo illa scribendi testamenta in charta papyri albæ, non potest extendi de illo casu, ad casum derogationis juris communis, ad hoc ut censeatur impermissum, quod in alia conferantur materia, nam consuetudo contentineri debet in suo casu, & non extenditur ad alium casum, l. 3. §. si quis hoc inter dicto, ubi Bartol. ff. de iure iur. l. que pro toto, Bartol. in d. §. si quis. Furgent. t. conf. 522. n. 12. Mench. de re vend. §. ff. l. ver. l. 2. n. 92. Ferris fin. ad rubricam de iur. iur. §. 3. n. 10. C. 11. Et quando consuetudo est contra jus commune, multo minus extenditur de casu ad casum, ex regul. text. in l. his singulare, ff. de legib. cap. 1. §. 2. de filiis preteritis, in 6. Ciriac. controvers. forensi. l. contr. c. 13. n. 75. Baran. de opere moral. disp. 1. q. 3. par. 17. §. 2. n. 11. Castropal. in opere nec. par. 1. tradit. 3. disp. 4. par. 13. n. 1. Naten. inst. c. minor. par. 3. tit. 1. cap. n. 6. Pasqualig. in addit. ad Francis. c. minor. inter Ep. & Reg. par. 2. q. 66. n. 5. Fegnan. ad tex. in cap. nihil de iur. n. 15. Caponi de iur. n. 113. n. 35. Rot. coram B. h. v. ff. 7. Card. de Luca de iur. l. v. c. 1. n. 10. & de iure patris. disp. 22. n. 6. & de Paroch. disp. 38. n. 20.

Quæro poterit controversari, an testamen- tum manu testatoris scriptum nec sit iudiciale, & illis, aut observatis, videndum sit si videatur eam iudicalem esse, quia testamentum

debet scribi testatoris manu, non signis, aut ceteris, Authentice. quod sine, C. de testamentis. ibi, manu propria non signis, sed literarum consequentia declarat. Testamentum literis scribi debet, & nota non sunt literæ, & per consequens, neque characteres legitimi ad scribendum testamentum, l. sed cum patrono 6. §. notis, ff. de bonorum possessione. ibi: Notis scripta tabula, non continentur ceteris, quæ notas literas non esse. Pedius libro viro, ff. quo quinto ad edictum Scribit. Neque cum abbreviatis potest validum considerari testamentum, ex dictis iuribus, & ex Foro 20. rubr. de Notariis, ubi cautum habetur, quod testamentum conferatur, absque cæteratione aliqua, ibi: Siem fuit, scriptis, ordinati, & distati in romanis, & nisi aliqua cetera. Et hæc tenentur sententiam Tiraquel. de privileg. pia causa, privileg. 12. Vazquez de fidei. testam. militari. tit. 11. §. 1. n. 20. Pichar. in §. nihil autem, institut. de testam. n. 7. Sed absolute non potest admitti huiusmodi sententia, & ut meum proferam iudicium, quatuor veniant considerandi casus. Primus est, quando nota, & cetera sunt extraneæ, insolite, & inusitate, & hoc in casu, licet ex illis possit voluntas colligi, aut dignosci, testamentum erit invalidum, quia non notis, aut signis, sed literis scribendum est, & in hoc casu loquuntur iura supra tradita, & DD. quibus adde Manzius de testamentis. tit. 4. q. 1. n. 36. Carpozvium in iurispred. forensi. par. 3. confitut. 3. definit. 4. n. 1. Secundus casus erit, quando testamentum reperitur scriptum per notas confutes, & usitatas, & hoc casu, validum erit testamentum, l. quotiens 9. §. si quis 8. ff. de heredib. institutis. ibi: Si quis nomen heredis quidem non dixerit, sed indubitabili signo eum demonstraverit, quod pene nihil à nomine distat, non tamen eo, quod contumelia causa fuit addit, valet institutio. Pichard. ubi proxime, n. 8. Bocius dicit. n. 20. Manzius de testamentis. dicit. tit. 4. q. 1. n. 36. & 37. Carpozvius dicit. par. 3. confitut. 3. definit. 4. n. 5. Tertius casus erit, quando testatur iure militari, prout in nostro Regno, nam valet testamentum notis, aut ceteris confutes, vel etiam inusitatis factum, si de voluntate testatoris constat per notas illas, & cetera confcriptas, l. Lucius Titius 40. ff. de militari. testam. ibi: Lucius Titius miles Notario suo testamentum scribendum natis dicitur, & antequam literis prescriberetur vita defunctus est: Quæro, an hæc dictatio valere possit Respondi mihi quod modo voluit, & quomodo possint testamentum scribere confessum esse, ita tamen, ut hoc ita subsequatur esse legitimis probationibus ostendatur. Dinius in

Par. I. Cap. VI. de Testam. in scriptis. 125

dicit. l. Lucius, Tiraquel. de privileg. pia causa, privileg. 12. Coniacus observat. lib. 3. cap. 3. ibi, manu propria non signis, sed literarum consequentia declarat. Testamentum literis scribi debet, & nota non sunt literæ, & per consequens, neque characteres legitimi ad scribendum testamentum, l. sed cum patrono 6. §. notis, ff. de bonorum possessione. ibi: Notis scripta tabula, non continentur ceteris, quæ notas literas non esse. Pedius libro viro, ff. quo quinto ad edictum Scribit. Neque cum abbreviatis potest validum considerari testamentum, ex dictis iuribus, & ex Foro 20. rubr. de Notariis, ubi cautum habetur, quod testamentum conferatur, absque cæteratione aliqua, ibi: Siem fuit, scriptis, ordinati, & distati in romanis, & nisi aliqua cetera. Et hæc tenentur sententiam Tiraquel. de privileg. pia causa, privileg. 12. Vazquez de fidei. testam. militari. tit. 11. §. 1. n. 20. Pichar. in §. nihil autem, institut. de testam. n. 7. Sed absolute non potest admitti huiusmodi sententia, & ut meum proferam iudicium, quatuor veniant considerandi casus. Primus est, quando nota, & cetera sunt extraneæ, insolite, & inusitate, & hoc in casu, licet ex illis possit voluntas colligi, aut dignosci, testamentum erit invalidum, quia non notis, aut signis, sed literis scribendum est, & in hoc casu loquuntur iura supra tradita, & DD. quibus adde Manzius de testamentis. tit. 4. q. 1. n. 36. Carpozvium in iurispred. forensi. par. 3. confitut. 3. definit. 4. n. 1. Secundus casus erit, quando testamentum reperitur scriptum per notas confutes, & usitatas, & hoc casu, validum erit testamentum, l. quotiens 9. §. si quis 8. ff. de heredib. institutis. ibi: Si quis nomen heredis quidem non dixerit, sed indubitabili signo eum demonstraverit, quod pene nihil à nomine distat, non tamen eo, quod contumelia causa fuit addit, valet institutio. Pichard. ubi proxime, n. 8. Bocius dicit. n. 20. Manzius de testamentis. dicit. tit. 4. q. 1. n. 36. & 37. Carpozvius dicit. par. 3. confitut. 3. definit. 4. n. 5. Tertius casus erit, quando testatur iure militari, prout in nostro Regno, nam valet testamentum notis, aut ceteris confutes, vel etiam inusitatis factum, si de voluntate testatoris constat per notas illas, & cetera confcriptas, l. Lucius Titius 40. ff. de militari. testam. ibi: Lucius Titius miles Notario suo testamentum scribendum natis dicitur, & antequam literis prescriberetur vita defunctus est: Quæro, an hæc dictatio valere possit Respondi mihi quod modo voluit, & quomodo possint testamentum scribere confessum esse, ita tamen, ut hoc ita subsequatur esse legitimis probationibus ostendatur. Dinius in

125

dicit. l. Lucius, Tiraquel. de privileg. pia causa, privileg. 12. Coniacus observat. lib. 3. cap. 3. ibi, manu propria non signis, sed literarum consequentia declarat. Testamentum literis scribi debet, & nota non sunt literæ, & per consequens, neque characteres legitimi ad scribendum testamentum, l. sed cum patrono 6. §. notis, ff. de bonorum possessione. ibi: Notis scripta tabula, non continentur ceteris, quæ notas literas non esse. Pedius libro viro, ff. quo quinto ad edictum Scribit. Neque cum abbreviatis potest validum considerari testamentum, ex dictis iuribus, & ex Foro 20. rubr. de Notariis, ubi cautum habetur, quod testamentum conferatur, absque cæteratione aliqua, ibi: Siem fuit, scriptis, ordinati, & distati in romanis, & nisi aliqua cetera. Et hæc tenentur sententiam Tiraquel. de privileg. pia causa, privileg. 12. Vazquez de fidei. testam. militari. tit. 11. §. 1. n. 20. Pichar. in §. nihil autem, institut. de testam. n. 7. Sed absolute non potest admitti huiusmodi sententia, & ut meum proferam iudicium, quatuor veniant considerandi casus. Primus est, quando nota, & cetera sunt extraneæ, insolite, & inusitate, & hoc in casu, licet ex illis possit voluntas colligi, aut dignosci, testamentum erit invalidum, quia non notis, aut signis, sed literis scribendum est, & in hoc casu loquuntur iura supra tradita, & DD. quibus adde Manzius de testamentis. tit. 4. q. 1. n. 36. Carpozvium in iurispred. forensi. par. 3. confitut. 3. definit. 4. n. 1. Secundus casus erit, quando testamentum reperitur scriptum per notas confutes, & usitatas, & hoc casu, validum erit testamentum, l. quotiens 9. §. si quis 8. ff. de heredib. institutis. ibi: Si quis nomen heredis quidem non dixerit, sed indubitabili signo eum demonstraverit, quod pene nihil à nomine distat, non tamen eo, quod contumelia causa fuit addit, valet institutio. Pichard. ubi proxime, n. 8. Bocius dicit. n. 20. Manzius de testamentis. dicit. tit. 4. q. 1. n. 36. & 37. Carpozvius dicit. par. 3. confitut. 3. definit. 4. n. 5. Tertius casus erit, quando testatur iure militari, prout in nostro Regno, nam valet testamentum notis, aut ceteris confutes, vel etiam inusitatis factum, si de voluntate testatoris constat per notas illas, & cetera confcriptas, l. Lucius Titius 40. ff. de militari. testam. ibi: Lucius Titius miles Notario suo testamentum scribendum natis dicitur, & antequam literis prescriberetur vita defunctus est: Quæro, an hæc dictatio valere possit Respondi mihi quod modo voluit, & quomodo possint testamentum scribere confessum esse, ita tamen, ut hoc ita subsequatur esse legitimis probationibus ostendatur. Dinius in

aut alba dimissa sunt in loco, & parte substantiali testamenti, aut in non substantiali, si primum, inspicitur debet an abique supplemento verborum, scriptura faciat verum, & perfectum censum, si enim rectum censum non faciat abique supplemento verborum, testamentum non erit validum, quia imperfectum ratione voluntatis, & spatia alba dimissa in parte substantiali illud vitiantur, l. ultima, C. de edict. Divi Adrian. tollend. cap. inter dilectos, de fide instrumentor. 68. cap. cum venerabili, de religio. domib. albi spatium in parte substantiali erit, si reperitur, in institutione heredis, & illius nomine, l. cancellaverat, ff. de his, que in testamento delentur, l. si unus, C. de testament. Menoch. de adipsend. remed. 4. n. 727. in parte non substantiali erit, si reperitur in praefatione testamenti, aut in legatis factis, Menoch. ubi proximè n. 718. & 720. Si vero spatia alba reperiantur in parte non substantiali, ut in praefatione, & legatis, aut alia simili parte, non vitiantur testamentum, l. qui habebat 54. ff. de manumissis testam. cap. 3. cap. inter dilectos, de fide instrumentor. cap. ultim. de crimin. falsi. Menoch. ubi proximè n. 709. cum sequentib. Farinac. in reportor. ultim. volunt. q. 69. n. 24. Xamat rerum iudicatar. par. 1. definit. 36. n. 19.

70 Sed magis declaranda doctrinam supra traditam, nam si spatia alba reperiantur in parte substantiali scripturae, & hec pars sit capitulum separatam à cetera dispositione, ut puta, si in substitutionibus substantialibus fuerit, testamentum quoad hanc partem, erit invalidum, quoad institutionem vero, & alia capitula, in quibus non reperitur suspitio, validum erit testamentum, modo perfecta reperitur dispositio, quod in institutione, & ceteris testamenti partibus reperitur conscripta, l. jubemus, C. de testamentis, l. cancellaverat 2. ff. de iis, que in testamento delentur, l. si ex falsis, C. de reuocacionibus, cap. si eo tempore, de rescriptis, in 6. cum autis adductis à Gonzalez Tellez ad text. in cap. 3. de fide instrumentor. n. 7. Idem dicendum erit, quando non obstantibus albis dimissis, clarus, & apertus census dispositionis, ex antecedentibus, & subsequentibus colligitur, nam non obstante albo in parte substantiali dimisso, validum erit testamentum, Menoch. ubi proximè n. 721. Farinac. dist. quest. 69. numer. 26. Xamat dist. definit. 36. n. 21. Et ratione particulari procedit hoc in nostro Regno, ubi ad validitatem testamenti in scriptis, nihil aliud requiritur, quam ut de voluntate testantis constet, & dum hæc probetur, subscribitur testamentum, non ob-

stantibus albis, & in iis casibus iudex inspicere debet, & arbitrare, an sufficienter de voluntate constet, Xamat d. definit. 36. n. 26. & 27.

Octavo dubitatur, an si testamentum manu testatoris scriptum, aut subscripsum, cancellaciones, & rasuras contineat, validum sit; videtur enim non posse sustineri, quia per cancellaciones satis constat de mutata voluntate testantis, aut saltem de inconstantia, Joann. de Anania consil. 28. & ibi Bolognini. in addit. post. n. 9. Buet. decis. 48. n. 11. Menochius consil. 40. n. 16. Marthia de successione. legal. part. 4. q. 7. artic. 3. n. 4. Bocius de testament. inter vivos, tit. 10. §. 3. n. 216. Sed absolute non est vera opinio istorum, sed diligenter partibus substantialibus testamenti invenitur, aut in non substantialibus, si primum, non erit validum, l. ultima, C. de edict. Divi Adrian. tollend. ibi: Non cancellatum, neque abolitum, neque ex quocumque sua parte vitiatum. Cap. 3. cap. inter dilectos, de fide instrumentor. Donell. in l. si unus, C. de testament. Menoch. ubi proximè n. 727. Faber in suo C. tit. de fide instrumentor. definit. 29. Xamat rerum iudicatar. par. 1. definit. 36. n. 19. Argel. de acquirend. possess. §. 1. artic. 7. n. 106. cum sequent. Gonzalez Tellez ad text. in dict. cap. 3. de fide instrumentor. n. 5. Eicaco de testament. cap. 7. n. 30. Caponi tom. 4. dissectat. cap. 17. Carpovius in jurisprudent. forensi. par. 3. constitut. 3. definit. 5. n. 1. cum sequent. Callejon in Alphab. verbo, Testamentum, n. 65. Quod intellige, quando à testatore fuerint cancellaciones factæ consulto, nam non sufficit, quod reperitur cancellatum testamentum in partibus substantialibus, sed quod à testatore consulto deletum fuerit, l. 1. in princip. §. 2. & 3. de iis, que in testamento delentur, l. final. C. de testament. Argel. de acquirend. possess. §. 1. artic. 10. n. 71. Gonzalez Tellez, ubi proximè n. 8. & cum mutatio voluntatis non praesumitur, l. precipimus, in fin. C. de appellacionib. l. Sancimus, C. de testament. Et cancellaciones poterint fieri casualiter, aut ab alio, quam testatore, vel sine eius iussu, quo casu obesse non debent, l. 1. ff. de iis, que in testamento delentur, l. 1. ff. de iis, que in testamento delentur, in dubio non testator, Molliano de causis piti. par. 1. lib. 1. cap. 7. n. 31. & se fundans in illis, & allegans à testatore fuisse factas, debet probare, l. Lucecius, l. 1. ff. delegat. 2. l. fidei commissaria, §. si rem, ff. delegat. 3. Argel. dist. q. 6. artic. 10. n. 73. qui hoc probat, ex l. 1. §.

ideo, ff. de iis, que in testamento delentur. Sed non aliter iudices posse habere locum obstantibus, scriptura potest legi, & percipi voluntas, l. si unus, 12. Cod. de testament. Nam si census percipi non possit, deficiet voluntas, & ut testamentum valere nequeat, l. quoniam, 15. cum vulgat. Cod. de testament. Si autem testamentum in parte non substantiali ratum, aut cancellatum fuerit, validum erit, l. qui habebat 54. ff. de manumissis testam. cap. ultim. de crimin. falsi, cap. inter cap. cum venerabili, de religio. domib. Viglius in l. uni. n. 22. C. de edict. Divi Adrian. tollend. Argel. de acquirend. possess. §. 1. artic. 4. n. 106. Gonzal. Tell. ad text. in dict. cap. 3. de fide instrumentor. n. 3. cum sequentib. Carpovius in jurisprudent. forensi. par. 3. constitut. 3. definit. 5. n. 1. cum sequentib. Sed si in cancellacionibus, aut rasuris, in parte substantialibus, reperiantur apostillæ, aut suprascriptio, voluerunt aliqui, non esse adhibendam fidem testamenti, quia non videtur verosimile, quod testator in tali scriptura animum firmare voluerit ad perfectè testamentum, Boer. decis. 48. n. 11. Marthia de successione. legal. part. 4. q. 7. artic. 3. n. 4. Sed mihi videtur, quod si apostillæ, aut supraposita manu testatoris probentur scripta, falsitatis suspitio cessante, & consilio de voluntate, valebit testamentum, l. si unus 12. Cod. de testament. ibi: De iis autem quæ interlata, sive subscripta dicis, non ad iuris solemnitatem, sed ad finem pertinet questionem, ut appareat utrum testatoris voluntate, emendationem meruerint, vel ab altero in consilio deleta sint, an ab aliquo falso hæc fuerint commissæ. Optimè ad intentum Menoch. de acquirend. possess. §. 1. artic. 7. n. 723. & 724. & in terminis Bocius ad testament. inter vivos, tit. 10. §. 5. n. 116. Non erit ita, si apostillæ scriptæ cernantur, & superaddita apparent facta alterius manu, nam non erit fides adhibenda, si omnis scriptura manu testatoris scripta fuerit, quod testator ne testamenti appositum fuerit, quod testator mutaverit, aut quod non mutaverit, nisi appareat quod apposita fuerit de testantis voluntate, imò pro non scripta habebitur, Carpovius in jurisprudent. forensi. par. 3. constitut. 3. definit. 5. Et si testatoris manu solum fuerit testamenti scriptura subscripta, & à tercio scripta, non erit adhibenda fides apostillis, & supra scriptis, etiam manu ipsius tertii scriptis, nisi consilio aliunde appositum fuisse de voluntate testantis, vel quia ipse testator ita recognovit, aut aliunde appareat de illius voluntate scriptas fuisse, ut probatur ex ratione textus,

in l. si unus 12. Cod. de testament. Eicaco de testam. cap. 7. n. 20. & 31.

Nemo poterit dubitari, an filii familias possint testamentum facere in Regno, scriptura privata; dubitandi ratio ex eo oritur, quod juris regulis attendis, filii familias, dum sub facis patris reperitur, testamentum, facere non possunt, l. filii familias 16. l. si filius familias 19. l. qui in pot. stat. 9. ff. de testament. l. final. Cod. de in officio. testament. l. 3. C. de testament. princip. tit. institut. quibus non est Oroz de aprib. iurti. lib. 5. cap. 6. Rovit. decis. 4. Peteco consil. 18. Capyc. Latio decis. 34. 98. & 134. Thoro in compend. decis. tom. 7. verbo testamentum, Georgius allegat. 27. & 28. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 5. n. 5. Cardinal. Delugo de iust. & iure, tom. 2. dist. 24. fecit. 4. n. 67. Bocius de testament. militar. tit. 11. §. 3. n. 65. Andreol. controuersiar. tom. 4. cap. 326. Manzuius de testament. tit. 2. n. 88. Rota coram Bich. decis. 424. l. 1. cap. 4. §. 1. per tot. Cardinal. de Luca de testament. tom. 2. par. 3. cap. 15. n. 35. Molliano de causis piti. tom. 1. lib. 1. cap. 5. n. 5. Con. trarium tamen tenendum est, & filios familiarum in Regno testamentum facere posse, in dubitatum est, quia, ut supra diximus, in Regno militari testatur, & igitur prohibetur filiis familias testamentum facere de jure, per mitebatur tamen, ut iure militari de castrensis, aut quasi castrensis, testamentum facere possent, l. filii familias 34. ff. de militari testamento, l. si quis 6. §. ultimo, ff. de iniusto rupto, penultim. & ultim. C. de qui testamenta facere possunt, l. ultima, Cod. de in officio. testament. §. alius, & §. ultimo, institut. de militari testament. Clarus in §. testamentum, q. 18. n. 6. Farinac. in reportor. ultimar. voluntat. q. 51. n. 15. Afflic. decis. 183. n. 4. Bocnacin. de controuers. dist. 34. final. punct. 2. proposit. 1. Cardinal. Delugo dist. 24. fecit. 4. n. 67. Dian. par. 7. res. 6. res. 60. Bocius de testament. militar. §. 3. tit. 11. n. 61. cum sequent. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 5. n. 5. Manzuius de testament. tit. 2. n. 137. Antonel. de donationib. dist. cap. 15. n. 39. Scalona de testament. lib. 1. cap. 4. §. 6. per tot. Quod in multis Regnis admittum habebit, ubi filii familias testamentum facere possunt, ut de Regno Neapolitano, Longobardo, Francorum, & aliis, notant Riccius collect. 15. 11. Georgius allegat. 27. Thoro in compend. decis. tom. 1. verbo testamentum, Scalona dist. lib. 1. cap. 4. n. 158. & 159. Cardin. de Luca de testament. dist. 34. n. 159.

Solum observare debemus, quod de jure masculi decimo quarto anno completo, &

128
 femine duodecimo, testamentum facere poterant, qua atate 5. ff. qui testamenta facere possunt, si filii fratres, ff. eod. si filii. Cod. de testam. militis, l. filius familiaris, ff. de testamentis, l. 1. S. plene, de testis, l. legitimi, l. 2. C. quando provocare non est necesse, §. paterita testat. quibus non est permissum facere testam. n. 1. n. 1. n. 1. in speculo testamtor. c. 1. §. 1. n. 1. 17. C. Innocent. de sacramentis, disp. 21. dubitat 5. n. 51. Ratinac. ubi supra, q. 74. n. 25. Bonacio. disp. 3. quæst. final. punct. 2. n. 2. Narbon. in juris annali. anno 14. q. 46. per tot. Manzius de testam. tit. 2. n. 48. Auton. de tempor. legal. lib. 2. cap. 5. n. 1. Scalfona de testam. dist. lib. 1. cap. 5. §. 1. per tot. Muñoz de casu p. 1. tom. 1. lib. 1. cap. 5. n. 26. Torrecilla in la exposicion de las proposiciones, tratado 6. M. f. Alarcos, consil. 12. conclus. 2. n. 5. In Regno autem, neque masculi, neque foemina, testamentum, aut codicillos facere possunt, nisi completo decimo quinto anno, for. 3. 4. 5. rubr. qui testamenta facere possunt, & ex nostris decodit D. Celsi tom. 1. observat. 17. n. 8. Trullenti in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 18. dubitat 5. n. 1. Et ex aliis in terminis nostri fori, Scalfona de testam. lib. 1. cap. 5. §. 3. n. 86. Et adhuc casu in quo testamentum faciunt, & decedant minores viginti duorum annorum, non possunt libere de bonis suis disporre, nam ex quoque bonorum partibus solum libere possunt testare de quinta parte, de ceteris autem quatuor partibus, tenentur disporre inter confanguineos intra quantum gradum includit, dimittendo bona omnibus illis, vel uni, aut illi cui voluerint, & si non ita fecerint, succedent in dictis quatuor partibus, illi qui ab intestato succedere debebant minori & majore facto viginti duorum annorum, poterit de omnibus suis bonis libere disporre, for. los majors 5. rubr. qui testamenta facere possunt, ubi: Los majors de quinze anys, qui seran sots patria potestat, puixca ser testament, o codicils, de qualsevol bens que hagen, en així empes, que sabent cinch parts de tota la heretat, haja lexar les quatre parts, a parent, o parents conjuntes persones, fins a quart gran inclusivament, o a qualsevol de ells, o segons li plaura, & no ha altri, & si lo contrari sera fet, los dits bens vingent als pus proxims, segons que es ordenat en aquella que morra intestat, & la cinquena part puixca lexar aquell a parents, o a estrany segons li plaura, & a ço haja lloch tro que haja cumplida edat de vint y dos anys, & de aqui avant puixca ser a ses voluntats.

86 Quod non intelligas, nisi de filiis familias sub facris paternis possitis, nam si minores viginti duorum annorum, & quidecim maiores extra patriam potestatem repentiur, vel qua matrimonio copulati sunt, vel qua

emancipati, aut alia de causa, poterunt de omnibus bonis libere testare, absque obligatione relinquendi partem aliquam confanguineis intra quartum gradum; majoribus enim quidecim annorum absolutè, & in distinctè concecim fuit, in for. 3. 5. rubr. qui testamenta facere possunt, quod elogia sua ultima facere possunt, & libere disporre de bonis suis, qua libertas restituta fuit, & coarctata cauta in quo major quidecim annorum, & minor viginti duorum sub facris paternis et- fect, nam prout diximus, ex dist. for. 5. rubr. qui testamenta facere possunt, in permillum, cis fuit disporre de alia, quam quinta bonorum parte, cum ergo dispoitio correctoria iura- dicta libertatis, non loquatur de casu filii extra patriam potestatem positi, remanet omnia hujusmodi casus, & per consequens sub libertate illa, & antiqua juris dispositione, considerandus est, ex regul. text. in l. compositum cum vulgat. de liberis, o. postum. & cu n. dispoitio dicti fori 5. sit libertatis testandi correctoria, & odiosa, quia contra alios foros, & dispositiones juris communis stabilita reperitur, non est extendenda, de casu loquente ad casum de quo non loquitur, ex regul. text. in l. in singulari, ff. de legib. cap. 1. 2. de fignis, prebyterorum in 6. Caponi disceptat. for. ens. tom. 2. cap. 113. n. 35. Naten iustit. vniuersat. par. 3. tit. 1. cap. 4. n. 6. Rot. coram Bich. decis. 67. n. 12.

De filia maritata particulariter stabilitum habemus in Regno, quod si non habet filios, non possit testamentum facere absque multitudine, & invaliditate, nisi patrem, aut matrem, convocare faciat, si degunt in Civitate, Villa, aut Loco, vel in territorio, ubi sit testamentum, ad hoc ut si voluerint, presentes repentiur, tempore quo filia testamentum faciunt, for. 12. rubr. qui testamenta facere possunt, ubi: Procebam, que si la filla maritada, que no haura fill, ni filla, ni appellada, o demanara son pare, o si mare que seran presents en la Civitat, Villa, o Lloch, o terme de aquella, bon aquella fara son testament, segons que en lo dit for es contingut: tal testament sia nulle, & no haja alguna efficacia, & valor. De simili statuto videntur, Cardinal. de Luca de testam. disp. 30. per tot. Rot. coram Bich. decis. 165. n. 1. & quod tale testamentum, absque convocacione parentum solum, sit nullum, etiam quoad legata, & omne in illo dispositum, iudicavit Senatus sententia per Daza, die 20. februarii 1626. inter Hieronymum Serrano, & Esperantiam Serrano, & Petrum Fitz sustinebitur tamen quoad legata pia, & legitima matris, aut patris restituta, ut dixit Senatus, sententia per Daza, die 5. Augusti 1615. inter Angelam Garcia, & de Ferrer, & alios, &

Josephum Genis. Sed si pater, aut mater in Civitate, Villa, aut Loco, vel in termino particulari loci ubi sit testamentum non repentiur poterit filia maritata, sine filii sui de doto, abique nullitatis metu testamentum facere, quin teneatur aliquos convocare conarguineos, etiam si repentiur in oppido ubi testamentum facit, for. la filla, 11. rubr. qui testamenta facere possunt, ubi: E si la are, o la mare no seran presents en la Civitat, o el terme: La filla que vola ser testament, ni si tingua la apel· lada, ni de demorar, ni de altre aquell, ni si tingua de apellar, ni a convocar qui pofsint ser la Civitat, o no si son, & ita iudicavit Senatus in supradicti sententia, diei 20. februarii 1625. Quæ quidem formalis dispositiones satis qua- sitantur ratione, ne si in agone mortis posita a maritis seducantur, nam distinctè erit, quod in patris, aut matris presentibus hæc contingant, & inducantur seque huiusmodi ma- gistrorum ad dispoitionem illa, quæ non facti- viter volunt nisi sua, & intentione bene volum eit quod etiam si pater, aut mater contracta ad dispoitioem filie, validitatem habebit dispoitioem cu n. parentum contradictione, dist. for. la filla, 11. rub. qui testamenta facere possunt.

89 Sed si filii maritata, absque liberis defec- dens, repentiur dotata, non potest disporre, nisi de tertia dotis parte, nam ceteræ duæ partes spectant ad hæredes ex sanguine dotatoris, ut habetur, in for. 2. 3. rubr. siata matrimonium. D. Leon tom. 1. decis. 58. 60. decis. 12. D. Crepiol servat. 24. num. 8. Ita Senatus sententia per Aireus, die 4. Novembris 1638. inter Joannem de Masquifa, & Nicolaum Calcant. & patres prædictæ spectant ad prædictos hæredes sicut cum fructibus, si bona dotata fuerint immobilia, ut declaravit Senatus alia sententia per Aireus, die 27. Martii 1635. inter Franciscum Masquifa, Joannem Masquifa, & Don Franciscum Kocamora, & prædictis hæredibus ex sanguine competit hypotheca pro iuribus dotatoris, ut Senatus decidit habet sententia per Cales, die 22. Septembris 1631. inter Thomam Albea, & Donnicum Royo, & alios, & alia per Aireus, die 4. Julii 1637. inter Joannem Navarro, & Franciscum Estivanam Despuig, & alios.

De validitate testamenti in eadem charta à duobus personis facti non est cur hancur, etiam si in ipsa charta ad invicem se hæredes instituerint, non est modus ibi testandi dispoicent Antonio Fadro de errorib. pragmat. decis. 52. error. 55. communis Doctorem plerumque ad proximiores videtur pertinere dicta tertia pars, cum qui non testatur expressè, videtur testare tacite, & disporre, quod sua bona pertinet ad proximiores, si si quis eum noluit, l. consuetudine in princip. ff. de iure codi-

l. si quis ex argentarii, §. si solvimus ff. de edendo, Docent Bartol. in l. pariter, §. filii, ubi Jaffon n. 7. ff. de vulg. B. d. in l. ubi antiquus, C. de testament. ipse Bald. Salicet. & Angel. in l. heri, Cod. de pactis, Covarrub. in rubr. de testament. 2. par. n. 8. Roderic. Suarez in l. quantitas in p. r. b. l. m. 74. Burgos de Paz in l. 3. Tauri, 2. par. n. 1214. Bellon. conf. 85. de fideicom. n. 9. Petrus Pechius de testament. conjog. lib. 1. cap. 17. per tot. Gaylus lib. 2. observat. 17. n. 1. Gama decif. 231. n. 3. & decif. 245. n. 2. Ciarus in §. testamentum, q. 60. n. 1. ubi Bayard. C. r. ius in §. testamentum, q. 90. n. 1. Padilla in l. dari, n. 19. C. de fideicommiss. Molin. de iur. de iur. 2. trañ. 2. alipat. 152. n. 1. Valde. confutat. 7. n. 1. Valtejus tom. 4. conf. 21. n. 1. Valenzuel. conf. 138. n. 1. Sanchez conf. moral. lib. 4. cap. 1. dicitur. 11. Martha de successione. legal. tom. 1. par. 3. q. 12. Portol. ad Molin. verb. vir, & uxor. n. 29. & verb. testamentum, n. 12. Siguenza de clausul. cap. 27. per tot. Spino de testament. in rubr. 2. par. n. 9. Fiviza tom. 3. decif. 12. n. 39. Castillo controverf. lib. 2. cap. 18. per tot. Larrea decif. 60. n. 1. & 11. Altograd. conf. 69. n. 1. Manzius de testament. tit. 4. q. 15. n. 1. Knipfchilt. de fideicommiss. cap. 16. n. 79. Scalona de testament. lib. 6. §. 6. per tot. Et quod sint duo testamenta, docent Gamma dicit. decif. 231. n. 6. Valde. confutat. 7. n. 2. Cevall. q. 265. Larrea ubi proxime. Castillo dicit. cap. 18. n. 7. Antunez de donationib. tom. 2. par. 3. cap. 30. n. 16. Callejon in alphabet. verb. testamentum, n. 6. Catpovovius in jurisprudent. forens. par. 3. consuet. 7. dicitur. 22. n. 1.

Et quia et diximus, duo judicantur testamenta ista quae conjunguntur in eadem sunt charta, quilibet ex illis, altero vivente, aut mortuo poterit dispositionem revocare, mutare, aut alterare, quia etiam alterius mortui, illius testamentum confirmare, nequit liberam facultatem adimi superveniens, mutandi, revocandi, vel altera di suam ultimam dispositionem, ex ratione text. in l. stipulatio hoc modo conceita 63. ff. de verborum obligat. l. si quis 22. ff. de legat. 3. l. 4. ff. de adimenda. legat. 133. 2. oratio, ff. de donat. omib. docent Covarrub. in rubr. de testament. 2. par. n. 8. Valde. dicit. confutat. 7. n. 8. Portol. ad Molin. verb. testamentum, n. 12. Siguenza de clausul. cap. 27. per tot. Castillo dicit. cap. 18. n. 26. Clarus. cum Diva d. ubi proxime. Valenzuel. d. conf. 138. n. 2. Sanchez dicit. cap. 1. dicitur. 21. n. 1. Larrea dicit. 60. n. 10. & 12. Scalona dicit. l. 6. §. 6. fragment. 2. n. 299. Callejon in alphabet. verb. testamentum, n. 63. Et c. amicus. A. r. o. u. s. Faber de errorib. decif. 52. error. 24. & error. 25. in suo C. d. de testament.

defin. 18. tradat, quod revocato testamento per unum ex conjugibus, remanere etiam revocatum, quoad partem conjugis non revocantis, contrarium tenendum est, nam solum quoad partem revocantis revocatum censeri debet, quia alter ex conjugibus non potest revocare alterius dispositionem, & ultimam voluntatem, Alciat. in l. licet, n. 56. Cod. de possis, Bayard, ubi proxime. Sanchez ubi proxime, n. 2. Castill. n. 20. & 34. Larrea, & Scalona locis proxime citatis, Knipfchilt. de fideicommiss. dicit. cap. 16. n. 79. Catpovovius in jurisprudent. forens. par. 3. consuet. 7. dicitur. 21. n. 1. Et ita repetitur a Senatu decium sententia publicata per Cafes, die 10. Martii 1629. inter Petrum Chaverri, & Elizabetham Montonis.

Decimo dubitatur, an si testator in scriptura testamenti pretereat filios, valide testetur, videtur enim testamentum nullum, quia juxta juris regulas testamentum in quo filii repertiuntur preteriti invalidum est, l. inter cetera 30. de liberis, & posthum. §. 1. instituit, de exheredat. liberor. Manzius de testament. tit. 9. q. 1. n. 4. Noalis de transfusion. casu 11. n. 2. Giurb. ad consuetud. n. famens. cap. 16. gloss. 3. an. 4. Faber de errorib. decif. 13. error. 1. & decif. 20. error. 5. Tondut. quaffion. civil. lib. 2. q. 98. Rot. coram Arqueles decif. 63. n. 3. & coram Peutinget. decif. 104. n. 1. Cardinal. de Luca de testament. dicitur. tom. 2. par. 3. cap. 25. n. 25. Rota post tradit. de transfus. Urcoli decif. 4. n. 11. & 12. Quod procedit, etiam si solum in primo gradu preteriti sit filius, & substitutus Patri heredi instituto a Matre, ut declaravit Senatus sententia publicata per Berbegal, die 29. Aprilis 1603. inter Damianam Reynet, & Gasparem Toledo. Si posthumus preteritus fuerit, solum testamentum annullabitur quoad institutionem, firmis manentibus legatis, & fideicommissis, authemtic. ex causa, n. 8. & 36. & conf. 64. num. 8. lib. 2. Borlat. conf. 15. n. 26. Cyriac. controverf. 412. num. 30. & controverf. 443. nam. 1. Anton. Gobius confut. 43. n. 5. Et hoc procedit, si preteritio fuerit facta a patre, si ve a matre, si ve ab alio ascendente, Rota, apud Paytel. decif. 17. Gobius ubi proxime, n. 2. Sed non potest intelligi absolute doctrina supradicta in Regno, imo distinguendum est, an in testamento, ubi preteriti sunt filii, repertiuntur heredes instituti descendentes, aut ascendentes testatoris, aut extranei: si extranei enim instituti heredes repertiuntur, testamentum erit nullum quoad institutionem heredis tantum, for. 9. rubr. de testament. ibi: B. si boni extranei, ubi

instituit, qui non sui filii, & filia, que sui l. testamentum nulle, quod aut heres extranei testamentum, for. 8. rubr. qui testament. facere possunt, ibi: Si vero non est filius, nec filia, sed extraneus instituitur, quantum ad heredes extraneos duntaxat testam. seu ultima voluntas nullam remanet ipso jure, docent D. Leon tom. 1. decif. 10. in princip. D. Crepfi dicit. observat. 50. n. 20. Et ita reperitur a Senatu decium sententia publicata per Alceus, die 30. Octobris 1635. inter Michaeli Fabregat, & Elizabetham Infa, & alia per Ferrera, die 14. Septembris 1671. inter Baptistam Moliner Presbyterum, & heredes Ursulae Aragonensis vero simul extranei, & descendentes, aut ascendentes testatoris repertiuntur heredes instituti, & filius preteritus fuerit, erit institutio quoad extraneos nulla, & filius, aut filii preteriti habebunt illam hereditatis partem, quam habituri erant heredes extranei, & si pars illa non attingeret legitimam filiorum, aut filii preteriti, debet eis suppleri ex aliis bonis defuncti ille, & si legitimam excefferit pars illa, debet excessus dividi aequaliter inter testatoris filios, ut habetur, in for. declarans, 9. rubr. qui testamenta facere possunt, & extranei quoad hunc effectum, qui non sunt descendentes testatoris, §. ceterum, instituit, de hereditate qualib. & different. for. 7. rubr. de heredit. instituat. D. Leon dicit. decif. 10. in princip. vel qui non sunt ascendentes, dicit for. 8. & 9. rubr. qui testamenta facere possunt, Et si instituti fuerint heredes, descendentes, aut ascendentes testatoris, validum erit testamentum, etiam si posthumi, aut posthumae, vel filii preteriti fuerint, quia solum preteriti consequi legitimam poterunt, for. 8. rubr. qui testamenta facere possunt, ibi: Pari etiam ratione, occasione preteriti filiorum, vel filiarum natorum, vel nasciturorum, dum filii, aut filiae, aut alius descendens, vel ascendens, heredes fuerint instituti: non censatur testamentum, seu ultima voluntas irritum, si ve nullum, sed his quem testator preterit, in bonis testatoris legitimam consequatur. D. Leon dicit. decif. 10. D. Crepfi dicit. observat. 50. num. 19. Idem tene si anima testatoris solum heres instituta fuerit, nam etiam si filius preteritatur validum testamentum erit, & habebit preteritus legitimam, ut Senatus judicavit sententia per Diaz, die 6. Decembris 1607. inter Fratrem Gregorium Elteve, & Antiam de la Torre, & Raphaelam de la Torre. Quae omnia certa juris ratione nituntur, nam in Regno testatur jure militari, & preteritio liberorum non reddit testamentum nullum, jure militari factum, l. qui jure militari 7. l. si filias 34. l. militis 37. §. miles in supremis, ff. de militar. testamento. l. si patronus 12. ff. de bonis liberor. l. si erit 9. Cod. de testament. militar. l. si cum vel

in utero 10. Cod. de testament. militis, §. sed si in expeditione 7. instituit. de exheredat. liberor.

Undecimo dubitari potest, an si in testamento nullus haeres reperitur institutus, validum sit in Regno: jure enim testamentum in quo haeres non reperitur institutus, est ipso jure nullum, l. final. Cod. de are dictillor. l. proxime 3. ff. de iis que in testam. delentur, l. Secula 76. ff. ad S. C. Trebel. l. non condictum 7. C. de testament. §. in primis instituit, de fideicommiss. hereditatib. Manzius de testament. tit. 4. quaest. 1. num. 46. Sed in Regno contrarium tenendum est, & absque haereditis institutione, valida est testamentum for. la Cort 26. rubr. de testament. ibi: Lo testament, & qualique altra darrera voluntat, que el testador fará basta valor: jst. fia go que el testador no baja establit, ne fetsi á si ningun heru en aquell testament. D. Leon tom. 1. decif. 63. n. 8. D. Crepfi dicit. observat. 50. num. 27. Si bona universalia hereditaria inter legatarios distributa fuerint tenentur legatarii ad artem illius solutio: nem pro portione legati, nisi aliud testator ordinaverit, dicit. for. 26. rubr. de testament. D. Crepfi ubi proxime. Si autem aliqua bona solum legata fuerint, & nullus instituitur haeres, non succedent legatarii in reliquis hereditariis bonis, sed spectabunt ad heredes ab intestato, for. 27. rubr. de testament. D. Leon dicit. decif. 63. num. 8. D. Crepfi ubi proxime. Aliiter tenendum iudico si testator dispoluerit non legando, sed instituendo heredem in re certa, nam detracta rei mentione, si coheres non fuerit datus, habebit institutus haeres universalem hereditatem, l. cum quidam 19. ff. de liberis, & posthum. l. 1. S. si ex fundo, l. quous, §. si duo, l. si alterius, l. interduo, §. primo, l. si qui heres institutus, ff. de heredit. instituat. l. coheredi 41. §. final. ff. de vulg. lib. dicitur. 19. §. filius simul. de Instrom. servul. for. 5. rubr. de heredit. instituat. quem sic intelligunt D. Leon dicit. decif. 63. num. 8. D. Crepfi dicit. observat. 50. num. 28. Dixi non sine misterio, si datus non fuerit coheres, nam alius hereditus instituitur haeres in re certa institutus, non consequitur universalem hereditatem, sed locum legatarii habebit, l. quous 12. Cod. de heredit. instituat. Cardinal. de Luca de fideicommiss. dicitur. 108. n. 7.

Ex supradictis collige, quod in Regno potest quilibet decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, dicit. for. 27. rubr. de testament. D. Leon tom. 1. decif. 63. n. 17. & tom. 2. decif. 131. num. 5. & 6. cum sequenti. D. Crepfi observat. 21. num. 27. Ratio elicitur ex eo, quod est iuris regulis atteritis non posset aliquis decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, l. juri nostrum 7. de regul. iurii, §. hereditas 8. instituit. de heredit. instituat.

tuend. Etestio de testam. cap. 5. n. 11. Catheron in alphabet. verbo testamentum, num. 56. Carpovius in jurisprad. forens. par. 3. constit. 2. d. 1. 5. Tamen in Regno ubi testatur jus nullum potest reperti simul causa testati, & intestati, quia miles de jure poterant decedere pro parte testati, & pro parte intestati, l. vi. c. 6. l. si duobus, l. miles in 1. 1. ff. de militat. testam. Et ex eadem ratione, juxta opinionem magis æquam tene, quod testamentum nudo factum validum est in Regno, nam milites nudo testari poterant, Alexand. in l. d. 1. ff. de testam. n. 7. Cod. qui testam. 1. 1. facere possunt, Angelus conf. 257. Thaque de privileg. pia causa, privileg. 8. conf. prima opinio, Meun. de 1. 1. ff. de jure, tract. 2. disput. 129. conf. militis, & de causa pia, docent D. Leon tom. 1. decis. 10. num. 2. Vazquez illosse. quest. cap. 103. num. 5. & de success. progreff. §. 20. num. 35. & 44. Emmanuel à Colla in l. Gal. §. 1. & quia si tantum ff. de liber. & postum. §. 1. num. 31. Mininger. in §. quinto, num. 2. in fine, de militat. testam. & libido Picard. num. 7. Dian. par. 7. tract. 6. resol. 49. Badius de testam. militat. tit. 11. §. 1. num. 21. & de testam. inter liberos, tit. 10. §. 2. num. 29. Peregrin. decis. 80. lib. num. 6. Teffaurus quest. forens. sub num. 24. lib. 2. Alcegrad. conf. 50. num. 191. vol. 5. Carrillo de eif. 128. num. 32. & 33. Marchin. de bello d. 1. cap. 10. num. 7. & 8. Rubco de validat. leg. cap. 44. ex num. 65. Bicch. decis. 458. ex num. 2. Rota coram Celso decis. 368. & post tradat. de transact. Urcelli decis. 46. Anton. Gobius consult. 1. num. 93. cum sequentib.

105 Ultimo dubitandum est, an filii exheredari possint in Regno absque justa causa, & privati legitima, aut gravari in illa. Videtur enim non posse, quia juxta aperta jura nequeunt exheredari filii, non interveniente justa causa, l. cum ratio 7. de bonis damnator. antonice. ut cum, de appellat. cognosc. §. aliud quoque capitulum, aut test. c. non licet, Cod. de liberis paternis, referit omnes causas, Scalona de testam. lib. 5. cap. 14. §. 1. per tot. neque possunt legitima privati, aut in ea gravari, l. quantum in prioribus cum vulgat. ff. de inofficio. testam. Sed licet hæc de jure vera sint, ratio men in Regno possunt parentes absque causa ulla filios exheredare, aut filias, for. 51. §. 2. & pari modo possunt legitima privati, aut in ea gravari, modica relicta summa, aut non relicta, ut cavetur, in for. 51. rub. de testam. solum requiritur, ut filii ab hæreditate paterna censentur remoti, quæ hæreditas dicant expressè exclusos esse vel à successione bonorum, & legitima, & quod eis aliqua portio, licet minima pro parte, & portione legi-

106 tima relinquatur, for. 52. rub. de testam. & habentur filii tanquam exheredati in Regno (licet non proprie exheredati sint, ut alibi dicam) quando parentes pro portione, & parte legitima legant eis quinque solidos, aut duplam auri, D. Leon tom. 2. in juris respons. post decis. 210. num. 127. & 128. D. Crepi d. observat. 24. num. 6. & de Aragonia idem docet Scise decis. 26. n. 78.

Sed ut exclusi dicantur filii à legitima, aut gravati in illa, debet fieri, & imponi expressim, aut exclusio concipi, verbis expressis, & specificis, clavis, & certis, dicendo pater, quod pro legitima relinquitur legatum, aut quod non detrahatur legitima, aut per concessuras, licet urgentissimas, in Regno (quid quia fuerit de jure) nunquam censetur prohibita detractio legitima, for. 36. fol. 13. curiar. anni 1604. ita Senatus judicavit sententia publicata per Cafes, die 2. Maii 1634. inter Domnam Mariam Vives, olim Sans, & Domnam Constantiam, & Don Josephum Sans, & alia per Alreus, die 25. Augusti 1631. inter Josephum Rastroxo Presbyterum, & Joannem Andream Nufiez I. V. D. Sed an requiratur quod hæc legitima privato in omnibus gradibus interponatur, non est satis incompetro, nam Senatus noster pluries judicavit non censeri repetitam privationem legitima expressè appositam in uno gradu in ulterioribus gradibus, ut filius nuperi possit à petitione legitima, ut sententia publicata per Arbizu, die 4. Novembris 1573. inter Gasparum Lloret, & Jacobum Palles, & alia per Cafes, die 2. Maii 1634. inter Domnam Mariam Vives, olim Sans, & Domnam Constantiam, & Don Josephum Sans, & alia per Monzo, die 19. Decembris 1648. inter Vincentiam Scirano, & Conventum Virginis Mariæ de Monte Carmelo, sed decium exitit in S. S. A. C. sententia publicata, die 15. Julii 1650. Sufficere quod privato legitima interponatur in aliquo gradu, ut censetur repetita in cæteris gradibus, & revoca fuit supradicta sententia, die 10. Decembris 1648. Solum advertere libet, quod aliquando Senatus intellexit dispositionem prædicti, for. 36. curiar. anni 1604. de gravato restituere, nam respectu illius requiritur specifica prohibito detrahendi legitima, sed quando simpliciter relinquitur filio verbis expressis sufficienter judicavit, quod per equipolentia verba legitima privetur, juxta foram 52. rub. de testam. ut sententia per Alreus, die 5. Aprilis 1642. inter Josephum Aznar, & de Balaguer, & Jacobum Aznar.

Portio legitima filiorum, si filii ultra quatuor non sint, et triens omnium bonorum, si ultra quatuor, est semis, antonice. novissima, Cod. de inofficio. testam. for. 49. rub. de testam. Ro-

Roxas in epitom. successio. cap. 12. num. 6. Camil. Borel. in summa decisio. tom. 3. tit. 16. de legitima, num. 1. Alvarus Valafe, de partitionib. cap. 7. à num. 1. Dom. Leon ubi proxima, num. 66. Merlin. de legitima, lib. 1. tit. 3. quest. 1. num. 2. Trullench. in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 18. dubitat. 10. num. 7. Borden. de jure controverso. collect. 53. num. 15. & collectat. 41. num. 43. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 98. num. 1. Manzius de testam. tit. 12. quest. 3. per tot. Dom. Crepi observat. 24. num. 6. & 7. Caponi tom. 4. disputat. 316. num. 24. Rota coram Peuting. decis. 8. num. 2. & 8. & coram Bich. decis. 292. num. 24. & coram Nimot. apud Arguelles decisio. 85. num. 7. Rocca. de offi. rubr. 12. §. 6. num. 48. Cardinal. de Luca de fidei, decisio. 108. num. 32. cum sequentib. Carpovius in jurisprad. forens. par. 3. constit. 12. definit. 11. num. 1. & 3. Carol. Anton. de Luca in animadversio. ad Gratian. cap. 178. per tot. Antunnez de donationib. lib. 1. par. 3. cap. 18. Castejon in alphabet. verba legitima, n. 4. Unde si quatuor reperitur filii, ex duodecim untiis hæreditatis, unam quilibet ex filiis habebit pro legitima, ut declaravit Senatus sententia publicata per Alreus, die 14. Februarii 1612. inter Domnam Elionorem Ecrivã, & Sanoguera, & Domnam Elionorem Matza, & Castellvi. Ascendentium vero legitima in Regno absque controversia, est triens omnium bonorum, for. 10. rub. de intestatib. Covarrub. in epitom. desponsalib. par. 2. cap. 8. §. 4. num. 12. Capic. decis. 211. num. 5. Clatus in §. testamentum, quest. 35. Panciroli. conf. 143. num. 1. Thefaurus decisio. 171. num. 5. Sardus conf. 404. num. 1. lib. 4. num. 11. Antonel. de tempore legal. dict. lib. 2. cap. 98. num. 4. Vela differat. 11. num. 107. Ciurba observat. 31. Manzius de testam. tit. 12. quest. 6. per tot. Carpovius ubi proxima. Peuting. decis. 495. num. 2. Castejon. in alphabet. verba legitima, Torre de pælis futura successio. decis. 113. num. 21. Anton. Gobius consultat. 117. num. 88. Solum casu in quo filius, aut descendens gravatus fideicommissi reperitur, & mortuus fuerit absque liberis intra pupillarem ætatem, portio legitima ascendentium non erit tertia pars omnium bonorum, sed solum prædicta tertia pars, pars tertia, ut cautum habetur, in dict. for. 10. §. per si ay tai fili, rub. de intestat. & ment tene, quod ut excludatur pater à portione legitima filii minoris gravati restituere, non sufficit, quod gravatus reperitur cum qualitate, quod filius

112 Testamenta in scriptis facta, ut suum debentur consequantur effectum, solent à testatoribus tradi in commendam Notario, coram tribus testibus masculis, Dom. Leon tom. 1. decis. 30. num. 1. Dom. Crepi observat. 52. num. 4. Anton. Gobius consult. 4. num. 73. & de traditione testamenti clausi coram ipsis testibus, consuevit à notario instrumentum publicum, in quo de traditione sibi facta, de sigillo plicæ, de super inscriptione, de cera, & filiis, quibus subnigatur, & clausum reperitur testamentum attestatur, & quod illud sibi traditur à testatore uti testamentum suum; & hujusmodi plicæ pones notarium conservatur intacta, & si testator mutare desiderat suam ultimam voluntatem, aut addere, vel minuire, & plicam peti, restituere illam notarius tenetur, & debet de restitutione conficere coram alius tribus testibus publicum instrumentum, ut exoneratus remaneat; si vero testator illam non petat, tenetur notarius illam in sui posse custoditam habere, & mortuo testatore, ad instantiam inter esse habentium, aut cujuslibet tertii debet aperiri plicæ coram testibus, narrando, & quod est testamentum testatoris illius, & quod uti tale sibi traditum fuit, legere, & publicare illud, & post publicationem inter instrumenta protocholi continuare, prout in nostra praxi quoties fieri videntur. Et si testamentum non fuerit apertum modo supradicto, & adhibita solemnitate supra tradita, nullum erit, quia inolemnis a-pertio invalidat testamentum quantumque validum, Menoch. conf. 313. sub num. 54. Cyriac. controverf. 444. num. 122. Caponi discip. 389. num. 5. Andreol. controverf. 246. num. 20. Concol. allegat. 42. num. 6. Anton. Gobius consultat. 20. num. 17.

Et observa singulariter, quod si testator nesciat scribere, & hæc de causa non possit plicam sui testamenti tradere scriptam, aut subscriptam notario, poterit facere ut pater spiritualis, aut alius bonæ famæ sacerdos scribat manu sua ultimam voluntatem in papyri charta, & clausa

tradi poterit notario coram tribus testibus, ostendendo contineri in tali charta suam ultimam voluntatem, & talis scriptura scripta, aut subscripta manu patris spiritualis, aut probi sacerdotis, valebit ut testamentum, etiam si neque scripta talis fecerit, vel subscripta a testatore, nam ostendendo testator in traditione coram notario, & testibus, quod suum ultimum est testamentum, sufficiens constat de voluntate, ut sufficiens debeat tanquam testamentum, DD. in l. si unus, Cod. de testamentis, Alexand. consil. 33, num. 18. volum. 3. Gabriel de testamentis, consil. 2, num. 15. Martha de successione, legal. tom. 2. part. 4. questio. 2. artic. 3. num. 27. Harm. Pillor part. 1. questio. 1. num. 9. Marzianus de testamentis, tit. 4. questio. 1. num. 6. Carpovivus, 4. de jussione, 18. num. 4. & 5. Carolus Anton. de Luca in prax. civil. cap. 17. num. 16. vestig. Bartol. Antanez de donationib. tom. 2. part. 3. cap. 16. num. 36. Et non. 37. dicit debere exprimi in traditione facta notario, cuius manus testamentum constitutum fuerit, Cardinal. de Luca de testamentis, dicitur. 3. Idem iudico tenendum testamentarium scribit, nam si testator tradat illam notario, dicendo esse suum ultimum testamentum, quod intus continetur, pro testamento debet observari, etiam si a patre spirituali, aut sacerdote, non fuerit scripta, aut subscripta, Manent. consil. 60, num. 9. Fulvius consil. 21. num. 15. & 27. Venturinus, consil. 1. num. 373. & 380. Rota coram Bich. desil. 488, num. 9. part. 11. Anton. Gobius consil. 4, num. 4. Licet contrarium doceat Menoch. consil. 313, ex num. 45. & consil. 639, num. 21. Quia per scripturam, aut subscripturam, potest de voluntate testatoris constare, dummodo in traditione dicat testator, quod suum ultimum testamentum continet scripturam illa, Vnesembec. consil. 70, a num. 4. usque ad 11. & consil. 106. a num. 4. Usque ad 26. Urcel. de transactionib. quest. 68, num. 27. Quod voluit aliqui procedere, aliter casu in quo fecula non fuerit scripta, docendo in quo fecula non fuerit ad feculam non coram, sed conficiendam, legitime testatur, Cardinal. de Luca de testamentis, dicitur. 1. num. 10. Anton. Gobius auct. consil. 1. num. 4. Bene verum est, quod ut valeat testamentum in casibus supradictis, debet evidenter constare de idemitate feculae, & pro-

bati nitidissime feculam a notario ostentam, esse ipsam, quam testator tradidit, Philibert. Marchin. de bello deo, part. 8. cap. 4. num. 4. Antonius Eiber de errorib. decal. 69. error. 3. Rovit. dicitur. 95. sub num. 16. Andreol. controversia 346. num. 26. Hodiern. controversia. 346. num. 25. num. 47. Dondet consil. 61, num. 5. Cellus dicitur. 351. num. 5. Venturinus, consil. 1. num. 277. & 306. Altograd. junior controversia 50. numer. 20. Margur. consil. 34. sub num. 34. lib. 1. Cardinal. de Luca de testamentis, dicitur. 2. Anton. Gobius auct. consil. 4. num. 15. Et hoc in parte practicum fuit in testamento Iosepha Barbera, & de Abbedis, queta, tradit Joanni Simiua Notario, nam licet neque scriptum, neque subscriptum fuisset testatoris manu, sed patris spiritualis, non fuit indubium posita illius validitas imo absque ratione dubitandi habitum fuit testamentum illud pro valido, & observata fuit ultima voluntas testatoris in illo contenta, & meo videri etiam si manu patris spiritualis non fuerit conscriptum, sed a quolibet tertio exaratum reperitur eadem firmitatem haberet, ut satis ex doctrina supra tradita probatur sufficienter, & satis in terminis, Idem erit tenendum si scriptura testamenti manu tertii facta subseribatur a Notario, & duobus testibus, nam tradita ipsi Notario in modum plicae, & coram tribus testibus, pro testamento valebit, etiam si a testatore non scribitur, aut subseribatur, ut Senatus sententia demonstratur, publicata per Daza, die 16. Septembris 1622. inter administratores bonorum Domine Franciscæ Vilanova, & Donnam Joannam de Vilanova.

Si autem eveniat, quod ipsi testatores vivo non tradiderint notario testamentum que in scriptis sua propria manu habebant facta, aut quia morte preventi non potuerunt illa tradere coram tribus testibus, aut quia noluerunt, non erunt invalida testamenta, sed plenissimam validam illa, Vnesembec. consil. 70, a num. 4. usque ad 11. & consil. 106. a num. 4. Usque ad 26. Urcel. de transactionib. quest. 68, num. 27. Quod voluit aliqui procedere, aliter casu in quo fecula non fuerit scripta, docendo in quo fecula non fuerit ad feculam non coram, sed conficiendam, legitime testatur, Cardinal. de Luca de testamentis, dicitur. 1. num. 10. Anton. Gobius auct. consil. 1. num. 4. Bene verum est, quod ut valeat testamentum in casibus supradictis, debet evidenter constare de idemitate feculae, & pro-

in additionib. ad Castil. cap. 31. num. 9. Carol. Anton. de Luca in summas. sicut. ad Gratian. cap. 235. num. 18. Sed ut tutissime testamenta practica debet probati scripta, aut subscrit, ut esse testatoris manu sufficienti numero testium distinctum habere notitiam testatoris manu, Bald. non proventus, Ruin. consil. 14. & 12. & 13. Alexand. consil. 73. num. 2. lib. 3. Ballou junior consil. 73, num. 23. Vslaf. dicitur. 60. num. 12. Surtorius dicitur. 187. num. 13. Menoch. de arbitrar. causa 187. num. 181. Mantie. de confessor. lib. 6. tit. 2. num. 1. Gratian. dicitur. 974. num. 49. Cavalier. dicitur. 538. Rot. dicitur. 74. num. 3. & 16. part. 1. In notis. Marthia de la c. f. consil. legal. part. 4. quest. 5. artic. 3. num. 27. Fatiane. quest. 37. num. 5. Poetica dicitur. 52. num. 7. Docius de testament. inter liberos, tit. 10. §. 5. num. 201. C. riac. controversia 444. num. 8. Carol. Anton. de Luca in ant. abser. consil. ad Gratian. cap. 235. num. 10. Caponi rom. 3. dicitur. 202. num. 5. Elicano de testament. cap. 7. num. 27. Andreol. controversia 356. Paul. Rubens de testament. cap. 32. num. 715. & cap. 24. num. 436. Rota coram Bich. desil. 488, num. 14. Cardinal. de Luca de testament. dicitur. 6. num. 6. dicitur. 26. num. 2. Cirioch. controversia 129. num. 9. Paul. Rubens practica. respons. 28. num. sequenti. Rot. coram Zurate dicitur. 121. num. 2. & 3. Urcel. de transactionib. quest. 68. num. 40. Et poterit etiam probatio illa fieri per comparationem literarum, leg. de operario. 19. Cod. de fide instrumentor. Biter. in leg. si sita scriptura 28. consil. 200. ff. de con. dicitur. de contrahat. Partius consil. 27. num. 53. lib. 2. Honde. consil. 66. num. 99. lib. 1. Altograd. junior controversia 16. num. 5. & 27. Venturinus. auct. sub num. 240. Dondet consil. 60. sub num. 5. Anton. Gobius consil. 4. num. 15. & 49. & consil. 35. num. 27.

116 Et testamentum infra validitatem habebit, nunc clausum, & sigillatum testatoris sigillo perpetua fuerit, nunc non clausum, imò reperitur apertum cum incisione linorum, & sigillata, nam ex his non probabitur revocata defuncti voluntas, cum integra reperitur scriptura, ut probat latissime, D. Leon. tom. 1. dicitur. 32. num. 16. Fontanel. dicitur. 49. num. 32. Elicano de testament. cap. 6. num. 14. & 15.

Caponi rom. 4. dicitur. 291. dicitur. 2. n. 10. Cardinal. de Luca de testament. dicitur. 5. sub num. 7. Antanez de donationib. tom. 2. part. 3. cap. 17. num. 9. Callejon in alph. det. verbo testamentum, n. 65. Mellano de casis p. 15, tom. 1. lib. 1. cas. 7. n. 32. Nili apparuit tractum fuisse testamentum obsum, & ad finem consumatum notario, & recuperatum a testatore, apertum reperitur, & comminacione fitorum, raptoque legitimo, nam de hoc certidri revocata testatoris voluntas, etiam si non appareat de voluntate contraria, & instillatus testator decederet, ut iudicavit Senatus sententia per Aireus, die 26. Septembris 1644. inter Josephum Perez Roca certo curatorio nomine, & Petrum Chiment notarium neque poterit considerari invalidum testamentum in termino testatoris reperitur, Paul. Meli in additionib. ad Castil. cap. 27. num. 9. Caponi rom. 4. dicitur. 291. num. 17. Cardinal. de Luca de testament. dicitur. 2. num. 10. com. questio. five arago. scilicet, D. Leon dicitur. dicitur. 32. num. 1. live in arca testatoris, Carolus Anton. de Luca in animas. sicut. ad Gratian. cap. 235. num. 18. vel in alta quilibet parte, nam dum per scripturam comit de voluntate per facta testatoris voluntas erit, & legitime testamentum, ex regu. text. in leg. 5. Cod. de testament. Montaco de casis p. 15, tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 20.

Quando el testador vivoendo no entrego el testamento en forma de plica al Notario, delante testigos, sino es, que despues de su muerte se le encuentra en su casa, para que legitima enre de publicas, y se tenga por legal, deven los herederos, legatarios, u otros interesados, poner una cedula ante el Juez ordinario, en que narre el hecho de haver hallado el testamento, y las circunstançias con que se ha encontrado, y que ella es crito, o imperfecto de testado, concluyendo que se reciba una sumaria informada en forma de ruidigos para verifiçar la letra, recibi la qual, se declara, que lo que contiene la escritura deve observarse por testamento, y que como a tal deve publicarse, y ponerle en el protocolo del Escriptorio, y como a tal deve proponerle en esta forma.

IHS.

F. T. altre dels Marnefios de el quondam F. T. profont com millor pot, diu, que lo dit F. T. en lo dia de air mori, e pasaf de la present vida en la altray havente tengut noticia que aquell tindria fet testament de la propria ma, he ha fet la diligencia en bucarlo, y he estat trobat en la casa anon dit testador viva, y habitava, en una gaveta de un escritori, que esta dins la libreria de dita casa, y se ha trobat dit testament cios, y sagellat, ab tres sellos de les tres anes, ab la intitulata, que diu: *Ultim testament de mi F. T. y es una voluntat, que despues de*

mos dies se post in Real caxentat, F. T. El qual es estat ubert per Lluís Añon, Notari, Escrivà de la present Cort del Justicia de les causes civils de la present Ciutat, y fe ha trobat eicomenia: En nom de Nostre Señor Deus Jhesu-Christi, &c. Y acaba: Lo qual feu en Valencia, a vint y dos de Abril del any 1687. Escrit, y firmat de la mia propia mà, y la ferma F. T. que conté en si nou cartes de quart de full de paper. E com lo dit testament tinga los requisits necessaris pera que sia declarat per tal, y no es tinga noticia que lo dit F. T. haja fet altre testament.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. (Fent fee, y presentació, si, & in quantum del sobredit testament) Requirit si sia rebuda una sumaria informació de testimonis, a si, y efecte de verificar, y probar que tot lo dit testament, y fermes de aquell que es troben en cada plana, y trellat, es escrit, y fermat de la mà, y lletra del dit F. T. y que aquell es mort sens aver revocat dit testament seu, ni en altra manera disposi de sos bens, y herencia, & etiam sien rebuts testimonis, de que es estil inconcuiament obsevat en los tribunals de la present Ciutat, y Regre, que quant dos, o mes testimonis dihen pareixeris, fer una lletra, y ferma escrita de la mà de alguna persona, se fan en estos tribunals abolucions, y conde-nacions, y declaracions y constan per dita informació de practidís, aut saltem de necessaris, pariter Requirit sia declarat, lo contengut, y escrit en les dites nou cartes de quart de full de paper, fer lo ultim testament del dit F. T. ultima, y darrera voluntat de aquell, y que com a tal lo dit Lluís Añon lo publique, y pose en son rebedor, o protocol, y de aquell ab incerta de dita declaració, y de tot lo proces aditador ne done copia autentica a la persona, o persones de qui es, o porrá fer interes. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesus M. Die 6. Maii 1687.
Recipiat informatio.
F. T. Añonor.

Recibida la informacion que se fuele
de tres testigos para probar la le-
tra, y de dos para el estillo, si por las
deposiciones consta, de que la letra es
del testador, se acostumbra hacer como
una sentencia, declarando, que la es-
critura aquella se deve observar por tes-
tamento, y esta sentencia publicada, pas-
sa el Escrivano de la Corte a publicar
el testamento con testigos, y recibe in-
strumento de la publicacion, y despues
de esto pone el testamento en protoco-
lo con incerta de la declaracion, y sen-
tencia, y todo el procello que se adli-
to, y puede librar copia autentica, y
signada con incerta de toda la declara-
cion, y procello, y se le deve el salario
del testamento al dicho Escrivano, y la
sentencia que recae deve hacerse, y
concebirse en la forma siguiente.

XPS. Attes, y considerat, que per los dichos, y deposiciones dels testimonis en lo present proces, y causa produhuts, edonats, consta, e appar lo quondam F. T. habitador de la present Ciutat, esser mort, e passat de la present vida en la altra, y haverse tenguda noticia, que aquell tiradia fer son testament de la propria mà, es estat trobat en la casa abon habitava lo dit F. T. en una gaveta de un escritori, que està dins la libreria clos, y fagellat ab tres sellos de les fues armes, ab la intitulata, que diu: *Ultim testament de mi F. T. y es ma voluntat, que después de mos dies se post in Real caxentat, F. T. el qual es estat ubert per Lluís Añon, Notari, Escrivà de la present Cort, y comenia, en nom de Nostre Señor Jhesu-Christi, &c. y acaba, lo qual feu en Valencia a 22 de Abril del any 1687. escrit, y firmat de la mia propia mà, y la ferma F. T. que tot conté en si nou cartes de quart de full de paper, esser dit testa-*

ment

ment escrit, y firmat de la mà, y lletra del dit F. T. el qual no es sab lo haja revocat, ni disposi de sos bens en altra manera, & per consequens atencis supradictis, haverse, e deures de provehir, y declarar ut infra; Idcirco, & alias justitia sic suadente, pronuncia, sententia, y declara lo contengut, y escrit en dites nou cartes de quart de full de paper fer lo ultim testament del dit quondam F. T. ultima, y darrera voluntat de aquell, y que com a tal lo dit Lluís Añon, Notari, Escrivà de la present Cort, lo publique, y pose en son rebedor, o protocol, y de aquell ab incerta de la present declaració, ne liure copia autentica, y fee sient, a la persona, o persones de qui es, o porrá fer interes. Quod providet omni meliori modo, &c. Latta, &c.

Vl. F. T. Assesor.

119 Esto se podrá executar, quando no se topa
prevencion, ni provision para que se haga
con citacion de alguna persona, pero si hu-
viere instancia prevencional, hecha para
que con citacion de algun interesado se
executorie esto, no se podrá hazer, segun la
practica que va referida, antes bien se avrá
de hazer con citacion del que hizo la pre-
vencion, segun lo enseña en el capitulo an-
tecedente, num. 60. y en la practica de la
publicacion del testamento nuncupativo,
pues si succede que aquella cedula, o papel,
que se encuentra en la casa del difunto, y
se entiende ser testamento, pretende algun
interesado que no es testamento, ni deve
publicarse como a tal, y se inhibe la Corte
del Justicia civil, para que por jurisdiccion
voluntaria no se publique como a testam-
to; en este caso se forma juyzio, o en la
Real Audiencia, o en la Curia que se hizo la
prevencional, en donde se disputa, y cono-
ce si es testamento valido, y se hacen las
probanzas por jurisdiccion contenciosa, y
recae sententia, en que se declare si es vali-
do, o no el testamento. Podrá la instan-
cia prevencional hacerse en esta forma.

EXCELBNTISSIM SENIOR.

F. T. suplicant com millor pot, diu, que en la casa del quondam S. T. y en una gaveta de un escritori, que tenia en los aposentos de dita casa se ha trobat, legons dihen, un paper escrit de la mà del dit F. T. en lo qual dif-pon algunas cosas de manera, que ha paregut seria son testament, lo que ha donat motiu pera que F. T. interessat en lo efecte de la disposicio contenguda en dit paper, procure que en la Cort del Justicia en les causes civils de la present Ciutat, se passe a verificar la lletra sumariamente, y se declara fer lo dit paper el testament del dit F. T. y que es publique en forma acostumbrada; e com lo dit paper, ni sia testament, ni altra ultima disposicio del dit F. T. ni com a tal dega esser declarat, pues ni conte perferá dif-poficio, ni altres callats, y circunstancias, que debuen tindre consen-simientos escrituras pera que deguen tenirse per testament, y no es dega do-nar lloch a que es declare valida la disposicio del sobredit paper, precipue sens citacio del suplicant hereu intituhit en altre testament, que el dit F. T. feu, rebut per T. Notari, en T. de T. mes, y any, de que fa pre-sentacio si & in quantum.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Et utendo remedio quo magis expediat, supplica se li mane al dit F. T. que si preten quo lo dit pa-per, o escritura dea tenirse per lo testament del dit F. T. deduxca esta pretenio per esta Real Audiencia, ab injuncio del suplicant, y no per Cort alguna de les inferiors, manant inhibir dites Corts inferiors, y espe-cialment la del dit Justicia, pera que per ninguna de aquelles se pugá passir a fer declaracio de lo defus dit, y que la present es mane evocar a esta Real Audiencia, y cometre a hu dels Nobles, eo Magnífichs DD. R. C. qui gam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c.

Altissimus, &c.

Jesus M. Die 10. Novembris 1687.
Instinetur ad tertiam, &
fiat inhibito.
F. T.

120 Notificada esta inhibicion, para que la cedula, o papel pueda declararse si es testamento valido, el que lo pretende, debe poner instancia ante el Juez que inhibio, en donde narre el hecho del testamento, y concluya, pidiendo se reciba

informacion sumaria de testigos con injuncion del que hizo la prevencional, y constando ser letra del difunto, se declara re fer su ultimo testamento, y la instancia podra ponerse en esta forma.

EXCELENTISSIM SENTOR.

F.T.uplicant com millor pot, diu, que en lo dia T. dels corrents en que mori lo quondam S. T. en una gaveta de un escritori, que lo dit F. T. tenia en uns apentots de sa casa entre diferents papers, se troba un full de paper escrit, y fermat de la ma del dit F. T. que comença en nom de Nostre Senyor Deu Jhesu-Christ, y acaba fet en Valencia en T. de T. mes, y any, F. T. del qual fa presentació si & in quantum, y haventse regonegut ab cuydado lo dit paper, se ha trobat fer lo ultim testament del dit F. T. ptes en aquell dispoñ perfectament tot lo conferent al bé de la sua anima, lilegats, y institucio de hereu ab totes les calitats que consemblants testaments deuen esser, e com esta disposicio dega observarse, y guardarse per lo ultim testament del dit F. T. y desitge lo suplicant obtenir declaracio de lo datus dit, per esta Real Audiencia, ab citacio de F. T. que ho ha prevengut en esta conformitat, y de qualesvols altres interressats.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Suplica se li mane rebre una sumaria informacio de testimonis ab injuncion del dit F. T. pera efecte de verificar dos cosas, la una, que el sobre dit full de paper presentat, y la forma de aquell ahon fellig F. T. es escrit de la ma, y letra del quondam F. T. y la altra, que quant dos, o mes testimonis testifiquen, y dihen pareixerlos alguna lletra esser escrita de ma de alguna persona, per consemblants deposicions se acotumen fer cor demonacions, y ab solucions en los tribunals de la present Ciutat, y Regne, y constans per la sobredita informacio de practidicis, aut saltem de necessariss, pariter suplica, es mane declarar, que lo sobredit full de paper, y lo contengut, es mane declarar, y darrer testament del dit F. T. y com a tal se deu observar, guardar, y executar, mananto registrar en los libros de registres de la Cort civil de la present Ciutat, y publicarlo com a tal, y que la present es mane evocar a esta Real Audiencia, y cometre al Noble F. T. Oidor que es de dita instancia prevencional, qui cam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c. Altiissimus, &c. Jhesus M. Die 13. Novembris 1687. F. V. Receptatur informatio, & intimatur. F. T.

221 Cada publicacione testamti scriptura privata f. d. debet hares scriptus mitti in possessionem bonorum hereditarium, cum hac differentia, quod si bona a nemine detinentur, debet possessio dari abque citatione alicujus, Bartol. in des. fin. Cod. de edit. Divi Adrian. tollend. num. 16. & ibi Bald. num. 6. Zuecard. num. 311. Peronius, de adipiscend. num. 244. Menoch. de adipiscend. remed. 4. num. 438. Cavalcan. de inf. 45. in addit. v. num. 12. & 13. Francic. de Pont. consil. 20.

num. 1. cum seqq. Peregrin. de fideicommiss. artic. 48. num. 25. Valaic. consil. 191. & in prax. partitio. cap. 3. Barzius de inf. 46. num. 42. Callibi. controversiar. lib. 3. cap. 24. num. 61. Flores de Mena varior. quass. 4. num. 52. Garcia de benefice. 6. part. cap. 2. num. 141. Saigad. de supplicat. ad just. part. 2. cap. 34. num. 92. Non enim potest hares, vel fideicommissarius, mitti in possessionem bonorum hereditarium, alio possidente, nisi citato illo, & si defacto apprehendatur pot-

122 possessio, et attentata, infabulanti, & nulla, ut declaravit Senatus, sententia per Alreus, die 30. Julii 1609. inter Vincentian Arechua de Fontes, & Cosmam Vocens, curatorem Magdalenæ Arechua: & alia per Alreus, die 9. Decembris 1624. inter Angelam Brusca, & de Gali, & alios; & alia per Cafes, die 21. Januarii 1628. inter Hyacintham Adria, & Ribera, & alios; & alia per eundem, die 19. Januarii 1627. inter Lidefontium de Castro, & Francicum de Pardo; & alia per Alreus, die 23. Julii 1631. inter Francicum, & Hieronymum Arboicda, & Magdalenam Gargallo.

Si vero bona hereditaria possessa fuerint ab aliquo, debet hares scriptus in testamento, cedula privata facta, mitti in possessionem bonorum hereditarium cum citatione possidentis, quia juxta juris regulas, & constitutiones municipales nostræ Regni, hares scriptus in testamento non abilito, aut cancellato, vel alio vitiis vicibus affecto, debet mitti in possessionem omnium bonorum hereditarium, leg. final. Cod. de editio Divi Adrian. tollend. For. 41. rubric. de testam. Menoch. de adipiscend. remed. 4. per tot. Personal. de adipiscend. ex remed. auct. leg. final. ex num. 1. Anton. Gomez in leg. 45. Tauri, ex num. 134. Menchac. de successione. creat. lib. 3. §. 21. limit. 7. ex num. 112. Sptino in specul. testamentor. gloss. 34. principal. de apertura testament. per tot. Cucheran. de inf. 34. & de inf. 47. Medices in tractat. de adquirend. & conservand. rerum domin. gloss. 1. num. 162. Mieres de majorat. 3. part. quass. 16. & 17. Gutierrez practice. lib. 1. quass. 79. & 80. Peregrin. de fideicommiss. artic. 48. per tot. Cevall. quass. 10. num. 6. Pataudot rerum quotidianar. lib. 2. cap. 3. per tot. Fachin. controversiar. lib. 4. cap. 22. Domin. Leon tom. 1. de inf. 24. & tom. 2. de inf. 209. Trentacine de varior. tom. 1. lib. 2. de probat. resol. 11. Calanate consil. 29. n. 17. & 18. Anton. Faber ad tit. C. de edit. Divi Adrian. tollend. definit. 1. Mattha de successione. legal. 4. part. q. 16. artic. 1. n. 55. & 56. Callulo controversiar. lib. 3. cap. 24. per tot. Nogueroi. allegat. 25. Merlin. de legitima. lib. 5. tit. 4. quass. 3. Rimon consil. 79. Thomat. de inf. 68. Birbosa voto 41. Capicius Latro de inf. 10. & 16. Saigad. de regia prore. part. 3. cap. 12. Giurba de feud. §. 2. gloss. 12. num. 62. Carleval. de iudicis. lib. 1. tit. 3. disp. 5. num. 14. & 22. Themut. de inf. 2. n. 17. & de inf. 94. & 316. Pereyra de inf. 22. n. 5. & 7. Argel. in tract. ad test. in leg. final. Cod. de editio Divi Adrian. tollend. Arnol. Corvini in causa Cod. lib. 6. tit. 33. Coccin. de inf. 347. Barat. de inf. 946. Leita in prax. finium, regulorum, cap. 11. num. 79. Olea de estione jurium, tit. 6. q. 5.

Datur, & competit supradictum remedium, leg. final. heredi scripto, etiam li de testamento constaret ex totum depositionibus (prou de nuncupativo, cap. antecedenti diximus) si in scriptura redacta fuerint, & publicate depositiones, Gloss. in dict. leg. final. verbo depositionibus. in fin. ubi Bartol. num. 17. & Bald. n. 40. Menoch. ubi supra num. 96. Grotius. de inf. 749. n. 20. Ciroch. de inf. 11. n. 18. Carolus Antonius de Luca in praxi civilis, cap. 16. num. 10. Et non solum competit hereditibus ex testamento, sed etiam hereditibus ab intestato, For. 41. rubric. de testam. Dom. Leon. tom. 1. de inf. 24. num. 11. & tom. 2. de inf. 209. num. 15. Menoch. de inf. de inf. 209. num. 53. Nogueroi. allegat. 25. num. 6. Carolus Ant. de Luca in praxi iusticial. cap. 16. num. 6. Et quod hares ab intestato habeat supradictum beneficium, declaravit Senatus, sententia per Cafes, die 7. Septembris 1627. inter Donniam Hieronymam de Castellivi, curaticem Dom. sitorum Pallas, & foreorem Joannam Pallas. Et quod immisio debeat non solum heredi gravato, sed etiam heredi gravati hares, etiam si ab intestato fuerit hares, Argel. de legit. contraditor. quass. 7. art. 2. Gratian. de inf. capt. 702. num. 43. Noalis in encycloped. casa 39. num. 8. & 9. Hunnius in encycloped. part. 4. tit. 15. num. 14. & 17. Menoch. de adipiscend. remed. 4. num. 178. Amato resol. 39.

39. num. 60. Manfell. in observatione ad Capic. Latio observat. 14. num. 12. Triflany desij. 30. num. 71.

125 Datur etiam, & competit supradictum remedium. *Id est leg. final. majoratum successoribus*, Molina de Hispaniar. primos. lib. 3. cap. 13. num. 2. cum sequentib. Anton. Gomez in leg. 45. Tauri. num. 118. Cancr. in juris resp. lib. 1. varior. num. 2. D. Leon desij. 209. Molin. de justit. & jure. dispot. 67. ex num. 1. Paz de secuta. cap. 1. num. 28. Vela difstat. 49. num. 53. con sequentib. Castillo controverfar. lib. 3. cap. 24. num. 25. Fontanella de pect. nuptialib. tom. 2. clasif. 7. gloss. 3. part. 10. n. 2. Hermosilla in additionib. ad gloss. 1. 17. tom. 4. part. 5. num. 34. Narbona ad leg. 5. tit. 19. lib. 4. recopilat. gloss. 1. num. 5. Capyc. Galeot. controverfar. lib. 1. controverfar. 15. num. 1. Roxas de incompatibilit. part. 1. num. 150. Fideicommissarius autem datur remedium supradictum, si factam restitutionem realem, aut verba-lem a gravato, Bartol. in dict. leg. final. n. 9. & ibidem Bald. num. 39. Bellon. lib. 4. supputatio- num juris. cap. 19. num. 5. Gozadin. conf. 95. n. 8. Guido Pap. conf. 140. col. 3. Menoch. dicti. remed. 4. num. 181. Honded. conf. 64. num. 56. vol. 1. Personal. de adipsend. n. 408. Gratian. discept. 47. num. 8. Surd. desij. 333. lib. 2. Peregrin. de fideicommiss. artic. 47. num. 17. & 33. Fachin. controverfar. lib. 12. controver. 23. num. 52. cum leg. Anton. Faber in suo Cod. tit. de edit. Divi Adrian. tollenda. dispo- nit. 2. Knipichilt de fideicommiss. cap. 23. num. 87. Castillo controverfar. lib. 3. cap. 24. num. 171. cum seqq. Argel. de acquirenda. posses- sione. 8. artic. 1. & 2. Carol. Anton. de Luca in anima. desij. ad Gratian. cap. 47. num. 14. Quod limita casu in quo fideicommissario universalis deferatur a lege jura, & actio- nes, sine aliqua hominis restitutione, nam cum tunc operetur lex, quod restituo ver- bali poterat operari, dabitur hoc remedium fideicommissario, etiam verbali adhuc resti- tutione non facta, Bartol. in dict. leg. final. n. 9. Alexand. conf. 1. Argel. conf. 37. in fin. Ruinus conf. 28. num. 2. Argel. conf. 37. in fin. Honded. conf. 64. num. 57. vol. 1. Menoch. dicti. remed. 4. num. 199. Peregrin. dicti. artic. 48. num. 4. Bartol. conf. 89. num. 15. Dom. Leon dicti. desij. 209. num. 2. Castillo dicti. cap. 24. num. 172. Argel. dicti. quæst. 8. artic. 4. per tot. Unde cum in Regno equitatem canoni- cam sequamur, juxta quam asque restituti- one verbali in fideicommissarium transeat jura, ut ex Baldo. Gratiano & aliis docet Domin. Leon dicti. desij. 209. num. 3. Te- nendum justico, dan lon esse possessionem bonorum fideicommissariis in Regno, nulla

speciata restitutione verbali, praximam cum in Regno judicetur sola facti veritate attenda, Rota desij. 184. part. 5. recentissim. num. 8. Cardinal. de Luca de fideicommiss. disjunctu 198. num. 6. Roxas desij. 443. Carolus Ant. de Luca in animadversionib. ad Gratian. cap. 47. num. 12. Sed hoc mihi videtur fu- perfluum in Regno, ubi substitutiones fidei- commissariae sunt verbis directis, & quan- data facultas fideicommissario ad apprehen- dendam possessionem propria autoritate, Honded. con. 28. num. 6. & 17. lib. 1. An- dreol. controverfar. 63. num. 12. Carol. Anton. de Luca dicti. cap. 47. num. 5. Et si fideicom- missarius absque judicis autoritate capere dicto. leg. Titia cum testamento, §. Lucius 71. titulus, ff. de legat. 2. ubi Bartol. & Bald. & communiter DD. Roland. conf. 78. num. 17. lib. 3. Peregrin. de fideicommiss. artic. 47. num. 41. Fularius de substitutionib. quæst. 605 3. Rota desij. 46. part. 11. recentissim. num. 3. & 4. Durazzet. desij. 155. num. 13. Carolus Anton. de Luca dicti. cap. 47. num. 4. Multo magis poterit judicis autoritate, & benefi- cio dictæ constitutionis immitti in possessio- nem bonorum, Argel. dicti. artic. 5. per tot.

128 Solum libet advertere, quod poterit hac immittio peti, non solum universaliter pro omnibus rebus hereditariis, sed etiam pro re particulari, nam etsi remedium dictæ legis si- malis non detur, nisi heredi: universali ex affe, vel pro parte, poterit tamen dirigi, & mo- veri contra possidentem prædictam, vel rem particularem in hereditate recedentem, ti- tulo particulari acceptam, Gloss. in l. 1. §. final. ff. quorum bonorum, ubi Bartol. & communiter DD. videndus Ripa, num. 15. Beccus conf. 3. num. 8. Ruinus conf. 28. num. 1. lib. 5. Alexand. conf. 4. num. 13. Riminald. Ju- nior conf. 190. num. 35. Peregrin. de fidei- commiss. artic. 48. num. 20. & 21. Argel. de acquirenda. posses. quæst. 8. artic. 23. per tot. Castillo dicti. lib. 3. cap. 24. num. 59. Licet enim remedium hujus legis ad universitatem bonorum pertineat, competit etiam contra possidentem titulo particulari aliquam sin- gularem rem, ad exemplum interdicti quon- dam bonorum, nam etsi ad universitatem bo- norum, & non ad res singulares detur, leg. 1. §. 1. ff. quorum bonorum. Menoch. de adipsen- dend. remed. 1. num. 37. Potest tamen adver- sum eum intentari, qui misimam rem possi- det hereditariam, *loc. loc amplius 29. ff. de jurejur.* Gonzalez Tellez ad text. in cap. cum dilectis 6. de causis possessionis, & proprietat. num. 8. Et eodem modo confirmatur ex eo, quod judicium petitionis hereditatis, est uni-

universale, & tamen potest moveri adversus quemlibet possidentem aliquam hereditariam rem, leg. licet minimam §. ff. de petitione heredit. Donel. lib. 15. commentar. cap. 36. Gonzal. Tellez, ubi proxi.

130 Hæres petens immitti in possessionem bonorum hereditarium, quod essentialiter debet probare ut obtineat, est. Primo, quod ad illum hereditas spectat, & quod casus vocacionis, vel adimplementi conditionis evenit, dicti. leg. final. Cod. de edit. Divi Adrian. tollend. Knipichilt de fideicom. cap. 13. num. 87. Secundo, quod bona à tertio possessa, pro quibus in iudicio petatur, fuerint tempore obitus in bonis testatoris, *Id est. D. de presumpcionib. lib. 8. presump. 62. num. 2. cum seqq. Peregrin. de fideicom. art. 45. n. 20. Posthinc de manut. observ. 17. n. 9. Duclves conf. 9. cent. 1. num. 10.*

El heredero, o fideicomissario, que 131 quiere entrar en la posesion de los bienes de la herencia, o fideicomisso, si no los posee algun tercero, puede llanamente, o con autoridad de Juez, o sin ella, tomar su posesion, y hacer sus autos: pero si los bienes hereditarios les poseyera alguna persona, o con titulo, o sin el, no deve entrar de hecho en la posesion, sino es, que deve citarle, y con su injuncion to- solum que hab dominio nostro sunt, sed qua bona fide à nobis possidentur, leg. bonorum ap- pellato 49. ff. de verborum significat. ibi: In

EXCELENTISSIM SEN TOR.

F. T. Suplicant, com millor pot, dia, que el quondam F. T. en son ul- tim, y darrer testament, que elegriguè, y ferma de la sua propria mà, en rants de tal mes, y any, y publica Lluís Anson, Notari, Elicrivà de la Cort del Justicia en les causes Civils de la present Ciutat, en rants de tal mes, y any, substituï en hereu seu propri universal al Suplicant, volent, que la Va- ronnia de tal, y tal Poble, pertanygués al dit Suplicant, ab los pactes, vin- cles, y condicions apostats en dit testament, à que es refer: E com, segons disposicions de Justicia, y Fars del present Regne, al dit Suplicant, com à hereu que es del dit F. T. se li dega donar la possessio de la dita Varonia, y Llochs, y demés bens recahents en dita herencia, que sens titol legitim, & injuste, detè, y posseheix F. T.

Per tant, & atias omni meliori modo, &c. & utendo remedio, quo magis expediat, suplica se li mane illurata, y donar la veradetera, real, y actual possessio, aixi de la sobredita Varonia, y Llochs, com de tots los demés bens que faren del dit F. T. y que para el sobredit efecte, es mane despar- char Real Comissio in forma solita, & juxta stylum, pera que los Vassalls li donen, y prestén los homenages, &c. al dit Suplicant; y que la present es mane evocar à esta Real Audiencia, y cometre à hu dels Nobles eo Magnifichs D. D. R. C. qui eam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c. Altissimus, &c.

Jesus, M. Die 13. Novembris 1687. Intinetur ad tertium, & ad di- cendum cur supplicatis bene non sit.

F. T.

132 Remedium prædictæ legis fidei, non datur, nisi contra adualem possessorem, aut illum qui dolo dediti possidere, leg. nec vilam 25. §. 14. ff. de petit. hereditat. leg. 4. leg. 25. §. 1. de adhibenda, quæst. 308. num. 23. Arnold. Covarra. in forma Cod. lib. 3. tit. 31. vers. Cum oportet. Et ex aduerso, cum pro adificanda possessione datur, non datur possidenti, sed si possidens velit prædictum remedium intentare, pro maiori confirmatione possessionis adeptæ, licitum ei erit, prout ego practicavi, & vidi multoties practicatum, quod de iure posse fieri, tradunt Cuius, Albericus, Decius, Rolandus, Tiracquel, & alii adducti à Menochio de adpiff. cod. rem. d. 4. num. 348. Guido Pap. de iust. 119. & 132. Bald. conf. 186. num. 8. volum. 8. Malval. conf. 54. num. 4. volum. 1. Simon de Pratis de interpretat. ultimorum voluntat. lib. 5. interpretat. 2. debet. 3. num. 18. Mierex de iustorat. part. 2. quæst. 19. Postea conf. 27. num. 3. Surd. conf. 117. num. 11. conf. 160. num. 18. & conf. 413. num. 23. Gregor. Lopez in leg. 2. tit. 4. part. 6. glossa 1. Seraphin. de iust. 144. num. 6. Carcer post lib. 2. casuar. in iuris respons. 2. num. 2. Mantica de iust. 33. Castillo controversiar. tit. lib. 3. cap. 24. num. 83. Argel. de acquirend. p. possession. quæst. 16. artic. 2. per tot. Postibus de manutinent. obseruat. 179. num. 8. Remon conf. 79. num. 9.

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. Supplicant, com millor pot, diu, que com à hereu, que ex del quoniam S. T. entrà en este titol à ocupar la verdadera, real, y actual possessio de una casa, situada en la present Ciutat, Paroquia de tal en lo correr de tel, que afronta, &c. y para defender mes bñ la sobredita possessio, ferma de dret per lo prelet Tribunal de esta Real Audiencia, y fonce mantengut en la sobredita possessio, que huy te, sens empari, ni contradicció de persona alguna: E com al Supplicant, en dir nom de hereu, li toque el tindre la possessio de dita casa, y no obstant, que actualment late, pera major confirmació de aquella, desija tenir per autoritat de esta Real Audiencia.

Per tant, & aliis omni meliori modo, &c. & utendo remedio, quo magis expediat, ab expres protest, & non aliter, de no apartarle de la possessio en que esta de dita casa y supplica, que pera major confirmació de dita possessio, y pera que quede mes ben asegurado lo Supplicant en aquella, y no pera altre eff. etc. se li mane donar la verdadera, real, y actual possessio de dita casa y que la present es mane evocar à esta Real Audiencia, y cometre al Noble F. T. Oidor que es de dita causa de ferma de dret, qui eam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c. Altissimus, &c. Jhesus, M. Die 16. Novembris 1687. Intemetur ad tertium, & ad dicendum cur supplicatis locus non sit.

F. T.

134 Esto podrá practicarle, quando la possessio es buena y pero si la possessio fuesse injusta, parece no podrá haber legitimamente la mision en possessio para confirmarla, quia confirmationis natura petit validitatem in actu confirmando, cap. postquam 3. cap. nulli 9. de elec. Unde dicitur confirmationem non posse dari ad nullus in validos, & nullos, cap. 1. de confirmat. tit. vel inutil. cap. 2. cap. cum terra 14. de elec. cap. cum super, de causa possess. tit. 1. cap. cum dicitur, cap. examinata, de confirmat. tit. vel inutil. & a este tenir se

reduce Baldo, Alexandro, y Decio en la unica, Cod. de Carbonian. edit. Zucard. in leg. final. Cod. de edict. Divi Adrian. titen. num. 223. Menoch. de adpiffend. rem. d. 4. num. 362. No obstante esto, se puede defender, y practicar lo contrario, segun doctrina de Jayme Butrigo, en la dicha final. a quien sigue Salizeto, en la misma, sub. num. 202. y se funda con muy buena razon, porque si el poseedor ve, que su possessio es viciosa, puede obtener la confirmacion en la natural detentacion que tiene, juntandole

135

136

à esta la possessio civil, que de nuevo se podrá pedir; y entonces dandose la confirmacion, no quedará confirmada la possessio viciosa, y rula, que se tuvo à principio, sino es, que nuevamente se data la possessio, y quedará valida, y fin vicio, desde el dia que se dara, segun doctrina de Angelo de acquirend. possess. quæst. 15. artic. 2. num. 36. cum seq. Y se confirma con lo que declaró el Real Consejo con sentencia per Daza, en 22. de Octubre 1621: toda, en esta forma.

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. Supplicant, com millor pot, diu, que el quoniam F. T. son pare en son ultim, y darrer testament, rebut per tal Notari, en tants de tal mes, del mateix any, insinuat en hereu seu universal à S. T. son fill, ab pacte, vincle, y condicció, que morint sens fills legitims, y naturals, de legitim, y carnal matrimoniats, y procreats, succedis en la dita herencia lo Supplicant, lo qual cas se ha seguit y lo Supplicant, com à hereu jure substitutionis, inter alia, té la possessio de una casa alqueria, y vint cascades de terra, situades en lo terme de tal Loch, partida de tal, que afronta, &c. Y encara que possedeis dita heretas, y es troba mantegut en la possessio de aquella, desija, que com à hereu, que es del dit son pare, jure substitutionis, se li mane confirmar la sobredita possessio que te preia, o si fos menester, se li mane donar de nou.

Pertant, & aliis omni meliori modo, &c. & utendo remedio, quo magis expediat, supplica, que pera major confirmació de la possessio sobredita en que esta (cas en lo qual no aparegués ser injusta) se li mane donar la verdadera, real, y actual possessio de dita alqueria, y terres, de la qual no enten apartarles y si forte aparegués, de que la dita possessio en que esta, es viciosa, o nula, pera este cas, supplica se li mane de novo donar al dit Supplicant, la verdadera, real, y actual possessio de dita alqueria, y terres, manant pera est eff. de despatchar Real Comissio in forma solita, & juxta stylum, que la present es mane evocar à esta Real Audiencia, y cometre al Magniñich F. T. Oidor, que es de dita causa de ferma de dret, qui eam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c. Altissimus, &c. Jhesus, M. Die 19. Novembris 1687. Intemetur ad tertium, & ad dicendum cur supplicatis locus non sit.

F. T.

CA

CAPUT VII.

DE PROTESTATIONE APOCHE, & exceptione non numerate pecunie.

SUMMARIUM.

- 17 Apocha soluta in presentia Notarii, & testium, nequit protestari.
- 18 Apocha, ut protestari possit, debet contineri confessionem numerationis pecunie, aut traditionem rei, qua in pondere, numero, aut mensura consistit.
- 19 Apocha, que non continet numerationis, aut traditionis confessionem, esto continet satisfactioem alio modo, nequit protestari, & quid in transactione.
- 20 Apocha continens solum acceptilationem, aut alium liberationis modum, non poterit protestari, & quid si per manus tertii conscribitur accepta pecunia.
- 21 Protestari potest confessio, numerationis, quomvis reperitur in instrumento publico.
- 22 Amplia, etiam si ab statuto prohiberetur oppositio exceptionum contra instrumentum publicum.
- 23 Apocha, potest protestari, etiam si dicatur traditum esse sumam, & non fuisse firmatam sive futura numerationis.
- 24 Apocha, in qua renunciatur exceptioni, non numerate pecunie, potest protestari.
- 25 Amplia, etiam si renunciatio cum juramento fiat.
- 26 Apocha, protestari non potest, si pecunia fuerit recepta, & numerata in presentia Notarii, & testium.
- 27 Confessio de recepto a testatore facta in testamento, non potest protestari.
- 28 Protestari nequit confessio de recepto judicialiter facta in iudicio voluntaria jurisdictionis.
- 29 Protestari non potest confessio de recepto geminata.
- 30 Praxis, & forma protestandi apocham.

In omnibus contradibus, qui in Regno solent fieri, & ad illorum probationem instrumenta publica conscribuntur, & ut de solutione pretii, aut de traditione rei contentet, firmati solent apocha de recepto, quæ continuatur post instrumentum contractus, aut fit contra celebrato, ut contentet de bitorem solvisse creditorum suo, & fuisse sublatam obligationem solutione, l. plures 19. C. de fide instrumentorum, l. pecunia 14. C. de solutionib. l. 1. v. sicuti. C. de apochis publicis, Petrus Gregor. singulat. juris, lib. 48. cap. 14. num. 7. Donell. lib. 9. commentariis. cap. 13. & l. 25. cap. 1. Parlador. lib. 1. quotidianar. cap. 1. §. 12. num. 11. Camilla. Borel. in summa decif. tom. 2. tit. 23. num. 1. Gilchen. ad text. in dict. leg. plures 19. n. 1. com. seqq. Barbosa ad eundem text. num. 5. Amaya ad rubricat. Cod. de apochis publicis, Anton. Perez ad tit. Cod. de fide instrumentorum. n. 3. sollet Iranzo in practi protestat. cap. 16. n. 1. Sed quia huiusmodi apochæ, & confessiones in eis contentæ fructuæ, & contra eas opponi valeat exceptio non numerate pecunie, l. 7. & 8. l. in contradibus. 14. §. super ceteris 2. Cod. de non numerat. pecun. ibi: Intra triginta tantummodo dies, post huiusmodi securitatis expositionem connumerandi, exceptionem non numerate pecunie posse objici. Docent, & explicant Anton. Gomez varior. tom. 2. cap. 6. vers. Advertendum, in fin. Gregor. Lopez. l. 65. gloss. 4. t. 18. part. 3. & gloss. 1. in fin. in leg. 9. tit. 1. partit. 5. Afiliçis decif. 94. n. 2. Bettanoli. clasif. 32. gloss. 1. n. 5. Rota Genuens. decif. 26. num. 27. Cevali. quest. 38. ex num. 6. & quest. 699. num. 7. Barzjus decif. 15. n. 8. & 9. Magon decif. Luceni. 25. n. 17. Molina de iustitia, & iur. tom. 2. disp. 302. num. 2. Antonius de Amatis decif. Ferrar. 54. num. 3. Mantica de tacit. & ambig. lib. 18. tit. 6. ex num. 41. Cardinal. Tulch. practic. lit. E con. cluf. 419. n. 1. Barbosa ad text. in dict. leg. in contradibus. 14. Cod. de non numerat. pecun. n. 27. cum seqq. H. Amosilla in leg. 9. tit. 1. part. 5. gloss. 1. ex num. 12. Seaccia de novitatis, §. 2. gloss. 8. sub num. 2. Anton. Faber in suo Cod. tit. de non numerat. pecun. lib. 4. definit. 1. 5. & 7. Anton. Perez ad tit. Cod. de non numerat. pecun. num. 4. Fontanella de pactis nuptial. clasif. 4. gloss. 18. part. 2. num. 19. Arnoldus Vinus in princ. tit. institut. de literar. obligation. n. 4. Antonell. de tempore legat. lib. 2. cap. 45. num. 15. Tondut. de v. cent. judicial. part. 1. cap. 25. a num. 18. Martini de legitima, lib. 2. tit. 1. quest. 17. num. 7. Iranzo, ubi proximè, n. 3. Caponi tom. 4. disceptat. 251. Carpozio in iurispud. forens. part. 2. constitut. 29. definit. 19. Cardinal. de Luca de credito, discursu 69. num. 9. & 10. Castejon in alphabet. verbo Exceptio, num. 18. Franciscus de Angelis de confessionib. lib. 1. quest. 8. limita 6. num. 151. Ripoll varior. cap. 14. a num. 538. Tritany decif. 24. num. 123. Antonius Gouvis censult. 94. num. 5. cum seqq. Et quomvis multi teneant hanc non numerate pecunie exceptionem, in Hispania, & aliis Regnis opponi jam non posse, Metenda controversiar. lib. 3. cap. 44. num. 8. Joann. Deckher. lib. 1. d. 5. part. 1. par. 1. d. 6. in princ. Zanger. de exceptionib. part. 3. cap. 14. num. 25. Harpot. ad tit. institut. de literarum obligat. n. 56. Cironi decif. tom. 4. discept. 252. num. 16. Carpozio, ubi proximè. In Regno

Pars I. Cap. VII. de Protestat. Apocha.

nostro opponitur absque dubitatione iura prædictos triginta dies, prout Senatus approbavit sententia per Alreus, die 17. Octobris 1616. inter Franciscum Vernasa, & Vincentium Felices. Et poterit opponi prædicta exceptio, & apocha protestari, non solum quando confessio reperitur facta de pecunia, sed etiam si fiat, de rebus, quæ consistunt in pondere, numero, & mensura, Mantica de tacit. & ambig. lib. 18. tit. 6. n. 41. tom. 2. Franciscus de Angelis de co. f. ff. lib. 1. quest. 8. limit. 6. n. 150.

Protestatio apochæ, in effectu nihil aliud est, quam oppositio exceptionis non numerate pecunie, sive protestatio successione in locum exceptionis non numerate pecunie, ut docet Hermanot. Docus in leg. non solum, §. morte, ff. de socii operis mortis, n. 78. sive fuerit exceptio non numerate pecunie, species quædam protestationis, Anton. Rub. in dict. leg. non solum, §. morte, ff. de socii operis mortis, n. 177. Iranzo dict. cap. 16. n. 5. Elapsum autem triginta diebus, exceptio ita apocha protestari dicitur, in contradibus. 14. §. super ceteris, in fin. Cod. de non numerat. pecun. ibi: Nec et licet, qui securitatem expositionis post excessum memoratorum triginta dierum, non est sibi solutas pecunias, vobis alias res dicere. Emmanuel de Acosta in repetit. leg. ff. de cautione, in cap. Incipit facta, & ultima differentia, in princ. Cevali. quest. 38. a n. 6. Marcardi de probat. con. 1361. num. 15. Fontanella, ubi supra n. 16. 18. & 20. Truncacini varior. lib. 3. tit. de solutionib. refel. 20. n. 29. Barbosa ad text. in dict. l. 14. n. 7. Hermol. ubi prox. n. 4. Iranzo d. cap. 16. n. 7.

Debet apocha ab ipso domino, qui illam firmavit, & confessus fuit recepisse pecuniam protestari, nam cum oppositio huius exceptionis, solum animus protestantis, & contentis se non recepisse pecuniam declarat, & animi, voluntatisque declaratio sit personalissima, leg. aut. §. ne autem, Cod. de caducis tollend. solum ipse dominus hanc protestationem debet emitte, etiam apocha firmata fuerit a procuratore ad habendum, qui procurator, nomine domini facit, & est veluti vox, & organum ipsius domini, ut declarat Senatus sententia per Daza, die 11. Decembris 1638. inter Annam Ximenez, & de Albarrañ, & Raphaellem Bellmont, & alios. Unde procurator ad lites, aut cum generali mandato non poterit apocham protestare, nisi specialissimum mandatum ad protestandum, & opponendam non numerate pecunie exceptionem haberit, leg. 1. §. 3. ff. de agnoscent. liberis, Barthol. in dist. §. 1. & in leg. inter stipulantem 83. §. 1. ff. de verbor.

obliq. Cancer varior. part. 2. cap. 14. n. 131. Moderant. varior. lib. 2. resolu. 11. n. 8. Barbofa ad text. in clement. causa. de election. n. 4. Hodien. ad Surd. deff. 215. n. 9. Gratian. difcept. 442. n. 17. Golin. de pro. uato. rib. part. 2. cap. 5. n. 201. Iranzo in prax. pro. bator. cap. 4. n. 1. cum feqq. Quod ego limi. tarem in procuratore ad habendum, nam si ille sui mandati virtute firmaverit apocham, & fpe futura numerationis confensus fuiffet aliquando receptibile summam, poterit abique mandato fpeciali protellationem emittete, & exceptionem opponere non numerata pecunia, nam cum in iis non tradetur de declaratione animi principalis domini, fed filius procuratoris, qui confensus fuit receptus pecuniam, & non receptus, poterit ipse protellationem emittete, & animum suum declarate, arguon. text. in difp. leg. 1. §. 1. ff. de liberti. 23. of. ord. Sicut enim procurator facit adum confessionis pecunie, poterit facere protellationem, & ea omnia que conducunt ad receptionem, aut confessionem pecunie non exadit, ut ex text. in leg. quomodo que ff. de infistoria adion. leg. qui solutio 2. §. 1. ff. de ufuris, leg. 1. §. final. ff. de novi operis nuntiat. tradit Barthol. in leg. 1. §. vermittitur. ff. de aqua quafi. d. §. aditus, Bolognet. in difp. §. morte, n. 103. & 160. Gilchen. de ufur. apoch. part. 2. membro 2. cap. 2. n. 29. & 30. Iranzo in prax. protellat. cap. 5. n. 3. Creditoris autem illius, qui confensus fuit in apocha pecunie numerationem, poterit etiam pro suo intereffe protellationem emittete, & exceptionem non numerata pecunie opponere, invito etiam, & reluctante confitente, leg. ficut. C. de non numerat. pecun. Gayto de creatio. cap. 4. q. 11. n. 1756. Salgad. in latyprin. part. 1. cap. 40. n. 13. Don Emmanuel de Vedoya in fpecul. vera jurispr. lib. 1. difcurfu 4. n. 7. §. 1. Callejon in apoch. verbo Exceptio. num. 18. Stayban Junior resolu. 51. n. 25. cum feqq. Acofta de petic. leg. vedit. ad regul. lib. n. 99. Antonius Gobius confutat. 95. n. 10.

Selet fieri protellatio apocha in praxi nofta, & opponitur exceptio non numerata pecunie, hoc modo, quod excipiens in Curia Iuftitie caufarum Civilium comparat, ubi narrat cafum apocha firmata, & confelfionis facta pecunie recepta, fpe futura numerationis, & affectus pecuniam fibi non effe traditam, iudicialiter adducitur exceptio & providetur, quod intimetur, & hoc facit, ut ifta, & fimiles protellations, ficut apud nos iudiciales actus, non effe in fpectu juris regulari protellatio ex fua natura fit actus ex. tra iudiciali. leg. de rebus 34. ff. de negotiis ge. fitis, Alexand. confil. 78. n. 17. Federic. Scot. lib. 5. rffponf. 3. n. 5. tom. 1. Chiac. contro. titio.

tionis, & per loca ubi homines illius condi. tionis frequenter inveniuntur, juxta praxim traditam a Dom. Matheu de regudin. cap. 10. §. 1. n. 31. poterit ad domum notificari protellatio relicta cedula, que debet conti. nere fubftantiam protellations, ex regula text. in l. feire oportet 13. ff. de excufat. tutor. §. 1. Ant. Faber in Col. lib. 2. tit. 2. de fidei. 7. Anoto varior. lib. 1. refol. 57. n. 13. Clarin. controverfior. lib. 2. cap. 148. n. 8. & 17. Aniquin. de present. instrument. cap. 4. n. 40. D. Matheu deff. cap. 10. §. 1. n. 26.

Intimata protellatione intra legitimum tempus, & quanto citius polsit (nam etfi iure non reperitur tempus circumfcriptum, ad injunctiorem protellations, faciendam effe illico iudico) apocha protellata abique anima remanet, & per eam non verificatur folu. tionem fuiffet factam pecunie illius in apocha contenta, & licet creditor folviffet, dicitur tene. tur probare alius mediis, & probationibus folu. tionem, difp. leg. in contr. a. lib. 14. §. super ca. teris, C. de non numerat. pecun. l. 3. C. cod. Ant. Gomez varior. tom. 2. cap. 6. in fin. Colla in l. si ex cautio. C. de non numerat. pecun. fillet. 2. n. 1. & 12. Saacia de comertis, §. 2. gloff. 8. sub n. 2. Molina de iuftitia, & iure, tom. 2. difput. 302. n. 2. Hermofilla in l. 9. tit. 1. part. 5. gloff. 1. n. 7. Ant. Perez ad tit. C. de non nu. merat. pecun. n. 6. Pichard. in princip. tit. in. ftitut. de literar. obligationib. n. 33. Barbofa ad text. in difp. leg. in contr. a. lib. 14. n. 29. Fontanell. de pactis nuptial. clauf. 4. gloff. 18. part. 2. n. 16. & 19. Iranzo in prax. protellat. cap. 6. n. 6. Joleph. Avillon in adit. ad Gomezium difp. tom. 2. cap. 6. n. 8. verf. Quando, Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 45. n. 2. & 19. Pax Jordan. tom. 3. lib. 14. tit. 23. n. 49. Carp. zovius in iurifprud. foren. part. 1. confil. 32. deffinit. 68. Francic. de Angelis de confiff. lib. 1. quæff. 8. limit. 6. n. 158.

Elapfis triginta diebus, & apocha non protellata, aut elapfo illo tempore ad protellandam confessionem numerationis factam in quolibet contractu, quamvis confitens excludatur a protellatione faciendâ, non excluditur, ut aliis legitimis modis offendat, & probet pecuniam non fuiffe fibi folutam, nec traditam, nam lapfus prædicti termini, non non admitti probationem iuris, & de iure, que non admitti probationem in contrarium, leg. generaliter, Cod. de non numerata pecun. ubi gloff. fionib. lib. 2. quæff. 49. n. 9. Sed tacendo in verbo Religionem, & ibi Barthol. n. 10. Felin. in cap. si cautio. de fide instrumentor. n. 60. & 61. Anton. Gomez varior. difp. cap. 6. verf. Item quaro, Menoch. de prefumptio. lib. 3. prefumpt. 145. n. 13. M. l. can. de probat. com. l. 695. Ovid. ad Donel. lib. 14. com. mentaria. 38. Saacia de comertis, §. 2. gloff. 8. n. 2. Ceval. q. 38. & 39. Ant. Perez, ubi fupra

15. Gratian. deff. 164. n. 9. Barbofa in l. 1. ff. folut. matrim. part. 6. n. 36. Molina, ubi fup. n. 2. Pichard. ubi proxim. n. 11. 14. & 15. Arnoid. Vin. in princip. tit. in ftit. de liter. obliq. lib. 2. q. 9. n. 7. Hermofilla, ubi proxim. n. 2. Iranzo in prax. protellat. cap. 16. n. 7. Veia fupra n. 8. Pax Jordan. tom. 3. lib. 14. tit. 23. n. 50. Carpovius in iurifprud. foren. part. 1. confil. 32. deffinit. 68. Francic. de Angelis de confiff. lib. 1. q. 8. limit. 6. n. 154.

Quando verè pecunia in apocha confel. fata foluta fuit, aut res tradita, & creditoris malitia emittatur protellatio, & exceptio non numerata pecunie, aut rei non tradite fe tueri debitor, ut liberetur ab obligatione probandi folutionem quantitatis, aut et tra. ditionem; videtur enim contraprotellatio nis remedium fore utile, per quod emittetur præfumptio orta, ex prima creditoris prote. latione, iniquum certe effe ponere in manu creditoris liberum arbitrium onerandi deo. bitorem, duro onere probandi effectuale folutionem protellado voluntarie apocham, l. perffa donatio cum vulgat. C. de donatio. bus fub modo. Sed non erit competens reme. dium contraprotellatio, nam etiam fi con. traprotellatur, remanebit debitor cum obli. gatione probandi folutionem, quia foluta ta. cendo idem habet debitor, quam contrapo. tellatur, quod non intelligatur protellatio fa. cta æffentire, Cancer varior. 3. 29. Stayban. re. fol. 5. n. 53. Gratian. difcept. 980. n. 6. Fonta. nell. deff. 356. n. 22. in fin. tom. 2. Iranzo de protellat. cap. 8. n. 4. Et hoc ipfam confeque. tur debitor tacendo, nam cum huiusmodi protellatio fit debitoris prejudicialis, iaciturnitas debitoris habetur pro diffenfu, leg. inve. tum. ff. de irovitatis urbanor. prædior. leg. in eo, §. penultim. ff. de ritu nuptiar. leg. 8. §. 1. ff. de procuratorib. l. 8. bis qui, ff. quibus modis pi. gnus folvitur, leg. qui eas, §. vterque, ff. de furtis, Patqualig. q. canoniar. cent. 2. quæff. 19. n. 2. Gilchen. de iuficiationib. part. 1. cap. 6. n. 225. nofter Iranzo, ubi prox. n. 10. Thomat. deff. 174. n. 51. deff. 94. n. 47. & deff. 48. tom. 1. Roxas deff. 88. n. 10. Urceol. de tranfacionib. quæff. 58. n. 65. Francic. de Angelis de confiff. fionib. lib. 2. quæff. 49. n. 9. Sed tacendo debitor, cui fuit intimata apocha proteffa. manere ab onere probandi: Ergo neque contraprotellatio. Neque in creditoris manu ponitur gravamen debitoris, nam ifte poterit numerationem facere pecuniam in præ. fentia Notarii, & teltium, tempore apocha

facta, & exclusa remanebit protestatio, Alvarus Valase. con. ult. 5. n. 11. Onate de con-

tractat. tom. 2. disp. 41. n. 27. Carol. Anton. de Luca in praxi civil. cap. 26. n. 13. & cum habeat medium proportionatum ad excludendum protestationem, sibi imputet debitor solvens, & pecuniam tradens, si illo non utatur.

Ad hoc, ut possit protestatio fieri, & oppositio exceptio non numerata pecunie, precisè debet reperiri in apocha confessio continens numerationem pecunie, vel traditionem bonorum, aut specierum in apocha contentatum, A. Lin. contract. lib. 14. §. super ca-

ex regul. text. in l. in contract. C. de non numer. pecun. Solum enim si confessio debiti accepti in transactione facta fuerit respectu antiqui juris, & litis per transactionem sopita, non habebit locum exceptio adversus confessionem remissionis, vel acceptationis, var. lib. 3. tit. de solution. res. 20. sub n. 29. Hermosilla in l. 9. gloss. 1. tit. 1. part. 5. n. 16. Urceol. de transact. q. 58. n. 61. Idem erit dicendum, si acceptatione reperitur facta liberatio, aut alio modo confessionem pecunie, aut rei tradita non continente, Ant. Faber in suo C. tit. 10. de dote cauta, & non numerata, lib. 5. defin. 10. per tot. Et si per aquilanam stipulationem acceptum feratur debitum, non habebit locum exceptio non numerata pecunie, etiam si confessio de recepto intervenerit, cum aliud sit confessio, aliud acceptum habere, l. si accepto latum. §. 1. ff. de accepti ar. Barthol. in l. si ex plurib. n. 2. ff. de solution. Angel. Aretin. in §. item per stipulationem, n. 8. in fit. quibus modis tollitur obligatio, Callr. in prax. conventio. part. 1. n. 23. Rota in vot. incerto inter ces. recent. dec. 373. n. 29. part. 4. Lectard. de usuris, quæst. 26. sub n. 8. Urceol. de transact. q. 9. n. 28. Unde in apocha continetur confessio solutionis pecunie facta per manus tertii, non poterit protestatio emitti contra debitorem, quia ab illo non continetur pecunia numerata, & accepta, Gayto de credito, in appendic. in 2. cap. n. 7. Sed solum respectu illius tertii per cujus manus solutione recognoscitur facta, & in casibus supra-

Neque erit exclusio creditor ab opponenda exceptio non numerata pecunie, si ei renunciaverit, nam renunciatio non obstat poterit illam opponere, ea videlicet ratione, quia eadem facilitate, qua futuræ numerationis spe inducitur ad confitendum pecunie receptionem, inducitur etiam ad renunciandum exceptioni, d. l. 2. C. ad C. S. P. l. doli, vers. diversum, ff. de novationib. Angel. Aretin. in princip. tit. in fit. de literar. obligat. Axiat. in cap. cum contingat. n. 100. de jure jurando. Cornes conf. 293. n. 7. Purpurat. conf. 449. n. 2. Ducñas regul. 260. n. 4. Colla in d. l. si ex cautione fallent. 1. Menchaca de success. creat. lib. 1. n. 22. Covarrub. var. lib. 2. cap. 4. n. 3. Card. Tusch. lit. E. concl. 42. 1. n. 7. Mantica de tacit. & ambig. conven. lib. 18. tit. 3. Ayllon ubi proxim. n. 9. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 45. n. 7. Obstat de contractib. tom. 2. disp. 41. n. 28. Carpozovius in jurisprax. forens. part. 1. confit. 32. definit. 65. n. 4. Franciscus de Angelis de confition. lib. 1. q. 8. limit. 6. n. 54. Licet posse huic exceptio renunciare, & opponi non posse post renunciationem, tenent docere, Vazquez de success. creat. lib. 1. §. 9. n. 21. Guttier. de jurament. confirm. part. 1. cap. 37. n. 9. Caponi tom. 4. disp. 25. 2. n. 12. & 13. Quod procedet, etiam si cum juramento prædictæ exceptio renunciatum fuerit, l. final. C. de non numer. pecun. Nam relaxatione juramenti obtemperata, poterit exceptio opponi, si exceptio ipsa receptionis fuerit jurata, si exceptio non numerata pecunie, juramento renunciatum fuerit, Mantica de tac. & ambig. dicit. lib. 18. tit. 4. Hermosilla, ubi proxim. n. 2. & 3. Donel. lib. 21. commentarior. cap. 13. ubi Oviald. lit. M. Morta in juris empur. tit. 5. quæst. 1. n. 51. Pichard. in disputat. de Mora, n. 76. & 77. & 191. Vela differat. 25. ex n. 18. Ayllon, ubi proxim. n. 10. Licet multi teneant, quod si renunciatio cum juramento fiat, non poterit amplius exceptio opponi non numerata pecunie, Hart. Pilor. part. 4.

quæst. 12. n. 6. Coller. de processib. executivis, part. 1. cap. 10. n. 248. Carpozovius in jurisprax. forens. part. 1. confit. 32. defin. 65. n. 9. Multi reperitur casus, in quibus hujusmodi confessio pecunie recepta non poterit protestari, neque contra illam opponi exceptio non numerata pecunie, quos cumulat Cardinalis Mantica. dicit. lib. 18. tit. 6. per tot. Sed magis praticabiles sunt: primus, quando in presentia Notarii, & testium tempore apochæ facte numeratur pecunia, & traditur, nam Notario attestante, quod pecunia in sui presentia, & testium tradita fuit non habebit locum protestatio, l. ultima, C. de dote cauta non numerata, Innocent. & Anton. de Butrio in cap. si cautio, de fide instrumtor. Duaren. in tit. de non numerat. pecun. cap. 1. col. 3. Mantica, ubi proxim. n. 1. cum segg. Valac. confit. 5. n. 11. Onate de contract. lib. 1. disp. 41. n. 27. tom. 2. Carolus Ant. de Luca in praxi civil. cap. 26. n. 13. Secundus erit, si confessio pecunie recepta fuerit facta a testatore in testamento, nam contra prædictam confessionem, non poterit opponi exceptio non numerata pecunie, Glor. in l. 1. C. de falsa causa adject. legat. Bald. in l. final. C. de non numerat. pecun. Ant. Gomez dicit. tom. 2. cap. 6. n. 5. Malcard. de probat. concl. 359. n. 18. Mantica d. lib. 18. tit. 6. n. 13. Scaccia de contractis, §. 2. gloss. 8. n. 13. Hermosilla in l. 9. tit. 1. part. 5. gloss. 7. n. 40. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 45. n. 24. Mancin. in tract. de confit. cap. 2. n. 67. & cap. 8. n. 41. Franciscus de Angelis de confition. lib. 1. quæst. 7. offit. 1. n. 10. Tertius erit casus, si confessio fuerit iudicialiter facta, nam contra talem confessionem in contentioso iudicio factam, non poterit opponi non numerata pecunie exceptio, l. 1. q. 8. limit. 6. n. 54. Licet posse huic exceptio renunciare, & opponi non posse post renunciationem, tenent docere, Vazquez de success. creat. lib. 1. §. 9. n. 21. Guttier. de jurament. confirm. part. 1. cap. 37. n. 9. Caponi tom. 4. disp. 25. 2. n. 12. & 13. Quod procedet, etiam si cum juramento prædictæ exceptio renunciatum fuerit, l. final. C. de non numer. pecun. Nam relaxatione juramenti obtemperata, poterit exceptio opponi, si exceptio ipsa receptionis fuerit jurata, si exceptio non numerata pecunie, juramento renunciatum fuerit, Mantica de tac. & ambig. dicit. lib. 18. tit. 4. Hermosilla, ubi proxim. n. 2. & 3. Donel. lib. 21. commentarior. cap. 13. ubi Oviald. lit. M. Morta in juris empur. tit. 5. quæst. 1. n. 51. Pichard. in disputat. de Mora, n. 76. & 77. & 191. Vela differat. 25. ex n. 18. Ayllon, ubi proxim. n. 10. Licet multi teneant, quod si renunciatio cum juramento fiat, non poterit amplius exceptio opponi non numerata pecunie, Hart. Pilor. part. 4.

sequuta, nam nequit habere locum contra confessionem geminam, exceptio non numerata pecunia, Abbas in cap. si cauto, numer. 12. de sine instrumentor. Acolia in oñt. l. si excusatione, limit. 7. Riminalda, consil. 152. num. 8. Decian. consil. 39. num. 94. & consil. 45. num. 41. lib. 2. Antonel. de tempore leg. lib. 2. cap. 45. num. 11. Oñate de contractib. tom. 2. d. spul. 41. num. 33. Fraciscus de Agens de consiliorib. lib. 1. quaff. 8.

limit. 4. n. 6. & limit. 6. n. 155. La practica de protestar las apocas, y 30 onper la excepcion non numerata pecunia, solo es, que comparezca quien firmo el apoca, o su procurador especial, ante el Juicia Civil, y haga su protesto, y ponga la excepcion, que con una provision se le admite, y manda el Juez se notifique, y se registre en el libro Judicatio, continuandose doie todo en esta forma.

Die xxx. Octobris M. DC. LXXXVII.

Lo Justicia en lo Civil, &c. aconsellat del Dotor F. T. altre de fos ordinats Ass. flors. I. Jant, y requirunt S. T. admida excepcion non numerata pecunia, de la apoca que es troba fermada per dit requirunt, en favor de F. T. continuada al peu de una venda de seda, que dit requirunt li feu al dit F. T. per preu de 200. liures, rebuda per Vicent Dies, Notari, en lo primer dels corrents, habilitant ex causa lo present dia de huy, & intimetur. Receipt Fortunatus Aillon, Notarius pro Scriba.

Registrata in libro judicatio domus dicti Assessoris, sub dicto Kalendario.

CAPUT VIII.

DE PROTESTATIONE DOTIS, sive exceptione non numerata dotis.

SUMMARIUM.

- 1 Maritus, juxta aliquos excluditur ab omni exceptione, non numerata dotis.
2 Maritus, confitens recepit dotem, non censetur fecisse animo donandi sed spe futura numerationis.
3 Maritus, non solum ante matrimonium, sed post illud censetur fecisse confessionem recepta dotis, spe futura numerationis.
4 Apocha recepta dotis, firmata post matrimonium, an possit protestari, & quid si confessio fuerit de parte dotis.
5 Exceptio non numerata dotis, potest à marito, & suis heredibus opponi, contra mulierem, & suos heredes, & quid si bona immobilia in dotem fuerint data.
6 Apocha recepta dotis potest protestari, etiam si in ea renunciatum fuerit exceptioni, non numerata dotis.

- 7 Limita, si renunciatio ex intervallo fuerit facta.
8 Exceptio non numerata dotis, opponi poterat de jure intra annum à die soluti matrimonii, si matrimonium intra biennium dissoluebatur.
9 Matrimonio post biennium, usque ad decennium soluto, debebat exceptio opponi intra tres menses.
10 Exceptio non numerata dotis post decennium de jure non poterat opponi.
11 Confessio dotis recepta, debet in Regno protestari intra quinquennium à die matrimonii.
12 Protestari nequit dos elapso quinquennio.
13 Maritus minor elapso quinquennio, potest dotem protestare.
14 Dos potest protestari à creditoribus mariti invito marito, & reluctante, & hoc elapso quinquennio.
15 Confessio de recepto, à tertio protestari potest elapso termino, ab statuto professio ad protestandum.
16 Maritus confitens receptionem dotis, absque numeratione, nequit confessionem protestare.
17 Confitens recepit aliquam partem pecunie ad complementum totius summa debita, censetur solutus ab integro de omni summa, & quomodo hoc intelligatur.
18 Confitens accepit partem ad complementum, potest protestare, non solum partem confisam, sed quod includitur in complemento.

- 20 Procurator ad habendum, aut ad habuisse confitendum, non potest confessionem facere partis debiti, ad complementum.
21 Procurator ad habendum, nequit liberationes facere, & Remittere est donare.
23 Procurator ad habendum, vel cum libera, donare non potest.
24 Procurator ad habendum, nequit quietationes facere.
25 Protestatio potest fieri in scriptis, aut sine scriptura.
26 Protestatio dotis in nostra praxi fit, proposita scriptura coram iudice.
27 Libellus, & praxis protestandi dotem.

Cardinal. de Luca de dote, dist. discurs. 159. ex n. 8. Sed hoc non est debitar de solutione dotis, nam five facta fuerit confessio dotis recepta ante matrimonium, five constante matrimonio, per talem confessionem probabitur soluta dos, ut declaravit Senatus sententia publicata per Alceus, die 1. Martii 1614. inter Andream Gomez, & de Durra, & Margaritam Calber, & alios.

Potest opponi exceptio non numerata dotis, & protestari apocha de dote recepta, nunc facta fuerit ante matrimonium contractum, nunc matrimonio constante, quia omni in casu sentetur confessio facta spe futurae numerationis, & protestatione interposita, uxori incumbet onus probandi traditam fuisse dotem marito, ut gravatus remaneat obligatio restituendi illam, l. in dotibus 2. l. 1. cum autent. quod locum, l. Cod. de dote causa non numerata, Anton. Gomez in l. 50. Tauri n. 51. Covarrub. ubi proxim. n. 6. Bald. Novel. de dote, part. 6. privileg. 54. n. 3. Barbol. ad text. in dist. l. 3. n. 4. Molino de vita nuptiar. lib. 3. quaff. 45. n. 13. Fontanell. & Bocius ubi proxim. Itanzo dist. n. 11. Sed magnum discrimen erit quoad protestationem inter confessionem factam recepta dotis, matrimonio constante, aut ante matrimonium, nam si in ipsis tabulis nuptialibus, ante matrimonium factis, apocha firmata fuerit dotis recepta, aut tabulis confectis, sed ante matrimonium, poterit in Regno apocha protestari intra quinquennium, ut dicam num. 11. Si vero post matrimonium maritus apochis firmatis, & extra dotalia instrumenta, fuerit confessus extrajudicialiter se recepisse dotem, non habebit locum protestatio quinquennii, neque opponi poterit exceptio non numerata dotis, Mancin. de juramento 9. tit. 20. n. 11. Rota dist. 160. n. 16. part. 7. recepti sumar. Francisc. de Angelis de consiliorib. lib. 1. quaff. 8. limit. 6. n. 104. Sed solum poterit maritus apocham illam recepta dotis protestare intra triginta dies, opponendo exceptionem non numerata pecunia, juxta text. in l. 7. & 8. l. in contractib. 14. §. super ceteris 2. Cod. de non numerat. presen. Prout haec omnia sapientissime inveniantur à Senatu decisa Regia sententia, publicata per Daza, die 20. Junii 1626. inter Vincencium Huermada, & Michaellem Cojnejos, quod non intelligas, si solum dotis pars fuerit confisata recipi ex intervallo, & matrimonio constante, nam poterit exceptio non numerata dotis opponi respectu alterius partis intra quinquennium, ut Senatus dixit sententia publicata per Alceus, die 11. Decembris 1624. inter Hieronymum Navarro Notarium, & alios. Quaequidem exceptio non numerata dotis, poterit opponi, non solum

à marito, sed etiam ab illius hereditibus, & non solum contra mulierem, sed etiam ad-vertus illius hæredes, l. in dotibus 3. Cod. de dote causa non numerata, Covarrub. ubi prox. num. 6. Bald. Novel. de dote part. 1. num. 7. Valaic. ubi proximi. Menoch. de presumptio. dict. disp. 9. num. 4. Barbos. in l. 1. ff. solu- to matrimo. par. 6. num. 31. Molina dict. ff. put. 439. num. 8. Barbos. ad text. in dict. l. 3. num. 4. Bocius de dote, dict. cap. 10. num. 16. Cardinal. de Luca de dote, usurf. 159. num. 33. Francisc. de Angelis de confitionib. lib. 1. quest. 8. limit. 6. num. 105. Et quamvis hu- jusmodi exceptio locum habeat, non solum quando confessio dotis recepta fuit in pecu- nia, sed etiam quando fuit facta de rebus, que in pondere, numero, & mensura con- sistent, dict. l. in contractib. 14. §. super cater- tis, Cod. de non numerat. pe. un. Mantie. de ta- cit. lib. 8. tit. 6. num. 41. Francisc. de Angelis de confitionib. lib. 1. quest. 8. limit. 6. num. 150. Tamen quando bona immobilia data sunt in dotem, non habet locum exceptio non nu- merata dotis, neque poterit protestari dos, antequam, sed jam necesse, Cod. de donatib. ante nuptias, Mantie. de tacit. lib. 11. tit. 20. num. 13. Menoch. lib. 3. presump. 12. n. 26. Francisc. de Angelis de confitionib. lib. 1. quest. 8. limit. 6. num. 117.

6. Neque protestatio dotis exclusiva erit, si maritus in eodem instrumto confessionis recepta dotis facta, & incontinenti, excep- tionis non numerata dotis renuntiaverit, nam licet, glo. in l. ex cautione, Cod. de non nume- rat. pecun. Faber in princ. tit. infinit. de li- terar. obligatib. n. 4. & alii addidit à Barbos. dict. par. 6. n. 28. Tenent remun- tationem hanc, etiam incontinenti, tamen, prejudicare marito, tamen certius est, posse maritum, remuntatione non obitante, oppo- nere exceptionem istam, quia eadem facili- tate, qua confessionem emisit, censetur re- muntationem fecisse, l. ultim. cum authentice, sequent. Cod. de dote causa non numerata, Co- varrub. ubi proximi. n. 5. Menoch. dict. pra- sumpt. 12. n. 17. & 18. Malcard. de pro- bationib. conclus. 362. n. 8. Marecot. var. lib. 1. cap. 8. n. 21. Anton. Gomez in l. 50. Tauri, num. 52. Molina dict. disp. 439. n. 4. Faber in suo Cod. lib. 5. tit. 10. de dote. 3. Fontanell. ubi proximi, num. 61. Barbos. ad text. in dict. l. ultimo. Cod. de dote causa num. 9. & ad text. in l. ex cautione, num. 9. & 11. Cod. de non numerat. pecun. Bocius de dote, cap. 10. n. 24. Iranzo in dict. cap. 16. n. 18. Cardinal. de Luca dict. usurf. 159. n. 28. Franciscus de Angelis dict. lib. 1. q. 8. limit. 6. n. 114. Dixi in continenti, nam si ex intervallo dicit renuntiatione, excluderetur

maritus à protestanda dote, & solum auditiri possit, si onus susciperet probandi, non fuisse sibi dotem solum, Salicet. in dict. l. ex cautione, num. 17. & 25. Anton. Faber ubi proximi. Barbos. dict. part. 6. n. 33. Bocius ubi proximi, n. 25. Iranzo ubi supra, n. 16. Bonnacino. in Theolog. moral. tit. de con- tractib. disp. 3. q. 11. punct. 1. preposit. 1. n. 5. Cardinal. de Luca dict. num. 28. Francisc. de Angelis dict. quest. 8. limit. 6. n. 114.

De jure communi poterat opponi hæc ex- ceptio non numerata dotis intra annum à die matrimonii, morte, vel repudio dissoluti, dict. l. in dotibus 3. C. de dote causa non nu- merata, quod postea in authentice, quâ locum ejusdem tit. fuit declaratum procedere si ma- trimonium intra biennium dissolveretur, An- ton. Faber in suo Cod. lib. 5. tit. 10. definit. 2. n. 1. Coccin. decis. 599. n. 5. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 45. n. 8. Onate de contractib. tom. 2. disput. 41. n. 25. Cap- poni in tractat. solut. matrim. quest. 7. n. 19. Pax Jordan. tom. 3. lib. 14. tit. 23. n. 40. Carpozovius in jurisprudent. forensi, part. 1. consil. 28. definit. 74. Francisc. de Angelis de con- fitionib. lib. 1. quest. 8. limit. 6. n. 105. cum sequentib. Si autem post biennium dissol- vebatur, usque ad decennium, poterat hæc exceptio opponi intra tres menses, Antonel. & Onate ubi proximi. Anton. Faber, & Carp- zovius ubi proximi. Caponi in dict. tractat. solut. matrim. quest. 7. n. 19. Francisc. de An- gelis dict. lib. 1. quest. 8. limit. 6. n. 106. Elapso autem decennio non admittitur hæc exceptio juxta dispositum in dicta authentice, ut notant Castaneus in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 5. verbo confitionem. n. 5. Valaic. consil. 5. n. 7. Benedict. Regid. in repetit. l. ex hoc jure, ff. de justit. & jure, part. 1. cap. 11. a n. 38. Covarrub. varior. dict. lib. 1. cap. 7. n. 5. & 6. Anton. Gomez in l. 50. Tauri, n. 52. Molina de justit. & jure, tract. 2. disp. 439. n. 2. post princip. Rebel. de obligat. justitie, part. 2. lib. 6. q. 10. sect. 2. Mantie. de tacit. lib. 11. tit. 20. n. 10. Fontanell. de pactis nuptialib. claus. 14. glossante, part. 1. n. 78. Bocius de dote, dict. cap. 10. tom. 1. n. 20. Anton. Perez ad tit. Cod. de dote causa, & non numerat. n. 2. Iranzo de protestat. cap. 16. n. 12. Anton. Faber, & Carpozovius ubi proximi, Onate de contractib. tom. 2. disput. 41. n. 25. Bonnacino. in sua Theolog. moral. tom. 2. tit. de contract. dis- put. 3. q. 11. punct. 2. prim. preposit. tit. 2. limit. 6. n. 108.

In Regno antiquata reperitur juris com- munitis dispositio, & specialiter stabilium ha- beretur, quod maritus, qui spe futuri nupti-

rationis, confessus fuit dotem recepisse, pos- sit intra quinquennium computandum à die matrimonii contracti, exceptionem non nu- merata dotis opponere, & protestare con- fessionem recepta dotis, for. si la miller 14. rubr. solut. matrim. ibi: Si donch per aventure no haura confessio lo marit, que haça rebat la dot, & el excohor futs esperança, que li fos paga, el qual cas, el marit e pre credit anps, que sien cilan de la dot, q del excohor, que aqelli no serà nombreat, ne pagat, idem habetur, in for. per lo fur 15. col. ibi: E nadim es lo dit cas, que si la dot promesa no serà demanada dins cinco anys comptadors, apes que les nupcias seràn celebra- des, e lo marit aores de la confesio per el feta, no haura caria, obligacio, o cautela alguna, per la qual se mostra la dita dot no ser pagada, que multa dotebis reperitur à Senatu decimum, & prac- ticipo sententia per Aireus, die 11. Januarii 1633. inter Syndicum Conventus Virginis Matris de Remedio, & Michaellem Martinum Dica. Similis constitutio opponendi excep- tionis non numerata pecunie in contracti- bus, antiquo jure repelebat, ut in leg. 14. tit. infirm. de literar. obligat. ibi: Multam ex principibus constitutionibus, usque ad quinquennium procedebat. Elapso autem quin- quennio non poterit à marito, aut illius hæ- rede protestari dos, neque opponi exceptio non numerata dotis, solum enim permitti- tur intra quinquennium tempus hoc fieri, & cen- setur prohibutum elapso termino, ut ex dicta authentice, quod locum probatur, & docent Co- varrub. dict. cap. 7. n. 15. Menoch. de pre- sumptionib. dict. lib. 3. presump. 12. n. 19. Malcard. de probat. on l. 362. n. 8. Mantie. dict. tit. 20. n. 9. Anton. Faber de prob. 2. ff. solut. matrim. part. 6. n. 45. & 46. Moio. de justit. & jure, tom. 2. disp. 440. n. 4. Marecot. varior. lib. 1. cap. 8. n. 20. Bocius de dote, dict. cap. 10. n. 203. Andreas Rauchb. part. 2. quest. 30. n. 23. Carpozovius in jurisprudent. forensi, part. 1. consil. 28. definit. 74. n. 10. & 11. Francisc. de Angelis ubi proximi. Et in terminis fuit decimum à Senatu, per Aireus, die 4. Maii 1613. inter Cathari- nam Lorta, & Martinum Navarro, & alia per Calles, die 27. Julii 1688. inter Joannem Minna, & Antonium Ballester, & idem fuit decimum in dicta sententia, dict. 11. Januarii 1633.

13. Limita duplici in casu doctrinam supra- traditam. Primo quando maritus fuerit mi- nor, nam elapso quinquennio poterit dotem protestare, & opponere exceptionem non nu- merata dotis, nam minori datur restitutio in integrum, non solum ad opponendam ex- ceptionem non numerata pecunie, Antonel.

de tempore legal. lib. 2. cap. 45. n. 4. 5. & 6. Caponi tom. 4. disputat. 251. e. 15. Sed ad opponendam exceptionem dotis non nu- merata, authentice, quod locum, Cod. de dote causa non numerat. ibi: Sed si decennium trans- curreit, omnino querela desegatur, & permissa restitutio in integrum praestatur, & specialiter si minor atas interveniat. Arnold. Covin. in summa Cod. lib. 5. tit. 15. vers. hac exceptio. Barbosa ad text. in dict. authentice. quod locum, Anton. Faber in suo Cod. lib. 5. tit. 10. definit. 10. Hermosillo. in ibi. leg. 9. gloss. 6. per tor. Ayllon in addit. ad Gomez tom. 2. cap. 6. n. 11. Secundum, si exceptio non numerata do- tis à creditoribus mariti opponatur, nam cum certum sit, posse creditores pro suo interesse opponere exceptionem non numerata dotis, marito competentem, etiam sibi invito, & reluctante, Barbos. in leg. 1. ff. solut. matrim. 6. par. n. 37. Cellar Manent. conf. 124. n. 34. Gayto de credito, cap. 4. quest. 11. n. 1760. Saigad. in labyrintho. part. 1. cap. 40. n. 12. Acosta de priorib. creditor. ad regul. 1. in pra- ctica de doto in finem, cura jurisprudent. lib. 1. ff. conf. 4. §. 1. n. 7. Carpozovius in in. sprin. forensi, part. 1. consil. 28. n. 8. cum sequent. Francisc. de Angelis de confitionib. lib. 1. q. 8. limit. 6. n. 109. & 110. Antonius Gobius consil. 94. n. 10. Si ignoraverint con- fessionem recepta dotis à marito factam, po- terunt elapso quinquennio creditores illi, op- ponere exceptionem non numerata dotis, in- plorato beneficio restitutio in integrum, ex clausula generali fit qua mihi iusta causa, l. 1. ff. ex quibus caus. maiores, notat ex Ale- xandro Socino, & alius, Mantie. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 20. n. 43. Campesius de dote, part. 1. quest. 93. Clavet. 197. 49. n. 6. Valaic. consil. 6. n. 5. Barbosa in l. 1. de probat. & jure, tom. 2. disp. 440. n. 4. Marecot. varior. lib. 1. cap. 8. n. 20. Bocius de dote, dict. cap. 10. n. 203. Andreas Rauchb. part. 2. quest. 30. n. 23. Carpozovius in jurisprudent. forensi, part. 1. consil. 28. definit. 74. n. 10. & 11. Francisc. de Angelis ubi proximi. Et in terminis fuit decimum à Senatu, per Aireus, die 4. Maii 1587. inter Franciscum Moreno, & Galpater Ha- guet, & alios. Quod non parum confirmatur, ex regula committer inter DD. admittit, quod ad verius confessionem de recepto, & potest tertius perpetuo opponere, nec adtingitur ad opponendam iuxta tempora de lege seu sta- tuto circumscriptum, Malcard. de probationib. consil. 310. n. 3. & consil. 361. n. 31. & 47. Anton. Gomez varior. tom. 1. cap. 12. n. 81. Azeved. in l. 1. n. 99. tit. 2. lib. 4. recopilat. Felician. de conf. tom. 2. lib. 3. cap. ultim.

ultim. n. 5. Hermosill. ad diu. leg. 9. tit. 1. part. 5. gloss. 5. ex n. 37. tom. 2. fol. 87. Caroc. de deposito. 1. part. rubric. de deposit. probat. n. 4. Salgad. in labyrinth. credit. part. 3. cap. 13. n. 26.

Sed quid erit tenendum, quando maritus, cui mille fuerunt in dotem promissa, confessus est accepisse nonaginta ad complementum totius dotis, apocha confecta in eisdem dotalibus instrumentis videtur enim maritum opponere non posse exceptionem non numeratam dotis, respectu totius quantitatis, sed solum illius partis confectae: spe futurae numerationis: & potest probari ex eo, quod si maritus nulla interveniente numeratione, constituitur dotem recepisse (ut puta, quia a tertio donantis debitor, mediante delegatione, aut sine ea, acceptam tulit dotem) non competit marito exceptio non numeratam dotis, leg. infra 6. Cod. de non numerat. pecun. docet magistraliter unus pro multis Anton. Faber in suo Cod. lib. 5. tit. 10. de dote cauta non numerat. definit. 10. Facit etiam, quod confitens recepisse aliquam partem summe debite ad complementum, cenetur solutus, & satisfactus, ab iure de omni summa debita, l. ceterorum 160. ff. de corp. ar. significat. l. hoc ver. 89. in fin. ff. de iur. ex p. arti. ubi gloss. Ruin. Angelus, Decius, & communiter DD. ff. de solutione. leg. 2. Cod. de heredit. instituti. ubi Castren. n. 3. Jasson in diu. leg. 2. n. 6. Corneus conf. 33. n. 24. lib. 2. Alexand. conf. 116. n. 4. volum. 6. Bertazol. diu. claus. 14. n. 1. Beroyus conf. 192. n. 6. & 7. lib. 1. Guido Pap. quass. 177. Rota Genouet. de eis. 60. n. 6. Elcobat de rationibus, cap. 37. n. 3. Gratian. diu. leg. 581. n. 1. & diu. leg. 2. & 3. diu. leg. 570. n. 33. Maurus de solutione. cap. 16. n. 1. Cancr. variat. part. 2. cap. 6. de solutione. n. 5. & 6. Cardinal. Thale. lit. h. conclus. 255. Costa de claus. part. 2. claus. 54. per tot. Barbof. claus. 108. per tot. Fontanell. de pact. tom. 2. claus. 14. gloss. unie. part. 1. n. 33. Lectard. de iuris. quass. 93. n. 41. & 42. Rota. apud Michaloff post tract. de duobus fratribus, decis. 46. n. 11. & 12. Guittier. de iurament. confonat. part. 2. cap. 6. n. 3. Seraphin. decis. 617. n. 13. & decis. 1130. n. 3. Cyriac. controversiar. 523. Peña decis. 811. n. 5. Orthobon. decis. 201. n. 21. Castejon in alphabet. verbo soluto. n. 19. Rota coram Bich. decis. 273. n. 5. & coram Peuting. decis. 489. n. 3. Francisc. de Angelis de confessionib. lib. 1. quass. 3. n. 16. cum sequenti. Carol. Anton. de Luca in prac. civil. cap. 38. n. 12. Et ita reperitur a Senatu decium sententia per Alrcus, die 24. Decembris 1680. inter Fabianum Solana, & Eiperantiam Beneta, & alia per eundem die 11. Octobris 1619. inter Franciscum Lorens

cento curatorio nomine, & Catharinam Picco. Quod videtur intelligi non posse, nisi respectu creditoris confitentis, & debitoris in cuius favorem facta fuit confessio, non autem respectu tertii, ut docet Gratian. diu. leg. 570. n. 33. Francisc. de Angelis de confessionib. lib. 1. quass. 8. lib. 1. 6. n. 145. Unde si tertius, aut fideiussor partem solverit pro complemento, & in illius favorem apocha fuerit facta de receptione partis ad complementum totius debiti, non debet intelligi illum ceteras soluisse partes, imo praesumitur, quod principalis debitor solutas illas habebat, Gratian. diu. leg. 570. n. 33. Camil. La Rata conf. 65. per tot. Fontanell. de pact. unie. claus. 14. gloss. unie. part. 1. n. 35. Amato resoluit. 97. n. 9. & 10. Rota diu. 297. n. 7. partit. 10. Antonius Govius consultat. 74. n. 29.

Sed semper iudicio tenendum, quod poterit opponi exceptio non numeratam dotis in supradicto casu, non solum pro quantitate partis in apocha conf. facta, sed etiam pro residuo, nam non habet maiorem vim, & efficaciam confessio de residuo, quam confessio de omni quantitate, imo huiusmodi confessiones parificatur in iure. Fontanell. ubi prox. n. 34. Ergo si contra confessionem ab integro factam de recepto opponi poterit exceptio, pariter poterit opponi contra confessionem ad integro factam, per medium partis confectae ad complementum. Quod satis confirmatur ex eo, quod licet hac confessio non sit numerationis, nisi quoad nonaginta; quoad reliquam summam (sic confessio de praeterito, nam maritus coi fuerit acceptam habere omnem quantitatem, & contra confessionem de praeterito, opponi poterit exceptio non numeratam dotis, Anton. Gomez variat. tom. 2. cap. 6. n. 4. Costa in diu. leg. si ex cautione, n. 10. Scacc. de comertib. §. 2. gloss. 8. n. 5. Mantic. de tact. lib. 18. tit. 6. n. 7. Trentacian. variat. lib. 3. tit. 1. de solutione. resoluit. 20. n. 17. Hermosill. in diu. leg. 2. tit. 1. part. 5. gloss. 7. n. 39. Aylon. in diu. leg. ad Gomezium tom. 2. cap. 6. n. 5. Facit etiam illud, quod pluries diximus, videlicet, quod maritus eadem facilitate, qua futurae numerationis spe inducitur ad confitendum receptionem totius summae dotalis, induceretur ad confitendum recepisse partem pro complemento, & exclusus remaneret a legis beneficio contra regulam text. in leg. 2. Cod. ad S. V. cum vulgat. praemaxime cum DD. communiter teneant, quod si in confessione adiciantur quilibet verba receptionem denotantia, nunquam exceptio denegatur, cum omne censetur adiectum fuisse numerationis, Fachin. lib. 2. controversiar. cap. 84. Scacc. ubi supra n. 5. Hermosill.

ubi proxim. num. 60. Aylon. diu. leg. 5. Neque obstant pro contraria adducta, nam dicitur clausula illa pro residuo in apocha posita, importet integram quantitatis solutionem, & confessio de numeratione totius quantitatis, non videtur; tamen certum est, esse confessionem numerationis totius summae, nam qui dicit numerata sibi fuisse nonaginta ad complementum totius mille, supponit reliquam summam numeratam esse, & per consequens constituit numerationem totius quantitatis, ex regula, quod qui consequens constituit, & antecedens confiteri videtur, leg. ad rem mobilium, leg. ad legatum, ff. de curatorio. leg. illud, ff. de acquirend. rerum domin. Bene verum est, quod procedunt supradicta solum quando confessio illa facta fuit eadem die, qua dos constituta reperitur, secus erit si ex intervallo, aut alio tempore elapso, post promissam, & constitutam dotem reperitur facta, nam tunc live constituitur omnem dotem solutam fuisse, vel partem ad complementum totius dotis, non censetur confessio facta spe futurae numerationis, & per consequens non poterit opponi exceptio non numeratam dotis, leg. in contractibus, §. si quis quomodo, Cod. de non numerat. pecun. lib. 1. Illis etiam securitati bus, qua post confessionem instrumentorum de soluta dote, vel ex parte, vel in solutum ex ponuntur, nullam non numeratam pecuniam exceptionem paritatem opponi. Novel. de dote, part. 10. num. 18. Covarrub. diu. leg. 7. num. 5. Anton. Gomez ad 150. Tauri, num. 52. Barbof. in l. 1. ff. solut. matrim. part. 6. num. 32. Miffel. ad contractum. Neapolit. part. 6. quass. 9. num. 14. & 15. Anton. Faber. in suo Cod. lib. 5. tit. 10. de factis. 3. 9. & 10. Cancr. variat. tom. 1. cap. 9. num. 53. Magon. decis. 68. num. 10. Hodierna ad Sardin. decis. 55. num. 1. Marefcot. variat. lib. 1. cap. 8. num. 13. Thelauros decis. 112. Fachin. controversiar. lib. 8. cap. 81. & 87. Borrel. in summa decisionum. tom. 2. tit. 3. num. 215. & 216. Bocius de dote, diu. leg. 10. num. 141. Gratian. decis. 103. Fontanell. de pactis nuptialibus, claus. 14. gloss. unie. part. 1. num. 31. cum sequent. Mantic. de iurament. tit. 20. num. 11. Francisc. de Angelis de confessionib. lib. 1. quass. 8. lib. 1. 6. num. 104. Sed licet exceptio non numeratam dotis, hoc in casu opponi non possit intra quinquennium, poterit opponi exceptio non numeratam pecuniam contra apocham intra triginta dies, ait dixit Senatus sententia per Dica, die 20. Iunii 1636. inter Vicentium Hermosilla, & Michaelem Connejos, de quibus dixi tom. 4.

num partis ad complementum, tunc enim censetur soluta omnis summa, ut diximus: aliter erit si confessio illa fuerit facta per procuratorem habendum, etiam si mandatum speciale habeat, ad habuisset confitendum, nisi si specialissimum mandatum non habuerit ad quietandam, & ad accepisse confitendum ad complementum, etiam constituitur receptionem partis pro complemento totius summae debitor, non prohibetur soluta alia summa, quam illa, quam confessus fuit accepisse realiter numerando, sed non quam pro complemento. Primo, quia confitenti recepisse partem ad complementum, et liberare debitorem in alia parte, & has liberationes nequit facere procurator ad habendum, absque specialissimo mandato, l. non abstinet, 4. Cod. de donationib. lib. 1. Neque in eo quod non solvatur, eos liberare poterit, leg. per procuratorem 3. ff. de acceptat. leg. per ius iurandum, §. tutor, ff. eod. Paz in prac. adnotat. 4. num. 16. Molina de iustit. & iure, tom. 2. diu. leg. put. 563. in fin. Cardotus in prac. verb. procurator. num. 43. Elcobat de ratione. cap. 19. num. 39. & ca. 23. n. 57. Curia Philip. part. 1. §. 10. n. 24. Selse tom. 1. decis. 81. n. 1. Bayo in prac. lib. 1. cap. 12. n. 12. Rota decis. 696. n. 4. part. 2. recensitur. Uccol. de transactio. quass. 12. n. 20. Gallerat. de renuntiat. tom. 1. lib. 1. cap. 4. n. 97. Tritan. decis. 8. n. 9. Secundo, quia ut diximus, qui constituitur recepisse ad complementum, remittere videtur illam partem non numeratam, neque receptam, & qui remittit, donat, nam remittere est donare, Barbof. claus. 35. n. 33. Mallarcenti. variat. lib. 3. resoluit. 1. num. 48. Carpio de executoribus, lib. 3. cap. 3. n. 55. & 56. Et procurator habens speciale mandatum ad habendum, aut cum libera, vel ad accepisse confitendum, aut quolibet alio modo, donare non poterit, nisi specialissimum mandatum habeat ad donandum, leg. contra iuris 29. §. si quis, ff. de pactis, leg. filius famul. 7. de donationibus, l. 1. cor. de iure, claus. 14. gloss. unie. part. 1. num. 31. quod vi aut claus. gloss. in leg. procurator 58. ff. de procuratoribus, Merlin. de pignoris. lib. 2. quass. 101. n. 20. Cyriac. controversiar. 320. n. 4. Gregor. XV. decis. 311. n. 4. Certeius post tractat. de conf. decis. 223. n. 4. & decis. 45. n. 12. Uccol. de transactio. quass. 11. n. 29. & 30. Gallerat. de renuntiatio. tom. 1. lib. 3. cap. 4. Honed. conf. 46. n. 84. lib. 1. Gratian. diu. leg. 699. n. 10. Valeron. de transactio. lib. 4. quass. 5. num. 38. Oica de iustis iuribus, lib. 2. quass. 6. num. 24. Castejon in alphabet. verbo procurator. n. 8. Et quod ad donandum requiritur specialissimum mandatum iudicavit Senatus

19

24

22

23

20

sententia per Alexus, die 24. Decembris 1614. inter Doctorem Barbera, & Petrum Palquali & quod non sufficiat mandatum cum libera, ut procurator possit donare, declaravit etiam Senatus, sententia publicata, die 10. Novembris 1672. inter Don Petrum Ruiz de Liori, & Clerum Sancti Andree urbis. Tertio, quia habens speciale mandatum ad exigendum, requirit preiudicare domino, etiam si habeat mandatum ad accipere comitendum, Jaffon in leg. 2. §. final. num. 23. ff. de certum petatur, gloss. in leg. proinde 25. §. 1. ff. ad leg. aquilam. Ruin. conf. 53. num. 17. volum. 2. Cardinal. Tufch. israel. verbo pro vroror. conclus. 847. n. 1. Mascard. de robat. conclus. 569. num. 6. cum sequenti. Cyriac. controvers. 122. num. 1. Et est ob habeat speciale mandatum ad omnia lu-
 27 pradiata, non potest quietationem facere pro-
 curator absque specialissimo mandato, Ro-
 man. conf. 352. num. 3. Paul. de Castro conf.
 219. part. 2. num. 1. Cardinal. Tufch. ubi pro-
 ximit. num. 7. Ergo cum confessio patris ad
 complementum, sit veluti quadam quietatio
 de parte non accepta, debet procurator
 habere specialissimum mandatum ad confes-
 sionem faciendam ad complementum, sicut
 ad quietandum, et si solum habeat manda-
 tum ad habendum, & ad habuisse confiten-
 dum, non poterit facere confessionem parti
 quantitas debite pro complemento totius
 summe, neque per talem confessionem proba-
 bitur soluta omnis summa, ut sapientissi-
 me fuit à nostro Senatu decisum. Referente
 Doctissimo Senatore Francisco Ostin, &
 Luqui R. C. D. sententia publicata per Fer-
 rera, die 14. Augusti 1686. in favorem Ni-
 candri Dasso, & Boii Generosi, & litis con-
 fertum, contra Egregium Comitem de la
 Alcedia.
 25 Denum licet ad protestationis essentiam

F. T. Propofant com millor pot, diu, que al temps, y quant contra la
 matrimonii ab F. T. ab cartes nupcialis, rebudes per Luis Campos Notari,
 en 2. de Agost 1687. li constituit en dot 2000. liur. f. moneda reals de Va-
 lencia, les quals ab la esferanga que les hi avien de entregar, confesà ha-
 ver hagut, y rebut lo propofant en la apoca que es troba continuada al
 peu de dites cartes, fermada en lo mateix dia, y al temps que es feu la con-
 stitucio dotal: com al dit propofant no se li haja entregat la sobredita can-
 titat dotal, que confesà haver hagut, y rebut, sobre haver fet diferents di-
 ligencies pera que se li entregas ab F. T. que es la persona que li constituh
 dit dot. Y hi jur. que lo propofant ad dita confesio, no queda gravat per
 temps algu, la qual confesio fegons furs del present Regne, pot protestar
 dins cinch anys.

Per tant, & aias omni meliori modo, &c. diu, que protesta la sobredita
 apoca, y confesio que feu al peu de dites cartes de haver hagut, y rebut
 dites 2000. liur. f. y tota la constitucio dotal, oppofant com oppofa la ex-
 ceccio non numerata dotis, pera que en ningun temps fe puga enten-
 dre, que lo Propofant hague, y rebu dita cantitat, y requir dita pro-
 testacio, y exceccio dotis non numerata li sia aduecia, pera que in omni-
 bus,

Pars I. Cap. IX. de Protestat. mutui. 157
 bus, & per omnia li queden sempre fos drets salvos, & illesos. Per fer aixi,
 &c. Implorant, &c.

Jesus M. Die 16. Decembris 1687.
 Admissa protestatione in quantum
 intimatur in quorum interest.
 F. T. Affessor.

CAPUT IX.
 DE PROTESTATIONE
 confessionis mutui, & depositi, si-
 pe de exceptione non numera-
 ti mutui, aut de-
 positi.

SUMMARIUM.

- 1. Confessio aliquid, infringere suam confessionem nequit.
- 2. Mutua pecunia receptionis confessio, potest de jure intra biennium protestari.
- 3. Confessio mutui accepti post biennium non protestatur.
- 4. Contrarium tenet aliqui de equitate Canonica.
- 5. Protestari potest in Regno instrumentum mutui, & confessio illius solum intra annum.
- 6. Minor, Ecclesia, vel fructus privilegio minoris, poterunt elapso anno hac instrumenta protestare.
- 7. Protestatio intra annum nequit fieri in ceteris contrahibus, & an confessio debiti sine causa valeat.
- 8. Protestatio non potest emitti intra annum in contractu depositi, quod intellige de regulari, & ratio quare, 9.
- 10. Protestatio potest emitti, intra annum in confessione depositi irregularis, sicuti in mutuo.
- 11. Depositum irregulare, nihil aliud est, quam mutuum.
- 12. Instrumenta depositi in Regno, & nostra praxi protestantur intra annum.
- 13. Exceptio non numerata pecunie in depositi, aut mutui, potest etiam opponi a fructifera, aut mandatorum.
- 14. Exceptio non numerata mutui, potest opponi in eodem iudicio exceptionis suscepta virtute instrumenti, & impeditur exequutio.

- 15. Amplia etiam si ad sit statutum prohibens opponere exceptiones in iudicio exequutio.
- 16. Exceptio non numerata pecunia contra instrumentum, mutui, an debeat in scriptis proponi.
- 17. Praxi, & libellis ad protestandum instrumentum mutui, vel depositi.

R. Regulariter ille qui aliquid confitetur, non potest infringere illam confessionem, neque contra illam venire, l. generaliter 3. Cod. de non numerat. pecun. cap. p. inas de proba. Neguz. in gloa responso. q. 185. n. 12. Zauchias de obligat. canonic. q. 2. n. 10. Francic. de Angelis de confession. lib. 1. q. 7. eff. 4. n. 7. Sed quia illi, qui mutuum accipiunt pecuniam, & illa indigent, facillime spe future numerationis contententur pecuniam mutuatam accepisse, quae postea eis non traditur, l. 7. Cod. de non numerat. pecun. Princip. tit. institut. de literar. obligat. statutum est, quod accipientes mutuum, & contentes ex illa causa quantitate mutuatam accepisse, possint, opponere exceptionem non numerata pecuniae, advertert confessionem illam intra biennium, & confessionem mutui accepti protestate, l. 3. l. 7. Cod. de non numerat. pecun. ff. de proba. Cod. de Episcop. auditibus, l. ultim. Cod. in quibus casibus in integrum restitut. c. l. ff. non fingulis, Cod. si certum petatur, l. in contrahib. in princip. Cod. de non numerat. pecun. princip. tit. institut. de literarum obligat. l. 9. tit. 1. partit. 5. Anton. Gomez varior. tom. 2. cap. 6. n. 3. cum seqq. Duchas regul. 260. Acola in l. ff. de cautione, in cap. secundum habitus, Joann. Marinis Acola in addit. ad tractat. libellor. adnotat. 10. n. 8. Caldas Pereira quest. forens. lib. 1. q. 22. n. 23. Christophor. de Paz in scol. ad li. styli. l. 184. Suarez in l. post rem iudicatam in declaratione, l. Regni, §. sed per evidentiam, n. 26. Motla in juris ev. Gutierrez de jurament. conser. tom. 1. part. 1. cap. 37. Cardinal. Tufch. lit. E. conclus. 418. Motla de jurisdic. part. 4. cent. 2. casu 161. n. 1. Mantica. de tact. & ambig. lib. 18. tit. 2. Scacc.

160
 iis propter Sententiam publicatam per Alreus, die 4. Junii 1616. inter Rochum Melitæ Presbyterum, & Vincentium Burgue-
 ra, nam et in ea dicitur, contra confesio-
 nem depositi regularis competere exceptio-
 nem non numeratæ pecunie, non potest alio
 casu intelligi, quam illo videlicet, quod si
 apocha, & confessio depositi regularis fuerit
 facta, possit intra tringida dies protestari, si-
 cut qualibet alia confessio, & apocha.

Non ita tenendum erit in deposito irregu-
 lari, quod apud nos frequentissimum est, nam
 cum depositum irregulare consistat in tradi-
 tione quantitatit ad numerum, ut illa depo-
 sitarius utatur, vel abutatur, & reddat tantum-
 dem pecunie, in depositarium transfertur
 dominium depositi rei, vel pecunie, si quis
 ff. si certum pretar. Larrea dec. 14. n. 1.
 Pegas resolut. forens. cap. 3. n. 91. Et in
 effectu depositum irregulare nihil aliud sit,
 quam mutuum, l. procuratoris, §. plane, versic.
 sed, & si dedi, ff. de tributor. ad litem, l. certi con-
 ditio, §. final. ff. de reb. credi. l. Lactus 24. ff.
 depositi, Barbo. in l. quod nemo, ff. de testi. n. 130.
 Bald. & Juson in l. certi conditio, & in
 leg. 1. ff. de testi. Caltren. in l. si ex cautione,
 Cod. de non numerat. pecun. falles. 2. n. 4. Hon-
 ded. conf. 43. n. 12. Sürd. conf. 395. n. 19.
 Gomez variar. tom. 2. cap. 6. n. 2. Rebell.
 de obligat. iustit. 2. part. lib. 16. quæst. unic.
 de deposito, n. 2. & 22. Sotus de iustit. & jur.
 lib. 6. quæst. 1. art. 2. Peguer. dec. 38. n. 14.
 Lellius de iustit. & iure, lib. 2. cap. 27. n. 6.
 Cujas lib. 5. quæst. Papias. ad dict. l. Laci-
 cius, n. 4. ff. de testi. Valenzuel. conf. 64. n. 6.
 Gregor XV. dec. 146. n. 16. Gratian. disc. pt. 174. n. 7. & 273. n. 27.
 Fatina. dec. 102. n. 7. part. 2. Fontanel. de pact.
 nuptial. tom. 2. class. 5. gloff. 8. part. 7. n. 11.
 Larrea dec. 14. n. 39. & 41. Joseph de Nifo
 in addit. ad Francisc. Cuenca in
 solut. comand. class. 12. n. 2. Amato variar.
 part. 1. re. ul. 20. n. 2. Cardinal. de Luca de be-
 nefic. discurs. 81. n. 14. cum sequentib. Pec-
 nia de aqueduct. tom. 1. cap. 3. quæst. 16. n. 19.
 Admittere debemus, quod exceptiones ipsæ
 non numeratæ pecunie, quæ intra biennium
 de jure, & ut foris intra annum, possunt ad-
 versus confessionem mutui accepti opponi,
 poterunt etiam opponi, adversus confesio-
 nem depositi irregularis accepti, Caltrejo in
 alpbabet. verb. Depos. un. n. 11. Et hac de cau-
 sa in nostra praxi protestantur depositum in-
 numerata intra annum, & tunc opponi excep-
 tionem non numeratæ pecunie, contra receptæ
 quantitatit confessionem, siam elto expresse non
 permittitur in depositi instrumentis, quod de-
 positarius utatur pecunia deposita, hoc tamē
 tacite censetur conventum, eo ipso, quod nu-
 merata detur quantitas, Laurentius dec. 111.

n. 11. Pontec conf. 56. a. n. 1. Peguer. dec. 38. Ro-
 deric. de annuis reddit. lib. 3. q. 11. n. 37. Pacific.
 de Saleian. in red. in p. 3. cap. 2. n. 105. Ca-
 still. controver. lib. 3. cap. 16. n. 37. Fontan. de pact.
 nup. class. 5. gloff. 8. par. 7. n. 9. Larrea dec. 14. n.
 40. Et cum in Regno ferre omnia instrumenta
 depositi hant modo supradicta, non debemus
 dubitare, quod sunt irregularia deposita, Fon-
 tan. ubi prox. n. 9. Et tū in effectu hujusmodi
 deposita nihil aliud sūt, quā mutuum, potest
 protestari. Ex quibus menti tene, quod
 deposita quæ in tabula nummaria urbis sunt
 numerando pecuniam, non sunt verè, & pro-
 prie deposita, quia nō traditur pecunia oblig-
 nata, & faculo clausa, sed ad numerum, & tū
 sint irregularia, & impropria deposita, domi-
 nium pecunie depositæ in civitatem transfer-
 tur, ut in similibus depositis, docent Caltrejo
 controver. lib. 3. cap. 16. n. 37. Pacific. de Saleian.
 inter. l. in p. 3. cap. 2. n. 105. Larrea dec. 14.
 per tot. Cancec var. 3. part. cap. 8. n. 61. Peguera
 dec. 38. per tot. Et in terminis tabulæ num-
 marie Civitatis Barchinonæ, Font. de pact. nup.
 class. 5. gloff. 8. part. 7. n. 9. Xam de privi. C. vtr.
 Barb. §. 10. a. n. 20. Trillany dec. 25. n. 28. Et in
 confirmationem doctrinæ a nobis traditæ de-
 claratum extitit in tribunal Regie VIII. sen-
 tentia per Mei, die 11. Januarii 1638, contra
 Michaëlem Aguilar, & alia eodem die contra
 Josephum Liofano, quod dominium pecunie
 depositæ in tabula nummaria Urbis pecnes Ci-
 vitatem est, & nō pecnes Arcatum inuantiari,
 & multo minus pecnes Regentem libri ma-
 jorem. Unde si dolo, machinatione, aut casu
 fortuito, vel inopinato, pecunia tabulæ Civi-
 tatis pereat, tenebitur Civitas restituere pecu-
 nias depositas illarum dominis, Xam de privi.
 Civ. Barch. §. 19. n. 20. Trillany dec. 25. n. 38.
 Non solum exceptio ista non numeratæ pec-
 unie, poterit opponi à debitoribus iplo princi-
 palis, sed etiam à hæredibus, vel mandatore, l.
 tam mandatori, l. 2. C. de non numer. pecun. lib.
 Tam mandatori, quam filij ipsi, non numerata
 pecunia exceptio, exemplo rei principalis compe-
 tit. Duas regul. 260. vers. Oñaco amplia. Sarm-
 mient. fidei. lib. 3. cap. 11. n. 7. Malfard. de
 prob. concl. 261. n. 31. Hipol. in rub. de fidei. n. 267.
 & 284. Barb. ad text. in d. l. 1. Gratian. disc.
 497. n. 24. Hering. de fidei. cap. 27. n. 49.
 & 50. Et si executive conveniantur de bito-
 tor virtute instrumenti mutui, aut depositi irregu-
 laris, poterit in eodē judicio executivo oppo-
 poni exceptio ista, Anton. Gomez var. tom. 2.
 cap. 6. n. 3. vers. sed ita non obstantibus, Treu-
 tacinc. var. d. resol. 20. n. 7. & 8. Cuvail. q. 39.
 in fin. Paz in prax. tom. 1. part. 4. n. 3. 3. Pa-
 chin. controver. lib. 2. cap. 85. Hermot. d. 9. tit. 1.
 par. 5. §. 2. n. 4. & 8. n. 10. Zanger. de excep-
 tion. part. 3. cap. 26. n. 90. Collet. de process. execu-
 tivo, par. 1. cap. 10. n. 220. Beticch. prax. par. 1.
 con.

161
 noncl. 84. n. 16. Carpovius in jurisprud. forens. part. 1. constitut. 32. definit. 65. Etiam si statutum reperitur excludens oppositio-
 nem omnium exceptionum, quia hæc num-
 quam censetur exclusā, Trentacinc. disc. 19.
 Jol. 20. n. 4. Aylon in addit. ad Gomez tom. 2. cap. 6. n. 4. Et opposita exceptio-
 ne in executionis judicio, impeditur execu-
 tio, & suspendi debet, Bald. in leg. final. in princip. Cod. de non numerat. pecun. Rota di-
 versor. dec. 787. n. 1. part. 3. lib. 3. An-
 tonel. de tempor. legal. lib. 2. cap. 45. n. 10.
 Et in hoc judicio executivo poterit opponi
 exceptio ista proposito libello coram iplo
 judice, executionis, cum in eo protestetur, &
 dicatur pecunia non esse receptam, sed con-
 fessionem fuisse factam spe futurae numerat-
 ionis, Herculian. de proband. negatio, n. 224.
 volum. 2. Tapat. variar. tom. 1. tit. 158. cap. 4. vers. 1. Malfard. de probat. concl. 114.

aliis 1119. n. 11. Barbof. ad text. in dict. leg. in contradic. 14. Cod. de non numerat. pecun. n. 15.
 La protestation de la confession de la pe-
 17
 cunia del mutuo, o deposito irregular, se
 puede hacer de dos maneras, la una es,
 comparciendo el deudor dentro el año,
 ante el juez ordinario, y verbalmente opo-
 niendo la excepcion non numeratæ pecu-
 nia, segun la practica del proteclo de la a-
 poca que enseñe en el capitulo 7. y no repi-
 to aqui. La otra es, poniendo escritura an-
 te el juez ordinario, en que se narre el he-
 cho del deposito, o mutuo, y como se hizo
 la confesion spe futurae numerationis, con-
 cluyendo con el proteclo, y pidiendo que
 se le admita, la qual escritura se provee por
 el juez, y se notifica al acreedor, o
 intercesados, proponiendola en esta for-
 ma.

IHS. F. T. Propofant cum millor pot. diu, que in lo mes de Janer prop pa-
 far justa lo propofant ab F. T. que si prelas 200. liur. f. que avia de mes-
 neller, y ab la intelligencia de que fe le entregaria la cantid. y ab la espe-
 ranca de la futura numeracio de aquella, ab acte rebur per F. T. Notari. en
 18. de die mes de Janer, confesã deure ad dit F. T. dites 200. ll. de prestamo,
 y les confesã haver hagudes, y rebudes: è com lo Propofant no haja rebur
 dites 200. liur. f. ans bõ la confesã de haver les rebudes, tan solament la
 seu ab la esperanca de que fe li havien de entregar, y no sia just quede gra-
 vat dit Propofant per la dita confesã per temps algu.
 Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Dni, que protesta lo sobre-
 dit acte de prestamo, y la confesã feta en aquell, de haver rebur dites
 200. liur. f. oppofant, com oppofa la excepcion non numeratæ pecunia, y
 declarant com declara, que no fe li ha entregat cantitat alguna, y requir dit
 protesta, si sia admea, y notificada al dit F. T. pera que els drets del
 Propofant queden sempre salvos, è illeissos: Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesus M. Die 13. Septembris 1687.
 Admissa protestatione in quantum
 intumetur iis quorum interest.
 F. T. Alfordor.

3 Amplia in fratre, aut sorore. Item in v-
 trico. 4. Et in dicitur pauperem alente.
 5. Et idem in domo alente fororum. 6.
 Alimenta personi supradicti prestata,
 possunt repeti si fuerint protestata.
 8 Alimenta antea quam profertur debent
 protestari, ut possint repeti.
 9 Protestatio alimentorum facta postquam
 fuerint prestata, non prodest ad repeti-
 tionem.
 10 Protestatio alimentorum de jure, poterat
 fieri extra judicium.
 11 Protestationis otio in alimentis, habet co-
 rum descriptio in Codice rationum.
 12 Protestatio alimentorum in Regno justiciarii
 debet fieri, & apud acta des-
 cribi.
 13 Protestatio alimentorum judicialiter facta
 non

CAPUT X.
 DE PROTESTATIONE
 Alimentorum.
 SUMMARIUM.

1 A Limenta prestata conjunctis, non repe-
 tantur, quia antea donandi, & pro-
 tatis causa censentur donata.
 2 Pater, aut mater non repetunt alimenta,
 filii prestata neque Avus, aut Avia, &
 quid si mater fuerit egena, & filius di-
 ces.

- non debet intimari; & potest fieri absente parte, &c.
- 15 Obligatus ad alendum, non repetit alimenta, etiam si protestationem emisserit.
- 16 Protestatio nihil prodest in illis, qua necessario, & ratione obligationis praevia sunt.
- 17 Mater tenetur filium lactare, & alere: quae ad plenum, & quid si mater esset infirma, aut egrea.
- 18 Mater etiam si proteletur, non habet repetitionem alimentorum, qua filio praestitit intra trivium.
- 19 Mater clauso lactationis trivennio, tenetur in subsidium alere filios.
- 20 Mater praestans alimenta filio data non habet repetitionem, si pater non habeat, si vero habeat unum filium aliat, repetit.
- 21 Pater omnij re alere tenetur filios, item de hered. Patris traditur.
- 22 Avus tenetur nepotem alere, & quo in casu.
- 23 Frater dives tenetur alere fratrem pauperem, & illius filios.
- 24 Alimenta protestata non repetent, qui alere de se re tenentur.
- 25 Alimenta protestata ab illo qui alere non tenetur, de se re repetuntur.
- 26 Maritus alere non tenetur uxorem, non soluta dote, & reversa.
- 27 Maritus an possit expellere, e domo uxorem, non soluta dote promissa, & affirmata, & repetitur.
- 28 Coverture probatur, quia expellere non possit, item de reo alimenta de regere.
- 29 Maritus alimentata praestans uxori, cuius dos soluta non sit, non repetit, nisi cum protestatione, & restituta sum.
- 30 Socr tenetur alere nuptum, & quando.
- 31 Vitricus, etiam dives, non tenetur privignos alere.
- 32 Vitricus alimentata privigno praestans, absque protestatione, repetitionem non habet.
- 33 Vitricus cum protestatione alimenta praestans privigno, repetitionem habet.
- 34 Tutor, frater, aut patruus, vel sanguine conjunctus, alens ex necessitate officij, repetit alimenta praestata, etiam absque protestatione.
- 35 Tutor debentur alimenta praestata minoribus, etiam si a iudice taxata non fuerint in principio admistrationis.
- 36 Tutor obtinens alimentorum taxationem in administrationis initio, absque protestatione repetit alimenta, etiam non protestata.

- 37 Alimenta non debentur habenti, unde se alant, & quomodo hoc intelligatur.
- 38 Pater, vel avus, aut alius conjunctus adimittit, aut bona conjuncti, non tenetur aluisse illum, nisi de bonis administratis.
- 39 Pater, Avus, aut conjunctus habens in sui posse bona filij, nepotis, vel conjuncti, non tenetur alere filium de bonis propriis, sed de bonis suis, am conjuncti, qua parvi se habet.
- 40 Pater, aut cum uxoris, debitor filij, aut conjuncti alens filium, aut conjunctum absque protestatione, non tenetur facere animo donandi, sed solvendi quod filio, aut conjuncto debetur.
- 41 Praxis, & libellus protestationis alimentorum.

Conjunctus alimenta praestans conjunctis, intelligitur pietatis causa, & affectione praestare, & donandi animo facere, ideoque si vult repetere, quod erogavit in alimoniam, excluditur a repetitione, leg. mesenius 34. ff. de negotijs gestis, leg. qua pater 50. ff. familiae ere. si unus, leg. alimen. leg. si paterno, l. quod in uxorem, de negotijs gestis, ff. 3. §. 5. & 6. rubric. de negotijs gestis, ff. 37. tit. 12. part. 5. Ripa lib. 2. respons. 42. n. 6. Cordub. de Lara in leg. si quis a liberis, §. de liberis scriptis, n. 106. & §. si mater, n. 61. cum sequent. ff. de liberis agnoscend. Surdus de aliment. tit. 6. n. 11. à princ. Menoch. de arbit. casu 88. n. 13. Ludovic. deci. Perusin. 78. n. 10. cum sequent. Malcard. de probat. con. inf. 76. ex n. 1. Otvald. ad Donel. lib. 15. commentar. cap. 16. lit. f. Canez variar. part. 1. cap. 16. n. 25. Mantica. de tact. §. ambig. conventionis, lib. 13. tit. 12. n. 12. Pont. de alimentis, cap. 8. n. 6. Garcia de experis, cap. 4. n. 24. Barbof. in collectan. ad text. in dist. 1. alimenta 11. Cod. de negotijs gest. Anton. Perez ad Cod. tit. de negotijs gest. n. 11. & 12. Arnold. Corvin. in sum. Cod. lib. 2. tit. 19. Mangil. de imputatomb. quest. 20. n. 22. Sarlegger. resolut. tit. 1. cap. 38. Lovit. ad de iur. i. quest. 91. n. 3. Bocius de eff. lib. contradi. matrimon. sive de aliment. part. 2. cap. 17. n. 903. cum sequentib. nollet Iranzo in prax. protestat. cap. 15. n. 1. cum sequent. Capycius Larro cofidat. 154. n. 20. Mollazo de casus p. 1. tom. 1. lib. 2. cap. 4. n. 41. Et iudicavit Senatus, eo motivo, quod pietatis causa praestata tenentur, sententia per Daza die 7. Augusti 1626. inter Vincentiam Sorell, & Vincentium Matheu.

Ude, pater alens filium in patria potestate constitutum, aut emancipatum, non potest

- impenfum repetere, quia tenetur fecisse pietatis causa, l. quod pater 50. ff. familiae ere. si unus, l. si paterno 15. Cod. de negotijs gestis. Et idem erit tenendum de matre, aut avo, vel avia alentes filium, aut nepotem, quia tenetur pietatis causa fecisse, & denegetur impenfum repetitio, l. mesenius 34. ff. de negotijs gestis, l. alimonia 11. C. colam. Carpovovius in jurispr. forens. part. 2. constitut. 10. definit. 22. n. 1. Mollazo de casus p. titi dist. tom. 1. lib. 2. cap. 4. n. 41. Et quod mater alimenta praestans filio absque protestatione, intelligatur facere pietatis causa, & donandi animo, & quod denegetur repetitio impenfij, declaravit Senatus sententia per Barbof. die 11. Septembris 1609. inter Nicolaum Martinez, & Beatricem Lopez, & alia per Daza, die 11. Januarii 1621. inter Charotorem heredum Ildosonij Ordoñez, & Theodoram Ordoñez, & alia per Alreus, die 18. Augusti 1634. inter Domnam Catharinam Valterra, & Domnam Mariam Mompalau, & filij mater fuerit egrea, filia vero dives, & illi nova praestata, magna, nam etiam si protestata non fuerit, repetitur, quia non animo donandi intelligitur praestata, cum nemo in necessitate praestatur liberalis, ut Senatus declaravit sententia per Alreus, die 6. Junii 1628. inter Venturam Sales, & Catorum Vincentij Maña.
- Item tenendum judico de filio, aut nepote, qui patrem, vel matrem, avum, vel aviam alunt, nam repetitionem impenfij non habebit, l. si filius 12. Cod. de negotijs gestis, l. si quis a liberis, ff. de agnoscend. liberis, For. lib. 13. tit. 22. n. 21. Fontanella de tact. lib. 13. tit. 22. n. 5. Tondut. quest. con. dist. 38. num. 10. lib. 2. Bocius de matrim. part. 2. cap. 16. n. 927. Lelius Mancin. lib. 1. de triplici juris collat. cap. 84. Carpovovius in jurispr. forens. part. 2. constit. 10. definit. 22. n. 4. & 5. Mollazo de casus p. titi, tom. 1. lib. 2. cap. 4. n. 41. Et quod avia alente, possit illa repetere, judicavit Senatus sententia per Alreus, die 9. Maii 1621. inter Ursulam Suler, & Comitem de Castellar. Idem de matre filium alente cum protestatione, exiti judicatum sententia per Alreus, die 18. Aprilis 1634. inter Domnam Catharinam Valterra, & Domnam Mariam Mompalau.
- Sed ut possit operare effectum hujusmodi protestatio, debet emitti antea quam alimenta praestentur, nam si praestatis alimentis interponatur, nihil prodesse poterit respectu alimentorum, quae jam fuerat praestata.

cap. 16. lit. F. Medices decisi. 86. n. 2. Anton. Perez in Cod. ad tit. Cod. de negotijs gestis, n. 11. & 12. Iranzo in prax. protestat. dist. cap. 15. n. 2. Bocius dist. part. 2. de matrim. cap. 16. n. 903. & 905.

Nec ergo alimenta praestata a supra dictis personis, intuitu pietatis, & donandi animo, erogata censentur, sed animo repetendi expenfum, debet persona alens protestationem emittere, & declarare non praestare alimenta pietatis intuitu, id est repetendi animo, quo facto repetitionem habebit expenfi, leg. si paterno 15. Cod. de negotijs gestis, leg. mesenius 34. ff. colam, lbi: Nam, & illud, quod in matre ita constitutum est, non pato ita perpetuo observandum. Quod etiam, si etiam protestata esset, filium alere, ut aut isum, aut tutoris ejus consentit; non pergerit patrem ejus obisse, & matrem, dnm in Patriam recititur, tam filium, quam familiam ejus exhibuisse. In qua specie etiam in ipsum pupillum negotiorum gestorum dnm actionem Divus Pius Antipalmi constituit. Gioff. Barthol. & communiter DD. in dist. leg. mesenius, Bald. in l. filia casus, n. 3. Cod. familiae ere. scilicet, Pontan. de alimentis, cap. 8. n. 6. Tiraquel. de retrad. §. 36. gloss. 2. n. 53. Surdus de alimentis, tit. 6. quest. 8. n. 64. Garcia de experis, cap. 4. n. 25. Menoch. de arbitrar. casu 88. n. 26. Canez variar. part. 1. cap. 16. n. 28. & 29. Anton. Faber in rationali. ad text. in dist. leg. mesenius, colom. 1. Lara in leg. si quis a liberis, §. si mater, n. 29. de liberis agnoscend. Malcard. de probat. con. inf. 76. n. 7. Medices decisi. 86. n. 29. Mantica de tact. lib. 13. tit. 22. n. 21. Fontanella de tact. lib. 13. tit. 22. n. 5. n. 9. & 10. Anton. Perez ad tit. Cod. de negotijs gestis, n. 12. Iranzo in prax. protestat. cap. 15. n. 6. Leop. card. de experis, quest. 91. n. 55. Tondut. quest. con. dist. 38. num. 10. lib. 2. Bocius de matrim. part. 2. cap. 16. n. 927. Lelius Mancin. lib. 1. de triplici juris collat. cap. 84. Carpovovius in jurispr. forens. part. 2. constit. 10. definit. 22. n. 4. & 5. Mollazo de casus p. titi, tom. 1. lib. 2. cap. 4. n. 41. Et quod avia alente, possit illa repetere, judicavit Senatus sententia per Alreus, die 9. Maii 1621. inter Ursulam Suler, & Comitem de Castellar. Idem de matre filium alente cum protestatione, exiti judicatum sententia per Alreus, die 18. Aprilis 1634. inter Domnam Catharinam Valterra, & Domnam Mariam Mompalau.

Sed ut possit operare effectum hujusmodi protestatio, debet emitti antea quam alimenta praestentur, nam si praestatis alimentis interponatur, nihil prodesse poterit respectu alimentorum, quae jam fuerat praestata.

ta. & solum professe poterit ad repetitionem alimentorum, quæ post emissam protestationem præstanda erunt, Macabran. *confil.* 110. n. 95. *¶* 98. Gomez in *leg.* 29. *Tauri*, n. 26. *¶* Jurid. de alimentis, *dist.* 4. *quæst.* 8. n. 67. *¶* Cancet *variar.* part. 1. cap. 16. n. 29. *¶* Colla de re integra, *disposit.* 62. n. 8. Bocius *dist.* part. 2. cap. 16. n. 928. Iranzo *dist.* cap. 15. n. 18. Alvarez de privileg. pauperum, part. 2. *quæst.* 58. n. 15. Carpozovius in *jurisprud.* forens. part. 2. *confitut.* 10. *desinit.* 22. n. 6. *¶* 7. Et Senatus judicavit, non esse repetenda a matre alimenta filio præstita, nisi a die præstationis, ut sententia per Cales, *die 5. Novembris* 1627. inter Dominum Beaticum Muñoz, & Don Joannem Villarsa. Ratio est evidens, nam alimentis præstitis absque protestatione, intelligitur tantem illa intuitu pietatis fecisse, & hac de causa adquiritur jus alimentario, non solvendi illas unde licet postea protestentur, nihil operabitur protestatio in præjudicium juris quæsitæ alimentato, ut optime considerat Surdus, ubi proxime, n. 69. Bocius *dist.* n. 928. Iranzo *dist.* n. 18.

10 Poterant de jure communi protestati alimenta extra-judicium, ut probatur ex *dist.* l. si pater 15. de negotiis gestis, l. ne fennius, ff. eod. Nam sufficiebat, quod tabello de tali protestatione rogatus esset a protestante, & præcio instrumento publico remaneret voluntus, & animus alocuti expictus, ut notant Baldus in *act.* leg. ne fennius, n. 4. Surdus *dist.* *act.* 8. n. 65. Bocius, ubi proxime, n. 928. in *fin.* Et adhuc Consultus in *act.*

11 *leg. ne fennius* in *fin.* voluit, quod protestationis haberet vim, de scriptio expenfi in codice rationum appolita, Danel. *lib.* 15. *commentar.* cap. 16. Anton. Gomez in *leg.* 29. *Tauri*, n. 16. *¶* Cancet *variar.* *dist.* cap. 16. n. 27. *¶* Genua de scriptura privata, *lib.* 4. cap. 1. n. 38. Fontanel. *dist.* *claus.* 6. *gl.* 2. part. 5. n. 11. Barbosa ad *text.* in l. alimenta, *Cod. de negotiis gestis*, n. 12. Bocius, ubi proxime, n. 930. Iranzo *dist.* cap. 15. n. 10. Carpozovius in *jurisprud.* forens. part. 2. *confitut.* 10. *desinit.* 22. Et quomodo intelligendum, & probandum postulas fuisse in codice prælationes, quoad præjudicium alimentati, Iranzo, ubi proxime, n. 12. *¶* 13. Et quod debet probari de scripta alimenta præstita ab initio fuisse in ratione rationum, notat Carpozovius, ubi proxime, sed in nostro Regno hujusmodi protestatio repetendi alimenta præstata debet judicialiter fieri, & apud adu. iudicij contumaci, *dist.* For. 6. *rubr.* de negotiis gest. l. ibi Si donatus no bo protestata, & la fusticia de aquell llogar, que sulle aquelles despeses demanar. Notat Iranzo *dist.* cap. 15. n. 23. *¶* 24. Et quod protestatio ista, si non fuerit judicialiter

facta, nullius sit roboris, judicavit Senatus sententia per Dica, *die* 15. *Februarii* 1618. inter Joannem Rubio, & Vincentium Perez. Et quod non sufficit protestatio extrajudicialis, etiam si de illa instrumentum publicum conscriptum fuerit, iudicatum exhibuit sententia per Alreus, *die* 27. *Maui* 1619. inter Petrum Jacobum Jorda, & Curatorem Dorotheæ Marco.

Facta protestatione judicialiter repetendi alimenta, quæ præstare intendit protestans, cum venio ex protestatione ista laudatur, sed solum ad annum protestantis declarandum fiat, non est necesse, quod alimentando, aut alteri personæ notificetur, *ex regul. text.* in *leg.* si quis 14. *§. plerique*, l. qui de acquirend. heredit. Rubens in l. non solum, *§. morte*, n. 182. *ff. de novot operis natiuit.* Iranzo in *praxi protestat.* cap. 8. n. 2. Et videmus in praxi hoc admittum, nam protestationes repetendi alimenta non intinuantur, sed solum in actis Curie continuantur, & quod non debeant intimari, judicavit Senatus sententia per Alreus, *die* 9. *Maui* 1631. inter Ursolam Soler, & Comitem del Castellar. Quod non ineliganter confirmatur ea ratione, quod protestatio alimentorum, & declaratio repetendi illa, potest fieri quantumcumque absente parte, ut fatu probatur ex *dist.* l. ne fennius, *ff. de negotiis gest.* & docent Craveta *confil.* 148. n. 11. Roland, a Valle *confil.* 2. n. 173. *col.* 1. Surdus *dist.* *quæst.* 8. n. 66. Fontanel. de pactis nuptial. *claus.* 4. *gl.* 28. n. 36. *¶* *claus.* 7. *gl.* 3. part. 6. n. 85. Bocius de *matrimon.* part. 2. cap. 16. n. 927. Martinis *quotidianar.* *resol.* cap. 90. n. 10. Iranzo in *praxi.* *protestat.* *dist.* cap. 15. n. 14.

Si alimenta præstans, obligatus esset de jure ad alendum, etiam si protestationem emittat, nihil ager, nam cum invitus possit cogi ad alimenta præstanda, nihil ei professe poterit protestare, & declarare, non animo donandi, sed repetendi alere, neque habere poterit repetitionem: non enim relevat protestatio in illis, quæ non pendet a facu tate protestantis, *Lalioventia*, *Cod. de negotiis gestis*. Neque respectu illorum, quæ necessario cogi ad alimenta præstanda, nihil ei professe poterit protestare, & declarare, non animo donandi, sed repetendi alere, neque habere poterit repetitionem: non enim relevat protestatio in illis, quæ non pendet a facu tate protestantis, *Lalioventia*, *Cod. de negotiis gestis*. Neque respectu illorum, quæ necessario cogi ad alimenta præstanda, nihil ei professe poterit protestare, & declarare, non animo donandi, sed repetendi alere, neque habere poterit repetitionem: non enim relevat protestatio in illis, quæ non pendet a facu tate protestantis, *Lalioventia*, *Cod. de negotiis gestis*.

16 Si alimenta præstans, obligatus esset de jure ad alendum, etiam si protestationem emittat, nihil ager, nam cum invitus possit cogi ad alimenta præstanda, nihil ei professe poterit protestare, & declarare, non animo donandi, sed repetendi alere, neque habere poterit repetitionem: non enim relevat protestatio in illis, quæ non pendet a facu tate protestantis, *Lalioventia*, *Cod. de negotiis gestis*. Neque respectu illorum, quæ necessario cogi ad alimenta præstanda, nihil ei professe poterit protestare, & declarare, non animo donandi, sed repetendi alere, neque habere poterit repetitionem: non enim relevat protestatio in illis, quæ non pendet a facu tate protestantis, *Lalioventia*, *Cod. de negotiis gestis*.

ment. cap. 8. n. 6. Anton. Gomez in *leg.* 60. *Tauri*, n. 5. Maranta de ordine *judicior.* part. 6. membro 6. in *fin.* *Malcard.* de *probationib.* *cond.* 727. n. 7. Cacharan. *decif.* 39. n. 28. Surdus *dist.* *quæst.* 8. num. 23. Cardinal. Tufch. *practicar.* tom. 6. *lit. P.* *conclus.* 944. n. 41. Joachim Scaynus *decif.* 8. num. 131. Barbosa ad *text.* in *dist.* *leg. alimenta*, num. 13. Mangil. de *impugnacionib.* 9. 31. n. 17. Bocius, ubi prox. n. 904. Iranzo *dist.* cap. 15. n. 7. *¶* 8. Alvarez de privileg. pauper. part. 2. *quæst.* 59. n. 18.

Ex traditis infero primo, quod mater, quæ tenet filium lactare, & alimentare usque ad triennium, l. penultima, *Cod. de patria potest.* l. alimenta, *l. ibi gloss.* *Cod. de negotiis gestis*, cap. final. de *converjone* *infantillum*, *Lata* in l. si mater, num. 2. cum *leg.* de *liberis*, *l. si filium*, *Valac.* *confil.* 27. num. 1. Garcia de *expulsi.* cap. 12. num. 29. cum *seq.* Patus Barboi. ad *rubr.* *solut. matr.* part. 2. n. 53. Aug. Barbosa ad *text.* in *dist.* *Lalioventia*, n. 14. *¶* Catrança de *legitima partu editione*, cap. 3. *§.* 4. num. 25. Trullench in *decalog.* *lib.* 4. cap. 1. *adhibit.* 3. num. 2. *Thorot* *oro* 94. a num. 18. Antonel. de *tempore legal.* *lib.* 2. cap. 58. n. 1. Castillo de *alimenti.* cap. 36. *§.* 1. n. 63. Deditissimus Præpositus noiter Rocafall in *praxi* *quid agendum*, part. 3. *lib.* 2. num. 44. Arius de *Meia* *variar.* *lib.* 2. *resolut.* 25. n. 20. Leon. cil. de *privileg. pauperum*, 2. part. *privileg.* 243. n. 1. cum *seq.* Meli in *observatione* ad *Castill.* de *alimenti.* cap. 36. *§.* 1. num. 10. Iranzo in *praxi* *protestat.* cap. 15. num. 9. Michalor. de *fratribus*, part. 3. *quæst.* 31. num. 9. Carpozovius in *jurisprud.* forens. part. 3. *confitut.* 27. *desinit.* 5. num. 3. Rota coram Peutingere *decif.* 410. num. 9. Callejon in *alphanet.* verbo *Filius*, num. 21. Carolus Rota de *privileg. Matrimon.* cap. 3. *§. final.* 11. num. 12. *¶* 13. Carolus Spadaza in *theat. viduar.* *disquisit.* 70. num. 98. Molazzo de *causis piti.* tom. 1. *lib.* 4. cap. 9. n. 31. Et Senatus judicavit sententia per Cales, *die* 23. *Februarii* 1629. inter Hieronymum Marco, & Joannem Badia, & alia per Daça, *die* 7. *Junii* 1636. inter Hieronymum Boner, & Sperantiam Mortara. Nisi egeat, aut infirma fuerit mater, nam non tenetur lactare filium, sed ex bonis paternis debet hoc fieri, Antonel. *lib.* 2. *cap.* 58. n. 4. Carolus Rota *de* *§. final.* 11. num. 12. *¶* 14. Et iudicatum fuit à Senatu in dictis Regiis sententiis, & alia publicata per Cales, *die* 5. *Julii* 1630. inter Hieronymum Badia, & Hieronymum Marco; etiam quod proteclitur lactare filium, & alere animo repetendi, nihil operabitur protestatio, neque matri competit repetitio expenfi, *Gioll.* in *dist.* l. *alimenti.* *Cod. de negotiis gestis*, Palat. *Rub.* in *repetit. capitis per vestras*, notad. 3. *§.* 14. num. 1.

165 cum *seq.* Bolognet. in *leg. non solum*, *§. morte*, num. 134. *¶* 308. *ff. de novi operi nunciat.* Barbosa ad *text.* in *dist.* l. *alimenta*, num. 13. Iranzo *dist.* cap. 15. n. 9. Molazzo de *causis piti.* tom. 1. *lib.* 4. cap. 9. n. 33.

Infero secundo, quod mater quæ alere filios in subsidium tenetur, etiam claudio lactationis tentione, l. si quis a liberis, *§. utrum autem*, *l. si ergo*, *l. mater*, *ff. de liberis agnoscen.* *leg. penultima*, *ff. eodem*, *authentic.* *§. pater*, *C. de divorcio facto*, Bocius *dist.* part. 2. cap. 7. num. 332. Castillo de *alimenti.* cap. 36. *§.* 1. num. 63. Arius de *Meia* *variar.* *lib.* 2. *resolut.* 25. *sub* num. 20. Andreol. *controverf.* 155. num. 26. Meli, ubi proxime num. 9. Carolus Rota de *privileg. mulierum*, cap. 3. *§. final.* 11. num. 6. Spadaza in *theat. viduar.* *disquisit.* 70. num. 99. Franciscus de Angelis de *confil.* *lib.* 2. *quæst.* 21. num. 8. Molazzo de *causis piti.* *lib.* 1. tom. 1. cap. 9. num. 34. Et judicavit Senatus sententia per Cales, *die* 22. *Octobris* 1622. inter Gasparem Joannem Català, & Joannem Baptistam Català, & Dominam Mariam Ribot; quia obligatio est paterna, & non materna alere filios, nisi in subsidium, etiam si mater dives fuerit, ut dixit Senatus sententia per Alreus, *die* 24. *Januarii* 1637. inter Claram, & Josephum Aznar, & illorum creditores. Si alimenta patre fuerit emissa protestatione, non habebit repetitionem; aliter erit, si filii patrem habere non egeant, nam poterit expentum repetere, quia mater de jure non tenetur filios alere, si pater habeat unde illos alere possit, Franchis *decif.* 87. num. 15. Castillo *dist.* num. 63. Citac. *controverf. fur.* cap. 480. num. 15. Meli, ubi proxime, num. 7. Bocius *dist.* part. 2. cap. 7. num. 324. Spetel. *decif.* 138. num. 103. Andreol. *controverf.* 141. num. 24. Don Emmanuel de Vedoya in *pecu. vere jurisprudent.* *lib.* 1. *discurf.* 11. num. 26. Antonel. de *tempore legal.* *lib.* 2. cap. 58. n. 3. Molazzo de *causis piti.* *dist.* tom. 1. *lib.* 2. cap. 4. n. 41.

Infero denique, quod pater, qui omni iure filios tenetur alere, l. final. *§. i. sum autem*, *Cod. de bonis qua liberis*, Castillo de *alimenti.* cap. 66. num. 46. Bocius *dist.* part. 2. cap. 1. *per tot.* Spadaza *confil.* 132. num. 5. *¶* *confil.* 222. *¶* 223. *lib.* 3. *Botiller.* de *succession.* *ab intestat.* cap. 3. *diverfomat.* 110. num. 2. *¶* 3. Gizzarell. *decif.* 47. num. 11. Leonel. de *privileg. pauperum*, part. 2. *privileg.* 378. num. 4. Meli in *observatione* ad *Castill.* *dist.* cap. 66. *lib.* 2. num. 23. Merend. *controverf. fur.* *lib.* 13. cap. 1. Bonden. de *jure controverf.* *culu* *lat.* 50. num. 26. Knipfchilt. de *jurisdiction.* *confil.* cap. 11. num. 31. Carolus Rota de *privileg. mulierum*, cap. 3. *§. final.* 10. num. 59. Cardinal. de Luca de *credito*, *discurf.* 86. num.

nom. 5. *de dote, discussa* 142. num. 65. Antunez de donatib. tom. 2. part. 3. cap. 17. num. 6. Franciscus de Angelis de confis. sionib. lib. 2. quest. 7. num. 85. Pechi de aqua. dicitur, tom. 2. cap. 9. quest. 8. num. 29. Mollazo de causis pitis, tom. 1. lib. 4. per tot. Et hares patris, qui pariter tenetur alere filios, ut judicavit Senatus sententia per Daza, die 29. Januarii 1618. inter Ursolam, & Annam Marco, & Michaellem Esplugues, & avus, qui pariter eodem jure alere nepotem tenetur, l. si quis a liberis, §. utrum autem, ff. de liberis agnoscend. leg. final. §. ipsum autem filium, C. de bonis qua liberis, Bocius dist. 7. part. 2. cap. 7. num. 789. cum seqq. Alrograd. conf. 56. num. 12. *de confis.* 57. num. 51. lib. 1. Spadaza confil. 244. num. 12. lib. 2. Gaillell. Anch. de re script. *de maritor.* concl. 42. num. 12. Merend. lib. 5. controvers. 30. num. 2. Salm in subsidium, & deficientibus bonis patetnis, quia avus non nisi in subsidium infantis patetnis, tenetur nepotes alere, ut in Senatu decitum extat, sententia per Alreus, die 21. Augusti 1607. inter Nicolaum Colomina, & Baptistam Colomina, & alia per eundem, die 20. Septembris 1607. inter Hieronymum Lop, & Magdalenam Grau; & alia, die 7. Novembris 1612. inter Dominum Vincentium Vidal, & Don Vincentium Vidal, & alia, die 6. Octobris 1618. inter Schoalificam Montañana, & Administratores elemolyne Joannis Montañana. Et fratre dives, qui fratrem pauperem, & ejus filios tenetur alere, leg. tutor, §. final. ff. de admistrat. tutor. leg. 1. §. si non nullus, ff. de testib. *de rationib. distrahent.* leg. qui filium, ff. ubi pupillus educari debet, leg. quapupillus, ff. solut. m. vtrm. Merlin. decis. 497. num. 3. Leoncil. decis. Ferrar. 72. num. 4. Thomas de tutorib. *de curatorib. tit. 18. num. 97.* Girardell. decis. 36. num. 56. Bocius ubi prox. cap. 8. num. 490. cum seqq. Zachias de salaria, quest. 3. num. 44. Michalorius de fratrib. part. 3. cap. 2. Calvin. de acquit. cap. 83. num. 57. Carol. Rota de privileg. mulierum, cap. 3. lectul. 10. n. 59. Rota coram Bich. de ist. 67. num. 13. Callejon in alphabet. verbo Alimenta, num. 3. Mollazo de causis pitis, tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 63. Ut Senatus declaravit sententia per Cafes, die 21. Januarii 1620. inter Don Petrum, & Don Hieronymum Corella, & alia per eundem, die 31. Octobris 1623. inter Magdalenam Dominguez, & de Porta, & Curatorem Don Frueic Boil; & de Porta, & Curatorem Don Frueic Boil, inter Hilarem Duacem De Grandia, & Mortaliterium Sancte Clarae. Et omnes illi, qui precise tenentur alere, & bona habeant ex quibus commodè alimenta prastare possint, non nullus quantumvis obligatus ad alendum, si non habeat bona suffi-

cientia, ut se, & familiam suam alar, non tenetur alterum alere, ut Senatus dixit sententia per Saboya, die 16. Februarii 1666. in favorem Joannis Vega Notarii, Procuratoris Domine Agnetis Sans, & contra D. Isidrum Tarrega, certo curatorio nuncio Matheu, & Silva, Monteflanca Familie Milite, R. C. D. aulario Medina. Itam in protectionem emiserint, antea quam prastiterint alimenta, non habebant impemū repetitionem, ut docet Bocius dist. part. 2. cap. 16. num. 903. cum seqq.

Ex doctrina a nobis tradita per regula tenem hac materiam, quod solum pertinet illis, que non tenentur alere, neque in obligatione alendi positæ sunt, poterunt alimenta repetere protectione interposita, si in eis cadat presumpcio pietatis, ut jam diximus num. 1. 2. *de 7.* nam si non cadat pietatis suspicio, & tertius alimenta prastiterit, repetet illa à patre, aut illius bonis, non obstantibus, quod protectio non fuerit emissa, ut Senatus judicavit sententia per Alreus, die 20. Novembris 1607. inter Hieronymum Lop, & Magdalenam Grau; & alia per Cafes, die 31. Octobris 1623. inter Magdalenam Dominguez, & de Porta, & Curatorem Don Frueic Boil. Unde maritus, qui alere uxorem non tenetur, si dos ei promissa, non fuerit soluta, Barbola in leg. 1. ff. soluto matrim. num. 53. Sanchez de matrimonio, lib. 9. disput. 5. n. 2. Rebel. de obligationib. justis, lib. 5. part. 2. quest. 10. num. 29. Gibalin. de usuris, lib. 4. cap. 5. artic. 14. num. 3. Bocius de matrimonio, part. 2. cap. 6. num. 26. Barbola ad text. in cap. Per tuas, de donatib. inter, num. 9. Gratian. discept. 65. num. 24. Leotard. de usuris, q. 98. num. 51. Gaylus lib. 2. observat. 87. num. 7. Gomez in l. 5. Tauri, num. 31. Surdus de alimentis, tit. 7. quest. 17. num. 2. Bacca de non meliorand. filias, cap. 32. num. 21. Valero diffident. inter utroque forum, verbo Unos diffidentia 2. Fontanell. de pascis nuptial. claus. 6. gloss. 2. part. 3. num. 19. Carvel. de iudiciis, tit. 3. disp. 8. num. 25. Sperel. decis. 178. Gonzalez Tellez ad text. in cap. Per vestras, de donatib. inter, num. 15. Ca-puoli tom. 4. discept. 278. num. 2. Cardinalis de Luca de matrim. usuris, 2. num. 2. Penatiger. decis. 234. num. 14. Callejon in alphabet. verbo Vir, num. 21. Carolus Antonius de Luca in animadversionib. ad Gratian. cap. 65. num. 9. Argueil. decis. 67. num. 61. Torrecilla sobre las Proposiciones, tratado 6. miscelan. consulta 8. num. 10. Et juxta opinionem aliquorum non solum alere non tenetur maritus uxorem, si dos ei promissa non solvatur, sed potest egerere uxorem à domo, l. final. C. ad S. C. l. cap. Per vestras, de do-

natib. inter. Palschal. de virib. Patr. potest. cap. 4. n. 94. Anton. Gomez in l. 50. Tauri, n. 31. Fontanella tom. 2. claus. 5. gloss. 7. n. 34. & alii adducti à Bocio, ubi prox. Anton. Faber in suo C. tit. de dotis promissione, desinit. 6. n. 2. Rota apud Farinac. tom. 2. decis. 904. Carolus Antonius de Luca in animadversionib. ad Gratian. cap. 65. n. 9. Torrecilla sobre las Proposiciones, tratado 6. miscelan. consulta 8. n. 10. Quamvis contractum vetus judico, nam maritus propter non solum dotem promissam, potest alimenta uxori denegare, sed non egerere illam à do no, aut non admittere, si traducta ad domum adhuc non fuerit, Covarrub. de sponsalib. part. 2. cap. 7. n. 2. Sanchez de matrimonio, lib. 9. disput. 5. n. 17. Petrus Greg. Toiosan. sibi contrarius in cap. 1. de sponsalib. n. 66. Surdus de alimentib. tit. 7. quest. 17. n. 17. Villalobos part. 1. tract. 3. difficultad 44. n. 2. Fagundez in decalog. lib. 4. cap. 10. n. 18. Molina de justitia, *de jure*, disput. 425. Rebel. de obligationib. justis, lib. 5. q. 10. n. 30. Caltopalao part. 5. tract. 28. P. 5. §. 2. n. 6. Olvald. ad Doncl. lib. 3. commentarior. cap. 21. lit. K. Bronchorst. miscelan. centur. 2. assertio. 1. Fontanella de pascis nuptial. claus. 6. part. 3. gloss. 2. n. 25. Gratian. discept. 65. n. 23. Bonacin. de contractib. disput. 3. quest. 13. punct. 3. Leotard. de usuris, quest. 28. n. 51. Tamburin. in opere moral. lib. 5. in decalog. cap. 3. §. 3. n. 2. Gibalin. de usuris, lib. 4. cap. 5. artic. 14. Bocius de effectib. matrim. tom. 1. cap. 6. n. 28. *de 54.* Offate de contractibus, tom. 2. disput. 39. per tot. *de 262.* cum seqq. Gonzalez Tellez ad text. in dist. cap. Per vestras, n. 15. Carolus Rota de privileg. mulierum, cap. 1. n. 4. 117. cum seqq. Leoncil. de privileg. pauper. part. 2. privileg. 249. n. 2. *de 16.* Carolus Antonius de Luca in animadversionib. ad Gratian. cap. 65. n. 9. Mollazo de causis pitis, tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 80. cum seqq. Si abique protectione uxorem alerit in casu supradicto, quia pietatis, & amoris affectu censetur fecisse, l. quod in uxorem, C. de negotiis gestis, non repetet; Si vero protestatus fuerit alimenta repetet impensum, Gibalin. de usuris, dist. lib. 4. cap. 5. artic. 14. n. 4. Iranzo in praxi protest. dist. cap. 15. n. 6. in fin. Et quod maritus repetere possit alimenta uxori prastita antea quam dos ei promissa solveteret, declaravit Senatus sententia per Daza, die 3. Julii 1623. inter Don Alexandrum Vidal de Blanes, & Don Laurentium Villarrata.

Item tenendum est de focero nurum alente, nam focer tenetur alere nurum, non solum quando nurus dotem focero tradidit, ut docent Sardus de alimentis, tit. 1. quest. 38. n. 5. Bocius de effectib. matrim. tom. 2. cap. 4. n. 94. Sed etiam si nurus indotata nuptiis, l. si quis a liberis, §. non tantum, ubi Glos. Barthol. & communiter DD. de liberis agnoscend. Sanchez de matrim. lib. 4. disput. 26. n. 21. Covarrubias de sponsalib. part. 2. desinit. 6. n. 2. Rota apud Farinac. tom. 2. decis. 904. Carolus Antonius de Luca in animadversionib. ad Gratian. cap. 65. n. 9. Torrecilla sobre las Proposiciones, tratado 6. miscelan. consulta 8. n. 10. Quamvis contractum vetus judico, nam maritus propter non solum dotem promissam, potest alimenta uxori denegare, sed non egerere illam à do no, aut non admittere, si traducta ad domum adhuc non fuerit, Covarrub. de sponsalib. part. 2. cap. 7. n. 2. Sanchez de matrimonio, lib. 9. disput. 5. n. 17. Petrus Greg. Toiosan. sibi contrarius in cap. 1. de sponsalib. n. 66. Surdus de alimentib. tit. 7. quest. 17. n. 17. Villalobos part. 1. tract. 3. difficultad 44. n. 2. Fagundez in decalog. lib. 4. cap. 10. n. 18. Molina de justitia, *de jure*, disput. 425. Rebel. de obligationib. justis, lib. 5. q. 10. n. 30. Caltopalao part. 5. tract. 28. P. 5. §. 2. n. 6. Olvald. ad Doncl. lib. 3. commentarior. cap. 21. lit. K. Bronchorst. miscelan. centur. 2. assertio. 1. Fontanella de pascis nuptial. claus. 6. part. 3. gloss. 2. n. 25. Gratian. discept. 65. n. 23. Bonacin. de contractib. disput. 3. quest. 13. punct. 3. Leotard. de usuris, quest. 28. n. 51. Tamburin. in opere moral. lib. 5. in decalog. cap. 3. §. 3. n. 2. Gibalin. de usuris, lib. 4. cap. 5. artic. 14. Bocius de effectib. matrim. tom. 1. cap. 6. n. 28. *de 54.* Offate de contractibus, tom. 2. disput. 39. per tot. *de 262.* cum seqq. Gonzalez Tellez ad text. in dist. cap. Per vestras, n. 15. Carolus Rota de privileg. mulierum, cap. 1. n. 4. 117. cum seqq. Leoncil. de privileg. pauper. part. 2. privileg. 249. n. 2. *de 16.* Carolus Antonius de Luca in animadversionib. ad Gratian. cap. 65. n. 9. Mollazo de causis pitis, tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 80. cum seqq. Si abique protectione uxorem alerit in casu supradicto, quia pietatis, & amoris affectu censetur fecisse, l. quod in uxorem, C. de negotiis gestis, non repetet; Si vero protestatus fuerit alimenta repetet impensum, Gibalin. de usuris, dist. lib. 4. cap. 5. artic. 14. n. 4. Iranzo in praxi protest. dist. cap. 15. n. 6. in fin. Et quod maritus repetere possit alimenta uxori prastita antea quam dos ei promissa solveteret, declaravit Senatus sententia per Daza, die 3. Julii 1623. inter Don Alexandrum Vidal de Blanes, & Don Laurentium Villarrata.

De vitrico observa, quod etiam si fuerit dives, & privigni aliunde non habeant, non tenetur illos alere, Bald. Salizet. & communiter Scribentes, in l. si patero 5. C. de negotiis gestis, Surdus de alimentis, tit. 1. q. 41. per tot. *de 11.* 6. quest. 11. n. 13. Molles ad consuetud. Neapolit. tom. 1. part. 5. q. 11. n. 37. Bocius de matrim. dist. part. 2. cap. 8. §. 17. n. 589. Sed juxta sententiam, à qua non debemus recedere in Regno, si vitricus alimenta prastiterit privignis abique protectione, non repetet illa, quia censetur prastitisse assuetud. paterno, l. si patero 15. C. de negotiis gestis. Corduba in dist. l. si quis a liberis §. si mater, n. 61. in fin. Surdus de alimentis, tit. 6. q. 11. n. 3. Don Emmanuel de Vedoya in specul. vera jurispr. lib. 3. diff. casu 1. n. 27. Mollazo de causis pitis, dist. lib. 2. tom. 1. cap. 4. n. 41. Leotard. de usuris, quest. 91. n. 55. Licet non definit qui sentiant, posse vitricum impensum repetere abique protectione, ut potest videtur apud Bocium dist. part. 2. cap. 16. n. 938. Sed, ut jam dixi, in Regno hoc non potest sequi, quia multoties judicatum extat vitricum privignos alentem abique protectione, non habere repetitionem alimentorum, ut sententia per Daza, die 20. Novembris 1618. inter Melchiorum Morales, & Bladium Leonarty & alia per Alreus, die 27. Novembris 1612. n. 19.

inter Antonium Plana, & Angelam Verdejo, & alia per Daza, die 15. Februarii 1618. inter Joannem Rubio, & Vincentium Perez: & alia per Alreus, die 27. Maii 1619. inter Petrum Jabonm Jordá, & Curatorem Doctorem Maico.

33 Solam casu in quo vitricus alimenta praestita privignis protellaverit, poterit repetere impensum, nam in Regou, & in Carlella Regnis particuilariter subilitum habemus, quod vitricus non possit repetere alimenta privignis data, nisi protellatus illa fuerit, For. 6. rnor. de negotiis gestis, ibi: Si p. y amor de pare, & de mare, alieno novis, & nodviri for filiales, & loquers alienis, per aquells d' espousar donans a mofres, nulla demonia no poi for d'ella que haursi despes si donans no ha protellara a la fustitia daquell loqr, que vulla a mes los despes recobrar. Et est lex ultima, ff. 12. paritio 5. notant, & defendunt Lara, ubi proximè n. 67. Molina de iustitia, & iure, tom. 2. l. 2. p. 554. n. 13. Bocius dicit. part. 2. cap. 16. n. 938. in fine. Canc. de contrar. part. 1. c. 16. n. 20. Molizzo de casu pili, dicit. lib. 1. tom. 1. cap. 4. n. 41. Carpozovius in iurisp. part. 2. con-junctio. 10. dicit. 25. 26. & 27. qui videtur admittere vitricum ad repetitionem impensae, etiam non emissa protellacione. Et iuxta hanc doctrinam iudicavit Senatus noster in Regis sententia traditis non. antecedenti, ubi non fuit concessi vitrico repetitio alimentorum, nisi casu in quo protellacionem emiserit.

34 Aliqui reperitur casus, in quibus alimenta praestita a conjunctis personis, non consentens donata pietatis intuitu, & repeti possunt etiam si non fuerint protellata. Primus est, quando alius, tutor, vel curator est, & bona pupilli alii administrat, nam non solum si fuerit extraneus, sed etiam si sanguine conjunctus alius fuerit, cum ex necessitate sui officii pupillum aliat, l. cum plures. §. cum tutor, ff. de administrat. tuor. l. 3. §. tutor, ff. de iur. p. tut. §. in l. si quis a liberis, §. de liberis agnosc. l. ven. legatam, ff. de admod. d. legat. Praetertim non fuisse praestita alimenta pietatis intuitu, vel animo donandi quia propter repeti poterunt, etiam si protellata non fuerint, l. cum plures. §. cum tutor, ff. de administrat. tuor. l. final. C. de aliment. pupillo p. al. ubi, Barthol. & communiter DD. in dicit. l. final. §. in l. in senibus, ff. de negotiis gestis, Lara in dicit. l. si quis a liberis, §. si tutor, n. 70. & 71. ff. de liberis agnosc. cend. Gulgnet. de tutoris. lib. 2. tit. 19. n. 4. & 5. Surdus de alioris, tit. 6. q. 15. n. 1. usque ad 13. Molina de iustitia, & iure, tract. 2. dicit. 224. n. 9. Barbola ad text. in dicit. l. final. n. 3. & 4. Bocius de

marim. dicit. part. 2. n. 917. Fontanella de p. al. nuptial. dicit. 6. gloss. 2. part. 5. n. 14. Iranzo dicit. c. 15. n. 4. Antonel. de tempore legiti, lib. 2. cap. 58. n. 4. Et Senatus noster sententia per Alreus, die 29. Aprilis 1608. inter Don Marcum de Arago, & Don Franciscum de Arago § declaravit matrem illorum Curatricem alientem ex necessitate officii, repetere alimenta potest, etiam non protellata.

Quod procedet indifficilius, quando tutor, aut curator in administrationis suae principio (prout apud nos solet fieri) petierit coram iudice, & obtinuerit alimentorum taxationem, nam et tunc tutori alimenta praestita minori debeantur, etiam si taxata non fuerint a principio, aut per in curiam, aut ne secreta patrimonii minoris panderentur, l. final. C. de aliment. pupillo p. al. l. 2. ff. nisi pupillus emancipatus debeat, C.ومانus consil. 87. Molina dicit. dicit. 224. n. 9. Barbola, ubi proximè n. 5. Corduba, ubi supra, Surdus dicit. quae. 15. Gutierrez de tu. el. part. 2. cap. 3. n. 4. & 5. Cardot. in praxi iudic. verbo: Alimenta, n. 3. Bocius, ubi proximè n. 917. Tamen si alimentorum taxatio in iudicio petita fuerit, iuxta consilium Imperatoris Alexandri, in dicit. l. ff. al. C. de alimentis pupill. praestanda, cum hac taxatio ad alium finem non petatur, nisi ut de impensis ratio habeatur, dicit. l. final. satis emissa censetur protellatio repetendi alimenta a tutore taxationem petente, cum protellatio non consistat in alio, quam in animi declaratione, & animus, tam verbis protelli, quam facto taxationem petendi declaratur, l. certum, ff. si certum notatur, n. ff. n. ff. de divor. l. cap. dicit. de appellationib.

37 Secundus erit casus, si alimenta praestantes, filii, nepotibus, aut conjunctis, admittant eorum bona, nam cum habentibus unde sufficienter se alant, alimenta non debeantur, etiam si filii fuerint, Barthol. in l. si quis a liberis, §. sed si filius, ff. de liberis agnosc. d. Barbohus de filio familiar. cap. 30. n. 94. & 95. Merlin. de legitima, lib. 5. tit. 1. quae. 3. n. 6. Mangil. de impat. cap. 9. n. 11. Paleot. de nois, & spartis, cap. 48. n. 6. Joan. Bapt. Lupi de illegitimis, tom. 2. §. 1. n. 33. Giubba dicit. 5. n. 8. Bonacini. de praescript. dicit. 6. quae. 2. §. 1. n. 3. Carpan. ad statum. Mediolan. cap. 317. n. 48. Carrut. in iuris. term. arb. 16. n. 25. & 26. Meli l. 6. allegat. 107. n. 10. & ad Castill. de alimentis, cap. 19. n. 5. Bocius dicit. part. 2. cap. 1. n. 27. Cardinal. de Luca de legitima, dicit. cursu 10. n. 22. Callejon in alpauet. verbo: Alimenta, n. 3. Carpozovius in iurisp. d.

forens. part. 3. consil. 15. dicit. 30. n. 9. Molizzo de casu pili, tom. 2. lib. 7. cap. 5. n. 22. Et etiam si ex bonis dotalibus possint se alii, nam non debentur alimenta illi, qui ex bonis ab uxore fuerint in dotem datis potest alii, ut iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 24. Januarii 1631. inter Don Augustam Crespi, & Don Policenium Crepi. Cessante obligatione praestata alendi, prout in supradicto casu non reperitur, sequitur, quod administrans bona filii, aut nepotis, vel alterius conjuncti, non praesumitur, praestitisse alimenta donandi animo, sed ex ipsius bonis administratis, impendit, & animo repetendi, l. Nescimus, C. de negotiis gestis, & ibi Barthol. n. 3. Bald. Novel. de dot. part. 6. privileg. 33. n. 5. Mantica de tac. cit. & ambig. lib. 13. tit. 12. n. 13. Surd. de aliment. tit. 6. q. 8. n. 46. Canc. var. part. 1. cap. 16. n. 30. Joseph Ludovic. dicit. 78. n. 10. Garcia de expens. l. cap. 4. n. 25. Menoch. de praesumpt. lib. 6. praesumpt. 71. n. 3. Malcard. de probat. consil. 76. n. 5. & 6. Gratian. dicit. for. 374. n. 17. Ant. Perez ad tit. C. de negotiis gestis. n. 12. Barbola ad text. in l. final. n. 4. C. de aliment. pupill. praestanda. Fontanel. de pact. nuptial. dicit. 6. gloss. 2. part. 5. n. 14. Bocius de matrim. d. part. 2. n. 10. §. 6. n. 915. cum seq. Iranzo in praxi protell. d. cap. 15. n. 4. Bich. dicit. 67. n. 11. & 12. Caponi tom. 4. dicit. 152. n. 5. 6. 7. & 8. Carpozovius in iurisp. d. part. 2. consil. 10. n. 915. Et ex hac juris ratione Senatus sententia per Alreus, die 7. Decembris 1610. inter Augustinam Coila, & Augustinum Casanova, iudicavit, patrem administrantem filii bona non censeri expensisse funeris impensam filii, de propriis bonis, sed de filii bonis administratis.

39 Tertius erit casus, si pater, mater, avus, vel alius conjunctus alens, pecunias se habeat adventitias filii bona, aut nepotis, tunc etiam

impensam factam esse iudicatur, de bonis filii, aut nepotis, & non de ipsius alentis patrimonio, l. final. ubi Barthol. & Caltren. ff. de petit. heredit. Canc. var. part. 1. cap. 16. n. 30. Unde etiam si alimenta praestita fuerint abique protellacione, poterunt repeti, Menoch. de arbit. lib. 2. casu 83. n. 23. Surd. de aliment. tit. 6. q. 8. n. 47. Malcard. de probat. consil. 76. n. 5. & consil. 521. n. 9. & 10. Canc. var. cap. 16. n. 28. Iranzo cap. 15. n. 5. Carpozovius in iurisp. forens. part. 2. consil. 10. dicit. 28. Ultimus casus erit, si pater, aut mater, vel avus, aut conjunctus alens, debeat aliquas fummas pecoriae alimentae, nam tunc etiam si alimenta praestituta abique protellacione, non praesumuntur animo donandi, & pietatis intuitu donata, sed compensandi cum debito, & causa solvendi debitum, & perconsequens poterunt repeti, quia indubio, quod debitor erogat, praesumitur in causam debiti datum, l. si cum dotem, §. si pater, ff. solut. matr. Barthol. in l. triticum, n. 4. de verbor. oblig. & alimenta data, & expensae factae a debitore, intuitu creditoris, debent praesumi causa solvendi, quod debetur, f. dicit. & animo compensandi, non vero donandi animo, Ruin. consil. 222. n. 1. vol. 1. & consil. 145. n. 3. vol. 4. & consil. 152. n. 9. vol. 5. Surd. de aliment. tit. 6. q. 8. n. 63. & q. 15. n. 20. Menoch. dicit. 88. n. 43. Bocius de matrim. d. part. 2. cap. 16. §. 8. n. 926. & §. 6. n. 915.

Devenit protellar. los alimentos en nuef- tro Reyno, poniendo una escritura en la judicavit, patrem administrantem filii bona non censeri expensisse funeris impensam filii, de propriis bonis, sed de filii bonis administratis.

IHS. F. T. Propofant, com millor pot. diu, que S. T. muller, que es del Propofant del primer matrimoni que contracta ab S. T. tingue en fills legitims, y naturals a F. T. y S. T. y havent convolat a segones nupcias la dita F. T. ab lo Propofant, sen ha emportat a fa casa als dits fos fills, los quals ha de alimentar lo dit Propofant, de menjjar, beure, y vestir, y tot lo demes necessari per son viure: & com lo animo del Propofant sia repetit totes, y quallevols caritatis que expendira, y galle en los alimentos de los fillaltes, y no tinga intencio de alimentarlos intuitu pietatis, ni ab animo de donarlos gratiosament dits alimentos, tot lo qual de l'ista declara, pera q' en ningu temps fe ducte de fa volutat, y animo de repetir tot lo q' expendira, y gallara. Per tant, & alias omni meliori modo, &c. diu q' protella, y declara, q' los alimentos sobredits q' ha de subministrat als dits fos fillaltes, & no enten donar intuitu pietatis, & animo donandi, sino es ab lo animo de repetir, y recuperar totes, y quallevols caritatis, que en dits alimentos se expendiran, o de bens dels dits fos fillaltes, o de quallevols, o quallevols alius es obligats a donar estos alimentos, y requir dits protellacio ni sia admella pera q' en tot cas conste fe han donat animo repetendi, manate regular esta instancia ad futuram rei memoriam, pera que en tot cas, y temps, li queden al Propofant los drets salvos, & lites. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesus M. Die 16. Decembris 1687. Adnotata protellacione in quantum sicut caetera requiritur. F. T. Alfedor. R. CA.

CAPUT XI. DE DECRETIS. SUMMARIUM.

- 1 Contractus multi, inutilis absque decreto.
2 Decretum, quid sit.
3 Decreta expediuntur absque citatione, extrajudiciali testimonio informatione recepta.
4 Decreta non dantur, nisi adhibita causa cognitione, & in quo consistat, causa cognita.
5 Decreta expediuntur in Regno per usum voluntariae jurisdictionis, testibus juratis, & receptis, & salvo protestu.
6 Decreta non interponuntur absque legitima causa prohibitione.
7 Causa cognitio, allegatio, & probatio necessaria est, taliter, quod etiam si subsistat causa, si non allegetur, & probetur, nullam est decretum.
8 Decretum ex falsa causa obtentum, nihil prodest.
9 Decretum est nullum, si ex pluribus causis copulativis enunciatis, una sit falsa.
10 Decretum est individuum, sicuti validitas illius invidua est.
11 Decretum obiectum ex causa partim vera, & partim falsa, nullum est.
12 Decretum, semper presumitur interpositum ex causa vera.
13 Decretum, presumitur foleme, & illi statutur, donec probetur defectus allegatus.
14 Decreti nullitas ex falsa causa, aut alia ratione, inducitur in favorem personae privilegiate a lege, aut propter etatem, aut incapacitatem.
15 Decretum, debet intervenire in contractu minoris evideriter utili.
16 Contractus minoris evideriter utilis, non est nullus juxta probabiliorum sententiam, etiam, si non interveniat decretum.
17 Juramentum an supplet defectum decreti in contractu minoris, & universitatis, & quid in Regno.
18 Contractus a minore factus nomine pro-

- curatorio alienus majoris, non indiget decreto, aut alius solemnitate.
19 Decreti nullitas, nequit allegari, aut deduci in iudicio, nisi a persona in cuius favorem reperitur industria.
20 Nullitas cuiuslibet contractus, aut actus, solum potest allegari a persona, in cuius favorem reperitur industria.
21 Limita, quando nullitas inducitur ipso jure, vel quando ab statuto annullatur contractus, non potest allegari nullitas a tertio interposito.
22 Declara, dum voluntas habentis nullitatem in sui favorem, dormiat.
23 Decreta possunt de jure a quolibet nomine alterius, etiam absque mandato obtineri. 24 Secus in practi, nam solum obtinentur a personis investigentibus illi, aut earum procuratoribus.
25 Decreta expediuntur per usum voluntariae jurisdictionis.
26 Decreta, non dantur in Regno diebus festis, & quare de jure fecus.
27 Decreta, juxta aliquos, debent interponi ante actum, aut contractum.
28 Decreta, juxta veterem possunt interponi de jure, tam post contractum, vel actum, quam antea, ubi desitio Senatui.
29 Minor, vel universitas, vel Ecclesia contrahentes, vel alienantes per procuratorem, sufficit, quod tempore dati mandati interponant decretum, & non est necesse, quod in ipso contractu interveniant.
30 Decreta ad alienanda bona majorum, minorum, aut Ecclesiarum, possunt ante alienationem interponi.
31 Decretum obtentum potest libere utri, aut non utri personae, quae illi obtinetur.
32 Decretum obtentum post contractum adferens illud pro caliditate, operatur, quod valeat contractus a die interpositi decreti.
33 Decreta confirmatoria, ut ad transactiones, & deliberationes, post contractum, aut actum interponi solent.
34 Poterunt tamen obtineri ante transactionem, aut actum.
35 Contractus petens ad sui validitatem decretum, ante illius obtentum, potest quilibet contrahens, a contractu recedere. 36 Secus post decretum.
37 Limita, si a tertio obtinetur decretum, nam poterit recedere contrahens a contractu, nisi usus fuerit decreto obtento.

- 38 Decretum, confirmans transactionem, aut contractum addita qualitate non contenta, neque contenta in contractu, non confirmat contractum, ut obligat.
39 Decretum, individuum est, & nequit pro parte valere, & pro parte non.
40 Decretum, non confirmans contractum, prout jacet, non obligat, nisi acceptetur a partibus.
41 Decreta sunt stricti juris, & debent contineri in suo casu, neque extendi de casu ad casum.
42 Amplia etiam concurrenti aequali, aut majori ratione.
43 Decretum, non valdat contractum nullum, neque contractum dat novum esse.
44 Confirmatio nihil dat de novo, sed intra ejus limites, actum confirmat.
45 Decretum, non potest ledere tertio, in illius jure.
46 Decretum, non tollit defectum contractus confirmati.
47 Decretum solum inducit presumptionem, quod actus, vel contractus solemniter celebratus sit, & quod justa causa, & illius cognitio praesit.
48 Juxta praesentem iustitiam interponere auctoritatem in decreto.
49 Decretum, potest obtineri a iudice, in cuius territorio bona alienanda sunt sita, & quare?
50 Decretum, obtineri potest a iudice domicilii contrahentium.
51 Aliqui docent, tam iudicis domicilii, quam rei sita debere intervenire decretum.
52 Decretum obiectum absque citatione partium, potest coram quocunque iudice obtineri, ubi ratio datur.
53 Decretum, si per contentiosam jurisdictionem obtinetur potest, aut coram iudice rei sita, aut domicilii obtineri.
54 Decretum debet obtineri in Regno Castellae, & Valentiae, si bona in istis Regnis fuerint.
55 Rex, & Marchia noster, licet Valentiae, & Castellae sit Rex, in representatione, alius est uti Rex Castellae, quam uti Valentiae Rex.
56 Decreta supra bonis immobilibus, aut emptoribus, debent Ecclesiasticis obtineri, per Curiam Seculare.
57 Ecclesiastici in Regno, in questionibus bonorum immobilium, & fructus earum subdantur jurisdictionis iudicis Secularis, etiam si fructus actione personali petantur.

- 58 Decreta in practi ad alienanda immobilia, obtinere solent Ecclesia, & Ecclesiastica persona simul a Curia Ecclesiastica, & Seculari, & quare?
59 Decreta super re spirituali, aut spiritualitatis auctoritate, debent etiam laici obtinere per Curiam Ecclesiasticam.
60 Decreta in contractibus personalibus, debent Ecclesiastici exempti, non habentes Superiorem in Regno obtinere, per Senatum, aut Curiam Gubernationis.
61 Ecclesiasticae Personae in Sacris consuetudine, non habentes in Regno Superiorem, subdantur Domino Regi, & eius Senatus, etiam quoad Ecclesiasticas, & quae spiritualitatem sapiunt.
62 Decretum super contractu, aut actione personali, debent obtinere Ecclesiastici subiecti ordinario per illius Curiam. 63 Idem tene de Monasterio Episcopo suo iudicio.
64 Regulares exempti, debent obtinere decreta ad alienandum stabilita a suis Praelatis Generalibus, aut Provincialibus, & a Regis Tribunalibus.
65 Abbas in Monasteriis Monachorum, decretum interponere potest, in Societate Jesu, solum Praepositus Generalis, in monasteriis Provincialibus.
66 Decretum debet probari, & ostendi ab illo, qui allegat intervenisse.
67 Solemnitas intrinseca praesumitur in contractu, secus extrinseca.
68 Decretum praesumitur per spatium triginta annorum, etiam si enunciatum non fuerit in instrumentum, & multo magis, si enunciatur, aut si cum temporis distantia concurrat observantia contractus.
69 Decretum praesumitur, juxta probabilem opinionem per transactionem decem annorum, si concurrat enunciativa illius cum annotatione dei, mensis, & anni, aut si concurrat possessio rei, virtute contractus.
70 Praxi, & libellis obtinendi decreta, per usum jurisdictionis voluntariae, & contentiosae, ubi formula sententiae.

MULTI contractus nullam firmitatem, & validitatem habere possunt, nisi in illis iudicis interveniat decretum, non solum 4. l. est propter 5. C. de praedictis, & alius rebus minor. sine decret. non alienant. Binius conf. 37. num. 21. & 22. Galgancet. de tutorib. lib. 3. quaest. 60. n. 20. Rota. decis. 177. n. 16. part. 7. recentissima. Barot. decis. 557. n. 2. Uccol. de transactionib. quaest. 20. 21. & 22. Antonius Gobius

consult. 71. per tot. Decreta ista apud nos, nihil aliud sunt, quam auctoritas judicialis interposita, causa cognita, super eo quod petitur circa condemnationem, vel abolitionem, Alciat. lib. 2. paradoxor. cap. 3. Coracius in l. nec quidquam. §. ubi decretum. ff. de offic. proconsul. Et in l. omnia. ff. de offic. Assefor. Simoncel. de decretis in prajud. n. 6. Menoch. de recuperand. possiff. rem. 15. n. 143. Scacc. de re judicat. gloss. 14. quæst. 2. n. 49. D. Mithou cap. 11. §. 6. n. 45. Licet enim in expediendis decretis, non adhibetur nemine causa cognitio, nam regularitudo judicialis informatio, sed solum extrajudicialis informatio, ubique alioquin extrajudicialis recipitur, ut docent Abbas conf. 41. n. 1. part. 2. Capitius decif. 16. n. 4. Puteus decif. 432. lib. 2. Salgad. de Regia protect. part. 2. cap. 14. n. 2. Tamen adhiberi debet extrajudicialis causa cognitio, & non aliter interponi debet judicis auctoritas, quam causæ cognitione interveniente, nec quidquam 9. §. ubi decretum. ff. de offic. proconsul. l. ob as. C. de preclis minor. l. 1. ff. de successor. edit. l. 3. §. si causa. ff. de honor. possiff. l. 28. in princip. ff. de execut. l. omnia 71. C. de preclis, que 105. ff. de regul. juris, l. 1. C. de preclis, & alius reb. minor. sine decret. Passius conf. 98. n. 7. & 8. lib. 1. Menoch. de arbitrar. casu 171. n. 23. Caldas Petreya de emptione, cap. 13. n. 48. Simoncel. de decret. lib. 5. tit. 1. n. 17. & 26. Barbofa ad text. in alit. l. 1. C. de preclis, & alius reb. minor. n. 2. Martini refolut. 18. n. 13. lib. 2. Merlin. Pignatell. controu. 74. n. 1. lib. 2. Rota decif. 352. n. 4. part. 17. Reynol. obseruat. 30. n. 6. Caponi. om. 2. diff. cepit. 114. n. 14. Kniipchil. de fideicommiss. cap. 11. n. 493. Hodiern. ad Surd. decif. 278. n. 26. Hermouilla gloss. 14. tit. 5. part. 5. n. 1. Antunez de donat. tom. 1. n. 45. 49. & 51. Carpozovius in jurisprudent. lib. 1. part. 2. constitut. 7. definit. 5. n. 7. & confit. 11. definit. 28. n. 9. Domin. Mithou de regim. dict. cap. 11. §. 6. n. 45. 49. & 51. Urceolus post tractat. de transactionib. decif. 35. n. 11. Ciroch. obseruat. 71. n. 39. Rota coram Zarate, apud Arguelli. decif. 109. & apud Ninot. decif. 9. n. 2. Antonius Gobius consult. 71. n. 64. cum seqq. Triliany decif. 24. n. 134. Cognitione causæ nihil aliud est, quam inspicere, an minor pecuniam habeat, vel fructus, nomina exigibilia, aut redditus, vel alias res, ex quibus solvere possit, vel an praxia minus utilia habeat, & an necessario deveniri debeat ad alienationem, l. magis puto, §. Non pascitur. ff. de rebus eorum, Roman. conf. 321. Caldas de emptione, cap. 13. n. 45. Menoch. de arbitrar. casu 171. et n. 9. Stayban refolut. 30. n. 22. Antonius Gobius

consult. 71. num. 69. Apud nos solent hujusmodi decreta expediri, per usum voluntarie jurisdictionis, testium informatione recepta, de quo fit processus ad informationem Curie, ut notat Domin. Mithou decif. cap. 11. §. 6. n. 49. Et informatio ista, & processus, est omnino extrajudicialis actus, ut in simili notat Mareicot. variar. lib. 2. cap. 1. n. 51. Salgad. de Regia protect. part. 1. cap. 1. pralud. 5. n. 215. Non debent dari, & concedi decreta, nisi verificetur testium informatio, aut instrumentis, causa sufficiens, & legitima, non enim potest iudex absque causa justa, & legitima decretum interponere, l. minorum, C. de preclis, & alius reb. ubi: Nisi apud acta causæ probatis, que venditionis necessitatem inferant, & decretum solemniter interponatur. Galganet. de decret. lib. 2. tit. 21. n. 8. Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 6. n. 105. Menoch. de arbitrar. casu 171. n. 41. Barbofa ad text. in d. l. 6. C. de preclis, & alius reb. u. 1. Spetel. tom. 2. decif. 109. n. 52. Antunez de donat. tom. 1. lib. 1. part. 2. cap. 19. n. 49. Urceolus de transactionib. q. 20. n. 33. Et est tam essentialis, allegatio, & probatio causæ, & illius 7. si legitima reperitur causa, si non allegatur, & probatur, & de illa cognoscitur, non poterit sustineri decretum, & alienatio, Cefil. conf. 207. n. 84. Ganaver. post ejus decifion. conf. 6. n. 22. Andreol. controu. 136. n. 13. Baron. de eff. reb. minoris atat. circa contract. eff. 7. sub n. 93. Rota decif. 190. n. 11. part. 6. Gobius consult. 71. n. 74. Si causa proponatur falsa, & ex illa decretum obtineatur, nihil operabitur interpositio decreti, l. est prætes 5. C. de preclis, & alius reb. ubi: Nisi in praxi de tutorib. & curatorib. datis, cum vero 26. §. 7. Prator aditus, ff. de transactionib. l. 1. in fin. ff. de ventre inspicenda. Menoch. conf. 29. n. 48. lib. 1. Surdus decif. 278. n. 20. Simoncel. de decret. lib. 1. et n. 31. Böttuga in specul. Princip. §. jam separatur. 11. n. 5. Caldas Petreya de emptione, & vendit. cap. 13. n. 52. & in l. si eorum rationem habent, verbo legati n. 163. Mantica de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 6. n. 6. Barbofa ad text. in dicit. l. est prætes 5. n. 1. Scaccia de iudicis, part. 1. lib. 2. cap. 11. n. 1122. Maltrill. decif. 121. n. 6. Foutanella de paci. claus. 4. gloss. 13. part. 1. n. 22. Ripoll variar. cap. 11. n. 354. n. 1. tom. 1. Arias de Mesa carlar. refolut. lib. 1. cap. 7. n. 8. Theod. Rubens lib. 2. singular. tractar. 6. de interpretat. Rator n. 5. Narbon. de atat. anno 25. q. 11. n. 2. D. Mithou de regim. dict. cap. 11. §. 6. n. 56. & 80. Prato discept. forens. part. 4. cap.

cap. 4. n. 13. Quesada, & Pilo disfertat. n. 20. Ciriac. controuers. 257. n. 13. & controuers. 303. n. 67. Barut. decif. 120. n. 18. Bonden. de iure controuers. collectat. 26. n. 81. cum seqq. Vela disfertat. 38. n. 66. Zarate decif. 109. n. 1. Urceol. de transactionib. quæst. 2. n. 80. & 81. & quæst. 20. n. 33. & consultat. forens. 63. n. 11. Rota coram Ninot. apud Arguelli. decif. 3. n. 3. Vivian. Ciroch. discept. 67. n. 75. Antunez de donat. lib. 1. tom. 1. part. 2. cap. 19. n. 50. & 52. Cardin. de Luca de iudicis, discept. 36. n. 31. Callejon in alit. ubi. verbo: Decretum, n. 4. Antonius Gobius consult. 71. n. 35. Triliany decif. 24. n. 135. Et quod decretum ex falsa causa obtentum, nihil prodesse possit, declaravit Senatus sententia per Alceus, die 26. Aprilis 1609. inter Dorotheam Just. & Hieronymum Deslor; & alia per Ferrera, die 14. Aprilis 1668. inter Curatorem Domnæ Thomæ Aiazgi, & Domnam Franciscam Agrefofa. Et adhuc quod ex pluribus causis copulativè enunciatis, propositis, & deducis, ad obtinendum decretum, tantum una non sit vera, sed falsa appareat, totum vicabitur decretum, etiam omnes alie causæ fuerint veræ, Decian. respons. 20. n. 69. lib. 5. Bardellon. conf. 58. n. 34. Baron. de effectib. minoris atat. eff. 3. n. 92. Groff. de contractib. minor. in spect. 4. quæst. 2. n. 2. Zarate decif. 109. n. 15. Ciroch. discept. forens. 67. n. 77. Antonius Gobius consult. 71. n. 133. Et quia decretum individuum est, & pariter illius validitas est individua, Domin. Leon tom. 2. decif. 173. n. 17. 18. & 22. Salgad. in labyrinth. credit. part. 2. cap. 6. n. 20. Valenzuela conf. 187. n. 93. Clarin. controuers. juris, tom. 2. cap. 205. n. 68. Quesada, & Pilo disfertat. 9. n. 21. & 22. Carolus Maranta respons. 15. n. 66. tom. 4. Triliany decif. 24. n. 135. Et in individuo utile vicatur per inutile, l. 1. §. item queritur, l. 3. §. Trebatius, ff. de aqua quotidiana, & a tota, l. grati, §. illud, ff. de fideiussorib. Rota apud Fortinac. decif. 631. n. 7. part. 2. recentissimæ. Argel. de legitim. contractib. quæst. 79. n. 49. Sequitur, quod etiam si decretum fuerit obtentum ex causa partim vera, & partim falsa, nullum, & inuisibilens erit, Simoncel. de decretis, tit. 6. inspect. 5. n. 59. & 60. Capic. decif. 51. Caldas Petreya de emptione, & vendit. cap. 13. n. 52. Ricc. collect. 3241. part. 8. Scaccia de iudicis, part. 1. lib. 2. cap. 11. n. 1122. Gregor. XV. decif. 406. n. 12. Barbofa ad text. in l. & si prætes 5. C. de preclis, & alius reb. minor. n. 3. Gratian. discept. 122. num. 5. & disceptat. 691. n. 32. Manent. consil. 17. sub

cap. 4. n. 13. Quesada, & Pilo disfertat. n. 68. Ciriac. controuers. 303. num. 70. Quesada, & Pilo disfertat. 9. n. 11. Rota decif. 200. n. 13. part. 12. Merlin. decif. 540. n. 11. Censius de censib. quæst. 15. sub n. 20. Andreol. controuers. 136. n. 12. Rota coram Zarate. apud Arguelli. decif. 109. n. 11. Bich. decif. 559. n. 8. Urceol. consultat. forens. cap. 63. n. 13. Ciroch. disceptat. 67. n. 75. Dom. Mithou decif. cap. 11. §. 6. n. 78. & 79. Anton. Gobius consult. 71. n. 36. Triliany de l. 24. n. 135. Sed dummodo contrarium non ostendatur, semper præsumitur fuisse interpositum decretum ex causa vera, & legitima præxi-tenti, l. 1. C. de preclis decurion. sine decret. & c. Immo conf. 98. n. 9. Puteus decif. 204. n. 1. & 2. lib. 3. Seraphin. decif. 217. n. 1. Burat. conf. 193. n. 46. lib. 1. Menoch. de præsumptionib. lib. 2. præsumpt. 75. n. 12. Selsé decif. 422. & 423. Ciriac. controuers. 182. n. 3. & controuers. 308. n. 3. Ludovicus decif. 406. n. 7. & ibi Beltramin. Ganaver. tom. 6. artic. 2. n. 6. & 8. Hodiern. ad Surd. decif. 268. n. 26. Gianlin. tom. 2. cap. 217. n. 21. Elcobat de nobilit. proban. quæst. 15. §. 3. n. 45. Rot. apud Zacham de camer. obligat. decif. 70. n. 5. & decif. 134. n. 9. & 10. Merlin. Pignatell. centur. 2. cap. 74. n. 21. Antonel. consil. 96. n. 18. Leotard. de usuris, quæst. 40. n. 60. Quesada, & Pilo disfertat. 9. n. 23. Spetel. tom. 2. decif. 163. n. 32. Cayano. ad decret. Montis Ferat. 72. quæst. 8. sub n. 15. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 19. n. 320. Bonden. collect. 16. n. 84. Meli obseruat. 57. n. 6. & obseruat. 63. n. 7. Peutinger. decif. 165. n. 13. Bich. decif. 55. n. 14. Urceol. consil. 155. n. 129. in verb. assertio. Urceolus de transactionib. quæst. 2. n. 76. Vivian. Ciroch. Junior discept. 54. n. 4. & discept. 71. n. 38. Carol. Anton. de Luca in avia ad verum ad Gratian. cap. 153. n. 4. Anton. Gob. consult. 71. n. 19. Triliany decif. 24. n. 130. Unde cum decretum habeat pro se juris præsumptionem, tam quoad causæ veritatem, quam quoad alias solemnitates necessarias, debet dari decreto, donec ostendatur, & proberetur per impugnantem illud, veris, legitimis, & concludentibus probationibus, causam fuisse falsam, aut defectum solemnitatis intervenire, l. & si prætes 5. C. de preclis, & alius reb. ubi: Si falsis allegationibus circumventam revocem ejus probare possit. Mantica de testib. & amicis, conventionib. lib. 6. n. 30. Surd. decif. 231. n. 20. Gratian. disceptat. 155. decif. 406. n. 12. Barbofa ad text. in l. & si prætes 5. C. de preclis, & alius reb. minor. n. 3. Gratian. discept. 122. num. 5. & disceptat. 691. n. 32. Manent. consil. 17. sub

Rot. apud Censum post tract. de censib. decif. 33. n. 2. Rot. apud Zachiam de cameral. colligat. decif. 70. n. 5. & decif. 134. n. 10. Rot. apud Pothium de if. 134. n. 12. & 13. in tract. de substat. Clarin. tom. 2. cap. 217. n. 22. Pic. ad stat. nobis, cap. 151. gloss. 21. n. 21. cum seqq. Fenlon. ad stat. urbis, cap. 113. n. 23. Merlin. Pignatel. controuers. forens. centur. 2. cap. 74. n. 21. & 22. Citiac. controu. 196. n. 94. & 95. & 182. a n. 7. Cavalier. decif. 479. n. 1. Mament. conf. 3. n. 60. Cavagnol. ad decret. Montis Ferrat. 72. q. 8. sub n. 15. Stayban. tom. 2. resolut. 166. n. 9. Joann. Bapt. Antonel. confil. 96. n. 18. Lecotard. de usuris, quest. 40. n. 60. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 19. n. 3220. Quefada & Pilo dict. differat. 9. n. 24. Spere. tom. 2. decif. 163. n. 33. Boudien colluctat. 16. n. 79. & 84. Meli differat. 63. n. 7. & obseruat. 121. n. 13. Capic. Galeot. controu. 40. a n. 15. lib. 2. Acotia de priuileg. creditor. regul. 2. ampliat. 1. n. 6. Baton. de eff. lib. minoris etat. etate 3. n. 249. & 257. Rota decif. 34. n. 10. & 20. part. 8. recentissimar. Hermosilla gloss. 6. l. 4. tit. 5. part. 5. n. 21. Bich. decif. 58. n. 11. Vivian. Ciroch. Junior differat. 54. n. 4. & differat. 71. n. 38. Carpozovius in iurispud. forens. part. 3. constitut. 8. definit. 36. n. 5. Cardin. de Luca de alienationib. differat. 28. sub n. 6. & differat. 31. n. 5. Uccol. de transactioib. quest. 1. n. 80. & 81. Tritiany decif. 24. n. 150.

14 Nullitas illa decreti ob falsam causam, aut alia ratione, inducta frequentius reperitur in favorem illarum personarum, quibus succedere voluit lex, aut propter imbecillitatem, aut atatem, aut alia de causa, Abbas in cap. 1. ne sede vacante, Ruin. confil. 11. n. 6. lib. 4. Gratian. differat. 27. n. 41. Rota apud Salgad. post Labrynt. decif. 15. n. 11. Altagrad. confil. 27. n. 4. tom. 1. Quefada, & Pilo differat. 9. n. 9. Spere. decif. 153. n. 24. tom. 2. Ob quod tenent nulli, quod etiam in contractibus minoris eviderit utili, debet intervenire decretum, & cetera solemnitates, ut sustineatur, Trentacine. varior. lib. 3. tit. de rerum alienat. resolut. 1. n. 26. Hermosilla l. 4. tit. 5. part. 5. gloss. 4. n. 3. Barbofa in l. 1. ff. soluto matrimo. part. 5. n. 9. Bardillon. confil. 58. n. 20. 24. & per tot. Hodierm. ad Surd. decif. 278. n. 24. Castillo de alimentis, cap. 63. n. 15. Citiac. controuers. 182. n. 56. & controuers. 308. n. 42. & 43. Rota decif. 341. n. 19. part. 9. tom. 2. recentissim. Andreol. controu. 136. sub n. 10. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 19. sub n. 264. Caponi differat. 68. n. 55. Bellmont. decif. 102. num. 5. Groll.

de contractib. minor. inspecl. 1. quest. 16. ex n. 7. Ciroch. differat. 1. sub n. 45. Anton. Gobius consultiat. 71. n. 146. Et non parum confirmatur ex Regia sententia publicata per Ferrera, die 20. Julii 1669. qua exiitit decimam, alienationem bonorum marioratus, aut fideicommissi abique decreto factam non sustineri, etiam si ex causa utili, & necessaria fuerit facta. Attamen ti de facto pratermissum fuerit decretum, & appareat 16 contractus utilis minori, aut illi persona; in cuius favorem contractum, aut alienationem, iudico valere contractum, aut alienationem, etiam si non intervenit decretum, aut alia solemnitas, l. cum bit 8. S. etiam, ff. de transactioib. Pinell. de bonis materis, in l. 1. part. 3. n. 31. Surdus decif. 179. n. 17. & 18. Gratian. differat. 27. n. 6. Madrillo decif. 13. n. 8. Aponte confil. 11. n. 84. vol. 1. Seraphin. decif. 1242. sub n. 3. Capic. Lat. decif. 19. n. 6. & 17. Ludovicus decif. 31. n. 9. Rotapud Censum de if. 134. n. 8. Salgad. n. 2. cum seqq. & decif. 27. n. 8. Salgad. in Labrynt. part. 1. cap. 14. n. 69. Ventur. confil. 4. n. 76. Merlin. tom. 1. controuers. 21. n. 12. & controuers. 74. in fin. Ganavert. confil. 6. artic. 2. n. 13. Spere. decif. 154. n. 15. & 16. Pic. ad stat. urbis, decif. 11. n. 1. Quefada, & Pilo differat. 9. n. 9. Meli in absercatioib. ad Castill. cap. 63. n. 14. Citiac. controuers. 308. n. 39. Pothius resolut. 90. n. 25. Andreol. controuers. 364. n. 19. Palma consultiat. 106. n. 18. Merlin. decif. 764. n. 8. Adolin. resolut. 107. n. 32. Ciroch. differat. 71. n. 45. Uccolus consultiat. forens. 47. n. 29. Groll. de contrah. lib. minor. inspecl. 1. quest. 16. n. 1. cum seqq. Antonius Gobius consultiat. 71. n. 30. Et casu in quo evidenteris de utilitate illa consistit, tunc hanc sententiam Camil. de Medic. confil. 117. Rovit. in pragmat. 1. tit. de tol. abusu, n. 113. Stayban. resolut. 159. Car. Anton. de Luca in animadversio. ad Gratian. cap. 27. n. 1. Et in casu, quo contractus, aut alienatio impugnetur a minore non fuerit, de claravit Senatus, validitatem habere abique decreto, sententia per Daza, die 17. Julii 1624. inter Beatricem Boix, & Franciscum Eixarch.

Si in minoris contractu, & alienatione juramentum intervenit, communiter a DD. 17 traditur supplere juramentum defectum decreti, & illarum solemnitatium, valereque alienationem, vel contractum juratum abique decreto, aut alia solemnitate, Anton. Gom. varior. cap. 14. n. 18. Castillo quotidianar. tom. 3. cap. 2. per tot. Noguero. allegat. 34. n. 2. Fontanella de pactis tom. 2. claus. 9. gloss. unic. n. 2. Olea de usion. iurium,

tit. 2. quest. 1. Andreol. controuers. 6. n. 38. & 39. Tritiany decif. 24. n. 115. Idem traditur de universitate, contractum jurante in animam civium, Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 98. Cancelet. varior. part. 1. cap. 15. n. 75. Tritiany decif. 24. n. 117. Sed in Regno non potest hac defendi sententia, quia si in contractu, & alienatione a minore facta, decretum non intervenit, inutilis erit alienatio, & contractus, etiam juratus iuxta sententiam Rotæ decif. 729. n. 1. part. 4. diuersorum, & decif. 447. n. 31. part. 5. Gobius consultiat. 5. n. 5. Ratio est, quia particulariter habemus stabilitum in Regno, quod obligatio jurata minoris sit nulla ipso iure, For. 2. rubr. de rescriptis. minor. Et cum inhabilitat forus minoreni ad contrahendum cum juramento, non poterit sustineri illius obligatio, contractus, vel alienatio jurata, ex doctrina Barthol. in l. si quis 8. ff. de fidei iussuris, & in l. omnes populi, ff. de iustitia, & jure, Bald. in Authent. sacrament. pater. C. si aduersus venditorem, n. 5. Alexand. conf. 59. n. 4. lib. 1. Belluga in presul. Princip. rubr. 12. §. quædam, Duran. decif. 18. n. 6. Carpozovius in iurispud. forens. part. 2. constitut. 15. definit. 1. Quando enim forus, vel statutum prohibet minori contrahere cum juramento, & inhabilitat illum ad contrahendum, nunquam juramentum poterit validum reddere contractum ab illo factum, ut rectissime probatur ex Senatus sententia publicata per Ferrera, die 12. Octobris 1654. inter Don Franciscum Valerola, & Sindyecum Universitatis de Suca.

18 Non intelligas procedere posse illa, que docemur, de necessitate decreti in minoris contractu, quando minor non contrahit, aut alienat nomine suo proprio, sed procuratorio alicujus majoris, tunc enim non est necesse, quod in contractu a minore facto interveniat decretum, vel alia solemnitas, Castrenf. in l. quisqueque 5. S. si ab alio, ff. de infitor. actio. Parilius conf. 98. n. 35. lib. 1. Grat. conf. 46. n. 30. lib. 1. Montan. de tutel. cap. 33. n. 472. Narbon. de etat. anno 14. q. 8. n. 10. Groll. de contractib. minor. inspecl. 2. q. 27. n. 3. Antonius Gobius consultiat. 19. n. 11.

19 Quando nullitas illegitimi decreti reperitur inducta in favorem minoris, Ecclesiæ, aut alterius personæ, quia non intelligitur aliter inducta, quam ipsi volentibus, & nullitatem allegantibus, non poterit proponi, aut deduci in iudicio nullitas, nisi ab illa persona in cuius favorem inducta reperitur, Surdus decif. 70. n. 22. & decif. 108. n. 3. & 7. Hermosilla in l. 4. tit. 5. part. 5. gloss. 7. n. 11. & 12. Trentacine. varior. lib. 2. tit. de minoribus, resolut. 8. n. 1. & 2. Gratian.

differat. 27. n. 39. Capic. Latr. decif. 19. n. 9. Thoro in supplement. verb. Nullitas obfervare. Pignatel. controuers. 21. Spere. decif. 154. Castillo de alimentis, lib. 8. cap. 63. n. 15. verif. Poterit autem. Altagrad. confil. 97. n. 88. tom. 2. Quefada, & Pilo differat. 9. n. 10. Giurba differat. 71. n. 17. Burtat. decif. 137. Cavalier. decif. 15. Grivel. decif. 105. Scappucc. de faloran. interdict. quest. 16. n. 8. cum seqq. lib. 2. Bocacc. ad consultiat. Marchie, gloss. 10. n. 26. Andreol. controuers. 84. n. 11. & 12. Manf. consultiat. diuersorum, & decif. 447. n. 31. part. 5. Gobius consultiat. 5. n. 5. Ratio est, quia particulariter habemus stabilitum in Regno, quod obligatio jurata minoris sit nulla ipso iure, For. 2. rubr. de rescriptis. minor. Et cum inhabilitat forus minoreni ad contrahendum cum juramento, non poterit sustineri illius obligatio, contractus, vel alienatio jurata, & non a tertio, l. si pro preteritis, ff. de iniusto rupo, Caldas de ex. in. embusius, cap. 17. n. 8. Tiraquel. in l. si unquam, verb. Revertitur, n. 393. C. de revocand. donat. lib. 1. Belluga in presul. Princip. rubr. 12. §. quædam, Duran. decif. 18. n. 6. Carpozovius in iurispud. forens. part. 2. constitut. 15. definit. 1. Quando enim forus, vel statutum prohibet minori contrahere cum juramento, & inhabilitat illum ad contrahendum, nunquam juramentum poterit validum reddere contractum ab illo factum, ut rectissime probatur ex Senatus sententia publicata per Ferrera, die 12. Octobris 1654. inter Don Franciscum Valerola, & Sindyecum Universitatis de Suca.

18 Non intelligas procedere posse illa, que docemur, de necessitate decreti in minoris contractu, quando minor non contrahit, aut alienat nomine suo proprio, sed procuratorio alicujus majoris, tunc enim non est necesse, quod in contractu a minore facto interveniat decretum, vel alia solemnitas, Castrenf. in l. quisqueque 5. S. si ab alio, ff. de infitor. actio. Parilius conf. 98. n. 35. lib. 1. Grat. conf. 46. n. 30. lib. 1. Montan. de tutel. cap. 33. n. 472. Narbon. de etat. anno 14. q. 8. n. 10. Groll. de contractib. minor. inspecl. 2. q. 27. n. 3. Antonius Gobius consultiat. 19. n. 11.

19 Quando nullitas illegitimi decreti reperitur inducta in favorem minoris, Ecclesiæ, aut alterius personæ, quia non intelligitur aliter inducta, quam ipsi volentibus, & nullitatem allegantibus, non poterit proponi, aut deduci in iudicio nullitas, nisi ab illa persona in cuius favorem inducta reperitur, Surdus decif. 70. n. 22. & decif. 108. n. 3. & 7. Hermosilla in l. 4. tit. 5. part. 5. gloss. 7. n. 11. & 12. Trentacine. varior. lib. 2. tit. de minoribus, resolut. 8. n. 1. & 2. Gratian.

Sabell. *variar. cap. 77. n. 2.* Franciscus de Angelis de *confessionibus. lib. 2. quest. 13. n. 64.* Secundo, quando annuaretur contractus à lataro, nam etiam tertius poterit nullitatem allegare, Alciat. *respons. 43. sub n. 12. lib. 2.* Peregrin. *confil. 19. n. 19. lib. 3.* Ciriac. *controverf. 205. n. 25.* Antonius Gobius *confil. 86. n. 12. §. 13.* Sed hujusmodi limitationes accipi debent, modo voluntas perfectorum in cujus favorem nullitas inducitur reperitur, suspensa fit, & dormiat, quia tantum hac declaratione sufficiens, poterit interim tertius validè hac nullitate tacere, Merlin. *centur. 1. cap. 21. n. 13. Denart. decif. Bardon. 16. n. 16. Quelada, & Pilo differt. 9. n. 11.*

23. Possunt decreta ista obtineri de jure à quolibet tertio, etiam absque mandato, demandando persona, quae illis indiget utatur decretis obtentis, l. 3. *in princip. ff. quod quisque juris. Roim. confil. 133. n. 1. lib. 1.* Mieres de maiorat. 4. part. q. 1. limit. 6. n. 72. & 73. Noguez. *allegat. 32. num. 177. in fin. Salgad. in labyrint. part. 1. cap. 39. n. 35.* Quelada, & Pilo *differt. 9. n. 25.* In nostra praxi solent decreta impertrari à personis interdictis, vel illorum procuratoribus, licet confitutum videamur, l. *minorum 6. C. de praesert. & alii rebus, quod tutores non possunt per procuratorem petere hæc decreta, Titrauel. de jure mariti. gloss. 6. n. 23.* Pervera de emptione, & vend. cap. 13. n. 40. Barbosa in *dict. l. minorum n. 3.* Et licet mutui teneant, quod decreta inter Dei, Seccia de iudic. lib. 2. cap. 4. n. 104. Theod. Rubens tom. 2. *singular. tract. 6. circa finem. interpretat. fol. mibi. 634. n. 10.* Quelada, & Pilo *differt. 9. n. 19.* & non absque juris ratione, nam expediuntur per usum voluntatis jurisdictionis, & nemine citato, l. 1. *in ad alienum. C. de admitt. tutor. Salgad. que tutores, C. de admitt. tutor. Salgad. de Regia proteci. part. 2. cap. 14. n. 1. cum sequ. Domin. Matheu de Regno. cap. 11. §. 6. n. 44.* Et ista que per usum jurisdictionis voluntatis sunt, possunt diebus expediri festis, l. *ultim. ff. de feriis. l. 2. l. actus, C. de feriis. l. 2. ff. de feriis. l. nec mandante 6. §. 2. ff. de tutorib. & curat. Paul. lib. 2. ff. de tutorib. & curat. Paul. lib. 2. ff. de tutorib. tit. 23. §. 3.* Gonzalez Tellez ad text. in *cap. final. de feriis. n. 27.* In nostra praxi non expediuntur diebus feriatis decreta ista, sed solum diebus juridicis, sicuti alia negotia jurisdictionis contentioialia, quod admittum iudicio, quia in Regno non interponuntur decreta, nisi proposito libello, procelli facti, testibus productis, aut instrumentis, & sententia lata cum causæ cognitione, Dom.

Matheu *dict. cap. 11. §. 6. n. 49. & 50.* Et hæc omnia diem juridicam petunt, ex regul. text. in *l. feriatis 6. l. Divi 9. ff. de feriis. l. omnes 7. C. cod. l. 7. ff. de offic. proconful. l. feriatii 26. ff. de rebus arbit.*

Non erit inutitile exquirere, an decreta 27. debeant esse præambula ad contractum, aut actum, an vero eundem operentur effectum si post contractum, aut actum interponantur; multi tenent debere esse præambula ad contractum, vel actum, per text. in *l. magis puto, §. Non possum cum seq. ff. de rebus eorum. l. 3. C. si propter publicam pensionationem, gloss. in l. ait prator, §. Permittit tor. ff. de minorib. & in cap. 1. de rebus Eccles. alienand. vel non. Barthol. in *dict. l. magis puto, §. in primis. n. 3. lib. 3.* Joffen in *l. si qui nisi bonis, Afflicti decif. 249. n. 1. & 2.* ubi Urcell. Simoncell. *de decret. in prefat. n. 31.* Staybin. *resolut. 59. tom. 1. n. 2. & resolut. 159. n. 39.* Tom. 2. *Vela differtat. 38. n. 63.* Antunex de donationib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 19. n. 49. Caponi tom. 2. *disparat. 114. nam.* 14. Et quod decretum debeat esse præambulum ad contractum, vel saltem incontinenti post contractum interponi debeat, docent Barthol. ubi proximo. *Cancor variar. part. 2. cap. 2. n. 70. & refert decilium à suo Senatui.* Triliany *decif. 24. n. 139.* Alii rectius 28. sentiunt, quod decretum, tam ante celebrationem contractus, aut actus, quam post, legitime interponitur, taliter quod eundem operabitur effectum, nunc interponatur ante contractum, aut actum, nunc post contractum, & satis probatur, ex text. in *cap. si quis de rebus Eccles. alienand. vel non. cap. cum nois, de his que sunt à maiore parte capituli, cap. cura, de iure patron. & ibi Barbosa n. 6. l. 2. ubi gloss. C. de tutoribus, & Curatoribus. l. 2. C. de feris respública manumittend. l. si quis, C. de decurionib. lib. 10. Et hanc tenent sententiam, Bald. in *cap. si quis miles, de feud. sine culp. non amittend. Alexand. in l. sciendum Alba confil. 4. n. 50.* Lambertin. *de iure patronat. artic. 16. l. 1. q. princip. 2. part. 1. lib. n. 12.* Intriogiol. *de finibus, centur. 2. artic. 6. n. 14.* Socarrat in *confitum. Cathalon. fol. 428. n. 12.* Capic. *Latt. decif. 19. n. 4.* ubi idem Gizzius, Socin. Junior *decif. 104. ff. 97. n. 2.* Everard. *cosf. 8.* Bursat. *confil. 32. n. 12. lib. 1.* Balzanar. *de feud. in cap. imperialis, de prohibitis. feud. alienat. per Federic. n. 44.* Aponte *conf. 86. num. 44.* Mieres de maiorat. 4. part. *quest. 2. n. 108.* Anton. Petr. in *epitome ad confil. 1. Orlavian. Conset. n. 3.* Selse *decif. 389. ex sententia lata cum causæ cognitione, Dom.***

29. *de stud. cap. 6. conclus. 78.* Costa de re trotrah. cap. 8. n. 10. Vivius *decif. 130. n. 1.* Carvalho de una, & altera *quarta. part. 2. n. 371.* Castill. *controverf. lib. 5. cap. 89. à n. 206.* Salgad. in *labyrint. part. 1. cap. 31. n. 5.* & cap. 35. in *fin. D. Leon decif. 199. n. 10.* Matius *variar. tom. 2. cap. 116. n. 12.* Quelada, & Pilo *differtat. 9. n. 15.* Valeron de *transaccionib. tit. 4. quest. 2. n. 18.* Triliany *decif. 24. n. 139.* Et hæc opinio de jure verior est, & in nostra praxi admittitur reperitur, nam decreta legitime interponuntur in Regno, tam ante contractum, aut alienationem, quam post contractum, vel alienationem, ut Senatus declaravit sententia per Daza, die 29. Augusti 1622. inter Bartholomæum Otta, & Joannam Serra, & de Arano, confirmata in alia Regia Aula, sententia per eundem die 8. Augusti 1623.

30. Ex quibus observari, quod si minor, aut Ecclesia, vel universitas celebret contractum, vel alienationem faciat, aut censum constituat, per procuratorem, vel Syndicum, non erit necessè, quod in ipso contractu, aut post illum interveniat decretum, & solemnitas, sed sufficet, quod in Syndico, aut procuratore constituto ad celebrandum contractum decretum interveniat, & solemnitas apponatur, nam valebit contractus, etiam si in illius celebratione, aut post, decretum non interveniat, Hodiern. *controverf. forens. cap. 43. n. 8. & 9.* Censius de *confib. q. 23. artic. 1. n. 11.* Triliany *decif. 24. n. 42.* Ratio est, quia si in contractu ad actum intervenire debet decretum, aut alia solemnitas, ut sustineatur contractus, sufficit quod hæc interveniant tempore quo mandat ad illud contractum celebrandum datur, etiam si in ipso contractu non interveniat, Coccin. *decif. 122. n. 1.* & *decif. 934. n. 6.* Zachias de *obligat. casueral. decif. 259. n. 3. & 4.* Urcell. *de transaccionib. q. 14. n. 14.*

31. Sed etiam debemus dubitare de doctrina supra tradita, tamen non debemus prætermittere, quod in nostra praxi quando decreta petuntur ad alienanda fideicommissi bona, pupilli, vel Ecclesie cum superioris auctoritate, solent decreta obtineri, & interponi ante alienationem, & contractum, datumque in decretis facultas ad alienationem faciendam non obstante fideicommissi, & in executionem decreti, & facultatis datae devenit ad alienationem, & hæc praxis postea nititur iuribus apertis, prout videri possunt, in *l. si pupillorum, §. si prator, ff. de rebus eorum. l. lex que tutores, §. 1. & §. si, in Cod. de admitt. tutor. l. magis puto §. Non possum 9. ff. de rebus eorum. ubi si legi-*

32. *tan deprehensoris, non posse aliunde exfolvi, quàm expressivum distraktionem, tunc permittit distrabi.* Afflicti *decif. 249. vers. septimo.* Ripoll *variar. cap. 11. n. 377.* Reynol. *observ. 30. n. 6. Vela differtat. 38. n. 63.* Caponi tom. 2. *disceptat. 113. n. 45.* Antunex de *donationib. tom. 1. lib. 1. part. 2. cap. 19. n. 49.* Et quando ante alienationem, vel contractum decretum obinetur, poterit persona, quæ obtinuit illud, uti, vel non uti decreto, & facere, vel non facere alienationem virtute decreti, nam cum decretum nihil aliud sit, quam facultas ad alienandum, vel contrahendum data, & hæc fit in favorem personæ obtinentis decretum, poterit liberè ea non uti, ex rege. *die 29. Augusti 1622.* inter Bartholomæum Otta, & Joannam Serra, & de Arano, confirmata in alia Regia Aula, sententia per eundem die 8. Augusti 1623.

33. Si quod aliquis, de regul. juris. Qua propter decretum obtentum non poterit effectum habere, nisi volente eo, in cujus favorem expectandum reperitur, cap. 1. de *concessio. prehend. in 6.* Fagnan. *ad text. in cap. cum accessissent, de constitutionib. n. 26.* Solum advertere 34. intendo, quod si contractus fuerit ex illis, qui absque decreto validitatem non habent, licet celebratus, & postea decretum interponatur, non valebit contractus à die quo celebratus fuit, sed à die quo interpositum fuerit decretum, Afflicti *decif. 286. n. 1.* Marin. *Fresia de sub feud. lib. 2. de auctorit. Baronum, quest. 30. n. 3. & 15.* Franch. *decif. 82. n. 2.* Paris. *de Put. de reintergrat. feud. cap. 270. n. 4. & §. 5. cap. 271. & 273.* Francisc. de Amic. *in repetit. ff. de his qui in feudis esse possunt, §. 17. Sed qui in hypothecis, pag. 211.* Pont. *de postulat. Præcepti, tit. 6. §. 1. n. 22.* & 23. Gratian. *discept. 730. ex n. 12. usque ad 15.* Carleval. *de iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 23. n. 18.* Salgad. in *labyrint. part. 2. cap. 21. n. 34. & 55.*

35. Si vero decreta desiderentur ad confirmationem contractus, vel actus, ut pura, ad transactionis confirmationem, aut alienus communicationis deliberationes, solent in nostra praxi interponi hujusmodi decreta post transactionem factam, aut actum celebratum, & ita debere fieri probari videtur, ex *for. 10. & 11. rubr. de execut. rei iudicat. D. Matheu de regim. cap. 11. §. 6. n. 86.* D. Crepi *tom. 1. observat. 15. n. 302.* Quæ validissima juris ratione nituntur, ex eo quod decreta confirmatoria post contractum, aut actum celebratum recitissimè, & suo in loco interponuntur, l. 2. *Cod. de feris, resp. public. mansuetend. l. si quis, Cod. de decurionib. lib. 10. l. 2. Cod. de iure fisci, Bald. in l. quæcumque, Cod. de bonis qua liberis Simoncell. de decret. in prefat. n. 35.* Non tamen tollit hoc, quod hæc decreta possint etiam obtineri ante contractum 34. 35.

transactio, quia poterit obtineri antea, & in eis dari poterit facultas, ut contractus transactio, aut adus fiat confirmando actum, aut contractum celebrandum sub illa forma in decreto data. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 25. in fin. Quetad. & Pil. dissertat. 9. n. 15. Sed obiecta, quod si contractus, aut actus ad sui validitatem indiget decreto, & antea obtentum decretum celebratur cum conditione, aut pacto, quod decretum interponitur, prout aliter solet fieri in nostro Regno, poterit quilibet ex contrahentibus recedere a contractu, ante obtentum decretum, etiam si juramento vallatus reperitur contractus, quia ante decretum nullus est, & non obligat, a tunc ut contrahens inivus decretum petat, & sic. in cap. 1. n. 7. in tit. de V. ff. illo qui contra confitit. Loter. & in cap. impertation. quaest. 16. n. 35. & 37. de prohib. fidei. obtenta. & decis. 111. n. 3. & decis. 335. n. 11. Nard. conf. 484. n. 8. tom. 4. Puteus decis. 2. de transactio. Captusquef. decis. 100. Ludovicus decis. 189. n. 2. Ricc. in additionibus ad Franch. deci. 620. Mieres de majorat. 1. part. quaest. 2. n. 48. Achilles decis. 2. de pact. Coriet. conf. 1. n. 9. Garcia de beneficiis. 2. part. cap. 1. n. 36. Genuent. in prax. cap. 75. n. 16. Farinac. decis. 337. n. 2. part. 1. in novissim. & decis. 753. n. 2. in recentissim. part. 1. & in posthumis. tom. 2. decis. 189. n. 2. Pont. de potest. Prorog. tit. 6. §. 1. r. 6. & 21. Marecot. variat. lib. 1. quaest. 14. per tot. Mangil. de coactio. quaest. 125. n. 20. Thoro in compend. decisio. verbo officus super venditione facta, Burat. deci. 15. n. 6. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 33. n. 19. cum sequ. & part. 2. cap. 21. n. 49. Interposito autem decreto super contractu, aut actu celebrato remanet contractus validus, & taliter corroboratus, quod amplius non poterit alter ex contrahentibus, invito alio a contractu, & decreto recedere, propter jus adquisitum, & decreto recedere, propter jus adquisitum, jam cullibet ex contrahentibus, ex regul. text. in l. final. ff. de pact. l. id quod nostrum, de regul. juris. Hoc intellige casu in quo contrahentes ipsi proponunt instantiam, & libellum ad obtinendum decretum; Secus vero erit si tertio decretum obtentum fuerit, nam illius factum non debet aliis nocere, si unus, §. ante omnia, ff. de pactis, l. de pupillo, §. si plurimum, ff. de moti operis nautat. l. non debet alteri, de regul. j. n. 1. ubi utantur contrahentes decreto, & facultate in illo concessa, nam tunc operabitur idem hac approbatio, quam si obtinissent per se, aut per procuratorem decretum, l. 3. in princip. ff. quod quisque juris. Ruin. conf. 133. n. 1. lib. 1. Mieres de majorat. 4. part. quaest. 1. limit. 6. n. 72. & 73. Noguerol. allegat. 32. n. 177. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 39. n. 25.

In dubium potest poni, an si contrahentes, aut transigentes post contractum ab eis celebratum, petant interpositionem decreti, & illud acceptant, nam in omnibus validitatem habeat decretum modo quo expeditum fuit, cuilibet acceptando, & utendo illo contentire videantur in omnibus in illo contentis, leg. si quis aliam 46. ff. de solutio. leg. cum quanti- tur 17. de adm. instrat. tutor. leg. fundi patrem, 79. ff. de contrahend. emptio. Puteus decis. 369. alias 359. Molin. de ritu nuptiar. lib. 2. quaest. 6. sub n. 76. Barbof. de pensio. quaest. 1. n. 21. Latrea decis. 6. n. 14. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 6. n. 17. Decreta illa stricti juris sunt, & facultates in illis date non patiuntur excessum. Barthol. Alberic. & Cuman. in l. ficut, §. sed si permittit, ff. quibus modis pign. vel hypothec. Ruin. conf. 100. n. 6. & 7. Simoncell. de decret. lib. 1. tit. 1. inspec. 4. n. 93. Surd. conf. 220. n. 9. Dom. Leon tom. 2. decis. 169. n. 10. Fontanella decis. 263. n. 9. Quetada, & Pilo dissertat. 9. n. 27. Unde de casu ad casum, vel de re ad rem, aut de persona ad personam extendi non debent, sed ut suum debitum operentur effectum contineri debent in ipso casu, leg. in conventionalibus 52. ff. de verborum obligat. leg. non a iudice, §. si quis alio, ff. de iudicis, leg. §. pupillarum, §. si prator, ff. de rebus eorum, ibi: Et mea fuit opinio, cum qui aliquid fecit, quam quod a pratore decretum est, nihil egisset. Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 5. n. 10. Simoncell. ubi proximo, n. 92. Felician. de cons. tom. 2. lib. 2. cap. 3. n. 23. Dom. Leon de decis. 169. n. 9. Corbul. de jure emptio. cap. 14. ampliat. 5. per tot. Fontanell. decis. 263. n. 9. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 4. n. 12. & 13. & cap. 6. n. 35. & 36. Quetada, & Pilo, diss. dissertat. 9. n. 27. Ciriac. controvert. 219. n. 7. & 8. & controvert. 457. n. 12. Amiden. de styli datur. cap. 22. n. 18. Anton. Gobius consult. 72. n. 7. Et quod decretum non extendatur de casu ad casum, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 6. Aprilis 1613. inter Marchionem de Altorga, & Comitem de Aranda. Quod procedet etiam si ad extensionem concurreret major, aut equalis causa, ut cogita si decretum expeditum fuerit ad pradium minoris vendendum, virtute enim hujus decreti non poterit hypothecari pradium, nam tunc cui potest quod est plus, ut est vendit, licere debebat quod est minus, quod est obligare, ex regul. text. in l. non debet, ff. de regul. juris, l. nec in ea 22. ff. ad leg. juliam, de adulteris, l. in factis, ff. de liberis, & posthumis, cap. cui licet 53. de regul. juris in 6. Et major ratio reperitur, ut solum hypothecetur pradium, quam ut vendatur, tamen in hac materia decretorum strictissima, non poterit qui magis facere potest iuxta decretum, mi-

gas quando post decretum factum cum illa qualitate, contrahentes utuntur decreto, & illud acceptant, nam in omnibus validitatem habeat decretum modo quo expeditum fuit, cuilibet acceptando, & utendo illo contentire videantur in omnibus in illo contentis, leg. si quis aliam 46. ff. de solutio. leg. cum quanti- tur 17. de adm. instrat. tutor. leg. fundi patrem, 79. ff. de contrahend. emptio. Puteus decis. 369. alias 359. Molin. de ritu nuptiar. lib. 2. quaest. 6. sub n. 76. Barbof. de pensio. quaest. 1. n. 21. Latrea decis. 6. n. 14. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 6. n. 17. Decreta illa stricti juris sunt, & facultates in illis date non patiuntur excessum. Barthol. Alberic. & Cuman. in l. ficut, §. sed si permittit, ff. quibus modis pign. vel hypothec. Ruin. conf. 100. n. 6. & 7. Simoncell. de decret. lib. 1. tit. 1. inspec. 4. n. 93. Surd. conf. 220. n. 9. Dom. Leon tom. 2. decis. 169. n. 10. Fontanella decis. 263. n. 9. Quetada, & Pilo dissertat. 9. n. 27. Unde de casu ad casum, vel de re ad rem, aut de persona ad personam extendi non debent, sed ut suum debitum operentur effectum contineri debent in ipso casu, leg. in conventionalibus 52. ff. de verborum obligat. leg. non a iudice, §. si quis alio, ff. de iudicis, leg. §. pupillarum, §. si prator, ff. de rebus eorum, ibi: Et mea fuit opinio, cum qui aliquid fecit, quam quod a pratore decretum est, nihil egisset. Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 5. n. 10. Simoncell. ubi proximo, n. 92. Felician. de cons. tom. 2. lib. 2. cap. 3. n. 23. Dom. Leon de decis. 169. n. 9. Corbul. de jure emptio. cap. 14. ampliat. 5. per tot. Fontanell. decis. 263. n. 9. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 4. n. 12. & 13. & cap. 6. n. 35. & 36. Quetada, & Pilo, diss. dissertat. 9. n. 27. Ciriac. controvert. 219. n. 7. & 8. & controvert. 457. n. 12. Amiden. de styli datur. cap. 22. n. 18. Anton. Gobius consult. 72. n. 7. Et quod decretum non extendatur de casu ad casum, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 6. Aprilis 1613. inter Marchionem de Altorga, & Comitem de Aranda. Quod procedet etiam si ad extensionem concurreret major, aut equalis causa, ut cogita si decretum expeditum fuerit ad pradium minoris vendendum, virtute enim hujus decreti non poterit hypothecari pradium, nam tunc cui potest quod est plus, ut est vendit, licere debebat quod est minus, quod est obligare, ex regul. text. in l. non debet, ff. de regul. juris, l. nec in ea 22. ff. ad leg. juliam, de adulteris, l. in factis, ff. de liberis, & posthumis, cap. cui licet 53. de regul. juris in 6. Et major ratio reperitur, ut solum hypothecetur pradium, quam ut vendatur, tamen in hac materia decretorum strictissima, non poterit qui magis facere potest iuxta decretum, mi-

nus facere extra decretum, l. si pupillarum 7. §. si prator, ff. de rebus eorum, ibi: Si prator tutoribus permiserit vendere, illi obligaverint, vel contra, an valeat quod actum est, & mea fuit opinio, cum qui aliquid fecit, quam quod a pratore decretum est, nihil egisset. Simoncell. de decretis, lib. 1. tit. 1. inspec. 4. n. 92. & 93. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 5. n. 23. Dom. Leon de decis. 169. n. 9. Mantica, de tacit. & ambig. tom. 1. lib. 7. cap. 15. n. 5. quod est. 6. sub n. 76. Barbof. de pensio. quaest. 1. n. 21. Latrea decis. 6. n. 14. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 6. n. 17. Decreta illa stricti juris sunt, & facultates in illis date non patiuntur excessum. Barthol. Alberic. & Cuman. in l. ficut, §. sed si permittit, ff. quibus modis pign. vel hypothec. Ruin. conf. 100. n. 6. & 7. Simoncell. de decret. lib. 1. tit. 1. inspec. 4. n. 93. Surd. conf. 220. n. 9. Dom. Leon tom. 2. decis. 169. n. 10. Fontanella decis. 263. n. 9. Quetada, & Pilo dissertat. 9. n. 27. Unde de casu ad casum, vel de re ad rem, aut de persona ad personam extendi non debent, sed ut suum debitum operentur effectum contineri debent in ipso casu, leg. in conventionalibus 52. ff. de verborum obligat. leg. non a iudice, §. si quis alio, ff. de iudicis, leg. §. pupillarum, §. si prator, ff. de rebus eorum, ibi: Et mea fuit opinio, cum qui aliquid fecit, quam quod a pratore decretum est, nihil egisset. Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 5. n. 10. Simoncell. ubi proximo, n. 92. Felician. de cons. tom. 2. lib. 2. cap. 3. n. 23. Dom. Leon de decis. 169. n. 9. Corbul. de jure emptio. cap. 14. ampliat. 5. per tot. Fontanell. decis. 263. n. 9. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 4. n. 12. & 13. & cap. 6. n. 35. & 36. Quetada, & Pilo, diss. dissertat. 9. n. 27. Ciriac. controvert. 219. n. 7. & 8. & controvert. 457. n. 12. Amiden. de styli datur. cap. 22. n. 18. Anton. Gobius consult. 72. n. 7. Et quod decretum non extendatur de casu ad casum, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 6. Aprilis 1613. inter Marchionem de Altorga, & Comitem de Aranda. Quod procedet etiam si ad extensionem concurreret major, aut equalis causa, ut cogita si decretum expeditum fuerit ad pradium minoris vendendum, virtute enim hujus decreti non poterit hypothecari pradium, nam tunc cui potest quod est plus, ut est vendit, licere debebat quod est minus, quod est obligare, ex regul. text. in l. non debet, ff. de regul. juris, l. nec in ea 22. ff. ad leg. juliam, de adulteris, l. in factis, ff. de liberis, & posthumis, cap. cui licet 53. de regul. juris in 6. Et major ratio reperitur, ut solum hypothecetur pradium, quam ut vendatur, tamen in hac materia decretorum strictissima, non poterit qui magis facere potest iuxta decretum, mi-

num. ff. si quis cautionib. leg. aurelian. §. testam. ff. de lib. act. l. final. Cod. de non numerat. pecun. Solorzan. de iure indiarum. lib. 2. cap. 19. & cap. 26. n. 46. Catill. controuersar. lib. 5. cap. 89. n. 202. Latrea allegat. 73. n. 5. Cardinal. de Luca de benefici. discurs. 92. n. 8. & discurs. 139. num. 4. & de fact. discurs. 60. num. 11. & de testam. discurs. 56. num. 6. & de probament. discurs. 40. num. 5. Antuex de donation. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 7. n. 29. & 30. Amiden. de syl. datar. cap. 15. num. 40. cum sequentib. Et ex hac ratione, non ipse colligitur, quod decreta nunquam possint ledere tertio, quia per illa, nihil ponitur in esse, quantum ad iura tertii, neque iuri alterius detrahatur, Bald. in leg. 1. in princip. ff. constitut. princip. Barthol. Socin. conf. 164. part. 3. Rota apud Statil. Pachic. de salonor. insular. disc. 134. No. guetol. allegat. 7. num. 12, 13. & 14. Salgad. in librymb. part. 2. cap. 6. n. 35. cum sequent. & de reg. protel. part. 2. cap. 14. num. 19. & 39.

46 Quod operantur hae decreta non est defectus contractus, aut actus confirmati supietes, nam defectus omnes interuenientes in contracta, aut ad ea iure decretum, durant etiam post decretum. Bald. in cap. cons. 122. num. 32. col. 4. Sud. disc. 289. num. 8. & 9. & conf. 47. num. 19. Salgad. de reg. protel. part. 2. cap. 14. num. 19. & 20. Non enim supiet causam decretum, sed solum solemnitates, cap. non licet 12. quest. 2. Gratian. discipulat. 624. num. 16. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 19. n. 3205. fol. 796. Meli obsor. 121. num. 8. Solum quod operantur est, quod iuris praesumptio probatum extet, in actu, aut contracta interuenisse omnes solemnitates necessarias, & iustitiae, rite, recte, & valide celebratum fuisse contractum. Bald. in cap. 1. de iis qui suad. dare possunt. Simoncell. de decret. lib. 3. tit. 7. num. 44. cum sequent. Oaldus de reprobation. in integ. part. 1. quest. 37. n. 24. Gratian. discipulat. 555. num. 15. Rota disc. 121. num. 2. & 3. & de syl. 74. n. 8. part. 5. vicent. ff. stat. ubi sit. cap. 479. num. 1. Fenzon. ad stat. ubi sit. cap. 113. num. 3. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 19. sub num. 3254. fol. 801. Meli obsor. 121. num. 13. Bonaden. col. 16. num. 79. & 84. Knaplichild. de fideicommiss. cap. 11. num. 493. Guazin. de consuet. car. honor. quest. 20. num. 72. Hodier. ad Surd. disc. 278. num. 26. Straban. Junior res. solut. 166. tom. 2. num. 9. Croyech. disc. 154. num. 4. & disc. 71. num. 38. Uccolo de transacionib. quest. 2. num. 78. Trilayan disc. 24. num. 139. & 131. Et facit etiam decretum, quod praesumatur interuenisse iustam causam, & illius cognitionem ad illud clar-

gendum, Bald. conf. 376. num. 1. lib. 1. Merul. Bignatet. controuers. 74. n. 21. lib. 2. Bich. disc. 58. num. 10. Anton. Gobius consultat. 71. num. 20. Ratio est, quia semper praesumi debet, iudicem actum, aut contractum cum causae cognitione approbantem, & per attentionem illum (quod est in effectu decretum), ut considerat Oaldus de reprobation. in integ. part. 1. quest. 22. num. 69.) iuste, & legitime approbasse, & permissit contractum fieri, ex regulat. in l. Eleuennus, §. Cetera, ff. de iustho. lib. 2. Cod. de offi. iudicis, tradant Sperell. disc. 164. num. 32. Thomast. disc. 68. num. 62. Guazin. de consuet. quest. 20. n. 70. Bonaden. collectat. 16. num. 84. Francisc. de Argu. de consuet. lib. 2. quest. 15. n. 20. Uccolo de transacionib. quest. 68. num. 33. Pignatell. da statut. Ferrar. tom. 1. rubr. 91. num. 37. Anton. Gobius consultat. 71. num. 19.

Sed a quo iudice debeant decreta obtineri uideamus: & iudicem illum in cuius territorio bona contractus decretandi reperitur sita competentem esse, probatur ex text. in l. si praedium 16. Cod. de praed. & al. rubr. ubi: Sine decreto praesidis Provinciae, in qua situm est vendidit. Docent Hippolyt. Riminald. conf. 5. n. 207. lib. 1. Rebut. in prax. benef. tit. de deuotionib. sub n. 39. Titael. de retract. §. 36. gloss. 3. m. 22. Redoan de retract. non alienari. cap. 27. de auctor. prelat. in alienat. interpon. num. 40. cum sequent. Simoncell. de decretis lib. 1. tit. 1. num. 69. Gomez. varior. tom. 2. cap. 14. n. 17. Pereira de empt. & vendit. cap. 14. n. 13. 15. & 18. Molin. de iustit. & iure, tractat. 2. d. 1. sub. 224. num. 29. in fin. Mantie. de tact. & am. lib. 4. tit. 6. num. 23. & 24. Gratian. d. f. 555. num. 6. Barbol. ad text. in d. l. si praedium 16. Cod. de praed. & al. rubr. num. 3. Ripoll. varior. cap. 11. num. 386. Castejon in alphabet. verb. decretum, num. 6. Ratio est, quia iudex ratione rei sitae competens efficitur respectu negotii spectantis ad illam rem, l. ultim. Cod. ubi in rem actio, cap. ultim. de foro competentis, cap. 1. de privileg. in 6. Felician. de Oiva de foro Eccles. part. 3. cap. 23. num. 1. cum sequent. Etiam erit competens ad obtinendum decretum iudex ordinarius proprii domiciliu contrahentium, l. uenitio, l. Cod. 50 de praed. & al. rubr. minor. Barthol. in l. legitimos in princip. ff. de legitum. tutorib. Jaffon in leg. cunctos populos in 2. lectur. in fin. Cod. de summa Trinitate, Roland. conf. 123. num. 64. Callaenat. conf. 54. num. 4. & conf. 31. n. 38. Gomez. varior. tom. 2. cap. 14. num. 27. Lambertin. de iure patronat. lib. 1. part. 1. art. 8. q. 2. in princip. n. 3. Simoncell. ubi proximi. vers. secunda est opinio, Mantie. de tact. & am. lib. 4. tit. 6. num. 23. & 24. Barbol. in d. l. 1. Cod. de praed. & al. rubr. num. 2. Ripoll. d. cap.

cap. 11. n. 386. Sed non nulli tenent requiri simul decretum iudicis territorii, ubi res sita est, & iudicis domiciliu contrahentium, argum. text. in leg. iurisperito, §. cum oriundus, ff. de excusat. tutor. Simoncell. ubi proximi. vers. tertia sententia est, Mantie. ubi proximi, Guinet. de iustit. part. 3. cap. 16. num. 19. Gratian. discipulat. 555. num. 6. Barbol. ubi proximi.

52 Ad veram resolutionem distinguitur ad decretum obtinetur per illum voluntariae jurisdictionis, & nemine citato, aut per viam jurisdictionis contentiosa, & cum citatione alijcus. In primo casu recte obtinebitur decretum a iudice territorii rei sitae, vel a iudice territorii domiciliu contrahentium, siue ab alio iudice ordinario, qui neque ratione rei sitae, domiciliu, aut alia de causa competens sit, Simoncell. de decret. disc. lib. 1. tit. 1. n. 70. Quetada, & Pilo d. d. d. 1. tit. 1. n. sequentib. Ratio est, quia illa quae sunt jurisdictionis voluntariae, possunt exerceri extra territorium, leg. 2. ff. de offi. per. consul. & ibi communitur DD. leg. ultim. ubi Decius n. 6. ff. de iurisdic. omni. iudic. cap. nouit. de offi. delegat. ubi gloss. & communitur DD. Covarrub. varior. lib. 3. cap. 20. num. 8. Sanchez de matrimon. lib. 3. d. 1. 19. num. 8. Barbol. in leg. 1. artic. 1. n. 185. de iudicis, Garcia de benef. part. 5. cap. 8. n. 228. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 1. d. 1. 2. quest. 8. fol. 4. n. 118. & 119. Felician. de Oiva de foro Eccles. 3. part. quest. 10. n. 4. Et erga subditos alterius territorii eisdem Principis, Barthol. in leg. Modestin. 23. n. 3. ff. de donationib. Covarrub. disc. cap. 8. n. 14. Surd. conf. 3. num. 77. Barbol. ubi proximi. n. 181. & 183. Carleual. d. d. d. 1. d. 1. n. 118. Felician. de Oiva d. d. part. 3. quest. 10. n. 29. & 30. In secundo casu iudico non esse necessarium adire iudicem territorii rei sitae, & domiciliu, sed sufficere quod interponatur, vel a iudice proprio ratione domiciliu, vel ratione rei sitae, quia tunc ratione rei sitae, quam ratione domiciliu considerari debet iudex competens, ut coram eo suscipiatur iudicium, l. hanc alios 19. §. si qui tutel. & §. praeside, & §. illud tenendum est, l. & filii. communi sum 50. §. Sed & rescriptum est, ff. de iudic. lib. 1. sed et iur. iur. 52. §. ultim. ff. cod. l. actor, Cod. ubi in rem actio, cap. final. de foro competent. cum alius ad iud. a Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 1. d. 1. 2. quest. 1. n. 8. cum sequentib. & quest. 3. n. 143. cum sequentib. Felician. de Oiva de foro Eccles. part. 3. quest. 17. & quest. 24.

54 Si bona quae in contractu decretando continentur faciant in diuersis Regnis, ut in Valentia Regno, & Castellae, tunc erit interponendum decretum ab utroque iudice unius,

& alterius territorii, ut de prax. restatur, D. Crespi obseruat. 15. n. 302. non, ut ille cogit, quia solus iudex ubi bona sita sunt competens ad hac interponenda decreta, nam contrarium certum est, & remanet probatum, sed quia bona sunt ubi territorii diuersorum Principum, Monarcha noster inuicibilissimus, licet Rex Valentiae, & Castellae sit, habetur in representatione alius, uti Rux Valentiae, alius uti Castellae, & idem jus obseruandum est in interpositione decreti, quod esset obseruandum, si essent sub diuerso Principe, & in diuersis Regnis bona, D. Crespi d. d. obseruat. 15. num. 44. Jam enim communi DD. pacto admittitur extat, quod sub eodem Principe commorantes, si in diuersis diuisionibus mouentur, & diuisionis magistratibus gubernentur, prout gubernantur Valentini, & Castellani, respectu illius magistratibus, sub quo sunt, illius fori erunt, respectu vero alterius magistratus cui non substant proforemus haberi debent, & tanquam extranei tractandi sunt, silvan. conf. 75. num. 16. Decian. respos. 23. num. 37. lib. 1. Matcard. de interpret. statutor. con. lib. 6. num. 212. Anton. Gobius consult. 45. num. 20.

Ecclesiasticae personae, Ecclesiae, Monasteria, & exempta jurisdictione seculari, non debent obtinere decreta a suis iudicibus Ecclesiasticis indistincte in omnibus negotiis, sed inspicendum est, an decretum petatur ad alienanda bona immobilia, vel confirmandam transactionem, aut contractum in ius super rebus in nobilibus, aut earum fructibus, & hoc in casu cum iudicis ordinarii Ecclesiasticae jurisdictione careant in Regno respectu bonorum immobilium, & illorum fructuum, & in his subditum Ecclesiasticis, & exempti jurisdictioni iudicum secularium, ut validitatem habeat decretum obtineri debet per curiam iudicis secularis, aliter nullus momenti erit, & inefficax remanebit contractus, ut declaravit Senatus sententia per Saboya, die 10. Decembris 1674. inter Conuentum Diui Augustini nostrae Urbis, & Paulum Pereda Clericum: si ut diximus Ecclesiasticae iudicis jurisdictione caret, respectu immobilium, & eorum fructuum, & tota resister penes iudices seculares, for. 6. rubr. de iurisdiction. omnium iudicum, for. 6. & 15. rubr. de rebus non alienand. Bellug. in specul. princip. rubr. 14. §. venianus, n. 36. D. Mora in recopilat. foror. rubr. 24. num. 9. Caltrapol. tom. 2. trad. 12. d. 1. uniu. part. 9. num. 1. & 2. D. Matheu de rigim. cap. 2. §. 5. n. 44. D. Crespi obseruat. 54. num. 5. Adeo, quod etiam si conueniantur actione personalis pro restitutione faciant in diuersis Regnis, ut in Valentia Regno, & Castellae, tunc erit interponendum decretum ab utroque iudice unius,

perunt, ut declaratur ex titit in Senatu Regia interlocutione, diei 14. Januarii 1687. in favorem Fratris Josephi Felonari Presbyteri Ordinis Divi Francisci, & Syndici Conventus Urbis, & litis contentum, & contra Doctorem Joannem Baptistam Quiles Presbyterum, referente Nobili Senatore Don Carolo Colona R.C.D. & Archidiacono Setabensi. Indubitatum est, quod decreta super bonis immobilibus debent a iudicibus secularibus dari, & specialiter ab illis, in quorum territorio bona repeririunt sita, argum. text. in l. 1. §. 1. §. prædictum, Cod. de præditiis, & alius rebus. D. Matheu de regim. cap. 11. §. 6. num. 10. & 11. Et quod Monasterium ad censum operationem indiget decreto, non solum superioris sui regularis, sed etiam iudicis secularis, declaravit Senatus sententia per Cates, die 13. Martii 1651. inter Syndicum Conventus Divi Ousevii, & Vincentium Montañanos. Tutius tamen erit, quod multoties prædictatum vidit, & ego prædicavi, nempe, quod iis in casibus ad pleniorum securitatem iustitiam modi obtineantur decreta a iudicibus secularibus, qui eorum jurisdictionis hæc bona supposita sunt, argum. text. in d. l. 1. §. prædictum, Cod. de præditiis, & alius rebus, & etiam a iudicibus Ecclesiasticis, quia persone obtinent decreta supposita jurisdictioni illorum sunt, ex regul. text. in d. l. 1. §. 1. Cod. de præditiis, & alius rebus, &c. Si vero decreta defiderentur obtineri a laicis, vel Ecclesiasticis super rebus ad jurisdictionem Ecclesiasticam spectantibus privatè, ut si super re spirituali, aut annexa spirituali, ut puta super iure patronatus, tunc a iudice Ecclesiastico, & non ab alio debet obtineri decretum, cap. cura, 11. de iure patronat. Tiraquel. in l. unquam, verb. donatione largitus, num. 353. Flamin. de rescriptis. lib. 3. quest. 10. num. 7. & Gregor. XV. de rescriptis. 420. num. 7. Rota apud Fatimæ. in re extorib. de rescriptis. 337. num. 7. part. 2. Vivian. in prax. iuri patronat. part. 1. lib. 4. cap. 4. num. 2.

60 Quando Ecclesiasticis, aut Ecclesiasticæ persone, vel Monasteria, aut loca Ecclesiastica non habent in Regno Superiorum Ecclesiasticum, cui subdantur, nullatenus poterunt obtinere decreta ad alienationes, vel contractus faciendos, per curiam Ecclesiasticam iudicis, sed per Regium Senatuum, aut curiam Generalis Vices Generalis Gubernatoris, quia iustitiam faciunt subdantur Domino Regi, tanquam exemptorum iudici, for. 9. §. 16. rubr. de iurisdict. omnia iudicia. for. 8. rubr. de iurisdict. Doctore nostris Belluga in specul. princip. rubr. §. 1. §. 17. Dominus Matheu de regim. cap. 17. §. 1. num. 200. cum sequentibus. Domin. Crespi obstruat, 50. n.

in opere regular. moral. resolut. 62. Si fuerit Monasterium Episcopo subiectum, debet Episcopus ipse decretum interponere, cap. abbat. 41. 12. quest. 2. cap. in vntuionib. 40. 17. 4. Gonzal. Tellez ad text. in cap. 1. de iis, que sunt à Prælo sine consensu capituli. r. 8. Bordon. in oper. regular. part. 1. resolut. 27. n. 28. Si vero Episcopo subiectum non fuerit, sed exemptum à sua iurisdictione, debet decretum obtineri à superiore regulari, Gonzal. Tellez ubi proxime.

64 Prælati autem debent esse Provinciales, aut Generales, nam illis solum à Sede Apostolica concessum est, ut interponere possint decreta, & concedere facultates ad alienandum diversis Apostolicis rescriptis, ut à Leone X. Fernandus in cap. 2. quest. 24. num. 9. & in facror. immunit. lib. 2. cap. 12. num. 27. Antunez de donationib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 34. per tot. Quod procedit non solum quando Ecclesiasticis exempti, aut loca exempta decreta indigent ad alienationem bonorum immobilium, aut confirmationem contractus, aut transactionis factæ super actionibus perentibus, sed etiam si decretum obtineri cois iis (ut puta si dilpetetur super iure percipiendi oblationes, & elemofynas) subdantur curiæ Generalis Vices Generalis Gubernatoris Regni, & Regio Senatui, ut declaratum ex titit per dictam curiam Gubernationis, die 18. Aprilis 1663. inter Conventum Divi Philippi extra, & propè mania urbis constructam per Benavides, die 2. Septembris 1665. & alia, die 15. Maii 1665. & alia per Malcaro, die 19. Octobris eiusdem anni 1665.

Et si Ecclesiasticæ persone, aut loca, que decretum impetrare desiderant à iudice suo, superiorum habeant in Regno, & iste fuerit ordinarius Ecclesiasticus, debet interponere decretum ordinarius Ecclesiasticus, cui subdantur, cap. 2. de rebus Ecclesiasticis non alienandis. in 6. cap. quanto, cap. tua, de iis que sunt à Prælo sine consensu capituli, cap. Abbatis 14. 12. quest. 2. cap. in vntuionib. 40. 17. questio. 4. Reginald. in prax. fori pontifical. lib. 32. tractat. 2. num. 63. Covarrub. variar. lib. 2. cap. 17. num. 1. Barbof. ad text. in d. l. 1. cap. 2. num. 2. cum sequentibus, & in l. 1. Cod. de præditiis, & alius rebus, num. 2. Cañillo de usufruct. cap. 54. num. 22. Perreira de emptio. cap. 13. num. 16. Fontanella de pactis, clausul. 4. gloss. 13. part. 1. num. 6. Dominus Matheu de regim. cap. 11. §. 6. num. 11. Francisc. Bordon.

65 In contractibus desiderantibus decretum necessarium ad validitatem, qui preterdit contractum validum esse probare tenetur quod decretum adhibitum fuit; decretum enim interpositum in contractu est solemnitas extrinseca, Anton. Gomez variar. tom.

67 Et licet solemnitas intrinseca semper in contractu præsumatur, nisi contrarium probetur, l. sciendum, ubi communitur DD. ff. de verbor. obligat. l. 1. Cod. de contrahend. & comend. stipulat. l. iuris scriptum, §. quod fere, ff. de pactis, §. si scriptum instituit, de iustitibus stipulat. §. final. instituit, de fideiussuris. Solemnitas extrinseca non præsumitur nisi probetur, l. quæcumque, §. final. ff. de publiciana, l. final. Cod. de fideicommissis. Gomez ubi proxime. Cardinal. Thufc. lit. 3. conclus. 319. usus ad 333. Mantie. de tactis. §. amittit. lit. 1. tit. 14. num. 11. §. lib. 2. tit. 6. num. 19. Barbof. ad text. in cap. 4. de emptio. & venatione. Limita tamen doctriam à nobis traditam, si lapsi fuerint triginta anni à die contractus in quo decretum intervenire debuit, nam etiam si in contractu instrumentum, nulla commemoratio enunciativè, vel alius de decreto reperitur facta, præsumi debet intervenisse decretum, nisi contrarium fortiori præsumptione, vel alia probatione ostendatur. Ancharan. conf. 135. Arcin. conf. 35. col. penultim. Socin. conf. 15. lib. 1. Ripa respons. 213. sub num. 3. Conces conf. 109. in fin. lib. 3. Cravet. de antiquit. tempor. part. 3. in princip. Simoncell. de decretis, lib. 3. tit. 7. in specul. 3. num. 34. Mascard. de probat. omnib. consil. 1371. num. 92. Mantie. de rescriptis. 101. Seraphin. de rescriptis. 125. num. 3. Barbof. ad text. in cap. 4. de emptio. & vendit. num. 2. Castropol. tractat. 9. de iust. ante. de rebus Ecclesiasticis non alienand. p. 15. §. 2. num. 13. Pellizar. in manual. regular. tom. 1. tractat. 6. cap. 8. num. 114. Rota de rescriptis. 813. num. 1. par. 4. diceretur Beltramo. ad Gregor. XV. de rescriptis. 152. num. 4. Coccin. de rescriptis. 469. num. 6. Amiden. de stil. datar. cap. 15. §. 10. n. 9. Urceol. de vntuionib. quest. 24. num. 47. Quod majori cum ratione procedat si in instrumento contractus enunciatum fuerit decretum, quia solemnitas extrinseca probatur præsumptivè per cursum temporis triginta, vel quadraginta annorum cum enunciativa illius, Solgad. post labyrint. de rescriptis. 17. num. 10. Barat. de rescriptis. 45. sub num. 6. & de rescriptis. 120. sub n. 38. Cyriac. controversia 162. num. 24. Bonden. de iure controverso. collat. 39. num. 79. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 71. num. 1. Er quod hujus temporis cursus simul cum enunciativa solemnitatis probet præsumptivè interventionem solemnitatis, declaravit Senatus sententia per Sabova, die 24. Novembris. 1676. referente Doctissimo Magistro, & Senatore Donato Sanchez del Calleiter. R. C. D. & alia

per Ferrera, *de 11. Martii 1677*, inter Conventum de la Esperanza, & Baroniam de Sumacarcel. Idem erit dicendum si cum temporis supradicti cursu interveniat observantia contractus, nam praxium debet, & probatum presumptivè judicandum est, solemnitate extrinsecam intervenisse, ex regula illa, quod temporis cursus triginta annorum simul cum observantia contractus facit presumere, quod in contractu omnes solemnitates intervenenerint, Coccin. *decif. 469. num. 6.* Beltrami Gregor. *XV. decif. 152. num. 4.* Burat. *decif. 152. n. 6.* Rota *decif. 175. num. 13.* & *decif. 256. n. 1. & 2. par. 8. recentif. fin.* Orthobon. *decif. 220. num. 22.* Urceol. *de transact. quest. 24. num. 47.* Et ita invenitur à nostro Senatu decilum sententia iupradicta, *diei 11. Martii 1677*. Licet non sine fundamento potest defendi, quod si eum tempore concurrat possessio rei virtute contractus, cum scientia, & paciencia illius qui prajudicari potuit, aut enunciativa decreti cum die, mense, & anno in iplo contractus instrumento, sufficere decemni cursus, ut presumptivè probatur ex illentia decreti, *si fin. c. 10. de pect. haredit. l. qui in aliena, c. 1. si non advertit, cum ibi notatis, ff. de adquirent. haredit. Bald. in d. d. l. qui in aliena. §. 1. ubi Alexand. & Jaffon, Decius conf. 442. Gozadin. conf. 11. num. 12. & 13. Cravet. de antiquitat. tempor. par. 3. in princip. num. 1. & conf. 258. num. 13. & 14. Gomez d. d. tom. 2. cap. 11. num. 17. propi. fin. Simoncell. de d. cret. lib. 3. tit. 7. in p. 3. n. 34. in fin. Menoch. tom. 1. conf. 97. num. 31. Quia spatio, & cursu decem annorum praxium solemnitates extrinsecas, ut defendunt, Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 72. n. 1. cum sequentib. Burat. *decif. 46. num. 15.* Cyriac. *controversif. 380. num. 83.* Bondan. *colloq. 39. num. 78.**

70 En muchos Reynos, para interponer estos decretos, basta que el Juez extrajudicialmente se informe de tellos jurados, que le aseguren la necesidad, y utilidad del contrato, sin que se necesite de que se haga escritura a guna de todo esto, como lo enseñan, Alexand. *conf. 80. num. 10.* & 11. lib. 5. Puteus *decif. 34. lib. 1. Ruin. conf. 41. in fin. lib. 5.* Simoncell. *de decretis, lib. 1. tit. 1. num. 104.* Strayban *resoluit. 166. ex num. 1.* Gratian. *discept. 409. n. 30.* & 31. & *discept. 555. num. 12.* Sperel. *de*

discept. 164. tom. 1. num. 32. Metlin. Pignatel. *contur. 2. cap. 74. n. 21.* Quesad. & Pilo *disceptat. 9. num. 52.* Anton. Scapp. *de jure non script. lib. 4. cap. 11. num. 9.* Pero esto no está admitido en nuestro Reyno, ardes bien para obtener los decretos, segun la practica, ca inconcuamente observada, ponen las partes su libello, en donde naran el hecho, urgencia, y utilidad del contrato, y concluyen pidiendo, que se reciba sumaria informacion de tellos (si huviere necesidad) para la prueba de la utilidad, y demás circunstancias, que conftituido el concurrente lo que se narra fe interponga el decreto, y de facultad para hazer el contrato, o que se confirme el que fe hizo, y precediendo a la provision interlocutoria que al pie del libello deve hazer de su mano el Juez, se reciben los tellos con juramento, por via de sumaria informacion, y se continuan sus deposiciones en excoitos, haziendose procesos, segun la l. minoris, *Cod. de p. d. l. & alia rebus minor.* Menoch. *de recuperand. remedi. 15. n. 148.* Simoncell. *ubi proximo.* Gaigarnet. *de tutel. lib. 2. tit. 21. num. 8.* Gratian. *discept. 409. num. 30.* Barbot. *ad text. in d. d. l. minorum, num. 1. cum sequentib.*

Recebida esta informacion, recae como una tenencia en la qual declara el Juez, que por concurrir justa causa, y utilidad, dá facultad para que se haga el contrato, y interpone su decreto, o confirma el contrato hecho, pues nunca se puede considerar legitimo interpueto el decreto, sin que el Juez haga esta declaracion, Rota *decif. 409. num. 9. par. 4. tom. 2. & decif. 81. n. 3. & 4. par. 6.* Metlin. *decif. 535.* Bich. *decif. 120. n. 5. & 6.* Anton. Gobius *consultat. 71. num. 79.*

Y estas sentencias de los decretos, deve ser feribirlas el Juez, segun lo enseñan Lucas de Pena *in l. final. Cod. de vendend. rebus cicitat. col. 3.* Ganavert. *conf. 6. art. 2. num. 42.* Quesada, & Pilo *d. d. disceptat. 9. num. 52. in fin.* Anton. Gobius *consultat. 5. num. 31.*

Muchas vezes no se recibe sumaria informacion de tellos, a sino es que al pie del libello se haze la provision de, *visi ad huc provisione*. Y esto se haze, quando fe pide el decreto para confirmar, y aprobar deliberaciones de Oficios, Comunidades, ó Universidades, y en estos casos fe propone el libello en esta conformidad,

IHS. F. T. Syndich, y Procurador de tal oficio: Propofant com millor pot, diu, que pera el bon govern de el fobredit ofici, en lo dia T. dels corrents, parefaren a ferse diferents deliberacions per los mestres del dit ofici, en les quals determinaren, y estatuhiren que *aquí se ha de poner substancialme te lo que contienen las deliberaciones, que se pretenden decretar* legos pus latamencur

ment fe pot veure, per lo acte que sen ha rebut de dits capitols, y delliberacions per F. T. Notari en lo fobredit dia, del qual fa presentacio si & in quantum; è com pera major validitat dels fobredits capitols, y que tinguen fon degut effeete, y cumplida observancia, desitge lo dit ofici, que sien decretats per lo present Tribunal de V. S. y noy haja inconvenient pera que es decreten, per no encontrarlo ordenat en aquells ab furs, ó privilegis del present Regne, ni ab los bons costums, y publica utilitat, ans be son molt conformes a la raho natural, y se ajuntan a lo que tenen estatuhit furs, y privilegis.

Per tant, & aliàs omni meliori modo, &c. Requirit que los fobredits capitols, estatats, y deliberacions fetes per dit ofici, sien manades confirmat, floar, y aprobar pera major observancia, y validitat de aquelles, interposant en dits capitols, y estatats, y en cascu de aquells lo decret judicial del present Tribunal de V. S. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesús M. Die 24. Novembris 1687.

Visi ad huc provisione. F. T. Alffior.

Esto se podrá practicar quando los decretos, to se pueden obtener sumariamente, y fin citation de parte, pero si toca en el interes de el Sucesor en el vinculo, ó fideicomiso, la facultad, y decreto que se pide, no se deve despachar el decreto, sino es mandando que el inmediato Sucesor, ó parte sea citado, do, al qual fe le deve intimar el libello con que fe pide el decreto, y con su citacion, y oyendole, deve hazerfe la prueba de tellos, gors, y darle la sentencia, proponiendole para este caso el libello en esta forma.

EXCELENTISSIMO SENIOR.

F. T. Suplicant com millor pot, diu, que el quondam S. T. son pare, en son ultim y darrer testament rebut, y publicat per T. Notari en T. de T. mes de que fa presentacio si et in quantum inlittuit en herencia universal al Supplicant, ab padre, y condicio, que morint lens fills legitims, y naturals de herencia F. T. y los descendents inperpetuum, prohibiendoli la enagenacion dels bens recahents en dita herencia, y havent contractat matrimoni lo Supplicant ab F. T. li constitui ea dot 3000. lliv. y li prometie fer aumet en 1500. lliv. y confessa ab la apoca continuada al peu de les cartes matrimoniales, haver rebut lo dit dot, segons consta per les mateixes cartes rebudes per T. Notari en T. de T. mes, y any, de que fa presentacio si et in quantum per raho de lo qual, y haver vengut lo Supplicant a detektor fortuna, ab condempnacio feta per lo Justicia en les causes civils de la present Citat en T. de T. mes ha estat condemnat en haverli de restituir a la dita fa muller les dites 3000. lliv. per son dot, y les 1500. lliv. per lo aumet, segons consta per la fobredita condempnacio, de que fa presentacio si et in quantum, en excoxecio de la qual, se ha passat servatis de jure servandis a fer difencio en los bens lliures del Supplicant, y se ha declarat no tenirne alguns de athon poder acudir a satisfere lo sobre dit dot, y aumet, per lo qual esta en lo cas la dita fa muller de entrar a pagarfe de son dot, y aumet dels fobredits bens vinculats, re com lo que univacment recau en dit vincle es una heretat Alqueria ab ferse cañales de terra, situades en lo terme de T. Lloch, en la partida de T. que afronten, &c. Les quals quoad summum valeran 2400. lliv. y pera evitar gastos, y circubits, desitge lo Supplicant ferne transporcacio de aquelles, co vendida a F. T. que li ha ofert dar la fobredita cantitat per obs de pagar part del dot fobredit a la dita fa muller, lo que per raho del dit vincle, y prohibicio de enagenar no pot excoxecutorial, menys que donantfe especial facultat, y interventor decret judicial.

Per tant, & aliàs omni meliori modo, &c. Suplica es mane rebre una sumaria informacio de testimonis a si, y effeete de verificar, y probar com la fobredita casa Alqueria, y setie cañales de terra, no val mes cantitat que la de 2400. lliv. y aixi mateix les relaciones dels experts del present Tribu-

nal pera probar lo mateix, y tambe pera probar com lo Supplicat no te al tres bens que la dita heretat, y que es fill legítim, y natural del dit F. T. que la vincula, y constant per la informació, y relacions, vel alias de practicia, aut saltem de necessariis pariter suplica, se li mane donat facultat, pera que puixa fer venda per lo sobredit preu de 2400. llivr. de dita Casa, y terres a favor de dit F. T. y per obs de pagar part del sobredit dot, no obstant lo sobredit vincle, y prohibició de enagenar, manant interposar en lo delus dit lo decret judicial del present Tribunal, y que la present es mane evocar a dita Real Audiencia, y c. metre a hu dels Nobles, eo Magnificis DD.R.C. qui eam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c.

Jesus M. Die 26. Novembris 1687. F. V. Recipiantur informatio, & relationes supplicata, & intimatur.

Altissimus, &c.

F. T.

En la Real Audiencia se practica hazerle, y interponerle los decretos con una provi- sion Real que se acostumbra concebir en esta forma.

Et quia ex testium informatione, alisque in processu exhibitis infantia presentis supplicationis remanet comprobata, ideo & alias sua Excellentia F. V. in S.R.C. & ex illius deliberatione Providet, & declarat, quod fiant supplicata in presentis supplicatione eo modo quo supplicantur interponendo, ut interponit Regiam auctoritatem, atque Decretum.

En los Tribunales inferiores no se interponen los decretos en esta forma, sino es que se hazen como unas sentencias con sus motivos, que se concluyen, dando la facultad que se pide, y concediendo el decreto en esta forma.

XPS. Attès, y considerat, que ab la referida escriptura, posada per part, è à intancia de F. T. se diu, y representa, que el ofici de Sabaters de la present Ciutat, hauria fet T. deliberacions, y estatuts (aqui se ha de incertar todo lo que contenga la escriptura que se pido para el decreto, incertandola con los motivos, y circunstancias que se pide, y concluir el decreto en esta forma.) Attès etiam que les deliberacions sobreditas, fetes per lo sobredit ofici son utiles, y convenientes pera el bon govern de aquell, y que no se encontren ab los lurs, privilegis, y bons costums del present Regne, ni contra la publica utilitat poden en manera alguna considerarse, ans be se conformen ab la raho natural, & per consequens attentis supradictis haverse, è deures de provehir, y declarar ut infra. Idcirco, & alias justitia sic suadente Pronuncia, sententia, y declara deure fet confirmatas, lloats, y aprobats los sobreditos capitols com ab lo present los confirma, aproba, y lloa à prima linea, utique ad ultimam, interposant en aquells, y casu les lurs auctoritat, y decret judiciales. Quod Providet meliori modo, &c. Latta, &c.

Vt. F. T. Assessor.

CAPUT XII.

DE DECRETO AD ALIENANDA bona immobilia minorum.

SUMMARIUM.

- 1 Bona immobilia minorum, nequeunt alienari absque judici decreto.
2 Alienatio bonorum immobilium minoris absque decreto facta, nulla est.
3 Decretum interponi debet in venditione bonorum immobilium minoris.
4 Idem in datione in solutum.
5 Idem in permutatione, & transacione.
6 Amplius ad servitutum impositionem, & ad compromittendum.
7 Censui imponi non potest, super re immobili minoris absque decreto, quia census impositio alienatio est.
8 Censui avollationem non potest facere minor absque decreto, & quomodo hoc intelligatur.
9 Cambium non potest tutor sumere absque urgentia magna, & iudicis decreto.
10 Decree non intervenire debet ad renunciandum, vel repudiandum, quod ipso jure minori adquisitum extat, & ad locandum ad longum tempus.
11 Prælia minorum non hypothecantur absque decreto.
12 Decretum debet intervenire ad omnia per que decemtri potest ad alienationem bonorum immobilium minoris.
13 Donare est perdere, & donatio non cadit in administrationem.
14 Minor, vel curator, non potest donare, ad hoc cum decreto, ubi quod neque nuptialia monera.
15 Minor, aut curator cum decreto quibus in casibus possunt donare.
16 Censui in Regno nequeunt alienari à tutoribus absque decreto.
17 Censui annui in Regno bona sunt immobilia.
18 Debitoria cum responsione interesse, an sint bona immobilia in Regno.
19 Pensiones decusse census bona sunt mobilia in Regno, & tanquam pecunia habentur.

- 20 Censui, & debitoria cum responsione interesse equiparantur in Regno.
21 Actiones personales etiam continentes præstationes annuas triginta annis prescribuntur.
22 Debitoria cum responsione interesse triginta annis prescribuntur, & quo tempore prescribitur actio ad debitoris proprietatem potestam etiam, quod continet exactionem suam interesse.
23 Censualia centum prescribuntur annis.
24 Centenaria prescripitione equiparatur immemorabili, & idem potest, quod immemorabili.
25 Annualitates census prescribuntur triginta annis contra privatum, & contra Ecclesiam quadraginta annis, ubi quod tot sunt prescripitiones, quot anni.
26 Tertius possessor specialis obligationis census liberatur ab onere solvendi prescripitione, & casu temporis triginta, vel quadraginta annorum.
27 Obligatio, & promissio assignandi novam speciem triginta annis prescribitur.
28 Prescripitione non potest habere locum interveniente mala fide, & quid respectu heredis prescribere volenti, & necessitatis evadendum sit.
29 Prescripitione tempore hostilitatis, si finantibus, & pestis non currit, & quomodo hoc intelligatur.
30 Minor solus non potest.
31 Solemnitas in contractu requisita requiritur in distractu. Contrarium verius.
32 Solutio sortis census, ex parte illius cui fit, alienatio est.
33 Actio ad rem immobilem, nequit absque decreto cedi.
34 Minoribus, & curatoribus eorum non rectè solvitur absque decreto.
35 Censui proprietas potest leri in Regno, & tradi tutori, aut curatori absque decreto.
36 Censuum redemptiones, alienationes sunt necessariae, & possunt absque decreto fieri.
37 Tutoribus, & curatoribus in Regno rectè solvitur absque decreto.
38 Debitor census potest sortis pecuniam restituere ad libitum, sed nequit compelli, & quomodo valeat pactum delucenda proprietate census.
40 Censui luitio, non est alienatio, neque actio.

- aditionis cessio, sed resolutio obligatio.
- 41 Censu luitio potest fieri de jure patri, & legitimo administratori. In Regno fecus est, nam debet deponi proprietate reseruantis causa. 42.
- 43 Persona desolata nequeat absque decreto reseruari.
- 44 Censu in Regno solet specialiter imponi super aliis censibus, & an super debitoris cum responsione interesse possint imponi.
- 45 Excoicivè proceditur pro pensionibus censu contra debitorem censu spectatili ad instantiam creditoris censu hie.
- 46 Censu super quo alius censu specialiter impostus invenitur, nequit lui in Regno, nisi deposita pecunia sortis in Curia judicis competentis, aut de voluntate creditoris censu.
- 47 Censu consignato, & notificata consignatione, nequit lui in Regno, nisi deponendo pecuniam sortis, aut de voluntate consignatarii.
- 48 Quod intelligi modo consignatio, aut superimposito censu fuerit notificata debitoris censu, medio instrumenti publico. Et quid si interesse debitoris fuerit consignatio.
- 49 Censu cuius proprietate spectat ad unum, & usufructus ad alium, debet lui preparari, & non usufructuaria.
- 50 Decreta interponi debent in alienationibus factis honorum immobilium, durante minori etate.
- 51 Minor etas de jure durat usque ad 25. annuum; in Regno usque ad 20. annuum.
- 52 Minores viginti annorum habentes etatis censum, non possunt durante minore etate immobili alienare absque decreto.
- 53 Amplia, quod neque eis potest fieri luitio proprietatis censu.
- 54 Minores vigintiquaque annorum, & majores viginti non conjugati, non possunt absque nullitate contrahere in Regno absque firma, & concessa patri.
- 55 Si pater careat, nequeunt contrahere absque concessu duorum propinquorum, & suo quibus paria, & an consanguinei debeat esse proximiores.
- 56 Amplia, quod minores supradicti, neque quasi contrahere possunt absque dicta solemnitate, & hac de causa, neque
- 57 hereditatem adire valent.
- 57 Minor vigintiquaque annorum contraahens tanquam protractor alicuius, non tenetur observare solemnitates supradictas in contractu.
- 58 Minor in contractibus ratione matrimonii factis, non tenetur solemnitates istas interponere.
- 59 Minor vigintiquaque annorum, habens etatis censum, potest quolibet contractum facere sine interventa istius solemnitate.
- 60 Allegans contractum supradicti nullitatem, tenetur probare existentiam consanguinitatis tempore celebrati contractus in loco ubi fuit factus. 61. Declara quod debet probari consanguinitatem existentem fuisse majores vigintiquaque annorum, & habiles ad interveniendum in contractu.
- 62 Consanguinei debeat esse masculi, & non femine.
- 63 Non sufficit, quod sint affines, vel consanguinei per cognationem, & quare.
- 64 Minorum contractus absque solemnitate facti sunt nulli, etiam si abxvini cum iuramento, contractus tempore, non habere consanguinitatem.
- 65 Si in instrumento contractus dicitur minorem habuisse consanguineos, sed impeditos ad interveniendum, probata venant consanguinitatem existentia, sed non impedimentum, nisi decretum interpositum fuerit in contractu.
- 66 Minor in loco domicilii consanguineos habens, & transfugiens ad alium locum, ubi illos non habet ad contrahendum, nulliter contrahit.
- 67 Nullitas contractus resultans ex defectu decreti sanatur per transfugium quinquennium a die majoris etatis in contractu oneroso, in lucrativo per decennium.
- 68 Tempus supradictum non caret, nisi a die scientie nullitatis contractus.
- 69 Ratificatio nullitatis contractus non potest haberi, nisi habuerit scientia clara, legitima, & indubitata nullitatis contractus.
- 70 Alienationis nullitas ex defectu decreti intentatur a minore patre majore per restitutionem in integrum.
- 71 Nullitas ista debet intra quadriennium proponi.
- 72 Restitutio in integrum debet in Regno intentari, post majorem etatem intra biennium computandum a die notitie lesionis.

- 73 Nullitas decreti debet in Regno allegari intra biennium. 74. Limita, si lesio fuerit enormissima.
- 75 Nullitas contractus minoris vigintiquaque annorum, sine solemnitate contractus, an sanatur per transfugium temporis supradicti.
- 76 Decretum ad alienanda prædia minorum, non debet absque legitima causa dari, & que sint legitima causa.
- 77 Causa non sufficit, quod allegatur, sed debet probari.
- 78 Et alienum est causa sufficiens, si creditor urget, & quando sit causa si non urget. 79 Sed omni in casu non sufficit, quod allegatur as alienum, sed quod illius existentia probetur.
- 80 Decretum ad alienanda prædia non debet dari, nisi deficientibus mobilibus, aut fructibus, ex quibus nequeat solvi as alienum. 81. Neque pro parvo debito debet permitti, quod alienetur prædium magno valori, imo decerni, quod ex fructibus solvatur.
- 82 Prædia minorum debent juxta pretio vendi.
- 83 Pretium justum probatur, aut testium informatione, aut peritorem relationibus.
- 84 Immobilia, ut melius vendantur debent subastari, & sit subastatio, ut fructibus obvietur. 85.
- 86 Subastatio, non est essentialis, neque requiritur in his decretis, quando omnis valor rei vendenda juxta estimationem datur.
- 87 Prædicti obtinendi decreta ad alienanda prædia minorum, ubi libellus.
- 88 Reivindicatio competit minori factio majore pro recuperatione alienati prædii absque decreto.
- 89 Reivindicatio agens tenetur dominium probare, & non conjecturaliter, sed convalescenter.
- 90 Dominium diffisilimè probatur, propter quod reivindicatio raro intentari debet juxta consilium auctori datum.
- 91 Reivindicatio agens probare debet rem conveniunt possidere rem petitam, ubi non sufficit, si tempore sententia possideat.
- 92 Amplia, quod potest reivindicatio intentari, contra illum qui dolo desit possidere, cum pro possessore habeatur.
- 93 Reivindicatio intentata in hoc casu, erit facienda condemnatio ad verum rei valorem, juramento agentis liquidandum.
- 94 Reivindicatio intentatur non solum contra possessorem male fidei, sed etiam bone fidei.
- 95 Bone fidei possessor non condemnatur, nisi ad fructus rei vindicata perceptos post liti contestationem.
- 96 Bone fidei possessor, quoad fructus loci domini est, & ideo facit illos suos.
- 97 Male fidei possessor tenetur restituere fructus reivindicata perceptos, jam ante litem motam, quam post illam.
- 98 Fructus extantes petuntur reivindicatio, consumpti autem conditione sine causa.
- 99 Reivindicatio agens debet designare rem immobilem, saltem cum aliobus confusis, & mobilibus quomodocumque.
- 100 Dominium non potest ex pluribus causis adquiri, sed ex unica, & quomodo in libello reivindicacionis poterunt plures tituli cumulari ex quibus dicatur adquisitum dominium.
- 101 Prædicti, & libellus reivindicacionis actionis.
- 102 Minor factus major poterit publiciana actione agere pro recuperatione prædii absque decreto alienati, & cum competat publiciana.
- 103 Publiciana agens debet probare habuisse rei possessionem titulo habili ad transfugium dominium, & quid de possidente jure pignoris, commodati, vel simili titulo.
- 104 Publiciana non competit cui non habuit rei possessionem.
- 105 Publiciana, an vero domino detur.
- 106 Publiciana, non datur nisi contra possidentem, aut illum, qui dolo desit possidere.
- 107 Publiciana, non avocatur dominium, sed possessio cum fructibus, & non intentatur contra dominum.
- 108 Publiciana, non datur contra titulo possidentem, & quibus ex causis.
- 109 Prædicti, & libellus ad proponendam actionem publicianam.

Minores, & etiam tutores, & curatores, etiam iusta interveniente causa, non possunt devenire ad alienanda minorum prædia, nisi interveniat competentis judicis decretum, l. i. cum sequent. ff. de rebus eorum, l. lex que 22. C. de administrat. tutor. l. magis pato 5. §. Non pof.

passim 9. ff. de rebus eorum, l. 1. & tot. tit. C. de praeiis, & alius reb. For. 17. & 18. rubr. de testament. Thoro in compend. decisio. cap. 11. §. 6. n. 52. & 53. Acolta ff. de alienatio rei pupill. Vela tom. 2. differat. 58. n. 63. & 71. Dom. Mathieu de Regim. cap. 11. §. 6. n. 52. & 53. Acolta ff. de leg. crech. ter. regul. 1. amputat. 1. n. 5. Olea de est. ton. jur. tit. 2. quæst. 1. n. 1. cum segg. Thomat. decis. 67. n. 13. Baron. de off. d. minoris atat. atat. 2. n. 7. & eff. 3. Andeol. controverf. 3. n. 6. & contro. 136. n. 10. Leoncil. de privileg. paupertat. part. 2. Antouilli. de tempore legalis. lib. 2. cap. 65. n. 1. Ofiate de contradit. lib. 1. cap. 50. sect. 4. n. 62. & ton. 2. rad. 17. & sp. 50. sect. 4. n. 42. Knipfchil. de fideicommiss. cap. 3. n. 55. Antunez de donatib. tom. 1. lib. 1. cap. 19. n. 49. & 50. Bieh. de off. 662. n. 4. Urcelous de trasf. d. omib. quæst. 22. n. 1. cum segg. Cardinal. de Luca de credito, lib. 2. sub n. 12. Callejon in alphet. verb. Minor. n. 11. Rocco de officis, rubr. 12. §. 6. n. 22. Carpozovius in jurisprudent. forens. part. 2. confitut. 1. de fign. 28. Pechii de aqueductu. tom. 1. cap. 3. quæst. 7. n. 2. Antonius Gobius consult. 71. per tot. Trifitany decis. 24. n. 25. Et si defacto immobilia minorum bona abique defacto alienentur, lito jure remanet alienatio nulla, & contra-ctus infubfiftens, poteruntque ab ipfo mino- re vindicari alienata bona, perinde ac si non fuerit facta illorum alienatio. C. l. non est vobis 2. l. si minor 15. l. si pradium 16. C. de praeiis, & alius reb. Burat. decis. 557. n. 2. Duran. decis. 18. n. 27. Acolta de privileg. credit. regul. 2. ampliat. 1. n. 6. Specl. decis. 154. n. 55. & 56. Galeot. controverf. 40. n. 15. lib. 2. Baron. de officis, minoris etatis, atat. 3. n. 249. & 257. Stayban refutat. 30. n. 2. Ganaverto onf. 6. ex n. 1. Thomas de tutorib. & curatib. tit. 18. sub n. 11. Capicuis Latr. decis. 19. n. 15. Quefada, & Pilo d'ffertat. 9. n. 3. & 4. Rocco tom. 1. refponf. 3. n. 6. Ofiate de contradit. tom. 2. difput. 50. n. 47. Leoncil. de privileg. paupertat. 2. part. privileg. 258. n. 2. Urcelous de trasf. d. omib. quæst. 22. n. 3. Carpozovius in jurisprudent. forens. part. 2. confitut. 11. de fign. 28. n. 14. & part. 3. confitut. 23. de fign. 31. n. 10. Carolus Rota de privileg. mulier. cap. 3. fpecial. 2. n. 5. & 6. Moillaz de caufis p. tit. tom. 1. lib. 4. cap. 8. n. 54. Francicus de Angelis de confefionib. lib. 2. quæst. 13. n. 61. Trifitany decis. 24. num. 135. cum segg.

Unde ad bona immobilia minorum vendenda decretum intervenire debet, l. 1. l. est pradium 16. C. de praeiis, & alius reb.

Jurisprudentie.
 vus. Eodem modo ad infolutum illa danda; l. si minor 15. C. eodem ibi: Si minor utique-
 quinq; annis pradium rusticum, cum aliud
 debere, sine decreto infolutum detenti, donk-
 ntam à te difcedere non permittit Senatufcon-
 fultu auctoritat. Simoncel. de decretis, lib. 2.
 tit. 6. infp. 14. Galgancet. de tutel. lib. 2. tit.
 6. n. 5. & tit. 21. n. 30. Paritur ad per 5
 mutandum, vel transfigendum, l. non folum 4.
 C. de praeiis, & alius reb. ibi: Non folum
 per venditionem ruftra praeiis, vel fubfignata
 pupilli, vel adolefcentis alienare prohibetur,
 fed neque transfignationis ratione, neque permuta-
 tionis. Montan. de tutel. cap. 33. n. 259.
 Simoncel. de decretis, tit. 6. inf. 2. 8. n. 77.
 Cancer variat. part. 1. cap. 7. n. 115.
 Scife dicit. decis. 168. n. 2. Maltillo decis. 121.
 n. 33. Trentacinc. variat. lib. 2. tit. de mi-
 norib. refolut. 9. n. 14. Callejo controver-
 f. lib. 5. cap. 65. n. 59. Dom. Leon tom.
 2. decis. 169. n. 2. Barbofa ad text. in d. l. 1.
 Non folum 4. C. de praeiis, & alius reb. 4.
 n. 9. Thoro in compend. decisio. tom. 3. part.
 3. conf. Transfignatio facta inter tutorem, Valcon
 de trasf. d. omib. tit. 4. quæst. 1. n. 32. cum
 segg. Clicheu. in l. 4. n. 4. C. de trasf. d. omib.
 n. 9. Ofiate de contradit. tom. 2. difput. 50.
 sect. 5. n. 75. Narbona de etate anno. 1.
 quæst. 12. n. 2. Antunez de donat. tom. 1.
 part. 2. lib. 1. cap. 19. n. 18. Neque com-
 promittere, Simoncel. de decretis, dicit. tit. 6.
 infp. 8. n. 77. Dom. Leon dicit. decis. 169.
 n. 2. Scife dicit. decis. 168. Barbofa ad text.
 in d. l. 1. Non folum 4. n. 9. Et ad fervitum
 imponendam in re immobili opus erit de-
 creto, l. 3. §. finit modis, l. fed si precaria, §. ff.
 eus, cum segg. ff. de rebus eorum, Gutierrez
 de tutel. part. 2. cap. 2. n. 24. Trentacinc.
 dicit. refolut. 9. n. 8. Galgancet. de tutel. lib. 3.
 q. 43. n. 4.

Eodem modo non poterit fpecialiter 7
 imponi census fuper praeiis minoris abique
 decreto, Simoncel. de decretis, lib. 2. tit. 6.
 n. 33. Lara de vita hominis, cap. 21. n. 5.
 Montan. de tutel. dicit. cav. 33. n. 124. Census de
 cenf. part. 1. cap. 2. quæst. 1. art. 2. n. 3.
 Barbofa, ubi proxime, n. 10. Callejo con-
 troverf. lib. 4. cap. 61. à n. 29. usque ad
 43. Hermodilla in l. 4. tit. 5. part. 5. gloff. 2.
 n. 18. Narbona de etate. tom. 1. part. 2. lib. 1.
 n. 7. Antunez de donat. tom. 1. part. 2. cap.
 19. n. 19. Impositio enim, & oneratio
 census fuper re immobili, alienatio rei im-
 mobilis est, Cancer variat. part. 1. ca. 7. n.
 121. Fontanella de pactis nuptialib. claus. 8.
 n. 26. & decis. 205. n. 8. Merlin. post
 tradit. de pignori. decis. 97. Roxas decis. 261.
 Trifitany decis. 24. n. 161. Et quod census

impositio abique decreto fit nulla, declara-
 vit Senatus, fententia per Alreus, die 30. Ju-
 nii 1636. inter Syndicum Cleri Villæ de
 Sent. Mathæ, & Domnam Joannam Vivel
 de Agulta, & de Monforin. Quod procedet
 non folum fi census originaliter oneretur,
 verumetiam fi census jam creatus accollitur,
 nam cum accollatio census idem fit, ac origi-
 nalis creatio illius, Census de cenf. quæst.
 73. num. 16. & post tradit. decis. 547. licuti
 in originali creatione decretum intervenire
 debet, ita in accollatione, nam eadem folem-
 nitas intervenire debet in accollatione, quam
 in creatione, Trifitany decis. 24. n. 161. Sed
 non intelligas ita procedere poffe, quan-
 do minor, Ecclesia, aut univerfitas emittit, &
 ex pretio census format, aut in pretio acol-
 lationem facit, nam tunc abique decreto po-
 terit facere accollationem, & pro illius lec-
 titate obligare rem ipsam, dummodo omne
 fiat in fplomet acquisitionis actu, Gutierrez
 de tutel. part. 2. cap. 5. à num. 37. Gayto de
 credito, cap. 4. quæst. 7. à num. 245. Deibene
 de immunit. part. 2. cap. 17. num. 8. Olea de
 estione jurinum, tit. 2. quæst. 2. num. 14. Tri-
 fitany decis. 24. num. 161. Et non folum fi cen-
 sus creandus, aut accollandus fit, opus est de-
 creto, fed etiam fi neceffitate urgente indige-
 ret tutor pecuniis, & non inventiret, qui
 illas daret, nifi ad cambium, non poterit ad
 cambium fumere illas, nifi precedente judi-
 cii decreto, ut Senatus dixit Sententia per
 Cafes, die 11. Martii 1631. in favorem Chri-
 ftophori Soler, Curatoris filiorum Michaelis
 Paredes.

Locatio praeiorum minoris ad longum
 tempus non poterit abique decreto fieri, l. fed
 si brevia, §. final. ff. de rebus eorum, Molina
 de Hifpanar. primogen. lib. 1. quæst. 21. num. 1.
 Montan. de tutel. cap. 33. num. 396. Tren-
 tacin. dicit. refolut. 9. n. 39. Ad renunciandum,
 aut definire adquirendum immobilem
 rem, cuius dominium ad quietum minori fuit
 ipfo jure, neceffarium est decretum, l. magis
 pro, §. feniam, ff. de rebus eorum, Antonius
 Gomez variat. tom. 2. cap. 14. num. 14. Mon-
 tan. ubi proxime, num. 150. & num. 377. &
 381. Trentacinc. dicit. refolut. 9. num. 5. Bar-
 bofa in collecl. ad text. in dicit. l. 4. num. 16.
 Etiam ad hypothecandam rem immobilem
 minoris, decretum requiritur, l. §. si minor,
 ff. de rebus eorum, l. & si praes. 5. Cod. de praes.
 dicit. & alius reb. minorum, l. ff. pupillorum 7.
 §. si Praetor, ff. de rebus eorum, l. 1. ff. que res
 pignori obligari poffunt, l. lex qua 22. C. de ad-
 miniftrat. tutor. Simoncel. de decretis, lib. 2.
 tit. 6. infp. 1. num. 15. Negufanf. de pigno-
 rib. part. 2. membr. 3. num. 48. Perez de Lara
 de vita hominis, cap. 22. num. 58. Avendaño
 de cenf. cap. 79. num. 3. Gratian. difcept. 380.

Barbofa ad text. in dicit. l. & si praes.
 n. 5. & 6. Callejo controverf. lib. 4. cap. 61.
 num. 31. Gayto de credito, cap. 4. quæst. 7.
 num. 443. Merlin. de pignori. lib. 2. tit. 1.
 q. 39. n. 1. cum segg. Hermodilla in l. 4. gloff. 2.
 num. 23. tit. 5. part. 5. Narbona de etate,
 num. 25. quæst. 4. num. 2. Carpozovius in juris-
 prud. forens. part. 2. confitut. 23. de fign. 16.
 num. 8. Antunez de donatib. tom. 1. part. 2.
 lib. 1. cap. 19. num. 19. Et generaliter in
 quolibet contractu, diftractu, vel actu per
 quem deveniri poffit ad alienationem praes.
 minoris, & quod à dominio fuo exli-
 ter poffit, neceffarium erit decretum, dicit
 l. Non folum 4. C. de praeiis, & alius reb. ibi:
 Vel alio quo quomodo, ita transferre sine decreto,
 à dominio fuo poffit.

De donatione dubitant DD. an cum
 decreto iudicis fieri poffit de minoris bonis
 fed facili est refolutio, nam cum donatio
 non cadat in admiffiratione tutorum, vel
 curatorum, l. final. ff. de curatore furios. Bal-
 dus in l. 1. C. de fiducijs donationem, Gratian.
 difcept. forens. 232. num. 1. Narbona de etate,
 num. 25. quæst. 11. num. 5. Et nonquam poffit
 anno 25. quæst. 11. num. 5. Et nonquam poffit
 julia confiderari caufa ad donandum, cum
 donare fit perdere, l. contra juri, §. si filius,
 ff. de pactis, l. prohibere, §. plani, ff. quòd ori-
 aut clam, l. filius, ff. de donatib. Non po-
 terit minor, aut illius tutor, vel curator, ad-
 huc cum decreto, donare, leg. 1. in princ. ff.
 de tutel. & rationibus diffrabad. ubi gloff.
 leg. final. Scum autem, C. si major factus alle-
 nationem sine decreto rat. bah. l. ad utilitatem,
 ff. de adminiftrat. tutor. Ladtech. confil. 139.
 num. 2. Menoch. confil. 1153. num. 45. lib. 12.
 Elicobac de ratiocinijs, cap. 25. num. 65. Gra-
 tian. difcept. 233. num. 1. cum segg. Narbona
 de etate, num. 25. quæst. 11. num. 5. Nogueroi.
 allegat. 34. Matius lib. 1. refolut. 144. num. 3.
 Lara de vita hominis, cap. 32. num. 29. Her-
 modilla in leg. 1. tit. 4. part. 5. gloff. 5. num. 2.
 Gabriel Pereira deci. 28. num. 1. Knipfchil.
 de fideicommiss. cap. 3. num. 55. Thomat. de
 cif. 67. num. 21. & 22. Cavaller. decis. 49.
 Gomez variat. tom. 2. cap. 14. num. 14. Mon-
 tan. ubi proxime, num. 150. & num. 377. &
 381. Trentacinc. dicit. refolut. 9. num. 5. Bar-
 bofa in collecl. ad text. in dicit. l. 4. num. 16.
 Etiam ad hypothecandam rem immobilem
 minoris, decretum requiritur, l. §. si minor,
 ff. de rebus eorum, l. & si praes. 5. Cod. de praes.
 dicit. & alius reb. minorum, l. ff. pupillorum 7.
 §. si Praetor, ff. de rebus eorum, l. 1. ff. que res
 pignori obligari poffunt, l. lex qua 22. C. de ad-
 miniftrat. tutor. Simoncel. de decretis, lib. 2.
 tit. 6. infp. 1. num. 15. Negufanf. de pigno-
 rib. part. 2. membr. 3. num. 48. Perez de Lara
 de vita hominis, cap. 22. num. 58. Avendaño
 de cenf. cap. 79. num. 3. Gratian. difcept. 380.

Castelli. Sed quod minor, aut illius cura-
tor possint donare iudicis decreto interve-
niente, probatur ex text. in l. non solum, C. de
præditiis, & aliis reb. libi. Sed neque transactio-
ratione, neque presentatione, & nullo magis
donatione, vel alio quocumque modo, & trans-
fere, sine decreto à domino suo possunt. Docent, &
defendunt Trentacine. varior. dicit. lib. 2. tit.
de minorib. refolut. 9. nam. 14. Ant. Gomez
variar. tom. 2. cap. 14. nam. 18. Hieronym.
Lutent. de off. 139. num. 3. Tepat. tom. 3.
variar. cap. 18. circa finem, Surd. consil. 114.
num. 11. lib. 1. Bardell. consil. 17. Barbosa ad
text. in dicit. l. q. nam. 7. Citac. controverf. 311.
à num. 71. Quidam, & Pilo differat. 9. num.
72. Heronotia in l. 1. tit. 4. part. 5. gloss. 5.
num. 17. Antunez de donat. tom. 1. part. 1.
prælat. 2. num. 56. & 57. Francicus de Ang.
de confession. lib. 2. num. 9. & 10. Quod meo
videri, debet admitti, si iusta interveiaut
donandi causa, poterit enim iusta, & legitima
reperiri causa ad donandum, ut in Ecclesiæ
donatur, vel alteri pro loco, vel in Ecclesiæ
catholicæ, & non ex ostentatione, nam in
hoc casu donare non est peccatum, quia cen-
tuplum accipitur, Oddus de restitu. in ege-
quæst. 58. num. 9. Narbona de exte. anno 25.
quæst. 11. nam. 20. Andreol. controverf. 400.
num. 11. Carolus Antonius de Luca in ani-
madvers. solum ad Gratian. cap. 233. num. 2.
16 Centus, & annui redditus minorum, non
poterunt alienari in Regno à tutoribus, vel
curatoribus absque iudicis decreto, ex do-
ctrina Surd. de off. 204. num. 4. Montan. de
tutel. cap. 33. num. 123. Roderic. de annui
redditi. quæst. 114. num. 2. Mendez de Castre.
de annui, in princip. num. 36. Barbosa ad
text. in dicit. l. q. Col. de præditiis, & aliis rebus,
num. 11. Centus de consil. part. 1. ca. 3. q. 1.
art. 2. num. 16. Castil. controverf. 104.
art. 61. num. 34. & 39. Heronotia in l. 13.
tit. 5. part. 5. gloss. 1. nam. 60. & in l. 4. gloss.
2. tit. 5. part. 5. num. 20. Olea de restitu-
jurium, tit. 2. quæst. 1. num. 32. Antoni. de
tempore legal. lib. 4. cap. 26. num. 3. Peutin-
get de off. 290. num. 3. & de off. 337. num. 4.
Et quod centus sequant à tutoribus, vel cu-
ratoribus alienari absque decreto, declaravit
Senatus, sententia per Alreus, die 10. Junii
1656. inter Yolantem Chacon, & Josephum
Gonzalez. Ratio est, quia eius de jure con-
troversatur, an iniuriam centus inter im-
mobilia bona committeretur, vel inter mo-
bilia, aut certum speciem bonorum consti-
tuant, ut potest videri apud Castilio de usu-
fruct. ca. 41. & de rebus, cap. 40. & num. 2.
nam. 2. & de studi. prælat. 2. à num. 20. Val-
lenzuca conf. 53. num. 26. Bellon. de tit.
que sunt incontinenti, lib. 2. cap. 100. per tot.

Hodien. ad Surd. de off. 204. Noguero. alle-
gat. 12. à num. 92. & allegat. 13. num. 34.
Cutcl. de donat. contemplant. matrimoniu.
tract. 2. diffus. 1. special. 1. à n. 20. Pare-
ja de usufruct. edit. tom. 1. tit. 5. refolut. 9. n.
89. Centus de consil. quæst. 30. Citac. l. b. 1.
controverf. 74. à num. 13. Vela differat. 28.
29. Toulant. quæst. civil. cap. 52. n. 26. In
notro Regno habentur inter mobilia computentur,
For. 10. rior. de error. sigillat. Domin.
Leon num. 1. de off. 26. n. 4. Domin. Crepti
observat. 36. n. 1. Et quod centus sint bona
immobilia in Regno, acclaravit Senatus sen-
tentia per Daza, die 4. Januarii 1612. inter
Josephum Albert, & Franciscum Romà; &
Don Didacum Vich, & sequentorem de
Vilamant. & alia per eundem, die 5. De-
cembris 1636. inter Franciscum Dominicum
Alcozer, & Marcum Antonium Alcozer, Et
idem iudicium exiit in supradicta senten-
tia, die 10. Junii 1636. Et in puncto juris
venior est opinio teneantibus hos annos red-
ditus inter mobilia communerandis esse
Clement. 1. §. omnes annui redditus, de ver-
bor. sigillat. ubi Barbosa, Deibene de im-
mun. cap. 17. sect. 1. audit. 2. num. 1. Auto-
metin. de figuror. lib. 2. quæst. 26. num. 3.
Peutin. de off. 209. num. 10. Rota coram
Zarat. apud Arguel. de off. 42. n. 15. Fran-
cisc. de Angel. de confession. lib. 3. quæst. 2.
num. 31. Motta de causis pitis, tom. 1. lib. 2.
cap. 9. num. 16. Et licet impermissa reperit-
ur alienatio bonorum immobilium minoris
absque decreto, ita impermissa erit alienatio
centum non alia ratione, nisi quia immobili-
bona sunt, ut explicavit Senatus in supra-
dicta sententia, die 10. Junii 1636.
De debitorum cum repositione inte-
resse, que ex prædiorum pretio solent forma-
ri in Regno dubitari poterat, an à tutoribus
absque decreto alienari possint, & dubii re-
solutio ex illa questione pendet, an huius-
modi debitoria sint bona immobilia in Reg-
no, nam si immobilia fuerint, intrabit regula
non alienandi illa absque decreto. Videtur
enim debitoria bona esse immobilia, quia
immobilia reputantur ea, ex quibus fructus
percipiuntur, Carocius de off. 103. num. 16.
Martin. lib. 1. rior. cap. 5. Et quod debito-
ria formata ex pretio rei immobilis, esse lan-
tibus bona immobilia in Regno, declaravit
Senatus, sententia per Daza, die 4. Januarii
1612. inter Josephum Albert, & Franciscum
Romà. Et idem videtur decisum, alia per
Ferreris die 21. Junii 1672. in favore Joa-
nis Miquel, Civis, & contra Antonium Leo,
Presbyterum. Pro quibus facit, quod iura, &
actio

actiones, debitorumque nomina immobilia
sunt, & inter res immobiles commeneran-
tur, argument. text. in leg. ait, prætor, §. 1. ff.
de jure deliberand. cap. 3. verb. lura, de rebus
Eccles. non alienand. leg. ultim. C. de longi tem-
por. prescript. gloss. in leg. final. Cod. in quibus
causis, Duard. de consil. §. 1. quæst. 32. n. 1.
Contrarium tamen probatur ex eo, quod
debitoria nihil aliud sunt, quam iura, &
actiones creditorum competentes ad exigen-
dum pretium rei immobilis, & illius interese,
& actiones, & iura bona sunt mobilia, &
inter mobilia computantur, l. unie. Cod. de rei
uxoris actio. leg. 2. §. sed ubi, verb. Immobiles,
C. quibus, & quibus quarta pars, lib. 10. l. po-
tenti pupillis 18. ff. de authorit. & consens. tu-
tor. gloss. in l. inveniendum, ff. de verbor. sigillat.
est. Causa Philippic. tom. 1. part. 2. §. 15. n.
15. Tiraquell. de retrad. §. 1. gloss. 7. n. 7.
Trentacine. variar. lib. 3. tit. de donat. lib.
refolut. 3. n. 14. Tondut. refolut. civil. cap.
33. n. 8. Et pro hac sententia iudicavit
Senatus sententia per Daza, die 6. Februarii
1645. in favore Domini Archiepiscopi
Valentini, & contra Alotam Roig; & opinio
illa mihi magis placet, quam prima, nisi in
mea sententia aliud tenendum censum, nam
si iura, & actiones, ad bona mobilia fuerint,
pro mobilibus habenda sunt, & si ad immobi-
lia pro immobilibus, Trentacine. de off. tit. de
donat. lib. 3. n. 14. Capella Tolosan. de
de off. 316. Citac. controverf. 229. à n. 3. Giurb.
de feud. prælat. 2. à n. 16. & ad consuet. Me-
fan. 1. part. cap. 12. gloss. 5. n. 7. Narbon. in
annul. juris, anno 25. 25. Galcot. lib. 2. con-
troverf. 13. à n. 19. Olea de consil. tom. 1. tit. 2.
quæst. 1. n. 28. Si vero iura, & actiones, ne-
que fuerint ad mobilia, vel ad immobilia,
prout fuerint iura, & actiones orientes ex debi-
torio, nam nihil aliud sunt, quam actiones
personales, que diriguntur contra debitorem,
iudicio, quod neque appellacione mobilitatem,
nec immobilitatem venient, sed tertium bono-
rum speciem constituent, iquam tuberoni, §.
& quæst. 112. Donell. lib. 20. commentar. cap.
R. lib. F. Pinell. in rebus, C. de bonis materanti. 1.
part. à n. 24. Centus de consil. tom. 2. de off. 5. n.
14. Fontanell. de p. 7. nuptial. claus. 7. gloss. 2.
part. 1. à n. 15. Vela tom. 2. differat. 29. n. 18.
Heronotia in l. 55. gloss. 2. n. 14. tit. 5. part. 5.
Gavet de credit. cap. 4. quæst. 7. à n. 341.
Fabro de errorib. pragmat. decal. 5. error 10.
A. colla de pri. leg. credit. regul. 3. in præfat. à
n. 60. & 62. Olea de consil. tom. 2. de off. 5. n.
24. & 27. Et hæc tertia species potius veniet
mobilitatem appellacione, quam immobilium,

cum nomina debitorum inter mobilia com-
putari iudicatum extet à Senatu, sententia per
Alreus, die 9. Septembris 1615. inter Dem-
nam Antonium Loris, & Domnam Ange-
lam Vaquero. Pensiones autem decursæ cen-
sus non sunt bona immobilia, sed mobilia
sunt, & pro mobilibus habentur, Tiraquell.
de retrad. §. 1. gloss. 6. n. 10. Gratian. de sep-
tibus, §. 1. n. 22. Centus de consil. q. 30. n. 25.
Rota recentissimar. part. 9. tom. 2. de off. 580.
n. 15. Rojas de off. 311. n. 9. & 10. Francie. de
Angelis de consil. lib. 3. q. 2. n. 35. D.
Crepti observat. 36. n. 10. Et quod pensiones
decursæ non sint bona immobilia, ino quod
pro pecunia habeantur, iudicavit Senatus
sententia per Alreus, die 5. Decembris 1636.
inter Franciscum Dominicum Alcozer, &
contra Marcum Antonium Alcozer.
Ex traditis colliges quatuor reperitur
differentia inter centum, & debitorium cum
repositione interesse, nam etli equiparentur
quoad privilegia, ut habetur in Foro 59. ra-
bric. de jure emphyteut. Dom. Leon tom. 1. de
est. 48. n. 1. cum seqq. Notabiliter differunt
inter se in multis, ut vidit prout etiam in illis, quod
debitoria cum repositione interesse, quia
nihil aliud sunt, quam actiones personales,
quæ triginta annorum cursu, tam de jure,
quam de foro prescribuntur, l. sicut, Cod. de
prescription. 30. vel 40. annor. cap. 1. & 5. de
prescriptionib. For. 12. rnor. de prescriptioib.
Dom. Matheu de Regim. cap. 13. §. 1. n. 66.
Gonzalez Tellez ad text. in cap. viginti, de
prescriptionib. n. 9. Etiam si annuus contineat
presentationes, non solum pro primo
anno, sed pro omnibus, & adhuc pro sorte
principalis, l. eos, C. de iuris, l. plures apobis,
C. de fide instrumentor. cap. olim de consil. 5, &
à contrario sensu, leg. usufructus alienari annis,
ff. quibus mod. usufruct. amittatur, gloss. in leg.
cum usufructu, §. final. Cod. de prescription. 30.
vel 40. annor. Abbas in cap. auditis, de pres-
criptionib. n. 9. Etiam si annuus contineat
prescriptionib. Azo, Guillem. de Cuneo, Specu-
lator, Oldrad. & alii addidit, à Boer. de
est. 336. n. 3. Bilbus de prescriptioib. 4.
part. 4. princip. quæst. 4. Coller. in præz.
verb. usufructus, n. 107. Aulsted ad Capell.
Tolosan. de off. 343. Surd. conf. 302. n. 8.
lib. 3. Decan. conf. 2. n. 39. cum seqq. lib. 1.
Felician. de consil. lib. 4. cap. unico, n. 14.
verb. Nihilominus, Magon. de off. 95. n. 2. Va-
lasc. consulat. 49. n. 4. & 6. Cevall. q. 597.
Parladot. rerum quotid. lib. 1. cap. 1. §. 12. n. 5.
Gavet de credit. cap. 4. quæst. 7. à n. 341.
n. 45. Cancer variar. tom. 2. cap. 15. de
prescriptionibus, n. 18. & lib. 3. cap. 20.
de leg. num. 59. Gutierrez prædicator. lib.
1. quæst. 90. Salazar de usu, & consuetud.
cap. 11. n. 52. Castro de lege penal. tit. 5.
cap.

cap. 10. fol. 188. Roderic. de annis redditib. lib. 2. quæst. 9. n. 64. cum seqq. & lib. 1. quæst. 17. n. 101. 102. Census de censib. part. 3. cap. 1. q. 8. artic. 2. n. 8. cum seqq. Merlin. controverfiar. centur. 1. cap. 44. per tot. Fernolin. ad text. in cap. de quarta, de præscriptioib. quæst. 3. per tot. Præscribi debent spatia triginta annorum, nam etiam antiquius in Senatu fuerit decium, sententia publica per Dominguez, die 9. Junii 1565. inter Abbatem de Valdigna, & Antonium Vich. Debitoria cum responsione interesse non præscribi, nisi curticulo centum annorum, jam autem hoc intelligitur, & communiter judicatur, debitoria cum responsione interesse præscribi triginta annorum spatium, ut declarat Senatus, sententia per Alreus, die 6. Februarii 1644. in favorem Ursule Bernat, & de Berthameti, & contra Antonium Galmes Agricolam; & alia per Saboya, die 14. Decembris 1679. in favorem Mathie Comptei, Notarii, & contra Bernardum Calduch, Militem Villæ de Chert. Eadem præscriptio triginta annorum, habet locum ad excludendam creditorem proprietatem debitoris petentem, si à die quo proprietatem petuit tempus illud, etiam si interesse fuerit interm exactam: ut dicit Senatus, sententia per Ferrera, die 14. Januarii 1682. in favorem Martini Sanchi, Subsyndici nostræ Urbis, & contra Vincentium Marcum Salvâ.

23 Censui autem proprietatem non præscribitur in Regno tempore ordinario triginta annorum, sed requiritur centum annorum tempus, ut de Cithalonia, docet Tristany deoff. 23. n. 3. Et à Senatu nostro pluries decium extat, ut sententia per Alreus, die 5. Decembris 1615. inter Francicum Artes de Calatayud, & Petrum Casanovâ; & alia per eundem, die 23. Decembris 1625. inter Villam de Vinaroz, & Onuphium Jordâ; & alia per Alreus, die 12. Decembris 1644. inter Don Franciscum Ladrô, & Don Petrum Dail; & idem invenitur decium in supradicta sententia, die 6. Februarii 1644. Ratio hujus præscriptionis est, quod licet census juxta veterem sententiam præscribantur de jure triginta annorum spatium, vel quadraginta, Fontanella de pactis, clausul. 4. gloss. 18. part. 5. à n. 15. Peregrin. consil. 81. n. 10. volum. 2. Bilinga in specul. Princip. rubric. 41. de materia censuum, n. 193. & 194. ubi Borel. iter. T. Felician. de censib. lib. 4. cap. ult. num. 14. Veia dissertat. 34. à n. 80. In nostro Regno, nequit habere locum hac ordinaria præscriptio, quia censuaria habet naturam emphyteuticæ census, & hujusmodi præscriptio.

nes impræscriptibiles sunt, nisi centum annorum tempore, ut ex Guido Pap. docet num. 35. Anton. Faber. in suo Cod. lib. 7. tit. 13. definit. 19. Rosentall de fœcis, cap. 9. conclus. 97. num. 2. & 4. Antonius Gôbius consulat. 158. num. 16. Præscriptur, & immemorialis equiparantur, & idem quod illa potest, poterit etiam centenaria; unde si impræscriptio præscripserit immemorialis præscriptibilia jura, & etiam centenaria poterit, Thefaur. dicit. lib. 2. quæst. 27. Fontanella de off. 442. n. 20. & de off. 227. n. 19.

25 Annualitates, & pensiones census rectè præscribi possunt, etiam si census, & illius obligatio principalis præscripta non sit, nam cum quotannis nova pensio debeatur, & detur actio nova ad illam petendam, ut Senatus declaravit sententia per Daza, die 6. Junii 1629. inter Josephum Vico, & Elionoram Callejo, actio qualibet ex illis, quæ mere personalis est, poterit contra privatum præscribi spatium triginta annorum, & quadraginta contra Ecclesiam, ex regul. text. in Authent. quas actiones, Cod. de sacrosanc. E. de off. cap. 2. cap. de quarta, de præscriptioib. cap. 2. de præscript. in 6. leg. illud, Cod. de præscript. 30. vel 40. annor. Latrea allegat. 68. Solozan. de jure Indiar. tom. 1. lib. 3. cap. 3. Fernolinus ad text. in dicit. cap. de quarta, de præscriptioib. num. 1. cum sequentibus. Ita Senatus judicavit in supradicta sententia, die 6. Junii 1629. Ex quibus probatur legitimam esse praxim in nostris Curis, lypis, & tonloribus nonignotam, petendi vigintinovem pensiones census in præceptis executivis, nam etiam Fontanella de pactis, clausula 4. gloss. 10. part. 5. num. 15. Tristany de off. 24. num. 112. referant decium à suo Senatu, & adhuc defendant, quod non solum Ecclesia, sed quilibet privatus potest petere triginta novem pensiones decursus census, in nostra praxi Ecclesia triginta novem annualitates census petere poterit, privatus vero solum viginti novem pensiones, Dom. Matheu de Regim. cap. 13. §. 1. n. 79. & decium extat in supradicta Regia sententia.

26 Illa que diximus de præscriptione centenaria census intellige, quando præscriptio intenditur allegari contra debitorem census, & illius successores, aliter erit si præscriptio allegetur à tertio possessore prædicti specialiter subjugati censui, qui executionem convenitur, ut tertius detinens rem specialiter hypothecatam pro censu, & illius redditu, nam ut in hoc casu creditor census excludatur, non est opus centenaria præscriptio.

criptione, sed sufficit quadraginta annorum præscriptio, ut judicavit Senatus, sententia publica per Mafcaro, die 10. Decembris 1663. in favorem Collegii Divi Pauli nostræ Urbis, & contra Michaellem de Fuentes, Notarium, Syndicum Conventus Puritatis, patrocinante carissimo Magistro meo, & mihi semper venerando lidoto Segura, Presbytero, Alma Sedis Præposito, & Muri veteris Archidiacono, literis, & ingenio nemini secundo. Possessor enim rei specialiter subjugatæ, nulla alia actione convenitur, quam reali, & hac est hypothecaria, que de jure, tam respectu generalis, quam specialis hypothecæ tempore quadraginta annorum præscribitur, l. cum notissimi, §. quamobrem, C. de præscriptione 30. vel 40. annor. l. onnet, ubi Gloss. & Callrenf. n. 2. C. cod. l. 1. §. 1. C. ut annal. præscript. Barbol. in dicit. l. cum notissimi, in princip. n. 31. & 33. Merlin. de pignori. lib. 5. quæst. 22. n. 15. Cancr variat. lib. 1. cap. 15. n. 2. Roderic. de annis redditib. lib. 2. quæst. 19. n. 65. Censui de censib. quæst. 98. n. 46. Andreol. controverfiar. lib. 1. cap. 15. n. 4. Carol. Anton. de Luca in praxi, cap. 26. n. 15. Theodor. Hoping. consil. 2. in 4. cas. resolut. fol. 147. Urceol. de transactioib. quæst. 79. n. 1. Et adhuc judico, quod hoc in calu contra privatum, sufficit præscriptio triginta annorum, quia in necessitate præscriptio quadraginta annorum, sed sufficit, triginta annorum cursus, sive hypotheca fuerit generalis, sive specialis, ibi: Si donec aquell acrehedor que les demana, è diu que à ell son obligades, generalment, è especialment, no haura callar per spray de trenta anys. Domin. Leon de off. 61. n. 2. Et reperitur à Senatu decium, sententia per Daza, die 5. Novembris 1639. inter Don Hyacinthum Corrella, & Josephum Llopis. Eodem modo promissio, & obligatio illa, que solet fieri, & continuari in Regno post instrumentum census, de assignando novam specialem obligatorem censui intra quatuor, vel plures annos, quia nihil aliud facit, quam actionem personalem parere favore creditoris census, præscribi poterit actio ex illa resultans intra triginta annos computandos à die, quo potuit compelli debitor ad faciendam assignationem specialis obligationis novæ, ut in Curia Gerentis Vices Generalis Gubernatoris, vixi decium, sententia publica per illius Scribam, die 17. Decembris 1682. in favorem Gualdæ del Villar, & contra Mariam Moret, & de Mari. Et in Senatu decium extat, sententia per Saboya, die 14. Decembris 1679. in favorem Mathie Comp-

te, Notarii, & contra Bernardum Calduch.

Solum liber advertere, quod ut intret præscriptio in casibus supra traditis requiritur bona fides in præscriptore, nam qui malam fidem habet, & scit debitorem esse, præscribere non potest, l. Callus 27. l. ff. pro 32. l. non solum 32. ff. de usufructu. Authent. male fida, C. de usufructu. cap. ultim. de præscriptioib. Faber lib. 7. conjecturar. cap. 10. in fin. Tapia tom. 2. Catena moral. lib. 5. cap. 23. artic. 5. & 6. Bayo in praxi, 2. part. cap. 1. Ferrenti. ad Burat. de off. 8. Theodor. Hoping. consil. 2. in resolut. ration. dubitan. fol. 181. col. 2. Urceol. de transactioib. quæst. 79. n. 3. Et quod habens malam fidem præscribere non possit, declarat Senatus, sententia per Daza, die 26. Januarii 1635. inter Antonium Tena, & Francicum Simancas; & alia per eundem, die 4. Julii 1635. Confirmata alia per eundem, die 24. Martii 1636. Quod procedit non solum respectu illius, qui malam fidem habuit, sed etiam illius hæredis, nam non poterit præscriptio inchoari à primo hærede instituto, respectu debiti testatoris, ut Senatus dixit, sententia per Calos, die 1. Decembris 1632. inter Angelam Garcia, & de Mestre, & Christophorum, & Matthiam Alarcò; & alia per Saboya, die 18. Martii 1671. in favorem Fratris Josephi Golan, Presbyteri, certis nominibus, & contra Hieronymum Casanova. Et quod mala fides nocet non solum hæredi, sed etiam hæredi hæredis, docent Fulgin. de jure emphyteut. tit. de solution. canon. quæst. 9. n. 14. Urceolus de transactioib. quæst. 79. n. 32. Undè emens prædium cum adolatione, vel acollatione ceteris, vel alterius præstationis, non poterit præscribere, quia notitiam habet debiti, & malam fidem, ut Senatus declaravit, sententia per Ferrera, die 28. Junii 1686. in favorem Philippi Martinez de Larraga, Generosi, Admittitatoris bonorum D. Francisci Julia, & contra D. Petri Tardajos, referente Magnifico Senatore Joanne Baptista Orrin, Generoso, R. C. D. Pæter, si census sub universitate firmatus fuerit, ut intret præscriptio subdici debet tempus, quod vivere censuum firmatur, personalem ille, universitatis que censum firmatur, propter malam fidem, & scientiam debiti, quâ dum vivunt habere præscripturum, ut declarat Senatus, sententia per Alreus, die 21. Julii 1629. in favorem Tom. Didaci Vich, & contra Syndicum novæ Urbis, ibi: Ceterum perperis, quod secundam rationem naturalem scriptam, ut nichil valeat prescriptionem Universitatis, qualis est de qua agitur, subducendum, totum tempus, quod de jure præscripturum fore illi, qui firmatum censuum instituitur, & habent scientiam rei debite,

Et sufficit, ut non intret præscriptio, quod vivat aliqui ex Universitate habentes scientiam debiti contracti per Universitatem, ut dixit Senatus, sententia per Universitatem, ut Julii 1634. inter Illustrer Duces de Se-gothe, & Monasterium de Portacelli.

Demum in materia præscriptionis ob-serva, quod tempore hostilitatis non currit, cap. 10. de præscriptionib. cap. 1. §. *Actioe* 13. 26. quæst. 3. Velac. de privileg. pauper. part. 1. quæst. 32. Fermoſin. ad text. in diſt. cap. 10. de præſcript. quæst. 1. per tot. Vela diſt. 10. n. 1. Neque ſciſmatis tempo-ribus, de paſſiſi in præſcriptib. a n. 501. Balb. de præſcriptib. 2. part. 6. a n. 3. Fermoſin. diſt. quæst. 1. n. 10. Eodem modo tempore peſtis non currit præſcriptio, Ab-bas, & communiter DD. in diſt. cap. ex tranſ-miſſa 10. de præſcriptib. Patulius conf. 104. a n. 143. lib. 1. Ripa de peſte 2. part. prin-cipal. a n. 121. Roland. conſil. 79. n. 30. & conſil. 81. n. 16. lib. 1. Balb. de præſcri-ptionib. 2. part. 6. a n. 3. Barboſa ad text. in diſt. cap. ex tranſmiſſa, n. 3. Fermoſin. in diſt. quæst. 1. n. 12. Sed ut non currat præſcriptio tempore peſtis necesse eſt, quod in loco peſtis jus non reddatur, & Magiſtra-tus non habeant Audientias ordinarias, & litigantes non poſſint agere, nam ſi Magi-ſtratum Portæ aperta fuerint jus que redde-retur, vultret præſcriptio tempore peſtis. Gloſſ. in cap. prima actioe 16. quæst. 3. gloſſ. in cap. ſi vero, de iure iurata. Abbas in cap. ex tranſmiſſa, n. 7. de præſcript. Theſaur. deſcript. Peſcovont. 177. n. 5. Balbus de præ-ſcriptionib. 2. part. 6. & ultima principal. n. 5. fol. mibi 549. pag. 1. Barboſa ad text. in diſt. cap. ex tranſmiſſa, n. 3. Fermoſin. diſt. quæst. 1. n. 12. Acſolin. variat. reſolu-t. reſolv. 30. n. 103. Cessat enim hoc in caſu ratio proptet quod non currit præ-ſcriptio, nam cum ceſſet impedimentum ad agendum, non poteſt intrare regula illa, quod contra impedimentum agere non currit præſcriptio. Et cum in noſtra Civitate anno 1647. tempore graſſantis peſtis jus redditum fuiſſet, & Portæ Magiſtratus aperta fuerint, non habuerunt impedimentum ad agendum in-cotæ Civitatis, qui in illa erant, & perconſe-quens non poſuit curſus juris regulas ſuſ-pendi, ſed debuit iuxta juris regulas currere præſcriptio, ut ſapientiſſimè in S. S. Arago-niſimo Don Antonio Araya ad. S. S. A. C. R. in caſu applicacionis, Reſol. ſententia lata, die 8. Octobris 1685. in favore. Cleri San-ctæ Catharinæ, noſtræ Urbis, & contra Con-ventum Montium Incarnacionis.

Reddendo ad inſtitutum videamus 2. n

minori, vel illius tutori poſſit fieri luitio proprietatis cenſus abſque iudicis decreto; videtur enim non poſſe, quia ſolutio minori facta inutilis eſt, l. pupillo, ſicam, §. ſum-fructum, ſſ. de ſolutioe. l. ſi prætor, §. ſed ſi pecunia, ſſ. de minorib. Carpovius in iuriſ-prudenti. forenſ. part. 2. conſtit. 11. deſinit. 45. Secundo ſicut illud, quod ſolemnitas in con-tractu requirit, requiritur etiam in diltractu, l. nihil tam naturale 36. de regul. juris. Bar-thol. in l. & idem, ſſ. de condiſ. iurata, Ti-gonnel. de iure mariti, gloſſ. 5. n. 86. Ant. Gomez in l. 40. Tauri, n. 16. Pereyra de poteſtat. eligent. cap. 7. n. 13. Surd. conſ. 136. n. 17. Barboſa in l. ſi ad reſolvendum, C. de prædiis, & aliis rebus, n. 9. Altegrad. tom. 2. conſ. 67. n. 9. & 28. Urceol. de tranſaction. quæst. 5. n. 71. & quæst. 77. n. 13. Ergo cum in oneratione, & contractu cenſus à minore faciendo, decretum iudicis requira-tur, patiet erit neceſſarium in diltractu con-tractus cenſus, ut proprietatis minor, ſeu illius tutori tradatur. Tertio probatur, quod cenſus ſunt bona immobilia, ut probavimus, & valde pretioſa, ſed ſolutio fortis ex parte illius cui fit alienatio eſt, l. pupillo, ſſ. de ſo-lutionib. ubi Caltréaſ. Felician. de conſil. lib. 4. cap. univ. n. 3. Don Joſeph de Retes opuſc. lib. 1. cap. 9. præp. ſm. Ergo cum cenſus alienetur media luitioe decreto fieri, ſicuti tutoris, C. de adminiſtrat. tutor. Quarto pro-batur ſubtili conſideratione, ſiquidem, mi-nor fortem cenſus accipiens amittit actionem, & quodammodo alienat in ipſum debito-rem jus illud, quod habebat ad percipiendam annuas poſſiones, & abdicat à ſe actionem illam, quam ad cenſum habebat; ſed minor, vel ejus tutor, qui poteſt bona immobilia alienare, nequit actionem, aut jus, quod habet ad rem im-mobilia alienare, ſine decreto, & aliis ſolemnita-tibus, cap. 2. de rebus Ecclieſ. alienand. in 6. ibi: *Bona immobilia, ſeu jura ipſarum. Clementin. 2. eod. gloſſ. & commu-niter DD. in l. 1. C. ſi adveſus tranſactio-nem, Simoncell. de devotiſ, tit. 3. de alienat. actionis, caſu 1. n. 2. Trentacine. variat. lib. 2. tit. de minorib. reſolut. 9. a ubi Amendola, n. 10. Roderic. quæst. 56. Man-tic. de tact. & ambig. lib. 4. tit. 6. n. 39. Citric. controverſ. 181. n. 17. Thoro in compend. deſcript. tom. 3. verbo: *Cenſus juriſ-turdi. Faber in ſ. o. C. tit. de integr. reſta-tur. deſinit. 4. Narbona in iuriſt. annaliſis, anno 25. q. 25. Hermoſilla in l. 55. gloſſ. 2. num.**

num. 14. & in l. 4. gloſſ. 2. num. 32. tit. 5. part. 5. Felician. de cenſib. deſ. lib. 4. cap. univ. num. 3. Olea de ceſſione jurium. tit. 2. quæst. 1. num. 31. Merlin. de pignoriſ. lib. 2. tit. 1. quæst. 29. num. 64. Carpovius in iuriſprudenti. forenſ. part. 2. conſtit. 11. deſinit. 28. num. 3. Bich. deſcript. 662. num. 12. Ergo ſicuti mi-nor vel ejus curator cenſum ipſum alienare abſque decreto non poſſunt, ita neque juſ, aut actionem, quam ad cenſum habent. Pro-batur ultimo, quia minoribus, & eorum tu-toribus non rectè ſolvitur, niſi iudicis decre-to interveniente, l. 7. §. 2. ff. de minoribus, l. 2. cunctis 25. Cod. de adminiſtrat. tutor. vel curator. ibi: *Sanctimus creatione tutorum, & curatorum cum omni procedente cautela licet delictoribus pupillorum, vel adultorum, ad eos ſolutionem facere, ita tamen ut prius ſententia judiciali, ſine omni damno celebrata hoc per-miſerit. §. At ex contrario, inſtituit, quibus alienare licet, vel non. Antonel. de tempore legalit. lib. 2. cap. 1. num. 10. Onate de con-tractib. tom. 2. tract. 17. diſput. 50. ſect. 6. num. 99. Et quod luitio cenſus non poſſit minori, vel ejus tutori abſque decreto fieri, docent Felicianus de cenſib. lib. 4. cap. univ. num. 3. col. 3. Roderic. de annuiſ redditib. lib. 1. cap. 14. per tot. Marus de ſolutionibus, cap. 6. n. 56. Caſtillo controverſar. lib. 4. cap. 61. n. 35. Cenſus de cenſib. 3. part. cap. 1. quæst. 3. artic. 7. n. 5. Schifodeger. ad Fabrum lib. 1. tract. 16. quæst. 1. Narbona in iuriſt. annaliſis, anno 25. quæst. 18. n. 25. An-nua conſ. 49. per tot. Duard. de cenſib. §. 5. q. 15. Queſada, & Pilo aſſertat. 9. n. 74. Don Joſeph de Retes opuſc. lib. 1. cap. 9. in ſm. Quibus videtur accedere, Olea de ceſſioe. jur. tit. 5. q. 10. n. 11.*

Contrariam tamen ſententiam iudico-riorem, & in Regno omnino lequendam, poſſeque tutoribus, & curatoribus legitime ſolvi, lui, & redmi cenſus, & eis proprietate-ſtorum tradi, remanebantque debitores ſecuritiſſimi. Primo, quia ita reperitur à Senatu decium Regia ſententia per Saboya, die 15. Februarii 1682. in favore Villæ de Albayda, & contra Domnam Annam Ma-riam Aſſio, & Fenollar. Ubi decium extat legitimum eſſe luitioe proprietatis cenſus tutori factam abſque decreto. Secundo, quia alienatione prohibita, non cenſetur pro-hibita illa, quæ ex neceſſitate fit, l. alienatio-nes, ſſ. familia erediſcunde, l. 1. ff. de fundo do-taria. Sed licet eſt, quod hæc juris dimiſſio, quæ virtute redemptionis fit ex parte tutoris eſt neceſſaria, cum velit, aut nolit teneatur creditor pecuniam fortis cenſus recipere, Fontanella de paſſiſi nuptial. tom. 1. clauſal. 4. gloſſ. 18. part. 5. n. 3. deſcript. 539. n. 11.

tom. 2. Ergo non poteſt conſiderari redemp-tio proprietatis cenſus comprehenſa in pro-hibitione alienandi abſque decreto, cum alienationes neceſſariæ, non comprehen-dantur, ut probatur ex leg. 1. cum vulgat. Cod. de prædiis, & aliis rebus, & ibi Barboſa 37. n. 1. Ultimo probatur, quia tutoribus rectè ſolvitur, quod minori debetur, Car-povius in iuriſprudenti. forenſ. part. 1. conſi-tut. 14. deſinit. 12. n. 4. Etiam ſi nona fuerint vere tutores, ſed putativi, Rota deſcript. 335. n. 7. part. 1. reſcriptiſſimar. Clarin. controverſ. 217. n. 42. Antonius Gobius conſultat. 71. n. 17. Et licet controvertatur de jure, an ſolvi poſſit tutori, in Regno non poteſt controverti, nam tutoribus, & cura-toribus, rectè ſolvuntur minorum credita, & debitores illis ſolventes liberati omnino te-nentur, For. Los tadores 42. rubric. de tu-tel. teſtamentar. ibi: *E quelli deutors, qui bauràn pagat los deutors, ol haver als tadores, ſon per dret abſolts, è dellituras. Ergo rectè ſolvi poterit tutoribus cenſus proprietatis abſ-que decreto. Et hæc tenent ſententiam uti veritiſſimam, Simoncell. de decretis, lib. 3. tit. 8. n. 119. & 120. Cancet variat. lib. 2. cap. 6. de ſolutionib. n. 103. cum ſeqq. Monter deſcript. 1. num. 1. cum ſeqq. Magon deſcript. 1. num. 38. Giurba deſcript. 79. Addentes ad Intigriol. ſuper Bulla cenſus, quæst. 69. Fontanella de paſſiſi nuptial. clauſ. 4. gloſſ. 18. part. 5. num. 2. cum ſeqq. & deſcript. 539. num. 11. tom. 2. Larrea deſcript. 19. num. 3.*

Neque obſtant in contrarium adducta, 38. nam ad primum, & ultimum reſpondetur, quod de jure minoribus cum autoritate tu-torum, aut tutoribus rectè ſolvitur, & licet adverſus ſolutionem, poſſint implorare be-neficium reſtitutionis in integrum, l. 1. cum vulgat. Cod. ſi adveſus ſolutionem, denegatur eis ſolvente debitore integre, & vere, quod debet, & ſolum beneficium eis impartitur, ſi minus ſolvat debitor, re, loco, aut tempore, Pichard. in §. final. inſtituit. quibus alienare licet, vel non. num. 11. & 12. Quod in Reg-no ſecuritus, & indiſtinctè admittere debe-mus, cum ut jam diximus, tutoribus rectè ſolvitur, quod minoribus debetur, ex For. Los tadores 42. rubric. de tutel. teſtamentar. Omnia enim rectè geruntur per tutores, & curatores, Dom. Creſpi obſervat. 108. n. 15. Undelicet debitor cenſus juxta naturam con-tractus, neque iuvius compelli ad cenſus proprietatem reſtituendam, taliter, quod neque pactum appoſitum inter emptorem, & venditorem cenſus de iure dolum, validum poſſit eſſe; ut declaravit Senatus, ſententia publicata per Saboya, die 17. Martii 1673. in favore. Donnæ Annæ Bellvis, Egregiæ

Comitiſſe de Villamonte, & contra D. Ludovicum Palii: Nam cum illud pactum in quo dicitur Don Franciſcus, & Donna Eliſabeth, ſe adfruerent ad tuendum dictum cenſuale infra octo annos, ſi illud non, & à jure reprobatum, ita ut proinde hiberi debeat, ſi appoſitum non fuisset. Quamvis ſi fiat cum tertio validitatem habere poſſit, ut judicavit Senatus ſententia per Ferrera, die 28. Junii 1686. in favorem Philippi Martinez de Larraga, Generoſi, Adminiſtratoris bonorum Donna Franciſcæ Julii, & contra Don Petrum Taradjoſtamen ex ipſa natura contractus ad ſui libitum potest pecuniam ſortis faciendam virtute contractus, non habet debitor opus decreto, neque tutor, cum ſolutionem invitus, & ex neceſſitate recipere teneatur, l. à Divo Pio, §. ultio. in ſin. ff. de re jur. Simoncell. de decretis, lib. 3. tit. 8. num. 120. Ad ſecundum reſpondetur, quod non eſt verum dicere debere in diſtractu intervenire, ea que pro ſolemnitate in contractu requiruntur, cap. cum Apoſtolice Sedes, ubi gloſſ. Abbas, & communiter DD. de iis, que ſunt à Prelato ſine conſenſu capituli, Berouſius in cap. in preſentia num. 153. de prohibitionibus, Monſter deciſ. 1. num. 9. & 14. Neque redemptio cenſus diſtractus eſt, ſed ſolutio ejus, quod debetur, que proprie obligationis liberatio eſt, & non diſtractus, ex reſol. text. in princ. tit. inſtit. quibus modis lo in obligatio. Ad reſponſum 40 reſpondetur, quod luitio cenſus, non eſt ipſius cenſus alienatio, neque actionis competentis contra debitorem cenſus ceſſio, ſed poſitum eſt ſolutio actionis, & obligationis, ut dicit cum multis, Larrea deciſ. 19. num. 3. Et licet ad cedendam actionem ad cenſum, & illius alienationem indigeret tutor decreto, ad reſolutionem neceſſariam actionis, & illius extinctionem non poſſet conſiderari neceſſariam decretum.

41 Proprietatis cenſus luitio poſſet de jure fieri patri, & legitimo ſuorum adminiſtratori, Cenſus de cenſib. quaſt. 109. num. 97. & per tractat. deciſ. 294. per tot. Salgad. in labyrint. part. 1. cap. 27. num. 26. Olea de reſolutione jurum, tit. 2. quaſt. 6. num. 34. Vieron de tranſactionibus, lib. 4. quaſt. 4. num.

42 In Regno ſecus eſt, nam patri, & legitimo adminiſtratori non poſſet ſui proprietatis cenſus, ſed debitor deſiderans proprietatem cenſus perpetui, aut vitalitatis, vel debitorum cum reſponſione annui intereſſe ſolvere, teneatur facere depoſitum in curia judicis competentis, cum onere non ex trabendi à curia depoſitum, riſi ad reſolventem curiam depoſitum, & ad hoc ultra nullitatem quæſita aliter facti, pleſtuntur Notarii quæſita, & cancellationes alio modo recipientes

in favorem Cleri Eccleſiæ Parochialis Divi Bartholomæi noſtræ Urbis, & contra locum de Rayporta, & alia per Saboya, die 3. Auguſti 1684. in favorem Cleri Villa de Caſtello, & contra Villam de Bortiana. Sed cenſus ſpecialiter impoſitus alio cenſui, ſed aliter poſſet ſui in Regno, quàm de conſenſu, & voluntate creditoris habentis illum ſpecialiter hypothecatū pro ſuo cenſu, qua deficiente, non poterit tradi proprietatis creditorum cenſus ſpecialiter hypothecatū, ſed debet proprietatis deponi in curia judicis competentis, & notificari depoſitum omnibus intereſſe habentibus, for. 52. fol. 15. curiar. anni 1626. pariter luitio non poterit cenſus in Regno, cujus annui redditus conſignati, & ceſſi reperiuntur in favorem alicujus perſonæ, nam eſti de jure diſputetur an conſignatione, vel ceſſione facta annui redditus, & debitorum cenſus notificata, poſſit luitio proprietatis legitime fieri, & pro utraque parte probabilis teperatur, ut poſſet videri apud Matrill. deciſ. 215. n. 24. Giurb. deciſ. 79. num. 45. D. Creſpi oſſervat. 28. num. 1. cum ſequentibus. Olea de ceſſion. jurum, tit. 6. quaſt. 6. n. 19. In Regno tamen extra conventum eſt, quod luitio proprietatis cenſus conſignati, non aliter poſſet fieri, quàm de voluntate conſignati, & illo renuente debet proprietatis cenſus deponi in curia judicis competentis, & depoſitum notificari, d. for. 52. fol. 15. curiar. anni 1626. Sed ut habeant locum ſupra tradita, & nequeat luitio cenſus ſpecialiter aſſignati, aut conſignati, aliter fieri, quàm de voluntate creatoris, aut facti depoſito debet conſtitutio ſpecialis hypothecæ, & conſignatio, vel ceſſio, notificari debitori cenſus per notarium, & publicum inſtrumentum de notificatione conſici, d. for. 52. in ſin. ibi: Ab tal que la dita aſſignació de eſpecial obligació, & conſignació ſua eſtada notificada ab aſſe publico à la perſona que quitara lo cenſal. Non ita eſt ſi redditus debitori fuerint conſignati, nam etiam ſi conſignatio notificata fuerit, poterit forſ principalis exigi præſtata cautione de ſolvendis redditibus habenti conſignationem, ut judicavit Senatus ſententia per Saboya, die 5. Julii 1686. in favorem Conventus Monialium Sanctiſſimæ Trinitatis, & contra Joſephum Clementem Presbyterum, referente Magiſtri Joanne Baptiſta Ortin Generoſo R. C. D. Alcaſtaro Rebollo.

43 Si uſufructus cenſus ad unum ſpeſtet, & proprietatis ad alium, non ſatis liquet cui debet fieri luitio proprietatis cenſus, alii teneant debere fieri uſufructuario, Sels tom. 1. deciſ. 63. Fontanell. de pactis nuptial. clauſ. 4. gloſſ. 18. part. 5. num. 5. Rodrig. de annuſ reſol. lib. 2. quaſt. 15. ex num. 84. Aven- daſio de cenſib. cap. 106. num. 7. Giurba deciſ.

44 80. num. 39. Olea de ceſſion. jurum, tit. 6. quaſt. 6. num. 20. Sed hæc ſententia teprobatur à noſtro Senatu judicante, cenſus luitio- nem non eſſe faciendam uſufructuario, ſententia per Daza, die 14. Novembris 1614. inter Adminiſtratores bonorum Joannis Pujol. Alii docent proprietario loco faciendam eſſe luitioem proprietatis cenſus, Gratian. diſcept. 585. num. 25. & 26. Intigioli. quaſt. 71. num. 10. D. Creſpi oſſervat. 28. n. 2. Et hæc dicit veriorum in puncto juris, Durand ad Bullam. §. 5. quaſt. 19. à num. 4. Alii denique melius, & ſecurius tenent faciendam eſſe proprietario, & uſufructuario, quàm judico veriorum prout defendunt, Cagnol. in leg. 2. n. 328. Cod. de pact. inter emptorem, & venditorem, Tiraquell. de retract. §. 1. gloſſ. 6. n. 29. Felician. de cenſib. tom. 1. lib. 4. cap. 1. n. 7. Petrus Foller. in pragmat. de cenſib. verb. Inſtrumentum gratta pro conſimili pretio, Benedic. Bonius in tract. de cenſib. part. 2. n. 105. Gratian. ſibi contrarius diſcept. 636. à num. 16. & n. 19. Cenſus de cenſib. quaſt. 109. ex num. 64. & poſt tract. deciſ. 379. num. 7. Et licet Olea pro ſua opinione referat Salgadum, fallitur, nam hæc noſtram tuetur ſententiam in labyrint. part. 1. cap. 27. n. 10.

45 Interponitur decreta ad alienanda minorum prædia, durante ſolum minori ætate, minor ætas quoad hunc effectum, durat de jure uſque ad vigefimum quintum annum, l. denique 3. §. minoreſ. ff. de minoribus, l. ſi maritus, 15. §. minoreſ. ff. ad Juliam, de adult. teritiis, Domin. Leon deciſ. 9. n. 2. deciſ. 51. n. 7. Onate de contract. b. tom. 1. tract. 2. diſpoſition. 4. ſect. 4. n. 57. Carpovius in præſent. de donationibus, part. 2. tom. 1. cap. 19. num. 3. Triftany deciſ. 15. n. 13. In Regno noſtro ſolum uſque ad vigefimum annum durat, for. 1. rubr. de reſtitut. minor. D. Leon deciſ. deciſ. 9. n. 2. & deciſ. 51. n. 7. Trullench. in decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dubitat. 34. n. 1. Don. Matheu de regim. cap. 10. §. 1. n. 77. D. Creſpi tom. 2. oſſervat. 108. n. 5. & 15. & tom. 1. oſſervat. 17. n. 1. Et licet in Regno frequentiffimè minoreſ viginti annorum veniam ætatis à Principe obtineant, & quolibet contractus liberè faciatur, ut ſuo in loco docebo, tamen durante minori ætate non poſſunt minoreſ habentes ætatis veniam bona immobiliã abique decreto alienare, l. coi 3. Cod. de iis qui veniam ætatis impetraverant, ibi: Eos qui veniam ætatis à Principali clementia impetraverant, vel impetraverant, non ſolum alienationem, ſed etiam hypothecam minimè poſſe ſine decreti interpoſitione verum ſuarum immobilium facere jubemus, in quarum alienatione, vel hypothecæ decretum illius neceſſarium eſt, qui nec ætam veniam ætatis me- ruerunt.

verunt, ut similis sit in ea parte cõnatio minorum omnium, sive pedita sit, sive non atatis venia. Docent Gomez variat. tom. 2. cap. 14. n. 12. Maltrill. decis. 13. n. 24. Molina de justit. & jure, tract. 2. d. sup. 224. n. 25. Gattett. de tutel. part. 2. cap. 5. n. 71. Molà in juris empur. part. 1. tit. 2. in prelad. n. 68. Strach. de mercatura, cap. 3. n. 29. & 30. Dom. Leon tom. 2. decis. 144. n. 40. Barbof. ad text. in dicit. leg. eo qui veniam, n. 1. cum sequentib. Sincrocci. de decretis, lib. 1. tit. 8. n. 23. Hermosill. in leg. 4. lib. 5. part. 5. gloss. 2. n. 7. & 8. Bardell. conf. 62. n. 4. Callil. de aliment. cap. 62. n. 12. & 13. Carrat. decis. 64. n. 2. Vela differat. 1. n. 29. Don Josephus de Retes quæstion. lib. 7. cap. 4. n. 65. Valeron de transactio. tit. 4. quæst. 1. n. 50. Thomas de tutorib. & curat. tit. 19. n. 357. fol. 861. Rubcus præclar. respons. 4. ex n. 331. Baron. de effectib. minoris atatis. eff. 2. n. 178. & 2. n. 285. usque ad 300. Dom. Crepsi obsertat. 17. n. 14. Antunez de donatio. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 19. n. 47. Castejon in alphabet. verb. minor, n. 4. Et quod non possit durante minori atate alienare bona immobilia sine decreto minoris veniam habentes atatis, declaravit Senatus sententia per Daça, die 18. Junii 1627. inter Joannem de la Torre, & Joannem Baptistam Ordines. Eodem modo non poterit luitio proprietatis census fieri minoribus habentibus atatis veniam, sed deponi debet proprietatis in loco tuto, ut inde non extrahatur, nisi causa reexamandi arbitrio Regiæ Audienciæ; prout in Regiis privilegii concessiois veniæ exprimitur, D. Crepsi dicit. obsertat. 17. n. 14.

53 Mjores viginti annorum, & minores viginti quinque, non possunt alienationes bonorum, & contractus liberè facere in Regno, nam si uxorati non fuerint, & patrem habuerint, non possunt sine nullitate contractum aliquem celebrare, abque consensu, & firma Patris, for. final. vbor. de restitut. minor. fol. 53. for. 63. S. Item, que aliam mecor. rubr. de jure capiteut. folio 127. for. 127. folio 24. curiar. anni 1626. D. Leon tom. 1. decis. 94. n. 2. cum sequentib. D. Crepsi obsertat. 17. n. 2. de simili statuto mentionem faciunt, Gregor. XV. decis. 182. Orthobon. decis. 16. n. 3. Rota decis. 283. n. 2. part. 5. recentissimar. Urceol. de transactio. lib. 2. q. 19. Francisc. de Angelis de consensu. lib. 2. q. 17. Et quod nullus sit contractus abque consensu Patris celebratus, declaravit Senatus sententia per Altrous, die 3. Martii 1622. inter Franciscum Brandes, & Gregorium Perez. Si vero Patrem minores non habuerint, nequeunt contrahere valide sine consensu duorum consanguineorum, & illorum re-

ma, & si contractum faciant abque solemnitate illa, nullius roboris erit. & ultra nullitatem, notarius, aut proxenetæ, qui in perpetui à Regno pœna, & proxenetæ flagellorum pœna puniri debent, et ut cautum habet in dicto Foro final. rubric. de restitut. minor. For. 63. S. Item, que aliam mecor. rubr. de jure capiteut. For. 127. fol. 24. Curiar. anni 1626. Dom. Leon. Acta decis. 94. n. 2. cum seqq. Domin. Crepsi dicit. obsertat. 17. num. 2. De simili statuto loquuntur, Fulgin. de jure empit. tit. de alienationib. quæst. 1. n. 183. Bérlich. pract. concilii. 12. part. 2. n. 22. Carpiovius in jurisprudent. forens. part. 2. consitat. 15. d. sup. 18. Card. de Luca de alienationib. & contract. d. sup. 28. n. 8. Urceol. consulat. forens. tom. 1. cap. 28. n. 14. & cap. 44. n. 1. & 2. Qui quidem consanguinei debent esse proximiores, ut docet Franciscus de Angelis de consensu. lib. 2. quæst. 17. num. 11. cum seqq. Et quod sit nullus contractus factus abque assensu, & consensu proximiorum minoris viginti quinque annorum, declaravit Senatus, in dicta sententia, diei 3. Martii 1623. in S. S. Atagonum Consilio, idem fuit decilum, Regia sententia per Dominguez die 12. Octobris 1640. in favorem Hieronymi Vela, & contra Angelam Bofch. Et novissime in nostro Senatu reperitur etiam decilum, sententia per Saboya, die 6. Maii 1677. inter Antonium Planes, & Colman Caplin. Et adhuc nullum voluit esse contractum supradictam antiqua Regiæ sententia, non solum respectu minoris viginti quinque annorum, sed etiam respectu majorum contrahentium, & interventientium in tali contractu ut sententia per Arbis, die 2. Decembris 1554. inter Don Christophorum Centelles, & alios. Et alia publicata per eundem, die 29. Martii 1593. inter eisdem partes, & alia per eundem, die 22. Junii 1587. inter Don Hieronymum Ferrer, & Don Christophorum Muñoz.

54 Quod habeat locum non solum quando minores viginti quinque annorum contrahunt, sed etiam quando quasi contrahunt, ut si adeant hereditatem, nam si patrem habeant debent consensum, & firmam adhibere Patris, sin minus consanguineorum, nam et si nostri præcipientes consensum istum non loquantur de quasi contractu, habere debet locum eorum dispositio in quasi contractu, nam sub nomine contractus omnis accipitur obligatio, leg. omnem 20. ff. de iudicib. Barthol. in amore. ff. de adquirend. heredit. Et cum hæres hereditatem adeundo quasi contrahat, cum legatariis, & creditoribus hereditariis, & ex additione illis obligetur, Lapad

56

Julianum 3. ff. quibus ex causis in possessionem eatur, l. malefacti 4. ff. de actionib. & obligationib. Francisc. de consensu. lib. 2. quæst. 14. n. 7. Sequitur quod in fororum dispositione de contractibus loquente, comprehenditur etiam hujusmodi obligatio, & quæsi contractus, qui per additionem celebratur, ut satis in terminis docent Barthol. ubi proxime, Marant. in l. i. qui potest, ff. de adquirend. heredit. n. 201. Caribar. decis. gruenst. 74. n. 7. Francisc. de Angelis de consensu. lib. 2. quæst. 14. n. 16. & 18. Sed non intelligas hæc procedere posse, quando minor contractum, seu quæsi contractum non celebrat nomine proprio, sed procuratorio nomine, vel alio, nam non tenetur adhibere consensum consanguineorum, nec patris, nec quæsi solennitates ab statutis nostris requiritas, in contractibus minorum viginti quinque annorum, Montan. de tutel. cap. 33. n. 472. Natbon. de atate, anno 14. quæst. 8. n. 10. Anton. Gobius consulat. 19. n. 11. Et si minor viginti quinque annorum mandatum dederit ad contrahendum, & per procuratorem contractum celebret, ut suffineatur contractus, sufficit, quod tempore dati mandati interveniat consensum consanguineorum, & solennitates statuti nostri, etiam si non intervenierit tempore quo procurator contractum fecerit, Coccin. decis. 122. n. 1. & decis. 934. n. 6. Zachias de obligat. cameral. decis. 259. n. 3. & 4. Urceol. de transactio. quæst. 14. n. 14.

58 Limita à nobis supra tradita duplici in casu. Primo in contractibus factis ratione matrimonii, nam poterunt minores viginti quinque annorum, & majores viginti illos celebrare abque consensu, & firma proximiorum, & solemnitate statuti nostri, dicit. for. 127. fol. 24. curiar. anni 1626. Ibi: Exceptatis dos casus, lo primer que no sen tenga en los contractos, que se fan por rudo de matrimonio en las personas proprias de els contrahentes. Et adhuc quod in foro non exprimeretur, idem tenendum esset, nam semper in statutis loquentibus de adhibenda solemnitate in contractu, exceptus censetur contractus ex causa dotis, Carpan. in stat. medolan. cap. 298. n. 226. Barbof. in l. 1. part. 1. n. 26. ff. solut. matrim. Gratian. d. sup. 647. n. 18. & decis. 95. n. 3. Bocius de dote, tom. 1. cap. 8. n. 77. Cavaler. decis. 397. n. 5. Coccin. decis. 433. n. 3. Rota decis. 511. n. 2. part. 2. recentissimar. Francisc. de Angelis de consensu. lib. 3. q. 10. n. 59. Hoc tamen non debet intelligi respectu ejuslibet contractus, ratione matrimonii, aut dotis facti, sed tantum ratione matrimonii celebrati per ipsos minores, aut dotis constituta, aut alterius contractus facti ratione matrimonii ab ipsis celebrati, dicit. for.

127. Secundo quando minoris veniam à Principe impetratum habent atatis, nam poterunt contractus celebrare abque consanguineorum intervenit, ut habetur, in dicit. for. 127. Ibi: T lo segon sino serà en cas que sa Magestat haja concedit suplement de edat. Et idem foret tenendum de jure independenter à foro, quia minores habentes atatis veniam possunt contrahere abque solemnitatibus statuti Regni, & prætermis illis, que de jure requiruntur, cum Principis auctoritas illas omnes supplet, docent, & defendunt Manent. decis. 63. n. 23. cum sequent. Cyriac. controvers. 200. n. 20. & 21. & controvers. 690. n. 3. Rota decis. 172. part. 8. & decis. 253. n. 10. part. 13. recentissimar. Duronzet. decis. 608. n. 2. Cardinal. Orthobon. decis. 182. n. 6. & 7. Grossi de contract. minorum, quæst. 74. n. 7. Francisc. de Angelis de consensu. lib. 2. quæst. 14. n. 16. & 18. Sed non in intelligas hæc procedere posse, quando minor contractum, seu quæsi contractum non celebrat nomine proprio, sed procuratorio nomine, vel alio, nam non tenetur adhibere consensum consanguineorum, nec patris, nec quæsi solennitates ab statutis nostris requiritas, in contractibus minorum viginti quinque annorum, Montan. de tutel. cap. 33. n. 472. Natbon. de atate, anno 14. quæst. 8. n. 10. Anton. Gobius consulat. 19. n. 11. Et si minor viginti quinque annorum mandatum dederit ad contrahendum, & per procuratorem contractum celebret, ut suffineatur contractus, sufficit, quod tempore dati mandati interveniat consensum consanguineorum, & solennitates statuti nostri, etiam si non intervenierit tempore quo procurator contractum fecerit, Coccin. decis. 122. n. 1. & decis. 934. n. 6. Zachias de obligat. cameral. decis. 259. n. 3. & 4. Urceol. de transactio. quæst. 14. n. 14.

61 Limita à nobis supra tradita duplici in casu. Primo in contractibus factis ratione matrimonii, nam poterunt minores viginti quinque annorum, & majores viginti illos celebrare abque consensu, & firma proximiorum, & solemnitate statuti nostri, declaravit Senatus sententia per Ferrera, die 28. Octobris 1677. inter Joannem Baptistam Puig, & Annam Mariam Martinez, & de Puig, & alia per eundem, die 1. Februarii 1677. in favorem Don Christophori Sanz Domini loci de Valles, & contra Don Franciscum Sanz de Llofa. Et non utcumque debet existitiam consanguineorum probari; sed cum qualitate, quod consanguinei erant habiles, & idonei ad interveniendum in contractu, & quod poterunt intervenire, & adhibiti non fuerunt, Achilles de Graffis decis. 4. de presumpcionib. Rota apud Farinac. in posthum. tom. 1. decis. 469. n. 1. Gratian. decis. 78. n. 2. Nicolaus Vincent. Scopa in obsertat. ad dicit. decis. Gratian. Ciroch. d. sup. 73. n. 17. Et in terminis decilum extitit à Senatu, sententia per Saboya, die 6. Maii 1677. inter Antonium Planes, & Colman Caplin, & cum proximiores debeant adhiberi majores viginti quinque annorum, probari debet, quod consanguinei existentes in loco domicilii minoris, qui

qui poterant intervenire in contractu erant majores viginti quinque annorum, Antonell. *dist. lib. 2. cap. 65. n. 11.* Urceol. *dist. consolat. 28. n. 2.* Et tra curam habetur in dictis Regis sententia, *diem 28. Octobr. 1677. Februarii ejusdem anni.*

62 Et observa quod consanguinei intervenientes in contractu minorum debent esse masculi, & non femine, Francic. Marc. *de off. seu qu. 228. n. 5.* D. Leon *tom. 1. de off. 94. n. 7.* Et fuit a Senatu decifum sententia per Alteus, *die 2. Decembris 1549.* in favorem Don Christophori Centelles, & contra Ximenum Ruiz. Debent etiam predicti consanguinei esse per agnationem conjuncti, nam conjuncti per cognationem, & multo minus affines non sunt habiles ad interveniendum in contractibus, quia appellatione propinquorum non veniunt, Barbof. *appellat. 224. n. 3.* Gizzarel. *decif. 60. n. 1.* & in terminis testium decifum extat a Senatu, sententia per Alteus, *die 2. Septembris 1622.* in favorem Francisci Bandres, & contra Gasparem Gregorium Perez. Et contractus a minore celebratus sine consanguineorum consensu, & intervenit non poterit sustineri, etiam si minores contractus tempore cum juramento dixerint non habere consanguineos, nam eadem facilitate quoad contrahendum, ad jurandum inducuntur, Pic. *ad stat. arch. gloss. 19. n. 21.* *Op. post tractat. decif. 2. n. 7.* *Fr. 8.* Gratian. *de off. 234. n. 2.* Francic. de Angelis de *consuetudinibus lib. 2. quæst. 17. n. 4.* Sed si in contractu instrumentum dicatur minore habuisse consanguineos, sed impeditos ad interveniendum, & anchoratum contractum habuisse, probandi existentiam consanguineorum, imo contractus validitate pretendens debet probare consanguineos idoneos non fuisse, Pic. *dist. gloss. 19. n. 24.* *Fr. 25.* Vermigliol. *conf. crimin. 477. n. 1.* *Fr. 2.* Francic. de Angelis de *consuetudinibus lib. 2. quæst. 17. n. 9.* Limita si iudex decretum suum interposuerit in assertionem illa, nam dummodo ab allegante nullitatem contrarium non probetur, illi debet dari. Vermigliol. *dist. conf. 477. n. 4.* Francic. de Angel. *dist. lib. 2. quæst. 17. n. 9.* Et pro complemento hujus materie observa, quod si minor viginti quinque annorum in loco ubi domicilium habet consanguineos habiles habuerit, & ad diverfium locum, ubi illos non habebat, transfervit ad contractum celebrandum, & post illius celebrationem ad locum sui domicilii revertatur, erit nullus, & inutilis contractus, utpote in fraudem legis factus, ut mirabiliter ad intentum, docent Aretin. *conf. 54. col. 3.* Fachin. *conf. 22. n. 12.* Gratian. *decif. 102. n. 6.* Carpan. *ad stat. medolan. cap. 328. n. 41.*

Nullitas resultant ex alienatione, vel contractu a minore, sive illius tutore facto sine decreto sanata remanet, si minor major factus per quinquennium tacerit, quando alienatio facta fuit titulo oneroso, live per decennium, quando titulo lucrativo, si quando, *alibi ma. Cod. si major factus alienationem factam sine decreto ratam habuerit, Anton. Gomez var. tom. 2. cap. 14. n. 11.* Montan. *de testib. cap. 33. n. 551.* Trentacine. *var. lib. 2. tit. de minoribus. resol. 10.* Cancez *var. part. 2. cap. 1. n. 20.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 6. n. 65.* Lata de *causa hominis, cap. 22. n. 45.* *Fr. 46.* Gratian. *discept. forens. 24. n. 124.* Barbof. *ad text. in dist. l. ultim. n. 2.* Rota apud Ferrinac. *in noxissim. seu part. 4. disceptation. decif. 182. n. 6.* Censius de *consuetudinibus part. 1. cap. 2. q. 1. artic. 2. n. 23.* Cyriac. *controverf. 308. n. 41.* *Fr. 56.* Andreas Cental. *decif. Lincif. 66. n. 12.* *Fr. 13.* Mell. *observat. 137. n. 19.* Cutilin. *de alimentat. cap. 63. n. 33.* Cardinal. Orthobon. *decif. 110. n. 6.* *Fr. 9.* Antonel. *de tempore legal. lib. 2. cap. 65. n. 1.* Carpiovius *in jurispru. forens. part. 2. consolat. 11. desinit. 30.* Andreol. *controverf. 136. n. 7.* Urceol. *consulat. forens. cap. 44. n. 23.* *Fr. de transactio. quæst. 22. n. 7.* cum sequentibus. Francic. de Angelis de *consuetudinibus lib. 2. q. 2. n. 62.* Marinis *resolut. juris lib. 2. cap. 33.* Fontanella de *partib. claus. 7. gloss. 3. part. 2. n. 6.* Hodiern. *ad Sord. decif. 4. n. 2.* *Fr. 9.* D. Crepsi *observat. 33. n. 2.* *Fr. 3.* Stayban junior *resolut. forens. centur. 2. resol. 105. n. 25.* *Fr. 28.* Turricel. *de reb. Ecclief. non alienand. cap. 29. n. 12.* Cardinal. de Luca de *empiteus, discurs. 60. n. 3.* *Fr. 7.* Trifany *decif. 23. n. 12.* Et ita iudicatum extitit, sententia per Cafes, *die 13. Februarii 1637.* in favorem Don Gasparis Texidor, & contra Vincentiam Mattheam Guitart. Amplia etiam requiritur, ut sanata nullitas possit dici, videlicet, quod habeatur nostra specifica, & indubitata, certa, & clara alienationis facta, seu contractus celebrati, & nullitas illius, non enim potest sanari nullitas per taciturnitatem, & temporis transcursum, per scientiam confecturalem, & præsumptam, quia hæc non est sufficiens ad inducendam rathabitionem, Barcius *decif. 48. n. 29.* Barbof. *decif. 410. n. 1.* ubi Addeutes *num.*

major factus, *num. 22.* Fufariz *conf. 138. num. 1.* Castill. *decif. 168. ex num. 43. tom. 1.* Stayban *tom. 2. resol. 168. num. 14.* Quefada, & Pilo *disfertat. 9. num. 66.* Sed quia apud nos, beneficium restitutionis integrum debet implorari minor intra biennium a die, quo fuerit factus major pro lasionibus contingentibus durante minori etate, *for. 1. 2. Fr. 4. rubr. de restitu. min. Morla in juris empr. tit. 5. in prin. clp. n. 8.* D. Matheu de *regim. cap. 12. Fr. 6. n. 14.* D. Crepsi *observat. 33. n. 1.* Quod incipit currere a die notitie lasionis, Oddus de *restitut. in integr. quæst. 76. num. 38.* Gutierrez. *canonicar. lib. 2. cap. 26. n. 20.* Dom. Matheu *dist. 8. 6. n. 15.* D. Crepsi *dist. observat. 33. n. 2.* cum sequentibus. Prout decifum fuit a Senatu sententia per Cafes, *die 13. Februarii 1637.* in favorem Don Gasparis Texidor, & contra Vincentiam Mattheam Guitart, & alia per Benavides, *die 2. Septembris 1681.* inter Josephum Artus, & T. Hernandez Clericum, retinendum iudico, quod si minor factus major, & cum notitia specifica nullitatis contractus, per biennium taceat, sanata remanebit nullitas alienationis ex defectu decreti, aut alterius solemnitate extrinsecæ, argum. text. in *dist. l. final. Cod. si major factus, Simoncell. de decretis, lib. 3. tit. 9. in prin. 2. n. 26.* Grivel. *decif. 14. num. 63.* Trentacine. *dist. tit. de minoribus. resol. 10. n. 7.* Censius de *consuetudinibus part. 1. cap. 2. quæst. 1. artic. 2. n. 74.* Quod limitandum credo, si enormissima lætio concurreret, nam poterit elapso tempore deducti, per text. in *l. 1. Cod. si major factus, D. Leon in juris prou. post decif. 173. num. 204.* Taciturnitas enim supplet poterit defectum decreti, non autem iudicium aliunde causatum, Cancez *var. part. 2. cap. 1. n. 31.* Mantic. *de tacit. lib. 4. tit. 6. n. 64.* Sued. *conf. 49. n. 29.* Barbof. *ad text. in dist. l. leg. 1. n. 3.*

65 Sed an nullitatem contractus a minore celebrati sine interveniente consanguineorum faneatur per transcursum temporis supra dictum computandum a die quo factus fuerit major viginti quinque annorum poterat dubitari, nisi Senatus principis supra tradidit motus, iis diebus referente Nobili Senatore Don Jacobo Madroño R. C. D. declaravit nullitatem factus per quadricennium tacerit, alienatio præliorum sine decreto facta, valida remanebit per quadricennium transcursum, Menoch. de *reperand. remed. 15. num. 114.* Oddus de *restitut. in integr. part. 1. quæst. 25.* Gama *decif. 76.* Barcius *decif. 75. num. 13.* Cancez *var. part. 2. cap. 1. ex num. 34.* Mauritius de *restitut. in integr. cap. 264.* *Fr. 312.* Robert. *rerum jur. vector. 3. part. cap. 17.* Simoncell. *de decretis, lib. 3. tit. 8. num. 1.* Taffon de *antefato, decif. 13. observat. 1. num. 27.* Matrill. *decif. 181. ad vint. 9.* Barbof. *ad text. in dist. l. final. Cod. si*

tit in contractu non potest supplere tacito suo
 contentu, ut docent Surd. *conf. 49. num. 29.*
 Gratian. *discept. 565. num. 50.* Gregor. XV. *de*
est. 260. num. 13. & de est. 473. n. 19. Ripoll
variar. cap. 11. n. 365. Antonell. *de tempore*
legat. lib. 2. cap. 65. n. 2. Merlin. *tom. 2. de est.*
646. n. 14. Pothius *variar. resol. 90. num.*
39. Irazzo *de protestat. cap. 41. n. 8. & 9.* Ur-
 ceol. *confult. forens. lib. 1. cap. 44. n. 23.* Ci-
 rocch. *discept. 73. num. 44.* Et pro hac opi-
 nione potest adduci illa sententia à nobis lu-
 perius tradita publicata per Aireus, *dit. 3.*
Marsii 1623. inter Franciscum Bandtes, &
 Gasparem Gregorium Perez.
 76 Ut legitime interponi decretum possit ad
 alienanda minorum prapria, necesse est,
 quòd concurrat, & verificetur iustam adesse
 causam ad alienationem faciendam, aliter
 enim non debet decretum dari. *Offiate de contrahib.*
tom. 1. tract. 2. disp. 4. sect. 4. num.
62. & tom. 2. tract. 17. disp. 50. sect. 4. n. 52.
 Hodiern. ad Surd. *de est. 278. n. 6.* Hermouill.
gloss. 2. leg. 4. tit. 5. part. 5. n. 1. Cardin. de
 Luca *de alienat. discept. 31. sub n. 18.* Carp-
 zovius *in jurisprad. forens. part. 2. constitut. 11.*
de sent. 28. Antonuez *de donatib. tom. 1. part. 2.*
lib. 1. cap. 19. n. 51. & 52. Citrocch. *obseruat.*
71. n. 29. Arguelli. *de est. 13. n. 21.* Urceol.
de transactioib. quest. 20. num. 33. Francisc.
 de Angelis *de confisioib. lib. 2. quest. 13. n.*
 67. Anton. Gobius *consultat. 71. n. 34.* Tri-
 llany *de est. 24. n. 134.* & non sufficit quò-
 libet causa, sed debet esse iusta, & utilis, ut si
 fiat alienatio ob as alienum, aut ob similem
 causam, i. ob as alienum. *12. Cod. de pre. litis, &*
alitis rebus, Marius Antonin. variar. lib. 2. reso-
lut. 31. n. 7. Maltrill. *de est. 121. num. 1. & 2.*
 77 Censius *de confis. part. 1. cap. 2. quest. 13. n.*
1. artic. 2. n. 31. Valenzuela *conf. 187. n.*
83. tom. 2. Simoncell. *de decretis, tit. 6. disp. 5.*
num. 59. Paul. Rubens *de est. 354. n. 1. tom.*
1. Atlas de Meza var. lib. 1. cap. 7. n. 8. Castill.
de aliment. cap. 65. n. 26. Et ut causa sit ju-
 sta, debet esse specialis, & individua, non au-
 tem generalis, & vaga, quia inefficax est,
 Merlin. *de est. 714. n. 35.* Pic. *ad stat. Ur-*
bit, lib. 1. cap. 151. gloss. 27. n. 3. Paul. Meli
 post *obseruat. de est. 142. n. 8.* Neque sufficit,
 ut decretum legitime expeditur quòd alle-
 getur causa, aut enucleetur, sed necesse est
 quòd specificè illius existentia probetur, &
 etiam, quòd necessaria fuerit, *Offiate de con-*
trahib. dit. tom. 1. tract. 2. disp. 4. num. 62.
 Francisc. de Angelis *de confisioib. lib. 2. q.*
13. n. 67.
 78 Unde ad decreti interpositionem propter
 causam solvendi as alienum, non debet de-
 veniri, nisi legitimis probationibus ostenda-
 tur asis alieni existentiam, magis patet, ff. *de re-*
b. eorum, l. ob as alienum, Cod. de prae. litis mi-

norum, Merlin. *de est. 444. num. 9. & de est. 575.*
num. 6. & 7. Censius *de est. 27. num. 4. & de est.*
52. num. 6. Meli post *obseruat. de est. 142. n. 7.*
 Nam et si as alienum ut iusta causa, ut decre-
 tum interponatur ad alienanda pradia mino-
 rum, *dit. 1. ob as alienum, di. modo de credito-*
 res urgent, nam illis non urgentibus non est
 causa legitima, neque necessaria, Rota *de est.*
40. num. 3. & 7. part. 7. recentissimar. Castill. de
aliment. cap. 63. n. 28. Meli post *obseruat.*
de est. 142. num. 10. Merlin. *de est. 444. num. 5.*
 Barbol. *conf. 126. num. 19.* *Offiate de contrahib.*
tom. 2. tract. 17. disp. 50. sect. 4. n. 52. Ho-
 diern. ad Surd. *de est. 278. num. 26.* Sperelli. *de*
est. 154. num. 109. Fontinella *de est. nuptia-*
lib. claus. 4. gloss. 13. part. 1. n. 22. Marinus *resol.*
52. num. 15. Bich. *de est. 58. n. 1.* Urceol.
consultat. forens. cap. 63. num. 20. Cardinal. de
 Luca *de alienat. discept. 28. n. 5. 16. & 17.*
 Caltcion *in alphabet. verb. minor. n. 11.* An-
 ton. Gobius *consultat. 71. n. 22.* Trillany *de*
est. 24. num. 135. Imò nullum erit decretum
 ad alienanda pradia minorum asis alieni cau-
 sa, non urgentibus creditoribus, ut Senatus
 declaravit sententia per Meia, *dit. 4. Aprilis*
1581. inter Augustinum Thomas, & Matthaei
 Folch & alia per Arbitrum, *dit. 9. Novemb. 1586.*
 inter Ursolan de Santo Stephano, & Fran-
 ciscam Gil; nisi esset creditum quòd usuras
 pareret, ut cambium, debitorium, vel cen-
 suale, aut aliud, nam tunc etiam si non ur-
 geant creditores, poterunt minorum pradia
 alienari, & decretum dari iuxta multorum
 sententiam, per text. in *l. quotiens, §. sicut, ff. de*
administ. tutor. l. magis puto, §. si pupillus, &
ibi Barthol. in §. si as, ff. de rebus eorum, final.
§. in autem as alienam, Cod. de bonis que libe-
ris, Urcell. ad Afflic. de est. 249. n. 6. Simon-
 cell. *de decretis, lib. 1. tit. 1. num. 40.* Ciarlin.
controverf. 217. n. 23. & 24. Rota *de est. 675.*
n. 6. part. 2. recentissimar. & de est. 454. num.
9. part. 5. Pignat. *ad stat. Ferrar. tom. 1.*
rubr. 91. sub n. 37. Merlin. *Pignat. controverf.*
74. num. 30. lib. 2. Bich. de est. 58. num. 6. cum
sequen. ibi. Antonius Gobius *consultat. 71. n.*
24. Tamen debet ostendi, & iudici constare
 de credito, legitimis, & indubitatis proba-
 tionibus, & non sufficere prout multoties in
 nostra praxi fit, quòd tutor, vel curator dicat
 in scriptura decreti existere as alienum, &
 quòd urgent creditores, ut decretum possit
 dari legitime, Montan. *de tutel. cap. 33. n.*
10. Simoncell. *de ac. retis, lib. 1. tit. 1. n. 42.*
 Destan. *respons. 20. n. 3. lib. 5. M. nent. conf.*
78. n. 19. & 20. Thomat. *de est. 67. num. 13.*
 Ciarlin. *controverf. 183. n. 44.* Andreol. *con-*
troverf. 136. n. 9. Metlin. *de est. 444. n. 8.* Bich.
de est. 58. num. 3. Dunozet. *de est. 561. n. 8.*
 Rota *de est. 352. n. 9. part. 17. recentissimar.*
 Anton.

Anton. Gobius *consultat. 71. num. 49.*
 80 Neque locus erit decreto ad pradia mino-
 rum alienanda propter causam asis alieni, ni-
 si consilio, & probato, quòd minor bonis
 mobilibus caret, ex quorum pretio possit as
 alienum solvi, indubitatum enim est, quòd
 immobilia minorum bona, adhuc causa fol-
 vendi as alienum alienari non possunt, nisi
 deficientibus bonis mobilibus, l. i. *circa prin-*
cipium, l. magis puto, §. non passim, & §. si as
alienum, ff. de rebus eorum, Roland. conf. 33.
num. 4. & 5. lib. 1. Afflic. de est. 249. num.
1. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 6. ex*
num. 1. usque ad 23. Castill. *controverf. lib.*
8. cap. 65. num. 26. & 27. Merlin. *de est. 444.*
num. 5. Paul. Meli post *obseruationes, de est.*
142. num. 15. Collet. *de processib. executivis,*
3. part. cap. 9. ex num. 31. Carleval. *de judi-*
cis, tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 1. n. 8. Maltrill.
de est. 121. num. 1. Fufatius *de substitutionib.*
quest. 542. ex num. 1. Peregrin. *conf. 84. sub*
num. 15. lib. 2. Merlin. *Pignat. controverf.*
74. num. 15. lib. 2. Kriplchilde. *de fideicom-*
miss. cap. 11. num. 486. Rota *de est. 206. num.*
4. part. 16. recentissimar. Cardinal. de Luca
de alienat. discept. 57. num. 10. D. Matheu *de*
regim. cap. 13. §. 3. num. 58. Bich. *de est. 58.*
num. 5. & de est. 173. num. 17. Urceol. *con-*
sult. 63. num. 21. Ninot. *de est. 3. num. 2.*
 Anton. Gobius *consultat. 71. num. 47.* Idem
 erit tenendum, si ex fructibus bonorum im-
 mobilium possit as alienum solvi, aut ex
 pretio pradium minus pretiorum, vel ex
 mobilium pretio, ut jam diximus, nam non
 debet dari locus, ut alienentur immobilia
 minorum bona, si as alienum potest solvi ex
 supradictis bonis, & illorum pretio, Mantic.
de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 6. num. 8. Mer-
 lin. *Pignat. lib. 2. controverf. 74. num. 15.*
 Rota *de est. 206. num. 4. part. 16.* Urceol. *con-*
sultat. 63. num. 21. Ninot. *de est. 3. num. 2.*
 Anton. Gobius *consultat. 93. num. 13.* Et si
 proponatur in decreto, quòd pradium mag-
 ni valoris alienetur pro satisfatione parvi
 debiti, non debet dari locus, neque interpo-
 ni decretum ad alienationem faciendam, imò
 provideri, quòd ex fructibus solutio fiat, nam
 magis valoris alienaretur, Roland. *conf. 33.*
num. 8. lib. 1. Mantic. *de tacit. lib. 4. tit. 6.*
num. 15. Arias *de Meza variar. lib. 1. cap. 30.*
sub num. 5. Stayban *Junior resol. 30. num.*
24. & resol. 52. n. 18. Anton. Gobius *con-*
sultat. 71. num. 92.
 82 Debet etiam curari in decreti interpo-
 sitione, quòd pradium venditio fiat iusto,
 & legitimo pretio, cum juris regulis atten-
 ti minorum bona vendi debeant iusto pre-
 tiorum, l. *ultim. ubi gloss. Barthol. & Bald. C. de*
magistratib. conveniend. Marquic. de tacit. &

ambig. lib. 4. tit. 6. num. 11. D. Leon *tom. 2.*
in juris respons. post de iustom 173. num. 107.
 Et ut iusto possint vendi pretio, & debent
 probari pretii vendendi estimatio, aut testi-
 bus deponentibus de illius valore, vel pe-
 ritorum relationibus, qui pradio recognito
 jurantes dicant, cujus estimatio sit, iuxta
 text. in *l. orphanotroph. 30. Cod. de Episc.*
cop. & Clericis, l. si quis, Cod. de rescin-
dent. vendition. authent. de non alienand. aut
permutand. rebus, cum aff. §. quòd autem di-
ctam ess. collat. 2. cum aliti adduct. à Berlich,
practitabilium, lib. 1. conclus. 81. ex num. 11.
 Amaya *in Cod. tit. de fide instrumtor. & fi-*
de balsa. ficut. lib. 10. num. 9. Pothius *de*
substant. in part. 24. num. 115. cum se-
quentib. Semper tamen melius, & securius 84.
 erit, quòd immobilia bona subhallentur
 per spatium alicujus temporis, ut majus pre-
 tium inveniri possit, l. *1. fine, §. 1. ff. de mi-*
norib. & ibi gloss. Menoch. de recuperand. re-
med. 15. num. 147. Molin. *de Hispan. pri-*
mogen. lib. 4. cap. 3. num. 46. Surd. *conf. 49.*
num. 19. Barbol. *in l. si mora, ff. solut. ma-*
trim. part. 2. num. 60. Mantic. *de tacit. dit.*
lib. 4. tit. 6. num. 31. Cardinal. Thulc.
practiar. tom. 5. lit. M. conclus. 249. num.
31. Gutierrez *de tutel. part. 2. cap. 5. num.*
51. Pereyra *de emptione, cap. 13. num. 48.*
 Barbol. *ad text. in l. ob as alienum 12. Cod.*
de pre. litis, & aliti rebus, num. 7. Thefa-
 us *quest. forens. lib. 4. questio. 75. num.*
 78. Castill. *de aliment. cap. 63. §. 5. gloss.*
6. per tot. Cardinal. de Luca *de regal.*
discept. 81. num. 17. & de iudicis, dis-
cept. 40. num. 63. Et subhallatio semper
 erit utilis, ut fraudes, & collusiones ven-
 tentur, Amaya *in dict. l. 4. ex num. 2.*
 Mangil. *de subhallatione, questio. 25.*
num. 15. & questio. 27. num. 12. Ber-
 lich. *practiar. dit. lib. 1. conclus. 81.*
num. 153. Pothius *de subhallation. in part. 2.*
111. num. 57. Anton. Mattheus *de au-*
thor. lib. 1. cap. 2. per tot. Sed licet utri-
 us sit subhallatio in his casibus, non tam-
 en essentialis est, nam dum pradium
 iusto, & legitimo pretio vendatur, sustine-
 bitur decretum, & alienatio, etiam si
 subhallatio non intervenierit, Gratian.
disceptation. 473. num. 9. & disceptation.
564. num. 24. & de iustom, 130. num. 2.
 Et hoc admittim habebus in praxi nostra,
 ubi frequentissime interponuntur decreta,
 & dantur facultates ad alienanda minorum
 pradia, absque eo quòd subhallentur, si
 offeratur omne illud pretium estimatiois
 factae.

87 Para obtener los decretos, que se acostumbra interponer en nuestra practica en las agenciones, y vendas de bienes sitios de menores, se deve poner una escritura ante el Juez, que se pretende interponga el decreto, en la qual se narran las deudas, y precias obligaciones del menor, o las causas de urgencia que ay para pedir el decreto, haziendo presentacion de las cautelas, y instrumentos de las deudas, y narrando las execuciones que los Acrehedores hazen, y diligencias de cobrar, para que las pueda examinar, y ver el Juez, diziendose tambien, que no ay bienes, muebles ni otros

efectos menos preciosos de adonde se pade; y concluir, pidiendo se reciba sumaria informacion tendra el menor en la agencion, y la carencia de bienes muebles, y si pareciere conveniente para probar el valor de el predio que se quiere vender, o que su valor se verifique por las relaciones de los expertos, que se subhalle por diez, o mas dias, y que se de facultad para poderse vender, y agerar por el precio que dieren valer; pidiendo la interposicion de decreto, y proponiendo el libello en esta forma.

IHS. F. T. Tutor, y Curador dels fills, y hereus de S. T. Propofant com millor pot, diu, que la dita cura esta devnent a F. T. 1000. lliu. que el quondam F. T. Pare de dits menors confelsa deure al dit S. T. ab acte de obligacio, rebur per T. Notari, en T. de T. mes, y any, de que fa presentacio fi et in quantum, per raho de lo qual ha passat lo dit F. T. a executar al Propofant dicho nomine per les dites 1000. lliu. passant servatis de jure servandis a fer oferta de diferents bens sitis de dita cura, segons se pot veure per lo mateix proces de execucio, de que fa fee citra incertionem, & ad instruendum animum judicis; e com en dita cura noy haja diner, bens muebles, ni altres effectes de ahon poder acudir a satisfes dit credit, y de ahon mes comodament se pot donar satisfacio, y pagar aquell, de lo proffehit, y preu de una casa situada, y posada en la present Ciutat, Parroquia de Sent Juan del Mercat en la porta nova, que afronta, &c. Y lo Propofant tinga per mes util, y convenient a la dita cura el que es vena la dita casa per son just valor, per obs de pagarse dit credit, que no el que es proffeguxca la oferta, y es passé a la venda de Cort, ocasionante los gastos, y danys que en dites vendes se solen ocasionar.

Per tant, & alias, omni meliori modo, &c. Requirit si sia rebuda una sumaria informacio de testimonis a fi, y effecte de verificar, y probar la utilitat sobredita, y tambe que los Experts Obrer de vila, y Fuller del present Tribunal vifiren dita casa, y fallen relacio medio juramento en poder del Ecrivá del present Tribunal, de la estimacio que eis pareix te, quo factio, es mane subhastar dita casa, per eipay de vint dies, y feta relacio per lo Corredor, del que major preu haura ofert donat, se li done facultat al Propofant dicho nomine, pera que per obs de pagar el sobredit credit, fassa venda, y tranportacio de la sobredita casa, y ferme aquells actes que convinguen ab les obligacions, e hypothecas necessarias. Interpofant en tot lo defus dit, lo decret judicial del present Tribunal. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesus M. Die 18. Decembris 1687.
 Recipiantur informatio, & relationes requisita, & fiat subhastatio, prout requiritur & postea providetur.

F. T. Añfitor.

Esta forma de obtener decreto para agenciar bienes de menores, es muy juridica, pero por la dilacion que su despacho contiene, no esta sobrado practica, antes bien lo que con mas frecuencia se acostumbra hazer en los Tribunales inferiores, es verificar el valor, y justo precio de la cosa que se ha de vender, con la misma sumaria in-

formacion de testigos; y teniendo com- prador que de el justo valor y precio, que dixeren los testigos tiene la cosa, se passa a interponer el decreto, sin que se subhaste la cosa, y sin que los expertos la apreecien, y en este caso el libello se propone en esta forma.

F. T.

IHS. F. T. Tutor, y Curador de S. T. Propofant com millor pot, diu, que despus de aver seguit per la present Cort un pleit ben llarch, y haver expedit en aquell diferents canitats, ab sentencia publicada per lo Ecrivá de esta mateixa Cort, en T. de T. mes, y any, ha estat condemnat lo Propofant dicho nomine en haver de pagar a F. T. infra decem la cantitat de 400. lliur. per les causes, y rahons contingudes en la sobredita sentencia, la qual fe esta executant, segons se pot veure per lo mateix proces, de que fa fee citra incertionem, y havent considerat lo Propofant los gastos, y menys captes que se li han de ocasionar a la dita cura, si la execucio sobredita es proffigoneix, y que no es troben bens alguns muebles, ni diner, ni altres effectes en la dita cura de ahon se puga acudir a satisfes esta cantitat, ha tengut per convenient el tractar de vendre un tros de terra que sera hasta una cascada, situat en la horta de la present Ciutat, partida de la Esperanza, que afronta, &c. Y sobre no valer dita cascada a comuna estimacio les dtes 400. lliur. F. T. per la conveniencia que té de tenirla al costat de les sues terres, ha ofert donar per aquella les dtes 400. lliur. a raho de franch; e com sia util, y proffos a dita cura el fer venda de dita cascada de terra per lo dit preu, per obs de pagar dtes 400. lliur. pues los danys, y gastos que se li han de seguir en la execucio sobredita han de fer considerables, y per no haver ri bens muebles, ni altres effectes, no es pot donar satisfacio de dita cantitat, menys que venent la sobredita terra, lo que no pot effectuar lo Propofant, encara que la utilitat, y conveniencia de la cura es certa, menys que interyenit decret de la present Cort.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Requirit se li rebra una sumaria informacio de testimonis, a fi, y effecte de verificar, y probar la utilitat referida, y tot lo demés deus dit; y tambe que la dita cascada de terra a comuna estimacio, no val mes que la dita cantitat de 400. lliur. a raho de franch, y contactat per dita informacio de predichs, aut saltem de necessitatibus, pauter requirit, se li done facultat al dit Propofant dicho nomine, pera que puga fer venda de dita cascada de terra, a favor del dit F. T. per dit preu de 400. lliur. a raho de franch, y per obs de pagar los sobredites 400. lliur. al dit S. T. y pera que puga fermar quallovals actes circa predicha, y obligarse de eviccio, y hypothecar los bens de dita cura, interpofant en tot lo defus dit, lo decret judicial del present Tribunal. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesus M. Die 1. Decembris 1687.
 Recipiantur informatio.
 F. T. Añfitor.

88 Potest minor major factus, recuperare pradia alienata abique decreto, media reivindicacione, nam cum dominium alienatum pradii remanet semper pones minorum, eodem modo, ac si alienatio non fuerit facta, poterit reivindicari pradium a minore, ut jam diximus, num. 2. domino enim rei datur juxta juris regularis reivindicatio, sed ut obtineat duo principaliter probare tenetur: Primum, dominium, cum in eo fundetur omne substantiale reivindicacionis, l. in rem 23. l. Quintus Marcius §. si ex eo, ff. de acro, & argenti legat. l. si cum vendit. ro 13. l. si pigora, 22. §. si proelio, ff. de pigoratit. actio. l. cum res 12. Cod. de probat. l. 5. l. a possidentibus. 21. Cod. de reivindicat. bald. in l. cum res, num. 19. Cod. de probat. Ferrarient. in sua pract. in l. illi. super actione reali, vers. tenet, & possidet, Jul. 7. col. 3. Maicard. de probatomb.

tom. 1. conclus. 537. Paz in pract. tom. 3. cap. 1. §. 3. num. 4. Donell. lib. 20. commentar. cap. 1. §. lib. 5. cap. 2. Faber. de error. pragmat. deced. 22. n. 9. Pichard. in §. omnium 1. institut. de actioib. num. 11. cum sequentib. Schiffoeder ad Fabrum lib. 3. tractat. 11. que. 4. No guetol. allegat. 20. num. 7. Don Martin de la Reatigi lib. 6. seletiar. cap. 2. Knipfchildt. de fidei commissis. cap. 10. n. 5. & 19. Leotard. de usuris, que. 54. num. 48. Metlin. controvert. Jur. centur. 2. cap. 67. num. 28. Ferronin. ad non l. 66. ff. de reivindicat. l. 9. ff. 404. l. text. in cap. examinata 15. que. 1. num. 6. de iudicis. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. gent. legat. l. si cum vendit. ro 13. l. si pigora, 3. tit. 32. vers. datur. Gonzalez Tellez ad Carol. Anton. de Luca in pract. cap. 10. n. 9. Et non sufficit quod dominium probetur, in ordine ad reivindicacionem, conjecturaliter, aut per presumptiones, sed plenissime, & per probationes concludentes probari debet, l.

in rem, ff. de reivindicat. l. 1. Cod. de alienat. iudicis, mutand. causa, l. officium 9. ff. de rei vindic. Bald. in l. cum re 12. num. 29. C. de probat. Alex. consil. 12. n. 4. lib. 4. Caputaq. dec. 280. pa. 1. n. 4. Calcan. consil. 27. n. 8. Coccin. decif. 69. num. 1. & 2. Rota decif. 181. num. 1. part. 4. & decif. 288. num. 2. part. 7. reventifinar. Meli post observat. decif. 7. num. 1. cum sequenti. Cardinal. Orthobon. de if. 13. num. 3. Carol. Anton. de Lucca dicit. cap. 10. num. 9. Sed quia dominium est difficultis probationis, Surd. decif. 22. num. 5. Malfard. de probat. condit. 535. num. 4. & consil. 536. num. 14. Souta de Macedo decif. 53. num. 6. Leon in addit. ad Valafe. de iure empiric. vol. 5. num. 29. pag. 79. Cytia. controverf. 537. num. 8. & 9. Leyta in prax. finium regendor. cap. 14. num. 11. Arnold. Corvin. dicit. lib. 3. tit. 32. verf. domini, Pegas refolut. forenf. cap. 5. num. 45. Carol. Anton. de Luca dicit. cap. 10. num. 9. Adeo quod imposibile multijudicari dominij probationem, remoto praefcriptionis usu, Ferdinand. Vazquez 2. dicit. inferium controverf. 51. num. 16. Arnold. Corvin. ubi proximi, verf. quia difficultas. Confilium falubre accepti a Magistro amanitissimo Ildro Segura Almaz Valentina Ecclesiae Praeposito, & Muriveteris Archidiacono, quod postea inventi ad literam in Arnoldo Corvini. Quod nunquam intentationem actionem reivindicatorem prout, feci, nam non recorder illam fuisse, propter difficultatem probationis domini, sed quod poterem, alia actione proposita, ut petitione hereditatis, aut interdicto possessionis mota, quod petere poteram per reivindicacionem, nam semper concurrir cum reivindicacione aliquid interdictum, vel actio, quae facilius prodest iustificari, quam reivindicatio.

Secundum quod debet verificari minor factus major agens reivindicatoria actio, est possessio reivindicanda ex parte rei conventi l. officium 9. l. bis qui demanant 25. ff. de reivindicat. l. 1. Cod. de alienat. iudicis mutand. causa facta, l. si autem 27. §. 1. ff. de reivindicat. cap. examinata 15. de iudicis, §. omnium, institut. de actionib. for. 1. rubr. ubi in rem cello, Bald. in n. unie. Cod. de alienat. iudicis mutand. causa, num. 15. Paz in prax. 3. tom. cap. 1. §. 3. n. 12. Ferrateri, in practice. libelli super actione reali, verb. tenet, & possidet in princip. fo. 7. col. 3. Richard, in dicit. Nogueroi. allegat. 20. num. 15. Merenda lib. 16. controverf. cap. 16. Leotard. de usuris, quaeff. 95. num. 64. Arnold. Corvin.

in summa Cod. lib. 3. tit. 22. verf. possessor, Fernosin. ad text. dicit. cap. examinata 15. de iudicis, quaeff. 1. n. m. 6. & 7. Gonzalez Tellez ad ipsum text. num. 5. Carol. Anton. de Luca in prax. cap. 10. num. 2. Et ut sustineatur sententia iudicis, quod reus possideat tempore sententiae, etiam si tempore litis contellata non possideret, l. si autem 27. §. 1. ff. de reivindicat. Arnold. Corvin. ubi proximi, verf. absoluitur, Gonzalez Tellez ubi proximi, n. m. 5. Item erit tenendum si teus dolo defecit possidere, nam cum pro possessore habeatur, l. qui dolo 174. de regul. iuris, l. si rem 17. ff. de exceptione rei iudicata, l. q. o. si reivindicat. Dubitat reivindicatio sicuti contra possidorem contra illum qui dolo defecit possidere, dicit. l. si autem, l. qui possessorio, ff. de reivindicat. l. item 95. §. dolo, ff. de solutioib. l. 2. §. de his ff. de reivindicat. Dubitat reivindicatio sicuti inter decem mutandi causa, l. 1. §. sane, & §. dolo, ff. si quis omnia causa testamenti, for. aquell 15. rubr. de regul. iuris, ibi: Aquell qui locat a possibit aliena cosa ter engany, deo esser condennat atei cum a possessor. Paz in prax. dicit. 3. tom. §. 3. cap. 1. num. 15. Olivian. de aduocis, part. 2. lib. 1. cap. 3. num. 10. & cap. 15. n. m. 9. Vitalis lib. 1. variat. cap. 18. Richard, in dicit. §. omnium, num. 16. Hunius ad Treuter volum. 1. dicit. 15. quaeff. 21. Arnold. Corvin. ubi proximi, verf. possessor, Fernosin. dicit. quaeff. 1. num. 7. Leotard. dicit. quaeff. 95. num. 64. Gonzalez Tellez ad text. in d. cap. examinata, num. 15. Sed qui dolo delitit possidere, non condemnabitur ad rei restitutionem, sed ad verum i. i. valorem, & adimtionem iuramento accertois liquidandam, for. aquell 3. ru. r. de liti contellat. ibi: Aquell qui sera demanant fieri aliena cosa, si per engany litarat que no passit hique aquella cosa sobre la qual sera demanant, si no contennat en ayunt haver ad demanador, per quant jurara aquell demanador que la cosa valte, festa primaveras taxario del Judge, gloff. in l. unie. verb. remittitio, Cod. de alienatione iudicis mutand. causa, Rebuff. in l. unie. Cod. de sententis quod pro eo quod, gloff. 1. num. 158. Oltvald. ad Duouell. lib. 20. commentario. cap. 3. lit. L. Richard. in dicit. §. omnium, institut. de actionib. num. 16. Fernosin. ad text. in dicit. cap. examinata, quaeff. 1. num. 7.

Parum interet, an possessor iuste, vel iniuste possideat, nam reivindicatio intentari potest, tam contra tertium possessorem mafidei, quam bonafidei, l. 1. in princip. §. 1.

Pars I. Cap. XII. de Decret. ad Alienam. Minor.

1. leg. 16. l. certum 22. l. si finium 17. Cod. de reivindicat. Sanchez in precep. decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 23. n. 2. Barbot. ad text. in leg. manipulum 23. Cod. de reivindicat. num. 3. Arnold. Corvin. ubi supra, verf. possessor. Anton. Faber. in suo Cod. tit. de reivindicat. desin. 9. Solum inter mafidei, vel bonafidei possessionem conventum actione reivindicatoria, haec reperitur differentia, quod bonafidei possessor solum debet condemnari ad restituendos fructus rei, a die litis contellationis, reivindicat. Leon folium 13. l. Julianus 17. §. 1. l. praeterea 20. l. fructus 33. ff. de reivindicat. l. & si lege, §. si autem, ff. de petiti. hered. l. 4. §. final. ff. finium regendor. §. & si hered. institut. de offit. iudicis, for. aquell 3. rubr. de reivindicat. dicit. ibi: En ara aquell que son possessor de bona fet sien tengut, donada la sentencia contra ell, de restituir la cosa, & tots los fruits que feru dicitis d'ipso, que el plus jomb conuenit. Silvan. consil. 49. n. 75. Capicinus decif. 93. in fin. Donell. lib. 20. commentario. cap. 5. Garcia de usuris, quaeff. 2. num. 6. Grafa ad text. in dicit. cap. gravis, Fernosin. ad ipsum text. quaeff. 1. per tot. Arnold. Corvin. dicit. tit. 32. verf. mafidei. Et non solum ad fructus perceptos tenetur, sed etiam ad fructus qui percipi poterunt, aut debebunt, leg. 25. §. 4. ff. de petiti. hered. l. 22. Cod. de reivindicat. l. 1. si natus, ff. cod. leg. 1. Cod. de fita, & iure iustae fiscalis, leg. 2. Cod. de fructib. & litum expensis, §. 2. institut. de offit. iudicis, Cayaecius in leg. usura 121. ff. de verbor. significat. Molina de iustit. & iure, disputat. 327. num. 4. Ugolin. de usuris, cap. 17. num. 4. & quaeff. 95. num. 22. Fernosin. ad text. in dicit. cap. gravis, quaeff. 2. num. 4. cum sequentib. Barar. decif. 449. Antonell. consil. 77. trakt. de substat. decif. 100. n. 3. 4. & 5. Cavaler dicit. 409. Fernosin. ad text. in cap. gravis & quaeff. 95. num. 22. Fernosin. ad text. in dicit. cap. gravis, n. 11. Rota decif. 343. num. 7. part. 1. & decif. 199. n. 8. part. 7. reventifim. Orthobon. decif. 87. & decif. 193. n. 1. Paul. Meli observat. 43. n. 1. & observat. 119. n. 2. & post observat. decif. 151. n. 1. Carolus Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. ante litem motam, non tenetur restituere bonafidei possessor, §. si quis a non domino, institut. de rerum divisione, quia quod attinet ad fructus loco domini est, & bonafide durante illos facit suos, ac si dominus esset, l. bonafidei 48. ff. de acquirend. rerum domin. l. 25. §. in alieno, ff. de usuris, l. 25. §. si res, ff. de petiti. hered. Leotard. de usuris, quaeff. 99. n. 6. Merend. controverf. lib. 7. ca. 2. Carol. Anton. de Luca dicit. cap. 101. n. 8. Arnold. Corvin. in summa Cod. dicit. tit. 32. verf. quia.

Mafidei vero possessor actione reivindicatoria conventus, quia deficit illi titulus bonafidei ob quem lucrare, & acquirere fructus, poterat ante litis contellationem percipere.

contrahend. emptio. for. de qual que, rubr. de reivindicat. Paz in prax. 3. tom. 1. cap. 1. §. 4. n. 16. Mafcard. de probat. lib. 3. tit. 11. §. 3. de reivindicat. esp. designat. Pacionis de Locato cap. 65. a. n. 115. Carol. Anton. de Luca in prax. cap. 10. n. 12. Si res fuerit mobilis, in servo nomen, etas color, & alia signa, in brutis genus, sexus, nomen, & color, in rebus inanimatis, ut in vestibus, color, species, ac materia, in illis que ponderare, & mensura constitunt, dici debet mensura, & pondus, l. si in rem 6. ff. de reivindicat. l. 1. §. 40. ff. de possit. for. de qual que 11. rubr. de reivindicat. Donell. dist. lib. 20. commentarior. cap. 4. Gonzalez Tellez ubi proximo. Arnold. Corvin. in dist. vers. designat. Debet etiam exprimi titulus, aut tituli quorum virtute dominus est qui actionem, proponit, nam et si dominium non sit multiplicabile, & nobis ex prioribus causis non possit obvenire, quia est jus pœnum & amplius quam semel nemo rei dominus esse potest, l. et in eadem 14. §. 2. ubi 2. ff. de exceptio. rei juat. l. hanc 34. §. sed si non corpus, si fuerit 108. §. item 4. ff. de legat. 1. l. possidet 3. §. ex p. prius 4. ff. de acquir. v. possit. leg. inter stipulatum 83. §. si ven. 6. ff. de verb. obligat. l. in perpetuum 61. ff. de solutio. l. cum res. Cod. de contrahend. emptio. §. sed si rem 10. institut. de legat. Met-

IHS. F. T. Propofant, com millor pot, diu, que ab decret de venda fet per T. Cort en T. de T. mes, li fonch feta venda al quondam E. T. fon pare, de qui lo Propofant es hereu, de una casa situada en la preient Ciutat, Parroquia de Sent Pere, en lo carrer del Forn dels Apoftols, que afronta, &c. Y en execucio de dita venda de Cort, deposita lo preu, y pregua la possessio de dita casa, se li adquire al dit fon Pare, y lo te lo Propofant com a hereu que es de aquell, dete, y possessio licet injuste la sobredita casa S. T. lens haberse tinga causa, ni del dit Propofant, ni del dit fon Pare, & com te li dega restituir al Propofant la sobredita casa, juntament ab los fruits, com a amo, y verdader Senyor que es de aquella. Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Et utrendo remedio quo magis expediat, requir fia declarat, que lo dit Propofant es amo, y verdader Senyor de la casa sobredita, manant adjudicarlay al Propofant, y simul al dit F. T. que dins deu dies, dexa vacua, y expedita la possessio de aquella, condemnantlo a restituir los fruits, y lloguers. Lo que requir, &c. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesus M. Die 2. Decembris 1687.
Intinetur ad quintam, &
addiscendum.

Vt. F. T. Affessor,

lin. de pignori. lib. 1. quæst. 26. n. 2. Oroz de aprip. juris, lib. 4. cap. 5. n. 5. Olea de refion. jurium, tit. 6. quæst. 7. n. 8. Tamen ad cautelam plures titulos quis habere potest, ut ex illis melius se tueatur, & uno ex illis deficiente, possit ex altero se juvare, ut reddent Anton. Gomez in leg. 45. Tauri, r. 97. Cancer variat. part. 3. cap. 3. a. n. 281. Cutel. in motu possit. ad Il. Martini, cap. 3. n. 37. Galeot. lib. 1. contracoef. 52. n. 44. Olea ubi proximo.

La demanda, y instancia de reivindicacion, se deve proponer narrando en el libello la causa, ó causas por las quales le compete el dominio al que hace la instanciancia, expresando la cosa que se reivindica, y diciendo que la possessio del que la detiene es injusta, y concuier pidiendo, se declare, que el que mueve la reivindicacion, es Señor de aquella cosa, pues esto se deve pedir principalmente, segun el texto en la l. ex arverf. §. 1. & ibi Barthol. ff. de reivindicat. Jaffon in §. omnium institut. de actionib. n. 172. Paz in prax. tom. 3. cap. 1. §. 3. n. 17. y tambien que se mande al possit. de Jor, y que se le adjudique al actor, con condemnation de frutos, segun los textos, en la leg. fractus 34. ff. de reivindicat. leg. si novis, §. fin. ff. de con. for. aquilli tres, rubr. de reivindicat. Paz ubi proximo. n. 18. y el libello se propondrá en esta forma.

102 Si prædii alienati abloque decreto non fuerit dominus minor, sed solum fuerit quasi dominus, & bona fide, & iusto titulo possideret illud, & in cursu uti captionis, live prescriptionis solum reperiretur, non poterit intentare pro recuperatione prædii reivindicacionem, sed publicianam actionem, & reivindicacionem utilem, qua bonæ fidei possessor datur, ut ad suam revocet potestatem rem ab alio occupatam, l. 1. l. siue autem 9. §. hac vlt. ff. de publiciana, §. namque sicut 4. institut. de actionib. Alexand. in l. 3. §. ex contrario, ff. de adquirend. possit. §. conf. 118. lib. 2. §. conf. 182. lib. 7. Covarrub. in cap. Possessor, 2. part. §. 11. n. 6. Menoch. de adhiptend. remed. 4. num. 794. Cujacius & lib. 10. observat. cap. 6. Olwald. ad Donell. lib. 20. commentarior. cap. 8. lit. Q. Paz in prax. tom. 3. cap. 2. §. 1. per tot. Peregrin. de fideicommiss. artic. 43. num. 33. cum sequent. Pichard. in dist. §. namque sicut 4. institut. de adhiptend. Fabet ad text. in leg. 1. ff. de publiciana, & in suo Cod. lib. 3. tit. 22. de reivindicat. defuncti. 10. num. 4. Thulc. tom. 6. lit. P. consil. 968. 969. & 970. Fermolin. ad text. in c. 20. ex omnia 15. de iudicis, quæst. 1. n. 16. Barbol. ad rubr. Cod. de prescript. 30. vel 40. annor. n. 286. Don Melchior de Valencia lib. 1. juris, lib. 1. tract. 2. cap. 11. n. 12. Don Hieronymus de Azin. ad rubr. Cod. de uti caption. pro emptore, num. 101. cum seqq. Arnold. Corvin. in summa C. lib. 3. tit. 32. de reivindicat. vers. Si nullo. Pelegrin. in prax. civil. part. 2. sect. 3. iustit. 3. intersest. 10. num. 3. Carol. Ant. de Luca in prax. cap. 10. num. 14.

103 Agens publiciana actione, siue reivindicacione autili tenetur probare, ut possit obtinere, multa. Primò probare debet rem habuisse, & possidisse: titulo lucrativo, vel oneroso, habili ad transferendum dominium, l. eum qui, §. 1. l. quæcumque, ff. de publiciana, di 7. §. namque sicut, institut. de actionib. Fulg. consil. 149. Alexand. consil. 24. lib. 7. & consil. 182. num. 4. Socin. consil. 56. lib. 4. Rom. consil. 54. lib. 4. Cornue consil. 110. lib. 2. Thulc. dist. lit. r. consil. 969. n. 2. §. 3. Paz in prax. d. r. tom. 3. cap. 2. §. 1. n. 3. Menoch. dist. remod. 4. n. 794. Pichard. in dist. §. namque sicut, n. 7. Arnold. Corvin. ubi supra, Pelegrin. dist. intersest. 10. n. 3. Carol. Anton. de Luca dist. cap. 10. n. 14. Unde qui possidebat rem titulo pignoris, pæcararii, commodati, vel alterius non habili ad transferendum dominium, non poterit publiciana, agere, l. quæcumque, ff. de publiciana, Paz ubi supra, tom. 3. cap. 2. §. 1. num. 10. Secundo debet probare, quod res tradita fuerit actori, vel ejus antecessori, & quod illum possiderit virtute traditionis a non domino factæ; illi

aním qui possessionem non habuit, non competit publiciana, l. 1. cum aliis, ff. de publiciana, §. namque sicut, institut. de actionib. Thulc. de iure constitut. part. 1. num. 16. Vucfembec. ad rubr. tit. Cod. de reivindicat. n. 14. Alexand. consil. 43. n. 3. lib. 3. Bellamer. consil. 39. n. 16. Olwald. ad Donell. lib. 20. commentarior. cap. 8. lit. O. Thulc. dist. consil. 969. Paz in prax. dist. §. 1. num. 12. Pichard. in dist. §. namque sicut, n. 10. Azin. ubi supra n. 141. Valencia dist. lib. 1. tractat. 2. cap. 15. n. 2. Et etiam si tradens dominus fuerit, & adquiretum dominium habeat rei agens, poterit si velit publicianam intentare, nam et si in hoc casu ei datur reivindicatio, l. eum qui, in princip. ff. de publiciana, Alexand. & Jaffon in leg. rem que nobis, ff. de adquirend. possit. Paz dist. §. 1. num. 14. & 15. Non debet denegari domino publiciana, quia si difficilis illi sit dominii probatio, cum possessionem haberet, bonam fidem, & iustum titulum, poterit publicianam intentare eodem modo ac si dominus non fuisset, Olwald. ad Donell. lib. 20. commentarior. cap. 8. lit. S. Arnold. Corvin. dist. tit. 32. vers. Nullo. Et quod possit cumulati remedii reivindicacionis cum publiciana, & in eodem libello deduci, docent Fulg. consil. 149. in princip. Thulc. de consil. 969. n. 15. Ultimo debet probare, reum conventum possidere, nam sicut reivindicatio non potest intendi, nisi contra actuale rei possessorem, aut illum qui dolo deit possidere, ita nec publiciana, leg. eum qui, §. in publiciana, ff. de publiciana, Paz dist. §. 1. num. 23. Pichard. in dist. §. 4. num. 13.

104 Quod per actionem publicianam conquiretur agens, non est avocare dominium rei a possidente, sed solum possessionem, & quidem non nudam sed cum fructuum emolumento, leg. si cum venditor 66. ff. de evictio. Fabet lib. 20. conjecturarum, §. cap. 11. & in Rational. ad text. in leg. servitutes 14. §. inest, lib. 10. commentarior. cap. 8. lit. A. Pichard. ubi supra num. 3. Neque datur contra dominum non datur hæc actio, & si intererat, exceptione domini opposita, repellit debet agens, l. penultim. ff. ultim. Cod. de publiciana, Petrus Gregor. Tolosan. synagoga, juris, lib. 36. cap. 25. num. 20. Olwald. ad Donell. lib. 10. commentarior. cap. 8. lit. A. Pichard. ubi supra num. 3. Neque datur contra titulo possidentem rem, l. siue autem 11. §. si duobus, ff. de publiciana, leg. 9. §. 4. ff. cod. Alexand. consil. 4. col. 2. lib. 2. & consil. 39. lib. 2. & consil. 90. lib. 2. Paz in prax. dist. §. 1. num. 24. Olwald. ad Donell. dist. lib. 20. cap. 8. lit. 2. Thulc. dist. consil. 970. per tot. Peregrin. de fideicommiss. artic. 45. num. 40. & 41. Pichard. ubi prax. Quævis rei.

reivindicatio etiam moveri possit contra titulo possidentem, leg. officium cum vulgat. ff. de reindicat. Ratio consistit in illo, quod agens publiciana solum habet titulum absque possessione, & reus conventus habet simul titulum, & possessionem, & rei conventi possessio simul cum titulo, fortior debet esse, quam nudus agens titulus, Barthol. & Jaton, & communiter DD. in dict. §. nam & si cui, institut. de actionib. Vazquez lib. 2. controversiar. illustrum, controvers. 70. in fin. Curcius Junior consil. 117. num. 2. Menoch. de recuperand. reud. 15. num. 91. Paz, ubi proxim. num. 24. Olvald. ad Donell. ubi proxim. Barbof. ad text. in l. ad alium 12. §. hff. ff. de soluto matrimon. num. 45. Vuessembeck ad tit. Cod. de reivindicat. num. 17. Quibus addi potest, quod in pari causa tituli, melior debet esse conditio possidentis, ex regul. text. in l. in pari causa, de regul. juris, cap. in pari 65. de regul. juris, in 6.

El que quisiere intentar la accion
109 publiciana, y reivindicacion util, deve

proponer su libelo, narrando en aquel la posesion que tenia, y buena fe, con justo titulo; exhibir esse, diciendo, que ocupa la cosa injustamente el que la detiene; y concluir, pidiendo se declare, que la cosa jure domini, seu quafidomini, pertenece al actor, pues esto es lo que le deve pedir, segun la Glosa in cap. Abbate sane, verbo Domini, de re judicat. in 6. Jaton, ubi supra num. 70. Paz dict. §. 1. num. 22. Thuc. de l. con. cluf. 969. numer. 14. & 15. Gonzalez Tellez ad text. in cap. 2. de libelli oblat. num. 8. Pelegrin. in pract. civi. part. 2. feti. 3. subfet. 3. interfect. 10. Canon. Antonius de Luca in prax. cap. 10. num. 14. Y pedir tambien condenacion de frutos, y que se le dexa la posesion de la cosa vacua al actor, para que la pueda ocupar, segun proponen el libelo en dicha forma, Pelegrino, y de Luca, en los lugares ya citados; y en nuestra practica, se podrá proponer en esta forma.

IHS.

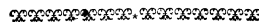
F. T. Propofant, com millor pot, diu, que ab acte de venda, rebut per S. T. Notari, en tants de tal mes, y any, compra de S. T. una Casa Alqueria ab sis cañafades de terra, situades en la horta de la present Ciutat, partida de Jesus, que afronten, &c. la qual compra feu per preu de rooo. liur. que paga realment, y decontant, segons resoluta per la apoca continuada al peu de dita venda; en virtut de lo qual, lo Propofant entra en la posesion de dita Alqueria, y terres; y ab esse just titol, y bona fe, la ha possibida per temps de alguns anys, arrendantia, y percibint los arrendaments, y sent tots los demes actes a Senyor peranyents; ha succedit, que F. T. sens tenir tirol, causa, ni raho, se ha ocupat de la posesion de la dita Alqueria, y terres, intrometente en la cobrar ca dels arrendaments, y no obstant, que lo Propofant ha procurat extrajudicialment ab lo dit F. T. que li restituis la posesion de la dita Alqueria, y terres, no ho ha pogut conseguir: E com se li dega restituir al Propofant la posesion de dita Alqueria, y terres, com a possidior que era de aquella, ab just tirol, y bona fe, juntament ab los fruits que se han percebut, y se han pogut percebre de aquella.

Per tarte, & alias omni meliori modo, &c. & utendo remedio, quo magis expediat, requir sita declarat, que la sobredita Alqueria, y terres jure domini, seu quasi, se li deu adjudicar, restituir, y donat al Propofant, manant al dit F. T. que dins deu dies dexa vacua, y expedita la posesion, que actualment te de aquella, manantay donat al Propofant, y condemnant al dit F. T. en haver de restituir los fruits, y arrendaments. Per seg aixi, &c. Implorant, &c.

Jesus, M. Die 15. Decembris 1687.
inimstat ad dicendum.

F. T. Añessor.

CA

CAPUT XIII.

DE DECRETO AD alienanda Universitatis bona.

SUMMARIUM.

- 1 **U**niversitas ex quibus personis componi possit, & in quibus conservari.
- 2 **U**niversitas, Civitas, vel Populus representatur per Consilium Generale, & eandem potestatem habet, quam Populus.
- 3 **C**onsilium generale, non congregatur legitime, nisi omnibus Civibus vocatis, & citatis, aut consiliariis, si ad numerum consiliatorum deductum fuerit consilium generale.
- 4 **D**ua partes ex tribus consiliatorum debent intervenire in consilio generali, ut legitime deliberationes consilium faciat.
- 5 **L**imita, si de mandato Superioris congregatur consilium, aut communitas, per mandatum simplex, cominatorium, & practicum, nam poterunt deliberationes fieri, congregata qualibet parte, licet minima universitatis.
- 6 **C**ongregata non dicitur legitime universitas, nisi Nuncius cum juramento in posse Notarii universitatis referat omnes consiliarios convocasse, & ita exprimat a Notario in deliberatione, aut actu a consilio celebrato.
- 7 **C**onvocasse Nuncius cura juramento, presentatur, & probatur per evocatum concocantem a Notario factam, sicut cum temporis cursu 30. vel 40. annorum, etiam si non dicitur Nuncium cum juramento relationem fecisse.
- 8 **A**mpla, quod per cursum triplum, vel quadruplum annorum, sicut cum obsecratione contractus, aut actus celebrati, presentatur, & probatur solemnitas relationis convocacionis jurata.
- 9 **C**onsilium generale, & qualibet universitas, non potest congregari absque Præcipis permisso.

- 10 **C**onsilium generale in nostra urbe, & urbibus, & villis Regni, non congregantur, nisi interveniente iussu civitatis, aut ville pro Domino Rege.
- 11 **U**niversitas Baroni, non potest congregari absque illius licentia, quomodo hæc peti, & obtineri debeat, & quid a Domino Alfonsoam tantam jurisdictionem habentibus.
- 12 **G**remia civitatum, aut villarum, & quælibet communitates non congregantur in nostra civitate, nisi cum decreto Gubernatoris, assistente uno ex officialibus sua Curie, & in villis Regni interveniente iussu, & in terris Baronum officiali Baroni.
- 13 **C**ontractus, aut actus celebratus ab universitate, consilio, aut communitate congregata (sive Superioris licentia, nullus est.
- 14 **C**ommunitas, vel universitas, potest sine Superioris licentia congregari, si per tempus immemorabile hæc congregata fuerit, & de simili obsecrancia communitati iaculis Regalis de Moncada.
- 15 **C**onsilium particulare, potest congregari absque licentia Superioris.
- 16 **C**onsilium particulare, quid sit, & quæ possit facere specialis mandato consilii generalis.
- 17 **J**urati civitatum, & villarum Regni sunt administratores rerum publicarum, sed non habent liberam administrationem.
- 18 **U**niversitates per Juratos non representantur, sed per consilium generale, & quæ possunt facere Jurati.
- 19 **U**niversitates habent bona duplicit generis, & quæ sint.
- 20 **B**ona publica alia jure naturali communia sunt, tam incolis, quam exteris.
- 21 **A**lia, non sunt communia exteris, sed desinata incolis.
- 22 **I**ncolæ possunt uti bonis universitatis ad necessitatem, non viro abuti.
- 23 **P**opulus, civitas, vel universitas, non habet dominium bonorum universitatis, sed administrationem.
- 24 **C**ivitas, populus, aut consilium particulare, vel generale, aut Jurati, non possunt alienare bona universitatis sine decreto, & quæ.
- 25 **U**niversitas contractum, & alienationem faciens per Syndicum, si tempore dati mandati interponatur decretum suspensionis temporis decretum non interveniat.

reivindicatio etiam moveri possit contra titulo possidentem, *leg. officium cum vulgat. ff. de reivindicat.* Ratio consistit in illo, quod agens publiciana solum habet titulum abli- que possessione, & reus conventus habet simul titulum, & possessionem, & rei conventi possessio simul cum titulo, fortior debet esse, quam nudus agens titulus. Barthol. & Jason, & communiter DD. *in dict. §. nam & si cui, institut. de actionib. Vazquez lib. 2. de receptis. illu. §. 1. in fin. Curcius Junior consil. 117. num. 2. Menoch. de recuperand. reud. 15. num. 91. Paz, ubi proxim. num. 24. Olvald. ad Donell. ubi proxim. Barbof. ad text. in l. ad alium 12. §. ipse, ff. de soluto matrimo. num. 45. Vuessembecc. ad tit. Cod. de reivindicat. num. 17.*

Quibus addi potest, quod in pari causa tituli, melior debet esse conditio possidentis, ex regul. text. in l. in pari causa, de regul. juris, cap. in pari 65. de regul. iuris, in 6.

El que quisiere intentar la accion 109 publiciana, y reivindicacion util, deve

IHS.

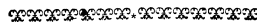
F. T. Propofant, com millor pot, diu, que ab acte de venda, rebut per S. T. Notari, en tants de tal mes, y any, compra de S. T. nna Cata Alqueria ab sis casafades de terra, situades en la horta de la present Ciutat, parida de Jesus, que afronten, &c. la qual compra feu per preu de 1000. lliur. que paga realment, y decontant, segons refuta per la apoca continuada al peu de dita venda; en virtut de lo qual, lo Propofant entra en la possessio de dita Alqueria, y terres; y ab este just titol, y bona fe, la ha possessida per temps de alguns anys, arrendantia, y percibint los arrendaments, y sent tots los demes actes a Senyor per tanyents; ha succedit, que F. T. fens tenir titol, causa, ni raho, se ha ocupar de la possessio de la dita Alqueria, y terres, intronmetente en la cobrar ca dels arrendaments, y no obstant, que lo Propofant ha procurat extrajudicialment ab lo dit F. T. que li restituís la possessio de la dita Alqueria, y terres, no ho ha pogut conseguir: E com se li dega restituir al Propofant la possessio de dita Alqueria, y terres, com a possididor que era de aquella, ab just titol, y bona fe, juntament ab los fruits que se han percebut, y se han pogut percebre de aquella.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. & utendo remedio, quo magis expediat, requirit fia declarat, que la sobredita Alqueria, y terres ju- re domini, seu quasi, se li deu adjudicar, restituir, y donar al Propofant, manant al dit F. T. que dins deu dies deise vacua, y expedita la possessio, que actualment te de aquella, manantlay donar al Propofant, y condemnant al dit F. T. en haver de restituir los fruits, y arrendaments. Per seg així, &c. Implorant, &c.

Jesus, M. Die 15. Decembris 1687.
intimetur ad dicendum.

E. T. Adessor,

proponer el libelo; narrando en aquel la possessio que tenia, y buena fe, con justo titulo; exhibir este, diciendo, que ocupa la cosa injustamente el que la tiene; y concluir, pidiendo se declare, que la cosa jure domini, seu quafidominii, pertencee al actor, pues cito es, lo que se deve pedir, segun la Giolla in cap. Abbate sane, verbo Lombis, di re indicat. in 6. Jason, ubi supra num. 70. Paz. dict. §. 1. num. 22. Tinnit. ord. con. disp. 969. numer. 14. & 15. Gonzalez Tellez ad text. in cap. 2. de libelli oblat. num. 8. Pelegrin. in pract. civi. part. 2. feti. 3. subsect. 3. interfect. 10. Canon. Antonius de Luca in prax. cap. 10. num. 14. Y pedir tambien condenacion de frutos, y que se le dexa la possessio de la cosa vacua al actor, para que la pueda ocupar, segun proponen el libelo en dicha forma. Pelegrino, y de Luca, en los lugares ya citados; y en nuestra practica, se podra proponer en esta forma.

CAPUT XIII.

DE DECRETO AD alienanda Universitatis bona.

SUMMARIUM.

- 1 **U**niversitas ex quibus personis componi possit, & in quibus conservari.
- 2 Universitas, Civitas, vel Populus representatur per Consilium Generale, & eandem potestatem habet, quam Populus.
- 3 Consilium generale, non congregatur legitime, nisi omnibus Civibus vocatis, & citatis, aut consiliariis, si ad numerum consiliatorum redactum fuerit consilium generale.
- 4 Dua partes ex tribus consiliatorum debent intervenire in consilio generali, ut legitime deliberationes consilium faciat.
- 5 Limita, si de mandato Superioris congregatur consilium, aut communitas, per mandatum simplex, cominatorium, & praesum, nam poterunt deliberationes fieri, congregata qualibet parte, licet minus universitatis.
- 6 Congregata non dicitur legitime universitas, nisi Nuncius cum juramento in posse Notarii universitatis referat omnes consiliarios convocasse, & ita exprimat a Notario in deliberatione, aut actu a consilio celebrato.
- 7 Convocasse Nuncius cura juramento, praesentatur, & probatur per evocaticam convocacionis a Notario factam, simul cum temporis cursu 30. vel 40. annorum, etiam si non dicatur Nuncium cum juramento relationem fecisse.
- 8 Amplia, quod per cursum triginta, vel quadraginta annorum, simul cum observantia contractus, aut alius celebrati, praesentatur, & probatur sollemnitas relationis convocacionis jurata.
- 9 Consilium generale, & quilibet universitatis, non potest congregari absque Principis permissu.

- 10 **C**onsilium generale in nostra urbe, & urbibus, & villis Regni, non congregatur, nisi interveniente iustitia civitatis, aut villa pro Domino Rege.
- 11 Universitas Baronis, non potest congregari absque illius licentia, quomodo haec peti, & obtineri debeat, & quid de Dominis Alfonso nam tantum jurisdictionem habentibus.
- 12 Gremia civitatum, aut villarum, & quilibet communitates non congregatur in nostra civitate, nisi cum decreto Gubernatoris, assistente uno ex officialibus sine Curia, & in villis Regis interveniente iustitia, & in terris Baronum officiali Baronis.
- 13 Contractus, aut actus celebratus ab universitate, consilio, aut communitate congregata sine Superioris licentia, nullus est.
- 14 Communitas, vel universitas, potest sine Superioris licentia congregari, si per tempus immemorabile ita congregata fuerit, ubi de simili observantia communitatis in illis Regalis de Moncada.
- 15 Consilium particulare, potest congregari absque licentia Superioris.
- 16 Consilium particulare, quilibet sit, & que possit facere absque specialis mandato consilii generalis.
- 17 Jurati civitatum, & villarum Regni sunt administratores rerum publicarum, sed non habent liberam administrationem.
- 18 Universitas per Juratos non representatur, sed per consilium generale, & que possunt facere Jurati.
- 19 Universitates habent bona duplicis generis, & que sunt.
- 20 Bona publica alia jure naturali communia sunt, tam incolis, quam exteris.
- 21 Alia, non sunt communia exteris, sed distincta incolis.
- 22 Incol. possunt uti bonis universitatis ad necessitatem, non vero abuti.
- 23 Populus, civitas, vel universitas, non habet dominium locorum universitatis, sed administrationem.
- 24 Civitas, populus, aut consilium particulare, vel generale, aut Jurati, non possunt alienare bona universitatis sine decreto, & quare.
- 25 Universitas contractum, & alienationem faciens per Syndicum, si tempore dati mandati interponatur decretum superius, non potest contractus etiam si illius deliberationis tempore decretum non interveniat.

- 214
- Theatrum**
- 26 Bona civitatum, & villarum sub dominis Principis sunt, quoad proprietatem.
- 27 Bona civitatum, & villarum Regalium, absque Principis decreto, non alienantur sine nobilitate.
- 28 Bona universitatis domini particularis, an possint alienari cum aomni decreto, ubi affirmativa proponitur. Contrarium docent nonnulli. 29.
- 30 Oppidorum domini, habent aliqui, merum, & mixtum imperium, alii mixtum imperium tantum.
- 31 Domini oppidorum continentium quindectum fideium domos, habent in Regno mixtum imperium, sive jurisdictionem nisi Alfonso.
- 32 Ampia, in domini oppidorum, non habentiam nunc quindectum domos, & dammodo expulsi tempore illas habent.
- 33 In oppidis Saracenorum sufficiebant septem domos, ut iurisdictione Alfonso adquisierit, & adducit tres, aut quatuor, si oppidat erant intra terminos villarum, aut oppidorum Regiorum.
- 34 Domini oppidorum habentes merum, & mixtum imperium sunt Barones, & de quibus cognoscant.
- 35 Bona universitatis domini particularis, possunt alienari cum licentia domini habentis merum, & mixtum imperium, sicut si tantum mixtum imperium habeat.
- 36 Oppida domini habentis merum, & mixtum imperium, possunt assisari imponere cum consensu omnium, & sicut si tantum mixtum habeat imponi.
- 37 Vestigialium impositio, est de Regalibus.
- 38 Civitates, & ville Regales concessam habent a Rege facultatem imponendi assisas inter suos.
- 39 Barones possunt oppidis jurisdictionem suam, concedere facultatem ad imponendas assisas, & si deegerit licentia, a Senatu datur, prout in aliis casibus, ubi praxis, & libellus.
- 40 Universitates, possunt censuaria onerare cum licentia domini particularis habentis merum, & mixtum imperium, & quid si dominus noluerit licentiam dare. Aliter erit, si tantum habeat mixtum imperium, sive jurisdictionem Alfonso.
- 41.
- 42 Universitates iuxta aliquos possunt censuaria redimibilia onerare absque Regali licentia.
- 43 Universitates, sicuti alienare, ita nequa

Jurisprudentia.

- 44 Censum redimibile onerare potest, vel acollare, absque licentia Regia.
- 45 Universitas, nequid ad cambium pecunias accipere.
- 46 Universitas Baronis onerare potest censum cum Baronis licentia, & quando sine ea.
- 47 Censuale oneratum per universitatem, absque licentia domini suprema jurisdictionis, est tributum iustum titulum ad adquisendas pensiones annuas percipias, & negativas proponitur. Contrarium verius, & sequitur nosser Senatus. 47.
- 48 Minores, & privilegia minoris habentes, & absque solemnitate contrahentes, restitunt illud, quod in illorum utilitatem versum est.
- 49 Universitas affretes in mandato ad censum onerandum dato, pecunias esse ad opus universitatis, non admittuntur ad probandum, quod pretium non fuit versum in carum utilitatem.
- 50 Universitas, que censum oneravit absque licentia domini suprema, compellitur ad restituendam proprietatem in vim iuris, & an probari debeat hoc in casu, quod versa fuerint pecunia in utilitatem universitatis.
- 51 Universitates Saracenorum onerantur in Regno censuaria triplici modo.
- 52 Censuaria onerata cum licentia domini suprema a Saracenis universitatem componentibus, tenentur nunc solvere domini oppidorum, & qua de causa, & quomodo. Sed nequid compelli ad licentiam proprietatis, etiam si non solvant pensiones, neque faciant valere, & tenere illas. 53.
- 54 Censuaria onerata a Saracenis componentibus universitatem cum licentia domini mixti imperii, an tenentur domini restituere, quoad proprietatem in vim iuris, ubi contrarietas Alvarum Senatus ostenditur, & quid hodie admittitur extet.
- 55 Censuaria onerata a Saracenis componentibus universitatem, & simul propriis nominibus, tenentur solvere domini, si designata fuerint specialiter obligationes, & qua ratione. Ampia, quoad domus censuarias, hoc in casu, nihil tenentur probare. 56.
- 57 Speciali hypotheca constitutio, hoc in casu, debet fidei referri de bonis immobilibus Saracenorum existentibus, intra terminos oppidi. Declara, quod & si bona non sint censibus designata, idem erit dicendum, modo specialis impositio fiat super domibus, mo.

Pars I. Cap. XIII. de Decret. ad Alienam. Univer.

- molendinis, & aliis bonis. 58.
- 59 Speciali hypotheca rei censuaria possessor conventus, liberatur dimittendo rem, & non tenetur ultra illius valorem.
- 60 Domini oppidorum Saracenorum conventi pro censuarius, dimittere possunt speciales, sed ut liberentur, debent illorum identitatem probare, quod serè impossibile est.
- 61 Domini ad censuaria supradicta non tenentur, si non reperitur designatio specialium obligationum.
- 62 Conventus actione Reali, dimissa re liberatur.
- 63 Tertius possessor specialis hypotheca censui, potest conveniri executivè pro pensionibus census, absque executione.
- 64 Possessor quilibet partis rei hypothecatae, insolvidum potest conveniri pro toto censu.
- 65 Hypotheca est indivisibilis, & tota reperitur in tota re, & tota in qualibet rei parte, prout servitus Realis.
- 66 Haec quilibet rei possessor rei specialiter hypothecatae censui, potest insolvidum conveniri.
- 67 Hypotheca specialis census possessor conventus, si vult retinere rem, tenetur ad omnes pensiones decursas, tam tempore sua possessionis, quam antea; & an tenetur ad census licentiam, si pensiones non solvat, & non faciat valere, & tenere illas. 68.
- 69 Speciali hypotheca possessor pro census pensionibus conventus liberabitur dimissa re, & de proposita non tenetur.
- 70 Possessor specialis census, qui ignorans censum habuit rem, dimissa re, neque ad pensiones decursas tempore sua possessionis tenetur, neque ad decursas lite pendente.
- 71 Possessor specialis, qui recognovit censum, aut illius notitiam habuit tenetur dimissa re, de proposita solvere pensiones decursas temporis sua possessionis.
- 72 Emerit rem cum acollatione, onere, vel adofatione solvendi censum, potest virtute sola adofationis conveniri executivè pro pensionibus, ubi traditur dispositio Fori 21. Curiarum anni 1645.
- 73 In dispositio predicti fori, sicuti in venditione, habeat locum etiam in donatione, & aliis contrahibus, & an casus prateritos comprehendat.
- 74 Empor rei cum onere solvendi censum, dimissa re liberatur, dum solvat pensiones decursas tempore sua possessionis. Contrarium verum.
- 75 Idem traditur de recognoscendo censum, ubi possessore rei specialiter subjugate.
- 76 Debitor census, qui contrarium celebravit non liberatur, à census praestatione dimissa re specialiter subjugata, aut illa vendita cum acollatione censui. Idem procedit, si in censu se constituat principalem obligatum.
- 77 Possessio exigendi pensiones census per 30. vel 40. annos, sufficiens titulus est, ut compellatur census debitor ad illius solutionem.
- 78 Censui ante pragmaticalem reductionem onerabantur ad rationem duorum soldorum pro qualibet libra; & quomodo per pragmaticam fuerunt reduci.
- 79 Censui universitatum Neapitiorum, quomodo fuerunt per pragmaticam reduci, & ad quas personas reduci solvit censui.
- 80 Reductio pragmaticalis censuum, non se extendit ad debitoria cum responsione inter se.
- 81 Censui in Regno, quo modo possint creari quoad interest, habet.
- 82 Decretum aut licentia, non presumitur in censuali, nisi probetur.
- 83 Limita, si centum, aut nonaginta anni elapsi fuerint à die contractus, nam tunc presumitur, & fuisse domini suprema jurisdictionis, etiam si in instrumento census enuncietur licentiam fuisse aomni Alfonso.
- 84 Licentia presumitur per spatium triginta annorum, si observatus fuerit contractus, & pensiones soluta. Et quid si in censu instrumento fuerit enunciata licentia. 85.
- 86 Praxis concedendi licentiam, & decretum ad alienanda universitates bona, & ad censum onerandum, ubi libellus.

Universitas, Collegium, aut Communitas constituitur, quod minus, & componi debet ex tribus personis, Neratius 85. ff. de verb. significat. ibi. Neratius Priscus, tres facere existunt Collegium, & hoc magis sequendum est. Sed collectivitate semel constituta, ut iura illius permancant, non est necesse, quod ternarius numerus personarum existat, nam remanebit semper univertitas, & illius iura conser-

vari poterunt, etiam si ad unam personam tantum reducta universitas fuerit, l. *fiat 7. §. final. ff. quod cuiuscunque universitatibus*, ibi: *Sed si univ. cessat ad unum redit, magis admittitur posse eum convenire, & conveniri, cum jus onantum in unum referretur, & stet nomen universitatis*, Barthol. in *dist. §. final. Decius conf. 45. num. 18. Loaisus de iure universitatis, part. 1. cap. 1. n. 30. Garcia de iure univ. gloss. 35. num. 51. & 52. Barbo. de iure univ. gloss. 25. num. 51. & 52. Faber in *Rational. ad text. in dist. l. 7. §. final. col. 2. Salgad. in labyrit. part. 3. cap. 16. num. 54. & 55. Ciriac. controvers. 302. num. 62. Dom. Crepi observat. 112. num. 6. Dom. Mathieu de Regim. cap. 6. §. 2. num. 33. qui num. 34. Docet conservari posse universitatem, & eius iura, & privilegia, etiam si omnes de universitate extingantur, Gloss. in l. 1. in verb. *Competit. ff. de collegiis illicitis*, l. *Callren. in l. ff. gregis num. 4. ff. de legat. 1. Francisc. Marc. decis. 1339. per 10. & decis. 1. Loaisus, ubi prox. num. 32. Et quod iura universitatis in uno residere possint, etiam si omnes personæ de universitate extinctæ fuerint, declarat Senatus, sententia per Ferrera, die 23. Augusti 1669. in favorem creditorum univ. Augusti de Pardines, & contra Egregrum Comitum de Sellent, Dominum dictæ universitatis de Pardines.***

2. Universitatis, civitas, vel populus representatur per illius consilium generale, Loaisus de iure universitatis, part. 1. cap. 3. num. 47. & 48. Marinus lib. 1. cap. 77. & lib. 2. cap. 59. Caponi tom. 2. dist. 90. num. 21. Gijpius ad Marchion. Torcl. observ. 116. num. 19. Dom. Mathieu de Regim. cap. 4. §. 3. num. 21. Cardinal. de Luca de alienat. dist. 23. num. 12. Et eadem potestatem, quam universitas, vel civitas habet in rebus ad civitatem, vel universitatem generale, habet etiam consilium generale, & quod ab illo fit, eandem vim, & firmitatem habebit, quam factum ab univ. populo, Gloss. in l. aliud, §. *revertur ff. de regul. juris, l. Nulli cum ius notatis, ff. quod cuiuscunque universitatibus*, gloss. in rubr. *C. qua sit longa consuetudo*, Barthol. in rubr. *tit. ff. de decurionib. & in l. civitas, num. 2. ff. si verum petatur, Alexand. in l. 1. §. Municipis, num. 6. ff. de adquirend. poss. ff. & conf. 17. num. 1. vol. 6. Roland. à Valle cons. 90. num. 1. col. 1. Francisc. Marc. decis. 780. num. 4. vol. 1. & decis. 95. num. 13. Loaisus dist. part. 1. cap. 3. num. 46. & 48. Caponi dist. dist. 90. num. 21. Cardinal. de Luca dist. dist. 23. num. 12. Tritany decis. 24. num. 72.*

3. Consilium generale cuiuscunque civitatis, populi, vel universitatis non recte, neque

legitimè congregatur, nisi citatis, & convocatis omnibus incolis populi, vel universitatis, si ad certum numerum consiliarium, non fuerit generale consilium reductum, nam in hoc casu, sufficit, quod citentur, & convocentur consiliarii tantum, l. 1. ubi Barthol. in *nominatione, Cod. de decurionib. lib. 10. & in l. nulli, ff. quod cuiuscunque universitatibus*, Caponi tom. 2. dist. 94. e. 18. Rocc. de officio, rubr. 17. §. 2. num. 6. Et citatione, & convocacione facta, debent saltem duæ partes ex tribus universitatibus, aut consiliariis congregatæ reperiri in consilio generali, ut legitime deliberationes, & quæ ibi alia negotia à consilio generali fiant, l. 3. ff. de decretis ab ordine factis, l. 3. & 4. ff. quod cuiuscunque universitatibus, l. 3. & 4. ff. quod maior, ff. ad municipalem, Jason in l. non heredes, §. *hodie*, num. 5. ff. de partit. Socius Senior. cons. 95. num. 4. & 5. Crot. conf. 20. num. 1. Crævet. conf. 652. num. 1. Menoch. conf. 726. num. 2. & 3. Surd. decis. 28. num. 82. Cancr. variar. lib. 1. post cap. 24. respons. 1. num. 140. Capius decis. 4. num. 1. Azaved. ad *Costam Espan. lib. 1. cap. 20. tit. D. num. 50. Mantie. de tact. & ambig. lib. 4. tit. 7. num. 9. Loaisus de iure univ. part. 2. cap. 1. num. 21. Capius decis. 4. num. 1. Hodiern. controvers. 43. sub num. 4. Martinis in observat. ad decis. 388. num. 3. Rocc. de officio, rubr. 17. §. 2. num. 6. Caponi tom. 2. dist. 94. num. 19. Dom. Crepi observat. 112. num. 4. Palma conf. 7. num. 17. Ant. Gobius consultat. 5. num. 9. Quod limitare debet, si mandato Superioris congregetur, nam non est necesse, quod duæ partes ex tribus universitatibus, aut consiliariis congregatæ sint, ut legitime deliberationes faciat, sed sufficit, quod minor numerus interveniat, Abbas in cap. cum omnes, sub num. 13. de constitutionib. Anton. Gobius consultat. 5. num. 12. Et quod interveniente superiori mandato, minor numerus sufficiat; declaravit Senatus sententia per Ferrera, in locum de Mascar, die 6. Maii 1656. in favorem Don Hieronymi Salcedo, & Tolcano, & contra Don Joannem Coll. Mandatum enim Superioris facit absentes contumaces, & reddit illos incapaces dandi vocem, nec propterea computari debent in numero, Abbas in cap. in causis, sub num. 9. de elect. Nata conf. 1. num. 4. Crævet. conf. 386. num. 9. Silvan. conf. 20. num. 8. Vegg. conf. 29. n. 23. Francisc. Marc. decis. 1038. n. 3. & 4. lib. 1. Cancr. variar. part. 1. post cap. 24. respons. 1. n. 142. Anton. Gobius consult. 5. num. 12. In nostro Regno prædictum habemus, quod de iudicis mandato sunt tres convocaciones, ut congregetur communitas, officium, aut universitas ad ali-*

aliquid negotium peragendum, & debet exprimi in convocacione negotium, quod tractari, & peragi desideratur prima convocacio sit per mandatum simplex; secunda cum comminatione, & tertia præcisè, quibus. Et ceteris erit legitimè congregata universitas, officium, aut communitas ad faciendum quoscunque negotium, etiam si non interveniant duæ partes ex tribus, sed quilibet numerus, licet minimus personarum intervenierit. Quamvis in dicta sententia, diei 6. Maii 1656. declaratum extet, quod sufficiat unica convocacio si de mandato superioris fuerit facta cum qualitate, quod cum intervenientibus fiet deliberatio, aut celebrabitur actus à communitate.

6. Debet etiam, ut legitimè dicatur congregata universitas, communitas, aut consiliarium generale, quod de convocacione consiliarium, aut incolarum facta, consistet, & apparet per relationem Nuncii convocantis factam in posse Notarii in consilio intervenientis, non enim sufficit, quod fuerit simpliciter facta relatio convocacionis, sed cum juramento debet fieri, nam similiibus Nunciis non creditur, nisi referant cum juramento, l. 4. §. *Frator ait, ff. de damno infecto, l. si fuit, §. Julianus, ff. eod. l. si quis decurionibus*, C. de falsis, Speculat. tit. de citatione, §. *Caylus lib. 1. observat. 54. n. 4. Minsinger. centur. 5. observat. 51. num. 2. Mascard. de probat. decis. 189. num. 9. Guazin. de defensor. reor. decis. 10. cap. 5. n. 12. Muscatell. in prax. part. 2. gloss. *Intinatio*, num. 16. Valentis in paratit. lib. 2. tit. 1. de for. competent. §. 4. num. 2. Et ex hac causa declaravit Senatus, referente Magnifico Joanne Arques Jover, R. C. D. sententia per Ferrera, die 17. Aprilis 1666. in favorem Raphaelis Garcia de Salat, Generosi, & contra Villam de Anna; non esse legitimum contractum census ab universitate factum, nisi constaret de convocacione supradicta per relationem Nuncii in posse Notarii factam. Sed probabitur præsumptivè, & sufficiet convocacionem legitimè fuisse factam, & etiam, quod Nuncius fecerit relationem convocacionis dato enuncietur à Notario, relationem Nuncii sibi fuisse factam, & elapsim fuerit tempus triginta, vel quadraginta annorum, à die mandati, & contractus, ut Senatus iudicavit, sententia per Saboya, die 24. Novembris 1676. in favorem Michaelis Ximero, Notarii, Procuratoris administrationis Petri Just, & contra Agnetem Mur, & de Aparicio Gilatt, R. C. D. & alia eodem die per eandem, inter eadem partes. Solemnitas*

enim convocacionis, vel relationis jurate factæ, & qualibet alia solemnitas sufficiet probatur intervenisse in contractu, aut acta per similem enunciativam, simul cum temporis cursu triginta, vel quadraginta annorum, Salgad. post *labyrit. decis. 17. num. 10. Burat. decis. 45. sub num. 6. & decis. 120. sub n. 38. Ciriac. controvers. 162. num. 24. tom. 1. Antonell. de tempore leg. lib. 2. cap. 72. num. 1. Bonden. de iure controvers. collat. 39. n. 79. Idem erit tenendum, si cum temporis supra dicti cursu cõcurreret observantia cõtractus, nam sufficiet probatur solemnitas convocacionis, & relationis Nuncii cum juramento factæ, etiam si in instrumento contractus, aut mandati non enuncietur, ut declaravit Senatus, sententia per Ferrera, die 11. Martii 1677. in favorem Conventus de la Eipara, extra, & prope moenia novitæ Urbis constructi, & contra Baronum de Sanaacel, referente Nobilissimo Don Didaco de Seals, R. C. D. Ratio est, quia cursus temporis triginta annorum, simul cum observantia contractus facit præsumere, quod in contractu intervenierunt omnes legitimis, Coccin. decis. 469. num. 6. Beltramin. ad Ludovicum decis. 152. n. 4. Burat. decis. 152. num. 6. Rota decis. 175. n. 13. & decis. 239. n. 1. & 2. part. 8. recentissimè. Oithobon. decis. 220. n. 22. Urceol. de transact. q. 24. n. 47. Soluta autem temporis cursus abique observantia cõtractus non sufficiet, ne duæ oriatur præsumptiones ex eodem temporis cursu, una intervenus solemnitatis, & alia observantia, Coccin. decis. 301. n. 4. & decis. 326. n. 6.*

7. Sed non sufficit supra tradita, ut universitas, seu communitas, vel consilium generale legitimè congregatum dicatur, nam debet etiam intervenire Principis licentia, ut universitas congregetur, Calaneo in *Catalog. Glorie mundi, part. 5. cons. 196. Regis de Ponte consil. 10. n. 2. lib. 2. Rocc. de officio, rubr. 17. §. 3. n. 1. Tritany decis. 24. n. 72. In oppida Urbis, & in cæteris Urbibus, Villis, & Oppidis Regni congregatur consilium generale, interveniente pro Dom. Regis, iustitia in causis Civilibus, aut in Criminalibus, si consilium criminale fuerit. In universitatibus Baronum non potest congregari consilium generale sine Baronis licentia, & assensu in illo debet B. Julius, seu illius illius officialis, ut declaravit Senatus, sentent. per Doza, die 14. Aug. 1629. inter Commendatorem Commendæ majoris Montefias, & Oppidum de les Coves; & alia per Alreus, die 18. Martii 1632. inter Syndicum Villæ de Baris, & Illustrem Marchionem de Aris, & alia per Calaneo, die 20. Martii 1637. inter Illustrem Ducissam de Bexar, & Mardes, & Villam de Castalla. Poterit etiam congregari consilium*

lium generale cum licentia domini loci habentis tantum mixtum imperium, & Alfonso nam jurisdictionem, ut Senatus judicavit sententia per Alceus, die 24. Decembris 1624. inter Locum de Puçol, & Dominum Archiepiscopum Valentinum; sed universitas licentiam petens, non tenetur tractandum veniat in consilio generali, ut Senatus, dixit dicta sententia per Alceus, die 18. Martii 1623. inter supradictas partes; & alia per Benavides, die 11. Decembris 1660. in favorem Honorati Vidal, Notarii, Syndici loci de Benafayó, & contra Don Josephum Fulco de Belachaga, Dominum dicti loci. Quando gremia, sive officia, aut quilibet congregationes, vel communitates congregantur in nostra Civitate, obtinent licentiam, & decretum à Gerente Vices Generalis Gubernatoris, & provisione facti conceditur facultas, & licentia supradicta. Et non aliter congregatur officium, aut communitas, nisi cum assensu alicujus officialis prædictæ Curie, & multoties, si negotium id exposcat, cum assensu Assessoris prædictæ Curie, & quod absque assensu officialis Regii non debeat dari locus, ut congregentur hujusmodi communitates, probatur ex Foro 31. rubric. de pactis, & docet Dom. Crepli observat. 112. n. 9. In Villis Regni, & aliis oppidis non debent congregari gremia, aut alie communitates, sine assensu, & licentia Justitiarum, & in Baronum universitatibus, sine Baronis licentia, & assensu officialium illius. Unde si de facto consilium, communitas, aut gremium, congregatur sine superioris licentia, & assensu officialis Regii, & aliquem contractum, sive actum, vel deliberationem fecerit nullius momenti erit, ut judicavit Senatus sententia per Ferrera, die 26. Novembris 1666. Solum observatum habeo, quod communitas generalis irrogantur Regiæ Incillis de Moncada, & communitas particularis duodecim Syndicorum ejusdem Regiæ Incillis, per quos gubernatur, & regitur omne fere illud, quod spectat ad conservationem jurium dictæ Regiæ Incillis cum jurisdictione ad cognoscendum in secunda instantia de causis decisis, in prima instantia per Cœquiarium Regiam, congregatur absque licentia alicujus Officialis Regii, & abque assensu alicujus Officialis Regii, & abque assensu alicujus Officialis Regii, meo videri duplici ex causa. Primo, quia in hac congregatione semper Cœquarius intervenit, qui ad instar officialis Regii est, & jurisdictionem habet in spectantibus ad incillium Regiam. Secundo, quia per tempus

inmemoriale bene potuit hæc universitas, prout quilibet alia, potest acquirere libertatem, & jus, ut legitime congregetur absque superioris domini licentia, & interventu ut Senatus judicavit sententia per Alceus, die 28. Junii 1635. inter Convantum de Valldechrist, & Syndicum Villæ de Altura. Et non habemus notitiam, quod hæc communitas irrogantium congregata fuerit aliquo in tempore cum licentia, aut assensu alicujus officialis Regii. Per possessionem autem temporalem, non potest acquiri supradictum jus, imò quælibet possessio congregandi consilium, absque interventu officialis Regii, aut Baronis, improbi juris erit, & infubilius, etiam quoad manutentionem, ut declaravit Senatus, sententia per Mascaró, die 14. Julii 1668. in favorem Illustris Ducis de Gandia, & contra Villam de Oliva.

Non ita erit tenendum de consilio particulari alicujus villæ, universitatis, vel oppidi, nam poterit legitime congregari absque licentia superioris domini, & officialis illius assensu, ut probatur ex doctrina Cancereii varlar. tit. de juribus castrorum, cap. 13. num. 115. Et judicavit Senatus, sententia per Alceus de Puçol, & Dominum Archiepiscopum Valentinum, Consilium enim particulari, quod solet componi ex aliquibus personis villæ, vel oppidi, non potest alia facere, quam illa, quæ ei specialiter commissa, & mandata sunt a consilio generali, & hæc de causa consilium particulari, non poterit contractum aliquem celebrare universitatis nomine, neque censum onerare, & si de facto fecerit, nullus erit census, aut contractus, ut declaravit Senatus, sententia per Alceus, die 9. Junii 1608. inter Syndicum Civitatis de Segorb, & Illustræm Ducissam de Cardona, & alia per Alceus, die 8. Aprilis 1627. inter Illustræm Marchionem de Quirra, & Villam de Nules. Et quod particulari consilium non possit renunciationes aliquas facere, dixit Senatus, sententia per Alceus, die 7. Septembris 1614. inter Don Hieronymum Figueroa, & Syndicum universitatis de Sueca. Neque adhuc poterit Syndicum ad negotia universitatis constituere consilium particulari, quia potestas nominandi Syndicum residet in consilio generali, l. 3. §. 4. ff. quod cuiuscunque universitatis; & multo minus poterit Syndicum constituere ad ea faciendâ, quæ abque speciali mandato non rectè peraguntur, ut si ad firmendam mandatum fuerit datum, nam non poterit considerari legitimum, si à consilio particulari reperitur factum, ut novissime declaravit Senatus, sententia per Saboya, die

20. Septembris 1687. in favorem Villæ de Adzæneta, & contra Villam de les Ulceres referente sapientissimo Senatore Francisco Otin, & Laqui, Generoso, R.C.D. auctario Oliver.

Jurati civitatum, & villarum nostri Regni, licet non sint officiales regii, tamen administratores sunt rerum civitatis, universitatis, aut villæ, privileg. 47. Petri II. ibi: Cum igitur vos, qui non estis officiales Regii, sed administratores civitatis ejusdem. For. 62. Curiar. anni 1604. D. Leon de off. 19. n. 3. Dom. Crepli observat. 4. n. 101. §. n. 109. Dom. Matheu de Regim. cap. 4. §. 3. n. 21. §. 25. Portol. ad Molin. verb. Jurati, n. 7. Sese de inb. hitionib. cap. 29. §. 1. n. 13. Ripoll varlar. cap. 2. n. 324. §. In additionib. ad practicam Peguer. rubr. 6. n. 42. Fragos. de Republica, tom. 1. lib. 7. disput. 19. n. 1. Suelves centur. 1. consil. 30. n. 9. Cardinal. de Luca de Regalib. disurs. 44. n. 9. §. de tutorib. in sumario, n. 49. Sed non habent liberam administrationem, ut rectè notat Dom. Matheu, ubi prox. n. 22. Quia per Juratos non representatur tota universitas, civitas, vel villa, sicut per consilium generale, Ripa in l. si in qui bona, num. 1. cum sequ. ff. de pignori. Bald. in l. civitas, n. 9. ff. si certum petatur, Castren. in l. 7. n. 2. ff. si quod cuiuscunque universitatis, Lofæus de jure universitatis. part. 3. cap. 3. n. 16. Neque in contrarium facit doctrina, Dom. Crepli dicit. observat. 4. n. 90. ubi videtur doceretur Juratos habere liberam, & generalem administrationem, nam loquitur doctissimus vir, prout loquitur fori, & privilegia ab eo adducta, nempe de Juratis, & ceteris officialibus administrantibus, simul cum consilio generali, ut in Privileg. 18. Jaob. I. fol. 7. lib. 3. controverf. 3. n. 5. 6. §. 7. Felician. ibi: Et regimem civitatis, & habitatorum ejusdem ex officio suo, cum consilio consiliatorum suorum, &c. Unde non omnia possunt Jurati facere, licet omnia eis videantur facere posse circa administrationem rerum publicarum, sed tantum illa, quæ similibus administrantibus à jure permittuntur, & cum pro rebus administrationis rectè administratores cietur, & contra illum judicium suscipiatur, l. 1. ff. de administrat. tutor. l. ultim. C. qui legitimam personam, l. 1. C. si per vim, vel alio modo, For. 21. rubric. de testamentar. tutel. Valenzuel. consil. 182. n. 4. Fontanell. de off. 273. n. 8. Peña tom. 1. de off. 687. n. 4. Dom. Crepli observat. 108. n. 15. cum sequent. Tenendum est, quod licet contra universitatem suscitata poterit Jurati citari, prout videtur de mente Portoles ad Molin. verb. Citatio universitatis, n. 1. Dom. Matheu de Regim. cap. 10. §. 1. num.

88. & docet Ripoll varlar. cap. 3. n. 322. 323. §. 324. §. de citatione, ad proxim Peguer. rubric. 6. de citatione, n. 47. §. 48. Ubi vide, an quolibet anno novi Jurati electi debeant citari. Solum judico, quod non sufficit injungere citationem majori Juratorum parti, quia non citantur, ut universitas, sed ut administratores, & cum singuli administrationem habeant, debent omnes citari, & non sufficit, quod major pars citetur, ex ratione textus in l. ultima, in fin. C. de auctoritat. prefandi. l. 8. ff. de aqua pluvia arcenda, l. per fundum 11. ff. de servitutib. rustico. prædior. cap. quod omnes 29. de regul. jur. in 6. Videndi Domini. Crepli observat. 112. n. 11. §. 20. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 24. n. 67.

Hæc omnia docui, ut cum majori fundamento intelligatur, penes quam personam fit dominium bonorum universitatis; quilibet enim universitatis bona duplici generis habet, alia publica, quæ publico uti destinata reperitur, ut forum, bacillia, flumina, fontes, viae publicæ, plateæ, pontes, pascua, & similia; alia quæ non sunt uti publico destinata, sed ad particulares reipublicæ usus, & necessitates referuntur, cujus generis sunt, quæ titulo legati, fideicommissi, donationis, aut quæ ex assensu, & impositionibus, vedigalibus, aut tributis universitatis percipiuntur, sed Celsus 6. in princip. ff. de contrahend. emptio. l. inter publicas 17. ff. de verbor. significat. l. bona civitatis 15. ff. eod. l. in tantum, §. universitatis, ff. de verum dictione, l. final. C. de veniendi rebus civitatis lib. 11. §. Universitatis, in finit. de verum dictione, Donell. lib. 4. commentar. cap. 4. Anguian. de legibus lib. 3. controverf. 3. n. 5. 6. §. 7. Felician. de consil. lib. 2. cap. 3. ex num. 2. Hermo. filla in l. 15. tit. 5. partit. 5. gloss. 2. n. 2. Antonius Perez in suo Cod. ad tit. de vendendis rebus civitatis, n. 1. Vela dissertat. 36. numer. 1. Tonduti. resolutio. civil. lib. 2. cat. 60. numer. 8. Domini. Leon de finibus lib. 1. Arnoldus Corvin. in summa Cod. lib. 11. tit. 32. in princip. Antunez de donationibus, tom. 2. part. 3. cap. 13. numer. 17. Ex iis bonis publicis, alia 29. jure naturali communia sunt, tam incolis universitatis, quam exteris, & illis uti possunt eodem jure, tam exteri, quam incolæ, ut flumina, portus, ripæ, mare, litora maris, aqua profuensa, & alia, de quibus in l. Nemo 4. cum sequentibus, ff. de verum dictione, l. 12. quæ sequent. ff. de fluminibus, §. flumina, §. Riparum, §. Litorum, in finit. de verum dictione, ubi Richard. & communiter DD.

Hermosill. in l. 15. gloss. 2. §. 3. tit. 5. partit. 5. Escalon. lib. 1. Gazophil. cap. 25. a. num. 55. Onate de contractibus. tom. 1. disputat. 5. num. 364. cum sequent. Valeron de transactio. tit. 4. quest. 3. n. 12. cum sequent. Callejon in Alphabet. verb. Univerſitat. n. 24. Alia autem non sunt communia exteris, sed tantum reperiuntur destinata univerſitatibus incolis, ut pascua, montes, defecia, & prata, Ottero de pascuis, cap. 4. Hermosill. gloss. 2. n. 46. Valeron dict. quest. 3. num. 12. Dixi uti, nam abuti non possunt, quia solum incolæ uti ad necessitatem possunt supradictis bonis abique damno, & dispendio cæterorum incolarum, argument. text. in l. Imperatores 17. l. si cui. ff. de fructu. tit. 1. l. 2. C. de pascuis publicis, Ottero de pascuis, cap. 3. a. num. 11. Colla de ratione ratio. quest. 159. Valeron dict. quest. 3. numer. 3. cum sequentibus. Sed licet hæc bona univerſitatis dicantur, univerſitas, consilium generale, aut jurati, prout vidisti, administrationem bonorum univerſitatis tantum habent, & consilium admittunt, non habent, quam liberam admittunt, Glor. in l. 3. verb. Ordo. ff. quod casusque univ. versitatis nomine, Loloaz de jure univ. versitatis, part. 1. quest. 3. num. 46. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 11. tit. 31. verb. Permissum. Dominium autem bonorum univerſitatis, neque penes civitatem, aut univerſitatem est, & multo minus penes consilium generale, aut juratos, l. continens, §. cum quis, ff. de contrahend. emptio. Bald. in rubric. C. de contrahend. emptio. num. 2. Alexand. conf. 43. num. 11. v. num. 4. Latrea allegat. ff. cal. 109. n. 6. Valeron de transactio. tit. 4. quest. 3. n. 23. Cardinal. de Luca de Regalibus, dist. 44. n. 9. & de alienat. dist. 23. n. 19. & dist. 24. n. 6.

24 Ex quibus satis legitime inferitur, populam, civitatem, villam, univerſitatem, & oppidum, vel consilium generale illius, aut juratos, non posse alienare bona, & jura univerſitatis, abique decreto, & facultate superioris, nam cum hæc bona non reperiuntur sub eorum dominio, sed tantum sub administratione, non poterit alienatio fieri, absque domini, & superioris licentia, & decreto, ex regul. text. in l. 1. ff. de rebus eorum, l. magis puto, ff. eod. l. 4. §. tot. tit. C. de præditijs, & alijs rebus minor. &c. & probant jura in l. final. C. de vendit. rerum civitat. lib. 11. l. 1. ff. de administrat. rerum ad civitat. pertinent. l. ipsiusmodi. Docent Aviles in cap. Prætorum 3. n. 31. Avendaño de censibus, cap. 68. n. 3. cum sequentibus, Rodrig. de annis redditibus. lib. 5. quest. 14. ex n. 67.

Azevedo in Curia Pisan. cap. 24. §. 26. & in l. 22. tit. 3. lib. 3. recopilat. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 4. cap. 8. n. 3. Humad. in additionibus. ad Gregor. Lopez l. 5. tit. 20. part. 2. gloss. 6. n. 6. Bobadill. in sua Politia. lib. 2. cap. 16. n. 153. Cancerc variat. 2. decif. 188. num. 6. & 7. Ottero de jure pascendi, cap. 11. n. 8. Hermosill. in l. 15. tit. 5. partit. 5. gloss. 2. n. 9. & 32. Valenzuel. consil. 20. n. 43. Latrea allegat. 109. n. 6. Castill. de usufructu. cap. 54. a. numer. 28. Amaya in l. 2. C. de præditijs decurionum, n. 2. & 3. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 1. §. 2. n. 20. Arnold. Corvin. in summa C. lib. 11. tit. de vendend. rebus civitat. Valeron de transactio. tit. 4. quest. 3. n. 20. Vela dist. 36. n. 1. Onate de contractibus. tom. 3. dist. 62. n. 6. cum sequentibus. n. 1. Dom. Matheu de Regim. cap. 6. §. 2. num. 19. & 20. Escalon. lib. 1. Gazophil. cap. 25. n. 57. Adolin. resolut. 110. sub numer. 3. Cardinal. de Luca de alienat. dist. 23. n. 23. & 25. & dist. 24. sub n. 5. Antunez de donationibus. lib. 1. part. 2. cap. 3. Callejon in Alphabet. verb. Univerſitat. n. 29. Franciscus de Angelis de consuetudinibus. lib. 2. quest. 13. n. 70. Antonius Gobius consultat. 5. n. 31. Trifitany decif. 24. num. 45. & num. 180. Et quod ad huc bona univerſitatis itelicia, abique decreto possint, docent Lucas de Pen. in dist. l. final. C. de vendend. rebus civit. col. 3. Rymindal. Senior. conf. 430. n. 17. Rur. consil. 41. lib. 1. Morot. consil. 63. num. 6. Mantie. decif. 749. num. 35. Azeved. in l. 11. tit. 7. lib. 7. recopilat. num. 4. Bobadill. in sua Politia. lib. 3. cap. 8. num. 32. & lib. 2. cap. 16. num. 153. Mier. de majoratibus. 4. part. quest. 2. n. 110. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 8. num. 3. Intrigiol. de censibus. quest. 30. Humad. in schollis ad Gregor. Lopez in gloss. 5. & 6. lib. 5. tit. 26. part. 2. Castill. de usufructu. lib. 1. cap. 54. num. 49. cum sequentibus. Amaya in l. 2. C. de præditijs decurionum n. 3. Valenzuel. conf. 20. num. 43. Ottero de jure pascendi. cap. 1. n. 8. Hermosill. in l. 15. tit. 5. partit. 5. gloss. 2. ex n. 32. Franciscus de Præditijs. cap. 52. Latrea allegat. 109. num. 6. & allegat. 110. num. 2. cum sequentibus. Censibus de censibus. quest. 23. num. 16. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 1. §. 2. num. 20. Stayban junior resolut. 20. sub numer. 37. Hodiern. controvers. 43. n. 34. Valeron de transactio. tit. 4. quest. 3. n. 19. & 20. Arnold. Corvin. in summa C. dist. lib. 11. tit. 32. verb. Res civitatum. Adhuc ad Barat. decif. 690. sub lit. A. Dom. Matheu de Regim. cap. 6. §. 2. num. 19. & 20. Adolin. resolut. 110. sub numer. 3. Caponi tom. 2. dist. 90. num. 20. Carpozivius in juris. rad. forens. part. 1. constitut. 13. definit. 7. n. 4. Bich. decif. 261. num. 13. Cardinal.

biant, Coccin. decif. 122. n. 1. & decif. 934. num. 6. Zachias de obligat. cameral. decif. 259. num. 3. & 4. Urceol. de transactio. quest. 14. num. 14.

Et quia dominium bonorum civitatis, villa, vel cujuslibet univerſitatis, quoad proprietatem, penes Principem est, ut probatur ex l. si qua loca, C. de fundis, & alibi. rei dominica, lib. 11. l. de precatio. 9. ff. de lege Rodia. de iactu, & tenent Gregor. Lopez in l. 15. tit. 5. partit. 5. gloss. verbo: Son del Rey. Mexia, Gutierrez. Azeved. & Peregrin. adducti ab Ottero de jure pascendi, cap. 9. num. 19. & cap. 30. num. 2. Latrea allegat. 109. num. 7. Solozan. de jure Indiar. tom. 2. lib. 5. cap. 10. num. 55. Ramon conf. 24. num. 30. Valeron. de transactio. tit. 4. quest. 3. num. 21. Non poterunt hujusmodi bona ab univerſitatibus alienari, nisi cum licentia, & decreto Principis, l. final. C. de vendendis rebus civit. lib. 11. l. 1. ibi: Non aliter, nisi imperiali autoritate vendantur. Et paulo post, ibi: Ut ita demum decreti recitatione, &c. Et si de facto abique decreto, & licentia Principis alienentur, nulla erit alienatio, Rodrig. de annis redditibus. lib. 5. quest. 14. ex num. 67. Avendaño de censibus, cap. 68. num. 3. Gutierrez. prætic. lib. 4. quest. 60. num. 9. Mexia ad l. Tolet. q. fundam. part. 2. num. 48. Cancerc variat. part. 3. cap. 17. num. 202. Bimius consil. 184. num. 8. Menoch. conf. 80. sub numer. 22. & conf. 726. num. 6. & 7. Cevall. tom. 3. quest. 749. num. 35. Azeved. in l. 11. tit. 7. lib. 7. recopilat. num. 4. Bobadill. in sua Politia. lib. 2. cap. 19. num. 153. Cevall. quest. 749. num. 35. Avendaño de censibus, cap. 68. num. 3. Rodrig. de annis redditibus. lib. 1. quest. 60. num. 8. Ottero de pascuis, cap. 11. num. 9. Ripoll de Regalibus, cap. 7. num. 1. cum sequentibus. Hermosilla in l. 15. tit. 5. partit. 5. gloss. 2. ex num. 32. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 1. §. 2. numer. 21. Latrea allegat. 110. num. 2. cum sequentibus.

Hæc Doctorem contrarietas, & diffusio ad concordiam reduci potest considerando, & distinguendo potestatem, & jurisdictionem, quam habent domini particularium civitatum, villarum, & univerſitatum; aliqui enim domini meum, & mixtum imperium, & omnem jurisdictionem imperiam in oppidis habent, alii autem solum mixtum imperium, quod in Regno à pragmaticis solet appellari jurisdictione Alfonsina, quia D. Rex Alfonsus in For. 78. rub. de juris. dict. omn. judic. Concessit omnibus dominis habentibus in Regno prædia rustica, in quibus adessent quindecim domus fidelium ju.

jurisdictionem civilem, & criminalem, five mixtum imperium, Belluga in *specul. Princip. rubr. 24. cons. Pothome*, n. 3. D. Cerdan in *arior. jurifict. verb. Los Señores de Luga-res*, Dom. Leon *decif. 101. n. 1. & decif. 10. n. 4. tom. 3.* Dom. Matheu de *Regim. cap. 6. §. 2. num. 1. cum seqq. & §. 1. n. 46.* Dom. Crespi *obferuat. 5. n. 169. cum seqq.* Quæ jurisdictioni confervatur, licet nueru itiu domorum hodie non habeant oppida, dummodo tempore publicationis expulsioms Neophitorum, quæ fuit facta anno 1609. haberent oppida numerum illum domorum, *For. 63. fol. 16. Curiar. anni 1626.* Dom. Crespi, ubi proximi, *num. 173.* Dixi quindecim domus fideiomi, nam ex Sarracenis, sufficiebant septem domus in quacumque parte Regni ad adquirendam jurisdictionem istam, & adhuc sufficiebant tres, & aut quatuor in locis constitutis intra terminos villarum, vel oppidorum Regiorum, Dom. Cerdan in *visitat. carceris*, cap. 4. *num. 9.* Dom. Leon *decif. 85. n. 1. & decif. 101. n. 1. & 2. & tom. 3. decif. 10. n. 1. & decif. 37. n. 11.* Dom. Crespi *dict. obferu. 5. num. 171.* Domini particulares habentes merum, & mixtum imperium, & omnem potestatem, & jurisdictionem, dicuntur Barones, & in illorum locis Dominus Rex, nihil habet præter supremam dominium, & alia quæ specialiter sibi reservavit, de quorum preheminentiis, & potestate agitur in *For. 10. rubric. de senats*, *For. 150. Curiar. anni 1604.* & agunt Belluga in *specul. Princip. rubric. 23. cons. Pothome*, n. 3. P. 1. n. 68. Dom. Leon, ubi proximi. Matthiæ de *Magistratib. lib. 3. cap. 2. n. 14.* Morti in *juris enpor. lib. 2. de jurisdic. in princip. n. 7.* Dom. Crespi *dict. obferuat. 5. num. 144. cum seqq.* Dom. Matheu *decif. cap. 6. §. 1. n. 46. cum seqq.* Rocca de *officiis*, rubr. 13. §. 7. *num. 169.* Et tanta est Baronum potestas in Regno, quod cognoscunt in prima, & ulterioi instantia de omnibus causis inter vastallos solum recursu reservato in casu violentiæ, *For. 8. rubric. de feudis*, *For. 34. Curiar. anni 1585.* *For. 151. Curiar. anni 1604.* Dom. Leon *decif. 49. num. 191.* Fontanella *decif. 347. n. 10.* Dom. Matheu de *Regim. dict. cap. 6. §. 1. n. 56.* Dom. Crespi *dict. obferuat. 5. num. 147.* Prout à Senatu reperiuntur decem diversis Regis sententiis, & signanter sententia per Daza, die 20. Decembris 1638. inter Syndicum de Validigna, & Francicum Ferrando. Si ergo Domini oppidorum solum habeant illud mixtum imperium, & mediocrem potestatem, & jurisdic-

tionem Alfonsoam, non poterunt legitime universitatis bona alienari cum illorum licentia, sed Regia debet interponi, & hoc modo vera est DD. sententia supra tradita, Impermittens alienationem bonorum universitatis cum licentia domini particularis. Si domini supremam potestatem, & merum, & mixtum imperium, & omnimodam jurisdictionem haberent, poterunt alienari universitatis bona cum domini particularis licentia Regia licentia, & e proinde Barones qui hanc supremam, ut diximus, habent potestatem, poterunt licentiam, aut decretum illud interponere ad alienanda universitatis bona, Calicus in *Margarita Fisci*, *adbitat. 8. n. 7. notabil. 61.* Cancez *variar. 3. part. cap. 17. n. 202.* Valeron de *transfationib. dict. tit. 4. quaest. 3. n. 45. usque ad 50.* Dom. Matheu de *Regim. dict. cap. 6. §. 2. num. 19. & 20.* Trillany *decif. 24. num. 45.* Et in hoc sensu, potest admitti Doctrina DD. tentium, alienationem recte fieri cum licentia domini particularis.

Ex doctrina ista intelliges cum fundamento, quare in Regno universitates domi-
porum particularium merum, & mixtum imperium, & omnimodam jurisdictionem habentium, imponunt assisias, & impositiones in vicinalibus cum consensu domini particularis, five Baronis, & ex adverso, non possunt hoc facere cum consensu, & licentia domini habentis solum mixtum imperium, five jurisdictionem Alfonsoam, Dom. Leon *decif. 82. per tot.* Dom. Matheu de *Regim. cap. 2. §. 6. num. 16.* Nam etsi ad dominum Regem spectet, & sit de Regalibus impositio horum vectigalium, & assisiarum, quæ nunquam legitime possunt imponi absque Principis permisso, l. *unic. C. de superinditionib. cap. tributum 11. quaest. 1.* *For. 289. fol. 79. Curiar. anni 1626.* Belluga in *specul. Princip. rubric. 46. §. domum*, n. 3. D. Cerdan in *tract. de Alcatas*, ad l. 17. lib. 9. *recopilat. Menoch. cons. 302. num. 27.* Ripoll de *Regal. cap. 7. per tot.* Fontanella *decif. 217. n. 11.* Callillo de *tertiis*, cap. 41. n. 79. Xamar de *privileg. civitat. Barcehnonæ*, §. 10. n. 43. Caxpovius in *jurisprud. forinse. part. 2. cons. Atut. 6. desinit. 24. n. 7.* Rocca de *officiis*, rubric. 17. §. 2. n. 1. *cum seqq.* Trillany *decif. 24. n. 128.* Nam etsi in Regno civitates, & villæ Regales, & universitates possint has assisias, & impositiones indicere absque licentia domini Regis, non est quia deficit Regalia, sed quia à Rege ita concessum est, & communicatum universitatibus nostri Re-

gni, *For. 13. fol. 63. Curiar. anni 1604. For. 128. fol. 60. Curiar. anni 1626. privileg. 97. Domini Regi Petri II. in corpore*, fol. 130. *& privileg. 116. eiusdem Regi*, fol. 139. *privileg. 16. Regi Martini*, in corpore, fol. 165. Quod intelligere semper debes inter tuos, nam jus universitatum solum est imponendi has assisias inter tuos, l. *final. C. de officio Redloris*, Xamar de *privileg. civitat. Barcehnonæ*, §. 10. n. 46. Cancez *variar. part. 3. cap. 3. n. 130. & cap. 4. n. 222.* Guido Papæ *decif. 444.* Joseph. Ludovic. *decif. Perusina 4. n. 3. part. 1.* Trillany *decif. 24. num. 128.* Ad imponendum enim assisias inter extraneos non potest se extendi universitatis potestas, sed necessaria est specialis Regis licentia, *cap. ante. qua sunt regalia*, l. 1. *C. de feudis limitro.* Cancez *variar. part. 3. cap. 4. n. 222. & cap. 17. n. 206.* Callillo de *tertiis*, cap. 41. n. 79. Fontanella *decif. 217. n. 11.* Xamar de *privileg. Barcehnonæ*, §. 10. n. 43. Trillany *decif. 24. num. 128.* Tamen universitates Baronum poterunt assisias, & vectigalia imponere cum licentia Domini particularis habentis merum, & mixtum imperium, & omnem jurisdictionem, ex doctrina Dom. Matheu *dict. cap. 6. §. 2. n. 19. & 20.* Neque absque licentia, & domini consensu poterunt universitates Baronum, has imponere assisias, ut declaravit Senatus, sententia per Alreus, die 21. Julii 1610. inter Syndicum de Torrent, & Commendatorem; & alia per Caxpovius, die 28. Maii 1627. inter Illustrem Du-

cissam de Bexar, & Mandes, & Villam de Castalla. Benè verum est, quod si iusta interveniente causa petita fuerit licentia, & à Barone denegata fuerit, spectat ad Regium Senatuum dare licentiam universitatibus ad imponendum vectigal, vel ad censum onerandum, ut iudicatum extitit, sententia per Daza, die 9. Februarii 1630. inter Civitatem Setabis, & locum de Canals; & adhuc, si solum à domino particulari denegata fuerit licentia ad congregandum consilium generale universitatis, ad Senatuum spectat concedere licentiam, & facultatem ad congregandum generale consilium, ut iudicatum extitit Regia provisione, publicata per Benavides, die 11. Decembris 1660. in favorem Honorati Vidal, Notarii, Syndici loci de Benifayò, & contra Dom. Josephum Falco de Belachaga Dominum dicti loci; & alia per Ferrera, pro Benavides, die 6. Octobris 1667. in favorem Villæ de Oliva, & contra Illustrem Ducem de Gandia.

Quando los Jurados de la Universidad de Señor particular, piden licencia para juntar consejo y no la quiere dar el Señor, la concede el Real Consejo y la practica de concederla, es que por parte de la Universidad se pone peticion en consejo, recurriendo de la denegacion de licencias; y suplicando en la conclusion, se les mande dar, lo que se proveye en vista de las razones que se representan, haziendo una provision Real y la peticion se deve poner en esta forma.

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. Syndich, y Procurador de tal Loch, Suplicant, com millor pot diu: Que els Jurats del dit Loch, en lo dia tal del corrents, demanaren licencia à D. F. T. Senyor de dit Loch, pera que poguessen juntar consell general, pera tractar coses concernents al bon govirn del dit Poble; y sent aixi, que necessiten precissament de tenir dit consell general, lo dit Senyor los ha denegat la sobredita licencia, ab lo pretext, de que no els la volia donar, sino es manifestantli pera quin efecte volien tenir lo sobredit consell general: E com esta causa fua insuficient per denegar los dita licencia, y necessite dit Loch precissament de aquella pera tenir lo sobredit consell general.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. tam per viam recursus, simplicis querelle, quam alias utendo remedio, quo magis expediat, supplica se li mane donar licencia al dit Loch pera que pugna celebrat, y tenir lo sobredit consell general; y que la present es mane evocar à esta Real Audiencia, y cometre à hu dels Nobles, eo Maguifichs D. D. R. C. qui eam, &c. Et licet, &c.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. tam per viam recursus, simplicis querelle, quam alias utendo remedio, quo magis expediat, supplica se li mane donar licencia al dit Loch pera que pugna celebrat, y tenir lo sobredit consell general; y que la present es mane evocar à esta Real Audiencia, y cometre à hu dels Nobles, eo Maguifichs D. D. R. C. qui eam, &c. Et licet, &c.

Altrissimus, &c.
Evocata, &c.
Jesús, M. Die 15. Decembris 1687.
inimatur.
F. T.

Si la licencia que pide la Universidad al Señor, fuere, o para imponer algunas fijas, o cargarle algun censo, y concurriendo justicia, y necesaria causa para lo uno, o para lo otro, la denegale el Señor, podráse re-

currir al Real Consejo para obtener la licencia denegada, que fe acostumbra conceder concurriendo justa causa, proponiendo para este efecto el libello en esta forma.

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. Syndich de T. lloch, suplicant com millor pot, diu, que el dit lloch correpon calcan any 300. liur. annes de censals, ultra altres obligacions precises, y necessaries, a que esta tengut calcan any, com son, &c. Y no tenint efectes suficientes lo dit lloch pera acudir a satisfes estes obligacions calcan any, y havent fet tanteo de el modo mes suau, que pogués haverli pera poder acudir a pagarles, ha paregut seria el imposar una fissa en la carn, carregant en calguna lliura sis dines, pues abdit esta fissa tindrá suficiente cantidad calcan any lo dit Poble, pera poder acudir a satisfes ses obligacions: y havent anat los Jurats del dit Poble a Don F. T. Senyor de dit lloch a demanarli llicencia pera imposar la sobredita fissa, fels ha denegat, sent aixi, que no por haveri raho pera que fels deixe de donar.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Tam per viam recursus simplicis querelle, quam alias utentio remedio quo magis expedit, suplica, fe li mane donat llicencia, y facultat al dit lloch pera que puga imposar la sobredita fissa en la carn, y que present es mane evocar a esta Real Audiencia, y cometre a hu dels Nobles, eo Magnificis D. D. R. C. qui cam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c.

Ysus M. Die 10. Decembris 1687. Intimetur.

F. T.

Altissimus, &c.

Ex eadem doctrina a nobis supra tradita intelliges etiam, cur Universitates, Villas, & Civitates Regni dominorum particularium, metum, & mixtum imperium habentium, & jurisdictionem supremam, possint censuاليا redimibilia, sive vitalitia onerare super iuribus Universitatis: indubitanter enim est, Universitates posse census onerare cum licentia, & permisso domini particularis supremam jurisdictionem habentibus, for. 35. & 36. rubr. de iure emphyteut. Bellug. in specul. princip. rubr. 41. de materia censuاليا, S. Jeger Regni, n. 59. D. Leon tom. 2. decis. 188. per tot. D. Matheu de regim. cap. 6. §. 2. n. 18. cum sequentibus. Et casu in quo a domino particulari denegetur, aditur Senatus pro obtentu licentia ad census onerandum, ut Senatus dixit, sententia publicata, die 13. Januarii 1672. licet eodem modo certum sit, quod si dominus particularis Universitatis tantum habeat mixtum imperium, sive jurisdictionem Alfonso, non poterit census creari, sive onerari cum licentia domini particularis absque nullitate, ut pluries Senatus judicavit, absque principio sententia per Franquesa, die 14. Novembris 1584. de qua, D. Leon decis. 82. n. 24. & alia per Malcaro, die 5. Novembris

1651. in favorem Laurentii Bon Penarocchia generosi, & contra Joannem Raymundum Gil, de qua, D. Matheu decis. cap. 6. §. 2. n. 21. & alia per Ferrera, die 13. Octobris 1654. inter Syndicum Universitatis de Sueca, & D. Franciscum Valeriola, & alia per Benavides, die 1. Augusti 1656. in favorem Egregie Comitissa de la Fera, & de la Alcedia, & contra Egregiam Comitissam de Parcent: Et alia per Ferrera, die 13. Novembris 1673. in favorem loci de Agoll, & contra Don Franciscum Calatayud, & alia per Benavides, die 11. Junii 1655. in favorem Grabielis de Lisan Civis, & contra Don Onofrium Eslava, olim Cacalo de Montull, dominum loci de Carcer. Licet in Regio recripto, dato Matriri, die 28. Septembris 1665. dicatur, non esse certum, quod non sufficiat licentia Domini Alfonso, ubi: Ha. paretur, que demas de no ter asentado que semejantes licentias anulan los censos, &c. Et quod necessaria sit licentia Domini Supreme jurisdictionis, ut census legitime oneratus ab Universitate remaneat, etiam extitit declinatum, sententia per Benavides, die 16. Maii 1661. in favorem Domine Josephæ Parado, & contra Egregiam Comitissam de la Alcedia.

Li.

Licet ergo non desint multi defendentes, posse Universitates sine Domini Regis licentia creare, & constituitere census, absque nullitate contractus, Felician de censib. lib. 2. cap. 3. num. 6. Avendaño de censib. cap. 68. n. 4. Rodrig. de annis redditib. lib. 1. quæst. 14. num. 67. & 68. Hermosill. in l. 19. tit. 5. partit. 5. gloss. 2. num. 8. cum sequentibus. Amaya ad text. in l. 2. Cod. de prædiis decurionum. lib. 10. num. 5. Falluntur æquidem, quia Universitates, Villas, & Civitates non possunt censuاليا redimibilia, aut vitalitia onerare, & imponere super Universitatis bonis absque Regis licentia, & aliter onerata, nullius roboris erunt, argum. text. in l. final. Cod. de rebus civitat. vendend. for. 289. fol. 79. curiar. anni 1626. Bonus de censib. artic. 18. num. 42. Follierius in tractat. de contractib. censuaris, §. census, num. 24. & 36. Cancer variat. lib. 3. cap. 17. num. 202. D. Leon tom. 2. decis. 188. num. 4. cum sequentibus. Catill. de usufruct. cap. 54. num. 49. D. Matheu de regim. decis. cap. 6. §. 2. n. 18. Vela dissertat. 36. n. 1. Manfrelli ad Cayre. Lat. observat. n. 1. Castellon in alphas. verb. Universitates, n. 29. Escalon. lib. 1. Gazoph. cap. 25. num. 61. Merlin. decis. 254. n. 34. Cardinal. de Luca de alienat. decis. 23. num. 1. cum sequentibus. Antunez de donationib. tom. 3. par. 3. cap. 3. n. 44. Trilany decis. 24. num. 161. Et reperitur decisum a Senatu, sententia per Ferrera, die 8. Augusti 1665. in favorem Villæ de Gorga, & contra Josephum Barberá. Pariter non poterit Universitas accollationem census facere, Trilany decis. n. 161. nisi sub forma à me tradita, in cap. 12. n. 7. Ratio est plura, quam certa, quia Universitati impermittitur bonorum alienatio sine principis licentia, & cui impermissa alienatio est, patiter impermittitur census creatio, Simoncell. de decretis, lib. 2. tit. 6. n. 33. Lara de vita hominis, cap. 21. n. 40. Avendaño de censib. cap. 81. n. 5. Montan. de tutel. cap. 33. num. 124. Census de censib. par. 1. cap. 2. quæst. 1. art. 2. n. 3. Barbos. ad text. in l. non solum, 4. C. de prædiis, & aliis rebus minor. n. 10. Catill. controversar. lib. 4. cap. 61. n. 29. usque ad 43. Bocius in morib. tom. 3. tit. 18. de alienat. bonor. Ecclesia, n. 283. Knipfchildt. de fideicommiss. cap. 11. num. 128. Merlin. decis. 254. n. 34. Cardinal. de Luca de alienat. d. decis. 23. n. 1. Manfrelli. decis. observat. 19. n. 8. Antunez decis. cap. 3. num. 44. Neque permittitur Universitatibus pecunias sumere ad cambium cum interesse communi, ut iudicatum extat, sententia per Ferrera, pro Benavides, die 11. Decembris 1671. in favorem Universitatis de Guadafuar, & contra Felicianam Bayarri, & de Duran. Sed ut jam diximus, n. 40. Baronis Universitas non in-

diget ad onerandum census legitime alia licentia, quam Domini particularis supremam jurisdictionem habentis, ut dicitur in supra dicta sententia, die 8. Augusti 1665. in favorem villæ de Gorga, & contra Josephum Barberá, & docent Cancer variat. part. 3. cap. 17. n. 202. Fontanella decis. 422. num. 31. Trilany decis. 24. num. 63. Solum casu in quo oneretur census causa luendi alium censum, ab Universitate oneratum cum licentia Regia, aut Domini particularis supremam jurisdictionem habentis, poterit absque nova licentia legitime onerari, ut judicavit Senatus, sententia per Monzo, pro Benavides, die 17. Decembris 1659. inter Syndicum Convexus de Valdechreit, & villam de Nules. Inquiretur nunc possumus, an creato censu, & onerato ab universitate, sine licentia domini supremam jurisdictionem habentis, teneatur creditor restituere pensiones census quas bona fide percepit, Universitati. Videatur enim teneri, quia similis contractus absque licentia illa celebratus, nullus est ipso facto, ex defectu solemnitatis licentia, cum similis contractus resistant, for. 35. & 36. rubr. de iure emphyteut. ut optime considerat D. Matheu de regim. cap. 6. §. 2. num. 26. Et non poterit creditor virtute tituli nulli, facere suos perceptos fructus, sed illos restituere teneatur, l. veteres, 14. l. si prædium, 16. Cod. de prædiis minorum, Sud. conf. 340. num. 11. lib. 2. Martelot. variat. lib. 2. cap. 112. à num. 26. usque ad 42. Confirmatur, quia si minor alienaverit absque solemnitatibus, non solum poterit vindicare rem alienatam, sed etiam omnes fructus ex re perceptos, non à die declarationis factæ nullitatis contractus, aut à die contestatæ litis, sed à die contractus celebrati, l. si prædium, non solum, 4. prædiorum, Cod. de prædiis, & aliis rebus minorum, Roland. conf. 33. n. 21. Mantie. de tacti. & ambig. lib. 4. tit. 6. num. 43. Surd. conf. 115. ex n. 11. Valenzuel. conf. 109. num. 11. Olasc. decis. 160. num. 2. & per tot. Bardell. conf. 582. num. 23. & conf. 59. à num. 2. Cyriac. controvers. 219. num. 38. Botillet. de iusticia. ab instantat. theoremat. 98. num. 9. Spret. decis. 154. num. 69. Catill. de aliment. cap. 63. n. 6. Pignatell. ad statut. ferrariens. rubr. 91. n. 28. Rotas decis. 3. num. 33. par. 7. recentissim. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 18. n. 11. Meli in observat. ad Catill. de aliment. cap. 63. n. 5. cum sequentibus. Baron. de effectib. minor. atate. decis. 3. num. 236. Et quod teneatur creditor restituere pensiones census bona fide perceptas, apparet nullo contractu facta contra statuti dispositionem, & quod pensiones istas creditor non possit acquirere, defendunt Gratian. discept. 69. Rota post Censum de censib. decis. 119. n. 228. & 484. Duran. decis. 18.

18. Meli *decif.* 320. Triffany *decif.* 24. n. 53. Contrarium tamen tenendum judico, quia licet census nullus fit, dummodo nullitas non opponitur, implicitum habet statum validitatis, & solvendo fidei debitor, videtur habere contractum pro valido, ac proinde dum status validitatis implicitus reperitur, poterit creditor ratione bonæ fidei facere pensiones suas, neque tenebitur restituere perceptas ante declarationem nullitatis contractus, ut docent Gonzal, ad *regul.* 8. *cancelar. gloss.* 56. n. 98. & 99. *Census de censu. par. 2. cap. 2. quæst. 4. artic. 7. in antiquis. quæst. 88. in novis per 101. & post tractat. decif. 29. num. 4. & 5. Gratian. *discept.* 175. num. 15. & *discept.* 559. n. 64. *Duard. de censu. quæst. 20. Leonard. de usu. 14. quæst. 80. n. 16. & 17. Rota. decif. 320. ex n. 4. par. 2. recentissimæ. & decif. 212. ex n. 13. par. 7. recentissimæ. Burat. *discept.* 714. n. 6. 7. & 8. *Sperel. decif.* 155. num. 67. Carol. Anton. de Luca in *animadversioib.* ad Gratian. *cap. 175. num. 12.* Et ab hac sententia non possumus recedere in Regno, quia juxta eam pronuntiavit Senatus nosse multoties judicando, census creditorem non teneri ad restituendas pensiones perceptas detecta nullitate contractus, necque adhuc computandas esse in fortem census, ut sententia per Montanem Brifuela, & Universitatem de la Alcudia, & alia per Ferrera, *die 13. Octobris 1654.* inter Don Franciscum Valeriola, & Syndicum Universitatis de Sueca, de quibus videndus, D. Matheu *dist.* *cap. 6. §. 2. n. 26.* Et idem fuit decifum alia per Benavides, *die 1. Augusti 1652.* in favorem Egregiæ Comitissæ de Parcent, & contra Egregiam Comitissam de la Fera, & de la Alcuia. Et alia per Benavides, *die 1. Junii 1655.* in favorem Gabriellæ de Liffan civis, & contra Don Onofrium Eslava, olim Cucalo de Montull, dominum loci de Carcer.**

48. Multoties etiã solet dubitari, an Universitates, Villa, aut oppida que censum onerant abique supremæ jurisdictionis domini licentia, teneantur restituere censum emptoribus, proprietates census. De jure minoris, & Universitates jure minoris utentes, tenentur hæc pretia restituere, quando abique solemnitatibus contrahunt quatenus locupletiores factæ fuerint, sive quatenus probetur in ejus utilitatem versa fuisse pretia, l. *prediorum, 10. l. si prediorum, 17. C. de præditi. & aliteribus minor. Gattier. de tutel. par. 2. cap. 5. n. 19. & 20. Caldas Pereir. de emp. & vendit. cap. 13. n. 37. Surd. *conf.* 115. *lib. n. 19.* Castill. de *vinciis. cap. 63. n. 7.* Merlin. *decif.* 219. n. 1. Andreol. *controverf.* 664. n. 20. Burat. *decif.* 814. & ibi Addent. Urceol. de *transactio. n. 28.* Francisc. de Angel. *de**

confessionib. lib. 2. quæst. 13. num. 71. Sed in Regno videtur Universitates teneri ad restituendam censum nulliter onerati fortem, abique eo quod probetur veram fuisse pecuniã in utilitatem Universitatis. Primo, quia in contractu census non tenetur creditor probare pecuniã veram fuisse in utilitatem Universitatis, ut efficaciter Universitatis obligata remaneat. Pinel. in *l. 2. par. 2. cap. 4. n. 70. C. de res. inden. vendit. Heig. par. 1. quæst. 34. n. 8. Carpovius in *jurisprud. forens. par. 2. constitut. 6. definit. 20. n. 3. & 4.* Secundo, quia in Regno particularitè stabilitum habemus, quod si Universitas in mandato facto ad census creationem dicat, pecunias accipere ad opus avituallandi, aut ad aliud Universitatis utile, prout semper solent census firmari ab Universitatibus ex hiis causis, non tenetur creditor probare census pecuniã veram fuisse in utilitatem Universitatis, imò si Universitas intenderit probare contrarium, non admittitur ad faciendam talem probationem, *for. 59. vers. Insuper orienans. rubr. de jure conspizcat. ibi: Ni per semblant sia ad mesa la dita Universitat, ni singular de aquella à allegar, ò probar que la pecunia del carregament no es convertida en utilitat de la Universitat, com quallam que basta, que en lo contra. Et la Universitat, ò Cancell en lo Syndicat ho baste confessat. Et licet nunquam in Senatu nostro dubitatum fuerit, quod Universitates teneantur ad fortis census nulliter creati restitutione in vim mutui, ne locupletentur cum aliena jactura, dubitarunt aliquando, an fuerit necesse, quod à creditore probaretur pecuniã censum veram fuisse in utilitatem Universitatis, quia dicitur *for. 59.* loquitur de contractu census, non invalido, & nullo, sed valido, & subsistenti, & non videtur posse ad casum census invalidi, & nulli illius dispositio extendi, ut releveret creditor ab onere probandi pecuniã versum in utilitatem Universitatis, prout declaravit Senatus in censu ab Universitate creato ad opus avituallandi, sententia per Benavides, *die 1. Augusti 1656.* in favore Egregiæ Comitissæ de la fera, & de la Alcudia, & contra Egregiam Comitissam de Parcent, & alia per Ferrera, *die 16. Decembris 1671.* in favorem loci de Agolt, & contra Christophorum Aguire, ibi: *Atento etiam quod repetitio proprietarii locum habere nequit in vim mutui contractus, cum non sit probatum veram fuisse pecuniã in utilitatem dicti loci, quod necessarium secundum juris consuetas est, &c.* Et alia novissimè per Ferrera, *die 28. Aprilis 1684.* in favorem Vincentii Clau Notarii, Syndici Villæ de Gorga, & contra Carolum Borja Notarium Procuratorem Josephi, & Jacobi Barbera, referente Nobili Senatore Don Dado de Scals, & Salcedo R.C.D. ibi: *Atta***

men cum non constet pretium censuale, de quo agitur verum fuisse in utilitatem dictæ Villæ de Gorga, nequam ad illud illa tenetur. Quæ Regia sententia in alia Aula reperitur confirmata referente M. Joanne Baptista Ortin, generoso, R.C.D. sententia per Ferrera, *die 25. Junii 1686.* Sed indistinctè frequentius judicatur teneri universitates restituere in vim mutui census nulliter creati, & abique licentia domini supremæ jurisdictionis proprietatem, etiam si non probetur veram in utilitatem universitatis, & in multis causis experti (sumus Senatui, & alia tribunalia Civitatis, & Regni judicasse universitates teneri ad capitalis census restitutionem, non probata versione pecuniã in utilitatem universitatis, & opposita exceptione quod non erat vera pecuniã in utilitatem universitatis, ut in Curia Gerentis Vices Generalis Gubernatoris decisis extitit, sententia per illustres Scribam publicatam, *die 16. Martii 1680.* in favorem Josephæ Elerig, & de Xulvi viduæ, & contra villam de Altura, & in Senatu, sententia per Saboya, *die 23. Junii 1673.* in favorem Don Hieronymi Vives de Cañamas, & contra villam de Ondara, referente Doctissimo Senatore Ildoro Aparicio Gillart, R.C.D. & alia per Ferrera, *die 14. Decembris 1668.* inter Vincentium Calafia Notarium Procuratorem Jacobi Alcayna, & contra Don Hieronymum Ferrer Præceptorum de Orchea, & alia per Benavides, *die 1. Junii 1655.* in favorem Gabriellæ de Liffan civis, & contra Don Onofrium Eslava, olim Cucalo de Montull, Dominum loci de Carcer, & alia per Mascaro, *die 9. Junii 1656.* in favorem Don Joannis Brifuela, & contra Universitatem de la Alcudia. Et hæc opinio mihi semper videtur justior in puncto juris, nam et si contractus census sit nullus quoad intentionem, instrumentum Syndicatus, & repetitur confessiones fumendi pecunias ad opus universitatis, semper debet intrare probatio illa foralis, quæ non nititur in validitate contractus, sed in validitate, & existentia instrumenti facti, ut latius citò dicam. Nota tamen, quod si prima sententia frequentia esset, limitationem haberet si cum obsecrantia contractus census concurreret lapsus temporis triginta annorum, nam probata remaneret verio pecuniã in utilitatem universitatis, ut judicavit Senatus sententia per Saboya, *die 9. Februarii 1672.* in favorem Magdalencæ Perez, & contra Convantum de la Mercè, & alia per Mascaro, *die 9. Junii 1656.* in favorem Don Joannis Brifuela, & contra Universitatem de la Alcudia.

solum mixtum Imperium, & jurisdictionem Alfonsofam, videamus, pro cujus resolutione non pudet advertere, quod Sarracenorum oppida triplici modo censuaria onerantur in Regno. Primo Neophitis, ut componentes Universitates, census creatur cum licentia Dominorum habentium merum, & mixtum imperium, & supremam jurisdictionem imponendo illos super bonis universitatis. Secundo præditi Neophitis, ut componentes Universitates onerantur census cum licentia domini particularis habentis tantum mixtum imperium, & jurisdictionem Alfonsofam, & sine licentia domini supremæ jurisdictionis. Tertio, noviter conversi creatur census non solum ut componentes universitatem, sed ut singuli, abique licentia domini supremæ jurisdictionis, sed cum licentia domini mixtum imperium, & jurisdictionem Alfonsofam habentis. In primo caso, negotium indubitatum est, nam census constituto legitime est, & perconsequens, non potest intrare dubium versiois in utilitatem universitatis, & est Sarracenorum universitates quodammodo extinctæ fuerint in Regno, cum justis de causis omnes Sarraceni expulsi à Regno fuerint, tamen, quæ Dominus Rex in pragmatica publicata, *die 15. Aprilis anni 1614.* dedit omnia Sarracenorum bona oppidorum dominis, constitutum fuit in *cap. 4.* & aliis dictæ Regiæ pragmatice, quod domini oppidorum, qui in instrumentis novæ populationis non adfuerunt populosiores novus ad solvenda censuaria ista, tenerentur illa solvere hoc modo, quod si universitas tempore expulsiōis Sarracenorum habebat proventus, & bona sufficientia, solverentur census ad rationem solidi pro libra, si vero bona non sufficientia habebat, juxta bonorum mensuram, & si nulla bona habebat, vel non sufficientia, tenerentur domini oppidorum solvere census reductos ad rationem sex denariorum pro qualibet libra in omni parte qua universitates bona non sufficienter ad pensiones solvendas ad rationem unius solidi pro qualibet libra. Ita judicatum extat à Senatu, sententia per Ferrera, *die 1. Octobris 1674.* in favorem Cleri Ecclesiæ Parroquialis Sancti Joannis del Mercè, & contra Dominum Ludovicam Carrillo, & Villara, Dominam oppidi de Albalat de Segar, & alia publicata per eundem inter eadem partes eodem die. Et si universitas quæ firmavit censum fuerit populata, tam ex Christianis, quam ex Neophitis, tenebitur dominus solum pro illa parte Sarracenorum, qui in universitate reperiebantur, & pro portione illa rata, quæ spectare poterat ad Neophitos, juxta illorum numerum, & pro alia parte tenentur antiqui populosiores, & universitas ipsa, ut cautum

51. Sed an ista possint habere locum in censuibus oneratis per universitates Sarracenorum cum licentia tantum domini habentis

habetur in dicta Regia Pragmatica, & judicatum extitit sententia per Alieus, die 11. Augusti 1626. inter Don Gerardum Cucado, & locum de Castellon, & alia per eundem, die 11. Martii 1626. inter syddium loci de Castellon, & Vincentium Beiluga, & alia per Ferrera, die 17. Februarii 1674. in favorem Maria Navaro, & de Bus, castitling uxoris meae, & contra villam de Faura, & locum de Almerig, & Rumbau. Et quamvis per Regiam Pragmaticam domini oppidorum sint obligati ad solvendum census oneratos per universitates Neophtorum, non tenentur tamen ad proprietatis luitionem, etiam si non solverint pensiones, neque cessant valere, & tenere illas, ut judicavit Senatus sententia per Alieus, die 31. Augusti 1621. inter Don Franciscum Avila, & Perez, & contra Illustrissimum Marchionem de Navares, & alia per Cafes, die 24. Decembris 1637. inter Michael Balaguer, & Egregrum Comitem de Anna. Quod videtur inductum ex dispositione cap. 11. supradicta Regia Pragmatica. Limita tamen in censibus oneratis post Regiam Pragmaticam expulsioms, nam ad illos nec extendi pragmaticis factio, sed potest deverti ad proprietatis luitionem, ut judicavit Senatus sententia per Cafes, die 9. Augusti 1633. inter Donniam Mariam Annam Figueroia, & de Zanoguera, & Donniam Joannam Vives de Augusta, & Monloriu, & Don Josephum Monforiu.

54 Ad resolutionem secundi casus inquirendum est, an domini oppidorum Neophtorum teneantur in vim mutui restituere, & solvere proprietatem census ab universitate onerati, cum licentia solum domini mixti imperii, & Alfonso jurisdictionis, & sine licentia domini meri, & mixti imperii. Videtur enim non teneri. Primo, quia Regia Pragmatica supradicta solum loquitur de censibus, & obligat dominos, nisi ad censum solutionem ergo cum eis ab universitate creatis absque licentia domini supremæ jurisdictionis non sit census, neque pro tali habeatur, non loquitur de illo pragmatica, neque extendenda est illius dispositio ad hunc casum, quia deficit ratio ad extensionem, & adhuc si concurreret, cum sit odiosa, & singularis, & contra juris regulas stabilita, non est extendenda de casu census validi, de quo loquitur, ad aliud diversum casum, ex regul. text. in cap. 1. Or. 2. de fidei preebyterorum in 6. cap. preeftri 7. quæst. 1. l. jus singularare, ff. de legibus, cum aliis à nobis tractis in prealudis, n. 27. Secundo, quia Regia Pragmatica loquens de contractu census, non potest intelligi nisi de censu valido, non autem de censu invalido, & nulliter creato, nam lex, aut statutum loquens de contractu, non intelligitur de con-

tractu nullo, sed valido, l. q. condemnatum, ff. de re judicata, l. quæstis, ff. de eorum obligat. Thulc. practi. lit. v. consuls. 100. n. 14. Barbof. de appellat. verior. appllat. 59. n. 1. Tertio, quia census proprietatis debet ad domino restitui tanquam mutuoni, sed ad mutui debiti, & alia similia non inveniuntur in cap. 7. prædicta Regia Pragmatica; ergo neque ad census proprietatem restituentem in vim mutui. Ultimo, quia domini oppidorum, virtute censuum obligationis non possunt compelli ad sortem census, ad huc validi, restituentem juxta cap. 11. prædicta Regia Pragmatica, ibi: *Provechimos, ordenamos, y mandamos (atento que toda ota es en pie la razon porque aquello se ordeno) que en virtud de qualquier rades, obligaciones, clausulas, y cautelas puestas en qualquier escrituras de censales, o violarios, a que esen obligados qualquier lugares de moriscos expulsi de dicho Reyno de Valencia, o de otros de ellos, ni por otra qualquier causa, ni rason que se alegue por parte de los cençalistas, o violarios, no puedan ser por la Real cedula de aquel Reyno, ni por otros Reales cedula, o decretos de los dichos señores de lugares a redimir, y quitar los dichos censales, o violarios cargados antes de la expulsion: ergo prohibendum reperitur, quod in vim mutui compellantur domini restituere census proprietatem, nam hoc esset virtute alicujus obligationis compellere dominos ad restituendum census proprietates, contra expressè dispositum in supradicta Regia Pragmatica. Et quod dominos oppidi Neophtorum non teneantur ad restituendum in vim mutui proprietatem census ab universitate onerati absque domini supremæ jurisdictionis licentia, declaravit Senatus, sententia per Benavides, die 1. Augusti 1656. in favorem Egregræ Comitissæ de la Fera, & de la Alcedia, & contra Egregrum Gimitillam de Parcent, & alia per Ferrera, die 13. Novembris 1673. in favorem oppidi de Agost. & contra Don Franciscum Calatayud, & Villarsala, & alia per Saboya, die 14. Martii 1675. inter Don Melchioram Gamir, & Don Gasparem Texidor, referente Nobili, & Erudito Senatore Don Petro Monferrat, R. C. D.*

Hæc opinio licet fundamentis nitatur validissimis, nunquam alteri gravissimæ Senatus nostri Aulæ placuit, imo ab ea judicatum extitit, oppidorum dominos non teneri supradictum censuum proprietates in vim mutui restituere, ut sententia per Ferrera, die 14. Decembris 1668. in favorem Vincentii Casaña Notarii, certo Procuratorio nomine, & contra Don Hieronymum Ferrer Præceptorum de Orcheria, & alia per eundem, die 15. Aprilis 1673. inter eadem partes, & alia per

per Saboya, die 6. Julii 1675. inter Don Melchioram Gamir, & Don Gasparem Texidor, referente M. Marco Roig R. C. D. & alia per Ferrera, die 16. Martii 1686. inter Annam Mariam Llagatia, & Dominos loci de Ayacor. Et jam hodie videtur contrarietas ista Aularum composita, & juxta opinionem istam indistinctè ab omnibus Aulis judicari; ea videlicet ratione, quia hujusmodi census implicitum habuerunt validitatis statum, & tempore publicationis Regia pragmatica non dubitabatur de illorum validitate, sed percipiebatur ex illis justè, & legitime annuus redditus; unde cum nullitas ista ob defectum licentia domini jurisdictionis supremæ non fuerit opposita, conservantur census istam illam validitatis, & nunc adhuc essent validi si opposita non fuerit nullitas ista, quia contractus nullus favore universitatis, minoris, aut Ecclesiæ, validus semper est, donec, & quotiesque nullitas opponatur, & si nunquam opponitur, semper validus erit, pendet enim illius nullitas a futuro eventu oppositionis nullitatis, ut rectè ad intentum, Cancr. varior. lib. 3. cap. 1. de inventario, num. 226. Gratian. distat. forens. 556. num. 64. C. 65. Castill. de aliment. cap. 64. à num. 7. Sperel. decis. 155. num. 58. D. Crepiti obfer. 29. num. 15. Tristany decis. 24. num. 53. cum ergo census isti implicitum habuerint itam validitatis, comprehensum fuerunt absque dubitate in Regia pragmatica de censibus loquente. Ad opposita potest responderi, quod absque extensione, & violentia loquitur Regia Pragmatica de iis censibus, & legitimis mens fuit includere illos in dispositione legis, nam cum illius publicationis tempore haberent hujusmodi census validitatis statum, proculdubio de eis dispositum etiam extitit. Neque illud de restituenda proprietate contra dispositum in pragmatica facit, nam ad hunc casum non potest applicari, in quo nullareperitur obligatio præterquam restituendum sortem in vim mutui. Et admittenda ista, resolutio principalis questionis erit, quod versio pecunie in utilitatem universitatis isto in casu probabitur per instrumentum mandati ab universitate facti, aut contractus census in quo enuncietur pecuniam census ad opus universitatis acceptam fuisse. Primo, quia hujusmodi census validi fuerunt quotiesque opposita fuit nullitas, & ex confessione ab universitate facta, vel in censu contractu, vel in mandato ad creandum illum dato, quod fuerit ad opus universitatis, probata remanet versio pecunie in universitatis utilitatem, per for. 59. vers. Ni per semblans, rubr. de iure emphiteut. Secundo, quia adhuc supraposita invaliditate contractus census, ob defectum licentia domini jurisdictionis supre-

mæ, mandati instrumentum ab universitate factum ad censum creandum validum est, & ut probetur versio pecunie in utilitatem universitatis sufficit, quod in mandati instrumento, universitas confiteatur pecuniam fuisse ad utilitatis opus, dict. for. 59. ibi: *E concell en lo Syndicat bo batje confessat*. Utinam, quia versio pecunie in utilitatem universitatis probatur iuxta forum ex confessione, ne ab universitate facta in instrumento mandati, aut census, & cum confessio sola hoc probet, licet census contractus sit nullus, & instrumentum mandati non esset validum, semper remanebit probata versio illa, quia annullatio licentia domini jurisdictionis supremæ non fuerit opposita, conservantur census istam illam validitatis, & nunc adhuc essent validi si opposita non fuerit nullitas ista, quia contractus nullus favore universitatis, minoris, aut Ecclesiæ, validus semper est, donec, & quotiesque nullitas opponatur, & si nunquam opponitur, semper validus erit, pendet enim illius nullitas a futuro eventu oppositionis nullitatis, ut rectè ad intentum, Cancr. varior. lib. 3. cap. 1. de inventario, num. 226. Gratian. distat. forens. 556. num. 64. C. 65. Castill. de aliment. cap. 64. à num. 7. Sperel. decis. 155. num. 58. D. Crepiti obfer. 29. num. 15. Tristany decis. 24. num. 53. cum ergo census isti implicitum habuerint itam validitatis, comprehensum fuerunt absque dubitate in Regia pragmatica de censibus loquente. Ad opposita potest responderi, quod absque extensione, & violentia loquitur Regia Pragmatica de iis censibus, & legitimis mens fuit includere illos in dispositione legis, nam cum illius publicationis tempore haberent hujusmodi census validitatis statum, proculdubio de eis dispositum etiam extitit. Neque illud de restituenda proprietate contra dispositum in pragmatica facit, nam ad hunc casum non potest applicari, in quo nullareperitur obligatio præterquam restituendum sortem in vim mutui. Et admittenda ista, resolutio principalis questionis erit, quod versio pecunie in utilitatem universitatis isto in casu probabitur per instrumentum mandati ab universitate facti, aut contractus census in quo enuncietur pecuniam census ad opus universitatis acceptam fuisse. Primo, quia hujusmodi census validi fuerunt quotiesque opposita fuit nullitas, & ex confessione ab universitate facta, vel in censu contractu, vel in mandato ad creandum illum dato, quod fuerit ad opus universitatis, probata remanet versio pecunie in universitatis utilitatem, per for. 59. vers. Ni per semblans, rubr. de iure emphiteut. Secundo, quia adhuc supraposita invaliditate contractus census, ob defectum licentia domini jurisdictionis supre-

tui ad restituendam census proprietatem, ut prater adducta iudicavit Senatus sententiā per Mascaro pro Ferrera, die 18. Janii 1667, in favorem Don Gasparis Texidor, & contra Don Joannem Rotla, dominum oppidi de Rotla. Tamen si census fuerit specialiter impositus super bonis immobilibus Sarraceno- rum intra terminos oppidi contentis, & designatis, tenentur domini, virtute obligatio- nis particularium Neophitorum ad pensiones census solvendas, ut cautum habetur, in cap. 5. dictae Regiae Pragmaticae. Prout multoties iudicatum fuit in curia generis vices genera- lis Gubernatoris, ut sententia per eum Scri- bam, die 27. Aprilis 1668, in favorem Viceren- tii Casaña Notarii procuratoris Franciscæ Al- caina, & de Avella, & contra Don Hierony- mum Ferrer Praeceptorē de Orqueta, confir- mata in iudicio appellacionis in Senatu, refe- rēte Nobili D. Francisci Eicordia milite Mon- tefiane familiae R. C. D. & postea R. Cancellaria- riam regente, sententia per Ferrera, die 15. Aprilis 1673, inter easdem partes, & Aduario Guill. Idem fuit decisum in Senatu, sententia per Benavides, die 16. Maii 1661, in favo- rem Domni Josephæ Pardo, & contra Egge- riam Comitissam de la Alcudia, dominam oppidi de la Torre de Lloris, & alia per Fer- rera, die 27. Augusti 1661, in favorem Mo- nasterii Sanctae Ursolae, & contra Don Hiero- nimum Ferrer, & alia per Benavides, die 25. Novembris 1666, inter Michicem Lisan, & alios, & alia per Ferrera, die 24. Decembris 1685, in favorem Ambrosii Aznar Civis, & contra Don Hieronymum Ferrer Praeceptorē oppidi de Orqueta. Et hoc in casu Domini oppidorum Neophitorum tenentur census pensiones solvere, non iuxta reductionem Regiae Pragmaticae; sed ad rationem vnius solidi pro qualibet libra, ut dixit Senatus sententi- a per Aireus, die 9. Martii 1618, inter Vin- centium Sancium Lopez, Presbyterum, & il- lustrem Duciam de Villa-Hermosa. Neque identitatem specialium obligationum, ne- que aliud requisitum, ad hoc ut compellan- tur oppidorum Domini ad pensionum solu- tionem, ut habetur, in dict. cap. 5. Regiae Pragmaticae, & docet D. Matheu de regim. cap. 13. §. 2. n. 92. Sufficiet enim, ut credito- res censuum suam iustitiam intentionem, quod in census instrumēto Neophiti, ut sin- gulari obligati fuerint, & quod designaverint bona immobilia pro specialibus hypothecis, dicendo quod intra terminum non solum si cum consensu designata fuerint bona specia- liter hypothecata, sed etiam si abique con- sensu dicendo, quod census specialiter im- ponebatur super domibus, molendinis præ-

udentia.

alios rebus intra terminum oppidi is, nam similis designatio sufficit, ut aurum domini, quibus Regia Majestas dedit, & contulit omnia immobilia bona illos fecit, teneantur ad censum solutionem, ut iudicavit Senatus sententiā, per Ferrera, die 27. Augusti 1661, in favorem Conven- tus Sanctae Ursolae, & contra Don Hierony- mum Ferrer, & alia, per Saboya, die 21. Fe- bruarii 1681, in favorem Salvatorae Cabrera, & de Font, viduae, & contra Illustrē Du- cem de Gandia, Dominum de la Vilavella, & alia per Ferrera, die 5. Octobris 1678, in favorem Mariae Maciā, & de Elparca certo curatorio nomine, & contra dictum Illustrē Du- cem.

Sed quia oppidorum domini, non alia ra- tione tenentur solvere census istos a Neophiti- tis oneratos, & specialiter impositos super immobilibus illorum bonis, nisi quia specia- les hypotheca in illorum posse reperiuntur virtute Regii stabilimenti, & quodammodo detinent, & possident censuum specialia, non tenentur ex propriis bonis, sed solum iuxta valorem rei specialiter subjugatae, for. 44. rub. de iure emphyteut. D. Leon de off. 1. num. 2. Et si rem specialiter censui suppositam dimittat, ab omni obligatione liberati erunt, ut dicitur in dict. cap. 5. Regiae Pragmaticae, & probant iura, in leg. is cum quo 7. ff. de aqua pluviae ar- cend. l. si fundus, §. in venditione. ff. de pig- norib. leg. si fortē 6. §. etiam. ff. si fructus vindictur, leg. quod si nullis, ff. de edict. editio. Grivel. de off. 99. Amato resolut. 21. Giurb. de off. 22. per tot. Maulon, de causis executio- nis, lib. 1. quaest. 7. ampliat. 6. ex n. 17. Nogue- rol. allegat. 2. ex n. 109. Amato resolut. 31. de censu. num. 20. Thoro in comment. de off. part. 1. verbo exequi an possit, & part. 3. verbo executio pro censibus. Martinis quatuordecim lib. 1. cap. 12. num. 4. Olea de cessione iurum, tit. 1. quaest. 1. num. 49. cum sequenti- bus. Mangil, de evidentiis, quaest. 82. ex n. 12. Sal- gad. in labyrinth. part. 3. cap. 2. n. 100. Leo- tard. de usuris, quaest. 65. n. 32. Quefada, & Pilo dissertat. 12. n. 7. Carleval, de iudicis, tit. 3. disputat. 11. num. 5. Gallerat, de remun- dat. lib. 2. cap. 3. per tot. Capicis Galeota lib. 2. controverf. 38. num. 41. & 42. Valeron de transactionib. tit. 1. quaest. 8. num. 33. Pegas resolut. forens. cap. 10. num. 51. cum sequenti- bus. D. Matheu de regim. cap. 13. §. 2. num. 86. Et si domini venditam habuerint specialem hypo- thecam censui, ex cuius pretio formatus fuerit census, aut ad certam portionem fru- ctuum stabilimentum habuerint rem, liberati erunt dimittendo censum, aut fructus partitionem, si nihil amplius ex re illa habuerint, ut cau-

65

Pars I. Cap. XIII. de Decret. ad Alienam Univer.

tum habetur, in cap. 1. Regii Rescripti, dati Matriti, die 21. Decembris 1615. Sed ut relaxatio specialium à dominis positum cum iustificatione fieri in casu supra tradito, tenentur domini ante illarum relaxationem identita- tem probare, ut in dict. cap. 5. Regiae Prag- maticae cautetur, & non obstante natura executivae, poterunt facere probationem istam testibus, ut disponitur, in cap. 3. dicti Regii Rescripti, diei 21. Decembris 1615. fed cum huiusmodi identitatis probatio sit difficilis, & fere impossibilis, cum ex transcurso temporis confinia praedictorum iam exstant confusa, nunquam possunt domini has specia- lium obligationum dimisiones legitime fa- cere, ut recte considerat, D. Matheu dict. cap. 13. §. 2. num. 93. Si vero Sarraceni, ut singu- lari obligati reperiuntur in censibus, & non as- signaverint speciales obligationes, sed gene- raliter tantum sua bona obligaverint, aut si speciales designaverint, sed non cum licen- tia domini directi, creditores non poterunt tunc directam executionem inhiere contra op- pidorum Dominos, sed debent executionem facere, & per hypothecam, aut alias adio- nes procurare satisfactionem ex bonis gene- raliter censibus obligatis, ut in dict. cap. 5. Pragmaticae Regiae decem extat.

66 Tertius possessor Rei generaliter, aut spe- cialiter hypothecatae conventus actione reali, dimissa re ab actione proposita liberatur, & amplius non poterit inquietari, nam regula- riter actione hypothecatae, aut qualibet alia actione reali conventus dimittendo rem hy- pothecatam liberatur, ut ex l. his cum quo 7. ff. de aqua pluviae arcenda, & alii iuris pro- bati, num. 59. Unde licet tertius possessor rei specialiter hypothecatae, & subjugatae censui, possit via directa, & absque executione con- veniri executive pro pensionibus census, & compelli ad illarum solutionem, Cavarrub. variaz. lib. 3. cap. 7. n. 6. Sard. conf. 161. n. 12. Joann. Baptista Lup. de usuris, comment. 2. §. 2. num. 39. Census de censu. cap. 2. quaest. 3. artic. 6. num. 5. Salas de usura, & consuetud. cap. 11. num. 47. Avendaño de censu. cap. 23. num. 5. Anton. Gama de off. 145. num. 2. Fed- dericus Martin. de iure censu. cap. 7. n. 117. Giurba de off. 55. num. 7. Gratian. de off. 145. num. 5. D. Leon tom. 1. de off. 1. & tom. 2. ac- t. 167. ex num. 2. Ugolin. de censuris, cap. 45. §. 4. n. 2. Salgad. in labyrinth. part. 3. cap. 11. num. 59. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. claus. 7. §. 1. part. 4. ex n. 3. Rovit. ad prag- mat. 1. de censu. num. 20. Maulon, de causis executio- nis, lib. 1. quaest. 7. ampliat. 6. ex num. 17. Carleval, de iudicis, tit. 3. disput. 11. num. 5. Thoro in supplement. de off. verbo hares quilibet in suo. Leo- tard. de usuris, quaest. 65. n. 31. Olea de cessione iurum, tit. 1. quaest. 1. num. 54. Quefada, & Pilo dissertat. 12. num. 6. Ca- rol. Petra super rrib. riu. 166. num. 21. tom. 2. Onate de contrahib. tom. 3. disput. 79. num. 58. & 60. D. Matheu de regim. cap. 13. §. 2. num. 86. Pechi de aqueductu. tom. 1. cap. 6. quaest. 7. n. 72. Tristany de off. 24. n. 59. qui dicit in Catalonia aliter observari. Quan- vis non ita erit, quando per solam generalem obligationem hypothecatae reperitur res pos- sessa centi, nam illius possessor pro census pensionibus non poterit converteri executive, neque contra illum procedi poterit, nisi facta executione, ut iudicavit Senatus sententiā per Benavides, die 3. Aprilis 1659, in favorem Don Ignatii Pachades, & contra Eimeren- tianam Ros. Et ex eadem ratione, licet cer- tum sit, quod census creati, & specialiter im- positio super pluribus praediis, quilibet posses- sor praedii hypothecati, aut cuiuslibet partis, licet minime insolidum possit conveniri execu- tive pro omnibus pensionibus census, non solum super illo praedio, aut parte hypothe- catae, sed super aliis praediis ab illo non posses- sionem, propter individualitatem hypothecae, ex ratione text. in l. visibilib. 47. ff. de iure Fisci, Census de censu. cap. 2. quaest. 5. artic. 9. num. 29. Petrus Gregor. de censu. quaest. 6. num. 42. Felician. de censu. tom. 2. lib. 3. cap. 4. num. 17. Theaur. lib. 1. quaestio. forens. 85. Costa de portione rata, quaest. 72. n. 6. Boccac. de censu. part. 3. num. 51. Nogueroi, allegat. 4. n. 44. Duardus de censu. §. 3. quaest. 25. n. 19. Sal- gad. in labyrinth. part. 2. cap. 11. n. 11. Thoro in comment. de off. verbo hares quilibet, fol. hypothecatum liberatur, ut ex l. his cum quo 7. ff. de aqua pluviae arcenda, & alii iuris pro- bati, num. 59. Unde licet tertius possessor rei specialiter hypothecatae, & subjugatae censui, possit via directa, & absque executione con- veniri executive pro totius cre- titi satisfactione, l. i. & 2. Cod. si unus ex pluribus heredibus, l. si necessarium §. 8. si unus, ff. de pignorat. action. l. si reditum, ff. de stipulat. pignor. leg. visibilib. 47. ff. de iure Fisci, l. rem hereditariam ca. ff. de actionib. & obligatio- nis. Negulian. de pignorib. part. 8. monit. 1. num. 48. Petegain de iura Fisci, lib. 6. tit. 6. num. 46. Costa de portione rata, quaest. 9. num. 5. Melo de indultis, cap. 8. n. 14. Merlin. de pignorib. lib. 2. cap. 11. n. 5. & 6. Vela dissertat. 46. num. 12. & dissertat. 34. num. 5. cum sequenti. Giurb. de off. 87. Cy- riac. controverf. 541. Matris quatuordecim. tom. 1. cap. 13. Jun enim tertius possessor individuum est, & quilibet res ex hypothecata, aut qualibet illarum partes licet minima insolidi obli- gata reperitur pro totius cre- titi satisfactione, l. i. & 2. Cod. si unus ex pluribus heredibus, l. si necessarium §. 8. si unus, ff. de pignorat. action. l. si reditum, ff. de stipulat. pignor. leg. visibilib. 47. ff. de iure Fisci, l. rem hereditariam ca. ff. de actionib. & obligatio- nis. Negulian. de pignorib. part. 8. monit. 1. num. 48. Petegain de iura Fisci, lib. 6. tit. 6. num. 46. Costa de portione rata, quaest. 9. num. 5. Melo de indultis, cap. 8. n. 14. Merlin. de pignorib. lib. 2. cap. 11. n. 5. & 6. Vela dissertat. 46. num. 12. & dissertat. 34. num. 5. cum sequenti. Giurb. de off. 87. Cy- riac. controverf. 541. Castejon in alphabet. verbo hypotheca, num. 12. quia, est praedia, aut res hypothecatae dividuntur sint, & dividibiles, Afflic. de off. 213. sub num. 3. Census de cen- su, quaest. 93. & alii adducti à Salgad. dict. cap. 11. num. 6. Hypotheca: ius non admittit divi- sionem, sed tota relinquit in tota re, & tota in qualibet rei licet minime parte, sicuti de fer-

quæst. 1. n. 12. Antonell. *de tempore legal. lib. 3. cap. 3. n. 3.* Roxas *de off. 243.* Cyriac. *controverf. 59. n. 8.* Spad. *conf. 12. n. 4. lib. 2. & conf. 299. n. 17. lib. 3.* Paul. Meli *obferuat. 149. n. 12.* Gonzal. Tellez, *Permo- fita.* Eagnati, & communiter DD. *in dicit. cap. 2. de constitutionib. Triftany de off. 24. n. 98.* Et quod fori nostri, non ad casus præteritis, sed ad futuros respiciant; iudicavit Senatus, iententia per Daza, *die 8. Marti 1637.* inter Josephum Garriges, & Eugeniam Tudella, & alia per Alreus, *die 13. Julii 1624.* inter Domnam Beatricem Muñoz, & de Artes, & Creditores Baronia de Ayodar, & alia per Franciscam Monpalau, & alios. Cum ergo fori supradicti dispositio, nequeat iuxta juris regulas habere locum in casibus præteritis, tenendum erit, quod virtute adofationum, five acollationum, quæ in venditionem instrumentis celebratis ante editionem fori prædicti reperitur facta, non poterunt executivè conveniri emptores, aut illorum hæredes, ea ratione, quia ad casus præteritis ipse Senatus iuricavit sententia per Ferrer, *die 6. Septembris 1679.* in favore Dom Vincenti Sanz, & alia per Saboya, *die 8. Augusti 1686.* in favore Dom Didacum Ecclesiam Parochiale Ville de Molyvedre, referente Doctrissimo Senatore Donato Sanchez del Castellar P. C. D. Aduario Sefé. Neque pro contraria opinione potest aliqua considerari juris ratio, quia illa quæ vulgariter traditur, nempe legem declarativam antiquæ legis comprehendere non solum futura sed etiam præterita, *l. final. Cod. de pact. l. final. Cod. de transactio. l. penultim. Cod. de usuris. authent. de filis ante dotal. instrument. natis collat. 3. cap. 2. de constitution. Clement. 2. de iudic. Gabriel. in suis conclusionib. lib. 6. conclus. 3. n. 10.* Costa *de retrovend. casu 9. cap. 9. n. 12.* Spad. *conf. 112. num. 9. lib. 1.* Venturini. *conf. 1. n. 414.* Meli *obferuat. 149. n. 18.* Gonzal. Tellez *ad text. n. cap. 2. de constitut. n. 19.* Non potest applicari ad nostrum forum, cum per illum non possit considerari declaratus alius forus antiquus, aut alia lex. Minus poterit dici, forum comprehendere præteritos casus, quia ita voluit legislator, nam et si possit ex ista causa legislator facere quod lex comprehendat præterita negotia, & pendencia, Gonzal. Tellez *ubi proximi. n. 16.* Triftany *de off. 24. n. 98.* quo in casu non erunt comprehenfi casus per sententiam terminati, ut dixit Senatus sententia per Cales, *die 18. Junii 1629.* inter Procuratorem Patrimoniale, & Domnam Franciscam Monpalau, tamen per ip-

sum forum constat indiffinitè fuisse latum, & animum legislatoris non fuisse extendere illius dispositionem ad præteritos casus.

lis suppositis ad quæstionem propositam deveniendo, videtur emptorem prædii cum acollatione solvendi censum liberari a censu præstatione dimissa re, modo solvat pensionem decursas tempore suæ possessionis. Primum, quia emens cum illa acollatione solum remanet obligatus actione reali, cum per acollationem inducatur specialis hypotheca in re empta, *dit. for. 21. curiar. anni 1645. ibi: Que sempre, y quanto se comprare alguna casa, lo heretate ab correch, y adoficacio de algun censo, naixca per raho de dita adoficacio, y hypotheca, y obligacão especial en dita casa, com sia prenu de aquella, y en virtut de dita hypotheca corrige lo censalife, en qualsevol concurs de acrehedors hypothecari, y si acas se tornas a vendre sens correch, quixa excecator lo censalife fins per difuncio alguna: Ergo cum adoficatio reali teneatur, liberabitur dimissi re, & census pensionibus solvitur, ab obligatione census, ex doctrina à nobis tradita, *n. 69. 70. & 71.* Secundo, quia sola res emptor est immediata causa acollationis, & emptor solum ratione rei tenetur, quod est onere reale, & per consequens dimissa re cessare debet. *Can. ce variar. lib. 3. cap. 10. n. 178.* Galeot. *lib. 2. controverf. 38. n. 41. & 42.* Gallerat. *de renunciat. lib. 2. cap. 3. per tot.* Tertio, quia adio personalis non potest considerari ad quædam domino census, contra emptorem venditorem prædii & emptorem, ex regula ista, quod alteri per alterum non quam similia adio quantur, *l. stipulatio ista, §. alteri, ff. de verb. obligat. §. alteri, in fin. de incho. titibus stipulat. cum vult. 37. Canc. C. variar. par. 2. cap. 3. n. 65. & 66.* Amator Rodriguez *de execut. sentent. cap. 3. n. 3.* Leotard. *de usuris, quæst. 9. n. 29.* Ultimo facit pro hac opinione auctoritas multorum Doctorem tenentium, emptorem rei, aut officii cum acollatione census liberari, dimissa re, & solvitur pensionibus tempore suæ possessionis decursas, à censu præstatione, Covarrub. *variar. ditit. lib. 2. cap. 9. n. 56. & lib. 2. quæst. 9. n. 11. & 12.* Felician. *de censu. lib. 3. cap. 6. n. 7.* Gutier. *practic. lib. 2. quæst. 177. n. 5.* Avendaño *de censu. quæst. 99. n. 3.* Mañrill, ad Petrum Gregor. *de censu. quæst. 5. n. 233.* Valenzuel. *conf. 19. n. 52.* Amato *variar. cap. 21. n. 1. cum sequentib. Mangil. de evitacionib. quæst. 82. ex num. 12.* Marius *Muta de off. 6. & 18. per tot.* Cencius *de censu. quæst. 98. n. 81. & quæst. 97. n. 8.* Salgad. *in lalyrint. part. 3. cap. 2. n. 100.* Vela *tom. 2. differiat. 34. à n. 66.* Olea *de off.**

estion. iurium, tit. 1. quæst. 1. num. 53. & 54. Quefada, & Pilo *differiat. 12. num. 8.* Contrarium tamen admiffum habemus in Regno, & sequitur in Senatu iudicando, prout multoties iudicatum extitit, emptorem prædii cum acollatione census, teneri non solum actione reali ad census præstationem, sed etiam actione personali in rem scripta, ut decifum extitit sententia per Mascaro, *die 2. Octobris 1652.* & alia per Benavides, *die 8. Augusti 1662.* in favore Dom Melchioris Figuerola Pardo de la Caña Dominum Baronie de Naquera, & contra Jacobum Tafalla, ibi: *Et secundum iuridicas dispositiones, tertius possessor emens rem specialiter hypothecatam censu cum onere illud solvendi, creditori tenetur, & obligatus remanet, tam actione reali, quam personali ex stipulatu. & etiam quando ex ipsi spontanea voluntate solvit principali creditore annuos redditus, sequitur hoc casu contractuum primo loco celebratum censetur approbatus, & contraxisset cum eodem creditore, & ex novo quæsi contracta obligatione suppositus est, &c.* Ergo cum actione personali teneatur, non liberabitur dimissa re, Galeot. *dit. lib. 2. controver. 38. n. 41. & 42.* Olea *de cess. fin. iurium, dit. tit. 1. quæst. 1. num. 52.* Carol. Anton. Moccia *de off. 52.* Quefad. & Pilo *differiat. 12. num. 10.* Et non parum confirmatur ex eo, quod acollatio census idem est, ac originalis creatio illius, Census *de censu. quæst. 73. n. 16.* & *post tra. dit. de off. 547. num. 1.* Triftany *de off. 24. num. 161.* Et eodem modo tenetur acollationem faciens censum, quo originaliter onerans illum, Censui *ubi proximi:* Ergo eadem actione personali tenebitur emens cum acollatione census, quæ tenetur ille, qui censum oneravit. Neque obstant in contrarium adducta, nam ad primum respondetur, quod per forum inducitur specialis obligatio prædii empti cum acollatione, ut executivè conveniant emens, sed hoc non tollit, quod actione personali etiam teneatur emptor. Ad secundum satisfacies dicendo, quod non solum res empta, est causa obligationis solvendi censum in venditione acollationem, sed consensus, & voluntas ementis, qui ex contractu obligatur domino census. Ad ultimum respondeo, quod census creditor bene potuit acquirere actionem personalem contra emptorem, quia & si de jure alteri per alterum obligatio non contrahitur, in Regno particulariter stabilitum habemus, quod alteri per alterum possit obligatio dari, *for. 3. rubr. ad exhibendum, D. Leon de off. 130. num. 13.* & *de off. 160. num. 6.* Et ita à Senatu reperitur decifum, sententia per Alreus, *die 5. Julii 1632.* inter Joannem Nuño, & Joannem Acatum Tuelta, & alia per eundem, *die 30. Augusti 1622.* inter Don Antonium Vich de

Leiva, & Petrum Torres, & alia per Ferrera, *die 24. Octobris 1646.* in favore Ludovici Duart, & contra Mathiam Vega. Et in recognoscence censum habito relictu ad rei possessionem, vel in solvete illum uti possessor rei specialiter subjugata, idem tene, propter Senatus auctoritatem, licet non desint multi tenentes, liberari recognoscence dimissa re, nam cum recognitio fiat ratione possessionis rei, obligatio induta est realis, & dimissa re cessat. Salgad. *dit. par. 3. cap. 2. n. 100.* Quefad. & Pilo *differiat. 12. n. 8.* Olea *dit. tit. 1. quæst. 1. num. 53. & 54.*

Ex eadem doctrina majori cum ratione tenetur, quod principalis debitor census; & qui illum oneravit super prædii suis, aut super re à creditore sibi vendita, nunquam liberabitur ab obligatione, dimissa re, nam et si dominus Olea *dit. tit. 1. quæst. 1. num. 53.* defendat, quod officii emptor, qui ex illius pretio recognovit censum, liberari possit dimisso officio, hoc solum poterit proferre, quando ei auferatur officium ex causa eviccionis, aut alia necessaria; quæ tamen enim consonum erit, quod hoc in casu amplius non molestetur, Bald. Castrensis, Alexand. & Imola in *l. cum mulier 55. ff. solut. matrim.* Anton. Ball. *ad Pragmat. Regis Alfonso. lib. 5. q. 1. n. 11.* Campegi. *de dote, par. 2. q. 92.* Amato *refolut. 21. n. 5.* Aliter erit si voluntarie officium, five res dimittatur, nam obligatio personalis, quæ tenetur emptor, nunquam per dimissionem rei potest extingui considerari, prout neque extingui erit, si vendatur res, aut alienetur cum onere solvendi censum, & acollatione, nam nunquam liberabitur ab obligatione personalis taliter alienans, Amato *d. refel. 21. num. 5.* Et multo minus si debitor creans censum specialiter illum imposuerit super re sua propria, nam & si speciale alienet cum acollatione census, semper obligatus remanet, cum acollatione, quæ officii principaliter obligato, neque per dimissionem specialiter hypothecæ, aut alienationem non licet eximere ab obligatione illa personalis, Carol. Anton. Moccia *de off. 52.* Quefad. & Pilo *differiat. 12. n. 9.* Pegal. *refolut. forens. cap. 10. n. 53. & 54.* In tertio de constitutone principaliter obligato in censu idem tenendum iudico, licitum enim est cuilibet in se suscipere alienam obligationem, & personaliter adstringi ad solutionem censui, Censui *de censu. quæst. 95. n. 6.* Duar. *de censu. §. 3. q. 12. n. 28.* Merlin. *centur. 2. controver. 50. n. 37.* Olea *dit. tit. 1. q. 1. n. 57.* Iste enim tertius non liberabitur dimittendo re specialiter censui subjugata, *l. eii qui, §. quod exigimus, ff. de const. pecun. ibi: Nam quod ego debui, in constituto teneberis.* Vela, Cencius, Milanensis, & alii adducti à Olea *de cess. fin. iurium, dit. tit. 1. q. 1. n. 54. & 55.* & 56. Pegas *d. cap. 10. n. 55. & 56.*

77 Si creditor census careat instrumento contractus, & aliis legitimis titulis, & solum habeat quasi possessionem exigendi pensiones census, observatum habe, quod si possessio fuerit exigendi pensiones per spatium triginta annorum, sufficiens titulus erit, ut virtute quasi possessionis solius, possit creditor executionem facere pro census pensionibus, & obtineat non solum in possessorio, sed etiam in petitorio, Duard. de censib. §. 1. quæst. 19. num. 15. D. Leon dect. 19. num. 14. & 15. Vela dissertat. 33. num. 70. & 71. Census de censib. quæst. 90. num. 19. Francisc. de Angel. de confisionib. lib. 1. quæst. 7. eff. 17. num. 8. Et quod quasi possessio illa triginta annorum, sufficiat, ut creditor census abique alio titulo possit census pensiones exigere declaravit Senatus, sententia per Benavides, die 25. Martii 1658. inter Dominam Hieronymam Diez Giron de Rebolledo, & Don Galcerandum Ivañez Bon Generotum, & alia per Ferrera, die 1. Martii 1662. inter Monasterium Sancti Michaelis de los Reyes, & Monasterium Monialium de Jeralen extra, & prope moenia Urbis constructum, & alia per Ferrera pro Saboya, die 26. Septembris 1674. in favorem Raphaelis Garcia de Salat Generotii, & contra Illustrem Archiepiscopum de Orani, referente Doctissimo Senatore Donato Sanchez del Castellat, R. C. D. confirmata in alia aula, sententia per Saboya, die 29. Martii 1680. referente Doctissimo Senatore Isidoro Aparicio Gilart R. C. D. & in judicio nullitatis confirmata, alia per eundem, die 3. Junii 1681. idem invenitur decisum, alia publicata, die 25. Januarii 1677. inter Syndicum Villæ de Molvedra, & Syndicum Villæ de Cervera, & alia in S. Aragonum Calle 19. Aprilis 1593. inter Elionoram Bonastre, & Universitatem de Novelda. Et adhuc docet multi, quod si praestaciones annue fuerint causata, id est cum causa facta, sufficit tempus decem annorum. l. cum de in rem versio. ff. de usuris. l. litibus, Cod. de agricul. & censu. lib. 11. Menoch. lib. 3. præsumpt. 131. n. 59. Roderic. de annis redditib. lib. 1. quæst. 15. num. 5. Flores Dias de Mena variat. lib. 1. q. 2. num. 43. Carol. Anton. de Luca, ad Gratian. cap. 208. num. 5. Et contra ipsum debitorem procedere præscriptionem istâ decennalem, docent Cencius de censib. quæst. 81. num. 15. & quæst. 90. num. 16. Francisc. de Angelis de confisionib. lib. 1. quæst. 7. eff. 17. num. 6. Licet contra tertium non sufficere tempus decem annorum tradant, Cencius de censib. quæst. 43. n. 33. Fulgion. de jure emptor. tit. de contract. emptiois, quæst. 15. n. 3. Francisc. de Angelis de confisionib. lib. 1. quæst. 7. eff. 17. num. 10.

78

Ante pragmaticalem functionem anni

1614. legitime poterit census onerari quoad interesse, ad rationem duorum solidorum pro qualibet libra, ut dixit Senatus sententia per Daza, die 20. Augusti 1619. inter Ludovicum Ramos Clericum, & Petrum Buart Clericum; sed in prædicta Regia pragmatica constitutum extitit, quod omnes census solverentur ad rationem unius solidi pro qualibet libra, & quod de cætero nulli crearentur census cum majori interesse, prout ita factum fuit; nam post pragmaticalem functionem, interesse censuum ordinarium fuit unius solidi pro qualibet libra, & alique Ecclesiæ, & Conventus, qui ad majorem forum census creantur, fuit, quia eis indultum auctoritate Regia. Respectu vero censuum Universitatum Neophtorum aliter constitutum fuit, nam solum oppidorum Domini obligati fuerunt ad solvendos census ad rationem sex denariorum pro qualibet libra. Quod solum habuit locum in dominiis actualibus, qui habebant oppida tempore expulsiōis, & obtinuerunt reductionem, secus in dominiis, qui reductionem non obtinuerunt, nam illi tenenturolvere census juxta reductionem generalem, & ad rationem unius solidi pro libra, ut Senatus judicavit sententia per Alreus, die 7. Novembris 1617. inter Josephum Tous, & Michaellem Angelum Pujol, & alia per Alreus, die 27. Octobris 1626. inter Don Galcerandum Bou, & Don Eximenium Perez de Calatayud. Et an hæc comprehenderint universitates dominorum status Ecclesiastici vide, for. 36. fol. 41. variat. anni 1626. Reductio tamen pragmaticalis censuum universitatum Neophtorum non se extendit ad census Ecclesiasticorum, locorum piorum, & dotationum beneficiorum, nam ad forum ordinarium unius solidi pro qualibet libra debuerunt solvi, ut judicavit Senatus sententia per Daza, die 5. Januarii 1621. in favorem Collegii D. Sebastiani Villæ de Gandia, & contra Villam de Corbera. Neque fuit extensa reductio horum censuum ad alios principales obligatos simul cum universitate Neophtorum, ut Senatus judicavit sententia per Alreus, die 7. Junii 1618. inter Laurentium Saydia, & Illustrem Marchionem de Albayda, & Creditores. Eodem modo, quia reductio pragmaticalis solum fuit respectu censuum, & ad alia non debet extendi, tenendum est, quod debitoria cum repositione interesse non fuerit reducta per Regiam Pragmaticam ad rationem unius solidi pro qualibet libra, neque ad illa se extendit pragmaticalis dispositio, imò ad rationem interesse conveni semper debuerunt solvi, ut judicavit Senatus sententia per Saboya, die 24. Julii 1670. in favorem Domæ Terefiæ Fenoller, & de Boil, & contra Vincentium Lopez agricultorem, confina-

79

80

mata, alia per eundem, die 10. Octobris 1670. inter eisdem partes. Nunc autem constitutum habemus in for. 202. fol. 178. variat. anni 1645. Quod census omnes possint onerari in Regno, quoad interesse ad rationem sexdecim denariorum pro qualibet libra, non solum in favorem communitatis Ecclesiasticae, sed cujlibet particularis.

81 Pro coronide videamus, an incensu præsumatur licentia? Et pro regula tenendum est non præsumi, quia solemnitas extrinseca est, que non præsumitur nisi probetur. l. final. C. de fideicommiss. l. quantumque, §. final. ff. de publiciana. Anton. Gomez variat. tom. 2. cap. 11. num. 17. Mantica de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 14. num. 11. & lib. 2. tit. 16. num. 19. Barbof. ad text. in cap. 4. de emptio. & vendit. Limita primo si clausi fuerint centum anni a die contractus census ab universitate celebrati, tunc enim præsumitur intervenisse licentiam D. Regis, aut Domini oppidi, tempore contractus, ita ex Cravet, de antiquit. tempor. 3. part. num. 17. & 18. Docet D. Leon tom. 1. de off. 188. num. 10. Et hujusmodi præsumptio antiquitatis temporis, tam vehemens est, quod etiam si in censu instrumento dicatur licentiam interpositam fuisse a domino mixti imperii, & alfonseque jurisdictionis, credendum est intervenisse licentiam domini meri imperii, & supremae jurisdictionis, ut judicavit Senatus sententia per Monçõ pro Benavides, die 17. Decembris 1659. inter Syndicum Monasterii de Valdechristi, & Villam de Nulles. Item erit tenendum, si solum noaginta anni effluxerint, nam præsumi debent licentia, & ceteræ solemnitates, etiam non enunciata, Cancr variat. part. 1. cap. 7. num. 123. Mantica de tacit. & ambig. tom. 1. lib. 7. tit. 11. n. 10. Fontanell. de off. 439. num. 12. & de pact. claus. 4. gloss. 13. part. 4. n. 14. & 21. Tritium de off. 24. num. 63. Limita secundo si observatus fuerit contractus census, & soluta pensiones, nam tunc sufficit triginta annorum cursus, ut intervenit licentia legitime probatus extet, & qualibet alie solemnitates extrinsecæ, ut probavi, in cap. 11. de decretis, num. 68. Semper contractus observantia, & pensio- num solutio facit præsumere solemnitates intervenisse, Uccool. tom. 2. controversiar. cap. 76. Aviden. de off. datar. cap. 15. §. 10. num. 9. Tritium de off. 24. num. 63. Et licet multi teneant, quod curtus solus triginta annorum sufficiens erit ad inducendam præsumptionem intervenit licentia, Ancaran. conf. 135. Alexand. conf. 79. lib. 1. Cornes conf. 109. in fin. lib. 3. Simoncell. de decret. lib. 3. tit. 7. inf. fin. §. 3. num. 34. Malfard. de probat. conclus. 1377. num. 92. Mantica de off. 101. Seraphin. de off. 1125. num. 3. Barbof. ad text. in cap. 4. de emptio. & vendit. num. 2. Caltropal. tractat.

9. disputat. univ. de rebus Eccles. non alienand. 2. 15. §. 2. num. 13. Pellicar. in manual. regul. tom. 1. tractat. 6. cap. 8. n. 114. Non legitur illorum opinio in nostra præsi, quia non interveniente observantia contractus, aut enunciata licentia, vel alio adminiculo, per solum cursum triginta annorum non probatur præsumptivè licentia, ut judicavit Senatus sententia per Benavides, die 16. Maii 1661. in favorem Domæ Josephæ Pardo, & contra Egregham Comitissam de la Alcludia, & concurrente enunciata licentia facta in instrumento mandati, aut contractus census, simul cum temporis diuturnitate triginta annorum probatur intervenit licentia, & qualibet alia solemnitas, ut probavi, in dist. cap. 11. de decret. num. 68. Et Senatus judicavit per tracturum septuaginta annorum probatam fuisse licentiam enunciatam in censu instrumento, sententia per Ferrera, die 5. Octobris 1678. in favorem Mariæ Maciæ, & de Esparilo Cæro curatorio nomine, & contra Illustrem Ducem de Gandia, & alia per Saboya, die 21. Februarii 1681. in favorem Salvatoris Cabrera, & de Font vidua, & contra ipsum Illustrem Ducem. Et si enunciative fuerint geminatae, & in diversis instrumentis factæ, melius probatur licentia, cum in antiquis similes enunciative probent enunciatum, Franchis de off. 357. num. 5. Genua de scriptura enunciativis verbis, & c. lib. 2. & quæst. 1. à num. 65. Boer. de off. 281. num. 5. Malfard. de probat. conclus. 924. num. 6. Cevall. quæst. 44. Garcia de nobilitat. gloss. 41. n. 1. Gayto de credito. part. 2. tit. 2. cap. 2. n. 322. Fernosin. ad text. in cap. illud 11. de præsumptionib. quæst. 3. num. 42.

La Ciudad, Villa, o Lugar, que quiere agenaar los bienes que posee, deve obtener su licencia, o decreto en la forma que dixere, deve obtenerse el decreto, para agenaar bienes de menores; pero como en el Reyno lo mas frequente es vender, y cargar las Universidades, Villas, y Ciudades censos, la practica de hacerse estos cargamientos, es, que el Rey nuestro Señor por jurisdiccion voluntaria, y despachando Real Privilegio, informado de la necesidad de la Ciudad, Villa, o Lugar concede la facultad para cargarfe el censo, o como tambien por este medio la concederia para agenaar los propios de la Ciudad, Villa, o Lugar. Y si el Lugar, o Villa fuere de Señor particular, se da esta licencia por el Señor de la suprema jurisdiccion, que es el Baron, con instrumento publico, hecho ante Notario, y testigos, y si no tuviere el Señor particular, mas que la jurisdiccion alfonseca, no da este la licencia, sino es el Señor que tiene la dize, prema jurisdiccion, la qual fe suele exerceer por

85

86

por el Bayle General in rebus Regie ditio-
nis. D. Mathen de regim. cap. 6. §. 2. n. 28.
Y si el Señor particular tuviere la suprema
jurisdicción, y ésta, ó por pleito, ó por otra
razon cituviere sequestrada por el Real
Consejo, la licencia para cargarle el cen-

so, ó agenaar, se dá por el Real Consejo,
haciendose decreto con cognicion de cau-
sa, y citacion de los que pretenden la Baro-
nia, ó Lugar, proponiendo el libelo en
esta forma.

EXCELENTISSIM SENIOR.

F. T. Syndich de T. Baronia suplicant com millor pot, diu, que lo Justicia, y Jurats, y Concell general de dita Baronia, han tengut arrendats los drets dominicals de aquella per espay de dos quadriennis, per preu de 1000. llivr. catum any, y á ocaño de les males collites, han tengut molt pochos fruits, y els que tenen no els poden vendre á preu competent, y especialmente lo forment, que es de ahon pendeix la major part del dessempeño, y passa vá, y passa per un preu tan baix, per rahó de lo qual, y per deure diferents cantitats de les pagues de dit arrendament, se ha passat á trametes la Cort, y ferse gastos considerables, segons es ben notori á esta Real Audiencia, e com pera obviar los gastos sobredits, y danys que patix dita Baronia, y pera poder acudir á donar satisfaccio de alguna part de lo que deu, haja fet diligencia lo Suplicant pera venire hi auria persona que donas 1000. llivr. á cenfal, y haja trobat que F. T. li donará á rahó de 1. sou per cada una llivra, lo que redundará en notori benefici, y utilitat de la dita Baronia.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Suplica se li mane rebre una sumaria informació de testimonis, á fi, y efecte de verificar, y probar les males collites, y infortunis que se han passat en los huit anys del sobredit arrendament, y lo baix preu que tenen los fruits, y en particular lo forment, y que es mes util, y profitós á dita Baronia el pendre les dites 1000. llivr. á cenfal, guardant los dits fruits pera quant tinguen estimació, que vendre aquells á tan baix preu, ni á guardar los gastos, y molesties de les excecucions. Y constant per dita informació de praxidits, aut saltim de necessitatibus, pariter suplica se li mane donar facultad als dits Justicia, Jurats, y Concell de dita Baronia pera fer, y fermar lo carregament de dites 1000. llivr. per obs de depositar part del preu de dit arrendament, y interposant en tot lo defus dit lo decret judicial de esta Real Audiencia, y cometre al Noble F. T. D. R. C. Ohidor que es de les causes, y pretençions de dita Baronia, qui eam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c.

Altissimus, &c.

Jesu M. Die 22. Decembris 1687.
F. V. Rescipiatur informatio, &
Intimatur.

F. T.

CAPUT XIV.

DE DECRETO ad Alienam Ecclesiarum bona.

SUMMARIUM.

- 1 **D**ominium bonorum Ecclesie, pœnes quem sit.
- 2 Ecclesia, Prelatus, aut Capitulum nequeunt alienare Ecclesia bona absque decreto.
- 3 Prelatus, aut Capitulum solum administratores sunt bonorum Ecclesie.
- 4 Administratores non possunt alienare administrationis bona absque decreto.
- 5 Ecclesia bona non debent alienari absque tractatu, & capituli consensu. Item, neque absque iusta causa. 6. Et que sint iusta causa remissiva. 7.
- 8 Alienatio bonorum Ecclesie absque decreto, & aliis solemnitatibus est nulla ipso jure.
- 9 Ecclesia immobilia, & fructus, alienari debent cum decreto iudicis laici.
- 10 Iudicis Ecclesiastici non cognoscunt in Regno de questionibus bonorum immobilium, vel eorum fructuum, etiam si agatur actione personalis.
- 11 Ecclesia in praxi nostra alienant bona immobilia duobus decretis interpositis, unum iudicis secularis, & aliud Ecclesiastici.
- 12 Ecclesia bona de jure non possunt alienari absque licentia Romani Pontificis.
- 13 Declara, quod alienari possunt iuxta intercurrente causa, cum decreto ordinari Ecclesiastici.
- 14 Monasterii bona immobilia cum quibus decretis alienari possunt.
- 15 Praxi, & libellus ad alienationem bonorum Ecclesie faciendam.

EXAGITARI solet inter DD. pœnes quas personas dominium bonorum Ecclesie sitaliqui tenent pœnes Deū esse, cap. cum exco. de election. cap. cum fecerunt Apollon. de praxi. & dignitatibus. Don Michael Luna de Arellano Antinom. lib. 3. antinom. 4. n. 6. alii pœnes summum Ecclesie Præulem, Turrecremat. in cap. videntes. lib. 1. quæst. 74. & 98. Barbof. cot. 30. & 1. num. 22. & plures adduct. à Gonzal. Tellez

ad text. in cap. 2. de rebus Eccles. alienand. vel non num. 2. Callejon in alphabet. verb. Ecclesia, num. 42. Non nulli vero docent pœnes pauperes esse, per text. in cap. 2. de rebus Eccles. alienand. vel non. cap. expedit 12. quæst. 1. cap. Episcop. 12. quæst. 1. novell. 36. Sarmient. ubi proxim. Sed rectius communiter traditur, dominium bonorum Ecclesie non esse pœnes Prælatos, vel capitulum, neque pœnes Pontificem, vel Deum, sed pœnes Ecclesiam ipsam, l. final. Cod. de sacrosanct. Ecclesiis, cap. inter 16. quæst. 3. cap. expedit 12. quæst. 1. cap. causa 13. de verbor. significat. Turrecremat. ubi proxim. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 10. n. 44. Molin. tract. 2. de iustit. & iur. disputat. 142. Gonzalez Tellez ad text. in cap. 1. de rebus Eccles. alienand. vel non. n. 4. & ad text. in dist. 2. num. 2. Antunez de donationibus. tom. 2. part. 3. cap. 13. num. 64. & 66. Unde Ecclesie Prælati, aut Capitulum prædia, & alia Ecclesiarum bona alienare non poterunt, absque superioris decreto, & licentia, leg. iubemus, 14. leg. penultim. Cod. de Sacrosanct. Ecclesiis, authentic. hoc ius, Cod. eod. novell. 7. & 120. cap. nulli, de rebus Eccles. alienand. vel non. cap. 1. & 2. eod. tit. in 6. Clementin. 1. eod. extra. vag. ambiciose, eod. cap. quinquagesimo 19. cap. Apostolici 33. cap. Diaboni 35. cap. quinquagesimo 37. cap. Abbatibus 41. 12. quæst. 2. cum aliis adduct. à Barbof. de univ. iur. Ecclesiastic. lib. 3. cap. 30. per tot. Vela dissertat. 15. Valsalca, de privileg. pauper. lib. 1. quæst. 22. Roussell. lib. 3. §. 5. §. 10. Pontific. iurisdic. cap. 1. Garcia tom. 2. polit. regular. fol. 621. Lotter. de re beneficiar. lib. 2. cap. 25. Botiller. de iusticia foris, part. 2. thesormat. 56. Arias de Mea sa variar. lib. 2. cap. 41. & lib. 3. cap. 23. Gibalin. de negotiat. tom. 2. lib. 4. cap. 8. Casarill. de aliment. cap. 64. Delben, de immunit. tom. 2. cap. 17. Graña ad text. in cap. nulli, de rebus Eccles. alienand. vel non, num. 1. Datis de beneficiis, sect. 7. Olea de cession. iurium, tit. 7. quæst. 1. num. 2. D. Mathieu de regim. cap. 11. §. 6. num. 9. & 10. Marinis lib. 1. responsion. cap. 4. usque ad 7. Cavalet. de iur. 288. n. 1. Francisc. Maria Prat. in respons. ordinat. 31. num. 88. Orthobon. decis. 6. num. 7. Germon. lib. 3. de sacrorum immunitat. cap. 17. Gonzalez Tellez ad text. in dist. cap. nulli, Francisc. Bordon. in opere moral. regu. ar. resolut. 27. per tot. Don Michael Luna de Arellano dist. lib. 3. antinom. 4. Felician. de Olliva de iur. Eccles. part. 2. quæst. 34. n. 16. Pagnan. ad text. in dist. cap. nulli, num. 1. cum sequent. Pyrrhus Corrad. in prax. dispensat. lib. 9. cap. 11. num. 1. cum sequent. & in prax. beneficior. lib. 2. cap. 15. n. 72. & 73. Tondut. 12. quæst. 2. Sarmient. de redditibus, part. 1. cap. 1. num. 22. & plures adduct. à Gonzal. Tellez

de Meia variar. lib. 3. cap. 23. Carvalho in cap. rainucius, 2. part. n. 314. Gonzalez Tellez ad text. in dict. cap. 1. de iis qua sunt à Prelato sine consensu capituli. n. 7. Felician. de Oliva de for. Eccles. 2. part. quest. 41. n. 41. Oñate de contractib. tom. 1. disput. 23. n. 100. Callejon in alphabet. verb. Eccles. num. 44. Cyriac. contravers. 131. Caponi tom. 2. d. 9. cap. 94. n. 17. Amiden. de styl. datar. cap. 15. §. 10. n. 1. cum sequentib. Callejon in alphabet. verb. Eccles. num. 44. Turricell. de rebus Eccles. alienand. cap. 6. n. 2. Knipfchilt. de fideicommiss. cap. 5. n. 103. Rota post Torre de passis futur. successio. decis. 45. n. 1. & decis. 229. n. 1. Urceol. de transactionib. quest. 23. & 24. Francic. de Angolis de confessionib. lib. 3. quest. 1. n. 8. & decis. 13. n. 2. cum sequentib. & decis. 17. n. 7. Rocco. de officio. rubr. 12. §. 6. n. 2. Carpov. zovius in jurisprud. part. 3. confitut. 8. decis. 33. n. 5. Pechii de aqueduct. tom. 1. cap. 3. quest. 10. n. 1. Moltazo de causis pitis. tom. 1. lib. 4. cap. 8. n. 33. & tom. 2. lib. 5. cap. 6. n. 62. Et quod Ecclesia bona abique decretis alienari non possit id declaravit Senatus decretis per Saboya die 28. septembris 1686. in favorem Pauli Crepani, & contra Clerum Ecclesie Parochialis Sancti salvatoris nostræ Urbis, referente Nobili Senatore Don Didaco Defcals R. C. D. Atharuo Matheu. Ratio prohibitionis supradicta consistit in eo, quod Prelatus, aut capitulum, non sunt domini bonorum Ecclesie, sed administratores tantum, cap. 2. de donationib. cap. final. cap. videntes, cap. Episcopos 12. quest. 1. Graña ad text. in cap. 1. de rebus Eccles. alienand. n. 2. Gonzalez administratores non possunt sine iudicis decreto, & superioris sui licentia bona administrationem alienare, n. 1. cum sequent. ff. de rebus eorum, l. magis puto. §. non passim, ff. de l. lexque 22. Cod. de administrat. tutor. l. 1. & tot. tit. Cod. de præditiis, & aliis rebus minorum, for. 17. & 18. rubr. de testamentar. tutell. Francic. de Angolis de confessionib. lib. 3. quest. 2. n. 3. Manfell. in observat. ad Capyc. Latr. observat. 19. n. 8. Trillany decisio. 24. n. 161.

Debet etiam in alienationibus bonorum Ecclesie, ultra superioris decretum, intervenire tractatus, & consensus capituli, cap. 1. & 3. cap. tuas, de iis qua sunt à Prelato sine consensu capituli, cap. sine exceptione, 52. 12. quest. 2. cap. bursuomodis, §. quod si necessitas 10. quest. 2. cap. nulli de rebus Ecclesie alienand. vel non, Covarrub. variar. in commentario, de alienat. rerum Eccles. n. 7. Redoan. de rebus Eccles. non alienand. quest. 24. Quaranta in bullar. verb. alienatio rerum Eccles. n. 4. Barbof. de iure univ. Eccles. lib. 3. cap. 30. & de potestat. Episcop. part. 3. allegat. 95. Arias

in alphabet. verb. Ecclesia, n. 44. Amiden. de styl. datar. dict. cap. 15. §. 10. n. 56. cum sequent. Carpov. zovius in jurisprud. forens. part. 3. confitut. 8. decis. 33. n. 5. Antuñez de donationib. dict. tom. 2. part. 3. cap. 13. n. 65. Moltazo de causis pitis, tom. 1. lib. 4. cap. 8. n. 33. & tom. 2. lib. 5. cap. 6. n. 62.

Si ergo absque superioris decreto, & cæteris solemnitatibus à nobis traditis, alienentur Ecclesie res immobiles, aut mobiles, quæ servando servari possunt, alienatio ipso iure est nulla, adeo quod non sit necessaria iudicis aliqua declaratio, cap. sine exceptione, cap. quis quis, cap. quidquid 12. quest. 2. cap. 2. de rebus Eccles. alienand. in 6. Clementin. 1. eod. extrava. ambitiose, ord. Barbof. de iure univ. Eccles. lib. 3. cap. 30. n. 46. & dict. allegat. 95. n. 2. Camill. de la Rata conf. 37. lib. 1. §. 17. per tot. Suelves conf. 87. n. 2. Burdon. dict. resolut. 27. n. 35. Martinis lib. 1. resolut. cap. 6. & 7. Gonzalez Tellez ad text. in ca. si quis presbyter. 6. de rebus Eccles. alienand. vel non, n. 2. Fagnan. ad text. in dict. cap. nulli n. 45. & 46. Caponi tom. 2. disputat. 94. n. 29. cum sequentib. Pyrrhus Cortad. in prax. dispensat. lib. 9. cap. 11. n. 1. cum sequent. Amiden. de styl. datar. cap. 15. §. 10. num. 1. Cardinal. de Luca de alienat. decis. 1. num. 99. Bich. decis. 375. num. 1. & decis. 442. num. 10. Urceol. de transactionib. quest. 23. num. 19. Peuting. decis. 22. num. 1. cum sequentib. Francic. de Angolis de confessionib. lib. 3. quest. 2. num. 29. Quod intelligere debes, quando Ecclesia non vult stare alienationi, aut contractui, nam tunc nullitas habebit locum, secus erit si Ecclesia velit alienationi, & contractui stare, quia tunc non habebit locum nullitas, cum in iis casibus semper detur electio Ecclesie, Monasterio, aut administrationi standi, aut recedendi à contractu sine solemnitatibus, & decreto celebrato, ut sapientissimus Senatus noster iudicavit sententia per Cates, die 5. Decembris 1637. inter Syndicum Monasterii de Santa Thecla, & administratores bonorum Decani Josephi Corder.

Quando immobilis Ecclesie bona alienantur, aut illorum fructus, intervenire debet decretum iudicis laici, D. Matheu de regim. cap. 21. §. 6. num. 10. & 11. aliter nullius momenti erit alienatio, ut probavi in cap. 11. de decretis, num. 56. Ea ratione, quia Ecclesiastici iudices non habent jurisdictionem in Regno ad cognoscendum de questionibus fideiatis super bonis immobilibus, vel eorum fructibus, adhuc inter Ecclesiasticos, etiam si actione personali fructus petantur, for. 6. rubr. de iurisdic. omnium iudic. for. 6. & 15. de rebus non alienand. cum aliis à me traditis, dict.

cap. 11. de decretis, num. 57. Quibus addere Regiam sententiam publicatam per Diaz, die 24. Octobris 1613. in favorem Josephi Ram, & contra Petrum Gregorium Fortunati, ubi decimum extitit iudicium, quod Ecclesiastici respectu bonorum immobilium, & illorum fructuum actione personali conventi, debent coram iudice laico iudicium suscipere. Turius Imper erit facere, quod in nostra praxi assidue fit, nempe interponere decretum in alienatione bonorum immobilium, & illorum fructuum, tam à iudice ordinario Ecclesiastico, quam Seculari, propter rationes à me traditas, in d. cap. 11. num. 58.

Ecclesie iudici ordinario Ecclesiastico subiecta, nequeunt de iure bona sua alienare absque Romani Pontificis licentia, extrava. ambitiose de rebus Eccles. alienand. vel non. Menoch. de arbitrar. casu 171. à n. 31. Quaranta in summa bullar. verb. alienatio rerum Eccles. n. 5. Gralis tom. 2. conf. 1. differ. Magou. de iur. Florentin. 69. n. 4. Marius Antonin. var. riar. lib. 1. resolut. 5. n. 15. Clatini. contro. tom. 1. cap. 45. n. 23. & 24. Bonacio in tradi. de alienat. rerum Eccles. quest. unice, part. 1. n. 6. & 20. Bocius in moralib. tom. 3. tit. 18. §. 5. n. 195. Francic. Bordon. dict. resolut. 27. n. 33. Fulgin. de iure empirit. tit. de contractib. quest. 21. n. 12. Fagnan. ad text. in cap. nulli de rebus Eccles. alienand. vel non à n. 12. usque ad 19. Pirithus Cortad. in prax. dispensat. lib. 9. cap. 11. n. 22. Bondon. de iure controvers. collat. 26. n. 55. Bich. decis. 442. n. 10. Roxas decis. 48. n. 7. Urceol. de transactionib. quest. 23. n. 1. Manfell. in observationib. ad Capyc. Latr. observat. 19. n. 8. Francic. de Angolis de confessionib. lib. 3. quest. 2. n. 31. Turricell. de rebus Eccles. non alienand. cap. 6. Trillany decis. 24. n. 161. & 163. Sed iusta interveniente causa, & aliis solemnitatibus adhibitis, poterunt, iuxta viorem sententiam in nostra praxi admissam, alienari Ecclesiarum bona cum decreto iudicis ordinarii Ecclesiastici, Navarr. in commentar. de rebus Eccles. non alienand. n. 2. & in manual. cap. 27. n. 156. Redoan. de rebus Eccles. alienand. vel non, quest. 36. & 42. Quaranta ubi proxime, n. 5. Rodrig. quest. regu ar. tom. 1. quest. 11. §. 6. num. 10. & 11. aliter nullius momenti erit alienatio, ut probavi in cap. 11. de decretis, num. 56. Ea ratione, quia Ecclesiastici iudices non habent jurisdictionem in Regno ad cognoscendum de questionibus fideiatis super bonis immobilibus, vel eorum fructibus, adhuc inter Ecclesiasticos, etiam si actione personali fructus petantur, for. 6. rubr. de iurisdic. omnium iudic. for. 6. & 15. de rebus non alienand. cum aliis à me traditis, dict.

nafteria, non indigent decreto judicis ordinarii Ecclesiastici ad alienationem bonorum faciendam, cum solum Ecclesia, & Ecclesiastica persona ordinario Ecclesiastico subiecte teneantur cum decreto ordinarii superioris alienare bona; solum tenentur Monasteria, superioris regularis obtinere decretum cum hac distinctione, & declaratione, quod in Religiosis mendicantibus sufficit decretum mitti Provincialis; in Monasteriis Monachorum, Abbatibus, ut docuit *in diti. cap. 11. de decretis, n. 65.* Quibus adde Donatum tom. 1. tra. 3. lib. 14. part. 2. q. 23. in Religione Societatis Jesu, Praepositi generalis, aut gerentis illius vices, ut etiam docuit *id. n. 65.* Et tradunt Vadignus de contractibus disput. 2. dubitat. 7. §. 2. n. 14. Caponi tom. 3. disputat. 152. n. 27. Qui referunt juxta Urbani VIII. constitutionem necessarium esse Sacrae Congregationis licentiam. Et quia exempti non habentur superiori in Regno non subduntur iustitiae in causis civilibus; sed solum gerentis Vices Generalis gubernatoris, & Regio venetus, ut tradidit *id. cap. 11. de decretis, n. 61.* non debent obtinere monasteria regularium, & qualibet aliae persone Ecclesiasticae, superiori non habentes in Regno, decretum per curiam Ju-

stititiae, sed per Curiam gerentis Vices Generalis Gubernatoris, aut per Regium Senatum.

Quando la Iglesia, o Convento quiere enagenar los bienes sitios, pide, y obtiene decreto por su Superior regular, y por el Juez laico, y si fuere sujeta al ordinario Ecclesiastico, se obtiene el decreto por ambas jurisdicciones. El Prelado regular acollumbra dar estos decretos, haziendo escritura privada, sellada, y fce faciente a modo de licencia; el ordinario Ecclesiastico no le acollumbra dar para las enagenaciones. sino es proponiendo escritura, y verificandose causa legitima, y urgencia, y necesidad, aunque en las transportaciones, y donaciones de derechos de Patronatos, o condiccias (sobe estos derechos, suele interponerse fin las circuntancias sobredichas. Y quando le interpone el Juez laico en bienes de realenco, y en casos de enagenarse, tambien se pone escritura, y se verifica la causa, y necesidad, formandose la peticion asi, como en una misma forma, con la diferencia de ser en idioma Castellano, ante el Juez Ecclesiastico, en esta forma.

IHS.

F. T. Syndico, y Procurador del Clero, y Capellanes de la Iglesia Parroquial de T. Exponente como mejor puede, y deve, dice: Que dicho Clero posee una casa en la presente Ciudad, en T. calle, Parroquia de T. que alinda, &c. de la qual casa le pagan 20. libr. de alquiler cada año, y por estar muy ruinosa, y necessitar de algunas obras, pues casi está inhabitable, me el Comprador, un censo a favor de dicho Clero: Y siendo así, que la casa sobredicha no vale 360. libr. ha encontrado persona que le da 400. libr. francas para dicho Clero, de las quales firmará un censo, especialandole sobre la misma casa, y sobre bienes que valen mas de 1000. libr. Y como sea de mucha utilidad, y conveniencia para el dicho Clero el vender dicha casa por dicho precio, y en la forma referida, pues de esta manera vendrá mas seguras las 20. libr. que se facan de alquiler, sin las obligaciones de repararla, y conservarla, y tenerla como la tiene por mucho tiempo vacia, y sin conductor, y se celebrará tambien el pagar el quinquennio por estar como esta dicha casa censada a T. Señor directo.

Por tanto, & satis omni meliori modo, &c. Suplica se mande recibir una sumaria informacion de testigos a fin, y efecto de verificar, y provar dos cosas, la primera que la sobredicha cosa no vale, segun su justo valor, mas que 400. libr. y la segunda, que es mas util, y conveniente a dicho Clero el venderla en la conformidad sobredicha, que no el quedarle con ella; Y constando por la dicha informacion de pradicidos, aut faltando de necessarios, pariter suplica se le mande dar facultad al dicho Clero para que pueda hacer venta de dicha casa por el dicho precio, con la calidad de averse de fiend. francas para el dicho Clero, y poderle obligar de eviccion, y hypothecar sus bienes, y hazer los autos que conviniere, interponiendo el decreto judicial del presente Tribunal. Por ser así, &c. Implorando, &c.

Jesús M. Die 8. Januarii 1688.
Receptas informatio.

F. T. Y. G.

CAP.

CAPUT XV.

DE DECRETO ad constituendam dotem minoribus in bonis immobilibus.

SUMMARIUM.

- 1 Tutor, vel Curator potest in dotem dare minori bona mobilia, qua servando servari nequeunt.
- 2 Tutores possunt absque decreto alienare bona mobilia, qua servando servari non possunt.
- 3 Pecunia venit sub nomine bonorum mobilium, & de illis est, qua servando servari non possunt.
- 4 Tutores possunt pecuniam dare in dotem minoribus absque decreto.
- 5 Limita si pecunia destinata esset ad praedictorum emptionem, aut deposita, causa reserjandi.
- 6 Tutores non possunt absque decreto dare minori in aotem bona mobilia praetiosa, qua servando servari possunt.
- 7 Tutor non potest alienare sine decreto bona mobilia praetiosa, qua servando servari possunt.
- 8 Tutor potest constituere in dotem minori bona immobilia inestimata absque decreto.
- 9 Dominium rei dotalis inestimatae, patet mulierem esse matrimonio constante.
- 10 Tutor, extra te statuo alienanda dote, nequit absque decreto bona inestimata in dotem dare, & quare.
- 11 Nobilitas, aut privilegio militari gaudent, non poterit dotem minorum constituam absque decreto retinere.
- 12 Tutor non potest immobilia in dotem dare minori aestimata absque decreto, & quare.
- 13 Jura non sunt immobilia, nec mobilia bona, sed tertium bonorum speciem constituent.
- 14 Jura ad mobilia, pro mobilitus rebus habentur, ad mobilia vero, pro immobilibus.
- 15 Jura ad mobilia, qua servando servari non possunt in dotem minori constitui possunt absque decreto.
- 16 Actio ad rem mobilem praetiosam, qua

servando servari potest, nequit in dotem constitui minori absque decreto.

- 17 Jura, & actiones ad res immobiles aestimatas, non possunt a tutore dari in dotem minori absque decreto. Secus ad inestimatas.
- 18 Tutores ex causa dotis non possunt immobilia hypothecare absque decreto. Et quid ex aliis causis.
- 19 Bona minoris recipientis dotem, recte pro dote recepta hypothecantur.
- 20 Vidua minor, an indiget novo decreto ad constituendam canon. dotem secundo viro, quam primo dedit cum judicio decreto. Negativa proponitur. Contrarium verius. 21.
- 22 Tutor nobis constituere dotem minori nudenti, quomodo compellatur.
- 23 Praesit, & libellus ad constituendam dotem minori in bonis immobilibus.

TUTOR, vel Curator possunt, & debent constituere in dotem minori nubenti bona mobilia, qua servando servari non possunt, absque eo, quod judicis decretum interveniat, nam ad dotem constituendam in hoc bonorum genere, non est opus decreto, l. curator 52. ff. de administrat. & periculum. l. 1. §. 1. ff. de tutel. & ration. b. d. praedict. glo. in l. aut. Cod. si aduersus dotem, ubi Bittbol. Calicent. salicet. & alii, Roland. a Valle de lucro dotti, quaest. 45. n. 6. Phaulinus de lucro dotti, glo. 10. n. 23. Simoncelli. de decretis. part. 3. tit. 3. inspect. 13. n. 88. Neguzan. de signorib. 4. membr. 2. part. n. 75. Cavalcari. de tutor. n. 25. Nata conf. 496. n. 14. Francisc. Caldas de integ. scriptis. verbo, contractum facti. col. 20. usque ad 31. versic. Sexto principaliter, n. 11. Surd. deest. 288. n. 14. cum sequentibus. Menoch. conf. 242. n. 1. & conf. 814. n. 1. & de constit. lib. 3. p. 1. sumpt. 6. n. 5. Budoel. in l. si ante 6. n. 12. & 13. ff. solut. matrim. Gratian. decept. forens. 367. n. 26. D. Leon tom. 1. deest. 31. n. 13. Bocius de loto tom. 1. cap. 8. §. 1. n. 48. Cyriac. controuers. 29. Castejon in alpbaiet. verbo tutor, n. 177. Crot. Anton. de Luca in anima veris. ubi ad Gratian. cap. 27. num. 5. Hujusmodi enim mobilia bona, qua servando servari non possunt legitime absque decreto poterunt in dotem dari, cum recte alienentur a tutoribus, vel curatoribus ex qualibet alia causa sine iudicis decreto, l. lex qua tutore 22. Cod. de san. iustat. tutor. Caldas Pereira in l. si curatorum, verbo, contractum facti, n. 16. Co. de integ. scriptis. minor. Gutier. de tutel. lib. 2. tit. 21. n. 26. Molin. de iustit. & jure, tra. 2. usque. 224. n. 14. Pinell. in l. 1. Coa. de boni matern. 2. part.

2. part. n. 43. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 6. n. 34. Castill. de aliment. cap. 63. n. 19. Hermouill. in l. 4. tit. 4. partit. 5. gloss. 2. & in l. 4. tit. 5. partit. 5. gloss. 3. n. 1. cum sequentib. Carpovius in jurispr. forens. part. 2. constitut. 14. definit. 69. n. 4. Urceol. de transfractionib. quest. 22. n. 13. Francisc. de Angelis de confessionib. lib. 3. quest. 2. n. 49.

Unde cum pecunie continetur sub nomine bonorum mobilium, l. pradi. 7. §. liber. 10. ff. de fundo instruo. Pinellus in l. 1. Cod. de bonis maternis, 2. part. n. 42. Hermouill. in l. 4. gloss. 3. a. n. 11. & 16. tit. 5. partit. 5. Castill. de aliment. cap. 63. n. 21. & 22. Knipfchildt. de fiduciis, cap. 5. n. 96. Daniel. Molier. lib. 1. febr. 41. n. 6. Ayret. in processu historic. juridic. cap. 10. obferet. 3. n. 12. Berlich. tom. 3. constit. 30. Caponi tom. 2. difcept. 81. n. 24. & tom. 3. difcept. 155. n. 40. Carpovius. in jurispr. forens. part. 2. constitut. 21. definit. 15. n. 6. Carol. Spadaza in theat. vidual. disputat. 41. n. 29. Cardinal. de Luca de alienat. difcept. 22. n. 3. cum sequentib. Antunez de donationib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 26. n. 111. Callejon in alphabet. verb. moneta, n. 11. Mof-tazo de causis piti, tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 38. Et regulariter reputetur ex illis bonis, que ser-vando feruari non possunt, l. 1. §. fuit questio. tom. 1. ubi gloss. ff. ad l. C. Terbelianam, §. con-suetudo, institut. de usufructu. Molina de iust. tit. 2. §. 1. §. 1. §. 14. Surd. decis. 287. n. 1. & 13. Gratian. dispert. 756. n. 31. Barbof. ad text. in l. lex que tutores. Cod. de administrat. tutor. n. 16. Georgius Mun-dus conf. 26. n. 2. & 1. Treuler. conf. 71. n. 23. & conf. 106. n. 7. Castill. decis. cap. 63. n. 21. & 22. Altograd. ff. 70. sub n. 40. & conf. 90. n. 4. lib. 1. Clarin. controverf. 87. n. 12. Cyriac. controverf. 34. n. 15. & controverf. 415. n. 26. Fenozon. ad statut. vrbis, cap. 129. n. 15. Thomas de tutorib. & caratorib. tit. 9. sub n. 92. ve. f. vrbis, & pecunias, Bocius de dote, tom. 1. cap. 8. §. 1. n. 51. Zachias de salario, quest. 76. n. 35. Baron. de effectib. minoris etat. eff. 3. n. 108. Poterit constitui in dotem pecunia minori abfque iudice decreto per tuto-rem, l. quero, ff. de iure dotum, Rota dec. 89. ante r. 1. in 2. vrb. noiffimar. D. Leon d. decis. 31. n. 7. Simoncell. de decret. part. 3. tit. 8. n. 95. Carol. Anton. de Luca in animadverfionib. ad Gratian. cap. 367. n. 8. Post- funt enim pecunie alienari, & expendi tu- toribus, vel caratoribus sine decreto, Si- moncell. decis. l. 2. tit. 8. inf. 16. n. 117. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 6. n. 33. Castill. de aliment. decis. cap. 63. n. 21. & 22. Bocius decis. n. 51. Baron. de effect. minor. etat. decis. eff. 3. n. 109. Licet

contractum sine fundamento velit, Merlin. de pignorib. lib. 2. tit. 1. quest. 48. num. 43. Li- mita doctrinam a me traditam casu in quo pecunia destinata, & deposita reperitur ad emptionem praediorum, aut alterius rei im- mobilis, vel cset in magna quantitate, aut procederet ex pretio rei immobilis, aut mo- bilis preciose, nam cum talis pecunia habeatur pro re immobili. Coller. de procf. sub. exe- cutio. part. 2. cap. 3. n. 28. Emmanuel Bar- bol. in remiffion. ad ordiat. lib. 4. tit. 48. n. 6. Caponi tom. 2. difceptat. 81. n. 75. & tom. 3. difceptat. 155. n. 43. Merlin. de pig- norib. lib. 2. quest. 48. n. 28. & 32. Antunez de donationib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 26. n. 109. Cardinal. de Luca de alienat. difcept. 51. n. 10. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 19. n. 1. Knipfchildt. de fiduciis, cap. 5. n. 72. Bich. decis. 303. n. 8. Calle- jon in alphabet. verb. moneta, n. 11. Moitzo de causis piti, tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 38. non poterit in dotem minori dari abfque decre- to, cum nequeat abfque decreto alienari, Mantie. decis. n. 33. Pacificus de iur. interdict. inf. 3. §. cap. 5. n. 317. Clarin. controverf. 161. n. 107. Merlin. de pigno- rib. lib. 2. tit. 1. quest. 48. n. 32. Spad. conf. 123. n. 10. & 11. lib. 2. Bocius de dote, decis. cap. 8. n. 51. in fin. Merlin. decis. 792. n. 21. & 22. Thomas de tutorib. & carator. tit. 9. n. 3033. fol. 782. Baron. decis. eff. 3. n. 135. Quamvis contrarium minus recte defendant, Pinellus ubi fupra, Gutierrez de tu- tell. 2. part. cap. 5. n. 41. cum fequentib. Ca- fill. de aliment. decis. cap. 63. n. 22.

Non ita erit si constituantur in dotem bo- na mobilia preciofa, que fervando feruari poffunt, nam cum hac bona, quoad im- pmissionem alienationis, immobilibus equipa- rentur, & non legitime abfque decreto alienari poffint, Bonacii. in theolog. moral. tit. de alienat. bonorum Ecclef. quest. unic. vrbis. 1. p. 1. n. 1. Francisc. de Angelis de confessionib. lib. 3. quest. 2. n. 48. non poterit in dotem a tutoribus dari minoribus nubentibus abf- que iudicis decreto, l. lex que tutores, Cod. de administrat. tutor. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 6. n. 57. Barbol. in l. h. arte 6. ff. folut. matrimon. n. 12. Surd. decis. 288. n. 9. Auguftin. Barbol. ad text. in dicit. l. lexque tutores, n. 10. Bocius de dote, decis. cap. 8. n. 50. & 59. Ratio evidentissima est, quia et si tutoribus permittatur alienare sine decreto res mobiles, que fervando feruari non poffunt, ut diximus, non permittitur alienare res mobiles, que fervando feruari poffunt, decis. l. lexque tutores §. C. de administrat. tutor. Covarub. varior. lib. 2. cap. 1. n. 24. Anton. Gomez varior. tom. 2. cap. 14. n. 13. Guittier. de tutell. part. 2. cap. 5. n. 41. Menchac. de

Jucefion. creat. §. 10. n. 72. & in ampliat. 28. n. 74. Montan. de tutell. cap. 33. n. 139. Fachin. controverf. lib. 3. cap. 1. San- chez de matrim. lib. 6. disp. 38. n. 6. & 26. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 6. n. 32. Trencinq. var. tit. de minorib. refolut. 9. n. 12. Barbol. ad text. in dicit. l. lexque tutores, n. 17. Anton. Faber. in jurispr. papie. tit. 12. de tutell. 7. part. illat. 84. Her- mouill. in l. 4. tit. 4. part. 5. gloss. 2. & in l. 4. tit. 5. part. 5. gloss. 3. n. 1. cum fequentib. Bo- cius ubi proxim. Castill. de aliment. decis. cap. 63. n. 18. & 19. Thoro in compend. decisio. tom. 1. verb. alienatio rei papie. Cyriac. contr. 591. n. 13. Vela difceptat. 38. n. 63. & 71. Acolla de privileg. credit. regul. 1. ampliat. 1. n. 5. cum fequentib. Olea de refion. ju- rium, tit. 2. quest. 1. n. 1. & n. 38. Carp- zovius in jurispr. forens. part. 2. constitut. 14. definit. 69. num. 1. & 2. Urceol. de transfra- ctionib. quest. 20. n. 18.

8 Sed si minori in dotem dentur mobilia bona a tutoribus, diligenter debemus, an æstimata, vel inæstimata dentur, si enim inæsti- mata constituantur, non est necessarium iudicis decretum, ut tutores in dotem poffint dare mobilia bona, l. fivo generali 61. ff. de iure dotum, Simoncell. de decretis, tit. 8. inf. 13. n. 96. lib. 3. Hotoman. in dif- pofitione §. de dote, ubi de perfoni, que dotem constituntur poffunt, quest. sed melius est. Tira- quell. ad lit. conubial. in l. 16. gloss. 8. n. 198. Surd. decis. 287. n. 21. & 22. D. Leon, qui ita referit decium a Senatu, decis. 31. tom. 1. per tot. Fontanell. de pactis, claus. 5. gloss. 7. n. 24. Rota decis. 585. n. 3. part. 1. difcept. Ho- diern. ad Surd. decis. 278. n. 1. Cyriac. controverf. 29. n. 57. & controverf. 508. n. 6. Cardinal. de Luca de dote, difcept. 65. n. 5. Bocius de dote, decis. cap. 8. n. 61. Carol. Anton. de Luca in animadverf. ad Gratian. cap. 27. n. 4. & cap. 367. n. 11. Ratio est, quia in dotem constitutis immobilibus bonis inæstimatis, non consentur alienata, & per consequens necessarium non est decretum, cum dominium bonorum dotalium inæstima- torum in maritum non tranfeat, sed poenes uxorem fit matrimonio durante, l. Pompo- nius philadelfus, ff. familia hereditand. l. in rebus, Cod. de iure dotum, Cardinal. de Luca de dote, difcept. 158. n. 3. & 35. Carol. Spadaza in theat. vidual. disputat. 70. n. 40. Carol. Rot. de privileg. mulier. cap. 3. fpecial. 4. n. 91. Mof-tazo de causis piti, tom. 1. lib. 3. cap. 10. n. 56. Et quod dominium in maritum non tranfeat, iudicavit Senatus sententia per Deona, die 19. Januarii 1591. inter Don Ludovicum Fenoulet, & Domnam Hieronymam Veta, & alia per Daza, die 13. Aprilis 1622. Et hanc rationem, pro legitimi-

mitate constitutionis dotalis supradictorum bonorum sine decreto factæ, adducunt, Sur- dus decis. 287. n. 21. & 22. D. Leon decis. 31. n. 4. Fontanell. ubi proxim. n. 24. Hodiern. ad Surd. decis. 278. Bocius decis. cap. 8. n. 69. Carol. Anton. de Luca decis. cap. 27. n. 4. Intellige tamen do- ctinam a nobis traditam, quando in consti- tutione dotis oppositum non invenitur, aut quum in mariti favore de lucranda dote, aut quando statutum non reperitur de dote lu- cranda, si enim, aut pactum, vel statutum su- pradictum reperitur, cum eveniente casu, dote cedat lucro viri, & alienatio fit, non po- terit constitutio dotis bonorum immobilium, etiam inæstimatorum, fieri, sine iudicis de- creto, neque in uno, vel alio casu, sed erit necesse, quod iudicis decretum interveniat, Surd. decis. 278. ubi Hodiern. n. 10. Car- dinal. de Luca de dote, difcept. 136. n. 4. Bo- cius de dote, decis. cap. 8. n. 69. & 71. Carol. Anton. de Luca in animadverfionib. ad Gra- tian. decis. cap. 27. n. 5. Quod obfervatum habe ad fingularem casum fatis ubi frequen- ter in nostra praxi. Nam si femina minor matrimonium celebret cum nobili, aut fruen- te militari privilegio, aut cum illo qui pro- priis manibus non laboravit, cum illi uxore præmorta dote retineant, dum vivunt, ius- ta for. 15. vrb. solut. matrimon. fit abfque de- creto bona inæstimata in dotem constituantur, non habebunt dote retentionem, ut vi- detur de mente, D. Leon decis. 31. n. 12.

Si vero in dotem dentur mobilia bona æstimata per tutores, minoribus nubentibus, non poterit dos constitui abfque iudicis decreto, l. lexque tutores, §. præcipitur, Cod. de administrat. tutor. gloss. & comment. DD. in l. 1. Cod. ff. ad usus donationem, & in l. 1. Cod. ff. ad usus dote, Simoncell. de decretis decis. inf. 13. n. 89. lib. 3. Covarub. practic. cap. 28. n. 10. Surd. decis. 278. n. 21. & 22. Menoch. conf. 114. n. 15. Gua- tier. de tutell. part. 2. cap. 5. n. 51. Molina tract. 2. disput. 224. n. 22. Mantie. decis. lib. 4. tit. 6. n. 44. Rota apud Farinac. part. 2. recensitar. decis. 588. num. 5. D. Leon decis. 31. n. 10. Barbol. ad text. in d. l. lexque tutores, n. 9. & in l. minorum 6. Cod. de præditi, & aliis rebus, n. 10. Ho- diern. ad Surd. decis. 278. Castill. de ali- ment. decis. cap. 63. n. 21. & 22. Fontanell. de pactis, decis. claus. 5. gloss. 7. n. 24. Car- dinal. de Luca de dote, difcept. 65. n. 5. Bo- cius de dote, decis. tom. 1. cap. 8. n. 70. Omate de contractib. tom. 2. disput. 59. n. 48. Pe- chil de aqueduct. tom. 1. cap. 3. quest. 7. n. 51. Carol. Anton. de Luca in animadverfionib. ad Gratian. decis. cap. 27. n. 4. & cap. 367. n. 11. Et

Et quod tutores, vel curatores non possint immobilia bona æstimata in dotem constituere, re minoribus absque nullitate, sine iudicis decreto, declaravit Senatus, sententia per Alreus, die 6. Octobris 1645. inter Annam Mariam Tuelta, & Andream Roig presbyterum, confirmata in iudicio supplicationis, alia per eundem, die 23. Novembris 1637. inter eadem partes. Et adhuc si minor nubens, alia que indiget summa ad impium matrimonii, non poterit eia tutore dari, nisi iudicis decreto interveniente, ut dixit Senatus sententia per Alreus, die 6. Aprilis 1630. in favorem Hieronymi Roca Civis. Non ergo sine iuris ratione necessarium est decretum in constitutione prædii dotalis æstimati, nam vera alienatio est, cum dominium bonorum dotalium æstimatorum non remaneat penes uxorem, sed in maritum transeat, l. ex conventione, Cod. de pactis, l. pierumque, ff. de iure dotium, quoties, Cod. eod. Molino de ritu nuptiarum lib. 3. quæst. 57. num. 38. & 39. Celsus decif. 117. num. 1. Cardinal. de Luca de dote, discurs. 158. n. 5. & 26. Anton. Gobius consultat. 131. num. 39. Et quod dominium prædii dotalis æstimati in maritum transeat, declaravit Senatus, sententia per Berbegal, die 1. Augusti 1609. inter Don Ludovicum Sanz, & Josephum Sanchez de Arques, & alia per Cafes, die 24. Septembris 1637. inter Egregium Comitem de Ana, & Michaellem Salagueo certo curatorio nomine; & hanc rationem assignant, pro necessitate decreti in constitutione rei dotalis æstimatæ, Simoncell. de decret. disc. in spec. lib. 1. n. 89. D. Leon disc. decif. 31. num. 10. Fontanell. disc. num. 24. Bocius disc. num. 70. Carol. Anton. de Luca d. cap. 27. n. 4.

13 Quod majorem difficultatem habet est, an opus sit decreto, si jura constituatur in dotem minori. Jura enim, & actiones respectu sui ipsius, nec bona mobilia sunt, vel immobilia, nam res sunt incorporales, que tangi non possunt, §. incorporales, institut. de rebus corporalis. & incorporal. & certo loco non circumferuntur, l. final. Cod. de præscriptione longi tempor. l. uxorem, §. legaverat, ff. de legat. 3. Unde solet dici, prout jam à nobis alibi dictum fuit, quod jura tertiam bonorum speciem constituunt, l. quam tuberoris, §. in pectulo, ff. de pectulo, l. a Divo Pio, §. in venditione, ff. de re judic. Cyriac. controvers. 14. n. 31. Cencius de censu, tom. 2. decif. 3. num. 14. Leonard. de usuris, q. 47. n. 13. Anton. Faber de errorib. pragmat. de a. s. error. 10. in princip. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. quæst. 7. a. 1. num. 15. Gayto de credito, cap. 4. quæst. 3. in præf. num. 60. & 62. Olea de censu, jurisprudent. tit. 2. q. 1. n. 20. Cardinal. de Luca de te-

stament. discurs. 42. num. 11. Castejon in alphabet. verb. actio, n. 12. Mollazo de causis piti, tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 34. Sed licet rigorose, nec bona mobilia, nec immobilia sint jura, & actiones, tamen pro bonis mobilibus habentur, si ad mobilia dentur, pro immobilibus vero, si ad immobilia, Pinell. in rubr. Cod. de bonis maternis, par. 1. num. 33. Trentacine variar. tit. de donationib. resolut. 3. num. 14. Cyriac. controvers. 229. à num. 3. Hermostill. in l. 55. tit. 5. par. 5. gloss. 7. num. 14. Narbon. in juris annal. anno 25. quæst. 25. Altograd. conf. 27. n. 33. Duard. de censu, §. 1. q. 32. Olea de censu, jurisprudent. tit. 2. quæst. 1. n. 28. Giurb. de successione feudor. pralud. 2. à n. 16. & in consuetud. majans, cap. 12. gloss. 5. n. 7. Galear. lib. 2. controvers. conf. 13. à n. 19. Carpazov. in jurisprudent. forens. part. 1. consilium, 5. de sent. 18. n. 6. & part. 3. consilium, 20. de sent. 16. n. 9. Urtecol. de transacionib. quæst. 23. n. 21. Rocc. de offic. rubr. 13. §. 1. n. 22. Castejon in alphabet. verb. actio, n. 12. Pechti de aqueduct. rom. 2. cap. 9. quæst. 29. n. 3. Mollazo de causis piti, tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 34.

15 Ex quibus poterit dubium propositum facillime solvere; si enim tutor, vel curator constituitur vellei minori in dotem jura, & actiones pro rebus mobilibus, que servando servari non possunt, cum hæc jura, juris ratiocinatione, habeantur tanquam res mobiles, que servando servari nequeunt, poterit constitutio dotis absque decreto fieri, cū cedi à tutore hæc jura possint absque decreto, l. potest pupillus 18. ff. de auctorit. tutor. Simoncell. de decret. tit. 3. de alienat. actionis, casu 2. Ceval. quæst. 56. Betzold. claus. 10. gloss. 2. n. 13. in fin. Trentacineq. variar. lib. 2. tit. de minorib. resolut. 9. à n. 19. Narbon. in juris annal. anno 25. quæst. 25. Alexand. in l. a Divo Pio, §. in venditione, n. 2. ff. de re judic. Olea de censu, jurisprudent. tit. 2. quæst. 1. n. 38. Merlin. de pignorib. lib. 2. tit. 1. quæst. 29. num. 64. Si vero actiones, & jura competant, & dentur ad res mobiles præciosas, vel servando servari possunt, non poterunt constitui à tutore in dotem absque decreto, quia similia jura habentur tanquam ipse res mobiles præciosæ, que servando servari possunt, & licet, ut diximus, non possint in dotem abstrahi, que decreto dari, disc. l. l. queque tutores, §. 22. Cod. de administrat. tutor. Olea disc. tit. 2. q. 1. num. 38. Denique si actiones, & jura ad res immobilis competenter, quia tanquam bona immobilia judicantur, idem de illis dicendum est, quod de rebus immobilibus diximus, tenendo, quod in æstimata poterunt in dotem absque decreto dari, æstimata autem, æstimatio que facit emptionem, minime poterunt absque decreto, cum actiones, & jura

ad immobilia, non possint absque decreto alienari à tutore, l. si pecunia, §. si jus, ff. de rebus eorum, l. si ad resolvendam, Cod. de præditi minor. cap. 2. de rebus Ecclæs. alienand. in 6. Clementin. 2. eod. Simoncell. de decret. tit. 3. de alienat. action. casu 1. n. 2. Alexand. Betzold. Ceval. & Narbon. ubi proximo. Francis decif. 14. n. 22. Anton. Faber in suo Cod. tit. de integ. restitut. minor. definit. 4. Thoro in compend. decif. tom. 3. verb. cessio juris luedi, Olea disc. tit. 2. q. 1. n. 34. Merlin. de pignorib. lib. 2. tit. 1. q. 29. n. 64.

18 Non solum impermittitur tutoribus, & curatoribus bona immobilia æstimata constituere in dotem minoribus, ut diximus, absque decreto, sed etiam impermissum eis reperitur hypothecare illa ex causa dotis sine decreto, Tiraquell. in l. connubial. 8. n. 198. Bald. Novell. de dote, part. 6. privileg. 58. n. 1. Neguzan. de pignorib. memor. 4. part. 2. n. 74. & 75. Menoch. conf. 814. n. 17. Surd. conf. 191. n. 22. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 12. tit. 20. n. 31. Bocius de dote, tom. 1. cap. 8. n. 61. Ratio evidentiissima est, quia sicuti minorum bona immobilia alienari prohibentur absque decreto, ita & hypothecari, l. 1. §. si minor, ff. de rebus eorum, l. & si præf. 5. Cod. de præditi, & alibi rebus minor. l. si pupillarum 7. §. si prætor, ff. de rebus eorum, l. 1. ff. qua res pignori obligari possit, Petrez de Lara de vita hominis, cap. 22. n. 38. Gayto de credito, cap. 4. q. 7. n. 443. Merlin. de pignorib. lib. 2. tit. 1. quæst. 39. n. 1. Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. gloss. 2. part. 1. n. 49. Knipfchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 53. Antunez de donationib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 19. n. 19. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 27. n. 6. Ex adverso autem bona recipientis, nullo præcedente decreto, hypothecata tacite remanebunt, & expressè poterunt hypothecari pro securitate receptæ dote, & restitutionis illius, Tiraquell. in l. 8. connubial. n. 188. Neguzan. de pignorib. memor. 4. part. 2. n. 74. Surd. decif. 287. n. 25. & conf. 191. n. 22. Ceval. q. 132. Rota decif. 511. n. 13. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 21. & præcipue n. 22. Hodiern. ad Surd. decif. 277. Barbol. in l. si constanter, n. 126. & 128. ff. solut. matrim. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. gloss. 2. part. 1. n. 49. Bocius de dote, disc. part. 1. cap. 8. n. 64. Carol. Anton. de Luca disc. cap. 27. n. 6.

20 Si femina minori nubenti, iudicis decreto interveniente, bona immobilia æstimata ab illius tutore in dotem fuerint data, & decedat primus vir, dubitari solet, an femina, IHS. F. T. Tutor, y Curador de S. T. donzella, proponat con millor por, diu. que la dita menor es troba promesa pera constituir matrimoni ab F. T.

adhuc minor ad secunda convolans vota possit absque novo decreto in dotem dare secundo viro eadem bona æstimata, que primo viro in dotem data fuerunt. Multi tenent novum requiri decretum, Surd. decif. 287. n. 2. Beltramin. ad Ludovic. decif. 188. n. 10. Alti rectius docent non opus esse alio decreto, quia nemè interpolato decreto, & facultate data ad alienanda bona illa ex dotis causa poterunt femel, atque iterum absque nova solemnitate alienari, & in dotem constitui, argum. text. in l. tutor verum, ubi Barthol. & alii, ff. de administrat. tutor. Simoncell. de decret. tit. 8. lib. 3. n. 93. Cavalcan. de tutoribus, n. 151. Phancu. de lucro dotti, gloss. 10. n. 27. Menoch. de præsumption. lib. 3. præsumpt. 6. n. 27. Carpan. ad stat. medolan. 328. n. 10. tom. 1. Bocius de dote, disc. part. 1. cap. 8. n. 75. Carol. Anton. de Luca in animado. ad Gratian. cap. 367. n. 19. Et observatum habet, quod si tutor noluerit dotem constituere minori nubenti, aut in bonis mobilibus, vel in immobilibus, non poterit hoc supplere jure decif. decernendo quod fiat dotis constitutio inaudito tutore, sed veni citandus tutor, & audiendus, examinarique debent causæ ab eo deducæ pro non constitutenda dote, & si non fuerint legitime compelli debet, ut dotem constituat, l. si cum dote 22. §. 3. ff. solut. matrim. Cancr. variar. lib. 2. cap. 1. n. 100. Ripoll. variar. tit. de emption. n. 208. Et in terminis à nostro gravissimo Senatu facti de cisu, sententia publicata, die 22. Januarii 1674. inter Hippolito Samper, & Rectorum Ecclesiæ Parochialis Sanctæ Crucis nostræ Urbis certo Curatorio nomine.

23 Quando la menor de veinte años contra, ta matrimonio, y se le ha de constituir dote en bienes inmuebles, propone fu Curador, en el Tribunal que le parece mas competente, su libello, narrando el hecho del matrimonio que se ha de contratar, y que necesita la menor de que se le constituya dote, & restitucionis illius, Tiraquell. in l. 8. connubial. n. 188. Neguzan. de pignorib. memor. 4. part. 2. n. 74. Surd. decif. 287. n. 25. & conf. 191. n. 22. Ceval. q. 132. Rota decif. 511. n. 13. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 21. & præcipue n. 22. Hodiern. ad Surd. decif. 277. Barbol. in l. si constanter, n. 126. & 128. ff. solut. matrim. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. gloss. 2. part. 1. n. 49. Bocius de dote, disc. part. 1. cap. 8. n. 64. Carol. Anton. de Luca disc. cap. 27. n. 6.

24 Si femina minori nubenti, iudicis decreto interveniente, bona immobilia æstimata ab illius tutore in dotem fuerint data, & decedat primus vir, dubitari solet, an femina, IHS. F. T. Tutor, y Curador de S. T. donzella, proponat con millor por, diu. que la dita menor es troba promesa pera constituir matrimoni ab F. T.

Et quod tutores, vel curatores non possint immobilia bona æstimata in dotem constituere minoribus abque nullitate, sine iudicis decreto, declaravit Senatus, sententia per Alceus, die 6. Oshobris 1645. inter Annam Mariam Tuelta, & Andream Roig presbyterum, confirmata in iudicio supplicationis, alia per eundem, die 23. Novembris 1637. inter eadem partes. Et adhuc si minor nubens, aliqua indiget summa ad sumptus matrimonii, non poterit eia tutore dari, nisi iudicis decreto interveniente, ut dixit Senatus sententia per Alceus, die 6. Aprilis 1630. in favorem Hieronymi Roca Civis. Non ergo sine iudicis ratione necessarium est decretum in constitutione prædii dotalis æstimati, nam vera alienatio est, cum dominium bonorum dotalium æstimatorum non remaneat pones uxorem, sed in maritum transeat, l. ex conventione, Cod. de patris, l. pierumque, ff. de iure dotium, l. quæstio, Cod. eod. Molino de ritu nuptiarum, lib. 3. quæst. 57. num. 38. & 39. Celsus de iur. lib. 158. n. 5. & 36. Anton. Gobius consultat. 13. n. 39. Et quod dominium prædii dotalis æstimati in maritum transeat, declaravit Senatus, sententia per Berbegal, die 1. Augusti 1609. inter Don Ludovicum Sanz, & Josephum Sanchez de Arques, & alia per Cafes, die 24. Septembris 1637. inter Egregium Comitum de Ana, & Michaellem Balaguer certo curatorio nomine; & hanc rationem assignant, pro necessitate decreti in constitutione rei dotalis æstimata, Simon cell. de decret. dist. in pect. 13. n. 89. D. Leon dist. de iur. 31. num. 10. Fontanell. dist. num. 24. Bocius dist. num. 70. Carol. Anton. de Luca d. cap. 27. n. 4.

13 Quod majorem difficultatem habet esse, an opus sit decreto, si jura constituatur in dotem minori. Jura enim, & actiones respectu sui ipsius, nec bona mobilia sunt, vel immobilia, nam res sunt incorporales, quæ tangi non possunt, §. incorporales, institut. de rebus corporalib. & incorporat. & certo loco non circumferuntur, l. pna. Cod. de præscriptione longi tempor. l. uxorem, §. legaverat, ff. de legat. 3. Unde solet dici, prout jam à nobis alibi dictum fuit, quod jura tertiam bonorum speciem constituunt, l. quam tuberont, §. in peculo, ff. de peculo, l. à Divo Pio, §. in venditione, ff. de re judic. Cyriac. controverf. 14. n. 31. Cencius de consub. tom. 2. de iur. 3. num. 14. Lcotard. de iuris, q. 47. n. 13. Anton. Faber de errorib. de pact. nuptial. claus. 7. §. off. 2. par. 1. num. 15. Gayto de credito, creat. regul. 3. n. 341. Acosta de vitioliz. creat. regul. 3. n. 341. Acosta de vitioliz. creat. regul. 3. n. 341. Olea de casion. jur. rulum, tit. 2. q. 1. n. 20. Cardinal. de xca de te-

stament. discurs. 42. num. 11. Castejon in alphabet. verb. actio, n. 12. Moltazo de causis piii, tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 34. Sed licet rigorose, nec bona mobilia, nec immobilia sint jura, & actiones, tamen pro bonis mobilibus habentur, si ad mobilia dentur, pro immobilibus vero, si ad immobilia, Pinell. in rubr. Cod. de bonis maternis, par. 1. num. 23. Trentacinq. variar. tit. de donatiorib. resolut. 3. num. 14. Cyriac. controverf. 229. à num. 3. Hermosill. in l. 55. tit. 5. par. 5. gloss. 7. num. 14. Narbon. in juris annal. anno 25. quæst. 25. Altograd. conf. 27. n. 33. Duard. de consub. §. 1. q. 32. Olea de casion. jurium, tit. 2. quæst. 1. n. 28. Giurb. de successione feudor. præliud. 2. à n. 16. & in consub. mesnens. cap. 12. gloss. 5. n. 7. Carpatov. in jurisprad. forens. part. 1. consub. 5. definit. 18. n. 6. & part. 3. consub. 20. definit. 16. n. 9. Utceol. de transactioib. quæst. 23. n. 21. Rocc. de offic. rubr. 13. §. 1. n. 22. Castejon in alphabet. verb. actio, n. 12. Pechii de aqueduct. tom. 2. cap. 9. quæst. 29. n. 3. Moltazo de causis piii, tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 34.

15 Ex quibus poterit dubium propositum facillime solvere; si enim tutor, vel curator constituere velit minori in dotem jura, & actiones pro rebus mobilibus, quæ servando ferri non possunt, cum hæc jura, juris ratiocinatione, habeantur tanquam res mobiles, quæ servando ferri nequeunt, poterit constitutio dotis abque decreto fieri, cū cedi à tutore hæc jura possint abque decreto, l. potest pupillus 18. ff. de auctorit. tutor. Simon cell. de decret. tit. 3. de alienat. actionis, casu 2. Cevalli. quæst. 56. Bertzold. claus. 10. gloss. 2. n. 13. in fin. Trentacinq. variar. lib. 2. tit. de minorib. resolut. 9. à n. 19. Narbon. in juris annal. anno 25. quæst. 25. Alexand. in l. à Divo Pio, §. in venditione, n. 2. ff. de re judic. Olea de casion. jurium, tit. 2. quæst. 1. n. 38. Merlin. de pignori. lib. 2. tit. 1. quæst. 29. num. 64. Si vero actiones, & jura competant, & dentur ad res mobiles præciosas, quæ servando ferri possunt, non poterunt constitui à tutore in dotem abque decreto, quia similia jura habentur tanquam ipsæ res mobiles præciosas, quæ servando ferri possunt, & illæ, ut diximus, non possunt in dotem abque decreto dari, dist. l. lexque tutores, §. 22. Cod. de administrat. tutor. Olea dist. tit. 2. q. 1. num. 38. Denique si actiones, & jura ad res immobiles competent, quia tanquam bona immobilia judicantur, idem de illis dicendum est, quod de rebus immobilibus diximus, tenendo, quod in æstimata poterunt in dotem abque decreto dari, æstimata autem, æstimatio quæ facit emptionem, minime poterunt abque decreto, cum actiones, & jura

ad immobilia, non possint abque decreto alienari à tutore, l. si pecunia, §. si jus, ff. de rebus eorum, l. si ad resolvendam, Cod. de præditi minor. cap. 2. de rebus Ecclsi. alienand. in 6. Clementin. 2. eod. Simoncell. de decret. tit. 3. de alienat. actio. casu 1. n. 2. Alexand. Bertzold. Cevalli. & Narbon. ubi proxim. Francisc. de iur. 14. n. 22. Anton. Faber in suo Cod. tit. de in integr. restitut. minor. definit. 4. Thoto in compend. de iur. tom. 3. verb. casio iuris luedi, Olea dist. tit. 2. q. 1. n. 34. Merlin. de pignori. lib. 2. tit. 1. q. 29. n. 64.

18 Non solum impermittitur tutoribus, & curatoribus bona immobilia æstimata constituere in dotem minoribus, ut diximus, abque decreto, sed etiam impermissum eis reperitur hypothecare illa ex causa dotis sine decreto, Tiraquell. in l. connubial. 8. n. 198. Bald. Novell. de dote, part. 6. privileg. 58. n. 1. Neguzan. de pignori. membr. 4. part. 2. n. 74. & 75. Menoch. conf. 814. n. 17. Surd. conf. 191. n. 22. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 12. tit. 20. n. 31. Bocius de dote, tom. 2. cap. 8. n. 61. Ratio evidentiissima est, quia scietur minorum bona immobilia alienari prohibentur abque decreto, ita & hypothecari, l. 1. §. si minor, ff. de rebus eorum, l. & si præf. 5. Cod. de præditi, & alii rebus minor, l. si pupillorum 7. §. si prætor, ff. de rebus eorum, l. 1. ff. qua res pignori obligari possunt. Perez de Lara de vita hominis, cap. 22. n. 58. Gayto de credito, cap. 4. q. 7. n. 443. Merlin. de pignori. lib. 2. tit. 1. quæst. 39. n. 1. Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. gloss. 2. part. 1. m. 49. Knipfchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 53. Antunez de donatiorib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 19. n. 19. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 27. n. 6. Ex adverso autem bona immobilia viri minoris uxorem ducentis, & dotem recipientis, nullo precedente decreto hypothecata tacite remanebunt, & expressè poterunt hypothecari pro securitate receptæ dotis, & restitutionis illius, Tiraquell. in l. 8. connubial. n. 188. Neguzan. de pignori. membr. 4. part. 2. n. 74. Surd. de iur. 287. n. 25. & conf. 191. n. 22. Cevalli. q. 132. Rota de iur. 511. n. 13. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 21. & præcipue n. 22. Hodierno ad Surd. de iur. 277. Barbol. in l. si constantes, n. 126. & 128. ff. solut. matrim. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. gloss. 2. part. 1. n. 49. Bocius de dote, dist. part. 1. cap. 8. n. 64. Carol. Anton. de Luca dist. cap. 27. n. 6.

20 Si scemina minori nubenti, iudicis decreto interveniente, bona immobilia æstimata ab illius tutore in dotem fuerint data, & decedat primus vir, dubitari solet, an scemina, IHS. E. T. Tutor, y Curador de S. T. donzella, proponant com millor por, diu. que la dita menor es troba promesa pera contractar matrimoni ab F. T.

adhibere minor ad secunda convolans vota possit abque novo decreto in dotem dare secundo viro eadem bona æstimata, quæ primo viro in dotem data fuerunt. Multi tunc novum requirunt decretum, Surd. de iur. 287. n. 2. Beltramin. ad Ludovic. de iur. 188. n. 10. Alii rectius docent non opus esse alio decreto, quia semel interposito decreto, & facultate data ad alienanda bona illa ex dotis causa poterunt semel, atque iterum abque nova solemnitate alienari, & in dotem constitui, argum. text. in l. tutor rerum, ubi Barthol. & alii, ff. de administrat. tutor. Simoncell. de decret. tit. 8. lib. 3. n. 93. Cavalcan. de tutor. n. 151. Phanic. de lucro dotis, gloss. 10. n. 27. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 6. n. 27. Carpan. ad stat. mediolan. 328. n. 10. tom. 1. Bocius de dote, dist. part. 1. cap. 8. n. 75. Carol. Anton. de Luca in animado. ad Gratian. cap. 367. n. 19. Et observatum habet, quod si tutor noluerit dotem constituere minori nubenti, aut in bonis mobilibus, vel in immobilibus, non poterit hoc supplere iudex, decernendo quod fiat dotis constitutio inaudito tutore, sed venit citandus tutor, & audiendus, examinarique debent causæ ab eo deducæ pro non constituenda dote, & si non fuerint legitime compelli debet, ut dotem constituatur, l. si cum dote 22. §. 3. ff. solut. matrim. Cancor. variar. lib. 2. cap. 1. n. 100. Ripoll. variar. tit. de emptione, n. 208. Et in terminis à nostro gravissimo Senatu fuit decidum, sententia publicata, die 22. Januarii 1674. inter Hippotium Samper, & Rectorem Ecclesiæ Parochialis Sanctæ Crucis nostræ Urbis certo Curatorio nomine.

23 Quando la menor de veinte años contra, ta matrimonio, y se le ha de constituir dote, en bienes inmuebles, propone su Curador, en el Tribunal que le parece mas competente, su libello, narrando el hecho del matrimonio, que se ha de constatar, y que necesita la menor de que se le constituya dote, te en bienes inmuebles de T. estimacion, porque le es util, y conveniente, y lo merece el varon, con quien se casa, y particularmenté el que se le den los bienes estimados, para que pueda lucrar el aumento, segun sentir del Señor Leon de iur. 31. n. 7. & 8. Y se concluye pidiendo, se reciba in forma de religios para provar la utilidad que la menor tiene, y de como necesita segun su calidad, y la de su esposo, de T. dote, y se pide tambien, que los peritos de la Corte aprecien los bienes, y con aquel precio se le de facultad al Curador para que les constituya en dote, y el IHS. bello se propondrá en esta forma.

y está a vespres de haverlo de contrahir per raho de lo qual li es precis al Propofant dicto nomine, el haverli de constituir en dot a dita menor una casa, y deu cañilades de terra, &c. propios de dita menor, que es a lo que es reduhic lo patrimoni de aquella; E com li fia util, y convenient a la sobredita menor, el que se li constituixquen, y donen en dot los sobredits bens estimats, afirmacion illa que facit emptionem, pues de eixa manera se li passará a fer lo augment segons fur, y la bona calitat del dit F. T. me-reix se li done lo referit dot, y encara que concurrirquen totes les rahons sobredites, no pot passar lo Propofant dicto nomine a fer la sobredita constitucio de dot, menys que donantli especial facultat, y intervinent decret de Jutge competent.

Per tant, & aliás omni meliori modo, &c. Requirit se li rebra una sumaria informacio de testimonis, a si y effeé de verificat, y provar la sobredita utilitat, y aixi mateix, que els Experts de la present Cort, Fuller, y Obrec de vila, visuren la dita casa, y lo Expert Llaudador les dites deu cañilades de terra, y fallen relacio en poder del Escriptivá de la present causa, ab jurament, del valor que tenen, y constan per dita informacio, y relacions de predi-ditos, aut saltim de necessariis, pariter requirit se li done facultat al Propofant dicto nomine, pera que li puixa constituir en dot a dita menor la dita casa, y terres per aquell preu, y estimacio que constará tenir per les relacions dels Experts, fent la constitucio afirmacion illa, que facit emptionem, y aixi mateix pera obligarle, y obligat, y hypotecar los bens de dita cura per raho de lo defus dit, y fer, y firmar quallevols actes, promesses, y obligacions necessaries, y que convingsen fer, interposant en tot lo defus dit lo decret judicial del present Tribunal. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesús M. Die 9. Januarii 1688.
Recipiatur informatio, &
relaciones requisite.
F. T. Añessor.

CAPUT XVI.
DE DECRETO
ad Consciencia instrumenta
nuptialia matrimonio
constante.

SUMMARIUM.

- 1. **D**os potest legitimè constitui, & augeri matrimonio constante.
- 2. Donatio propter nuptias potest fieri, & augeri matrimonio constante.
- 3. Contractus reciproci, & vicitudinarij, non reperitur prohibiti inter conjuges.
- 4. Dos aucta matrimonio constante habet privilegium dotis, & hypothecam a die prima constitutionis dotis, si instrumenta nuptialia aperta remanserint. Si vero instrumenta nuptialia non fuerint facta, quomodo sicut matrimonio constante. 5.

- 6. Decreto obtento ad faciendâ instrumenta nuptialia matrimonio constante, ob dotem promissam ante matrimonium, hypotheca dotalis incipit a die promissionis.
- 7. Dotis constitutio potest aliter probari, quam per scripturam.
- 8. Donatio propter nuptias de jure communi debetur, tam vidua, quam virgini.
- 9. Donatio propter nuptias fit de jure pro securitate dotis, & ejusdem quantitatis debet esse, quam dos.
- 10. Augmentum dotis in Regno solum debetur virginibus, & datur uti virginitati permittim.
- 11. Augmentum dotis datur propter amissam virginitatem, & pro sanguine prima noctis maritalis concubitus.
- 12. Viduis non debetur dotis augmentum in Regno, & qua pena mulietur notarius ponens promissionem augmenti in dotali charta viduae.
- 13. Virginibus nuptis, qua virginitatem non amiserunt, aut propter eorum, vel maritorum mortem, non debetur augmentum.
- 14. Augmentum dotis, naque in foro conscientiae, debetur defloratae.

Aug.

- 15. Augmentum mulieri debetur, si de dote promissa ante matrimonium, decreto interventente, constituitur instrumenta nuptialia matrimonio constante.
- 16. Augmentum debetur in foro, etiam si a marito non promittatur.
- 17. Dotalia instrumenta matrimonio constante facta absque decreto, presuntur in fraudem creditorum, scias si cum decreto, & an confessio dotis a marito facta nocet creditoribus, & probet dotis solutionem.
- 18. Donatio inter conjuges matrimonio constante, impermissa est.
- 19. Dotis constitutio, matrimonio constante facta, absque decreto, suspecta est.
- 20. Dos etiam si promissa non fuerit ante matrimonium, poterit constitui, & augeri constante matrimonio absque decreto.
- 21. Dos constituta, aut aucta matrimonio constante absque promissione, vel reservatione criminis ante matrimonium, non habet hypothecam, nisi a die quo constituta, aut aucta fuit.
- 22. Augmentum dotis constitutum matrimonio constante, non videtur debitum mulieri.
- 23. Maritus potest augmentum facere respectu dotis constitutae matrimonio constante, & quare. Sed non potest compelli, neque aliud facere tenetur.
- 24. Dotis constitutio, & promissio quibus modis probetur.
- 25. Praxis, & libellus obtinenti decretum ad instrumenta nuptialia conscribenda matrimonio constante.

POSSUNT feminae, juris dispositionibus inspectis, non solum augere dotem matrimonio constante, sed de novo constituere illam, & hujusmodi constitutio dotis legitima iudicatur, ut probant text. in l. si constante, §. cum multa, Cod. de donation. ante nuptias, autent. de equalitat. dotis, §. aliud quoque, §. est, & aliud, institut. de donationib. Bald. Novell. de dote, par. 6. privileg. 14. n. 1. & par. 7. privileg. 8. n. 3. Tepat. lib. 2. varior. tit. de jure dotalium, col. penultim. vers. constante, Bald. conf. 477. num. 5. lib. 4. Sanchez de matrimo. lib. 6. disp. 6. n. 1. Mantice. de conjugal. lib. 11. tit. 12. n. 2. D. Leon tom. 1. decif. 9. n. 31. Barbof. in l. que dotis, n. 56. ff. solut. matrim. Gratian. discipulat. 994. n. 3. cum sequent. Anton. Faber in suo Cod. lib. 2. tit. 22. definit. unic. Fontanella de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 7. n. 29. cum sequent. Cenai. ad Peregrin. de fidelit. fol. 278. vers. sed quod beneficium, Oñate de contractib. tom. 2. disp. 33. tra-

stat. 10. sect. 8. n. 119. Castill. controversiar. lib. 4. cap. 49. n. 32. Bocius de dote, cap. 8. tom. 1. n. 175. cum sequent. Merend. controversiar. lib. 4. controversiar. 7. per tot. Carpov. in jurispru. forens. par. 2. constitut. 24. definit. 1. n. 10. Rota coram Zarate, apud Arguelles decif. 119. n. 7. Callejon in alphab. verbo dos, n. 8. Torrell. sobre las proposiciones, tratado 6. missilano, consulti. 11. n. 2. Et quod temper sit utile mulieri dorem constituere, licet fiat constitutio matrimonio constante, dixit Senatus sententia per Alreus, die 18. Augusti 1615. inter Domnam Lucretiam Corella, & Domnam Mariam de Yjar. Et ad dotis similitudinem, potest matrimonio constante augeri, & fieri donatio propter nuptias, & dotis augmentum, dict. l. si constante, l. cum multa, autent. sed jam, Cod. de donationib. propter nuptias, l. ex morte, l. lege Leon. autent. equalitas, autent. sed que, Cod. de pactis, autent. de equalitate dotis, §. aliud, Palacios Ruvios in repetit. rubr. de donationib. §. 4. n. 2. & in repetit. cap. per veritas natali. 3. §. 12. n. 8. Covarrub. in epitom. ad 4. part. 2. cap. 3. §. 7. n. 2. de in cap. officii, num. 10. de testament. Sanchez de matrimo. lib. 6. disp. 7. n. 1. & disp. 28. n. final. Sured. conf. 119. num. 10. de allment. tit. 9. quast. 8. n. 11. Matienzo. lib. 5. recopilat. lib. 2. l. 2. gloss. 2. n. 2. D. Leon dict. decif. 9. num. 32. Barbof. ad text. in l. si constante 19. Cod. de donationib. ante nuptias, n. 1. cum sequentib. Mantice. de tact. & ambig. lib. 20. tit. 4. n. 2. Borell. in summa decif. par. 3. tit. 8. n. 20. & 21. Bocius de dote, tom. 1. cap. 8. n. 162. cum sequentib. & n. 175. cum sequentib. Castill. lib. 4. controversiar. cap. 49. n. 32. Oñate dict. tom. 2. disp. 33. n. 120. Cardinal. de Luca de donat. dict. decif. 31. n. 3. & 6. & de dote, disp. 1. 165. fol. n. 6. Callejon in alphab. verb. dos, n. 8. Non enim potest considerari prohibita dos constitutio matrimonio constante, neque propter nuptias donatio, cum non reperitur prohibitus inter conjuges quilibet contractus vicitudinarij, & reciproci, l. quod actus, §. vir, & uxoris, ff. de donationib. inter. Cravet. conf. 245. n. 11. Metlin. de legitim. lib. 2. tit. 1. quast. 19. n. 8. Cysiac. controversiar. 181. n. 50. & controversiar. 599. n. 114. Gallera de renunciat. centur. 1. renunciat. 89. Theodor. Hopingh. conf. 15. in ratione decidentium cum contraria refutat. fol. 409. col. 1. Uccedi. de transactionib. quast. 29. n. 1.

In Regno raro solet constitui, aut augeri dos matrimonio constante, nisi duplici in casu. Primo, quando in nuptialibus instrumentis tempore matrimonij constituitur, mulier sibi reservavit jus, & facultatem augendi constitutam, quem quod solet vulgariter a prag-

matricis dici, *Declarat eas artes in ubert*, tunc enim facultate illa utendo, auget dotem mulier, & de dote aucta legitime fit à marito augmentum, & cum hujusmodi obligatio oriantur ex primo illo contractu constituta dote tempore matrimonii contracti, hypotheca non erit à die dote aucta, sed à die nuptialis instrumenti de dote facti, ex regul. text. in l. Lucius, ff. qui potiores in pignore, videndi Nogierol. allegat. 17. n. 20. Gayto de creditu, cap. 4. quest. 1. n. 176. Fontanell. de pact. tom. 2. lib. 7. gloss. 2. par. 8. n. 76. Valenzuel. conf. 16. col. 1. n. 31. cum sequent. Patchal. de viris. par. potest. 2. par. cap. 7. n. 40. Salgad. in labyriat. par. 2. cap. 27. n. 70. Marins quotidianæ. lib. 1. resolut. 75. n. 5. cum sequentib. Ratio anterioritatis in illo stat, quod addita dos matrimonio constante, censetur promissa tempore quo factum fuit instrumentum primum dotale, ubi reservatum fuit jus ad dotem augendam, & hypotheca inducitur pro omni dote constituta, & aucta à die promissionis supradictæ. l. unie. §. ut plenius, C. de rei uxorie actione, Novell. de pignore, par. 2. membr. 4. n. 23. Mantie. de tacit. §. ambig. lib. 11. tit. 10. n. 1. Meli post observat, ad Callill. de alimen. de off. 41. n. 3. Secundo, quando ante matrimonium contractum promissa fuit dos, sed non fuerunt conscripta instrumenta nuptialia, tunc enim de promissa dote poterunt instrumenta dote conscribi matrimonio constante, conscriptus prius per testium (summarium informationem de promissa dote, & interposito instrumentum cum cognitione caute, ut abunde citò dicam.

6 Et licet independentèr à promissione ante matrimonium facta, possit dos constitui, & augeri matrimonio constante, & donatio propter nuptias fieri, ut probavi, n. 1. §. 2. & per consequens abque decreto, & iudicis auctoritate, nuptialia instrumenta possint conscribi matrimonio constante, & tamen valde utile, & adhuc necessarium erit in Regno, si fieri potest, quod nuptialia instrumenta fiant matrimonio constante iudicis interposito decreto cum causa cognitione expedito, & consilio de promissione dote ante matrimonium facta, nam si ita fiat, multæ utilitates ex decreto interpositione orientur. Prima erit, quod mulier pro dote constituta, aut aucta matrimonio constante sine decreto iudicis, & abque promissione ante matrimonium facta, non habebit hypothecam, nisi à die dote constituta, aut aucta, & mariti creditoris prælationem habebunt pro creditis hypothecæ contractis ante consensum acceptæ dote à marito facti, etiam si utraque hypotheca tacita fuerit, authentice. sed jam nescis, Cod. de donationib. ante nuptias. autent.

docent Gomez in l. 52. Tauri, n. 13. Covarrub. in cap. Officii, n. 4. de testam. & variat. lib. 2. cap. 6. n. 7. Gutierrez. practice. part. 1. quest. 124. n. 2. Sanchez de matrim. lib. 6. disput. 27. n. 4. Hujusmodi enim donationes propter nuptias pro securitate dote, & mulieris cautella conscribantur, ut illi magis cautum esset pro dote restititione matrimonio soluto, & ideo quales dote fiunt, Barbol. in l. si cum dote, §. et an predictatur, n. 6. ff. solut. matrim. Rogotius de dote, quest. 19. n. 7. Campeg. de dote, part. 1. de dote, tom. 1. cap. 8. n. 164. Carpov. in jurispr. forens. part. 2. consilium. 42. n. 4. Don Joseph de Retes de donationib. cap. final. Cardinal. de Luca de dote, disp. usq. 162. n. 16. Antunez de donationib. lib. 1. preclud. 2. §. 6. §. 7. Et eadem ratio militabat in virgine, quam in vidua, ut predictas haberet donationes. Tamen in nostro Regno non datur dote, vulgariter dictam prete non datur, neque debetur viduis, aut corruptis, sed solum virginibus, & non pro dote securitate elargitur, sed pro virginitatis premio, for. d. vidua 3. rur. de aris, for. 97. fol. 21. curiar. anni 1626. ibi: *Sia seroit de manar, que à la mulier que portará dot, ipso foro si sea degul lo creix racione virginitatis*. Videndi Molino de ritu nuptiar. lib. 3. sect. 1. quest. 1. n. 179. Vedoya in specul. veræ jurispr. lib. 1. disp. 7. §. 1. Cardinal. de Luca de dote, disp. 135. num. final. Videtur enim augmentum dote datione sanguinolentæ primæ copulæ, & pudicitie amittendæ in prima nocte adeptæ possessionis talami maritalis, l. res uxoris 24. Cod. de donation. h. ibi: *Et o ratio maritali, ante tempus criminis, & reatus collata in uxorem, quia pudicitie premio cessit, observanda sit*. Facitque illud Juvenalis satir. 6. ibi: *Nec illud quod pro prima nocte datur*. Cum ergo detur augmentum illud pro amissione virginitatis, ut jam diximus, n. 10. cum multis, & docent Gomez in l. 50. Tauri, n. 12. Palacios Ruvios in cap. per verbas, in rubr. §. 12. n. 1. Barbol. in l. 2. in princip. part. 1. n. 158. ff. solut. matrim. Mallit. de off. 73. §. 7. n. 12. Franchis de off. 82. n. 9. D. Leon tom. 1. de off. 17. n. 7. Baeza de non meliorand. filiabus, cap. 5. n. 19. Faber in suo Cod. lib. 5. tit. 7. definit. 1. n. 9. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. claus. 7. gloss. 1. part. 1. n. 25. cum sequentib. Ferrer. in consilium. hac nostra, 3. tempor. declarat. 1. n. 21. cum sequentib. Non potest deberi augmentum, neque promitti viduis, aut corruptis, ut Senatus iudicavit sententia per Alreus, die 4. Martii 1626. inter Domnam Antoniam Vagan, & Conventum Divi Sebastiani.

Et adhuc si in tabulis nuptialibus conscripserit Notarius promissionem augmenti viduæ factam, privatur Notariatus officio, d. for. 3. rubr. de aris. Unde cum foitis virginibus, & ratione virginitatis amittæ debeat augmentum, si mortue fuerint ante consumatum matrimonium, vel quia mariti non potuerunt illud consumare morte præventi, vel quia ex parte illarum impedimentum confonationis interpositum fuit, non debetur augmentum, etiam si virgines nuptæ fuerint, for. si pux 11. tit. 11. partit. facit text. in l. si a sponsa, Cod. de donationib. ante nuptias, Gomez in d. l. 1. §. 2. Tauri, & ibidem Callill. n. 17. Joan. Lupus n. 16. docent Barthol. in l. nihil, ff. rerum amotarum, Olanò in concordia, lit. D. verbo, donatio, n. 69. Azeved. in d. l. 4. Sanchez de matrim. lib. 6. disput. 29. per tot. Barbol. in collectam. ad text. in d. l. si a sponsa, §. 1. n. 11. Fontanell. d. l. claus. 7. gloss. 1. part. 1. n. 29. Carpov. in jurispr. forens. part. 3. consilium. 109. definit. 5. §. 6. §. 8. Licet de anteptho contractum doceat Carol. Rota de privileg. mulierum, cap. 2. n. 127. Cum ergo, ut remanet probatum, dote augmentum non debeat mulieri virginitatem non habenti, adeo quod deflorata illud exigere non possit in foro consuetudine, Valero differret. inter utranque forum, verbo, matrimonium, differret. 12. Fontanell. d. l. claus. 7. gloss. 1. part. 1. n. 26. Si dos constituitur matrimonio constante, & tempore quo absumitur virginitas femina reperitur, non poterit augmentum habere, quia abque virginitatis qualitate reperitur, propter quam lucrare poterat augmentum dote. Sed cum augmentum debeat ex promissione sola dote ante matrimonium facta, ut iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 24. Novembris 1627. inter Sperantiam Ximeno, & Franciscam Reig, si matrimonio constante instrumenta nuptialia conscribantur de dote promissa ante matrimonium contractum, interveniente iudicis decreto, & consilio de promissione dote ante matrimonium facta, debetur augmentum, & poterit abque limitatione fieri, nam cum censetur dos constituta à tempore promissionis factæ, rectè pro virginitate amittenda intrare potuit obligatio augmenti debiti, & præximè amittendæ, quod ut debeat augmentum, non est necesse quod à marito promittatur, sed eo ipso, quod dos constituitur abque ulla mariti promissione, debetur ipso foro mulieri, & habet illud, non ex liberalitate mariti, sed ex beneficii, d. for. 97. fol. 21. curiar. anni 1626. ibi: *Perço per coitar pleitis, supliquen los dits tres, que l'ofa Magestat sia ferit de...*

manus, que à la muller que portarà dot, i si jo juve li sia degut lo creix racione virginitalis, encara que no eliza expr. fissent constitut per lo marit. Videndus D. Leon de iur. 17. num. 17. Et de simili consuetudine testantur, Capycius Latr. de iur. 63. n. 7. Carol. Rota de privi-

17. Leg. muller, cap. 5. n. 77. Tertia utilitas constituit in illo, quod est dos posuit continui, & donatio propter nuptias fieri matrimonio constante, ut diximus, semper presumitur instrumentum dotale factum fuisse causa fraudandis creditores, aut debent. de aequalitate dotis, §. aliud, ibi: Et ne contingat augmentum non ipsa fieri veritate. Et ibi: Et ne viri creatores circumferat, l. qui in provincia, §. Divus, ff. de ritu nuptiar. l. post contractum, ff. de donationib. Calcan. conf. 36. n. 2. Plotus conf. 168. n. 28. vol. 1. Dom. Leon de iur. 9. tom. 1. n. 18. Antonell. de tempore leg. lib. 4. cap. ult. n. 71. Et hæc presumptio cessat, si interveniat iudicis decreto, & confilio de promissione dotis ante matrimonium contractum, nuptialia instrumenta celebrantur, ex quo quod ante matrimonium probatur constitutionem dotis fuisse factam. Confessio enim dotis constituta à merito facta matrimonio constante, abique eo quod confitit sibi fuisse promissam dotem ante matrimonium, taliter suspecta est, ut non noceat illius creditoribus, etiam futuris, & posterioribus, Mantie de iur. & ambig. lib. 11. tit. 27. n. 12. Merlin. de iur. 652. n. 3. Barot. accit. 108. n. 4. & de iur. 925. n. 1. & 2. Francic. de Angelis de confessionib. lib. 1. quest. 8. limit. 6. n. 55. Prout de augmento idem traditur à Mantie, di. lib. 11. tit. 20. n. 37. Barot. de iur. 873. n. 9. Francic. de Angelis ubi proxim. n. 80. Neque ex nuptialibus instrumentis matrimonio constante factis probari poterit, dotem fuisse solutam, ut iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 2. Octobris 1627. inter Donniam Angelicam Pasqual, & de Pincero, & Joannam Marzal, & de Bernat; prout neque ex confessione sola mariti matrimonio constante facta, probabitur dotis constitutio, præmaximè in præjudicium tertii, ut declaravit Senatus sententia per Cales, die 1. Octobris 1627. inter Elizabetham Joannam Ferret, & Angelam Sanchez, & de Torres.

18. Quarta utilitas est, quod donationes inter vivos, si non sunt in manu amore se ad invicem impendunt, l. 1. §. 2. ff. de donationib. inter. l. si vir uxori, ff. pro donato, l. qui bonis 15. §. donationib. ff. ad l. falcidiam, l. creditor 20. C. de donat. ni. cap. 2. de donationib. inter. for. 2. rubr. de donationib. inter. Antonell. de tempore leg. lib. 1. cap. 34. n. 36. & 37. Anton. Faber lib. 19. conjecturar. cap. 3. de decer-

rorib. deced. 79. error. 4. Coyacius de institutionum lib. 6. cap. 18. & 25. D. Leon de iur. de iur. 9. n. 12. & 13. Amaya obfero. lib. 2. cap. 14. Frago. de regim. 3. tom. lib. 2. diff. 4. §. 1. Don Joseph de Rutes de donationib. inter. per tot. tractat. & præcipue, cap. 5. Gibalin. de usufructu, lib. 4. cap. 5. artic. 21. Oñate de contractib. tom. 2. diff. 33. n. 12. cum sequent. Antunez de donationib. lib. 1. prelad. 2. §. 4. Caponi tom. 4. discept. 282. n. 21. Carol. Ror. de privileg. mulier, cap. 4. n. 75. Francic. de Angelis de confessionib. lib. 1. quest. 8. limitat. 6. n. 51. Uccol. de transaccionib. quest. 29. n. 3. Carpovius in iurispud. forens. part. 1. constitut. 28. definit. 73. n. 7. Carol. Spadaza in vbeatr. viduul. disquisit. 33. n. 16. Et quod similes donationes inter conjuges factæ sint nullæ, prout etiam confessiones dotis receptæ, quia sapiunt donationem, nisi morte fuerint confirmatæ, dixit Senatus inter Elizabetham Joannam Poyo, & Michælem Corella. Qua de causa dorum constitutiones, & donationes propter nuptias matrimonio constante factæ, & confessiones receptæ dotis, non videntur satis tuta, quia veræ donationes sunt, & matrimonio constante reperitur factæ, & licet huiusmodi dotium constitutiones, & propter nuptias donationes lullineantur, quia factæ iusta de causa inventantur, & sunt veluti remuneratio donationes marito factæ, ut fœvius onera matrimonii supponat, ut latissime probat Boticus de dot. & di. tom. 1. cap. 8. n. 77. Tamen suspectæ semper sunt, Coccin. de iur. 499. n. 2. Francic. de Angelis de confessionib. lib. 1. quest. 8. limitat. 6. n. 52. & præsumuntur factæ in creditorum mariti fraudem, præcipue quando creditores isti urgent, ut dixit Senatus sententia per Alreus, die 8. Januarii 1622. inter Vincentium Despuig, & Elizabetham Claram Mico, & Donniam Annam Mita; propter quod tutius erit, quod decreto supradicto interveniente, dotis fiat constitutio, probata illius promissione ante contractum matrimonium, & non videatur fraus commissa, & donatio inter conjuges facta, cum matrimonio constante solum æstimato bonorum dotalium sapere videatur donationem inter conjuges, l. si res æstimata, 12. ff. de iure dotium, for. si aliqua cosa 38. rubr. soluto matrimonio.

20. Non intertas ex doctrina à nobis tradita, impermissam esse confessionem instrumenti dotalis matrimonio constante, præterquam interposito decreto, & probata dotis promissione ante matrimonium, nam non rectè poterit ex doctrina nostra inferre ista: quia si vir uxorem duxerit indotatam, aut quia non habuerit bona, vel quia noluerit dotem con-

stituerè, poterit matrimonio constante dotem marito dare, aut augere constitutam dotem, & poterunt instrumenta dotalia confici, etiam si non fuerit reservata facultas in primis nuptialibus instrumentis augendi dotem, nam si dos iuxta juris regulas potest constitui, & augeri matrimonio constante abique iudicis decreto, etiam si ante matrimonium non fuerit promissa, leg. final. Cod. de donationib. ante nuptias, DD. in l. doti. fructus, ff. soluto matrimonio. & is authent. sed iam necesse, Cod. de donationib. ante nuptias, Ripoll vvariar. cap. 9. num. 97. & 106. Carpovius in iurispud. forens. part. 2. constitut. 24. definit. 1. n. 10. Tortecilli. lobre las proposiciones, tratado 8. missilano, consil. 11. num. 2. cum aliis à me traditis, cum. 1. Et poterunt instrumenta nuptialia de dote confici matrimonio constante abique iudicis autoritate. Non tamen erit perfectum iudicis præceptum, & illius provisio, quia rectius constitutio dotis, & confessio receptionis illius fiet de iudicis mandato, ut Senatus declaravit sententia per Alreus, die 4. Maii 1607. inter Josephum Sanchez de Arques, & Angelam Alenda. Bone verum est, quod pro simili dote constituta, non habebit hypotheca tacita locum à die contractus matrimonii, sed solum à die constitutionis factæ, Callren. conf. 8. Neguzan. de pignori. part. 2. membr. 4. num. 45. Merlin. de pignori. lib. 3. quest. 50. n. 15. nam cum nullam causam habeat antecedentem dos constituta, aut aucta, nequit retrotractio hypothece fieri ad tempus matrimonii celebrati, sed totum suum principium, fundamentum, & essentiam accipit à die dotis datæ, aut auctæ, & per consequens hypotheca non potest ortum habere à tempore matrimonii contracti, Nequzan ubi proxim. num. 6. Merlin. di. quest. 50. num. 16. Quamvis contractum velint, Bald. Novell. de dote, part. 6. privileg. 16. Boer. de iur. 331. num. 3. Berlich. part. 2. conclus. 30. num. 14. Carpovius in iurispud. forens. part. 2. constitut. 24. definit. 1. num. 10. & 11. conantes defendere, supradicto in casu hypothecæ intente à die contracti matrimonii.

22. De augmento poterit dubitari, an possit fieri propter dotem constitutam matrimonio constante, quia ut iam dixi, in præmium virginitalis datur, & mulier que sine dote nupit abique præmio, & pretio suum amisit pudorem, gratiæ dare voluit, quod potuit, veluti pretio æstimari. Non ergo videtur debitum augmentum hoc in casu, cum deficiat virginitalis causa, propter quam debetur, argum. text. in l. adigere, §. quædam, ff. de iure pignorat. leg. si pater, ff. de hereditibus institutend. l. cum te, Cod. de pactis inter emptorem, quam sententiam videntur tuere, Castillo controverfiar. lib. 4. cap. 49. Antunez de donationib. lib.

1. prelad. 2. §. 6. & 7. Cardinal. de Luca de dote, discurs. 165. sub num. 7. & de donationib. discurs. 31. num. 9. qui num. 13. tradit falter solum casu in quo promissa fuerit dos ante matrimonium, & fiat constitutio virtute promissionis factæ, quod etiam videtur de mente Senatus iudicantis, non deberi dotis augmentum nisi constitutio dotis facta ante matrimonium, aut promittatur, ut sententia per Alreus, die 24. Novembris 1627. inter Sperantiam Ximeno, & Franciscam Reig. Ego autem ad veram resolutionem distinguo duos casus, 23. Primus est, si maritus vult facere augmentum, & in hoc casu censo potest augmentum dotis fieri, etiam si constituitur, aut augetur dos matrimonio constante, oriaturque hypothecha pro tali augmento, à die quo factum fuerit, nam regulariter huiusmodi donationes propter nuptias rectè constante matrimonio sunt, di. l. si constante, leg. final. authent. jam, Cod. de donationib. ante nuptias, authent. de aequalitate dotis, §. aliud. Et quavis augmentum detur in Regno pro virginitate, referatur in supradicto casu, quia mulier pudorem, & virginitatem suam amisit in posse viri sui, & pro amissione virginitalis potuit dari pretium, aut præmium, non solum ante illius quasi traditionem, sed etiam post, argum. text. in l. exempto, l. Julianus, §. offerri, ff. de actionib. empti, cum ibi notatur confirmatur, quia fori non impermittunt augmentum fieri aliis, quam viduis, di. for. à vidua. 3. rubr. de arvis, que dispositio, uti oxorbatans à juris civilis regulis, extendi non debet ad nuptas, quæ nunquam viduæ fuerunt, cum similia statuta odiosa non extendantur de persona ad personam, neque de casu ad casum, ut probavi in præladio, n. 27. Secundus casus est, si maritus non vult augmentum facere, & in hoc casu non debetur augmentum ipso foro, neque compelli poterit ad illud faciendum, nam cum mulier pudoris pignus amiserit, ratione cuius ipso foro illi deberi poterat augmentum, ut in for. 97. fol. 21. variat. anni 1626. non potest considerari debitum ei augmentum ipso foro, nec maritus reperitur in obligatione præcisa faciendi augmentum, cum ad illud non teneatur nisi ratione virginitalis, si sine qua reperitur mulier tempore quo vult constituere dotem.

24. Quoad nostrum iustitium rectissime probabitur promissio dotis ante matrimonium facta, pollicitatio, loci stipulatio, per testes, l. cum etra 15. & ibi gloss. Cod. de iure dotium, Bald. conclus. 588. num. 2. v. 4. Malfacti. de probat. conclus. 588. num. 1. cum sequentib. Gratian. vident. 387. num. 10. Pereyra de iur. 34. num. 3. Corozan. de iur. 35. num. 2. Fontanelli. de pact. nuptial. tom. 2. claus. 6. gloss. 34. for. lib. 4. cap. 49. Antunez de donationib. lib. 5.

Theatrum Jurisprudenciae.
 5. & 6. Meli post obitrat. ad Castill. *decif.* 41. num. 2. Burat. *decif.* 274. num. 6. & *decif.* 396. num. 3. Quesada, & Pilo *disfertat.* 19. num. 29. Tondut. *resolut. civi.* cap. 57. num. 34. Et tam privilegiata in iis reperitur dos, quod ejus constitutio, & promissio probatur etiam testibus singularibus, Posthius *resolut. civi.* 81. num. 22. Pereyra *decif.* 54. Cyriac. *controverf.* 29. num. 18. Nogueiro, *alleg.* 29. num. 91. Et etiam conjecturis ac praesumptionibus, Posthius, Cyriacus, & Nogueiro, ubi proxima. Barbof. *ad text. in l. citra, Cod. de jure dotium, num. 6.* Castill. *controverf. lib. 4. cap. 40. num. 30.* Pegaf. *resolut. forens. cap. 3. num. 606.* Probaturque dotis constitutio, & promissio extrajudicialibus confessionibus, etiam absente parte factis incerta promissione verbis ambiguis, & enunciatis, & aliis levioribus probationibus, ut docent Gomez in *l. 50. Tauri, num. 19.* Matcard. *de Probationib. concluf.* 566. n. 1. Menoch. *conf.* 292. num. 9. Peregrin. *decif.* 34. n. 4. Barbof. ubi

hizieron cartas nupciales, si te quieren hazer despues de contratado el matrimonio, se ha de examinar si por parte de la muger, padres, o adherentes se le ofrecio, y prometio dote al marido, o sino se le prometio, porque en este caso, podrafe tambien constituir el dote, y hacerle carttas, o con autoridad de Juez, y provision, o sin ella, pero si huviesse promessa de dote, en este caso se, practica que se interpone decreto, narrando el hecho, y verificando con fumaria insona formacion de testigos la promessa del dote, y se da facultad a la muger, y marido pamez, ra que puedan hazer carttas, y constituir el dote, y hazer promessa del aumento, para lo qual deve proponerfe este libello.

F. T. y F. T. Ciudadá conjuges Propofants, tam conjunctim, quam divisim ac omni meliori modo quo possunt, dihuent: que lo dit F. T. al temps, y quant contractá matrimoniu ab la dita S. T. concluhí, y ajusta aixi ab aque-lla, com ab los parents adherents, y perfonas que per fa part intervingueren en dit matrimoniu, que li hagues de constituir en dot T. bens, *quai se han de infernar los bienes, y dote ofrecido.* Y aixi mateix se ajusta, que es rebefen carttes de la constitucio dotal sobredita, y li fes augment lo dit S. T. fe-gons fur, y encara que es veritat se ajusta lo sobredit, tamen per certs inconvenients que es trobaren, no es passaren a rebre aquelles al temps del matrimoniu: e com desitgen los Propofants, que es passen a rebre les carttes, pera que eixecutoriada la constitucio del dot, se fassa la promessa del augment, y lo demes que convinga als Propofants.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Requiriten, los sia rebuda una fumaria informacio de testimonis, a fi, y efecte de verificar, y probar lo defusdit, y constare per dita informacio de praedictis, aut saltim de necessariis, pariter requiriten feis done facultat als dits Propofants, co es a la dita F. T. pera que puixa ferli, y fermarli carttes matrimoniales dels dits bens en poder de qualfevol Notari ab les clausules, obligaciones, promiffes, e hypotheques acotumadas, y necessaries, y al dit F. T. pera que li puixa fer lo augment corresponent al dit dot en la conformitat sobredita, no obstant que elliga efectuar, y contractat lo sobredit matrimoniu, interposant en tot lo defusdit lo decret judicial del present Tribunal. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesús M. Die 10. Januarii 1688.
 Recipiatur informatio.
 F. T. Alfeffor.

16 Decretum excedens justam causam, quatenus excedit, alienationem annullat.
 17 Alienatio bonorum fideicommissi, etiam justa existente causa, nulla est absque decreto.

CAPUT XVII.
DE DECRETO
ad Alienanda bona majoratus, aut fideicommissi.

SUMMARIUM.

- 1 Successores, & possessores bonorum majoratus, aut fideicommissi, non sunt usufructuarii, aut usufructuaris, sed veri domini durante vita.
- 2 Domitium bonorum non sufficit habere ad alienationem faciendam.
- 3 Majoratus, aut fideicommissi successores, non possunt sine nullitate bona majoratus, aut fideicommissi alienare.
- 4 Alienatio bonorum fideicommissi interdicta est, non solum quando expressa prohibetur alienari bona, sed etiam si tacite.
- 5 Nullitas alienationis bonorum fideicommissi, nequit ab ipso alienante allegari.
- 6 Nullitas alienationis bonorum fideicommissi, potest a successore allegari, quia in illius favorem inducitur.
- 7 Alienatio rei majoratus, vel fideicommissi valet, durante vita successoris alienantis, nisi prohibito alienandi fuerit expressa.
- 8 Haeres alienantis majoratus rem, non potest juxta aliquos alienationem revocare. Contrarium verius, 9.
- 10 Alienatio bonorum majoratus in Regno Castella, debet fieri cum Principe licentia.
- 11 In Regno potest alienatio fieri cum decreto, etiam iudicis ordinari.
- 12 Decreta in Regno ad alienanda fideicommissi bona interponuntur, per viam interpretationis voluntatis defuncti.
- 13 Decretum ad alienanda bona fideicommissi, non datur in Regno, nisi probata justa, & utilis, vel necessaria causa.
- 14 Princeps non concedit facultatem ad alienanda majoratus bona, nisi justa de causa, & idem facere tenentur magistratus.
- 15 Decretum factum iuxta causam obtentum, nullum est.
- 16 Decretum excedens justam causam, quatenus excedit, alienationem annullat.
- 17 Alienatio bonorum fideicommissi, etiam justa existente causa, nulla est absque decreto.
- 18 Bona fideicommissi subiecta, pro restitutione, aut restituenda dote descendenti, alienari possunt. Amplius ad dotis augmentum. 19. Amplius etiam ad interese non soluta dote, aut non restituta. 20.
- 21 Bona fideicommissi pro dote transferebantur, aut extranei, non possunt alienari.
- 22 Bona fideicommissi ascendenti alienari non possunt iuxta aliquos, quando expressa prohibita sunt alienari ex causa dote, contrarium verius, 23.
- 24 Bona fideicommissi alienata ex causa dote, aut alia causa, semper remanent de jure alienabilia. Et procedit etiam si dotata, absque liberis decedat. 25.
- 26 In Regno si dotata decedat absque liberis, redeunt bona ad fideicommissum.
- 27 Dote restituta mulieri ex bonis fideicommissi, remanent semper alienabilia bona, etiam si absque liberis decedat.
- 28 Decretum non debet dari ad constituendam, aut restituendam dotem ex bonis fideicommissi, nisi confitto, quod bona libera non extant. Et quid si bona libera fuerint intricata, & litigiosa, aut panes tertium reperiantur.
- 29 Majoratus bona in Regno Castella, non alienantur pro restituenda dote, etiam deficientibus bonis liberis.
- 30 Teneta non datur in bonis vincularis, nisi consistat non extare bona libera sufficientia ad solvendam dotem, & dotis augmentum.
- 31 Dotata ex bonis fideicommissi, si in dotata remanserit propter factum proprium fideiussionis, aut dissipationis, non debet iterum dotari de bonis fideicommissi.
- 32 Mulieri possidenti bona fideicommissi ex causa dote restituta, aut constituta, incumbit juxta aliquos onus probandi defectum bonorum liberorum. Contrarium verius, 33.
- 34 Mulieri agenti ad dotis constitutionem, aut restitutionem incumbit onus probandi carentiam bonorum liberorum, etiam si sit fideicommissaria contradicente successore, vel qui habet jus ad succedendum.
- 35 Mulier agens ad constitutionem, vel restitutionem dotis contra fideicommissarium, non tenetur, juxta aliquos, pro-

- 37 Bona fideicommissi subiecta possunt alienari pro solvendo ere alieno instituta. Intellige deficientibus bonis libetis. 38.
- 39 Bona fideicommissi non debent alienari pro ere alieno solvendo, si ex fructibus potest solvi.
- 40 Pensiones censuum, tributa, & annua obligationes, debent ex fructibus solvi, & pro satisfactione usurarum, non debent alienari bona fideicommissi subiecta.
- 41 Creditores bona libera, & fideicommissi obligata habentes, cogi possunt à creditoribus habentibus bona libera solum obligata, ut executionem faciant in bonis fideicommissi. Contrarium veritas. 42.
- 43 Alienari bona fideicommissi possunt, propter majorem utilitatem fideicommissi.
- 44 Bona majoratus, aut fideicommissi sterilia, possunt alienari, ut alia meliora emantur, nisi expressè prohibita fuerint alienari.
- 45 Bona fideicommissi, juxta aliquos, alienari nequeunt pro alienis descendentiis vinculariis. Contrarium veritas est, si deficient bona libera, & redditus sufficientes ad alimenta. 46.
- 47 Successor majoratus tenet ex illis redditu alere fratres, & descendentes institutoris.
- 48 Amplia, quod tenet successor solvere debitum gravatè contractum alimentorum causa. Et etiam tenet solvere honoraria per gravatum Advocato debitorum. 49.
- 50 Bona fideicommissi minus pretiosa, possunt alienari pro reparacione, & conservacione magis pretiosorum. Quod intellige quando ex fructibus non possunt reparari.
- 51 Bona fideicommissi possunt alienari, pro expensis diplomatum Canonicatus, Episcopatus, aut alterius dignitatis.
- 52 Bona fideicommissi, facti pro dote matrimonii carnalis, ita spiritalis, alienari possunt. Et nonnulli assignari debent alimenta ex fructibus bonorum fideicommissi, ut subventio sufficienter sit. 53.
- 54 Bona fideicommissi alienari possunt pro expensis vestium, jocalium, conviviis, & apparatus nuptialis. Idem erit pro expensis ingressus Religionis, quod intelligere debet infidelium. 55.
- 56 Alienari possunt fideicommissi bona, ut lib

- beretur successor à pena mortis, & pro suffragio anime, funerisque impensis, & aliis de causis.
- 57 Decreta ad alienanda fideicommissi bona non aliter dantur, quam interveniente causa cognitione.
- 58 Causa existentie veri alieni, vel majoris utilitatis, aut illa, que ad decretum obtinendum proponitur, debet probari summaria testium informatione.
- 59 Decretum ad alienanda fideicommissi bona, absque probatione causa expeditum, nullam est.
- 60 Decreta ad contractus minorum, solum à Preside in Provincia, & à Pratore in Urbe dabantur.
- 61 Officialiales castorum, aut Villarum, non poterant hujusmodi decreta interponere.
- 62 Judices inferiores salarium habent pro decreti interpositione, & est viginti unius solidorum.
- 63 Judices ordinarii in Regno interponere possunt decreta. Et ut Assessor faciat litem suam, & tenetur ad pretii rei alienati cum decreto suo restitutionem, necesse est verificare, quod dolore decretum interposuerit.
- 64 Decreta ad alienanda bona fideicommissi, aut minorum, quando in curia iustitia sunt, an debeant expediri de consilio duorum Assessorum, & quid respectu personarum trahit militaris.
- 65 Decreta ad alienanda bona fideicommissi, juxta sententiam multorum, neque à Principe debent dari absque citatione primi, & immediati successoris. Contrarium veritas, & citationem, non ex necessitate, sed ex equitate faciendam. 66.
- 67 Decreta ista multoties in Regno dantur nemine citato, & multoties citato immediato successore, & quando.
- 68 Decretum solum obtineri debet citato immediato successore, quando iste instantiam fecit preventionalem, ut non expeidiretur, nisi cum illius citatione.
- 69 Emens virtute decreti, causa solvendi as alienum, curare debet, ut convertatur pretium, in lutionem veri alieni, juxta aliquos. Contrarium alii docent. 70.
- 71 Emens virtute decreti, ut securus sit, ad animum observet decreti formam.
- 72 Decretum jubens, quod pretium rei vendite deponatur in tabula nummaria, aut penes curiam tabularium, literas emptiore deponendo secum, & illi tribuit plenissimam securitatem, etiam si postea pretium amittatur, aut non

- 74 Decretum jubens, quod emptor ex pretio, sua manu, creditores dimittat, debet adimpleri, ut securus emptor remanet.
- 75 Decreto interposito ad bona fideicommissi alienanda pro solvendo ere alieno, debet emptor curare, ut dimittatur as alienum.
- 76 Decreto interposito ad alienationem facendam in utilitatem fideicommissarii, potest et tracti pretium.
- 77 Prædicti, & licet ad alienationem faciendam bonorum majoratus, aut fideicommissi.

convertatur, prout decretum jubet. Idem tene si in decreto dicitur quod pretium venditori tractatur. 73.

cap. 9. quest. 5. n. 34. & cap. 11. n. 22. Moftazo de causis piii, tom. 1. lib. 1. cap. 8. num. 34. Que sententia reperitur à nostro gravissimo Senatu Canonizata, judicando pluries, fideicommissarios, & majoratum successores veros esse bonorum dominos, ut sententia per Dacæ, die 18. Septembris 1610. inter Ludovicum Bay Soler, & Michasilem Hieronymum Soler, & alia, die 18. Augusti 1611. inter hæredes Bathasior Ortiz, & Domnam Beatricem Ortiz, & alia per eundem die 20. Junii 1628. in favorem Dom Hieronymi Muñoz, & contra Domnam Eionorem Lanfol de Romani. Sed quia ad postulat alienandi bona, non sufficit habere bonorum dominium, nam pupillus, & ille cui bonis interdictum est, & alii, dominium habent bonorum, & tamen ad alienationem illorum devenire non possunt, absque eo, quod minus domini sint, quia alienatio eis interdicitur, l. non ideo minus de reindicat. l. ex affect. ff. ad S. C. Trebelian. l. 1. §. sero, §. ad S. C. Silanian. l. si fur, ff. de usufructu. Jaffon in l. si ita stipulatus fuero, §. 1. n. 7. ff. de verbob. obligat. Oldrad. conf. 213. col. 2. Tiraqueell. de retract. §. 2. gloss. 1. n. 42. cum sequentibus. Molina de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 19. n. 10. & 11. Valeron. lib. antic. animadversiones. cap. 2. n. 12. cum sequentibus & de transactionibus. dist. th. 4. quest. 2. n. 7. & 8. Fideicommissarii, & successores majoratus, quamvis veri domini bonorum sint, non possunt sine nullitatis labe alienare bona majoratus, aut fideicommissi, l. peto, §. fratre, & §. prædictum, ff. de legat. 1. l. filius fratris, §. dicit, ff. cod. l. Marcellus, §. res que, ff. ad S. C. Trebelian. l. final. §. sed quis, & §. si autem cum similib. Cod. communia de legatis, for. 11. rubr. de heredit. instituc. Molina de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 1. per tot. ubi addentes, Magon decis. Florentin. 50. n. 4. & de cef. 149. n. 20. Morot. responso 45. n. 22. Fufat. de substitut. quest. 510. n. 7. cum sequentibus, & quest. 717. per tot. Miercz de majoribus, 4. part. quest. 1. ex n. 1. Peregrin. de fideicommissi. artic. 40. Valenzuel. conf. 187. n. 44. cum sequentibus. lib. 2. Cypriac. controverf. 160. n. 9. & controverf. 403. & controverf. 23. n. 14. Castill. lib. 8. de aliment. cap. 36. §. 1. n. 3. Vela differat. 38. à n. 92. Anton. Faber de errorib. pragmat. deced. 88. error. 1. Cypic. Galeot. controverf. r. n. 17. lib. 1. Noguetol. allegat. 19. n. 80. Olea 2. d. fursi, 10. n. 16. Caltejon in alphabet. de cefion. jurum tit. 1. quest. 1. n. 38. Valeron. de transactionibus. tit. 4. quest. 2. n. 5. D. Crespij observat. 106. n. 5. Roxas de incompatibilit. part. 5. cap. 6. n. 7. & 8. Pegafl. §. 6. n. 31. & cap. 11. n. 74. & cap. 29. n. 100. & tom. 2. pa. 1. cap. 17. n. 51. & cap. 21. n. 15. Pechili de aquaduc. tom. 2. 9. & lib. 2. politice, cap. 15. Don Emmanuel

de Vedoya in *specul. ver. jurisprud. lib. 2. d. 1. d. 1. n. 18. Knipfchildt. de fideicommissis. cap. 11. n. 1. & cap. 16. n. 328. Ofiate de contractib. tom. 1. d. 23. tractat. 7. sect. 7. n. 122. Cardinal. de Luca de fideicommissis. d. 1. d. 1. n. 6. cum seqq. Carpov. in *jurispr. forens. part. 3. confitut. 8. definit. 30. Antunez de donationib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 11. n. 89. Callejon in alphabet. verb. fideicommissum. n. 31. & verb. majoratus. n. 67. Francic. de Angelis de confessionib. lib. 1. quæst. 7. sect. 20. n. 20. & lib. 2. quæst. 78. n. 10. Pechii de aqueductu. tom. 1. cap. 3. quæst. 5. n. 1. cum sequentib.**

Non solum impermissa erit bonorum fideicommissi, vel majoratus alienatio, quando expresse prohibita fuerint alienari bona à testatore favore familia, & vocatorum, prout est casus, in leg. filius familias, §. Divi 14. ff. de legat. 1. Sed etiam quando tacite reperitur prohibitio inducta, nam ex eo quod fideicommissum, aut majoratus in favore aliquis familie instituitur, tacite censetur impermissum fideicommissi successores alienate bona, l. Marcellus, §. res que, ff. ad S. C. Trebellian. l. final. §. sed quis, & §. fin. antea, Cod. communia de legatis, for. 11. rubr. de heredit. instituat. Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 1. n. 2. Miercz de majoratu, 4. part. quæst. 1. n. 4. Oddus de fideicommissis. quæst. 12. & quæst. 14. Castill. de aliment. cap. 36. §. 1. n. 4. Salgad. in *labyrinth. part. 1. cap. 37. n. 1. Ofiate de contractib. tom. 1. d. 23. tract. 7. sect. 8. n. 122. Knipfchildt. de fideicommissis. cap. 6. n. 339. & 332. & cap. 11. n. 66. cum sequentib. Don Emmanuel de Vedoya in *specul. ver. jurisprud. lib. 2. d. 1. d. 1. n. 18. Cardinal. de Luca de fideicommissis. d. 1. d. 1. n. 8.**

Prædicta alienationis nullitas, non poterit allegari ab ipso successore fideicommissi alienante, cum nequeat contra factum proprium venire, l. post mortem, ff. de adoptionib. Surd. conf. 284. lib. 2. Marzat. in epitomb. de fideicommissis. part. 2. quæst. 37. Petra de fideicommissis. quæst. 14. n. 322. Magon. decis. Florent. 91. n. 15. Rota apud Fatimac. decis. 73. n. 2. part. 1. Fular. de substitutionib. quæst. 717. n. 5. Castill. ult. proxim. Valeton. de transactioib. d. 1. tit. 4. quæst. 2. n. 39. Knipfchildt. de fideicommissis. collat. 37. n. 27. Bonden. de jure controvers. collat. 37. n. 99. Licet multi contrarium teneant, ut videtur potest opud Fufarium, Valeron, & Castillo, quorum opinio non est sequenda, quia nullitas alienationis factæ à successore majoratus, non est inducta in favorem possessoris alienantis, sed successoris in majoratu. Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 1. n. 22. Surd. conf. 284. n. 6. 7. & 8. Caius Petreya

de renovat. embiteus. quæst. 16. n. 32. Roxas de incompatibilit. part. 5. cap. 6. n. 9. Ergo non ab alienante, sed à successore poterit allegari, quia nullitas in favorem alicujus inducitur à solo illo, & non ab alio allegari potest, l. de heredit. p. areritio, ff. de injusto rupto, Caldas de extintio. embiteus, cap. 17. n. 8. Titaquel. in l. si unquam, verb. revertatur, n. 393. Cod. de revocand. donation. & ad il. connuat. gloss. 8. n. 94. Menoch. conf. 89. n. 85. Surd. conf. 289. n. 7. Salgad. in *labyrinth. part. 1. cap. 31. ex n. 41. & n. 60. & 66. Bonden. d. 1. collat. 37. n. 99. & 100. Felician. de Oliva de foro l. 1. d. 1. n. 106. & 108. cum aliis à me traditis, cap. 11. de decretis, n. 20. Facit etiam, quod alienatio de bonis alienari prohibitis facta à majoratus possessor, vel fideicommissario, licet nulla sit, valet, & instituitur regulariter durante vita possessoris qui alienavit, l. final. §. fin. antea, Cod. communia de legat. 1. §. 1. & §. fratres, ff. de legat. 2. Molina de lib. 4. cap. 1. per tot. Spino in *specul. testament. gloss. 19. de majoratu, ex n. 76. Molina de justit. & jure, d. 1. d. 1. n. 4. & 5. & d. 1. d. 1. n. 4. Riccius collat. 466. Peregrin. de fideicommissis. artic. 40. Bellon. conf. 1. conf. 17. & 36. D. Leon decis. 37. n. 12. Anton. Faber de erroth. pragmat. tom. 4. dec. 88. error. 1. & 2. Sanchez in precept. dealog. tom. 2. cap. 18. n. 1. & 2. Oddus de fideicommissis. per alienationis prohibiti. inducend. quæst. 11. per tot. Anguian. de legib. lib. 3. controvers. 14. n. 2. cum sequent. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. claus. 5. gloss. 1. part. 2. n. 47. cum sequentib. Carvalho de una, & altera quarta, 2. part. per tot. Castill. de aliment. cap. 36. §. 1. n. 4. Roxas de incompatibilit. cap. 11. n. 431. & cap. 13. n. 21. Pegaf. resolut. forens. d. 1. cap. 4. n. 36. Bich. decis. 610. n. 3. Antunez de donationib. tom. 1. lib. 1. part. 2. cap. 7. n. 23. Cardinal. de Luca de fideicommissis. d. 1. d. 1. n. 8. Mollazo de causis p. 1. tom. 1. lib. 1. cap. 8. n. 24. prout declaravit Senatus, sententia per Alreus, d. 22. Septembris 1632. in favorem Don Hieronymi Funes Muñoz, & contra Donniam Elinorem Llanol de Romani, & alia per Carles, die 20. Junii 1628. inter Donniam Vincentiam Villarsana, & Don Josephum Pellizzer. Nisi expressa fuerit prohibitio alienandi, quia tunc, neque durante vita successoris alienantis, valida erit alienatio, imò poterit successor immediatus alienationem impugnare, & alienatam rem vindicare, ut judicavit Senatus in dicta sententia, diei 20. Junii 1628. & in alia diei 22. Septembris 1632. Hæres autem illius, qui alienavit, non potest, juxta alienationis, sed successoris in majoratu, Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 1. n. 22. Surd. conf. 284. n. 6. 7. & 8. Caius Petreya**

in nostro Regno legitime alienantur majoratus, aut fideicommissi bona, sine Principis licentia, sed cum solo decreto judicis, etiam ordinarii, D. Matheu de regim. cap. 11. §. 6. n. 64. D. Crepl obfervat. 15. n. 302. Abique decreto enim, non potest deveniri ad alienanda bona majoratus, aut fideicommissi, Knipfchildt. de fideicommissis. cap. 11. num. 493. Urcol. de transactioib. quæst. 50. num. 23. Carpov. in *jurispr. forens. part. 3. confitut. 11. definit. 36. Interponitur hæc decreta per viam interpretationis, & concludendo (proposita causa necessitatis, aut utilitatis) quod si institutor majoratus, aut fideicommissi viveret, permitteret, & faceret alienationem, D. Matheu ubi proxime, nam ex verisimili mente fideicommissitatis, semper censetur bonorum alienatio permissa, Cytillac. controvers. 160. n. 17. Andreol. controvers. 369. n. 7. & 21. Dondel confutat. 37. n. 6. & 7. Anton. Gobius confutat. 146. n. 9. Præsumptio semper stat, quod si viveret testator voluisset facere, quod ipse facere tenebatur. Fufarius de absolut. quæst. 531. n. 6. & 147. Cardinal. de Luca de dot. d. 1. d. 1. n. 5. Merend. controversiar. tom. 1. lib. 4. cap. 27. Carol. Anton. de Luca in animadverfionib. ad Gratian. cap. 33. n. 1. Et ex hæc præsumpta, ac verisimili testatorum voluntate, legitime devenitur ad alienationem bonorum fideicommissi, quia intelligitur prohibitionem alienandi non fuisse extensam ad hæc casus, imò concluditur non fuisse de mente institutoris, illos comprehendere in prohibitione, l. filius familias, §. Divi 14. ff. de leg. 1. l. mulier, §. cum proponitur, ff. ad S. C. Trebellian. Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 6. n. 5. Menoch. de præfumptionib. lib. 4. præfump. 189. n. 5. & 6. Pont. decis. 539. Rota decis. 536. part. 1. d. 1. d. 1. n. 7. Carvalho de substitut. quæst. 531. n. 23. n. 9. Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 3. per tot. Noguezot. allegat. 32. n. 177. & n. 145. & allegat. 19. n. 77. Molina tractat. 2. de justit. & jure, d. 1. d. 1. n. 1. Castill. controvers. tom. 5. cap. 67. n. 57. Carol. de Tapia decis. 20. Salgad. in *labyrinth. part. 1. cap. 37. Ponte conf. 152. n. 28. tom. 2. Latrea allegat. 115. n. 23. Capiclus Galcot. tom. 2. controvers. 48. d. n. 52. Don Petrus Salcedo de lege polit. lib. 2. cap. 14. n. 91. D. Matheu de regim. cap. 11. §. 5. n. 59. Thoro in compend. decis. tom. 1. verb. bona majorat. Valeron. de transactioib. tit. 4. quæst. 2. n. 17. & 20. Roxas de incompatibilit. part. 5. cap. 6. n. 83. cum sequentib. Meli in obfervat. ad Castill. de aliment. cap. 36. n. 14. & §. 1. n. 1. Caponiti tom. 5. d. 1. d. 1. n. 373. Antunez de donationib. tom. 1. lib. 1. part. 2. cap. 11. n. 89. & 90. Callejon in alphabet. verb. majoratus, n. 68. Mollazo de causis p. 1. tom. 1. lib. 1. cap. 19. n. 64.**

Majoratus bona in Regno Castellæ non aliter alienantur, quam Principis licentia intervenientes: Princeps enim tollere vinculum potest, & alienandi facultatem concedere, non obstant vinculo, Ridolphin. de absolut. Princip. potest. cap. 6. n. 145. Cyriac. controvers. 160. n. 8. & 9. Fular. de substitut. quæst. 633. n. 7. Anton. Gobius confutat. 146. n. 8. Sed hoc fit à Principe, juxta interveniente causa ad alienandum, bene instructo de illa per viam dispensationis, & in vim Regaliæ, & plenitudine potestatis, & etiam si justissima, & æquissima causa concurreret, prout usus inutis, & inefficax esset alienatio bonorum majoratus abique Principis licentia, Andreas de Ileronia in cap. 1. de prohibiti. feud. alienat. per Lotarium, Marin. Frelcia de feudis, lib. 2. quæst. 4. n. 10. Surd. decis. 220. n. 57. Aflic. decis. 308. n. 5. Miercz de majorat. 1. part. 4. §. n. 68. Scipio Theodor. allegat. 52. n. 6. Pont. decis. 539. Rota decis. 536. part. 1. d. 1. d. 1. n. 7. Carvalho de substitut. quæst. 531. n. 23. n. 9. Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 3. per tot. Noguezot. allegat. 32. n. 177. & n. 145. & allegat. 19. n. 77. Molina tractat. 2. de justit. & jure, d. 1. d. 1. n. 1. Castill. controvers. tom. 5. cap. 67. n. 57. Carol. de Tapia decis. 20. Salgad. in *labyrinth. part. 1. cap. 37. Ponte conf. 152. n. 28. tom. 2. Latrea allegat. 115. n. 23. Capiclus Galcot. tom. 2. controvers. 48. d. n. 52. Don Petrus Salcedo de lege polit. lib. 2. cap. 14. n. 91. D. Matheu de regim. cap. 11. §. 5. n. 59. Thoro in compend. decis. tom. 1. verb. bona majorat. Valeron. de transactioib. tit. 4. quæst. 2. n. 17. & 20. Roxas de incompatibilit. part. 5. cap. 6. n. 83. cum sequentib. Meli in obfervat. ad Castill. de aliment. cap. 36. n. 14. & §. 1. n. 1. Caponiti tom. 5. d. 1. d. 1. n. 373. Antunez de donationib. tom. 1. lib. 1. part. 2. cap. 11. n. 89. & 90. Callejon in alphabet. verb. majoratus, n. 68. Mollazo de causis p. 1. tom. 1. lib. 1. cap. 19. n. 64.*

Hæc aniam præbent ad hoc, quod in Regno non deveniatur ad interponendum decretum, ut bona majoratus, vel fideicommissi alienentur, nisi probetur justam adesse causam, & legitimam ipsius majoratus utilitatem respicientem, aut institutoris obligationem, vel necessitatem: Et si Princeps qui

supra jus est, & legibus non ligatur, abique legitima cautio non concedit facultatem ad faciendas alienationes illas, ut jam diximus, & docent Molina de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 8. n. 31. Avenafio de censib. cap. 62. §. 3. & 64. Molina de justit. & jure, tom. 3. disp. 619. Gratian. discept. 331. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 1. part. 2. ex n. 2. Salgad. in labyrinth. dicit. part. 1. cap. 37. per tot. Venturini. conf. 19. n. 2. Latrea decif. 115. ex n. 2. Castill. de aliment. lib. 8. cap. 36. §. 1. n. 9. & 10. Solorzan. de jure Indiar. lib. 2. cap. 16. n. 37. Antunez de donationib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 11. n. 90. Urceol. consult. 63. n. 19. Dunnozet. de off. 793. n. 14. Anton. Gobius consultat. 71. n. 32. cum sequentib. Magistratus qui sub legibus sunt, & in majori obligatione potius reperiuntur quam Princeps, non debent decreta ad alienationes illas interponere, nisi vilia, examinata, & purgata causa, ut considerat D. Matheo, dicit. cap. 11. §. 6. n. 67. Salgad. in labyrinth. 2. part. cap. 4. §. 10. Noguerol. allegat. 4. n. 38. Callejon in alphabet. verbo, majoratus, num. 68. Unde si decretum interponatur sine justa, & legitima causa, decretum, & alienatio nullius momenti erunt, l. sed si preces. Cod. de creditis minor. Simoncell. de decret. lib. 6. in prelo. §. n. 59. Valenzuel. de decret. 187. n. 83. tom. 2. Arias de Mesa variat. lib. 1. cap. 7. n. 8. Paul. Rubens decif. 364. n. 1. tom. 1. Quelad. & Pilo differat. 9. n. 20. Onate de contractib. tom. 1. tractat. 2. dicit. 4. §. 1. n. 62. Hodiern. ad Surd. decif. 278. n. 26. Ciraco. de censur. 67. n. 75. & observat. 71. n. 29. Carozov. in jurisprud. forens. part. 2. consultat. 11. definit. 28. Antunez de donationib. tom. 1. lib. 1. part. 2. cap. 19. n. 49. cum sequentib. Callejon in alphabet. verb. decretum, n. 4. Cardinal. de Luca de iudiciis, disp. 36. n. 31. Urceol. consultat. forens. cap. 63. n. 11. & de transactionib. quest. 20. n. 33. Arguelles decif. 13. n. 21. Francisc. de Angelis de confisionib. lib. 2. quest. 13. n. 67. Anton. Gobius consultat. 71. n. 64. cum seq. entib. Tritillan. de iur. in prelo. §. 135. Et quia decretum debet dari ad mensuram causae, si excedat justam causam, irritabitur alienatio bonorum fideicommissi, quantum excedat justam alienandi causam, l. Titius rogatus, ff. ad S. C. Trebellian. Estrinac. decif. 131. n. 7. Giurb. de iur. 24. n. 5. 27. & 28. Iutrigio. de feudis, centur. 2. artic. 7. n. 75. Peregrin. de fideicommiss. artic. 40. n. 26. Molfes. in consuet. Neapolit. part. 3. tit. 1. de success. foren. ex testamento, quest. 21. n. 2. Amato resol. 3. n. 64. Scabau. junior resol. 30. n. 26. Raudent. decif. pisa. 30. n. 219. Giardin. controuers. 183. n. 52. Anton. Gobius consultat. 177. n. 49. Ex aduerso autem erit alienatio bo-

bona pro interesse isto, sententia per Ferrera, dicit. 12. Octobris 1649. in favorem heredis Domae Franciscae Blasco, & alia per eundem, die 12. Augusti 1651. inter Lauram Salt, & Collegium Divi Pauli.

Pro restitutione aut constitutione dotis transverfualium, aut extraneorum, non possunt fideicommissi bona alienari, aut hypothecari, nam licet multi conentur defendere, dotes detrahendas alie de fideicommissio instituto per extraneum, vel transverfalem, gloss. in §. quem ob rem, authent. de restitu. & ea qua part. Socin. junior in l. filius familiae, §. Dicit, ff. de legat. 1. & multi adducti a Castillo de aliment. cap. 36. n. 30. Hodiern. controuers. 9. n. 10. & ad Surd. decif. 62. num. 19. Rota decif. 438. n. 5. par. 9. tom. 2. recentissimar. Paul. Meli allegat. 5. n. 26. lib. 1. & allegat. 64. n. 25. lib. 3. Boisio de dote, dicit. tom. 2. cap. 16. n. 196. Tamen sententia ista nullatenus admittitur inter DD. melioris sententiae, quia cum dicta authent. res quaerit solum de liberis verbum faciat, non habebit locum illius dispositio, nisi in descendentiis testatoris, qui fideicommissum, aut majoratum instituit, & non in transverfalis, aut extranei, ut docent multi adducti a Molina de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 6. n. 3. Petra de fideicommiss. quest. 8. n. 411. Oddus de fideicommiss. quest. 38. artic. 1. & 3. & quest. 39. artic. 1. Mateusius de legat. & fideicommiss. lib. 4. quest. 4. n. 15. Gratian. disceptat. 65. n. 11. & 12. Bellon. cons. 31. n. 54. Peregrin. de fideicommiss. artic. 42. n. 49. & 51. Fularius de substitut. quest. 531. n. 95. & 96. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. claus. 5. gloss. 1. par. 2. n. 3. & 6. Anton. Faber. in suo Cod. lib. 6. tit. 23. dicit. 10. Pegner. decif. 116. n. 1. Castill. de aliment. cap. 36. n. 30. Boisius de dote dicit. tom. 2. cap. 16. n. 197. Hodiern. ad Surd. de iur. 61. n. 17. & 18. & raphin. decif. 481. Mattha de success. par. 4. quest. 21. artic. 10. n. 47. & 48. Fularius de substitut. quest. 532. n. 36. Paschal. de virib. patr. potest. cap. 7. n. 56. Hodiern. ad Surd. decif. 62. n. 110. Boisius de dote, dicit. cap. 16. n. 112. Knipfchild. de fideicommiss. cap. 11. n. 243. Cardinal. de Luca de dote, dicit. 145. n. 39. & 43. Carol. Spadaza in theatr. viduul. disputat. 59. n. 76. Moltazo de causis pili, tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 35. Et ex eadem ratione poterunt fideicommissi bona alienari, pro interesse non soluta, aut non restituta dote, Paschal. de patr. potest. part. 2. cap. 7. n. 32. Rodrig. de annuis redditib. lib. 3. quest. 77. n. 70. Mattha de success. legal. par. 4. quest. 21. artic. 10. n. 56. Hodiern. ad Surd. decif. 62. n. 110. Rovit. cons. 54. & 55. Novar. decif. 227. & judicatum a Senatu nostro extitit, posse alienari fideicommissi

verfionib. ad Gratian. cap. 331. n. 1. cum sequentib. Rota apud Zaraf. decif. 15. num. 72. Moltazo de causis pili, tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 29. cum sequentib. Et quod pro contitua bona fideicommissi ascendenti, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 15. Martii 1621. inter Hyacintham Vires, & de Miquel, & Mariam Esteve, & de Mrquel, & administratores bonorum Andrea Esteve, & alia per Daça, die 14. Octobris 1628. inter Michaelem Saburgada, & Joachinum Saburgada Navarro, & alia per Alreus, die 9. Decembris 1633. inter Ludovicam Perales, & de Oromi, & heredem Dominici Oromi, & Don Jacobum Aquilo, & heredem Joannis Baptista Benito, & alia per Daça, die 4. Februarii 1633. inter Marcum Antonium Vires, & Don Joannem Vives heredem Don Joannis Vives illius Patris. Unde sub obligatione, & hypotheca restituendi dote facta a marito heredem gravato, comprehensa erunt bona fideicommissi subiecta in subsidium, ut dicit Senatus sententia per Daça, die 11. Decembris 1614. inter Don Alfonso Sanz, & Don Raymundum Boil, & alia per Daça, die 22. Decembris 1614. inter Marcum Antonium Fortuny, & Joannem Roure. Et cum dote privilegia communicata inveniatur dote augmento, five donationi propter nuptias, l. cum multa, l. final. Cod. de donationib. ante nuptias, authent. sed jam necesse, Cod. eod. poterunt, non solum pro dote, sed etiam pro augmento dotis, aut propter nuptias donatione alienari, aut obligari bona majoratus, aut fideicommissi ascendenti, dicit authent. res quaerit, Cod. commentaria de legat. ff. ad S. C. Trebellian. authent. de restitutionib. & res quaerit, §. quem ob rem, ff. de iur. de iur. encara, l. ubi de heredit. instituta. D. Leon decif. 176. n. 2. tom. 2. Giurb. observat. 89. n. 1. Fularius de substitut. quest. 531. Spada conf. 217. n. 2. & conf. 218. n. 7. & 8. lib. 2. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 1. part. 2. Hodiern. controuers. 9. per tot. Otthobon. decif. 43. Tomdud. variat. resolut. v80. part. 2. Acolta de privileg. credit. regul. 1. ampliat. 3. a n. 51. Boisius de dote, tom. 2. cap. 16. a n. 98. cum sequentib. Cigal. de additionib. §. fuerat antea, 21. n. 47. Castill. de aliment. cap. 36. Meli allegat. 64. n. 5. lib. 2. allegat. 28. n. 4. & allegat. 30. n. 8. Solorzan. de jure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. & in politic. lib. 3. cap. 15. Cyriac. controuers. 509. Knipfchild. de fideicommiss. cap. 11. n. 245. & 254. & 296. Paul. Rubens decif. 150. in adnotat. ex n. 1. part. 9. tom. 1. recentissimar. & de valuat. legal. cap. 70. a n. 346. Bich. decif. 175. n. 3. Sanctilius decif. 199. n. 4. Cardinal. de Luca de dote, dicit. 145. n. 60. & dicit. 38. n. 6. & dicit. 45. ex n. 3. & de fideicommiss. dicit. 195. n. 4. Caponi tom. 4. disceptat. 320. n. 13. Callejon in alphabet. verbo, majoratus, n. 67. Francisc. de Angelis de confisionib. lib. 1. quest. 8. l. 1. n. 6. n. 131. Carol. Rota de privileg. majorat. cap. 5. a n. 81. Antunez de donationib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 11. n. 94. Arguelles decif. 66. n. 20. Carol. Spadaza in theatr. viduul. disputat. 59. per tot. & disputat. 45. n. 20. Carol. Anton. de Luca in animadevers.

Joannem Andream Nuñez J.U.D. confirmata in nullitatis iudicio, sententia per eundem, die 12. Novembris 1631.

Sed quid erit reolvendum, si majoratus, vel fideicommissi institutor prohibuerit expressè alienationem bonorum majoratus, aut restituendi, vel augmentum? Videtur enim non posse hoc in casu alienari bona majoratus, vel fideicommissi ascendentes ex causa dotis, quia ut diximus, hujusmodi alienationes in mente præsumpta testatoris nituntur, ut ad causam colligatur, ex textu in l. mulier, §. cum proponeret, ff. ad S.C. Trebellian. & præsumptio cessat, consilio de contraria testatoris voluntate. Et quod si expressè, & specificè prohibita reperitur alienatio ex causa dotis, aut donationis propter nuptias, non possint ex his causis alienari bona majoratus, aut fideicommissi ascendentes, Docent Gomez. in l. 40. Tauri, n. 87. Covarrub. variar. lib. 3. cap. 6. vers. 3. Rolan. conf. 85. n. 23. Grassus in §. fideicommissi, quest. 57. n. 3. Milanen. de ff. n. 47. Rota de ff. 526. n. 1. part. 1. dicitur. Seraphin. de ff. 437. Merend. controversiar. tom. 4. lib. 19. cap. 25. Molitazo de causis piti, tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 32. Contrarium tamen verius est, nam prohibere alienationem ex causa dotis, est contra publicam utilitatem, & bonos mores, quia fœmina: abque dote non nubunt, & caetera Civitas, vel republica liberis, l. 1. ff. soluto matrimon. cum ergo non in sola mente præsumpta instituentis fideicommissum, sed in publica utilitate, & ascendens obligatione stet alienandi ratio, sequitur, quod etiam si fideicommissi institutor expressè dixerit, quod bona ex causa dotis non alienentur, poterunt alienari pro dote constitutione, & augmentum, vel restitutione, Jaffon in dicit. authent. rei que, col. ultim. vers. decimotertio, Paul. de Castro conf. 80. lib. 1. Petra de fideicommissi, quest. 8. n. 455. & 456. Bald. Novell. de dote, part. 6. privileg. 13. n. 2. Phano. de lucro dotti, gloff. 10. n. 77. Padilla in dicit. authent. rei que, n. 116. Suid. de ff. 62. n. 11. Peregrin. de fideicommissi, artic. 42. n. 6. Odus de fideicommissi, quest. 45. artic. 5. n. 7. Menoch. de præsumptionib. lib. 4. præsumpt. 189. n. 116. Cancr. variar. part. 1. cap. 9. n. 172. Molina de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 6. ex n. 10. Mieres de majorat. 4. part. 9. t. limit. 2. n. 27. Peguer. de ff. 116. n. 2. Fuchio. controversiar. lib. 4. cap. 48. Martha de successione, part. 4. quest. 21. artic. 10. n. 55. Francic. Ferrer. ad constitut. Cataln. 5. tempor. declarat. 6. n. 61. Marecot. variar. lib. 2. cap. 69. n. 16. & 17. Moneta de commata. ultimam. voluntat. cap. 9. de fideicommissi. derogat. n. 221. & 222. Fularius de subff. q. 521. ex n. 67. uf-

que ad n. 80. Fontanell. de pacti. nuptial. clasf. 5. gloff. 11. part. 2. n. 72. Castill. de aliment. cap. 36. n. 54. & 55. Giub. obiter. 89. n. 8. Ho. dierna. ad Suid. de ff. 62. n. 11. & 15. & controversiar. n. 6. Bofsius de dote, dicit. tom. 2. cap. 16. n. 171. Fenton. ad statut. Urbis, de ff. 93. vers. contrarium tamen, Camarat. de ff. ref. pens. 44. n. 27. Paul. Meli in obervat. ad Castill. cap. 36. n. 13. Cardinal. Orthobon. de ff. 43. n. 9. Knipfchildt. de fideicommissi, cap. 11. n. 253. & 258. Rota recentissimar. de ff. 39. part. 10. Francic. de Angelis de confusio. nio. lib. 1. quest. 8. limit. 6. n. 134. Quetada, & Pilo controversiar. ff. ex n. 2. Don Emmanuel de Vedoya in pœcul. vera jurispru. lib. 1. de ff. 48. n. 25. Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 5. n. 82. & 83. Melin. de ff. 439. n. 20. tom. 1. Arguell. de ff. 63. n. 59. Carol. Spadaza in theatr. viduil. disquisit. 59. n. 28. Cardinal. de Luca de dote, discurf. 145. n. 15. & 66. & discurf. 37. per tot. & discurf. 40. n. 2. & de feudis, discurf. 78. n. 23. & discurf. 82. sub n. 6. Et quod non obstante prohibitione expressa alienandi bona fideicommissi ex causa dotis, vel augmenti, possint alienari, iudicatum pro dote, quia pro augmento, iudicatum per Senatus, sententia publicata per Joannem Ferrandez de Soto Regium mandati Scribam, die 15. Martii 1564. in favorem Domine Mariæ Quintana, & de Vilanova, & contra Curatorem hereditatis Don Joannis Castella de Vilanova, & alia per Ferrera, die 13. Januarii 1673. in favorem Domine Magdalenæ Sanz, & de Borja, & contra Don Hieronymum Saouguera.

Solum advertere debes, quod bona de 24 tractata ex majoratu, vel fideicommissio ex causa dotis constituta, semel alienabilia, & ibera facta, semper alienabilia, & ibera remanent de jure, ex regul. text. n. l. pater. §. quindecim, ff. de legat. 3. Knipfchildt. de fideicommissi, cap. 8. n. 285. & cap. 11. n. 437. & 496. Rubicus præfatar. cap. 65. n. 129. Rota coram Zarar. de ff. 12. n. 15. & de ff. 115. n. 1. Carol. Spadaza in theatr. viduil. disquisit. 59. n. 90. & 91. Molitazo de causis piti, tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 30. Anton. Gubius consultat. 21. n. 24. Et hæc de causa bona ex fideicommissio in dote data, non amplius ad fideicommissum redeunt, sed extra illud semper sunt, & pœnes dotatam, aut illius hæredes semper libera remanent, Bald. in dicit. authent. res que, n. 8. & 12. ubi Castren. n. 8. & Jaffon n. 32. Phano. de lucro dotti, gloff. 10. n. 62. Redina in promptuar. recept. tit. 33. n. 1. Rota de ff. 209. n. 3. par. 1. recentissimar. Menoch. dicit. lib. 4. præsumpt. 189. num. 102. Cancr. variar. tit. 21. par. 3. num. 211. Costa de remediis subff. remedi. n. 8. Martha de successione, part. 4. quest. 21. num. 11. & 50.

Fontanel. de pactis nuptialibus, 3. gloff. 1. part. 2. n. 58. & 62. Salgad. in labyrint. part. 3. cap. 4. num. 27. & 28. Merend. controversiar. juris, tom. 1. lib. 4. cap. 28. n. 4. Bofsius de dote, tom. 2. cap. 16. num. 250. Roxas de incompatibilitat. part. 5. cap. 6. num. 111. Quod procedit, non solum si dotata cum liberis decedat, sed etiam si abique liberis, nam nullo in casu revertuntur bona dotalia ad fideicommissum, unde fuerunt extracta, Burfat. conf. 76. n. 1. Menoch. dicit. 45. præsumpt. 189. a num. 187. Costa de remedi. subff. remedi. 6. n. 8. Fontanell. de pacti. nuptial. tom. 2. clasf. 5. gloff. 1. part. 2. a n. 49. usque ad n. 63. Roxas. de incompatibilitat. part. 5. cap. 6. n. 102. In Regno fecus est, nam si dotata ex fideicommissi bonis, cum liberis decedat, non revertuntur bona ad fideicommissum, si vero abique liberis, revertuntur bona ad fideicommissum, unde extracta fuerunt, prout cautum habetur, ff. de ff. 7. in fin. rubr. de hereditat. instituat. D. Leon de ff. 37. n. 6. 13. 16. & 18. ubi referret decemum à Senatu, & de ff. 140. Ramon conf. 1. n. 66. qui referret constitutionem nostram municipalem. Et ita à Senatu extitit decemum per Alreus, die 24. Septembris 1612. inter Clerum Divi Michaelis, & Syndicum Hospitalis Generalis, & alia per Daza, die 28. Julii 1609. inter Sebastianum Liedò, & Petrum, & Angelam Liedò. Hæc intellige respectu constitutionis, quia si ex bonis fideicommissi subiectis fuerit restituta dos, & soluta, nunc decedat fœmina cum liberis, nunc sine illis, non revertentur amplius bona illa ad fideicommissum, imò semper libera remanent, & spectant ad hæredes mulieris etiam extraneos, ut probat, & referret à Senatu decemum, D. Leon dicit. de ff. 140. n. 15. cum sequentibus. Bona enim illa remanent absolute libera, pœnes fœminam, abique obligatione reddendi fideicommissum, ut dixit Senatus sententia per Daza, die 10. Decembris 1638. inter Domnam Angelam Aras, & de March, & Egregios Comites de Fuentes.

Non autem debet interponi decretum ad alienanda bona fideicommissi, aut majoratus ascendentes pro constituenda, aut restituenda dote, & illius augmento, nisi progredietur bona libera non adesse sufficientia, & de Mercader viduam, ubi etiam decemum extitit, quod si bona libera existissent tempore obitus mariti, ex quibus dos solvi potuit, & per incuriam fore sine, non fuit soluta, non debet ex bonis vincularis restituito fieri. Non tamen tenetur uxor excutere bona alienata per virum, & pœnes tertios possessores reperta, ut regressum habeat ad fideicommissi bona, pro dote, Peregrin. de fideicommissi, artic. 41. n. 18. Rota recentissimar. part. 10. de ff. 292.

successione. legal. part. 4. quest. 21. artic. 10. n. 6. D. Leon de ff. 140. n. 8. Fular. de subff. quest. 531. num. 124. & conf. 7. num. 16. & conf. 166. num. 5. Cancr. variar. tom. 1. cap. 9. n. 173. Marecot. variar. dicit. cap. 69. num. 25. Fontanell. de pacti. nuptial. clasf. 5. gloff. 10. part. 2. n. 50. Bofsius de dote, & clasf. 4. gloff. 10. part. 2. n. 30. Knipfchildt. de fideicommissi, cap. 11. num. 241. & 245. Cavaler. de ff. 463. n. 3. Carol. Spadaza in theatr. viduil. disquisit. 59. n. 45. Rota coram Zarar. de ff. 15. n. 73. de ff. 62. n. 14. & de ff. 72. n. 16. & apud Arguell. de ff. 63. n. 61. & apud Peuting. de ff. 152. n. 4. & de ff. 262. n. 1. Salgad. in labyrint. 3. part. cap. 4. n. 20. & 42. Cardinal. de Luca de dote, discurf. 145. n. 64. & discurf. 37. n. 4. & 8. & discurf. 41. n. 2. Tondut. resolut. civil. cap. 180. n. 11. Antuanez de donationib. tom. 1. lib. 1. part. 2. cap. 11. n. 99. Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 5. n. 81. Rojas de ff. 392. n. 10. Francic. de Angelis de constitutionibus, lib. 1. quest. 8. in capit. 6. n. 133. Callejon in alphabet. verb. majoratus, num. 68. Uccelcol. de ff. 30. n. 48. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. cap. 331. n. 2. Et quod non nisi in subsidium, & bonis liberis deficientibus, possint bona majoratus, aut fideicommissi alienari ex his causis, iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 2. Octobris 1615. inter Elisabetham Goozvalve, & Curatorem Joachimi Marti, & alia per eundem, die 24. Decembris 1615. inter Domnam Angelam Efrivã, & de Borja, & Don Joannem de Borja, & alia per eundem, die 11. Septembris 1626. inter Curatorem Illustris Marchionis de Quira, & alios, & alia per Ferrera, die 9. Martii 1679. inter Curatorem Domini de Maniffes, & Don Ginelium Rabata de Perellos, & alia per Sa-boya, die 17. Martii 1673. in favorem Egregie Domine Annæ Bellvis Comitissæ de Villamonte, & contra Don Ludovicum Pallas, ubi dictum fuit sufficere quod pro inventarium, aut sententiam delexit hereditatis consistit non adesse bona libera, & alia per Ferrera, die 29. Octobris 1657. in favorem Don Galkois Mercader, & contra Egregium Domnam Annam de Perellos, & de Mercader viduam, ubi etiam decemum extitit, quod si bona libera existissent tempore obitus mariti, ex quibus dos solvi potuit, & per incuriam fore sine, non fuit soluta, non debet ex bonis vincularis restituito fieri. Non tamen tenetur uxor excutere bona alienata per virum, & pœnes tertios possessores reperta, ut regressum habeat ad fideicommissi bona, pro dote, Peregrin. de fideicommissi, artic. 41. n. 18. Rota recentissimar. part. 10. de ff. 292.

12. Francisc. de Angelis de *confessionib.* lib. 1. *quæst.* 8. *limit.* 6. n. 136. Neque tenetur bona libera litigiosa, aut intricata excutere, ut contra fideicommissum agat, nam eodem modo ac si non extarent, poterunt bona fideicommissi alienari, Mantica. *decis.* 152. n. 5. Duran. *decis.* 145. n. 42. Cavaler. *decis.* 245. n. 1. Rota apud Zarate. *decis.* 15. n. 75. *decis.* 83. n. 8. *decis.* 84. n. 6. Francisc. de Angelis de *confessionib.* lib. 1. *quæst.* 8. *limit.* 6. n. 138.

19. Majoratus bona in Regnis Castellæ, juxta particulares leges, non possunt alienari, adhuc in subsidium, pro dote restitutione, ut dixit Senatus sententia per Alreus, *die 20. Octobris* 1630. inter Egregium Don Antonium de Calatayud Comitem de Villamonte, & Egregium Don Eximium Perez de Calatayud Comitem del Real. Et ex ratione dotalium à nobis supra tradita, vidue ob non solutam dotem, vel augmentum in Regno, non datur teneta cum facultate faciendi fructus suos in bonis vinculis, neque illius fructus compedit teneta abque facultate faciendi fructus suos, vulgo *teneco*, nisi in subsidium, & consilio quod bona libera sufficientia non reperiantur, ex quibus solvi potest dos, & dote augmentum, ut decemum extat sententia per Ferrera, *die 23. Novembris* 1671. in favore Don Francisci Narzuela de Aragon, & contra Domnam Annam Zapena, & de Aronal Giron de Rebelledo Curatricem Don Emmanuels Diez Giron de Rebelledo. Observa tamen, quod si dotata ex bonis fideicommissi fideiussit pro viro, aut voluntarie se obligaverit, & ex facto suo dissipata, & consumpta bona dotalia fuerint, & indotata remanserit, non debet iterum dotari ex bonis fideicommissi subjectis, ut judicavit Senatus sententia per Alreus, *die 4. Novembris* 1623. inter Don Joachimum de Aguirre, & Domnam Catharinam del Mila.

23. Cui autem incumbat onus probandi existentiam bonorum liberorum pro justificatione alienationis bonorum fideicommissi ex causa dotis facta, non est incerto, & ut facilius dignoscatur, duo veniunt distinguendi casus. Primus erit, quando mulieri fuit jam constituta dos, aut restituta ex bonis majoratus, vel fideicommissi, & mulier, vel illius hæredes, reperiantur in possessione bonorum liberorum, contra illamque agunt fideicommissarii, præcedentes alienationis nullitatem ea ratione, quod bona libera reperiantur, ex quibus dos constituitur, vel restituitur; hoc ergo in casu voluit multi ad possibiles, & non ad fideicommissarium incumbere onus probandi carentiam bonorum liberorum tempore constitutionis, aut restitutionis dotis, Franchis *decis.* 202. n. 2. Nata

commissi, aut satisfacta de dote constituta, & ad casus resolutionem subdistingue; aut ipsa mulier fideicommissaria actualiter possidens fideicommissi bona, aut fideicommissarius bonorum aequalis possessor, constitutionem, aut restitutionem dotis facere vult, contra eam immediato succedere, aut mulier agit contra fideicommissarium ad hoc, ut fibi constituantur dos ex fideicommissi bonis, aut restituantur. In primo casu ad mulierem fideicommissariam, aut ad fideicommissarium dotem constituere, vel restituere volentem ex fideicommissi bonis, attinget probare, non extare bona libera ex quibus dos constituitur, aut restitui possit. Colta de *remed. subdialar.* n. 4. Peguer. *decis.* 116. n. 3. Cravet. *conf.* 72. n. 4. Franchis *decis.* 241. num. 2. Bolsius de *dote, diel.* tom. 2. cap. 16. n. 138. Carol. Spadaz. in *theatr. vidual. disquisit.* 59. n. 87. Gravatus enim, & prohibitus alienare, licet habeat pro se regulam quod dotes detrahi, & restitui possint ex fideicommissi bonis, in contractum tamen inventur regula alia, quod detrahitio non fiat nisi bonis deficientibus liberis, & cum hujus regula materia sit fundamentum intentionis gravati alienare volentis fideicommissi bona, debet ab eo verificari, quia se fundans contra legis regulam, qualitatem fundamenti sui probare tenetur, Ludovic. *com. conclus.* 14. *illar.* 108. Rota *decis.* 210. *par. 2. divorfor.* Martha 9. Fontaelli. de *patr. nuptial. claus.* *gloss.* 1. *part.* 2. n. 19. & 24. In secundo casu dux reperiantur sententia, alia est, onus probandi existentiam bonorum liberorum, incumbere fideicommissario, & non mulieri agenti, quia est regulariter fideicommissum diminuire intendenti, incumbat onus probandi non extare bona libera, cum id intentionis sue fundamentum sit, nihilominus eo ipso quod mulier dicit non extare alia bona præter fideicommissi subjecta, intentionem suam fundatam habet, & dicenti alia extare bona, incumbit onus probandi, & ostendendi illa, quam sententiam tenentur, Decius *conf.* 519. n. 7. Curtius Senior *conf.* 27. n. 17. Curtius junior. in *diel. autent. resqua.* n. 50. Cravet. *conf.* 19. n. 18. Petra de *fideicommiss.* *quæst.* 8. num. 498. Socin. Senior. *conf.* 104. n. final. vol. 3. Ferdinand. Loales in *l. filius familias.* §. *Dieli.* n. 138. *ff. de legat.* 1. Beccius *conf.* 100. n. 22. Menoch. de *presumpt.* lib. 4. *presumpt.* 189. n. 174. Peregrin. de *fideicommiss.* *artic.* 42. n. 73. Milanens. *decis.* 5. n. 55. & 56. *par. 1. & de el.* 7. n. 83. Intrigul. *decis.* Sicille 4. n. 24. & de *substitut.* *centur.* 3. *quæst.* 73. num. 167. Rota apud Farinac. *decis.* 66. n. 4. *par. 1. recentissimar.* & apud Ludovic. *decis.*

183. Cancr. *curiar.* tom. 1. cap. 9. n. 100. & alii adducti à Bolsio de *dote, diel.* tom. 2. cap. 16. n. 140. Et videtur de mente Maldonad. in *addit.* ad Molin. lib. 1. cap. 10. n. 4. Et pro hac opinione refert Senatus decisionem, D. Leon *decis.* 171. n. 7. 8. & 9. Alia sententia verior, & securior, docens, mulier agenti contra fideicommissarium incumbere onus probandi carentiam bonorum liberorum ex quibus dos constituitur, vel restitui possit, tenenda, & sequenda est, nam cum non habeat mulier fundatam intentionem ad detrahendam dotem ex bonis fideicommissi, nisi liberis deficientibus, incumbet ei onus probandi defectum bonorum liberorum, cum sit intentionis sue fundamentum, ex regul. text. in *l. qui ff. de probationib. lactor.* *Co. eod.* quam opinionem, uti veriorum, defendunt Marzatus de *fideicommiss.* *quæst.* 48. n. 74. Gabriel. *conf.* 118. n. 6. Bertrand. *conf.* 161. Olaf. *decis.* 172. n. 6. Molina de *Hisp. panor. primogen.* lib. 4. cap. 7. n. 32. Decius *conf.* 519. n. 7. Curtius Senior *conf.* 27. n. 17. Socin. *conf.* 104. n. 11. lib. 3. Nata *conf.* 238. n. 6. & 7. Mastrill. *decis.* 256. num. 41. lib. 3. Rota Genuen. de *mercatura, decis.* 156. à n. 78. Gratian. *discept.* 331. n. 23. Oddus de *fideicommiss.* *quæst.* 45. *artic.* 5. n. 105. Martha de *succession. legal. par. 4. quæst.* 21. *artic.* 10. n. 7. & 8. & alii adducti à D. Leon *diel.* *decis.* 171. n. 4. Palschal. de *vi. rib.* *Patr. possitat.* *par. 2. cap. 7. n. 7.* Cotel *panor. primogen.* lib. 4. cap. 7. num. 32. Barzicus *decis.* 10. Fufar. de *substitut.* *quæst.* 531. n. 25. cum sequent. Hodiern. *controverfar.* 9. Fontaelli. de *patr. nuptial.* *claus.* *gloss.* 1. *part.* 2. n. 18. cum sequent. Castill. de *alimen.* *cap.* 36. n. 46. Rovic. *conf.* 10. Bolsius de *dote, diel.* tom. 2. cap. 16. n. 139. Paulus Rubens in *adnotat.* ad *decis.* 150. à n. 35. usque ad 64. *par. 9. tom. 1. recentissimar.* Paul. Meli in *observat.* ad Castill. de *alimen.* *cap.* 36. n. 8. Carol. Spadaz. in *theatr. vidual. diel.* *disquisit.* 59. n. 87. Carol. Anton. de Luca in *observat.* 241. ad Franchis n. 4. & in *animadversioib.* ad Gratian. *cap.* 331. n. 9.

Secunda causa frequenter adducta, & admilla ad alienanda fideicommissi, aut majoratus bona est propter æs alienum infikatoris fideicommissi, aut majoratus, nam bona fideicommissi subjecta legitime alienantur, pro solvendo æs alieno infikatoris majoratum, vel fideicommissum, leg. cum *fidei heredit.* *ff. de fideicommissar. liberat.* l. *peto* 69. §. *pradium*, *ff. de legat.* 2. l. *filius familias* 114. §. *Diui* 2. *ff. de legat.* 1. l. *alienationes*, *ff. familia et heredit.* l. *Senatus*, *ff. de legat.* 1. *Molina de* *divorfor. primogen.* lib. 1. cap. 10. n. 2.

2. & lib. 4. cap. 6. n. 1. Mierex de majorat. 4. par. quæst. 26. per tot. Peregrin. de fideicommiss. artic. 40. n. 18. Molina de justit. & jure, dispot. 640. & 641. Spino in specul. testamentor. gloss. 19. ex n. 36. D. Leon de test. de test. 171. per tot. Bellon. conf. 26. ex num. 1. Surd. de test. 62. n. 21. & 22. Magon. de test. 92. n. 10. & 27. Giurb. de test. 31. num. 3. Valezuel. conf. 60. n. 80. & 81. Castill. controverfar. tom. 5. cap. 161. n. 23. Fufar. de substitut. quæst. 541. ex n. 1. Phebus de test. 84. Latrca allegat. 76. Carvalhus in cap. Reynald. de testam. 2. par. n. 261. Monnet. de commutat. ultimæ voluntat. cap. 9. n. 124. cum sequent. Nogueroi. allegat. 32. n. 156. Salgad. in labyrint. par. 2. cap. 16. n. 24. Cyticæ tom. 2. controver. 304. num. 30. Maldonad. in additionib. ad Molin. lib. 1. cap. 10. n. 1. & 2. Pegal. resolut. forens. cap. 4. n. 57. Kniptchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 210. Carval. de judic. tit. 2. dispot. 1. n. 20. Carpov. in jurispr. forens. par. 1. constitut. 28. de test. 70. n. 4. & par. 3. constitut. 12. n. 1. Peuting. de test. 24. n. 2. & de test. 45. num. 1. Urceol. consultat. forens. cap. 63. n. 20. Cardinal. de Luca de fideicommiss. discurs. 161. n. 5. & 8. & de alienat. discurs. 57. num. 3. Antunez de donationib. tom. 1. lib. 1. par. 2. cap. 11. n. 93. Callejon in alphas. verb. majoratus, n. 67. Trifany de test. 24. num. 135. Adeo, quod si vinculari recognoverit aliquas summas debere, & disposuerit quod ex suis solvantur bonis, poterit fideicommissarius hæres ex hac causa alienare fideicommissi bona abique decreto, ut Senatus judicavit sententia per Aireus, die 28. Septembris 1630. inter Syndicum Capituli Ecclesiæ Cathedralis Orcelenis, & Petrum Calcant, Franciscum Marti, & alios. Pro are autem alieno successoris in vinculo, non debent bona fideicommissi supposita alienari, ut Senatus dixit sententia per Daç, die 1. Januarii 1637. inter Don Hieronymum Vives, & illius creditores. Quod intelligit, casu in quo non exstent bona libera, ex quibus dimitti possit as alienum, nam non est interponendum decretum ad bona majoratus, vel fideicommissi alienanda, nisi deficientibus bonis liberis, ex quibus as alienum solvi possit, aliter non suffinebitur alienatio, l. pater filium, 32. ff. de legat. 3. Barthol. Alberic. & communiter DD. in dicit. l. pto. §. pradium, & in l. filius familiaris, §. Dicit, Gabriel. conf. 118. Peguer. de test. 108. n. 3. Peregrin. de fideicommiss. artic. 40. n. 22. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 10. n. 4. D. Leon de test. 171. n. 2. Fufar. de substitut. quæst. 542. n. 14. Garcia de expensis & meliorat.

gloss. 9. n. 36. Carvalho de una; & altera quarta, par. 2. n. 263. Fontanell. de post. nuptial. tom. 1. claus. 4. gloss. 10. par. 2. n. 30. & tom. 2. claus. 5. gloss. 1. par. 2. n. 9. & 110. Ramon conf. 1. n. 52. Merlin. de legit. tit. 1. quæst. 9. n. 63. Giurb. ad consuet. mesun. par. 2. cap. 1. gloss. 2. n. 106. Cancr variat. lib. 1. cap. 9. n. 173. Castill. controverfar. tom. 4. cap. 26. n. 29. cum sequentib. Nogueroi. allegat. 40. n. 38. Salgad. in labyrint. par. 4. cap. 5. n. 16. Sperel. de test. 165. n. 57. Leoncil. de privileg. par. 2. par. 2. privileg. 18. n. 1. Maldonad. in additionib. ad Molin. lib. 1. cap. 10. n. 25. Peuting. de test. 214. n. 8. Kniptchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 222. cum sequentib. Bich. de test. 506. n. 28. Carpov. in jurispr. prud. forens. par. 1. constitut. 28. de test. 70. n. 4. & par. 3. constitut. 8. de test. 34. n. 4. Et à Senatu nostro ita judicatum extat, sententia per Cafes, die 12. Augusti 1628. inter Eustasiam Calcena, & de Percello, & Curatorem filii, & hæresis Sopheris Rocca. Cui autem incumbat onus probandi carentiam, aut existentiam bonorum liberorum, collige ex traditis à n. 32. usque ad 35. Non debet interponi decretum ad alienanda fideicommissi bona, ex supradicta causa, si es alienum ex fructibus bonorum fideicommissi solvi poterit, nam quavis sententia per Cafes, die 17. Augusti 1626. in favorem Domnæ Gratiæ de Rojas, & alia per Aireus, die 12. Aprilis 1630. inter Catharinam, & Elisabetham Garones, & hæreses Domnæ Joannæ Mascó dixerit Senatibus, non teneri hæredem as alienum restatorum, sed posse ex hac causa proprietates alienare, tamen quando ex fructibus bonorum fideicommissi commode solvi poterit as alienum, aliter in fideicommissario tenendum est, nam ex fructibus solvi debet, & non est deveniendum ad alienationem bonorum fideicommissi, l. mulier, §. cum proponatur, ff. ad S. C. Trebelian. ibi: Potius fructibus extensum ferendum, quam fideicommissi. Roman. conf. 332. Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 6. n. 15. Peregrin. de fideicommiss. artic. 35. n. 10. & artic. 40. num. 22. In trigilo. de substitut. centur. 3. quæst. 73. n. 419. Fufar. de substitut. quæst. 531. n. 119. Cartill. de test. 13. ex n. 6. per tot. Merlin. de test. 206. n. 4. par. 16. Maldonad. in additionib. ad Molin. lib. 4. cap. 6. n. 15. Nirot. de test. 3. n. 2. Urceol. consultat. 63. n. 21. Kniptchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 484. Anton. Gobius consultat. 93. n. 13. & consultat. 71. n. 47. & 70. Moltaz. de causis suis, lib. 1. tom. 1. cap. 10. n. 64. Et majori cum

40 cum ratione hac procedit, si quod solvi debet, fuerint tributa, censum pensiones, & similes præstationes annuæ, quæ ex fructibus bonorum fideicommissi, aut majoratus solvi debent, nam etiam si hujusmodi tributa decursa fuerint tempore antecedentium possessorum majoratus, aut fideicommissi, & pro illis agatur contra actuale successorem, qui solvere illa tenetur, licet decursa, fuerint tempore antecessorum, Molin. de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 10. n. 24. & cap. 27. n. 8. Nogueroi. allegat. 2. n. 108. Castill. de aliment. lib. 8. cap. 45. n. 9. Acosta de privileg. credit. regul. 3. ampliat. 5. n. 64. & 65. Maldonad. in addit. ad Molin. lib. 1. cap. 10. n. 24. Paul. Meli in observat. ad Castill. cap. 45. n. 5. non debet deveniri ad alienandas proprietates bonorum fideicommissi, si ex fructibus solvi possunt, cum ex fructibus debeantur, Rota coram Zarat. de test. 12. n. 1. in impresis apud Arguell.

41 Ex doctrina à nobis tradita poterit inferre, non esse sequendum opinionem affirmantium, creditores habentes pro suis creditis bona majoratus, vel fideicommissi, & libera obligata, cogi à posterioribus creditoribus, solum libera bona obligata habentibus, & ex illis suum recuperent creditum, ne bonis liberis consumptis in extinctionem crediti priorum creditorum, posteriores sua credita amittant, Molin. de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 7. n. 17. cum sequentib. Stortin Perulini. in tract. de fideicommiss. quæst. 44. n. 84. Peregrin. de fideicommiss. artic. 42. n. 18. Amatus conf. 95. n. 10. & 11. Mantred. de test. 62. n. 5. Ricc. part. 7. collect. 2498. Surd. de test. 44. Novat. de test. 5. D. Leon de test. 176. ex n. 1. Aponte de potest. Proreg. tit. de ascensu super dot. in princip. n. 38. Gutierrez. practic. lib. 1. quæst. 146. n. 46. Hodiern. ad Surd. de test. 44. n. 1. Marin. resolut. quotidianar. tom. 2. cap. 16. d. n. 14. Nam si bona fideicommissi subiecta non alienantur pro luendo are alieno fideicommissi, nisi in subsidium, & bonis liberis deficientibus, tenendum est creditores anteriores bona majoratus, & libera obligata habentes, non posse cogi à posterioribus creditoribus, libera bona tantum obligata habentibus, ut prius excutiant majoratus bona, cum ut jam vidisti, prius agere teneantur contra bona libera, ex regul. text. in l. pater filium, ff. de legat. 3. autem res qua, Cod. communis de legat. Tuncur hanc sententiam contra Molinam, alter Molina de justit. & jure, 3. tom. dispot. 653. ex n. 6. Sarmient. select. lib. 7. cap. 5. per tot. Avendaño in l. 46. Tauri. gloss. 9. n. 9. cum sequentib. Franchis de test. 519. & zved. conf. 38. n. 27. & 28. Et hanc

opinionem sequitur, D. Leon in dicit. de test. 176. Catal. Sicul. de test. 13. n. 15. Castill. controverfar. tom. 4. cap. 26. n. 29. cum sequentib. Cyticæ tom. 2. controverfar. 328. Addit. ad Molin. de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 7. n. 17. vers. contrarium. Nogueroi. allegat. 40. n. 69. & 70. & allegat. 4. n. 39. Salgad. in labyrint. part. 2. cap. 5. per tot. Maldonad. in addit. ad Molin. lib. 4. cap. 7. sub n. 18. Bich. de test. 510. n. 17. & 18.

42 Tertia causa frequenter in nostra praxi adducta ad alienanda fideicommissi bona, & decretum interponendum, est majoris utilitatis bona enim alienari prohibita, possunt permutari, & in eorum pretio alia utiliora emanari, dummodo probetur in evidentem utilitatem majoratus alienationem tendundare, l. ita constante, ff. de pure dotum, l. nullus, l. final. ff. eod. l. mutuum, ff. de adquis. vend. heredit. l. quomovis, ff. solut. matrim. cap. ut super §. possessiones de rebus Eccles. non alienandæ. Gregor. Lopez in l. 6. tit. 1. par. 6. verb. nam que la non pudesse vender, & in l. 10. tit. 26. par. 4. Gomez in l. 40. Tauri, n. 82. Caus. pyc. de test. 108. n. 17. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 4. n. 1. cum sequent. & cap. 6. n. 26. & 27. Mierex de majorat. 4. par. quæst. 1. illat. 1. n. 4. & 12. Menoch. conf. 1199. n. 4. Lara de antefar. & Capellan. cap. 28. n. 26. Castill. controverfar. tom. 5. cap. 65. n. 3. Fufar. de substitut. quæst. 530. per tot. Cartill. de test. 49. n. 10. tom. 1. Kniptchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 441. cum sequentib. Cyticæ. controver. 364. Ofiate de contract. tom. 1. dispot. 23. tract. 7. sect. 7. n. 124. D. Matheu de regim. cap. 11. §. 6. n. 83. Carpov. in jurispr. prud. forens. par. 3. constitut. 8. de test. 33. Callejon in alphas. verb. alienatio, n. 10. Cardinal. de Luca de fideicommiss. discurs. 157. n. 7. & 8. Et quod majoris utilitatis causa, possint bona fideicommissi, aut majoratus alienari, judicavit Senatus sententia per Cafes, die 24. Januarii 1631. & alia per Aireus, die 24. Julii 1632. in favorem Egregii Comitiss de Alaquas, & alia per eundem, die 7. Februarii 1628. inter Vincentium Ferrer, & Domum Proffemam Societatis Jesu. Habent locum potissimè hujusmodi alienationes ex hac causa, quando majoratus bona sunt sterilia, & infructuosa, & simul magni valoris, aut æstimationis sunt, quia ad delicias destinata reputantur, ut palatia, vicidaria, & similia. Hæc enim bona poterit decerni, quod vendantur, ut ex pretio alia utiliora, & que reddunt majorem reddant, emanent, & subterogentur in sterilius locum, ut quotidie in nostra praxi experiri fieri. Quod limitandum præter majoratus, aut fideicommissi

instituto, ob specialem affectionem quam erga bona habebat, impermissit alienationem, & mandaverit in sua familia conservari, tunc enim non debet dari locus alienationi, majoris utilitatis causa, licet bona sterilia sint, ut probant jura, in l. peto 69. §. fratre, ff. de legat. 2. l. si in emptionem 35. ff. de minorib. l. libertus 36. ff. de bonis libertorum, l. dudum 14. Cod. de contrahend. emptio. Tiraquell. de retract. n. 34. & 39. Gutierrez de tutel. part. 2. cap. 5. Kniptchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 441. Et ita refert à Senatu decimum, D. Mathieu de regim. cap. 11. §. 6. n. 84. & 85. Debet tamen constare de expressa vinculantis voluntate, quod bona conferuntur in familia, aliter semper alienari poterunt majoris utilitatis causa, ut magis fructifera, & utilior emanant, ut Senatus dixit sententia per Alreus, die 30. Augusti 1632. in favorem Don Hieronymi Dixeri, & Sorelli.

45. Quarta causa, quæ potest proponi ad alienandam majoratus, aut fideicommissi bona, liberis non extantibus bonis, est alimentorum descendendum institutoris, nam est aliquibus videatur, non esse alienanda bona fideicommissi subiecta pro alienandis descendentibus, gloss. in dist. authent. res que & ibi Salicet. n. 3. Corneus n. 14. & Bald. in lestar. antiqua, & alii adducunt à Castillo de alimentis. cap. 36. n. 15. Tamen certius est, quod bona fideicommissi subiecta alienari poterunt pro alienandis descendentibus institutoris fideicommissi, si egerit, & ex redditu bonorum fideicommissi possessi, aut aliunde illi non possunt, ita probatur ex jure nostro municipali in for. 7. in fin. rebr. de baredd. instituenti ibi: O si donados aquellos qui seran eslabile bereus, e fo agragrat de restituir a altres aquelles cosas, en que era eslabile bereus, no era tan pobre, que no bagues altres cosas de que es poguis fer sos obi. Hanc tunc sententiam Bartholus, Angelus, Fulgofius, Castrensis, Jasson, Cursus junior, & alii in dist. authent. res que, Pontan. de aliment. quest. 17. n. 32. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 19. Corduba de Lara in l. si quis à liberis, §. utrum, n. 21. Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 6. n. 8. Seraphin. decis. 923. num. 2. Francisc. Ferrer in constitut. Catalonia, quest. 531. 532. & 533. Peregrin. de fideicommiss. artic. 42. n. 86. & 87. D. Leon tom. 1. decis. 27. n. 12. Oddus de fideicommiss. quest. 36. n. 36. Menoch. de presumpcionib. lib. 4. presump. 191. ex n. 1. & conf. 247. n. 9. Petra de fideicommiss. quest. 8. special. 10. n. 14. Intrichol. de subdit. censur. 3. quest. 73. n. 393. Moneta de commutat. ultimar. voluntat. cap. 9. de fideicommiss. §. de rogat. n.

181. Fufarius de substitut. quest. 536. Merend. controversiar. lib. 4. cap. 34. Cocchin. decis. 104. n. 3. Castill. lib. 8. de aliment. cap. 36. n. 16. cum sequentibus. Salgad. in labyrint. part. 1. cap. 24. n. 48. Cenial. ad Peregrin. de fideicommiss. artic. 42. consil. 3. Rota decis. 128. n. 10. part. 5. recentissim. Acofta de privileg. creditor. regul. 1. ampliat. 3. sub n. 59. Paul. Meli in additionib. ad Castill. cap. 36. n. 2. Spetel. decis. 165. n. 57. Leoncil. de privileg. paupertat. part. 2. privileg. 18. n. 1. Kniptchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 310. Carpovius in jurispr. prud. forens. part. 3. constitut. 8. definit. 34. n. 6. Cardinal. de Luca de fideicommiss. decis. 100. n. 5. 6. & 11. & decis. 163. n. 2. & 3. & decis. 170. n. 16. & de decimis, decis. 20. n. 11. Molazo de causis piii, tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 37. cum sequentibus. Quod intelligere debes, casu in quo ex redditu bonorum, ut jam dixi, alimenta prælati non possint, nam successores in fideicommissi alieni fratres, & sorores ex bonis fideicommissi paterni tenentur, aut alterius ascendentis, non dissipando proprietates, sed ex illorum fructibus, & adhuc ex illis dotes constituere, ut judicavit Senatus sententia per Alreus, die 4. Februarii 1632. inter Illustrem Marchionem de la Caba, & illius creditores. Qua de causa in subsidium poterunt alienari bona fideicommissi pro solvendo debito successores alimentorum causa contracto, ut judicavit Senatus sententia per Cafes, die 22. Augusti 1625. in favorem Joannæ Cofta, & alia per eundem, die 16. Decembris 1625. in favorem Francisci Moteles, & alia per Daça, die 3. Augusti 1643. in favorem Rafaciæ Gil, & alia per Alreus, die 23. Novembris 1613. inter Hieronymum Monforium, & Don Hieronymum Monforium, & alia per Gomez, die 14. Decembris 1622. inter Petrum Gomez, & fororem Donnâ Mariam Fenollet, & Monasterium Sanctæ Catharinæ de Sena, & alia per Cafes, die 9. Septembris 1625. inter Petrum Domenech, & Annam Salt. Et quod pro debito contracto pro successore ratione honorarii, & salarii Advocato debiti, possint fideicommissi bona alienari, judicavit Senatus sententia per Cafes, die 5. Junii 1638. inter Donnâ Ludovicam Tallada, & Monasterium de la Murta.

Aliæ multæ causæ possunt adduci pro alienatione bonorum majoratus, aut fideicommissi, ut pro reficiendis majoratus rebus, Molin. de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 6. n. 28. majoratus enim, aut fideicommissi bona minus pretiosa, legitime alienantur in subsidium pro reparatione, & conservatione rei ipsius majoratus magis pretiosa, Barlat. conf. 151. n. 11. lib. 2. Petra de fideicommiss. quest.

quest. 8. n. 549. Peregrin. de fideicommiss. artic. 42. n. 89. Molin. de justit. & iur. disputat. 652. Magon. decis. Lucen. 33. n. 8. Fufar. de substitut. quest. 544. n. 7. Castill. controversiar. tom. 5. cap. 65. n. 6. & 62. Kniptchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 347. Sed ut sustineatur alienatio ex hac causa, debet reparatio fieri ex pretio rei vendite, alias etiam si de decreto appareat, non sustinebitur, ut declaravit Senatus sententia per Saboya pro Benavides, die 18. Junii 1670. inter Donnâ Lucianam Barber, & Bartholomeum Donat. Intellige tamen ista, quando reparatio bonorum fideicommissi ex redditu bonorum percipere non potest fieri, quia si ex fructibus possent reparari, non est deveniendum ad alienationem proprietatum, & bonorum, Magon. decis. 33. n. 8. Fufar. de substitut. quest. 544. n. 7. Kniptchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 347. Et judicavit Senatus sententia per Ferrera, die 19. Julii 1670. inter Donnâ Mariam Sanz de Alboyo, & Joannem Baptistam Almanza Presbyterum, poterunt etiam alienari bona majoratus, aut fideicommissi, & interponi decretum, pro expensis diplomatum coadjutorie Canonice nollæ Metropolitanæ Ecclesiæ Valentiniæ, aut alterius Cathedralis Ecclesiæ, prout vidi interpositum à Regio Senatu referente Doctissimo Senatore Donato Sanchez del Castellar R. C. D. pro expensis coadjutorie Canonice Hieronymi Barberæ Presbyteri successoris in fideicommissi instituto per Illustrissimum Dominum Josephum de Barberâ Episcopum de Maronea, & Canonice Almaz Sedis Valentiniæ. Et jam antea datum fuerat decretum in Senatu ad alienandam bona fideicommissi subiecta pro expensis diplomatum Episcopatus Illustrissimi, & Reverendissimi Don Christofolmi Royo Meritissimi Episcopi Segorbiensis. Quod æquissime à Senatu factum fuit, nam si in his valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, cum majoratus bona, aut fideicommissi ascendendum, sicuti pro dote necessaria ad matrimonium carnale alienantur, ita ad spirituale, ut feminæ ingredi possint Religionem, & in illa abitu suscipere, & vota emittere, Gomez in l. 40. Tauri, n. 87. Barthol. & Bald. & communiter DD. in dist. authent. res que, Cancr. cartar. part. 3. cap. 11. n. 211. & 213. Menoch. de presumpcionib. lib. 4. presump. 189. n. 89. Peregrin. de fideicommiss. artic. 42. n. 87. Rota decis. 30. n. 14. part. 7. decis. 101. Fufar. de substitut. quest. 531. n. 28. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 1. part. 2. n. 65. Merlin. de legitima, lib. 3. tit. 1. quest. 11. n. 18. Bofsius de dote, tom. 2. cap. 16. n. 115. Tondut. resolut. civil. cap. 180. num. 7. Kniptchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 288. Cardinal. de Luca de dote, decis. 145. n. 28. Antunez de donat. lib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 11. n. 96. Molazo de causis piii, tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 35. Adeo quod non solum pro dote monialis alienari possunt bona fideicommissi subiecta, sed ex eorum fructibus debent assignari alimenta moniali quatuordecim, ut sufficienter subventi remaneat, prout judicavit Senatus sententia per Alreus, die 14. Julii 1637. inter Donnâ Victoriâ Almayda, & Curatorem Illustris Marchionis de Almayda, & alia per eundem, die 20. Julii 1637. inter Annam Mariam Roca, & Vincentium Marti, & alia per eundem, die 13. Novembris 1637. inter Syndicum Monasterii de la Saytia, & Don Hieronymum Corrella, & alia per eundem, die 4. Februarii 1632. inter Illustris Marchionem de la Caba, & illius creditores, & alia per eundem, die 9. Maii 1623. inter Don Hieronymum Valeriolâ, & fororem Philippam Valeriolâ illius filiam. Et sicut alienari possunt fideicommissi bona pro expensis nuptialibus, & ceteri apparatus nuptialis, & pro aliis necessariis, ut sponsa magis congruè nubat, Gratian. discept. forens. 408. n. 58. Fufar. de substitut. quest. 531. n. 41. Hodiern. ad Surd. decis. 62. n. 113. Fontanell. de pact. nuptial. dist. claus. 5. gloss. 1. part. 2. n. 8. & 88. Bofsius de dote, dist. tom. 2. cap. 16. n. 110. Kniptchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 307. Cardinal. de Luca de dote, decis. 145. n. 33. cum sequentibus. & decis. 41. n. 3. & de fideicommiss. decis. 160. n. 2. ut Senatus declaravit sententia per Alreus, die 7. Septembris 1628. inter Don Vincentium de Borja, & Subdiaconum Valentiniæ Sedis. Et alia per eundem, die 15. Februarii 1635. in favorem Donnæ Vincentiæ Milâ, ubi declinam exitum, procedere etiam si bona expressè prohibita fuerint alienari ex causa dote. Ita etiam alienari possunt fideicommissi bona pro expensis ingressus Religionis, & apparatus matrimonii spiritualis, ut docet Bofsius de dote, tom. 1. cap. 4. num. 155. in fin. & declaravit Senatus sententia per Alreus, die 9. Maii 1632. inter Don Hieronymum Valeriolâ, & fororem Philippam Valeriolâ, & alia per eundem, die 23. Novembris 1613. inter Donnâ Perpetuam Monforium, & Don Hieronymum Monforium, & alia per eundem, die 14. Julii 1637. inter Donnâ Victoriâ Almayda, & Curatorem Illustris de Marchionis de Almayda. Quod non aliter intelligere debes, nisi in subsidium, & bonis liberis deficientibus, nam neque pro expensis matrimonii carnalis, neque spiritualis, possunt alienari bona fideicommissi.

commisso subjecta nisi bonis liberis deficientibus, quia si hęc extarent, alienatio, & decretum essent nulla, ut judicavit Senatus sententia per Ferrera, die 28. Januarii 1665. in favorem Domine Antonie Artes certo curatorio nomine, & contra Don Vincentum Ramirez. Et si ex his causis jura permitunt alienationem, ut sponsa virum digniorem habeat, majori cum ratione permittenda est Ecclesiasticis personis in majorata succedentibus, ut cum majori honore habeant initium matrimonium illud spirituale, & addito decore dignitatis Canoniciatus, Episcopatus, aut alterius Ecclesiasticę Dignitatis. Demum alienari poterat bona fideicommissi subjecta, ut succederet pro via mortis liberetur, & ut illi indulgeret pecunia capitalis sub delictum, vel aliam causam indicata, ut Senatus dixit sententia per Cales, die 12. Ohabris 1632. in favorem Hieronymi Ramos Villę de Ontinent. Etiam poterit alienatio fieri pro turis impensa, & suffragio anime succelloris, ut declaravit Senatus sententia per Ateus, die 20. Januarii 1631. inter Don Balthasarem Ladrõ, & Don Christophorum Villarrata, & si possessor bonorum fideicommissi insisteret precise aliqua summa pro lite defendenda contra fideicommissi bona suscitata, poterit etiam dari locus alienationi, ut judicavit Senatus sententia per Ateus die 18. Novembris 1622. in favorem Don Hieronymi Cerdã.

Decreta ad alienanda fideicommissi bona, non aliter expediri debent, quam cognitione causa interveniente, l. 9. §. ubi decretum, ff. de offi. proconsul. l. omnia 71. l. ubi cuque 105. ff. de regul. juris, l. 28. In principio, ff. de executio. l. 6. Cod. de praediis minor. Reynold. observat. 30. n. 6. Matheus resolut. 18. n. 13. lib. 2. Merlin. Pignatell. controvers. 74. n. 1. lib. 2. Koipfchid. de fideicommiss. cap. 11. n. 493. Caponi tom. 2. disceptat. 114. n. 14. Catpov. in jurisprud. forens. part. 2. constitut. 7. definit. 5. n. 7. & constitut. 11. definit. 28. n. 9. Cirococ. observat. 71. n. 39. D. Matheu de regim. cap. 11. §. 6. n. 66. cum sequenti. Antunez de donationib. tom. 1. lib. 1. cap. 19. n. 49. Anton. Gobius consultat. 71. num. 64. cum sequenti. Tritany decis. 24. n. 134. Et causa proposita in decreto ad alienationem faciendam, non sufficit quod referatur, sed debet verificari, & probari, ut docent Antunez de donationib. tom. 1. lib. 1. cap. 19. n. 49. Urceol. de transactio. quæst. 20. n. 33. Ofiate de contractib. tom. 1. tract. 2. disput. 4. n. 62. Frañcisc. de Angelis de confusio. lib. 2. quæst. 13. n. 67. Unde si ex causa rei alieni, alienatio conetur fieri, debet illius existentia probari, & cum quod

creditores urgent, & quod aliter occurrere non possit, nisi alienatio fideicommissi bona, l. ob es alienam, Cod. de praediis minor. l. filius famul. 114. Droi 14. ff. de legat. 3. l. magis pnto, §. passim, ff. de rebus eorum, Gutierrez. de test. part. 2. cap. 5. n. 75. D. Matheu decis. cap. 11. §. 6. n. 75. cum aliis a me traditis, in cap. 12. n. 78. Debent etiam probari, restitutum informatione summaria, utilitas fideicommissi, & ceteræ omnes circumstantiæ, & qualitates allegatæ ad facilitandum decretum, & obtinendam facultatem alienandi. Si autem absque cause cognitione, & probatione, decretum expeditum fuerit, nulliter, & injuste operabitur iudex, & tam decretum, quam alienatio nullius momenti erunt, tenebiturque iudex in utroque foro ad restitutionem. Molina de Hispano. primogen. lib. 1. cap. 18. n. 10. & lib. 4. cap. 3. n. 5. Castill. controversiar. tom. 5. cap. 147. per tot. Thonot. decis. 67. n. 13. Clarin. controvers. 183. n. 44. Merlin. decis. 444. n. 8. Andreol. controvers. 136. n. 9. Bich. decis. 58. n. 3. D. Matheu decis. cap. 11. §. 6. n. 77. Dunnoz. decis. 561. n. 8. Anton. Gobius consultat. 71. n. 48. & 49.

De jure non poterat interponere officium modi decreta omnes iudices, nam officiales castorum, & villarum, non poterant decreta dare, vel interponere in minorum contradiibus, sed solum Praefides in Provinciis, & prator in Urbe hac poterant interponere decreta, l. 1. cum sequent. ff. de rebus eorum, l. final. Cod. de vendendis rebus Civitatis, l. 6. Cod. de praediis minor. Farinac. frañcisc. crimin. part. 1. lit. D. n. 62. D. Matheu decis. cap. 11. §. 6. n. 70. A prædictis vero officialibus ruralibus, non poterant decreta dari, Angelus in authent. ut differret, iustic. §. si tamen, collat. 6. Bertacchin. in reportor. verb. decretum, in decis. n. 131. Nata 10. ff. 161. n. 10. lib. 1. Virgil. Boacac. in consiliis. Marchie, gloss. 4. n. 39. Simoncell. de decret. lib. 3. tit. 7. in specul. 3. n. 40. Farinac. & Matheu ubi proximi. Rurales isti iudices imperiti, & ignari regulariter sunt, & vili mercede allecti viginti unius solidorum (quod est salarium debitum in Regno inferioribus iudicibus pro interpositione cujuslibet decreti) interponunt decretum in alienationibus bonorum majoratus, & contradiibus imperiti, quod propter eorum ignorantiam nullum parit de jure effectum, ut his de causis ad propositum, docent Barthol. & Bald. in l. tutoris, ff. de confirmando tutore, Jasson in l. paeta novissima, n. 9. Cod. de pactis, Nevizan. conf. 75. n. 7. Gabriel commun. conclus. lib. 2. tit. de sententiis, concisus. limitat. 1. n. 22. Alciat. de praesumptionib. regul. 3. praesumpt. 10. n. 10. Roland. conf. 90.

90. n. 47. lib. 1. Simoncell. de decret. decis. lib. 3. tit. 7. in specul. 3. n. 39. Farinac. ubi proxim. n. 61. D. Matheu decis. cap. 11. §. 6. num. 69. In nostro Regno quælibet decreta interponi possunt à iudicibus ordinariis, ut probatur, ex for. 18. rubr. de testamentar. tufel. D. Matheu num. 70. & 71. Sed Affectores iudicum ordinariorum non faciunt litem suã, neque timentur ad restitutionem pretii rei alienate virtute decreti, nisi probetur dolo fecisse, ut expeditur decretum, juxta Senatus sententiam publicatam per Benavides, die 12. Januarii 1662. inter D. Crucigã Navarro heredem illius Patris. D. Navarro, & Annam Mariam, & Theodoram Boigues ibi: Atento quod dicta infantia non remanet modo debito justificata, quia non constat de dolo, seu tali culpa dicti Navarro Crucigã Affectoris, qui dictum decretum firmavit, ut ex ea litem nullam faceret, & teneretur ad solutionem pretii dictarum terrarum venditarum virtute dicti decreti. Solum in Civitate nostra, ubi Iustitia in causis civilibus duos habet Affectores, in decreto ad distrahendam Baroniam de Fineltra, si alienationis bonorum majoratus, aut fideicommissi, vel minorum, & in mandatis expeditis pro illorum executione, intervenire debet consilium duorum Affectorum, si alienationis interesse excedat duos mille solidos, & si modo isto non expeditur decreta supradicta, nulla erunt, ut cavetur, in foro 334. fol. 83. curiar. anni 1626. Que formalis dispositio, licet in decimo quarto actu Brachii Regalis, curiar. anni 1645. propositum fuerit, quod revocaretur, denegatum fuit à domino Rege, ut tradit D. Matheu decis. 11. §. 6. num. 67. cum sequent. qui in n. 71. & 72. dubitat de observantia hujus fori, & ego etiam de illa dubito, cum videam decreta ista expediri de consilio alterius ex Affectoribus, & ab uno solo subscribi, licet alii cautius procedendo à duobus Affectoribus subscribere faciant, quod tutius semper erit, cum forus literaliter disponat, nullum esse decretum deficiente consilio duorum Affecto- rum. Limitare tamen ista in personis brachii Militatis, aut Ecclesiastici, ad quarum rogationem non fuit stabilitus prædictus forus, imo proteletur, nam solum illius dispositio comprehendere poterit personas brachii Regalis, ad quarum propositionem editus fuit.

An decreta ad alienanda bona majoratus, aut fideicommissi debeant expediri cum citatione immediati successoris dubitant DD. multi tenent, quod non solum iudices inferiores, sed Princeps quando per viam dispensationis decretum interponit, & concedit hujusmodi facultates alienandi, teneatur, & debet citare facere primum, & immediatum successorem, l. 1. §. denunciari, ff. de ven-

tre inspicendo, Molin. de Hispano. primogen. lib. 4. cap. 3. n. 5. & lib. 3. cap. 3. n. 23. Cancr. variar. part. 2. cap. 14. n. 117. Francisc. decis. 462. n. 2. & 3. Scacc. de iudicis lib. 2. cap. 8. n. 2. 164. Lata de vltis bonin. cap. 8. n. 6. Gratian. discept. 145. n. 1. Curia Philippic. 1. part. §. 12. de citatione, n. 10. Vaic. consultat. 114. n. 10. Giurb. decis. 25. Carocius de remediis aduersus sentent. except. 125. n. 47. Fontanell. de pactis nuptial. claus. 5. gloss. 1. part. 2. n. 22. Fufatius de substitut. quæst. 408. n. 132. Barbol. voto 126. n. 44. cum sequenti. Salgad. de reg. protect. 2. part. cap. 13. n. 56. Don Petrus de Saucedo in l. 4. tit. 14. lib. 3. recapitul. n. 172. Alti verus docent non esse necessitate, sed ex æquitate citationem faciendam esse. Nogueroi. allegat. 22. n. 194. Maldonad. in additionib. ad Molin. lib. 3. cap. 3. sub num. 22. In Regno, & praxi noti Senatus multoties citatio immediati successores ad interpositionem decreti supradicti, ut fuit observatum in S.A.C. in decreto ad distrahendam Baroniam de Fineltra, & in mandatis expeditis pro illorum executione, obtentum fuit, per Egregium Comitẽ de Anna, ut referat D. Matheu de regim. cap. 11. §. 6. num. 76. Multoties tamen non citantur successores immediati, nam si causa est nota, & alienatio non est rei valoris considerabilis, citatio proximioris superflua est, Tapia decis. 20. Pontec. conf. 152. Thoro in compend. decis. 3. part. verb. citatio agnatorum. Solo in casu quo immediatus successor instantiam fecerit præventivalem, ante decretum, petendo quod non expeditur absque illius citatione, hoc in casu debet expediri decretum cum illius citatione, nam cum contradictor appareat, debet audiri, & illud quod expediti poterat absque illius citatione, non poterit nisi citatio illi concedi, ex doctrina Flores Diaz de Mena, lib. 1. præticar. quæst. 4. n. 31. Sanchez de matrim. lib. 3. disputat. 19. n. 7. Salgad. de Regia protect. 2. cap. 13. n. 57. Larrea allegat. 90. n. 8. D. Crespi observat. 114. n. 47. cum sequenti. Quod in Senatu prædicatum vidi in decreto petito pro parte Domine Marię Apoloniae Ximenez de Urrea, & de Castellvi viduę Turrices Egregii Comitẽ de Carlet ejus filii, & Don Raymundi Ludovici de Vilanova, & Castellvi Montefianę Familię Militis, super transacione inter illos facta de bonis defuncti instituti per Egregiam Domnam Theodoram de Castellvi, nam cum facta fuisset instantia præventivalem pro parte Domine Joannę de Vilanova, & de Castellvi ad successorem invitata, non fuit expeditum decretum nisi cum illius citatione.

Interposito decreto ad alienanda fideicommissi bona, cum hoc quod ex bonorum pretio prædium, aut census ematur, & venditio facta virtute decreti, videndum erit cui incumbat curare quod pretium convertatur in emptionem prædii, aut census. Vel si bona majoratus vendantur decreto mediante, ad opus solvendi as alienum ex pretio, cui incumbet onus solvendi, emptori, aut venditori, & demum an si pretium venditori tradatur, securus sit emptor etiam si solutus creditoribus non fuerit. In hac questione, due reperitur sententiæ; prima tenet, emptorem sollicitum esse debere, ut pretium convertatur in illud cuius causa concessa fuit, facultas ad alienandum, taliter quod si pretium venditori traditum fuerit, & non convertatur, emptor securus non remanebit, quorum sententia probatur, ex text. in l. non puto, §. non passim, ff. de rebus eorum, l. vir uxori, ff. ad S. C. N. l. is qui, §. etque dotem, ff. de legat. præsent. l. Civitas 27. ff. si certum putatur, l. magis puto, §. ne tamen titulo, ff. de rebus eorum, autem, de alienat. & emptio. ff. si vero quis, aut Episcopo, autem, hoc jus proventum, Cod. de sacrosanct. Eccles. Docent Molin. de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 4. ex Rodrig. de annu. redditib. lib. 1. quæst. 14. n. 34. & 35. Avendaño de censib. cap. 64. n. 4. cum sequentib. Montealegre in prax. lib. 2. cap. 11. n. 6. Mierze de majorat. 4. part. quæst. 26. n. 40. Mant. de tacit. & ambig. lib. 8. tit. 13. n. 2. Gratian. discept. 45. n. 1. cum sequentib. Anton. Faber in suo Cod. tit. de iure dotium, definit. 19. Merlin. decif. 77. n. 2. Rota post trah. Cencil de censib. decif. 28. n. 5. & 6. Sord. decif. 156. ubi Hodiern. Giurib. decif. 88. n. 15. Castill. decif. 205. Rovit. conf. 64. lib. 1. Rota decif. 681. n. 5. part. 1. recentissimæ. Spada conf. 317. n. 6. lib. 2. Joannes Bapt. Antonell. conf. 22. n. 15. Bich. decif. 175. n. 12. Marin. lib. 1. resolut. 77. n. 12. Cardinal. de Luca de resolut. discurs. 59. Secunda sententia docet, emptorem non debere esse sollicitum, ut pretium convertatur in causam expressam in decreto, sed securum remanere tradendo venditori pretium, etiam si in alios usus consumsum fuerit, & hæc sententia probatur, ex text. in l. 1. §. non autem, ff. de exheredat. adione, l. final. ff. eod. l. item, §. videmus, ff. quius mod. pignus, vel hypot. l. libertus, in princip. ff. de negotiis gest. libi: Estiam si pecunia non sit in rem eius versa, tamen datur in eum negotiorum gestorum actio, Ita tenet Gutier. allegat. 1. Rota apud Pacific. de iuriam. interde. decif. 9. Ludovic. Molin. ubi proximi. Sord. decif. 156. ubi Hodiern. Peregrin. conf. 82. vlt. 4. Cellar. Manent. decif. 31. n. 24.

Beltramin. ad Ludovic. decif. 511. n. 33. Castill. de aliment. cap. 36. §. 3. n. 15. Anna singular. 9. Merlin. decif. 219. & 255. Olatic. decif. 171. Molin. de iustit. & iure, tract. 2. disput. 651. ex n. 1. Seraphin. decif. 366. n. 3. Barat. decif. 714. num. 1. Gregor. Mundus conf. 2. n. 31. lib. 219. Spe-rel. decif. 154. n. 104. Noguero. allegat. 14. n. 45. Avendaño de censib. cap. 64. Hec-mosill. in l. 3. gloff. 6. n. final. tit. 1. part. 5. Maldonad. in addit. ad Molin. lib. 4. cap. 4. sub n. 22. Carol. Anton. de Luca in anti-madecrionib. ad Gratian. cap. 45. n. 9. Et pro hac sententia facit, quod iuxta Senatus nostri censuram, emptor bonorum minoris non tenetur curare, quod pretium convertatur in minoris utilitatem, ut sententia per Alreus, die 4. Junii 1672. inter Franciscam Paulam Fababux, & Hieronymum Mico. In hac dubietate ego iudico duos esse distinguendos casus, primus est quando in decreto ad alienandum dato, præscripta reperitur forma certa, & hoc in casu ad unguem observari debet forma tradita, ut securus remaneat emptor, ex regal. text. in cap. 1. de natura successio. feud. cap. 1. de duobus fratrib. autem, de restitut. fideicommissi, §. nos igitur, collat. §. l. ad probationem, Cod. de probat. l. 1. l. si quis stipulatus, ff. de verbor. obligat. l. 1. §. hæc verba, ff. ne vis fiat ei, Docent in terminis, Mier. de majorat. 4. part. quæst. 1. limit. 1. ex n. 115. Gayl. lib. 1. observat. 35. & ibi Greveus ejus additionator, Sord. conf. 334. lib. 3. Cevall. quæst. 897. ex n. 763. Cellar. Manent. conf. 17. Addentes ad Molin. lib. 4. cap. 4. sub n. 20. Castill. de aliment. cap. 36. §. 3. n. 35. cum sequentib. Merlin. decif. 781. n. 1. Spere. de inf. 154. n. 110. Meli in observat. ad Castill. cap. 36. §. 3. n. 4. Cardinal. Othobon. decif. 249. n. 6. & 7. Cyriac. controvers. 219. n. 30. & controvers. 303. n. 71. Bich. decif. 175. n. 15. Anton. Gobius consultat. 71. num. 140. Unde si in decreto dicatur, quod pretium bonorum majoratus deponatur in tabula nummaria Urbis, vel in posse tabularii curiæ civilis, aut alterius iudicis ad hoc, ut convertatur in emptionem prædii, aut census, prout apud nos fieri solet, tutus erit emptor deponendo pretium iuxta tenore decreti, & nunc convertatur ex post facto in causam expressam, vel non convertatur, securus erit, quia deponendo, fecit quod in decreto ei iustum est, & non tenetur de alio curare, Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 4. n. 23. Mier. de majorat. 4. part. quæst. 26. n. 33. Addent. ad Molin. dict. cap. 4. sub n. 20. Castill. de aliment. dict. cap. 36. §. 3. n. 38. Ludovic. decif. 511. n. 6. & 7. Cardinal. Othobon. decif. 249. n. 6. & 7. Paul.

Paul. Meli ubi proximi. Si vero in decreto dictum fuerit, quod pretium bonorum majoratus tradatur actuali successori, ut ille, aut debitum solvat, aut prædium emat, vel aliud faciat, poterit emptor libere pretium tradere, tutusque erit, etiam si pretium postea convertatur in alios usus, quia hoc in casu emptor non debet esse sollicitus, ut pretium convertatur in causam expressam in decreto, Molin. ubi proximi. Avendaño de censib. cap. 64. n. 14. Molin. de iustit. & iure, tract. 2. disput. 651. Addent. ad Molin. ubi proximi. Castill. dict. cap. 36. §. 3. n. 38. Et iuxta hunc censum, sequenda est secunda sententia supra adducta. Ex adverso autem, si in decreto dica. ur quod emptor ex pretio fideicommissi bonorum credita solvat, & ei obligatio imponatur, non aliter securus erit, nisi adimplendo quod ei iustum fuit, & solvendo debita ex pretio, neque adquiret dominium rei emptæ, nisi ex pretio credita dimissa fuerint, ut Senatus iudicavit sententia per Alreus, die 31. Octobris 1677. inter Don Gasparem Marthiam Joan. & Hyacinthum Stephanum Dela-go, & hoc modo, proculdubio, verissima est sententia prima. Secundus casus est, quando in decreto certa forma præscripta non reperitur ad solvendum pretium rei alienandæ, sed solum datur facultas ad alienanda bona causa solvendi ad alienum, aut ut ex pretio aliud prædium, aut census ematur, sed hoc in casu si alienatio fiat ex causa necessaria, ut solvendi ad alienum, & alienetur res alienari prohibita, ut puta majoratus, aut fideicommissi, ut securus remaneat emptor, sollicitus esse debet, ut ex pretio rei ad alienum dimittatur, Sordus decif. 156. propriam, Beltramin. ad Ludovic. decif. 511. sub n. 33. Cencil de censib. quæst. 15. sub n. 37. & post trah. decif. 8. n. 11. & decif. 287. n. 4. Amato resolut. 3. n. 55. Ventrigil. in prax. adnotat. 37. §. 1. n. 5. & 16. Merlin. decif. 77. n. 12. Rota decif. 681. sub n. 5. vlt. Et licet, part. 1. & decif. 256. n. 6. part. 9. tom. 1. & decif. 465. n. 24. part. 9.

tom. 2. recentissimæ. Spere. decif. 154. n. 99. Paul. Meli in observat. ad Castill. cap. 36. §. 3. n. 2. Thomas de tutorib. & curatorib. est vera prima DD. opinio. Si autem decreto interpositum fuerit ob utilitatem fidei commissarii tantum, ut puta si causa solvendi ei alimenta, aut ut satisfactus maneret impensæ in fideicommissi utilitatem ex propriis pecuniis, aut ex simili causa, utilitatem illius privatam respiciente, non tenetur curare emptor, ut securus sit, de versione pretii in causam, sed securissimè tradi ei poterit pretium, Docus conf. 36. n. 8. Seraphin. decif. 366. n. 3. Barat. decif. 714. num. 1. Spere. decif. 154. lib. 1. Paul. Meli ubi proximi. n. 2. & in hoc casu potest etiam amplecti secunda sententia. El decreto para poder agerarse los bienes de mayorazgo, o fideicommissio, se deve obtener en nuestro Reyno en esta forma, que el successor actual proponga lu libello, en donde narre la causa, y necesidad que concurre para que se palle a la agenciacion, y conluya pidiendo, que se reciba sumaria, y informacion de testigos para provar la utilidad que tiene el vinculo, y lo demás que conviniere, y en particular que no ay bieu-datur facultas ad alienanda bona causa solvendi ad alienum, aut ut ex pretio aliud prædium, aut census ematur, sed hoc in casu si alienatio fiat ex causa necessaria, ut solvendi ad alienum, & alienetur res alienari prohibita, ut puta majoratus, aut fideicommissi, ut securus remaneat emptor, sollicitus esse debet, ut ex pretio rei ad alienum dimittatur, Sordus decif. 156. propriam, Beltramin. ad Ludovic. decif. 511. sub n. 33. Cencil de censib. quæst. 15. sub n. 37. & post trah. decif. 8. n. 11. & decif. 287. n. 4. Amato resolut. 3. n. 55. Ventrigil. in prax. adnotat. 37. §. 1. n. 5. & 16. Merlin. decif. 77. n. 12. Rota decif. 681. sub n. 5. vlt. Et licet, part. 1. & decif. 256. n. 6. part. 9. tom. 1. & decif. 465. n. 24. part. 9. decreto se deve proponer en esta forma.

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. successor in lo vincle instituit per lo quondam S. T. son Abuelo, suplicant com millor pot, diu, que entre altres bens, recau en dit vincle una casa situada, y pollada en la present Ciutat, Parroquia de T. en lo carrer de T. que afronta, &c. Y sent aixi que lo que a comuna estimacio val dita casa son 3000. liur. no sen trau de aquella de arrendament casum any mes de 50. liur. y aco es haverse de fer calcum any les obres de que es necessita, y succedint també en moltes ocasions, el dit dar dita casa buyda per eplay de molt temps, y no tenir lo Suplicant ninguna utilitat de aquella; per raho de lo qual havent presentit lo dit Suplicant que F. T. desijava comprar la sobredita casa, y la havia de menester pera los usos, ha entrat a tractar ab aquell que lin donaria de preu, y li ha offert donar un censal de propietat

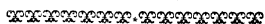
de 3000. liur. y annua pençio de 3000. fous, que li correspon la Vila de Carcaixent com à hereu que es del quondam F. T. son pare, ab la calitat que dit censal vice permutati domini quede subrogat in loch de la dita casa, y subjeçte als mateixos vincles que lo dit F. T. Abuelo del Suplicant imposa en los bens, y fideicommiss que inflitui; è com sia mes utili, y profitos al dit Suplicant, y demes successors en dit vincle, el ques vena la sobredita casa per lo sobredit preu de 3000. liur. ab lo medi de la transportaçio del sobredit censal, quedant esse subrogat, que no el conservar dita casa en dit vincle, pues tindrà 150. liur. de renta del dit censal, y de la casa, com se ha dit, no sen trahuen mes que 50. liur. y en vita de utilitat tan notoria, dega donarfeli facultat al Suplicant, pera fer la agenciào sobredita ab les calitats que ya te ponderades.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Suplica se li mane rebre una fumaria informaçio de testimoni, à si, y effeçte de verifiçat, y provar la utilitat sobredita, y demes referit en esta instancia, y tambe que los experts Fuller, y Obredt de vila visuren dita casa, y fassen relaçio, que à communia estimaçio no val aquella mes que 3000. liur. Y constant per la informaçio, y relaçions, vel alias, de praxiditis, aut factum de necessariis, pariter suplica, se li mane donat facultat al Suplicant, pera que no obstant los sobredits vincles, puixa fer venda de la sobredita casa à favor del dit F. T. y fermat tots los actes, y obligacions que convinguen, y sien necessaris per lo dit preu de les 3000. liur. ab la calitat de haverse de transportar lo sobredit censal de 3000. liur. à favor del Suplicant, y demes successors en dit vincle, pera que quede subrogat dit censal in loch de dita casa, y quede subjeçte à les condicions, y pactes que lo dit F. T. son Abuelo interposa en la instituçio del sobredit vincle, interposant en tot lo defus dit lo decret judicial de el present Tribunal de esta Real Audiencia, y que la present es mane evocar à esta Real Audiencia, y cometre à hu dels Nobles, eo Magnificis DD.R.R. Cq. qui eam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c.

Jesus M. Die 15. Januarii 1688. F. V. Recipientur informatio, & relationes supplicata.

Altissimus, &c.

CAPUT XVIII.

DE DECRETO ad reesmerfandam pecuniam proprietatis census depositam.

SUMMARIUM.

- 1. Ut illo census potest fieri majoratus successor, etiam si census fideicommissus suppositus fuerit.
2. Fideicommissarius, aut majoratus successor dominus est, & domino recte latur census.
3. Successori majoratus, vel fideicommissi recte latur census, absque deposito,

- etiam si initio Impermissa reperitur fieri aliter quam facto deposito.
4. Testator potest heredem gravare, non vero verum.
5. Census initio non poterit fideicommissario fieri, disponente testatore, quod non fiat fideicommissario, & quare.
6. Luitio non potest fieri, nisi deposita census proprietate, quando in instrumentum census conventum ita reperitur.
7. Depositum, ut relevet, quemadmodum debeat fieri.
8. Praxi, & libellis ad deponendam pecuniam proprietatis census.
9. Pecunia venit sub nomine bonorum mobilium, qua servando servari non possunt. Ubi per quod tempus pecunia, & bona mobilia consumpta presamantur.
10. Pecunia deposita ad reesmerfandam, cum sit destinata ad rei immobilis emptionem, habetur tanquam res immobilis, & acquirit à deposito extrahi absque iudicis decreto.

Praxi

Praxi, & libellis ad decretum obtinendum pro reesmerfatione pecunie proprietatis census deposita.

IN Regno multoties contingere solet, quod luitio proprietatis census non aliter potest fieri, quam facto deposito in tabula nummaria urbis, aut in curia Justitie in causis civilibus, causa, ut vulgo solet dici, reesmerfandi, & emendi alium censum, aut tem fructiferam: sed quia hujusmodi deposita sequebuntur abique necessitate sunt, decrevi tradere casus in quibus non est necessarium depositum, ut luitur census, nam nulli cogitant necessarium esse depositum omni in casu quo census fideicommissi depositus reperitur. Et ut ista comprehendatur enixius, tres veniant distinguendi casus. Primus est, quando in contractus limine, & census instrumento conventum non fuit, quod census proprietatis in casu luitiois deponeretur, neque postea in fideicommissi, vel majoratus institutione, expresse cautum fuit, quod census proprietatis non aliter lueretur quam deposito facto reesmerfandi causa, & in hoc casu, etiam si dominus census vinculi perpetuo, & majoratus supponat censum, & illius alienationem expresse prohibeat, non tamen census debitor facere depositum proprietatis si luere desiderat, sed potest non obstante vinculo, aut majoratu, proprietatem tradere, & solvere abique deposito successori in fideicommissi, vel majoratu, securusque, & liberatus erit debitor, quia gravato onere fideicommissi recte solvitur, ante restitutionem 104. ff. de solutionib. Ea ratione, quia domino legitime solvitur, & traditur census proprietatis, l. quod si forte 13. §. 1. ff. de solutionib. l. quod quis ap. ff. de obligationib. & actionib. l. quod in diem 70. ff. de solutionib. l. obligationes, cum aliis, Cod. de solutionib. Et fideicommissarius, aut majoratus possessor, vita durante, bonorum dominus sunt, l. generaliter, l. subconditionis, ff. qui & quibus, l. species, ff. de auro, & argento legato, l. final. ff. de usufructu. cap. cum verum, l. Julianus §. final. Cod. de legatis, Molina de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 19. n. 10. & lib. 3. cap. 10. n. 6. Giurb. decis. 69. n. 33. Castill. de usufructu. cap. 4. n. 3. Carvalho de una, & altera quarta, part. 2. n. 389. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 14. n. 58. & lib. 59. Valeron de transactionib. tit. 4. quest. 2. n. 1. Vedoya in specul. vers. jurispru. lib. 2. decis. 10. n. 16. Knipfchildt. de fideicommissi cap. 3. n. 13. & 52. Roxas de incompatibilitate part. 6. cap. 4. n. 71. Carpovius in jurispru. forensi part. 3. constitut. 8. definit. 35. n. 3. Antunes de donationib. tom. 1. lib. 1. prealud. 2. §. 6. n. 31. Callejo in

275 Pechii de aquaduct. tom. 2. cap. 9. quest. 5. n. 34. & cap. 11. n. 22. Mollazo de casu pili. tom. 1. lib. 1. cap. 8. n. 34. Et quod fideicommissario possit lui census, & tradi illius proprietatis, absque deposito, docet Glof. in dist. Bald. Albertich. Angelus, & Imola in dist. l. ante restitutionem, in figurat. casus, Barthol. dicit, reesmerfandi, & emendi alium censum, ante restitutionem, Binius conf. 123. lib. 2. Intrigol. de censib. quest. 71. n. 5. & ibi additorator, lib. 6. Molin. de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 9. n. 4. Peregrin. de fideicommissi. artic. 2. n. 50. Rodriguez de annuis redditib. lib. 2. quest. 15. n. 87. Casanar. conf. 7. & 9. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. glof. 18. part. 5. n. 2. Amato variar. part. 2. resolut. 82. n. 17. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 27. n. 39. Valeron de transactionib. tit. 4. quest. 2. n. 3. Franchis decis. 206. n. 24. Molin. de justit. & jure, tract. 2. dist. 606. Montet. decis. 1. per tot. Cartar. decis. 69. n. 23. Marth. vot. 51. Cencius de censib. cap. 109. n. 35. Nogueyrol. allegat. 14. n. 147. Carvalho de una, & altera quarta, part. 2. n. 357. Maldonad. in additionib. ad Molin. lib. 4. cap. 9. n. 17. Cardinal. de Luca de censib. decis. 23. n. 2. de dote, decis. 54. n. 8. & de credit. decis. 40. n. 9. & decis. 59. n. 9. Et quod fideicommissario, aut majoratus possessori, non obstante prohibitione alienandi, recte latur census, & proprietatis tradatur, declaravit Senatus sententia per Alceus, die 25. Junii 1613. inter Michaelem Joannem Pardo, Hieronymum Pardo, & alios, & alia per Berbegal, die 29. Martii 1608. inter Hieronymum Cafes, & Bartholomeum Alceus, & alia per Daza, die 21. Januarii 1614. inter Joannem Angelam Valquez, & Syndicum Societatis Jesu, & alia per Cafes, die 4. Martii 1625. in favorem Domne Mariae Diez, & de Covarrubias, & alia per Alceus, die 19. Februarii 1625. inter Domnam Gratiam de Roxas, & Joannem Ferrer, confirmata in supplicationis judicio in alia alia, sententia per eundem, die 20. Junii 1626. & alia per Daza, die 4. Martii 1635. inter Angelam Sarrifena, & Raphaelam Catteroja, & alia per Ferrera, die 25. Februarii 1682. in favorem Ville de Albayda, & contra Domnam Annam Mariam Alsio, & Fenollar, & alia per Mascaro, die 10. Januarii 1669. contra Illustrem Civitatem Valentiam, referente Doctissimo Senatore Don Carolo Vallterra, & Bianes Montefiana Familia milite, nunc meritisimo R. Cancellarium Regente, ubi referetur Regum scriptum, die 22. Octobris 1660. in quo decisum hoc etiam extire videbatur. Sed in Regia sententia dicitur, non procedere ita, quando luitio proprietatis census fieret à fidei-

deicommissario voluntarie, ut si remitteret aliquam sortis partem, nam non erit recte facta luitio in isto, & similibus casibus.

Secundus casus est, quando in contractibus 3 limine, & in census instrumento conventum non reperitur, quod proprietates census deponatur resemferandi causa in casu luitionis, sed post census creationem, majoratu, vel fideicommissio instituto, a census domino expressè disponitur, quod capitale census in omni luitionis casu deponatur, vel in tabula nummaria, aut in curia Justitiæ resemferandi causa, & in hoc casu non videtur posse luitionem census fieri fideicommissario, vel successori majoratus, quia vinculator imposittam habet legem luitioni, à qua non videtur recedi posse, cum testator voluntas pro lege habeatur, & tanquam lex servari debeat, in conditionibus, ff. de conditionibus. & demonstratantibus, l. vel negare 5. ff. de iure codicillorum, l. 1. Cod. de sacrosanctis. Eccles. cap. ultima voluntas 104. 13. quæst. 2. Quam opinionem tuncur, Molina de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 10. n. 6. Rodrig. de annuis redditibus. lib. 2. quæst. 15. n. 89. Felician. de censibus. lib. 4. cap. 1. à n. 4. Molina de iustitiis. & iure, tract. 2. disp. 606. ex n. 1. Amato varlar. tom. 2. resol. 81. n. 18. Adientes ad Molin. dicit. lib. 2. cap. 10. sub n. 5. Capyc. Galeot. lib. 1. contraveniens. 33. num. 21. Et casu in quo debitori census notificata fuerit dispositio vinculatoris prohibentis census luitionem aliter quam facto deposito, quod debeat luitio fieri per depositum, docet ex Amato ubi proxime, n. 20. Olea de cessione iurium, tit. 3. quæst. 12. n. 13. Contrariam tamen sententiam veriorum iudicio, & omnino sequendam, posseque luitionem census fieri fideicommissario, aut majoratus successori, non obitate dispositione vinculatoris ordinantis, quod census proprietates deponatur resemferandi causa semper, & quando luitur census, etiam si dispositio ista nota fuerit census debitori. Primo, quia celebrato census contra, acquirit debitor jus liberè solvendi proprietatem in casu luitionis, absque gravamine faciendi depositum, imò contractus lege, potest illius tradere, & solvere creditori census, aut illius successoribus sortem: Ergo aliter ex contrahentibus non potest hoc jus alteri contrahenti tollere, alterando legem istam contractus, & ei imponendo alium solutionis modum, quia contractus perfectus, nequeunt eius leges, & pacta mutari, minui, vel alterari ab altero ex contrahentibus, reluctantè alio, l. perfecta donatio, Cod. de donationibus. qua sub modo, l. sicut, Cod. de obligationibus. & actionibus. l. eo quod 10. Cod. si certum petatur, l. 2. ff. de revocandis donationibus. l. non id circo, Cod.

de contrahend. emptio. l. in commodat. §. sicut, ff. commodat. l. illud, in fin. Cod. de collationibus. l. item Labeo, vers. sed si iure, ff. familia eriscund. l. licet, Cod. qui postores in pignore. Secundo, quia testator vinculum instituens, gravare potest hæredem quem honorat, l. ab eo, Cod. de fideicommissis. l. unum ex familia, §. 1. ff. de legat. 2. l. 1. §. secundum, ff. de legat. 3. Elcario de testamentis. cap. 17. n. 25. Gravaute autem tertium, & jus suum illi tollere, vel diminuire non potest, l. cum pater, §. filio fratri, ff. de legat. 2. l. cum filius, ff. de militar. testamentis. ibi: Quia hereditati quidem suæ miles quamcumque substitutionem facere potest, verumtamen alienum jus tollere non potest. Tertio, quia in contractus limine luitio census libera, & absque deposito ex voluntate duorum contrahentium fuit appollita, l. 1. §. 1. ff. de pactis, l. in conditionibus. in princ. ff. de contrahend. emp. ergo per ultimam voluntatem unius tatum ex contrahentibus altera non potuit, l. non solum 31. ff. de obligationibus. & actionibus. ibi: Quia in ea re, que ex duorum plurimorum consensu agitur, omnium voluntas spectetur, & hanc sententiam, uti veriorè contra Molinam, defendunt Selsè decif. 30. per tot. Giurb. decif. 79. Fontanell. tom. 1. decif. 86. n. 16. cum sequentibus. & tom. 2. decif. 540. n. 3. Fèrret in consiliis, huc nostra 3. tempor. declarat. 9. n. 184. Noguerol. allegat. 14. n. 147. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 36. n. 22. cum sequentibus. noster Irazo in præse. protestat. cap. 22. n. 9. Boccac. de censibus. part. 2. n. 115. Ponte conf. 61. n. 70. & 71. part. 1. Cardinal. de Luca de dot. discurs. 54. n. 8. Anton. Gobius consultat. 10. n. 6. Et Olea pro contrariis adductis, accedit huic opinioni, si nimis mollè foret debitori luitio, tit. 3. quæst. 12. num. 12. & 13. & ab hac opinione non debemus recedere in Regno, tum quia in puncto juris verior est, tum etiam quia iuxta eam à gravissimo Senatu nostro iudicatum pluries fuit, ut sententia per Saboya, die 25. Februarii 1682. in favorem ville de Albayda, & contra Domnam Annam Matiam Aisio, & Fenollar, & alia per eundem, die 16. Decembris 1685. in favorem Domnæ Mariæ Apolloniæ Ximenez de Urrea matris, & Tetricis Egregii Comitis de Carlet, & contra Don Raymundum Ludovicum de Vilanova militem Montefanæ Familis. Et alia cum votis S.S.A.C. per Ferrera, die 15. Novembris 1682. in favorem Illustris Civitatis Valentis, & contra Don Petrum Rejaune, V. I. D. qui- bus omnibus decifum extitit, luitiones census factas fideicommissariis, & majoratum successoribus, legitime fuisse factas, non obstante vinculatorum dispositione jubente, quod in casu luitionis deponeretur propie-

tates censum resemferandi causa, Limita doctrinam à nobis traditam, si vinculator non solum ordinaverit quod census proprietates deponeretur in casu luitionis, sed adderet quod redemptio, majoratus possessorem non fieret, & ei expresse adimeret potestatem recipiendi solutionem sortis, tunc enim necesse erit, ut debitor turus, & securus evadat, quod faciat depositum proprietatis census, prout à testatore jubetur in casu luitionis, nam cum fideicommissarius, aut successor in majoratu, tam in succedendo, quam in administrando omnem potestatem accipiat ab institutore, & vinculate, & majoratus institutor potestatem illam possit ad sui libitum reformare, minuire, qualificare, vel modificare, l. videamus, §. penultim, l. in act. ubi Jaffon, ff. de in litem jurando, l. in traditionibus. l. qui ausenti, §. si quis, ff. de adquirend. possessione, Surd. conf. 272. num. 2. Marthæ vot. 13. num. 10. Gratian. disp. 175. num. 5. Giurb. decif. 79. nam. 46. Sequitur quod debitor non liberabitur licendo centum fideicommissario prohibito recipere census sortem, quia ut liberetur, & legitime solvat, debet solvere creditori, aut ejus legitimo procuratori mandatam speciale habenti, vel administatori, vel aiii potestatem recipiendi census sortem habenti, & si aliter solvat, non liberabitur, sed iterum solvere cogetur vero creditori, l. si ego, ff. de negotiis gestis. l. 1. §. ante omnia, ff. de pactis, non debet de regul. juris, l. solutam l. qui hominem, §. si nullo, ff. de solutionibus. l. ejus qui in provincia, ff. si certum petatur: igitur si census debitor licens fideicommissarium non habere potestatem ad recipiendam sortem census, illi traat, non rectè solvet, & cum non inveniatur nec invencire possit personam, cui legitime luitio census fiat, si luere, & solvere legitime desiderat, debet sequere voluntatem vinculatoris, & ut census redditus cesset, comparere tenetur coram iudice, & deponere census proprietatem, iuxta text. in l. si eo tempore, Cod. de distract. pignor. Bald. in l. si reus paratus, ff. de verbis obligat. Barberius de Mora, 3. par. col. ante penultim. Rodrig. de annuis reddit. tit. dicit. quæst. 15. num. 55. Cencius de censibus. 3. par. cap. 1. quæst. 3. art. 9. Scacc. de commertis, §. 2. gloss. 5. num. 264. Hermosill. ad l. 2. tit. 3. par. 5. gloss. 4. num. 90. Latisfime Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 36. num. 24. cum sequentibus. Et ille erit singularis casus, in quo per hanc indirectam viam, compelli poterit debitor ad deponendam census proprietatem in luitionis casu, animadverto, quod debitori debet denuntiari, majoratus possessorem, vel fideicommissarium, carere potestate, & mandato ad recipiendam census sortem, aliter semper debitor securus evaderet solvendo ei census proprietatem, Salgad. dicit. cap. 36. num. 31. Amat. variar. resol. tom. 2. resol. 81. num. 20. Olea de cessione iurium, tit. 3. quæstion. 12. num. 13. Tertius casus erit quando in limine contractus, & instrumento census, conventum fuit quod census proprietates deponeretur in casu luitionis resemferandi causa, & hoc in casu cum pactum deponendi proprietatem ad effectum emendi alios redditus licitum, & honestum sit, legitime potuit in limine contractus apponi, l. nec ex pretorio, ff. de regul. juris. l. 4. §. si ab ignoto, ff. de manusfionibus. & illius virtute, obligatus debitor remanebit ad sortem census deponendam in omni luitionis casu, aliter enim facta luitio nullius momenti erit, ut docent Selsè decif. 30. num. 26. Gratian. disp. 45. per tot. Amat. decif. 50. num. 33. Giurb. decif. 79. num. 46. Salgad. in labyrinth. dicit. par. 1. cap. 36. num. 9. & 10. Cardinal. de Luca de regalibus, discurs. 23. sub num. 17. & de credito, discurs. 59. num. 7. & 8. & discurs. 48. num. 14. & de censibus, discurs. 23. & 25. per tot. Olea de cessione iurium, tit. 3. quæst. 12. num. 12. Carol. Anton. de Luca in animadvertentibus. ad Gratian. cap. 45. num. 7. Tristany decif. 23. num. 17. & pro resolutione hujus casus fecit sententia illa Senatus publicata per Mascaro, die 10. Januarii 1669. contra Illustrè Civitatem Valentis, referente Nobili Don Carolo Valltetra, & Banes R. C. D. & nunc meritisimo R. Cancellarium Regente. Depositum autem proprietatis census, ut elevet, debet ab integro fieri, Gratian. disp. 260. num. 17. Rodrig. de annuis reddit. lib. 3. quæst. 11. num. 40. Giurb. decif. 98. num. 9. Mantice de tacit. & ambig. lit. 10. tit. 10. num. 38. Carocius de deposito, par. 1. quæst. 2. n. 28. Anton. Gobius consultat. 4. num. 12. Tristany decif. 19. num. 63. neque factum potest dici ab integro, dum pendet provilio admiffionis depositi à iudice facta, per remedium ab interfecto interpositum, ut judicavit Senatus sententia per Alesius, die 15. Maii 1608. inter Hieronymum Aiaga, & Syndicum Conventus de la Corona. Debet etiam depositum, & libellus propositus admiffionis depositi notificari, Hermosill. ad Gregor. Lopez tom. 1. pag. 187. num. 87. Menoch. de arbitrar. lib. 2. centur. 3. casu 232. num. 29. Giurb. decif. 98. Felician. de censibus. tom. 2. lib. 4. num. 2. Rota recentissimar. tom. 2. par. 4. decif. 239. num. 16. & apud Beltramin. decif. 489. num. 6. Tristany decif. 19. num. 64. Et si plures fuerint domini census, omnibus depositum notificari debet, Tristany dicit. decif. 19. num. 67. suppletur tamen defectus notificationis depositi, si aliunde notitia

habuerint interfecti depositi facti, Tristanty
dict. decif. 19. num. 68.
 Quando en el contrato, y instrumento
 del censo se convino, que en todo caso de
 quitamiento de la propiedad, se deposi-
 tasse en la Corte del Justicia Civil, ó en la
 tabla de Cambios, para efecto de reelmer-
 tarle en otros redditos, a conocimiento de
 el dicho Justicia, ó de otro Juez, deve el
 dendor censalilla, que desca quitar el cen-
 so, depositar la propiedad en aquel lugar,
 y deposito que se convino. La practica de

depositar, es hazer su entrada, y entregar
 el dinero al depositario, y proponer un li-
 bello ante el Juez, en donde narrando el
 hecho del pauto de rreemferat, y de deposi-
 tar, para efecto de reelmerat, y de que se desca
 quitar, se concluya, diziendo: que se depo-
 sita la cantitat para estos efectos, pidiendo,
 no se libre fino es firmando el quitamiento,
 y admitido el deposito por el Juez, se noti-
 fica al Dueño, ó Dueños del censo el libel-
 lo, y deposito, que se deve proponer en
 esta forma.

IHS.

F. T. Sindich, y Procurador de T. Vila, Propofant com millor por,
 diu, que ab acte de carregament de cenfal, rebut per T. Notari, en T. dia,
 mes, y any, lo Sindich de dita Vila ferná un carregament de cenfal de pro-
 prietat de 500. liur, y annua pençio de 500. fous, a favor de S. T. entre al-
 tres pactes ab pacto, que en tot cas de llucio, y quitament de la propietat
 de dit cenfal, se hagués de depositar en poder del Taulager de la present
 Cort, per obs de reelmerlarle en part tuta, y segura, a coneguda de dita Cort
 despus de lo qual, lo dit F. T. amo de dit cenfal, ab fon ultim testament, re-
 but per F. T. Notari, en T. de T. mes, y any, despus de haver instituit un
 vincle de rigurosa agnacion en tots los bens, ordená expressament, que
 en qualvol cas de quitament de cenfal, se hagués de depositar la propietat
 en la present Cort, per obs de reelmerlarle en part tuta, y segura; è com
 lo Propofant dïdo nomine desiste quitar dit cenfal, lo que no pot fer ilegiti-
 timament, menys que depositant la propietat, y portata dïccorreguda fins
 lo dia de huy, en poder del Taulager de la present Cort.

Per tant, & aliás omni meliori modo, &c. diu, que per obs de lluir, y
 quitar lo cenfal sobredit, que huy es correpon a F. T. successor en dit vin-
 cle, fa deposit en poder del Taulager de la present Cort realment, y de
 contents de 510. liur. 12. fous, ço es 500. liur, per la propietat del dit
 cenfal, y 10. liur. 12. fous per la porrata dïccorreguda fins lo dia de huy, y
 requir dit deposit li sia admes, y requir dit carregament, y disposicio del dit vin-
 clador, y figura, segons lo pacto del carregament, y disposicio del dit vin-
 clador, y que la cantitat depositada no sia llurada, fino es pera els eff. ctes fo-
 bredits, fermanti ante omnia quitament, de la propietat de dit cenfal a dita
 Vila, Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesus M. Die 16. Januarii 1688.
 Admissio deposito in quantum
 Intimetur.
 F. T. Assessor.

9. Faço deposito proprietatis census, ut
 pecunia extrahatur à deposito, intervenire
 debet judicis decretum, non licet pecunia
 sub nomine bonorum mobilium continen-
 tur, l. predia, 27. §. Iberto, ff. de fundo in-
 fructu, Castill. de aliment. cap. 63. num. 21.
 & 22. Ayter in processu historico juridic. cap.
 10. observat. 3. num. 12. Berlich. tom. 3. con-
 cluj. 30. Knipchilt. de fideicommiss. cap. 5.
 num. 96. Caponi tom. 2. discept. 81. num.
 24. & tom. 3. discept. 155. num. 40. Cardi-
 nai. de Luca de testam. distor. 22. Card.
 cum sequentib. Callejon in alphasbet. verb. Mo-
 neta num. 11. Antunez de donationib. tom. 1.
 par. 2. lib. 1. cap. 26. num. 111. Carpov.
 in jurispru. forens. par. 3. constitut. 21. defi-

nit. 15. num. 6. Carol. Spadaza in theatr. vi-
 dull. disquisit. 41. num. 29. Mollazo de cau-
 sis pti, tom. 1. lib. 2. cap. 9. num. 38. Et sic
 de bonis mobilibus, quæ servando servari
 non possunt, l. 1. §. fuit questum, & ibi glo. ff.
 ad S. C. Trebellian. §. constituitur, insti-
 tut. de usufruct. Clatlin. controverf. 87. num.
 12. Castill. dict. cap. 63. num. 21. & 22. Al-
 tograd. conf. 70. sub num. 40. Cyriac. con-
 troverf. 34. num. 15. Bofsius de dote, tom. 1.
 cap. 8. §. 1. num. 51. Thomas de tutorib. &
 curatorib. sub n. 92. Zachias de salario, quæst.
 76. num. 35. Baron. de eff. lib. minor. at.
 eff. lib. 3. num. 108. Adeo quod præsumi de-
 bet consumpta per triennium, ea ratione,
 quod bona mobilia, quæ servando servari
 non

non possunt, per triennium presumuntur con-
 sumpta, gloss. in l. untr. in vers. ut capio, Cod.
 si adversus usucapionem, Cornueus conf. 104.
 n. 26. lib. 2. Cavalcan. de tutorib. & ca-
 ratorib. n. 229. fol. mibi 132. Neguzan.
 de pignorb. membr. 5. part. 5. sub n. 12. Gratian.
 discept. 243. n. 70. Surd. decis. 81.
 Giurb. decis. 115. Amat. resolut. 43. Regens
 Latro decif. 162. Arguell. decif. 38. n. 7.
 Carol. Anton. de Luca in animadversib. ad
 Gratian. cap. 243. n. 18. & judicavit Sen-
 natus sententia per Alreus, die 9. Julii 1613.
 in favorem Don Martini Rebolledo, & con-
 tra Annam Cerda, & de Tarrega, qua de cau-
 sa communiter traditur pecuniam absque de-
 creto alienari posse, l. quæro, ff. de jure dot.
 Simoncell. de decret. lib. 3. tit. 8. infest. 16.
 n. 117. Mantic. de tacti. & ambig. lib. 4.
 tit. 6. n. 33. Castill. dict. cap. 63. num. 21.
 & 22. Bofsius de dote, dict. cap. 8. §. 1. n.
 51. Baron. d. h. eff. lib. 3. num. 109. Tamen
 cum hujusmodi pecunie deposite deservat
 reperiatur ad empionem rerum immobilium,
 si reemferlarle. Lo que se practica es que
 el fuccesor en el vinculo, firmado su quita-
 miento del censo antiguo, busca empuca
 competente, ó de compra de tierras, ó censo
 nuevo censo, y teniendo, propone su
 bello ante el Juez ordinario, narrando el
 hecho del deposito, quitamiento, y obli-
 gacion de reelmerlar, y dice, que es con-
 veniente para el vinculo aquel empleo que
 propone, y recibida sumaria informacion
 de testigos, si al Juez le parece conveniente
 interpone su decreto, y dá facultad para
 el dinero depositado se emplee, ó en la
 compra de tierras, que se propone, ó en
 aquel empleo contenido en la peticion, pro-
 niendo tambien el nombre de el que toma
 el dinero en el libello, que siempre se de
 deposito extrahi reelmerlandi causa absque

judicis decreto, l. 3. §. quid ergo, ff. de con-
 traria tutel. no util. action. Roman. singular.
 104. Gabriel. comm. opinion. tit. de pra. sup.
 con. luj. 12. n. 20. Mantic. de tacti. & am-
 big. lib. 4. tit. 6. n. 33. Clatlin. controverf.
 161. n. 107. Pacifico. de saloran. interdict.
 infest. 3. cap. 5. n. 317. Menoch. conf.
 104. n. 32. Merlin. de pignorb. lib. 2. tit.
 1. quæst. 48. n. 32. Spad. conf. 123. num.
 10. & 11. lib. 2. Bofsius de dote, dict. cap. 8.
 n. 51. in fin. Merlin. decif. 792. num. 21.
 & 22. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 19.
 n. 3033. fol. 782. Fenson. ad statut. urbis
 Castill. de aliment. cap. 63. n. 17. & aleg.
 97. n. 3. lib. 3. Baron. dict. eff. lib. 3. n.
 135. Antunez de donationib. tom. 1. par. 2.
 lib. 1. cap. 26. n. 110.
 Quando el dinero de la propiedad del
 censo se depositó para que se reelmerlasse
 no se entrega à persona alguna sin proceder
 conocimiento de causa, y decreto, aun pa-
 ra reelmerlarle. Lo que se practica es que
 el fuccesor en el vinculo, firmado su quita-
 miento del censo antiguo, busca empuca
 competente, ó de compra de tierras, ó censo
 nuevo censo, y teniendo, propone su
 bello ante el Juez ordinario, narrando el
 hecho del deposito, quitamiento, y obli-
 gacion de reelmerlar, y dice, que es con-
 veniente para el vinculo aquel empleo que
 propone, y recibida sumaria informacion
 de testigos, si al Juez le parece conveniente
 interpone su decreto, y dá facultad para
 el dinero depositado se emplee, ó en la
 compra de tierras, que se propone, ó en
 aquel empleo contenido en la peticion, pro-
 niendo tambien el nombre de el que toma
 el dinero en el libello, que siempre se de
 deposito extrahi reelmerlandi causa absque

IHS.

Don F. T. Successor en lo vincle, y mayorazgo instituit per S. T. y F. T.
 Ciudadi Propofants, tam conjutim, quam divilim, se omni meliori mo-
 do quo possint, dituent; que lo Syndich de T. Vila per obs de lluir, y quitar
 un cenfal de propietat de 500. liur, y annua pençio de 500. fous a dit F. T.
 altre del Propofants, en nom de fuccessor en dit vincle, en jornada de T.
 de T. mes, y any, ha fet deposit en poder del taulager de la present Cort de
 dites 500. liur, per obs de reelmerlarles en part tuta, y segura a coneguda
 de la present Cort, segons lo pacto del carregament, y ultima voluntat del
 dit Carregador, per raho de lo qual, lo dit F. T. en dit nom de fuccessor, ab
 acte rebut per T. Notari en T. de T. mes, y any, ha fermat quitament de dit
 cenfal a favor de dita Vila, confessint haver hagut, y rebut la propietat ab
 lo deposit sobredit fet de aquella, segons conta per lo acte de quitament de
 que fa fe, y presentacio si et in quantum y havent fer diferents diligencies
 pera encontrar util, y convenient reelmers, ha trobat, que lo dit F. T. al-
 tre dels Propofants pondrà les sobredites 500. liur, à cenfal, à raho de 500.
 per llura, especialiantlo sobre T. bens, que valen pus de 3000. liur. prop-
 is de aquell, segons se pot veure ab T. actes, de que fa presentacio, ut su-
 pra: è com dit reelmers sia molt util, y convenient al dit F. T. y demes

successors en dit vincle, pucs ultra que les especials son de tanta estimació, es troba lo dit F. T. ab molta mes hazienda en cantitat considerable, que tota ha de quedar obligada al dit censal, Y sent este reeimers tan conve-

nient, desitjen se fassa, fermante lo acte nou de carregament de censal. Per tant, & aliás omni meliori modo, &c. requirixen los sia rebuda una summaria informació de testimonis a fi, y effe: de verificat, y probat com es molt util, y convenient al dit F. T. y demes successors en dit vincle lo empleo, y reeimers sobredit, y constant per dita informació de praxidichs, aut saltim de necessariis, pariter requirixen sels done facultat, y permis pera que les dites 500. llivr. depositades, se puguen carregar a censal ab les especials modo, y forma de sus dits, y ab la calitat de impolar pade en lo carregament de haverse de depositar la propietat de dit censal per lo dit F. T. y los successors en tot cas de llució, y quitament, en poder del taulager de la present Cort, que no valent se firmara, quede subjecte als mateixos vincles, y sublimitacions, y gravamens disposats per lo dit vinculado, y fet lo dit nou carregament, se li lliuren ai dit F. T. les dites 500. llivr. manant pera este effe: de despatchar lo mandato acostumat al taulager de la present Cort, interposant en tot lo defus dit lo decret judicial del present Tribunal, per fet aixi, &c. Implorant, &c.

Jesús M. Die 19. Januarii 1688. Recipitur informato. F. T. Allessor.

DE DECRETO in transactionibus interponendo.

SUMMARIUM.

- 1. Litigare non valentes, neque transgredi possunt.
2. Transactio, est alienationis species.
3. Tutores, vel curatores nequeunt transactionem facere absque decreto.
4. Amplia ad Ecclesias, & Communitates Ecclesiasticas, que non transigunt absque superioris decreto.
5. Amplia etiam ad fideicommissarios, & majoratum successores.
6. Item ad oppida, & Universitates.
7. Pater, & legitimus administrator filii, potest alienare adventitia absque decreto, si fuerit in utilitatem filii.
8. Secus si in utilitatem non fuerit.
9. Pater, & legitimus administrator, majorem habet potestatem, quam tutores, & ceteri administratores.
10. Pater, & legitimus administrator facere transactionem potest, & quando.
11. Ecclesia, aut tutor transigere possunt juxta aliquos, si res controversa ad adversa-

- rits possessa penes illos remaneat.
12. Contrarium verius probatur, 11. Et sequi debet in praxi.
13. Dominium rei dimissa apud possessorem transfertur ex transactione facta cum pretinente illam rem.
14. Actio ad rem immobilium nequit sine decreto cedi.
15. Transactio potest fieri ab Ecclesia, vel tutore, absque decreto, quando penes eos remanet res litigiosa, data aliqua summa.
16. Tutor, aut Ecclesia super juribus legati, aut hereditatis delate, possunt transigere, juxta aliquos, sine decreto, & quare.
17. Contrarium defenditur, & probatur.
18. Minor legatum, aut hereditatem delatam repudiare non potest sine decreto, quia in minore repudiare alienare est.
19. Decretum ante transactionem interponendum, volunt multi. In nostra praxi post transactionem interponitur, & juridice.
20.
21. Transactio super lite, an debeat recipi ab adversario liti.
22. Decretum in transactionibus, & aliis contractibus interponitur multoties ex consensu partium, solum ad majorem corroboracionem. Multoties quia necessarium est, & non habent validitatem abque decreto.
23.
24. Decretum non interponitur in transactione nisi cognito, an utilis fuerit minori, vel Ecclesia.
25. Causa utilitatis probari debet, & si de illa non

non appareat per summariam informationem testium, vel aliter, non debet dari decretum.

- 26. Decretum absque causa cognitione expeditum, nullum est.
27. Nullitas que potest allegari contra transactionem, potest allegari contra decretum confirmantem illam absque causa cognitione.
28. Decretum causa cognita interpositum, licet nullitatem transactionis non sanet, operatur tamen effectus multos.
29. Pactum nudum de non alienando in transactione appositum, non impedit dominii transactionem, aliter est si transactio fuerit decreto roborata.
30. Pactum legis commissorie prohibitum in pignoriis, & in transactione appositum, validum est, modo decretum interveniat.
31. Contractus quilibet in Regno potest per ordinarium loci decretari.
32. Contractus, judicis decreto roboratus, excedens duos mille solidos, habet executionem paratam in Regno, & multa alia privilegia.
33. Praxi, & libellas ad interpositionem decreti in transactione.
34. Major creditorum pars in quantitate, remittere potest debitori partem debiti, & remissioni tenetur stare minor pars creditorum chyrographariorum.
35. Remissio partis debiti facta a majori parte creditorum chyrographariorum, non nocet minori parti creditorum hypothecariorum. Amplia etiam si major pars remittens fuerit creditorum hypothecariorum.
36.
37. Decretum a Regis Senatu, vel inferioribus iudicibus in transactione interpositum, non obligat creditores hypothecarios minores in numero, vel quantitate, qui transactionis facta non assentiant.
38. Limita si transactio fuerit a Rege, vel ejus Supremo Aragonum Consilio decreto roborata, nam et tenentur stare creditores convocati minores in quantitate, & quid de non convocatis.
39. Praxi, & libellis convocandi creditores volentis transactionem facere cum liti.
40. Praxi, & libellis ad interponendum decretum in transactione facta per debitorem cum suis creditoribus.

in fraudem Patroni, l. sancimus, Cod. de rebus alienis non alienand. l. 1. vers. denique, ff. de offic. procurator. Cessar. cap. veniens, cap. constringit, de transactionib. Valac. de privileg. pauper. 3. par. quast. 8. n. 441. Guzman de electionib. quast. 1. n. 15. Rota apud Anton. Faber. in Cod. tit. de rebus alienand. de finit. 2. Narboon. in juris annualibus, anno 25. quast. 12. n. 4. Bofsius de patria possf. cap. 8. n. 64. & tom. 3. moral. tit. 6. num. 253. Fulgin. de jure emphiteut. tit. de alienat. quast. 1. sub n. 278. Valeron de transactionib. tit. 4. quast. 1. n. 1. Nicol. in lucubr. lib. 2. tit. 1. n. 26. limitat. 4. & 5. fol. 114. tom. 1. & lib. 1. tit. 36. sub n. 3. §. 4. tom. 2. fol. 77. Baron. de effe: th. minoris etat. effe: th. 9. n. 21. Arnold. Vinius de transactionib. cap. 3. n. 3. Kaspichildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 91. Caponi tom. 2. disp. 103. n. 15. Bonden. post colluctat. disc. 70. n. 5. Cardinal. de Luca de jurifid. disc. 74. n. 12. & de alienat. disc. 1. sub n. 42. & disc. 17. n. 2. Urceol. de transactionib. quast. 36. n. 16. Transactio enim species alienationis est, si profundo, Cod. de transactionib. Bald. in cap. si v. assallus, de benefic. in fin. si de feudo controu. fuerit inter Dom. & Roman. cons. 166. n. 1. Titacquell. de utroque retract. tit. 1. §. 1. gloss. 14. n. 66. Barbosa. appellat. 14. n. 8. Kaspichildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 92. Pegal. resolut. foris. cap. 9. n. 92. Eagan. ad tex. in cap. constringit, de arbitris, n. 32. Baron. de effe: th. minoris etat. effe: th. 9. n. 1. Bonden. de jure controuers. colluct. 16. n. 64. Urceol. de transactionib. quast. 78. n. 12. & quast. 23. n. 16. Ex doctrina ista inferitur, quod tutores, & curatores, qui bona immobilia minorum alienare non possunt absque iudicis decreto, neque super eis poterunt transactionem facere, nisi iudicis interveniente decreto, non nisi 4. Cod. de praxi, & aliis tutor minor. l. lex 22. Cod. de administrat. tutor. Merlin. disc. 490. n. 8. Rota apud Posthium de manutenend. disc. 518. d. n. 3. & de subbassat. disc. 105. n. 2. Valac. de privileg. pauper. disc. par. 3. quast. 8. n. 440. Gileot. lib. 2. controuers. 40. n. 23. & 24. Pateja de instrument. edit. tom. 2. tit. 7. resolut. 3. n. 94. Valeron de transactionib. disc. tit. 4. quast. 1. n. 4. Gonzalez. Tellez ad tex. in cap. statumimus 2. de transactionib. n. 4. Urceol. de transaction. quast. 21. & 22. per tot. Et cum in communitate irrigantium, minores semper reperiantur, iudicavit Senatus sententia per Alencas, die 14. Augusti 1650. inter Syndicum Reginatum Incilis de Rochals oppidi de Guardamar, & Gasparem Perez de Sarrío, Syndicum

cum dicta Communitatis; nulliter transacionem fecisse abque judicis decreto. Ex eadem juris ratione, praelati Ecclesiarum, Communitates Ecclesiasticae, & Monasteria, quae sine Superioris decreto, non possunt alienare pradia, neque transigere poterunt, Spad. *conf. 21. n. 49. lib. 1. Tondur. resol. benef. cap. 137. n. 1. part. 3. Valeron. de transacionib. dist. quae. 1. n. 4. Gonzal. Tellez in dist. cap. 2. de transacionib. n. 4. Pagnan. ad text. de immunit. tom. 2. cap. 17. dubitat. 12. Ofiate de contrahib. tom. 3. disp. put. 93. n. 12. Bich. decis. 290. num. 15. & decis. 328. n. 1. Amiden. de sly. datar. cap. 15. §. 10. n. 3. Cardinal. de Luca de prebement. discurs. 5. n. 8. Urceol. de transacionib. quae. 23. n. 8. Mostazo de causis ptiis, tom. 2. lib. 6. cap. 2. n. 29. Et quod transacio in Monasterio regularium facta, abque decreto Superioris regularis, sit infabstiens, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 11. Februarii 1636. inter Monasterium Divi Philippi, & Vincentium Vaciero, & alia publicata, anno 1678. in favorem Conventus Sanctissimae Trinitatis, & contra Curatorem Domini de Manifes. Pariter fideicommissarii, vel majoratum successores, qui alienare non possunt majoratus bona, transigere super illis non poterunt sine judicis decreto, prout neque successores in feudo poterunt, Molin. de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 9. n. 20. Mierex de majoratib. 4. par. quae. 22. n. 5. Castill. de aliment. cap. 36. §. 2. n. 72. Carvalho de una, & altera quarta, 2. part. ex n. 376. Valeron de transacionib. tit. 4. quae. 2. n. 4. Maldonad. in additomb. ad Moim. lib. 4. cap. 9. n. 20. Knipchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 100. Solozano de iure indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 14. Bich. decis. 7. n. 14. Caponi tom. 2. disceptat. tom. 18. Cardinal. de Luca de fideicommiss. discurs. 13. n. 21. & decis. 94. num. 2. & discurs. 174. n. 4. & 5. Urceol. de transacionib. quae. 50. n. 40. cum sequentib. Callejon in alphabet. verb. majoratus. n. 70. Et quod successores in majoratu, aut fideicommissio, non possit transacionem facere iure per censibus, & aliis bonis in majoratu recedentibus, abque judicis decreto, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 26. Octobris 1636. inter Illustrem Marchionem de la Casta, & Domnam Hieronymam de Castellvi. Neque successores in vinculo, vel fideicommissio, obligabit transacio, nisi per D. Regem, aut Regium Senatam, vel iudicem competentem, fuerit decretata, hoc enim in casu tenentur successores in majoratu, feudo, vel fideicommissio, illi stare, ut decisum extat*

sententia per Alreus, die 20. Julii 1621. inter Egregium Comitum de Eida, & Electos creditorum illius, & alia per Daza, die 24. Martii 1637. inter Hyacintham Sangerman viduam, & Franciscum Vincentium Sese Notarium. Et idem cautum habetur in Regio Decreto S. S. R. A. C. publicato, die 11. Novembris 1641. super transacione facta inter Egregios Comites de la Granja cum creditoribus, registrato in commune Valentiae 38. fol. 103. & alio publicato in eodem S. S. R. A. C. die 13. Octobris 1642. super transacione facta inter Don Hieronymum Leo Patrem, & legitimum Administratorem Don Francisci Leo Domini loci de Anquir, & Creditores, registrato in commune Valentiae, 30. fol. 21. Universitas Villae, & oppida, quibus etiam impermittitur alienare bona abque Regio decreto, non poterunt transacionem facere nisi Regium interventio decretum; aut domini particularis oppidum merum, & mixtum imperium supremamque iurisdictionem habentis, Mierex de majorat. 4. part. quae. 22. n. 42. Otero de Pajensis cap. 21. n. 31. Arceved. in additomb. ad Curiam Pisan. lib. 2. cap. 20. n. 9. Valeron de transacionib. tit. 4. quae. 3. per tot. & precipue n. 24. Urceol. de transacionib. q. 32. per tot.

Pater, & legitimus administrator filius non indiget decreto ad alienanda adventitia bona, etiam immobilia, quando alienatio redundat in utilitatem filii, l. final. §. si autem. C. de §. sum. Cod. de bonis qua liberis, gloss. in l. quocumque, veri. interdita, Cod. eod. & ibidem Bald. Tiraquell. ad l. communib. de iure mariti, gloss. 18. n. 72. Alcanus Clemens. ut potest. patria, cap. 6. ff. de 12. n. 9. Pafchal. de virib. patr. potest. part. 1. cap. 2. n. 8. Faria in additomb. ad Covarruv. lib. 1. cap. 8. r. 34. Bolsius de patria potest. cap. 8. n. 55. Secus est si in utilitatem filii non redundat, quia alienare non potest, l. cum oportet 6. §. final. Cod. de bonis qua liberis videndi, DD. supra adducti, quibus adde cum multis Valeron de transacionib. tit. 4. quae. 4. n. 21. & 22. & in hiis terminis veniunt intelligendi, Margil. de evulsioni. quae. 62. n. 1. & quae. 153. n. 2. Metlin. decis. 767. num. 9. Michalor. de duobus fratrib. part. 1. cap. 3. n. 41. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 9. n. 174. Donatus de renuntiat. ca. 2. n. 85. Urceol. de transacionib. quae. 11. n. 25. & quae. 15. per tot. Pater enim, & legitimus administrator, majorem habet potestatem, quam tutor, & curator, & ceteri administratores, & per consequens non est mirandum quod abque decreto legitime alienet immobilia, & non ceteri administratores, Castill. de

usurpato. cap. 3. n. 12. Giurb. ad consuetud. Mexan. 1. cap. 7. gloss. 3. n. 14. Olea de cesion. jurium, tit. 2. quae. 6. n. 26. Valeron de transacionib. tit. 4. quae. 4. n. 16. Martin Ventur. conf. 2. n. 29. Salgad. in labyrint. part. 1. cap. 24. n. 110. & cap. 27. n. 21. Rota decis. 86. n. 16. part. 6. & decis. 171. n. 38. part. 7. reconvit. Bolsius de patria potest. cap. 8. n. 56. in fin. & n. 68. Meli allegat. 69. n. 11. lib. 3. Carol. de Mean. observat. 457. n. 4. part. 4. Cardinal. de Luca de testam. discurs. 22. n. 12. Stayban. junior resol. 167. n. 20. Conciol. allegat. 47. n. 22. Urceol. de transacionib. quae. 15. n. 5. Unde cum facultatem alienandi, pater, & legitimus administrator poterit abque decreto transigere, si transacio utilis fuerit filio, l. de re filiorum. ff. de transacionib. l. preste, Cod. de transacionib. Si vero damnosa fuerit transacio, non poterit ad Patre sine decreto fieri, ut tradunt Sese tom. 2. decis. 121. n. 11. Alcanus Clemens. de potest. patria, eff. 12. n. 9. Morla in iuris empot. tit. de transacionib. in rubr. n. 38. Pafchal. de virib. patria potest. part. 1. cap. 2. n. 3. & 4. Kilchen. de in morab. cap. 8. n. 70. Meli allegat. 119. n. 33. lib. 3. & in observat. ad Castill. cap. 64. n. 1. & 2. Nicol. in lucubr. lib. 2. tit. 1. n. 26. limitat. 4. & 5. fol. 114. tom. 1. & lib. 1. tit. 36. sub n. 3. §. 4. vers. potest tamen, tom. 2. fol. 77. Hoicero. contro. 37. n. 26. Bich. decis. 525. num. 18. & alii apud Urceolum de transacionib. quae. 23. n. 26. quibus videtur accedere, Maldonad. in additomb. ad Molin. de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 9. n. 22.

Contrarium tamen sententiam probabiliorum iudicant alii, docentes transacionem in casu proposito non esse validam sine decreto, & aliis solemnitatibus. Primo nam si res litigiosa foret minoris, vel Ecclesiae, non minus per transacionem fieret adversarii dimittendo eam poenens illum, & contentiendum, quod in sui posse remaneret, quam per traditionem, & alienationem, l. proponatur, l. ejus rei 47. ff. de rei vindicat. l. si sponsus, §. 1. ff. de iure dotum l. singulari 15. ff. de rebus creditis, l. ex causa, Cod. de usucap. pro emptore, §. interdum, in fittat. de rerum divitione, l. qua ratione, §. interdum, ff. de adquirend. rerum domin. ibi: Licet enim ex ea causa tibi eam non tradiderim, eo tamen quod patior, eam ex causa emptoris tibi esse, statum efficit. Sed sic est quod in casu traditionis, vel alienationis rei, ex sententia omnium DD. decretum intervenire debebat; ergo etiam in isto

isto casu. Secundo, quia casu in quo hæc rei dimissio non esset efficax ad dominium transfundendum, hæsitati non debet, minorem aut Ecclesiam amittere per transactionem actionem illam ad rem immobilem, quam intentatam habebant, & transactionis ope, novam adquirere actionem quia per transactionem novatur illa prima actio, cap. 1. de transactionib. l. si profundo 33. l. cum te, l. si major 36. Cod. de transactionib. l. imperator. §. final. ff. eod. Nequit enim agi virtute antique actionis, transactione facta, sed solum novæ actionis ad implementum transactionis, cum te proponas, l. siæ apud aita 28. l. si major, C. de transactionib. l. cum proponas 21. Cod. de pactis: sed minor, aut Ecclesia adionem illam, quam ad rem immobilem habent, nequeunt alienare, cedere, vel amittere absque decreto, quia habetur per se ipsa immobili, l. si pecunia, §. si ius ff. de rebus eorum, l. si ad resolutionem, Cod. de pr. diti minorum, cap. 2. de rebus Eccles. alienand. in 6. Thoro in compend. decis. tom. 3. verbo, cessio juris laud. Narbon. in juris annali. anno 25. quæst. 25. Olea de ces. jurium, tit. 2. quæst. 1. n. 34. Merlin de pignori. lib. 2. quæst. 29. n. 64. Ergo neque transactio fieri poterit sine decreto. Ultimo, quia pædite lite super qua transactio fit, incertus est, an res litigiosa fuerit minoris, aut Ecclesiæ: Ergo in hac dubietate necessarius erit decretum, ne alias via remaneat aperta ad transactionem impugnantem, ostendendo, quod res dimissa apud ad verlarium, erat propria minoris, vel Ecclesiæ, & hæc sententiam uti veriore tenetur, gloss. in l. cum bis, §. si uni, ff. de transactionib. Barthol. in l. nulli, n. 2. ff. de transactionib. ubi Jasson. Casualus de transactionib. quæst. 7. n. 8. Curtius de feudis part. 4. quæst. 7. n. 96. Tiraquell. de retract. §. 1. gloss. 14. n. 66. Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 6. in præf. 10. n. 102. Surt. conf. 451. n. 25. lib. 3. & conf. 501. n. 9. lib. 4. Pinel. in l. 1. C. de bonis materis. 3. part. n. 46. Capyc. decis. 93. n. 4. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 9. n. 27. Gratian. disp. 476. n. 16. & 17. Redoan. de rebus Eccles. alienand. quæst. 2. n. 2. Peregrin. de fideicommiss. artic. 40. n. 124. Trentacinq. varior. tit. de verum alienat. resolut. 1. n. 29. Riccius in prax. varior. resolut. 43. n. 2. Clarin. controverf. 8. n. 63. Veladic. de privileg. pauper. 3. part. quæst. 8. n. 441. Carvalho de una, & altera quarta, 2. part. n. 365. & multi adducti a Bosio, 3. tom. moral. tit. 6. n. 255. Pareja de instrumentor. edit. tit. 7. resolut. 3. n. 94. Vivian. in prax. jur. patronat. lib. 2. cap. 5. n. 129. Ferentil. ad Burat. decis. 690. in fin. Galeot. lib. 2. controverf. 40. n. 24. Valeron. de transactionib. tit. 4. quæst. 1. n. 22. San Felicius decis.

280. n. 3. & 4. & per tot. Paul. Meli sibi contrar. observat. 4. n. 17. Altograd. conf. 27. n. 29. Turricel. de rebus Eccles. non alienand. cap. 8. n. 21. Verall. decis. 106. part. 1. addent. ad Gregor. XV. decis. 418. n. 17. Coccin. decis. 301. n. 1. & decis. 362. n. 3. Duran. decis. 250. Ciriac. controverf. 380. n. 32. Merlin. decis. 756. n. 18. Roxas decis. 292. n. 13. Conciol. allegat. 49. n. 22. Urceol. de transactionib. quæst. 23. n. 23. Francisc. de Angelis de confessionib. lib. 3. quæst. 2. n. 78.

In hac opinio si varietate, licet pro prima, satis urgeant argumenta proposita, & non parum faciat consideratio, quod minoribus, aut jure minoru utentibus, solum impermissa videtur transactio, quando in mobilia bona que possideant tradiderunt, & cederunt, l. non solum 4. Cod. de præditi, & alii reus, ibi: Et te si fratris tuis, per transactionem fundum deacti, vindicare eum potes. Hanc secundam tenendam esse judico, uti fecerunt in praxi per rationes adductas à Salicet. in l. 1. ad fin. Cod. de transactionib. Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 6. in præf. 10. n. 102. Et securiorem illam dicit, Gratian. disp. 476. n. 18. Neque obstant pro contraria adducta, nam respondetur, quod dimissio rei, ipsa alienatur, & illius dominium transfertur in personam cui dimittitur, nam et si multi velint, quod transigentes, qui dimittunt rem, dominium non intendunt transferre, sed duntaxat à lite discedere, l. fratres, Cod. de transactione. Et pariter quod transactionis causa, neque novu titulu in re, neque dominium illius adquirent, l. siæ apud aita. Cod. de transactionib. & tit. gloss. & in l. si profundo, verb. agere, C. eod. & in l. penultim. Cod. de usucapioe pro emptor. Anton. Gomez varior. tom. 2. cap. 2. n. 36. Cancr. varior. part. 1. cap. 23. n. 25. Nogueroi. allegat. 37. n. 4. Gallerat. de renunciat. centur. 1. cap. 18. n. 32. Ciriac. controverf. 3. n. 44. & 45. Olea de cesion. jurium, tit. 2. quæst. 7. n. 14. Larrea allegat. 26. n. 43. Et multi adducti à Valeron de transactionib. tit. 5. quæst. 5. n. 9. Maldonad. in additionib. ad Molin. de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 9. n. 22. Tam contrarium verius est, & satis probatur, ex text. in dicit. l. qua ratione, §. interdum ff. de acquirend. verum domin. l. 3. §. penultim. ff. de donatib. intervir. l. proponatur, ff. de reivindicat. l. si sponsalibus, §. 1. ff. de jure dotium, l. singularia 15. ff. de rebus creditis, §. interdum in ficut. de reum ditione. Et descendunt Salicet. in Lait prator, §. si petitor, n. 6. ff. de jure jurando, Cuman. in l. 1. de jure dotium, l. si Rubens in l. natura liter, §. nihil commune, n. 201. ff. de acquirend. posses. Menetef. in l. si profundo, Cod. de trans-

transactionib. n. 12. Tiraquell. de retract. §. 1. gloss. 14. n. 64. Menchac. illustrium controverf. lib. 2. cap. 57. n. 2. Oliverius ad Gregor. XV. decis. 418. n. 17. Pareja de infrascript. edit. tit. 7. resolut. 3. n. 99. Neque placet opinio distinguendum, an transactio solum super infantia litis fiat eo modo, ut aliquo accepto liti cedat, quo alio voluit veram esse primam opinionem, & in hoc casu procedere secundam opinionem astant. Anton. Gomez in l. 45. Taur. n. 72. Cancr. varior. 3. part. cap. 15. n. 204. Ciriac. dicit. controverf. 3. n. 44. Olea de cesion. jurium, d. tit. 2. quæst. 7. n. 17. Valeron. de transactionib. tit. 5. quæst. 5. n. 19. & 22. & alii adducti à Pareja dicit. tit. 7. resolut. 3. n. 101. Nam, quoad nostrum infinitum, idem erit transigere super ipsa re, aut super lite transigere, nam utroque in casu dimittitur actio ad rem immobilem, & cum accipit illa sola tanquam res immobilis habeatur. Roccus de officiti, rubr. 13. §. 1. n. 22. Carpov. in jurisprucl. forens. part. 1. constitut. 5. definitio. 18. n. 6. & part. 3. constitut. 30. definit. 16. n. 9. Callejon in alphabet. verb. actio, n. 12. Pechii de aqueduct. tom. 2. cap. 9. quæst. 29. n. 3. Moltazo de causis pias, tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 34. non potest transactio absque decreto fieri, ex ratione, text. in l. si pecunia, §. si ius, ff. de rebus eorum, cap. 2. de rebus Eccles. alienand. in 6. Tond. de pensionib. decis. 89. n. 7. Carpov. in jurisprucl. forens. part. 2. constit. 11. definit. 28. n. 3. Cardinal. de Luca de jurisprucl. dicitur. 17. n. 7. Urceol. de transactionib. quæst. 23. n. 8.

Es advero autem si transactio fiat à curatoribus Ecclesiis, fideicommissariis, aut aliis administratores eo modo, quod immobilis res litigiosa remaneat penes Ecclesiam, administrationem, vel fideicommissum, data aliquo proportionata summa litiganti dimitte, vel transfere rem, non erit necessarium iudicis decretum, cum ex transactione illa solum adquisitio, quam alienatio sequatur, non solum 4. Cod. de præditi, & alii rebus, l. cum proponas, Cod. de transactionib. l. si pignora, §. final. l. interium, §. qui tutelam ff. de furtis Pinel. in l. 1. part. 3. n. 46. Cod. de bonis materis, Bertozol. de clausul. claus. 10. gloss. 2. n. 18. Montan. de tutel. cap. 33. n. 247. Caldas Pereyra de resolut. empoteus. cap. 9. n. 36. Menoch. conf. 381. n. 2. Guier. de tutel. part. 2. cap. 5. n. 28. Cancr. varior. part. 1. cap. 7. n. 117. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 9. n. 22. Mier. de majorat. 4. part. quæst. 22. ex n. 8.

60. Morla in juris empor. tit. 4. quæst. 3. §. 1. gloss. 14. n. 64. Menchac. illustrium n. 15. & 16. Peregrin. de fideicommiss. artic. 40. n. 124. Simoncel. de auct. lib. 2. tit. 6. in præf. 10. n. 100. Barbof. ad text. in l. non solum 4. Cod. de præditi, & alii rebus, n. 5. Valatic. consolat. 116. n. 10. Fular. de substitut. quæst. 788. 560. & 563. n. 16. Trentacinq. varior. lib. 3. tit. de verum alienat. resolut. 1. n. 29. Fontarell. de pass. nuptial. claus. 7. gloss. 3. part. 13. n. 16. Castill. de aliment. cap. 36. §. 2. n. 37. Hermosil. in l. 4. tit. 5. part. 5. gloss. 2. n. 16. Ciriac. controverf. 380. n. 31. Valenzuel. conf. 175. n. 15. tom. 2. Carvalho de una, & altera quarta, part. 2. à n. 364. Galeot. controverf. 40. lib. 2. Valeron. de transactionib. tit. 4. quæst. 1. n. 26. Pareja de infrascript. edit. tit. 7. resolut. 3. n. 94. Olea de cesion. jurium, tit. 2. quæst. 1. n. 101. Nam, quoad nostrum infinitum, idem erit transigere super ipsa re, aut super lite transigere, nam utroque in casu dimittitur actio ad rem immobilem, & cum accipit illa sola tanquam res immobilis habeatur. Roccus de officiti, rubr. 13. §. 1. n. 22. Carpov. in jurisprucl. forens. part. 1. constitut. 5. definitio. 18. n. 6. & part. 3. constitut. 30. definit. 16. n. 9. Callejon in alphabet. verb. actio, n. 12. Pechii de aqueduct. tom. 2. cap. 9. quæst. 29. n. 3. Moltazo de causis pias, tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 34. non potest transactio absque decreto fieri, ex ratione, text. in l. si pecunia, §. si ius, ff. de rebus eorum, cap. 2. de rebus Eccles. alienand. in 6. Tond. de pensionib. decis. 89. n. 7. Carpov. in jurisprucl. forens. part. 2. constit. 11. definit. 28. n. 3. Cardinal. de Luca de jurisprucl. dicitur. 17. n. 7. Urceol. de transactionib. quæst. 23. n. 8.

Es advero autem si transactio fiat à curatoribus Ecclesiis, fideicommissariis, aut aliis administratores eo modo, quod immobilis res litigiosa remaneat penes Ecclesiam, administrationem, vel fideicommissum, data aliquo proportionata summa litiganti dimitte, vel transfere rem, non erit necessarium iudicis decretum, cum ex transactione illa solum adquisitio, quam alienatio sequatur, non solum 4. Cod. de præditi, & alii rebus, l. cum proponas, Cod. de transactionib. l. si pignora, §. final. l. interium, §. qui tutelam ff. de furtis Pinel. in l. 1. part. 3. n. 46. Cod. de bonis materis, Bertozol. de clausul. claus. 10. gloss. 2. n. 18. Montan. de tutel. cap. 33. n. 247. Caldas Pereyra de resolut. empoteus. cap. 9. n. 36. Menoch. conf. 381. n. 2. Guier. de tutel. part. 2. cap. 5. n. 28. Cancr. varior. part. 1. cap. 7. n. 117. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 9. n. 22. Mier. de majorat. 4. part. quæst. 22. ex n. 8.

Videamus nunc, an minor vel Ecclesia transigere sine decreto, & aliis solentibus possit, super iuribus legati, fideicommissi, vel hereditatis delate, sed non adquisitis: Videtur enim posse, quia Ecclesiæ Prælati, & similes administratores, nulla solemnitate adhibita, possunt hereditatem delatam non adire, & legata repudiare, quia huiusmodi actus, litem non inducunt, l. alienatione, 28. ff. de verbor. significat. l. 1. §. utrum, ff. si quid in fraudem patron. l. non fraudantur 177. ff. de regul. juris, cap. final. 16. q. 6. Joann. Honorius in summa juris canonici, tit. de rebus Eccles. non alienand. n. 27. Sanchez de matr. lib. 6. disp. 4. n. 11. Bellec. disquisit. Clerical. part. 1. tit. de credito, §. 5. n. 21. Molino de rita na tiar. lib. 3. quæst. 99. n. 17. Paschal. de verbor. part. potest. part. 3. cap. 7. n. 26. Barbof. de jure univ. l. 1. tit. de iustitia. lib. 3. cap. 30. n. 42. Botiller. de iusticia. cap. 2. theoremat. 82. n. 6. Salgad. de libere de immuni. tom. 2. cap. 17. subdit. 6. n. 11. Nogueroi. allegat. 6. ex n. 23. Meli allegat. 14. n. 4. lib. 3. & observat. 4. n. 12. Ergo multo magis poterunt sine decreto transigere super his iuribus, nam si eis conceditur illorum alienatio, vel dimissio quod magis est, debet eis concedi transigere super illis, quod minus est, ex regul. text. in l. non debet, ff. de regul. juris, ubi dicit. mul. to magis, Cod. de Sacrosanct. Ecclesiis, cap. cul. l.

licet 53. de regul. iuris, in 6. Facit etiam, quod minoribus, vel Ecclesiis, solum impermittitur alienare sine solemnitatibus, quod ad quosdam habent, & transigere eis non licet sine decreto, quando alienant. l. non solum 4. Cod. de praedictis, & alius iuris, & non alienant quando adquirere nolunt, l. 1. final. ff. de collat. honor. l. cum quidam, ff. de iure fisci, l. si quis, §. si maritus, ff. de donationibus. Inter alios, qui autem 6. ff. que in fraudem creditorum, ibi: Noluit enim alienare, non suum patrimonium diminuat. Et quod super his iuribus possit transactio abque decreto, & alius solemnitatibus fieri, docent Bald. in l. praesertim, Cod. de transactioibus. Nata conf. 44. vol. 2. & conf. 441. n. 10. Roman. conf. 184. Roland. conf. 15. vol. 1. Menoch. conf. 73. n. 8. Surd. conf. 501. n. 6. lib. 4. Franchis deest. 14. Gratian. deest. 17. n. 29. Trentacinq. variat. lib. 3. tit. de verum alienat. resolut. 1. n. 27. Fontanelli. de pact. nuptial. claus. gloss. 9. part. 5. n. 127. Barbof. ad text. in cap. nulli 5. n. 13. de rebus Ecclie. alienand. Tondut. in quae. & resolut. beneficiat. cap. 119. n. 4. Oca de ces. iuribus, tit. 2. quae. 1. n. 2. Delbene de immunit. cap. 17. dubitat. 12. n. 1. tom. 2. Bordon. in opere moral. regular. resolut. 27. n. 59. Barat. deest. 773. n. 3. & ibi Audent. lit. A. & B. Francisc. de Angelis de conf. lib. 3. quae. 2. n. 71. & videtur de mente, Carol. Anton. de Luca in anim. dictionibus, ad Gratian. cap. 26. n. 5.

17. Contrariam tamen sententiam vtiorem iudico, & defendendum teneo, tutorem, vel Praelatum Ecclesiae, aut quemlibet administratorem, non posse transigere super his iuribus delatis, sine decreto, & aliis solemnitatibus. Primo, quia quidquid sit in maioribus, certissimum est, quod minores, aut iure minoris utentes, nequeunt repudiare legatum, aut hereditatem delatam, sine iudicis decreto, & ceteris solemnitatibus, quia minoris repudiatio alienatio est, l. magis puto, §. si iuriam 8. ff. de rebus eorum, ibi: Fundum autem legatum, repudiare pupillus sine praetoris auctoritate non potest, esse enim, & hanc alienationem, cum res sit pupilli, non dubitat. Molina de iustit. & iure, tract. 2. disp. 468. n. 12. Cevallos quae. 811. n. 23. Quaranta in compendio barbar. tit. de alienat. vel Ecclie. n. 43. Gratian. dicitur. 674. in fin. Arias de Mesa variat. lib. 2. cap. 41. n. 11. Richard. in §. tie & si quis in fraudem 6. n. 17. instituit. de actionibus. Valeron de transactioibus, tit. 4. quae. 1. n. 19. Delbene de immunit. tom. 2. cap. 17. quae. 6. n. 6. Salgado de rebus, 2. part. cap. 33. n. 93. Castillon in alphabet. verb. minor. n. 11. Secundo, quia innegabile est, quod legato relicto, & hereditate delata, ad quietam habet actionem minor, aut Ec-

clesia ad rem legatam, vel hereditatem; sed hac iura, aut actiones ad immobilia bona, aut mobilia praeterea, nequeunt dimittere, aut cedi sine iudicis decreto, ut multoties probavi: ergo neque super eis transigi poterit abque decreto. Ultimo facit quod tutor, Praelatus, aut quilibet administrator, non potest Ecclesiae, aut minori praedjudicare in querendis, gloss. in cap. au altis, verb. restituimus, de in iur. restitut. Alexand. in l. legatum, n. 13. de legat. 1. Socin. regul. 110. Beraius in cap. 1. n. 115. de in iur. restitut. Covarrub. variat. lib. 1. cap. 3. n. 10. & 11. Redoan. de rebus Ecclie. non alienand. quae. 2. cap. 122. a princip. Lelius de j. sit. & iure, lib. 2. cap. 17. duirat. 9. n. 66. Menchac. de iusticia. hon. progres. lib. 3. §. 27. n. 23. Lambertin. de iure patronat. lib. 3. quae. 9. artic. 1. n. 31. Molin. de i. sit. & iure, tract. 24. disp. 468. n. 10. Bonacin. de contractibus, disp. 3. quae. 8. quae. 4. n. 38. Gratian. dicitur. forens. 674. in fin. Marthia deest. 224. Arias de Mesa variat. lib. 2. cap. 41. n. 11. Lezana part. 2. cap. 14. n. 60. Delbene de immunit. tom. 2. cap. 17. dubitat. 6. n. 24. Ergo, ex istorum sententia, neque transigi poterit super his iuribus sine decreto. Et hac opinionem teneant, Valeron de transactioibus, tit. 4. quae. 1. n. 13. & 14. usque ad 20. Gibalin. de negotiat. tom. 2. lib. 4. cap. 8. §. 2. 5. Gonzal. Tellez ad text. in cap. nulli de rebus Ecclie. alienand. vel non, n. 13. Altograd. conf. 27. n. 30. Sa. Felices deest. 280. sub n. 3. Uccol. de transactio, quae. 230. n. 19. cum sequent. Francisc. de Angelis de conf. lib. 3. quae. 2. n. 76. Ad opposita respondentur, quod licet tentari possit dicere, in bonis nullis videri esse illa, quae peti, & agnosci possunt, l. et apud si 143. l. novum 248. ff. de verbor. significat. l. final. ff. de usufruct. legat. l. libertus 26. ff. de bonis libertorum. Omnis hiis respondetur, quod iura loquuntur de repudiationibus a maioribus factis, illae enim non veniunt alienationibus, ut jam diximus.

Decreta super transactioibus interponuntur in nostro Regno post factam transactionem, & per unum voluntaria jurisdictionis per modum confirmationis, nam et velint multi, quod decreta similia debeant ante transactionem, & contractum interponi. Valeron. de transactioibus, tit. 1. quae. 6. n. 6. Vela dicitur. 38. n. 63. Antunez de donat. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 19. n. 49. cum aliis a me traditis in cap. 11. de decretis, n. 27. Tamen certius est, quod poterit interponi decretum legitime post factam transactio-

nem a minore, Ecclesia, majoratus succedere vel alio quolibet, prout interponi solet in nostra praxi, D. Matheu de regim. cap. 11. §. 6. num. 86. D. Cresp. obfervat. 15. n. 302. Neque desistit iuris ratione repetitur a nobis traditum, cum in quolibet contractu nihil interest an precedat decretum, vel subsequatur, l. 1. §. inue queritur, ff. de novi operis nunciat. l. iudicem 21. ff. comm. dividundo, l. 2. Cod. de ierovis reipublica manumittenda, l. 1. ubi gloss. Cod. de tutoribus, & curatoribus, cap. si qua, de rebus Ecclie. alienand. vel non, cap. cura, de iure patronat. for. 10. & 11. rubr. de executione rei iudic. Bald. in cap. si quis miles, de feud. sine culpa non amittendo, Capic. Latt. deest. 19. ubi Gizzius in obfervat. num. 17. & deest. 104. a n. 4. Selse deest. 389. ex num. 24. part. 4. Micr. de majorat. 4. part. quae. 2. num. 168. Roletall de feudis cap. 6. conclus. 78. Aponet conf. 86. num. 44. & de potest. Prorogis, tit. 6. de assensu Regis, ex num. 21. Valenzuel. cum §. vult igitur, ff. de transactioibus, l. de aliment. 8. Cod. ed. for. 10. & 11. rub. de executione rei iudic. D. Leon dicit. deest. 169. num. 6. Valeron de transactioibus, dicit. tit. 1. quae. 6. num. 6. D. Matheu de regim. cap. 10. §. 1. quarta, part. 2. n. 371. Quae. 4. & Pilo dicitur. 9. num. 15. Valeron de transactioibus, tit. 4. quae. 2. num. 18. D. Cresp. obfervat. 15. num. 302. D. Matheu, dicit. cap. 11. §. 6. num. 86. & 87. cum aliis adductis, dicit. cap. 11. num. 28. Et observa, quod si transactio fiat super lite mota, transactiois instrumentum debet recipi, & conscribi ab actuario illius litis super qua transigitur, cum ei spectet attestari quolibet instrumenta ad litem facientia, aut incidentia, vel dependantia juxta caput 4. Regia Pragmatica anni 1562. Et transactio ex illis est, ut declaravit Senatus sententia per Alceus die 30. Aprilis 1631. in favorem Joachimi Monros Notarii, & contra administratores bonorum Joannis Baptistae Colomina.

Contractus, & transactiones multoties decretis iudicis roborantur, quia contrahentes ita volunt ad majorem confirmationem, & corroboracionem illarum, quae concordantur. Multoties autem interponitur decretum, quia aliter transactio, vel contractus valere non possunt, ut si a tutore, curatore, Praelato, vel alio administratore transigatur, nam iudicis decretum debet interponi, ut transactio valeat, l. non solum 4. Cod. de praedictis, & alius rebus, & si iudicis decretum deficiat, transactio nullius momenti erit, Roland. a Vale conf. 7. num. 18. lib. 3. D. Leon. tom. 2. deest. 169. num. 6. Valeron de transactioibus, tit. 1. quae. 6. num. 6. possunt enim non indigentes decreto ad validitatem transactiois factae, vel contractus, petere coram litis transactae iudice, quod transactioem confirmet

ad majorem corroboracionem, & firmitatem transactionis, prout quotidie fit, & iudex recte suum interponere decretum, juxta text. in l. siue apud acta 28. Cod. de transactioibus, l. cum hi 8. in princip. & §. 1. & ultim. ff. de transactioibus, l. 1. §. inue queritur, ff. de novi operis nunciat. l. si concernerit, ff. de re iudicata, l. iudicem 21. ff. communi dividenda. l. si constante, Cod. de donat. ibi, aut nuptias, cap. 1. in fin. de transactioibus, tradunt praxim Alfaro de offic. Fiscal. gloss. 34. num. 56. Felicius de societat. cap. 40. num. 10. Salgad. in labyrinth. par. 1. cap. 38. num. 60. Valeron de transactioibus, tit. 1. quae. 6. per tot. Solozar. de iure Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 20. ex n. 27.

Omni ergo in casu, ut legitime interponatur decretum, debet adhiberi causa cognitio, & inspicere an utile sit minori, ecclesiae, aut fideicommissario, quod transactum fuit, l. de cum §. vult igitur, ff. de transactioibus, l. de aliment. 8. Cod. ed. for. 10. & 11. rub. de executione rei iudic. D. Leon dicit. deest. 169. num. 6. Valeron de transactioibus, dicit. tit. 1. quae. 6. num. 283. Caponi tom. 2. dicitur. 31. 18. Cardinal. de Luca de alienat. dicitur. 31. sub num. 18. Antunez de donat. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 19. num. 51. & 52. Molozzo de causis piti, tom. 2. lib. 6. cap. 2. n. 29. Utilitas solet, in informatione sumaria testium recepta, probari in nostra praxi, & potest etiam instrumentis exhibitis, et si ex testium informatione, vel instrumentis exhibitis, ut alio modo, probatum non extiterit transactioem utilem fore minori, vel Ecclesiae, non debet iudex suum interponere decretum, ino debet denegare, quia et si iudex partium conventionem sequi teneatur, & transactioem confirmare, juxta text. in l. si concernerit, 26. ff. de re iudic. l. 1. ff. de quibus a pillaris non licet, l. final. in fine, ff. de temporis. & reparat. appuat. l. iudicem 21. ff. communi dividendo. Hoc non debet intelligi, quando decretum interponitur cum causa cognitione, & iudici constat non adesse legitimam causam, nam poterit tunc denegare decretum, ne faciat actum frustratorium, cum abque causa probatione non possit interponi legitime decretum, l. si quos 59. Cod. de decurionibus. Azin. de excois. §. 3. cap. 250. num. 1. fol. 8. Alfaro de offic. Fiscal. gloss. 34. n. 56. Valeron de transactioibus, tit. 1. quae. 6. n. 5. Offate de contractibus, tom. 1. tract. 2. disp. 4. sect. 4. num. 62. Bich. deest. 58. num. 3. Dunnozzat. deest. 561. num. 8. Cardinal. de Luca de alienat. dicitur. 24. num. 17. Antunez de donat. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 19. num. 50. & 51. Uccol. de transactioibus, quae. 20. n. 33. Anton. Gobius consulti. 51. num. 49.

26 Ex traditis observata, magnam reperiri differenciam inter decretum, procedente causae cognitione, interpositum, vel sine causae cognitione; si enim absque causae cognitione interponatur, nullius momenti erit, cum ea que cognitionem causae expostulant, de plano non expediuntur, l. nec quaquam, §. ubi decretum, ff. de offic. proconsulis, l. minorum, C. de praediis, & alia rebas, l. omnia quaecumque 71. l. ubi tamque 101. de regu. parti. Anton. Faber de errorib. pragmat. dec. 10. error. 6. num. 3. Mendoza de pactis, lib. 1. cap. 5. num. 16. Larrea allegat. 109. n. 4. docent Valenzuel. conf. 129. num. 80. Knipfchildt. de fideicommiss. cap. 11. num. 493. Carpov. in jurispru. forensi. par. 2. constitut. 7. definit. 5. num. 7. & constitut. 11. definit. 28. num. 9. Caponi tom. 2. discept. 114. num. 14. Antunez de donatib. tom. 1. par. 2. lib. 1. cap. 19. num. 50. & 51. Urcell. post tractat. de transfationib. decis. 35. num. 11. Vivian. Ciroch. observat. 71. num. 39. Anton. Gobius consultat. 71. num. 64. Tristany de esc. 24. num. 34. Unde omnes nullitates, & defectus, qui poterant contra transactionem allegari, poterunt etiam contra decretum illam confirmans, l. si expressim. ff. de appellatib. l. si praev. §. Marcellus, ff. de iudicib. Vaz conf. 19. num. 22. Elcobar de ratiocin. cap. 41. num. 24. Ayora de paritionibus, 3. par. quest. 7. num. 16. Felicius de fidei. cap. 40. n. 10. Valeron de transfationib. tit. 1. quest. 6. num. 12. & 13. Solozan. de iure indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 20. ex num. 27. Quia iudex tali in casu, non suum iudicium, sed alienum fecutus fuit, l. paulus 47. ff. de bonis libertor. ibi: Quoniam non suum iudicium, sed alienum fecutus fuit. Si autem cum causae cognitione decretum interponatur, licet nullitas contractus, aut transactionis sanari non possit per interpositionem decreti, in eodem modo nullitas allegari poterit, ac si decretum interpositum non fuerit, ut tradidi dist. cap. 11. de decret. n. 43. Tamen multos operabitur effectus; & multoties ex decreto legitime interposito suspiciant vires ea que independenter a decreto minus firmatis haberent, cap. 1. ad finem, de transfationib. ibi: Cum si quid forte incurrit, vel imperitia, minus firmitatis incertum est, vires praesentis notione, ex hac nostra auctoritate suscipiat. Quod duplici confirmatur exemplo. Primum erit in pacto nudo de non alienando, pactum illud nudum in transactione, vel quolibet alio contractu, aut ultima voluntate, non valet quoad hoc ut dominii translatio impediatur, l. ea lege, c. i. gloss. Cou. de conditione ob causam l. si ita quis, §. ea lege, ff. de verb. obligat. l. ultim. ff. de rebas alienis non alienand. Pechi de aqueduct. tom. 1. cap. 1. quest. 2. n. 36. Et si in transactione appo-

natur, & iudicis decreto roboretur transactio, impedit dominii translationem, facit text. in l. de polic. ff. de policit. Covar. in cap. Raynal. n. 4. de testam. Mantica. de tacti. & ambig. lib. 4. tit. 30. num. 38. Hermosill. in l. 43. gloss. 4. num. 33. tit. 5. par. 5. Salgad. in labyrint. part. 1. cap. 38. num. 60. un. seqq. & in num. 65. extendit ad calum interpositi decreti absque causae cognitione. Valeron de transfationib. dist. tit. 1. quest. 6. num. 20. Secundum in pacto legis commissoriae, quod prohibitiu est apponi in pignoribus, l. pignus, C. de pact. pignorum, cap. significante, de pignorib. Anton. Faber. de errorib. pragmat. de ad. 21. error. 1. Gayto de credit. cap. 4. quest. 8. num. 1100. Metlin. de pignorib. lib. 4. tit. 4. quest. 123. per tot. Metend. controversiar. lib. 1. cap. 3. n. 1. Et si in transactione apponatur, servari debet, modo iudicis decreto roboretur transactio, Anton. Faber ad tit. C. de pact. pignorum, de fidei. §. Valeron dist. tit. 1. quest. 6. n. 21. In Regno particulariter habemus dispositum, in for. Primerament 10. & in for. B. voluit 11. rubr. de execut. rei iudic. Quod quilibet contractus, aut obligatio facta cum instrumento publico, possit per ordinarium iudicem opidi confirmari interposito decreto; & contractus huiusmodi, vel obligationes decretate magno potiuntur privilegio iuxta eisdem foros, nam si interese exccerit suam duorum mille solidorum, habent executionem paratam, sicuti exercitur in rem iudicatum transacta, & dum excentio pro debito fiat, debet detineri carceratus debitor, qui opponere in executione nequit exceptionem aliquam, nisi solutionis verificatam, aut instrumentum publico, aut confessione creditoris, & a carcere non debet liberari Principis scripto, moratorio, guidatico, inductis, aut cessione honorum, vel alio medio, nisi solutionis debiti, & mirandum est forales has dispositiones in praxi parum admittas esse, quando contractibus, & obligationibus, privilegia tanta magnitudinis tribunt, explicat praedictos foros D. Cerdan in visitat. carceris, cap. 6. num. 10. & 11. D. Mathu de regim. cap. 11. §. 6. num. 87. La praedicta de interponere el decreto in concordia, se reduce a que los contractos, y entes capitulan, y firman el contrato de transaccion, y se recibe instrumento publico, en el tribunal que se pretende decretar, en concordia, en donde se narra todo el hecho de la capitulacion, y se propone la utilidad que tienen las partes en lo concordado, do, y se conculye, pidiendo se reciba sumaria informacion de testigos para prueba de la utilidad, y reciba, si por ella, o de otro modo referido prueba suficiente de uti-

IHS. E. T. Ciudadá, y S. T. Syndich, y Procurador del Clero, y Capellana de la Iglesia Parroquial de T. Proposants tam conjunctim, y Capellana de la Iglesia Parroquial de T. Proposants tam conjunctim, y adius, per remissionem a majori parte factam, remissio censetur facta a minori parte dicentente, l. 7. S. bodie, l. majorem 8. l. si plures 9. l. scriptum, 11. ff. de pactis, Ovalid. ad Donel. lib. 22. commentarior. cap. 4. lit. V. Dueñas regul. 295. Guzman de evolucionib. quest. 7. n. 47. Pannific. de salolan. interdict. ad eadem, tractat. in antiquis inscriptions. Matthea de jurisjur. par. 4. centur. 2. casu 23. n. 8. Fontanell. de pact. tom. 2. claus. 5. gloss. 8. n. 42. par. 8. Melo de inducti, §. gloss. 34. n. 35. Gratian. discept. 222. n. 6. & 26. Trentacing. variar. lib. 3. tit. de solutionib. resolut. 3. Salgad. in labyrint. part. 2. cap. 30. n. 53. cum sequent. D. Lanzo in prax. protestat. cap. 60. n. 28. loco, ubi tractatum fuit de remittenda debitori communi quot: nis aliqua redditus, aut debiti parte, & majori creditorum pars in quantitate remissionem fecit; tunc enim, si minor pars creditorum chyrographariorum fuerit, tenentur ipsam partem remittere, que a majori parte creditorum chyrographariorum remissa fuit, & adius, per remissionem a majori parte factam, remissio censetur facta a minori parte dicentente, l. 7. S. bodie, l. majorem 8. l. si plures 9. l. scriptum, 11. ff. de pactis, Ovalid. ad Donel. lib. 22. commentarior. cap. 4. lit. V. Dueñas regul. 295. Guzman de evolucionib. quest. 7. n. 47. Pannific. de salolan. interdict. ad eadem, tractat. in antiquis inscriptions. Matthea de jurisjur. par. 4. centur. 2. casu 23. n. 8. Fontanell. de pact. tom. 2. claus. 5. gloss. 8. n. 42. par. 8. Melo de inducti, §. gloss. 34. n. 35. Gratian. discept. 222. n. 6. & 26. Trentacing. variar. lib. 3. tit. de solutionib. resolut. 3. Salgad. in labyrint. part. 2. cap. 30. n. 53. cum sequent. D. Lanzo in prax. protestat. cap. 60. n. 28. loco, ubi tractatum fuit de remittenda debitori communi quot: nis aliqua redditus, aut debiti parte, & majori creditorum pars in quantitate remissionem fecit; tunc enim, si minor pars creditorum chyrographariorum fuerit, tenentur ipsam partem remittere, &

Jesus M. Die 21. Januarii 1688.
 Recipiatur informatio.
 E. T. Alfeñor.

Universitates oberate, vel magnates, & quilibet equites non solvendo, solent in Regno transactionem facere cum creditoribus, ad effectum solvendi census annuos, vel alias praestaciones cum minori reddito, quam convento in contractu, remissa eis quotannis aliqua redditus parte, quaequidem transactio decreto roboratur, D. Regis, & ejus S. S. A. C. aut nostri R. S. potest ergo non sine fundamento dubitari, an similes transactiones cum majori creditorum parte factae adstringant minorem creditorum partem taliter, quod juxta conventum a majori parte exigere debeant annuum interesse. Ad dubii resolutionem quinque veniunt considerandi casus. Primus erit quando creditores omnes legitime citati, & congregati fuerint in eodem loco, ubi tractatum fuit de remittenda debitori communi quot: nis aliqua redditus, aut debiti parte, & majori creditorum pars in quantitate remissionem fecit; tunc enim, si minor pars creditorum chyrographariorum fuerit, tenentur ipsam partem remittere, &

quando illa major pars creditorum fuerit chirographaria, aut inter majorem partem, major pars, credita chirographaria habuerit, & minor pars fuerit hypothecaria, & hoc in casu remissio partis debiti à majori parte facta minori non nocet, neque ei tenetur stare, *dict. l. rescriptum 11. ff. de pactis, ibi: Hac enim omnia in hiis creditoribus qui hypothecari non habent conservanda sunt. for. 16. rubr. de pactis, ibi: Aquelli qui sera obligat, & tenentur à multis creditoribus, & hoc cofo de aquelli minor no habent à satisficere, ne pagari aliis debitis de aquelli creditoribus, & aquelli creditoribus fa. cordam in una cosa, & in un contentum, & declarari de quanta parte del deute casum fia contengit, & pagat: Manam que aq. fia tinguat, & obferuat, si empero aquelli creditoribus se desolacionem, lacori la voluntat de la mahor partida delis creditoribus deu effer seguida, for. 17. eod. ibi: Declaram lo fr. antich postat fols la prefit rubrica, qui comença, aquelli qui sera obligat, & baverit in los creditoribus qui no han obligada los cofes del deutor tacitament, & exprefsa. E no in los creditoribus, qui han obligada los cofes del deutor tacitament, & exprefsa. Atq. per general obligaciõ, com per fpecial. Melo de inuictis, qua. 8. n. 12. Gratian. dif. ept. 222. n. 15. & 16. D. Crepi observat. 112. n. 12. Carpov. in iurifprud. forensi. part. 2. confitut. 22. defuit. 28. Antuñez de do. alionib. dict. ept. 42. n. 92. Tertius est casus, quando illa major creditorum pars remittentium, habet pro creditis hypothecam, & minor pars dissentientium, etiam hypothecarii sunt, quo in casu non debet hac minor pars remissionis facte stare, ut probatur, *ex dict. for. 16. & 17. rubr. de pactis, & dect. Strac. de de. cedentib. part. 6. n. 13. Carpov. in iurifprud. forensi. part. 2. confitut. 22. defuit. 28. n. 8. & 9. U. de si major pars creditorum censuallitarum in quantitate, faciat transaccionem cum debitor communi remittendo ei quorams aliquam partem interesse annui, non tenetur minor creditorum pars censuallitarum transacioni, & remissioni stare, nã cõ sint creditores hypothecarii, poterunt nõ obstante transacione, & remissione facta, executionem facere contra debitorem pro omni reddito, *for. 57. rubr. de iure emptituit. ibi: E com enara se loguider, que la mahor part delis creditoribus by consentien, & subfisen compositõ, & avertienfa alguna ab los obligats delis diti censals, & violari: los altres creditoribus baveatis cofes tot empotaxant algu ne baguefen per forza seguir la avinenfa de la mahor partida, ne dozo Señor vos, & lo Señor Ducho, & cofes ofitales los pofcatis forcar, & for. ultim. curiar. anni 1552. fol. 20. ibi: E per ço los tres rreços del Regne de Valencia se pliquen voftra Real Magestad li placia***

solvent los diti abufos, & declarant en quant me. nester fia lo dit abús de cort, procehir qui per nã gona concordia q. es fafa per la mahor part delis creditoribus, & si fianta qui es fafa despar colector en los llochs solre los quals son carregats diti cõ. fals, & aliàs no puguen effer empachats los creditoribus cer alifses volent eixerutar, fuix no haben fern at en dita concordia, no ofiant que la dita concordia se allegue es fafa infiancia per la mahor part delis diti creditoribus cõ falses. D. Crepi *dit. observat. 112. n. 12.* Et hoc de causa Senatus, sententia per Alreus, *dit. 17. Novembri 1624.* inter Marcum Antonium Alzamora, & alios declaravit, transaccionem factã à majori creditorum parte non adstringere minorẽ creditorum hypothecariorum partem. Et in terminis quod transaccio facta à majori creditorum censuallitarum parte, non fit tanti roboris, quod minor creditorum pars censuallitarum ei tenetur stare, iudicavit Senatus sententia per Benavides, *dit. 25. Februarii 1626.* in favorem Hieronymi Villanova Presbyteri certo administrativo nomine, & contra officium Pannipartorum nostræ urbis, & alia per Alreus, *dit. 1. Februarii 1640.* in favorem Francisci Almella Civis, & contra Oppidum de Fortaleny, & Villam, & honore de Corbera.

Quartus casus erit quando transaccio repetitur facta à majori creditorum parte, dissentiente minori, & fuit roborata Regii Senatus decreto, aut alicujus judicis inferioris, & in hoc casu etiam si citati, & convocati fuerint omnes creditores, nõ tenetur minor pars hypothecariorum transacioni stare, quia decretum nequit facere transaccionem efficacem quoad obligandam minorem creditorum partem, nam cum, ut diximus, transaccio juxta juris regulas inefficax sit quoad minorem creditorum partem non assentientium, non potest decretum illi dare novũ esse, neque supplet defectum illum, cum decretum non habeat vires ad novam essentiam communicandam actui, vel contractui, imo non obstante decreto, si actus, vel contractus inefficax est ad obligandum, remanet eum ead inefficacitate, & nullitate, ut jam diximus, *dict. cap. 11. de decretis, n. 43.* qua de causa in transaccionibus illis solet decretum interponi à Senatu, abique prejudicio creditorum non interventionium, & firmantium, ut non intelligatur comprehensus esse in decreto, & transacione, ut sententia per Doza, *dit. 17. Junii 1645.* inter Michaellem Marti Dita, & suos creditores, & idem inferitur ex sententia, *dit. 17. Novembri 1624. & dit. 25. Februarii 1656. & dit. 1. Februarii 1640.* adductis, *vum. 36.* Licet posse decretum interponi super transacione, etiam si omnes creditores non conveniant, declinetur ex sententia per Alreus, *dit. 23.*

23. Julii 1624. inter Don Ginesium Raballum de Perellos, & illius creditores. Quibus erit casus, quando transaccio à majori creditorum parte facta, decreto roboratur D. Regis & ejus S. S. A. C. addita qualitate quod illi tenetur stare minor creditortum pars hypothecariorum, & hoc in casu propter auctoritatem omnes creditores ad transaccionem fuerint, tenetur minor pars creditorum hypothecariorum transacioni stare, propter etiam tenentur stare firmantes illam, & successores illorum in fideicommissio, aut majoratu, ut iudicatum extat sententia per Alreus, *dit. 8. Julii 1624.* inter Don Didacum Vich, & hæredes Don Hieronymi Caldero, & alia per eundem, *dit. 20. Julii 1621.* inter Egregium Comitum de Elda, & Electos creditorum illius, & alia per eundem, *dit. 19. Julii 1632.* inter Egregium Comitum de Olocas, & Emerentianam Ridaura, & alia per eundem, *dit. 18. Januarii 1634.* inter Illustrem Ducem de Sogorp, & Syndicum illius Civitatis, & alia per Daza, *dit. 30. Julii 1637.* inter Egregium Comitum del Castellar, & Domnam Annam de Peralta, & alia per eundem, *dit. 22. Septembris 1638.* inter Egregium Comitum de Anna, & Bernardum Ruiz de Alini. Idem cautum habetur in Regio decreto publicado in S. S. A. C. *dit. 11. Novembri 1641.* inter Egregium Comitum de la Granja, & illius creditores, registrato in commune Valentie 38. fol. 105. & alio decreto Regio ejusdem S. C. *dit. 19. Aprilis 1642.* super transacione facta per Don Hieronymum Leo patrem, & legitimum administratorem Don Francisci Leo Domini Loci de Anahuit, & creditores, registrato in commune Valentie 30. fol. 21. ibi: *Edoque deseri illam confirmari, & approvari, & obligare non solum ditiu Don Hieronymum de Leon ditiu nominibus, & illius successores in dicto loco de Anahuit etiam ratione quorumcumque vincularum, sed & ditiu creditores, non solum illos qui in ea firmarunt, & se obligarunt, & qui sunt majores numero, aut quantitate crediti, verum etiam eos creditores minores quantitate, vel numero, qui ad illam firmandam fuerunt convocati, & comparere voluerunt, aut aliqui ex illis, qui non consenserunt expresse, & non solum eos, qui in illa firmarunt, sed & omnes alios, dummo sint minores numero, vel quantitate crediti, &c.* Et interposito decreto Regio, si aliqui creditores intendunt impugnare illud, aut aliquid allegare contra illud, patendum quod non potest comprehendere illorum credita, debet hoc fieri, non in Regio nostro Senatu, sed in S. S. A. C. ubi expeditum fuit decretum Regium, ut declinetur extitit sententia per Daza, *dit. 17. Novembri 1626.* inter

Illustrem Ducem de Sogorp, & illius Civitatem, & alia per Alreus, *dit. 31. Augusti 1626.* inter Don Michaelis de los Reyes, & Monasterium Sancti Michaelis de los Reyes, ubi etiam fuit dictum, quod observaretur transaccio decreto Regio roborata, non obstante quod aliqui creditores convocati non fuerint ad firmandam illam. La Universidad, Titulo, & Cavallero, que, quere firmar concordia con sus Acrehedores, res, para pagar à menor fuero los censos, y obligaciones annuas, por no tener bastantes renta para sustentarse, y pagatlas por ende, tetro, procura obtener Real carta de fu Magestad, en que se le manda al Señor Virrey procure, por medio de el Ministro de Consejo que le pareciere mas conveniente, te, concordar à la Universidad, Titulo, & Cavallero con sus Acrehedores, en execucion de lo qual se señala el Ministro, y este à la infancia de la Universidad, Titulo, & Cavallero, que todos los Acrehedores para que se convoca, ten todos los Acrehedores para el dia que se le parece, à la Cofadria de San Jayme, & otro lugar publico para tratar de hazer la concordia, lo qual se haze tambien, aunque no aya carta de fu Magestad, comitido por Chancilleria la causa à uno de los Oidores Civiles, el qual acude tambien al lugar de la junta en el dia señalado, y con su asistencia, si ay cumplimiento de Acrehedores, se trata de la materia, y se tienen porrogar estas justas fino se puede concluir, quando no ay cumplimiento de Acrehedores, se haze otra provision, mandandolos citar precisè para otro dia, y si en este no acuden, se haze otra provision, mandandolos citar precisè para otro dia, con la calidad de que se tratarà la materia con los Acrehedores que acudieren, pero nunca se trata, ni haze fin concurir la mayor parte, aunque se haga otra precisè, antes bien se practica el embiar recado de parte del Señor Virrey à cada uno de los Acrehedores, para obligarles à que vayan à la junta; estas citaciones, y convocaciones se notifican à los principales Acrehedores, spero basta q. se notifique à los Procuradores, segun lo declarò el Consejo con sententia publicada por Daza, en 17. de Setiembre 1635. entre Pablo Salasfancha, y la Villa de Constatayna, advirtiendo que se ha de poner aplicacion en la Real Audiencia para cada una de las convocaciones, p. atiendo en la primera, que se manden convocar por primera convocaciõ para T. dia, en la segunda, que se haga la convocacion con cominacion para T. dia, y en la tercera, que se haga precisè para T. dia; y la aplicacion para la ultima convocacion, se

deve proponer en esta forma, a cuyo estilo se pueden proponer tambien las primeras.

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. Sindich, y Procurador de T. Vila, suplicant com millor pot dir, que en circucio de la provisió feta al peu de una supplicació posada per lo suplicant dicto nomine en T. de T. mes propafat, foren convocats tots los acrehedors de dita Vila pera T. dia à la Còffaria de Sent Jaume, de tres à cinc de la vesprada, pera tractar de la concordia que dita Vila pretén fer ab fos acrehedors, y no havèr acudit estos, es pasà à posar supplicació en T. de T. mes, pera que fossen còvocats diis acrehedors ab cominació pera T. dia à la hora sobredita, y tampoch acudiren havent estat convocats; è com desijje dita Vila, q los sobredits acrehedors es junten pera tractar de la sobredita concordia, y veure la forma que pot haveri pera que la dita Vila puga acudir à donarlos satisfació de fos credits.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. suplica, es mane fer convocació dels acrehedors sobredits pera el dia T. dels corrents à la Confraria de Sent Jaume, de tres à cinc de la vesprada, & hoc praxistè, ex quo ya se han fet altres dos convocacions, pera effeçte de tractar ab asistencia del Magnifich Ohidor de la present causa de la concordia sobredita, lo que suplica, &c. Per fer aixi, &c. Et licet, &c.

Remittatur, &c.

Altissimus, &c.

Jesus M. Die 23. Januarii 1688. F. V. fiant supplicata, & intimetur. F. T.

40 Si los Acrehedores se convienen, y acuerdan en remitir alguna parte de annuo reddito, y cobrar reducidos, ó en alguna forma, se passa à recibir la concordia por el Ecrivano de la causa, y se acostumbra capitular que se decrete, y si la menor parte de acrehedores hypothecarios no la firma, siempre es còveniente decretaria por

el S. S. C. de Aragon, para que les obligue à que paten por lo concordado, y quando todos la firman para mayor ubertancia, y validad de aquella, no ay necesidad del decreto del Consejo Supremo, sino es que bastara fe de decreto por la Real Audiencia, proponiendo para este effeto el libello en esta forma.

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. Sindich, y Procurador de T. Vila, y S. T. Notari Procurador de F. T. &c. (Han de poner Calendario todos los Acrehedores que firmaron en la concordia) suplicants tam conjunctim, quam divisim, ac omni meliori modo quo possunt, dñhè, que per trobaste la dita Vila impossibilitada de poder donar satisfació à fos Acrehedors de les cantitats que eis està devent, li foneh precis el congregatos, y representarlos la impossibilitat en que es trobava, y haventse tengut diferents juntes pera inquirir lo modo que podia haveri de donar satisfació dita Vila, es convinguten, y ajustaren la donas en esta forma, que cascum any (Aqui se ha de poner lo que se ha concordado, y el modo como ha de pagar en adelante la Villa los creditos) De tot lo qual fen ha rebut acte de concordia per F. T. Notari Ecrivà de la present causa en T. de T. mes è any, de la qual fan presentació si et in quantum; E com pera machor validitat de dita concordia, y deguda observancia de aquella, en hu de fos capitols se hacha tractat, y ajustat es degues decretar per lo present tribunal de esta R. Audiencia, y no es puga dubtar sia útil, y beneficiós lo ajustat, y trasigist, aixi à la dita Vila, pues de eixe modo podrà pagar los credits que esta devent, com als sobredits Acrehedors, pues si no es cobrant ab dita forma no conseguiran, ni podran conseguir la exacció, y cobrança de fos credits, ans be sent eixecucions impossibilitatans mes à la dita Vila pera que eis puga pagar.

Pet

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Supliquen, seís mane rebre una summaria informació de testimonis, pera effeçte de verificar, y provar la sobredita utilitat; Y constan per dita informació de practicis, aut fultim de necessariis, pariter supliquen, es mane confirmat, lloar, y aprobar la sobredita transacció, concordia, y tot lo capitulat en aquella à prima linea usque ad ultimam, interposant vostra Excelencia, y R. Concèll lo decret judicial en aquella, y en calcula cosa de les ajudades, y capitulades en dita concordia, y que la present es mane evocar à ella R. A. y cometre al Magnifich F. T. D. D. R. C. Ohidor que es de dita causa, qui cam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c.

Altissimus, &c.

Jesus M. Die 24. Januarii 1688. Rescipiatur informatio. F. T.

CAPUT XX. DE DECRETO ad reparandas Domos, & edificia diruta reedificanda.

SUMMARIUM.

- 1 Creditores hypothecarii priores temporis, potiores sunt jure. Amplia ad interesse, & annualitates jure actionis debitas. 2. Amplia etiam ad casum posterioris creditoris specialiter hypothecam habentis. 3. Et an detur prelatio quoad interesse debitum iudicis officio. 4. 5. Creditor hypothecarius prior tempore preferatur in executione nominis debitoris posteriori creditori habenti nominis executionem, vel venditionem, etiam per curiam factam. Quod procedit, etiam executione non facta. 6. 7. Creditor hypothecarius prior preferatur in executione pretii rei mobilis per curiam vendita, non facta executione. Secus si res vendita fuerit immobilis, nam executione non facta, pretium dividitur inter creditores concurrentes per as & libram. 8. Et quid si venditio fuerit extrajudicialis. 9. 10. Creditor hypothecarius preferatur creditoribus chyrographariis, etiam anterioribus. 11. Creditor hypothecarius posterior, & ad hoc chyrographarius unius patrimonii, preferatur anterioribus hypothecariis alterius patrimonii in rebus patrimonii,

adversus quod creditam habet, separatione facta.

- 12. Creditor hypothecarius posterior, aut chyrographarius defuncti, preferatur in rebus hereditariis, creditoribus hereditis hypothecariis anterioribus, & magis privilegiatis. Et quis de creditoribus hereditis. 13. Expensæ in consecrationem, aut reedificationem rei, preferatur omnibus creditoribus, etiam anterioribus. Prelatio ratio mittitur in illo, quod totus pignoris casum salvam fecit. 14. 15. Creditor ex reparatione, aut consecratione domus, preferatur omnibus creditoribus, etiam expressis hypothecam habentibus. Et quomodo impensæ, & meliorati debent haberi ratio. 16. 17. An idem procedat in meliorante preedium rusticum. 18. Creditor expensæ pro reparanda, aut consecrandâ navis, eandem habet prelationem. Idem tene si expendantur ad armandam navem, vel in cibaria nautarum, aut in alia, sine quibus navis consecrari non poterat. 19. 20. Creditor pro cilaris animalibus datus, acquirit in illis hypothecam tacitam cum prelatione omnium creditorum. Idem tene si expendantur in famulos, & custodes animalium. 21. 22. Expensæ in collectendis, & vendendis fructibus, & in alia, sine quibus fructus consequi non poterant, eandem habet prelationem. Amplia ad expendentem in mercedem custodis fructuum, in locationem horrei pro fructibus conservandis, curas, aut junctorum pro vendendis fructibus, & alia similia. 23. 24. Creditor pro fructibus aque vivificantis preferatur omnibus creditoribus. 25. Creditor seminis preferatur in fructibus ex semine collectis omnibus creditoribus.

Bb3

Cre.

- 26 *Creitor pro mercede locationis fundi, an preferatur in fructibus creditor ex femine.*
- 27 *Creitor ex pretio foliorum minorum, quibus creitoribus preferatur in serico ex solis venditis collecto.*
- 28 *Idem tenens de creditore pretii raurpam lana, vel lini, nam in pretio vestium ex lini, aut lana tela vendita consuetarum preferri debet.*
- 29 *Artifex in pretio rei fabricate, pro suis laboribus, preferatur omnibus creditoribus, ubi de Satore, Scriptoris, & alii.*
- 30 *Institutores, & ministri negotiationum, pro mercedibus suis preferantur in bonis negotiationis illius, quibuslibet creditoribus.*
- 31 *Institutores, & famuli mercatorum an absque mandato possint exigere, quod totum dominus debetur.*
- 32 *Curator hereditatis jacentis, aut quilibet administrator, pro salario, & aliis expensis in conservacione administrationis factis, habet prelationem.*
- 33 *Salaria advocati, iudicis, procuratoris, sollicitatoris, scribae, & similia, habent eandem prelationem in re per litteram adquisita. Et quid de credito pro expensis litis.*
- 34 *Advocati eandem prelationem habent pro salariis, etiam si amissa fuerit causa, dummodo necessarium foret, quod iura principalis non remaneret indefensa.*
- 35 *Creitor omnis expensens in conservacionem alicuius rei, omnino preferatur creditoribus. Intelligit solum in pretio illius rei conservate, non vero in pretio aliorum bonorum.*
- 36 *Prelationem acquirit necessarie expensens. Et quando necessario expensatur.*
- 37 *Expensens voluntarie non datur huiusmodi prelatio, neque repetitio, aut retentio, sed solum abratio absque lesione rei.*
- 38 *Utiliter expensens prelationem habet, si res pretior facta fuerit.*
- 39 *Necessario, & utiliter expensens acquirit quatuor privilegia, & que sint ista.*
- 40 *Retentio rei meliorata quomodo datur bonis possessori pro expensis utilibus, necessariis, & voluntariis.*
- 41 *Maleficus possessor de jure consequitur expensas necessarias, & utiles, & quo modo, & quid de voluntariis. In Regno nullas consequitur expensas.*
- 42 *Retentio pro meliorationibus solum concedi debet in re meliorata, non vero in*

- 43 *aliis bonis. Et an sufficiat probare meliorationes in genere, vel in abstracto.*
- 44 *Retentio rei an detur contra agentem actione hypothecaria.*
- 45 *Retentioni exceptio potest opponi post rem iudicatam, & in executione sententie, & suspenditur executio. Et an possit opponi per singularem rei successorem.*
- 46 *Retentio rei meliorate non datur, si ante litem contestationem percepti fuerint ex re fructus melioramenti agnoscitales, quia inducitur compensatio ipso jure.*
- 47 *Possessor rei meliorata quando percipere debet fructus meliorationum, & quo modo ei possit deberi interesse quantitatis expense in meliorationibus.*
- 48 *Praxis, & libellus ad petendam retentionem rei pro melioramentis, aut alia de causa.*
- 49 *Compensatio, ut inducatur, debet opponi. Et ut habeat locum sufficit quod naturalis obligacione creditum debeat.*
- 50 *Et an contra creditum pro expensis litis procedat compensatio.*
- 51 *Compensatio inducitur ipso iure ad impediendum cursum usurarum. Amplia ad omnem casum in quo damnus sequi poterat debitori.*
- 52 *Compensatio non potest induci ipso iure respectu proprietatis census, & quo modo hoc intelligatur.*
- 53 *Usura, & pensiones census, ultra modum exaltate, compensantur ipso iure cum proprietate census.*
- 54 *Creitor census exigens quotannis minorem redditum, quam ei debetur, an censatur remittere partem non exactam.*
- 55 *Compensatio an possit fieri a debitore simulque creditore in prejudicium anterioris creditoris hypothecarii.*
- 56 *Praxis opponendi compensationem, ubi libellus.*
- 57 *Retentio rei datur pro hypotheca.*
- 58 *Retentione rei data pro credito hypothecario, poterit continuari pro credito ebyrographario.*
- 59 *Retentio non habet locum, nisi concurrente credito liquido, & possessione rei in petente illum, & quid si creditum fuerit modicum.*
- 60 *Mutuanus ad rescissionem, vel reparacionem rei, acquirit in re privilegium tacite hypothecae, & prelationis, etiam si sub usuris mutuatua fuerit pecunia.*
- 61 *Mutuanus ad emendam rem, eandem prela-*

- 62 *lationem, & hypothecam acquirit in re empta.*
- 63 *Mutuanus ad rescissionem rem, habet hanc privilegia, etiam non reservata hypotheca tempore traditionis mutui. Idem de mutante ad emendam docent aliqui.*
- 64 *Contrarium verius, imo quod necessaria sit reservatio hypothecae traditur.*
- 65 *Venditor rei, habita fide de pretio, non habet prelationem, nisi in limine contractus hypothecam cum prelatione sibi reservaverit.*
- 66 *Dominium rei vendite per curiam, habita fide de pretio, non transferitur in emptorem. Neque transferitur si ab integro solutum, aut depositum non fuerit pretium rei per curiam vendite.*
- 67 *Reservatio hypothecae, non operatur prelationem effectivam, nisi ante contractum, vel in ipso contractu fiat. Et debet esse specialis, ut prelationem tribuat.*
- 68 *Mutuanus ad rescissionem, seu reparacionem rei, acquirit hypothecam cum prelatione, etiam si specificis reservata non fuerit.*
- 69 *Venditor de iure non preferatur pro pretio rei vendite, habita fide de pretio, anterioribus creditoribus hypothecariis ementi. Secus de foro nostri Regni.*
- 70 *Et quid si creditores fuerint ex causa dotis.*
- 71 *Creitor agens virtute acollationis, vel adofationis facte in venditione rei, vel donatione, vel constitutione dotis, preferatur in illa re aliis creditoribus ementi, vel donataris.*
- 72 *Fori corrigentes jus commune, interpretantur eodem modo, quo minus corrigant jus.*
- 73 *Mutuanus ad emendam rem, non datur prelatio in Regno, nisi reservata specialis hypotheca in limine contractus.*
- 74 *Fori corrigentes jus commune, non veniunt extendendi ex identitate rationis de casu ad casum.*
- 75 *Venditor pro pretio de quo fidem habuit, habet prelationem in Regno, etiam non reservata specialis hypotheca.*
- 76 *Intellige in venditione rei immobilis, nam in re mobili vendita habita fide de pretio, si emptor illam vendat, & pretium exigat, secundus emptor securus est respectu primi venditoris.*
- 77 *Limita si secundus emptor pretium non solverit, aut rei fuerit pene primus emptorem, nam habebit prelationem venditor primus.*
- 78 *Venditor, qui in limine contractus sibi reservavit dominium rei vendite, quous-*

- 79 *que pretium fuerit solutum, preferatur omnibus creditoribus, & qua de causa.*
- 80 *Dominus fundi locati non preferatur de iure in fructibus rei locata creditoribus hypothecariis anterioribus, iuxta aliquos, contrarium alii defendunt.*
- 81 *Diffingunt alii. In Regno pro mercede locationis preferatur omnibus, creditoribus hypothecariis anterioribus.*
- 82 *Conducitur fundi in fructibus perceptis, mercede soluta, preferatur omnibus creditoribus locatoris.*
- 83 *Mulier pro sua dote preferatur anterioribus creditoribus tacitam hypothecam habentibus.*
- 84 *Creitor pro expensis in re factis preferatur mulieri pro dote agenti.*
- 85 *Mulier pro dote non preferatur creditoribus anterioribus expensam hypothecam habentibus.*
- 86 *Si vinco vincem te, multo magis vincam te.*
- 87 *Venditor in pretio rei vendite, habita fide de pretio, preferatur mulieri pro dote agenti. Quid in Regno tenendum.*
- 88 *Creitor virtute tacite hypothecae pro impensis, an preferatur mulieri tacitam hypothecam habenti.*
- 89 *Vendens, habita fide de pretio, cum reservatione specialis hypothecae, preferatur mulieri pro dote agenti. In Regno procedit etiam non reservata specialis hypotheca.*
- 90 *Mulier anteriorem habens hypothecam pro dote, preferatur melioranti, aut mutuantis ad emendam, vel rescissionem rem, etiam si reservata fuerit specialis hypotheca. Limita si hypotheca mutuantis, vel rescissionis fuerit anterior, quam dote.*
- 91 *Mutuanus ad reparacionem rem, aut emendam, non habent hypothecam, & prelationem, nisi probent pecuniam suis se versam in emptionem, vel reparacionem rei.*
- 92 *Praxis obtinendi decretum ad reparacionem, vel readificandam domum, ubi libellus, & cetera necessaria.*

INTER creditores hypothecarios, qui prior est tempore potior est iure, i. qui balneus, i. potior, ff. qui potiores in pignore habeantur, l. si pignora, Cod. vol. et. qui prior 54. de regul. iuris in c. for. 18. rub. de cum sequet. l. Carleval. de iudicis, tit. 3. cum sequet. l. n. 4. & disp. 30. num. 2. Anton. Fabr. de error. acad. 24. error. 10.

Solorzan. lib. 3. politica, cap. 9. fol. 308.
 Francic. Burdon. in opere regular. tom. 4. in
 teatro precedentia, n. majoritar. n. 41. Bich.
 de off. 258. n. 20. Borden. de jure contro-
 vers. collectat. 9. n. 78. Caponi tom. 3.
 disceptat. 207. n. 45. Cæction in alaba-
 str. verb. hypotheca n. 26. Carpov. in ju-
 rispr. trad. forens. part. 1. constitut. 28. definit. 110.
 Carol. Rota de privileg. multorum, cap. 3. spe-
 cial. 4. n. 90. Ninot. de off. 10. num. 1. Car-
 rol. Spadaza in teatro. viduul. disquisit. 47. n.
 110. cum sequent. Pechii de aqueduct. tom. 1.
 cap. 6. questio. 7. numer. 50. Tortesilla
 sobre las proposiciones, tratado 5. de justit. Or-
 de e. consil. 15. n. 25. Anton. Gobius con-
 sultat. 94. n. 2. Molitazo de casu. p. 12. n.
 1. lib. 4. cap. 13. n. 18. Non totum potior
 est jure quo ad debitum principale, sed quo
 ad illud tacite, aut annualitates, jure actionis,
 & virtute contractus debitas, nam cum debeat
 virtute primæve obligationis, quoad an-
 terioritatem hypothecæ, non inspicitur dies
 cæcis solationis, sed initium nâcentis obli-
 gationis, l. Lucius. ff. qui potiores. Neguzan.
 de pignori. part. 5. membr. 1. sub n. 14. Sardi.
 de off. 250. n. 16. Peregrin. cons. 114. lib.
 5. Rodrig. de annis reditib. lib. 3. quest. 7.
 n. 70. Maillill. de off. 119. ex num. 11. Ca-
 still. de off. 17. n. 31. Mantie. de tacit. &
 ambig. lib. 11. tit. 22. n. 32. Valenzuel.
 conf. 16. n. 31. cum sequent. Fontanell. de
 pactis nuptial. claus. 7. gloss. 2. part. 8. n. 76.
 Gayto de credito. cap. 4. quest. 1. n. 1176.
 Merlin. controvers. 43. n. 7. Martini quo-
 tidianar. resolut. lib. 1. resolut. 76. n. 5.
 Pascual. de vitrib. patr. potest. 2. par. cap. 7.
 n. 40. Noguero. allegat. 17. n. 20. Ra-
 rint. conf. 82. n. 7. lib. 1. Salgad. in liby-
 rint. part. 1. cap. 24. n. 94. & part. 2. cap. 27. n.
 70. Merlin. de pignori. lib. 4. quest. 2. n.
 4. & lib. 3. quest. 51. n. 62. Stail. Paci-
 fic. de filian. interd. infest. 3. cap. 4. n.
 175. Cuiac. controvers. 430. n. 6. & 7. Bich.
 de off. 250. ex n. 36. Francic. de Angelis
 de consuetudin. lib. 1. quest. 11. n. 50. An-
 ton. Gobius consulat. 127. n. 41. Et cum
 initium obligationis inspicendum veniat, da-
 bitur prælatio pro interesse, & pensionibus
 creditorum, etiam decursis post secundam obli-
 gationem cum hypotheca contractam, ut docet
 Salgado, dit. part. 1. cap. 24. n. 94. Quod
 procedit, non solum quando posterior credi-
 tor generaliter habet hypothecam, sed etiam
 si specialiter illam habuerit, l. generaliter. Et
 qui potiores, l. 2. ff. eod. ibi: Qui generaliter bona
 debitoris pignori accepit, eo potior est, cuius
 postea prælatum ex his bonis pignori datur, Bar-
 thol. in dist. 1. generaliter. Gaylus lib. 2. obser-
 vat. 25. n. 4. Neguzan. de pignori. part. 5.
 membr. 2. n. 14. Rota de off. 765. num. 11.

part. 4. recentissimar. Merlin. de pignori. lib.
 4. tit. 1. quest. 2. n. 7. & quest. 19. Et Sen-
 natus dixit, sententia per Cales, die 20. Julii
 1639. inter Conventum Divæ Annæ, & Spe-
 rantiam Tafalla, & Balthasarem Tafalla, &
 alia per Monzo, die 17. Februarii 1654. in-
 ter Conventum Incarnationis, & Illustrem
 Marchionem de Albayda. Si vero interesse,
 ut usura judicis debeatur officio, non habet
 creditor pro eis anterioritatem hypothecæ,
 quam pro forte principali, cum non habeat
 virtute primæve illius obligationis, ne-
 que pro eis intrabit hypotheca, nisi à die mo-
 te, qua inceperit deberi, Mantica ubi supra
 n. 9. Polthius resolut. citat. 68. à num. 150.
 usque ad 155. & resolut. 180. n. 12. cum
 sequentib. Francic. de Angelis dist. lib. 1. quest.
 11. n. 51.

Habebit creditor prior hypothecarius præ-
 lationem in exactione nominis debitoris,
 etiam cæsi, venditi, vel in solutum dati pos-
 teriori creditori hypothecatio, ut judicavit
 Senatus sententia per Daza, die 4. Novem-
 bris 1622. inter Don Bernardinum de Sæto,
 & de Tornamita, & creditores de Palavec-
 no, & alia per Alreus, die 3. Julii 1618. in-
 ter creditores Joannis Baptistæ Mata, & alia
 per eundem, die 5. Novembris 1622. inter
 Joannem Tablero, Vincentiam Arnes, &
 Laurentium Cafes, & alia per eundem, die
 30. Septembris 1636. inter Valerium Esteve,
 & Hieronymum Elpejo, & alia per eundem,
 die 30. Augusti 1633. inter Paulam Marti, &
 Philippum Fere Andreu Clericum, & alia per
 eundem, die 20. Julii 1621. inter Sperantiam
 Gamboa, & de Gutierrez, & alios, & alia per
 Daza, die 6. Julii 1620. inter fratrem Gatpa-
 rem Barberá, & Petrum Comes, & alia per
 Alreus, die 10. Martii 1620. inter Don An-
 dreum Villarafa, & Joannem Baptista Al-
 maza, & alia per Daza, die 16. Januarii 1623.
 Inter Hieronymum Montaner, & Joannem
 Ymenez, & alia per Ferrera, die 5. Aprilis
 1677. inter Josephum de Saboya militem, &
 Philippum Françez Procuratorem nomine, &
 Egregium Comitem de Sallent, & hæredes
 Francisci Cafes, & alia per Benavides, die 3.
 Aprilis 1659. in favorem Don Ignatii Pujá-
 des, & contra Emmerentianam Ras Viduam;
 Et in tribunali Regiæ Visitationis Domus Di-
 putationis, & Civitatis, sub examine Doctis-
 simi Senatoris Don Cosme Gombau R. C. D.
 postea Regiam Cancellariam Regentis, idem
 fuit decusum sententia per Scribam didi Tri-
 bunalis, publicata, die 11. Maii 1660. inter
 Filicum Visti, & Clerum S. Joânis del Mercat,
 confirmata in S. S. Aragonum Consilio. Et
 procedit hoc, adhuc si debitoris nomen fue-
 rit per Curiam venditum, ut declaravit Sena-
 tus sententia per Alreus, die 14. Novembris
 1629.

1629. inter Margaritam Saelles, & Joannem
 Palapere, & alia per Alreus, die 15. Maii
 1630. inter Damianum Bassant Presbyterum,
 & Blasium Querol, & alia per Daza, die 28.
 Junii 1630. inter Balthasarem Blanes Notarium,
 & Ludovicum Diez, & alia per eundem, die
 20. Novembris 1622. inter Balthasarem Xi-
 meno, & Petrum Albey. Et etiam non facta
 executione, ut judicavit Senatus sententia per
 Alreus, die 10. Junii 1624. inter Syndicum
 Regii Conventus de la Saydia, & Maurum
 Marti, & alia per eundem, die 8. Februarii
 1636. inter Procuratorem patrimoniale D.
 Regis, & Ursulam Talayero. Ratio prælatio-
 nis supradictæ constituit in illo, quod etiam ali-
 quibus videatur per hypothecam nominis
 specialem, vel generalem solam, & absque
 cessione, non posse creditorem adquirere ac-
 tiones utiles contra nominis debitorem, ut
 directæ, & absque executione agere contra il-
 lum possit, per text. in l. heredit. Cod. de
 heredit. actio. Anton. de Vallis tract. var.
 lib. 5. quest. 28. Anton. Faber de errorib. de-
 cad. 5. error. 10. Gayto de credit. cap. 4. à n.
 507. Quibus videtur accedere, D. Leon de-
 off. 26. per tot. Cencius de censib. quest. 67. à
 n. 59. Merlin. centur. 2. controversiar. cap.
 60. n. 35. Tamen verus est, quod per so-
 lam constitutionem hypothecæ nominis spe-
 cialem, vel generalem, & absque cessione,
 acquiritur creditor actiones utiles contra de-
 bitorem nominis, ut directæ possit contra il-
 lum agere, l. solvere. penultim. Cod. de nova-
 tionib. & delegationib. l. postquam 7. Cod. de
 heredit. vel actione vendita, l. si conoverit 18.
 ff. de pignoratitia actio. l. nomen 4. Cod. qui
 rei pignori obligari possunt, ibi: Utilibus actio-
 nibus satis tibi facere jusque ad id, quod tibi de-
 beri à creditore ejus probaveris compellatur. No-
 guero. allegat. 35. à n. 1. Cujacius in l.
 3. Cod. de obligationib. & actionib. & lib. 8.
 observat. cap. 19. Donellus lib. 15. comment.
 cap. final. Cancec varior. part. 2. cap. 6. n.
 83. Milament. lib. 2. de off. 9. n. 90. & 127.
 Tapat. varior. tit. 501. de pignori. cap. 18.
 vers. nomen, D. Leon tom. 2. de off. 163. Tren-
 taciog. var. lib. 2. tit. de solat. resolut. 29. à n. 5.
 & 8. Gratian. tom. 2. discept. 356. n. 32. &
 tom. 3. disceptat. 509. Giurb. de off. 87. n.
 28. Thoro in compend. de off. verb. creditor,
 an agere possit. Cytic. controvers. 430. n.
 1. & 8. Anton. Faber sibi contrarius, in ratio-
 nal. ad text. in dist. 1. ff. conoverit 18. ff. de
 pignoratitia actio. & consuetarum. lib. 8.
 cap. 16. & in Cod. tit. de compensatib. de-
 finit. 3. Olea de ces. iarium tit. 4. quest. 4. n.
 32. cum sequentib. Merlin. de pignori. lib. 2.
 quest. 30. per tot. Cum ergo à die obligatio-
 nis factæ, & hypothecæ contractæ, habeat cre-
 ditor hypothecarius primus, ad quilitas actio-

nes utiles contra nominis debitores, non re-
 manent pones debitorem hypothecantem,
 nisi actiones directæ, que penitus elise, & in-
 efficaces remanent panes illum, Anton. Faber
 lib. 4. consuetuar. cap. 11. Bertzold. clasif.
 29. gloss. 4. numer. 6. Virgilius de legiti-
 mas. persone, cap. 20. n. 29. Trentaciog.
 varior. tit. de solationib. lib. 3. resolut. 29. n.
 12. & tit. 8. quest. 2. n. 34. Unde quamvis
 creditor cedat, vel vendat, aut insoluit, ni-
 hil penitus agit in præjudicium creditoris hy-
 pothecarii habentis jam actiones utiles cessas
 antea, & nihil juris efficacis habet, ut in secun-
 dum creditorem hypothecarium transferat,
 Hæc, meo videtur, valde faciunt ad justificanda
 à me tradita, in cap. 12. de decreto ad alienand.
 da minorum tom. 2. n. 45. ubi cum Senatus de-
 cisionibus docuit, posse dominium census
 executionem facere pro census pensionibus
 via directæ, & absque executione, contra de-
 bitorem census specialiter hypothecati suo cæ-
 sui, nam licet tradiderit ex D. Leon de off.
 26. & Cencio de censib. quest. 67. n. 59. &
 potest addi Olea de cesion. jurium, tit. 4.
 quest. 4. n. 31. quod in constitutione spec-
 cialis hypothecæ, clausula cesionis jurium in-
 veniebantur, quarum virtute creditor agere
 recte poterat, tamen independenter à cesio-
 ne, cum ex sola hypothecæ constitutione, cæ-
 sentur actiones utiles cessæ, poterit creditor
 executive agere contra debitoris census spes-
 cialitatis, & adhuc credo quod poterit agere
 independenter à cesione, non solum contra
 debitoris census semper, quo census specialiter
 impositus fuit, sed contra possessorem præ-
 dii super quo impositus specialiter fuit cen-
 sus specialitatis, nam est virtute cesionis fa-
 ctæ, posse hoc fieri defendat, D. Leon. dist.
 de off. 26. n. 9. cum sequentib. & referat de-
 cissum à Senatu: Ego judico quod independen-
 ter à clausula instrumenti specialis obli-
 gationis, & cesionis virtute earum factæ, ex
 sola hypothecæ specialis, vel generali, pote-
 rit creditor contra tertium prædictam posses-
 sorem agere, ea ratione, quia ut dixi, per
 constitutionem solam hypothecæ, & absque
 cesione, cessæ remanent actiones utiles per-
 sonales in favorem creditoris, & actionibus
 personalibus cessis, transit hypothecaria, &
 realis actio, quamvis de ea actum non sit, nunc
 fuerit hypothecæ specialis, nunc generalis,
 sive tacite, vel expresse contracta fuerit, l. si
 insolutum 6. l. si à creditore 7. ff. de actionib.
 & obligationib. Barthol. in l. heres pecuniam
 in princip. ff. ad Trebellian. & ibi Castrensis,
 Imola ial. ex persona, ff. de fidejussoribus. Bo-
 mer. de off. 335. Neguzan. de pignori. part. 5.
 membr. 3. n. 23. Vegius conf. 56. n. 21.

Tepat. *variar. tit. 501. cap. 2. vers. ad hoc.*
cap. 3. vers. effi. D. Leon *dit. deit. 26. a.*
n. 14. Martia in compend. deit. tom. 3.
verb. estio. cap. 3. Trentacinq. variar. lib.
2. tit. de aduonib. quast. 35. n. 96. Hun-
man in encyclop. juris 2. part. tit. 5. cap. 7. n.
42. Catpan. ad stat. mediolan. l. rom. cap.
445. n. 35. Olea de teston. iurium. tit. 6.
n. 4. Rota deit. 300. n. 7. & 8. part. 7.
recensitum. Merlin. di pignorb. lib. 4. tit.
2. quast. 60. & tit. 3. quast. 95. n. 29. &
 per consequens cum creditor habeat cesio-

nam, tam actionis personalis, quam realis, poterit, sicuti ipse debitor, agere actione personali contra debitorem census subjugati, & actione reali, contra tertium possessorem pignori specialiter impositi censui specialiter obli-

In Regno non est perpetuum quod credi-

1616. inter Pouteniam Candia, & Mariam Matti, & de Jover. Si vero bona immobilia debitoris communis distrabantur, in districu immediato gubernationis Valentie, non fit hęc graduatio, neque creditores concursus priores tempore, potiores sunt jure, nisi executione facta in cõmunis debitoris bonis; neque adhuc ad cõcursum admittuntur, nisi qui in lite se opponerunt ante decretum de vendendo, & executione non facta, pretium bonorum immobilium distribuitur per es, & libram inter creditores, qui tempore venditionis concurrentes, vigilando meliorem suam fecerunt conditionem, ut docent D. Leon tom. 2. *deit. 167. n. 12. D. Crespi dit. obseruat. 58. n. 6. D. Matheu de regim. cap. 13. §. 3. n. 53. Et ultra sententias ab eis relatas, decium extat in dicta sententia, diei 2. Maii 1616. & alia per Daza, die 23. Martii 1627. inter Domnam Mariam Sanz, Domnam Mariam Fenollar, Josephum Azena, & alios, & alia per Alreus, die 15. Martii 1632. inter Syndicum Ecclesie Collegie Civitatis Setabis, & Don Josephum Portadora, & alia per Daza, die 8. Novembris 1631. inter Creditores Joannis Alfonso Artaval, & administratores bonorum illius. Quod intelligere debes in districtione bonorum immobilium judicialiter tacta, nam si extrajudicialiter vendita fuerint a debitor, & in pretio, concursus formetur, prior tempore, potior erit jure, non facta executione, ut Senatus judicavit in supradicta sententia, diei 23. Martii 1627.*

Limita regulam tu radicam prioritatis, quando creditores anteriores, hypothecarii non sunt, sed tantum chirographarii, nam isti, licet anteriores, non præferuntur creditoribus hypothecariis posterioribus, sed istis prælatio datur, l. eos 19. Cod. qui potiores, l. creditor 22. §. primi, ff. eod. l. 2. Cod. de jure reipublice, lib. 10. Barthol. in aut. l. creditor 22. Ripa in l. privilegia, n. 64. ff. de privileg. creditor. Catteris conf. 245. n. 3. & conf. 15. lit. 1. Neguzan de pignori. part. 5. membr. 2. n. 2. Surd. conf. 495. n. 5. & deit. 56. n. 6. & deit. 306. num. 9. Stracca de decedebit. part. ultim. n. 16. Mantica de tact. lib. 11. tit. 22. n. 20. Paschal. de patria potest. part. 1. cap. 8. n. 78. Gayto de cred. 10. cap. 4. n. 1196. & 1338. Caillil. deit. 90. n. 39. Altograd. conf. 4. n. 14. Merlin. de pignorb. lib. 4. tit. 1. quastion. 14. Et a Senatu nostro invenitur decium sententia per Alreus, die 30. Augusti 1630. inter Domnam Hieronymam Sanz, & Don Ginesium Raballi de Perellos, & alia per eundem die 19. Novembris 1630. inter D. Joannem Ota, & Martinum d'Omendo. Limita etiam eandem regulam, quando cre-

ditores habent creditum contra diversa patrimonium, negociationes, societates, aut officia a debitor possessa, nam creditores hypothecarii posteriores, & adhuc chirographarii unius patrimonii, debent præferri in bonis illius negociationis, patrimonii, vel societatis, creditoribus anterioribus hypothecariis, & magis privilegiatis alterius patrimonii, officii, aut negociationis, separatione bonorum, & patrimoniorum facta, & obtenta, l. procurator, §. si plures, ff. de tributaria, ubi Paulus, Angelus, & communiter DD. Stracca de decedebit. part. ultim. n. 20. & 21. Cavallus conf. 121. n. res, & 10. vol. 2. Mugon. deit. lucens. 1. Thoro in compend. deit. tom. 2. lit. C. vers. Creditor licet posterior, col. 5. & vers. præferendi sunt, pag. 119. Giurb. ad consuetud. mesan. cap. 9. gloss. 9. n. 11. & 12. Rota post Rodrig. de concurs. creditor. deit. 6. n. 4. & part. 4. diversor. deit. 242. Pereyra deit. Portugal. 16. n. 2. Costa Sicalus conf. 55. n. 2. & 4. Felicius de societate officior. cap. 31. n. 24. Gayto de credito. cas. 4. in app. pendic. n. 128. Gratian. discept. 904. n. 1. Burato deit. 514. Nogueroi. allegat. 11. d. n. 148. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 9. part. 2. ex n. 52. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 9. n. 53. cum sequentib. Merlin. de pignorb. lib. 4. tit. 1. quast. 13. Ninot deit. 17. n. 6. Et decium reperitur a Senatu sententia per Cales, die 4. Januarii 1627. inter Don Agapiti Salvador, & Michaeliem Vaquero, & alia per Alreus, die 8. Augusti 1634. in favorem Clauvii Muret, & contra Claudium de la Nour.

Et ex eadem juris ratione, pro juris principio communiter docetur, quod creditor hypothecarius posterior, vel chirographarius testatoris minus privilegiatus, aut legatarius, præferatur in bonis hæreditariis creditoribus hæreditis hypothecariis anterioribus, & magis privilegiatis, facta, & obtenta separatione bonorum, l. §. sciendum est, ff. de separationib. l. final §. si autem, Cod. communia de legatis, l. si unioerse, Cod. de legat. l. final. §. si legatarii, Cod. de jure deliberandi, Surd. deit. 310. Franchis deit. 374. n. 5. 7. & 11. Statil. Pacific. de falorian. interditi. inspect. 3. cap. 2. n. 528. Thelaurus quast. forens. lib. 3. quast. 55. n. 3. Decian. conf. 11. d. n. 193. lib. 1. Costa de portione rata. quast. 45. n. 1. cum sequent. & remed. suscipiar. 49. n. 1. & 2. Stracca de decedebit. part. ultim. n. 20. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 9. part. 2. n. 51. & claus. 6. gloss. 2. part. 8. n. 68. & n. 48. & 49. Altograd. conf. 14. n. 15. & 16. Cavaler. deit. 41. si pignus, vel hypotheca, l. 1. §. de cesione honor. l. creditorum, ff. si certum petatur, autent. de equalitate doti, §. bis consequenti.

n. 60. Rodriguez additior. de concursu, creditor. 2. part. artic. 1. n. 123. & artic. 4. n. 42. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 9. per tot. Merlin. de pignorb. lib. 4. tit. 1. quast. 35. per tot. Dominus Crespi obseruat. 39. n. 17. & pluries a Senatu nostro decium fuit, ut Sententia per Alreus, die 13. Januarii 1615. inter Petrum Bathasatem Barbera, & Don Christophorum Despuig, & alia per eandem, die 24. Februarii 1620. inter Don Andream Villarrafa, & alia per Daza, die 18. Februarii 1623. inter Vincencium Descals, & Ousfrum Joannem Zorita, & alia per Alreus, die 15. Decembris 1635. inter Conventum Divi Dominici, & Joannem Annam Bonno, & alia per Daza, die 29. Maii 1623. inter Vincencium Descals, & Augustinum Ufolam Alcalá, & alia per Alreus, die 10. Aprilis 1636. inter Sperantiam Gil, & Crescentiam Gil Moniales Conventus Sandæ Catarinae de Sena, & Josephum Perez Pateja, & alia per Daza, die 2. Junii 1736. in favorem Josephi Franch, & contra Annam Montañas Viduam, & alia per Alreus, die 2. Maii 1637. inter Egregiam Communitatem de Sinaques, & Don Joannem Sanz Dominum Loci de Alboay, & alia per Saboya, die 18. Martii 1671. in favorem fratris Josephi Galant Syndici Conventus del Carme, & Procuratoris Fratris Felicis Dura, & contra Hieronymum Calanova, & alia per eundem, die 17. Decembris 1683. in favorem Don Federici Rivaquero, & alia per Alreus, die 8. Augusti 1634. in favorem Clauvii Muret, & contra Claudium de la Nour.

Regulam illam generalem prælationis ratione anterioritatis hypothecæ a nobis supra explicatam, limitare debemus, etiam in creditore expendente in reedificationem, aut cõservationem necessariam domus, aut cõjugaliter alterius rei, talis enim creditor acquirit in illa re conservata, vel reedificata, specialem hypothecam eam prælationem omnium creditorum habentium expressam, aut tacitam hypothecam anteriorem in illa re, l. interdum §. ff. qui potiores, l. licet, C. qui potiores, o. part. 2. n. 51. & claus. 6. gloss. 2. part. 8. n. 68. & n. 48. & 49. Altograd. conf. 14. n. 15. & 16. Cavaler. deit. 41. si pignus, vel hypotheca, l. 1. §. de cesione honor. l. creditorum, ff. si certum petatur, autent. de equalitate doti, §. bis consequenti.

for. en el exercicio 25. rubr. de pignoris. ibi: Cap en penyores, i en coses que sien obligades especialment, d generalment, a quells qui primer en temps, sera pus poteros, i primer en dest. Exa septu tempo a quells qui hauran prestat lur haver, o alguna cosa a refer, o de non a fer, o a confervar, o a guardar aquella cosa, que era feta que no es perdut: los quals Credeors, que en ayals coses hauran prestat lur diner, o lur haver, ja sia go que sien darrera en temps, son primers, i pus poterosos en dest, en aquelles coses en que llurs diners, o lur haver hauran prestat: quells Credeors, qui les tendran primerament obligades generalment, o especialment. Docent & explicans, gloss. Barthol. Bald. & communiter DD. in dict. linterdam. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 7. n. 10. Decian. conf. 109. n. 23. lib. 2. Barbof. in l. 1. part. 6. n. 12. ff. solut. matrim. Franchis dec. 97. n. 21. Mantie. de tact. & ambig. lib. 11. tit. 23. n. 2. D. Leon. tom. 2. decif. 175. n. 1. cum sequent. Neguzan. de pignoris. part. 5. n. entr. 2. ex n. 15. Valdean. de privileg. credit. cap. 8. Molin. de Hypoamor. primogen. lib. 1. cap. 10. n. 9. Meyrer lib. 2. de privileg. creditor. tit. 9. & 10. Guertier. practiar. lib. 3. quest. 38. Juanes Michael Beuter de iure prat. par. 1. cap. 20. & part. 2. cap. 26. Cevall. quest. 744. n. 1. Guertier. de concusu creditor. part. 2. artic. 6. n. 1. cum sequent. Canceo variat. part. 1. tit. 9. de dote, n. 4. Cabil. controverfar. lib. 3. cap. 8. Gratian. discept. 257. n. 33. & discept. 670. Amato variat. resolut. cap. 3. Garcia de expensis, & meliorationib. cap. 8. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. gloss. 2. part. 9. n. 19. Giurb. decif. 40. Salgad. in labyrint. part. 1. cap. 11. n. 64. cum sequent. Merlin. controverfar. cap. 26. n. 2. Carleval. de iudicibus, tom. 2. tit. 3. discept. 29. & discept. 32. Ciriac. controverfar. 488. n. 24. Metend. controverfar. lib. 5. cap. 44. & lib. 6. cap. 34. Merlin. de pignoris. lib. 3. tit. 11. quest. 5. per tot. Gayto de credito, cap. 4. in appendice. n. 123. Donadex de renunciatione, cap. 27. n. 19. Larrea decif. 85. n. 7. Calvin. de equitat. cap. 93. Acofia de privileg. creditor. regul. 2. limit. 3. n. 4. D. Crepli observat. 31. Martin. Medic. decif. senens. examinat. 11. Stayban junior resolut. 81. n. 16. Olea de cessione iurium. tit. 5. quest. 1. n. 18. Ximmar de offi. adnotatis, part. 2. quest. 9. n. 51. Negurol. allegat. 11. n. 76. Bofius de dote, tom. 2. cap. 18. n. 73. Paul. Meli observat. 25. n. 52. & in observat. ad Cabil. de aliment. cap. 56. n. 5. & Carol. Anton. de Luca in animaverf. cent. ad Gratian. cap. 257. n. 11. cum sequent. Palsonius de locato, & condit. cap. 41. n. 16. cum sequent. Et non obique magna iuris ratione hu-

iusmodi tacita hypotheca cum prelatione crediti expediti datur, nam reedificando, aut conservando domum, vel rem, conservat rem hypothecam omnibus creditoribus, quae forte periret in omnium detrimentum i aequum ergo est. quod pro pecunia erogata in rei conservacionem, & beneficium omnium creditorum, praferatur creditor in pretio ejusdem rei quibuslibet creditoribus, cum pecunia illa salvam fecerit totius pignoris causam: ut ratiociratur Consultus, in l. huius 6. ff. qui potiores, ibi: Huius enim pecunia salvam fecit totius pignoris causam. Amato d. cap. 3. n. 2. Anton. Eber. in suo Cod. lib. 8. tit. 8. asunt. 7. Carleval. de iudicibus, d. 2. tom. 2. tit. 3. discept. 32. n. 4. Merlin. controverfar. dicit. cap. 26. n. 1. Salgad. in labyrim. part. 1. cap. 11. n. 64. Mantie. de tact. & ambig. lib. 11. tit. 23. n. 1. Knipchildt. de fideicommiss. ap. 11. n. 348. Merlin. de pignoris. lib. 3. tit. 1. quest. 5. n. 2. Caponi tom. 3. discept. 267. r. 14. & 15. Bonden. de iure controverfar. collectat. 20. n. 48. Cayrovius de iurispud. forens. part. 1. constitut. 28. de finit. 105. n. 2. Carol. Anton. de Luca in animaverf. cent. ad Gratian. cap. 257. r. 11.

Ex doctrina tradita colligere poteris, quantae utilitatis sit decretum ad aedificia diruta consilubenda, aut reparanda, nam si causa necessitatis probetur, & ad iudice, expedito decreto, facultas datur ad reedificandum, vel reparandum domum, multis creditoribus hypothecam, praferatur creditor expensis, anterioribus creditoribus habentibus expressam hypothecam, pro impensis, si ventri, §. 1. ff. de privileg. creditor. authent. de equalitat. dotei, §. bis consequenter, collat. 7. l. interdam, ff. qui potiores, l. 1. ff. in quibus causis pignus tacite contrahatur, Barthol. in dict. l. interdam, Neguzan. de pignoris. part. 2. membr. 4. n. 162. & part. 5. n. entr. 2. n. 15. Rodrig. de concusu creditor, art. 6. n. 4. Knipchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 348. Thomat. decif. 186. Merlin. de pignoris. dicit. lib. 3. tit. 1. quest. 5. n. 13. Amato dicit. cap. 3. n. 3. Acofia de privileg. creditor. regul. 2. limit. 3. n. 4. Meli in observat. ad Cabil. cap. 56. n. 6. Cardinal. Cellus decif. 398. n. 2. 3. & 4. Francisc. de Angelis de confessionibus. lib. 2. quest. 60. n. 1. Et ita reperitur in Senatu decifum sententia per Daza, die 14. Julii 1621. inter Subfachistum Valentiae Sedis, & Vincencium Castate. Impensum debet restituui, & solvi hoc modo, quod si mille meliorando expendantur, & res meliorata, tempore restitutionis, solum valeat, respectu meliorationis, quingenta, non tenebitur accipiens rem solvere omne quod expensum fuit, sed solum illud

illud meliorationis, quod restitutionis tempore habet res, l. infundo 39. ff. de reivindicat. ubi gloss. & Barthol. Canceo variat. par. 1. cap. 2. n. 37. & lib. 3. cap. 6. num. 123. Peregrin. de fideicommiss. artic. 50. n. 76. Amato variat. resolut. 14. n. 63. Garcia de expensis, cap. final. n. 2. Giurb. ad consuet. Massan. cap. 15. gloss. 12. par. 1. n. 7. Triflany decif. 19. n. 5. & 6. D. Crepli observat. 117. n. 168. Ex adverso autem, si melioratio magis valeat, quam expensum fuit, non tenebitur accipiens rem, solvere meliorationis estimationem, sed quod impensum est: datur enim electio solvendi impensum, vel meliorationis estimationem, dicit. Lin fund. 39. Peregrin. & Crepli ubi proximi. n. 8. Galeot. controverfar. 46. a. n. 20. tom. 2. Consultus ad Peregrin. artic. 50. Martha disceptat. forens. cap. 30. In expendente, vel meliorante praedicta rusticum poterat dubitari de privilegio tacitae hypothecae cum praestatione, nam multi defendunt repeti non posse melioramenta in praedio rustico facta, ut in plantationibus arborum, cum non sint perpetuo duratura, Duran. decif. 338. n. 6. Roxas decif. 116. n. 8. Andreol. controverfar. 390. n. 51. Urceol. controverfar. lib. 1. cap. 49. n. 38. Sed certius est habere eadem privilegia tacitae hypothecae cum praestatione ad repetendum impensum, & melioratum, l. si ventri, §. 1. ff. de privileg. creditor. l. interdam, ff. qui potiores, Rodrig. additionat. de privileg. creditor. art. 6. n. 13. cum sequent. Rebut. in commentar. legum Francia 2. tom. tit. de constitut. redditibus, artic. 1. §. ff. 8. n. 17. Neguzan. de pignoris. part. 2. membr. 2. n. 15. Meyrer lib. 2. de privileg. creditor. tit. 8. n. 2. Niger de exceptionib. cap. 8. §. 29. n. 11. Fulgineus de iure evpibitac. quest. 7. n. 3. Antonell. conf. 24. Quelada, & Pilo controverfar. cap. 21. numer. 8. Pechii de aquaeduct. tom. 2. cap. 9. quest. 20. n. 8. & 9. Triflany decif. 19. n. 6. Beneverum est, quod huiusmodi meliorationes debent parum estimari, cum non sint perpetuae, & sicut pro uberiori, & commodiori fructum perceptione, Merlin. decif. 118. n. 15. Duran. decif. 338. numer. 7. Salgad. post labyrint. decif. 53. n. 45. Andreol. controverfar. 390. n. 50. Urceol. dicit. cap. 49. n. 38. Triflany decif. 19. n. 11. impensum solutio debet fieri prout diximus n. antecedenti.

Infero primo ex ponderatis, quod si in navis conservacionem, vel refectiorem, expensum fuerit, praferendus erit expensum in pretio navis, pro expensis, omnibus creditoribus anterioribus expressam, & anteriorem hypothecam habentibus in navi, dicit. l. interdam, ubi communiter DD. ff. qui potiores, l.

qui nascim, l. quod quis 18. ff. de privileg. creditor. authent. de equalitat. dotei, §. bis consequent. collat. 7. Neguzan. de pignoris. part. 2. membr. 4. n. 162. & part. 5. membr. 2. n. 15. Gratian. discept. 670. n. 8. & 9. Cofta de retrotract. cap. 9. casu 1. sub n. 12. Rodent. de privileg. creditor. artic. 6. n. 1. Ad dicit. ad Burat. decif. 62. n. 10. Amato dicit. resolut. 3. n. 3. Merlin. controverfar. dicit. cap. 26. n. 1. Gayto de credito, cap. 4. n. 1555. & 1090. Martia Medic. decif. senens. 18. exam. 11. Merlin. de pignoris. dicit. lib. 3. tit. 1. quest. 5. n. 6. Rota decif. 522. n. 22. part. 5. recentissimar. Knipchildt. de fideicommiss. cap. 11. n. 348. Thomat. decif. 186. Cardinal. Cellus decif. 398. n. 2. 3. & 4. Franciscus de Angelis de confessionibus. lib. 2. quest. 6. n. 1. Eandem praestationem habebit creditor, si ad armandam navim, vel in cibaria nautarum, aut in aliis, sine quibus navis conservari non poterat, expensum fuerit, l. nautarum. ff. qui potiores, l. 1. Et ad armandam eam, vel refectendam, l. huius enim 6. ff. eod. ibi: Et in cibaria nautarum fuerit creditum, l. Lucius, ff. eod. Neguzan. de pignoris. part. 2. membr. 2. n. 15. Mantie. de tact. & ambig. lib. 11. tit. 23. n. 4. Martia Medic. dicit. decif. senens. exam. 11. a. n. 21. Molina de iustit. & iure, discept. 438. n. 11. Statil. Pacific. de salubrit. interdict. in pect. 3. cap. 4. n. 65. Gayto de credito, cap. 4. n. 1556. Amato dicit. resolut. 3. n. 3. Merlin. de pignoris. dicit. lib. 3. tit. 1. quest. 5. n. 7. cum sequent. Anton. Eber. in suo Cod. tit. qui potiores, definit. n. 1200. de tempore legat. lib. 4. cap. ultim. n. 102. Caponi tom. 3. discept. 207. numer. 15. Pechii de aquaeduct. tom. 2. cap. 9. quest. 20. n. 8. & 9. Carol. Anton. de Luca in animaverf. cent. ad Gratian. cap. 257. n. 11.

Infero secundo, quod si fuerint praestita cibaria animalibus, pro cibariorum credito, dabitur tacita hypotheca cu praestatione omnium creditorum expressam hypothecam, & anteriorem habentium, Barthol. in dict. l. interdam, n. 11. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 62. n. 19. Cavalcan. decif. 39. numer. 28. part. 3. Garcia de expensis, cap. 4. n. 31. Cofta in practi convent. part. 2. n. 330. Gratian. discept. 25. n. 17. cum sequent. Noga conf. 536. n. 8. & 9. 10. Decian. conf. 109. n. 3. vol. 2. Seraphin. decif. 1415. numer. 4. Catocius de locato, part. 5. tit. de difformat. circa prat. quest. 5. n. 5. & tit. de cessione, quest. 2. numer. 4. Martia Medic. dicit. exam. 11. Giurb. decif. 40. Palchall. de virib. patr. potest. par. 4. cap. 6. sub n. 67. Amato dicit. resolut. 3. n. 13. Gayto de credito, dicit. cap. 4. n. 1558. cum sequent. Merlin. de pignoris. dicit. questio 5. numer.

16. *¶* 17. Rota *de offi.* 114. *¶* *de offi.* 399. n. 2. par. 4. *recensitum*. Coler. *de aliment.* cap. 8. lib. 3. n. 18. Salgad. *in labyrinth.* part. 1. cap. 24. n. 101. Antonell. *de tempor. legal.* lib. 4. cap. ultim. n. 118. Mario. tom. 1. cap. 260. Cardinal. de Luca *de credito*, *diffus.* 16. n. 14. *¶* *diffus.* 18. n. 3. *¶* *diffus.* 19. n. 14. Caponi tom. 3. *diffus.* 207. n. 40. Carol. Anton. de Luca *in animadvers.* ad Gratian. cap. 25. n. 13. *versic.* pro locatore. 21. Item tene si expendatur in famulos, & cultodes animalium, Barthol. *in dict.* l. interdu. n. 1. Rebus. *ad Regias Constitut.* tit. 1. art. 4. *gloss.* 2. n. 31. Mantic. *de tact.* *¶* *ambig.* lib. 11. tit. 12. n. 11. Martha Medic. *de offi.* Senesf. 19. n. 17. Carocius *de locato*, tit. *de si quis fruct.* *quæst.* 2. n. 3. Amato *de res. resola.* 3. n. 15. Gayto *de credito*, *dict.* lib. 3. tit. 1. *quæst.* 5. n. 20. Zachias *de salario*, q. 99. n. 19. Caponi *diffus.* 207. n. 40. Carol. Anton. de Luca *in animadvers.* h. ad Gratian. cap. 257. n. 11. *in fin.*

22. Infero tertio quod expendens necessaria ad colligendos fructus, & illos vehendos, sine quibus fructus consequi non poterat, præferri debet in fructu prætio, omnibus creditoribus, etiam anteriorem hypothecam habentibus, l. interdu. *ff. qui pot. oves. l. discortio. §. impendat.* *ff. solutio matrimonii.* Ripa *in l. ubi. §. qui in disti. renatis.* *ff. ad S. C. Trebel. Garcia de expens.* cap. 1. n. 11. *¶* 16. Capiculus *de offi.* 93. n. 13. Serafini. *de offi.* 1415. n. 5. Rodrig. *de privileg. creditor.* part. 1. artic. 3. n. 17. Martha Medic. 623. par. 2. Amato *de locat.* tit. *de expens.* n. 31. Amato *de res. resola.* 3. n. 17. Gayto *de credito*, *dict.* cap. 4. n. 1556. *¶* 1558. Merlin. *de pignori.* lib. 3. tit. 1. *quæst.* 5. n. 24. Carpozovius *in jurispr.* forens. par. 1. *constitut.* 28. *diffus.* 38. Cardinal. de Luca *de credito*, *diffus.* 28. n. 12. *¶* 12. An autem creditor ex femine præferatur in fructibus, domino fundi pro mercede locationis disputant DD. multi docent præferendum esse creditorem ex femine, quia semen est expensa, & fructus intelliguntur deductis expensis, l. C. *de fructibus.* *¶* *litium expensis.* *quod in fructu 46. ff. de usufruct.* Et per consequens nequit prætorius habere dominus, cum pars illa fructum semini correspondens, non sint proprie fructus, neque tales considerari possunt, ut recte docentur Mantic. *de tact.* *¶* *ambig.* lib. 11. tit. 23. n. 11. Statil. Pacific. *de solutio. interdict.* *insp.* 3. cap. 2. n. 524. Merlin. *de pignori.* lib. 3. tit. 1. *quæst.* 5. n. 48. *usque* ad 60. Antonell. *de tempore legal.* lib. 4. cap. ultim. n. 116. Cardinal. de Luca *de credito*, *diffus.* 16. n. 9. Bondeni. *de jure controvers.* *collat.* 20. n. 34. Carol. Anton. de Luca *in animadvers.* ad Gratian. cap. 25. n. 7. Contrarium tenent alii decentes, dominum fundi pro mercede locationis, præferendum esse creditori ex femine in fructibus perceptis, Decian. *cor.* 50. l. 3. Gayto *de credito* cap. 4. sub n. 8. Bondeni. *dict.* *collat.* 20. n. 28. Accia *de privileg. creator.* *regula* 1. *ampliat.* 12. n. 15. Et ab hac sententia non debemus recedere in regno (licet in puncto juris verior mihi prima videatur) non propter dispositionem, *ff. de rebus. de clamo non minuendo.* Tum propter sequentem auctoritatem judicantis, dominum fundi pro mercede locationis præferendum esse creditori ex femine, ut sententia per Alreus, *die* 3. *Novembris* 1607. inter Philippum Grau, & Matheum Guimera, & alia per

Be.

Benavides, *die* 8. *Februarii* 1655. inter Vincentium Serrano, & filiorum Fetter. Ex eadem ratione creditor ex precio solii mortuorum defersentis ad bombicos nutriendos, qui fericum faciunt, seu producant, præferendus erit in precio ferici producti, quibuslibet creditoribus anterioribus hypothecariis, ut judicavit Senatus sententia per Alreus, *die* 24. *Novembris* 1627. inter Hieronymam Vidæ, & de Mosenegre, & curatorem abientæ Joannis Baptiste Bâdres, & alia per Dac, *die* 8. *Junii* 1634. inter Antonium Mas, & Martiæ Roig. Eodem modo creditor ex precio telæ lini, aut lanae vel ferici, in precio vestiti, aut ornamenti facti ex tela vendita, præferri debet omnibus creditoribus anterioribus hypothecariis, ut declaravit Senatus sententia per Cafes, *die* 23. *Decembris* 1628. inter Isaac Ponzet, & Vincentiam Albata, & illius creditoris.

29. Infero quinto, quod quilibet artifex pro mercede, & impensis laboris sui erogati in fabrica, vel artificio alicujus rei, præferatur omnibus creditoribus anterioribus hypothecariis in precio rei fabricatae, & sic Fabricarii in fabricis lignæis, marescali in æquis, Scripseres, & Typographi in libris impressis, præferendi erunt quibuslibet anterioribus creditoribus, Angelus *in dict.* l. *interdu.* num. 2. Sured. *de aliment.* tit. 8. *privileg.* 62. n. 12. Rota senens. *de offi.* 90. *exam.* 59. n. 17. Rodrig. *de privileg. creditor.* part. 2. artic. 4. Martha Medic. *de offi.* 19. num. 19. *¶* 20. Gayto *de credito*, *in appendice* ad cap. 4. n. 132. Carol. Anton. de Luca *in animadvers.* ad Gratian. cap. 257. num. 11. *in fin.* Pacion. *de locat.* *¶* *condict.* cap. 41. num. 16. Idem judico tenendum de inflatoribus, & similibus mini- stris negotiatoriis, aut quibuslibet personis, quarum ope, ministerio, aut industria, aliqua conferatur negotiatio, nam pro laboribus, & mercedibus suis, debent præferri in rebus illius negotiatoris, omnibus creditoribus, anterioribus, tacitam, vel expresse hypothecam habentibus, Garcia *de expens.* *¶* *meliorator.* *creditor.* part. 1. artic. 3. num. 59. Carleva. *de jur. liti.* tom. 2. *diffus.* 32. num. 4. Acoba *de privileg. creator.* *regul.* 2. *ampliat.* 2. n. 9. Gayto *ubi proxime.* num. 123. D. Crespi *observat.* 31. num. 4. *cum sequent.* Zachias *de salario.* *quæst.* 99. num. 20. Carol. Anton. de Luca *ubi proxime.* Pacion. *de locat.* cap. 41. num. 40. Et observatum habet, quod hujusmodi inflatores, & factores, & famuli mercatorum negotiorum præpositi, possunt, absque mandato speciali, vel generali exigere à debitoribus negotiatoriis, debitas summas, & de exactis Apochas, sive cyrographa legitime facere, ut à Senatu tuit decim senten-

30. tia per Suboya, *die* 22. *Februarii* 1686. in favorem D. n. Francisci Bono, & contra Ludovicum Campos Notarium procuratorem curatoris filiorum, & heredum Josephi Bas, C. D. Admaro Marcos sed non omitto advertere, quod prædicti inflatores, & factores confensu receptionem pecunie, non possunt dominis suis præjudicium inferre, nisi confilio de numeratione, & actuali exactione, l. certum, §. *sed an et ipso.* *ff. de confis. sif.* *¶* *Ecobac de ratiociniis.* cap. 23. à num. 32. Gutierrez. *de jurament. confirmator.* part. 1. cap. 50. num. 6. Cytias. *controverf.* 122. num. 7. *¶* 8. Marefcor. *variari.* lib. 2. cap. 93. num. 7. Francisc. de Angelis *de confisitionib.* lib. 3. *quæst.* 1. num. 29. *¶* 42. Eodem modo curator hæreditatis jacentis, tutor, & quilibet alius administrator, pro expensis, & laboribus in conservationem rei administrata erogatis, eandem habebunt prælationem, ut docentur Martha Medic. *de offi.* *seu.* 10. num. 3. *cum sequent.* Salgad. *in labyrinth.* part. 3. cap. 90. num. 15. Merlin. *de pignori.* lib. 3. *quæst.* 5. num. 30. Antonell. *de tempore legal.* lib. 4. cap. ultim. num. 119. Carol. Anton. de Luca *ubi proxime.*

33. Infero Sexto, quod Advocati, Doctores, Scholastici, procuratores, sollicitatores, iudices, Vicarii, Scribæ curiarum, & alia similes persone pro suis salariis præferri debent anterioribus creditoribus hypothecariis in anterioribus litis causa adquisitis, & pro exactione illorum, debet esse dari tacita hypotheca cum prælatione, *for. declarant.* 24. *rubr. de pignori.* Barthol. *in l. 1. in fin.* num. 31. *ff. solutio. matrimonii.* & ibidem Sozin Flores, Diaz de Mena, *lib. 1. variari.* *quæst.* 8. num. 70. Rebut. *de privileg. scholar.* *privileg.* 82. n. 3. *¶* *privileg.* 118. Mantic. *de tact.* *¶* *ambig.* lib. 11. tit. 25. num. 20. Barbof. *in l. 1. part.* 7. num. 5. *ff. solutio. matrimonii.* Peregrin. *de falsi. commiss.* artic. 50. num. 12. Rodrig. *de officio. creditor.* part. 1. artic. 3. num. 61. Castill. *de offi.* 64. num. 32. Gratian. *diffus.* 57. num. 41. *¶* *diffus.* 19. num. 22. Giurb. *de offi.* 108. num. 10. *in fin.* Amato *de res. resola.* 3. num. 10. Duran. *de offi.* 53. Gayto *de credito*, cap. 4. n. 1556. *¶* 2015. Ximmar. *de offi.* *Advocati.* part. 2. *quæst.* 9. num. 49. 50. *¶* 51. Merlin. *de pignori.* lib. 3. tit. 1. *quæst.* 5. num. 32. *cum sequent.* Zachias *de salario.* *quæst.* 99. n. 19. Urcol. *de transactionib.* *quæst.* 30. num. 33. Carol. Anton. de Luca *ubi supra.* num. 12. Pacion. *de locat.* *¶* *condict.* cap. 41. num. 18. Et quod Advocati, procuratores, & sollici-

Cc 2 ta.

tatores pro suis salariis habeant prelationem praticam, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 27. Augusti 1612. inter Ludovicum Ribera, & Mattheum Ribera, & creditores, & alia per eundem, die 6. Februarii 1626. inter Don Hieronymum Corella, & ilius creditores. Et quod creditor pro laboribus, & expensis in lite factis, praesertim debeat in concursu, judicavit Senatus sententia per Daqa, die 12. Augusti 1622. inter Illustrissimum Marchionem de Moya, & creditores Don Hieronymi Mercader. Hoc intelligit respectu creditorum concurrentium in processu, & venditione rei debitoris communis, si enim aliquis creditor non concurrat, sed solum habeat emparata bona debitoris, vel sequentia, cum aliis litigantibus, non erit rationi consonum, ut expensa, & salarium processus solvatur scribitur cum prelatione ex bonis sequentibus, vel emparatis, & creditore non concurrente in processu principali litis, ut Senatus judicavit sententia per Ferrera, die 29. Octobris 1685. in favorem Domnae Bernardae de Balda, & Don Philippo Vives de Casañas, & contra Vincentium Guill, Notarium Regiae Audientiae Aduarium, & alia eodem die per eundem, in favorem eorundem, & contra Mattheum Ferrer Notarium, Aduarium Regiae Audientiae, referente Doctissimo Senatore Don Dominico Marben, & Silva Montefianae familiae militie R. C. D. An autem Advocati, & procuratores habeant prelationem itam pro laboribus, & salariis, quando causa patrocinata amissa fuit, solet dubitari, & rationibus dubitandi omisiss, tenendum est, quod si expediret non remanere indefensa jura hereditatis, seu communis debitoris, eadem dabitur prelatio, esto causa amissa fuerit. Gratian. discept. 257. num. 22. Zachias de salario, quest. 99. num. 8. & 10. Pacion. de locat. dist. cap. 41. num. 20. Urcol. de transacionib. quest. 30. num. 34. Carol. Anton. de Luca in animadversionibus ad Gratian. dist. cap. 257. num. 13.

Ultimo, & generatim infero, quod omnibus in casibus quibus aliquis expenderit, aut laborem impenderit, pro conservanda aliquatione creditorum anteriorum, etiam expressam hypothecam habentium, in precio illius rei, pro expensis, aut labore etrogato, dist. 1. interduum, ff. qui potiores, l. 6. ff. eod. for. 23. rubr. de pignorb. Decian. conf. 109. num. 23. & 28. lib. 2. Roget. conf. 54. num. 22. Rodrig. de concurs. creditor. dist. 1. artic. 7. num. 1. cum sequentibus. Amato resolut. 3. n. 19. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 23. n. 1. Merlin. controverf. cap. 26. num. 1. Martia Medic. dist. deff. senen. 19. San Felicius deff. 113. num. 4. Metlin. de pignorb.

dist. lib. 3. tit. 1. quest. 5. per tot. Bofius de dote, tom. 2. cap. 18. num. 73. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 11. num. 64. Acolta de privileg. creditor. regul. 2. limitat. 3. n. 4. Cardinal. de Luca de credito, discept. 12. num. 12. Pacion. de locat. dist. cap. 41. num. 21. & 22. Carol. Anton. de Luca in animadversionibus ad Gratian. dist. cap. 257. num. 14. Intellige tamen prelationis regulam non habere generatim locum in omnibus bonis debitoris, in casibus supra enarratis, quia expensis pro conservacione, seu reparacione rei, solum adquiritur tacitam hypothecam specialem in illa re conservata, aut reparata, & solum prelationem habebit in precio ipsius rei nisi precium autem aliorum bonorum, praesertim debent caeteri creditores generalem, vel specialem hypothecam anteriorem habentes. Unde rickiens navem, habebit prelationem tantum in precio navis; non autem in caeteris bonis debitoris; rickificans domum, prelationem habebit in domo precio, cibaria animalibus praestans, in precio animalium. Advocatus in bonis super quibus praestitit patrocinium, & sic de caeteris expendentibus, aut laborantibus, videntur de equalit. dotti, §. bis consequens, collat. 7. & ita debent intelligi textus in leg. 1. ff. de cession. bonor. leg. creditor. ff. si certum pretatur, leg. si ventis, §. 1. ff. de privileg. creditor. & apud nos est, for. 23. rubr. de pignorb. ibi: Son primers, e pus pod. refos en dret, en aquelles coses en que lurs diners, & lur haver basaran prestat, & respectu prelationis salarii Advocati, & procuratoris est, for. 24. eod. ibi: Ordenam, que Advocat, o Procurador no putes allegar privileg. de potioritat per rabo de son salari, contra los altres creditores, en al. com bens de el deutor, sino tan solo, ent en aquells dret, en que ell havia prestada advocacia, o Procura id al deutor. Docent, & explicent Alexand. conf. 217. num. 2. lib. 7. Rebus. de redd. tit. artic. 1. gloss. 8. a nam. 17. Neguzan. de pignorb. 2. n. embu. 3. part. num. 13. Gayus observat. 15. num. 4. lib. 2. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 10. num. 23. Surd. deff. 311. Gratian. discept. 670. num. 9. Rodrig. de concurs. creditor. part. 1. artic. 7. num. 19. Martia Medic. deff. senen. 19. eadem. 11. num. 22. Amato dist. resolut. 3. n. 70. Metlin. de pignorb. lib. 3. tit. 1. quest. 5. num. 67. Acolta de privileg. creditor. regul. 2. limitat. 3. num. 4. cum sequentibus. Bofius de dote, dist. tom. 2. cap. 18. n. 74. D. Crespi observat. 31. num. 3. Cahill. controverf. ar. lib. 3. cap. 8. n. 3. Paul. Mell in observacione ad Cahill. cap. 36. num. 6. Don Emmanuel de Vedoya in factis vera jurispr. lib. 2. discept. 9. num. 25. Carol. Anton. de Luca in animadversionibus ad Gratian. cap. 257. num. 14.

Non sufficit ad adquirendam tacitam hy-

pothecam cum prelatione, expendere in reedificationem, aut conservacionem rei, sed requiritur, quod necessario expendatur, l. Paulus, §. domus, ff. de pignorb. l. at autem, C. de bonis, a. auctor. judic. possidenda. l. qui hominem, §. quoties, ff. de pignorb. cum l. sequenti, in fin. ff. eod. ibi: Plane sumptus causa, qui necessario factus est semper praecedit nam deum. Et, Covarrub. varlar. cap. 8. n. 2. Garcia de expensis, & meliorat. cap. 18. n. 66. Decian. conf. 109. n. 23. cum sequentibus. Thesaur. questio. for. lib. 1. quest. 71. per tot. Giurb. deff. 63. n. 20. Marefcot. varlar. lib. 2. cap. 112. a. n. 14. Gratian. discept. 25. n. 23. & 24. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 11. n. 65. cum sequentibus. Metlin. de pignorb. lib. 3. tit. 1. quest. 5. n. 40. Francisc. de Angelis de controversiis. lib. 2. quest. 60. n. 5. Necessario expenditur, quando domus ruinam incurret, vel deterior alias fieret, vel reperiretur inhabilis, vel inhabitabilis propter aliquem defectum, vel si peritura fuisset, aut si conservari non potuisset sine expensis, dist. 1. Paulus, §. domus, ff. de pignorb. Guido Pap. deff. 169. n. 1. Peregrin. conf. 42. n. 14. lib. 1. Mandell. conf. 210. sub n. 5. Rotundall de feud. part. 2. cap. 10. conclus. 43. n. 51. Scradet de feudis, P. 2. P. 9. principio, sect. 2. n. 21. Carocius de locat. 4. part. tit. de expens. quest. 1. sub n. 5. Marefcot. varlar. lib. 2. resolut. 109. n. 9. Magon deff. 33. n. 24. Anton. Faber in suo Cod. lib. 8. tit. 16. deff. 1. n. 1. & 2. Amato d. resolut. 3. n. 56. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 11. n. 61. Giurb. ad consuetud. Mesan. cap. 15. gloss. 10. a. n. 1. Ganavert. deff. 53. n. 21. Christophor. de Vargas Manchua deff. 38. n. 33. cum sequentibus. Tritem. deff. 19. n. 17. Si autem voluptariae expensum fuerit faciendo in praedio impensam recreacionis causa, non habebit creditor tacitam hypothecam cum prelatione, l. cum possulissem 44. §. damni infecti, ff. de damno infecto, Salgad. dist. cap. 11. n. 57. & 70. Voluptariae expensae solum possunt abradi, aut tolli, si potest fieri sine detrimento rei, repetitio autem non possunt, neque pro eis datur reventio rei, ut decimum extitit sententia per Ferrera, die 29. Octobris 1657. in favorem Domnae Annae Mariae Mercader, & contra Don Galtonium Mercader. Si utiliter expensum fuerit, & domus, vel res preciofior fuerit fida, etiam si de novo aedificum extructum fuerit, habebit expensum hypothecam cum prelatione, ut probatur ex text. in dist. 1. Paulus, §. domus, ff. de pignorb. ibi: Sed bonifidei possessores non aliter cogendos creditores a dissum restituere inquam si sumptus necessario erogatos quatenus precio-

non res facta esset reciperet. Corleval. de iudic. dist. 1. tit. 3. dist. 6. n. 10. Giurb. ubi proximo. Pechi de aqueduct. tom. 2. cap. 11. quest. 4. quest. 6. n. 15.

Necessario, & utiliter expensum pro rei conservacione, si fuerit bonifidei possessor rei conservatae, vel melioratae, quatenus eximia privilegia acquirat pro suo credito. Primum est, quod in actione personali praefertur aliis creditoribus personalem actionem habentibus, gloss. in l. quod quis 18. ff. de privileg. creditor. ubi Bartioi. n. 4. Metlin. de pignorb. lib. 3. tit. 1. quest. 5. n. 3. Secundum est, quod in re illa habet tacitam hypothecam, ut iam diximus. Tertium est, quod virtute tacitae hypothecae, praefertur anterioribus creditoribus, etiam expressam hypothecam habentibus, dist. 1. interduum, cum l. sequenti, ff. qui potiores, l. licet, Cod. eod. Quarta est, quod habet retentionem rei melioratae, & conservatae, quousque de expensis, & meliorationibus fuerit solutus, & satisfactus, dist. 1. Paulus, §. domus, ff. de pignorb. l. si in area 33. ff. de constitucione in solido, l. Paulus, ff. de diti exceptionis, l. cum postulassem 44. §. habet, ff. de adquirenda rerum dominio. Garcia de expensis, & meliorationibus, cap. 18. n. 66. cum sequentibus. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 70. n. 8. & 9. Thesaur. questio. for. res. lib. 1. quest. 71. per tot. Gratian. deff. 7. n. 12. & deff. 225. ubi Scopas in observat. Milanens. deff. 7. n. 79. lib. 1. Giurb. deff. 63. n. 20. D. Leon deff. 79. n. 2. resolut. 3. n. 56. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 11. n. 65. Metlin. de pignorb. lib. 3. tit. 1. quest. 5. n. 4. Mell post observat. deff. 30. n. 17. Cahill. controverf. ar. tom. 3. cap. 65. a. n. 9. Seseff tom. 4. deff. 397. Velatice de privileg. pauperum, l. part. quest. 41. n. 2. cum sequentibus. & quest. 3. n. 8. Amato resolut. 14. Hermosill. in l. 9. gloss. 3. a. n. 104. tit. 2. part. 5. Nualis de transacione, casu 37. Olea de cession. jur. tit. 4. quest. 7. n. 33. & 34.

Et sunt melioraciones quoad retentionem rei, tam privilegatae, quod possessor qui bonafide illas fecit, etiam post sententiam in re vindicationis iudicio, vel alio, latam, debet habere retentionem rei melioratae, quousque ei solvatur impensum, & adversus usque datione doli oppositum, vel iudicis officio repelli debet, l. 5. Cod. de reivindicat. l. si quis 11. in fin. l. in area 16. Cod. eod. l. fin autem 27. §. ultim. l. sumptus 48. ff. eod. for. sem fur non 7. rubr. de reivindicat. Cum hac distinctione tamen, quod si fuerit bonifidei possessor meliorans, dabitur ei reventio rei melioratae, quousque restitutum meliorationis solvatur, nunc necessario expensum, & melioratum fuerit, Cc 3 panc

nunc utiles expensas, & meliorationes tantum fuerint, *dict. l. 5. n. 11. & l. 6. Cod. de reivindicat. dict. for. 7. rubr. de reivindicat. ibi: Pen fur nou, q' si nungun possibit a bona fe cosa a mobilis, o no mobilis, o en aquella cosa fara necessaries despeses, aprofitables, o es a favor, q' curara, q' sinara lo Casu, al Sirco malalt, o la cosa quea die caber reparara, o adobará, o cobrirá, o plantará vitnes, o fara altres cosas semblants, no sia tengat de rebre la cosa que tendrá al Señor de aquella cosa, tro que primerament reta totes les despeses que haurá fetes en aquelles cosas. Gramatic. *decif. 22. & decif. 310. Cavalcan. decif. 44. Peregrin. decif. 16. lib. 2. Joseph. Ludovic. decif. 134. Garcia de expensis, & meliorat. cap. 7. n. 13. Sured. decif. 180. n. 15. Mutá decif. 12. n. 23. Mathili. decif. 98. num. 1. cum sequent. Magon. de ff. 81. Gratian. discept. 494. n. 12. Selsé decif. 71. n. 8. lib. 1. Gazman de evictiõnib. *quæst. 20. n. 29. Martha de iurisdic. cap. 33. n. 127. Hermol. variar. 1. part. cap. 13. a. n. 144. Cancellor. in l. 9. gloss. 3. n. 115. tit. 2. part. 5. & in l. 36. tit. 5. part. 5. gloss. 7. n. 6. Carpan ad stat. mediol. cap. 400. n. 68. vol. 2. Catilli. tom. 5. comprocurator. cap. 65. n. 9. cum sequent. Valasc. de privileg. pauper. 1. part. *quæst. 41. n. 2. cum sequent. Capic. Latro decif. 120. n. 1. Anton. Faber in iur. Cod. lib. 4. tit. 43. definit. 24. Amato variar. part. 1. *resolut. 14. n. 41. Salgad. in l. 1. rubr. part. 3. cap. 9. n. 1. cum sequent. Cardinal. Otchobon. decif. 155. n. 24. & decif. 170. n. 30. & 32. Olea de evictiõ. iurium, tit. 4. *quæst. 7. n. 32. & 33. Fermoim. ad text. in cap. *gracif. 11. de restitu. spoliator. *quæst. 5. n. 9. cum sequentib. Reynol. observat. 56. Cyriac. contraverf. 180. Posthous *resolut. etiol. 86. & 131. Nigro de exceptiõ. cap. 8. Fulgin. de iure emp. pbitent. tit. de meliorament. *quæst. 1. Mendez in prax. luctan. part. 1. lib. 3. cap. 21. n. 49. Pinheyr de censib. & empbitent. 2. part. *disposit. 3. n. 40. cum sequent. Arnold. Corvin. in summa Cod. tit. 32. lib. 3. *vers. necessarias, Paul. Meli. post observatiões. decif. 30. n. 17. Et quod pro meliorationibus necessariis, aut utilibus, detur retentio rei melioratae bonafidei possessoris, quousque solutus sit, declaravit Senatus sententia per Aireus, die 2. Novembris 1616. inter Joannem Vilanova, & Officium Panniparatorum, & alia per eundem, die 16. Decembris 1617. inter Don Joannem Pallus, & Donniam Paulam Nuffez, prout dabitur retentio bonorum majoratus pro expensis utribus factis in majoratus bonis, si a successore non solvantur, ut declaravit Senatus sententia per Ferrera, die 29. Octobris 1657. in favorem Domnæ Annæ Mariæ Mercader, & contra Don Gatilium Mercader. Expensæ autem voluptionaræ, ut pictura, & si-************

miles delectabiles res, non recuperantur aliter a bonafidei possessoribus, qui eas fecerint, quam abradendo illas, si fieri potest sine læsione rei, nisi rei dominus pretium, & æstimationem illarum vellet solvere, nam abradi non poterunt, etiam si a meliorante, pretium non fuerit admittitum, l. utiles autem 59. §. 1. ff. de petit. hereditat. l. infundo 38. ff. de reivindicat. l. 5. Cod. eod. for. si la cosa 8. rubr. de reivindicat. Fermoim. ad text. in d. et. cap. *gracif. 11. de restitu. spoliator. *quæst. 2. num. 44. cum sequent. Arnold. Corvin. ubi proxim. *vers. voluptatis. Neque rei retentio dabitur pro expensis voluptariis, ut docet Fermoim. ubi proxim. Salgad. in l. 1. rubr. part. 1. cap. 11. n. 57. Et judicavit Senatus sententia per Daza, die 28. Martii 1633. & in jam tradita, die 29. Octobris 1657. Malafidei possessor de jure consequitur meliorationes, & expensas necessarias per retentionem rei eodem modo, quam bonafidei possessor, iuxta veriorum opinionem fundatam, in l. 5. Cod. de reivindicat. quam tunc tur Balb. *decif. 150. Barbol. in l. divorzio, §. final. part. 2. n. 8. ff. solut. matrimon. Arnold. Corvin. ubi proxim. *vers. necessarias, Barbol. ad text. in d. et. l. 5. Cod. de reivindicat. n. 18. Fermoim. ad text. in d. et. cap. *gracif. 11. de restitu. spoliator. *quæst. 5. n. 12. & *quæst. 4. n. 7. cum sequent. Garcia de expens. & meliorationib. cap. 7. Anton. Faber. de errorib. deced. 26. error. 9. & 10. Schiffordeger. ad Fabr. lib. 2. *tractat. 12. Utiles vero expensas non recuperat de jure malafidei possessor per retentionis rei medium, l. Julianus 27. ff. de reivindicat. Arnold. Corvin. ubi proxim. & *vers. utiles. Solum enim ei permittitur quod possit illas auferre, & abradere, si sine læsione rei fieri potest, l. 3. in fin. l. 2. Cod. de reivindicat. l. 38. ff. de petit. hereditat. l. in autem 28. §. si si poverum, l. Julianus, ff. de reivindicat. l. idco. §. ex diceret. §. ff. de acquirend. rerum domin. l. si si contra, §. Cod. de assis. privat. §. certis, in fin. tit. de rerum divisio. Garcia de expens. & meliorat. cap. 5. n. 1. Anton. Gomez in l. de. l. autem 2. n. 2. Fachin. controverf. lib. 1. cap. 55. Valasc. de jure empbitent. *quæst. 25. n. 4. & consultat. 83. n. 19. Donell. lib. 2. commentar. cap. 7. Barbol. in l. 8. §. final. ff. solut. matrimon. n. 77. Anton. Faber lib. 1. con. ecliarar. cap. 1. Barbol. ad text. in d. et. l. domum 5. Cod. de reivindicat. n. 15. Fermoim. ad text. in d. et. cap. *gracif. 11. de restitu. spoliator. *quæst. 2. n. 29. Arnold. Corvin. ubi proxim. Voluptarias malafidei possessor de jure, gloss. in §. certa, in fin. tit. de rerum divisio. Pichard. in §. & si in rem, in fin. tit. de offic. judic. n. 56. Fermoim. *dict. *quæst. 2. n. 43. & 45. En an possit illas***************

illis abradere, vel tollere, tradit Fermoim. *dict. n. 43. In Regno autem nostro, malafidei possessor, neque necessarias impensas, neque utiles, vel voluptarias consequitur, neque pro eis datur ei retentio, aut aliud juridicum remedium, ut cautum habetur in d. et. for. sem fur non 7. rubr. de reivindicat. ibi: Et aquell qui possibira alcuna cosa a mala fe, no rebre les despeses que haurá fetes en aquella cosa en ninguna guisa. Obervatum particulariter tene, quod pro melioramentis, & expensis factis, solum ceteri debet retentio, & potest dari in ipsa rei meliorata, non autem in aliis bonis, Maref. *variar. lib. 2. cap. 112. n. 25. Valasc. de privileg. pauper. *quæst. 41. n. 18. Trilany *decif. 19. n. 56. Et quamvis alias retentio non debeat dari, nisi conditio de credito liquido, ut infra dicam, tamen in re meliorata debet dari retentio pro melioramentis, etiam si valor melioramentorum non sit liquidus, & specificus justificatus, quia ut datur retentio, sufficit quod constet in genere eorum existentia, Maref. *variar. lib. 2. cap. 112. n. 20. Trilany *decif. 19. n. 20. In ceteris bonis, ut puta fideicommissis, vel majoratus, non dabitur retentio in genere, vel in abstracto, sed compelli debet successor in majorata, vel fideicommissio, præstare cautionem de solvendis illis, Rota *decif. 276. n. 3. & 4. part. 6. recentissimæ. Anton. Gobius consultat. 100. n. 48. Et extitit declaratio in Senatu, sententia per Ferrera, die 3. Augusti 1665. inter Donniam Annam Marian Mercader, & Egregium Comitum de Barol. Et omnia hæc invenies decisa in sententia publicata in S. S. A. C. per Franciscum del Pucyo, & Claveria, die 7. Martii, 1657. in favorem Don Thome de Castellvi, & contra Don Ilarionem de Vilanova, in lite super misione in possessionem Baronie de Bicoip, & Comitatus del Castellar. An adversus creditorem actione hypothecaria agentem competat retentio rei pro melioramentis potest dubitari, quia Senatus, sententia per Aireus, die 4. Decembris 1614. inter Don Jacobum Vallterra, & Sebastianum Gonzalez, declaravit, retentionem dando pro melioramentis contra agentem actione hypothecaria, & solum denegat retentionem, quando reus possidens, diverso nomine est creditor, ut sententia per Berbegal, die 28. Aprilis 1610. inter Petrum Rometo, & alios; sed de jure non videtur posse retentionem dari pro melioramentis contra agentem actione hypothecaria, quia melioramenti, etiam sunt creditori obligata, & retentio solum datur adversus dominum evinctentem, non autem adversus creditorem hy-*******

pothecaria agentem, Guzman de evictiõnib. *quæst. 2. n. 26. Statil. Pacific. de solutiõn. inter. in specul. 2. cap. 2. a. n. 204. D. Leon *decif. 79. Salgad. in l. 1. rubr. part. 1. cap. 11. n. 88. Merlin. de pignori. lib. 2. q. 69. & lib. 4. q. 81. Faria ad Covar. lib. 1. *variar. cap. 8. n. 9. Carol. Anton. de Luca in observat. ad *decif. 38. Franchis per tot. Trilany *decif. 19. n. 16. Solum vendita rei, melioramenta solvenda erunt ex pretio, cum prælatione, Merlin. & Trilany ubi proxim. Bene verum est quod tertius possessor conventus, liberabitur ab actione proposita, si voluerit, solvendo creditori hypothecariae agenti pretium, & valore rei, quem habebat ante actionem melioraretur, Quælad. & Pilo *controverf. 21. n. 18. & fere per tot. Fontanell. de pact. *claus. 4. gloss. 18. part. 2. n. 9. Rodoer. in *additionib. ad part. 1. Martin. *resolut. 155. Trilany ubi prox. Potest opponi, & allegari retentionis exceptio pro melioramentis, non solum post sententiam, prout dixi, sed in ipsa executione sententiæ in rem iudicatam transacta, & semel opposita, & petita retentione, debet suspendi executio sententiæ quousque discutatur, & terminetur retentionis quæstio, l. non solum, ubi Barthol. *ff. de reivindicat. Nequædam de pignori. §. part. *membr. 4. n. 9. & 10. Anna allegat. 80. Ricc. *collet. 191. Franchis *decif. 112. & 476. Capic. *decif. 17. Puteus *decif. 471. lib. 2. Statil. Pacific. de solutiõ. in *tractat. in specul. 2. cap. 2. n. 186. Caldas Perey. de empt. & vendit. cap. 27. n. 1. & 6. Catocius de except. *adversus sententias, except. 26. n. 33. Gratian. *decif. 225. n. 16. Magon. *decif. lucent. 81. n. 7. Scacc. de appellat. *quæst. 17. limit. 9. *membr. 4. n. 64. Amic. de jure empbitent. *quæst. 76. n. 132. Barbol. in l. divorzio, §. final. part. 2. n. 53. ff. solut. matrimon. Anton. Faber ad tit. Cod. de executione rei judic. lib. 7. tit. 20. *disposit. 12. Carpan. ad statut. mediol. cap. 400. n. 254. cum sequent. vol. 2. Amato *variar. part. 1. *resolut. 14. n. 42. Fermoim. ad text. in d. et. cap. *gracif. 11. de restitu. spoliator. *quæst. 5. n. 14. & 15. Andreol. part. 1. *controverf. 42. n. 1. & 5. Mangli. de evictiõnib. *quæst. 154. n. 12. Censal. ad Peregrin. *art. 50. Larrea allegat. 31. n. 12. Trilany *decif. 19. n. 20. Et ita a Senatu reperitur decium sententia per Aireus, die 30. Junii 1608. inter Jacobum Rovira, & administratores operis pii Michaelis Espigol. Et quod in ipsa executione sententiæ, compensationis exceptio opponi legitime possit, cum suspensione executionis, dixit Senatus, sententia per Aireus, die 7. Novembris 1610. Inter Syndicum nostræ urbis, & Don Gasparem de Romani, Et quia retentionis ius sine cessione transferitur, D. Leon *decif. 1. n. 37. Intrigliol. *decif. 28.*********************************

28. n. 5. & 6. Merlin. de pignoris. lib. 4. quæst. 77. & quæst. 43. n. 18. Olea de cef-
 sione. in iuris. tit. 4. quæst. 1. emptor rei, vel
 quilibet alius singularis succesor, habebit
 supra dictam rei retentionem, etiam si ei ces-
 sion non fuerit ius illud retentionis, l. in hoc
 iudicium 14. §. impendia, vers. sed si qui, ff.
 communi dividendo, Surd. decif. 264. à n.
 23. & conf. 4. n. 9. & conf. 183. num. 5.
 Benitend. decif. 50. Brunot. à Sole in loc. com-
 mun. verb. jus defendendi, ac excipiendi. Garcia
 de expens. cap. 7. n. 13. Trentacinc. va-
 riar. lib. 3. tit. de pignoris. resol. 1. n. 1.
 Muta decif. 12. n. 23. Rodrig. de consue-
 tior. 1. part. artic. 1. n. 18. Gazman de
 censur. quæst. 10. n. 43. & quæst. 11.
 n. 26. Olea de cef. sione. iuris. tit. 4. quæst.
 7. n. 28. & 29. Actus de Mesa variar. lib.
 1. cap. 18. n. 14. Et quod retentio detur,
 rei singularis successori cef. sionem præditi
 iuris non habenti, declaravit Senatus senten-
 tia per Aireus, die 30. Januarii 1608. inter Joannem
 Rovira, & administratorem operis pii
 Michaelis Epilogol.

Solum in causa singulari non debet dari
 bonæ fidei possessori retentio rei pro meliora-
 mentis, neque illa deduci possunt, ut si pos-
 sessor bonæ fidei ante litem contestationem
 perceperit ex re meliorata fructus æquiva-
 lentes quantitati crediti meliorationis, nam
 & si in Regia sententia publicata per Aireus,
 die 10. Octobris 1636. inter Angelam Benat-
 jes, & de Linares, & Gabrielem Mares di-
 catur fuisse iudicatum in S. S. A. C. sententia
 per Ricarte, die 11. Septembris 1634. non ten-
 neri possessorem compensare meliorationes
 cum fructibus domus perceptis ante litem
 contestationem, & si fructus omne creditum
 non attingant, compensatio ipso jure inducitur
 remanebit in illa parte, in qua illud attingit,
 l. scriptus 48. ff. de reivindicat. l. emptor
 per adiam 65. ff. eo. l. 1. quod si artificem,
 32. ff. eo. l. super empti 16. Cod. de eisdem on.
 l. insalut. 42. §. si quis ff. solut. matrimo.
 Barthol. ad text. in dict. l. 48. ff. de reivindi-
 cat. ubi Acurlus, & communiter DD. Co-
 rruar. varlar. lib. 1. cap. 8. n. 4. Garcia
 de expens. & meliorat. cap. 23. n. 32. Man-
 tica. de factis. & ambig. lib. 2. tit. 7. n. 24.
 Puteus decif. 276. lib. 3. Escobar de ratiocin.
 cap. 13. Peregrin. de fideicommiss. artic. 50.
 n. 64. Caldas Pery de emp. & vendit.
 cap. 27. sub n. 25. Cancr. variar. lib. 3. cap.
 6. n. 112. Gratian. decif. 225. num. 23.
 Cardinal. Thue. prædic. lit. M. consue. 178.
 n. 5. Barbol. ad text. in l. 22. Cod. de rev. &

vindicat. n. 5. D. Leon decif. 98. n. 4. &
 tom. 2. decif. 153. n. 9. Anton. Faber ra-
 tional. ad text. in dict. l. 48. ff. de reivindi-
 cat. Muta decif. 51. n. 1. Carpan. ad ha-
 rat. meiol. cap. 400. n. 283. Amato var.
 part. 1. resol. 14. n. 66. Capyc. decif. 93.
 n. 2. Medic. decif. 99. n. 15. Staybaa
 junior, resol. 30. n. 45. Niger. de excep-
 tionib. cap. 8. §. 48. n. 6. Ciroch. difcept.
 forens. 57. n. 31. Anton. Gobius consolat.
 98. n. 27. Et quod meliorationes compensentur
 ipso jure cum fructibus ex re meliora-
 ta perceptis ante litem contestationem, decla-
 ravit Senatus in suprascripta sententia, diei 30.
 Januarii 1638. inter Joannem Rovira, & admi-
 nistratores operis pii Michaelis Epilogol, &
 alia per Berbegal, die 31. Augusti 1609. in-
 ter Galparem Manzano, & Ipolitum Viue-
 ga, & alia per Deona, die 14. Octobris 1590.
 inter Joannem Añon, & Andream Marti No-
 tarium, & alia per Duza, die 1. Februarii
 1611. inter Sebastianum, & Petrum Ledo,
 & Franciscum Senia. Et novissime idem
 iudicaverit Senatus, referente Nobili Senatore
 Don Jacobo Madroño R. C. D. in favorem
 Monasterii incarnationis, & Sororis Anto-
 niae Aliaga Religiose professe dicti Conven-
 tus, & contra Petrum Tornier mercatorem
 curatorem filii, & hæredis Emmanuelis Guil-
 lott. Cum enim dictus Tornier peteret re-
 tentionem domus meliorata à dicto Emma-
 nuele, sita in nostra Urbe in vico cognomi-
 nato de Embou, dixit Senatus non procedere
 retentionem, quia constat fructus percep-
 tos fuisse ex domo ante litem contestationem
 fuisse, per dictum Monasterium, majoris
 valoris, & estimationis, quam melioratio-
 nes. Majori autem cum ratione procedit ista
 respectu fructuum perceptorum ex re melio-
 rata post litem contestationem, ut declaravit
 Senatus sententia per Aireus, die 29. Junii
 1610. inter Domnam Annam Satuz, & Mi-
 chaelem Angelum Palqual.

Si rei meliorate possessor condemnatus
 fuerit, non solum ad rem restituendam, sed ad
 fructus ex re perceptos, debent possessori ad-
 judicari, non solum meliorationes rei, sed
 etiam fructus, & interesse meliorationum.
 Xammar. rerum iudicat. des. tit. 1. num. 16.
 Triflany decif. 19. num. 25. Si vero posses-
 sor non cõdemnetur ad fructus rei restituen-
 dos, conserui non poterit interesse, aut fru-
 ctus meliorationum, quia hæc usura non est
 lucrativa, sed solum compensativa, & habet
 eam creditor possidens, utque ad quantita-
 tem fructuum ex re perceptorum, & non ul-
 tra Xammar. dict. des. tit. 1. à n. 1. usque
 ad 16. Triflany dict. decif. 19. n. 25. Et
 ita venit intelligenda sententia Senatus per
 Aireus, die 24. Novembris 1624. inter Don
 Cel-

Cessarem Tallada, & Egregium Comitum
 del Castellar, ubi fructuum meliorationis non
 fuit habita consideratio. Unde compensatio
 fructuum pignoris, ipso jure faciendâ erit
 cum interesse crediti meliorationis, & si fru-
 ctus excedant crediti interesse, illud quod
 supererit in extinctionem principalis fortis
 cedet, diminutoque credito, sequenti anno
 diminutum etiam erit crediti interesse, &
 hoc modo singularis annis faciendâ veniet hæc
 computatio, iuxta doctrinam Fontanell. decif.
 208. 209. & 210. tom. 1. & decif. 465. n. 2.
 Merlin. post tractat. de pignoris. decif. 74. num.
 20. cum sequent. Xammar dict. des. tit. 1. num.
 27. & des. tit. 62. num. 1. & 3. Capyc. Latr.
 decif. 25. num. 15. ubi Mantrell. in observat.
 Et ita referret decitum à suo Senatu, Tri-
 flany dict. decif. 19. num. 25. Quod intelli-
 ge de fructibus perceptis, considerata re in
 illo statu quem habebat antea quam melio-
 ratetur, nam fructus correspondentes melio-
 rantis, & percepti ex melioramentis, non

debeant compensari cum ipsis melioramentis,
 ut docent Mangil. de substat. quæst. 98. Gi-
 cia de expens. & meliorat. cap. 23. num. 52. &
 55. Antoa. Gobius consolat. 98. n. 32.
 El que mejoró el predio urbano, ó rústico,
 vendido en el juicio de propiedad, ó en otro, y puesto en la obligacion de restituirle, aunque sea pasada la sententia en cosa juzgada, y en la misma execucion de la sententia, puede pedir se le de la retencion de la casa, ó campo mejorado hasta que se le pague por entero el valor de las mejoras, para lo qual se propone libello, y se narra las mejoras hechas, presentando el decreto de obras, si le huviere, ó probando con otra prueba juridica, las mejoras, y el valor, y estimacion de aquellas, à vista de las quales, y de que fueron necessarias, ó utiles, se concede la retencion, y en este caso se propondrá el libello en esta forma.

EXCELENTISSIM SENOR.

F. T. Suplicant com millor pot, diu, que en 2. de Març del any 1686,
 compra una casa situada, &c. de F. T. per preu de T. y estant possint la
 dita casa, ab just titol, y bona fe, li caygue tota una part meitra, y part
 de una cuberta, quedant inhabitable dita casa, y en la contingencia, y pe-
 rill de acabarse de aolar; per raho de lo qual li fouch precis el aver de acu-
 dir à remediar este dany, obrant, y reparant dita casa, segons tor ho feu ab
 decret del Justicia en les causes civils de la present Ciutat, de que fa presen-
 tacio si et in quantum, expendit en dita obra la cantidad de 350. liur. sea-
 gons consta per les Apouques continuades al peu de dit decret presentat; è
 com à instancia de F. T. se hacha passat à posar demanda de reivindicacio
 contra el Suplicant per dita casa, y haventse obtes diferents sentencies se
 elliguen excecucion, y sentenci els preceptes al Suplicant pera que deixe va-
 cua, y expedita la possessio de dita casa; y segons dilposicions de justicia, li
 competiva la retencio en la possessio de la subgedita casa, hasta que se li
 fiaschen pagar les dites 350. liur. de les millores que precisa, y necessaria-
 ment, y ab bona fe paisa à fer en dita casa.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Et utendo remedio quo ma-
 gis expediat suplica, es mane declarar que se li donu arat, y concedir al su-
 plicant la retencio de la possessio de la casa sobredita, y que li competex
 de justicia aquella, per raho de les millores sobredites que tè fetes, hasta que
 ab tor efecde se li hacha satisfet, y pagat la sobredita cantidad de 350. liur.
 que importa lo valor de aquelles, y menys que estant pagat ab integro de
 dita cantidad, no dea de justicia deixar la possessio de la sobredita casa que
 huy res; Y que la present es mane evotat à esta R. A. y cometre al Noble F.
 T. D. D. R. C. Ohydor que es de dita causa, qui eam, &c. Et licet, &c.
 Evocata, &c. Altissimus, &c.

Jesus M. Die 4. Februarii 1688.

Intimetur.

F. T.

Nunc quod de compensatione inducenda
 ipso jure sermone in iudicio, non pudet adno-
 tare, quod est regulariter compensatio ipso
 jure non inducitur, sed necessarium sit, quod

ab homine opponatur, ut intret, & habest se-
 cum, l. quod libro ff. de compensationib. l. com-
 pensationes, Cod. de compensationib. Sebastian.
 Medic. de compensat. 1. part. quæst. 21. Surd.
 decif.

decif. 117. n. 1. cum sequent. Anton. Faber in suo Coa. tit. de compensat. definit. 4. Casil. controversiar. lib. 4. cap. 40. n. 110. Gayto de credito cap. 4. quæst. 7. ex n. 358. Tindat. de compensat. art. 6. Scacc. de comertis. §. 2. gloss. 5. n. 432. Salgad. in l. hysim. part. 2. cap. 28. n. 21. Andreol. controversiar. 219. n. 7. & 8. Stabyan. resolut. 80. n. 7. Dunnozet. decif. 291. n. 4. Anton. Gobius consultat. 130. n. 3. Et sufficit ad compensationem, quod debeat creditum obligatioe solum naturali, ut Senatus judicavit sententia per Ferrera, die 7. Decembris 1669. in favorem Domnae Mariae Sanz de Alboj, & contra Doctorem Joannem Baptistam Almisa certo administratorio nomine. Nisi creditum fuerit pro expensis in lite factis, nam non admittit compensationem, nisi opponatur virtute crediti pro expensis litis competens, ut judicavit Senatus, sententia per Bonavides pro Saboya, die 15. Novembris 1687. in favorem Nicandri Alsio Generosi, & lris consortium, & contra Egregium Comittem de la Alcudia. Tamen ad impediendam cursum uturarum, ipso jure, & abique ministerio hominis inducitur compensatio. l. 4. §. 11. ff. de compensat. l. si constat 4. l. etiam, Cod. eod. l. eius, Cod. de solutio. Trentacin. variar. lib. 3. tit. de compensat. cap. 1. n. 24. Rota Genuesi. decif. 34. n. 8. Sebastian. Medici. de compensat. part. 1. quæst. 50. n. 8. Coita de ratione rata, quæst. 61. n. 1. & de retroact. cap. 9. casu 4. n. 13. Cardol. in prax. judic. verb. compensatio, n. 5. Gratus de exceptio. except. 16. n. 12. cum sequentib. Barbof. ad text. in l. si constat 4. Cod. de compensat. n. 21. Hodiern. ad Sura. decif. 117. n. 7. Casil. dict. cap. 4. n. 112. Salgad. dict. cap. 18. n. 26. Fontanell. de part. nuptial. claus. 6. gloss. 2. part. 6. n. 60. & decif. 206. n. 8. part. 1. Leotard. de usuris, quæst. 84. n. 9. Theodor. allegat. 69. n. 6. Bich. decif. 415. n. 9. Carol. Anton. de Luca in animadversio. ad Gratian. cap. 356. n. 19. Ita Senatus judicavit sententia per Saboya, die 7. Aprilis 1671. in favorem Bartholomæi Ferrer, & contra Vincentium Funes. Item procedit omni in casu quo damnus, & præjudicium inferri poterat debitori, quia abique hominis ministerio compensatio inducitur ipso jure Scacc. de comertis, §. 2. gloss. 5. n. 436. Carleval. de iudicis, tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. part. 27. n. 4. Gayto de credito quæst. 7. n. 358. Niget de exceptio. cap. 13. §. 13. n. 11. Hodiern. ad Sura. decif. 117. n. 6. Capic. Latr. decif. 25. n. 22. Urceol. consultat. 61. n. 29. Cardinal. de Luca de debito, disputat. 46. n. 15. Anton. Gobius consultat. 130. n. 14.

guitur census fors in tantundem pensionum indebitè exactarum media compensatione ipso jure inducta, ut usurarum cursus impediatur, l. eos, Cod. de usuris, l. si non fortem, 26. in princip. ff. de condit. instab. Docent Fontanell. decif. 208. Capyc. Latr. decif. 25. à n. 39. Menoch. conf. 445. n. 31. Casil. decif. 61. n. 21. & decif. 99. Giurb. decif. 85. n. 25. Mastrill. de censib. quæst. 10. n. 10. Amato resolut. 42. n. 21. Merlin. de pignorib. lib. 5. quæst. 45. n. 80. Olea de cess. jur. tit. 6. q. 10. n. 37. Nam et si juxta opinionè istam nõ semel judicaverit Senatus, ut sententia per Benavides, die 5. Septembris 1666. inter Don Joannem Silternes, & Joannem Ribera, & alia per Saboya, die 17. Februarii 1674. inter Monasterium de Portacæli, & Villam de Asp, tamen salva reverentia Senatus debita, contrarium de jure verius videtur, & non posse fortem census extingui per exactioem redditus indebiti, probant, & defendunt Rodriguez de annuis redditib. lib. 1. quæst. 7. n. 39. Amato ubi proxim.

Ex adverso autem si dominus census minorum redditum quotannis exegerit, quam ei debetur, non censetur remittere partem non exactam, neque intelligitur se conformasse, aut convenisse cum transactioe ab aliis creditoribus cum debitor census facta de non exigendo majori reddito annuatim, quam exacto à census domino; imo datur ei actio ad exactioem residui redditus non exacti, Francis decif. 200. n. 21. Machuca decif. 27. n. 49. Valcron de transactio. tit. 6. quæst. 3. n. 25. Trifany decif. 19. n. 69.

Et in terminis judicavit Senatus sententia per Benavides, pro Ferrera, die 22. Junii 1686. in favorem M. Francisii Valero Generosi R.C.D. & Domng Sebastiani Ruiz de Corella, cõjugum, & contra Electos Creditorum Villæ Novæ de Castellò. Quod intellige. quando conventio, impugnata ante exactioem fuit ab exigente, aut quando illa in exactioe protestatur de non conveniendo in transactis, sed de repetendo quod minus exigit, nam si cum notitia transactiois, & conventionis in ea contentæ, minor exigeretur redditus, juxta conventum in transactioe, non haberet creditor recuperationem partis redditus non exacte, sed deberet transactiois stare, Gallerat. de renuntiat. tom. 1. lib. 5. cap. 6. n. 27. Valcron dict. tit. 6. quæst. 3. n. 25. Trifany decif. 19. n. 69. Machuca decif. 27. n. 50. & 52. Quia de causa, cum Syndici Ecclesie Parroquialis Villæ de Lucena, exigerent pensiones census à Villa de Malcarell ad minorem redditum, & juxta conventionem, & concordiam à dicta Villa cum creditoribus suis initiam, abique pro-

testatione ulla, vel præambula transactiois impugnatione, cum Syndicus dicti Cleri postea executionem susceperet contra dictam Villam pro illa parte pensionum census non exacta, judicavit Senatus, executionem non procedere, quia exigendo Clerus juxta concordiam abique protestatione, approbavit redditum exigere, quam conventum, ut sententia per Benavides, die 12. Julii 1681. in favorem dictæ Villæ, & contra dictum Clerum, referente Nobili Senatore Don Didaco Decals, & Salcedo R.C.D.

Sed an compensatio fieri possit à debitore simulque creditore in præjudicium anterioris creditoris hypothecarii dubitari potest, quia pro affirmativa facit doctrina Capyc, Latr. decif. 25. n. 27. cum sequent. lib. 1. Et magis facit, quod ita judicavit Senatus, sententia per Ferrera pro Saboya, die 18. Januarii 1678. in favorem Bartholomæi Garcia militis, & contra Vicorem de Salafanca Notarium Curatorem Theresiæ Estilabæ. Sed certius est non posse procedere compensationem in præjudicium creditoris anterioris hypothecarii, Francis decif. 53. à n. 102. Salgad. in l. hysim. part. 1. cap. 11. n. 182. & part. 2. cap. 3. n. 33. cum sequent. & part. 2. cap. 25. Andreol. controversiar. 219. n. 2. cum sequent. Gratian. disputat. 948. n. 1. Gayto de credito, cap. 4. quæst. 7. n. 359. Amato resolut. 17. n. 1. cum sequent. D. Crepsi observat. 116. n. 94. & 95. Urceol. consultat. forens. tom. 2. cap. 61. n. 19. & consultat. 89. n. 21. Cardinal. de Luca de credito, disputat. 47. n. 6. Anton. Gobius consultat. 130. n. 8. Et juxta hanc sententiam judicavit Senatus, sententia per Saboya, die 26. Aprilis 1679. referente M. Ludovico Pastor, & Bertran R. C. D. inter supradictas partes, qua exiit revocata supradicta sententia, diei 18. Junii in alia aula lata.

Quando el Reo convenido, y condemna. do à pagar alguna cantidad tiene credito liquido contra el actor, puede oponer la compensacion de creditos en la execucion, assi de hecho, como de derecho, y en qualquiera parte del juicio, como sea antes de la paga, y se suspende el curso de la execucion, y cobranza, hasta que se termine el articulo de la compensacion. La forma de oponer esta compensacion en la praxi, es proponer su libello en donde se narra, como concurre credito liquido en la persona del Reo contra el Actor en l. cantidad equivalente à la que se pide, exhibir los instrumentos en prueba del credito, y concluir pidiendo se declare queda compensado, y pagado por via de la compensacion el

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. fuplicant com millor pot, diu, que a infancia de S. T. se despaçhã en temps propopat manament exccutori contra el fuplicant per cantitat de 150. liur. pencions difcoregudes de un cenal de propietat de 500. liur. y annua pencio de 600. fous, y en apres ab Real Senteucia publicada, &c. Se ha declarat valer, y tenir lo fobredit exccutori, y en virtut de dita Real Senteucia se ha palat a despachar la cort de caplevador contra el dit fuplicant. E com lo dit F. T. li estiga devent al fuplicant la cantitat de 250. liur. que ab adre rebut per T. Notari en T. de T. mes, de que fa presentacio fi ex in quantum, si cofesã deure de preu de mercaderia, y promere pagar en lo dia de Sent Joan propopat. y tenint com tã lo dit fuplicant este credit illiquet contra el dit F. T. en machor cantitat, que la que aquell te de credit, proceç heix de justicia la compensacio.

Per tant, & aliàs omni meliori modo, &c. Et utendo remedio quo magis expediat, y oppofant, com oppofa la excepcio de compensacio en aque- lla manera, y forma que millor de dret se deu oppofar, fuplica es mane decla- rar, deure compensar, eo quedar compensat lo credit fobredit de 150. liur. pencions de dit cenal, per que lo dit F. T. exccuta, en altra tanta part de cre- dit del que lo fuplicant te contra aquell, y que en virtut de esta compensacio, queda satisfet, y pagat lo credit fobredit, de tal manera que al dit F. T. no li queda ni competeix accio alguna contra el fuplicant, y que la present es mane evocar a esta R. A. y cometre al Noble F. T. D. D. R. C. Ohidor que es de dita causa, qui cam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c.

Altissimus, &c.

Jofus M. Die 6. Februarii 1688.

Intimetur. F. T.

63 Et ut paucis omitamus, redeundo ad institutum retentionis, non est ignorandum, quod retentio rei non debet solum dari pro melioramento, & expensis, sed etiam debet dari, si reus conventus possidet, hypothecam habuerit pro aliquo credito sibi debito in bonis agentis rei indicatione, aut alia actione, nam in jure certum est, quod propter creditum hypothecarium, nunc fit hypotheca tacita, nunc expressa, nunc fit generalis, nunc specialis, debet retentio concedi possessori rei hypothecate, donec, & quousque creditum ei fuerit solutum, final. Cod. de commodato, l. si non inducia 5. Cod. in quibus causis pignus tacite contrahatur, l. Julianus 11. §. offitri, ff. de actionibus empti, l. hereditaria 22. ff. de heredit. vel actione venditi. Bald. in dist. l. 5. ubi communitur DD. Cornesus conf. 62. n. 27. col. 8. lib. 3. Neguzan. de pignori. part. 5. n. membr. 4. n. 1. Surd. decif. 45. n. 13. cum sequent. Ludovic. decif. 37. n. 17. Statil. Pacific. de falvian. interdict. inspec. 4. cap. 1. n. 223. Castrenf. capic. Latr. decif. 13. n. 12. Anton. Faber. in suo Cod. lib. 8. tit. 16. definit. 2. §. 3. 356. n. 27. Fontanell. tom. 2. decif. 345. n. 9. §. 10. Cavaler. decif. 697. num. 1. cum sequent. Cencius post tract. de censib. decif.

498. n. 7. Amato variar. part. 1. resolut. 44. n. 16. cum sequent. Olta de censib. surrius, tit. 5. quest. 1. n. 28. §. 29. Merlin. de pignori. lib. 4. quest. 188. per tot. Et quod retentio detur propter hypothecam, judicavit Senatus sententia per Ateus, die 5. Jani 1625. inter Mucium Paravezino, & Joannem Josephum Paravezino, & alia per Berbegal die 18. Jani 1668. inter Joannem Gongora, & Hieronymum Monsalva. Retentione autem semel data rei propter creditum hypothecarium, poterit pro credito chirographario continuari, si creditum hypothecarium fuerit solum creditori retinenti, l. unie. Cod. etiam ob chirographariam pecuniam, Neguzan. de pignori. part. 5. membr. 4. n. 2. Barbot. in l. divorcio, §. interdam, n. 2. ff. solut. matrim. Surd. decif. 46. Citiac. controverf. 450. n. 13. Mantie. de tacte. §. Antellig. lib. 11. tit. 14. n. 12. Ludovic. decif. 254. n. 2. §. 3. Gayto de credito, cap. 4. §. 8. n. 1065. Cavaler. decif. 539. num. 4. Capic. Latr. decif. 13. n. 12. Anton. Faber. in suo Cod. lib. 8. tit. 16. definit. 2. §. 3. Rota apud Zachiam decif. 13. §. quest. 1. n. 28. Rota apud Zachiam decif. 13. §. quest. 1. n. 6. Merlin. de pignori. dist. lib. 4. quest. 188. n. 3. n. 7.

inque ad g. Mangil. de s' b' b' s' t' a' t' u' s' q' u' e' s' t' 33. n. 5. Gratian. discept. 174. num. 18. Pothius de substat. inspec. 17. n. 215. Fontanell. decif. 208. n. 18. §. decif. 545. n. 4. §. de p' a' r' t' i' a' u' s' 7. §. l' i' s' t' 2. part. 3. n. 16. §. part. 6. n. 47. §. part. 7. n. 2. §. 3. Rota recentissim. decif. 435. per tot. part. 14. Andreol. controverf. 269. n. 15. Borden. collat. leg. l. 37. n. 20. cum sequent. Urceol. de trasfacionib. quest. 89. n. 20. Tritany decif. 30. n. 27.

65 Debent omni in casu duo concurrere, ut possit retentio dari. Primum, quod petens retentionem possideat rem quam intendit retinere, non enim potest dari retentio rei que non possidetur, l. si in area 33. ff. de condic. indebit. l. in hoc judicio 14. §. 1. ff. communi dividand. l. heres 21. ff. ad S. C. Trebellan. l. si necessarius 8. ff. de pignoratitia actio. l. si colonus, in fin. ff. de op. §. si arma- ta, l. si quis rem, in fin. ff. de acquirend. possessio. l. si creditor, §. final. ff. de furtis, gloff. in l. post emancipationem 38. §. teyam, verbo, si de commissum ff. de legat. 3. Thalec. practi- car. tom. 7. lit. R. con. l. 306. n. 7. Valenzuel. conf. 51. n. 287. Pothius post tra- ctat. decif. 140. n. 10. Fontanell. decif. 48. n. 27. Ramon. conf. 47. n. 34. Et quod non nisi possidentem debeat concedi retentio rei, declaravit Senatus, sententia per Daza, die 6. Novemb. 1615. inter D. Joannem Petri- piffa, & Donnaam Hieronymam, & Don Christophorum Valtierra, & alia per Ferrera, die 5. Marti 1653. in favorem Illustris Marchionis de Benavites, & contra Don Petrum de Balda. Secundum est, quod creditum, pro quo retentio peritur, sit liquidum, & certum pro credito enim dubio, & illiquido, non debet dari retentio rei, l. si non for- tum §. si certum ff. de condictione indebiti, l. unie. Cod. etiam ob chirograph. Barbot. in d. l. divorcio, §. interdam, n. 4. Surd. decif. 186. n. 6. Serafin. decif. 1455. n. 4. Bar- trat. decif. 160. n. 14. Cencius post tract. de censib. decif. 498. n. 15. Salgad. post la- byriat. decif. 47. n. 7. Gregor. XV. decif. 754. n. 3. Cyriac. controverf. 180. n. 39. Rota apud Zachiam de cameral. obli- gat. decif. 130. n. 8. Merlin. de pignori. dist. lib. 4. quest. 188. n. 18. §. 19. Rota decif. 433. n. 3. part. 2. recentissim. §. part. 9. tom. 1. decif. 141. n. 29. §. decif. 346. n. 31. Rubens in annotat. ad decif. 81. n. 52. part. 8. recentissim. Otthobon. de- cif. 178. n. 11. §. decif. 180. n. 17. Fran- cis. de Angelis de confessionib. lib. 1. quest. 7. offitri. n. 11. Pegal. resolut. forens. cap. 6. n. 57. §. 58. Andreol. controverf. 645. §. controverf. 187. n. 9. §. controverf. 286. n. 72. Merlin. decif. 766. n. 16. tom. 2.

Kedenach. conf. 94. n. 38. Citroch. discept. 77. n. 47. Cardinal. Celsus decif. 203. n. 13. §. decif. 270. n. 10. Borden. collat. 8. n. 9. §. 11. Urceol. de trasfacionib. quest. 89. n. 20. Tritany decif. 30. num. 36. Et nihil interit ad retentionis concessionem quod creditum fuerit modicum, & res mag- ni valoris, quia pro credito exiguo, debet retentio rei magni valoris concedi, l. quan- dia, l. Cod. de d' b' r' a' t' i' s' p' i' g' n' o' r' i' s' l. creditoris, ff. de l. m' o' s' t' r' i' s' u' b' i' g' l' o' s' s' i' f' f' de jure fisci, Man- tic. decif. 43. n. 3. §. decif. 69. num. 3. Cencius de censib. quest. 98. n. 45.

Privilegium illud tacite hypothecæ cum pralatione, quod melioras, vel conservans rem, in re meliorata adipiscitur, adipiscitur etiam mutans pecuniam ad reparationem aedificii, Navis, aut conservacionem aliojus rei; indu- bitante enim pro recuperacione pecunie mutatus prefertur in illa re creditoribus an- terioribus etiam expressim hypothecam ha- bentibus, l. licet, Cod. qui potiores, l. si venis- §. 1. ff. de privileg. creator. l. interdam, cum l. sequit. ff. qui potiores, l. creditorum, ff. si certis patur, §. r. 23. rub. de pignori. l. ibi. Et a- que lites offe, en que lars dineris, d' lar b' a' o' r' b' a' a' r' a' n' p' r' e' l' l' a' r' . Neguzan. de pignori. 2. membr. part. 5. ex n. 15. Meyrer de privileg. credi- tor. lib. 2. tit. 9. §. 10. Covarrub. variar. lib. 1. cap. 7. n. 2. Molin. de Hispanor. primo- gen. lib. 1. cap. 10. n. 9. Gutierrez. practi- car. lib. 3. quest. 38. Ceval. quest. 744. n. 9. Rodrig. de consuet. creditor. part. 1. actio. 7. per tot. Amato variar. resolut. 3. Casill. con- troverf. lib. 3. cap. 8. per tot. §. de aliment. lib. 8. cap. 36. §. 3. n. 14. Noguerol. alle- gat. 11. n. 82. §. 83. Ripoll. variar. cap. 14. n. 399. Citiac. controverf. 488. n. 24. Boisius de dote, tom. 2. cap. 18. n. 73. §. 74. Salgad. in labyriat. part. 1. cap. 11. n. 93. §. 94. Donadeus de renoniat. cap. 27. n. 39. Bacater conf. 92. n. 39. Larca decif. 85. n. 7. Stayban junior resolut. 81. n. 16. Acoita de privileg. creditor. regul. 2. limitat. 3. Zachias de salario, quest. 99. Calvin. de aquat. decif. 47. n. 7. Gregor. XV. decif. 754. n. 3. Cyriac. controverf. 180. n. 39. Rota apud Zachiam de cameral. obli- gat. obferat. 92. n. 20. cum sequent. Koppen- decif. 28. Martin. lib. 2. cap. 260. n. 12. Stay- ban. de interesse, lib. 2. tit. 11. quest. unie. n. 41. Efcalon. lib. 1. gazophiliat. cap. 9. n. 2. Caponi tom. 3. discept. 207. n. 10. Carp- zovius in jurisprud. forens. part. 1. constitut. 28. definit. 105. Cardinal. de Luca de dote, offitri. 159. §. n. 82. §. de credit. discept. 15. n. 3. §. de d' i' s' t' i' c' t' 24. n. 12. Cujas in d' p' a' r' t' i' b' e' t' . verb. hypotheca, n. 30. Cirol. Rota de privileg. mutuar. cap. 3. §. p' r' i' a' l' . 4. n. 66. Quod procedit, etiam si sub usus pecunia

facit data ad reparandum, vel conservandam rem, Paschal. de patr. potest. part. 2. cap. 7. n. 66. Catill. de off. 17. num. 46. & de off. 204. n. 10. Amato de off. resolut. 3. n. 73. Merlin. de pignoris. lib. 3. quest. 5. n. 83. Pignatell. controuers. 16. num. 2. Borden. de off. 20. n. 25. Idem erit dicendum, si mutata fuerit pecunia ad emendam aliquam rem, nam in re ex mutata pecunia empta, habebit creditor mutans privilegium hypothecae cum praelatione iustitiae creditoris hypothecae anterioris, l. i. et, Cod. qui potiores sibi: licet ipsam pignoris mutatis creditoribus, dicitur temporibus datus, priores habeantur potiores, tamen eius cuius pecunia praestitit comparatum probatur, quod et pignori esse specialiter obligatum, statim concernit omnibus ante ferri, juris auctoritate declaratur. D. Leon tom. 2. de off. 175. n. 1. Rodrig. de vid. tit. lib. 2. quest. 20. fol. n. 6. Gratian. de off. 670. n. 2. Valenzuel. conf. 56. n. 26. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. gloss. 2. part. 8. n. 73. cap. 2. Nogueroles. allegat. 11. n. 76. Marra Medic. de off. 19. exam. 11. Catill. de off. 50. Merlin. de pignoris. lib. 3. quest. 5. per tot. Salgad. in la ympt. part. 2. cap. 14. n. 112. Giurb. obseruat. 93. & 94. Bofsius de dote, dist. tom. 2. cap. 18. n. 74. Niger. de exceptionib. cap. 7. n. 27. Acosta de prior. leg. cre. lior. regul. 2. ampliat. 5. ex n. 13. Andreol. controuers. 50. per tot. controuers. 125. n. 3. & controuers. 182. num. 2. Et quod creditor, ex cuius pecunia res empta fuit, omnibus praefatis creditoribus, declaravit Senatus sententia per Aureus, die 14. Martii 1612. inter Sperantiam Petus, & de Espinosa, & Joannem Baptistam Bandres.

68. A autem mutans ad emendam rem adquiret hypothecam, cum praelatione, obque reservatione specialis hypothecae, in re empta tempore mutatae pecuniae, potest in dubium poni, quia mutans pecuniam ad refectiorem, vel reparandam navis, aut praedii, acquirit in navi, aut praedio, sua pecunia refecto, & conservato, hanc tacitam hypothecam cum praelatione, etiam si reservata, aut constituta non fuerit specialis hypotheca, l. 5. & 6. ff. qui potiores, s. i. ff. de iur. iur. creditor. authentic. de aequalit. datus, s. i. his consequens, collat. 7. rubr. de pignoris, & est ab omnibus admittum, Bofsius de dote, dist. cap. 18. n. 74. Merlin. Acosta, Salgad. Amato, Rodrig. & alii, locis supra citatis, Cardinal. de Luca de credito, dist. cur. 15. n. 3. Et quod mutans ad refectiorem expensis omnibus creditoribus, & ad nec ipsi successores, declaravit Senatus sententia

Alreus, die 3. Septembris 1633. inter D. Franciscum Hieronymum Jover, & creditores Sebastiani Bonafre: Ergo eodem modo mutans ad emendam domum, vel praedium, debet acquirere hanc specialem hypothecam cum praelatione, etiam si expresse reservata, vel constituta non fuerit, nam idem de casu mutandi ad emendam, quam ad refectiendum dispositum extat, in dist. authent. de aequalit. datus, s. i. consequens, collat. 7. ibi: Quale est, quando aliquis propriis pecunias procuraverit navem comparare, aut fabricare, aut reparare, aut domum forsitan asificare, aut etiam emere agrum, aut aliquid horum, in hiis enim omnibus priores existunt posteriores creditores, quorum pecunias empta, aut renovata res est, his, qui etiam multo antiquiores sunt. Et hanc tenent sententiam, gloss. in audent, quo iure, Cod. qui potiores, Bald. Angelus, & alii adducti a Covarrub. de off. lib. 1. cap. 7. n. 3. Ceval. quest. 744. n. 3. Bofsius de dote, dist. 2. lib. 8. cap. 4. n. 22.

Sed iis non obstantibus contrarium verius est, & expresse probatur, ex text. in l. licet, Cod. qui potiores, ubi mutans ad emendam rem, ut habeat tacitam hypothecam cum praelatione in re empta ex pecunia mutata, debet sibi expresse reservare hypothecam in ipsa re, sibi: Quod et pignori esse specialiter obligatum statim convenit. Probatur etiam, ex text. in l. quomodo 10. Cod. de pignoris, ibi: Quomodo ea pecunia, quam a te mutuo frater tuus accepit comparaverit praedium, tamen nisi specialiter, vel generaliter hoc tibi obligaverit, tua pecunia numerata in causam pignoris non deduxit. Sane personali actione debitum apud praesentem patere non prohibetur. Facit etiam quod et si pecunia mutata coverta fuerit in pretium rei empta, nulla datur praelatio, adhuc domino rem vendenti habita fide de pretio, pro exactione pretii, nisi in limine contractus reservaverit sibi specialem hypothecam in ipsa re vendita, l. quomodo, ff. de in rem verso, l. 1. in ff. de rebus eorum, gloss. in l. Julianus, s. offerri, ff. de actionib. empti, Neguzan. de pignoris, part. 5. man. 2. n. 18. Giviel. de off. dolan. 86. n. 4. Gratian. de off. 616. ex n. 4. Amato de off. resolut. 3. n. 43. Sord. de off. 56. num. 5. & per tot. ubi Hodiern. n. 4. & 5. Cytias. tom. 3. controuers. 350. n. 1. cum sequent. & 325. & 463. n. 12. Birdell. conf. 180. n. 1. & 2. Laurent. de off. Avinionens. 96. n. 1. cum sequent. Gayto de credito, cap. 4. quest. 11. n. 128. Nogueroles. allegat. 11. n. 77. Merlin. de pignoris, lib. 4. quest. 41. n. 40. Paul. Meli obseruat. 25. n. 51. Michael. Beuther. de iure praesent. part. 1. cap. 18. Carpov. in jurisprad. forens. part. 1. constitut. 28. de.

definit. 20. n. 4. Ergo quamvis pecunia haec mutata ad emendum, pretium rei empta sit, non habebit pro illius exactione mutans praelationem, nisi fuerit reservata hypotheca in ipsa re. Et hanc sententiam uti viderem defendunt, Barthol. in dist. l. inter. Bald. Salizet. Lazzus, Bald. Novell. & alii adducti a Covarrub. dist. lib. 1. cap. 7. n. 3. Neguzan. de pignoris, membr. 2. part. 5. n. 3. Gaylus lib. 2. obseruat. 12. n. 2. Sord. de aliment. tit. 8. privileg. 48. n. 4. Stracc. de decolor. s. ultim. n. 10. Rodrig. de consens. creditor. part. 1. artic. 7. n. 13. Gratian. de off. 670. n. 6. Anton. Eabec in suo Cod. lib. 8. tit. 8. definit. 10. Cardinal. Thulc. lit. H. conclus. 137. n. 1. Amato de off. resolut. 3. n. 49. & 50. Giurb. obseruat. 93. & 94. Catill. controuers. part. 3. cap. 8. n. 6. Niger. de exceptionib. cap. 7. n. 27. Gayto de credito, cap. 4. quest. 11. n. 123. Anton. Mariz Bertol. in addit. ad Rodrig. de consens. creditor. dist. part. 1. artic. 7. n. 90. Olea de off. iurium, tit. 4. quest. 1. n. 18. cum sequent. Bofsius de dote, tom. 2. cap. 18. n. 75. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. gloss. 2. part. 8. n. 73. Selsb de off. 42. ex n. 8. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 14. n. 112. Merlin. de pignoris. lib. 3. quest. 15. n. 21. & 64. Merend. controuers. 44. lib. 5. & cap. 34. lib. 6. Nogueroles. de off. creditor. regul. 2. ampliat. 5. ex n. 13. Paul. Meli dist. obseruat. 25. n. 52. & in obseruat. ad Catill. cap. 56. n. 5. Andreol. controuers. 50. per tot. Thomat. de off. 186. Capouli tom. 3. de off. 207. n. 42. Carpovius in jurisprad. forens. part. 1. constit. 28. definit. 107. n. 10. cum sequent. Cardinal. Celsus de off. 398. n. 1. cum sequent. Francisc. de Angelis de confessionib. lib. 2. quest. 60. n. 1.

Illud quod diximus de venditione facta habita fide de pretio intellige, quando extrajudicialiter venditio facta fuit, nam in emptorem dominium rei venditae transferatur, & per consequens illius creditores anteriores hypothecarii potiores erunt in ipsa re, venditori non vendenti. Aliter erit in venditione per Curiam facta, quia Curia non vendit, neque potest vendere habita fide de pretio, & si hoc modo vendat, non adquiret emptor dominium rei, aut jus aliquod in illa re, ut sunt iura, in l. a Divo Pio, s. sed si emptor, ff. de re iudicata, Sord. conf. 168. n. 14. Peregrin. de iure fisci, lib. 6. tit. 4. sub n. 9. Farinac. de off. 3. n. 1. & 2. de off. 247. n. 5. Giurb. de off. 93. n. 1. D. Leon in respons. juris post decisionem. 173. n. 165. cum sequent. Gratian. de off. 521. n. 4.

Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. claus. 7. gloss. 3. part. 7. n. 2. Mangil. de evulsionib. q. 45. ex n. 16. Salgad. in labyrinth. part. 3. cap. 2. n. 4. D. Matheu de regim. cap. 13. s. 4. n. 70. & 71. Et declaravit Senatus sententia per Saboya pro Ferrera, die 22. Octobris 1670. in favorem Josephi Gil Remirez, Notarii curatoris Christiana Ximeno, & contra Josephum Domingo Notarium procuratorem curatoris filiorum, & haeredum Josephi Burguet. Imo, ut dominium rei per curiam venditae in emptorem transferatur, debet deponere omne pretium rei ab integro, quia non relevat depositum si ab integro non fiat, Carocius de depositis, part. 1. quest. 2. n. 28. Roderic. de annuis redditib. lib. 3. quest. 11. n. 40. Gratian. de off. 260. n. 17. Mantio. de tacit. & ambig. lib. 10. tit. 10. n. 38. Triflany de off. 19. n. 63. Adeo quod si in numero, vel obolo defecerit depositum rei venditae, nihil ageret emptor, for. 15. rubr. de evulsionib. D. Leon in dist. juris respons. 166. Catocius de depositis, part. 2. quest. 5. n. 4. quest. 1. n. 18. cum sequent. Bofsius de dote, tom. 2. cap. 18. n. 75. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. gloss. 2. part. 8. n. 73. Selsb de off. 42. ex n. 8. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 14. n. 112. Merlin. de pignoris. lib. 3. quest. 15. n. 21. & 64. Merend. controuers. 44. lib. 5. & cap. 34. lib. 6. Nogueroles. de off. creditor. regul. 2. ampliat. 5. ex n. 13. Paul. Meli dist. obseruat. 25. n. 52. & in obseruat. ad Catill. cap. 56. n. 5. Andreol. controuers. 50. per tot. Thomat. de off. 186. Capouli tom. 3. de off. 207. n. 42. Carpovius in jurisprad. forens. part. 1. constit. 28. definit. 107. n. 10. cum sequent. Cardinal. Celsus de off. 398. n. 1. cum sequent. Francisc. de Angelis de confessionib. lib. 2. quest. 60. n. 1.

Illud quod diximus de venditione facta habita fide de pretio intellige, quando extrajudicialiter venditio facta fuit, nam in emptorem dominium rei venditae transferatur, & per consequens illius creditores anteriores hypothecarii potiores erunt in ipsa re, venditori non vendenti. Aliter erit in venditione per Curiam facta, quia Curia non vendit, neque potest vendere habita fide de pretio, & si hoc modo vendat, non adquiret emptor dominium rei, aut jus aliquod in illa re, ut sunt iura, in l. a Divo Pio, s. sed si emptor, ff. de re iudicata, Sord. conf. 168. n. 14. Peregrin. de iure fisci, lib. 6. tit. 4. sub n. 9. Farinac. de off. 3. n. 1. & 2. de off. 247. n. 5. Giurb. de off. 93. n. 1. D. Leon in respons. juris post decisionem. 173. n. 165. cum sequent. Gratian. de off. 521. n. 4.

liti, quia ad emptorem expectat illam solvere, & si ex precio retineatur, depositum erit diminutum, & venditio curie nulla, ut declarat Senatus sententia per Monzo, die 31. Octobris 1677. inter Victorinum Fores Civem, & Galparem Ciurana.

Redeundo à diverticulo ad institutum, observandum est, quod ut reservatio hypothecæ, de qua sermone instituitur, operetur prælatum effectum, debet fieri in limine contractus, ante, vel in ipso traditionis actu, l. 1. §. final. cum l. sequent. ff. de rebus eorum, quæ sub tutel. Rodrig. de consuet. creditor. part. 1. artic. 7. n. 54. Nam licet multi doceant nihil facere ad prælationem privilegii, quod reservatio fiat, vel tempore contractus, & mutui dati, sive ex intervallo, ex generositate text. in dict. l. licet. Cod. qui potiores. Ruin. conf. 214. n. 10. lib. 1. Barbol. in l. 1. part. 6. n. 12. ff. solut. matrim. Stracc. de mercatura, lit. de decolor. part. ultion. r. 5. Castill. controversiar. cap. 8. §. 9. sub n. 5. Tamen certius est prælationem istam non dari aliter, quam si reservatio hypothecæ fiat in limine contractus, & in emptione ipsa incontinenti, & ante rei traditionem, Neguzan. de pignori. in 4. part. principal. à n. 33. Valenz. conf. 56. n. 36. Thulic. lit. H. conclus. 131. n. 20. Gratian. discept. 670. n. 2. Surd. decis. 157. Campes. de dote, 4. part. quæst. 8. sub n. 3. Grivel. decis. 56. n. 4. Rodrig. de redditi. lib. 2. quæst. 20. sub n. 6. Seisè decis. 42. §. n. 8. & decis. 142. Stail. Pacific. de solutan. interdict. inspect. 3. cap. 3. à n. 24. Amato dict. respons. 3. n. 49. §. 50. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. gloss. 2. part. 8. n. 73. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 14. n. 112. Et non sufficit quod hypotheca reservata, fuerit generalis, ut male opinantur, Neguzan. de pignori. in 5. part. membr. 2. n. 3. Lanat. conf. 43. n. 7. cum sequent. Gaylus lib. 2. observat. 15. Surd. conf. 513. n. 24. vol. 4. Cavalcan. decis. 27. n. 36. part. 2. Cevali. quæst. 744. n. 14. Cepol. cautel. 4. num. 2. Sed requiritur, ad prælationem acquirentem, quod hypotheca reservata, seu constituta, sit specialis, dict. l. licet. Cod. qui potiores, ibi: *Est specialiter obligata*, Mantice. de tacit. & ambig. lib. 11. lit. 23. n. 20. Felician. de censib. lib. 3. cap. 5. n. 21. Griovel. decis. 56. n. 4. Giurib. in consuetud. mesanens. cap. 9. gloss. 2. part. 1. n. 47. Muta in ritu 97. n. 5. Rodrig. de consuet. creditor. part. 1. artic. 7. n. 53. Flores Diaz de Meno carlar. lib. 1. quæst. 6. artic. 3. n. 13. Stail. Pacific. de solutan. interdict. inspect. 3. cap. 3. n. 24. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. gloss. 2. part. 8. n. 72. Amendola ad Franchis decis. 97. Amato dict. respo-

liti, 3. n. 36. Castill. controversiar. lib. 3. cap. 8. n. 15. cum sequent. Bolsius de dote, dict. tom. 2. cap. 18. n. 74. Salgad. in labyrinth. dict. par. 2. cap. 14. n. 112. Paul. Meli dict. observat. 25. n. 53. Caponi tom. 3. discept. 207. n. 42.

Neque obstant illa quæ adduximus pro opinione tenentium dari prælationem istam mutuantibus ad rem emendam, etiam si in contractus limine non sibi reservaverint specialem hypothecam, nam respodetur, quod mutans pecuniam ad refectiorem, seu reparatiorem rei, acquirit tacitam hypothecam cum prælatione in reparata re ex pecunia mutata, etiam non reservata specialia hypotheca, quia refectio, & reparatio rem, salvam fecit totius pignoris causam, media pecunia mutata, ut consulti dicit, in l. 6. ff. qui potiores, Cardinal. de Luca de credito, discurs. 15. n. 3. Francisc. de Angelis de consuetudinib. lib. 2. quæst. 60. n. 1. Non ita eventit in mutante pecuniam ad rei emptionem, quia & si debitor emens prædium ex mutata pecunia, meliorem fecit suorum creditorum conditionem, & hypothecæ aucterit, non tamen conservavit hypothecam communem, in qua jus acquisitionis creditorum habuissent. Neque facit, *autem, de equalit. dote, §. in consequent.* Nam ubi dicit, quod mutanti ad emptionem prædii, eadem datur prælatio, quam mutanti ad illius conservationem, intelligendum est, quod mutanti dabitur eadem prælatio, si sibi expressè reservaverit hypothecam in illa re, juxta text. in dict. l. licet, Cod. qui potiores, ita explicant Covarrub. carlar. lib. 1. cap. 7. n. 3. Bolsius de dote, dict. cap. 18. n. 75.

Hæc de jure procedunt, sed an de foro procedant, potest non sine fundamento dubitari, quia, & si ut diximus, juxta juris regulas venditori pro precio rei venditæ habita fide de precio, non detur prælatio aliqua, nisi in limine contractus reservatio specialis hypothecæ expressè facta fuerit in ipsa re, nam re tradita, & fide de precio habita, neque datur venditori reivindicatio, aut aliqua prælatio, imo in ipsa re vendita præferuntur creditoribus anteriores hypothecariis, l. quidam fundam 16. ff. de in rem verso, l. incivile 11. C. de reivindicat. l. traditionib. 20. Cod. de pact. Coller. de processib. executivis, par. 2. cap. 3. vel. decis. 56. n. 4. Giurib. in consuetud. mesanens. cap. 9. gloss. 2. part. 1. n. 47. Muta in ritu 97. n. 5. Rodrig. de consuet. creditor. part. 1. artic. 7. n. 53. Flores Diaz de Meno carlar. lib. 1. quæst. 6. artic. 3. n. 13. Stail. Pacific. de solutan. interdict. inspect. 3. cap. 3. n. 24. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. gloss. 2. part. 8. n. 72. Amendola ad Franchis decis. 97. Amato dict. respo-

de credit. discurs. 6. n. 5. Anton. Gobius consultat. 140. n. 2. Mollato de causis piti, tom. 2. lib. 8. cap. 14. n. 20. Tamen in Regno derogatum habentis hanc jure communis dispositionem, & particulariter stabilium, quod venditor, pro precio rei venditæ habita fide de precio, præferatur omnibus creditoribus anterioribus hypothecariis ementis, in ipsa re vendita, for. 13. in fine, sub. de clamor. nisi mutans, ibi: *Declaratis no res meyas, que alcuna persona no puda allegar prioritat de temps en los bens aiet venute, ne en los feuitis, & costa exiades de los costos logades, & arrendades, ans lo vendedor, y aquell qui la sua cosa baurà logada sia millor en oot, que alian altre crebedor en lo preu dels dits bens venute, logats, & arrendats, è en les mesons fideciades, per la dits rabs, jat sia que la venda, lloguer, & arrendamant, sien fets à llaczi manes, & a espera de temps, qui quidem forus confirmatus est in foro 43. fol. 14. curiar. anni 1626 D. Leon tom. 2. decis. 175. n. 1. De simili statuto testatur, Anton. Gobius consultat. 140. n. 40. Et quod pro precio supradicto detur venditori prælatio ista, declaravit Senatus sententia per Daza, die 21. Martii 1618. inter Petrum Navarro, & Laurentium Palacios, & Jacobum Franch, & alia per Arcus, die 19. Junii 1619. inter creditores Josephi Giner, & alia per Cafes, die 13. Septembris 1622. inter creditores Josephi Garay, & alia per Daza, die 19. Maii 1622. inter Michaelem Font, & Joannem Coltea, & alia per Arcus, die 20. Decembris 1621. inter Paulam San Marti, & Don Joannem de Alboyo, & alia per Arcus, die 19. Januarii 1633. inter Matheum Penarocha, & curatorem hereditatis Petri Guin, & alia per Daza, die 5. Septembris 1637. inter Don Carolum Joannem, & Joannem Dondert. Et tam ingenti privilegio munus reperitur creditor pro precio rei, quod si debitor militari gaudens privilegio proposuerit sequatrum, & beneficium deducto ne egeat contra creditores suos inventaverit, prætendendo quod ei taxarentur alimenta ex redditu bonorum suorum, cum exactione, & prælatione creditorum, non habebit locum beneficium istud contra creditorem pro precio rei agentem, imo ab integro de interesse præcii, & proprietate, vel forte principali illius debet solvi, non obstant sequatratione bonorum, ut judicavit Senatus sententia per Arcus, die 15. Septembris 1631. inter Don Joannem Laurentium Villarala, & Don Hieronymum Musio, & alia per Malcaro, die 6. Julii 1646. in favorem Conventus Divi Dominici, & contra Dominicanam Franciscam Bas, & alia per Ferrera, die 7. Maii 1654. in favorem dicti Conventus, & contra Egregium Comitum del Casal, & Re-*

gia provisione, die 15. Maii 1656. inter Don Franciscum Judici, & Acharte leguitoratorem bonorum Don Galpatri Loqui, & Don Joannem Mariti procuratorem Domini Victoris Dalp. Referente Magnifico Joanne Arques Jover R.C.D. Et licet antiquitus creditor pro precio, rei prælationem non haberet creditoribus dotariis, sed isti præferantur, ut judicavit Senatus sententia per Daza, die 1. Junii 1624. inter Franciscam Belltran, & Scaballanum de la Cambra. Tamen hodie creditor pro precio rei præferitur quibuslibet creditoribus hypothecariis anterioribus, etiam ex causa dotis, ut cautum habetur, in dict. for. 43. fol. 14. curiar. anni 1626. ibi: *Item pera costar tot genero de entre de opiniu supliquen sia V. M. servit manar, que lo fur 13. tit. de clam. non mutan. Se baba de obseverar, è guardar en favor del Señor de la cosa vendada, entera que sia contra la dot.* Et quod etiam creditoribus anterioribus ex causa dotis præferatur creditor pro precio rei, declaravit Senatus sententia per Arcus, die 2. Decembris 1627. inter Dominicum Royo, & Vincentium Albesa, & docent Merlin. de pignori. lib. 4. quæst. 41. n. 51. & 52. Merod. controversiar. lib. 19. cap. 44. à n. 4. Carol. Anton. de Luca, ad Franchis decis. 140. n. 40.

Eandem prælationem habebit creditor agens virtute accollationis, sive adomationis factæ in re à debitor empta, nam in precio illius rei præferendus erit quibuslibet creditoribus anterioribus hypothecariis debitoris ementis, cum creditum accollatum, sive adofatum sit veluti precium rei illius adquisitæ, ita judicavit Senatus sententia per Daza, die 9. Septembris 1614. inter Conventum Divi Augustini, & Natalen Fuster, & alia per eundem, die 22. Martii 1615. inter Illustrem Ducissam de Pastana, & Franciscam Cavallos, & alia per eundem, die 3. Aprilis 1620. in causa concurrentis creditorum Josephi Muñoz, & alia per eundem, die 4. Decembris 1620. inter Don Cessarem Tallada, & Don Thionam Tallada, & alia per Arcus, die 10. Martii 1624. inter Don Joannem Sariz de Alboyo, & alios. Non enim prejudicium inferitur anterioribus creditoribus, quado in acquisitione rei, virtute pacti, aut statuti, prælatio conceditur posterioribus creditoribus, qui ante, ff. que in fraudem creditorum, non fraudantur ff. de regul. juris, Pacific. de solutan. interdict. inspect. 3. cap. 3. n. 510. & 512. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. claus. 7. gloss. 2. part. 8. n. 78. & 79. Nugerol. allegat. 19. n. 39. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 4. n. 108. Et ut prælatio detur creditori agenti virtute accollationis, nihil refert an creditum

acollatum sit debitorium, census, mutuū, vel quilibet alia præstationem quamvis, ut executive agi possit contra eminentem rem cum acollatione, *juxta for. 21. curiar. anni 1645.* Mutuum interest, an creditū acollatum ut census, vel debitorium cum responsione interest, aut aliud simile, nam si census fuerit acollatum, poterit pro pætionibus juxta forum, virtute solæ acollationis agi contra emptorem, & quia forum salum de censu loquitur, si debitorium acollatum fuerit, vel visulatum, legatum, aut quodlibet aliud creditum, nō poterit agi contra emptorem executive, sed solum via condemnativa, ut pluries accellum vidimus, & in Curia Getentis vices Generalis Gubernatoris nostræ Urbis, sententia publicata, *die 19. Decembris 1685.* in favorem Domæ Angæa Folci, & de Amonro Vidæ tutricis tuoru a filiorum, & contra Bernardam Maferes, & de Garcia vidæ, ut tutricem filiorum suorum, confirmata in Senatu. Sententia per Ferrera, *die 24. Novembris 1687.* referente D. Maximiano Senatore Don Dominico Mathæ, & Silva Miite Montellanæ Familiæ R. C. D. licet contra notissimas juris regulas fuerit aliquando judicatum, referente N. Don Petro Monferrat R. C. D. sententia per Ferrera, *die 30. Maii 1675.* quod virtute acollationis debitoris poterat contra emptorem agi executive; tamen quo ad præstationem non venit consideranda differentia inter credita acollata, nam five census, five debitorium, legatum, vel aliud quodlibet creditum accellitur, vel adofetur, eadem dantur prælatio pro credito legati adolato, quam pro censu, vel debitorio. Parièr non erit consideranda differentia inter contractus, ubi adofatum creditum reperitur, nam etiam ad agendum executive virtute acollationis census juxta dispositum, *in act. for. 21. curiar. anni 1645.* notissima differentia reperitur inter acollationem factam in venditione rei, vel in donatione, aut alio contractu, nisi acollationis in venditione factæ, notet executive agi, & virtute acollationis factæ in donatione, vel alio contractu non poterit agi via executive, sed condemnativa, *ut dicitur, cap. 13. de decreto ad alienanda bona universitatibus, n. 73.* Tamen quo ad præstationem nihil interest, an acollatio, vel adofatio crediti facta fuerit in donatione rei, nam in bonis donatis habebit creditor prælationem supradictam, ut judicavit Senatus sententia per Alreus, *die 9. Augusti 1613.* inter Angelam Pelerio, & Syndicum Domus Proficæ Societatis Jesu, & Dominum Royo, vel in venditione, aut in constitutione dotis, nam pro creditis adofatis, & acollatis in constitutione dotis, habebunt prælationem creditoris dotales quibuslibet mariti creditoribus, ut Senatus

tuanti, dato quod equalis militaret ratio, non potest intelligi per forum correctæ juris dispositio, quia & si ubi eadem ratio militat, debeat eadem dispositio juris dari, *l. illud, ff. ad l. Aquilianam, si post laeserit, §. 2. ff. ad l. Julianam, & de auctoritate, l. quidam numularios, ff. de elemo, & fori nostri ex omnimoda rationis identitate aliquam extensionem admittere possunt de casu ad casum, D. Leon. *act. de off. 91. n. 10. ff. ad l. 24. n. 9. tom. 1. Biddaxin, ad for. dragon. tit. de juram. vendit. per Domin. Regem præstant. n. 2. fol. mihi 54.* Dom. Mathæ de regim. *act. cap. 2. §. 2. n. 29.* cum aliis a me traditis in præludio, n. 26. Tamen hoc non intelligitur quando fori, & statuta sunt correctoria juris communis, nam tunc etiam si eadem subicit ratio, non debet extendi forus, vel statutum loquens in uno casu, ad alium diversum casum, sed debet contineri in casu de quo loquitur, sed debet contineri in casu de quo loquitur, ex ratione, *text. in l. in singulari, ff. de legibus, l. 1. ff. ut casus in libris, princip. cap. 1. §. 2. de filiis presbyteri, or. Calderin. conf. 197. alias, conf. wic. ut licet pendente, Mascard. de interpretat. statutor. conclus. 4. Barbof. axiomat. 197. n. 6. Naten. justit. vulnerrat. part. 3. tit. 1. cap. 4. n. 6. Caponi tom. 2. dispensat. 113. n. 35. Pasqualig. ad Franchis controvers. Inter Episcop. & regular. part. 2. q. 96. n. 5. Binnacini in opere moral. disput. 1. quest. 3. par. 7. §. 2. n. 11. Elicano de testament. cap. 7. n. 9. §. 10. Cistropal. in opere moral. part. 1. tra. 7. 3. disput. 4. num. 13. n. 1. Francés de Utigoyt. in pifforal. regular. part. 2. quest. 15. n. 6. Fagnan. in cap. nihil. de elect. n. 15. Bich. *act. 67. n. 72.* Cardinal. de Luca de success. on. *act. 92. §. 49. ff. de feud. disput. 92. sub n. 7. ff. de testament. disput. 10. sub n. 5. Urcol. de transact. onibus, quest. 34. n. 37. Francic. de Angelis de co. f. s. s. onibus, lib. 2. q. 13. n. 41.* cum aliis a me adductis in præludio, n. 27.**

84 Ex traditis satisfacies rationi dubitanti promutuante adductæ, nam etiam in terminis statutum interpretantes, quod venditor pro precio creditoribus præferatur, velle statutum interpretantes, quod ita demum procedat, si venditor in limite contractus dominium, aut specialem hypothecam in re vendita sibi reservaverit, ut ex Surd. Ciriac. Bardell. & aliis, docet Meli *observat. 25. n. 51.* Apud nos in ipso foro omne deciditur duobus, & hęstitari nequit, quod etiā si hypotheca non reteneretur, habebit venditor prælationem, cum omnibus interdicatur creditoribus prioritatem allegare contra venditorem pro precio agentem: Sed hæc fori dispositio, non est extendenda ad casum mutantis pecuniam pro emenda rei, ut satis probatur ex adductis

à Sardo, *act. 56. n. 4.* Hęc modo supra tradito adducta procedent, quando prædicta & res immobiles venditur habita fide de precio. In venditione autem rerum mobilium, vel femoventium, aliter erit, nam si res mobiles vendatur, habita fide de precio, & emptor ipsam rem mobilem venderit, & ea secundo emptore solum fecerit, nulla dabitur actio primo venditori, ad hoc ut ex re vendita pænes tertium inventa, recuperare possit precium, neque evincere, aut reivindicare poterit rem solum secundo emptor actio contra primum emptorem pro precii exactione, ut cautum habetur, *in foro, ff. non 25. rubr. de contrahend. emptio. ibi: Lo primer, et altre vendedor no ha a d pagar aver regres, en la cosa noble, o femovent vendida per lo preu de la cosa encara qe es mostrada, que se hore, e proprietat futora en tal cosa ans lo darrer comprador si a seguir contra los sobreditos vendedores bus, l. 1. ff. ut casus in libris, princip. cap. 1. §. 2. de filiis presbyteri, or. Calderin. conf. 197. alias, conf. wic. ut licet pendente, Mascard. de interpretat. statutor. conclus. 4. Barbof. axiomat. 197. n. 6. Naten. justit. vulnerrat. part. 3. tit. 1. cap. 4. n. 6. Caponi tom. 2. dispensat. 113. n. 35. Pasqualig. ad Franchis controvers. Inter Episcop. & regular. part. 2. q. 96. n. 5. Binnacini in opere moral. disput. 1. quest. 3. par. 7. §. 2. n. 11. Elicano de testament. cap. 7. n. 9. §. 10. Cistropal. in opere moral. part. 1. tra. 7. 3. disput. 4. num. 13. n. 1. Francés de Utigoyt. in pifforal. regular. part. 2. quest. 15. n. 6. Fagnan. in cap. nihil. de elect. n. 15. Bich. *act. 67. n. 72.* Cardinal. de Luca de success. on. *act. 92. §. 49. ff. de feud. disput. 92. sub n. 7. ff. de testament. disput. 10. sub n. 5. Urcol. de transact. onibus, quest. 34. n. 37. Francic. de Angelis de co. f. s. s. onibus, lib. 2. q. 13. n. 41.* cum aliis a me adductis in præludio, n. 27.*

87 Majori cum ratione debet dari prælatio pro precio præsti venditori, si in limite contractus, & venditionis tempore, sibi reservaverit rei venditæ dominium, quousque precium fuerit solum, nam cum res illa vendita hypothecari, aut obligari nō possit ad emptorem qui dominus non est, Surd. *act. 157. Bellon. de bitis que sunt in contentis, cap. 182. n. 7. Gratian. *act. 13.* Cencius de censuris, quest. 26. Ciriac. *controvers. 425. n. 65.* Polthius *post tra. de substat. *act. 118.* Merlin. de pignoris. lib. 4. quest. 41. n. 68. & 69. Contius *disceptat. 96. n. 10.* Joseph de Rosa *consulat. 25. n. 14.* Anton. Gobius *consulat. 140. n. 30.* Sed dominium pænes venditorem remaneat quousque precium solvatur, opposito non jure creditorum præferri debet venditor quibuslibet ementis, creditoribus, etiam dotalibus, & quantumvis privilegiatis, Anton. Gomez *variar. tom. 2. cap. 2. de empt. & vendita n. 30. Man. gil.***

gil. de rebus, quæst. 40. n. 4. Cavaler. de pignori, lib. 2. quæst. 41. sub n. 53. Bononi. collat. leg. 48. n. 31. A. Umar. ad Rovit. decis. 7. in præd. Dummet. eod. 537. per tot. Cardinal. de Luca de debito, & credit. decis. 6. n. 6. U. eod. consultat. f. res. 5. n. 67. Joseph Roia consultat. 25. a. n. 12. & 16. Carol. Anton. de Luca, ad Francisc. decis. 506. n. 1. Anton. Gobius consultat. 140. n. 28. Quia in Regno non debet ad nutu ablatio in causa venditionis rei mobilis, aut tenentis, nam etiam si venditio facta fuerit cum retentione domini quonque precium solvatur, non habet venditor prælationem pro precio, nisi in casibus a nobis traditis, n. 85. & 86. propter ditposita, in dict. for. 25. rubr. de conservand. emptio. libi. Encara: quæ est usuras que servata est proprietat. fatuati ea tal. cons.

Antea quam recedam à supradicti fori dispositione, observare debentur aliquid singulare in illo dispositum, nam & si de jure conterritur, ac locator in fructibus rei locatæ, pro mercede, debitoribus anterioribus hypothecatis conductoris præferatur, & multi docuerunt creditores anteriores præferendos esse, quia priores tempore, & per consequens potiores jure, cap. qui prior, cum cons. de regol. juris in 6. Thesaur. questio. f. res. cap. 29. n. 9. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 23. n. 11. Statil. Pacific. de salotian. interdict. in præd. 3. cap. 2. n. 524. Narbon. ad l. recipit. lib. 4. tit. 21. l. 25. gloss. 10. n. 10. Merlin. de pignori. lib. 3. quæst. 5. n. 45. Caponi tom. 3. decis. 207. n. 36. cum sequent. Alii vero d. fenderint, dominum prædii locati præferendum pro mercede, licet illi tacite hypothecati, l. in præd. 7. ff. quib. mod. sign. vel hypothec. Gratian. decis. 25. n. 9. & decis. 713. n. 1. Acosta de privileg. creditor. ampliat. 2. n. 12. Rota decis. 64. part. 14. recentissim. n. 9. Antonel. de tempor. legal. lib. 4. cap. ultimo. n. 113. Alii vero desiderantes opinionem consiliosam tradiderint, primam opinionem procedere in fructibus industrialibus, secundam in naturalibus, Gayto de credito, cap. 4. n. 1990. Merlin. ubi prox. n. 68. Antonel. controuers. 347. n. 24. In nostro Regno habemus questionem hanc diffusam, in prædicto foro 13. rubr. de clam. non mutat. l. ubi habitum extat, quod locator in fructibus prædii locati præferatur pro mercede, omnibus creditoribus anterioribus conductoris, etiam hypothecatis, ut defundunt Mantie. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 23. n. 11. Statil. Pacific. de salotian. interdict. in præd. 3. cap. 2. n. 524. Oroz de

aplicib. iuris lib. 4. cap. 8. sub n. 2. Merlin. de pignori. lib. 3. quæst. 5. n. 46. Cardinal. de Luca de credito, decis. 16. n. 9. & decis. 17. n. 5. cum sequent. Acosta de privileg. creditor. regul. 1. ampliat. 12. sub n. 15. Bonden. de jure controuers. colucl. 20. n. 36. Carol. Anton. de Luca in ant. maderjanib. ad Gratian. cap. 25. n. 7. Et quod locator præferatur pro mercede fundi, in fructibus ex fundo perceptis, omnibus creditoribus hypothecatis anterioribus conductoris, declaravit Senatus sententia per Cales, die 24. Octobris 1626. inter Didacum Angel, & Syndicum nostrar. Urbis, & alia per Aireus, die 1. Decembris 1636. inter Ludovicum Ambrosium Paravesino, & Angelam, & Vincentiam Torres, & alia per Cales, die 26. Aprilis 1636. inter D. Archiepiscopum Valentium, & Petrum de Calpe. Eandem prælationem habuit Dominus vasallorum, pro juribus suis, & fructibus, & censuum præstationibus sibi debitibus, ut decisum extat sententia per Aireus, die 31. Augusti 1607. inter Cosmam Monlor, & Don Ferdinandum de Toledo. Ex advertio autem conductor in fructibus prædii condituli, & à solo locataris, præferatur omnibus creditoribus locataris, etiam hypothecatis, dummodo mercedem solvitur suo debito tempore, & etiam si anticipare solvitur, licet in fructibus pendentiis aliter tendendum sit, ut judicavit Senatus sententia per Ferrera, die 8. Aprilis 1671. inter Syndicum Cleri Divi Mutini, & Don Franciscum Bono conductorem jurium Dominicalium oppidi de Alfarraci, & alia per eundem, die 24. Octobris 1676. inter Don Augustam Sanoguera, & Moniales Conventus de Hierusalem, referente N. Senatore D. Jacobo Madroño, R.C.D.

Pro coronidè videamus, an tacitam hypotheccà habes sibi prælatione pro expensis factis in auctua re, præferatur mulieri tacitam hypothecà habet pro sua dote, videtur enim præferendâ esse mulierem. Primo quia mulier ratione tacite hypothecæ generalis, præferatur pro dote omnibus mariti creditoribus habentibus tacitè hypothecà anteriorem, dempto litico, astidatis, Cod. qui potiores in pignore habentur, Neguzan. de pignori. membr. 4. part. 2. n. 97. & 98. Trentacine. variat. tom. 1. lib. 3. tit. de pignori. & hypothec. resolut. 9. n. 8. Anton. Faber in suo Cod. lib. 8. tit. 8. qui potiores in pign. habentur, decis. 61. Fontanell. de pactis nuptial. tom. 2. class. 7. gloss. 2. part. 1. n. 10. Bofsius de dote, tom. 2. cap. 18. n. 77. Carpoz. in jurisprad. forens. part. 1. consil. 28. decis. 63. & 64. Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 3. special. 4. n. 64. Molizo de causis pign. tom. 2. l. 8. cap. 14. n. 23. Ergo sub hac generalitate prælatio-

nis, comprehendendi debet tacita hypothecæ ex causa impensis orta, Secundo facit textus qui videtur expresse, in autent. de equalit. dotis, si bis consequens, libi. Unde volumus, ut si quis donum renovasset, aut etiam agrum emisset, non possit talia privilegia mulieribus opponere. Et hanc opinionem uti veriorum tenentur Speculator, in tit. de obligacionib. & solut. §. i. vers. quia si vendidi fundum tito, Paul. de Castro, & Jaffon in l. si creditor, la 1. ff. si certum petatur, Covartub. variat. lib. 1. cap. 7. n. 1. & 3. Campeg. de dote, part. 4. quæst. 8. Neguzan de pignori. 2. membr. part. 3. n. 76. Bortlat. cons. 56. n. 13. Guttier. præd. cap. 99. lib. 4. Apont. decis. 34. n. 5. & 6. Barbol. in l. 1. par. 6. n. 12. ff. solut. matr. Azin. de execut. §. 7. cap. 13. vers. 3. D. Leon tom. 2. decis. 175. per tot. Flores Diaz de Medina variat. lib. 1. quæst. 6. artic. 3. n. 12. & 13. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 23. n. 7. & 8. Cancez variat. tom. 1. tit. 9. n. 4. Gratian. decis. 257. num. 33. & decis. 670. Rodrig. de consens. credit. part. 1. artic. 7. num. 15. Castill. controuers. lib. 3. cap. 8. n. 27. Fontanell. de pact. nuptial. class. 7. gloss. 2. par. 9. n. 19. Amato decis. resolut. 3. n. 27. vers. Ego autem. Bofsius de dote, tom. 2. cap. 18. n. 77. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 257. n. 15.

Contrariam sententiam, quod mulier pro tacita dote hypothecæ, non præferatur creditori habenti tacitam hypothecam pro expensis factis in aliqua re, imò quod creditor iste præferatur mulieri tacitam, vel expresse hypothecam anteriorem habenti pro sua dote, probatur primò quia & si mulier pro hypothecæ tacite dote sit privilegiata, magis privilegiatus est creditor pro expensis in re factis, sed sic est quod privilegiatus contra privilegiatum utitur privilegio suo, quando magis habet privilegium, aut duplicatum illud habet, Cefal. cons. 748. n. 18. Cardinal. Thufc. lit. P. conclus. 761. n. 12. Barbol. axiom. 190. num. 2. Ergo creditor ex causa expensi, ut poterit privilegio suo prælationis adversus mulierem privilegiatam pro dote, Major probatur ex eo, quod mulier agens virtute tacite hypothecæ dote, solum privilegiata est in illo, quod præferatur anterioribus mariti creditoribus tacitam hypothecam anteriorem habentibus, dict. l. astidatis, C. qui potiores in pignore, cum supra traditis. Non autem habet privilegium ad hoc, ut præferatur, pro tacita sua hypothecæ, mariti creditoribus habentibus expresse hypothecam anteriorem, nam licet, Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 3. special. 4. n. 66. Tentare voluerit, mulierem in casu illo præferendam esse anterioribus mariti credi-

toribus expresse hypothecam anteriorem habentibus, abique fundamento locus fuit, quia indubiatum est creditores mariti expresse hypothecam anteriorem habentes præferendos esse mulieri tacitam hypothecam habenti pro dote, Anton. Gomez in l. 50. Tauri, n. 20. Covartub. lib. 1. var. cap. 7. Pichard. in §. quedam actiones 20. in §. tit. de actionib. artic. 5. n. 75. Fontan. de pact. nuptial. tom. 2. class. 7. gloss. 2. par. 3. n. 2. Bofsius de dote, tom. 1. cap. 9. §. 3. n. 61. Antonel. de tempor. legal. lib. 4. cap. ultimo. n. 61. Carpoz. in jurisprad. forens. part. 1. consil. 28. decis. 64. & definit. 65. Creditor autem ratione impensi ad conservacionem rei, virtute sue tacite hypothecæ, præferatur non solum creditoribus habentibus anteriorem hypothecam tacitam, sed etiam habentibus expresse hypothecam anteriorem, ut ex dictis, §. 6. ff. qui postores, & ex l. licet, Cod. eod. supra diximus, & Docent Azo, & communiter DD. in d. l. interdictum, Neguzan. de pignori. part. 3. membr. 2. n. 15. Matta Medic. decis. fens. 19. exam. 11. n. 21. Statil. Pacific. de salotian. interdict. in præd. 3. cap. 4. n. 655. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 23. n. 19. Amato decis. resolut. 3. n. 20. Gayto de credito, cap. 4. n. 1973. Merlin. de pignori. lib. 3. tit. 1. quæst. 5. n. 8.

Probatum secundo, nam si vinco vincentem te, multo magis vincam te, l. de usufructu, ff. de divors. & temporalib. præscriptionib. l. acquiritur, ff. ad S. C. Tertulian. gloss. in aut. interdictum, Cod. ad S. C. Orfican. Castill. controuers. lib. 3. cap. 30. Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 3. special. 4. n. 67. Callejon in alibet. verbo lis, n. 23. Sed creditor habens expresse hypothecam anteriorem, ut diximus, præferatur mulieri ratione tacite hypothecæ dote, supra diximus, & ex adverso, ut etiam diximus, creditor pro impensis, virtute tacite sue hypothecæ, præferatur creditoribus anterioribus expresse hypothecam habentibus: ergo creditor pro impensis, qui vincit anteriorem creditorem habentem expresse anteriorem hypothecam, vincet etiam, virtute sui privilegi prælationis, mulierem agentem pro dote, nam hæc vincitur à creditore hypothecam expresse anteriorem habente, & qui vincit creditorem expresse hypothecam anteriorem habentem, vincet etiam mulierem cum supra traditis. Non autem habet privilegium ad hoc, ut vincatur.

Probatum tertio, quia vendita re, habita fide de precio, si venditor pro precio de special. hypothecæ libi caverit, præferatur mulieri agenti pro dote, virtute tacite, ut expressè anterioribus hypothecæ, Neguzan. de

pignorib. 4. part. principl. num. 34. & membr. 2. part. 5. num. 17. Joan. Matienzo lib. 5. tit. 16. de obligat. & solut. bonorum leg. 7. gloss. 5. num. 8. Felician. de censib. part. 1. lib. 3. cap. 5. num. 22. Gutiere. practica. lib. 3. quæst. 100. num. 23. Barbof. in l. si cum dote. §. ultio. num. 34. ff. solut. matrim. Fontanell. de pact. nuptialib. tom. 2. claus. 7. gloss. 2. part. 9. num. 18. Boius de dote, tom. 2. cap. 18. num. 86. Ergo eodem modo præferendus erit creditor ex causa impensis, cum par sit privilegium illius, & venditis, pro precio, ut ex l. quæstio. ff. de in rem verso, l. 1. in fin. ff. de rebus eorum. l. licet, Cod. qui potiores. l. inter dnm. & l. 6. ff. qui potiores. probatur, & Docet latissime Amato dist. resol. 3. num. 25. & Merlin. de pignorib. dist. lib. 3. quæst. 5. per iot. Confirmatur quia, & si in Regno potuit in dubium poni aliquando, an creditor pro precio rei veniret præferendus mulieri agenti pro dote, virtute anterioris hypothecæ, & decium fuerit in Senatu mulierem præferendam esse, ut tradit, num. 79. & D. Leon tom. 2. decis. 175. num. 4. Refertur decium à Senatu præferendam esse mulierem pro dote, creditori agenti pro precio rei venditæ, aut agenti pro expensis in re factis, quamvis aliter foret, si non habita fide de precio venditæ fieret, nam cum tunc dominus rei maneat venditor, leg. quod vendit. ff. de contrahend. emptio. §. venditor, in fin. de verum solutio. poterit vindicando rem omnibus præferri, leg. si procuratoris, §. planct. ff. de tribuaria. Barbof. in l. si cum dote. num. 3. final. num. 32. ff. solut. matrim. Cancet. var. lib. 1. cap. cap. 9. num. 3. & refert decium à Senatu, D. Leon dist. decis. 175. num. 8. Tamen indubitatum est, quod creditori pro precio rei venditæ, habita fide de precio, datur prælatio non solum adversus creditores hypothecarios anteriores, sed etiam adversus ipsam mulierem pro dote agentem, ratione hypothecæ anterioris tacite, vel expressæ, ut specialiter constitutum est in for. 43. fol. 14. curiar. anni 1626. Et in puncto juris hanc defendunt opinionem uti veriorum, Bald. Novell. de dote, part. 10. num. 3. Neguzan. de pignorib. 2. membr. part. 5. num. 16. & 17. Gregor. Lopez part. 5. tit. 13. l. 30. gloss. et postremo. & leg. 33. gloss. antoniet. Rebus. ad l. Galia. tit. de cons. reddit. artic. 1. gloss. 8. num. 27. Matienzo lib. 7. tit. 16. lib. 5. gloss. 5. num. 8. Gutiere. practica. lib. 3. quæst. 100. & lib. 4. cap. 99. Azin. de execut. §. 7. cap. 14. Felician. de censib. part. 1. lib. 3. cap. 5. num. 22. Muta decis. 67. num. 4. 5. & 6. Cavalcan. decis. 15. part. 4. Rodetide de annui redditib. lib. 2. quæst. 20. Cardinal. Thufc. practica. lit. H. conclus. 131. num. 18. Gutrb. ad consuetud. Major. cap. 9. gloss. 2.

part. 1. num. 47. Et pro hac opinione refert decisionem, Amato dist. resol. 3. num. 23. pro qua potest etiam adduci, Fontanell. de pact. nuptialib. claus. 7. gloss. 2. part. 9. n. 19. Hanc opinionum divergentem desiderantes aliqui componere, mediam viam eligerunt docendo, quod inter agentem pro tacita impensi hypothecæ, & mulierem pro dotis hypothecæ tacita, potiorum esse qui prius fuerit tempore, ex regul. text. in cap. qui prior, de regul. jur. in 6. Et hac opinio potest fundari in illo, quod privilegium datum hypothecæ tacite dotis, vincendi creditores tenentem hypothecam anteriorem habentes, habet creditor agens pro expensis, ut sæpe diximus: ergo privilegio illo, neque creditor uti poterit contra mulierem agentem pro dote, neque mulier pro dote agens contra creditorem prædictum, ex regula, quod privilegiatus contra pariter privilegiatum, non utitur privilegio suo, l. sed, & millier, in principl. ff. de execut. tutor. l. assistit, vers. in duobus, Cod. qui potiores, in pignor. l. si res, ubi gloss. vers. ad hæredem, Cod. de Sacrosanct. Eccles. Et hanc opinionem, uti veriorum, defendunt Gothofred. in authent. de equalit. oen. tit. 5. his consequens, & in l. inter dnm. 5. ff. qui potiores, ubi Barthol. Alberic. & Fulgof. Cinus in authent. quo iure, Cod. qui potiores, Covarrub. variar. lib. 1. cap. 7. num. 3. Mantica de tact. & ambig. lib. 11. tit. 23. num. 7. Molin. de iustit. & iure, tractat. 2. disputat. 438. num. 19. Gratian. discept. 17. num. 33. Uvelembec. in commentar. tit. ff. de privileg. creditor. num. 5. & 7. Barbof. in l. 1. part. 6. num. 1. ff. solut. matrim. Rebel. de obligatio. n. iustitia, part. 2. lib. 6. quæst. 10. num. 3. Acosta de privileg. creditor. regul. 2. ampliat. 5. à num. 23. Boius de dote, part. 2. cap. 18. num. 76. Anton. Maria Bertol. in scbolis ad Rodrig. de consuef. creditor. part. 1. artic. 7. num. 111. In hac opinione varietate, tres iudico distinguendos esse casus, ut quid mei iudicii sit proferam. Primus est quando venditor habita fide de precio venditæ rem, & ante illius traditionem, & in limine contractus, referavit sibi specialem hypothecam in illa re, hoc enim in casu, quia venditor tempore traditionis rei suæ, potuit aponere illud onus, & conditiones quas voluerit, & tradita res non aliter fuerit facta debitoris, nisi cum illo onere, habebit creditor pro precio prælationem in illa re, mulieri agenti pro dote virtute tacite, sive expressæ hypothecæ anterioris, Neguzan. de pignorib. membr. 2. part. 5. num. 17. Felician. de censib. part. 1. lib. 3. cap. 5. num. 22. Gutiere. practica. quæstio. lib. 3. quæstio. 100. num. 23. Gratian. discept. jur. res. 616. num. 4. cum sequent. & discept. 670.

670. n. 7. Rodrig. de annui redditib. lib. 2. quæst. 20. n. 13. Amato dist. resol. 3. n. 37. Caponi tom. 3. disceptat. 207. n. 32. Et casus iste apud nos indubitatus est, etiam si venditor non sibi reservaverit in limine contractus specialem hypothecam, & vendiderit habita fide de precio, nam in re vendita, pro pretii exactioe, præferunt anterioribus creditoribus ementibus, etiam hypothecam expressam habentibus, per for. 13. rubr. de clamor non vntan l. Et etiam si creditum antierius fuerit ex causa dotis, ut statutum est, in dist. for. 43. fol. 14. curiar. anni 1626. Secundus casus est, quando creditor in rei conservacionem, aut reparacionem expensam fecit, aut mutuavit pecuniam ad emendam rem; & in hiis casibus, etiam si creditores expressi: sibi reservaverint hypothecam in re emptæ, non habebunt prælationem agentibus ex obligatione, & hypothecæ dotis anteriori, & pro hoc opinione, est textus apertus, cui responderi non potest, in dist. authent. de equalitat. dotis, §. his consequens, ibi: Voluntas igitur servandam hoc, ut si quis domum renovaverit, aut etiam agrum emiserit, non possit talia privilegia mulieribus opponere. Rodrig. de annui redditib. lib. 2. quæst. 20. n. 13. Acosta de privileg. creditor. regul. 2. ampliat. 3. n. 10. Caponi dist. tom. 3. discept. 207. num. 32. Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 3. special. 4. n. 66. Tertius, & ultimus casus est, quando creditores mutant ad conservandam rem, aut illam emendam, tacitam specialem hypothecam habuerint priorem tempore, quam dos, & hoc in casu iudico præferendos esse doti, & in hoc sensu potest sequi tertia D. D. opinio, & eam probo ex ipso, §. his consequens, dist. authent. ubi solum creditoribus posterioribus, qui mutuant ad rei conservacionem, aut emptionem, prohibetur opponere prioritatem, & prælationem contra mulieres agentes pro dote; ergo aperte Imperator sentit, quod si creditores fuerint dote priores, opponere privilegium prioritatis poterunt. Confirmatur, nam tacita hypothecæ dotis, est anterioribus tacitis hypothecis præferatur, non præferatur tacite hypothecæ fidei, quia hypothecæ illa privilegiata est, l. assistit, Cod. qui potiores: Ergo neque hypothecæ supra dictæ, quia etiam privilegiata est.

prælationis, Neguzan. de pignor. 2. membr. 5. part. n. 15. Gutiere. practica. quæst. 98. n. 2. Stud. de amonit. tit. 8. privileg. 48. n. 8. & privileg. 34. n. 8. 9. & 10. Azin. de execut. §. 7. cap. 13. sub n. 1. vers. fecundo limitatur. Gratian. discept. 670. n. 9. Amato Rodrig. de consuef. creditor. part. 1. artic. 8. n. 19. Maria Medic. decis. fennens. 19. exam. 11. n. 7. & 8. Meriin. controvertiar. cap. 26. n. 5. Müllinger. centur. 2. observat. 60. Amato variar. dist. resol. 3. n. 52. & 53. Berlich. de iure prælat. cap. 20. in medio, part. 1. Castili. lib. 8. de alimont. cap. 36. §. 3. n. 14. Carleval. de iudicis, tit. 3. d. sput. 35. n. 18. Merin. de pignor. lib. 3. quæst. 5. n. 69. Anton. Maria Bertol. in scbolis ad Rodrig. de consuef. creditor. part. 1. artic. 7. n. 22. Stayban tom. 2. resol. 196. Salgad. in labrynt. part. 1. cap. 11. n. 47. Caponi tom. 3. discept. 207. n. 11. Cytac. contravert. 219. Call. jon in alphas. vers. hypothecæ n. 49. & vers. et l. tor. n. 72. Cardinal. Celsus decis. 398. Francic. de Anglis de confusio. lib. 2. quæst. 60. n. 2. & quæst. 13. à n. 69. usque ad 79. Para que el que gasta, y expende en rehedificas, y mejoras casas, o campos, y haze mejoras utiles, y necessarias, tenga cabal libertad para poder repetir lo expendido, y gastado con prelación de qualquiera acrehedores que tengan obligada, y hypothecada la cosa que se mejora, y aun de los mismos dueños de aquella, deve expender, y gastar, y hazer la mejora, con autoridad de Juez, interponiendo decreto con cognition de causa. Para lo qual deve proponer, su libello narrado, y manifestado en aquele, como la casa, o predio que pousse necesidad precisa, y necessariamente para su conservacion de tales obras, y que de manos, y pretrecho, han de costar T. cantidad, y agentes pro dote; ergo aperte Imperator sentit, quod si creditores fuerint dote priores, exponere privilegium prioritatis poterunt. Confirmatur, nam tacita hypothecæ dotis, est anterioribus tacitis hypothecis præferatur, non præferatur tacite hypothecæ fidei, quia hypothecæ illa privilegiata est, l. assistit, Cod. qui potiores: Ergo neque hypothecæ supra dictæ, quia etiam privilegiata est.

Advertere demum oportet, quod ut mutantes ad reparacionem Prætorum, & conservacionem, vel ad illorum emptionem, hanc habeant prælationem, curare debent, quod pecunia mutata, aut data, convertatur in reparacionem, aut emptionem rei, quia non consistit de conversione pecuniarum in rei emptionem, aut reparacionem, non habebunt privilegium illud tacite hypothecæ, &

concedido la facultad para hazerlas, y extender la cantidad del colle, en virtud de servacionem, vel ad illorum emptionem, de concluid, y firmadas apocas por los Alcaides, y demas oficiales que la hizieron, del colle, buelen los expertos de la Corte a verla, y hazen relacion de que las obras se han hecho segun el tenor del decreto, que estan con toda perfeccion, y que se avra ex.

expedido, y gastado en aquellas las cantidas que se dixo en el decreto valian, y estas relaciones se continuan al pie del mis-

IHS. F. T. Propofant com millor pot, diu, que com à amo, y verdader feñor que es de una casa situada en la present Ciutat Parroquia de Sent Marti, en lo carrer de Sent Vicent que afronta, &c. Y actual posschidor de aquella, ha fet reconeixer la casa sobredita, y se ha trobat que tota la ultima cuberta, y terrats, y la parat meitra que cau al carrer de Sent Vicent, estan en grandisim perill de caures, aixi per estar casi tota la fucata podrida, com per fer la parat molt vella, y haverse ubert gran tros de aquella, demanera que per lo perill en que ella dita casa, noy ha persona alguna que vulla habitat en aquella, menys que sentie les sobredites obres: E com lo propofant desijie acudir al reparo y conservacio de dita casa, y desijie expendir, y galtar aquella cantidad que pareixerà necessària, y adquiret, per lo que se expendirà, y millorará, preliacio à qualsevolis Acrehedors, y lo menys que serà menester pera fer les sobredites obres es la cantitat de 200. liur. contant les mans, fusta, perretet, y demés gastos preciosos que se han de oferir.

Per tant, & aliàs omni meliori modo, &c. Requirit, se li rebra una sumaria informacio de testimonis, à fi, y eff. cte. de verificar, y provar lo deus dit, y aixi mateix que els experts Obres de Vila, y Euler de la present Cort viuren en la casa sobredita, y fassen relacio de que les obres sobredites precisa, y necessàriament es dehen fer pera la conservacio de dita casa, y que importara tot lo gasto de aquelles, les dites 200. liur. y constant per dita informacio, y relacions de experts, medio jurament fetes en poder del Ecrivà de la present Cort, de pradidit, aut saltem de necessariis, paritèr requir, se li done facultat al dit propofant, peraque puixa fer les sobredites obres, y expendir, y galtar en aquelles la dita cantitat de 200. liur. o aquella que als experts los pareixerà fer menester, pera que en tot cas conste haverse galtat, y expedit en conservacio de dita casa, y se li done la preliacio sobredita al propofant, y fetes dites obres se viuren iterum per los dits experts, y es fasa relacio per aquells en poder del Ecrivà ab jurament de haverse fet modo debito, y segons bon Art de Arquitedtura, y que en aquelles se han expedit les sobredites cantitats, peraque en tot cas conste de haver fe fet en lo modo degut, interposant en tot lo deus dit lo decret judicial del present Tribunal. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesus M. Die 9. Februarii 1688. Rescripant informatio, & relaciones. F. T. Assessor.

(***) (***) (***) (***) (***)
(***) (***) (***) (***) (***)
(***) (***) (***) (***) (***)
(***) (***) (***) (***) (***)
(***) (***) (***) (***) (***)

son à patrimonio patris. 16. Obligatio patris est filios alere Mater non nisi in subsidium.

CAPUT XXI. DE DECRETO ad alimenta minoribus taxanda. SUMMARIUM.

- Alimenta, tam de jure, quam in nostra praxi, minoribus taxantur, interposito Judicis decreto.
Tutores, & Curatores, in administrationis initio, obtinere debent taxationis alimentorum decretum.
Alimenta à Tutore præstita minori, possunt à Judice taxari quolibet in tempore, & expensam pro alimentis in computum debet admitti.
In taxatione alimentorum attendi debet ætas Pupilli, nam parvulis alimenta parva dantur, majoribus majora.
Infanti usque ad triennium ex æqua alimenta debentur, cum mater, per hujus temporis spatium, debeat illum lactare.
Mater intra triennium non tenetur præstare filio aliud alimentum, quam lactis. Vestis autem, laniolum, medicina, & alia necessaria, danda sunt infanti ex patrimonio Patris.
Mater egenæ, quæ victum ad sui alimentum debet querere, non tenetur allactare filium, nisi ex illius locis ei alimenta præbeantur.
Mater infirmæ, aut illustis, non tenetur lactare filium.
Mater non ablactans filium, jussu de causa, debet salarium lactis nutriti solvi ex bonis infantis. Secus si absque causa jussu voluerit mater allactare filium, nam de propriis salarium tenetur solvere.
Infanti ex stirpe illeßeri, debet dari familia salariata, ut illum braçibus portet ablationis tempore.
Mater tenetur, tunc filium legitimum, quam illegitimum, spurium, vel adulterinum, alere intra triennium ablationis.
Infantia durat usque ad septennium.
Infanti à triennio usque ad septennium, mediocra alimenta debent taxari, non pro vitibus patrimonii, sed pro atatis incremento. Et in hac ætate alendi

- 17 sunt à patrimonio patris. 16. Obligatio patris est filios alere Mater non nisi in subsidium.
18 Infans cui avi debet ubi pater dispossedit. Limita si iudex jussu habuerit causam recedendi à voluntate patris. 19.
20 Infantes ubi veniant educandi. Et an mater si ad secundas convolat nuptias sit educationis suæ privanda, remissive. 21.
22 Minores à septennio usque ad majorem ætatem, majoribus indigent alimentis, & debent artibus liberalibus instrui, assignatis necessestibus Præceptoribus.
23 Minor talis conditionis, qui juxta regionis morem præstet non debet accedere debent ei equi dari, & alii in taxatione alimentorum.
24 Minor si fuerit Baro, aut Comes, aut aliam balneari dignitatem, debent ei præberi mula, & caruca juxta illius conditionem.
25 Alimenta debent pupillo taxari juxta vires patrimonii. Et non est estimandum patrimonium ex valore proprietatum, sed ex redditibus. 26. Redditus dicuntur qui supersunt deductis oneribus, & ere alieno. 27.
28 Redditus omnes non sunt taxandi pro alimentis quotannis, sed aliqui relinquendum est pro cautio sequenti anni.
29 Taxatione facta, si redditus patrimonii diminuantur, diviniui debent alimenta, si augentur augeri.
30 Proprietates non debent vendi, aut diminui, ut alatur pupillus. Appia etiam si pater assignaverit pupillo alimenta, nam si ex reddito solvi non possunt, non debet sequi patris voluntas, neque proprietatis alienari. 31.
32 Minor qui ex rebus patrimonii alii non potest, debet ad sustentandum accommodari à tutore.
33 Pupillus permittendum est quod pupillus mendicat si fas ei sit, quam quos ex proprietatis alatur.
34 Minor nobiliti potius debet servire Comitibus, Marchionibus, Ducibus, aut Regibus, quam ex proprietatis alii.
35 Tutor, Pupillum alens ex proprietatis, vel ultra redditum, nequit alimenta recedere.
36 Infans qui ex reddito patrimonii nequit alii, poterit, infantia durante, ex proprietatis alii, decreto iudicis specialiter interveniente. Infantia dimissa secus. 37.
38 Tutor debet minorem ponere ad sustentandum Et in

in septennio etatis, si non habeat reditum unde illum alere possit.

89 Minor sciens tutorem, à septennio etatis compensat valorem foris cum alimentis à tutore percipitis.

90 Taxatio alimentorum fieri debet juxta dignitatem minoris.

91 Fili spiritus de jure civili alendi non sunt. Secus de jure canonico, nisi tunc admittitur, & quilibet alii, alendi sunt. 42.

92 Fili illegitimi juxta dignitatem patris alendi sunt. Matri autem tenent, quod solum juxta necessitatem. 44.

93 Alimentorum nomine qua veniat.

94 Nobilis habet pretiosius vestiri, quam plebeus.

95 Alimur casti casto, cepa, oleis, pane, & fructibus. Nobilis plebeus galeis, pinnis, pane albo, & aliis delicatis cibis.

96 Alimenta taxari debent juxta consuetudinem loci, debet etiam attendi oportunitas temporis, & judicis arbitrio relinquatur quo modo, & quid taxari debeant. 49.

97 Præcis accerti ad alimenta taxanda minoribus, ubi libellus.

98 Pater tenetur omni jure filios alere, tam legitimos, & naturales, quam emancipatos, aut suos, vel ex coitu damnato procreatos. Et quando.

99 Filia nubenti absque patris consensu, an alimenta debeantur.

100 Fili exhereditati à patre, an possint in regno alimenta petere.

101 Avus paternus alere tenetur nepotes, si à patre non possint alii. Extendit ad nepotes, & descendentes illegitimos, etiam natos ex legitimo, & naturalibus. 55. Amplia etiam si filius, aut nepos filios habeant divites, nisi non ab illis, sed ab ascendentiis accedat ali. 56.

102 Mater omni jure tenetur alere filios, tam legitimos, quam ex damnato coitu natos, & si non filios, nisi tunc veniant. Ultra tri menses non tenetur mater filios alere, nisi in subsidium. Et bonis deficientibus paternis. 58.

103 Avus maternus, & avia materna, tenentur nepotes alere, casu in quo ascendentes per lineam paternam alere non possunt filios.

104 Fili divites tenentur alere patrem, quando ascendens obligatus ad alendum non reperitur. Amplia ad filios ex damnato coitu, & ad filios filios ex patre infidelis. 61.

105 Filios parentes egros habent, non potest licite ingredi Religionem, & quare, &

an tenetur illum deserere.

63 Frater dives an tenetur alere fratres, & sorores pauperes, & quid de fratribus spiritibus, vel ex diverso patre, vel matre natis.

64 Patrum an fratris filios tenentur alere, & an filii fratrum, patris alere debent.

95 Vitruus, & noverca, an priusquam alere tenentur, & quid de privigis, an alere debeant vitruum, vel novercam.

66 Maritus uxorem alere tenetur, sive dotem attulerit, sive non. Limita si propria auctoritate à domo viri dicertur. 67. Limita etiam si dos promissa viri non fuerit soluta. 68. Et an non soluta promissa dote, possit à marito exiri de domo. 69.

70 Socer tenetur alere uxorem, etiam si absque dote nupsit, & contra voluntatem uxoris. Limita si dos promissa à viri non fuerit soluta. 71.

72 Maritus pauper debet alii ab uxore.

73 Hæredes illius qui alimenta præstare tenebatur, tenentur etiam præstare alimenta. Intellige non solum de primis hæredibus, sed de ulterioribus. 74. Amplia ad hæredes matris, vel avi materni, etiam si descendentes fuerint illegitimi. 75. Amplia etiam quod prohibuit pater in testamento alimenta dare filio spiritui. 76.

77 Donatarius omnium bonorum tenetur alimentare personam, quam tenebatur donari.

78 Non solum succedens in bonis patris præfisi, tenetur alere filios præfisi patris.

79 Hæredes descendentes, & transfusivum an tenentur ascendentes, & transfusivum alere.

80 Hæredes patris, & ascendentes, tenentur alere filios, & descendentes, etiam si illi superstiti ascendentes materni, qui filios possint alere.

81 Succedentes in majoratu, vel in commissa, tenentur alere descendentes institutos, natos, aut conceptos institutoris uxoris, vel post illum uxoris. Amplia ad illegitimos. 82. Amplia etiam quod descendentes fructus dicentes. 83. Et quid de transfusivis. 84.

85 Alimenta non debentur libentibus, ante se alere possunt. Et hoc de causa, si licet nupte à marito alere, non debentur alimentis, & quid de filio matris alente nupte. 86. Declara proinde ista, in alienatis officio judicis actibus, nam alimenta actionis jure dantur, etiam

etiam divitiis debentur. 87.

88 Habens officium, aut artificium, ex quo vivere potest, non dicitur pauper, neque illi alere possunt alimenta. Limita in nobili, qui artem vel officium mechanicum, absque detrimento exercere non potest. 89. Et quid si officium fuerit infirmosum, ut si Advocatus fuerit novellus, aut Medicus. 90.

91 Paupertas quoad alimenta metienda est ex redditu honorum, & qualem redditum debeant habere milites in Regno, ut pauperes alii non possint.

92 Petens alimenta aut filius, aut nepos, probare debet se esse talem, & petitionem facere proposito libello.

93 In causis alimentorum procedi debet summarie, & per brevissimas dilaciones. Declara procedere, quando alimenta presentia, aut futura petuntur, aut jure actionis, vel judicis officio, scilicet si præterita petantur. 94.

94 Pauper quilibet presumitur.

95 Paupertatem tenetur probare alimenta petens, & quare. Probatio filiationis, & paupertatis qualis in nostra praxi requiritur. 97.

98 Alimenta petens probare debet, personam ad alendum obligatam contra quam agit, divitem esse, quia egent quantivis obligati, alere non tenentur. Et que alia debeant probari à petente alimenta. 99.

100 Alimenta præterita, non possunt peti judicis officio, & que dicuntur præterita. Secus est si jure actionis petantur, & an ad hæredes transeat jus petendi illa. 101.

102 Alimenta taxari debent juxta Dignitatem petentis illa, & illius contra quem petantur, & facultates quas habet. Et an, quibus in subsidium debeantur, debent taxari juxta naturam indigentiam, vel juxta dignitatem. 103.

104 In taxatione alimentorum debet attendi dignitas persona, an sit uxoratus, quibus famulis indigeat, & an Carruca, vel equo utantur hominis dignitatis sine.

105 Alimentorum nomine quid veniat.

106 Alimentorum taxatio debet fieri cum hoc, quod antea accolebantur, & an debeant solvi de mense in mensem, vel de anno in annum. In Regno solvi debent per tertias anticipatas. 107.

108 Pater non tenetur alere filium extra dos

mem. Limita juxta concurrente causa. 109.

110 Obligati ad alendum, an teneantur alimenta extra domum præstare, & quid in nostra praxi fiat.

111 Appellatio non admittitur quoad effectum suspensionem à sententia diffinitiva, vel interlocutoria, in causis alimentorum lata. Limita si fuerit lata sententia contra petentem alimenta. Limita etiam si alimenta fuerint petita jure actionis. 113. Et quid si petens illa fuerit pauper. 114.

115 Appellari potest à sententia in causa alimentorum lata, etiam si judicis officio petita fuerint, quando petens dives est, & an si petantur alimenta præterita, debeant admitti appellatio.

116 Revocata sententia lata in causa alimentorum, que posita fuerat in executione, an sententia secunda revocatoria, pariter debeat extingi.

117 Filius non præfertur creditoribus hypothecatis patris pro alimentis officio judicis debitis, quia hypothecam non habet. Limita si pater assignaverit filius certa bona pro alimentis, aut si jure actionis debeantur, quia in hoc casu habent prælationem, & hypothecam. 118.

119 Præcis petendi alimenta per jurisdictionem contentiosam, ubi libellus.

120 Taxatis alimentis, si alens pauper fiat, aut dives, debent minui, vel augeri alimentis taxata, & quomodo hoc procedat. A regulatione alimentorum, an appellari possit. 121.

122 Præcis, & libellus ad petendam regulationem alimentorum, vel augmentum.

123 Provisio ad sumptus litis, & alimentata, petitur ad actorem in quolibet judicio ordinario, vel summarie, in executione, ante sententiam, vel post, & in quacunque litis parte.

124 Provisio ad sumptus litis, & alimentata, potest, peti in judicio universalis, & in particulari, ut si pro re particulari agatur.

125 Durum nimis est, quod reus subministret pecuniam assessorum, ut litem contra illum suscipiam melius defendat.

126 Litigans dives, tenetur litiganti pauperi subministrare sumptus litis, & alimentata, & quando.

- 127 Provisio ad sumptus litis, & alimenta, debet pauperi litiganti dari, iuxta aliquos, ne propter inopiam, perfectionem desinat suorum rerum. Sed quod provisio detur tanquam ex rebus petitis illam, & ideo iuxta rei petite fructus debet dari, defenditur. 128.
- 129 Provisio ad sumptus litis, & alimenta, non debetur aliunde habenti, unde se alere possit, sed pauperi.
- 130 Pauper presumitur quilibet, nisi divitiae probentur. Pauperis debet probari concludenter alio quo provisionem ad sumptus litis, & alimenta petit. 131. Et quis dicitur pauper, & iuxta arbitrio relinquatur. 132.
- 133 Pauper non dicitur iurgans si ex officio, vel artificio se alere possit. Aliter est si non possit se alere.
- 134 Pauper non dicitur, qui habet patrem, vel matrem divites, aut alios qui eum tenentur alere.
- 135 Alimenta non debentur illi, qui a parentibus, vel marito possit alere.
- 136 Provisio ad sumptus litis, & alimenta non debetur, iuxta aliquos, habenti personas obligatas ad alendum a qua subsidiarium remedium non intrat concurrente ordinario remedio. Quoad verum est quoad alimenta, quoad sumptus vero litis, minimè. 137.
- 138 Pauper quoad hoc dicitur, qui redditus non habet, quomodo dominum proprietarium habeat, ideoque si redditus fuerint sequestrati, et comparati, debet provisio ex fructibus ipsi dari.
- 139 Provisio ad sumptus litis, & alimenta, non debet dari ex bonis sequestratis, aut comparatis, nisi consilio, quod petens illam, alia non habet bona unde se possit alere presumptio boni juris semper fiat pro possidente, nisi contrarium probetur. 140.
- 141 Praxis, & libellus ad petendam provisionem ad sumptus litis, & alimenta ex fructibus propriis sequestratis, vel comparatis.
- 142 Provisio ad sumptus litis, & alimenta non debet subministrari ab illo, qui non habet quid subministrare litiganti petenti, neque ultra necessarium ad sui, & familiae sua alimentum habet.
- 143 Pauperi non dicitur provisio ad sumptus litis, & alimenta a die quo ei divitiis supervenierint. Et ex adverso, divitiis litiganti debetur a die quo pauper fiat.
- 144 Monachus non tenetur probare paupertatem, si contra Monasterium litiget. Neque filius familias iuxta aliquos, &

- quare. 145. Contrarium probatur. 146. Uxor cum marito litigans, an paupertatem probare tenetur. 147. Et quid de curatore hereditatis juvenis, vel absentis, aut litis. 148.
- 149 Praxis, & libellus ad hoc, quod litis curator petat provisionem ad sumptus litis, & alimenta.
- 150 Provisio ad sumptus litis, & alimenta non debet dari, nisi consilio de bono sumo iustitia, non levi, sed urgente.
- 151 Presumptionem boni juris habet petens provisionem, si sententiam obtinuerit favorabilem. Etiam quod appellatum fuerit a sententia. 152. Limita si prima sententia fuerit revocata, nam presumptio boni juris, erit pro obtinente sententiam revocatoriam prima. 153.
- 154 Provisio ad sumptus litis, & alimenta, iuxta aliquos, non debet dari nisi obtenta sententia favorabili. Contrarium veritas, & admissum in praxi, quia datur, tam ante sententiam, quam post. 155.
- 156 Provisio ista non debetur litiganti contra proprium contractum, transactionem, aut instrumentum a se factum ex defectu boni fami. Limita si ostenderetur bonum concurrere famam. 157.
- 158 Provisionalia alimenta dari debent, ex sententia multorum, nulla praestita cautione de restituendo illis in casu subcombentis. Contrarium alii docent. 159. distinguit melius alii inter alimenta praestita ante sententiam favorabilem, vel post. 160.
- 161 Pauper petens provisionem ad sumptus litis, & alimenta, sufficit quod iuratorium praestet cautionem.
- 162 Litiganti, qui provisionem dedit in lite principali, condemnatus ad bona restituenda, & fructus, non tenetur restituere illam partem fructuum equivalentem provisioni data, & quare. Et an quantitas provisionis data debeat computari in sortem pecunie, ad cuius restitutionem fuit condemnatus, qui provisionem dedit. 163.
- 164 Provisio ad sumptus litis, & alimenta debetur filijs, nepotibus, & alijs descendentiis litigantibus cum ascendenti uxori, & alijs personis. Ceteris consanguineis, vel extraneis litigantibus non debet dari ex sententia multorum. 165. Contrarium probatur, & defenditur, dummodo consanguineis, aut extraneis pauperes sint, & bonum famum iustitia habeant. 166.

Pro-

- 167 Provisio ad sumptus litis, & alimenta debet dari in iudicio alimentorum, & in provisionis iudicio.
- 168 Libellus non est necessarius de iure ad petendam provisionem ad sumptus litis, & alimenta, sed in nostra praxi. Et que pra oculis debet haberi in taxatione quantitatis provisionalis alimentorum. 169.
- 170 Praxis, & libellus petendi provisionem ad sumptus litis, & alimenta.
- 171 Sententia, vel interlocutio iudicis concedens alimenta provisionalia, solet a Senatu fieri, cum hoc quod exequatur non obstante quocumque remedio, & quare.

TUTORES, & Curatores, ceterique Administratores, ut alimenta minoribus praestent, quorum administratores bona, solent in nostra praxi iudicem ordinariam adire, ut ipse taxet summam quam erogare debent quotannis in hiis ad nutum, summeque interponat decretum, ut in iudicio redditionis rationum administrationis habeatur ratio expensis; & haec praxis a nomine incognita, nimirum juris communis dispositionibus, quibus cautum habetur, quod minoribus alimentis taxentur iudicis interveniente decretario, & praetore adito, l. 1. §. 2. ff. ubi pupillus educari debet, ibi: Jus alimentorum decernendorum pupillis, praetor competit: ut ipse moderetur, quoniam unam tutorem, vel curatorem ad alimenta pupillis, vel adolescentibus praestare debeant, l. 2. Cod. de alimentis pupill. praestand. ibi: Quod si nonnulli pro modo facultatum, pupillis, vel juvenibus constituantur. Ita docent Barthol. & commentator DD. in dicit. l. Jus alimentorum. Dicitur regul. 189. n. 4. Galignet. de tutaris. lib. 2. tit. 19. n. 4. §. Simoncel. de decret. in praesent. l. 4. princip. Sola, in antiquis constitut. 3. l. 4. §. princip. decret. quodlibet. par. 1. §. ff. ubi non. 15. fol. 150. Et ceteris de rationis. cap. 22. per tot. Barthol. ad text. in dicit. l. 2. Cod. de aliment. pupill. praestand. n. 2. Bousius in tractat. de off. et. contrah. matrimoni. huc de alimentorum obligat. cap. 16. §. 7. n. 917. Paul. Mell. in observat. ad Causam. cap. 42. n. 5.

Hanc alimentorum taxationem tenentur tutores, & curatores facere statim in administrationis sui initio, & si facta non fuerit penduntur, ut secreta patrimonii minoris pandantur, ut Imperator dixit, in dicit. l. 2. G. de aliment. pupill. praestand. ibi: Caterum si bonum vir, & innocens tutor, arbitrio suo aliat pupillos (quod interdum etiam necesse est fieri ne

secreta patrimonii, & suspectum et alium pandantur, quod melius est interim taceri, quam cum de modo honoris q. eritur, ultra proferri, & quod ad ea sua dicens contra utilitatem pupillorum dispensari l. Hispan. 20. tit. 16. part. 6. Vel omnia fuerit alia de causa, vel hinc ea, d. bent accepto fueri omnes quantitates, quas tutores, & curatores expenderint in minorum alimentis, & in ipsa rationum redditione administrationis, aut quolibet intertempore, debet taxatio expensis arbitrio boni viri fieri, & admitti in calculo quod expensum fuerit, l. officio, 2. §. 1. ff. ubi pupillus educari debet, ibi: Alia autem, sequitur praetor arbitratu est, si servari debet, quem praetor statuit, si vero praetor non est auctus, pro modo facultatum pupilli debet arbitrio iudicis estimari, dicit. l. 2. Cod. de aliment. pupill. praestand. ibi: Non debet accepto fieri decisio, ea que esse bona arbitratore. Docent Canon. conf. 87. Cordub. de Lara in l. si quis a liber §. §. finiter, n. m. 70. §. 71. ff. de liberis agnosc. dicit. Sarda. de aliment. tit. 6. q. 18. §. 15. a. n. 1. ubi §. 13. Molin. de iust. §. iure testat. 2. d. dist. 224. §. 4. deo iudex. Gattier. de tur. l. var. 2. cap. 3. n. 4. §. 5. Cardot. in prax. iudic. verb. alimentaria, num. 3. Motan. de tutari. ca. 31. regul. 9. n. m. 143. cum sequitur. Batza de tutaris tutoris, cap. 2. n. m. 87. §. 2. n. m. 4. n. m. 59. Et ceteris de rationis. cap. 22. num. 6. Barthol. ad dicit. in l. 2. n. m. 5. Cypiac. controu. 503. n. 20. tom. 3. Piccardi. in §. tutores quocumque, n. m. 35. ff. de obligat. iudic. qua ex quibus contrah. l. Zuechtas de salario, quest. 3. n. m. 20. cum sequitur. Bousius de off. tut. matorum, par. 2. cap. 16. §. 7. n. m. 17. Paul. Mell. in observat. ad Causam. cap. 42. num. 6. Thomas de tutoribus, & curatores, tit. 18. sub nom. 97. conf. §. cautus tutor, & n. 101. fol. 171. §. tit. 28. n. 20. fol. 1034. Et ut taxentur non est necesse, quod tutores probent alimentis pupillum, quia alio non docto, semper praesentur pupillum alium a tutoribus fuisse iudicavit Bousius sententia per Alens, die Aprilis 1608. inter Don Marcum de Arago, & Egregium Don Franciscum de Arago, Comitum de Lana, & alia per eundem, die 15. Aprilis 1609. inter Stephanum Castellio, & Petrum Pons, & alia per Daza, die 6. Maii 1621. inter Michaelen de la Balde, & Paulum San Marti.

Sed quomodo Sententia per Alens, die 21. Augusti 1609. inter Joannem Baptistam Coloniam, & Nicolaum Coloniam, & alia per eundem, die 29. Januarii 1610. inter Damianum Martorell, & Franciscum Molla, & alia per Daza, die 5. Decembris 1608. inter Annam Mutiam Matheu, & Don Philippum Boil illius curatorem, & alia per eundem, die 4. Maii 1611. inter Natatum Sem-

pete, & Hippolytum Balbes, & de Caldero, & alia per Alruas die 13 Junii 1615, inter Don Antonium de Roxas, & Don Franciscum Carreros. Laxissime tradidit omnia fere que attendi debent in hac alimentorum taxatione, non erit infructuosum, ea que principaliter attendi debent, obtendere. Attendi debet primo pupilli etas, 1. *si alimentorum* 3. *Si ante oculos, ff. ubi pupillus educari debeat, ibi: Ecce tenet etiam contemplant, in qua constitutus est casu alimenta decernuntur.* Patulo enim, parva alimenta sunt praestanda, & prout etas crescit, praestantur majora pro incremento etatis, 1. *alimenta*, §. *basillisa liberte*, ff. de alimentis. *Et ubi legitur*, ubi: *Prout etiam ampliatente gloss. in l. 1. non vult ff. de alimentis.* *Et ubi legitur*, Simon de Prax. de interpret. *ubi*, *volunt.* lib. 4. in interpret. 2. nu. 8. Azor institut. moral. par. 2. lib. 2. cap. 4. quæst. 19. Menoch. de arbitrar. casu 169. num. 4. Barbou. in l. 1. ff. solut. matrimon. par. 4. nu. 70. Balsius de effectib. matrimon. par. 2. cap. 3. §. 1. nu. 74. Pechiis de aquaduct. tom. 2. cap. 9. quæst. 3. nu. 44. Unde si matrem habuerit minor, minus alimenta taxanda erunt usque ad triennium, quia cum tempus ablationis duret usque ad triennium, infans non indiget magnis alimentis, cum mater teneatur illum alere, & abactare per hoc temporis spatium, l. *penultim. Cod. de patria potest.* cap. final. de conversione infans. cap. ad ejus distinct. 5. Surt. de aliment. tit. 1. quæst. 14. Poutan. de aliment. cap. 8. Lara de vita hominis, cap. 13. Collet. de aliment. lib. 1. cap. 6. Patchal. de virib. par. potest. 2. par. cap. 3. nu. 48. Layman lib. 5. tra. 10. par. 3. cap. 5. nu. 5. Bonaciu. de matrimonio. quæst. 4. punct. 15. nu. 7. Narbon. in juris annualib. anno 3. quæst. 1. §. quæst. 2. nu. 6. dabit. Trullench in decalog. lib. 4. cap. 1. dubit. 3. nu. 2. 23. & 24. Thoro vot. 94. nu. 18. Nolter doctissimus Prapouit Rocaful, in prax. quæ agendum, par. 3. lib. 2. nu. 44. Arias de Mesa cartar. lib. 2. resolut. 25. sub nu. 20. Antonell. de tempore legal. lib. 2. cap. 58. nu. 1. Caranza de legitim. partus edit. cap. 3. §. 4. nu. 25. Balsius de effectib. matrimon. par. 2. cap. 7. nu. 316. Valeron de transactionib. tit. 3. quæst. 1. nu. 28. Michalor. de fratribus, par. 3. quæst. 31. nu. 9. Bich. decis. 410. nu. 9. Meli in obseruat. ad Castill. cap. 26. §. 1. nu. 9. *Et* 10. Leonell. de privileg. pauperum, privileg. 243. nu. 11. cum sequent. Acuña cap. 4. nu. 1. diffinit. 5. Cerejus in jurisjur. d. forenc. par. 3. constitut. 27. definit. 5. nu. 3. Inzano in prax. privileg. mulierum, cap. 3. special. 11. nu. 12. *Et* 13. Callejon in alphabet. verb. filius, nu. 31. Carol. Spadaza in theatr. viduul. disquisit.

1. *lib. 4. cap. 9. nu. 31.* Ego ipse in cap. 10. de protestat. alimentor. nu. 17. Dixi minima, nam neglecta aliquorum opinione, iudico matrem in hoc ablationis triennio, non teneat aliud alimentum infanti dare, quam lactis, Molin. de justit. & iure, tom. 1. disput. 168. Valaf. consultat. 92. nu. 6. Layman lib. 5. tractat. 10. par. 3. cap. 5. nu. 5. nolite Rocaful in prax. quæ agendum, par. 3. lib. 2. nu. 49. Balsius de effectib. matrimon. tom. 2. cap. 7. nu. 324. Antonell. de tempore legal. lib. 2. cap. 58. nu. 2. Caranza de legitima partus edit. cap. 3. §. 4. nu. 38. Mof-tazo de caus. piis, tom. 1. lib. 4. cap. 9. nu. 32. Alia vero ad alimenta, & educationem infantis necessaria, ut velles, lectulum, medicinar, & similia, debent à Patrimonio paterno infanti dari, & taxari, Molina dict. disputat. 168. *S. mater usque*, Azor. institut. moral. par. 2. lib. 2. cap. 5. quæst. 8. Layman. ubi proxim. Valaf. consultat. 92. nu. 6. Balsius dict. cap. 7. §. 12. nu. 324. Mof-tazo de caus. piis, dict. cap. 9. nu. 32. quamvis contrarium cum Peregino, & aliis docet Antonel. de tempore legal. dict. lib. 2. cap. 58. nu. 2. Et adhuc si mater fuerit egea, & adeo pauper, ut dom vicium propriis manibus curare, de educatione, & abactione filii curare non poterit, non teneatur illum abactare in hoc triennio, Surt. de aliment. tit. 1. quæst. 14. n. 7. Molin. dict. disput. 168. Valaf. dict. consultat. 92. nu. 3. Antonell. de tempore legal. lib. 2. cap. 58. nu. 3. Balsius dict. cap. 7. §. 12. nu. 318. *Et* 319. Caranza de legitim. partus edit. cap. 3. §. 4. n. 28. Leonell. de privileg. pauperum, privileg. 243. nu. 7. Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 3. special. 11. nu. 13. Mof-tazo de caus. piis, tom. 1. lib. 4. cap. 9. nu. 33. Nili ex bonis pupilli taxentur matri alimenta necessaria, nam tunc cessat excusationis ratio, cum jam curare non debeat de victu querendum. Quando infans matre caret, aut mater propter invicematem, infirmitatem, aut splendorem, & dignitatem non teneatur filium abactare, prout excusari ex his causis tenent, Antonell. de tempore legal. dict. lib. 2. cap. 58. nu. 4. Carol. Rota de privileg. mulierum, cap. 3. special. 11. num. 12. *Et* 14. Decret. in hoc ablationis tempore taxari pro alimentis infans salarium congruum mulieri pueri abactanti, Carol. Rota dict. cap. 13. special. 11. n. 14. Quod debet solvi à Patrimonio infans, simul cum omnibus aliis ad educationem, & alimenta necessariis. Si vero mater, legitimam non habet excusationem abactandi infantem, nollet uberi capendere, tenebitur salarium, quod nuberi taxatum fuerit, ex bonis propriis solvere durante abla-

ablationis tempore, ut satis probatur ex l. 3. §. *item*, 3. ff. ubi pupillus educari debeat, l. *penultim. Cod. de patria potest. cap. final. de convers. infidelium*, ubi supponitur hanc esse matris obligationem. Et in terminis docent Panormitan. in cap. cum haberes, de eo qui duxit in matrimon. Surt. de aliment. tit. 7. quæst. 13. nu. 13. Balsius dict. cap. 7. nu. 323. Si infans ex stirpe fuerit pinguis, vel nobilis, & Patrimonium habuerit pingue, in hoc ablationis triennio, sive à nutrice, sive à matre abactetur, debet habere famulam, ut illum brachiis portet, cui debet assignari salarium, & taxari alimenta, iuxta textum, in l. cum plures, 12. §. cum tutor, ff. de administrat. & pericul. tutor. l. *in infirmorum*, 3. §. ante oculos, 2. ff. ubi Pupillus educari debeat, ubi: *Ante oculos habere debet in decorem lo.* *Et manipla qua parvulis deferantur.* Et in his tanta obligatio matris est, quod etiam si filius illegitimus fuerit, vel spurcius, ut adulterinis, teneatur alere illum in hoc triennio, & illius educationem habere, Molina dict. disput. 168. *vers. mater*, Lara de vita hominis, cap. 3. n. 59. Trullench. Layman. & Rocaful ubi proxim. Sanchez de matrim. lib. 10. disputat. ultima, *Paichal. de virib. patria potest. 2. par. cap. 3. à n. 48.* Bonacin. de matrim. quæst. 4. punct. 15. n. 7. Narbon. in juris annualib. anno 3. quæst. 1. n. 2. Antonell. de tempore legal. dict. lib. 2. cap. 58. n. 1. Caranza de legitima partus edit. cap. 3. §. 4. n. 25. Balsius dict. cap. 7. n. 317. Bich. decis. 410. nu. 9. A triennio, usque ad septennium etatis, mediocra alimenta erunt infanti taxanda, nam cum infantia, tam in malculis, quam in profeminis, usque ad septennium duret, l. *si infans*, 18. §. *si autem septem annos, Cod. de iure delib. etant.* l. 1. §. *si infans*, ff. de administrat. tutor. gloss. in l. 1. etiam infantem, ff. de adoptio-nib. & in l. 1. §. *initium*, ff. de postulado, Cujacius in l. 1. §. *qui testamenta facere possunt*, Perez de Lara de vita hominis, cap. 14. nu. 6. Sanchez in conf. moralib. lib. 1. cap. 5. dubitat. 4. n. 2. Roderic. Acuña in cap. 11. nu. 314. Antonell. de tempore legal. lib. 2. cap. 58. nu. 8. Andreol. controuers. 155. nu. 26. Cañill. de aliment. cap. 36. §. 1. n. 9. Balsius de effectib. matrimon. tom. 2. cap. 7. n. 332. Stayban. centur. 2. resolut. 150. n. 1. Meli in obseruat. ad Castill. de aliment. cap. 26. §. 1. n. 9. Leonell. de privileg. pauperum, par. 2. privileg. 243. n. 3. Carol. Rota de privileg. mulierum, cap. 3. special. 11. n. 6. Carppov. in jurisjur. d. forenc. par. 3. constitut. 26. definit. 25. n. 5. Carol. Spadaz. in theatr. viduul. disquisit. 702. n. 99. Mof-tazo de caus. piis, tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 34. Et quod existente patris substantia,

3. §. *item*, 3. ff. ubi pupillus educari debeat, l. cum unum, 10. in fin. ff. de aliment. *Et cetera*. legat. ubi: *Alimentis viri tunc arbitra filia relicti, ab herede filio pro modo legata duntaxat Panormitan.* in cap. cum haberes, de eo qui duxit in matrimon. Surt. de aliment. tit. 7. quæst. 13. nu. 13. Balsius dict. cap. 7. nu. 323. Si infans ex stirpe fuerit pinguis, vel nobilis, & Patrimonium habuerit pingue, in hoc ablationis triennio, sive à nutrice, sive à matre abactetur, debet habere famulam, ut illum brachiis portet, cui debet assignari salarium, & taxari alimenta, iuxta textum, in l. cum plures, 12. §. cum tutor, ff. de administrat. & pericul. tutor. l. *in infirmorum*, 3. §. ante oculos, 2. ff. ubi Pupillus educari debeat, ubi: *Ante oculos habere debet in decorem lo.* *Et manipla qua parvulis deferantur.* Et in his tanta obligatio matris est, quod etiam si filius illegitimus fuerit, vel spurcius, ut adulterinis, teneatur alere illum in hoc triennio, & illius educationem habere, Molina dict. disput. 168. *vers. mater*, Lara de vita hominis, cap. 3. n. 59. Trullench. Layman. & Rocaful ubi proxim. Sanchez de matrim. lib. 10. disputat. ultima, *Paichal. de virib. patria potest. 2. par. cap. 3. à n. 48.* Bonacin. de matrim. quæst. 4. punct. 15. n. 7. Narbon. in juris annualib. anno 3. quæst. 1. n. 2. Antonell. de tempore legal. dict. lib. 2. cap. 58. n. 1. Caranza de legitima partus edit. cap. 3. §. 4. n. 25. Balsius dict. cap. 7. n. 317. Bich. decis. 410. nu. 9. A triennio, usque ad septennium etatis, mediocra alimenta erunt infanti taxanda, nam cum infantia, tam in malculis, quam in profeminis, usque ad septennium duret, l. *si infans*, 18. §. *si autem septem annos, Cod. de iure delib. etant.* l. 1. §. *si infans*, ff. de administrat. tutor. gloss. in l. 1. etiam infantem, ff. de adoptio-nib. & in l. 1. §. *initium*, ff. de postulado, Cujacius in l. 1. §. *qui testamenta facere possunt*, Perez de Lara de vita hominis, cap. 14. nu. 6. Sanchez in conf. moralib. lib. 1. cap. 5. dubitat. 4. n. 2. Roderic. Acuña in cap. 11. nu. 314. Antonell. de tempore legal. lib. 2. cap. 58. nu. 8. Andreol. controuers. 155. nu. 26. Cañill. de aliment. cap. 36. §. 1. n. 9. Balsius de effectib. matrimon. tom. 2. cap. 7. n. 332. Stayban. centur. 2. resolut. 150. n. 1. Meli in obseruat. ad Castill. de aliment. cap. 26. §. 1. n. 9. Leonell. de privileg. pauperum, par. 2. privileg. 243. n. 3. Carol. Rota de privileg. mulierum, cap. 3. special. 11. n. 6. Carppov. in jurisjur. d. forenc. par. 3. constitut. 26. definit. 25. n. 5. Carol. Spadaz. in theatr. viduul. disquisit. 702. n. 99. Mof-tazo de caus. piis, tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 34. Et quod existente patris substantia,

332
 Jurisprudencia.
 mort, los fillos rromanguen en poder de la marca Dom. Leon. *dist. decif. 201. n. 1. & 2.* Maffill. *de magiftrat. lib. 2. cap. 12. n. 1. & 3.* Giubr. *obferuat. 23. n. 17.* Thoro. *vol. 11. n. 29.* Valeron *de transfaccionibus. tit. 3. quæst. 1. n. 45.* Antonelli. *de tempor. legal. lib. 2. cap. 58. n. 24.* Carpov. *in iurifperu. forenfi. par. 2. confutat. 10. definit. 39. n. 3.* *confut. 11. definit. 42.* Cardini. *de Luca de tutoribus. difpofit. 41. n. 23.* Carol. Spadaza *in theat. vidual. difpofit. 76. n. 22.* Et quod in domo matris debeat pupillus educari, & non in curatius domo, iudicavit Senatus fententia per Cafes. *die 16. Septembris 1626.* inter Dominum Hieronymum Bonnavida, & Joachimum Ayerve Curatorem, Don Fructu Boili nifi magis utile pupillo fuerit in domo Avie educari, nam tunc non in domo matris educandus erit, fed in Avie domo, ut dicit Senatus fententia per Daza. *die 13. Octobris 1627.* inter Urfolam Francifcam Dominga, & Paulam Vidal. Si autem bene educatus fuerit minor in una domo, non debet alibi educari, ad hanc fub prætexta quod majorem utilitatem habeat, ut decifum extitit fententia per Ayreus. *die 20. Augufti 1627.* inter Don Gaiparem Joem, & Don Ludovicum Mercedes. In domo patris, aut alterius conflagurati fubditus, & vocati ad minoris beneficium, conflaguratus debet educari propter votum captanda mortis, fed in domo Avie, aut alterius conflagurati non invitati ad incefionem, l. 1. §. *folet. ff. ubi pupillus educari debeat. l. final. Cod. evi. Fontanelli. de patris nuptiis. lib. clarif. 5. gloff. 8. par. 11. n. 14.* Valenzuela *conf. 36. n. 14.* Seixé *diff. 288. n. 4.* Dom. Leon *actif. 201. n. 12.* Gumb. *obferuat. 23. n. 17.* Trentavinc. *variar. lib. 1. tit. de aliment. refolut. 7. n. 4.* cum fequent. Valeron *de transfaccionibus. tit. 3. quæst. 1. n. 25.* Et iudicavit Senatus fententia per Ayreus. *die 15. Januarii 1636.* inter Francifcam Peris, & Vincentium Navarero. Si patrem habeat pupillus in domo Patris educandus erit, *lib. for. Cant. lo par. 10. rubr. ff. fecundo nuptiorum mulier. ibi: Et cum la marce fero morti. l. 2. ubi rromanguer. cu voar. del. are. cas. final. & contere. fontanelli. del. Peguer. decif. 95. n. 4.* Valeron *obf. tit. 3. quæst. 1. n. 25.* Et quando adultus fuerit pupillus, educandus erit, ubi ipfe dixerit fe velle educari, *lib. for. 10. Et iudicatum extitit fententia per Daza. die 20. Februarii 1631.* inter Joannem Ludovicum Confiliam de Soley, curatorem filii, & Francis Petri Ludovici Almota, & Eufiftium Salbes. An vero mater pervenda fit filiorum educatione, fi ad fecunda convolvatur vota, vel voluerit convolare, & ex quibus caufis pofit ei educatio reliqui, non obftanti.

21
 bus fecundis nuptiis tradunt Surd. *de aliment. tit. 14. quæst. 13. n. 15.* Montan. *de vidual. cap. 32. a. n. 244.* Paifchal. *de virib. patr. potest. par. 3. cap. 10. n. 26.* Molfes. *ad confuetud. Neapolit. par. 3. quæst. 11. n. 2.* D. Leon *diff. decif. 201. per tot.* Morot. *conf. 74. n. 11.* Valeron. *diff. tit. 3. quæst. 1. n. 49. cum fequent.* Ciardin. *controverf. forenfi. cap. 104. num. 39.* Carol. de Tapia *decif. 51. n. 8.* Thoro. *vol. 11. num. 4.* *Aras de Mofa variar. lib. 2. cap. 25. n. 20.* Saldad. *in labyrinth. 3. par. cap. 4. n. 35.* Mutinis *lib. 1. refolut. cap. 266. n. 8.* *Carpov. in iurifperu. forenfi. par. 2. confutat. 11. definit. 42. n. 2.* cum fequent. Callejon. *in alphabet. verb. pupillus. n. 2.* Carol. Spadaz. *in theat. vidual. difpofit. 39. n. 115.*

333
 tor. l. 3. §. ante oculos, ff. ubi pupillus educari debeat, ibi: Et mancipia que pupillis defertur. Elcobar *de rat. oim. cap. 22. n. 62.* Et si minor talis fuerit conditionis, quod sine dedecore, juxta regionem morem, pederet non pofit incidere, debent ei, ut per Civitatem, vel oppidum perambulet, equi dari, & ali. l. idem tibi, §. quis a liberis. §. non tantum, n. 26. ff. de liberis ingenuis. Sardi. *de aliment. tit. 4. quæst. 8. n. 1.* cum fequent. Simon *de Præf. & interpretat. act. orar. voluatur. lib. 4. interpretat. ultion. doct. 11. n. 59.* Menoch. *de prefumptionib. lib. 4. precept. 157. n. 28.* Fagundes *in precept. decalog. lib. 4. cap. 24. n. 3.* Bofsius *de effectib. matrim. par. 2. cap. 2. §. 4. n. 61.* Callejon *in alphabet. verb. aliment. n. 4.* Et quod minor debeat dari equus, & famulus, & adhuc domus recreationis causa, in taxatione alimentorum, fit conditio illius id perat, iudicavit Senatus fententia per Ayreus, *die 7. Augufti 1624.* in favorem Curatoris Francifci Hieronymi Mafcarell. Et adhuc quod magis eil, fi minor fuerit Baro, aut Comes, vel talem habuerit splendorem, quod dedecus fuerit non habere curruum, vel carrucham, & mulas, debet omne hoc ei dari, & taxari alimenta nec floria, ad hujusmodi honoris sustentationem, in qua in illo qui deficiente pederet incidere non pofit, & juxta dignitatem, & splendorem faum, debet carucha veli nomine alimentorum hoc omne venire. Fontanelli. *de pat. nuptial. clau. 7. gloff. 3. par. 5. n. 30.* Bofsius *de effectib. matrim. par. 2. cap. 2. §. 4. n. 61.* Debent etiam fervitia pupillo prædari juxta illius dignitatem, l. fed fi quod tradidit fecerit 15. §. *fulficiens. ff. de nuptiis. l. tutor fecundum dignitatem 13. ff. de admoftrat. tutor. ibi: Tutor fecundum dignitatem, facultatesque pupilli, modum fervorum adimare debet, qui circa eum futuri funt. Unde fi minor nubit, debet velles, jocalia, impotus, & omnia alia necelfaria ei dari, & assignari, & fi cum confanguinea nubat, indigeatque Pontificia difpenfatione, debent ei dari, & assignari fumptus difpenfationis ex boris fuis, etiam vinculo, & fideicommissio fuppolitus, ut Senatus dixit fententia per Alireus, *die 1. Octobris 1627.* in favorem Curatoris Francifci Hieronymi Mafcarell. Secundo debet attendere, & confiderare iudex ad alimentum legitimum taxanda, partium pupilli. l. 2. §. 1. ff. ubi pupillus educari debeat, ibi: Pro magno facultatem pupilli debet arbitrio iudicis assignari. l. 3. §. 1. ff. eod. ibi: Modus autem patrimonii spectare de et cum alimenta deturrit. l. 2. Cod. de alime. n. 1. & taxari eis falaria, & alimenta, ex minoris bonis, l. 12. §. 3. ff. de admoftrat. tu-*

mentia pro modo facultatum pupilli, vel juveni- per tot. Caneer variat. part. 1. cap. 16. n. 18. Menoch. de arbitrar. dist. casu 169. Gratian. disceptat. 613. num. 4. Salgad. in labyrint. part. 1. cap. 24. n. 15. Bolsius de effectib. matrimon. part. 2. cap. 3. §. 2. n. 76. Carol. Rota de privileg. miter. cap. 3. special. 4. n. 39. Carol. Anton. de Luca in animadverfionib. ad Gratian. cap. 112. num. 6. Et quod debeant alimenta minori taxati juxta patrimonium, declaravit Senatus, sententia per Alreus die 3. Septembris 1620. inter Joannam Angelam Gil & Augustinum Oreo, & alia per Calles, die 5. Septembris 1625. inter Marcelam Vicent, & Curatorem filiorum, & heredum Hieronymi Benet de Res. Patrimonium autem nō debet attendi quoad proprietates, & earum valorem, sed quoad fructus, & redditus, qui ex proprietatibus quotannis percipiuntur, l. jus alimentorum, §. 3. ff. ubi pupillus educari debeat, ibi: In amplis tamen patrimonis possit, non cumulus patrimonii, sed quod exhibentur frugaliter juxta modum alimentis dabit. l. Imperator in fin. ff. ad S. C. Trebelian. Cavalcan. de usufructu, multiter relicto, n. 36. Boer. desif. 19. n. 8. Roland. conf. 22. n. 21. vol. 1. Caneer variat. part. 1. cap. 16. n. 19. Eicobar de ratiocin. dist. cap. 22. n. 9. cum sequent. Lara in l. si quis a liberis, §. sed si filius, n. 6. & 14. Pontan. de aliment. cap. 17. n. 25. Menoch. de arbitrar. casu 169. n. 3. Surd. de aliment. tit. 4. quest. 9. num. 1. Marra de successione, legat. part. 4. quest. 18. artic. 7. n. 14. Barbol. in l. maritum, n. 13. ff. solut. matrimon. Vaquez in opuscul. de testament. cap. 5. §. 7. dubitat. 12. n. 144. Giurb. desif. 6. n. 2. Bolsius de effectib. matrim. part. 2. cap. 13. §. 1. n. 787. Barbol. vot. 126. n. 22. Callejon in alpbabet. verb. alimenta, n. 4. Moitazo de causis piti, tom. 2. lib. 7. cap. 5. n. 9. & 13.

Fructus in proposito intelliguntur illi, qui deducis oneribus, & ere alieno soluto, impensisque factis pro conservacione, & collectione, superfluit, cum impensa diminuat fructus, l. fructus, ff. solut. matrimon. ibi: Fructus eos esse, qui deducit impensa superfluit, Covarrub. variat. lib. 1. cap. 3. n. 3. Corduba de Lara in l. si quis a liberis, §. sed si filius, n. 36. Surd. de aliment. tit. 9. quest. 12. num. 15. & quest. 41. n. 28. Afflic. de malior. cap. 1. n. 11. & cap. 11. n. 60. Bolsius de effectib. matrimon. part. 2. cap. 13. n. 788. Valenzuel. conf. 156. n. 12. Moitazo de causis piti, tom. 2. lib. 7. cap. 5. n. 19.

Fructus, & redditus universi patrimonii nunquam debent taxari ab integro pro alimentis

pupilli, sed semper ita taxatio facienda veniet, ut aliquid ex eisdem redditibus supererit pro cautione sequentis anni, l. jus alimentorum, §. 1. ff. ubi pupillus educari debeat, ibi: Modum autem patrimonii spectare debet, cum alimenta decernit, & debet statere tam moderate: ut non universam redditum patrimonii, in alimenta decernat: sed semper sit, ut aliquid ex reddito su, erit. Docent Corduba de Lara in dicti §. sed si filius, n. 7. Surd. de aliment. tit. 4. quest. 9. n. 14. Menoch. de arbitrar. casu 273. Eicobar. de ratiocin. cap. 22. n. 5. Bolsius ubi proxim. Callejon in alpbabet. verb. alimenta, n. 5. Et si facta taxatione alimentorum, redditus bonorum patrimonii pupilli diminuti fuerit, diminuti etiam debent alimenta: & ex adverso, si redditus augetur, augeri poterunt alimenta, l. 3. in fin. ff. ubi pupillus educari debeat, ibi: Et si forte post decreta alimenta ad egestatem fuerit pupilli productus diminui debent, qua decreta sunt, que admodum solent augeri, si quid patrimonii accesserit. Simon de Prax. ut interpretat. ultimam. voluntat. lib. 4. interpretat. 2. dubitat. 11. n. 69. Cornueus conf. 95. num. 4. Farinac. desif. 31. part. 2. recentior. Gratian. disceptat. 613. n. 18. cum sequent. Paschal. de virib. patria potest. part. 2. cap. 3. n. 28. Salgad. de potest. Regia, part. 4. cap. 7. n. 88. Bolsius dicti, part. 2. cap. 3. §. 3. n. 77.

Si in fructibus, & redditibus bonorum patrimonii pupilli non reperiantur sufficientes quantitates ad alimenta pupilli, non debet tutor mittere manum ad proprietates, ut pupillum alat, neque ex proprietatibus debent alimenta decerni, Barthol. in l. penultima, ff. de ali. enc. & cibis, legat. Angelus in l. 1. Cod. de legat. Saloa de Pace conf. 9. n. 17. Aymon conf. 219. n. 9. Cravet. conf. 199. n. 1. Surd. de aliment. tit. 4. quest. 9. Beolten. desif. 21. n. 5. Caneer variat. part. 1. cap. 16. n. 19. Eicobar de ratiocin. cap. 22. num. 48. Bolsius dicti, part. 2. cap. 13. n. 790. Et hoc debet facere tutor, etiam si pupilli pater expressè disposuerit, quod fructus annis erogaretur certa summa ad alendum pupillum, nam si summa designata redditum patrimonii excederet, non tenetur tutor sequere voluntatem patris. Corduba in dicti §. sed si filius, n. 8. Azin in l. & si quis, §. hac debita, n. 4. ff. de religiosis, & sumpt. funerum. Basia de decima tutoris, cap. 2. n. 85. Bolsius dicti, cap. 13. num. 792. Tenetur enim tutor, quando ex reddito bonorum minorem alere non potest, potius ad serviendum illum ponere, quam ad proprietates manum mittere, ut docent Menchaca de successione, reat. §. 20. n. 311. Lara in dicti §. sed si filius, n. 128. Eicobar de ra-

l. arbor. 12. §. de illis, ff. de usufructu, ibi: Vel infantis, cuius opere nulla sunt. Non de curat. vulgo Astemar, nam orphani habentes tutorem, aut curatorem, vel patrem, debent absecurari ab illis, deficiente patre, aut tutore, absecurari debent a iudice, & patre orphanorum moliter urbis, & non a Clavario domus Hospitalis (sub titulo de la Misericordia), ut de eodem exiit duabus regis sententiis publicatis per Saboya, die 24. Martii 1668. in favorè Hippolyti Samper Garcés de Marcilla Generosi iudicis, & Patris Orphanorum Civitatis, & Regni, & contra Clavarium Domus Hospitalis sub titulo de la Misericordia, refertur doctissimo Senatore D. Dominico Martine, & Silva Reg. Consil. D. Adeo quod si minor tuis fuerit conditionis, cui medicare fas esset, potius illum ad medicandum mittere poterit tutor, quam tentare alienationem proprietatum pro illius alimonia, Alberic. in l. ius alimentorum, ff. de aliment. pupilli prostrand. Gregor. Lopez in l. 20. tit. 16. part. 6. gloss. verb. de el moco, & in l. 24. tit. 9. part. 6. verb. los bienes, Biezza de decima tutoris, cap. 10. n. 16. Eicobar de ratiocin. cap. 22. n. 50. Quod habebit locum, etiam si minor nobilitate fuerit, qui nobilitate sine dedecore splendoris sui, servare possunt Regi, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, aut aliis nobilibus sibi prececientibus, ut est de mente Eicobar ubi proxim. n. 51. Et ad hac doctrinam non est recedendum, quamvis Vivius, desif. 25. Thomas de tutorib. & curat. tit. 18. n. 105. Meli in observationib. ad Castill. cap. 27. §. 2. n. 25. & aliterent, posse proprietates bonorum pupilli alienari, alienationem causa, quando pupilli servare possunt, si aliter illorum necessitati provideri non poterit.

Si ergo tutor, vel curator hac praestiterit alimenta pupillo ultra redditum, diminuendo, aut vendendo proprietates, non repetet impensum, quis tutori non permittitur repetere alimenta quae dedit, sed illa tantum, quae dare debuit, l. 2. §. 1. ff. ubi pupillus educari debeat, ibi: Si vero pretor non est aditus, pro modo facultatum pupilli debet arbitrio iudicis estimari, nec enim promissionem est tutor tantum reputare, qui non debet, si plus aequo dedit, Molin. de iust. & iur. tract. 2. obsit. 224. Cardos. in prac. iust. verb. aliment. n. 3. Barbol. ad text. in leg. final. Cod. de aliment. pupilli prostrand. n. 5. Bolsius de effectib. matrimon. part. 2. cap. 16. §. 7. n. 918. Limita haec in infante, qui tempore infantiae durante, si nequit ex redditibus patrimonii alii, poterit ex proprietatibus alimentari, nam cum infantia durante nequeat servire, aut operas impendere, cum infantis nulli opere fiat, l. final. ff. de oper. fervor.

l. arbor. 12. §. de usufructu, ibi: Vel infantis, cuius opere nulla sunt. Non debet permittere tutor, quod infans faciat peccat, neque ei potest inquiri, quod in hac debent absecurari ab illis, deficiente patre, aut tutore, absecurari debent a iudice, & patre orphanorum moliter urbis, & non a Clavario domus Hospitalis (sub titulo de la Misericordia), ut de eodem exiit duabus regis sententiis publicatis per Saboya, die 24. Martii 1668. in favorè Hippolyti Samper Garcés de Marcilla Generosi iudicis, & Patris Orphanorum Civitatis, & Regni, & contra Clavarium Domus Hospitalis sub titulo de la Misericordia, refertur doctissimo Senatore D. Dominico Martine, & Silva Reg. Consil. D. Adeo quod si minor tuis fuerit conditionis, cui medicare fas esset, potius illum ad medicandum mittere poterit tutor, quam tentare alienationem proprietatum pro illius alimonia, Alberic. in l. ius alimentorum, ff. de aliment. pupilli prostrand. Gregor. Lopez in l. 20. tit. 16. part. 6. gloss. verb. de el moco, & in l. 24. tit. 9. part. 6. verb. los bienes, Biezza de decima tutoris, cap. 10. n. 16. Eicobar de ratiocin. cap. 22. n. 50. Quod habebit locum, etiam si minor nobilitate fuerit, qui nobilitate sine dedecore splendoris sui, servare possunt Regi, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, aut aliis nobilibus sibi prececientibus, ut est de mente Eicobar ubi proxim. n. 51. Et ad hac doctrinam non est recedendum, quamvis Vivius, desif. 25. Thomas de tutorib. & curat. tit. 18. n. 105. Meli in observationib. ad Castill. cap. 27. §. 2. n. 25. & aliterent, posse proprietates bonorum pupilli alienari, alienationem causa, quando pupilli servare possunt, si aliter illorum necessitati provideri non poterit.

Si ergo tutor, vel curator hac praestiterit alimenta pupillo ultra redditum, diminuendo, aut vendendo proprietates, non repetet impensum, quis tutori non permittitur repetere alimenta quae dedit, sed illa tantum, quae dare debuit, l. 2. §. 1. ff. ubi pupillus educari debeat, ibi: Si vero pretor non est aditus, pro modo facultatum pupilli debet arbitrio iudicis estimari, nec enim promissionem est tutor tantum reputare, qui non debet, si plus aequo dedit, Molin. de iust. & iur. tract. 2. obsit. 224. Cardos. in prac. iust. verb. aliment. n. 3. Barbol. ad text. in leg. final. Cod. de aliment. pupilli prostrand. n. 5. Bolsius de effectib. matrimon. part. 2. cap. 16. §. 7. n. 918. Limita haec in infante, qui tempore infantiae durante, si nequit ex redditibus patrimonii alii, poterit ex proprietatibus alimentari, nam cum infantia durante nequeat servire, aut operas impendere, cum infantis nulli opere fiat, l. final. ff. de oper. fervor.

tantum ratione valoris, & estimationis fecerit praestitit, l. in rebus, §. possunt, ff. commo- ditati, ut docent communiter Scribentes, in l. si pater non affecta, C. de negotiis gestis. Ac- cursum in l. quae si vestitem, ff. de revocacate. C. cum, conf. 265, n. 18. lib. 1. Grama- tic. de off. 103, num. 27. Lara in dist. l. si quis a parente, §. si mater, a. n. 70. Surd. de alimen. tit. 6. quae. 14. n. 15. & quae. 11. n. 18. Badius de effectib. matrimon. part. 2. cap. 16. §. 8. n. 922. Carpov. in juris- prud. forens. part. 2. confutat. 10. definit. 27. Et bonatus multoties declaravit, pupillum, vel pupillam tutori servientem, compensationem habere servitii praestitit cum alimentis a tuto- re datis, ut testantur per Alreus, die 27. Fe- bruarii 1607. inter Petrum Ardicum, & Fran- ciscum Castillo, & alia per eundem, die 9. Augusti 1609. inter Joannem Baptistam Cro- domum, & Martinum Salices, & alia per eundem, die 29. Martii 1611. inter Domi- num Martinum Martinez, & Franciscum Mo- rila, & alia per eundem, die 5. Junii 1615. inter Dionisium Aldeit, & Elisabetham Jo- hannem Antoni, & alia per eundem, die 12. Aprilis 1617. inter Dionisium Alberti, & de Real, & Dorotheam Annam Artich, & Lambertum Ortiz. & alia per Daza, die 8. Martii 1634. inter Franciscum Bernia, & Hieronymum Benet, & alia per Alreus, die 13. Junii 1613. inter Franciscum Sanchez, & Ludovicum Marti, & alia per Calos, die 22. Octobris 1627. inter Hieronim Mingot, & Carota- rem si forum, & haeredum Tributum Mingot, & alia per Alreus, die 30. Augusti 1632. inter Vincentium Garcello, & Margaritam Rubio. Tamen compensatio servitii praestitit, non potest ab aliquo quinquennio atatis partuli, sed a septennio, quia ut dixi, solum a septen- nio potest servire, & operas praestare, & ab hoc tempore poterunt servitia estimationem admittere.

Tertio in taxatione alimen. orum debet 40 iudex praeculis habere dignitatem, & potest attendi, & facere alimenorum taxationem iuxta dignitatem, & splendorem quem pu- pillus habet, l. sed si quid indestitutor 15. §. sustinetur, ff. de usufructu. l. tutor secularium dignitatem 13. ff. de administrat. tutor. l. 1. Cod. ubi pupill. eductor debet. l. 1. §. mulier autem, ff. de ventre in possessionem mittendo ibi: Et pro dignitate eius, & mulieris, l. ha- bitatio, ff. col. l. l. §. secundum dignitatem ci- vilitatis praestanda, l. si quis, ff. de aucto. legat. ibi: Ex dignitate persona, l. cum plures, ff. de administrat. tutor. ibi: Sed pro facultate patri- monii, pro dignitate natalium. Simon de Pret. de interpretat. ultimar. voluntat. lib. 4. inter- pretat. 2. dicitur. 11. n. 54. cum sequent. Fatuac. decis. 581. part. 2. recentissimar. Ri-

illegitimi, spurii, adulterini, vel naturales, debeant a Parte alii, declaravit Senatus sententia publicata per Jacobum Valles R.M.S. die 15. Novembris 1544. in favorem Joannem Rogla minoris, & contra Joannem Rogla majorem, & alia per Alreus, die 13. Julii 1629. inter Don Paulum de Castellvi, & Egregium Comitum de Carlet, & alia per Ferrera, die 20. Decembris 1660. in favo- rem Josephi Salvatoris Gil certis nominibus, & contra Joannem Amargos: & respectu pu- illorum naturalium majori cum ratione pro- cedet in Regno, ubi, juxta forales dispositio- nes, non prohibentur naturales filii institui heredes a parentibus, neque succedere in bonis fideicommissis, deficientibus legitimis filiis, & naturalibus, ut decisum exiit sententia per Saboya, die 9. Augusti 1684. in fa- vorem Josephi Moros Novatii Procuratoris Monicae Soler, & contra Salvatorem Pu- jalt Presbiterum certis nominibus. Et praedi- cti illegitimi filii alendi sunt juxta status sui dignitatem, secundum veriorum opinio- nem, quam tunc tenent, glo. ff. in l. nepos proculo ff. de verbor. significat. Molin. de Hispanor. pri- mogen. lib. 2. cap. 15. n. 55. Gratian. dis- ceptat. 112. per tot. disceptat. 586. n. 29. disceptat. 613. n. 1. & disceptat. 562. n. 35. Sanchez consilior. moral. lib. 4. cap. 3. dubitat. 34. n. 2. & per tot. Rota decis. 30. part. 1. recentissim. Fontanell. de pactis nup- tial. claus. 5. glo. ff. 8. part. 1. n. 77. Spada conf. 222. n. 4. lib. 3. Paul. Melii in ob- servat. ad Castill. cap. 37. §. 1. n. 2. Capic. Galeot. controverf. 36. n. 8. & controverf. 38. n. 2. lib. 2. Badius de effectib. matrimo- nio. tom. 2. cap. 3. n. 72. Botiller. de suc- cession. ab intestat. cap. 3. thesorat. 111. n. 3. Carol. Anton. de Luca in animadvertionib. ad Gratian. cap. 112. n. 6. Licet spurios nos alendos fore juxta eorum necessitatem, & dignitatem, teneant Gama decis. 112. n. 14. Barbol. in l. 1. part. 4. num. 65. ff. solut. matrim. Baeza de non meliorand. fillab. cap. 8. n. 3. Botiller. de successio. lib. de successio. feudor. & vita milit. thesorat. 110. n. 10. Quod admittunt aliqui, si simul cum illegitimis, extent filii legitimi, & naturales, Cevall. quae. 780. n. 31. Lu- cidor. de illegitim. cap. 21. n. 7. Rota de- ces. 249. part. 2. recentissimar. & decis. 194. part. 7. recentissimar. Carol. Anton. de Luca decis. cap. 112. n. 5.

Minoris dignitas, & splendor illius patris attendi debet, ut majora alimenta ei taxen- tur, quia & si generaliter alimentorum no- mine, in omni personarum genere, veniunt cibis, potus, vestitus, & habitatio, l. legatus, l. ultima, ff. de aliment. vel cibariis legat. l. verb. vivere 43. ff. de leg. 1. §. quos nos, 234. §. verbi viveat, ff. de verbor. significat. Tamburin. in oper. moral. lib. 5. cap. 3. §. 1. n. 2. Leoncl. de privileg. pauperat. privileg. leg. 23. part. 2. n. 24. Callejon in alba- bet. veri. alimenta, n. 16. Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 3. specul. 6. num. 70. Cardinal. de Luca de servitutib. discurs. 67. n. 3. Antunez de donat. tom. 2. part. 3. Carol. Spadaz. in theat. civilis. allegat. 47. n. 5. & 38. Molazo de causis piti, tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 1. & dixit Senatus, sententia per Daza, die 14. Decembris 1622. inter Pe- trum Gomez, & forem Mariam Fenollar, & Monasterium Sanctae Catharinae de Sena. Ha- bitatio, & vestitus praetiorum, & sumptuosior requiritur in nobili, quam in plebeo, & ru- rustico, l. sed, §. si quis 15. §. sufficienter, ff. de usufructu. ibi: Et vestire debet secundum ordi- nem, & dignitatem mancipiorum, Surd. de aliment. tit. 4. quae. 2. n. 29. Palacios Rubios in repetit. rubr. cap. per vestras, de do- nation. inter, n. 9. & 10. D. Leon Tom. 2. decis. 150. n. 18. Knipfchildt. de fidei- commissis, cap. 7. n. 48. Eodem modo ci- bus, & potus praetiorum debet dari nobili, quam agricola, licet diviti, Rustici enim aluntur pane, ceppa, caseo, oleis, & simi- libus, glo. ff. in l. servus urban. ff. de legat. 3. & in l. laemque, §. laico, ff. mandati, Cephal. conf. 116. Gonzal. ad regular. S. cancellar. glo. ff. de usufructu. ibi: Elicobat de rationis. decis. 224. n. 52. Badius de effectib. matrimon. par. 2. cap. 3. §. 4. n. 81. Nobiles autem cibis aluntur delicatis, ut pane albo, pullis galli- naceis, pedicibus, vini generosis, cervisia, & chocolate, aliisque preciosissimis juxta glo. ff. in dist. l. laemque, §. item laico, ff. mandati, cap. non cogatur, dispin. 41. Tira- quell. de nobilit. cap. 20. n. 142. Surd. de aliment. tit. 4. quae. 18. n. 8. Mienoch. n. 14. Barbol. in l. 1. part. 4. num. 65. ff. solut. matrim. Baeza de non meliorand. fillab. cap. 8. n. 3. Botiller. de successio. lib. de successio. feudor. & vita milit. thesorat. 110. n. 10. Quod admittunt aliqui, si simul cum illegitimis, extent filii legitimi, & naturales, Cevall. quae. 780. n. 31. Lu- cidor. de illegitim. cap. 21. n. 7. Rota de- ces. 249. part. 2. recentissimar. & decis. 194. part. 7. recentissimar. Carol. Anton. de Luca decis. cap. 112. n. 5.

Minoris dignitas, & splendor illius patris attendi debet, ut majora alimenta ei taxen- tur, quia & si generaliter alimentorum no- mine, in omni personarum genere, veniunt cibis, potus, vestitus, & habitatio, l. legatus,

Theatrum Jurisprudentiæ. de effilib. matrimon. part. 2. cap. 3. n. 75. §. 2. Paul. Meli in observat. ad Castill. cap. 1. n. 8. & 9. & decis. 50. num. 6. & allegat. 77. n. 21. & allegat. 113. num. 19. lib. 3. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 24. n. 13. Rota decis. 124. n. 5. par. 8. recentiss. finar. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 18. sub n. 97. Peña decis. 331. num. 6. Leon. cil. de privileg. pauperat. privileg. 22. n. 51. & 63. Zachias de salario. quest. 3. ex n. 20. Cardinal. de Luca de fiducommiss. discurs. 190. n. 7. & de alienat. discurs. 38. sub n. 10. Callejon. in al. habet. verb. alimenta. n. 4. Carol. Anton. de Luca in animadversio. ad Gratian. dist. cap. 112. n. 6. Et quod judicis arbitrio relinquatur hujusmodi alimentorum taxatio, declaravit Senatus sententiam Don Ausia Crespi minoris, & contra illius creditores.

48 ubi taxantur, & temporis opportunitas, nam expensa victus, & vestitus in uno tempore minores sunt, quam in alio, & in uno leges non diversæ sunt, quam in alio. Unde non alicui legitime taxari poterunt, quam inpe- ditis omnibus hiis, & consuetudine loci ubi taxantur, ita colligitur, ex text. in l. si ser- vas plurium. ff. de legat. 1. l. nummis. ff. de legat. 3. docent Barthol. de aliment. vers. que- ro legat. Ancarran. conf. 383. ad finem. Sured. de aliment. tit. 9. quest. 40. n. 41. Simon de Pract. dist. dubitat. 11. n. 58. & 69. Menoch. dist. casu 169. num. 3. Fachin. controversiar. lib. 6. cap. 34. Matecot. var. lib. 2. cap. 83. n. 12. Megal. part. 2. lib. 2. cap. 23. quest. 2. n. 21. Gratian. dist. cap. 552. n. 8. notter Trullench in decalog. lib. 4. cap. 1. dubitat. 3. n. 7. Bolsius dist. par. 2. cap. 3. n. 73. Lucidor. de illegitimis. cap. 112. n. 6. Et quia debet iudex aten-

49 torum, relinquatur illius arbitrio quo modo, & in qua summa taxatio fieri debeat, l. 2. & 3. ff. ubi pupillus educari debeat, l. 2. Cod. de aliment. pupil. praesand. l. final. Cod. de ordi- ne cognit. Bald. in l. voluntatis, l. final. Cod. de aliment. Menoch. dist. casu 169. n. 1. Spino in specul. testamentor. gloss. 16. num. 102. Gratian. discept. 112. n. 17. & disceptat. 613. n. 1. cum sequent. Marecot. variar. lib. 2. cap. 83. n. 12. Megal. par. 2. lib. 2. cap. 2. quest. 2. n. 10. Rota decis. 418. n. 5. part. 4. tom. 2. recentissimar. Bolsius

F. T. Tutor, y Curador de F. T. y S. T. & heres del menor M. S. T. proponent cum minoribus, que los dits menors son fills illegitims, y naturals del dit F. T. y lo machor te de edat hasta deu anys, y lo menor hasta huit anys, y tenen un patrimoni considerable, pues los bens hereditaris que tenen del dit son pare, valen en propietat pus de 40000. liur. y per fer tots fisis, y de bona calitat, fan de renta cafcun any pus de 2000. liur. y atene- ment la edat de dits menors, la calitat, y la renta que tenen, han de menelir cafcun any pera fos alimentos, y els de un mestre que tenen, pera que els edu- que, y amoestre, y els porte al estudi, comprenio lo vestit, menchar, y beure, y tot lo demas de que necesitan, 600. liur. ço es 300. liur. para cafcu de aquells, y en dita cantitat son molt juis, y moderats los sobredits ali- ments, los quals deslitta lo proponent fels señalen, y taxen.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Requirit, si lia rebuda una su- maria informació de testimonis a fi, y effeçte de verificar, y probar tot lo defus dit, y constare per aquella de practidits, aut fatim de necessariis, pa- riter Requirit, los sien taxats alimentos als dits menors, señalandos cafcun any, la sobredita cantitat de 600. liur. les quals, en tot cas de reddició de cotes, si sien preses en descartech al proponent, interpoñan en tot lo defus dit, lo

de effilib. matrimon. part. 2. cap. 3. n. 75. §. 2. Paul. Meli in observat. ad Castill. cap. 1. n. 8. & 9. & decis. 50. num. 6. & allegat. 77. n. 21. & allegat. 113. num. 19. lib. 3. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 24. n. 13. Rota decis. 124. n. 5. par. 8. recentiss. finar. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 18. sub n. 97. Peña decis. 331. num. 6. Leon. cil. de privileg. pauperat. privileg. 22. n. 51. & 63. Zachias de salario. quest. 3. ex n. 20. Cardinal. de Luca de fiducommiss. discurs. 190. n. 7. & de alienat. discurs. 38. sub n. 10. Callejon. in al. habet. verb. alimenta. n. 4. Carol. Anton. de Luca in animadversio. ad Gratian. dist. cap. 112. n. 6. Et quod judicis arbitrio relinquatur hujusmodi alimentorum taxatio, declaravit Senatus sententiam Don Ausia Crespi minoris, & contra illius creditores.

El Tutor, o Curador de menores, en el principio de su administracion deve ocep- ner su taxacion de alimentos, para que sepa que cantidad puede galtar cada año en ali- mentar los menores; para lo qual fe practi- ca poner efcrittura en la corte del Juez or- dinario, en donde fe narra la edad, estado, y dignidad de los pupillos, y la renta que tie- nen, y que necesitan de T. cantidad todos los años para sus alimentos, y se concluye pidiendo fe reciba sumaria informacion de testigos, para probar que segun la ocurren- cia del tiempo necesitan de la cantidad de T. qe dize para sus alimentos todos los años, pidiendo tambien fe señale, y de facultad para galtarla, con la calidad de admistrarfe en el descargo de la cuenta la cantidad que se señalara, todo lo qual fe provehe in- terponiendo el Juez su decreto, y se deve proponer la efcrittura en esta forma.

F. T. Tutor, y Curador de F. T. y S. T. & heres del menor M. S. T. proponent cum minoribus, que los dits menors son fills illegitims, y naturals del dit F. T. y lo machor te de edat hasta deu anys, y lo menor hasta huit anys, y tenen un patrimoni considerable, pues los bens hereditaris que tenen del dit son pare, valen en propietat pus de 40000. liur. y per fer tots fisis, y de bona calitat, fan de renta cafcun any pus de 2000. liur. y atene- ment la edat de dits menors, la calitat, y la renta que tenen, han de menelir cafcun any pera fos alimentos, y els de un mestre que tenen, pera que els edu- que, y amoestre, y els porte al estudi, comprenio lo vestit, menchar, y beure, y tot lo demas de que necesitan, 600. liur. ço es 300. liur. para cafcu de aquells, y en dita cantitat son molt juis, y moderats los sobredits ali- ments, los quals deslitta lo proponent fels señalen, y taxen.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Requirit, si lia rebuda una su- maria informació de testimonis a fi, y effeçte de verificar, y probar tot lo defus dit, y constare per aquella de practidits, aut fatim de necessariis, pa- riter Requirit, los sien taxats alimentos als dits menors, señalandos cafcun any, la sobredita cantitat de 600. liur. les quals, en tot cas de reddició de cotes, si sien preses en descartech al proponent, interpoñan en tot lo defus dit, lo

de-

Pars I. Cap. XXI. de Decret. ad alimenta minor. decret judicial del present Tribunal, Per fer així, &c. Imporant, &c.

Jesus M. Die 26. Februarii 1688. Receptatur informatio. F. T. Alfflor.

Esto se podrá practicar quando el menor, o menores tendran bastantes rentas para poder alimentarse, pero sino las tuviesen, y se hallassen en infantil edad, y inhabiles para poderles acomodar a servir, o aun teniendos siete años, o no tuviesen cuerpo bastante para servir, o se encontrassen enfermos, o con otros estorbos legitimos pa-

ra poder servir, en qualquiera destes casos, para obrar con justificacion el Tutor, deve obtener especial decreto del Juez para expender alguna cantidad de las proprie- dades, para que se supla aquello que faltare de rediro para los alimentos, probando, y representando la imposibilidad de servir, y proponiendo fu libello, en esta forma.

F. T. Tutor, y Curador de S. T. proponent cum illorum pot, diu, que el patrimoni de dit menor es reduçit a 250. liur. que es deutor a dita cura F. T. de un cenfal de dita propietat, y annua pençio de 250. fous, y a unes 70. liur. mes, que importaran los bens mobiles, que en publich encant se han venut; E com lo dit menor no tinga mes edat que la de 4. anys, y ab la renta de fos bens, que sols es 12. liur. 10. fous cafcun any, no puga lo proponent acudir a sustentarlo de menchar, beure, y vestit, ni menys en esta edat, y hasta que tinga set anys, lo pot posar a servir a amo, y sia just, y a rahio conforme, que pera cafcu de el dits tres anys que li falten hasta eis set, fe li taxen, y señalen pera fos alimentos, ultra la renta sobredita 20. liur. donantli facultad al proponent, pera que les puixa expendir, y galtar de lo capital de los dites 70. liur. pues nunca podrá haverli rahio, pera que el dit menor perieixa de fam, tenint de ahon poder alimentarse, y la dita cantitat de 32. liur. 10. fous la ha de meneter fens dubte precifamente cafcun any, pera alimentarlo, hoc y encara es molt modica, y limitada, y ab prou dis- cultat se podrá acudir ab aquella a alimentar al dit menor.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Requirit, se li reba una sumaria informació de testimonis, a fi, y effeçte de verificar, y probar lo defus dit, y constare per aquella de practidits, aut fatim de necessariis, pariter Requirit, los sien taxats alimentos al dit menor pera eis dits tres anys, señalandos cafcun any, ultra la renta del cenfal sobredit, la dita cantitat de 20. liur. ab la calitat de poderles expendir, y galtar lo proponent de lo capital dels bens de dit menor, les quals cantitats, en tot cas de reddició de cotes, si sien preses en descartech al proponent, interpoñan en tot lo defus dit lo decret judicial del present tribunal, Per fer així, &c. Imporant, &c.

Jesus M. Die 27. Februarii 1688. Receptatur informatio. F. T. Alfflor.

Tradidit hincque; quomodo alimenta debeant minori a iudice taxari, quando curator petit, quod ex redditu patrimonii ipsius minoris taxentur, sed quia multoties pupilli, facultates non habent unde alimenta taxentur, sed solum jus ad alimenta petenda ab ali- quibus personis, decrevi etiam tradere quomodo in hoc casu debeat tutor petere alimenta. Et ne petitio instituat ad verus non obligatos ad alendum, non erit infructuosum ostendere personas ad alendum pupillum obligatas. Pater in primis naturali jure, civi- li, canonico, & forali, tenetur filios legitimos, & naturales alere, l. si quis a liberis 6. ff. de liberis agnoscentib. l. final. §. ipsam autem

filium. Cod. de bonis que liberis, l. si compe- tenti 3. l. penultimo. & final. Cod. de alendis liberis, l. ante. §. taceat. Cod. de rei uxoria actione. cap. cum haberet, de eo qui duxit in matrimon. cap. per venerabilem 13. qui filii sunt legitimi, for lo Pare 40. rubr. de testam. ibi: Lo Pare, è la mare son tenguts de ser donar tempradamant sos obrs als fills, è a les filles de legal conjuge de mentre que visaran. Do- cent Angelicus Præceptor D. Thomas 2. 2. quest. ultim. artic. 6. Molin. de iustit. & jec- re, disput. 168. & 578. n. 6. Menchac. de successio. creat. lib. 2. §. 20. n. 310. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 1. ff. de liberis agnoscentib. l. final. §. ipsam autem

Et

inter-

utrumque; for. verb. alimentor. differet. 1. n. 22. Bonacio. de precept. dispul. 6. quæst. unic. part. 2. §. 1. F. ruz. in decalog. lib. 4. cap. 1. nosser Trullench in decalog. lib. 4. cap. 1. dicitur. 3. Cordub. de Lara in l. si quis à liberis. in princip. n. 6. Pontan. de alimentor. cap. 1. Gratian. disceptat. 120. n. 11. Mant. de tacit. & ambig. part. 2. lib. 13. tit. 12. n. 2. Matta de successib. part. 1. quæst. 5. artic. 5. n. 7. & 10. Novat. de elec. fori. quæst. 44. n. 24. Mangil. de imputat. quæst. 149. & quæst. 51. n. 9. Merlin. de flatus. mediol. cap. 313. n. 9. Merlin. de legitima. lib. 3. tit. 1. quæst. 1. n. 8. Marta Medic. decif. fmesf. 60. n. 25. Altograd. conf. 56. n. 12. & conf. 57. num. 51. lib. 1. Guiovgnon. conf. 37. num. 23. lib. 2. Mercend. controvers. 20. n. 2. lib. 5. Spada conf. 244. n. 12. lib. 2. Peña decif. 281. n. 28. Boisius de eff. lib. marimon. tom. 2. cap. 1. n. 6. Gonzal. ad text. in dist. cap. eum haberes 5. de eo qui duxit in matrimon. n. 4. D. Crepi. observat. 1. n. 158. cum aliis à me traditis. dist. cap. 10. de proestat. alimentorum. n. 21. Et ex hac obligatione naturali alendi provenit illud. quod possint alimenta peti. etiam si juri pendendi illa renuntiavit fuerit. ut judicavit Senatus sententia per Daza. die 13. Obris 1620. inter Egregiam Comitissam de Elda. & illius creditores. Et etiam provenit. quod possit alimenta petere ille qui transactionem fecit cum suis creditoribus. ut Senatus dixit sententia per Daza. die 28. Septembris 1620. inter Egregium Comitem de Elda. & illius creditores. & alia per eundem. die 14. Januarii 1621. inter eadem partes. Tenetur pater non solum alere filios in Patria potestate existentes. sed emancipatos. & etiam adoptivos. dist. l. si quis à liberis. §. si utrum. l. onera. ff. de adoptib. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 1. n. 20. & quæst. 17. num. 6. Boisius decif. tom. 2. de alimentor. cap. 4. Boisius decif. tom. 2. de alimentor. cap. 4. Gonzal. Tellez ubi proxime. Et legitimatos. ut judicavit Senatus sententia per Cafes. die 26. Februarii 1624. inter Don Petrum. & Don Didacum Josre. & Domnam Gratiam Josre. Bene verum est. quod in assignatione alimentorum. debet attendi patrimonium patris. & deduci ex alienum. ut Senatus dixit sententia per Cafes. die 22. Obris 1622. inter Gasparem Joannem Catala. & Domnam Mariam Ribot. & Baptistam Casala. & Alexandrum Vidal. & Don Laurentium Villarafa. Et tam præcisè est huiusmodi alendi obligatio in patre. quod si filius aliunde non habeat. tenetur pater ex bonis legitimæ administrationis alere. ut judicavit Senatus sen-

Theatrum

Jurisprudentiæ:

tentia per Daza. die 31. Martii 1634. inter Egregium Comitem de Gellalgar. & illius Creditores. Nisi filius dos cogrua fuerit constituta. nam cessabit obligatio paterna alendi. cum dos alimentorum loco succedat. ut Senatus dixit sententia per Alreus. die 1. Februarii 1623. inter Joannem Annam Salines. & de Benavent. & Ludovicam Salines. & Administratores bonorum hereditatis Joanis Montañana. Eodem jure civili. canonico. & naturali. tenetur pater alere naturalem filium. & naturalem. tenetur pater alere naturalem filium. Cod. de naturalibus liberis. Merich. co. f. 60. n. 6. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 9. à n. 1. Gama decif. 225. ex n. 1. Barbol. in l. 1. part. 4. n. 60. in fin. ff. de iusto matrimonio. Alcanis Clemens de patria potest. cap. 5. n. 46. Gratian. disceptat. 567. r. 26. Trullench dist. dubitat. licet. n. 8. Barbol. ad text. in d. authent. licet. n. 7. & 8. Boisius dist. cap. 1. n. 16. cum sequent. Gczal. Tellez ubi supra. Et quod filii naturales debeant alii ex bonis paternis. judicavit Senatus sententia per Alreus. die 13. Julii 1619. inter Don Paulum de Castellvi. & Egregium Comitem de Carlet. & alia per eundem. die 13. Septembris 1622. inter Josephum Garcia. & Don Joannem Garcia. & alia per Daza. die 2. Martii 1627. inter Josephum Boluda. & de Ferriol. & Annam Mariam Ferriol. & alia per eundem. die 17. Martii 1627. inter Don Carolum Boil. & Don Fruelam Boil. & alia per Saboya. die 5. Maii 1674. in favorem Don Jacobi Muñoz. & contra Don Vincencium Muñoz. Et quod filii naturales militum. & civium. debeant alii ex bonis paternis. judicavit Senatus sententia per Daza. die 20. Obris 1632. inter Don Franciscum Perellos. & Don Ginetium Rabaña de Perellos. & alia per eundem. die 3. Julii 1632. inter Eufrasiam Cifre. & Andream Cifre. & alia per eundem. die 15. Januarii 1635. inter Illustrem Marchionem de Albyda. & Don Josephum Mila. Et quod filii naturales debeant alii ex bonis vincularis indubifium. declaravit Senatus sententia per Alreus. die 29. Julii 1609. inter Don Gasparem Maza. & Domnam Elisabetham Maza. Et quod naturali filio etiam diviti. possint à patre legati alimenta. dixit Senatus sententia per Alreus. die 5. Martii 1613. inter Don Petrum de Borja. & Marchionem de Navarres. Quoad obligationem alendi filios furios. incestuosos. vel adulteros. aut ex alio damnato cogit procreatos. distinguendum est inter jus civile. & canonicum. jure enim civili atento non tenetur pater prædictos alere filios. authent. ex complexu. Cod. de incestis. & incestibus nuptiis. cap. per venerabilem. in fin. qui filii sunt legitimi. De jure vero canonico. tenetur illos

Part I. Cap. XXI. de Decret. ad alimenta minor.

alere. cap. cum haberes. de eo qui duxit in matrimon. Bald. cons. 456. num. 10. Surd. de alimentor. tit. 1. quæst. 10. num. 6. Molin. de spons. lib. 2. dist. 188. Fagundea in decalog. lib. 4. cap. 1. num. 1. & 6. Paleor. de nobilit. & spualis. cap. 46. num. 2. Gratian. disceptat. 567. Sanchez. confessor. moral. lib. 4. cap. 3. dubitat. 27. Lucidor. de illegitim. Clericor. cap. 15. num. 1. cum sequent. Hecmoill. in l. 1. tit. 4. part. 5. gloss. 6. num. 4. Manrique de different. utriusque fori. quæst. 13. nosser Trullench ubi proxime. Barbol. ad text. in dist. authent. ex complexu sequent. Castill. de aliment. cap. 66. num. 46. Valencia Illustr. juris. tom. 3. de supram. hereditum successione. num. 9. D. Crepi. & Gonzalez. Tellez ubi proxime. cum aliis à me adduct. num. 42. Sed intellige. hanc alendi obligationem paternam. habere locum. si filius aliunde non habeat. nam non tenetur pater alere filium. adhuc ex factibus. bonorum alendorum. ipsius filii. quod illos facit suos patris. final. cum vulgari. Cod. de bonis qui liberis quando filius alim. de alimenta habet. ut judicavit Senatus sententia per Alreus. die 23. Augusti 1629. inter Michaelen Hieronymum Roza. & Petrum Granell.

52. Filius. aut filia qui matrimonium contraxerunt. absque voluntate patris. non possunt alimenta consequi à Regno ex paternis bonis. nisi particulariter. & respectu filie nubentis. absque patris consentio. & patrem habuerit. & absque matris consentio. si patre careat. constitutum habemus. in for. Estandit 5. rubr. de tit. galibus. ni. indigne. ubi. Provobim. t. ordinar. que si aliqua domella in qualvisq. temp. & ad 3. for. ab aliquo homo de equal. mator. & de menor. capitulo de aquella. feni. vo. latus. & consentim. de son pare. & si pare. no. de son pare. & de son mare. que aquella tal domella. que no. volente. & consentim. de son pare. & de son mare. no. volente. in forma aliter. aquella. de son mare. & de son mare. ni. bavor dos alguna. ni alimentor. de el pare. ni de la mare. Idem cautum habetur. tam respectu filii. quam filie nubentium absque parentum consentio. in for. 7. rubr. de tit. quibus. ut indigne. ubi. Perce. pro coitor aquibus supragen los tres braxos pida. & voftra. Mançes. & procoitor. que dita hora. & quant algun fil. & filla si casara sens voluntat. & expres consentim. de son pare. & no. tenit pare. & de sa mare. que en tal cas lo pare. & mare de aquell. no. sem tengu. & obligat à do. nar dor à dita filla. ni alimentor. als diss. filla. ni compellit à prestat aquell. Contrarium tamen tenendum. & observandum iudico in Regno. debeturque filio. vel filie nubenti contra patris. & matris voluntatem alimen-

ta ex bonis paternis. & indubium ex bonis maternis. juxta sententiam Senatus publicatam per Alreus. die 20. Obris 1587. in favorem Don Ludovicæ Romanæ. & contra Don Gasparem de Rosari. & alia. die 15. Obris 1601. prout etiam refert deçilum. D. Leon tom. 1. dist. 27. num. 22. & 23. & sequitur D. Crepi. dist. observat. 1. num. 158. qui num. 159. ait. nihil magis receptum esse in postis tribunalibus. Ratio est evidens. nam. ut probavi. hæc alimenta debentur filiis jure naturali. & ea que jure naturali debentur. neque à Principe. neque à ferro. vel ab alia constitutione aboleri. vel derogari poterunt. ex regul. text. in §. sed. & naturalis. Institut. de jure naturali. genit. & filior. Garcia de expens. & meliorat. n. 3. D. Crepi. dist. observat. 1. num. 156. Gonzal. Tellez ad text. in dist. cap. 5. de eo qui duxit in matrimon. num. 4. Neque obstant dispositiones forales contrarium statuentes. nam admittunt non sunt. neque admitti poterunt contra juris naturalis normas. ut optime notant D. Leon. & D. Crepi. locis proxime citatis.

Et eadem ratione lucem accipiet textus. in for. final. rubr. de testament. ubi dicitur. quod filii à patre hereditati. aut bastardi filii. petere non possunt alimenta à fratris hæreditibus patrum. ibi. Lo Senyor Rey per observança dels dits for. Procebid. & ordena ab acte de la present cort. que los desheredats per son pare. ni los fills bastards. no paxen demanar alimentor. alguna à los germanos. com à herus dels dits for. Pater. Nam. & si quoad exhereditatos voluerint aliqui. posse patrem ex causa exhereditationis alimenta eis omnino denegare. authent. ut cum. de appellat. coçofem. §. alim. quoque capitulum. Covarrub. de sponsal. lib. part. 2. cap. 8. §. 6. num. 17. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 16. num. 1. Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 1. num. 1. & quæst. 4. num. 19. Sanchez de matrim. lib. 4. dist. 26. num. 2. Percecion. de fidelit. miss. art. 156. num. 248. Rebel. de obligat. filie demanar. ni bavor dos alguna. ni alimentor. de el pare. ni de la mare. Idem cautum habetur. tam respectu filii. quam filie nubentium absque parentum consentio. in for. privileg. 161. num. 21. Tamen. quia alimenta ad vitæ sustentationem necessaria. naturaliter. ut dixi. filii debentur. etlo pater possit alimenta ordinaria. & pinguiora decernere filio. non poterit alimenta illa necessaria ad vitæ sustentationem denegare. Gutier. de matrim. cap. 80. num. 4. Molin. de justit. & jure. tom. 1. dist. 648. Marta de successione. legal. part. 1. quæst. 13. artic. 2. num. 9. Megala part. 2. lib. 2. cap. 23. quæst. 1. num. 40. Azor Illustrat. moral. part. 2. lib. 2. cap. 3. quæst. 6. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1.

Theatrum Jurisprudencia.

tit. 1. quest. 3. num. 8. Hqderno. in l. bac... per Alreus, die 12. Augusti 1607. inter Nicolaum Colomina, & Baptitiam Colomina, & alia per eundem, die 20. Septembris 1607. inter Hieronymum Lep, & Magdalenam Grau, & alia per eundem, die 7. Novembris 1612. inter Domnam Vincentiam Vidal, & Don Vincentium Vidal, & alia per eundem, die 6. Octobris 1618. inter Scholasticam Montañana, & Administratores elemolyne Joannis Montañana, & alia per eundem, die 9. Maii 1637. inter Josepham Romana, & Gasparem Joannem Catai Generolum. Quod procedit etiam si Aui bona vincularia fuerint, ut dixit Senatus in dicta sententia, die 7. Novembris 1612. Idem tenendum iudico de nepotibus, & aliis descenditibus illegitimis, & spuris, & ex damnato coitu natis, nam est, Valquius de successione. creat. lib. 2. §. 20. num. 160. & 318. & 319. dixerit non teneri Avum alere nepotem spurium ex filio legitimo, tamen, & equitate canonica attenda, certius est, quod si filium illegitimum propter inopiam alere pater non potest, tenetur Avus, aut Proavus, vel ascendens paternus immediatus, alere illegitimum descendente, Covarrub. de sponsalib. part. 2. cap. 8. §. 6. num. 16. Lara in l. si quis à liberis, §. idem referibit, num. 42. Surd. de aliment. tit. 1. q. 12. num. 6. Molin. de iustit. & iure, tom. 1. disput. 168. §. non solum parentes, & Gama de iust. 11. num. 7. Lucido, de illegitimis Clericor. cap. 17. num. 9. Caspan. ad stat. 313. num. 15. Bolsius dict. cap. 7. num. 283. Et quod nepos, aut neptis illegitimi, debeant ali infubidum ex bonis Aui, etiam si noti non fuissent Avo, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 23. Decembris 1627. inter Eugeniam Perez, & de Goya, & Administratores bonorum Don Christophori Perez, & alia per eundem; die 24. Maii 1623. inter Don Valerianum Boil, & Don Frucliam Boil. Et si ex illegitimis filiis extent filii legitimi, & naturales, qui ex Patris bonis alia possunt, debent eis alimentaria dari ex bonis Aui, ut Senatus iudicavit sententia per Cafes, die 5. Martii 1624. inter Vincentiam Castellà Doris, & de Blandes, & Illustrem Marchionem de Ariza Patrem, & legitimum Administratorem Don Joannis Blandes. Et hec alendi obligatio, tam naturalis, & precia est in patre, Avo, aut alio ascendente, quod etiam si filium divitem haberit pater, non tenetur filius alere patrem, extantibus ascenditibus paternis patris, qui illum alere possunt, ut docent Lara in dict. l. si quis à liberis, num. 6. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 201. Angelus in summa, verb. filius, Azor. inquit. moral. part. 2. lib. 2. cap. 5. quest. 13. Francisc. Maria Prat. observat. 891. & in addit. ad n. 65. cap. 3. part. 2. nosse Rocafall.

in prax. quid agendum, part. 3. lib. 2. n. 45. Othoman. conf. 61. 80. & 84. Metlin. de legit. lib. 1. tit. 3. & decr. 5. v. 32. Acacius de privileg. parentum, privileg. 8. Bolsius dict. cap. 7. n. 280. Fragol. de regim. Christian. Republic. part. 3. lib. 1. disput. 2. per tot. Gonzalez Tellez ubi proxime, n. 4. Mater positivo iure, & naturali, tenetur 57 filios suos legitimos, & naturales, illegitimos, & spurios, vel ex quocumque concubitu illicito procreatos, alere, & ablacare in illis tribus primis ablacationis annis, l. nec filium, ubi gloss. Cod. de patr. potestat. cap. 5. tit. de conversione infidel. gloss. in l. alimenta, Cod. de negotiis gest. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 14. n. 1. Molin. de iustit. & iure, tractat. 2. disputat. 168. vers. mater. Pontan. de aliment. cap. 8. Paleot. de iudic. & spuris, cap. 48. n. 1. Mollina de Hispanor. primogen. part. 1. cap. 15. n. 3. Cancet variat. part. 1. cap. 16. n. 23. & 24. Valalc. consultat. 92. Pafchal. de patria potest. 2. part. cap. 3. n. 48. Lara de vita bonorum, cap. 13. Collier. de aliment. lib. 1. cap. 6. Trencacine, variat. lib. 1. tit. de aliment. resolat. 2. n. 17. nosse Trullench in decalog. lib. 4. cap. 1. dubitat. 3. n. 23. cum sequent. Leisius de iustit. & iure, lib. 2. cap. 19. n. 20. nosse Prappositus Rocafall. in prax. quid agendum, dict. part. 3. lib. 2. n. 44. Layman lib. 5. tractat. 10. part. 3. cap. 5. n. 5. Barbol. ad iust. in cap. epas, disticti. 5. n. 2. & 3. ad tract. in l. alimenta, n. 14. Cod. de negotiis gest. Peregrin. de iure Fisci, lib. 3. tit. 18. n. 60. Michalor. de fratric. part. 3. quest. 31. n. 9. nosse Prappositus Irazco in prax. prot. dict. cap. 15. n. 9. Narbon. in iuris annalib. anno 3. quest. 1. per tot. & quest. 2. n. 6. Bonacino de matrimon. quest. 4. quest. 15. n. 7. Thoronot. 94. n. 18. Carranza de legitim. part. 1. cap. 3. §. 4. n. 25. Bolsius dict. cap. 7. n. 299. cum sequent. Valeron de translationib. lib. 3. quest. 12. n. 25. Lara de Mesa variat. lib. 2. resolat. 25. sub n. 20. Leoncil. de privileg. pauperum. privileg. 243. n. 1. cum sequent. Paul. Meli in observat. ad Castill. de aliment. cap. 36. §. 1. n. 10. cum aliis à me traditis, dist. cap. 10. de professat. alimentor. n. 17. Quod intelligere debet respectu solum nutrimti lactis, quia extra necessaria ad alimoniam, ex bonis paternis subministranda sunt, Mblina d. disput. 168. Valalc. dict. consultat. 92. n. 6. Azor, Layman, & Rocafall ubi prox. Bolsius dict. cap. 7. n. 324. Carranza de legitima parius edit. dict. cap. 3. §. 4. n. 38. Et de obligatione materna lactandi filios per se, sub pena peccati, non existente iusta causa lactandi filios per nutrices, videt Navarrus in

Parl. Cap. XXI. de Decret. ad alimenta minor.

342 manual. cap. 14. n. 17. Azor inquit. moral. part. 2. lib. 2. cap. 4. quest. 5. Sarracina clar. Regia, lib. 7. cap. 1. Villalob. tom. 2. tract. 41. & sequent. Bolucius tom. 2. tract. 28. part. 2. cap. 2. n. 43. nosse Trullench ubi proximo. Pontan. de aliment. cap. 8. n. 1. nosse Rocafall ubi proximo. Bolsius dict. cap. 7. n. 299. Carranza dict. cap. 3. §. 4. n. 25. 58 Ultra griennium istud ablacationis, non tenetur mater filium alere, quia, ut vidit, non est obligatio materna alere filios, sed paterna, Corduba in dict. l. si quis à liberis, §. si mater, n. 9. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 14. n. 9. & tit. 60. quest. 6. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 2. Franchis. de iust. §. 7. n. 15. Valalc. consultat. 92. n. 7. Peregrin. de iure Fisci, lib. 3. tit. 18. n. 60. & 61. Gratian. de iust. rationi. 959. n. 14. & 15. Manrique de dispensatis, ubi iusque. part. 3. quest. 13. Cyriac. contravenit. 480. n. 15. Bolsius dict. cap. 7. n. 328. Andreol. controvers. iur. n. 24. Paul. Meli in observat. ad Castill. de aliment. cap. 36. §. 1. n. 7. Gonzalez Tellez ubi supra, n. 4. Ad id quod etiam à matre, aut avia, vel Avus materne divites fuerint, semper alimenta à patre debent dari, ut decisum extitit sententia per Alreus, die 24. Januarii 1627. inter Vincentium Josephum, & Claram Anar, & Creditores. Intelligit tamen hec, quando pater, vel Avus paternus, aut alii ascendentes per lineam paternam, habuerint bona unde filios, & descendentes alant, quia si inopes fuerint se mater esse dives, tenetur mater alere filios legitimos, & naturales, & de hoc casu loquitur, & intelligendus est, per hoc, de testamto. docent Barbol. in auctent. rer. qua, n. 4. Cod. communia de legat. & in tractat. de aliment. n. 13. Padilla in dict. auctent. rer. qua, n. 60. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 3. Corduba de Lara in dict. l. si quis à liberis, §. si mater, n. 10. de iust. Pontan. de aliment. cap. 8. n. 2. iur. de testamto. lib. 1. q. 14. n. 9. Maltrill. de iust. 256. Gratian. de iust. 65. & de iust. 331. Andreol. controvers. 155. n. 26. Castill. de aliment. cap. 36. §. 1. n. 63. Bolsius dict. tom. 2. cap. 7. n. 332. Afias de Mesa variat. lib. 2. resolat. 25. sub n. 20. Paul. Meli dict. cap. 36. §. 1. n. 9. Et quod in subfidium bonorum paternorum, tenetur mater alere filios, iudicavit Senatus sententia per Cafes, die 22. Octobris 1622. inter Gasparem Joannem Català, & Domnam Mariam Ribot, & tradidit ego dict. cap. 10. de professat. alimentor. n. 19. Parier, quod tenetur in subfidium mater dotare filias, iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 9. Augusti 1637. inter Don Alnaldum Lianfol de Romani, & Don

Don Hieronymum Funes Muñoz, & alia per eundem, die 7. Augusti 1624. inter Bathasforem Gil Rolet, & alios. Et quod non nisi infubfidium teneatur, inter filios alere, dixit Senatus, sententia per Ferrera, die 8. Februarii 1661. in favorem Domnae Ludovicae de Proxita, & de Sanz viduae Tutricis Domnae Margaritae Sanz, & Domnae Damiatæ Sanz de la Lofa, & contra Don Gregorium Sanz, ibi: Mater enim ad familia alimentis non tenetur, quando ex bonis patris ea filii praestari possunt. Nisi mater tenentaria esset bonorum matris, nam tunc non infubfidium, sed principaliter tenetur ex bonis tenere filios alere, ut dixit Senatus sententia per Alreus, die 29. Aprilis 1608. inter Don Marcum de Arago, & Egregium Don Franciscum de Arago Comitem de Luna. Idem tene de filiis illegitimis, & spuris, & ex quolibet damnato coitu procreatis, nam illos infubfidium tenetur mater alere, ut docent Surdus de Alimentis, tit. 2. cap. 15. num. 1. Palcot. de nobilitate, & spuris, cap. 48. Mosset, ad consuetud. Neapolitanam, tom. 1. part. 5. quæst. 11. Bofsius diff. tom. 2. cap. 7. num. 24. Avus maternus, vel Avia Matera, ceterique descendentes per materam lineam, tenentur nepotes, & ceteros descendentes per lineam feminenam alere casu in quo pater, & ascendentes per lineam paternam inopes sunt, & mater propter inopiam alere filios non potest, alit. leg. si quis a liberis, §. utrum autem, ff. de liberis agnoscendis, l. si non quemadmodum, ff. de leg. 2. cap. 1. part. 2. cap. 8. §. 6. num. 16. Pontan. de alimentis, cap. 11. n. 12. Boer. conf. 17. num. 14. Surd. de alimentis, tit. 1. q. 16. num. 1. cum sequent. Garcia de expensis, cap. 3. num. 33. Mosset, ad consuetud. Neapolitanam, tom. 1. part. 5. quæst. 21. n. 14. Marecot. variar. lib. 2. cap. 83. num. 27. Bofsius diff. cap. 7. num. 316. Et quod ex bonis Avi materni debeant infubfidium alii nepotes, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 5. Januarii 1635. inter Don Franciscum, & Don Bernardinum Læzarò, & Lucæ Malferri, confirmata in iudicio nullitate, alia publicata, die 22. Septembris 1637.

Filii, & filiae divites, alimenta prestante tenentur parentibus suis, modo parentes non possint ali ab ascendentibus per lineam paternam, nam, ut diximus, non tenetur filius dives alere patrem, quando ascendentes habet pater obligatum ad alendum, Surd. de alimentis, tit. 1. quæst. 101. & quæst. 94. quæst. 4. num. 6. Acacius de privileg. parentum, privileg. 8. Frago, de regim. Christian. Republicæ, part. 5. lib. 1. disput. 2. per tot. Concil. de privileg. paupertatis, part. 2. privileg. 161. num. 13. Si verò pater ascendentibus careat, qui cum alant, tenentur filii divites naturali jure parentes alere, for. Lo pane, 40. rubr. de testament. ibi: *Eti filii, & les filles sui tenentur de dar al pare, & à la mare, que no bauran de que viure, illars obi à tempradament de mentre que viuran.* Docent Alcanius Clemens de patria potest. ff. de 7. num. 4. Surd. de alimentis, tit. 1. quæst. 18. & quæst. 96. Campanill. in diversor. juris canonice, rubr. 12. cap. 2. num. 4. Valenzuel, conf. 12. per tot. Olaf, de inf. 124. num. 8. Gratian. discept. 296. num. 45. & 46. Giurb. observat. 41. n. 7. Barbof. de jure antverf. Ecclisasticæ, lib. 1. cap. 42. num. 24. & 25. Velafo. de privileg. pauper. part. 1. quæst. 11. num. 3. cum sequent. Merlino, de legitima, lib. 4. tit. 1. quæst. 16. sub num. 2. Castill. de alimentis, cap. 10. num. 1. cum sequent. Calvio, de acquirit. cap. 74. n. 29. Ricciol. de nepotib. cap. 9. num. 11. Bofsius diff. tom. 2. cap. 24. num. 1341. Zacharias de salario, quæst. 3. n. 43. Leoncill. de privileg. paupertatis, privileg. 206. n. 1. Et quod mariti debeant ex bonis filii divitis alimenta assignari, declaravit Senatus sententia per Cafes, die 30. Maii 1626. inter Egregium Domnam Hippolytam Cètelles, & de Mercader, Comitissam de Buñol, & Egregium Comitem de Buñol ejus filium. Amplia ad filios impios, & ex damnato coitu natos, qui eodem modo parentes alere tenentur, Giurb. observat. 41. num. 7. Paul. Meli in observat. ad Castill. de alimentis, cap. 10. n. 1. Et quod filia naturalis tenetur prestante alimenta mariti, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 31. Januarii 1635. inter Eleanam Pomar, & de Matquefa, & Monicam Matquefa, & Vincentiam Barcena, & de Valeriola. Idem tene de filiis fidelibus, aut conversis ad fidem jera, infideles parentes, aut judæos nam jure naturali filios tenentur alere, ut docent Lara in dict. leg. si quis a liberis, §. si impio, num. 8. Surd. de alimentis, tit. 1. quæst. 18. ff. de nepotibus, l. si quis a liberis, §. si impio, ff. test. ff. de 7. num. 4. Azoi. institut. moral. part. 2. lib. 2. cap. 3. quæst. 2. Malcard. in tractat. de judæis 3. part. cap. 4. num. 5. Barbof. ubi proximi. Bofsius diff. tom. 2. cap. 5. num. 134. Paul. Meli ubi proximi.

Et hujusmodi filiorum obligatio erga parentes, est tam præcisa, & plausibilis Deo, quod filius habens parentem in extrema necessitate positum, non potest ingredi Religionem, etiam si votum ingrediendi emiserit, sed tenetur parentem inopem alere, & subvenire, aliàs lethaliter peccatur, ut docent Surd. de alimentis, tit. 8. privileg. 68. num. 5. & tit. 1. quæst. 29. n. 12. Lara in dict. leg. si quis a liberis, §. si item rescriptum, num. 13. Suarez de religione, tom. 3. lib. 5. cap. 5. n. 12.

Sanchez in decalog. lib. 4. cap. 20. n. 3. Lefsius de justit. & jure, cap. 41. dubitat. 3. n. 24. Villalobos part. 2. summa, tractat. 35. difficultat. 7. n. 8. Fagandez in præcepti. 4. decalog. lib. 4. cap. 2. n. 15. Miranda in manuali, tom. 2. quæst. 17. artic. ultim. quæst. 4. Vechius in præx. novis. disput. 2. dubio 8. n. 4. Reginald. in præx. for. penitential. lib. 28. n. 376. Paschal. de patr. potestat. part. 5. cap. 3. n. 64. Bonacin. disput. 6. de præcepti. decalog. quæst. unic. punct. 5. n. 4. nofter Trullench in decalog. lib. 2. cap. 2. dubitat. 23. n. 4. Portel. in dub. regular. verb. noviss. n. 21. Castill. de alimentis, cap. 10. n. 7. Bordon. de professio regular. cap. 2. quæst. 55. vers. dico parentibus, Politus in regul. minor. cap. 2. n. 44. Peirino de Prælat. Religiof. quæst. 3. cap. 1. §. 2. num. 69. Et adhuc volunt multi, quod in extrema necessitate parentum, tenetur filius professus Religionem deserere, ut necessitati illorum occurrat, Sanchez in 2. præcepti. decalog. lib. 4. cap. 20. quæst. 2. n. 14. Paschal. de patria potest. part. 2. cap. 3. n. 62. & 63. Castill. diff. cap. 10. n. 5. Defendentes aliqui, quod in casu supradicto, possint filii deserere Religionem adhuc superioribus invitis. Gandavens. quodlibet. 5. quæst. 19. Augustin de Anpania de potestat. Papa, quæst. 1. artic. 1. Campanil. in diversor. juris canon. rubr. 12. cap. 2. n. 4. & 5. & cap. 9. n. 3. Corduba in cap. 2. regul. Divi Francis, quæst. 6. artic. 2. post 4. opinio. Castill. ubi proximi. Sed opinio istorum non est admittenda, nam professus filius non tenetur, propter causas supradictas, Religionem deserere, sed solum subvenire quantum possit, salva sui status defensione, Angelicus Preceptor Divus Thomas quodlibet. 3. artic. 16. & quodlibet. 10. artic. 9. & 22. quæst. 101. artic. 4. ad 4. & ibidem, Cayetano, Abulenſis quæst. 69. in cap. 8. Mathei regul. quæst. regular. 57. artic. 3. tom. 2. Suarez tom. 2. de religione, lib. 5. cap. 6. n. 3. Sayrus in elioo magna, tom. 2. cap. 1. n. 18. Passarel. ad privilegia minimorum, cap. 42. Sanchez in decalog. lib. 4. cap. 20. n. 17. Fagandez præcepti. 4. decalog. lib. 4. cap. 2. n. 27. Riccius in præx. resolut. 324. part. 3. Laiman. lib. 4. theolog. moral. tract. 5. cap. 6. n. 8. Lezana tom. 1. quæstion. regular. cap. 24. n. 40. in fin. Donat in præx. verum regular. part. 4. tractat. 2. quæst. 21. n. 13.

aut fororibus egeis, ut prodat ex text. in l. tutor secundum dignitatem, §. final. ff. de administrat. tutor. §. ad non nullos, ff. de tutel. & rationib. distat. l. qui filium, ff. ubi pupillus educari debeat. l. quævis, ff. solut. matrimo. gloss. in l. si quis a liberis, in princip. & in l. 1. Cod. de alien. lib. & Barthol. in d. l. si quis a liberis, in princip. & in §. utrum, in d. l. si quis a liberis, in princip. & in §. item rescripti. num. 83. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 25. Cancet variat. part. 1. cap. 16. n. 31. Pontan. de aliment. cap. 10. Garcia de expensis, & meliorat. cap. 3. n. 34. Gratian. discept. 259. n. 22. Villalob. part. 2. summa tractat. 27. difficultat. 4. n. 3. Barbof. ad text. in l. 1. n. 18. & num. 124. & 130. Cod. de alienis lib. Valecto differunt. inter utrumque forum, verb. alimenta, differunt. 7. n. 1. Layman. lib. 3. tractat. 4. cap. 13. ligonem deserere, ut necessitati illorum occurrat, Sanchez in 2. præcepti. decalog. lib. 4. cap. 20. quæst. 2. n. 14. Paschal. de patria potest. part. 2. cap. 3. n. 62. & 63. Castill. diff. cap. 10. n. 5. Defendentes aliqui, quod in casu supradicto, possint filii deserere Religionem adhuc superioribus invitis. Gandavens. quodlibet. 5. quæst. 19. Augustin de Anpania de potestat. Papa, quæst. 1. artic. 1. Campanil. in diversor. juris canon. rubr. 12. cap. 2. n. 4. & 5. & cap. 9. n. 3. Corduba in cap. 2. regul. Divi Francis, quæst. 6. artic. 2. post 4. opinio. Castill. ubi proximi. Sed opinio istorum non est admittenda, nam professus filius non tenetur, propter causas supradictas, Religionem deserere, sed solum subvenire quantum possit, salva sui status defensione, Angelicus Preceptor Divus Thomas quodlibet. 3. artic. 16. & quodlibet. 10. artic. 9. & 22. quæst. 101. artic. 4. ad 4. & ibidem, Cayetano, Abulenſis quæst. 69. in cap. 8. Mathei regul. quæst. regular. 57. artic. 3. tom. 2. Suarez tom. 2. de religione, lib. 5. cap. 6. n. 3. Sayrus in elioo magna, tom. 2. cap. 1. n. 18. Passarel. ad privilegia minimorum, cap. 42. Sanchez in decalog. lib. 4. cap. 20. n. 17. Fagandez præcepti. 4. decalog. lib. 4. cap. 2. n. 27. Riccius in præx. resolut. 324. part. 3. Laiman. lib. 4. theolog. moral. tract. 5. cap. 6. n. 8. Lezana tom. 1. quæstion. regular. cap. 24. n. 40. in fin. Donat in præx. verum regular. part. 4. tractat. 2. quæst. 21. n. 13.

Non exstantibus ascendentibus paternis, vel maternis, aut descendentibus ad alendum obligati, dixerunt aliqui adducti ab Amato resolut. forens. part. 2. resolut. 75. num. 12. Quod frater non tenebatur alere fratrem, vel fororem, sed falluntur æquidem, nam juxta jura aperta, frater, aut foror divites tenentur infubfidium alimentata caritate fratris, & forores alere, ut declaravit Senatus

sententia per rucac... 8. Februarii 1661. in favorem Domne Ludovicæ de Proxita, & de Sancto viduz. Tetricis, Domne Margaritæ, & Domne Damiatæ, Sanz de la Llofa, & contra Don Gregorium Sanz, ibi: Ad quas attendas uti forores dicitur Don Raymundus omni jure tenetur, & præcipue ex substantia patris. Et etiam tenebitur frater habens bona paterna, & materna, foretorem dotare, ut judicium extat sententia per Daza, die 6. Aprilis 1636. inter Illustrem Marchionem de la Casta, & inter Hieronymum de Castellvi. Et quod frater tenetur alere fratrem ex bonis sibi taxatis pro alimentis, aut ex bonis maternis, judicavit Senatus sententia per Alreus, die 12. Junii 1637. inter Angelam Angrefola, & Elechos Domne Guiomaris Angrefola. Hæc obligatio alendi fratres, aut sorores, habebit locum, non solum quando fuerint ex parte matris, & patris, sed etiam si fuerint ex eodem patre, & ex diversâ matre, Baldus conf. 103. n. 3. lib. 5. Surd. dict. quæst. 25. n. 6. Corduba in dict. l. si quis à liberis, §. item rescriptis n. 85. & 86. Pontan. de aliment. dict. cap. 10. n. 2. Bofsius dict. cap. 8. n. 495. Michalor. de fratrib. dict. part. 3. cap. 31. num. 3. & 4. Fratres, & forores uterinos, non tenentur alere fratres, juxta sententiam Antonii Gomez in l. 40. Tauri, n. 55. Fulgof. conf. 228. n. 2. ad fin. Bald. Novel. de dote 6. part. privileg. 16. Ripoll variat. cap. 9. n. 10. Paul. Mell' ubi proximo. num. 8. Sed verius est fratres, & forores uterinos, & ex diversis patre procreatos, teneri alere fratres, & forores uterinos, ex ratione, text. in l. necesse, ff. de liberis agnoscend. Prout defendunt Bald. in l. qui filium, ff. ubi pupillus educari debeat, Jusson in authent. rei quas, n. 10. Cod. communia de legat. Cincus in l. 1. n. 2. Cod. de alend. liberis, Molina de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 62. Pontan. de aliment. cap. 10. Surd. de aliment. lib. 1. quæst. 23. n. 17. Molfes. ad consuetud. Neapolit. part. 5. quæst. 87. n. 29. Barbos. in l. 1. part. 4. n. 127. ff. solut. matrim. Cancellor. de variat. part. 1. cap. 16. n. 31. Giurib. ad consuetud. Mesanens. cap. 3. gloss. 3. part. 1. n. 60. Mangil. de imputacionib. quæst. 76. num. 9. Fontanell. de pacti. nuptial. clas. 5. gloss. 3. n. 16. & 28. Bofsius dict. cap. 8. n. 498. Michalor. d. cap. 32. n. 10. Extende obligationem istam fraternam ad fratres, & forores spurios ex eadem matre, cum frater, vel foror dives, spurium fratrem, vel foretorem inopes alere teneatur Sozin. Senior in l. 1. ff. solut. matrim. Corduba in dict. l. 1. part. 4. n. 127. ff. solut. matrim. Covarrub. de sponsalib. part. 2. cap. 8. §. 5. n. 19. Bofsius dict. cap. 8. n. 513. Merlin. dict. 497. num. 3. &

deest. 671. n. 3. & 4. Michalor. dict. cap. 32. n. 11. Et quod foror uterina naturalis, vel spuria ex eadem matre, teneatur alere foretorem uterinam naturalem, vel spuriam, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 31. Januarii 1635. inter Elenam Pomar, & de Masquefa, & Monicam Masquefa, & Vincentiam Barcana, & de Valeriola. Si autem frater spurius fuerit solum ex communi patre, tenent multi, non teneti alere fratrem, vel foretorem spurios ex eodem patre, & ex diversâ matre, Molina de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 66. Corduba de Lara in d. et. §. item rescriptis n. 99. Petrus Barbof. ubi proximo. n. 506. Thefaurus quæst. forens. lib. 1. quæst. 22. n. 23. & 24. Michalor. dict. cap. 32. n. 12. Contrarium tamen verius judico ex identitate rationis, pro ut defendunt, Azor institut. moral. part. 2. lib. 2. cap. 40. quæst. 7. Fagundez in decalog. lib. 4. cap. 17. n. 6. Megal. 2. part. infruct. lib. 2. cap. 33. n. 4. nofter Trullench in decalog. lib. 4. cap. 1. subitat. 9. n. 2. Bofsius dict. cap. 8. n. 536. Patrus dives non tenetur alere filios fratris, aut fororis, quia nullo jure ita cum reperiatur, Odofoed. in l. 2. Cod. de alendis liberis, Corduba in dict. l. si quis à liberis, §. item rescriptis, n. 109. & 127. Molina de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 67. Garcia ad expens. §. & meliorationib. cap. 3. n. 35. Barbof. in l. 1. part. 4. n. 142. ff. solut. matrim. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 28. n. 6. Molin. de iustit. & jure tom. 3. disp. 616. num. de iustit. part. 2. tractat. 27. difficult. tad. 4. n. 9. Rebel. de obligationib. iustitias, part. 2. lib. 5. quæst. 4. n. 27. Thefaurus quæst. forens. lib. 1. quæst. 67. n. 13. Fontanell. de pacti. nuptial. clas. 5. gloss. 3. n. 38. Fagundez in decalog. lib. 4. cap. 16. n. 21. Larrea dict. 47. a n. 15. Frago, de resp. Christian. Republic. part. 3. lib. 2. disp. 5. n. 47. Valac. consultat. 1. de sep. de man. §. 4. part. 2. §. 28. n. 31. Ad dentes ad Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 67. & 68. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 24. n. 153. cum sequentib. Et per regulam correlativorum, neque forobris, aut forobris divites, tenentur alimenta præstare patrio pauperi, Corduba in dict. §. item rescriptis, n. 126. Barbof. ubi proximo. n. 142. Micr. de majorata 4. part. quæst. 28. n. 30. Valac. ubi proximo. Garcia dict. cap. 3. n. 35. Larrea dict. 47. per tot. Ad dentes ad Molin. ubi proximo. Salgad. dict. cap. 24. num. 162. Licet contrarium doceant multi volentes, quod patrus alere tenetur filios fratris, & fororis egenos aliunde non habentes, Crotus in l. filius famil. §. dicit, in fin. ff. de legat. ubi Ripa n. 45. Fachineus controversiar. lib. 12. cap.

cap. 61. Pontan. de aliment. cap. 10. n. 2. in fin. Lucidor. de illegitimis clericor. cap. 18. n. 14. & 15. Giurib. decif. 5. Coler. de aliment. lib. 1. quæst. 9. a n. 27. Rota decif. 30. n. 5. part. 7. diversor. apud Rubeum, Bofsius dict. tom. 2. cap. 8. n. 580. Gonzal. Tellez ad text. in dict. cap. cum haberes, §. de eo qui duxit in matrim. n. 4. Metend. controversiar. tom. 3. lib. 14. cap. 31. Et hæc sententia de mente Senatus videtur, qui coarctate solet alimenta fratrum filius, ex patri bonis, ut sententia per Alreus, die 21. Augusti 1607. inter Nicolaum Colomina, & Joannem Baptistam Colomina, & alia per eundem, die 6. Novembris 1631. inter Don Leonardum Lloris, & alios. Ex adverso autem, forobris, aut forobris divites, tenentur, juxta multorum opinionem, alere paternos, & amitas pauperes. Mouter. decif. 16. n. 1. Giurib. decif. 5. n. 14. Marta de jurif. 4. part. casu 23. n. 22. cum sequent. Castill. controversiar. lib. 4. cap. 61. n. 53. Coler. de aliment. lib. 1. quæst. 9. n. 27. Bofsius ubi proximo. & alii adducti à Larrea dict. decif. 47. n. 13. Vitricus dives, non tenetur privilegio, forobris, aut forobris divites, tenentur, in l. si pater, Cod. de negotiis gest. Cordub. de Lara in dict. l. si quis à liberis, §. si quis ex eis, n. 273. ff. de liberis agnoscend. Lancellor. in l. si constante, in fin. principii, ff. solut. matrim. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 41. per tot. & tit. 6. quæst. 11. n. 13. Molfes. ad consuetud. Neapolit. tom. 1. part. 5. quæst. 11. n. 37. Marta Medic. decif. 86. n. 2. Bofsius dict. tom. 2. cap. 8. n. 589. nofter Franco in prac. protestat. cap. 15. n. 2. & 3. cum aliis à me adduct. dict. cap. 10. de protestat. alimentor. n. 31. Pariter noverca, non tenetur ex propriis bonis privignos, seu filios mariti ex alia uxore, pauperes alere, Surd. dict. quæst. 41. n. 9. Molfes. dict. quæst. 11. n. 40. Bofsius dict. cap. 8. n. 590. Privignos autem, propter reverentiam novercæ debitam, teneantur, inter antiquorum opinionem, illam alere, etiam si non fuerit patris hæres, Surd. dict. quæstion. 40. tit. 1. n. 6. Molfes. dict. quæst. 11. n. 39. Bofsius dict. cap. 8. n. 594. Maritus uxorem alere tenetur, l. si filia, §. 1. ff. familiae cristianad. l. si quis per uxorem, ff. de donationib. inter, l. si cum dote, §. si autem ff. solut. matrim. l. dotti fractus, ff. de iur. dot. Cordub. de Lara in dict. l. si quis à liberis, in vers. si quis ex his, n. 10. ff. de liberis agnoscend. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 32. per tot. Fontanell. de pacti. nuptial. clas. 6. gloss. 2. part. 3. per tot. Molino de ritu nuptiar. lib. 3. cap. 32. n. 33. Et hoc sine dote dederit, sine non, nam utroque in casu in obsequio viri reperitur, & hoc sufficit, ut ei

debeantur alimenta, Guido cap. decif. 439. n. 1. Surd. de aliment. dict. tit. 1. quæst. 32. n. 11. Gaylus n. 2. referat. 87. n. 1. Gramatic. decif. 103. n. 27. Sanchez de matrim. lib. 9. de debiti. conjugal. disputat. 5. n. 8. Molino de ritu nuptiar. lib. 3. quæst. 41. n. 26. Fontanell. dict. clas. 6. gloss. 2. part. 3. n. 13. Orthobom. decif. 213. n. 1. cum sequentib. Bofsius de dote, tom. 1. cap. 1. n. 99. & 102. Limita si propria auctoritate, & absque judicio Ecclesiæ diverterit mulier a viro, nam non tenebitur cum alere, for. ordenam 5. rubr. si secundo nupsit mulier, ibi: Ordenam que si aliqua dona se paritirà de son marit nisi licencia de la Cort, & paritida ad licencia de la Cort, no esparà à ordinacio de la Cort, que el marit ex qualsevol diti diti casof no fia teogut dar aliment a la dita dona. Cardinal. de Luca de matrim. disputat. 11. n. 7. & 11. & de legat. disputat. 69. n. 3. Et adhuc si judicio Ecclesiæ fuerit separata mulier, sed à patre alita, non debet consequi ab hæredibus mariti alimenta pro illo tempore quo à Patre alita fuit, ut judicavit Senatus sententia per Alreus, die 12. Augusti 1627. inter Annam Sala, & Thomam Pina. Limita etiam, si mulier dote promissa matrimonium tempore non solverit, & matrimonium contraxerit maritus (pe exigendi dote congruam, & competentem, nam si dos non fuerit soluta, non tenetur maritus uxorem alere, quia datur dos marito, ut onera matrimonii sustineat, uxoremque alat, l. pro oneribus, Cod. de iure dotium, l. dotti fractus, ff. eod. ita docent Gryllus dict. lib. 2. obferat. 87. n. 2. Boer. decif. 22. n. 3. Guido Pap. decif. 439. n. 1. Achilles de Grasis decif. 13. de consuet. in fin. Anton. Gomez in l. 50. Tauri, n. 31. Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 17. n. 2. Sanchez de matrim. lib. 9. de debiti. conjugal. disput. 5. n. 2. & 11. Capella Tololan. quæst. 27. n. 3. Rebelus de obligationib. iustitias, part. lib. 5. de contract. de iud. quæst. 6. tit. 2. §. 2. §. 29. Bofsius ubi proximo. §. 2. n. 21. Spalco in specul. testamentor. gloss. 11. n. 66. Venero diffrent. inter utrumque for. orb. uxor. diffrent. 2. Gratian. disputat. 65. n. 24. Fontanell. de pacti. nuptial. clas. 6. gloss. 2. part. 3. n. 19. Urill. ad Afflid. decif. 124. n. 4. Villalob. part. 1. tractat. 13. difficult. 44. n. 2. Fagundez in decalog. lib. 4. cap. 10. n. 18. Barbof. ad text. in cap. per vestras, de donation. b. inter, n. 9. Castropral. part. 5. tractat. 28. §. 2. n. 6. Bofsius de effectib. matrimon. tom. 1. cap. 6. n. 28. Leotarid. de usuris quæst. 98. n. 51. Spec. rel. decif. 138. Gonzal. Tellez ad text. in d. cap. per vestras, n. 15. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. cap. 65. num.

n. 9. cum aliis a me adductis. *diſt. cap. 10. de proteſtat. alimentorum. n. 268.*
 Et adhuc nutriendum conantur, poſſe maritum ob non ſcitam dotem promiſſam, non ſolum alimenta uxori denegare, ſed eji- cere illam à domo, & extra conſortium ſuum ponere, per text. in l. ultim. Cod. ad S. C. V. *Vel- leyam. cap. per veſtra, de donationib. intergloſſ. in autent. de non obligat. ſc. in l. nubi. n. ſi. ſi- nal. veſt. onera. Caltren. in l. Inſulam. §. uſu- ras. ff. ſolut. matrim. Inſon in §. Jurat. n. 98. inſtitut. de actiomb. Bald. in cap. quoniam- modum 8. de iure iuraru. Abbas in diſt. cap. per veſtra, n. 9. & 10. Gomez in l. 50. *Tu- ri. n. 31.* Corduba de Lara in diſt. l. ſi quis à liberis, §. ſi quis ex hiis, n. 51. Boer. *de- cif. 22. n. 2.* Guido Pap. *quæſt. 274. Gay- lyon lib. 2. obſeruat. 87. n. 2. & 3.* Petrus Gregor. *Toloſan. ſynagmat. iuris. lib. 9. cap. 19. n. 3.* Nevizan. *in ſylva nuptial. in verb. non eſt uiderendum n. 46. Natta conſ. 132. n. 9. lib. 1.* Franciſc. Marcus *deſt. 732. n. 42. part. 2.* Balchal. *de uiribus par. poteſt. cap. 5. n. 4.* Anton. Faber in ſuo *Coſ. tit. de diſtis promiſſione. deſt. 6. n. 2.* & alii à me adducti *diſt. cap. 10. de proteſtat. ali- mentorum. n. 27.* Quam opinionem non ad- mittunt aliqui, ſi uxor jam ad donum mariti traducta fuerit, ſed ſolum in caſu in quo non fuerit traducta, afferentes maritum non tene- ri illam traducere, donec dos promiſſa illi non ſolvatur, Silveſter in *ſumma. verb. diſt. n. 11.* Molin. *de juſtit. & iure. tractat. 2. diſputat. 425. n. 6.* Barboſ. in l. 1. *part. 3. n. 55. & 56. ff. ſolut. matrim.* Rebelle. *de obli- gationib. juſtitia. part. 2. lib. 5. quæſt. 10. ſect. 4. n. 30.* Boer. *deſt. 22.* Roia apud Fa- rinae. *lib. 2. deſt. 904.* Carol. Anton. de Luca *diſt. cap. 65. n. 9.* Quæquidem opi- niones in mea ſententia non ſunt admitten- de, nam licet de iure poſſit maritus ob non ſolutam promiſſam dotem ab uxore, patre, vel aliis, alimonia uxori deti, care, non po- teſt tamen impediri traductio in uxoris ad illius domum, ſi aditæ traducta non fue- rit, neque illam è domo ejiere, ſi jam fue- rit traducta, ut docent, & probant Covarrub. *de ſponſalib. part. 2. cap. 7. n. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 9. diſt. 5. n. 17.* Petrus Gregor. *Toloſan. ſibi contrarius in cap. 1. de ſponſalib. n. 66.* Surd. *de aliment. diſt. quæſt. 17. n. 17.* Villalob. *part. 1. tractat. 13. diſ- ficulitat. 44. n. 2.* Eguendez in *decalog. lib. 4. cap. 10. n. 18.* Molina *de juſtit. & iure diſt. diſputat. 435.* Rebelle. *de obligationib. juſtitia. lib. 5. quæſt. 10. n. 30.* Caltro- pal. *part. 1. tractat. 28. P. 5. §. 2. n. 6.* Ol- vald. *ad Donel. lib. 13. commentarior. cap. 21. tit. K. Bronchorſt. Miſcellan. centur. 2. diſſer- tio 1.* Fontanel. *de paſſ. nuptialib. claſſ. 6.**

donchi la muller deu lo marit, e li filli, e les fi- lles delſa marit diti beni ſuſtentar, e procurar e à illa ſos obs, for. Doceat Barthol. in tractat. de aliment. num. 49. Speculator tit. qui filii ſunt legitimi, num. 40. Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 35. per ſoc.* Guido Pap. *deſt. 439. num. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 9. de debi- to conugal. diſput. 4. num. 27.* Fontanel. *de paſſi nuptial. claſſ. 6. glo. 2. part. 5. num. 34.* Bonacin. *tom. 2. diſputat. 6. quæſt. unic. punct. 7. num. 12.* noſter Trullerch in *decalog. lib. 4. cap. 5. habitat. 3. num. 20.* Coler. *de aliment. lib. 1. cap. 8. num. 14.* Larrea *ideſt. 47. num. 16.* Et quod teneatur uxor inſubſidium mari- tum pauperem alere, declaravit Senatus ſen- tentia per Alencus, *die 13. Auguſti 1628.* in- ter Franciſcum Oglar, & Franciſcum Anete, & Ludovicum Eſteve.
 Debeantur alimenta perſonis ſupradictis, dum vivunt, morte enim illarum extinguitur aliendi obligatio, ut dixit Senatus, ſenten- tia per Cafes, *die 6. Octobris 1632.* inter Jo- ſephum Ribera, & de Cuirana, & Joſephum Ribera; prout etiam ceſſat, ſi aliendus habi- tum ſolium fuſceperit, & mundo mortuus fuerit pro profefſione in Religione fa- ctam, ut Senatus judicavit ſententia per Alencus, *die 26. Octobris 1632.* inter Don Pe- trum Ortiz de Vera, & Redorem de Mon- te. Mortuo autem ad alendum obligato, teneatur illius heredes, etiam extranei, præſtar- e alimenta illa, que prædeſtutus teneba- tur, l. ſi quis à liberis, §. item reſcriptum. ff. de liberis agnoſcent. ibi: *Item reſcriptum eſt ha- redes filii à ea præſtanda, qua vituus filius ex officio præſtatis ſua dabat, locutus eorum non oportet, niſi in ſummam egeſtatem patris deſtitutus eſſe, authentic. licet. Cod. de naturalib. liberis, §. ſi quis igitur, authentic. quibus uocati naturales eſſiuntur legitimi, cap. cum habe- re de eo qui duxit in matrimon. Alciat. conſ. 3. Corduba de Lara in diſt. §. item reſcriptum. ff. de liberis agnoſcent. tit. 1. quæſt. 23. num. 9. & 10.* Anton. Gregor. *diſt. lib. 6. tit. de aliment. conſol. 1. nu. 10.* Spino in *ſpecul. teſtamentor. gloſ. 16. nu. 107.* & 108. *Coler. de aliment. lib. 1. cap. 3. ex num. 21.* Gratian. *diſcept. 562. num. 37. D. Leon tom. 1. deſt. 27. nu. 8.* Guib. *deſt. 5. nu. 19. & 43. & deſt. 6. num. 7.* Can- cer *variar. part. 3. cap. 21. num. 223.* Barboſ. *eor. 22.* Merend. *controverſiar. tom. 3. lib. 13. cap. 3. num. 12.* Hermoſilla in l. 1. *tit. 4. part. 3. gloſ. 6. nu. 40.* Caſtillo *de aliment. cap. 66. nu. 46.* Larrea *ideſt. 47. nu. 22.* Sella *deſt. 383. tom. 2. & deſt. 384.* Valenzuel. *conſ. 10. n. 38.* Carrillo *deſt. 196. à nu. 1. tom. 1. par. 2.* Maldonad. in *additionib. ad Molin. lib. 2. cap. 15. nu. 42.* Carol. An- ton. de Luca in *animadverſionib. ad Gratian.*

70 Theatrum Jurisprudentie.
10. num. 11. Bofius *diff.* cap. 7. num. 406.
De filii heredem non debemus heritare, quod
tenebatur alere patrem, & matrem, catero-
que ascendentes, sicuti ipse tenebatur filius,
diff. l. si quis à liberis, §. item rescriptum, ff.
de liberis agnoscend. Docent Surt. *diff.* quest.
23. num. 1. cum sequent. Callill. *diff.* quest.
66. num. 50. Merenda *diff.* tom. 3. lib. 13. cap.
3. num. 11. & 12. Bofius *diff.* cap. 7. num.
342. Heredes autem fratris, aut fororis obli-
gati ad alendum, ex sententia multorum, non
tenebatur alimenta præstare, quia onus alendi
ad transverales spectans, non afficit heredes,
Gabriel. *conf.* 25. num. 19. lib. 1. Franchis
diff. 178. num. 5. & 11. Merenda *controver-*
sar. diff. lib. 13. cap. 3. num. 6. Paul. Me-
li in *observat.* ad Callill. cap. 66. num. 22. Car-
dinal. de Luca de *fiduciariis. diff.* 171.
Contra iam tamen verius credo, quia si frater,
ut diximus, tenebatur alere fratrem, & so-
rorum inopes, ita & illius heredes tenebatur
hoc adimplere, ut in terminis docent Cer-
vantes in l. 9. *tauri* num. 24. & 25. Callill. de
alim. *diff.* cap. 66. num. 59. Carol. An-
ton. de Luca in *animadversionibus*, ad Gratian.
cap. 366. num. 11.

77 Donatarius omnium bonorum, qui pro
herede habetur, tenetur alere personas illas,
quas alere tenebatur donans. Cervantes ubi
proxim. numer. 10. Callill. *diff.* cap. 66. num.
46. In eadem obligatione certum fideus occupans
universa bona obligati ad alendum, Peregrin.
de *jure fisci*, lib. 3. tit. 18. num. 66. Molin. de
Hisp. primogen. lib. 2. cap. 15. & 16. Col-
let. de alim. lib. 1. cap. 3. num. 24. cum
sequent. Farinac. in *repor. possum.* de con-
tractib. quest. 47. Callill. ubi *proxim.* num.
46. Grotius de *jure belli* lib. 3. cap. 7. §. 4.
Pena tom. 1. *diff.* 419. Garza. Tellez ubi
proxim. Paritè Monasterium succedens in
omnibus bonis patris profecti, tenetur alere
filios, & descendentes profecti patris, Barthol.
in *diff. de bonis quæ à liberis*, §. item rescriptum,
ff. de liberis agnoscend. num. 21. Abbas in cap. *transmissio*, num.
6. qui filii sunt legitimi, Surt. de alim. tit.
1. quest. 29. per tot. Covarrub. de *spou. lib.*
par. 2. cap. 8. §. 6. num. 14. Sanchez in *sum-*
ma lib. 7. cap. 10. num. 8. Palschal. de *patria*
potest. par. 2. cap. 3. num. 26. Lucidat. de *il-*
legitim. Clericor. cap. 16. num. 1. Callill. de
alim. *diff.* cap. 66. num. 46. Bofius *diff.*
cap. 7. num. 402. Pelliz. in *manua. regul.*
tom. 2. tractat. 8. cap. 7. *lib. 1.* num. 59.
Et ex adverte, si filius in monasterio profite-
atur, non assignatis parti congruis a'inten-
tis, & aliunde poterit non habere, tenetur Mo-
nasterium ex filii bonis partem alere, Bar-
thol. in *diff. tra. 7.* de alim. num. 41. Surt.
diff. quest. 29. num. 10. Sanchez *diff.* cap.

ut melius docent Panormitan. *conf.* 115. Ci-
cus in l. *alimenta*, in *fin. Cod. de negot. gest.*
Carp. *decif.* 164. num. 3. Covarrub. de
spou. lib. par. 2. cap. 8. §. 6. n. 14. Mo-
lin. de *justit.* & *jure*, tom. 1. *disput.* 168. §. ob-
serva. *Azor institut. moral.* par. 2. lib. 2. cap.
5. quest. 5. Gama *decif.* 11. n. 9. Franchis
diff. 87. n. 13. cum sequent. Falcot. de
notis, & *spuris*, cap. 47. in *fin.* Peregrin. de
jure fisci, lib. 3. tit. 18. n. 68. Antron. Go-
mez in l. 9. *Tauri*, n. 28. Cancer *variar.*
tom. 3. cap. 21. n. 223. Ricc. *collect.* 1099.
Joann. Lup. de *illegitim.* tom. 2. §. 1. n. 30.
Barbot. in l. 1. part. 4. n. 67. cum sequent.
ff. *solut. matrim.* Gratian. *disceptat.* 366. n.
7. & *disceptat.* 562. n. 37. & 38. Palschal.
de *patria potest.* par. 2. cap. 3. n. 27. cum
sequent. Reboll. de *obligationibus*, *justit.* par. 2.
lib. 5. quest. 4. n. 13. Bonacin. tom. 2. *dis-*
ceptat. 6. quest. ante. par. 6. §. 1. n. 2. Mer-
cator. de *legitim.* lib. 5. tit. 3. quest. 6. n. 13.
Mantic. de *taet.* & *ambig.* lib. 12. tit. 16. n.
36. Fontanell. de *paet. nuptial.* tom. 2. *claus.*
5. *gloss.* 1. part. 1. n. 118. Marecot. *variar.*
lib. 2. cap. 83. n. 38. Barbot. ad *text.* in cap.
cum *haberet*, n. 5. de eo qui duxit in *matrim.*
Carpan. ad *statut. nebulan.* 313. num. 16.
Mangil. de *imputat.* quest. 76. nosse
Trullench in *decalog.* lib. 4. cap. 1. dubitat.
3. n. 20. Lucidor. de *illegitim. clericor.* cap.
20. n. 2. Giurb. *decif.* 5. num. 44. nosse
Præpositus Rocafull in *prax. qua agenda*,
part. 3. lib. 2. n. 42. Molfes. ad *confutat.*
Neapolitan. tom. 1. part. 5. quest. 9. n. 15.
Bofius *diff.* cap. 7. n. 351. cum sequent.
Carrillo tom. 1. part. 2. *decif.* 170. n. 7.
Maldonad. in *additionibus*, ad Molin. lib. 2.
cap. 15. n. 60. Item respectu hæredum
matris iudico tenendum, prout tenent, Baldus
conf. 258. Panormitan. *conf.* 115. Covarrub.
& Marecot. ubi *proxim.* Bofius *diff.* cap. 7.
n. 351.

81 Heredes ad hereditatem, & successores in
majoratus, alere tenentur, ex majoratus, vel
fideicommissi bonis, filios, & descendentes
legitimos majoratus, vel fideicommissi,
Molina de *Hisp. primogen.* lib. 2. cap. 15.
n. 67. Mouter *decif.* 16. num. 29. & 30.
Covarrub. *variar.* lib. 3. cap. 6. n. 10. Gra-
till. *diff.* 129. n. 11. ubi Scopas, Salgad.
in *labyrinth.* par. 1. cap. 24. n. 131. Callill.
de alim. cap. 66. n. 45. D. Leon tom.
1. *decif.* 27. n. 10. Giurba *decif.* 5. n. 13.
cum sequent. Peregrin. de *fideicommissi. artic.*
42. n. 35. & 36. Littera *decif.* 42. n. 22.
Unde frater succedens, ex bonis majoratus,
alere tenetur fratres, & forores ab institutore
descendentes, ut judicavit Senatus sententia
per Alreus, die 28. *Martii* 1633. inter Don Lu-
dovicum de Pedro, & Don Nunyum Pardo

Pars I. Cap. XXI. de Decret. ad alim. 354
de la Casta. Item fuit decifum, anno 1682.
in favore de N. Paris de Calatayud Mon-
tesiana Familie m. 5. & contra Egregrum
Don Melchiorum de Calatayud Comitum de
Sirat illius fratrem: & non solum alere, sed
& dotare tenetur frater, ex bonis vinculi af-
cendentes, forores, ut decifum extat senten-
tia per Alreus, die 4. *Februarii* 1632. inter
Don Emmanuelem Bellvis, & illustrem
Marchionem de la Casta, & Creditores. Mo-
nialiter etiam ex bonis ab ascendentes vincu-
latis, debent præstari alimenta, & assignari
dos, ut Senatus dixit sententia per Alreus,
die 14. *Julii* 1637. inter Donniam Victoriam
Milà, & de Arago Monialem Novitiam Re-
gii Conventus de la Sardia, & Curatorem
illius Marchionis de Albayda. Et quod ex
bonis mariti ab ascendentes vincularis, &
a marito dum inhumanis esset possessus, de-
beat succedore alere viduam, & illius filios,
judicavit Senatus sententia per Alreus, die 15.
Januarii 1622. inter Donniam Angelam Vail-
teru, & de R. Bbledo, & succedorem in
Baronia de Andilla. Ultra collaterales primi
& secundi gradus, non tenetur successor ma-
joratus, vel fideicommissi alere collaterales,
ut judicatum extat sententia per Alreus, die
16. *Martii* 1635. inter Egregrum Comitissam
de Sinarques Curatricem Don Galparris
Lladro ejus filii, & Don Franciscum, & Don
Bernardinum Lladro. Et ex causa supradicta
alimentorum, poterunt legitime alienati bona
majoratus, vel fideicommissi, ut notant
Barthol. Bald. & communiter DD. in *authent.*
res qua. Cod. *communis de legat.* Petra de *fidei-*
commissi. quest. 8. n. 480. Oddus de *fidei-*
commissi. quest. 46. n. 105. Peregrin. de *fi-*
deicommissi. artic. 42. n. 86. & *ibidem.* *Cen-*
sal. consue. 3. Coccin. *decif.* 104. n. 3. Fu-
fat. de *substitut.* quest. 332. n. 42. D. Leon
diff. quest. 27. n. 12. Salgad. in *labyrinth.*
par. 1. cap. 24. n. 48. Acosta de *privileg.*
creditor. par. 1. ampliat. 3. *Nov. n. 59.* Spe-
cator. *diff.* 128. num. 10. part. 5.
n. 398. Rota *decif.* 128. num. 10. part. 5.
recensit. Paul. Meli in *observat.* ad Ca-
rill. de alim. cap. 36. n. 5. Leoncili de
privileg. papartat. par. 2. *privileg.* 18. n. 1.
Sed non tenetur majoratus ad alimenta, in
casibus supra traditis, nisi infubfidium, & ex-
coctio facta in principaliter obligatis ad
alendum, ut declaravit Senatus sententia per
Alreus, die 16. *Martii* 1634. inter Egregrum
Comitissam de Sinarques Curatricem Don
Galparris Lladro ejus filii, & Don Bernar-
dinum Lladro. Et licet multi voluerint, quod
ex bonis majoratus, vel fideicommissi, fo-
rum debeant alii descendentes nati, aut saltem
concepti, vita durante institutores majora-
tus, vel fideicommissi, Lara in *diff. l. si quis*
Gg 2

de liberis, §. *idem refcriptis*, r. 128. & 138. Miercz de uxoriato, 4. p. 1. quæst. 28. n. no. Molin. de iust. & iure disputat. 606. Covarrub. variar. lib. 3. cap. 6. n. 10. Peregrin. de fideicommissis artic. 42. num. 35. & 36. Molina de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 68. Salgad. in labyrin. dist. cap. 24. n. 132. Lareca dist. decis. 42. n. 22. tamen verius est, quod ex bonis majoratus ali debent descendentes in iustissimum, etiam si neque nati, neque concepti fuerint vita infilitoris durante, Roderic. Suatez in l. quoniam in prioribus, linitat. 2. n. 10. Cod. de inoffic. testam. Cinus in l. Alimenta, Cod. de negotiis gest. ubi Bald. & Paul. de Castro, Anton. Gomez in l. 40. Tauri, n. 75. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 27. n. 3. & 4. D. Leon dist. decis. 27. n. 16. cum sequent. Merend. controverf. tom. 4. lib. 22. cap. 36. Badius dist. cap. 7. n. 395. Et iuxta hanc opinionem iudicavit Senatus sententia per Daza, die 31. Martii 1609. inter Jacobum Prats, & Gaspatem Benicio, & alia per eundem, die 16. Septembris 1609. inter Don Cherubin Centelles, & Don Christophorum Centelles.

82 Non solum debent ali ex bonis majoratus, vel fideicommissi descendentes in iustissimum ex honesto, & legitimo concubitu procreati, sed etiam illegitimi, & nati ex punibili, & damnato coitu, Molina de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 46. Giurb. decis. 5. n. 8. Olafic. decis. pedemont. 211. Addent. ad Molin. dist. lib. 2. cap. 15. n. 42. Et nota rem notatam dignam, quod si alimenta (ut infra dicam) non debeantur diviti, & habenti unde se alere possit, tamen frater à primogenito exclusus in majoratus successione, debet à fratre successore alii, etiam si exclusus frater dives fuerit, & habuerit unde se alere possit, Molina de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 6. cum sequent. Corduba de Lara in dist. l. si quis à liberis, §. *idem refcriptis*, n. 13. Salgad. dist. cap. 24. Miercz de uxoriato, 4. part. dist. 28. ex n. 21. Addentes ad Molin. dist. lib. 2. cap. 15. n. 6. Michalor. de fratrib. part. 3. cap. 32. n. 24. Gonzal. Tellez ad text. in dist. cap. cum haberet 5. de eo qui ducit in matrimon. n. 4. Unde immediato successori, qui post mortem poffessoris adualis bonorum majoratus, aut fideicommissi, habiturus est majoratus bona, alimenta debent dari ex bonis vinculari, ut iudicavit Senatus sententia per Aireus, die 7. Septembris 1619. inter Domnam Ludovicam Jofre, & Creditores, & alia per eundem, die 23. Novembris 1619. inter Domnam Proximitam Pozo, & de Cafareva, & Monasterium Divi Sebaltiani, & alia per eundem, die 3. Aprilis

1620. inter Don Carolum Villarafa, & Creditores. Confangnifici autem non descendentes à majoratus, vel fideicommissi institutore, non tenentur majoratus, vel fideicommissi successores alimenta dare, ut majoratus successores, Salgad. dist. cap. 24. n. 136. Solum fratribus, & fororibus, non descendentes à majoratus institutore, tenentur alimenta dare majoratus successores, non tanquam majoratus successores, sed tanquam frater, & ex propria persona, ut docent Molina de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 57. 58. & 59. Corduba de Lara in dist. l. si quis à liberis, §. *idem refcriptis*, n. 127. Miercz de uxoriato, 4. part. quæst. 28. n. 13. & n. 35. & 36. Coler. de aliment. lib. 1. cap. 9. Lara de vita hominis, cap. 18. n. 56. Giurb. ad onof. refcript. cap. 3. gloss. 13. part. 1. ex n. 57. Fontanel. de facti nuptial. claus. 3. ex n. 11. Castill. controverf. tom. 5. cap. 164. n. 51. cum sequentibus, addent. ad Molin. de Hispanor. primogen. dist. lib. 2. cap. 15. n. 56. Salgad. dist. cap. 24. n. 141. cum sequentibus. Bolsius dist. cap. 7. n. 401. Et quod frater, non tanquam successores majoratus, sed tanquam frater, teneatur fororem, & transverfalem alere, etiam ex alimentis ei taxatis, & assignatis, iudicavit Senatus sententia per Cafes, die 21. Januarii 1630. inter Don Petrum, & Don Hieronymum Corella.

85 Non sufficit, ut alimenta consequatur pertona supra tradita, quod sint filii, nepotes, fratres, aut forores, sed amplius requiritur, nempe quod aliunde non habeant unde se alere possint, cum iuxta juris regulas, iudicis officio non debeantur alimenta, quando putens illa habet bona, redditus, officium, vel artificium ex quibus vivere potest, n. l. si quis à liberis, §. *si filius ff. de liberis agnoscend. l. peruenit. ff. ut in possessionem legator. l. divorcio 8. ff. solut. matrimon. l. si pater. §. de inoffic. ff. de inoffic. testam. l. in possessionem. cap. ex parte 11. de acquisitionib. for. lo pare 40. rubr. de testam. tit. libi: Si no havran para elles havran de que viure, & ibi: Si en treguts de dar al pare, à la mare que no havran de que viure. Docent Barthol. in dist. l. si quis à liberis, §. *sed si filius*, Tiraquell. de nobilit. cap. 20. n. 104. cum sequentibus. Molina de iust. & iure, tom. 1. disputat. 160. §. *altera*, quæz in offiulo de testam. cap. 5. §. 7. dicitur. 9. §. 16. Joan. Bapt. Lup. de legit. com. 2. §. 11. n. 33. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 1. n. 23. & cap. 15. n. 46. & 47. Borbob. de filii familias, cap. 30. n. 94. & 95. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 78. n. 33. Peregrin. de iure fctis, lib.*

86 *lib. 3. tit. 18. n. 69. & 70. Rebel. de obligat. iustitia, part. 2. lib. 5. quæst. 18. n. 7. Spino in frecul. testam. cap. 6. in princip. n. 116. Barbol. ad text. in cap. cum haberet. n. 11. de eo qui ducit, Martin. de legitima, lib. 5. tit. 1. quæst. 3. n. 6. Giurba decis. 5. num. 8. Amato resolut. 49. n. 33. Citiac. controverf. 542. n. 7. Carpan. ad statut. mediolan. cap. 317. n. 48. Mangil. de imputat. quæst. 9. n. 11. Bonacin. in precept. disputat. 6. quæst. unic. part. 6. §. 1. n. 3. Marta Medic. decis. senef. 75. n. 19. Bolsius dist. tom. 2. de effectib. matrim. cap. 1. n. 27. Censalius decis. lucens. 22. n. 19. Michalor. de fratrib. part. 3. cap. 32. n. 6. cum sequentibus. Rota decis. 193. part. 5. decis. 55. n. 2. part. 8. recentissimar. Paul. Meli in observat. ad Castill. cap. 19. n. 5. & allegat. 107. n. 10. lib. 3. & observat. 83. n. 10. Casanat. conf. 25. num. 8. Carena practiar. resolut. 49. & 50. Et quod filius allunde habens, non debeat ex bonis paternis ali, declaravit Senatus sententia per Aireus, die 23. Augusti 1629. inter Michaellem Hieronymam Roca, & Petrum Granell. Unde si uxor habeat maritum divitem, qui illum alere potest, non debeat ei alimenta præberi ex bonis patris, aut alterius ascendentis, Barthol. in authent. res qua, Cod. communia de legit. & in l. obligatur, §. 1. ff. de actionib. & obligat. & in l. mulier, §. cum proponatur, ff. ad Trebellan. Catefent. in l. si fuerit, n. 4. 55. n. 3. part. 8. recentissimar. Martinis in l. solut. matrim. Bolsius de effectib. matrim. tom. 2. cap. 5. §. 14. n. 153. & declaravit Senatus, sententias per Aireus, die 18. Martii 1623. inter Domnam Hieronymam Bonavida, & de Maza, & illius creditores, & alia per Cafes, die 2. Novembris 1626. inter Carotorem filiorum, & heredam Petri Pallares, & Crescentiam Simo. Aliter erit si maritus fuerit inops, & non habeat uxorem unde se alere possint, hoc in casu ex bonis patris, aut alterius ascendentis debet ali, Bolsius dist. cap. 5. §. 14. n. 152. Et declaravit Senatus in dicta sententia, die 18. Martii 1623. & alia per Cafes, die 24. Septembris 1632. inter Domnam Theodoram de Castellvi, & de Vilanova, & Creditores Egregii Comitis de Carter, & alia per Daza, die 25. Februarii 1638. inter Domnam Rafelam Rocafall, & Don Josephum Rocafall. Limita si filia nupta à merito alii fuerit, nam alimenta præstita, nunquam marito restitui debent ex bonis paternis, ut iudicavit Senatus sententia per Aireus, die 3. Augusti 1624. inter Domnam Philippam Duart, & Don Joannem Duart, nisi filia fuerit uxor, antequam constituta fuerit ei dos, nam poterit maritus repetere alimenta præstita ex bonis paternis à die petitionis dotis, ut iudicatum extat sententia per*

Daza, die 3. Julii 1623. inter Don Alexandrum Vidal de Bunes, & Don Laurentium Villarafa. Ex adve. n. 11. si filius nuptus cum muliere divite, & ex bonis dotalibus se alere possit, non debet consequi alimenta, ut iudicavit Senatus sententia per Cafes, die 24. Februarii 1632. inter Don Augustum Crespi, & Don Polliceum Crespi. Et hæc est potissima differentia inter alimenta officio iudicis debita, & que debentur ex ultima voluntate, contractu, vel iure actionis, nam quando iudicis officio debentur, non debent dari habenti aliunde unde se alere possit, ut probavimus, quando vero veritatis, & habenti aliunde officium, bona, vel artificium ex quo se alere possit, l. de aliment. Cod. de transact. & ibidem Bald. Alexand. & communiter DD. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 6. & 70. Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 6. n. 25. & quæst. 15. n. 27. Tiraquell. de iure primogenit. & quæst. 15. n. 4. & 5. Molin. de iust. & iure, tom. 3. disputat. 616. n. 3. Seraphin. decis. 447. n. 8. Barbol. in l. 2. part. 1. n. 16. & 31. ff. solut. matrim. Amato varlar. resolut. 49. n. 6. Amendol. ad Franchis decis. 489. Addent. ad Molin. de Hispanor. primogen. dist. lib. 2. cap. 15. n. 6. Bolsius dist. cap. 1. n. 45. Burat. decis. 705. n. 3. ubi Ferrerent. n. 9. Rota decis. tom. 2. cap. 5. §. 14. n. 153. & declaravit Senatus, sententias per Aireus, die 18. Martii 1623. inter Domnam Hieronymam Bonavida, & de Maza, & illius creditores, & alia per Cafes, die 2. Novembris 1626. inter Carotorem filiorum, & heredam Petri Pallares, & Crescentiam Simo. Aliter erit si maritus fuerit inops, & non habeat uxorem unde se alere possint, hoc in casu ex bonis patris, aut alterius ascendentis debet ali, Bolsius dist. cap. 5. §. 14. n. 152. Et declaravit Senatus in dicta sententia, die 18. Martii 1623. & alia per Cafes, die 24. Septembris 1632. inter Domnam Theodoram de Castellvi, & de Vilanova, & Creditores Egregii Comitis de Carter, & alia per Daza, die 25. Februarii 1638. inter Domnam Rafelam Rocafall, & Don Josephum Rocafall. Limita si filia nupta à merito alii fuerit, nam alimenta præstita, nunquam marito restitui debent ex bonis paternis, ut iudicavit Senatus sententia per Aireus, die 3. Augusti 1624. inter Domnam Philippam Duart, & Don Joannem Duart, nisi filia fuerit uxor, antequam constituta fuerit ei dos, nam poterit maritus repetere alimenta præstita ex bonis paternis à die petitionis dotis, ut iudicatum extat sententia per

88 Non erit extra propositum inquirere, quis dicatur pauper, aut dives, ut excludatur à petitione alimentorum. In primis habens officium, aut artificium ex quo vivere potest, nequit dici, aut considerari pauper, ut caveatur, in for. si eluxor 22. rubr. solut. matrim. libi: Et aquelli havran arti, d' saber, on pulque vltura, & fer Jus obs, no et entes que havra pobres, no freturans. Mantie. conf. 77. n. 12. lib. 1. Thefaur. decis. 111. n. 17. Bolsius dist. cap. 1. n. 28. Et ideo si ignobilis officium exercet mechanicum, ut tutoris, aut fabricarii, vel artem chirurgicam, aut aromatarium, vel exercet mercatariam, aut munus advocati, aut habeat officium, seu beneficium Ecclesiasticum, ex cuius præbitibus ali recte potest,

tenendum est, non debet ei alimenta, neque à patre, neque ab alio attendende, *dist. l. si quis à liberis, §. de lib. ag. de liberis ag. n. 50. & 51. Cravet. conf. 199. n. 10. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 78. n. 32. Barbof. in dist. l. 3. part. 4. ff. solut. matrim. n. 63. Bolsius dist. cap. 1. n. 29. Sperel. decis. 138. num. 65. Et quod habent officium, vel artificium, ex quo sibi viduum querere possit, non debeantur alimenta, declaravit Senatus sententia per Alteus, *dist. 3. Jani 1623. inter Candiam Vives, & administratorem bonorum hereditatis Christophori Vives. Sicutem alimentum petens fuerit nobilis, & officium mechanicum, abique dedecore, exercere non possit, etiam in illud exercere sciat, & ex exercitio se alere possit, debent ei alimenta dari, Barthol. in retractat. de aliment. n. 12. Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 6. n. 12. Thefar. dist. decis. 211. n. 14. Bolsius 4. cap. 1. n. 33. Et an filius qui doctorem habet, dicatur habere unde se alere possit, resolvetur, Carena practic. resolut. 49. & 50. Maldonad. in addition. ad Moh. lib. 2. cap. 15. n. 46. Si vero officium fuerit in fructuosum, ut si est advocatus novitius, aut medicus novellus, & ex illo non percipiat filius alimenta sufficientia, ali debet à patre, aut ascendentibus, ut de notario non lucrante sufficientia ad sui alimentum, declaravit Senatus sententia per Alteus, *dist. 18. Aprilis 1583. in favorem Joannis Blandi Notarii, & contra Don Joannem Palafox. Quod limita si ex redditu bonorum proprio officium exercens, & ex emolumento parvo officii, simul cum bonorum redditu, ali possit filius, nam tunc ei alimenta dari non debent, Socin. junior conf. 8. sub n. 13. lib. 3. Gabriel. conf. 25. n. 15. part. 1. Bolsius dist. tom. 2. cap. 1. numer. 30. Sperel. decisum. 138. n. 63.***

Deinde, quæ ad eligendam paupertatem, inspicendum est, an alimenta petens, in redditu bonorum habuerit sufficientia ad annum victum, nam quoad hoc, solum inspicitur annuus redditus, & non consideratur proprietarium valor, ut rectè observat Bolsius *dist. cap. 1. n. 29.* In Regno non videtur possedici pauperem nobiliem centum libras habentem in redditu, *for. 1. in extravagant. rubr. que ci Militari, à Cavalier, fol. 99. ibi: Plausa Magistat. que nos puxit dicit pover, aqnell Cavalier Militari que tinara cent libras de renta, & si juxta forum nobilis, qui centum habet in bonis quotannis, pauper dici non potest, exclusus est à petitione alimentorum, que non nisi pauperi debentur. Quod admittitur non possimus, cum non debeat excludi à petitione alimentorum nobilis habens cen-*

tum libras quotannis in redditu. Neque foris oblat, nam forte quando ille stabilitus fuit, poterat nobilis centum libras quotannis alii nunc vero minimè, ideòque arbitrio judicis debet relinqui quales redditus quotannis pro alimentis taxari debeant, iudex enim aucto qualitate, & decore alimentandi, & viribus patrimonii alere debentis, decernere debet, an nobilis necessaria alimenta habeat in redditu centum aurorum, an verò majori indigeat quantitate, ut ad intentum docent Bald. in l. 1. §. sed finis, Cod. de latina libertas. tolen. Cravet. conf. 200. n. 10. Menoch. de arbitrar. casu 65. Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 9. n. 10. & quæst. 37. n. 9. Lupus de illegitim. com. 2. §. 3. n. 66. Cessat Barzizius decis. 129. n. 5. Castill. controverfaria lib. 3. cap. 27. n. 6. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. gloss. 2. part. 4. n. 25. Bolsius dist. cap. 1. n. 31. & cap. 17. §. 8. num. 1033. Joan. Bapt. Antonel. conf. 54. n. 15. Paul. Meli allegat. 109. n. 30. lib. 3. & in observat. ad Castill. de aliment. cap. 1. n. 13.

Pro vera praxi petitionis alimentorum nota primo, quod ut petens alimenta possit illa consequi, debet probare filiationem, si tanquam filius illa peti, & si tanquam nepos, quod talis sit, ut notat Garcia de nobilit. gloss. 1. n. 36. Burat. decis. 756. n. 4. Castill. de aliment. cap. 3. n. 25. & 26. Et quantumvis multi velint, quod in hoc petitionis alimentorum iudicio, non fit necessarius libellus, neque contestatio litis, ex eo quod alimentorum causa summaria est, & in summaris causis hæc non requiruntur, Clementin. *scpt. de certior. significat. Docent Barthol. in l. nec quinquam, §. de flavo, ff. de officio proconsul. n. 1. Corduba de Lara in l. si quis à liberis, §. si vel parent, n. 16. ff. de liberis agnoscend. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. n. 3. & 4. Selsè decis. 278. n. 4. Ray. de lib. 326. n. 1. part. 2. tit. 2. art. 2. n. 2. & 3. Guil. Anth. de rescript. & morator. n. 9. & 10. Tamen in nostra praxi, hujusmodi alimentorum petitiones, non aiter fiunt, quam libellato proposito, & intimato, litique contestata, & probationibus factis cum citatione partis, prout in sua praxi notat fieri, Castill. d. cap. 4. n. 9. & 10. Solum in modo procedendi differt hoc iudicium à cæteris in illo, quod probationes filiationis, paupertatis, & cæteræ necessariae, fiunt per summariam testimonium informationem, abique assignatione dilationis, sed citata parte. Omnes enim DD. fatentur procedendum esse in alimentorum causis summarie, & per brevissimas dilaciones, prout in nostra praxi proceditur, Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 75.*

75. Tiraquell. de privileg. ple causa, privileg. 457. Corduba de Lara in dist. l. si quis à liberis, §. si vel parent, n. 1. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 2. n. 1. Menoch. de presumptionib. lib. 1. presump. 35. num. 31. Alcanius Clemens de patr. potest. effect. 17. n. 57. Cardol. in prax. jud. verb. alim. n. 5. Caneccer variat. lib. 1. cap. 16. de alim. n. 1. & 2. Valenzuel. conf. 10. n. 13. Trentacinc. variat. tit. de aliment. resolut. 1. n. 16. Rimin. junior conf. 584. n. 81. & 82. Caputquens. decis. 22. n. 4. part. 1. Cessat. Bizius decis. 69. n. 7. & 27. Gratian. discept. 33. n. 22. & 23. & decis. 129. num. 6. Ripoll. variat. cap. 5. n. 234. Fontanell. de pact. nuptialib. tom. 2. claus. 6. gloss. 2. part. 4. n. 25. rriti, quæst. 4. n. 7. Salgad. de reg. protell. 49. n. 8. Castill. de alimen. cap. 4. num. 1. Binus conf. 167. n. 20. Marta in compend. verb. alimenta. decis. 49. tom. 1. Guilh. Anth. de rescript. & morator. conclus. 40. num. 383. n. 3. Joan. Anton. ab Ecclesia obsert. 39. n. 21. lib. 1. Intellige hæc, quando de iudicis officio petuntur alimenta presentia, aut futura, secus est, si solum alimenta præterita petantur, nam non erit causa summaria, neque summariè veniet tractanda, Corduba in dist. §. si vel parent, num. 23. Surd. dist. tit. 8. privileg. 2. num. 11. & 12. Caneccer dist. cap. 16. num. 1. Menoch. de presumptionib. quæst. 35. n. 30. lib. 1. Franchis decis. 203. n. 2. Thefar. decis. 44. sub n. 1. Selsè decis. 278. sub n. 1. Scacc. de appellat. quæst. 17. limitat. 7. n. 4. Giurb. decis. 4. num. 46. Bolsius dist. tom. 2. cap. 15. n. 878. Saigad. dist. cap. 1. n. 12. Ripoll. variat. cap. 5. n. 234. Castill. dist. cap. 4. n. 7. Merlin. com. 61. n. 20. & controverf. 62. n. 13. Paul. Meli. de obligat. ad Castill. com. 4. n. 5. Leoncill. de privileg. pæprietat. privileg. 22. n. 38. & privileg. 23. num. 21. Alimentorum petitio habet privilegia supradicta quando alimenta futura, & presentia petuntur, non solum quando iudicis officio debentur, sed etiam si jure aditionis petita sint, dummodo petens illa non sit dives, sed pauper, Surd. dist. privileg. 2. n. 15. & 16. Corduba de Lara in dist. §. si vel parent, n. 24. Gratian. dist. cap. 33. n. 22. & 23. Fontanell. dist. gloss. 2. part. 4. n. 49. & 50. Salgad. dist. part. 3. cap. 1. n. 16. Burbof. allegat. 8. n. 11. Castill. dist. cap. 4. n. 8. Meli. dist. cap. 4. n. 6.

Nora secundo, quod alimenta iudicis officio petens, tenetur, summaria testimonium informatione, paupertatem probare; licet enim

divitiæ non præsumantur, sed pæper quilibet iudicari debeat, dignitas non probatur, *ff. ex ro. §. qui pro rei, ubi gloss. de committer DD. ff. qui satisfare cogantur, Mascard. de probat. conclus. 525. Hertulan. de proband. negativa, n. 12. & 13. Paul. Meli. allegat. 73. n. 7. & allegat. 138. n. 58. Ea ratione, quod divitiæ in homine, non est qualitas naturalis, sed accidentalis, & adventitia, que non præsumitur nisi probetur, l. cum ædium 17. ff. de negotiis gest. Fecmosin. ad text. in cap. 16. de presumptionib. n. 9. & 10. Tamen cum alimenta petens iudicis officio se fundet in paupertate ad alimenta consequenda, jam non præsumitur pauper, sed tenetur paupertatem probare, ex doctrina, gloss. in dist. l. si vero, §. qui pro rei, ubi gloss. de probationib. conclus. 1154. n. 5. & 6. Menoch. de presump. lib. 6. presump. 296. n. 14. Beltramin. ad Ludovivium decis. 389. num. 7. Ferentil. ad Burat. decis. 41. n. 10. in fno. Bolsius dist. tom. 2. cap. 17. §. 8. n. 1032. Sperel. decis. 138. n. 29. n. 3. Leoncill. de privileg. paupertat. privileg. 22. num. 34. Et etiam in nostra praxi, tam paupertatis probatio, quam filiationis fiat per summariam testimonium informationem, de filiatione non requiritur conclusio probatio, nam, & si quando de successione agitur, probari debet concludenter dendum, l. final. Cod. de alen. lib. 1. l. 1. ff. de probationib. Menoch. de presump. lib. 6. presump. 53. n. 1. Surd. conf. 1. ex n. 38. lib. 1. Mascard. de probationib. conclus. 786. per tot. Pacian. conf. 1. n. 6. Castill. controverfaria. tom. 5. cap. 104. n. 2. Rota decis. 289. n. 1. part. 1. & decis. 146. sub n. 9. part. 3. & decis. 314. n. 18. & 19. part. 6. reus. *sumar.* Tamen in iudicio petitionis alimentorum, ubi solum incidenter ad alimenta de probatione filiationis tractatur, sufficit probare solum quasi possessionem filiationis, aut si per famam, vel alias leviores probationes de filiatione constat, Gratian. disceptat. 136. num. 43. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 112. n. 3. Garcia de nobilit. dist. 1. n. 36. Covarrub. practicar. cap. 6. n. 8. Posth. de manutent. observat. 34. n. 2. Castill. controverfaria. tom. 5. cap. 104. n. 20. & de aliment. cap. 3. n. 26. Michior. de fratrib. part. 3. cap. 32. n. 20. & 21. Mercolin. decis. 488. n. 2. decis. 658. num. 1. & decis. 797. n. 1. Altograd. conf. 7. num. 5. lib. 2. Sperel. decis. 173. n. 8. & decis. 174. num. 102. & 103. Cytic. controverf. 173. num. 12. Marini resolut. 349. per tot. lib.*

lib. 1. Galup. in prax. part. 2. cap. 3. n. 54. Paul. Meli in obseruat. ad Castill. cap. 3. n. 22. Gabriel. conf. 2. lib. 13. cap. 3. n. 10. Leoncil. de privileg. paupertat. part. 2. privileg. 21. n. 15. Otthobon. decis. 137. num. 16. & 17. & decis. 251. n. 18. cum sequent. De paupertate vero requiritur, iuxta juris regulas, plena probatio, Seraphin. decis. 208. n. 7. & 8. Sura. de aliment. tit. 1. quæst. 25. n. 5. Gabriel. decis. conf. 25. Merend. decis. cap. 3. n. 10. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. gloss. 2. part. 4. n. 23. Bofsius decis. cap. 17. n. 1033. & cap. 7. num. 348. Guilh. Anth. de rescript. & morator. conclus. 22. n. 7. & 8. Monachus decis. lucens. 50. ex n. 34. Paul. Melius in obseruat. ad Castill. cap. 1. n. 10.

Nota tertio, probanda esse duo valde essentialia in hoc iudicio petitionis alimentorum per ipsam testium summariam informationem, que non ab omnibus in praxi advertuntur. Primum est quod pater, Avus, mater, aut ille contra quem petitio alimentorum proponitur, dives est, & habet superabundans redditus, ex quibus vivit cum magna pompa in domo sua cum carruca, equis, & mulis, & aliis que non habentur nisi à divitibus, & in summa, quod sufficientes habet redditus, ut se, & petentem alimenta aliat, iuxta eorum conditionem à divitie enim, ut jam diximus, non presumuntur, & cum agens ad alimenta se fundet in divitiis patris, aut alterius obligati, incumbit ei onus probandi illas, ex regul. text. in l. ei qui dicit, cum vulgat. ff. de probat. 1. Egenus pater, qui solum habet in bonis necessaria ad se alendum, non tenetur filium alere, l. non quemadmodum, ff. de liberis agnoscend. Quia charitas bene ordinata incipit à semetipso, l. praesertim, Cod. de fratribus. & aqua, l. Julia, ff. si quis omnia causa testamenti, gloss. in l. si quis à liberis, §. si mater, verb. necessario, ff. de liberis agnoscend. Corduba in decis. 8. sed si filius, n. 134. & de aliment. tit. 1. quæst. 91. & tit. 7. quæst. 8. per tot. Decian. conf. 111. n. 21. lib. 3. Sanchez de matrimon. lib. 9. disputat. 4. n. 27. Gratian. discept. 519. n. 14. Megal. part. 2. lib. 2. cap. 23. quæst. 1. n. 64. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 24. n. 120. Ferentil. ad Barut. decis. 707. num. 8. & 9. Bofsius tom. 2. de effectibus matrimon. cap. 10. num. 643. Michalor. de fratrib. part. 3. cap. 3. n. 30. Et quod prius debeant deduci alimenta necessaria ab illo obligato ad alendum à quo petuntur alimenta, & si superest debebit illa dare, & non aliter, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 3. Septembris 1620. inter Joannem Angelam Gil, & Augustinam Oteo. Et quod non habens unde se sufficien-

ter aliat, non teneatur ad alimenta praestanda filiis, aut descendentibus, vel alio personis tradidit, decis. cap. 10. de protestat. alimentor. n. 24. Secundum est quod petens alimenta, iuxta suum statum, indiget uno, aut duobus famulis, vel equo, aut carruca, & mulis, & quod ad sui, & familiae suae sustentationem indiget quotannis certa, & determinata summa, iuxta temporis opportunitatem, licet enim arbitrio iudicis relinquatur taxatio alimentorum, & illius discretioni conitatur quanta alimenta debeant dari filiis, & aliis, quibus ex legis, vel hominis dispositione debentur, l. 2. & 3. ff. ubi pupillus educari debeat, l. 2. Cod. de aliment. pupillo praestand. l. final. Cod. de ordine cognition. gloss. in §. consideremus, in authent. de triente, & semisse, verb. legitima, Bald. in l. voluntatis, Cod. de fideicommissis. Spius in specul. testam. gloss. 16. n. 102. Alopius Ricc. part. 7. col. 1. 3077. Gratian. discept. 112. n. 17. & discept. 309. n. 6. Rota decis. 124. num. 5. part. 8. recentissimar. Megal. part. 2. lib. 2. cap. 2. quæst. 2. n. 10. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 24. n. 13. Bofsius decis. tom. 2. cap. 3. n. 75. Sola ad constitut. Sabaud. decret. quiet. part. 1. gloss. 3. sub n. 15. Zachias de salario, quæst. 3. ex n. 30. Thomas de tutoribus, & curatoribus, tit. 18. sub n. 97. Peña decis. 331. n. 6. Paul. Meli. in obseruat. ad Castill. de aliment. cap. 37. §. 1. n. 4. Tamen, ut iudex equus, & rectus alimenta petita taxet, intererit consuetudinem regionis, seu loci probare, ut conflet quibus alimentis indigeant homines illius conditionis, & familiae, & poterit iudex securus taxare summam ad alimenta necessariam, ut satis ad intentum, docent Bald. ubi proximo, Ancarran. conf. 383. Menoch. de arbitrar. casu 169. Gratian. discept. 613. n. 4. Salgad. decis. cap. 24. numer. 15. & 16. Bofsius decis. cap. 3. n. 76.

Alimenta praterita iudicis, & debentur, & que in nostra praxi petuntur, neque de iure peti possunt, sed solum futura, si enim filius ex sua industria, aut alia de causa per aliquod temporis spatium se aluerit, non poterit à patre petere quod expentum ei solvatur, sed solum poterit petere, quod in eventum ei dentur alimenta ex bonis patris, Barthol. in l. liberis quas, §. manumissis, n. 2. ff. de aliment. & cibis, legat. Corduba de Lara in decis. l. si quis à liberis, in princip. n. 71. ff. de liberis agnoscend. Anton. Gomez in l. 80. Tauri, n. 13. in fin. Sura. de aliment. tit. 1. q. 32. n. 40. & tit. 7. quæst. 15. num. 77. tit. 5. quæst. 1. n. 43. Pontan. de aliment. cap. 12. Caneer variat. 4. cap. 16. n. 2. tom. 1. Azet institut. moral. part. 2. lib. 2. cap. 4. & 16. Valquez in opuscul. de testam. cap. 5. §. 7. dubit. 9.

n. 136. Gratian. discept. 60. num. 19. & part. 9. tom. 4. Mollet. ad consuetud. Neapolitan. tom. 1. part. 5. quæst. 4. n. 14. Martecot. variat. lib. 2. cap. 83. n. 2. Bonacin. de precept. decalogi disputat. 6. quæst. unic. part. 6. n. 12. & de contractibus disputat. 3. quæst. ultim. part. 3. n. 5. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. part. 1. n. 100. & claus. 6. gloss. 2. part. 3. n. 35. Merend. controversiar. tom. 4. lib. 22. cap. 29. n. 3. Bofsius decis. tom. 2. de effectibus matrimon. cap. 15. n. 878. Alimenta futura dicuntur, iuxta aliquos, decursa à die obtentæ sententiae, Paul. de Castro in l. divorzio, n. 6. ff. soluto matrimon. Anna conf. 71. part. 1. Ferrer. 3. part. observat. cap. 15. Merend. controversiar. tom. 4. lib. 22. cap. 29. n. 4. Verius tamen est dici alimenta futura, & debentur (quantum ad iudicis officio pertinet) à die petitionis, & motus litis decursa, Bald. conf. 58. n. 7. col. 2. Sura. de aliment. tit. 8. princ. 60. n. 16. Lancelot. de attentat. 2. part. cap. 12. limitat. 24. Cavalcan. decis. 10. n. 43. part. 1. Capiculus variat. 24. n. 9. Scac. de appellat. quæst. 17. limitat. 7. n. 15. Barbof. in l. 2. part. 1. in princip. n. 32. & 33. ff. solut. matrimon. Caneer variat. decis. part. 1. cap. 16. n. 2. Martecot. variat. lib. 2. cap. 83. n. 3. Giurb. decis. 4. n. 47. Gratian. decis. 53. n. 11. Valeron. de transaccionibus, tit. 3. quæst. 3. n. 21. Themut. 2. part. decis. 236. n. 7. Castill. de aliment. cap. 8. n. 13. Rota apud Martechan. de commissiomb. part. 1. §. 1. n. 1. fol. 1171. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. gloss. 2. part. 3. n. 43. cum sequent. Rugin. de aliment. appellat. cap. 2. §. 3. n. 273. Bofsius decis. cap. 15. n. 888. Baron. de citat. 2. part. quæst. 19. n. 213. Tondut. de pensionibus, cap. 51. n. 15. & resolut. decis. 187. num. 11. part. 2. Paul. Meli. in obseruat. ad Castill. de aliment. cap. 8. n. 4. & cap. 19. num. 2. Joannes Antonius ab Ecclesia observat. 166. & 1. Pegaf. resolut. forens. cap. 15. n. 107. Alimenta si alimenta ex contractu, vel legato, aut iure ad rem, & non solum futura, sed etiam praterita, & decursa antea quam petitio alimentorum proponeretur, praterita debent, Barthol. in liberis quas, §. manumissis, ff. de aliment. & cibis, legat. & in l. de aliment. Cod. de transaccionibus, ubi Jason n. 6. Corduba de Lara decis. l. si quis à liberis, n. 64. Pontan. de aliment. cap. 16. n. 8. & 9. & cap. 17. n. 1. Mollet. ad consuetud. Neapol. tom. 1. part. 5. q. 4. n. 13. Sura. tit. 5. q. 1. n. 49. Gratian. discept. 60. n. 57. Martecot. cap. lib. 2. cap. 83. n. 6. Caneer. 4. cap. 16. n. 2. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. gloss. 2. part. 3. n. 35. Ferentil. ad Barut. decis. 705. n. 10. Bofsius decis. cap. 15. n. 890. Rota decis. 398. num. 25. & 26.

Paul. Meli. ad consuetud. Neapolitan. tom. 1. part. 5. quæst. 4. n. 14. Martecot. variat. lib. 2. cap. 83. n. 2. Bonacin. de precept. decalogi disputat. 6. quæst. unic. part. 6. n. 12. & de contractibus disputat. 3. quæst. ultim. part. 3. n. 5. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. part. 1. n. 100. & claus. 6. gloss. 2. part. 3. n. 35. Merend. controversiar. tom. 4. lib. 22. cap. 29. n. 3. Bofsius decis. tom. 2. de effectibus matrimon. cap. 15. n. 878. Alimenta futura dicuntur, iuxta aliquos, decursa à die obtentæ sententiae, Paul. de Castro in l. divorzio, n. 6. ff. soluto matrimon. Anna conf. 71. part. 1. Ferrer. 3. part. observat. cap. 15. Merend. controversiar. tom. 4. lib. 22. cap. 29. n. 4. Verius tamen est dici alimenta futura, & debentur (quantum ad iudicis officio pertinet) à die petitionis, & motus litis decursa, Bald. conf. 58. n. 7. col. 2. Sura. de aliment. tit. 8. princ. 60. n. 16. Lancelot. de attentat. 2. part. cap. 12. limitat. 24. Cavalcan. decis. 10. n. 43. part. 1. Capiculus variat. 24. n. 9. Scac. de appellat. quæst. 17. limitat. 7. n. 15. Barbof. in l. 2. part. 1. in princip. n. 32. & 33. ff. solut. matrimon. Caneer variat. decis. part. 1. cap. 16. n. 2. Martecot. variat. lib. 2. cap. 83. n. 3. Giurb. decis. 4. n. 47. Gratian. decis. 53. n. 11. Valeron. de transaccionibus, tit. 3. quæst. 3. n. 21. Themut. 2. part. decis. 236. n. 7. Castill. de aliment. cap. 8. n. 13. Rota apud Martechan. de commissiomb. part. 1. §. 1. n. 1. fol. 1171. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. gloss. 2. part. 3. n. 43. cum sequent. Rugin. de aliment. appellat. cap. 2. §. 3. n. 273. Bofsius decis. cap. 15. n. 888. Baron. de citat. 2. part. quæst. 19. n. 213. Tondut. de pensionibus, cap. 51. n. 15. & resolut. decis. 187. num. 11. part. 2. Paul. Meli. in obseruat. ad Castill. de aliment. cap. 8. n. 4. & cap. 19. num. 2. Joannes Antonius ab Ecclesia observat. 166. & 1. Pegaf. resolut. forens. cap. 15. n. 107. Alimenta si alimenta ex contractu, vel legato, aut iure ad rem, & non solum futura, sed etiam praterita, & decursa antea quam petitio alimentorum proponeretur, praterita debent, Barthol. in liberis quas, §. manumissis, ff. de aliment. & cibis, legat. & in l. de aliment. Cod. de transaccionibus, ubi Jason n. 6. Corduba de Lara decis. l. si quis à liberis, n. 64. Pontan. de aliment. cap. 16. n. 8. & 9. & cap. 17. n. 1. Mollet. ad consuetud. Neapol. tom. 1. part. 5. q. 4. n. 13. Sura. tit. 5. q. 1. n. 49. Gratian. discept. 60. n. 57. Martecot. cap. lib. 2. cap. 83. n. 6. Caneer. 4. cap. 16. n. 2. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. gloss. 2. part. 3. n. 35. Ferentil. ad Barut. decis. 705. n. 10. Bofsius decis. cap. 15. n. 890. Rota decis. 398. num. 25. & 26.

108

tom.

tom. 2. cap. 3. n. 72. Francis decif. 283. num. 18. Botiller. de fuceffionib. ab interstat. cap. 3. theorenat. 11. num. 3. Capicius valeat. controuers. 36. n. 8. & controuers. 37. n. 2. lib. 2. Paul. Meli in obseruat. ad Castill. de aliment. cap. 37. §. 1. n. 2. Et quod debeant dari alimenta illegitimus, & attentis qualitate, & dignitate personae, & quantitate bonorum, iudicauit Senatus sententia per Alreus, die 25. Maii 1619. inter Catinam Marti, & Francicum Ciment, & Stephanum Ciment, & alia per eundem, die 3. Augusti 1624. inter Donniam Philippam Duart, & Don Joannem Duart.

104. Secundo debet attendere iudex, an alimentandus uxorem habeat, & quibus indigeat famulis, & seruitoribus, iuxta statum suum, nam pinguiora alimenta debent dari uxorem habenti, & maiorem familiam ad decus, & conseruationem sui status necessarium, quam non uxorato, minorum indigent familia. Alimenta enim non solum debent dari pro persona illa petitione instituyente, sed pro uxore, familia, & seruitoribus necessariis, *sum flores, §. tutor secundum dignitat. ff. de admistrat. tutor. l. uxori, ff. de auro, & argenti legat. l. 3. §. ante oculos, ff. ubi pupillus educari debeat, l. habitatio, §. seruis quoque, ff. de ventre in possessionem mittendo, Simon. de Prat. de Interpretat. ultim. voluntat. lib. 4. interpretat. 1. dicitur. 11. n. 59. Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 9. n. 9. & quæst. 24. n. 8. Rebut. de prouileg. scholar. prouileg. 163. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 157. n. 29. Molin. de iure, tom. 2. cap. 4. quæst. 13. n. 7. Gratian. disceptat. 613. n. 19. Mollet. in consil. Neapolit. tom. 1. part. 5. quæst. 6. n. 2. Bolsius dict. tom. 2. cap. 3. n. 83. Paul. Meli post o seruat. ad Castill. de aliment. decif. 25. n. 20. Unde si petens alimenta fuerit persona talis conditionis, quod iuxta suam dignitatem, sine de decore, pedet incedere non potest, aut indigeret equo, mulis, aut carruca, seu rehedat in vehetur, debet ei in taxatione alimentorum dari quantitas necessaria quotannis ad cibum muli, vel equi, vel ad sumptum in cōseruationem rehedat, & uectura necessarium, Bald. in l. solus, §. non uerò, n. 1. ff. de officio procuratoris, Lara in dict. l. si quis à liberis, §. non tantum, n. 26. Rebut. in l. uerbo uictus, col. 5. ff. de uerbor. significat. Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 8. n. 1. Azor in pñtuit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 4. quæst. 19. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 157. n. 47. Fontanell. de pñt. nuptial. tom. 2. claus. 7. gloss. 3. part. 5. n. 39. cum sequent. Bolsius dict. cap. 3. n. 85. & 86.*

105. Tertio attendere debet iudex, quid alimentorum nomine ueniat: uenit enim non

solum cibis, sed etiam potus, uesitus, & habitatio, l. legatis, l. ultim. ff. de aliment. uel eibar. legat. l. uerbo uictus 43. cum l. sequent. l. quos nos 234. §. uerbo uicere, ff. de uerbor. significat. for. 40. rubr. de refectent. ibi: *En fer sus obs es entes, menjar, & beure, & vestir, & calzar, & casa abon estien.* For. 13. rubr. de uerbor. significat. ibi: *Sots aqueña paraula, quant bonm dia yo leix à aital son uicere, es compris, & uicis, & aquelles coses, que son necessaries à menchar, & à beure, & à vestir, & à calzar, & à estate, & altres coses necessaries à son cors.* Cravet. conf. 199. n. 3. Roland. à Vale conf. 12. n. 1. Surd. de alim. tit. 4. quæst. 1. Garcia de expensis, cap. 3. n. 37. cum sequent. Palcot. de uobis, & spiritus, cap. 47. n. 7. Cancet uariar. cap. 16. num. 41. tom. 1. Molin. de iustit. & iure, tom. 1. disput. 168. Fagundes in praecept. decalog. lib. 4. cap. 1. n. 3. Murra de fuceffionib. part. 4. quæst. 18. artic. 7. n. 8. Gratian. discept. 610. n. 1. Bonacin. de praecept. decalog. disput. 6. quæst. ante. part. 6. §. 1. n. 2. Mollet. in consuetud. Neapolit. tom. 1. part. 5. quæst. 1. n. 7. Carpan. ad statut. mediolan. cap. 312. n. 10. noiler Trullench in decalog. lib. 4. cap. 1. dicitur. 3. num. 7. Quid nomine cibi ueniat tradunt, Surdus de aliment. dict. tit. 4. quæst. 8. Menoch. dict. præsumpt. 157. n. 16. Bolsius dict. cap. 2. tom. 2. n. 47. quid nomine potus, Rebut. in dict. l. uerbo uictus, Surd. dict. tit. 4. quæst. 3. num. 2. Menoch. dict. præsumpt. 157. n. 17. & 25. Murra dict. quæst. 18. artic. 7. n. 8. quid nomine uesitus, gloss. in l. uesiti, ff. de auro, & argenti legat. Surd. dict. tit. 4. quæst. 2. num. 8. Bellon conf. 30. n. 11. uol. 2. Menoch. dict. præsumpt. 157. n. 18. Bolsius dict. cap. 2. n. 51. quid nomine habitationis, l. labore, §. ff. de singulis legat. l. cateru, §. mulier, §. ff. de usu, & habit. Simon. de Prat. de iur. interpret. ultim. voluntat. lib. 4. interpret. 1. dicitur. 11. n. 61. Menoch. dict. præsumpt. 157. n. 25. Bolsius dict. cap. 2. n. 55. Et quod alimentorum nomine, habitatio ueniat declarauit Senatus sententia per Alreus, die 17. Augusti 1626. inter Vincentium Corell, & Vincentium Matheu. Et quod ueniant dulciana, à personis militariis per Daza, die 30. Octobris 1625. inter Donniam Ludouicam Ferrer, & de Rebollo, & Curatorem Illustris Marchionis de Quira. Et quod ueniant raupæ, & tela ex apotheca sumptæ ad uestes faciendas, iudicatum extat sententia per Cafes, die 16. Decembris 1625. inter Vincentium Garcia, & Annam Salat, & de Pallares Curatricem filiorum Patri Pallares. Advertere tamen debes, quod si petenti alimentorum nomine ueniat, durante lite, pro-

uisiones uulgo bestrefes ad sumptus litis, & alimenta, debet earum haberi ratio in taxatione alimentorum, & ex quantitatibus taxatis pro alimentis, debent extrahi, & deduci quantitates bis tractæ ad sumptus litis, & alimenta, computandæ in partem taxatæ provisionis exactas in iudicatum extat sententia per Alreus, die 3. Iulii 1623. inter Candiam Nives, fororem Angelam Melgar, & Administratores bonorum hereditatis Chritophori Vives, & alia per eundem, die 7. Novembris 1624. inter Donniam Catharinam Ferrer, & Benicio, Donniam Beatricem Zamoguetra, & Don Ferdinandum Benicio, & alia per Cafes, die 2. Novembris 1629. inter Donniam Gregori de Valladara, & creditores, & alia per eundem, die 20. Maii 1636. inter Egregram Donniam Hypolitam Centelles, & Egregram Comitem de Bassol illius filium. Solum ex provisionibus bis tractis ad sumptus litis, & alimenta, debent deduci, & extrahi sumptus iuris taxati in processu, qui non debent imputari in quantitate pro alimentis taxatam, ut declarauit Senatus sententia per Saboya, die 7. Novembris 1671. in fauorem Don Jacobi Muñoz, & contra Don Vincentium Muñoz, & alia per eundem, die 5. Martii 1672. inter eadem partes, referente Nobili Don Carolo Valtrera Montefana familiae Miite. Tunc R. C. D. & nunc meritisimo Regiam Cancellariam Regente.

Debent alimenta taxari addita qualitate, quod anticipatè soluat taxata quantitas, nã cum motam non patiantur alimenta, anticipata debet esse solutio, l. 1. Cod. quando dicit legator. edas l. non feni, §. 1. ff. eor. Molina de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 73. Corduba de Lara in dict. l. si quis à liberis, §. non tantum, n. 7. Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 8. num. 2. Molin. de iustit. & iure, disputat. 616. n. 10. Fontanell. de pñt. nuptial. part. 3. uariar. part. 1. cap. 16. n. 32. Nathen. iustit. uulnrat. cap. 8. n. 1. Citrac. controuers. 239. n. 29. & 30. Bolsius de effectib. matrimon. n. 29. & 30. Peres de Lara de annouersar. lib. 1. d. h. tom. 2. cap. 12. n. 769. Peres de Lara de annouersar. lib. 2. cap. 9. n. 11. & 12. Valeron. de transfationib. tit. 3. quæst. 3. n. 6. Quo modo autem, & quo tempore alimenta taxata debeant solui, non est facile scire propter uarietatem DD. Aliqui enim tenent totius anni alimenta soluenda esse in principio anni quia initio anni cedunt alimenta, l. pecunie sortem ff. de aliment. legat. l. habitations 11. ff. de usufruct. legat. l. 4. l. in speculis 8. l. cum in anou. 11. l. 23. l. nec simul. 12. in princip. ff. quando dicit legat. celat. l. 1. §. si in anou. ff. ad l. falsidiam, l. seruis communis 18. §. canserous, ff. de stipulat. seruor. Mierex de

106. quod anticipatè soluat taxata quantitas, nã cum motam non patiantur alimenta, anticipata debet esse solutio, l. 1. Cod. quando dicit legator. edas l. non feni, §. 1. ff. eor. Molina de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 73. Corduba de Lara in dict. l. si quis à liberis, §. non tantum, n. 7. Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 8. num. 2. Molin. de iustit. & iure, disputat. 616. n. 10. Fontanell. de pñt. nuptial. part. 3. uariar. part. 1. cap. 16. n. 32. Nathen. iustit. uulnrat. cap. 8. n. 1. Citrac. controuers. 239. n. 29. & 30. Bolsius de effectib. matrimon. n. 29. & 30. Peres de Lara de annouersar. lib. 1. d. h. tom. 2. cap. 12. n. 769. Peres de Lara de annouersar. lib. 2. cap. 9. n. 11. & 12. Valeron. de transfationib. tit. 3. quæst. 3. n. 6. Quo modo autem, & quo tempore alimenta taxata debeant solui, non est facile scire propter uarietatem DD. Aliqui enim tenent totius anni alimenta soluenda esse in principio anni quia initio anni cedunt alimenta, l. pecunie sortem ff. de aliment. legat. l. habitations 11. ff. de usufruct. legat. l. 4. l. in speculis 8. l. cum in anou. 11. l. 23. l. nec simul. 12. in princip. ff. quando dicit legat. celat. l. 1. §. si in anou. ff. ad l. falsidiam, l. seruis communis 18. §. canserous, ff. de stipulat. seruor. Mierex de

ino filius tenetur simul cum patre habitare, & in filius domo alimenta percipere, Angelus in 4. *quiam cum filium ff. de exhor. o. ligat.* ubi Jaffon n. 6. Bald. Novel. de aote, part. 7. pitezeg. 34. n. 5. Corduba de Lara in d. l. si quis a liberis, n. 9. Sured. de aliment. tit. 7. quest. 7. n. 2. Alcanius Clemens de patria potest. eff. 17. n. 32. Borbobus de fili. liti fam. quest. 30. n. 99. Marecot. v. ar. l. n. 2. cap. 83. n. 61. Fegacur. 95. n. 4. Palschal. de patr. potest. part. 2. cap. 5. n. 73. Coler. de aliment. tit. 2. cap. 3. n. 19. Merlin. de leg. tim. lib. 3. tit. 1. quest. 8. n. 16. Molfes. ad consuetud. Neapolit. tom. 1. part. 5. q. 2. n. 11. & 12. Ciriac. consuet. 73. n. 69. & 70. Matta Medic. de iur. forens. 89. n. 45. Bolsius dicit. tom. 2. cap. 11. n. 677. Clarin. consuet. lib. 1. cap. 45. n. 45. Valeron. de transact. tit. 3. quest. 1. n. 25. & 26. Nisi iusta, & legitima causa concuteret, nam non tenetur filius alimenta percipere in Patris domo, sed extra illum debent ei percipi, ut si a Patre exierit a domo, aut nimia severitas coercerit, aut noverca filius haberet, vel alia similia causa concuteret, de quibus latissimè Pontan. de aliment. cap. 5. n. 5. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 15. n. 74. Sured. de aliment. tit. 4. quest. 14. n. 12. & quest. 15. n. 12. Roland. quest. 22. n. 11. vol. 1. Corduba de Lara in dicit. l. si quis a liberis in princip. n. 11. Garcia de exco. p. 52. & molin. cap. 4. n. 20. Gratian. de sep. 552. n. 46. Palschal. de patr. potest. dicit. part. 2. cap. 3. n. 82. com. sequat. Molfes. de iur. 8. n. 8. & 15. Rovito de iur. 8. Bolsius dicit. cap. 11. n. 584. Martin. lib. 1. resolut. quotidianar. cap. 95. n. 20. Valeron. de transact. tit. 3. quest. 1. n. 110. 61. & 62. Idem de ceteris obligatis ad alimentum communitate solet tradit. nam sine ex diffinitione hominis, sive legis, aliquis alere tenetur, non d. bet complet. ut extra domum suam alit, Barthol. in l. 1. §. in l. Casp. §. Imperat. ff. de aliment. & ceteris, v. ar. de iur. forens. 110. v. ar. 1. & conf. 177. vol. 6. Sured. de aliment. tit. 4. quest. 14. n. 1. Roland. à Vale conf. 22. n. 9. vol. 1. M. noch. de arbitrar. casu 170. n. 9. & de presumpcion. lib. 4. presump. 157. n. 52. Gratian. de sep. 532. n. 42. Molfes. ad consuetud. Neapolit. tom. 1. part. 5. quest. 1. n. 3. 4. & 11. Quod absolute non est verum, sed sub hac distinctione, quod si alimenta debeantur ex legis dispositione, non tenetur alere extra domum alimentata præstare, si vero ex hominis dispositione debeantur, tenetur extra domum alere, Paul. de Caillo in l. avortio, in princip. n. 9. ff. solut. matrim. Palschal. de patria potest. part. 2. cap. 5. n. 61. & 64. Barbol. in l. 2. part. 1. in princip. n. 27. & 28. ff. solut.

matrimon. Marecot. v. ar. l. n. 2. cap. 83. n. 61. & 64. Francic. Marcus dicit. 222. part. 1. Bolsius dicit. cap. 11. n. 700. Paul. Mell. in obsevat. ad Cailill. cap. 2. n. 6. In nostra praxi non video admittas has opiniones, imo indiffinitè, & omni in casu, alimenta præstantur extra domum alere debentis, assignata certa quantitate quotannis, fortalè quia admittitur reperitur opinio tententium, alimenta omni in casu percipienda esse extra domum alere debentis, nisi testator, aut alere mandans contrarium dispulerit, per text. in l. 4. ff. de aliment. & ceteris, legat. Jaffon in l. d. v. ar. in princip. n. 24. ff. solut. matrim. Gramatic. conf. 33. Caculup. in l. frater à fratre, §. quæstio, n. 30. n. 10. ff. de condit. indebit. Capicinus dicit. 24. numer. 8. Sured. de aliment. tit. 4. quest. 18. numer. 16. Et si cupis hæc latius videre, & in quo loco debeant alimenta præstari, vide Senatus sententiam publicatam per Alreus, dte 20. Decembris 1607. inter Hieronymum Lop, & Magdalenam Gaetara, & aliam per eandem, die 14. Martii 1608. inter Don Petrum Boil, & Don Salvatorem Boil.

Facto processu petitionis alimentorum, lata sententia, & taxata summa annuali, etiam si à sententia appellatum fuerit, exequi debet, appellacione non obstante, nam in causis alimentorum, non suspendi iudicium, appellatio à sententia interposita, l. final. ff. de appellat. rescript. Scacc. de appellacionib. quest. 17. limitat. 7. n. 14. Cailill. de aliment. cap. 8. n. 3. cum sequent. Salgad. de regia proced. 3. part. cap. 5. n. 1. D. Leon dicit. 28. n. 6. Sured. dicit. 223. n. 9. & ibi Hodiern. n. 7. Cabud. dicit. 66. numer. 2. Flores de Mena carlar. lib. 1. quest. 14. n. 4. Cacleval. de iudicis, v. ar. 1. d. putat. 6. n. 6. Fontanell. dicit. 296. n. 18. & per tot. & de pat. nuptial. dicit. 6. quest. 2. part. 2. n. 47. Molfes. ad consuetud. Neapolit. tom. 1. part. 5. Vela differat. 39. n. 8. Merlin. consuet. 62. n. 13. & 14. centur. 1. Merenda consuet. tom. 4. lib. 23. cap. 43. Fermelin. ad text. in cap. 1. de fruct. quest. 4. n. 8. Antonell. de tempore legal. lib. 2. cap. 58. n. 14. Fregol. de regim. Constituta Reivabill. 1. part. lib. 8. disput. 24. §. 8. n. 158. Giurba ad Niger. de execut. cap. 4. §. 6. n. 25. Reuser. dicit. 15. per tot. l. 1. Barot. de citat. in 2. part. in addit. ad quest. 19. n. 214. Paulus Rubens in adnotat. ad dicit. 1. suo n. 103. conf. alimenta, & dicit. 472. n. 25. part. 9. tom. 1. recentissimar. Zachias de salerio, quest. 107. n. 4. & 6. Pegal. resolut. forens. quest. 107. n. 103. Guilbel. Anth. rescriptis, & morstor. consuef. 40. n. 14. Anton. ab Ecclecl. obsevat.

166. n. 4. lib. 1. Leoncl. de privileg. pauperat. privileg. 27. n. 4. Et quod à sententia lata in causa alimentorum, non debeat admitti appellatio quoad effectum suspensivum, iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 24. Novembris 1637. inter Dominam Margaritam del Mila, & Vincentium Cambræs Administratorem operis pii Don Ludovici del Mila. Idem fuit decifum Regia inter locutione, die 11. Augusti 1647. referentem M. Joanne Baptista Polo R. C. D. in favorem Domine Fenclicæ Villarta Domingæ Baronie de Abilat de Segart, & contra Creditores. Idem tene fi solum alimentorum pars petita fuerit, ut si habitatio sola, aut vestitus, nam pariter deneganda erit appellatio, Corduba de Lara in dicit. l. si quis a liberis, §. si vel parens, n. 30. Sured. de aliment. tit. 8. privileg. 60. n. 13. Cailill. dicit. cap. 8. n. 10. Bolsius dicit. tom. 2. cap. 19. n. 1114. Salgad. de Regia proced. dicit. 3. part. cap. 1. n. 7. Vegas dicit. cap. 15. n. 105. Et habebit locum prohibitio non solum si à sententia diffinitiva in causa alimentorum lata appellatur, sed etiam si à provisione interlocutoria appellatio interponatur, nam debet denegari, ut docent Fontanell. part. 1. dicit. 26. n. 5. Cailill. dicit. cap. 8. n. 11. Pegal. dicit. cap. 15. n. 104. Et vidi multoties denegatam appellacionem in Senatu ad interiocutionibus in causis alimentorum latis, & reitorcord quod in Regio Tribunali Montefie ad relationem Dofissimæ Senatoris Donati Sanchez del Castellar. R. Affloris, in causa petitionis alimentorum Don Petri Calatayud contra Egregium Comitem de Girat, denegata fuit appellatio Egregio Comitii in calce supplicacionis, die 5. Martii 1688, ab interlocutione in dicta causa lata.

Hæc intellige quando sententia lata fuit in favorem petentis alimenta, quia si contra illud feratur, appellare poterit, & debeat admitti, appellatio quoad utrumque effectum, Scacc. ad opuscul. quest. 17. limitat. 7. n. 19. Menoch. de adp. end. remed. 4. n. 876. Novell. de aote, part. 9. fiscal. 7. in fin. Sured. de aliment. tit. 8. privileg. 60. n. 25. cum sequent. Borell. in summa dicit. tit. 33. n. 382. tom. 2. Molfes. ad consuetud. Neapolit. tom. 1. part. 5. quest. 4. n. 20. Giurba ad consuetud. Neapolit. tom. 7. quest. 15. n. 16. Velasc. de privileg. pauper. 1. part. quest. 50. n. 5. & 6. Salgad. de Regia proced. part. 3. cap. 1. n. 18. & 19. Carleval. de iudicis, dicit. 220. n. 4. ubi Scopa, Bolsius dicit. cap. 8. n. 1124. Butat. dicit. 22. n. 14. Carat. dicit. 208. n. 5. D. Leon dicit. dicit. 28. n. 7. & 10. Molfes. dicit. quest. 4. numer. 17. Ciriac. consuet. 34. n. 26. Ammura

36. Leoncl. de privileg. pauperat. part. 2. privileg. 27. n. 5. & dicit. l. v. ar. 31. n. 9. Intelligere debet etiam de dicitum à nobis traditum, quando alimenta iudicis officio detantur, nam à iure actionis potantur, à sententia lata in alimentorum causa admitti debet appellatio quoad utrumque effectum, ut docent Speculator in tit. de apellat. cum quibus n. 10. & 11. Corduba de Lara in dicit. §. si vel parens, n. 28. Sured. dicit. privileg. 60. n. 12. Molfes. ad Consuetud. Neapolit. par. 5. quest. 4. n. 18. & 19. Fontanell. de pat. nuptial. dicit. 3. part. 3. cia. 7. n. 47. & 48. Cailill. dicit. cap. 8. n. 16. Bolsius dicit. cap. 19. n. 115. Salgad. de Reg. proced. part. 3. cap. 1. n. 13. Sanfelix dicit. 152. n. 2. Paul. Mell. dicit. cap. 8. n. 4. Et proceat, si ve petens alimenta iure actionis pauper fuerit, si ve dives, nam & si aliquibus placuerit appellari non pefse à sententia super alimentis petitis iure actionis lata, solum quando petens illa pauper est, Bald. Novel. dicit. part. 9. privileg. 7. Sured. dicit. privileg. 60. n. 22. Fachin. lib. 1. dicit. de iur. forens. cap. 77. Rota dicit. 764. part. 1. dicit. de iur. forens. cap. 77. limitat. 17. n. 16. & 17. Fontanell. dicit. 3. part. 3. n. 47. & 48. Bolsius dicit. cap. 19. n. 1126. Ceteris est admissibile appellacionem eis quoad utrumque effectum à sententia lata in alimentorum causa, quando petita fuerint iure actionis, etiam si petentens illa pauper fuerit, per ea que docent Corduba de Lara in dicit. l. si quis a liberis, §. si vel parens n. 28. Ceval. de cognicion. per suam vocatione, quest. 38. n. 2. & 3. Salgad. de Reg. proced. dicit. part. 3. cap. 1. n. 13. usque ad 18. Giurba ad consuetud. Neapolit. cap. 7. quest. 15. part. 1. n. 14. Cailill. de aliment. dicit. 8. numer. 16.

Ex adverte autem si alimenta iudicis officio petantur, non à paupere, & egene, sed à divite, deficit ratio ob quam, appellacione non obstante, etiam debet sententia, quæ propter hoc in caus admitti debet appellatio quoad utrumque effectum, Sured. dicit. privileg. 60. n. 21. Corduba de Lara in dicit. §. si vel parens, n. 31. Ursill. ad Afflic. dicit. 152. Ceval. quest. 897. n. 917. Marchepoll. tom. 1. part. 5. quest. 4. n. 20. Giurba ad consuetud. Neapolit. tom. 4. lib. 23. cap. 43. n. 36. & 37. Salgad. ubi notat. n. 5. & 6. Salgad. de Regia proced. part. 3. cap. 1. n. 18. & 19. Carleval. de iudicis, dicit. 220. n. 4. ubi Scopa, Bolsius dicit. cap. 8. n. 1124. Butat. dicit. 22. n. 14. Carat. dicit. 208. n. 5. D. Leon dicit. dicit. 28. n. 7. & 10. Molfes. dicit. quest. 4. numer. 17. Ciriac. consuet. 34. n. 26. Ammura

de offi. judic. 1. part. quæst. 9. n. 16. Castill. dict. cap. 8. n. 13. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. gloss. 2. part. 3. n. 47. Velale. de privileg. parricid. 1. part. quæst. 50. n. 15. Nacion. de usufructu. tit. 3. quæst. 3. n. 19. P. de us. auct. cap. 19. n. 1119. Fagof. de p. gna. christan. n. 138. Pegal. dict. cap. 15. n. 106. Antonel. de tempore. legat. lib. 2. cap. 38. n. 15. & 16. Merlin. dict. controvers. 62. n. 13. & 14. Paul. Meli. dict. cap. 8. n. 2. Et singulariter observa, quod si sententia favore petentis alimentata lita, non obstante appellatione, exequatur, etiam si in judicio appellationis revocata fuerit, si ab hac ultima sententia appelletur, non debet executioni hujusmodi sententia secunda in appellationis judicio lita, nec revocari, alterari, aut suspendi debet illa executio sententiarum, imo continuari debet, quousque in secunda, aut tertia appellationis in facta, sententia illa revocata primæ obstituerit, ut mirabiliter probat Gutierrez practice. quæst. 146. ter tot. Castill. de aliment. dict. cap. 8. in fin. in addit.

117 Non erit extra propositum inquirere, an concurrentibus Patris, aut alicuius debentis creditoribus pro exactione suorum credituum, & alimentatio pro suis alimentis, præferri debeant creditoribus: & pro vera solutione tene, creditoribus patris, vel alere debentis preferendos esse si pro creditis hypothecam habeant, filius enim, aut quislibet alius habens alimentata taxata iudicis officio, non habet hypothecam jus in bonis alere debentis pro alimentorum credito, sed solum actionem personalem, Barthol. in l. creditor. ff. qui potest. in p. gna. Corcubio de Lira in addit. si quis a liberis, §. item referri. n. 8. ff. de liberis agnoscend. Covarub. de p. gna. part. 1. cap. 8. §. 6. n. 14. Surd. de aliment. tit. 9. quæst. 4. n. 14. & tit. 8. privileg. 51. n. 2. Giurba dict. 5. n. 46. Theferus quæst. forens. lib. 2. quæst. 87. n. 18. & 20. Manjic. de test. & ambig. lib. 11. tit. 13. a. n. 1. Enbol. in l. 1. part. 4. n. 73. ff. solut. mar. Baldus. Acco. in p. gna. nov. ad. part. 2. lib. 2. cap. 5. quæst. 5. Cyrill. controvers. 18. n. 3. Merlin. in p. gna. controvers. 61. n. 9. Lucidor. de p. gna. cap. 19. n. 1. & 6. Merend. controvers. tom. 3. lib. 13. cap. 1. n. 1. & cap. 3. n. 17. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 24. a. n. 106. Coler. de aliment. lib. 3. cap. 8. ex n. 38. Pontan. de aliment. cap. 17. n. 30. Merlin. de legitima, lib. 5. tit. 5. quæst. 1. Castill. de aliment. cap. 66. n. 26. quæst. 1. Castill. de aliment. cap. 66. n. 26. Carena resoluit. 20. n. 10. Boisius dict. tom. 2. cap. 7. n. 484. Loter. de re beneficiar. lib. 1. quæst. 39. n. 80. Merlin. de p. gna. lib. 3. quæst. 1. n. 5. cum sequent. Meli in

observat. ad Castill. cap. 66. num. 13. Andiecl. controvers. 203. n. 4. Carol. Anton. de Luca in animaliter. ad Gratian. cap. 366. n. 1. cum sequent. Si verò creditores non fuerint hypothecarii, prælationem habebit alimentorum creditum, cum inter creditores ejusdem gradus personales, & chyrographarios, præferri debet creditum pro alimentis habens, Salgad. dict. part. 1. cap. 24. n. 97. Limita doctrinam supradictam, quando à patre fuerint certa bona assignata pro alimentis filii, nam hypotheca erunt designata bona pro alimentis, l. 2. ff. de aliment. & aliar. legat. Barthol. in d. l. 2. ff. in l. Lucius. ff. de aliment. legat. Guido Pap. quæst. 76. n. 1. Coler. de aliment. lib. 3. cap. 8. n. 36. Pontan. de aliment. cap. 17. n. 30. Valale. de jure empobit. quæst. 4. n. 7. & quæst. 32. n. 20. Garcia de expensis, cap. 4. n. 30. & 31. Thelaur. dict. lib. 2. quæst. 67. n. 17. D. Leon tom. 1. de test. 27. num. 2. & tom. 2. de test. 159. n. 21. De test. de test. 26. n. 17. Pacilio. de falsitan. interdicit. in p. gna. cap. 4. n. 98. Paschal. de patropotest. cap. 3. n. 28. Ceval. quæst. 692. Giurba dict. 5. n. 13. & 43. & ad consuetud. Men. san. ca. 7. gloss. 12. part. 1. n. 11. in fin. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 1. part. 1. n. 119. Lira de anniversar. lib. 1. cap. 2. n. 17. Salgad. dict. cap. 24. n. 106. Merlin. de aliment. tit. cap. 66. n. 26. Boisius dict. cap. 7. n. 485. Merin. controvers. 61. num. 12. & 13. Valeron de transfactio. tit. 3. q. 3. n. 31. Paul. Meli ubi proximo. D. Cresti observat. 30. n. 5. Carol. Anton. de Luca in animaliter. ad Gratian. cap. 366. n. 5. Intellego tamen supra tractata, de alimentis iudicis officio debentibus, hæc enim hypothecam habebunt, & pro suis hypothecata erunt bona ad alimentum obligata, Negand. de p. gna. part. 2. membr. 4. n. 164. Coler. de aliment. lib. 3. cap. 8. n. 18. Pacilio. de falsitan. interdicit. in p. gna. cap. 4. n. 476. Castill. de aliment. dict. cap. 66. n. 37. Merlin. controvers. 61. n. 12. & 13. centur. 1. Meli dict. cap. 66. n. 14. Merlin. de p. gna. lib. 3. tit. 1. quæstion. 1. numer. 6. & 10.

Los alimentos se piden en nuestra practica, 119
 & acta se devan iudicis officio, o jure actionis, proponiendo el pretendiente su libelo, en donde narra, la indigencia que tiene, y la obligacion que el convenido tiene de alimentarle, las rentas, y Patrimonio que tiene el obligado, el esplendor, y dignidad, nobleza, y lustre, asi del prelatente, como del obligado, la familia que

que tiene los criados que ha de menester, y la cantidad que todos los años ha de menester para sustentarse, y subvenir estas obligaciones, y se concluye, pidiendo, se recibiera prueba de todo lo narrado, por via de sumaria informacion de testigos, y que se le pague a señalar cada año tanta cantidad de los bienes del convenido, mandandose, la dar por tercias anticipadas para mayor facilidad de la cobranza de lo que se señala, se pide tambien se haga consignacion por el obligado contra los Arrendadores de algun lugar, o de aquellos bienes que parecieren mejores, para que de alli se cobre, y en caso de no quererla hacer, se le facultad a otro de los Eclesiasticos de mandamiento para que la haga. Advertiendo, que si los bienes no estuvieren arrendados, se pueden hacer arrendar, y sino, se pueden hacer sequestrar los frutos, para que de alli se paguen los alimentos, segun lo declaró el Consejo, con sententia por Alceus, en 14. de Octubre 1636. entre Don Vicente Pardo de la Caza, y Don Fernando Girón de Rebolledo, Señor de Andilla. Y el libelo, lo podrá fazer proponer en esta forma.

EXCELENTISSIMO SENOR.

Don F. T. Suplicant com millor pot, diu, que es fill legitim, y natural del quondam Don S. T. Señor de T. Baronia, hagut, y procreat del matrimonio que contractà ab Doña F. T. y germà de pare, y mare de Don S. T. Señor actual que es huy de dita Baronia, y per no haverli deixat los dits foa pares hazienda alguna, ni rentes de ahon poder alimentarse, ni tenir aliun de altres bens, officis, ni redditos de ahon poder acudir a sustentarse, es trobat el Suplicant impossibilitat de poder viure, y tractarse segons fa calitat quant lo dit Don F. T. son germà es troba hereu universal dels dits fos pares ab mes de 3000. lliur. de renta, que li fan cafcun any los dits bens hereditatis, y ab molt gran ostentacion en fa casa de criats, coches, y molta familia; e com segons disposicions de justicia lo dit Don F. T. son germà aixi per tenir los bens recahents en la herencia dels dits fos pares, com per fer germà, & ex propria persona, dega donarli al Suplicant, y subministrarli una cantidad annua competent pera fos alimentos: y pera poder viure en fa casa, segons son estat, necessita quoad minus de un criat, y dos criades, y segons la ocurrencia del temps, para sustentarse a si, a fa muller, y als dits criats, y criades, lo menys que ha de menester cafcun any es la cantidad de 500. lliur. mananteshi subministrat per tercias anticipades, & more alimentorum.

Per tant, & aliàs, omni meliori modo, &c. suplica, se li mane rebra una sumaria informacion de testimonis a si, y efecte de verificar, y probar lo dets dit, y constant per aquella de practidits, aut falcim de necessariis pariter suplica, se li mane adjudicar, y tachar pera fos alimentos al Suplicant cafcun any, dels bens del dit Don F. T. son germà, la dita cantidad de 500. lliur. condemnant inconsequentiam adaquell en haverli de pagar al dit Suplicat los alimentos, y cantidades que es tacharan per tercias anticipades, & more alimentorum, y que pera machor facilitat de la exactio, y cobrança de la cantidad que se li tenyatarà, se li mane fer consignacion en parte tuta, y segura, y en cas de estar renitent lo dit son germà en ferlay, se mane donar facultat a altre dels Eclesiasticos de mandamiento, pera que en nom de aquell la fassa, y que la present es mane evocar a esta R. A. y cometre a hu dels Nobles, eo Magnificis D.D.R.C. qui cam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c. Altissimus, &c.

Jesu M. Die 13. Martii 1688. Intinetur ad testam. & faccstidè recipienti informatio. F. T.

120 Taxatis, & assignatis per sententiam alimentis, & in executionem posita sententia percipiendo quantitatem taxatam alimentatius, poterit venire, quod pauper fiat alimentans, aut quod magis efficiatur dives; si ergo hæc eveniant, non obstante sententia, & illius executione, & taxatione facta, augeri debet quantitas taxata, si magis

Theatrum
 gis dives efficiatur alens, & diminui si pau-
 per fiat, l. 3. ubi pupillus educar. debeat. ibi:
 Si forte post accepta alimenta ad regnum fue-
 rit pupillus pro aliis diminui debet, que de-
 creta sunt, quemadmodum silent augeri, si quid
 Patrimonio accesserit, Angelus conf. 357. n.
 9. Corneus conf. 95. n. 4. Simon de Prat.
 de interpretat. ultimar. voluntat. lib. 4. inter-
 pretat. 2. dubitat. 11. n. 69. Patchal. de vi-
 rib. patria potest. part. 2. cap. 3. n. 28. Gra-
 tian. discept. 613. n. 18. cum sequent. Ro-
 ta apud Scraphin. decis. 745. Marecot. va-
 rias. lib. 1. cap. 83. Mantie. decis. 331. Bos-
 sius. dicit. tom. 2. cap. 3. n. 77. Salgad. de
 preterit. Regia. y part. 3. cap. 2. ex n. 10. O.
 part. 4. cap. 7. n. 88. Castill. dicit. cap. 8. de
 aliment. memo. 19. Et quod diminuit Patrimo-
 nio, diminui alimenta debeat, iudicavit
 Senatus sententia per Daza, die 18. Februarii
 1628. inter Domnam Joannam del Castellar,
 & Vilanova, & Ludovicum Tallada, & cre-
 ditores: prout etiam quod causa concurrerit
 debeat augeri, iudicatum extitit senten-
 tia per Alceus, die 1. Augusti 1620. inter
 Domnam Franciscam Malferit, & Don. Lu-
 cam Malferit, & quod alimentis taxatis ex
 bonis mariti mulieri, augeri alimenta de-
 beat, actis mariti bonis, iudicavit Senatus
 sententia per Daza, die 10. Januarii 1624. in-
 ter Marcelam Dorderi, & de Bou, & Ber-
 nardum Joannem Bou, & in alia sententia
 per Alceus, die 26. Januarii 1627. inter Dom-
 nam Elisabetham, & Domnam Mariam Za-
 pata Dominas oppidi de Senya, & illarum
 creditores decium extitit, augenda esse ali-
 menta taxata aucto precio coadunationis op-
 pidi ex quo oppidi domino prelabantur. Eo-
 dem modo si augeretur dignitas, & familia il-
 lius qui debet aii, & patrimonium alentis
 potest ferre, debent alimenta augeri, & ma-
 jora dari, non obstante taxatione facta, Al-
 dobradin. conf. 31. n. 9. Gratian. dicit. cap.
 613. n. 18. cum sequent. Bossius dicit. cap.
 3. n. 77. Unde si post taxationem auctus
 fuerit filiorum numerus, augeri debent ali-
 menta, etiam quod filii illegitimi fuerint, ut
 iudicavit Senatus sententia per Daza, die 26.
 Aprilis 1636. inter Gasparem Joannem Ca-
 talá, & illius creditores. Quamvis propter
 nativatem unius filii dixit Senatus augenda

EXCELENTISSIM SENIOR.

Don F. T. suplicant com millor pot, diu, que en lo any T. feu instan-
 cia en esta R. A. contra Don F. T. son germá heredu de els quondams Don
 F. T. y Duña S. T. sos pares pera que se li manassen señalar, y donar al dit
 Suplicant cadaun any pera sos alimentos 500. llivr. y en vista de les proves
 que es feren, se li maná señalar la cantitat de 300. llivr. cadaun any per ter-
 cios anticipades, segons consta ab la Real sententia publicada per F. T. Ef-
 crivá de manament en T. de T. mes, y any, que esta en dit proces de ai-

men-

Jurisprudencia.

non esse alimenta taxata, ut sententia per
 Cales, die 12. Julii 1636. inter Don Hiero-
 nimum Valeriola, & Don Ludovicum Va-
 leriola ejus filium. Non tamen cogites pro-
 cedere ista posse calu in quo certa quantitas
 ab homine assignata fuerit ad alimenta, tunc
 enim oque augeri, neque minui potest pro-
 pter casum contingentiam, ut docent Simon
 de Prat. dicit. dubitat. 11. n. 45. Gratian.
 dicit. cap. 613. n. 21. Bossius dicit. cap. 3.
 n. 78. Et declaravit S. S. A. C. sententia
 per Codorniu pro Dalmau, die 9. Octobris
 1626. inter Domnam Hieronymam Villarra-
 fa, & illius creditores. A sententia lata in ju-
 dicio regulacionis alimentorum petita: per
 altem appellatio admittitur quoad utrum-
 que effectum, five declaratur non regulan-
 do, five regulando taxationem, Salgad. de
 reg. protect. dicit. part. 3. cap. 2. n. 14. Castill.
 dicit. cap. 8. de aliment. n. 19. Si ab aliment-
 tario petatur quod augeatur quantitas taxata,
 & declaratum fuerit non esse augendam, ad-
 mitti debet appellatio quoad utrumque ef-
 fectum, & si decium fuerit quod augeatur
 exequi debet sententia, appellacione non ob-
 stante, ut docet ipse Salgad. dicit. cap. 2. n.
 23. cum sequent. Castill. dicit. cap. 8. n. 19.
 eors. in sequendo.

Señalados, y taxados los alimentos por
 sententia, suclie suceder, que al hijo, nieto,
 ó hermano que se le dan, se le aumentan las
 obligaciones, ó por mas hijos, ó por otra
 causa, y al padre, abuelo, ó hermano obli-
 gado á alimentar se le aumentan las rentas,
 en este caso se podrá pedir que se aumen-
 ten los alimentos señalados, para lo qual
 deve proponerte libelo, en donde se narre
 el aumento de las rentas, y las obligacio-
 nes que se han sobrevenido al que percibe
 los alimentos, y que ha de menester neces-
 sariamente T. cantidad mas, ultra la seña-
 lada, todos los años, y concluid pidiendo
 se reciba sumaria informacion de testigos
 en prueba de todo el hecho, y que se passe
 á aumentar la cantidad de alimentos, seña-
 landole T. cantidad mas, cada año por ter-
 cias anticipadas, y con las confignaciones
 que ya dixes, proponiendo en este caso el
 libelo en esta forma.

Pars I. Cap. XXI. de Decret. ad alimenta minor.

ments à folco T. e com les obligacions del dit Suplicant se hachen aumen-
 tar considerablement, y de manera, que ab dites 300. llivr. en manera al-
 guna pot acudir à ses obligacions, per quant huy se cinch fills legitims, y
 naturals, y al temps que se li señalaren los alimentos no en tenia ningun, y el
 Patrimonio del dit son germá no sols no fe hacha disminuir, sino es que se
 hacha augmentar en cantitats considerables, pues desde el dia que es feu di-
 ta taxacio fins lo dia de huy, li han entrat de nova renta pus de 1500. llivr.
 y li just, y á raho conforme que haventse aumentat la renta al dit son ger-
 ma tan considerablement, y sent machor les obligacions del dit Suplicant,
 se li aumente la cantitat que se li señale de alimentos, manantli donar, ultra
 les 300. llivr. señalades 400. llivr. cadaun any, pues esta cantitat sera lo
 menys que ha de menester pera poder acudir à son sustento, y el de sa mu-
 ller, y fills, criats, y criadas.

Per tant, & abias omni meliori modo, &c. suplica, se li mane rebre
 una sumaria informacio de testimonis à fi, y effeclie de verificar, y pro-
 var lo datus dit, y especialment de que el suplicant pera acudir à ses obli-
 gacions de alimentos, ultra les dites 300. llivr. annues, ha de menester ca-
 scun any quora menys la dita cantitat de 400. llivr. y constant per dita in-
 formacio de precatils, aut falcim de necessarius, patiter suplica, que dels
 bens del dit son germá se li manen adjudicar, y señalar al Suplicant pera
 sos alimentos cadaun any la dita cantitat de 400. llivr. ultra les 300. llivr.
 taxades. Condemnant in consequentiam al dit F. T. son germá en haver-
 lesli de pagar per tercios anticipades, & more alimentorum, manantli set
 confignacio en part tuta, y segura pera la cantitat que se li señalada, man-
 nant donar facultad, en cas de no ferla, per que altre dels Escriuans de
 manament en son nom la fassa, y que la present es mane evocar à esta R. A.
 y cometre al Noble Don F. T. D. R. C. Ohidor que es de dita causa de
 demanda de alimentos, qui eam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c.

Altissimus, &c.

Jesu M. Die 17. Martii 1638.
 Intromittit ad testiam, & success.
 Juce Reclatator informatio.
 F. T.

Pero si las obligaciones del que ha de „ cantidad que corresponda à la renta que le
 5, percibir los alimentos se disminuyesen, y „ queda, y obligaciones del que deve ser ali-
 „ el Patrimonio, y rentas del que les presta „ mentado, verificando tambien estos extre-
 „ se minorasen, podrase pedir por el obliga- „ mos, y proponiendo el libelo, en esta for-
 „ do, que la cantidad de alimentos taxada y „ ma.
 „ señalada, se minore, y reguie à menor

EXCELENTISSIM SENIOR.

Don F. T. suplicant com millor pot, diu, que en lo any T. postá instan-
 cia en esta R. A. Don F. T. son germá, pera que li donar alimentos, y ha-
 ventte verificat que es trobava ab les obligacions de cinch fills, y muller, y
 que lo dit Suplicant tenia dels bens hereditaris de les pares 4000. llivr. de
 renta, ab Real sententia publicada per F. T. Escrivá de manament en T. de
 T. mes, y any, que esta en lo dit proces de demanda de alimentos à folco
 T. se li señalaren pera els dits alimentos la cantitat de 600. llivr. cadaun
 any, les quals ha cobrat per ses tercios anticipades, & more alimentorum
 è com al dit Suplicant li hachen saltat prop de 2000. llivr. de renta de la
 que tenia desde que es feu la taxacio fins lo dia de huy, pues li ha succedir,
 (Aqui se ha de poner la causa, y contingencia de aver perduto la renta.) Y així
 mateix al dit son germá se li hachen disminuït les obligacions que tenia,
 pues se li ha mort la muller, y dels cinch fills, que al temps de la taxacio
 tenia, se li han mort los quatre, y disminuït lo Patrimonio del Suplicant, y
 disminuïdes les obligacions del dit son germá, se dega regular la cantitat

Hh 3

de

de les 600. liur. annue de aliments taxats, a una proporcionada quantitat, que patexa fer la de 200. liur. y encara aquella sera superabundant.

Altitimus, &c.

Evocata, &c.

Jesús M. Die 19. Martii 1688. Insuetum ad tertium, & ad al-

F. T.

123 Frequentissimè in nostro Regno in hoc petitione alimentorum iudicio, & in quolibet alio, peti solent provisiones (apud nos dicitur beneficii, D. Leon tom. 3. de off. 18. in epy-

3. n. 77. Bofius dist. cap. 17. num. 1095. Cauti verò practici solent has petere provisiones in litis initio, & semper utilis erit, ex tradit. i. Rebus. de sententis provisionalis. artic. 1. gloss. 6. in fin. D. Leon dist. de off. 29. n. 13. Mercet de majorat. part. 3. quaest. 15. n. 82. Ramon conf. 2. n. 21. Maldonado, in addit. ad Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 16. n. 38.

Supponendam etiam post provisiones ad sumptus lris & alimentis, peti in nostra praxi, & obtineri, non solum quando iudicio universalis, sive ad universitatem honorum agitur, sed etiam si agatur iudicio particulari, vel pro re, aut credito particulari, dummodo concurrant requisiti ad obtinendam illis necessaria, nam & si aliqui, non satis iudicio fundamentum moti, voluerint provisiones istas ad sumptus lris, & alimenta solum in iudicis universalibus, & quando ad Universalitatem honorum agitur peti posse, & non quando ad rem particularem, Surt. de aliment. tit. 1. quaest. 120. n. 14. Gratian. dist. lib. 2. cap. 21. n. 6. Joan. Anton. de ecclesiastica observat. 9. n. 12. Decret. de privileg. paupertatis, part. 2. privileg. 21. n. 36. Certius agatur, debentur etiam provisiones ad sumptus lris, & alimenta, nam causa ob quam alimentum illa debentur, non causa ob quam alimentum illud agatur, sed ne is qui iustitiam fovet cogatur, praeterea inopia, sicut de se res, & in cap. ex parte, & cap. olim, de accusat. data fuerunt alimenta, quibus non iudicio universalis admissa reperiunt in nostra praxi, & in Rota, & in multis Regibus. Peti tamen in vol. molin. Fontanell. de pact. nuptial. dist. 6. gloss. 2. part. 4. n. 73. Rota de off. 50. num. 10. part.

part. 9. tom. 1. recentissimar. Paul. Meli in observat. ad Castill. de aliment. cap. 1. n. 5. Andreol. controuers. 263. n. 5. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. cap. 55. n. 9.

225 Huius suppositis, est nimis gravè sit, quod reus teneatur prabere expensas lris, & alimenta contra se ipsum, l. nimis graevi, Col. de testib. cum non teneatur adere arma actori, ut invadere illum in iudicio possit, l. de minore 10. §. non debet, ff. de questioni. l. cogit. Cod. de pect. heredit. l. 5. 6. & ultim. C. de eadem, cap. 1. de pect. Neque rationabile videatur, compellere adversarium quod pecuniam ministrat, ut cum ea sit fuscipit, & agitari possit contra ipsum iudicialitatem, l. Imperatoris ff. de tutelis, & rationis. dist. tractat. ibi: non habet rationem postulationis, volens in sumptum lris ab iudice pecuniam ministrare. Covarrub. practiar. cap. 6. n. 6. Lara in l. si quis a li. erit, §. si ex parent. n. 48. & 49. Hartman. Pistor. quaest. 29. lib. 3. §. de aliment. cap. 13. §. 4. n. 21. Castill. controuersiar. lib. 3. cap. 27. n. 52. Andreol. controuers. 361. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. cap. 236.

226 n. 1. Tamen non sine recta, & iurica iuris ratione statutum est, quod dives litigans teneatur subministrare, & dare sumptus lris, & alimenta egeno litiganti, si simul cum paupertate in egeno concurrat boni iuris praesumptio, l. final. Cod. de ordin. cognitio. l. ante penultim. ff. de iure delib. l. si rogat, ff. de liberis agnoscat. l. 1. §. sed & si certum, ff. de ventre in possessionem mittend. cap. ex parte con. horet 5. de eo qui dicit in mortuo. n. 4. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. cap. 236. n. 1. cum seqq.

part. 5. quaest. 3. n. 13. Botiller. de successione ab intestat. cap. 3. ibidem. 113. n. 15. cum sequent. Ricciol. de iure personar. lib. 2. cap. 1. n. 1. Calvin. de dignitat. lib. 1. cap. 72. n. 5. Fontanell. de pactis nuptial. dist. 6. gloss. 2. part. 3. & 4. & de off. 324. n. 11. Neguerol. allegat. 101. n. 201. Altograd. de testib. cum non teneatur adere arma actori, ut invadere illum in iudicio possit, l. de minore 10. §. non debet, ff. de questioni. l. cogit. Cod. de pect. heredit. l. 5. 6. & ultim. C. de eadem, cap. 1. de pect. Neque rationabile videatur, compellere adversarium quod pecuniam ministrat, ut cum ea sit fuscipit, & agitari possit contra ipsum iudicialitatem, l. Imperatoris ff. de tutelis, & rationis. dist. tractat. ibi: non habet rationem postulationis, volens in sumptum lris ab iudice pecuniam ministrare. Covarrub. practiar. cap. 6. n. 6. Lara in l. si quis a li. erit, §. si ex parent. n. 48. & 49. Hartman. Pistor. quaest. 29. lib. 3. §. de aliment. cap. 13. §. 4. n. 21. Castill. controuersiar. lib. 3. cap. 27. n. 52. Andreol. controuers. 361. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. cap. 236.

Hac communis Doctorum sententia non est fundamentum iuridicum dicitur, sed magis iuris ratione reperitur: roborata tamen etiam docent divitem litigantem subministrare teneri sumptus lris, & alimenta pauperi litiganti, ne ob inopiam deficiat ille rerum suarum persecutionem, Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 16. n. 46. Surt. de aliment. tit. 1. quaest. 112. n. 30. Gratian. dist. ceter. 236. n. 30. & 31. Marecot. variar. lib. 2. cap. 83. n. 19. Fontanell. de pactis nuptial. dist. 6. gloss. 2. part. 4. n. 23. & 73. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. cap. 236. n. 1. Anton. Faber in rational. ad text. in dist. l. 27. §. de iure finis, ff. de iusticia, testamento. Et haec ratio nem esse de mente omnium tribuentium tradunt Adient ad Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 16. n. 46. Sed non satis nulli placet huiusmodi ratio, quia ex periculo deficiendi litum, ob inopiam non potest oriri ius compellendi divitem litigantem sub-

libitare sumptus litis, & alimenta, arma praebere contra se ipsum. Quare iudico genitrici rationem esse, quia pauper habens optatum iustitiam fons, intelligitur actionem ad litam rem litigiosam habere, & cum habens actionem ad bona, ipsa intelligatur, aut videatur habere bona, l. rem in bonis, ff. de adq. vel. l. id aqua se 143. ff. de verb. sig. hinc. Ne iure suo privatus remaneat, cum tenas sine sumptibus vivere, aut litigare possit, l. in verbis, 6. ff. de minorib. l. penultima, ff. de testatione legatis, l. 2. Cod. de aliment. p. fil. praefata, dicitur iustitiam fons, provisiones, tanquam ex rebus propriis, non solum in parum facit illud committere inter DD. admissum, quod alimenta, & litis expensarum decerni debent ex bonis, seu fructibus, pro quibus agitur, & ibidem respecta, & non attentis ceteris bonis in controversiam non deductis, Sord. de aliment. dicit. quest. 111. n. 21. & quest. 112. n. 23. Cravet. conf. 164. Oliver. Beltramin. in addit. ad dicit. 189. Ludovic. n. 7. Anguilla. conf. 4. n. 1. lib. 3. Ferrer. ad Barut. dicit. 707. n. 10. & 11. Bolsius dicit. tom. 2. cap. 17. §. 13. n. 1043.

129 Ut debeatur provisio, sive bestreta ad sumptus litis, & alimenta, & legitime petatur, requiritur primo, quod petens illam pauper sit, & aliunde non habeat, d. l. si infirmitas, §. de test. sup. ff. de test. hinc. testament. ibi: Proinde necesse est petentem esse pauperem non habentem l. extraneus, 6. ff. de ventre in poss. mittent. ibi: Nisi mater alimente se alere non possit. l. qua legatorum 14. ff. ut in poss. sion. l. vlt. ibi: Nec suum animalia habeat. Cavaler. dicit. 467. n. 1. Cardinal. Orthobon. dicit. 152. n. 1. Sperel. tom. 1. dicit. 138. n. 56. Item sequenti. Habent enim alimenta modo se alere possit, non debentur alimentum, Rota, dicit. 193. n. 68. part. 5. §. de dicit. 55. n. 2. part. 8. recentissim. Matia Medic. dicit. 89. n. 19. & 20. Et licet qualitas divitiarum, uti naturae repugnans, non praesumat, ac proinde quilibet praesumat pauper nisi contrarium probetur, l. si verus, §. qui pro rei usi gloss. ff. qui satis iure cogit. Bald. Paul. de Cistis, Angel. & communiter DD. in l. a. n. Cod. de probat. Misard. de probat. concl. 125. Hercul. de probat. negat. n. 12. & 13. Paul. Meli allegat. 73. n. 7. & dicit. 112. n. 24. lib. 3. Sperel. dicit. de ff. 153. n. 58. Tamen cum ad consequendam provisionem ad sumptus litis, & alimenta, pauperis fit agens principale fundamentum, & ut tale proponatur,

debet probari ab illo qui se fundat in illa, nam cum quis divitem se dicit, praesumitur paupertas; quando autem le pauperem appellat ad aliquod emolumentum consequendum, ut provisionis ad sumptus litis, & alimenta, non praesumitur pauper, sed tunc probetur, gloss. aper. l. si verus, §. qui pro rei quatuor. Matcard. de probat. con. 1154. n. 5. & 6. Covarub. varior. lib. 2. cap. 6. n. 14. Valasc. consulat. 1. n. 1. Lara in dicit. l. si quis a liberis, §. si vel patens, n. 46. Scraphin. dicit. 208. n. 8. Barzias dicit. 69. n. 211. Beltramin. in addit. ad Ludovic. dicit. 389. n. 7. Fontanell. dicit. 296. n. 14. Ferrer. ad Barut. dicit. 41. n. 10. in fin. Bolsius dicit. cap. 17. §. 8. n. 1032. Sperel. dicit. 138. n. 59. Leonell. dicit. 22. n. 34. Merend. controuersar. tom. 4. lib. 22. cap. 29. n. 2. Et debet paupertas probari concludenter, & specificiter, nam non sufficit quod per coniecturas de paupertate condat, imo necesse est, quod concludenter & in specie probetur paupertas talis ob quam agens fit, & litem sustentare non possit, Rota dicit. 426. part. 2. dicit. Ferrer. dicit. 208. n. 7. & 8. Fontanell. de pact. nuptial. dicit. 6. gloss. 2. part. 4. n. 23. Oliver. Beltramin. in addit. ad dicit. Ludovic. dicit. 189. n. 7. Rota dicit. 617. part. 4. tom. 3. recentissim. Guillel. Anch. de ref. crit. & morior. conclus. 22. n. 7. & 8. Ferrer. ad Barut. dicit. 41. n. 10. Merend. dicit. cap. 29. n. 2. Bolsius dicit. cap. 17. n. 1033. Leonell. de privileg. praestat. ad Cabil. cap. 1. n. 10. Cardinal. Orthobon. dicit. 152. n. 2. Quarta autem inopia debet probari, ut ostendantur sumptus litis, & alimenta, non est facile diffinitio, cum quod in uno dividit sunt, in alio paupertas, & inopia est, hoc ergo omne pendet ex qualitatibus, & dignitatibus personarum, & iudicis arbitrio remittitur, qui atente arbitrate poterit, quis pauper sufficienter sit, ut humilissimi merentur provisiones, Molin. de Hispanor. principum. lib. 2. cap. 16. n. 46. Menoch. de arbitrat. cap. 65. quest. 37. n. 9. Lucidor. de illegitim. tom. 2. §. 3. n. 66. Cesar. Barzias dicit. 120. n. 5. Castill. controuersar. lib. 3. cap. 27. n. 6. Fontanell. dicit. dicit. 6. gloss. 2. part. 4. n. 25. Bolsius dicit. cap. 17. §. 8. n. 1033. in fin. Joan. Byp. Antopol. conf. 54. n. 15. Paul. Meli allegat. 109. n. 30. lib. 3. & in observat. ad Castill. de aliment. cap. 1. n. 13.

130 Diximus relinquere arbitrio iudicis quis dicitur pauper ad consequendam provisionem ad sumptus litis, & alimenta; sed non sine fun-

fundamento dubitari poterit, an pauper dicitur ille qui officium, aut artificium habet ex quo vivere potest, & illi concedenda humilissimi provisio sit, & cum neque pater alere teneatur filium quando ex officio, vel officio, aut ex officio simul cum bonis suis potest commodè se alere, l. si quis a liberis, §. sed si filius, ff. de liberis aznoscent. ubi Barthol. & communiter DD. Roland. conf. 14. n. 50. & 51. lib. 3. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 78. n. 32. Bolsius de effect. matrimon. tom. 2. cap. 1. n. 27. cum sequent. Sperel. dicit. 138. n. 65. Pariter, si litigans ex officio, vel artificio tantum, aut ex officio, vel officio simul cum propriis bonis, commodè se alere possit, non debet iudicari pauper, neque ei debet dari provisio ad sumptus litis, & alimenta, Socin. junior conf. 8. sub n. 13. lib. 3. Gabriel. conf. 25. n. 15. part. 1. Bolsius dicit. tom. 2. de effect. matrimon. cap. 17. n. 1049. Sperel. dicit. dicit. 138. n. 65. Si autem ex lucro artificiali, aut ex proventu officii, & patrimonio proffito non haberet litigans necessitatem ad alimenta, & sumptus litis, vel quia ob occupationem litis non possit vel quia artificii, vel laboribus victum querere, vel quia emolumenta exigua essent, & sumptus majores, tunc congrua provisio debet ei praedari ad sumptus litis, & alimenta, assignando quod deest ad hoc, ut ex quaestu sui artificii simul cum emolumentis proprii patrimonio, & provisione sufficienter habeat ad alimenta, & sumptus litis, Bolsius dicit. cap. 17. n. 1049.

131 Uxor quae maritum habet divitem, filius qui patrem habet divitem, pater, aut mater qui filios habet divites, non videtur posse pauperes considerari quoad hunc effectum, neque videtur eis deberi provisiones ad sumptus litis, & alimenta, licet ipsi pauperes sint, & nihil de suo patrimonio habeant, quia propter pauper dicitur qui habet patrem, aut maritum divitem, non alium obligatum ad alimentum, Surd. de aliment. tit. 1. quest. 23. n. 12. & 13. & quest. 118. n. 6. & 7. & quest. 103. n. 3. Cataner. conf. 27. n. 9. & 10. Bolsius dicit. tom. 2. cap. 17. n. 1035. Castill. dicit. lib. 3. cap. 27. n. 16. cum sequent. Et qui a parentibus divitibus, vel marito possunt alii, non habent jus ad aliunde consequenda alimenta, Bald. Novell. de dote 5. part. col. remitt. Cephal. conf. 216. n. 14. vol. 2. Rota de ff. 470. n. 5. part. 2. recentissim. Matcard. de probat. concl. 1154. n. 37. Sperel. dicit. 138. n. 65. Cum ergo praestatio alimentorum, quae per viam provisionis litiganti datur, remedium sit extraordinarium, & remedium ordinario praestations alimentorum ab obligato facienda concurrente, nequeat ad extraordinarium deveniri, l. qua-

137

138

139

140

Lup. de illegitim. com. 2. §. 3. num. 74. Collet. de proceffib. executiis, part. 1. cap. 2. n. 151. & 152. Valac. confultat. 1. num. 1. Gratian. difceptat. 114. num. 5. Borel. in fomma deffon. part. 2. tit. 37. num. 160. Cofta de remed. fubfidiar. remed. 6. tit. 4. num. 1. Catleval. de iudicis, lib. 1. tit. 3. difputat. 29. num. 10. Salgado. in labyrinth. part. 1. cap. 26. num. 9. Lotter. de re beneficiar. lib. 3. quaft. 11. num. 178. Bofius difc. tom. 2. cap. 18. §. 1. num. 1084. Hodien. ad Surd. decif. 223. num. 14. Paul. Meli in obferuat. ad Caftill. cap. 1. num. 18. Cardinal. de Luca de beneficiis, difcurf. 98. n. 35. Leoncil. de privileg. paupertat. privileg. 370. num. 3. Carol. Anton. de Luca in antimaculeis foniis, ad Gratian. cap. 114. num. 10. Sed in hoc cafu obferuatum habet, quod non debet dari pro uifio ad fumptus litis, & alimenta, aliunde, quam ex ipsis bonis fequeftratis, & emparatis, & fieri debet taxatio quatenus bona ferre poffint, Pontan. de aliment. cap. 13. num. 4. Bofius d. cap. 18. Trentacinc. variar. lib. 1. tit. de aliment. refolut. 1. num. 39. Caftill. difc. lib. 3. cap. 27. num. 34. 35. & 36.

339 Non tamen ex propriis bonis fequeftratis, vel emparatis debet dari poffeffori pro uifio ad fumptus litis, & alimenta, nifi confitit quod aliunde non habet, nam etfi in praxi uideam, quod non verificata indigentia, & non confitit, quod litigans aliunde non habet, huiusmodi provisiones dantur ex bonis fequeftratis, aut emparatis, tamen peccatur in principis, quia bonis fequeftratis, vel emparatis, non debent dari alimenta neque fumptus litis bonorum domino, & poffeffori, nifi confitit quod alia bona non habuerit pignora fequeftrata, & emparata, ex quibus habere poffit fufficientia alimenta, & litis expenfas, juxta text. expreffum in difc. l. final. Cod. de ordine, cognition. ibi: Sequeftrari in eundem, in quo, controverfia fopiat, ita ut ex illdem (fi aliqua alia facultas effe non poterit) tantum litis fumptus, & alimenta bonis fubmittantur, quantum, &c. Valac. difc. confultat. 1. num. 1. Surd. de aliment. tit. 1. quaft. 123. per tot. Caftill. difc. cap. 27. num. 33. &

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. fuplicant com millor pot, diu, que à inflancia de S. T. fe li han pofat embargos per esta R. A. en totes les rentes dels bens que lo dit Suplicant poffecheix, no pera altre efecte, que el de tenir mes afegurades les cantitats que preten fe li debuen rellituir en lo proceß, y caufa que fequeix per este mateix Real Tribunal; per raho de lo qual fe troba lo dit Suplicant impoffibilitat de poder fequi esta caufa, pues no cobra cantitat alguna de fes rentes, ni aliunde te bens alguns de ahon puga alimentarfe, ni tubminiftrar los gattos necessaris pera el dit pleyto; E com no fea juff, que per fa impoffibilitat de dexa de defendarfe lo Suplicant, ans bé de fes rentes proprias fe li dega donar, y señalar una competent cantitat, pera alimentarfe,

34. Bofius difc. cap. 18. §. 1. num. 1085. de prafumpcione boni juris non est in hoc casu curandum, nam eo ipso quod fequeftrantur, aut emparantur bona, prafumuntur ejus effe penes quem reperiuntur, fiquidem ex poffeffione dominium prafumptivè probatur, Barthol. in l. una res, in 2. lectur. Cod. de probat. Et hinc prafumptio fola, absque alia probatione fufficit, ut confitit de bono jura dicatur, Surd. difc. quaft. 123. num. 3. cum fequent. Caftill. difc. cap. 27. num. 37. Bofius difc. cap. 18. num. 1084. Intellige tamen ista quando ad verfarius non offendit defectum boni juris in poffidente, tunc enim habet locum prafumptio pro poffeffore, fecus erit fi offendatur poffefforem ejus bona fequeftrata fuerunt, vel emparata, nullum jus in illis habere, nam cum prafumptionibus veritati certioribus tollantur, aut contrariis prafumptionibus urgentioribus tollantur, l. nuptura fito, ff. de jure dotiuo, l. cum de inchoat. ff. de proceß. leg. final. in princip. ff. quod metus caufa, leg. quidam testamento, ff. de ungar. & pupillar. l. divus, ff. de integram veftitut. l. 1. Cod. qui ad verjus quos. Confitit de non jure litigantis, non debet ei ex bonis emparatis, feu fequeftratis alimenta, & fumptus litis praberit, ex regul. text. in difc. l. fi instituit. §. de inoff. fitio, ff. de inoff. fitio, testament. & traditis infra num. 150. Unde fi bona nunquam fuerint ab aliquo ex litigantibus poffeffa, vel ambu poffidere conantes fequeftrata fuerint, na partes ad arma venirent, cum nequeat intrare prafumptio boni juris, debet probari ad obtinendam provisionem ad fumptus litis, & alimenta, non folum inopia, fed bonum jus, & altero deficiente non erit danda pro uifio ex ratione text. in alia l. fi instituita.

El que tiene embargadas todas las rentas, y se halla sin bienes, y efectos, para seguir el pleyto que se le movió, puede pedir por via de biftrecha una cantidad competente de fus mismas rentas embargadas para gattos, y alimentos, sin necesidad de probar buen derecho en el pleyto, narrando folamente no tener otros bienes, y proponiendo fu libelo en esta forma.

y acudir als gattos necessaris del dit pleyto.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. fuplica, que de les cantitats embargades, propies del Suplicant, fe li mane donar pro onne una competent beftrecha quoad minus de 5000. liur. ad fumptus litis, & alimenta, manant à qualfevol dels deutors, que de les cantitats embargades li entreguen la fubfcreta caritat, o la que es señalarà, no obstant los embargos que tenen, y que ab copia de la present, y de la Real Provisio fahedora, y apocha de recepo del Suplicant, fels manen pendre en conte les cantitats que pagarán, manant poiar en eixecucio la Real Provisio fahedora non obftante quocumque remedio etiam reftitutions in integrum, attenta qualitate caufa, per ter aixi, &c. Et licet, &c.

Remittatur, &c.

Altiffimus, &c.

Jefus M. Die 22 Martii 1688. Intimatur.

F. T.

Quando los bienes eñan fequeftrados, fe ha de mirar fi lo eñan como à proprios de alguno de los litigantes, o fi tiene facultad à fu favor alguno de ellos, y por alguna contingencia quedan en el fequeftrato, y en este caso, como à favor del litigante que tiene obtenida la fentencia, o fon fuyos los bienes, concurre la prafumpcion del buen derecho, no tiene necesidad de probarfe, antes bien podrá obtener fu biftrecha de los bienes, o frutos fequeftrados, fin esta prueba, narrando que no tiene otros efectos que los del fequeftrato, y proponiendo en esta forma el libelo.

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. fuplicant com millor pot, diu, que eñan poffehint quieta, y pacificament T. Baronia, fe ha pffat a inflancia de S. T. à polar los fruits, y jurifdiccio, y dones enoliments de aquella fub regio fequeftrato, ab lo pretext (Aqui fe ha de poner la caufa porque fe ha hecho el fequeftrato) nomenane Real Sequeftrador, en poder del qual entren totes les rentes, fruits, y enoliments à Señor pertaxians, y fent aixi que lo Suplicant es veridader, e indubitat Señor de dita Baronia, y que lo dit F. T. no te dret algu en aquella, piamaxime pera juftificar lo fequeftrato (e bredit, es troba impoffibilitat lo Suplicant de poder defenderfe, y manifielar lo dret per no tenir altres bens que la dita Baronia, y no tenit de ahon acudir à alimentarfe ni à fultentar los gattos deis pleytos e com fia juff que deis mateixos bens fequeftrats, y de les cantitats que eñan en poder del Real Sequeftrador propies del Suplicant, fe li mane señalar, y donar una competent beftrecha quoad minus de 2000. liur. ad fumptus litis, & alimenta.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. fuplica, que de les cantitats que es troben en poder del dit Real Sequeftrador, poffehides de les rentes de dita Baronia propia del Suplicant, fe li mane donar una competent beftrecha quoad minus de 2000. liur. ad fumptus litis, & alimenta, y que la dita caritat, o la que es señalarà, ab copia de la present, y de la Real Provisio fahedora, y ab apocha de recepo fe li mane pendre en conte al dit Real Sequeftrador, en tot cas de donar conte dels bens del terecft, manant poiar en eixecucio la Real Provisio fahedora non obftante quocumque remedio etiam reftitutions in integrum, attenta qualitate caufa, Per ter aixi, &c. Et licet, &c.

Remittatur, &c.

Altiffimus, &c.

Jefus M. Die 23 Martii 1688. Intimatur.

F. T.

Pero si los bienes sequestrados no fueren propios del litigante que pide la biltrecha, ó no tuviese obtenida sentencia de que son suyos, sino es que se huviesen sequestrado vacante la posesion por alguna de las causas legitimas que el derecho tiene señaladas, y solo concurriera en el litigio algunos

que pretenden los bienes, será preciso para obtener la biltrecha, que conste del buen derecho del litigante que la pide, y que con sumaria informacion de testigos se prueve, que no tiene bienes algunos de donde alimentarse, y poder acudir a los gastos del pleyto, proponiendo el libello en esta forma.

EXCELENTISSIM SENIOR.

F. T. Supplicans com millor pot, din, que te feta instancia pera que es de clarar que ha succedit jure inchoat en T. Boronia, y demes bens recalcitas en lo mayorazgo instituido per T. T. que possibi lo quondam S. T. son Pare mentres que vivique, y hasta el temps que mori, y que coma a successor deu ser post en la verdadera, Real, y actual Posse sio de aquellos, y teni aixi que li assistit al Supplicans la presuncion de bon dret, pues es fill del ultim possessor, es troba impossibilitat de poder seguir lo pleyto, per no tenir hazienat, ni bens algurs de ahoñ poder accoit a alimentante, y subministr los gastos necessaris pera els dits pleyts: e com en poder del Real Secretador de dita Boronia, y demes bens, hecha pus de 20000. llur. prochides dels recadits de dits bens, de los quals es just fe li done al Supplicans una comente f biltrecha quoad minus de 3000. llur. pera que puga seguir la presencio.

Per tant, & aliis omni meliori modo, &c. suplica, se li mane rebre una sumaria informacion de testimonis a fi, y effe de de verificar, y provar la indigencia sobredita, y constat per dita informacion de predictis, aut faltem de necessariis pariter suplica, que de los canuitas sobredites que estan en poder del dit Real Secretador, se li mane donar al Supplicans una competent biltrecha quoad minus de 3000. llur. ad sumptus litis, & alimentata, y que ab copia de la present, y de la Real Provisio fahedora, y ab apotha de recepto se li mane pendre en conte al dit Real Secretador la dita cantitat de 3000. llur. o aquella que es señalara, en cas de donar conte dels bens del feccit, manant possit en execucion la Real Provisio fahedora, en orde a lo defus dit, non obstante quocunque remedio etiam reitutitionis in integrum atenta qualitate cause. Per ter aixi, &c. Et licet, &c.

Remittatur, &c.

Altitissimas, &c.

Jesu Maria, Die 24. Martii 1688. Recipitur informatio, & Intimetur.

F. T.

Non sufficit ad obtinendam provisionem ad sumptus litis, & alimenta, paupertas ex potentis parte, sed est necesse, quod persona, a qua petitur, dives sit, aut faltem non egens, & quod habeat unde se, & suos sustentare possit, & ultra hoc superit ei sufficiens ad provisionem subministrandam pauperi litiganti sibi autem pauper fuerit, aut solum habuerit necessarium ad sua alimenta, & litis sumptus, non debet de jure compelli ad provisionem supradictam dandam. Primo quia pauper non tenetur alterum alere pauperem, l. non quemadmodum, in fin. ff. de liberis agnoscend. gloss. in l. si quis a liberis, §. si mater, ff. cod. Alexand. conf. 100. n. 7. lib. 2. Surd. de aliment. tit. 6. quest. 8. n. 1. Secundo, quia nemo propter alium tenetur

viduum suum arcare, l. §. preterea, & ibi Bald. ff. de testib. & rationib. distrahend. caritas enim bene ordinata incipit a semetipso, l. qui servandorum, ff. prescrip. verb. l. praesentate possit, & ultra hoc superit ei sufficiens ad provisionem subministrandam pauperi litiganti sibi autem pauper fuerit, aut solum habuerit necessarium ad sua alimenta, & litis sumptus, non debet de jure compelli ad provisionem supradictam dandam. Primo quia pauper non tenetur alterum alere pauperem, l. non quemadmodum, in fin. ff. de liberis agnoscend. gloss. in l. si quis a liberis, §. si mater, ff. cod. Alexand. conf. 100. n. 7. lib. 2. Surd. de aliment. tit. 6. quest. 8. n. 1. Secundo, quia nemo propter alium tenetur

Bu.

Burat. deisf. 707. n. 9. Bolsius dist. tom. 2. cap. 17. n. 1045. Paul. Meli in observat. ad Castill. cap. 1. n. 4. & allegat. 113. n. 10. lib. 3. Marinis resolut. 349. n. 23. lib. 1. Spret. dist. deisf. 138. n. 61. & 62. Rod. de Luca de iudicis, de iur. 11. n. 17. & 18. Andreol. contravers. 263. n. 10. Leoncil. de privileg. paupertat. privileg. 20. n. 1. & 3. & privileg. 22. n. 32. par. 2. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. cap. 235. n. 9.

non habeant, de rebus Monasterii expressè debent necessariè, donec bona debitum suum accipiat, ministrari, Docet Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. cap. 236. num. 9. Idem tenet multi de filio familias cum patre litigante, nam cum filius, dum sub facris paternis est, nulla possit habere bona propria, l. pater furiosus, in fin. ff. de bis qui sunt sui, vel alieni juris, l. quartus 38. ff. de boni libertor. l. placet 78. ff. de adquirend. heredit. Adeo quod multi docuerunt locupletem filium familias fuisse digestorum jure adquirendi, & habendi bona, Otward. ad Domesl. lib. 8. comment. cap. 10. lib. B. Don Melchior de Valencia illustr. juris. tract. 3. tit. de adquirend. heredit. part. 1. per tot. Don Martinus de Larreatigui, lib. 8. sectar. cap. 10. n. 3. Don Joan. de Chumalisco sectar. juris, ass. part. 2. Licet alii subnileto voluerint, capacem fuisse filium adquisitum volente patre, per text. in l. quidquid, utim. ff. de stipulat. l. 1. §. si debitor 47. §. 1. ff. de fideiussorib. l. 1. §. ultio. ff. si quis a parente fuerit manusiatus cum aliis adduct. ab Antonio Fabro in jurispr. prod. Papinian. tit. 3. princip. 3. illat. 4. Cujacius in l. 3. §. in l. si quis 7. de minor. Schi. foreger. forens. disputat. lib. 8. tractat. 5. quest. 9. Anton. Ricard. ad tit. de adquirend. heredit. cap. 15. num. 23. Don Hieronymus de Oroz de apibus juris, lib. 1. cap. 5. num. 1. cum sequent. Sequitur quod eo ipso quod sit filius familias, pauper presumitur, & absque alia probatione subministranda erant ei alimenta, & sumptus litis, ut docent Bolsius dist. tom. 2. cap. 17. §. 12. n. 1046. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. dist. cap. 236. n. 9. Ego tamen iudico, filium familias sub facris paternis constitutum non posse obtinere provisionem ad sumptus litis, & alimenta, nisi probata paupertate, quia potuit filius habere bona caesitientia, aut quasi caesitientia, l. 2. ff. ad S. G. Macedon. cum aliis adduct. ad Don Joseph de Retes opusculor. tom. 2. lib. 5. cap. 3. per tot. Et hæc possibilitas sola habendi bona ista, aut alia que nunc de jure habendi potest, porit filium in obligatione probandi paupertatem, nam cum juris regulis inspectis nihil proprium possit habere Monachus, cap. 2. cap. com inter. cap. super quodam, de statu Monachor. conf. Tridentin. sess. 25. de reformat. cap. 112. n. 29. Menoch. de presump. lib. 1. presump. 35. n. 3. & 4. Alvar. Valasc. concia in sua postica regular. tom. 1. cap. 3. tractat. 4. difficultad. 1. Calahinch. de privileg. regular. tract. 4. cap. 5. Marga tom. 2. disquisit. moral. tract. 1. disquisit. 6. per tot. Aratijo in descriptioib. moralib. tract. 3. quest. 29. Ex eo solum quod Monachus sit, paupertatem habet probatam, & debent ei alimenta, & sumptus litis præberi, cap. ex part. 11. de accusatioib. ibi: Quibus siquidem, cum proprium

Debet paupertas, & inopia concurrere in percipiente provisionem ad sumptus litis, & alimenta omni in tempore quo provisionem percipit, nam si litiganti decernatur litis sumptus, & alimenta, & pendente lite ei divitiæ superveniant, ex quibus se, licet que suam sustentare commode possit, non curruunt ultra, alimenta, vel litis expentia, neque debentur ex die adventus divitiarum, Anton. Gabriel commun. conclus. tit. de alim. conclus. 1. n. 3. Surd. de aliment. tit. 5. q. 7. n. 57. Benirend. deisf. 22. num. 1. in prin. Lancellot. de attentat. lib. 2. cap. 4. dubitat. 11. n. 32. Farinac. quest. 52. num. 10. in reportor. judic. Catanac. conf. 25. per tot. Fontanell. deisf. 331. Aldobrandin. conf. 31. n. 9. Farinac. tom. 2. deisf. 31. Fontanell. dist. claus. 6. gloss. 2. part. 3. n. 74.

Excusantur personæ multæ ad paupertate probanda, & juris præsumptione probatam illam habent. In primis enim si Monachus litigat contra Monasterium, aut Monasterium cum Monacho, poterit obtinere provisionem ad sumptus litis, & alimenta Monachus, absque eo quod paupertatem probet, nam cum juris regulis inspectis nihil proprium possit habere Monachus, cap. 2. cap. com inter. cap. super quodam, de statu Monachor. conf. Tridentin. sess. 25. de reformat. cap. 112. n. 29. Menoch. de presump. lib. 1. presump. 35. n. 3. & 4. Alvar. Valasc. concia in sua postica regular. tom. 1. cap. 3. tractat. 4. difficultad. 1. Calahinch. de privileg. regular. tract. 4. cap. 5. Marga tom. 2. disquisit. moral. tract. 1. disquisit. 6. per tot. Aratijo in descriptioib. moralib. tract. 3. quest. 29. Ex eo solum quod Monachus sit, paupertatem habet probatam, & debent ei alimenta, & sumptus litis præberi, cap. ex part. 11. de accusatioib. ibi: Quibus siquidem, cum proprium

148

146

147

4.

Theatrum Jurisprudencia.

4. dicitur. 11. n. 34. & 35. Carol. Anton. de Luca dicit. cap. 236. n. 9. Sed certus est...

gentia, ut data fuit Petro Fos curatori hereditatis...

EXCELENTISSIM SENIOR.

F. T. Curador decretat à la herencia jacent del quondam S. T. fuplicant...

Quando al Citador à la ausencia, ó herencia jacente, que carece de bienes, se le...

Remittatur, &c.

Altissimus, &c.

Jesus M. De 26. Martii 1688.

F. T.

Secundo requiritur principaliter, quod ille qui provisionem petit...

27. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. part. 4. lib. 2. n. 26. Merend. controvers. tom. 1. lib. 5. cap. 30. n. 3. Cavaler. de...

Pars I. Cap. XXI. de Decret. ad alimentum minorum.

de inofficioso testamento. ibi: De inofficioso testamento, nepos contra patrum suum...

Non tamen cogites provisiones istas ad alimentum litis, & alimentum, non possit peti ante...

376
controverf. 263. num. 9. Carol. Anton. de Luca diē. cap. 263. n. 2.
 In puncto præfumptionis boni juris difpofit DD. an agens contra proprium contradum, aut renuntiatiōem, aut contra transfationem, vel actum, de quo per instrumentum publicum conftitit, poffit confequi alimenta provisionalia, & committere tradunt non effe danda propter defectum præfumptionis boni juris, quia femper pro contradu, renuntiatiōe, aut acta facta præfumptio, dummodo non recindatur, ita tenent, *Molina de Hifpanor. primogen. lib. 2. cap. 16. n. 45. Surd. de aliment. tit. 1. quæf. 113. n. 2. & 3. Duchas regul. 365. limitat. 4. Federic. Secutus refponf. 20. tom. 1. lib. 5. Monoch. diē. lib. 1. præfumpt. 236. n. 42. Joan. Bapt. Lorr. de dignitat. cam. 2. §. 3. n. 65. Potholus de uerba uerf. part. 2. cap. 2. n. 66. Milaniē. diē. 16. n. 3. & de eif. 17. n. 24. lib. 1. Monoch. diē. Bononiē. 5. n. 1. Coita de uerba. fup. rem. 100. n. 15. Fontanell. diē. clauf. 6. glof. 2. part. 4. n. 3. cum fequent. & diē. 139. n. 12. Bofius diē. tom. 2. cap. 17. §. 15. n. 150. Capic. Latr. diē. 119. Andicol. controverf. 263. n. 13. & controverf. 301. n. 1. Carol. Anton. de Luca in antioad. uerfionib. ad Gratian. cap. 236. n. 10. Quod ego libenter admiro, quando instrumentum contradus, aut renuntiatiōis refistit præfumptioni boni juris alimenta provisionalia petentis: fed fi agens contra contradum, aut renuntiatiōem, bonum habuerit fimum iustitiam in fua præfentione, etio agat contra contradum proprium, aut renuntiatiōem, tenendum iudico dandum effe provisionem ad fumptus itis, & alimenta, *Surd. de aliment. tit. 1. quæf. 113. n. 7. Molin. diē. lib. 2. cap. 16. n. 45. Joan. Bapt. Lup. diē. com. 2. §. 3. n. 65. Fontanell. diē. clauf. 6. glof. 2. part. 4. n. 35. Caneer uariar. part. 1. cap. 16. de aliment. n. 40. Bofius diē. cap. 17. n. 1051. Spada conf. 138. n. 8. lib. 3. Leoncil. de priuileg. pauper. diē. part. 2. pro uerf. 22. n. 47. part. 2. Paul. Meli. cap. 1. n. 3. Andicol. controverf. 301. Carol. Anton. de Luca diē. cap. 236. n. 10. uerf. ceterum.*
 Si optimus iustitiam fexus probatus exiftat, quæftionis effe folet, an petenti provisionem illam five *hefreta* debeat concedi cum hoc, quod præfiter cautionem in cafu fubcumbendi in lite principali; multi enim tenent non effe præfendam cautionem de jure, *Matth. in prax. tit. de poffiffor. n. 27. Surd. de aliment. tit. 1. quæf. 125. per tot. Guido Pap. de eif. p. 561. n. 1. Peguera diē. 127. Menoch. de præfumpt. lib. 1. p. 4. diē. 35. n. 36. cum fequent. Franchis diē. 614. Spino in fpecule**

Pars I. Cap. XXI. de Decret. ad alimenta minor.
 377
 fententia in caufa principali pro litigante, & manifeftè de illius iustitia conftat, & in hoc cafu non effe de jure compellendum ad cautionem præfendam iudico, prout effe de mente noftri gratiffimi Senatūs, teftè D. Leon diē. 28. n. 6. Lata enim fententia, & confitio de bono jure, non præfumentur poffe evenire cafum fubcumbentia, & licet hoc evenire poffit, potius effe attendendum quod jam eveniit, & in hoc fenfu, primà effe vera DD. opinio. Si verò hujufmodi provisio, five *hefreta*, dat. fuerit ante fententiam favorabilem, & tempore quo plene adhuc non liqueret de iustitia cautione de reftituendo quatenus de jure in cafu fubcumbentia, quod Leon diē. 28. n. 9. Et de mente, S. S. A. C. ut notat ipfe Dom. Leon diē. 30. n. 29. Et in hoc fenfu potest tueri altera DD. opinio. Bene verum effe, quod omni in cafu, i petens alimenta non habuerit fidejuffores (quia difficile effe quod inopes inveniant) debet admitti juratoria cautio, & exequi decretum de fubmitrandis alimentis provisionalibus, & fumptibus litis, cum cautione juratoria, ex regul. text. in autenti. fi *hefifforem*, Cod. de Epifcop. & Cleric. Molin. de Hifpanor. primogen. diē. lib. 2. cap. 16. n. 43. Dom. Leon diē. 18. part. 3. n. 88. Bofius diē. cap. 17. §. 23. n. 1077.
 Sed obferva, quod fi litigans, qui habuit alimenta provisionalia, in lite obtinuerit, & adverfarius condemnatus fuerit ad reftituendos fructus perceptos, aut expenfas, debet compenfare quod habuit ex provisionalibus alimentis, cum concurrenti quantitate fructuum, aut expenfarum, quia non debet confequi alimenta, & omnes fructus, nè plus lucratur, quam fi ab initio bona ipfa habuiffet *Valaf. confult. 1. n. 7. in fine. Surd. de aliment. tit. 1. quæf. 124. in fine. Joan. Lup. de illegitim. com. 2. §. 3. n. 77. Mantie. diē. 43. n. 1. & 2. Marefcot. uariar. lib. 2. cap. 18. part. 3. n. 89. Merend. controverf. tom. 1. lib. 5. cap. 29. n. 2. Bofius diē. cap. 17. §. 20. n. 1062. Sed fi adverfarius folum condemnatus fuerit ad reftituendam fortem principalem fuper qua litigatur, potest dubitari, an quantitas biltracta pro alimentis provisionalibus, & fumptibus litis debet imputari in fortem principalem, vel comittitur litis cui data fuit provisio five *hefreta* litigans cui data fuit perceptam reftituere, *Surd. diē. quæf. 124. n. 4. & 8. Valaf. diē. confult. 1. n. 7. Franchis diē. 614. n. 1. Marefcot. uariar. diē. lib. 2. cap. 83. n. 26. Oliver. Beltramin. ad Lu. dovif. diē. diē. 189. num. 7. Bofius diē. cap. 17. §. 20. num. 1062. Ego autem omnes quantitates, quæ data fuerint pro alimentis provisionalibus debent veris iudico, & fi de forte deduci non poterint, quia in alienabili foret fors propter fideicomiffum, fructibus credo, debere deduci, & reftitui ex DD. opinio. Si verò hujufmodi provisio, five *hefreta*, dat. fuerit ante fententiam favorabilem, & tempore quo plene adhuc non liqueret de iustitia cautione de reftituendo quatenus de jure in cafu fubcumbentia, quod Leon diē. 28. n. 9. Et de mente, S. S. A. C. ut notat ipfe Dom. Leon diē. 30. n. 29. Et in hoc fenfu potest tueri altera DD. opinio. Bene verum effe, quod omni in cafu, i petens alimenta non habuerit fidejuffores (quia difficile effe quod inopes inveniant) debet admitti juratoria cautio, & exequi decretum de fubmitrandis alimentis provisionalibus, & fumptibus litis, cum cautione juratoria, ex regul. text. in autenti. fi *hefifforem*, Cod. de Epifcop. & Cleric. Molin. de Hifpanor. primogen. diē. lib. 2. cap. 16. n. 43. Dom. Leon diē. 18. part. 3. n. 88. Bofius diē. cap. 17. §. 23. n. 1077.
 Sed obferva, quod fi litigans, qui habuit alimenta provisionalia, in lite obtinuerit, & adverfarius condemnatus fuerit ad reftituendos fructus perceptos, aut expenfas, debet compenfare quod habuit ex provisionalibus alimentis, cum concurrenti quantitate fructuum, aut expenfarum, quia non debet confequi alimenta, & omnes fructus, nè plus lucratur, quam fi ab initio bona ipfa habuiffet *Valaf. confult. 1. n. 7. in fine. Surd. de aliment. tit. 1. quæf. 124. in fine. Joan. Lup. de illegitim. com. 2. §. 3. n. 77. Mantie. diē. 43. n. 1. & 2. Marefcot. uariar. lib. 2. cap. 18. part. 3. n. 89. Merend. controverf. tom. 1. lib. 5. cap. 29. n. 2. Bofius diē. cap. 17. §. 20. n. 1062. Sed fi adverfarius folum condemnatus fuerit ad reftituendam fortem principalem fuper qua litigatur, potest dubitari, an quantitas biltracta pro alimentis provisionalibus, & fumptibus litis debet imputari in fortem principalem, vel comittitur litis cui data fuit provisio five *hefreta* litigans cui data fuit perceptam reftituere, *Surd. diē. quæf. 124. n. 4. & 8. Valaf. diē. confult. 1. n. 7. Franchis diē. 614. n. 1. Marefcot. uariar. diē. lib. 2. cap. 83. n. 26. Oliver. Beltramin. ad Lu. dovif. diē. diē. 189. num. 7. Bofius diē. cap. 17. §. 20. num. 1062. Ego autem omnes quantitates, quæ data fuerint pro alimentis provisionalibus debent veris iudico, & fi de forte deduci non poterint, quia in alienabili foret fors propter fideicomiffum, fructibus credo, debere deduci, & reftitui ex DD. opinio. Si verò hujufmodi provisio, five *hefreta*, dat. fuerit ante fententiam favorabilem, & tempore quo plene adhuc non liqueret de iustitia cautione de reftituendo quatenus de jure in cafu fubcumbentia, quod Leon diē. 28. n. 9. Et de mente, S. S. A. C. ut notat ipfe Dom. Leon diē. 30. n. 29. Et in hoc fenfu potest tueri altera DD. opinio. Bene verum effe, quod omni in cafu, i petens alimenta non habuerit fidejuffores (quia difficile effe quod inopes inveniant) debet admitti juratoria cautio, & exequi decretum de fubmitrandis alimentis provisionalibus, & fumptibus litis, cum cautione juratoria, ex regul. text. in autenti. fi *hefifforem*, Cod. de Epifcop. & Cleric. Molin. de Hifpanor. primogen. diē. lib. 2. cap. 16. n. 43. Dom. Leon diē. 18. part. 3. n. 88. Bofius diē. cap. 17. §. 23. n. 1077.
 Sed obferva, quod fi litigans, qui habuit alimenta provisionalia, in lite obtinuerit, & adverfarius condemnatus fuerit ad reftituendos fructus perceptos, aut expenfas, debet compenfare quod habuit ex provisionalibus alimentis, cum concurrenti quantitate fructuum, aut expenfarum, quia non debet confequi alimenta, & omnes fructus, nè plus lucratur, quam fi ab initio bona ipfa habuiffet *Valaf. confult. 1. n. 7. in fine. Surd. de aliment. tit. 1. quæf. 124. in fine. Joan. Lup. de illegitim. com. 2. §. 3. n. 77. Mantie. diē. 43. n. 1. & 2. Marefcot. uariar. lib. 2. cap. 18. part. 3. n. 89. Merend. controverf. tom. 1. lib. 5. cap. 29. n. 2. Bofius diē. cap. 17. §. 20. n. 1062. Sed fi adverfarius folum condemnatus fuerit ad reftituendam fortem principalem fuper qua litigatur, potest dubitari, an quantitas biltracta pro alimentis provisionalibus, & fumptibus litis debet imputari in fortem principalem, vel comittitur litis cui data fuit provisio five *hefreta* litigans cui data fuit perceptam reftituere, *Surd. diē. quæf. 124. n. 4. & 8. Valaf. diē. confult. 1. n. 7. Franchis diē. 614. n. 1. Marefcot. uariar. diē. lib. 2.******

dotis restitutionem, aut matrimonii direptionem, propter consanguinitatem, vel ad roni separationem proprie sevitiam, idem docent Valac. *di. consulti*. 1. num. 4. Cevall. *quæst.* 733. Trentacin. *variar. lib.* 1. *tit. de aliment. resolut.* 1. num. 37. Castill. *controverf. di. claus.* 6. *gloss.* 2. part. 4. n. 1. *cum sequenti*. Speri. *decif.* 138. num. 53. *cum sequenti*. Licet de fratre, aut sorore, aut alio consanguineo agenti ad hereditatem consanguinei, contrarium doceat Boet. *decif.* 324. num. 4. Anguian. *conf.* 4. n. 1. *lit.* 3. Luce lot. *de attentat. part.* 2. cap. 4. *limit.* 1. num. 31. Valac. *consultat.* 1. n. 11. Mend. *controverf. tom.* 1. *lib.* 5. cap. 28. Bofius *di. claus.* 17. n. 1011. De Monacho accusanti Abbatem, sive Prælatum, aut de Prælato accusato de defendenti, aut alio quolibet Monacho, ab accusatione Prælati, vel alterius de defendente, idem solet dici, quia à Monasterio debent ei subministrari provisionalia alimenta, & sumptus litis, juxta text. *in op. ex parte, cap. olim. de accusat. ubi gloss.* & communiter DD. Suid. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 121. num. 1. *cum sequenti*. Palschal. *de patr. potest. part.* 2. cap. 3. n. 79. Castill. *di. cap.* 27. n. 45. Bofius *di. claus.* 1. n. 18. num. 1088. *cum sequenti*. Genuenti. *prælatib.* 9. 576. Gonzal. *Tellez ad text. in di. cap. ex parte 11. de accusat. n. 2.* Item tunc de Collegiali, à Collegio accusato, aut litigante cum Collegio ad sui defensionem, nam si aliunde non habeat debent ei præberi alimenta, & sumptus litis, Cordub. *in di. l. si quis à liberis, §. si vel parenti, nam.* 60. Valac. *di. consulti.* 1. n. 3. Suid. *di. lit.* 1. *quæst.* 129. n. 4. Menoch. *de presump. di. presump.* 35. n. 21. Castill. *di. cap.* 27. n. 47. & 48. Bofius *di. claus.* 18. §. 6. n. 1096.

Secd non immoretur in iis, nam licet multi DD. non parum claris docuerint hujusmodi provisiones, sive *benefices* ad sumptus litis, & alimenta, non debent fratribus, sororibus, & aliis consanguineis, & multo minus extraneis agentibus, etiam bonum jus sitis sumum, & inopiam habentibus, Lara *in di. l. si quis à liberis, §. si vel parenti, n. 49.* n. 4. Valac. *consultat.* 1. n. 6. & 9. Simon. *de Prax. de interp. ultim. volunt. lib.* 5. *interp.* 2. *subitat.* 2. num. 27. Lancelot. *de attentat. cap. 4. part.* 2. *limit.* 11. Menoch. *de arbitrar. casu* 169. num. 12. Anguian. *conf.* 4. num. 1. *lib.* 3. Metend. *controverf. tom.* 1. *lib.* 5. cap. 28. Tamen certius est, quod indistincte omnes litigantes, sive filii, & descendentes fuerint, sive parentes, aut ascendentes, sive fratres, aut consanguinei, sive extranei, sive

hereditatem perant, aut aliud universale, sive particularem rem, consequi debent provisiones ad sumptus litis, & alimenta, si pauperes fuerint, & bonum justitiae sumum habuerint, nam in omnibus equaliter militat ratio textus, in *di. l. si in statu. §. de inofficio. ff. de inoff. testam.* ita docent Graver. *conf.* 164. *lib.* 1. Riminald. *conf.* 377. n. 14. *cum seq. lib.* 4. Cephal. *conf.* 127. n. 7. *lib.* 14. Covarrub. *prax.* 1. cap. 6. n. 5. & 6. Sured. Ludovil. *decif. Perso.* 46. n. 5. & 6. Sured. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 119. *per tot.* Menoch. *lib.* 1. *presump.* 67. num. 41. Cevall. *quæst.* 374. num. 21. & 22. Azim. *in prax.* §. 32. *cap.* 2. *ampliat.* 30. Monter. *decif.* 10. num. 28. Gratian. *in septat.* 54. num. 46. Trentacin. *variar. lib.* 1. *tit. de aliment. resolut.* 1. num. 41. Lup. *de illegitim. part.* 2. §. 3. num. 75. Palschal. *de patr. potest. part.* 2. cap. 3. n. 83. Olivier. *Beitramin. ad Ludovil. decif.* 189. num. 7. Ferrer. *tit. ad Bar. decif.* 15. *de soror. Rota decif.* 749. part. 2. *reversissimam.* Castill. *di. cap.* 27. num. 67. Bofius *di. claus.* 17. num. 1021.

Hæc provisionalia alimenta, & litis sumptus præberi debent in ipso judicio petitionis alimentorum, & si filius legitimus, & naturalis, vel naturalis tantum, aut spiritus, vel uxor, item petitionis alimentorum fuscitaverit precedendo quæsi alimenta quotannis eis sequuntur alimenta, debent eis concedi provisiones, sive *benefices* ad sumptus litis, & alimenta, verificata indigentia, & consilio de bono justitiae sumo, Afflic. *decif.* 10. *per tot.* Suid. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 118. n. 5. & 6. *cum sequenti*. Gregor. XV. *decif.* 534. num. 2. Gratian. *in septat.* 567. num. 24. Martesot. *variar. lib.* 2. *resolut.* 83. n. 14. Speri. *di. claus.* 138. n. 49. Adientes ad Galileo. *controverf.* 6. n. 49. tom. 1. Paul. Meli. *di. cap.* 1. num. 7. & allegat. 109. num. 32. & allegat. 114. num. 19. & 13. *lib.* 3. Item tunc si iis super filiatione fuscitetur, nam consilio summariæ de illa, & durante lite, & donec in judicio plenario de filiatione exactè fuerit cognitum, & definitive pronuntiatum, debent dari egeno filio provisiones ad sumptus litis, & alimenta, Barthol. *in l. si negat, ff. de aliment. liberis, l. Molin. de testam. primogen. di. lib.* 2. cap. 16. n. 36. Gratian. *in septat.* 235. num. 43. Palschal. *de patr. potest. part.* 2. cap. 2. n. 2. Fontanell. *di. claus.* 6. *gloss.* 2. part. 4. num. 46. & 52. Bofius *di. claus.* 1. n. 17. num. 965. *cum sequenti*.

De iure ad petenda provisionalia alimenta, & sumptus litis, non est necessarius libellus, Molin. *de testam. primogen. lib.* 2. cap. 16. num. 39. Castill. *lib.* 8. *de aliment. cap.*

165
166
466

4. num. 2. *cum sequenti*. Zachias *de salario, quæst.* 91. num. 57. Guilhel. Amhel. *de rescript. & morator. conclus.* 40. num. 9. & 10. Galupp. *in prax. part.* 2. cap. 2. num. 55. In nostra praxi non aliter hujusmodi provisiones ad sumptus litis, & alimenta petuntur, quam proposito libello, vel petitione in scriptis coram iudice. Et quamvis de iure dum disputatur de prætentione alimentorum provisionaliu, conquietere debeat negotium causæ principalis, Verall. *decif.* 22. n. 1. & *per tot.* part. 1. Marecot. *variar. lib.* 2. cap. 83. n. 9. Fontanell. *di. claus.* 6. *gloss.* 2. part. 3. n. 81. Paul. Meli. *in observat. ad Castill. cap.* 1. num. 6. Leoncil. *de privileg. part. part.* 2. *privileg.* 22. num. 20. In nostra praxi non solet suspendi cursus principalis negotii, ut in simili docet Fontanell. *ubi prox. num.* 82. Solum observatur, quod celesiter expeditur articulus iste, quia cum alimentorum causæ, & præcipue, quando ratione litis petuntur, summariè tractari debeant, *lex. si quis à liberis, §. 2. ff. de liberis agnoscend.* Suid. *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 2. Cæsar Barzias *decif.* 69. n. 7. & 27. Ri- rationem alimentorum provisionaliu, sed etiam quoad sumptus litis, nam cito in aliis Regnis, solum iudices, arbitrio suo, alimenta provisionalia taxent, & non sumptus litis, Leoncil. *di. privileg.* 22. n. 63. Duran. *decif.* 95. num. 13. & 14. Loter. *de re beneficiar. lib.* 2. *quæst.* 5. num. 39. Paul. Meli. *di. claus.* 1. n. 9. Ea ratione, quia sumptus subministrandi veniunt dietim, & quotidie solvantur, ut DD. citati tradunt. In nostro Regno provisiones, sive *benefices*, arbitrio iudicis datur, non solum quoad alimenta, sed etiam quoad sumptus litis.

La bittecha para alimentos, y costas del pleyto se pide en nuestra practica, proponiendo el que la pretende fu libello, en que se deve narrar la indigencia, y pobreza de el litigante, la buena razon, y justicia que le assiste en su pretension, y que no la puede seguir por la falta de medios, y concluir pidiendo que se reciba sumaria informacion de testigos para provar la indigencia, y pobreza, para que en vista de ella se pade à conceder la bittecha, y el libelo deve concluir, en esta forma.

us litis, & alimenta, taxando summam, habita ratione ad facultates præstare illam debentis, ad inopiam litigantis, & ejus justitiam sumum, Molin. *di. claus.* 16. n. 47. Covarrub. *prax.* 1. cap. 6. num. 7. Pontan. *de aliment. cap.* 83. num. 12. Lup. *de illegitim. com.* 2. §. 3. num. 76. Menoch. *de presump. lib.* 1. *presump.* 35. num. 35. Borel. *in summa decif. part.* 2. *tit.* 39. num. 32. Gratian. *in septat.* 55. num. 53. Palschal. *de patr. potest. part.* 2. cap. 3. num. 65. Ferrentil. *in reortor. judic. quæst.* 52. num. 18. Ferrentil. *ad Bar. decif.* 707. Trentacin. *variar. di. tit. de aliment. resolut.* 1. num. 46. Portoles ad Molin. *verb. alimentat.* 27. n. 25. Marecot. *di. claus.* 6. *gloss.* 2. part. 3. n. 81. Paul. Meli. *in observat. ad Castill. cap.* 1. num. 6. Leoncil. *de privileg. part. part.* 2. *privileg.* 22. num. 20. In nostra praxi non solet suspendi cursus principalis negotii, ut in simili docet Fontanell. *ubi prox. num.* 82. Solum observatur, quod celesiter expeditur articulus iste, quia cum alimentorum causæ, & præcipue, quando ratione litis petuntur, summariè tractari debeant, *lex. si quis à liberis, §. 2. ff. de liberis agnoscend.* Suid. *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 2. Cæsar Barzias *decif.* 69. n. 7. & 27. Ri- rationem alimentorum provisionaliu, sed etiam quoad sumptus litis, nam cito in aliis Regnis, solum iudices, arbitrio suo, alimenta provisionalia taxent, & non sumptus litis, Leoncil. *di. privileg.* 22. n. 63. Duran. *decif.* 95. num. 13. & 14. Loter. *de re beneficiar. lib.* 2. *quæst.* 5. num. 39. Paul. Meli. *di. claus.* 1. n. 9. Ea ratione, quia sumptus subministrandi veniunt dietim, & quotidie solvantur, ut DD. citati tradunt. In nostro Regno provisiones, sive *benefices*, arbitrio iudicis datur, non solum quoad alimenta, sed etiam quoad sumptus litis.

La bittecha para alimentos, y costas del pleyto se pide en nuestra practica, proponiendo el que la pretende fu libello, en que se deve narrar la indigencia, y pobreza de el litigante, la buena razon, y justicia que le assiste en su pretension, y que no la puede seguir por la falta de medios, y concluir pidiendo que se reciba sumaria informacion de testigos para provar la indigencia, y pobreza, para que en vista de ella se pade à conceder la bittecha, y el libelo deve concluir, en esta forma.

169

EXCELENTISSIM SEXTOR.

Don F. T. suplicant com millor pot, diu, que te feta instancia en esta R. A: en que suplica es mane declarat haver succedit jure viciculi en la Baronia de T. y demes bens recalcants en lo vincle instituit per lo quondam F. T. que, licet injuste, dete, y possheix F. T. y que com à successor, y fill del ultim possheedor se li deu donar la verdadera, Real, y actual possessio dels dits bens, y per trobarse com se troba lo dit suplicant molt pobre, y no teny de

de ahon poder subvenir lo gasto de este pleyt, es troba impossibilitat pera poderlo seguir, y defender, y obligat a perdre lo dret, y deixar fa pretensio, si no se li acudia ab una competent bestreta pera poder proseguir: E com estant en esta indigencia lo Suplicant, y sent tan opulent este vincle, que lo dit F. T. possideix, ha just, y a raho conforme, se li mane donar dels bens del dit F. T. una competent bestreta ad sumptus litis, & alimenta, pues sent fill del ultim possididor, no es deu dactar del bon fum de justicia que li asistix, machorment quant lo quosdam D. F. T. son pare obtiguen en contradictori juyh esta mateixa successio, legons contra ab sententia publicada, &c. Que esta en proces seolo T.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. suplica, se li mane rebre una sumaria informacio de testimonis a si efecte de verificar, y probar com lo dit Suplicant es troba en suma pobrea, y no te bens pera alimentara se, ni poder seguir este pleyt, y constant per dita informacio de practidix, aut casum de necessitatibus, pariter suplica, que dels bens del dit F. T. part altra, se li mane donar una competent bestreta, quoadminus de 2000. llivr. ad sumptus litis, & alimenta, y que la Real Provisio fidedota, en orde a lo defus dit, es mane pstar en execucio, non obstante quocumque remedio etiam restituciois in integrum attenta qualitate causæ. Per ser axixi, &c. Et licet, &c.

Remittatur, &c.

Altissimes, &c.

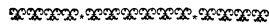
Jesús Maria, Dit 26. Martii 1688. Recipitur informatio, & intimatur.

F. T.

171 Solec Regius Sententias facere decreta, & interlocuciones, quibus jubentur dari alimentata, & sumptus litis, cum qualitate, quod exequantur non obstante quocumque remedio etiam restituciois in integum, ut egenus litigans cito consequi possit alimenta provisionalia, quæquidem praxis satis est juri consona, nam etiam si appellaretur a sententia concedente provisionalia alimenta, ne interim egenus fame pereat, exequenda est appellatio non obstante, vel supplicatio, aut alia provocatio, Controrob. pract. cap. 6. n. 7. Suta. de aliment. tit. 1. questio. 120. num. 13. & tit. 8. quest. 7. n. 23. Scacc. de appellat. quest. 17. limitat. 7. num. 3. D. Leon tom. 1. decis. 28. num. 9. Fontanell. decis. 296. n. 1. & 18. Butar. decis. 707. n. 3. & decis. 906. num. 7. Calvin. de equitat. lib. 1. cap. 72. n. 12. 13. 14. Rota decis. 250. num. 3. part. 1. recentissima. Bosisius decis. cap. 17. §. 18. n. 1058. Paul. Meib. lib. 3. Si absque predicta qualitate Regia sententia alimentonæ provisionalis, & litis sumptus feratur, & ab illa fuerit supplicatum, debere mandari executioni præstita cautione, do-

cent Michael. Ferrer. 3. part. observat. 15. n. final. Mieres in consil. Catalon. tom. 2. cap. 8. n. 47. Cancer varior. part. 1. cap. 16. n. 22. Peguer. decis. 122. tom. 1. Fontanell. de part. capitulabil. claus. 4. gloss. 18. v. 4. n. 69. & tom. 1. decis. 296. in princip. D. Leon d. decis. 28. n. 9. Ripoll. varior. cap. ultim. n. 208. & ad prax. Peguer. rubr. 29. n. 72. Sed ego judico, quod si fuerit sententia lata cum hoc quod quantitas provisionalis præstita cautione tractatur, necesse erit cautionem præstare, ut executioni sententia mandetur, sive ab ea appellatum fuerit, aut supplicatum, sive non, & ita intelligendus venit, D. Leon decis. decis. 28. n. 9. Si vero sententia feratur non interposita obligatione præstata cautionem, tunc, sive ab ea appelletur, sive non, poterit absque cautione exequi, quia ut dixi appellatio, aut supplicatio, vel alia qualibet provocatio a sententia provisionali interposita, non suspendit illius executionem. Quod in nostro Senatu admittitur, quando iustitia petentis alimenta est inducenda, nam si turbida fuerit, semper solet mandari, quod præstetur cautio, D. Leon decis. decis. 28. n. 9.

CAP.

CAPUT XXII.

DE DECRETO ad taxanda salaria Tutoribus, Administratoribus, Advocatis, & Procuratoribus.

SUMMARIUM.

- 1 Tutoribus, & Curatoribus non debetur de jure salarium pro laboribus administrationis. Extende ad quolibet administratores. 2. Et etiam ad ultimarum voluntatum executores. 3.
- 4 Salarium pro labore administrationis potest dari tutori, aut curatori, iuxta causam, & iudicis interveniente decreto. Extende ad quolibet administratores. 5. Idem fertur potest in Syndicis, & Procuratoribus, & omnibus aliis qui ex mandato serviunt. 6.
- 7 Tutor petere debet salarium in principio sua administrationis, nam si administraverit nisi petere poterit. Quia salarium non debetur pro præterito administrationis tempore, sed solum pro futuro. 8.
- 9 Tutor, vel Administrator acceptans tutelam cum protestatione salarii, poterit illud petere quolibet in tempore, & ei debetur, tam pro præterito administrationis tempore, quam futuro.
- 10 Taxari debet salarium tutori, iuxta laborem. In primo anno administrationis, quia labor major est, debet majus salarium dari, in cæteris vero minus, quia diminuto labore, debet salarium minui, & aucto augeri. 11.
- 12 Salarium assignatum a testatore, si non correspondat administrationis labori, potest a iudice augeri, petente tutore.
- 13 Testator jubens aliquid circa pupilli educationem, quod non sit pupillo conveniens, non est a iudice sequendum.
- 14 Alimenta a fratre fratribus assignata, si fuerint exigua possunt a iudice augeri.
- 15 Remissa inventarii confessione a patre, poterit iudex, iuxta causam, compellere tutorem, ad illud faciendum.
- 16 Salarium taxari debet, iuxta vires pa-

- 17 Consuetudo inspicienda est in taxatione salarii.
- 18 Advocato, & Procuratori potest taxari salarium ex bonis minoris, & quibus in casibus.
- 19 Tutor, vel Curator non indiget iudicis decreto ad eligendum Advocatum, vel Procuratorem, & constituendum illi salarium.
- 20 Tutores, & Curatores de jure non poterant Procuratorem nominare ante litem contestationem. In Regno non solum ante litem contestationem, sed ante litem motam, & quolibet in tempore possunt. 21.
- 22 Salarium quomodo debeatur Advocatis, & Procuratoribus.
- 23 Salaria quo tempore prescribuntur de jure.
- 24 Salaria Advocati, Procuratoris, famuli, & medicamentorum triennio prescribuntur in Regno Castellæ.
- 25 Actio ad medicamenta pharmacopolarum petenda, annuali tempore prescribitur in Regno, nisi debitor conscripserit ephrogaphum de illis. Limita in pharmacopoli nostre Civitatis, & contributionis particularis, adversus quos solum habet locum prescriptio triennalis. 26.
- 27 Salaria famulorum, non possunt peti in Regno nisi intra annum computandum a die servitii facti.
- 28 Salaria, etiam publico instrumento promissa, non possunt peti in Regno ab Advocatis, & Procuratoribus ultra quatuor annos.
- 29 Fabricarum, fabrilignarum, mercenarum, & quilibet operis, debent intra annum mercedem sui laboris petere, alias exceptione prescriptiois veniunt. Excipit tres casus, & qui sunt isti.
- 30 Prescriptio alium non interrumpitur nisi si per litem contestationem, bodie vero per citationem.
- 31 Pretium rei mobilis, aut semoventis, debet intra annum peti, alias prescribitur actio, & quando non.
- 32 Notario competit de jure locali actio ad petenda instrumentorum salaria, quæquidem actio non prescribitur nisi triginta annis.
- 33 Successores Notarii debent petere instrumentorum salaria in Regno intra decem annos.
- 34 Notarius ipse receptor viciorum intra quod tempus possit in Regno petere instrumentorum salaria.

Not.

- 35 Notarii excipiendo an possint petere elapso tempore praescriptionis, instrumentum salarium affirmativa proponitur, ex regula quod temporalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum. *Contrarium de sententia, & probatur.* 36.
- 37 Praescriptio salaria contra instrumentum salarium non habet locum in salariis processuum, & instrumentorum judicialium.
- 38 Salaria quam hypothecam, & prelationem habent.
- 39 Praxis, & libellus ad taxanda salaria Tutoribus, & Curatoribus.

TUTOR, vel Curator de jure salarium accipere non potest pro labore admittatoris, quia officium gratuitum gerit, l. a. tutoris. §. principalem. ff. de admittat. tutor. l. qui negotia, in fin. c. i. ff. de i. q. ff. de eo qui pro tutore, in eos ff. de tutel. Guillem. Meyner. in l. quo tutela, n. 77. de regul. juris, Barthol. in l. in eos, in fin. ff. de tutel. & in l. a. tutoris. §. ultim. ff. de admittat. tutor. Suard. de admittat. tit. 1. quaest. 47. n. 6. Franchis de off. 122. n. 1. & 2. Gutierrez de tutel. lib. 3. cap. 20. n. 20. & cap. 2. n. 1. Baza de de iura tutoris, cap. 1. n. 1. Menoch. conf. 228. n. 8. Donell. lib. 15. commentar. cap. 21. ubi Occobar de ratiocin. cap. 27. n. 10. Guillian. discept. 919. n. 6. & 7. Ciriac. controuers. 503. n. 1. Tondut. resolut. civil. 76. n. 2. Michalor. de fratribus, part. 3. cap. 44. n. 16. cum sequentiis, Antonell. de tempore legal. lib. 1. cap. 32. n. 12. Zachias de salario, quaest. 57. n. 3. & quaest. 87. n. 1. cum sequentiis. Leonell. de privileg. pauperum, part. 2. privileg. 397. n. 2. & 3. noster Irazzo in prax. praescript. cap. 34. n. 38. & 39. Paul. Mell. in observat. ad Castill. cap. 22. n. 7. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 28. n. 1. ac per tot. fol. 1032. Bonden. de jure controuers. collectat. 60. n. 2. Carp. 200. in jurisprax. forens. part. 2. constitut. 11. deficit. 40. Cardinal. de Luca de pietat. conf. 188. n. 12. Idem procedit in quolibet alio admittatore, quoniam ille mandatum habet ad admittandum ab eo qui ei admittationem mandavit, & nullus ambigit mandatum gratuitum esse, l. 1. ff. mandati §. final. institut. eod. l. 1. qui sine usufructu, §. 1. ff. de legat. 1. Bald. conf. 185. lib. 1. Gutierrez de tutel. lib. 2. cap. 20. n. 20. Baza de de iura tutoris, cap. 2. n. 19. & cap. 20. n. 20. Carocius de deposito, part. 1. tit. 6. depositarius non aliter, quam nummis acceptis restituit. Flores de Mena vart. lib.

1. quaest. 8. §. 3. n. 1. Hermosill. in k. 2. tit. 3. part. 5. gloss. 1. n. 1. Francisc. Carpio de executoribus, lib. 3. cap. 11. n. 25. Ciriac. controuers. 503. n. 8. Salgad. in labyrinth. part. 3. cap. 11. num. 8. noster Irazzo dicit. cap. 34. n. 40. Cardinal. de Luca de pietat. conf. 188. n. 12. & de executoribus, in summa, n. 58. Neque executores ultimarum voluntatum possunt pro laboribus salarium de jure petere, quia etiam gratuitam gerunt officium, ut docent Azaved. in l. 4. tit. 4. n. 20. & in l. 14. eod. tit. lib. 5. recopilat. n. 7. Parlatot quotidianar. discept. 130. §. 6. Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 45. n. 11. cum sequent. Escobar de ratiocin. dicit. cap. 27. n. 45. Flores de Mena vart. lib. 1. quaest. 8. §. 3. n. 12. cum sequent. Carpio de executoribus, lib. 3. cap. 11. per tot. Moltao de causis piii, tom. 1. lib. 2. cap. 4. num. 37.

Secundum omnes tutores, vel curatoris officium ex se gratuitum sit, tamen, iusta interveniente causa, pro labore admittationis poterit salarium tutori, vel curatoro dari, & pro taxando salario adendum erit iudex, qui interposito decreto, cum causa cognitione, vel decernat, quod salarium debeat tutori, vel curatoro dari, l. a. tutoris. 33. §. ultim. ff. de admittat. & per tot. tutor. ibi: Principalem o fittatio sua declaratur: saupituum, qui bona fide in tutelam, non qui in ipso ratoris sunt, ratio haberi solet, nisi ab eo, qui eum dat certum solutum ei constitutum est. Et gloss. in dicit. text. in verb. solutum, ait ibi: Alias salarium. Ita docent Barthol. & communiter DD. in d. §. principalem, Guido Pap. de off. 68. Corneus conf. 62. n. 9. in fin. lib. 4. Baza in d. de tutorib. & curatorib. n. 310. Petrus de Ubaldis in tractat. de duobus fratribus, 6. part. principalem, quaest. 23. n. 24. Simoncel. de decretis, in praescript. n. 39. Garcia de expensis, & meliorat. cap. 20. n. 13. Franchis de off. 122. n. 3. Sura, de alienat. d. tit. 1. quaest. 47. n. 8. Caroc. de locato, cap. de admittat. tutor. fol. 14. quaest. 3. n. 13. Menoch. d. conf. 228. d. n. 14. & conf. 570. n. 4. vol. 6. & de arbitrar. centur. 6. cap. 512. n. 11. Escobar de ratiocin. d. cap. 27. n. 29. Ciriac. de controuers. 503. n. 5. noster Irazzo d. cap. 34. n. 41. Michalor. de fratribus, part. 3. cap. 44. n. 17. Anton. Faber in suo Cod. lib. 5. tit. 36. definit. 1. n. 3. Antonell. de tempore legal. lib. 1. cap. 32. n. 13. Zachias de salario, quaest. 87. n. 6. & 17. Bonden. de jure controuers. collectat. 50. n. 19. Carp. 200. in jurisprax. forens. part. 2. constitut. 11. deficit. 40. n. 39. Et quod curator, iusta interveniente causa, possit salarium dari, iudicavit Senatus sententia per Daza, die 30. Octobris 1607. in.

inter Joannam Aguiella, & de Peña, & Gasparcon Torret. Et quod debeatur salarium, etiam quod taxamina sit curatrix, & minoris fuerit mater, pronuntiavit Senatus sententia per Cales, die 31. Martii 1628. inter Domnam Beatricem Muñoz, & curatorem filiorum, & heredum Don Francisci Artes Villarafa. Ex eadem ratione, quilibet admittatoris poterit pro labore assignari a iudice salarium, Barthol. in l. 1. §. ultim. ff. de arbitris, & extrajudic. cognitiomb. Hermosill. in l. 2. tit. 3. part. 5. gloss. 1. n. 9. Ciriac. de controuers. 503. n. 9. Salgad. in labyrinth. part. 3. cap. 11. num. 29. Et quod iuxta consuetudinem nostri Regni, quilibet admittatoris possit taxari salarium, declaravit Senatus sententia per Cales, die 18. Martii 1630. inter Don Franciscum Cartos, & Egregiam Comitissam de la Peña, & alii per Aureus die 13. Augusti 1630. inter Syndicum Cleri Sancti Stephani, & Sancti Salvatoris nostrae Urbis, & admittatorem bonorum Domnae Franciscae Villanova: quod procedit etiam si admittator fuerit Religiosus profusus, nam ei poterit assignari salarium, ut Senatus dixit sententia per Cales, die 9. Augusti 1633. in favorem Syndici Monasterii Praedictorum nostrae Urbis, & contra dominum oppidorum de Xalio, & Gata. Et de equitate debet dari salarium pro labore admittationis curatoro, etiam si neque inventarium, neque librum rationis confecerit, ut iudicavit Senatus sententia per Altes, die 11. Augusti 1633. inter Elviram Manfesa, & Paulam Segarra. Et in executoribus ultimarum voluntatum, idem tradit Carpio de executoribus, lib. 3. cap. 11. num. 30. Et generaliter Syndicis, & Procuratoribus, & ceteris ex mandato designati, l. 6. ff. mandati, l. 1. in fin. Cod. eod. cap. 1. de Syndico, Gutierrez de tutel. 3. part. cap. 2. n. 10. Anton. Perez ad tit. Cod. mandati, n. 1. Solorzan. de jure iustiar. tom. 2. lib. 3. cap. 8. d. n. 59. Pareja de instrumentor. edit. tit. 5. resolut. 6. n. 10. Ciriac. controuers. 503. n. 5. noster Irazzo d. cap. 34. num. 41. Silva de salario, quaest. 1. cum sequent. Caponi tom. 2. disceptat. 114. n. 50. & 51. Moltao de causis piii, tom. 1. lib. 2. cap. 4. numer. 39.

Satis utile erit tutoribus, & curatoribus, vel aliis admittatoribus in admittatione salarii pro laboribus admittationis, nam si admittaverint non petito salario, etiam quod laborem maximum impenderint, videtur salarium remissum, & nihil petere poterunt Alexand. conf. 109. num. 1. & 2. lib. 6. Federic. de Senis conf. 218. num. 2. Socin. Senior conf. 196. lib. 2. Gutierrez de tutel. par.

34. tit. 2. sub n. 4. Monter. de off. 29. num. 18. Menoch. conf. 228. n. 60. & de arbitrar. centur. 6. cap. 512. n. 1. Ciriac. controuers. 503. n. 14. noster Irazzo d. cap. 34. n. 18. Zachias de salario, quaest. 87. n. 17. Bonden. de jure controuers. collectat. 50. n. 19. Et quod salarium non debeatur curatoro acceptanti admittationem abique protestatione sui salarii, & illud non petentem, declaravit Senatus sententia per Berbelegui, die 7. Januarii 1608. inter Ludovicum Macia, & alios, & alia, die 26. Aprilis 1610. inter Stephanum Castillo, & Petrum Pons & alia, die 4. Junii 1612. inter Doroteam Tartamut, & Elizabetham Trilles. Et quod haeredes tutoris, aut curatoris admittantis abique protestatione, vel petitione salarii, non possint petere salarium pro tempore praeteritis admittationis, iudicavit Senatus sententia per Cales, die 22. Octobris 1628. inter Ilioram Mingot, & curatorem filiorum Fabricii Mingot. Unde si tutor, vel curator admittat abique petitione, seu protestatione sui salarii, etiam si coram iudice comparat in medio admittationis tempore, & petat salarium pro praeteritis admittationis annis, non debet iudex aliquid ei assignare salarium pro tempore praeterito, Barzila conf. 115. sub n. 11. vol. 1. dicitur, ultimar. voluntat. Franchis de off. 112. Corneus conf. 62. num. 9. vol. 4. Virius de off. 40. sub n. 4. Cabal. conf. 13. per tot. Minoch. d. conf. 228. n. 37. Monter. de off. 29. per tot. n. 25. & 26. Escobar de ratiocin. cap. 27. n. 24. Ciriac. de controuers. 503. n. 6. noster Irazzo d. cap. 34. num. 43. pro futuro autem tempore a die petitionis computando, poterit iudex ei competens assignare, & taxare salarium, Carcer. centur. part. 1. cap. 7. n. 48. Menoch. conf. 228. n. 60. & 298. num. 48. noster Irazzo d. cap. 34. n. 45. Michalor. de fratribus, part. 3. cap. 44. n. 18. Zachias de salario, d. quaest. 87. n. 18. Bonden. d. collectat. 50. n. 11. ita dixit Senatus sententia per Cales, die 22. Octobris 1628. inter Ilioram Mingot, & curatorem filiorum, & haeredum Fabricii Mingot. Et quod tutor, vel curator testamentario admittanti abique protestatione salarii, non d. beat dari salarium, nisi a die quo illud petierit, quia in tempore praeterito gratis contulerit admittat. declaravit Senatus sententia per Daza, die 8. Martii 1624. inter Franciscum Bernia, & Hieronymum Bonet, & alia per Aureus, die 11. Martii 1636. inter Don Joannem de Toledo curatorem Illustris Marchionis de Albuja, & creditores.

Ne veniat, quod tutor, vel Curator, aut quilibet alius administrator confectat gratis acceptis administrationem, & debito privator salario, valde utile est facere, quod in nostro praxi satis utatur habemus, nempe quod tutela, cura, vel administratio admittatur, & acceptetur, ut profectione salarii, administratori debiti, & procuratori, a cum media profectione declaratus exiit animum ingrediens administrationem, non potest praxium suscipere illam gratis, sed cum salario pro labore debito, ac proinde quamvis in administrationis initio ante iudicium non petatur salarii taxatio, poterit quolibet in tempore (pro ut visum in nostra praxi) peti, & obtineri, non tamen pro futuro tempore, sed etiam pro praeterito, argum. text. in l. *Necennius cum ibi nolet*, ff. de negot. gest. ita docet. *Cancer variat. dict. part. 1. cap. 7. n. 48.* *Gutierrez de tutel. dict. part. 3. cap. 2. n. 4.* *Escobar de ratum. cap. 27. sumo.* *Carpio de executorib. lib. 3. cap. 11. n. 29.* *Reynol. observ. 55. n. 23.* *Itanço d. cap. 34. n. 44.* *Zachias de salar. d. q. 87. n. 20.* *Mofazo de causis pitis, tom. 1. lib. 2. cap. 4. n. 42.* Et Senatus noster ita iudicavit sententia per Berbegal, die 9. Januarii 1608. inter Ludovicum Macia, & Augustinum Malon, & alia per Alreus, die 26. Aprilis 1610. inter lidefontum Castillo, & Petrum Ponz, & in dicta sententia, die 4. Iulii 1612. inter Doroteam Tartamur, & Elizabetham Trilles, & in alia, die 22. Octobris 1628. inter lisdoram Mingor, & curatorem filiorum, & heredum Fabritii Mingor. Et quod administratori solum debeatur salarium, die quo profectionem exigere illud, extitit decimam sententia per Gales, die 20. Augusti 1617. inter Michielum Joannem Peris, Christophorum Rodrigues, & alios. Et quod administratori abque profectione, vel petitione salarii, non possit abque iustitate a iudice ordinario, finita administratione, taxari salarium, iudicavit Senatus sententia per Daza, die 13. Martii 1637. inter Magdalenam Guigalia, & de Perez, & Joannem de Guigalia curatorem.

In taxatione huiusmodi salarii debet attendi principaliter labor tutoris, aut administratoris, namalaria debent commensurari cum labore, taliter quod habenti laborem modicum, debet moderatum assignari salarium, habenti vero duplicatum laborem, salarium debet dari duplicatum, l. *his scolarib. Cod. de erogat. mittar. annou. lib. 12.* *Paul. Granut. theoremat. 12. n. 8. vers. quinimo.* *Costa de portione rata, qu. 13. n. 3.* *Fontanell. l. n. 2. de off. 423. n. 21.* *Carleval. de iudic. tit. 1. diff. 4. n. 21.* *Scalon. lib. 1. gazophilat. part. 2. cap. 12. n. 11.* *Calte-*

jon. in *alphabat. verbo, salarium. n. 6.* *Zachias de salario, qu. 11. n. 5.* *Urceol. de transact. q. 30. n. 21.* *Mofazo de causis pitis, tom. 1. lib. 2. cap. 4. n. 42.* & iudicavit Senatus sententia per Benavides, die 11. Januarii 1661. in favorem Marcelli Serrano, & contra Domnam Elisabetham Carrillo, & de Villarasa. Qua propter, in nostra praxi, majus solet a iudice assignari salarium tutoribus, & curatoribus, ceterisque administratoribus in primo administrationis suae anno, quam in ceteris annis, quia in illo primo anno majorem sustinent laborem, & si in secundo, vel tertio anno, majorem laborem sustinere debet, minus salarium constitui debet, semper praeculis habendo, quod aucto labore augeri salarium debet, diminuto vero diminui, quia tam labor, quam pecunia divisionem recipiant, l. *Seio antio 10. ff. de annuis legat. ita docet Franciscus Marcus de off. 499. part. 2. Bimius conf. 103. vol. 2. Bec. conf. 27. n. 2.* *Bertazol. conf. criminal. 180. n. 13.* *Conf. 484. n. 9.* *Magon de off. Florent. 11. n. 12.* *n. 10.* *Mandel. conf. 354. num. 8.* *Roman conf. 25.* *Laudens. de officis, conclus. 51.* *Rota Genuent. de off. 115. n. 4.* *Surd. conf. 66. n. 6.* *Menoch. de arbitrar. causa 514. num. 20.* *Ponte de potest. Proreg. tit. de abundantia Civitat. §. 6. n. 10. cum sequent.* *Joan. Bapt. Magon de rella patroinmandatione, cap. 8. n. 25.* *Maltril. de magistrat. lib. 1. cap. 21. n. 15.* *Gratian. de off. 101. num. 1.* *ubi Scopu in observat. Fontanell. tom. 1. de off. 247. n. 10.* *Ciriac. controverf. 503. n. 34.* *Solorzano de iure indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 24. n. 25.* *D. Crepiti observat. lib. 1. n. 15.* *Caponi tom. 2. disceptat. 109. n. 56.*

Ex hac doctrina observari, quod si testator in sua ultima voluntate assignat tutori, vel administratori salarium non correspondens administrationis labori, non tenetur tutor, aut administrator munus suscipere cum salario designato, sed potest petere salarium congruum suscepi muneris laboribus correspondens, & poterit iudex assignare majus salarii, quam a testatore designatum. Primo quia voluntas testatoris non est sequenda, si res egrediatur iustam sumptuum rationem, l. *si quis 14. §. hoc actio, ff. de Religiof. §. sumptibus funerariis, ubi Siennum off. nec voluntatem sequendam, si res egrediatur iustam sumptuum rationem, ita docent Cardinal. de Luca de regal. discurs. 121. n. 3. §. 6. de cambis, discurs. 2. n. 14. §. de paroch. discurs. 28. n. 5. §. 11.* Secundo quia jubente testatore fieri aliquid circa pupilli educationem, potest iudex a voluntate testatoris

etiam patris recedere, si arbitretur dispositionem juri consentaneam non esse, l. *1. ff. ubi pupill. educari debent, l. quidam decedens, §. plii 3. §. final. ff. ubi pupillus educat. debeat.* *Sumptus enim semper fieri debent pro modo facultatum, ut dicit Ulpianus in l. pro modo facultatum, ut dicit Ulpianus in l. §. qui 14. §. hoc actio. ff. de religiof. §. sumptibus funer. ibi: Pro modo autem facultatum sumptum fieri. Si redditus pupillares fuerint mediocres, salarium moderatum esse debet, l. 3. §. 2. ff. ubi pupillus educat. debeat, ibi: Et debet statueri tam moderate, & de claustravit Senatus sententia per Benavides, die 11. Januarii 1661. in favorem Marcelli Serrano, & contra Domnam Elisabetham Carrillo, & de Villarasa, ibi: *Constat actum Don Joannem Tutellam acceptasse cum profectione salariorum, sed si filius, n. 9. ff. de liberis agnoscend. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 85. n. 3.* *Porcius conf. 150.* *Cyriac. controverf. 503. n. 35.* *Valeron d. tit. 3. q. 1. num. 33.* Quarto, quia et si remiserit pater tutori inventarii confectorem, poterit iudex, si cognofcant patris voluntate, ad conficiendum inventarium, *Cabedo de off. 66. in fin.* *Claro in §. reftamentum, qu. 66. in fin.* *Colin. var. lib. 2. cap. 14. n. 4.* *Molin. 22. die 18.* *Augusti 1635.* inter Sequeltrato-rem bonorum Domnae Theodora Villarala, & Creditores. Multum faciet tamen in huius confuetudo iustitiae Civitatis, aut oppidi, cum in hac salariorum taxationis semper consuetudini standum sit, *Aviles in cap. praxium 1. verb. Salario, Carav. super rit. 9. n. 1. §. 2.* *Carocius de locat. qu. 3. §. qu. 13. principal. n. 1.* *Flores de Mena variat. part. 1. qu. 8. n. 77.* *Gratian. discept. 257. n. 37.* *Mastril. de magistrat. lib. 1. cap. 21. n. 16.* *Fontanell. tom. 1. de off. 247. n. 5.* *Zachias de salario, qu. 68. n. 31.* *Cardinal. de Luca de regal. discurs. 21. sub n. 5.* *Bich. de off. 86. n. 17.* *Peutingger. de off. 191. n. 1.* *§. de off. 207. n. 2.* *Urceol. de transact. qu. 30. n. 36.* *Carol. Anton. de Luca in animadversionibus ad Gratian. cap. 257. cap. 14. n. 35.* Et quod magis facit est arbitrium iudicis, qui inspecio administrationis labore, & patrimonii viribus assignabit salarium quod arbitratu fuerit competens fore, *Baeza de decima tutoris, cap. 2. a. n. 19. §. cap. 20. n. 20.* *Gutierrez de tutel. lib. 3. cap. 2. n. 10.* *Flores de Mena variat. lib. 1. qu. 8. §. 3. n. 2.* *Barbol. ad text. in l. 1. Cod. mandati, n. 8.**

Debet etiam attendere iudex in salarii taxatione facultates, & Patrimonium pupilli,

incipiendo non proprietates, sed redditus, argum. text. in l. *ius alimentorum, §. in annu. ubi pupill. educari debent, l. quidam decedens, §. plii 3. §. final. ff. ubi pupillus educat. debeat.* *Sumptus enim semper fieri debent pro modo facultatum, ut dicit Ulpianus in l. pro modo facultatum, ut dicit Ulpianus in l. §. qui 14. §. hoc actio. ff. de religiof. §. sumptibus funer. ibi: Pro modo autem facultatum sumptum fieri. Si redditus pupillares fuerint mediocres, salarium moderatum esse debet, l. 3. §. 2. ff. ubi pupillus educat. debeat, ibi: Et debet statueri tam moderate, & de claustravit Senatus sententia per Benavides, die 11. Januarii 1661. in favorem Marcelli Serrano, & contra Domnam Elisabetham Carrillo, & de Villarasa, ibi: *Constat actum Don Joannem Tutellam acceptasse cum profectione salariorum, sed si filius, n. 9. ff. de liberis agnoscend. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 85. n. 3.* *Porcius conf. 150.* *Cyriac. controverf. 503. n. 35.* *Valeron d. tit. 3. q. 1. num. 33.* Quarto, quia et si remiserit pater tutori inventarii confectorem, poterit iudex, si cognofcant patris voluntate, ad conficiendum inventarium, *Cabedo de off. 66. in fin.* *Claro in §. reftamentum, qu. 66. in fin.* *Colin. var. lib. 2. cap. 14. n. 4.* *Molin. 22. die 18.* *Augusti 1635.* inter Sequeltrato-rem bonorum Domnae Theodora Villarala, & Creditores. Multum faciet tamen in huius confuetudo iustitiae Civitatis, aut oppidi, cum in hac salariorum taxationis semper consuetudini standum sit, *Aviles in cap. praxium 1. verb. Salario, Carav. super rit. 9. n. 1. §. 2.* *Carocius de locat. qu. 3. §. qu. 13. principal. n. 1.* *Flores de Mena variat. part. 1. qu. 8. n. 77.* *Gratian. discept. 257. n. 37.* *Mastril. de magistrat. lib. 1. cap. 21. n. 16.* *Fontanell. tom. 1. de off. 247. n. 5.* *Zachias de salario, qu. 68. n. 31.* *Cardinal. de Luca de regal. discurs. 21. sub n. 5.* *Bich. de off. 86. n. 17.* *Peutingger. de off. 191. n. 1.* *§. de off. 207. n. 2.* *Urceol. de transact. qu. 30. n. 36.* *Carol. Anton. de Luca in animadversionibus ad Gratian. cap. 257. cap. 14. n. 35.* Et quod magis facit est arbitrium iudicis, qui inspecio administrationis labore, & patrimonii viribus assignabit salarium quod arbitratu fuerit competens fore, *Baeza de decima tutoris, cap. 2. a. n. 19. §. cap. 20. n. 20.* *Gutierrez de tutel. lib. 3. cap. 2. n. 10.* *Flores de Mena variat. lib. 1. qu. 8. §. 3. n. 2.* *Barbol. ad text. in l. 1. Cod. mandati, n. 8.**

Solet etiam in praxi nostra adiri iudex, ut taxet salarii advocato, & procuratori administrationis tutelae, & cura, quod legitime posse fieri iudico, quando tutela, aut administratio aliquas habet lites, aut quando praec-

Theatrum
 eis indiget administrator advocati consilio, & agentia procuratoris ad rectam administrationis gubernationem i quibus in casibus etiam sine iudice decreto, aut facultate poterit tutor, vel administrator eligere advocatum, & procuratorem, & eis competens assignare salarium, & in redditione rationum administrationis debet expentium in hiis salariis ita constitutis admitti, Paponius lib. 17. tit. 5. ar. 12. fol. 460. Bartol. cons. 133. n. 62. Menoch. cons. 228. n. 26. Ricc. consil. 1628. Citia. dicit. contravers. 503. n. 22. Et adhuc Senatus voluit, sententia per Alreus, die 29. Augusti 1624. Curatorem minoris Domini oppidorum, posse Bajulum nominare cum assignatione salarii, in favorem Curatoris heredem Dou Balthazaris Julii. Neque facit sententia multorum volentium, tutorem, vel administratorum non posse salaria supradicta assignare sine iudicis decreto, cum sine illo actorem constituere non possint, ut sunt iura, in Decreto 24. ff. de administrat. tutor. l. 13. ff. de tutel. l. unie. Cod. de alore a tutori. §. final. Institut. de curatorib. Neque adhuc procuratorem ante litem contestatam nominare possint, l. neque tutores 11. Col. de procuratorib. Nam certius est, tutores, vel administratores posse nominare procuratorem, vel Advocatum, & eis constituere ex administrationis bonis competens salarium, absque iudicis decreto, ut docent Cavalcan. de tutore. n. 211. Damaut. de tutore, & curator. cap. de Mercede, §. 1. n. 44. & 49. Gutierrez de tutel. lib. 3. cap. 2. n. 20. Menoch. dicit. cons. 228. n. 26. Caroc. de locat. tit. de administrat. tutor. quæst. 3. n. 40. Escobar de rationib. cap. 27. n. 33. Ciriac. d. contravers. 503. n. 22. Ratio est, quia tutores, & quilibet administratores, sine reclusa ad iudicem, possunt impendere omnia illa, quae pupillo expediunt, & debent illi acceptari dummodo fuerint in minoris utilitatem, l. 3. ff. de contraria action. tutel. Montan. de tutel. cap. 31. regul. 9. n. 143. & 144. Surd. de aliment. tit. 6. quæst. 14. n. 14. & lib. 3. quæst. 7. n. 1. Baeza de decima tutoris, cap. 2. n. 87. & cap. 4. num. 59. Pichard. in §. tutores quæst. Institut. de obligationib. quæ ex quibus contractis, num. 35. Ergo dum expedit pupillis, poterunt sine iudicis auctoritate salaria constituere, l. 1. §. ff. pupillus, ff. de tutel. & notiorib. distrahend. Menoch. d. co. ff. 228. n. 27. & sub num. 60. Monter. dicit. cons. 228. n. 27. & contravers. 503. n. 23. & 44. & impensas facere in actoribus, l. cum plures 13. cum tutor, ff. de adm. ministrat. tutor. l. 1. §. preterea si tutela, n. §. videlicet, & l. 2. in princip. ff. de contrar. actor. tutel. Montan. de tutel. cap. 40. n. 52. Monter. d. dicit. 29. num. 20. Escobar de reg.

Jurisprudentiæ.

titul. d. cap. 27. n. 35. Baeza de decima tutoris, cap. 2. n. 87. & cap. 4. sub n. 59. Cyriac. d. contravers. 503. n. 24. Et si pupilli patrimonium multis fuerit litibus implicatum, poterit dari facultas curatori, ut nominet duos procuratores, vel advocatos cum salario, ut extitit declaratum Regia provisione, diei 22. Decembris 1636. ubi data fuit facultas supradicta Josepho Torres certo curatorio nomine. Et ex adverso, & absque litibus, vel necessitate consilii, aut agentis, non est necesse, neque adhuc licet tutori nominare advocatum, vel procuratorem tutelæ cum salario, ut judicavit Senatus sententia per Daza, die 26. Augusti 1620. inter Joannem Bonaventuram Simiel, & Antonium Badia. Neque obstant fundamenta contrarie sententiæ, nam respondetur quod tutores de jure communi ante litem contestatam non poterat constituere procuratorem, sed actorem, Bich. dicit. 604. n. 6. Biddolphin. in prax. part. 1. cap. 3. n. 10. Carol. Anton. de Luca in prax. civil. cap. 47. n. 6. Et ideo debet fieri causa cognita, ne tutores periculo evenirent gesta per actorem, post litem contestatam poterat procuratorem constituere, ut tradunt DD. citati, & licet ad constituendum actorem, decretum iudicis intervenire deberet, nunc tutores, jam non solum lite contestata, prout de jure, sed ante litem contestationem, & quolibet in tempore, for. 13. rubr. de procuratorib. D. Crepli tom. 2. observat. 108. n. 13. Et ad constitutionem procuratoris, vel advocati faciendam, & ad præbenda eis salaria, neque de jure civili, aut municipali, opus est iudicis decreto.

Advocatis, & procuratoribus tutelæ, & quilibet administrationis debentur salaria, etiam si constituta, vel assignata non fuerint, nam & si regula juris sit non deberi salarium ubi non est conventum, l. qui mutuum, §. salarium, Cod. eod. tamen limitari debet regula in procuratoribus, & Advocatis solitis exercere procuratorum, & advocati officia, & locare operas, mercede accepta, nam si solum sit conducere illas procuratores, & advocatos constituites, præsumitur hoc in casu salarium promissum, & illud lucratur independenter à constitutione, vel promissione, Menoch. cons. 570. n. 6. Gabriel conf. 170. n. 20. lib. 1. Seraphin. dicit. 74. n. 2. & dicit. 1322. Puteus dicit. 1. lib. 3. Fontanell. dicit. 276. n. 102. Coccin. dicit. 1805. n. 2. Zachias de salario, quæst. 50. n. 1. cum sequent. quæst. 52. n. 6. quæst. 68. n. 28. & quæst. 82. n. 2. Nicolius in lucubratur. Canonie. lib. 1. tit. 38. n. 17. tom. 2. Collin.

Pars I. Cap. XXII. de Decret. ad taxanda salaria.

de procuratorib. part. 4. cap. 5. n. 26. Caponi tom. 2. disputat. 109. n. 17. cum sequentib. Martinis lib. 1. resolut. cap. 311. n. 3. Bonden. de jur. contravers. collectat. 50. n. 5. Pacion. de locat. & conduct. cap. 35. n. 65. nosse Irazzo in prax. protestat. cap. 34. n. 36. Urcoll. de transactioib. quæst. 30. n. 35. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. cap. 257. n. 3. Mollazo de casibus pils, tom. 2. lib. 8. cap. 14. n. 37. Et quod salarium non conventum non debeatur nisi advocato solito operas suas locare, & quod non debeat præstari, nisi à persona solita operas advocati conducere, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 3. Septembris 1632. inter Gasparem Artes, & Mariam Annam Torrella; quamvis absolute deberi salarium Advocatis, etiam non probatis requisitis solitæ conductionis operarum, rectius defendant multi, ea ratione, quia honestioribus muneribus vacant, l. 1. ff. de extraordinar. cognitioib. Seraphin. dicit. 74. n. 2. & de cession. jurium, lib. 2. cap. 5. n. 23. Gratian. disceptat. 257. n. 4. nolet Tuttlensch. in decalog. lib. 8. cap. 5. dubitat. 5. n. 3. Ferrentil. ad Burat. dicit. 508. n. 2. nolet Irazzo in prax. protestat. d. cap. 34. n. 17. cum sequent. Pacion. de locat. & conduct. d. cap. 35. n. 77. Carol. Anton. de Luca d. cap. 257. n. 6. Neque amittent salarium advocati, quando causa patrocinata bonum non haberit exitum, satis enim est quod non expedit relinquere administrationis iura in defensionem, Gratian. d. cap. 257. n. 32. Xammat. de offit. advocati, part. 2. quæst. 9. n. 8. Zachias de salario, quæst. 99. n. 10. Pacion. de locat. & conduct. dicit. cap. 35. n. 20. Carol. Anton. de Luca d. cap. 257. n. 13. prout etiam lucrabitur salarium advocatus, si effectualiter patrocinium non præstiterit, dum pronus fuerit, & paratus ad illud præstare, dum, & non steterit per illum quo minus præstitum fuerit, l. 1. §. Dicus Severus, & l. si gloff. in verb. reperi. ff. de exarib. & extraordinar. cognitioib. l. qui operas, ff. locati, l. sed ad. ff. de offit. & notiorib. l. qui operas, ff. de offit. Assessorum, Nata cons. 452. Miercz ad Consilium, Catalan. 1. part. colat. 3. cap. 18. n. 5. Gaylus lib. 1. observat. 44. n. 12. Gutierrez dicit. lib. 1. quæst. 32. n. 3. Xammat de offit. advocati, part. 2. quæst. 9. n. 38. & 39.

Quanto autem tempore præstabitur huiusmodi salaria solent controversare Doctores, aliqui tenent de jure per triennium præstari, Danza de pagna Doctorum, tom. 1. de salario, cap. 3. n. 6. Antonell. de tempore legal. lib. 1. cap. 32. n. 28. Zachias de salario, quæst. 105. n. 4. Cardinal. de Luca de alienationib. dicitur. 65. n. 3. & de iudicis, in annotation. n. 32. & 34. Silva de salariis, famit. q.

55. cum sequentib. Alii melius sentiunt non præscribi salaria nisi triginta annis, Martinus resolut. 311. n. 12. lib. 1. Pacion. de locat. & conduct. cap. 52. n. 2. & 3. Et hæc opinio tum quod salaria non inveniunt de jure stabiliuntur; solum enim poterit dici, quod per lapsum triennii inducitur solutio præsumptione, ut docent Gratian. dicit. 53. n. 5. Maulon. de casibus executoris, ampliat. 32. n. 47. Andreol. contravers. 245. Pacion. de locat. & conduct. d. cap. 52. n. 11. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. cap. 257. n. 17. curatorem, famulorum, & jus petendi mercedis medicamentorum pharmacopolarum, & alia similia, triennio præstabitur, l. 1. tit. 5. recipiat. Catleuc. de iudic. lib. 1. tit. 3. disput. 29. n. 18. Caroc. de locat. & conduct. part. 5. tit. de statut. fol. 239. Ciriac. tom. 2. contravers. 307. Bellon. de his quæ sunt incontinenti, lib. 2. cap. 5. per tot. Olea Regis per statuta particularia, salaria famulorum & biennio, & minor præstabitur tempore, Cancet variat. part. 1. cap. 15. Gama dicit. 334. Pereyra de offit. 46. Ricc. collectan. 285. Quejada, & Pilo dissertat. 11. n. 46. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. ad Gratian. d. cap. 257. n. 17. In nostro Regno pharmacopole debent petere præcia medicamentorum intra annum computandum à die quo medicamenta dederint, elapso enim anno præscripta remanet actio, nisi à debitoribus medicis præmittat solvere, for. 17. rubr. de præscriptioib. In nostra vero Civitate, & contributione particulari habent pharmacopole triennium ad petenda præcia medicamentorum præcia, & non præstabitur actio, nisi per triennium, ut dispositum extat. in for. 140. fol. 21. curiar. anni 1564. de simili statu- to restringente tempus ad petenda præcia medicamentorum pharmacopolarum testantur Cardinal. de Luca de cretito, & dicitur. 28. n. 3. Carol. Anton. de Luca in prax. civil. cap. 26. n. 8. Adverte tamen huiusmodi præscriptionses futurarias non habere locum mala concurrente fide, Surd. dicit. 158. Vela dicit. 32. tom. 2. Ciriac. contravers. 321. n. 5. lib. 2. Clarin. contravers. 32. per tot. Quejada, & Pilon. dicitur. 11. n. 40. nosse Irazzo in prax. protestat. cap. 34. n. 67. Et particularitè quod præscriptio nostra contra pharmacopolas stabilita non habet locum, nisi concurrente fide declaravit Senatus sententia per Daza, die 6. Februarii 1611. in favorem Collegii Pharmacopolarum, & Martini Joannis Gitis, & contra Claram Paravejano, con.

19

20

21

22

23

de

24

25

26

27

con.

confirmata in gradu supplicacionis alia per eundem, die 14. Novembris 1618.

Famuli debent in Regno petere salaria intra annum, elapso enim anno præscriptum remanet jus petendi salarium, for. Advocat. 15. rubr. de præscriptioib. D. Leon tom. 1. decis. 46. n. 6. D. Crepsi observat. 44. n. 1. ita dixit Senatus sententia per Daza, die 24. Martii 1610. inter Gasparem Alexios, & Curatorem hæredum Antonii Aragó. Quod procedit, etiam testatore (cui fuit præscriptum servitium, in testamento jubente quod sua debita solvantur, ut decimam exiit sententia per Daza, die 4. Augusti 1612. inter Josephum Collans, & Galparem Catalá; sed non intrabit præscriptio nisi cursum dum servitium continuatur, sed incipit à die finiti servitii, ut decimam extat sententia per Alreus, die 14. Julii 1610. inter Vincentium Trilles, & Barbam Moreno, de qua D. Leon decis. 46. Eodem modo procuratores, & advocati, etiam si salarium constitutum habeant in instrumento publico, non possunt salaria petere, nisi quatuor annorum for. ordinar. 16. rubr. de præscriptioib. D. Crepsi d. observat. 44. Sed tempus computandum esse probat D. Crepsi à die finiti servitii, ut in famulo à die discessus, in procuratores, & advocato, à die quo definit officium continuare: In decorum enim est advocato petere, dum advocatus est, honoraria sui patrocini præstat, licet honeste accipiat quod ei offertur tum devocacionis munere, l. 1. §. proinde 5. ff. de extraordinar. cognicionib. ibi: Quædam enim tametsi honeste accipiant, in honeste tamen petuntur.

Eodem modo fabricarum, fabricillarum, sartores, mercenarii, & quilibet opifices, debent mercedem sui laboris petere intra annum computandum à die finiti servitii, nam elapso anno excluduntur in Regno à petitione mercedis, ut cautum habetur, in for. 15. rubr. de præscriptioib. ibi: No puzen demanar paga, ó satisfacció de llurs treballs, servetis, ó soldades, sino dins un any contador de el dia acort que la obra, ó el servir, llurs fets, ó complit, aut possit lo dit any encontinent, isto jure, for. ó facto hachen perdat llur salari, ó llur mercés. E de ali avant no sen, ne puzen esser admesos en july, ne fora juby, à demanar aquell. D. Leon decis. 46. n. 1. D. Crepsi observat. 44. n. 1. Et independenter à foro nostro, quod artifices supradicti per minoris temporis spatium, quam trienni, soluti præstantur de mercede sui laboris, docent Colta de ratione rate, quest. 128. n. 14. Pacion de locat. cap. 52. n. 21. Carol. Anton. de Luca in summaservicionib. ad Gratian. cap. 257. n. 17. Limita istam forealem regulam trieno in casu. Primo si instrumentum publicum, vel pri-

vatum conscriptum fuerit de metcedis debito. Secundo si debitor in testamento specificè recognoverit debitum. Tertio si intra annum judicialiter petum fuerit debitum, dicit for. 15. rubr. de præscriptioib. Dixi petum, nam est antiquitus ad præscriptiois interruptionem non sufficeret petitio, sed necessaria esset litis contestatio, l. more 26. Cod. de residenda vendit. l. 2. l. nec bona 10. Cod. de præscript. longi tempor. l. nemò 9. Cod. de acquirend. possess. Covarrub in regul. possess. 2. part. §. ultim. n. 4. Cujacius ad tit. Cod. de præscript. 30. vel 40. annor. vers. ff. aliud, Molin. de justit. & jure, tract. 2. diffin. 78. Mela 2. part. de præscript. cap. 2. n. 4. Hodiern. ad Surd. decis. 5. n. 1. Quelad. & Pilo differat. 11. n. 43. Hodie non est necessaria litis contestatio, sed sufficit petitio, & citatio judicialis, ut interruptatur præscriptio, l. 1. §. ultim. l. 2. §. 3. Cod. de annul. except. Covarrub. d. 2. part. §. 12. n. 6. Molina d. disp. 78. Peguer. decis. 157. Ricc. collectan. 427. Fermolin. ad text. in cap. illud, 8. de præscriptioib. quest. 2. n. 27. Gonzal. Tellez ad text. in dict. cap. 8. n. 8. præmaxime quando particulari ratione docent multi, ad interruptendum præscriptioem statutarium solum sufficere citationem, Balb. de præscriptioib. 3. p. 6. part. princip. quest. 4. per tot. Didacus Perez in l. 3. tit. 13. lib. 3. ordinament. col. 1237. Fermolin. ubi proximum. n. 29. Berlich. tom. 2. conclus. 8. n. 31. Quelada, & Pilo differat. 11. n. 45. Et quod per solem petitionem, & citationem interruptatur præscriptio, etiam litis contestatione non interveniente declaravit Senatus sententia per Daza, die 30. Junii 1618. inter Franciscum Hieronymum Ribes, & Petrum Torres. De citatione autem, quoad effectum interruptionis, debet consistere per relationem nutriti in scriptis readam, l. for. 15. ibi: Dell qual clam aparega per escriptura judi tal. Didac. Perez ubi proximum. Gutier. in cap. 1. de juram. confirmator. n. 2. Fermolin. ubi proximum. n. 29. Pariter venditor rei mobilis, aut semoventis tenetur in Regno precium rei venditæ petere intra annum computandum à die quo potuit illud petere, elapso enim anno removetur media præscriptio ab illius petitione, for. quest. 18. rubr. de præscriptioib. ibi: Qualsecol vendor de cosa moble, ó semovent sua tengut de demanar lo preu de la cosa moble, ó semovent venida, è illurada dins un any contador apres que el preu porà esser demanar lo dit preu. D. Crepsi d. observat. 44. n. 2. Excipit tamen casum habendi recognitionem debiti factam à debitore in instrumento publico, aut privato, aut si, propria confessione ipse debitor recognoverit de eide

de

debitorem, nam in nullo ex his casibus habebit locum annalis præscriptio, dicit for. 18. in fin.

Notarii possunt de jure petere salaria instrumentorum de contractibus, & ultimis voluntatibus conscriptorum, intra triginta annos, nam etiam Becc. conf. 27. scripserit nullam competere actionem notario ad compellendas partes pro solutione salarii instrumentorum, certius est notario actionem locati competere, Barthol. in l. argentarius, ff. de solutio. Joannes de Platea in l. final. in fin. Cod. de Præscriptibus agent. in reb. lib. 12. Cap. nol. in l. si librarius, num. 49. de regul. juris, Decius conf. 27. num. 4. Surd. conf. 66. lib. 1. Catoc. de locat. tit. de fructib. & litis expensis, quest. 8. n. 35. D. Leon tom. 2. decis. 124. n. 15. Thelaut. quest. forens. lib. 2. quest. 17. n. 1. Et cum actio locati, & similes actiones personales non præscribantur de jurure, nisi triginta annorum spatio, l. cum no. tiffini, cum l. sequenti, Cod. de præscript. 30. vel 40. annorum, autem, quas actiones, Cod. de Sacrosanct. Eccles. cap. 6. §. 8. de præscriptioib. for. 12. rubr. de præscriptioib. cū aliis adduct. ab Amaya in l. 6. Cod. de jure fisci, ex n. 16. Fontanell. decis. 479. num. 5. Carleval. de iudicis, tom. 2. lib. 3. disp. 4. n. 1. Salgad. de Reg. protecc. part. 4. cap. 2. n. 21. Gonzal. Tellez ad text. in cap. vigilanti, de præscriptioib. n. 9. Habebit notarius de jure tempus triginta annorum ad petenda instrumentorum salaria, ut in terminis docet Thelautus d. lib. 2. quest. 17. n. 1. In Regno quando notarius de instrumentis rogatus mortuus fuit, tenetur illius hæredes, vel successores in notis, petere instrumentorum salaria intra decem annos à die obitus notarii computandos, elapso enim decennio præscripta remanet actio ad salaria petenda, for. 95. fol. 14. curiar. anni 1585. ibi: Item, que en los salaris dels dñes extrajudicials correge præscriptió de cinco anys, començant à contar desde de la mort dels Notaris rebadors dels dñes autes passat lo qual temps, los dñs salaris nos puzen demanar. Plam à la Magestat ab que lo temps sia de deu anys. Si vero Notarius ipse receptor vivat, tenetur intra quinque annos instrumentorum salaria petere, ne ei obisset præscriptio iuxta for. 44. rubr. de Notariis, ibi: Que los Notaris de la vostra Ciudad, y Reges de Valencia, que rebvan alguns autes, è contra. ètes, se fassen pagar dels salaris de aquells dins cinco anys apres que seran rebuts, alias passats, sien vists esser pagats dels dñs salaris, è no puzen mes demanar aquells, ans los fassita audientia negada. Quod ego judico admitti non posse absolute, sed quoad personas tantum brachii Ecclesiastici, nam cum forus ille editus fuerit, rogare solum Ecclesiastico bra-

chio, & alii Regni brachii protestantibus, non se extendit illius dispositio ad alias personas, quam Ecclesiasticas, ac proinde habebant præscriptionem forealem quinquennalem supradictam Ecclesiastici, non vero contra has personas notarius ipse receptor poterit actionem intentare pro instrumentorum salaria intra triginta annos computandos à die instrumenti conscripti, quia in for. 95. curiar. anni 1585. nihil disponitur de præscriptione inducenda contra notarium receptorem viventem, sed contra hæredes, & successores prædefuncti notarii, & in nullo alio foro circumscriptur tempus notario viventi ad salaria petenda, pro ut remanet casus iste sub dispositione juris communis, juxta quam potest notarius, prout videtur, petere instrumentorum salaria intra triginta annos. Neque dispositio dicti for. 95. curiar. anni 1585. extendenda est de causa præscriptionis contra successores de quo loquitur, ad casum ipsius Notarii viventis, de quo non loquitur, nam est correctoria juris communis, & odiosa, & non venit extendenda de casu ad casum, etiam si eadem, aut major concurreret ratio, ut tradidit in præludio, n. 26. & 27. Neque dispositio dicti for. 44. rubr. de Notariis, potest extendi ad alias personas, quia etiam est statutum correctorium, & odiosum contra juris communis dispositiones stabilitum, & non venit extendendum, etiam ex identitate, aut majoritate rationis de personis Ecclesiasticis contentis in illo, ad alias personas, ut tradidit in præludio, n. 27. & 94.

Sed solent notarii dicere in nostra praxi præscriptionem istam statutariam, vel per jus commune inductam, solum habere post locum, quando ipsi petunt instrumentorum salaria, vel eorum successores, agendo contra obligatos ad præstationem salarii, non ita procedere posse dicunt, quando indigentes instrumentis petunt illa, & notarius excipiendi dicit, non aliter instrumentum detur, nisi solutus fuerit de salario non soluto, nam in hoc casu contendere volunt, non habere locum præscriptionis metas, ea videlicet ratione, quod temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum, l. pare. §. final. ff. de don. exceptione, l. 4. Cod. qui adnotat, l. licet, Cod. de exceptionib. Surd. decis. 277. n. 27. Anton. Gouez curiar. tom. 2. cas. 2. n. 15. Cod. de integram restitut. Gutier. prætit. lib. 1. quest. 96. n. 3. Gratian. de off. 151. n. 12. Selsio de inhibitionib. cap. 2. §. 5. n. 22. Barb. d. axiom. 28. Fermolin. ad text. in cap. illud 8. de præscriptioib. quest. 4. num. 4. Et Senatus nollet sententia pet

37

Rk 3

Al

Alreus, die 14. Julii 1615. inter Jacobum Acacium Ingles, & Onufrium Verdejo declaravit posse nullitates contra sententiam deduci excipiendo, etiam elapsis triginta annis circumscriptis, ad opponendas contra sententias nullitates, & in punctualibus terminis hanc sententiam favore notariorum tuetur, Theaur. d. lib. 2. quest. 17. num. 3. ubi ita refert fuisse decifum. Sed ego contrarium judico tenendum, & defendendum, & elapfo præfcriptionis tempore, notarios neque agendo neque excipiendo posse consequi instrumentorum salaria. Ratio est evidens, quia quâdo exceptio nascitur ex ipfo jure agendi, hoc est quando competit exceptio ex eo folum quod competit jus agendi, & sic respicit adionem, sublata actione, tollitur etiam exceptio, & sicut temporalis est actio, ita & exceptio, l. Papinianus, §. filius, ff. de inoff. fitio, testam. Barthol. in l. pãtium, Cod. de exceptio. & in l. 2. n. 3. ff. de except. Paul. Alexand. & Jaffon. in l. nam postea, §. si minor, ff. de jure jurand. Felin. in cap. si autem, n. 5. de rescript. Covarrub. prædicar. cap. 25. num. 4. Gutierr. de juram. confirmator. lib. 3. cap. 1. n. 22. & 23. Anton. Gomez variat. tom. 1. cap. 11. n. 20. Otvald. ad Donel. lib. 19. comment. cap. 6. Carleval. de judic. tom. 2. disput. 16. n. 9. & 17. Sese de inhibitionib. cap. 2. §. 5. n. 23. Fernofin. ad text. in dict. cap. illud 8. de præfcriptionib. quest. 4. n. 5. & 6. Ergo cum exceptio illa oriatur ex ipfo jure agendi, & petendi salarium, non est perpetua, sed temporalis, & extinguitur per præfcriptionem actione, etiam erit extinguita exceptio, ut amplius post præfcriptionis terminum nequeat opponi. Et hæc opinio canonifata invenitur à nostro gravissimo Senatu, qui judicavit, præfcriptionis elapfo tempore, non posse notarium excipiendo instrumentorum salaria exigere, sententia per Cales, die 29. Julii 1622. in favorem D. mnae Hieronymæ Castellvi, & de Pallas, & contra Vincentiam Serra, & de Ballester. Hæc que tradidi de salariotum præfcriptione non possunt habere locum, nec admitti in salariis processuum, & instrumentorum judicialium, nam cum fori præfcriptione inducentes solum loquantur de instrumentis extrajudicialibus, & sint, prout jam diximus, contra juris communis dispositiones, non fident extendendi ad diversum casum, etiam si identitas, aut majoritas rationis concurreret, ut etiam dixi, & per consequens scribare causarum, & notarii processuum poterit petere mercedem, & salaria processuum, & instrumentotum judicialium intra triginta annos, ut in terminis docet Theaur. d. q. 27. n. 5. & 6. Salaria advocatorum, procuratorum, & administratorum satis privilegiata reperitur

Daza, die 30. Martii 1613. inter Josephum Crespo, & Bernardum Eicuder, sed licet hypothecam non habeant, prelationem pro salariis habent, Felician. de censib. in appendi. lib. 3. cap. 5. n. 10. Carleval. de judicib. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disput. 30. n. 12. & 13. Silva de salario, quest. 52. D. Crespi d. observat. 31. n. 6. Quia creditum pro salario famuli, aut famulae, vel cujuslibet servitoris, est privilegium, ut Senatus dixit sententia per Daza, die 30. Martii 1637. inter Vincentium Pellicer, & Michaellem Garcia, & Carolum Anton. de Luca ubi proxima, n. 15. Et quemadmodum impendentes in conservationem alicujus rei, adquirent in illa re pro impensis factis hypothecam, & in illius pretio ceteris præferuntur creditoribus anterioribus, rem, & expressam hypothecam habentibus, linterdum, ff. qui potiores, San Felician. decis. 113. n. 4. cum aliis à me adductis, in cap. 20. n. 13. Ita advocati, procuratores, & administratores in rebus procuratis, patrocinatis, admittuntur, conservatis, aut adquisitis suis cura, & sollicitudine, habent pro salariis, tacitam hypothecam cum prelatione, cuiuslibet creditoris anterioris expressam hypothecam habentis, argum. text. in d. interdum. Docent Ripa in l. 1. n. 3. ff. in quibus causis pignus, Marta Medic. oculi. sentent. 19. n. 17. Gratian. disceptat. 57. n. 41. & disceptat. 257. n. 17. Flores de Mena var. lib. 1. quest. 8. n. 70. Rodriguez de privileg. creditor. part. 1. artic. 3. n. 59. Carleval. de judicib. tom. 2. disput. 32. n. 4. Gayto de credito, cap. 4. in appendi. n. 123. Salgad. in labyrint. part. 2. cap. 9. num. 15. Amato respons. l. 3. n. 11. & 12. Xammat. de offic. advocati, part. 2. quest. 9. n. 49. Metlin. de pignorb. lib. 3. quest. 5. n. 31. Zachias de salario, d. quest. 99. n. 10. & 19. Pacion. de locat. & conduct. dict. car. 41. n. 16. cum seq. Carol. Anton. de Luca in animadv. font. ad Gratian. d. cap. 257. n. 11. cum sequent. Et si cupis scire, quam prelationem, & hypothecam habeant hæc, & alia salaria, vide Latram decis. 85. Salgad. ubi proxima, Antonel. de tempore legal. lib. 1. cap. 32. n. 29. Duran. decis. 53. n. 8. Zachias d. quest. 99. Silva de salariis sumit. quest. 52. Carpov. in jurispruad. forensi. part. 1. constitut. 28. definit. 24. cum sequent. Cardinal. de Luca de credit. disput. 17. n. 4. Urecol. de transactionib. quest. 30. n. 33. Callejon in aphabet. verb. salarium, n. 11. Solum libet advertere, quod famuli non habent hypothecam tacitam pro suis salariis, D. Crespi observat. 31. em. 6. cum sequentib. Et judicavit Senatus sententia per Da-

IHS F. T. tutor, y curador dels fills, y hereus del quondam S. T. proponent com millor pot, dia, que el dit F. T. en son ultim, darrer testament, nomena en tutor dels dites sos fills al Propofant, que accepta la tutela, y cura ab proteffaciõ de cobrar son salari, y el de Advocat, y Procurador; e com lo patrimoni de dits menors importe pus de dosse mil lliures, y lo treball que ha de sostenir lo Propofant en la administraciõ sobredita fua molt considerable, pues ultra el que ha de tindre en haver de cobrar les rentes annues, es troben que cobrar de diferents perones pus de 3000. lliur. que li estaven devent al Pare de dits menors, y aixi mateix per haver diferents processos, y pleyts en esta administraciõ, necesse precisament de Advocat, y Procurador, y lo menys que pareix se li deurã senalar de salari al Propofant pera el primer any de la administraciõ han de ser 100. lliur. y pera cada dels restants anys à raho de 60. lliur. y al Advocat lo menys que se li pot senalar son 10. lliur. cadaun any, com tambe al Procudor 7. lliur. 10. sous per cadaun any.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Requirit si fua rebuda una sumaria informaciõ de testimonis, si fi, y effede de verficar, y provar lo deffus dit, y constant per aquella de predictis, aut falm de nefassis pariter requirit, si sien taxades al Propofant 100. lliur. per son salari de tutor, y curador per lo primer any, y per cadaun any del demes à raho de 60. lliur. y aixi mateix se taxe per lo salari de Advocat per cadaun any 10. lliur. y per lo salari de Procurador 7. lliur. 10. sous, y per les cantitats taxades se li prenguen en conte al Propofant en tot cas de reddiciõ de contes, Per fet aixi, &c. Implorant, &c.

Jofus M. Die 29. Martii 1688.
Recipiatur informatio.
F. T. Aflistor.

que apparatus veri, vel fidei, vel à die quo sententia copiam potuit appellare habere.

CAPUT XXIII.

DE REMEDIO AD IMPUGNANDA DECRETA.

SUMMARIUM.

- 1 Remedium ordinarium in Regno ad impugnanda decreta est appellatio à de notitia.
- 2 Appellari potest à gravamine extrajudiciali, de jure canonico.
- 3 Decreta executor causa cognita, testium informatione recepta, & sententia lata.
- 4 Appellatio, si non invenitur prohibita, semper censetur permissa.
- 5 Appellatio non est remedium legitimum de jure civili ad impugnanda decreta, quia à decretis, vel actibus extrajudicialibus, non appellatur.
- 6 Appellatio est remedium opportunum, non solum ad impugnanda decreta, sed declarationes iudicandi ab infestato, vel jure vinculi, & similia.
- 7 Appellari non potest à tutoris, aut curatoris datione, sed solum excusatio proponi intra 50. dies. Et si de fideio appellator non producit effectum suspensionum. 8. Secus si appellatur à sententia executionem resistente.
- 10 Appellatio ab actibus extrajudicialibus non producit effectum suspensionum. In Regno appellatio interposita à decretis, vel declarationibus succedendi ab infestato, aut jure vinculi, effectum producit suspensionum. 11.
- 12 Appellare possunt gravati in electionibus officiorum. Et suspendit electionis executionem, si interponatur ante adaptionem possessionem officii, & praescriptum jurisveniens. 13.
- 14 Appellatio interposita à decreto ad alienandum, aut à declaratione succedendi jure vinculi, ante executionem decreti, suspendit alienationem fieri, aut quod habeat in possessionem mittatur.
- 15 Appellari debet à decreto infra decem dies à die notitiæ. Appellatio non tenetur ignorari, aut pro acta, sed appellatio fitentium. 16. Scientia late notitia non sufficit, sed probari debet quod scierit si si pro acta contra. 17.
- 18 Decem dies expressi non currunt, nisi à

- 19 Appellatio de jure debet interponi coram iudice iudice à quo, & non sufficit quod coram eodem iudice interponatur. In nostra praxi sufficit quod coram notario appellatur, & quod ille Calentarium ponat i. sed à appellat. ubi. 20.
- 21 Apostoli i. tra quod tempus deceat de jure peti. In Regno debet Apostoli dari intra quindecim dies. 22.
- 23 Appellantes in no. ra praxi non stantur Apostolos, sed introducunt appellatoris causam infra quindecim dies, & introducit habeat eum à offolorum.
- 24 Introductio appellantis habens eum Apostolorum, intra quod tempus debet interponi.
- 25 Appellantis causa remanet deserta, si non introducatur, & introductio introductio intra tempus à foro proficuum.
- 26 Appellantis scedula coram iudice à quo interposita, & ab illo provisa, partibus intimata, non est necesse quod appellantis causa intra quindecim dies introducatur, sed poterit intra annum introduci.
- 27 Decreta poterunt in Regno impugnari beneficio nullitatis introducto coram iudice, qui decretum de. i.
- 28 Si simul appellatur, & nullitates opponantur respicientes rectum contra decretum, aut sententiam, debet remitti ad iudicem appellantis cognitio, & pronuntiatio super nullitatibus.
- 29 Decretum potest impugnari recursu interpositio.
- 30 Pro decreto semper presumitur, sed hoc presumptio admittit probationem in contrarium, & falsa causa ostensa revocari debet, aut nullum declarari.
- 31 Decretum impugnanti incumbit onus probandi fuisse ex falsa causa interpositum.
- 32 Praxis, & libellus appellandi à decreto interpositio.

SI decreta facta reperiantur absque iusta, & legitima causa, vel cum falsa, aut erronea causa, aut sine debitis solemnitatibus, vel gravamen inferant alicui personæ, poterit persona gravata impugnare decretum, interposita appellatione à die notitiæ, quod est remedium ordinatum in nostra praxi ad huiusmodi impugnanda decreta, ut docent D. Matheu de regno. cap. 11. §. 6. n. 35. & 74. Et quod appellatio die notitiæ sit legitimum remedium ad impugnanda decreta, docent Barbof. var. 4. a. n. 50. Salgad.

de reg. protect. part. 2. cap. 1. n. 122. Caltion in alphabet. verb. appellatio, num. 45. Licet enim decreta per usum voluntarie jurisdictionis expediantur, nemineque citato, & veluti extrajudicialiter, & gravaminibus extrajudicialibus contentis in hiis decretis, non videatur permilla provocatio, aut appellatio, ut docent Afflicis de off. 261. Mantara de ordin. iudicior. 6. cart. tit. de sentent. n. 29. Salgad. de Reg. protect. part. 2. cap. 14. n. 14. Pegas resoluit. forens. cap. 15. n. 148. Tamen in nostra praxi emittitur appellatio à decretis proceduralibus legitime meo videtur duplici ex causa. Primo quia de jure canonico appellari permittitur à quocumque gravamine extrajudiciali, licet factus sit de jure civili, cap. 1. cap. computationi, de appellat. in 6. cap. bone memoria 51. de appellat. cap. cum sit romana 5. de appellat. ibi: Quoniam Sacri Canonis, etiam extrajudicialium passim appellare permittunt. Hostien. in cap. super eo, n. 3. Ioan. Andreas n. 2. Abbas n. 5. & Preposit. n. 6. Trencus in cap. bone 51. de appellat. Balboa in cap. 1. de appellat. 2. n. 6. Pichard. in mandata. ad prax. a. part. in prax. n. 16. & 17. Barbof. ad text. in cap. bona 51. de appellat. Valentis in paratili. ad tit. de appellat. n. 2. & 3. Fermosin. in jurispr. forens. part. 1. constitut. 12. definit. 10. n. 6. Gozade appellat. Fagnan. ad text. in cap. super eo, cl. 2. de appellat. n. 5. Quod apud nos est admittitur, nam à quocumque gravamine, etiam extrajudiciali appellari licet, ut observat, D. Crepi obserat. 5. n. 286. in fin. Secundo quia in decreti expeditione intervenit causa cognitio, & recipitur summaria testium informatio, & fertur quasi sententia, Reynof. obserat. 30. n. 6. Capon. tom. 2. discept. 114. n. 14. Carpzov. in jurispr. forens. part. 2. constitut. 7. definit. 5. n. 7. & constitut. 11. definit. 28. n. 9. Antonez de donationib. tom. 1. lib. 1. cap. 19. n. 49. Et hæc omnia non possunt considerari absolute extrajudicialia, ut noineque tentat, D. Matheu de reg. cap. 11. §. 6. n. 74. Unde non potest considerari impermissa appellatio à sententia decreti, concurrentibus in interpositione decreti omnibus supra enarratis, praxim cum, iuxta juris regulas, semper appellatio censetur permilla, cum modo expressè non reperitur prohibita. 1. & majoribus, 20. Cod. de appellat. Georgius Mund. conf. 15. n. 177. lib. 1. Thomat. de off. Masserat. 3. n. 8. Xammar. de off. iudicis, part. 1. que 24. n. 152. Vermigliol. conf. 277. n. 1. Paul. Meli in obserat. ad Castill. cap. 27. n. 1. Pegas resoluit. forens. cap. 15. n. 13. & 14. Salgad. de Reg. protect. part. 1. cap. 7. n. 29. Sorlozan. de jure traxiar. tom. 2. lib. 4. cap. 10. n. 55. Anton. ab Ecclesia obserat. 11. n. 1. Valenzuel. conf. 46. Caponi disceptat. 261. n. 62. Caldinal. de Luca de iudic. discurf. 37. n. 2. Antonez de donationib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 33. n. 18. Callion in alphabet. verb. appellatio, n. 147. Multazo de casu piti, tom. 1. lib. 3. cap. 14. n. 11. Et indubio semper appellatio iudicari debet permilla, Thomat. de off. 214. n. 9. ubi Scopa in obserat. Fontanel. de off. 405. n. 17. & de off. 503. n. 16. Xammar. de off. advocat. part. 1. q. Thomat. de off. Masserat. 12. in fin. & de off. 57. n. 29. Larrea allegat. 109. n. 30. Pegas de cap. 15. numer. 6. Leonacii. de off. Ferrar. 94. n. 5.

Rationibus adductis potest defendi praxis nostra appellandi à decretis, melius quam tradidit à D. Matheu de regno. cap. 11. §. 6. n. 74. tradit enim doctissimus vir appellacionem esse competens remedium ad impugnanda decreta, & probat de jure civili, ex text. in l. finali. ff. de jure patron. l. quædam 41. ff. famul. ex officio. l. ab executor. Cod. quod appellat. non recipiant. l. ad prator. §. permissum. n. 2. & 3. Fermosin. in jurispr. forens. part. 1. constitut. 12. definit. 10. n. 6. Gozade appellat. Fagnan. ad text. in cap. super eo, cl. 2. de appellat. n. 5. Quod apud nos est admittitur, nam à quocumque gravamine, etiam extrajudiciali appellari licet, ut observat, D. Crepi obserat. 5. n. 286. in fin. Secundo quia in decreti expeditione intervenit causa cognitio, & recipitur summaria testium informatio, & fertur quasi sententia, Reynof. obserat. 30. n. 6. Capon. tom. 2. discept. 114. n. 14. Carpzov. in jurispr. forens. part. 2. constitut. 7. definit. 5. n. 7. & constitut. 11. definit. 28. n. 9. Antonez de donationib. tom. 1. lib. 1. cap. 19. n. 49. Et hæc omnia non possunt considerari absolute extrajudicialia, ut noineque tentat, D. Matheu de reg. cap. 11. §. 6. n. 74. Unde non potest considerari impermissa appellatio à sententia decreti, concurrentibus in interpositione decreti omnibus supra enarratis, praxim cum, iuxta juris regulas, semper appellatio censetur permilla, cum modo expressè non reperitur prohibita. 1. & majoribus, 20. Cod. de appellat. Georgius Mund. conf. 15. n. 177. lib. 1. Thomat. de off. Masserat. 3. n. 8. Xammar. de off. iudicis, part. 1. que 24. n. 152. Vermigliol. conf. 277. n. 1. Paul. Meli in obserat. ad Castill. cap. 27. n. 1. Pegas resoluit. forens. cap. 15. n. 13. & 14. Salgad. de Reg. protect. part. 1. cap. 7. n. 29. Sorlozan. de jure traxiar. tom. 2. lib. 4. cap. 10. n. 55. Anton. ab Ecclesia obserat. 11. n. 1. Valenzuel. conf. 46. Caponi disceptat. 261. n. 62. Caldinal. de Luca de iudic. discurf. 37. n. 2. Antonez de donationib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 33. n. 18. Callion in alphabet. verb. appellatio, n. 147. Multazo de casu piti, tom. 1. lib. 3. cap. 14. n. 11. Et indubio semper appellatio iudicari debet permilla, Thomat. de off. 214. n. 9. ubi Scopa in obserat. Fontanel. de off. 405. n. 17. & de off. 503. n. 16. Xammar. de off. advocat. part. 1. q. Thomat. de off. Masserat. 12. in fin. & de off. 57. n. 29. Larrea allegat. 109. n. 30. Pegas de cap. 15. numer. 6. Leonacii. de off. Ferrar. 94. n. 5.

Rationibus adductis potest defendi praxis nostra appellandi à decretis, melius quam tradidit à D. Matheu de regno. cap. 11. §. 6. n. 74. tradit enim doctissimus vir appellacionem esse competens remedium ad impugnanda decreta, & probat de jure civili, ex text. in l. finali. ff. de jure patron. l. quædam 41. ff. famul. ex officio. l. ab executor. Cod. quod appellat. non recipiant. l. ad prator. §. permissum. n. 2. & 3. Fermosin. in jurispr. forens. part. 1. constitut. 12. definit. 10. n. 6. Gozade appellat. Fagnan. ad text. in cap. super eo, cl. 2. de appellat. n. 5. Quod apud nos est admittitur, nam à quocumque gravamine, etiam extrajudiciali appellari licet, ut observat, D. Crepi obserat. 5. n. 286. in fin. Secundo quia in decreti expeditione intervenit causa cognitio, & recipitur summaria testium informatio, & fertur quasi sententia, Reynof. obserat. 30. n. 6. Capon. tom. 2. discept. 114. n. 14. Carpzov. in jurispr. forens. part. 2. constitut. 7. definit. 5. n. 7. & constitut. 11. definit. 28. n. 9. Antonez de donationib. tom. 1. lib. 1. cap. 19. n. 49. Et hæc omnia non possunt considerari absolute extrajudicialia, ut noineque tentat, D. Matheu de reg. cap. 11. §. 6. n. 74. Unde non potest considerari impermissa appellatio à sententia decreti, concurrentibus in interpositione decreti omnibus supra enarratis, praxim cum, iuxta juris regulas, semper appellatio censetur permilla, cum modo expressè non reperitur prohibita. 1. & majoribus, 20. Cod. de appellat. Georgius Mund. conf. 15. n. 177. lib. 1. Thomat. de off. Masserat. 3. n. 8. Xammar. de off. iudicis, part. 1. que 24. n. 152. Vermigliol. conf. 277. n. 1. Paul. Meli in obserat. ad Castill. cap. 27. n. 1. Pegas resoluit. forens. cap. 15. n. 13. & 14. Salgad. de Reg. protect. part. 1. cap. 7. n. 29. Sorlozan. de jure traxiar. tom. 2. lib. 4. cap. 10. n. 55. Anton. ab Ecclesia obserat. 11. n. 1. Valenzuel. conf. 46. Caponi disceptat. 261. n. 62. Caldinal. de Luca de iudic. discurf. 37. n. 2. Antonez de donationib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 33. n. 18. Callion in alphabet. verb. appellatio, n. 147. Multazo de casu piti, tom. 1. lib. 3. cap. 14. n. 11. Et indubio semper appellatio iudicari debet permilla, Thomat. de off. 214. n. 9. ubi Scopa in obserat. Fontanel. de off. 405. n. 17. & de off. 503. n. 16. Xammar. de off. advocat. part. 1. q. Thomat. de off. Masserat. 12. in fin. & de off. 57. n. 29. Larrea allegat. 109. n. 30. Pegas de cap. 15. numer. 6. Leonacii. de off. Ferrar. 94. n. 5.

latus interpositam fuisse appellacione, elapsis decem diebus à die notitiæ habitæ, ipsi incumbet onus probandi habuisse appellatorem notitiam, quia præsumitur ignorantia, ubi scientia non probatur, l. verius ff. de probat. c. præsumitur 47. de regul. jur. in 6. gloss. in l. 1. c. ad 3. C. Mascaon. & in l. si tutor petitor, C. de procur. tutor.

Non sufficit probare appellatorem producere se scientiæ expediti decreti, vel sententiæ late, aut declarationis factæ, ut intret cursus supra dictus decem dierum, sed requiritur etiam quod sciat quo modo fuerit lata sententia, an pro, vel contra, Felin. in cap. quoad consultationem 15. n. 22. & 32. de re judic. Maranta in suo specul. part. 6. tit. 2. princip. in verbo, & qua do que appellatur, quest. 3. princip. vers. imita, n. 215. Nata conf. 51. n. 1. lib. 1. & conf. 348. n. 11. & 2. lib. 2. Scacc. de appellat. quest. 12. n. 7. Costa de facti scientia vers. ignorantia, in spec. 63. n. 10. cum sequent. & in spec. 76. Fatinae. fragment. crim. part. 2. lib. 1. n. 233. Et amplius tradunt DD. nempe, quod hujusmodi decem dies non currunt, nisi à die quo potuit appellans copiam habere sententiæ, ut illius tenorem videre potuisset, aut à die assignationis copiarum, Francus in cap. de ratione 8. n. 2. de appellat. Utill. ad Afflic. de off. 544. n. 2. D. Leon dict. de off. 142. n. 8. Scacc. de appellat. dict. quest. 12. n. 7. Et Senatus notat decem habet, non currere decem dies ad appellandum ignorantibus provisionibus, & sententiam, cum quibus ligas agitata non fuit, nisi à die apparatus veri, aut tradita copia sententiæ, aut à die notificationis apparatus facti ut refert, D. Leon dict. de off. 142. n. 14. & 15.

Teneat appellans de jure appellacionem interponere coram ipso iudice à quo, & ab illo providendi debet, l. 1. §. 10. ff. quando appellandum sit, cap. etiam 29. 2. quest. 6. cap. ut debitas honor 59. de appellacionibus ibi: Cum autem ex rationabili causa petierit appellandum coram eodem iudice causa probabili appellacionis exposita, & Clement. 1. de appellat. ibi: Licet coram ipso, vel majori parte ipsorum appellare. Francus, in cap. si iustus, col. 4. de appellat. Bald. in l. aperitissimis, col. 1. C. de iudicis. Speculator tit. de appellat. §. nunc datus, n. 10. lib. 2. fol. 194. Maxam. de ordin. iudiciorum. 6. part. tit. de appellat. n. 121. cum sequentibus. Lancelot. de attentat. cap. 12. ampliat. 5. n. 2. & 3. & limitat. 50. num. 7. & n. 184. Scacc. de appellat. quest. 4. art. 5. n. 38. & quest. 6. num. 1. Mandolius in addit. ad Lupum allegat. 38. Fatinae. de off. 594. n. 2. part. 2. recensissimar. Balboa ad text. in dict. cap. ut debitas honor, num. 37. Veltius in prax. lib. 7. cap. 3. n. 27. ubi Gravari. in addit. n. 57. Capel. Tolosan. de off.

428. Paz in prax. 6. part. tom. 1. in proemio, n. 53. Gutierrez. pract. lib. 1. quest. 101. Barboi. ad text. in d. cap. ut debitas honor, n. 5. Coccin. de off. 234. n. 3. & de off. 396. n. 3. Fermolin. ad text. in cap. sequitur 15. de appellat. quest. 1. n. 1. & 2. Ridolphin. in prax. nunciat. part. 1. cap. 3. n. 132. Adco quod non sufficit appellacionem producere in Iudicis Tribunali, sine præfata Iudicis, Scacc. de appellat. dict. quest. 6. n. 4. Barboi. ubi proximo. Fermolin. d. quest. 1. n. 13. Et nullo minus appellari poterit coram notario, aut aduario causa abque Iudicis præfata, & provisione. Imò si appellatio coram notario causa interponatur nullius momenti est, ut docent Veltius in prax. cap. 3. n. 27. & 57. lib. 7. D. Leon tom. 3. de off. 35. n. 7. Cavaler. de off. 495. n. 2. Ferrentil. ad Burat. de off. 202. n. 5. Ridolphin. d. cap. 13. n. 133. Sperel. de off. 160. num. 58. In notitia vero praxi à sententiis latis in curiis generalis Vices Generalis Gubernatoris, & Iustitiarum, & aliorum Iudicum inferiorum appellatur coram aduario causa, & solum ab illo adnotatur appellatio, ponendo in appellacionis scedula Kalendarium, & ita interposita, legitima iudicatur abque necessitate tradendi appellacionis scedula ipsi Iudici, ut ab eo adnotetur, ut de praxi testatur, D. Leon dict. tom. 3. de off. 35. n. 8. D. Matheu de regim. cap. 12. §. 2. n. 17. & 18. Et ita de consuetudine fieri, tradunt Scacc. de appellat. quest. 6. n. 40. Materatesi. variari. lib. 2. refolut. 32. n. 15. Et quod appellatio cum sola adnotatione aduarii legitime interponatur in Regno, licet iudici obvia non fuerit, declaravit Senatus sententia. per Alreus, die 23. Augusti 1627. inter Jacobum, Ramon, & Alfonso Gaytan. Deficient e autem Kalendarium appositione in scedula appellacionis intra legitimum tempus, de certa remanet causa, etiam si introducta fuerit appellatio intra tempus à foro præscriptura, ut Senatus dixit sententia per Alreus, die 3. Aprilis 1627. inter Catharinam Mingot, & Bartholomeum Llinates, confirmat in alia aula, sententia per eundem, die 4. Septembris eiusdem anni.

Interposita appellacione tenebatur appellans, de jure antiquo, petere, & recipere Apoftolos à iudice à quo intra quinquè dies, Apoftolos à iudice à quo intra quinquè dies, quest. 6. Brison. lib. 1. de iudic. cap. 10. Cuiacius lib. 24. observat. cap. 29. Petrus Gregor. singagmat. juris, lib. 7. cap. 7. n. 11. & lib. 50. cap. 2. n. 28. Pichard. in manducation. ad praxim. par. 4. §. 9. n. 6. Valens in prax. ad tit. de appellat. §. 9. n. 42. D. Matheu de regim. cap. 12. §. 2. n. 15. Ferron. ad rubr. tit. de appellat. quest. 5. n. 42. Gonz.

Gonzalez Tellez ad text. in cap. cum sit 5. de appellat. num. 7. Hodie verò de jure intra triginta dies debent Apoftoli peti, & concedi, l. iudicibus 24. Cod. de appellacionibus. l. omnes 29. l. quoniam 31. l. quinquam 34. Cod. de off. solam. de appellat. cap. ab eo, de appellat. in 6. Clement. 2. de appellat. Scacc. de appellat. quest. 13. num. 38. cum sequent. Tolosan. Pichard. & Valens ubi proximo. Ximmar. de officio iudic. part. 3. quest. 4. n. 27. Berlich. pract. part. 1. consil. 50. num. 117. cum sequent. Otthobon. de off. 50. & de off. 80. Fermolin. d. quest. 5. n. 42. D. Matheu dict. cap. 12. §. 2. n. 15. Gonz. Tellez ubi proximo. De jure autem municipali nostro, debent hujusmodi Apoftoli peti, & à iudice dari intra quinquè dies, for. 5. rubr. de appellat. ibi: à quibus tal appellat. si habent à offer datus Apoftoli per lo Jure, lo qual baurà pronunciat tal sententia, dies termo de x. dies après que la tal appellació sera interposada continuament compadors, D. Crepsi observat. 15. num. 147. Dom. Matheu dict. cap. 12. §. 2. num. 15. & 16.

Sed quia juxta forum 1. rubr. de appellat. non est in Regno necessaria appellacionis admittio, neque illius denegatio nocet, ut notat Domin. Matheu dict. cap. 12. §. 2. num. 23. Non spectant appellantes Apoftolos iudicis à quo, sed intra quinquè dies introducunt appellacionis causam coram iudice ad quem, & introductionis admittio vicem obtinet apoftolorum, ut diversis Regiis sententiis refertur decimum, D. Crepsi dict. observat. 15. n. 148. D. Matheu dict. §. 2. n. 22. Et introductio ista, qua vicem apoftolorum habet, intimari debet intra quinquè dies inter presentes, id est si partes fuerint domiciliatæ in loco, ubi facta sententia, & intra decem dies inter absentes, id est, si pars domiciliata fuerit extra locum, ubi prolatam fuit sententia, dict. for. 5. rubr. de appellat. ibi: Los baxos de ser intimar à la parti appellada dins terme de sin h dies, si los dos litigants seràn domiciliats en la mateixa Ciutat, Vila, ò Lloch, on la dita sententia principal sera pronunciat. Et si seràn absents de la dita Ciutat Vila, ò Lloch, que la dita intimació se baxa à ser dins terme de diez dies. D. Crepsi dict. observat. 15. n. 147. D. Matheu dict. cap. 12. §. 2. n. 19. & 21. Si autem appellacionis causa intra quinquè dies introducta non fuerit, aut introducta, qua vicem habet apoftolorum, intimata non fuerit intra prædictum tempus, selecta remanet appellacionis causa, de quibus no seràn servades per lo dit apellant, que la tal apollosia sia notada à degoda execució, Dom. Crepsi dict. observat. 15. n.

146. Et ita reperitur à Senatu decimum sententia per Cafes, die 6. Julii 1627. Inter Ambròlium Piñon, & Neapolitæm Còstan, Inter Franciscum Philippum Simancas, & Thomam Simancas J. U. D. & alia per eundem Cafes, & Marcum Gutierrez, & aliam Iosephum Febrer, & Eperantiam Petiter, & alia per D. G. 1. die 29. Novembris 1629. nals. Ex quibus solet inter practicos communitate dici, appellacionem intra decem dies interponendam esse, intra quinquè dies introducendam, & intra quinquè, vel decem notificandam, ut observant D. Crepsi dict. observat. 15. n. 146. D. Matheu dict. cap. 12. §. 2. n. 17. cum sequent. Non quia introductio fieri debet intra quinquè dies, nam hoc non dicit forus, quia solum dicit, quod petantur, & obtineantur apoftoli intra quinquè dies, ut notat D. Crepsi dict. observat. 15. num. 148. D. Matheu dict. §. 2. num. 15. cum sequentibus. Nec minus quod introductio debeat intimari intra quinquè, vel decem dies, quia forus solum dicit, quod concessio apoftolorum intra prædictum tempus notificetur, sed quia hujusmodi introductio vicem apoftolorum habet, & sicuti Apoftoli debeant juxta forum peti, & obtineri intra quinquè dies, & notificari intra quinquè, aut decem dies, vel de certioribus pecunia, ita, & introductio, qua veluti subrogata in locum apoftolorum reperitur.

Ex traditis colligitur, quod si appellans obtulerit appellacionis scedula iudici à quo, & ab illo manu propria fuerit provisum, & particiatur in loco, ubi facta sententia, & particiatur decem dies inter absentes, id est, si pars domiciliata fuerit extra locum, ubi prolatam fuit sententia, dict. for. 5. rubr. de appellat. ibi: Los baxos de ser intimar à la parti appellada dins terme de sin h dies, si los dos litigants seràn domiciliats en la mateixa Ciutat, Vila, ò Lloch, on la dita sententia principal sera pronunciat. Et si seràn absents de la dita Ciutat Vila, ò Lloch, que la dita intimació se baxa à ser dins terme de diez dies. D. Crepsi dict. observat. 15. n. 147. D. Matheu dict. cap. 12. §. 2. n. 20. & n. 24. Refert à Senatu decimum. Ratio est evidens, quia observata ad unguem forali dispositione petendi, & obtinendi Apoftolos à iudice à quo intra quinquè dies, aut saltem petendi illos semel in quocumque per eam non flet quo minus cedunt Apoftoli. D. Crepsi ubi proximo, num. 50. aut quod ter judicem interpellat intra illas quod decem dies, ut Apoftolos concedat, abque eo quod fit necessaria concessio, ut judicavit de

natus sententia per *Daza*, die 17. Martii 1623. inter Gaipatem Marti, & Don Lope de Ruiz cum per foros non circumscriptabat tempus ad introducendam appellationis causam, ut notat D. Matheu *dist. 6. 2. n. 23.* poterit intra annum a jure stabilitum ad introducendas appellationis causas, introduci, l. 2. l. ult. §. illud, C. de temporib. appellat. l. 1. quoniam 18. Cod. de appellat. l. 1. appellatorem 31. C. cod. authent. et qui, C. de temporib. appellat. l. si appellatorem 67. Cod. Theodos. de appellat. cap. cum sit Romana 5. cap. sep. 44. cap. constitutus 45. cap. oblat. 57. cap. presensibilis de appellat. cap. 1. §. post hac, de appellat. in 6. Clement. sent. de appellat. Anguian. de legibus lib. 2. cap. 10. Scacc. de appellat. que 14. n. 1. cum sequent. D. Leon tom. 1. decis. 88. Salgad. de procel. Regla. par. 3. cap. 18. ad fin. Barbof. ad text. in dist. cap. cum sit Romana 5. n. 3. ubi Graña, & communiter DD. Clezelius, de appellat. cap. 5. per tot. Fermolin. ad text. in dist. cap. cum sit Romana, quast. 1. n. 1. cum sequent. Gonzalez Tellez ad eundem text. n. 4.

Poterunt etiam decreta, & declarationes, que per usum voluntarie jurisdictionis expediuntur in Regno impugnari nullitatibus interpositis, & allegatis coram illo Judice, qui decretum, aut declarationem dedit; remedium enim nullitatum in Regno ordinarium est, & frequens, for. 8. rubr. de execut. rei judic. for. 12. eod. privileg. 23. D. R. Petri I. privilegium 82. D. Regis Jacobi II. for. 9. curiar. anni 1604. de quo latissime, D. Matheu de region. c. 18. §. 5. per tot. Et a supradictis decretis, & declarationibus, que causa cognita, & sententia mediante expediuntur, non poterit considerari exclusum supradictum remedium, cum contra electiones, & similes extrajudiciales actus possint proponi, & allegari nullitates, ut observant Rovit. ad pragmat. Neapol. de administrat. univers. pragmat. 2. num. 45. pag. 24. D. Matheu de region. cap. 4. §. 9. num. 17. Sed si simul, & eodem tempore appellerent, & nullitates dicantur, &

28 nec opponantur, aut unico, vel diversis libellis contra decretum, vel sententiam; si nullitates recipiant rectum, repelli debent, & remitti partes ad appellatiois judicium, ubi cognosci debet de justitia, vel injustitia decreti, provisionis, aut sententie judicis a quo, ut judicavit Senatus sententia per *Daça*, die 13. Julii 1626. inter Ludovicum Christophum Clararum, & Don Ludovicum Ferrer de Cardona, & alia per *Alreus*, die 22. Octobris 1626. inter Filium, & heredem D. Josephi Vives, & Donnam Agnetem Sancho, & de Cardona, & alia per *Cates*, die 20. Julii 1627. inter Petrum Colas, & Petru Soler, & alia per *Alreus*, die 29. Januar. 1627. inter

heredes Jacobi Molla, & Joanne Perez, & alia per *Daza*, die 15. Novemb. 1631. inter Thonaz de Solsona, J. U. D. & Onulium Aracil, & alia per *Alreus*, die 22. Junii 1627. inter Joannem Roure, & Petrum Antonium Juliani, & alia per *Cates*, die 3. Junii 1632. inter Syndicum Monasterii Divi Augustini, & Franciscum Crepo, & alia per *Daça*, die 9. Octobris 1630. inter Gabrielem Rocamora, & Onulium Marcer, & alia per eundem, die 21. Junii 1630. inter Donnam Mariam Margaritam de Pardo, & de Rojas, & heredes Vincentii Gomez de la Torre, & alia per *Saboya*, die 13. Julii 1683. in favorem Civitatis Alonensis, & contra Dominicum Creus Notarium Procuratorem Joannis Pastor, & Joseph Berenguer, referent Nobili Senatore Don Jacobo Madroño R. C. D. Actuario Blanes. Pariter poterit emitti recursus a die notitia ab his decretis, & declarationibus, que in Regno recurritur ad superiores a similibus gravaminibus, etiam extrajudicialiter illatis, ut de praxi testantur D. Leon. decis. 49. tom. 1. Et D. Matheu *dist. cap. 4. §. 9. n. 2.*

Effectus remedii contra decretum interpositi erit, quod verificata causa falsa, aut erronea, ob quam decretum fuit obrentum, revocabitur decretum, & nullum declarabitur, ut judicavit Senatus sententia per *Alreus*, die 3. Januarii 1625. inter Hospitale Generale, & Domum Professum Societatis Jesu, nam est semper presumatur pro decreto, & intelligatur quod juste, & ex causa vera interpositum fuit, Bonden. de jure controvers. collat. 16. num. 79. Koipchild. de fidei commiss. cap. 11. n. 493. Francisc. de Angel. de concessioib. lib. 2. quast. 15. n. 20. Ciroch. disceptat. 54. n. 4. & disceptat. 71. n. 38. Urceol. de transactioib. quast. 68. n. 33. Anton. Gobius consultat. 71. n. 19. Tritany *decis. 24. n. 130. & 131.* Tamen hujusmodi præsumptio probationem recipit in contrarium, Parisius *conf. 98. n. 14. & conf. 100. n. 19. lib. 1.* Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 7. n. 51. Ciroch. Junior *disceptat. 54. n. 9.* Tritany *decis. 24. num. 132.* ac proinde, falsa ostensa causa, vel erronea, correat decretum, & revocandum erit, l. si si presert. Cod. de preceptis minor. l. 1. §. hec verba, ff. ne quis vis ei, Ciriac. *controverf. 257. num. 13. & controverf. 303. n. 68.* Quiesada, & Pilo *disceptat. 9. n. 19.* Gross. de *contractib. minor. infest. 2. quast. 2. n. 1.* Ciroch. *discept. 67. n. 75.* Urceol. *consultat. foref. cap. 63. n. 11.* Tritany *decis. 24. n. 135.* Anton. Gobius *consultat. 72. n. 72.* Impugnari tamen decretum incumbet onus probandi ex causa falsa, vel erronea fuisse interpositum, Mautic. de *act. tit. 6. n. 3.* Stayban. Junior

nior. *resolut. 166. tom. 2. num. 9.* Clarin. *controverf. foref. cap. 217. num. 22.* Cencius de *cessib. quast. 15.* Quiesada, & Pilo *differat. 9. num. 24.* Hodiern. ad *Surd. decis. 278. num. 26.* Dannozeat. *decis. 700. num. 9.* Anton. Gobius *dist. 7. consultat. 71. num. 75. cum sequentib. & num. 217.* Tritany *decis. 24. num. 131.*

Si el decreto, o declaracion de fuceder
22 ob intertato, o jure vinculi fueren inojuitos,
23 o gravaten, se acostumbra en nuestra pra-
24 xi apelar a die noticie de el decreto, o de-

clacion. La practica de interponer estas
21 apelaciones, se reduce a proponer su libe-
22 lo de apelacion en el Tribunal que se hizo
23 el decreto, o declaracion, narrar en el li-
24 bello de la apelacion el gravamen que hu-
25 viere, y tambien la nueva noticia que se ha
26 tenido de el decreto, o declaracion, adiri-
27 tiendo, que en los Tribunales inferiores
28 estas apelaciones no las provehen los Jue-
29 zes, si no es que solo pone Kalendario el
30 Elerivano, y acostumbra a provehenle eq
31 cita forma.

Die xx. Martii M.DC.LXXXVIII. Posuit
F.T. infrascriptus. Rep. F.T. Notarius,
& Scriba.

IHS F. T. Propofant com millor pot, diu, que a sa noticia novament ha
pervegut, que ab decret fet, y provehit per la present Cort en T. de T.
mes, y any fe li donà facultat a F. T. Curador que era del Propofant, pera
que venès T. heretat per T. causes; e com ab dit decret fe li segueixca per-
juyhi irrepurable al Propofant, pues moy hague causa pera ferlo, que fos lle-
gitima, y les que donà lo dit Curador foren insuficientis, y falses, com lq
manifestarà en este juhi de apelacio.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. diu, que del decret fo-
breidit, y qualzevolis facultats, y provisionis en aquell fetes, y donades, ne
apeia a die noticie pera la Magestat del Rey nostre Señor, eo pera el Jut-
ge, o Judges aqui de justicia li es llicit, y permès apelar, y requir dita
apelacio li sia admeta, y li sien concedits Apostols afirmatius, y aur saltem
reverencials, cum quibus, &c. A quorum denegacione, &c. Quos petit, &c.
Protestando, &c. Per fer axi, &c. Implorant, &c.

Interpuesta la apelacion a die noticia, de
ve introducirse la causa de apelacion ante
el Juez Superior dentro de quinze dias co-
ntadores desde el dia que se apelo: la practi-
ca de introducir es proponer su libelo, en
donde se narre el hecho de como fe apelo
del decreto, o sentencia en que fe dio tal
facultad, o en que fe declarò T. Cosa, pues
es requisito esencial el narrar en el Reyno

en el libelo de la introduccion la calidad
de la causa, y juntamente lo que se ha de-
clarado en la sentencia de que se apelo, por
disponer asi el fuero 70. de las Cortes
del año 1564. fol. 9. y concluir pidiendo
se admita la introduccion, y se inhiba el
Juez a quo, y el libelo se propoñdrà
en esta forma.

EXCELENTISSIMO SENOR.

F. T. suplicant com millor pot, diu, que te interposada apelacio a
die noticia de un decret fet, y provehit per la Cort del Justicia en las causas
civils de la present Ciutat en T. de T. mes, y any, en lo qual se donà facul-
tat a F. T. Curador que era del Suplicant, pera que venès T. heretat; e com
desije que dita causa de apelacio es traite per lo present Tribunal de esta
Real Audiencia.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. diu, que introduheix la fo-
breidita causa de apelacio en lo present Tribunal de esta Real Audiencia,
y suplica dita introduccio li sia admeta, y dita causa evocada, y comesa a hu-
dels Nobles, eo Magnoñchs D. D. R. C. qui de citacione, & inhibitione, &c.
Et licet, &c.

Evocata, &c.

Altissimus, &c.

Jesus Maria, Die 1. Aprilis 1688.
Intimatur ad tertiam, & fiat
inhibito.

E. T.

L. A.

CA

CAPUT XXIV.

DE DECLARATIONE patrie potestatis, & legitime administrationis.

SUMMARIUM.

- 1 Pater habet sub sacris paternis filios ex legitimo matrimonio natos.
- 2 Patris potestas quo jure fuit introducta. Requiruntur tres circumstantiae.
- 3 Pater jure potestatis patrie poterat olim inopare necare, & vendere filios. Hodie pater solum habet decentem emendationem, & potestatem corrigendi.
- 4 Pater, & filius censentur una, eademque persona, & quare.
- 6 Filii familias quicquid acquirunt, patri acquirunt. Quia non capere fierunt filii familias acquirunt, volente patre acquirere per eos.
- 8 Femina uxoriata quicquid acquirat in Regno, marito acquiratur, si non habuerit bona paraphernalia. Limita si de consensu viri acquirat.
- 10 Bona in dono marito inuenta illius praesumentur, nisi exor matrimonium introduxerit in donum suum.
- 11 Filii liberi acquirunt bona castrensis, quo ad proprietatem, & usufructum, & de illis liberè disponunt.
- 12 Pater non est legitimus administrator bonorum castrensis filii.
- 13 Filii familias legitimam habent personam suam in iudicio quoad castrensis. Idem erit quoad quascumque. Neque pater quo ad beneficia, vel spiritualia habet patriam potestatem, vel legitimam administrationem.
- 15 Filii potest habere peculium quascumque, & illius respectu non habet pater legitimam administrationem.
- 17 Professio bona dicitur, quae a patre, vel patris causa profecta sunt. Et plene jure patri acquirantur nunc, & olim.
- 19 Ademptio bona sunt, quae a matre, aut ex parte materno, vel ab extraneis filius habet.
- 20 Ademptio bona, olim acquiruntur Patri quo ad proprietatem, & usufructum. Hodie proprietatem penes filium remanet, & solum usufructus

- 22 Ususfructus Ademptitorum non acquiruntur patri, quando bona ea lege donantur, vel legantur filio, ut non queratur patri usufructus. Sed non censetur usufructus privatus pater, nisi si expresse ei adimatur.
- 23 Pater non habet legitimam administrationem, quando bona filio donantur, aut legantur ea lege, ut pater legitimam non habeat administrationem.
- 25 Ususfructus ademptitorum non acquiruntur patri, quando a Principe bona filio donata sunt. Idem erit si pater, & filius simul succedant praedictis filio.
- 27 Ususfructus bonorum ademptitorum non queruntur patri, quando acquisita bona filio, nolente, & contraveniente Patre. Idem erit in bonis acquisitis a filio ratione dotali, aut donacionis, & nuptialis.
- 29 Ususfructus non acquiruntur patri, quando solus usufructus relictus fuit filio. Declaratio quod commoditas usufructus patri acquiruntur.
- 31 Ususfructus ademptitorum durat vita patris durante, etiam si filius moriatur. Limita in Regno ubi si filius moriatur ante actionem quintam annuam, & in statu non testandi, finitur usufructus.
- 33 Filius per matrimonium non liberatur a patris potestate de jure. Limita quando per coemptionem matrimonium contrahatur.
- 35 Pater non amittit usufructum ademptitorum de jure per matrimonium filii.
- 36 Filius in Regno per matrimonium liberatur a patris potestate, sicuti filius. Per sponsalia de jure suis, sicuti necer ingressum Religionis. Per professionem autem, & per matrimonium ratum liberatur a Patris potestate.
- 37 Filius liberatur a Patris potestate per Dignitatem Ducis, Maritoni, aut Comitum.
- 39 Ususfructus ademptitorum finitur in Regno per matrimonium filii, aut filia contractum etiam contra Patris voluntatem.
- 40 Filii per emancipationem liberantur a Sacris paternis.
- 41 Pater amittit ademptitorum usufructum per emancipationem filii, quomodo et de jure solum mediocrem amittit.
- 42 Pater potest remittere, vel donare usufructum ademptitorum filii, sed non in

- 43 In fraudem creditorum.
- 44 Ususfructus acquisitio ademptitorum effectus est patrie potestatis.
- 45 Filius etiam sicut non liberatur per statum a Patris potestate.
- 46 Filius habitans foris a Patre, & habitans foris, consentiente Patre, per decem annos, censetur a potestate patris liberatus.
- 47 Filius in Regno per statum viginti duorum annorum, non liberatur a patris potestate.
- 48 Pater est legitimus administrator bonorum filii, & majora habet potestatem, quam tutor, & curator, ceterisque administratoribus. Et quae possit facere.
- 50 Pater legitimus administrator in Regno, non potest solum censui recipere, sed debet deponi, & quid de jure.
- 52 Pater legitimus administrator non potest proprietates bonorum ademptitorum alienare. Bona mobilia alienare potest. Immo illa vero sua potest sine decreto, & iusta causa. Neque censum onerare sicut immobilia. Ob causam necessariam solvendi, aut alienam potest, iuxta aliquos, immobilia alienare.
- 56 Pater legitimus administrator potest alienare usufructum, & de illo disponere. Potest ratione usufructus hereditate filio delatum adire, proprio nomine agere, & alii an nullatenus.
- 58 Pater solum habet legitimam administrationem bonorum filii, iuxta aliquos, quando usufructus ei queritur. Contrarium probatur.
- 60 Pater habet legitimam administrationem, etiam relictis bonis ea lege, quod usufructus patri non queratur, nisi expresse etiam ei alicuius legitima administratio. Donatis bonis ea lege quod pater non habeat legitimam administrationem, non habet pater usufructum.
- 62 Legitima administratio Patris durat in Regno sicuti usufructus, per statum viginti duorum annorum.
- 64 Pater habet legitimam administrationem bonorum, etiam Castrensis, vel quasi castrensis, dum minor de tunc quintum annum non habet.
- 65 Pater non est legitimus administrator bonorum filii emancipati.

- 66 Cura non expirat per filii matrimonium. Libentius aliqui si filius fuerit multum super.
- 68 Filius iuxta statum non censetur liberatus per matrimonium a patris potestate, nisi quoad praedicta, non vero quoad favorabilia. Sed veritas est per matrimonium liberari quoad omnia.
- 69 Filius vltima non reneat in patris potestate.
- 70 Pater non habet legitimam administrationem bonorum filii uxoris, aut uxoris uxoris.
- 71 Pater non amittit legitimam administrationem, aut usufructum per transactionem ad secunda vota.
- 72 Pater legitimus administrator usufructum habens, non tenetur inventum reddere, & alia facere, quae ceteri tenentur administratores. Contrarium quo ad inventum tenent omnes.
- 73 Pater legitimus administrator, non habet usufructum, tenetur inventum reddere, & alia facere. Et si pater legitimus tutor fuerit ex cooptato, hoc omnia facere tenetur.
- 74 Pater in testamento tutor, aut curator filii dicitur, non amittit legitimam administrationem.
- 75 Tutor solum datur a Patre filios in potestate habentes. Mater, & Atria sui habent dandi talem.
- 76 Filius illegitimus non facit in Patria potestate, neque pater legitimus habet administrationem bonorum illegitimi filii.
- 77 Mater, & Atria non habent filios in potestate, neque jus vita, ne iure. Neque habent legitimam administrationem, aut usufructum bonorum filii.
- 78 Praesens, & libellus ad deponendum talem filium emancipari Patri.
- 79 Pater ipso jure est legitimus administrator bonorum filii, & non indiget iudicis decreto ad administrationem suscipiendam. Qualitas naturalis nascendi filium sui patrie potestate solum per praesentem.
- 80 Praesens, & libellus ad obtinendam declarationem patrie potestatis, & legitimam administrationem.

PATER habet sub sacris paternis filios, & filius ex legitimo coitu procreatus, si legitimus, & etiam, licet in potestate, si

Illius propria, & non uxoris, Bald. in l. ob matorum. n. 3. Cod. de uxor. pro marito, Surd. de alimentis, tit. 1. quest. 123, n. 3. Malcardi. de probat. consil. 213. Per tot. Cancr. variar. 1 part. 1. cap. 9, n. 76. Fontanell. de par. consil. de off. 7. 6. ff. 1. art. 4. n. 23. nisi causa in quo uxor introducit maritum pauperem, & nam in proprium domum suam, bonis, & ornamentis abundante, nam tunc presumuntur bona uxoris, & non mariti, Surd. ubi proxima. n. 4. Fontanell. ubi proxima. n. 30. Carol. Anton. de Luca in prox. cap. 43, n. 8. tamen in Regno, ubi, ut diximus, mulier matrimonio copulante non sibi acquirit, sed ut uxorem querit, mox cum ratione ac veritate ac bona in domo mariti inventa patet illius propria, & non est evidendum uxoris esse, ut judicavit Senatus fortissimè per Berbergh, die 23 Decembris 1609. inter Dominum Martinum Antonium Ribot, & Joannem Baptistam G. casti, & alia per Duce, die 2. Junii 1608. inter Franciscum Samuilis, & Angellam Mathen, & alia per Cates, die 50. Augusti 1629. inter Ximenesium Pece, & Esseques, & Eregium Comitem de Anna. Quando filius habet conductam domum, & matrem alit, bona recepta in domo non presumuntur maritis esse, sed filii, ut judicavit Senatus recentissimè per Duce, die 3. Julii 1614. inter Dominicum Sereno, & alios.

81

Itazo de causis piti, tom. 2. lib. 8. cap. 8. n. 10. Et cum in iis bonis nullum jus penes patrem sit, sed proprietates, & usufructus, & libera dispositio penes filium remaneat, neque habet pater legitimam administrationem in casibus, aut jus ad modum administrandi illa, l. 2. ff. de S. C. M. adu. l. n. in spec. ad q. §. ad idem, ff. de castren. penit. 13. Cod. cod. Affect. de off. 183, n. 4. Fagundes ubi prox. Fontanell. ubi prox. n. 4. Boisius de pat. potest. cap. 4, n. 5. & cap. 6, n. 20. Fulgin. de iure emphiteut. tit. de devolutio. quest. 12. n. 3. & 4. Offate de cur. s. lib. tom. 1. disp. 49, n. 169. Carpovius in prax. jur. part. 2. consil. 10. disp. 116, n. 49. Florian. Delphus de iur. contraven. 107, n. 2. Urceol. de transactio. dist. quest. 16, n. 19. Et ex eadè ratione pro questionibus circa bona castrensia, habet filius familias legitimam portionem standi in iudicio, cap. final. de iud. in 6. Vanus de nullitat. ex disp. 1. in 4. l. 1. in 4. per tot. tom. 1. part. 1. tempor. 7, n. 20. Valeron ubi prox.

13

14

15

Cardinal. de Luca de testam. dist. 34, n. 9. Unde filius familias major quatuordecim annorum, & minor viginti annorum in Regno, & viginti quinq. annorum de jure, in causis beneficiis, matrimonialibus, & spiritualibus poterit in iudicio stare, & agitare litem, continere procuratorem, & omnia facere sine consensu, aut interdictum sine auctoritate, vel consensu curatoris, cap. ultim. de iudic. in 6. l. 1. Si anuum quar-tum seximum tua peregrini etatis: in beneficiis, & aliis causis spiritualibus, nec non & dependentibus ab eisdem, ac si major xxx. annis existeres, ad agenda vel defendenda per te, vel per procuratorem, quem ad hoc constitutum decreveris admitti debetis. Molin. de iustit. & iure, tract. 2. disp. 220, n. 6. Flamin. de resignat. beneficior. lib. 4, quest. 9. n. 49. Barbol. uti text. in dist. cap. ultim. de iudic. in 6, n. 2. Burat. de off. 483, num. 7. Rota de off. 571, n. 1. part. 4. recentissimè, tom. 1. Vivian. in prax. juris patron. lib. 13, cap. 10, n. 47. Tondu. in questionib. & resolu. beneficior. lib. 3, tit. 22, n. 2. Montelegre in prax. de iur. in cap. causam 9, de iudic. quest. 13, n. 5. In his enim minor pro majori habetur, Boer. de off. 350, n. 1. Patcus de off. 161, lib. 2. Flamin. de resignat. lib. 3, quest. 7, n. 3. Gratian. de iust. 74, n. 11. Vivian. de iur. in 13, cap. 10, n. 47. Barbol. ubi proxima. Burat. de iud. de off. 438, n. 7. Valensis ubi proxima. Tondu. de iur. cap. 50, n. 12. Et patet potestate caret patria, & legitima administratio, quia pater quoad beneficia, & spiritualia non habet filios in potestate, neque legitimum administrationem, aut usufructum. Pacif. conf. 157, n. 15, lib. 4. Pereyra in l. si caratorem verb. lapsus n. 132, in fin. Gratian. de iust. 365, n. 6. Capiclus de off. 56, n. 4. Barbol. ubi proxima, num. 9. Cardinal. de Luca de personib. dist. 84, sub n. 12, de iure patronat. dist. 60, n. 20. & de resignat. dist. 34, n. 9. Fulgin. de iure emphiteut. tit. de similibus, quest. 12, n. 6. Torre de par. futura successio. de off. 380, n. 21. Molin. de iust. & iure, tom. 1. tract. 2. de par. cap. 265, n. 6. Bene verum est, quod filius in causis beneficiis, vel spiritualibus agat, & litem faciat, non debet ci denerari restitutio in integrum, quamvis pro mariti habeatur, Favormitan. in cap. ex parte lib. 3, quest. 7, n. 45. Oldus de resolut. in iudic. par. 2, quest. 60, n. 21. Pereyra in l. si caratorem, verb. vel adversari dolo, n. 42. Gratian. & Vivian. ubi proxima. Barbol. ubi supra, n. 3. Valensis de off. tit. 22, num. 3.

filia contrahi non possit peculium parat, & viginti quinq. annorum in Regno, & viginti quinq. annorum de jure, in causis beneficiis, matrimonialibus, & spiritualibus poterit in iudicio stare, & agitare litem, continere procuratorem, & omnia facere sine consensu, aut interdictum sine auctoritate, vel consensu curatoris, cap. ultim. de iudic. in 6. l. 1. Si anuum quartum seximum tua peregrini etatis: in beneficiis, & aliis causis spiritualibus, nec non & dependentibus ab eisdem, ac si major xxx. annis existeres, ad agenda vel defendenda per te, vel per procuratorem, quem ad hoc constitutum decreveris admitti debetis. Molin. de iustit. & iure, tract. 2. disp. 220, n. 6. Flamin. de resignat. beneficior. lib. 4, quest. 9. n. 49. Barbol. uti text. in dist. cap. ultim. de iudic. in 6, n. 2. Burat. de off. 483, num. 7. Rota de off. 571, n. 1. part. 4. recentissimè, tom. 1. Vivian. in prax. juris patron. lib. 13, cap. 10, n. 47. Tondu. in questionib. & resolu. beneficior. lib. 3, tit. 22, n. 2. Montelegre in prax. de iur. in cap. causam 9, de iudic. quest. 13, n. 5. In his enim minor pro majori habetur, Boer. de off. 350, n. 1. Patcus de off. 161, lib. 2. Flamin. de resignat. lib. 3, quest. 7, n. 3. Gratian. de iust. 74, n. 11. Vivian. de iur. in 13, cap. 10, n. 47. Barbol. ubi proxima. Burat. de iud. de off. 438, n. 7. Valensis ubi proxima. Tondu. de iur. cap. 50, n. 12. Et patet potestate caret patria, & legitima administratio, quia pater quoad beneficia, & spiritualia non habet filios in potestate, neque legitimum administrationem, aut usufructum. Pacif. conf. 157, n. 15, lib. 4. Pereyra in l. si caratorem verb. lapsus n. 132, in fin. Gratian. de iust. 365, n. 6. Capiclus de off. 56, n. 4. Barbol. ubi proxima, num. 9. Cardinal. de Luca de personib. dist. 84, sub n. 12, de iure patronat. dist. 60, n. 20. & de resignat. dist. 34, n. 9. Fulgin. de iure emphiteut. tit. de similibus, quest. 12, n. 6. Torre de par. futura successio. de off. 380, n. 21. Molin. de iust. & iure, tom. 1. tract. 2. de par. cap. 265, n. 6. Bene verum est, quod filius in causis beneficiis, vel spiritualibus agat, & litem faciat, non debet ci denerari restitutio in integrum, quamvis pro mariti habeatur, Favormitan. in cap. ex parte lib. 3, quest. 7, n. 45. Oldus de resolut. in iudic. par. 2, quest. 60, n. 21. Pereyra in l. si caratorem, verb. vel adversari dolo, n. 42. Gratian. & Vivian. ubi proxima. Barbol. ubi supra, n. 3. Valensis de off. tit. 22, num. 3.

17

18

19

20

204

maior DD. Pinell. in l. 1. t. part. 1. Cod. de bonis matris in l. non. 9. ad 10. Alcan. Clemens de patr. potest. cap. 3. num. 1. Palschal. de virib. patr. potest. cap. 3. num. 1. Calill. de usufruct. cap. 3. num. 3. Fontanell. dicit. part. 3. num. 10. Fagiol. de regim. testam. Reprobis. part. 3. lib. 2. diff. 1. num. 1. Novion. jure penes filios 21
 1. Cod. de bonis matris. l. final. Cod. de bonis qua liberis. l. 3. Cod. de institutionib. l. 2. Cod. de patr. potest. §. 1. institut. per quas personis nobis acquiratur. for. 3. & 4. rubr. de collat. honor. Pinell. in l. 1. Cod. de bonis matris. part. 1. ex num. 1. Menoch. de proce. cap. 126. Anton. Gomez in l. 48. Tauri. ex n. 1. Surd. de aliment. tit. 9. quest. 20. n. 20. Anton. Faber lib. 5. Cod. de S. seff. tit. 27. Calill. de usufruct. cap. 3. n. 8. Fontanell. dicit. part. 3. n. 11. Pichard. in §. 1. n. 2. Palschal. dicit. cap. 3. num. 32. cum sequent. Ripoll. varir. cap. 14. n. 442. Boisius de patr. potest. cap. 4. num. 5. & cap. 5. n. 2. cum sequent. Galvan. de usufruct. cap. 20. sub num. 2. Metlin. dicit. 168. num. 16. Spada conf. 347. num. 2. lib. 3. Marta Medic. ad dicit. Senes. exam. 14. num. 21. Michalor. de fratrib. part. 1. cap. 3. num. 5. Cenial. de dicit. Lucens. 44. num. 14. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 9. num. 173. Giurba ad consuetud. Messanen. cap. 7. gloss. 3. num. 1. Solozan. de jure Indiar. 2. tom. lib. 2. cap. 15. num. 2. Bich. dicit. 30. num. 10. Bondeni de jure controrers. collat. 50. nau. 28. Peuting. dicit. 350. n. 9. Carpovius in jurisprudent. forens. part. 2. constitut. 11. desinit. 5. & constitut. 10. desinit. 7. Caponi tom. 3. diff. 152. num. 12. Cardinal. de Luca de servitutib. dicit. 68. num. 2. & de donatib. tom. 1. lib. 1. cap. 3. num. 65. & tom. 2. part. 3. cap. 23. n. 46. Carol. Spadaza in theatr. viduit. disquisit. 40. num. 62. Carol. Anton. de Luca in prax. cap. 47. n. 11. Quod procedit non solum in bonis liberis, sed etiam in majoribus, ut fideicommissi bonis, nam usufructus patri acquiritur, & proprietatis integra penes filium remanet. Molin. de Hysp. primogen. lib. 1. cap. 19. n. 18. Mieres de majorat. 4. tit. quest. 3. n. 3. Palschal. de virib. patr. potest. cap. 3. Calill. de usufruct. cap. 3. num. 49. Solozan. ubi proximo. Giurb. dicit. cap. 7. gloss. 2. num. 9. Antunez de donatib. dicit. cap. 3. num. 66. Torrecilla sobre las preposiciones. 1. tit. 6. Missilan. consulta 12. conclus. 2. num. 2.

22. Aisquibus in casibus non acquiratur adventitiorum bonorum usufructus patri, sed penes filium remanet. Primum enim si filio donata, aut legata factiut adventitia bona

nor. Ibi: Ne encara en aquelles coses no haurà usufruct, les quals lo Princep haurà donades al fill qui serà en poder del Pare, docent Gomez in l. 48. Tauri, n. 3. Alcan. Clemens de patr. potest. cap. 6. n. 41. Surd. de aliment. tit. 9. quest. 28. n. 13. & 14. Palschal. de patr. potest. part. 1. cap. 3. n. 5. & 47. & 50. Boisius de patr. potest. cap. 5. §. 4. n. 83. Solozan. de jure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 15. num. 9. Trentacin. variar. lib. 1. tit. depeul. resolat. 5. n. 10. Giurb. de successione. feudor. prelat. 2. n. 6. Emmanuel Barbof. ad ordinat. lib. 4. tit. 98. §. 5. Onate de contrahib. tom. 1. dicit. 4. n. 168. Fulgin. de jure emphiteut. tit. de diversis questionib. quest. 17. n. 8. Cardinal. de Luca de servitutib. dicit. 60. n. 10. Antunez de donatib. tom. 1. lib. 1. cap. 3. n. 68. & tom. 2. part. 3. cap. 23. n. 42.

26. Tertio non acquirat pater usufructum bonorum adventitiorum per filium, quando patris fratri intestato in viribus, nam usufructus illius partis per successione acquirere penes filium familias remanet, autem. Item hanc dicit, Cod. de bonisque liberis, autem de hereditatibus ab intestato ventibus, §. si igitur defunctus, dicit. for. 4. rubr. de collat. honor. Ibi: Nisi pater non ha usufruct, in aquella parte de la hereditat. & filius final succedat, ita docent Alcan. Clemens, de patr. potest. dicit. cap. 6. n. 41. Palschal. de virib. patr. potest. part. 1. cap. 3. num. 53. Gratian. dicit. 781. n. 45. & dicit. 76. n. 24. & 26. ubi Scotus in observat. Bardell. conf. 4. n. 38. Boisius dicit. cap. 5. n. 81. Altograd. conf. 48. n. 10. Paul. Meli allegat. 125. n. 28. lib. 3. & in observat. ad Calill. de aliment. cap. 44. n. 8. Cardinal. de Luca de aliment. dicit. 27. n. 3. & de servitutib. dicit. 61. n. 3. & num. 44. Giurb. ad consuetud. Messan. cap. 7. gloss. 2. part. 1. num. 5. Tondut. resolat. cap. 2. num. 28. Carpov. in jurisprudent. forens. part. 2. constitut. 10. desinit. 7. n. 4. Michalor. de fratrib. part. 1. cap. 3. n. 15. Bondeni de donatib. tom. 2. part. 3. cap. 23. num. 48. Sed carente filio alius bonis, tenetur pater illum alere ex fructibus bonorum adventitiorum, ut judicavit Senatus sententia per Daza, die 31. Martii 1634. inter Egredium Comitum de Gotalgar, & illius creditores. In nostro Regno, si filius, aut filia moriantur majores quinquedecim annorum, & in statu testandi, non expirat usufructus adventitiorum, sed penes patrem remanet, quia in hoc casu non reperitur revocata juris communis dispositio: si vero moriatur filius ante decimumquintum annum, & in

semper sub vinculis patriæ potestatis, ut docent, *gloss. in l. final. §. pupillus, ff. de verbor. obligat. lib. Anton. Gomez in l. 47. Tauri, n. 1. Pinel. in l. 1. part. 2. n. 34. Cod. de bonis matern. Matienz. in l. 8. gloss. 1. n. 2. lib. 3. recopilat. Sanchez de matrimon. lib. 6. disp. 39. n. 10. & lib. 4. summa, cap. 35. n. 29. Natbon. in juris annalib. anno 25. quæst. 76. n. 4. Nisi casu in quo per decennium filius ætate major seorsim à patre habitaverit in propria domo, cum propria familia administrando bona scienter, & consentiente patre, nam tunc non propter ætatem, sed quia censeatur tacite emancipatus, liberatur à patriâ potestatis, ut docent Aciat. de præsumptionib. regul. 2. præsumpt. 2. Menoc. de præsumptionib. lib. 1. quæst. 48. n. 21. & conf. 451. n. 34. Tulch. practi. lit. B. conclus. 109. n. 7. Garcia de nobilit. gloss. 30. n. 3. Heringius de fideiussorib. cap. 7. n. 622. Bolsius de patr. potest. cap. 2. n. 63. & 64. Antonel. de tempor. legal. lib. 2. cap. 74. n. 1.*

In Regno autem dubitari potest, an filius familias lub Sacris paternis constitutus, per ætatem viginti duorum annorum, adventitiorum usufructum consequatur: in for. enim 3. rubr. de fideiussorib. cap. 7. n. 622. Bolsius usque filius ætatem viginti duorum annorum habeat, qua completa tenetur pater restituere adventitia bona filio, & juxta hanc partem dispositum videtur quod extingatur usufructus adventitorum per ætatem viginti duorum annorum, ibi: *Et que el Pare possessio aquelle bens en tro que el fill haeba edat de vint y dos anys cumplida, è que en reba usufruyte. E si possessions vendida à aquell fill que el Pare ay també possessio aquelle possessions en tro que el fill haeba edat de vint y dos anys, è que en reba usufruyte. E quant lo fill haerà cumplida edat de vint y dos anys, recobre, è haeba aquelles possessions del Pare, mas lo pare no sia tengut de restituire al fill usufruyte.* Quo modo ergo poterit componi, quod pater adventitia bona filio majori viginti duorum annorum restituat, & non tenetur usufructum restituere filio, nisi dicendo, quod pater restituere tenetur proprietates, & retinere possit illarum usufructum. Sed ego semper censco usufructum adventitorum patri quantum extingui in Regno, & filio acquiri per ætatem completam viginti duorum annorum filii, prout probatur ex eodem foro, & confirmatur, ex for. 87. fol. 19. curiar. anni 1626.

ibi: *Fins tant que lo fill, è la filla sien machors de vint y dos anys.* Ita docent nosser Tarazona Institut. foral. lib. 2. tit. 7. de usufr. vers. lo Pare. Nosser Ginart in reportor. foror. verbo usufruyte, fol. 253. Neque obstant verba ultima illa fori, nam intelligenda sunt hoc modo, quod pater fructus adventitorum perceptos usque ad ætatem suprâdictam, filii non tenetur restituere, quia suos fecit virtute patriæ potestatis, neque aliquam rationem de illis reddere tenetur, juxta text. in l. cum oportet, §. non autem, Cod. de bonisq. liberis, l. ultim. §. hoc procedit, Cod. de Mangil. de viciis, quæst. 35. n. 44. Thomas de tutoribus, & curatorib. tit. 9. n. 192. fol. 42. & tit. 14. n. 118. fol. 1068. Illud verò, quod in foro dicitur, nempe, quod tenetur pater restituere filio bona, completa ætate suprâdicta, nequit intelligi nisi de restitutione usufructus, nam si pater in adventitiis filii non habet proprietatem, qua hac penes filium remanet, ut diximus, num. 21. Et tantum usufructum pater habet, solum potest considerari in patre obligatio restituendi illud quod habet. In Castellæ Regnis simile reperitur statutum antiquum ordinans, quod filius, ætate vigintiquinque annorum completâ, adquirat adventitorum usufructum. l. 21. tit. 11. part. 4. lib. 1. for. visum, di Brederodius in lib. sententiar. & reguliar. juris, et illi verb. etas, vers. etas diacot, in fin. Azeved. in l. 9. tit. 1. n. 6. lib. 5. nova recopiat. Narbona in juris annalib. anno 25. quæst. 76. n. 2. & 3. Sed licet per forum suprâdictum, & similes leges municipales, completa suprâdicta ætate, acquirat adventitorum usufructum filius, non tamen liberatur à patriâ potestatis per ætatem viginti duorum annorum; quia non ita cautum habetur in foro, & statuto, ut in hac parte censeatur derogata juris communis dispositio, imò non obstante usufructus acquisitione, semper lub sacris paternis remanebit filius, ut optime probat Narbona, ubi præximus, n. 4.

Efficit etiam patriæ potestatis vinculum, quod pater legis virtute bonorum filii fit legitimus administrator, leg. 1. leg. cum oportet, l. final. & tot. tit. Cod. de bonisq. liberis, l. 1. & tot. tit. Cod. de bonis maternis, for. 3. & 4. rubr. de collat. bonor. for. 106. fol. 21. for. 48. fol. 15. curiar. anni 1626. docent Alcan. Clemens de patr. potest. cap. 6. eff. d. 12. n. 1. Capycius de off. 56. n. Paichal. de patr. potest. cap. 2. Antonius Faber in suo Cod. tit. 36. definit. 6. lib. 6. Castill. de usufruct. cap. 13. n. 13. Phebus de off. 36. Percyra de off. 19. & 124. Mendez à Casiro in l. cum oportet, Cod. de bonisq. liberis, Carvalhus in cap. Reynald. de testament. 4. par. 602.

cap. 1. n. 51. Fontanella de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 7. part. 3. Salgad. in labyrint. part. 1. cap. 27. n. 17. Amcndola ad Franchis de off. 49. n. 28. Solozan. de jure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 15. Giurba ad consuetud. Messin. cap. 7. gloss. 3. n. 12. Vela de off. 2. n. 10. Olea de usum. jurum, tit. 2. quæst. 6. à n. 16. Michalor de fratrib. part. 1. part. 2. Bolsius de patr. potest. cap. 8. n. 1. cum sequentib. Anold. Corvin. in summa C. lib. 6. tit. 61. Capycius Galeot. controvers. 4. n. 3. lib. 2. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de solut. quæst. 12. n. 1. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 69. n. 3. Frangol. de region. Christia. Reipublic. part. 1. lib. 6. disp. putat. 16. §. 1. sub n. 54. Offiate de contrâct. tom. 1. disputat. 4. n. 167. Dom. Cretpi observat. 108. n. 4. cum sequentio. Paul. Meli in observat. ad Castill. de aliment. cap. 44. n. 4. Regal. resolut. forens. cap. 3. n. 829. Thom. de tutorib. & curatoribus, tit. 9. n. 173. Carpovius in jurispr. forens. part. 2. consuet. 11. definit. 5. Carol. Spadaz. in theate. viduit. disputat. 40. n. 62. Castejon in al. phabet. verb. pater, n. 5. Argueli. de off. 62. n. 17. Ninot. de off. 42. n. 6. Peutinger. de off. 240. & legitime administrationis virtute habet potestatem, & longe excellentiorem potestatem, quam habent tutor, vel curator, prælatus, usufructuarius, & ceteri alii administratores, Pinell. in l. 1. §. 1. n. 16. Cod. de bonis matern. Alcan. Clemens de patr. potest. cap. 6. eff. d. 12. n. 7. Gratian. discept. 846. n. 12. Palchal. de off. 2. n. 2. Anton. Fieber lib. 2. Cod. tit. 38. de finit. 10. n. 6. Castill. de off. 3. n. 11. & 12. Giurba ad consuet. Messin. part. 1. cap. 7. gloss. 3. n. 14. Olea ubi præximus, n. 26. Salgad. in labyrint. part. 1. cap. 24. n. 110. & cap. 27. n. 21. Valeron de transactioib. tit. 4. quæst. 4. n. 16. Mart. Ventur. conf. 2. n. 29. Bolsius de off. cap. 8. n. 3. Paul. Meli allegat. 69. n. 11. lib. 3. & in dict. cap. 44. n. 9. Rota de off. 86. n. 16. part. 16. & de off. 171. n. 38. part. 7. recedimus. Stayban Junior resolut. 137. n. 1. Carol. de Mean. observat. 457. n. 4. part. 4. Conciol. allegat. 47. n. 22. Cardinal. de Luca de testament. discur. 22. n. 12. Urceol. de transactioib. quæst. 15. n. 5.

Unde pater legitimus administrator bonorum adventitorum filii potest agere, & defendere, & cum illo solo potest his succurrari, & prosequi: potest ante liis contestationem procuratorem constituere, si filius minor fuerit leptennio, Surd. de off. 205. n. 8. Golin. de procuratorib. part. 3. cap. 2. n. 24. Carol. Anton. de Luca in pract. civil. ap. 47. n. 11. potest transigere Stayban. resolut.

137. n. 1. lib. 2. Merlin. de off. 769. n. 7. Coccio. de off. 1682. nu. 2. Flor. Duipy controvers. 107. n. 1. & 2. Peutinger. de off. 38. n. 3. Urceol. de transact. omib. quæst. 15. part. 1. Potest filii debita exigere, census redemptionis recipere, & alia facere speciale mandatum requirita, de quibus in l. 1. C. de bonis maternis, l. cum oportet, §. ultim. C. de bonisq. liberis, Anton. Gomez in l. 48. 1. part. 2. Bolsius de patr. potest. cap. 8. n. 1. cum sequentib. Anold. Corvin. in summa C. lib. 6. tit. 61. Capycius Galeot. controvers. 4. n. 3. lib. 2. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de solut. quæst. 12. n. 1. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 69. n. 3. Frangol. de region. Christia. Reipublic. part. 1. lib. 6. disp. putat. 16. §. 1. sub n. 54. Offiate de contrâct. tom. 1. disputat. 4. n. 167. Dom. Cretpi observat. 108. n. 4. cum sequentio. Paul. Meli in observat. ad Castill. de aliment. cap. 44. n. 4. Regal. resolut. forens. cap. 3. n. 829. Thom. de tutorib. & curatoribus, tit. 9. n. 173. Carpovius in jurispr. forens. part. 2. consuet. 11. definit. 5. Carol. Spadaz. in theate. viduit. disputat. 40. n. 62. Castejon in al. phabet. verb. pater, n. 5. Argueli. de off. 62. n. 17. Ninot. de off. 42. n. 6. Peutinger. de off. 240. & legitime administrationis virtute habet potestatem, & longe excellentiorem potestatem, quam habent tutor, vel curator, prælatus, usufructuarius, & ceteri alii administratores, Pinell. in l. 1. §. 1. n. 16. Cod. de bonis matern. Alcan. Clemens de patr. potest. cap. 6. eff. d. 12. n. 7. Gratian. discept. 846. n. 12. Palchal. de off. 2. n. 2. Anton. Fieber lib. 2. Cod. tit. 38. de finit. 10. n. 6. Castill. de off. 3. n. 11. & 12. Giurba ad consuet. Messin. part. 1. cap. 7. gloss. 3. n. 14. Olea ubi præximus, n. 26. Salgad. in labyrint. part. 1. cap. 24. n. 110. & cap. 27. n. 21. Valeron de transactioib. tit. 4. quæst. 4. n. 16. Mart. Ventur. conf. 2. n. 29. Bolsius de off. cap. 8. n. 3. Paul. Meli allegat. 69. n. 11. lib. 3. & in dict. cap. 44. n. 9. Rota de off. 86. n. 16. part. 16. & de off. 171. n. 38. part. 7. recedimus. Stayban Junior resolut. 137. n. 1. Carol. de Mean. observat. 457. n. 4. part. 4. Conciol. allegat. 47. n. 22. Cardinal. de Luca de testament. discur. 22. n. 12. Urceol. de transactioib. quæst. 15. n. 5.

Unde pater legitimus administrator bonorum adventitorum filii potest agere, & defendere, & cum illo solo potest his succurrari, & prosequi: potest ante liis contestationem procuratorem constituere, si filius minor fuerit leptennio, Surd. de off. 205. n. 8. Golin. de procuratorib. part. 3. cap. 2. n. 24. Carol. Anton. de Luca in pract. civil. ap. 47. n. 11. potest transigere Stayban. resolut.

58

25

as alienum; Cod. de bonis que liberis, for. 3. quod de collat. honor. ibi: si qui el pare no pufc qd alienes de les dites coses alienar. Surd. conf. 451. n. 26. Gratian. difceptat. 846. n. 12. Michalor. de fratrib. part. 1. cap. 3. n. 41. Mangil. de excoitionib. quæst. 62. n. 1. & quæst. 153. n. 2. Paul. Meli dict. cap. 44. n. 10. Bofius aut. cap. 8. n. 39. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 9. n. 174. & 263. Amendola ad Franchis deff. 49. n. 29. Daard. de censib. §. 1. quæst. 16. n. 53. Peutinger deff. 106. n. 9. Zarate deff. 35. n. 19. Arguell. deff. 20. n. 89. Urceol. de transadionib. quæst. 15. n. 24. Quod intellige de proprietatibus bonorum immobilibum, nam bona mobilia adventitia potest alienare pater, & legitimus administrator absque judicis decreto, d. l. final. §. Item autem, Cod. de bonis que liberis, d. for. 3. rubr. de collat. honor. Multinger. centur. 5. observat. 61. n. 1. Castillo de usufruct. cap. 3. n. 68. Bofius de patr. potest. cap. 3. n. 68. Bona autem immobilia, non autem potest alienari a patre, & legitimo administratore, quam justa utilitatis causa concurrente, & iudicis interveniente decreto, d. l. final. §. Item autem, & §. Item, Cod. de bonis que liberis, definit. 3. Paschal. de virib. patr. potest. part. 1. cap. 2. ex n. 5. Castillo de usufruct. dict. cap. 3. n. 70. Mangil. de excoitionib. quæst. 35. n. 22. & quæst. 62. n. 2. cum sequentibus. Fatia ad Covarrub. lib. 1. cap. 8. n. 34. Michalor. de fratrib. part. 1. cap. 3. n. 47. Merlin. deff. 748. n. 4. & deff. 767. n. 9. & 10. Olea de usum. jurum, tit. 2. quæst. 6. n. 28. Bofius de patr. potest. dict. cap. 8. n. 42. Roia deff. 238. n. 10. & 11. part. 8. deff. 30. n. 32. part. 9. tom. 1. recitat. tom. Merlin. de pignori. lib. 3. quæst. 17. n. 16. Valeron de transadionib. tit. 4. quæst. 4. n. 19. Paul. Meli dict. cap. 44. n. 11. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 9. n. 271. fil. 49. Cardinal. de Luca de alienat. difceptat. 27. §. 1. sub n. 11. & de heredit. difceptat. 29. sub n. 3. Zarate deff. 35. n. 19. & deff. 79. n. 17. Arguell. deff. 20. n. 89. Urceol. de transadionib. quæst. 15. n. 24. Et hoc modo poterit etiam pater legitimus administrator censum imponere specialiter super adventitiis filiorum, & obligare filios: absque justa enim causa, & decreto non poterit censum onerari, Valeron. ult. proximo. Olea ubi supra, n. 15. Peutinger. deff. 406. num. 9. Urceol. de transadionib. dict. quæst. 15. n. 24. Ob causam necessariam, videlicet, solvendi æs alienum a filio debitum, potest pater legitimus administrator, juxta multorum sententiam,

immobilia adventitia bona alienare absque decreto, Pinel. in dict. l. 1. part. 3. n. 21. Afcan. Clemens de patr. potest. cap. 6. eff. 2. n. 48. Patchal. de virib. patr. potest. part. 1. cap. 2. n. 5. 7. & 8. Simoncel. de decret. lib. 3. tit. 8. infest. 1. n. 6. Anton. Faber in suo Cod. lib. 2. tit. 39. difceptat. 10. n. 6. Castillo de usufruct. dict. cap. 3. n. 71. Hodiern. ad Surd. deff. 179. n. 10. & alii adducti a Bofio deff. 20. n. 88. Urceol. de transadionib. dict. quæst. 15. n. 30. n. 11. Arguell. deff. 15. n. 30. & 31. Zarate deff. 35. n. 19. & deff. 79. n. 7. Disipare autem pater, nunquam debet bona filii adventitia, nam perdet legitimam administrationem per adventitorium dispositionem, ut judicavit Senatus sententia per Dacæ, die 13. Septembris 1615. inter Petrum Sicar, & Melchorem, & Petrum Joannem Sicar.

Potest pater, & legitimus administrator liberè disponere de adventitiorum usufructu alienando, vel donando illum, Merlin. deff. 767. n. 9. Donadeus de renonciat. cap. 2. n. 85. Paul. Meli in observat. ad Castill. dict. 44. n. 19. Et usufructus occasione, & in quæstionibus istum solum respicientibus, potest intervenire, & agere pater suo nomine proprio, Pinel. in l. 1. part. 2. n. 6. C. de bonis materis. Arma. Pitor. lib. 4. quæst. 11. n. 19. & 20. Carpov. in jurisprad. forens. part. 2. constitut. 10. definit. 14. n. 11. Cum enim usufructus bonorum adventitorum sit proprius patris, ut pluries dixi, & pater de usufructu non curet administrator nomine sed proprio, agere, & conveniri poterit citi repetitur, vacante beneficio Ecclesiasticis, poterit pater presentare non solum administrator nomine, sed & proprio, nam est proprietas patronatus jus penes filium existit, habet pater presentandus non solum administrator nomine, sed proprio, quia quoad usufructum adventitorum pater nomine proprio rectè intervenit, & per consequens rectè presentabit nomine proprio, cum presentatio fructus sit juris patronatus, cap. 18. cap. consultat. Honoribus 19. de jur. patron. Mant. deff. 149. Vitiari in pax. juris patron. lib. 5. cap. 2. n. 5. Valensius de benef. lib. 1. tit. 13. n. 2. Fagnan. ad text. in dict. cap. consultat. de iure patron. n. 5. Gonzal. Tellez ad text. in cap. querell. n. 5. de elect. n. 10. & 11. Eodem modo si hereditas adventitia filii debita fuerit, poterit solum pater ratum usufructum sibi debiti illam adire, etiam invitus, & contradicentibus filii, l. final. in princip. & §. Item autem, & §. ubi autem, & ibi commaniter DD. Cod. de bonis

legitimam effectus est potestatis patrie, sequitur quod dum filii sunt in potestate patrie habebit legitimam administrationem pater, five usufructus adventitorum illi quæsitus fuerit, live non. Multi enim defendere voluerunt patrem solum legitimam administrationem habere adventitorum filii, quando ei usufructus acquiritur, & non quando in persona filii usufructus remanet, Bald. in l. 1. ff. de rebus eorum, Afcan. Clemens de patr. potest. cap. 6. eff. 12. n. 11. Maltrill. deff. 59. & 82. lib. 1. Gratian. difceptat. 713. n. 71. Spada conf. 244. n. 5. & lib. 2. conf. 347. n. 1. Cencius de censib. quæst. 109. sub n. 67. Martinus resolut. 69. n. 11. lib. 2. Michalor. de fratrib. cap. 3. n. 32. part. 1. Rota deff. 171. n. 5. part. 9. tom. 1. recitat. Paul. Meli dict. cap. 44. n. 5. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 9. n. 262. fil. 49. Castill. de usufruct. cap. 3. n. 54. Tondut. quæst. civil. 63. n. 4. Carena resolut. 94. n. 3. Cavaler. deff. 442. n. 1. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 69. n. 13. Fulgin. de iure emphyteut. tit. de diversis quæstionib. quæst. 17. n. 7. & tit. de solutioib. quæst. 12. n. 3. Zarate deff. 82. n. 8. Antunes de donationib. tom. 2. part. 2. cap. 23. n. 22. Conciol. allegat. 47. n. 13. Urceol. de transadionib. quæst. 16. n. 10. Et hæc sententia videtur à gravissimo nostro Senatu approbata judicante, non habere patrem legitimam adventitorum administrationem, quando ei usufructus quæsitus non fuit, ut sententia per Calces die 3. Martii 1626. inter Annam Ercortell, & de Bialco, & Vincentium Ercortell. Solum dicitur in Regia sententia, quod non erit exactoratus legitima administratione pater, si solum fuerit privatus usufructus parte. Sed certius est patrem habere legitimam administrationem adventitorum filii sub facris paternis constitutis, etiam si nullum usufructum adquisitum habeat, sed penes filium sit, ut probant iura in l. cum oportet, §. non autem, Cod. de bonis que liberis, §. 1. institut. per quas personas nobis acquiratur, & defendunt Anton. Faber in suo Cod. lib. 6. tit. 36. deff. 11. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloff. 7. part. 3. n. 24. Gurrub. ad conf. Missan. cap. 7. gloff. 3. part. 1. a n. 30. usque ad 47. Hodiern. ad Surd. deff. 179. n. 12. & ad text. in leg. huc editialis quæst. 3. n. 16. Et ex eadem causa poterit pater pro pensionibus censuum debitis ex adventitiis, conveniri executivè, & addringi ad illarum solutionem, & compelli ad solvendas alias annualitates, & onera, ut dixi num. 50. ex Senatu, sententia publicata per Alreus, die 6. Februarii 1612.

Si ergo, prout jam tradidi, administratio legitima effectus est potestatis patrie, sequitur quod dum filii sunt in potestate patrie habebit legitimam administrationem pater, five usufructus adventitorum illi quæsitus fuerit, live non. Multi enim defendere voluerunt patrem solum legitimam administrationem habere adventitorum filii, quando ei usufructus acquiritur, & non quando in persona filii usufructus remanet, Bald. in l. 1. ff. de rebus eorum, Afcan. Clemens de patr. potest. cap. 6. eff. 12. n. 11. Maltrill. deff. 59. & 82. lib. 1. Gratian. difceptat. 713. n. 71. Spada conf. 244. n. 5. & lib. 2. conf. 347. n. 1. Cencius de censib. quæst. 109. sub n. 67. Martinus resolut. 69. n. 11. lib. 2. Michalor. de fratrib. cap. 3. n. 32. part. 1. Rota deff. 171. n. 5. part. 9. tom. 1. recitat. Paul. Meli dict. cap. 44. n. 5. Thomas de tutorib. & curatorib. tit. 9. n. 262. fil. 49. Castill. de usufruct. cap. 3. n. 54. Tondut. quæst. civil. 63. n. 4. Carena resolut. 94. n. 3. Cavaler. deff. 442. n. 1. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 69. n. 13. Fulgin. de iure emphyteut. tit. de diversis quæstionib. quæst. 17. n. 7. & tit. de solutioib. quæst. 12. n. 3. Zarate deff. 82. n. 8. Antunes de donationib. tom. 2. part. 2. cap. 23. n. 22. Conciol. allegat. 47. n. 13. Urceol. de transadionib. quæst. 16. n. 10. Et hæc sententia videtur à gravissimo nostro Senatu approbata judicante, non habere patrem legitimam adventitorum administrationem, quando ei usufructus quæsitus non fuit, ut sententia per Calces die 3. Martii 1626. inter Annam Ercortell, & de Bialco, & Vincentium Ercortell. Solum dicitur in Regia sententia, quod non erit exactoratus legitima administratione pater, si solum fuerit privatus usufructus parte. Sed certius est patrem habere legitimam administrationem adventitorum filii sub facris paternis constitutis, etiam si nullum usufructum adquisitum habeat, sed penes filium sit, ut probant iura in l. cum oportet, §. non autem, Cod. de bonis que liberis, §. 1. institut. per quas personas nobis acquiratur, & defendunt Anton. Faber in suo Cod. lib. 6. tit. 36. deff. 11. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloff. 7. part. 3. n. 24. Gurrub. ad conf. Missan. cap. 7. gloff. 3. part. 1. a n. 30. usque ad 47. Hodiern. ad Surd. deff. 179. n. 12. & ad text. in leg. huc editialis quæst. 3. n. 16. Et ex eadem causa poterit pater pro pensionibus censuum debitis ex adventitiis, conveniri executivè, & addringi ad illarum solutionem, & compelli ad solvendas alias annualitates, & onera, ut dixi num. 50. ex Senatu, sententia publicata per Alreus, die 6. Februarii 1612.

Et quibus incertus quod si adventitia bona donentur, aut relinquuntur filio ea lege, quod usufructus non acquiratur patri, remanebit penes filium usufructus: sed cum filius semper sub facris paternis maneat, habebit pater legitimam bonorum administrationem, Burlat. conf. 133. n. 31. cum sequentibus. Milanell. deff. 5. n. 33. & 97. Franch. deff. 10. n. 8. Aponte conf. 19. n. 29. & conf. 31. n. 3. & 4. Castill. de usufruct. cap. 3. n. 59. Fontanell. Gurrub. & D. Crepli ubi proximo. Cardinal. de Luca de alienat. difceptat. 27. n. 8. cum sequentibus. Nisi ea lege donentur, vel relinquuntur filio bona, prout possunt relinquari, quod pater, neque habeat usufructum, neque legitimam administrationem, nam tunc assignato, & dato filio curatore vel tutore, non habebit pater legitimam administrationem, nec usufructum, ut probatur ex Novell. 17. cap. 1. Petrus Heig. part. 2. quæst. 12. n. 10. Coler. deff. 226. n. 8. Carpov. in jurisprad. forens. part. 2. constit. 10. definit. 14. n. 10. & 11. Et quod disponente tutore vel tutore, quod pater non utatur privilegio patrie potestatis in bonis relictis filio, non habebit Senatus sententia administrationem, declaravit Senatus sententia per Calces, die 3. Martii 1626. inter Annam Ercortell, & de Bialco, & Vincentium Ercortell. Sed si solum faciat Patri prohibita legitima administratio, & nihil de usufructu dicatur, docent multi non censeri prohibitam acquisitionem usufructus, sed non obstante prohibita legitime administrationis acquirere patrem usufructum, Molin. de Hifpanor. primogen. lib. 1. cap. 19. n. 33. Fontanell. de pact. claus. 4. gloff. 7. part. 3. n. 24. cum sequentibus. Antonell. de donationib. tom. 2. part. 3. cap. 23. n. 22. Et hæc opinio potest in Regno filiciter ex dispositis in foro 48. fol. 15. curari. anni 1626. ubi non aliter privatus censetur adventitorum usufructus, quam prohibitionis expressæ, ibi: No sia visto restar prohibido del usufructo, si no es que expressement lo by hages prohibido. Alii autem tenent quod etiam si nihil de usufructu dicatur, non habebit illam pater ex eo solum, quod bona filio donata, aut relicta fuerint ea lege, quod pater non habeat legitimam administrationem, Moier. lib. 2. senescr. 26. Coler. part. 2. deff. 226. Carpov. in jurisprad. forens. part. 2. constit. 10. definit. 14. n. 10. & 11. Et non est hæsitandum, quod si Pater faciat privatus usufructus, & legitima administratio, aut legis

Theatrum

ria administratione, vel usufructu, quod poterit filio dari, & deputari curatori, ut judicavit Senatus sententia per Daza, die 6. Julii 1530. inter Gasparem Nacero, & Gasparem Almenata.
63 Ex eadem ratione tenet, quod si expiret adventitium usufructus patris quæsitus per patrem viginti annorum filii, prout in Regno expicit, cum filius filii faciat patremis remanent, non obstante ætatis complemento, habebit pater donorum adventitiorum administrationem, quia est dicitur patre potestatis est. Casill. de usufructu, d. d. cap. 3. n. 50. & 63. Balsus dicit. cap. 5. nom. 96. Fontanelli, & Cresti ubi supra. in his quætorde in antequam minoribus de iure, & quædam in Regno sub patris potestate constituti, habebit pater legitimam administrationem bonorum in d. d. et, etiam administrationem, aut qualiter dicitur, aut quorumlibet actorum, quædam ut dicitur patri non ne partitorum, pater, §. si autem in fensio casu. Cod. de bonis que liberis, §. final. Cod. de curatoribus fidei, cap. §. final. de iudicio in 6. docent Pinedi, part. 2. n. 63. & 64. Gattieri, 1. part. cap. 12. n. 18. G. Gram. ubi sup. cap. 365. nom. 4. Anton. Faber in jurispr. Papistorum, tit. 11. §. final. n. 11. Matili. dicit. §. n. 12. Casilli. de usufructu, dicit. cap. 3. n. 110. Polibius de usufructu, dicit. cap. 5. ex nom. 131. Saugè. in hys p. part. 1. cap. 27. n. 33. Quædam autem filii non veniunt est, quia prout diximus, non si licet acquirit adventitium inveniunt ad eam, sed etiam a patris potestate liberatur, non habebit pater legitimam bonorum administrationem filii emancipati, sed solum eius tutor legitimus, si nullo fuerit filio, ubi supra, §. Cod. de dolo, §. 1. §. si tutor de legitima portione tutela, §. 1. ubi supra, §. final. de tutela, Casilli, Pinedi, in d. d. §. 2. n. 18. d. d. de vent. mater. Bartolus, in responso, 3. d. d. de tutor. atre tutor. Tiraquel. in d. d. §. si quædam, Cod. de reuocand. donat. Arca Clemens dicit. cap. potest. cap. 6. §. final. n. 2. Casilli, de usufruct. cap. 3. nom. 110. Balsus de patr. potest. cap. 8. n. 9. D. Cresti d. d. §. final. n. 7.
66 Liberatio filio per matrimonium à Patris potestate, dubitri poterit, an expiret legitimam administrationem filii, aut filia: videtur enim Jurare. Primum quia tutela, & curatorem non expiat per filii, aut filia matrimonium, nam matrimonium contractum, remanet suo tutela, & cura minor, quousque major ætate factus fuerit, ubi supra, Cod. qui dicitur tutor, ubi supra, p. n. 1. n. 226. §. Cap. 2. n. 16. Gattieri, de iudicio, 1. part. cap. 20. n. 3. Cancere varar, lib. 3. cap. 1. n. 226. §. Cap. 2. n. 16. Giab. dicit. 129. nom. 10. Vela

Jurisprudencie.

differat. 1. n. 31. Quesad. & Pilo differat. 16. n. 54. Don Joseph de Retes opusculor. lib. 7. cap. 4. §. 2. n. 40. Parlador. lib. 1. reuoc. quoti. iana. cap. 12. Hermosill. in l. 4. gloss. 2. n. 8. tit. 5. part. 5. Peguer. dicit. 134. n. 1. Didac. Perez in l. 3. tit. 11. lib. 4. ordi. nom. D. Cresti dicit. obferuat. 108. nom. 5. Tiraquey dicit. §. n. 6. Q2 inuis multi docent, quod si minor in suis negotiis fuerit multum loquax, malitia supleente ætate, sinitur tutela, & Cura. Cancere cariar. part. 3. cap. 2. n. 16. Casilli, controversar. lib. 4. cap. 18. n. 54. Narbon. de utat. anno 18. quæst. 4. Hermosill. in l. 4. gloss. 2. n. 8. tit. 5. part. 5. Quesad. & Pilo ubi supra. n. 55. Ergo similitur aduoluntatis. Secundo qd. pater quousque optationem, quando viget, patris partituarium per matrimonium liberatam filii a patria potestate, solum ferentem extra patriam potestatem quoad præjudicialia, non vero quoad favorabilia ipsius filii. Boscher. de legit. nuptis, lib. 2. & alii meli addit d. i. Sanchez conf. moral. lib. 1. cap. 1. dicit. 15. n. 4. Balsus de patr. potest. cap. 2. n. 21. D. Cresti dicit. obferuat. 108. n. 10. Et adhuc voluit multi, quod si filia pupilla efficiatur vidua, reincedit in patriam potestatem, per auctor. sed quomvis, Cod. de rei uxoria aditio. ibi: Patrem teneri filiam vicinam iterum nubentem dotare iure potestatis, Calaneus in confuetud. Burgund. tit. dicit. §. 1. in verbo in p. casu de son may, Baer. dicit. 197. Alcan. Clemens de patr. potest. cap. ultimo. n. 110. Balsus de patr. potest. cap. 1. n. 25. Et favorabile videtur filii, quod pater retineat legitimam administrationem, cum nullus maioris charitate, & sic. In curare possit de filiorum bonis, quam pater, agno. text. in l. n. n. §. si parentis. 15. ff. de institut. testam. l. final. in p. n. p. Cod. de curatoribus fidei. Et hæc sententia tunc veniorem tenentur, Casilli. de usufructu, d. cap. 3. n. 59. & 64. Gumb. ad cons. Messin. cap. 7. gloss. 3. part. 1. n. 40. §. 41. D. Cresti d. obferuat. 108. n. 10. Sed licet hæc opinio possit defendi, contra de rigore juris verior est, nam filius, juxta veniorem opinionem, per matrimonium à patria liberatur potestate, tam quoad favorabilia, quam quoad odiosa. Sanchez ubi supra. Casilli. dicit. n. 80. & 83. Cancere varar, lib. 3. cap. 21. n. 23. & 24. Balsus dicit. cap. 2. nom. 21. Et licet filia viduata, juxta opinionem supra adductam, quem defendit Carol. Spadaz, in theatr. viciui. disquisit. 56. per notum In patris potestatem reincedat, certatum certum est, quia filia viduata non reincedit in patris potestatem in Regno, nam dicitur auctor. sed quomvis, Cod. de rei uxoria aditio. ita videtur supponere, quia de jure com-

Pars I. Cap. XXIV. de Declaratione Patr. potest.

communi filii per matrimonium non liberantur a facris paternis. Ita expulsi, defendunt, & docent Anton. Gomez in l. 47. Taurin. n. 3. Tiraquey. ad h. consueud. gloss. 3. ex n. 1. Cephal. conf. 423. Menoch. conf. 258. n. 7. Gattieri, part. 2. cap. 9. nom. 2. Botta. conf. 27. Quesad. & Pilo differat. 16. n. 59. Balsus de patr. potest. dicit. cap. 2. n. 25. P. Pold. in addit. ad Coler. dicit. cap. 1. n. 19. Carpozov. in jurispr. forens. part. 2. constitut. 10. definit. 2. n. 6. Carol. Rota de priorib. vultus, cap. 1. n. 43. Tribony dicit. §. n. 8. Verus cum per matrimonium liberentur filii a Patris potestate absolute, & expiret usufructus adventitium patris quæsitus, non poterit remanere penes patrem legitima administratio, cum deficiat non solum usufructus, sed etiam patris potestas. Per transitum autem ad facta vota non amittet pater adventitiorum usufructum, neque legitimam administrationem, ut docent Enr. d. de reuocand. donat. Re part. 1. ubi, 6. dicit. 6. §. 1. n. 53. Carol. Spadaz, in theatr. viciui. disquisit. 40. n. 62. Aiqua differentia versatur inter casum habendi usufructum adventitiorum pater, quorum legitimam administrationem habet, & casum non habendi usufructum. In primo enim casu non tenetur pater tendere in venturiam facere, rationes administrationis reddere, neque illius bona sine tacito obligata pro male administratis, l. cum oportet, §. non autem, l. final. §. si autem, in fin. Cod. de bonis que liberis, Alcan. Clemens de patr. potest. dicit. 12. cap. 6. d. n. 8. Anton. Gattieri in l. 48. Taurin. n. 6. §. 17. Mendicut. de necess. vultus. ex. lib. 1. §. 6. n. 46. Pereira in l. si curatorum, verb. lesa, n. 134. Anton. Faber in suo Cod. lib. 2. tit. 30. dicit. 10. Cancere varar, cap. 7. de tutor. ex n. 134. Casilli. de usufructu, con. 3. n. 85. Fontanelli. de usufructu, dicit. 4. dicit. 7. part. 3. n. 19. Manzi. de coisitione. quæst. 35. n. 24. §. de iurisdictione quæst. 44. nom. 14. Balsus de patr. potest. cap. 5. n. 29. §. 30. §. cap. 8. n. 4. Martin. resolut. 69. n. 14. lib. 2. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 6. tit. 61. verf. d. d. ministratio, Paul. Meli in obferuat. ad Casilli, cap. 44. n. 14. Thomas de tutoris, & curatores, tit. 9. n. 192. §. tit. 14. n. 118. fol. 168. Et quod pater tutor filii ea lege quod non habeat usufructum, neque legitimam administrationem reddere tenetur carimen, de claravit Senatus sententia per Aienus, die 16. Martii 1595. inter Petram Buato, & Ludovicum Buato. Idem tenet pater testamentario fuerit datus tutor, nam est, juxta foreales Regni dispositiones, non ex eo quod tutor pater dicitur filio heredi inuito ab extraneo, censetur privatus usufructu, & legitimam administrationem, imo in sua potestate remanet filius cum legitima administratione, quia per dationem tutorem non censetur ei ademptus usufructus, for. 48. fol. 15. curiar. auo 1626. ibi: Plus à sa Magesté de claravit, que per reslar nonnet curadoro paretovo ha dicitur. raturonice dei dicitur, si non est qui ex officio non l. by bagois p. r. d. Tamen pater poterit assignari tutor filii extra patriam potestatem essitensis, non eo modo quod dicitur in foro videlicet à quolibet extraneo, ibi: Sobre si quæsi un testador dexa heren à algun fili le bono est. a y y constituit per patria potest. y dicit al testador, care per son tutor d. curador. Quis jus dandi tutores solum penes filios est

74
75
76
77
78

qui filios habet in potestate, & non penes ex-
tra eos, l. pater. 4. ff. de testamentar. tutell.
ad huc enim illi hoc permillum non fuit, l.
2. ff. de testamentar. tutell. Anton. Faber in ju-
risprud. Papinian. tit. 12. princ. p. 1. lib. 28.
Quapropter dubito quod facilius casus fo-
ri in extraneis adimpleatur, nisi dicamus,
quod datus tutoris ab extraneo facta fulline-
ti potest, iudicis confirmatione intervenien-
te, h. tutoris, ff. de confirmand. tutor. Capon.
tom. 2. disp. 119. n. 40. Aut quod ma-
ter, vel Avia possunt heredem instituendo fi-
lium, ei dare tutorem Patrem, cum jus ha-
beat dandi tutorem, iuxta text. in l. pater
4. ff. de testamentar. tutell. l. mater. 4. Cod.
eod.

80 Ex doctrina à nobis tradita inferitur, quod
ille persona, que in sua potestate liberos non
habet, neque poterit habere legitimam
filiorum administrationem. Exemplum erit i-
filius illegitimus, & ex damato cito pro-
creatis, illorum enim non erit legitimus ad-
ministrato pater, cum solum filii ex iustis,
& legitimis nuptiis procreati, in patris pote-
state exsistant, nam etiam Romanorum, ff. de
hijis qui facti, sed vel aliam jura §. qui legitur,
postulat. de patr. potest. Afcan. Clementis de patr.
potest. cap. 5. à n. 22. Anton. Faber in iur-
isprud. papinian. tit. 8. princ. 2. ill. 1. Bos-
fius de patr. potest. cap. 1. n. 29. Fragolo de re-
gion. Christian. resp. part. 3. lib. 1. disp. 1.
3. §. 1. n. 15. Carol. Rota de privileg. matris.
cap. 3. special. 10. n. 50. Aliud exemplum erit
in matre, & Avia, vel Avio materno, nam
cum nullo in tempore haberent in filios jus
vitæ, & necis, l. illud 4. §. 2. ff. de honor. pos-
sess. contra tabul. 1. m. 13. ff. de facti, & lo-
gitim. l. si pater 11. §. 1. l. Dicus 15. §. matris,
& §. idem 5. ff. ad l. Corneliana de falsis. Solorz.
de pona patri. tit. 7. per not. Gonzal. Tellez ad
text. in cap. final. de honestat. num. 7. Neque
habent liberos sub potestate sua, quia nullo
in tempore haberent potestatis patri jura,
l. 5. C. de patr. potest. l. mulierem, C. de adop-
tionib. §. si feminæ instit. de adoptio. ibi. §. qui igi-
tur, instit. de patr. potest. Minifinger. Richard.
& commentit. DD. in dicit. §. qui legitur. Af-
can. Clementis de patr. potest. cap. 4. n. 15. Pinel.
ubi proximi. par. 1. cap. 1. ad huc. 12. num. 1. An-
ton. Faber in jurisprud. Papinian. tit. 8. illat.
2. Fontanell. de pact. nuptial. dicit. part. 3. n.
31. Arnoldo Gotvin. in summa Cod. lib. 8. tit.
47. vers. dico, Glorib. ad consuet. Massan. cap.
3. §. 1. n. 1. Boisius de patr. potest. cap.
1. n. 14. Petrus Franciscus Lingois in suis
dissertationib. super Cod. decis. 34. quæst. 1. n. 2.
Bich. decis. 51. n. 12. Caponi tom. 3. disp. 1.
222. num. 3. & 4. Carol. Rota de prie

Patris I. Cap. XXIV. de Declaratione Patr. potest.
IHS E. T. Propofant com millor pot diu, que ha emancipat, y lliurat de fa-
patria potestad à F. T. son fill legitim, y natural, y carnal matri-
moni nat, y procreat, el qual per no tenir edat cumplida de vint anys, es troba
fens tenir persona legitima que li administre los bens: E com al Propofant
segons disposicions de justitia, li toque la tutela, y cura del dit son fill.
Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Requirit, que com à pare
que es lo Propofant del dit menor, li sia decretada la cura de aquei, pera
regir, y administral los bens del dit son fill, donada idonea caucio. Per leg
xiu, &c. Implorat, &c.

Iesus M. Die 8. Aprilis 1688.
Quia Pater, devernatur dilla cura
dillo F. T. ad requisita, praesta
prius idonea caucione.
F. T. Affessor.

Si pater sub patria potestate filios habere-
rit, ut illorum bona administret, non indi-
get aliquo iudicis decreto, sed ipso jure, &
aliqua declaratione, decreto, aut fa-
cultate administrato sit, & suscipere legiti-
mam administrationem potest, auctoritate
propria, l. 1. Cod. de bonis maternis, l. cum
pari. quæst. 8. §. 2. n. 9. Et Senatus sententia
per Alreus, dicit 21. Octobris 1653. inter Ja-
cobum Serrano, & Amatore Catala decla-
ravit, semper præsulum sublecris patris
esse, & alleganti extra potestatem Pa-
triam fore incumbere onus probandi.
Peto porque muchas veces sucede, que
los padres, y legitimos administradores de
bienes de los hijos, dexan tener una prue-
va, y documento pronto para manifestar
que tienen la patria potestad en sus hijos,
y la legitima administracion de sus bienes, le
practica obtener una declaracion por ju-
risdicion voluntaria, en que à instancia del
padre se declara competente la patria po-
testad, y legitima administracion, con la fi-
cultad de hacer los frutos de los bienes
adventicios suyos. Obviense esta declara-
cion proponiendo el padre su libelo, nar-
rando en aquel el hecho de la patria po-
testad, y legitima administracion que le
compete, y concluyendo con pedir que
reciba una sumaria informacion de testi-
gos en prueba de lo que se narra, y que
en vista de ella se declare competente al
padre la patria potestad, y legitima admi-
nistracion, formando libello en esta foma
semper praesulum continua abique alia

Pars I. Cap. XXIV. de Declaratione Patr. potest.
IHS E. T. Propofant com millor pot diu, que ha emancipat, y lliurat de fa-
patria potestad à F. T. son fill legitim, y natural, y carnal matri-
moni nat, y procreat, el qual per no tenir edat cumplida de vint anys, es troba
fens tenir persona legitima que li administre los bens: E com al Propofant
segons disposicions de justitia, li toque la tutela, y cura del dit son fill.
Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Requirit, que com à pare
que es lo Propofant del dit menor, li sia decretada la cura de aquei, pera
regir, y administral los bens del dit son fill, donada idonea caucio. Per leg
xiu, &c. Implorat, &c.

Iesus M. Die 8. Aprilis 1688.
Quia Pater, devernatur dilla cura
dillo F. T. ad requisita, praesta
prius idonea caucione.
F. T. Affessor.

Si pater sub patria potestate filios habere-
rit, ut illorum bona administret, non indi-
get aliquo iudicis decreto, sed ipso jure, &
aliqua declaratione, decreto, aut fa-
cultate administrato sit, & suscipere legiti-
mam administrationem potest, auctoritate
propria, l. 1. Cod. de bonis maternis, l. cum
pari. quæst. 8. §. 2. n. 9. Et Senatus sententia
per Alreus, dicit 21. Octobris 1653. inter Ja-
cobum Serrano, & Amatore Catala decla-
ravit, semper præsulum sublecris patris
esse, & alleganti extra potestatem Pa-
triam fore incumbere onus probandi.
Peto porque muchas veces sucede, que
los padres, y legitimos administradores de
bienes de los hijos, dexan tener una prue-
va, y documento pronto para manifestar
que tienen la patria potestad en sus hijos,
y la legitima administracion de sus bienes, le
practica obtener una declaracion por ju-
risdicion voluntaria, en que à instancia del
padre se declara competente la patria po-
testad, y legitima administracion, con la fi-
cultad de hacer los frutos de los bienes
adventicios suyos. Obviense esta declara-
cion proponiendo el padre su libelo, nar-
rando en aquel el hecho de la patria po-
testad, y legitima administracion que le
compete, y concluyendo con pedir que
reciba una sumaria informacion de testi-
gos en prueba de lo que se narra, y que
en vista de ella se declare competente al
padre la patria potestad, y legitima admi-
nistracion, formando libello en esta foma
semper praesulum continua abique alia

Pet tabt, & aliis omni meliori modo, &c. Requirit, si fia rebuda una sumaria informació de testimonis, à fi, y efecte de verificar, y probar lo defus dit. Y constare per aquella de predictis, aut fallim de necessariis, pariter requirit, fia declarac competiti al dit propoñant la legitima administració dels sobredits bens adventicis per lo dret de la patria potestat, juntament ab lo dret de fer los fruits seus. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jfus M. Die 10. Aprilis 1688. Recipiatur informatio. F. T. Alesfor.

Recibida la informacion sumaria de testigos, constando por ella de la legitimidad de los hijos, y de la existencia en la patria potestad, se hace la declaracion en esta forma.

XPS Attes, y considerat que per los dichos, y deposicions dels testimonis en lo present proces, y causa produhis, e donats consta, e appar F. T. del matrimoni que contracta ab F. T. haver hagut, y procreat en fills illegitims, y naturals a F. T. y S. T. en menor edat, constituhits, y com a tals conjuges, y fills respectivament legitims, y naturals esser elstas, haguts, tenguts, y publicament reputats, aixi entre si, com per torces les perciones coincixents de aquells, lo que ha constat ab sufficient numero de testimonis, y per lo conseguent haverse de provchir, y declarar ut infra. Id circo, & aliis, justitia sic luadente, pronuncia, sententia, y declara, lo dit F. T. fer pare, y legitim Administrador dels dits F. T. y S. T. y com a tal competiti la legitima administració de les perones, y bens dels dits sos fills, sent los fruits seus, durant dita patria potestat, segons fars, y privilegis del present Regne. Quod providet omni meliori modo quo potest, lata, &c.

Vt. F. T. Alesfor.

CAPUT XXV. DE MAJORIS ETATIS declaratione. SUMMARIUM.

1. Pupillaris etas durat de jure in masculo usque ad decimumquartum annum, in femina usque ad duodecimum. In Regno, tam in masculo, quam in femina durat usque ad decimum quintum annum. 2. Minor etas durat de jure usque ad vigesimum quintum annum. In Regno durat solum usque ad vigesimum annum completum. 3. Minores viginti quinque annorum non possunt habere in Civitate nostra, & aliis Civitatibus, & Villis Regni Juratorum officia, & alia, & quid in aliis oppidis Regni. Ad obtinenda officia, alia non disponente foro, suffi-

cit viginti annorum etas in Regno. Et quanam etas requiratur ad obtinendas conjunctiones officiorum, & substitutiones cum futura successione. 7. Minores viginti quatuor annorum non possunt habere officia deputacionis. Officiales Regni non possunt habere Deputati officium. 9. Sed si eis post infanciam latuonem fuerint officium Regium non debent extrahi ab infanciam, & quare. 10. Officiales Regni jurisdictione carentes, ut scriba mandati, & excoitores Margistri Rationalis, possunt habere deputati officium. Et an Assessores Generales Vices Generalis Gubernatoris possint habere officia domus Deputacionis. 12. Minores viginti quinque annorum nequeunt officio scriba habere in Regno. Minores viginti duorum annorum officium proxenete, & alia officia habere non possunt. 14. Minores viginti quinque annorum, & majores viginti, non possunt contrahere in Regno, si uxorati non fuerint, nisi cum patris consensu, & deficiente patre, cum consensu duorum propinquorum.

rum. Si uxorati fuerint liberè contrahere possunt. 16. Vidua, dum inviduitate permanet, censetur in illo primo matrimonio perdurare, & fruatur omnibus privilegiis, & gratiis primi matrimonii. Et an vidua possit liberè contrahere si non habet viginti annorum, affirmativa proponitur. 18. Contrarium quod tentatur contrahere cum solennitate forali, defenditur. 19. Minores viginti quinque annorum patrem habentes nulliter contrahunt sine patris consensu, non ita de matre. Limita si pater habuerit interesse in contractu à filio facto, & celebrato. 21. Minores viginti quinque annorum patre carentes, nulliter contrahunt sine consensu duorum propinquorum. Propinqui debent esse masculi, & non famula. 22. Debent etiam consensum adhibere duo propinqui, & non sufficit unius consensus. Nisi solus unus reperitur consanguineus in loco contractus, quia debet intervenire, & sufficit solus illius consensus. 23. Minores viginti quinque annorum, si in loco ubi contrahunt consanguineos non habent, possunt liberè contrahere, etiam si extra locum habeant. Et impugnantibus contractus minorum incumbit onus probandi consanguineos habiles tempore contractus existisse in contractus loco. 25. Consanguinei debent esse presentes, & consentientes tempore contractus minorum, & debet dici in instrumento. Et si consanguinei simul cum minore contrahant, aut in contractu habeant interesse, non faciunt numerum ad auctorandum contractum. 27. Nullitas contractus supradicti solum potest ab ipsis minoribus, vel ab habentibus causam ab illis allegari. Quia nullitas contractus, aut actus solum potest allegari ab illo, in cuius favorem reperitur introducta. 29. Minores viginti quinque annorum possunt contrahere sine solennitate forali, si etiam etatis à Principe habeant, aut si contractum faciunt ratione matrimonii ab ipsis celebrati. 31. Major etas debet probari ab allegante illam, & quomodo in nostra praxi probetur. 33. Etas non debet computari à die conceptionis, sed à die natiuitatis. 33. Etas debet computari à die natiuitatis, & non à die baptismi, nisi quo ad

spiritualia, quia à die baptismi computatur. 34. Major etas probatur in praxi per summarium testimonium informacionem, in iudicio presentia receptam. Quod ad evitandas fraudes fit. 35. Major etas probatur per attestacionem patris, aut matris, & duorum consanguineorum. Non attestante patre, aut matre, non probatur in nostra praxi minori numero testium, quam quatuor. 37. Etas cum sit difficilis probacionis probatur presumptionibus, & conjecturis, & ex aspectu corporis. 39. Major etas probatur per partitam baptismi, & quomodo debet extrahi in contradictorio iudicio, ut probet. 40. Praxi, & libellis ad obtinendam declarationem majoris etatis, ubi formula sententia.

PUPILLARIS etas in masculo durat de jure usque ad decimumquartum annum, in femina usque ad duodecimum, h. que etas 5. ff. qui testam. facere possunt. l. 1. §. sufficit 2. ff. de administ. tutor. l. servus 7. §. impubes, ff. de honorum possessionib. l. pupillus 9. ff. de acquiren. heredit. prin. p. tit. inf. tit. quibus modis tutela statuitur, §. pupillus 9. inf. de institutio. h. p. lationib. Kitchin. in l. frater 4. n. 4. Cod. qui testam. facere possunt. Donell. lib. 7. commentar. cap. 9. ubi Ov. vald. lit. ad. Duranc. in leg. 1. in princip. ff. de verbor. obligat. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 57. n. 9. & 12. Anton. Faber in iurisp. prud. Papinas. tit. 22. princip. 2. Valentia illustr. juris. tom. 2. tract. 6. n. 14. Galgauer. de jure publico. lib. 3. n. 100. tit. 93. Carrazza de legitim. part. edit. cap. 10. n. 4. Oroz de apitib. juris. lib. 4. cap. 11. n. 8. Antonel. de tempor. legal. lib. 2. cap. 3. n. 2. Ofiate de contractib. tom. 1. disput. 4. n. 57. Zachias quest. medic. legal. lib. 1. tit. 1. quest. 6. n. 26. Carp. 20v. in iurisp. prud. forensi. part. 2. consult. 11. de stat. 9. n. 6. Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 35. §. final. 2. n. 4. Antunez de donationibus. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 19. n. 5. In nostro Regno durat pupillaris etas tam in masculo, quam in femina, usque ad decimumquintum annum completum, for. 37. rubr. de testamentar. tunc. ibi: Pobil es apetas de la hora que nasce tro à quince anys cumplis, for. 43. rubr. de testam. ibi: Et si aquell fill meu morra entre pupilar edat, ço es que no hauià quince anys cumplis. Et paulo post ibi: Car aquell fill qui es en pupilar edat, ço es que no ha quince anys cumplis. Docent ex nostris Trullench in decalog. lib. 7. cap. 17. dicitur. 34.

D. Crespi observat. 17. n. 7. D. Matheu de regim. cap. 10. §. 1. n. 303. Et ex alienigenis in terminis nostri fori, Scalona, de testament. lib. 1. cap. 5. n. 88. Et tradidi ego. in cap. 6. de testament. scriptura privata facte, n. 84.

Minor etas, tam in masculo, quam in foemina, utque ad vigesimumquintum annum de jure durat, l. denique 3. §. minorum, ff. de minoribus, l. si maritus 15. §. minorum, ff. ad l. Juliam de adult. l. ultima. Cod. de legitima tutel. §. item major 13. institut. de excusat. tutor. Sanchez. in summa, lib. 4. cap. 35. n. 3. Lara de vita hominis, cap. 22. n. 2. D. Leon tom. 1. de off. 9. n. 3. Narbon. in juris anal. anno 25. quæst. 2. Oroz de apicib. juris, lib. 5. cap. 7. n. 5. cum sequunt. Onate de contractib. tom. 1. disputat. 4. n. 57. Carpovovius in jurisprax. forens. part. 2. consilium. 11. de fuit. 9. Antiveza de donationib. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 19. n. 3. Trillany de off. 15. n. 13. Et tradidi ego, cap. 12. de deceto ad alienanda minorum prædia, n. 50. In Regno autem non extendit ad annum vigesimumquintum, sed solum minor etas, tam in masculo, quam in foemina durat, usque ad vigesimum annum completum, for. 14. rubr. de testament. tutel. for. 1. rubr. de restitut. minor. ibi. Menor sia dit ero à viut anys, D. Leon tom. 1. de off. 9. n. 2. de off. 5. n. 7. nofter Morla in juris empor. part. 1. lib. 5. de tu integ. restitut. n. 12. Trullench in decis. lib. 2. cap. 2. dubitat. 24. n. 1. Dom. Crespi observat. 17. n. 1. D. Matheu de regim. cap. 10. §. 1. n. 77. §. 302. Et dixi ego, de off. cap. 12. n. 51. Simile statutum reperitur Romæ, Cardinal de Luca de alienat. discurs. 30. n. 6. & Mediolani, Peuting. de off. 328. n. 3. Et in aliis quam plurimis Provinciis, ubi minor etas solum usque ad vigesimum durat annum.

Sed licet habens vigesimum annum completum major etate dicatur in Regno, non omnia tamen absolute potest gerere, aut facere, neque habilis est ad omnia peragenda. In primis enim non sufficit etas viginti annorum in Regno ad obtinenda officia Justitiæ, Jurati, & alia nostra Urbis, & Civitatum, & Villarum Regni, quia ad hæc officia obtinenda, & ad infaculationem merendam ad hujusmodi officia requiritur viginti quinque anni completi, l. 8. ff. de numeris. §. honoris, for. 41. rubr. de curia, & bajulo, privileg. 16. Regi. d. off. 3. D. Leon de off. 5. n. 15. D. Crespi de off. observat. 17. n. 2. Et alii apud Bovadilla in sua polit. lib. 3. cap. 8. n. 11. Narbon. de stat. anno 25. quæst. 31. Fragos. de regim. Christi. part. 1. lib. 7. disput. 21. Ita declaravit Senatus sententia per

Alceus, die 22. Decembris 1609. inter Vincentium Belluga, & Onufium Vitoruello, & alia per Cales, die 8. Januarii 1628. inter Vincentium Joannem Marti, & Hyacinthum Orti. Quamvis in cæteris Regni oppidis ad obtinenda prædita officia sufficere viginti quatuor annos completos judicavit Senatus in prædicta sententia die 22. Decembris 1609. Sed si tempore infaculationis non haberet ætatem requisitam viginti quinque annorum infaculatus, & imbutatus, quamvis tempore quo extractus per sortem à bursa fuerit ad officium habendum, viginti quinque annos habuerit, non debet officium exercere, etiam si ejusdem burse officia, ignoratis, exercuerit, ut judicatum extitit à Senatu Regia Provisione publicata, die 10. Mæi 1674. inter Villam de Carcaixent, & Vincentium Albelda. Non enim sufficit ad obtinendum officium habitas superveniens tempore extractionis habitas, sed expresse requiritur tempore infaculationis, & imbutationis, quæ si eo tempore, de respic. in 6. Bald. in rubr. de condition. ob turpem causam, Felin. in cap. cum dilectus, n. 3. de accusat. Barthol. in leg. usufruct. §. sol adveni. ff. de stipulat. servor. Hipol. in l. final. n. 113. ff. de jurif. omn. jure. Portol. ad Molin. verbo deputati n. 12. Cancr. varlar. part. 3. cap. 3. n. 109. Et regulariter quando habitas à principio requiritur, & tempore infaculationis, non sufficit quod postea superveniat, argum. text. in l. in tempus, ff. de heredib. institund. Nelli de San Gemi. in tract. hanni, in ultim. part. §. 1. part. 8. tomor. quæst. 18. Angel. conf. 33. per tot. Flamin. Petrus de assignat. beneficior. lib. 4. q. 1. n. 14. Gorzal. ad regul. 8. Cancillar. gloss. 2. n. 66. Cancr. ubi proxim. Barbol. ad text. in dict. cap. si eo tempore 9. de respicri. in 6. n. 6. §. ad Clement. ut bil. de atar. §. qualitat. n. 10. §. 11. Moneta de diffinitionibus, quæst. 20. n. 5. Fernosin. ad rubr. tit. de elect. quæst. 1. n. 29. In cæteris vero officiis non comprehendis, in dicto for. 41. rubr. de curia, & bajulo, aut in alio foro, sufficere etas viginti annorum in Regno, & non erit necessaria alia etas ad illorum obtinendum, ut docet D. Crespi observat. 17. n. 1. Et declaravit Senatus sententia per Berbegal, die 5. Februarii 1608. inter Raymundum Aegidium Angreola, & Syndicum Brachii Militaris, & in prædicta sententia die 8. Januarii 1628. Ad obtinendam verò coadjutoriam cum futura successione, aut sine illa consubilibet officii Civitatis, preteris ætatem viginti quinque annorum, aut aliam ætatem majorem, aut minorem, sufficere in substituto, & coadjutore etas viginti annorum, absolute eo quod sit in illo necessaria etas illa ad officium requisita, ut Senatus judicavit in supra

prædicta sententia, die 8. Januarii 1628. Ad infaculationem, & obtentum officiorum domus deputationis, non sufficit viginti annorum etas, sed desiderantur viginti quinque anni completi, for. 18. §. 19. rubr. de electione de Deputati in extrarogationi. §. 1. cap. D. Mora in recopilat. foror. rubr. 3. cap. 18. §. rubr. 3. n. 4. §. 6. Dom. Matheu de off. cap. 4. §. 5. n. 13. §. 14. D. Crespi de off. observat. 17. n. 2. Neque officiales regii poterunt habere, & obtinere Deputationis officia, for. 15. rubr. de electione de Deputati, in extrarogationi. fol. 41. ibi: Item, qui si aliana persona de les enfaculades, & ofertes in la dita matricula, & libro, in lo temp de la electio dels dits ofests fora oficial Real, &c. Et paulo post, ibi: No paguen concorent en les elections sabadores dels dits ofests. Docent D. Mora in recopilat. foror. rubr. 2. n. 28. §. rubr. 3. n. 1. Fontanell. de off. 599. n. 16. §. 17. Idem respectu officiorum domus nostre urbis, tradit D. Matheu de off. cap. 4. §. 8. n. 10. Sed si ante adeptum officium, jam fuerit infaculatus officialis regius ad Deputationis officia, superveniente ei officio regio, non debet extrahi ab infaculatione, quia habilis tempore extractionis, & electionis potest reperiri, aut dimittendo officium Regium, aut alia de causa, ut tradit, in terminis officiorum Deputationis Regii, Aragunum, Portol. ad Molin. verb. Deputati, n. 14. cum sequent. Et in terminis declaravit Senatus noster sententia per Saboya, die 12. Decembris 1682. in favorem Don Ludovici Loris, & contra Syndicum flamenti militaris. Hæc prohibitio foralis non venit intelligenda de omnibus officialibus Regiis, sed de habitibus jurisdictionem, nãm jurisdictionem non habentes, & illa carentes, non comprehenduntur in prohibitione, cum non sint proprie officialis Regii, sed improprie. Seise de inhibitionib. cap. 1. §. 4. n. 1. Ramon, conf. 35. n. 2. Fontanell. de off. 599. n. 2. §. 3. Unde Regii mandati scribe, & coadjutores Magistri Rationalis, sicutque officiales jurisdictionem non habentes, non erunt comprehensi in prohibitione forali, imo admitti poterunt ad infaculationem officiorum Domus Deputationis, ut judicavit Senatus sententia per Benavides, die 3. Februarii 1680. in favorem Ludovici Ferrera Generosi R. M. scribe, & Francisci Puiter Ribera, etiam Generosi coadjutoris Magistri Rationalis, & contra Syndicum Generalitatis Regni, referente eruditissimo Senatofloro Aparitio Gilart, tunc R. C. D. nunc mentissimè honoribus Regentis S. S. A. C. decretato. Quamvis quoad officia domus Civitatis, tradit Fontanella à suo Senatu declaratum, l. 13. de off. 599. hujusmodi officiales jurisdictione carentes admittendos non esse,

quod video admittim in nostra urbe, ubi similes officiales non infaculantur ad officia majora urbis. Assessoris generis vices Generalis gubernatoris, non admittuntur ad infaculationem officiorum domus Deputationis, quia propter occupationem officiorum deputati, aut aliter officium cum officio deputati, aut aliter officium cum officio deputati, aut aliter officium per Ferrera, die 15. Decembris 1685. in favorem Syndici Deputationis, & contra Don Francicum Eleve Montefianæ Familie Militem Assessoris generis vices Generalis gubernatoris, referente M. Ludovico Pastor, & Bertran. R. C. D. demum ad officium scribe obtinendum viginti quinque annorum requiruntur, for. 9. rubr. de notariis, Dom. Crespi de off. observat. 17. n. 1. Et ad proxeneta officium, & alia Civitatis Valentis officia viginti duo anni desiderantur, for. 63. rubr. de jure embi proximi, rubr. de Lotada, Dom. Crespi ubi proximi. Similibus non omnia possunt gerere, & si fuerit infaculatus officialis annorum, nam si minoribus sit etas celebratus fuerit contractus, nullus, & si fuerit viginti quinque annorum, nequeunt aliquem celebrare contractum sub nullitate labe, nisi consentiente, & firmante patre, & si patrem non habuerit, consentientibus, & firmantibus duobus consanguineis proximis, ubi sit enim de facto abique solemnitate ista celebratus fuerit contractus, nullus, & inutilis erit, & notarius instrumentum recipiens de tali contractu, debet perpetuo relegari à Regno, & proxeneta interveniens in contractu supradicto, ultra relegationis poenam debet irremissibiliter flagellari, for. ultim. rubr. de restit. minor. for. 63. §. item que aliam minor. §. rubr. de jure embi proximi, juncto foro 127. fol. 24. curiar. anni 1626. D. Leon tom. 1. de off. 94. n. 2. cum sequent. Dom. Crespi de off. observat. 17. n. 2. & tradidi ego de off. cap. 12. n. 54. de similit statuto mentionem faciunt, Roman. conf. 12. n. 4. Gabriel conf. 1. n. 6. Fenfonius ad statuta, arbi. lib. 1. cap. 151. n. 13. Cencius de off. 205. in princip. part. 3. Borgon. de off. 20. n. 33. §. 34. part. 3. Paul. Meli post observat. de off. 159. n. 1. cum sequent. de off. 136. n. 16. cum aliis à me adductis de off. n. 54. Hæc intellige procedere respectu minoris viginti quinque annorum ceteris, & non uxoris, nam foris solum verbum facit de minoribus viginti quinque annorum non uxoris, de off. for. 23. rubr. de restit. minor. ibi: Que los fills que no seran casats. Unde si minores viginti quinque annorum, & majores viginti, uxoris fuerint, poterunt liberari, & abique solemnitate supradicta contrahere, nam cum foris cortigat, & restringat libertatem contrahendi, majoribus à ju

Theatrum

re concessam, debet intelligi, & accipi in casu solum de quo loquitur, & non in casu...

Quod potest non sine fundamento dubitari in nostro Regno filii vidui, aut filia viduae...

Jurisprudencia.

Barthol. l. eos, C. de execut. numerum, lib. 10. quibus, Cod. de prescri. prator. lib. 12. l. 4. Cod. de pupill. factorum, l. 2. Cod. de man. gylris, s. rindor. l. 2. Cod. de pupill. Sacri codic. Amaya in l. ultim. n. 25. Cod. de incolli, l. b. 10. Salcedo in theat. honoris, glof. 51. n. 16. & 17. Ultimo quia per matrimonium...

Contrarium tamen mihi verius videtur, & tenendum iudico minores vigintiquaque annorum viduos, aut viduas non posse sine nullitate contrahere, omnia forali solemnitate. Primo, quia juxta forum, filii, qui non sunt matrimonio copulati, debent contrahere cum fori solemnitate, dicit for. 23. ibi: Los filii que no seran casados, et vidui, aut viduae, non sunt matrimonio copulati, cum alterius conjugis morte matrimonium in dissolutum fuerit, cap. 2. de secundis nuptiis, cap. in presentia...

Parti. Cap. XXV. de Majoris aetatis declaratione.

204. n. 10. & 11. Barbof. de appellat. vrbor. appellat. 270. n. 5. Neque obtant pro contraria adducta, nam ad primum respondetur, quod vidua censetur in primo matrimonio durare quoad conservanda favorabilia. Eodem modo semel acquisitum retinetur etiam cessante acquisitionis causa quoad favorabile, aliter est quoad non favorabilia, nam neque retinetur semel acquisitum, neque censetur vidua perdurare in primo matrimonio, & certum est hujusmodi statuta minoribus favorabilia esse, ut considerant Quefada, & Pilo differat. 9. n. 9. Rota apud Salgad. post labyrinth. de off. 15. n. 11. Altrigad. conf. 27. n. 4. tom. 1. Spetel. de off. ubi refert a nostro Senatu decilium, Betta-zold. claus. 6. glof. 8. fol. 47. cum aliis a me traditis dicit. cap. 12. n. 62.

Tenetur ergo minores vigintiquaque annorum, & majores viginti, ratione forali dispositionis praedictae, ut valide contractum celebrent, facere illum cum consensu, voluntate, & firma patris, si patrem habuerint, dicit for. 23. rubr. de refut. minorum, ibi: No puenen contraher, sino ab consentimiento, & firma de illis pare, sic dicitur, D. Leon dicit. de off. 94. n. 2. D. Crespi dicit. observat. 17. n. 2. Et dixi ego dicit. cap. 12. n. 54. Quod non habeat locum, si pater simul cum filio contractum celebraret, vel in patris utilitatem fieret, vel interesse habuerit, nam non potest pater adimplere solemnitatem foralem auctorizandi contractum huiusmodi, ut Senatus iudicavit sententia per Altez, die 14. Novembris 1608. inter Dominum Hieronymam Corella, & Franciscam Llopis, imo in praedictis casibus, tanquam si pater in humanis non esset, debent intervenire duo consanguinei proximiores. Neque praedictus forus intelligendus est de parentibus, sed de patre solum, quia est in foro cautum reperitur, quod filii non contrahant sine parentum consensu, ibi: De illis pare, & appellacione parentum, etiam mater veniat, l. 4. §. parentes, ff. de in jus vocandis, l. i. §. i. §. parentes, ff. de gradibus, Indubitatum est, quod matris consensus adhibendus non est, simul cum Patre, aut deficiente patre, nam verbum illud fori patre convenit Patribus, cum in numero plurali invenitur, & per consequens nequit applicari matri: quod satis confirmatur ex eodem foro 23. ibi: Et si no tendran pare ab consentiente, etc. Idem ex foro 63. §. item que aliter manet, rubr. de iure conpulsat. ibi: Sens...

expressa voluntas, consentiment, & illen ia de sen pare. Dom. Leon dicit. de off. 94. n. 2. Unde si patrem non habuerit minor, ut legitur in contractum celebrat no debet adhibere matris consensum, sed duorum consanguineorum mascululorum, dicit for. 23. ibi: Et si no tendran Pare ab consentiment, & firma de dos parentis suo propinchi. Tradidi ego latissime esse masculi, & non foeminae, quia ista etiam si fuerint mater, aut avia, & consanguineae proximiores minoris contrahentis, non debent pro solemnitate forali intervenire in contractu, neque suum accommodare consensum, ut docent Barthol. in l. final. Cod. de verbor. significat. D. Leon dicit. de off. 94. n. 7. ubi refert a nostro Senatu decilium, Bettazold. claus. 6. glof. 8. fol. 47. cum aliis a me traditis dicit. cap. 12. n. 62.

Si in loco contractus aliqui reperiantur consanguinei minoris vigintiquaque annorum, debent intervenire in contractu duo propinquiore, absque eo quod sufficiat in solus unus intervenierit, ut recte probat Rota post observat. Paul. Meli de off. 119. n. 2. Si vero in loco contractus solus unus reperiantur consanguineus, sufficit quod ille interveniat, ut probatur, ex dicit. de off. 119. n. 2. Et praeside ad validitatem contractus debet ille solus intervenire, quia & si iuxta forum duo consanguinei intervenire debeant, quando duo non reperiantur, sed unus, debet iste intervenire, cum jubente foro quod est plus, jubere censetur etiam, quod est minus, leg. non debet, de regulis iuris, ambientibus, multo magis, Cod. de sacrosanct. dicit. Et si in loco ubi contractus celebratur non reperiantur minoris consanguineorum in solus unus intervenierit, & abique consanguineorum intervenient vigintiquaque annorum minor contractum facere, & celebrare, etiam si extra locum illum consanguineus haberit, docui ego in d. cap. 12. n. 60. Et impugnant contractum ex defectu intervenus consanguineorum incumbit onus probandi, in loco contractus fuisse, & existisse minoris consanguineos habiles, & aetate majores tempore contractus, qui poterant intervenire, & consensum adhibere in contractu, ita ex Paulo Castrenf. probat D. Leon ubi proximi. Et tradidi ego cum multis dicit. cap. 12. n. 60. ubi ubi refert Senatus decisiones. Solum adnotare oportet, quod praedicti consanguinei, & suo in casu pater intervenientes, & auctorizantes contractum, debent reperiri praesentes contractus tempore, & dici debet in contractus instrumento, quod de illorum consensu, & voluntate fuit contractus celebratus, Rota dicit. 203. n. 1. part. 4. tom. 2. Nu 3. 71.

recensit. Paul. Mell. *post observat. decis.* 16. n. 16. Sed si contractus fiat a minore quinquaginta annorum, simul cum aliquo ex consanguineis proximioribus, aut ex consanguineis, vel consanguineis habeant in contractu interesse, non possunt tales consanguineus, aut consanguineus consensum, auctoritatem, & voluntatem accommodare in contractu, sed alii consanguinei non interpellati adhibendi sunt, quia contraheutes, aut interpellati non sunt legitime persone, neque faciunt numerum ad contractum minoris auctorandum, Barthol. in l. i. ff. de auctor. tutor. Bertold. *dict. claus. 7.* glo. 11. n. 8. fol. 49. Dom. Leon. *dict. decis.* 94. n. 4. & ita judicavit Senatus sententia per Daça, die 28. Aprilis 1616. inter Agatam Episcopis, & Vincentium Sebaldia de Rocca.

Nullitas resultans ex defectu observate solemnitatis in iurisdictione contractum minoris viginti quinque annorum, non potest generaliter ab omnibus allegari, prout aliquando vidi allegari ab illis qui cum minoribus contraheverunt, sed solum potest deduci, & proponi ab ipsis minoribus, aut illorum successoribus, quia premissa solemnitate in contractu minoris, validus est contractus, si minori inter est, & ei utilis sit, l. cum hii 8. §. etiam, ff. de transactio. Sura. *decis.* 179. n. 17. Cypic. *Larr. decis.* 19. n. 6. & 7. Salgad. in *labyrinth.* par. 1. cap. 14. n. 67. & *post labyrinth.* decis. 15. n. 1. Maitrill. *decis.* 13. n. 8. Hodern. ad Sura. *decis.* 70. n. 10. Cytac. *controvers.* 308. n. 39. Castillo tom. 4. cap. 61. n. 22. Merlin. tom. 1. *controvers.* 21. n. 12. Ganaver. *conf.* 6. art. 2. n. 13. Quejada, & Pilo *differtat.* 9. n. 8. ergo cum in huius casibus nullitas contractus in favorem minorum viginti quinque annorum reperitur inducenda, Abbas in cap. 1. ne Stas vacanti. Raim. *conf.* 11. n. 6. lib. 4. Sura. *decis.* 108. Gratian. *disceptat.* 27. n. 41. Salgad. *post labyrinth.* decis. 15. n. 11. Altograd. *conf.* 27. n. 4. tom. 1. Spe-rel. *decis.* 155. n. 24. tom. 2. Quejada, & Pilo ubi proximi. n. 9. Carolus Anton. de Luca in *animadversio.* ad Gratian. cap. 27. §. 9. Solum poterit ab ipsis minoribus, aut eorum heredibus allegari, non vero a contraheute cum minoribus, aut a tertio, quia juxta juris regulas, nullitas contractus, vel actus solum allegari potest ab illa persona in cuius favorem reperitur inducenda, Gratian. *disceptat.* 27. n. 39. Salgad. in *labyrinth.* part. 1. cap. 1. §. 41. Cypic. *Larr. decis.* 19. n. 9. Spetel. *decis.* 154. n. 14. tom. 2. Pignatel. *controvers.* 21. Giurib. *observat.* 71. n. 17. Burat. *decis.* 157. Cavaler. *decis.* 15. Beltramm. ad Ludovic. *decis.* 415. Grivel. *decis.* 105. Monter. *decis.* 35. Cytac. *contro-*

vers. 181. n. 6. Thorò in *supplement. verb. nullitates observare*, Altograd. *conf.* 97. n. 88. tom. 2. Manus *consultat.* 33. n. 9. Quejada, & Pilo *differtat.* 9. n. 10. Andreol. *controvers.* 84. n. 11. & 12. Leoncil. *decis.* 4. sub n. 5. Fulgin. *de iure empiriteat. tit. de contractib.* quest. 21. n. 2. & 13. Urcell. *conclus.* 85. n. 16. & 17. Vela *differtat.* 14. a n. 34. Bonden. *de iure controvers.* collat. 37. n. 105. Callejon in *alphabet. verb. nullitas*, n. 18. Pechii *de aquaduct.* tom. 1. cap. 3. quest. 7. n. 7. Cardinal. de Luca *de feudis. distict.* 10. n. 8. & de alienat. *distict.* 37. n. 5. & de dot. *distict.* 81. n. 13. & de regalib. *distict.* 40. n. 11. & 12. Felician. de Oliva *de foro Ecclis.* part. 3. quest. 14. n. 106. Carol. Anton. de Luca in *animadversio.* ad Gratian. cap. 27. n. 9. Et quod nullitas non possit ab alio allegari, quam ab eo, in cuius favorem inducitur reperitur judicavit Senatus sententia per Alireus, die 24. Decembris 1612. inter Honoratum Toran, & Thomam Blianes. Solum observare debet quod minores viginti quinque annorum, & majores viginti, duplici in casu possunt contrahe abique solemnitate forali. Primus est si veniant utatus à Principe obtinuerint. Secundus si contraheant ratione matrimonii ab ipsis contracti, non vero ab aliis, for. 127. fol. 24. curiar. anni 1626. Et tradidi cum multis ego *distict.* cap. 12. n. 58. & 59. Quibus adde Paytel. *caus. civil.* adnot. *decis.* 41. n. 12. 13. & 14. Baron. *de effect.* minor. *atq.* circa contractus, quest. 22. n. 28. Urcell. *de transactio.* quest. 22. n. 28.

Ut viginti annorum majores documentum pręgnantibus habeant, quod minor illorum atas probetur, cum illam alleganti onus probandi incumbat, l. de at. l. intra utile, in princip. ff. de minorib. l. cum bac. de probat. Malcard. *de probat. conclus.* 666. n. 1. no. ster Moria in *juris tempor.* tit. 5. de in integr. restitut. quest. 10. n. 4. Fagnan. ad text. in cap. nullus, de regularib. n. 17. Bonden. *de iure controvers.* collat. 10. n. 91. Cardinal. de Luca *de alienat. distict.* 60. n. 2. & de justit. *distict.* 30. n. 9. Solet in nostra praxi obtineri majoris atatus declaratio, per ordinariorem curias, consilio summaria testimonium informatio de majore atate. Debet atas computari non à die conceptionis, sed à die, & hora nativitatis, l. 3. S. minore, ff. de minorib. l. qui filium 74. ff. ad S. C. Trebelian. l. 1. ff. de manum. s. non. Covarrub. *de sponsalib.* part. 2. cap. 8. §. 2. n. 3. Mandos. *de minor. atq.* cap. 1. n. 25. Sanchez in *de atq.* tom. 1. lib. 4. cap. 35. n. 4. Garcia *de benef.* part. 7. cap. 4. n. 89. Vivian. in *prax. juris patronat.* lib. 6. n. 14. Anton. Faber in *jurisprud.* Papiatin. tit. 4. princip. 3. l.

illat. 7. Bonacin. *de sacram. distict.* 8. quest. unic. pancl. 1. n. 6. Narbon. *de atat.* anno 25. quest. 64. n. 2. Carranza *de legitim. partu edit.* cap. 2. §. 4. n. 50. Fermosin. *ad tit. de atat.* & qualitat. n. 4. cap. 6. n. 22. Cotrad. in *prax. benefactor.* lib. 4. cap. 6. n. 22. Et quod à die nativitatis, & non à die baptismi sit computanda atas, refert decimum sub die 4. Decembris 1627. Sell. in *sist. canon.* cap. 14. num. 8. Fermosin. *distict.* num. 10. Quod ergo non intelligi quo ad spiritualia, computari debet atas, ut docet Pyrrhus Cotrad. in *prax. benefactor.* distict. l. 4. cap. 6. numer. 33. Anton. Gobius *consultat.* 8. n. 26.

Debet informatio testimonium ad majorem atatem probandam recipi, in nostro Regno, simpliciter, in presentia iudicis, nam & informatio testimonium summarie, & questio testimonium depositions in quibuslibet negotiis regulariter in Regno per scribas curia recipiuntur absque iudicis presentia, quia semper censetur à iudice in causis civilibus data commissio actuaria ad recipiendos testes, ut suo in loco dicam, & interim vide Alexand. Sitat. in *prax. cap.* 16. sub n. 9. & 10. Secac. *de iudicib.* lib. 2. cap. 8. n. 3. Rota apud Farinac. in 2. *ver. consilior.* decis. 353. n. 1. & 27. & de *est.* 363. n. 1. Rota *reversit.* *de manut.* observat. 93. n. 4. Ripoll. in *adit.* ad *prax.* Peguer. rubr. 18. n. 29. D. Matheu *de regim.* cap. 10. §. 2. n. 279. Tamen, ob fraudes vitandas, stabilitum habetur, quod ad probandam majorem atatem, coram iudice examinentur testes, & quod sub nullitatis decreto non comittatur illorum examen scribis, quod in violabiliter observando displicet, in for. 19. rubr. de minorib. ibi: *Nosque loquor los tres brazos, sea merca de vos, si Mzgeffat, feat fur proovibir, è manar, que tona temps, que algu volaà probar esse usador, atas probati per corporis aspectum, l. minor. examinatis per lo Assessor de aquella cort, en la qual la dita proba se farà personalmente, è que la tal receptò, y examen, no puixa esser comfesa per causa alguna.*

Probatum majorem atatem per summariam testimonium informatorem, si de illa deponant, & attestentur pater, aut mater, & simul duo, aut plures consanguinei minoris, si in loco ubi probatio fit reperiantur *distict.* for. 19. rubr. *de restitut. minor.* lbi: *Et que lo Assessor fassa diligencia de haver informacò ultra la proba que li sera oferta, de el ore, è mare de aquell que la edat volaà probar, si quis forans, è de dos mes propiechs parents de aquell que la edat vola-*

ria probar, si no aurà en la dita Glutat Pua, 7. llob. Et rectissime hæc constituta sunt, & in major atas natali professione à matre, a tre, aut Avis facta, & consanguineorum attestacionibus iuridice, & legitime probetur, l. cum de atate, l. etiam, l. penultim. ff. de probat. l. non modis, Cod. de probat. l. 1. Cod. si maior se mitti sit computanda atas, refert decimum sub die 4. Decembris 1627. Sell. in *sist. canon.* cap. 14. num. 8. Fermosin. *distict.* num. 10. Quod ergo non intelligi quo ad spiritualia, computari debet atas, ut docet Pyrrhus Cotrad. in *prax. benefactor.* distict. l. 4. cap. 6. numer. 33. Anton. Gobius *consultat.* 8. n. 26.

Debet informatio testimonium ad majorem atatem probandam recipi, in nostro Regno, simpliciter, in presentia iudicis, nam & informatio testimonium summarie, & questio testimonium depositions in quibuslibet negotiis regulariter in Regno per scribas curia recipiuntur absque iudicis presentia, quia semper censetur à iudice in causis civilibus data commissio actuaria ad recipiendos testes, ut suo in loco dicam, & interim vide Alexand. Sitat. in *prax. cap.* 16. sub n. 9. & 10. Secac. *de iudicib.* lib. 2. cap. 8. n. 3. Rota apud Farinac. in 2. *ver. consilior.* decis. 353. n. 1. & 27. & de *est.* 363. n. 1. Rota *reversit.* *de manut.* observat. 93. n. 4. Ripoll. in *adit.* ad *prax.* Peguer. rubr. 18. n. 29. D. Matheu *de regim.* cap. 10. §. 2. n. 279. Tamen, ob fraudes vitandas, stabilitum habetur, quod ad probandam majorem atatem, coram iudice examinentur testes, & quod sub nullitatis decreto non comittatur illorum examen scribis, quod in violabiliter observando displicet, in for. 19. rubr. de minorib. ibi: *Nosque loquor los tres brazos, sea merca de vos, si Mzgeffat, feat fur proovibir, è manar, que tona temps, que algu volaà probar esse usador, atas probati per corporis aspectum, l. minor. examinatis per lo Assessor de aquella cort, en la qual la dita proba se farà personalmente, è que la tal receptò, y examen, no puixa esser comfesa per causa alguna.*

Probatum majorem atatem per summariam testimonium informatorem, si de illa deponant, & attestentur pater, aut mater, & simul duo, aut plures consanguinei minoris, si in loco ubi probatio fit reperiantur *distict.* for. 19. rubr. *de restitut. minor.* lbi: *Et que lo Assessor fassa diligencia de haver informacò ultra la proba que li sera oferta, de el ore, è mare de aquell que la edat volaà probar, si quis forans, è de dos mes propiechs parents de aquell que la edat vola-*

39 Demum probatur legitimè major etas per partitam baptisimi extractam à libro Parochi, ubi baptizati descripti sunt, Malcard. *de probat. consil.* 672. n. 1. *cum sequenti.* Cavaler. *de off.* 128. *num.* 1. & 2. Peña *tom.* 2. *de off.* 1659. n. 7. & 8. Otthobon. *de off.* 6. §. 4. n. 45. E. Timolvi. *ca. test. in cap. per 1. n. 9. de probat. que 8. 2. n. 38.* Gonzal. *Telex ubi proximi.* Antonell. *actio ore legal.* lib. 2. *cap.* 13. n. 9. Paul. Rubens *tom.* 1. *de off.* 138. n. 2. & 3. *de off.* 45. *num.* 15. *de off.* 2. *de off.* 6. n. 10. Cardinal. de Luca *de inveni.* *de off.* 39. n. 9. Pirrlus *Contrad.* *is poci de offic.* d. 4. *cap.* 6. n. 23. Anton. *de inveni.* *de off.* 66. n. 1. Carol. Anton. de Luca *in a. a. de off. p. ubi.* ad Gratian. *cap.* 236. n. 7. Etiam probatur major etas ex libro civitatis publico, in quo solent homines statim quod nati sunt describi, Menoch. *de presumptionibus.* lib. 2. *presumptio.* 51. *num.* 3. Kneipchildt. *de fidei probat.* *cap.* 14. n. 40. Sed si testetur de probat. de arate rigorose, & strictè ad certum annum, non recit. probatur ex fide sola baptisimi, cum ex ea non resultet præcisa probatio natiuitatis, quia non statim, ac quis natus est baptizatus, nisi in eadem fide adnotatur repertio natiuitatis dies, Menoch. *de off.* lib. 2. *presumptio.* 51. *num.* 36. Antonell. *de inveni.* *de off.* lib. 2. *cap.* 13. n. 10. Anton. *Gubius consil.* 8. n. 26. In omni ramentu, ut in contradictorio iudicio probetur etas legitimè, per baptisimi partitam, debet ex-

trahi à libris Parochi parte citata, & ita extracta plenam faciet fidem, Serafin. *de off.* 138. *num.* 2. Burat. *de off.* 265. n. 1. Otthobon. *de off.* 88. n. 3. Paul. Rubens *tom.* 1. *de off.* 45. *num.* 19. Bonden. *de iure controversi.* *collocat.* 2. *num.* 37. Bich. *de off.* 200. n. 1. *de off.* 272. n. 10. & *de off.* 371. *num.* 15. Peutinger. *de off.* 102. n. 2. & *de off.* 506. n. 1. Zarat. *de off.* 18. n. 2. Et quod per partitam baptisimi resumptam cum citatione partis, legitimè major etas probetur, declaravit Senatus sententia per Aircas. *die 7. Martii* 1623. inter Franciscum Bandrés, & Gregorium Perez, & alia per eundem, *die 4. Novembris* 1629. inter Paulam Margaritam Saclies, & Joannem Ferrer, & Joannem Papapere. Et alia per Ferrera pro Malcardo, *die 7. Septembris* 1662. in favorem Eutebii de Peña, & contra Don Ignatium Sanchez Dalman. Et ille probandi modus tantam meretur fidem, & auctoritatem quod si probatio majoris etatis fuerit contraria baptisimi partitam, corrumpit propter resistentiam fidei baptisimi, ut iudicavit Senatus sententia per Aircas, *die 18. Martii* 1617. inter Antonium Veruier, & Joannem Baptistam Fuller, Quando el menor de edad llega à cumplir los veinte años, obtiene por jurisdicción voluntaria la declaración de mayor edad, para que con ella tenga una prueba de que puede hacer los contratos, y executoriar a los mayores de veinte años. La práctica de obtener estas declaraciones es poner su escritura el mayor de edad ante el Juiticia, y Juez ordinario suyo, en donde narra el día de su nacimiento, presentando, si pudiere ser, el item, o partida del baptisimo, y como ya tiene los veinte años cumplidos, y conatur cluid pidiendo, se reciba sumaria informacion de testigos para prueba de su mayor edad, y recibida se declara tiene la mayor edad de veinte años, y como a mayor puede intervenir en qualquiera contratos, formando la escritura en esta forma.

IHS F. T. Propofant com millor pot, diu, que naixque en la present Ciutat en T. de T. mes, y anys, segons consta per lo item del batisme, de que se l'ha, y se facient si presentacio si & in quantum, y per haver discorregut desde el dia de son naiximent hasta el present pus de vint anys, es troba machor de edad, y habi per poder contradiar, y intervenir en juhy, y pera fer tot alió que consenblants machors de vint anys poden fer en la present Ciutat, y Regne. Per tant & aliás omni meliori modo, &c. Requirit, se li rebra una sumaria informacio de testimonis, à si, y efecte de verificar, y provar, com lo Propofant es machor de vint anys, y constant per dita informacio, vel aliás de practidit, aut saltem de necessarii, pariter requirit, sia declarat que lo dir Propofant es machor de edad de vint anys, y que com a tal pot intervenir en tots los contrates, y áctes que consenblants persones machors de

Pars I. Cap. XXV. de Majoris etatis declaratione. de edad solen, y poden intervenir, segons disposicions de justitia, y furs del present Regne. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesús M. Die 28. Aprilis 1688. Recipiatur informatio F. T. Affectior.

Recibida la informacion de testigos ante el Juez (pues estos testigos para probar la mayor edad han de ser lo menos quatro, si no es que atestiguae el padre, o la madre, del que pretende la declaracion, porque bastaran dos, juntamente con el dicho del padre, o madre, y deven examinar se por el mismo Juez, y no solamente por el Escribano) si constalla de la mayor edad, se hace declaracion por justificacion voluntaria de la mayor edad con sentencia que se deve concebir en esta forma.

Attes y considerat, que ab escriptura posada per F. T. en T. de T. mes, y any, segons resultaria per lo item del batisme de que es feya fe, y que per haver discorregut pus de vint anys fins lo dia de huy desde el dia que naixque, seria machor de edad, y que nodria exercir tots los áctes que consenblants persones machors de edad poden exercir, requirit es declarat en esta conformitat. Y attes que per les disposicions del testimonis prohibits constaa, que el dit F. T. re cumplida edad de vint anys, y per lo conseguint que deu ésser tractat com à machor edad en quallevos contrates, ó áctes que fa: Li circo, & aliás, justitia sic sus áctes, pronuncia, sententia, y declara, tindre lo dit F. T. cumplida edad de vint anys, y deure ésser tractat com à machor de edad, en los contrates, & áctes que exercisca, y que li competeixen totes les prerrogatives, y drets, que a consenblants persones machors de vint anys los competeixen, segons furs del present Regne, lo que pronuncia sententia, y declara, non soium praximilo, sed etiam omni meliori modo, &c.

Vidit F. T. Affectior.

CAPUT XXVI.

DE DECLARATIONE intestate Successionis.

SUMMARIUM.

- 1 INTTESTATUS, & intestabilis quis dicitur.
- 2 Intestatus dicitur, qui testamentum jure non fecit, aut si fecit, irritum est, aut non fuit ex eo acta hereditas.
- 3 Successionis intestate tres sunt ordines, & quales.
- 4 Patri succedunt ab intestato filii, tam liberi, quam emancipati, tam femine, quam masculi. Intellige de filiis legitimis, & naturalibus, non vero de illegitimis.
- 5 Nepotes, pronepotes, & anteriores descendentes admittuntur etiam ad intestatam ascendentium successionem, & in qua parte, & quo modo.
- 7 Nepotes jure representantibus succedentes cum patris, non se aut in ap. l. sed in filios, & quid in Castella.
- 8 Filia dotata, & maritata non succedit in Regno ab intestato patri, aut matri, aut filijs concubitalibus, si a patre dotata fuerit. Amplia etiam si vidua fuerit.
- 9 Filia succedit ab intestato patri, aut matri, si mortis illorum tempore, dotata non fuerit. Declara, quod etiam si dotata fuerit succedit, dummodo mortis tempore maritata non fuerit.
- 10 Neptis dotata, & maritata, non succedit ab intestato Avo dotanti, etiam si illius mater dotata non fuerit. Et patet si illius mater dotata fuerit ex l. et per a successione intestata ce tis, etiam indotata. Neptis vero filia dotata, vel pronepotes, non excluduntur a successione intestata.
- 11 Filia dotata, & maritata succedit ab intestato, si non superint aliis filiis, aut filijs, aut si dotata fuerit filia superintentes.

35 *Filia, aut nepos, ut excludatur à successione intestata patris, sufficit quod à matre detur in Regno, & quomodo hoc intelligatur, iuxta similia statuta.*
 36 *Filia, aut nepos à matre dotata, & non à patre, non excluditur in Regno ab intestata patris successione, & quid respectu intestate successione mariti tractatur.*
 37 *Filia maritalis dotata à patre, excluditur à successione intestata patris, & mariti.*
 38 *Filia dotata exclusa à successione intestata, potest petere supplementum legitime, & quando non.*
 39 *Legitima est tertius bonorum si filii non fuerint ultra quatuor, & semis erit, si quinque, aut plures fuerint.*
 40 *Legitima non exorbitat, nisi prius auctore deducto, & funeris impensa. Legata vero, & fideicommissa non minuent legitimam. 21. Et deinde, & applicatio legitime quomodo debeat fieri. 22. Illi exhereditati non faciunt partem, neque admittuntur ad partem legitima, quia pro mortuis habentur quoad deductionem legitime. 23. Et legitime pari, qua exhere latti spectabatur, per sui ascensum, vel non descendit, petere debet alii filii. 24.*
 25 *Filius habens quinque solidos, aut auri anplam pro iuribus legitime, non est exhereditatus in Regno, imò habet competentem portionem legitime, & per consequens ejus pars alii filii nequit accrescere.*
 26 *Legitima an possit ab Renato tolli, utroque de jure nature debita. Quota autem legitima an vinui possit.*
 27 *Filii patri succedunt ab intestato æquè paribus, & ut servetur equalitas collatio invidiosa est.*
 28 *Collatio non habet locum nisi inter descendentes ascendentes succedentes. Inter transmissiles, aut ascendentes non datur collatio. 29.*
 30 *Collatio habet locum de jure inter filios succedentes, tam ex testamento, quam ab intestato. In Regno non habet locum nisi inter succedentes ab intestato, nisi testatore aliud asspserit. 31. Collatio quid sit, & in quo consistat. 32.*
 33 *Matri intestate succedunt omnes filii, etiam si ex diversis maritis fuerint. Amplius de jure ad filios naturales, & illegitimos, qui matri succedunt simul cum legitimis, scilicet in Regno, & quid extantibus consanguineis. 34.*
 35 *Matri succedunt in donatione propter nuptias, aut luto dotali solum illi fi-*

36 *li procreati ex marito, à quo donationem, aut lucrum habuit.*
 37 *Mulier in bonis à marito donatis proprietas est quasi usufructuaria.*
 38 *Filii non extantibus succedunt in latri dotallibus consanguineis proximiores in Regno mariti à quo procreaverunt. Limita si maritus aliud ordinaverit. 38. Et procedunt ista, tam si mulier vitiosa permanserit, quam si ad secundam conculet vota. 39.*
 40 *Mater secundo nubens tenetur reservare filii primi matrimonii omnia que habuit ex liberalitate primi viri, & non extantibus filii, nepotibus, & utroribus. Item tene de Patre, aut alio ascendente ad secundam migrante vota. 41. Quod procedit, etiam si data fuerit facultas licere disponendi, nisi eum qualitate deur etiam si convoluitur ad secundam vota. 42.*
 43 *Hæres institutus de villa tantum, promerente substituto, non habet litera hereditaria bona, sed succedunt proximiores testantibus.*
 44 *Conjux ad secundam convolvens vota, non potest secundo conjugi plus relinquere, aut donare, quam sui ex filii primi matrimonii, cui minus reliquit. Amplius procedere etiam si ex primo matrimonio saltem superstiti negales. 43.*
 46 *Conjux ad secundam transiens vota, potest plus relinquere filii secundi matrimonii, quam primi, qui con contemplatione novores id faciat.*
 47 *Ascendentes succedunt descendentibus ab intestato, & primo loco pater, & mater, si ambo superstiti. Superstite solo patre, aut matre, succedunt fratres, etiam si avus ex parte defuncti reperitur, quia non datur representatio in successione ascendentiæ, sed solum proximior succedit. 48.*
 49 *Avus, & Avia, tam materni, quam paterni quomodo succedant descendentibus.*
 50 *Mater in Regno non succedit minoribus filii quinquaginta annorum, aut fortiori, vel alii intestabilibus, & qui eis succedant. Pupilli succedunt ab intestato in Regno consanguineis proximiores illius lineæ, à qua bona habentur. 51. Et si pupillo fuerit datus usufructus pignoratius, quomodo et debet succedi. 52. Boni à matre, & suo genere, vel à patre proventientia, æquum est quod ad illam lineam, & gentem revertantur, unde procreaverunt, & quo modo proximitas dijudicanda est. 53.*

54 *Mater succedit ab intestato in Regno filio majori quinquaginta annorum.*
 55 *Filio intestato descendenti, succedunt de jure proximiores in omnibus bonis, nulla facta distinctione ex qua linea pro venerunt filio bona.*
 56 *Mater habet legitimam in bonis filii intestabilis, & quæ portio sit bonorum.*
 57 *Legitima debetur filio ex bonis fideicommissi subiecti.*
 58 *Legitima debita filio gravato descendenti in pupillari ætate spectat in Regno ad matrem, & proximiores, & quomodo dividentia fit.*
 59 *Legitima detrahendo non censetur prohibita in Regno, nisi prohibito verbis clavis, & specificis fiat.*
 60 *Frater, & sorores defuncti ex utroque latere conjuncti succedunt ab intestato simul cum ascendentibus proximioribus in capita. Amplius quod fratres defuncti filii succedunt simul cum patris, & ascendentibus, & dicitur in hoc casu representatio. 61.*
 62 *Filii fratris defuncti, non concurruntibus patris, an succedant simul cum ascendentibus proximioribus.*
 63 *Frater si non sunt ex utroque latere conjuncti, non succedunt ab intestato simul cum ascendentibus.*
 64 *Frater ex utroque latere, præferuntur de jure in successione fratribus, & sororibus ex uno latere, scilicet in Regno, quia omnes succedunt.*
 65 *Filii fratrum succedunt de jure simul cum patris media representatione, in Regno non datur hæc representatio sed solum fratres succedunt.*
 66 *Filii fratrum solum concurrentes, succedunt de jure, iuxta aliquos, in capitis, & non in stirpis. Contrarium verius, & sequi debet in Regno. 67. Explicatur foras 44. fol. 14. curiar. anni 1626. 68.*
 69 *Post fratres, & fratrum filios succedunt ab intestato agnati, aut cognati proximiores usque ad tertium gradum.*
 70 *Vir, & uxor succedunt ab intestato de jure, defunctibus consanguineis. Contrarium in Regno, nam filius naturalis, aut ejus descendentes succedunt, & loca pia, & qua sint bup, non id loca pia, & quo modo bona à curiis apprehendantur. 71.*
 72 *Vidua dote carens, quam portionem habeat in bonis mariti prædefuncti relinquens filios communes.*
 73 *Filii, & filia Religiosi, an succedant in Regno ab intestato parentibus.*

74 *Statutum excludens religiosos à successione est iniquum, & contra libertatem Ecclesiasticam.*
 75 *Religiosus professus in Religione capax acquisitionis succedunt, tam ex testamento quam ab intestato.*
 76 *Religiosus professus in Religione incapax acquirendi non succedit, neque ab intestato, neque ex testamento.*
 77 *Monasteria, & communitatis Ecclesiasticæ non possunt acquirere in Regno bona immobilia.*
 78 *Religiosus professus non succedunt ab intestato, neque ex testamento in Regno in bonis immobilibus, scilicet in tuobilibus. Limita si tempore delata successione haberit monasterium privilegium amortizationis. 79. Et si tempore delata successione privilegium amortizationis non haberit, non succedit, etiam si ex post facto privilegium obtineatur. 80.*
 81 *Relictum particulariter Religioso, aut Monasterio potest acquiri, absque amortizationis privilegio, cum onere extingendi intra annum. Limita si titulo univoerfali relinquatur, non succedit, etiam si ex post facto privilegium obtineatur. 80.*
 83 *Monasterium bonorum capax non potest succedere ex persona Monachi in majorata, cui est annexa dignitas Regni, Ducatus, Marchionatus, aut Baronie, tam tene si majorata fuerit annexa justitiam. 84. Et quid si nomen, & arma debeant conferre successores. 85. In cæteris majoratibus poterit Monasterium succedere, vitæ naturalis monachi durante. 86.*
 87 *Clerici, tam in sacris constituti, quam non, succedunt ab intestato, tam in hæreditibus, quam in non hæreditibus.*
 88 *Clerici possunt acquirere in Regno bona immobilia, durante vitæ, & quo modo de illis possint disponere.*
 89 *Clerico intestato succedunt de jure consanguinei proximiores, & illis deficientibus Ecclesia. In Regno succedit Archiepiscopus Clerico intestato in mobilibus, & quo jure. 90. In immobilibus, non succedit Archiepiscopus, sed proximiores defuncti. 91.*
 92 *Clerico testanti, & heredem instituenti succedit universiter in omnibus bonis hæres in Regno solum Clerici aliquid Archiepiscopo in testamento relinquere pro legitima, sed absque necessitate hoc solum fieri. 92.*
 94 *Religiosus professus succedunt Monasteria, & quare. Limita in Monasteriis*

430 **Intestati** acquisitioni, nam succedunt proximiores Monachi, & professio-
ne facta. 95.
98 **Religiosus** ante professionem testamen-
tum fecerit succedat heredes instituti,
& non Monasterium. Si fuerit in-
capax honorum Monasterium, succedet
heredes statim secuta professione. 97. Si
fuerit capax, non habebit effectum tes-
tamentum, neque institutio heredis,
durante vita Monachi naturalis, sed
post mortem naturalem, & interim ha-
berit Monasterium hereditaria bona.
98. Nisi dispoferit in testamento
quod statim secuta professione haberet
effectum dispositio sua. 99.
100 **Religioso** professo legata, aut hereditas
relicta, vel bona donata acquiruntur
Monasterio honorum capaci, & non
heredes instituti à Religioso in testa-
mento facti ante professionem. Et quid
heredes acquiratur, & non monasterio.
101. Religioso professo relicta ea lege
quod Monasterium non se intrumittat
in illa, quo modo penes Religiosum
maneat. 102.
103 **Declaratio** succedendi ab intestato debet
obtinere per usum jurisdictionis con-
tentiose, quando aliquis se opponit, &
petit declarari se esse successorem.
Preventionem non facta obtinentur hu-
jusmodi declarationes per usum volun-
taria jurisdictionis. 104. Ea qua
sunt jurisdictionis voluntaria, solent
per preventionem transire ad conten-
tiosam. 105.
106 **Praxis**, & libellus ad obtinendam de-
clarationem successione ab intestato,
per usum voluntaria jurisdictionis.
107 **Declaratio** succedendi ab intestato expe-
ditur, morte probata per summariam
testium informationem. Mors non aliter
iudicatur probata, nisi deponentibus
testibus, quod videtur mortuum
illum, de cuius successione agitur,
aut saltem quod unus deponat de visu,
& duo de communi existimatione.
108. Mors desumpti ad consequendam
successionem, quomodo de jure probetur.
109.
110 **Mors** probatur ex parte libri defunctorum
Ecclesie, ubi spiritus fuit ille
de cuius successione agitur, &
etiam mors primi conjugis probatur
per secundum matrimonium con-
iugii primi.
111 **Mors** quoad effectum succedendi probatur
in Regno per absentiam triginta, vel
viginti annorum, & auctoritate ad

successionem profecta cautione.
112 **Declaratio** intestate successione non aliter
expeditur in Regno, nisi consti-
tuo quod non fecit testamentum, qui in-
testatus dicitur, & quomodo hoc pro-
betur in nostra praxi.
113 **Gratus** consanguinitatis computantur
iuxta jus civile, quando de successio-
ne agitur, quando de matrimonio,
iuxta jus Canonicum. Quilibet gra-
dus usque ad quartum, distinguitur, &
particulariter debet probari. 114.
Ultra quartum sufficit generica pro-
batio consanguinitatis. 115. In no-
stra praxi sufficit allegare certum con-
sanguinitatis gradum quoad institum-
tum, & generaliter consanguinitatem
probare. 116.
117 **Formula** sententia declarationis intestate
successione.
118 **Abusus** capitali possessionem bonorum à
heredibus occupatum, vitare hujusmodi
de declaratione, improbat. Quia
solum occupari potest possessio si à re-
tine detineatur. 119. Si vero ab aliquo
possidantur non nisi citato possessore
occupanda sunt. 120. Amplia etiam
quod possessio fuerit iniusta. 121.
122 **Petitio** hereditatis quid sit, & à quibus
possit intentari. Actio realis est, &
quare dicitur mixta. 123.
124 **Petitio** hereditatis hereditas universa-
libus competit, & pro corpore univer-
sa hereditatis, diciturque univer-
sali iudicium.
125 **Hereditas** est quid universale conti-
nent bona, & iura, comoda, & incomoda.
126 **Petitio** hereditatis datur heredi, licet
pro minima parte fuerit heres.
127 **Petitionem** hereditatis non possunt in-
tentare heredes in re certa, aut quota
bonorum, si coheredes habeant univer-
salem, neque datur petentibus aliquam
rem titulo particulari.
128 **Legitima** in multorum sententia, est quo-
ta bonorum, & pro ea non datur heredi-
tatis petitio. Contrarium desinat-
tur, si filius fuerit heres institutus in
legitima. 129. Idem tenet si pro supple-
mento legitime agatur adversus ter-
tios possessores. 130. Secus si non in-
stitutus titulo haberet filius legiti-
mum. 131.
132 **Petitio** hereditatis datur heredi ex testa-
mento, & ab intestato, heredi heredi-
dis, substituto, & fideicommissario.
Item emptoribus hereditatis. 133.
Majoratum successores, & succe-
dentibus in fundo, etiam competit
hoc remedium. 134.

135 **Petitio** hereditatis ubi debeat intentari.
Solum moveri potest contra actuale
possessorem, aut quem dolo de se sit possi-
dere. 136. Non datur nisi contra possi-
dentem res hereditarias pro herede,
aut pro possessore, etiam si solum mi-
nima res possideatur, & quis dicatur
pro herede possidere, vel pro possessore.
137.
138 **Petitio** hereditatis non potest intentari
adversus titulo particulari possiden-
tem rem, sed debet reivindicari,
aut alia actio proponi. An contra il-
lum qui titulum adeptus est post testa-
toris mortem, possit agi petitione
hereditatis. 139.
140 **Petitio** hereditatis agens, quid probare
debet, & an sufficiat probare
res petitas fuisse possessas à testatore
obitus tempore.
141 **Agens** petitione hereditatis non est neces-
sarie quod exprimat in libello res quas
petit fecis esse in reivindicacionis ju-
dicio.
142 **Reus** Conventionis petitione hereditatis,
si fuerit bone fidei possessor, contem-
natur ad fructus perceptos post litem
constatationem, si vero mala fidei pos-
sessor fuerit, ad perceptos, & qui per-
cipi poterunt, tam ante litem constesta-
tionem, quam post.
143 **Praxis**, & libellus ad petitionem heredi-
tatis proponendam.
144 **Condemnatus** in iudicio petitioni heredi-
tatis, si bona fide soluerit legatus, aut
alium hereditarium, non est com-
pellendus ad restituenda hereditaria bo-
na, & satisfactus de soluti.
145 **Actio** petitioni hereditatis spatium tri-
ginta annorum prescribitur.

INTESTATUS proprie dicitur, qui cum
testamentum facere potuisset, non fecit,
l. i. ff. de suis, & legitimis, l. i. ff. de
veteran. & milit. successione. Intestatus, ff. de
verb. signific. l. i. ff. qui petant tutores. In pro-
prie dicitur intestatus, qui intestabilis est, &
furiolosus, & alii, l. i. ff. de suis, & legitimis, l.
diuis 3. l. heredem 7. ff. qui petant tutores, l. i.
aut 18. §. final. ff. de testib. l. 6. Cor. de testa-
mento militis, l. cui lege 26. Cor. qui testamen-
tum facere possunt explicat Conanus lib. 9. com-
mentar. cap. 5. n. 6. Matiez. in l. i. tit. 8.
gloss. 3. lib. 5. recitat. Oivaid. ad Danel. lib.
9. commentar. cap. 1. Thefant. quæst. foret.
quæst. 18. Joan. Merce lib. 2. optation. cap. 6. Pi-
chard. ad rubric. tituli, institutio hereditatis.
qua ab intest. n. 38. & 39. Castillo contro-

fiom. Cod. de suis, & legitim. novella 118. for. 1. rubr. de intestat. ibi: Primerament per equals...

1. *Anton. Gomez ubi prox. n. 2. Quidam Donel. lib. 9. cap. 1. lit. A. Cevalli. quest. 786. & quest. 692. Mantie. de consuet. lib. 10. tit. 7. n. 5. Cardinal. Thuec. practi. tit. L. concl. 200. Elicatona de testame. l. lib. 4. cap. 3. Arnold. Corvin. dict. lib. 6. tit. 55. vers. descendunt, Michalor. de fratrib. dict. parti. 3. cap. 14. n. 2. Giubba ad consuetud. Messan. cap. 5. gloss. 3. & 2. cum sequent. & cap. 8. gloss. 5. n. 1. Solorzan. in poi. tit. lib. 3. cap. 24. Narbon. in juris annali. anno 1. quest. 7. Bondeni de jure controuers. collat. 28. n. 131. Bich. dec. 7. 297. n. 1. Cardinal. de Luca bofch. artic. 1. ex n. 58. Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 2. n. 85. Callejon in alphabet. verb. filius. n. 36. Antuncz de uotattonib. tom. 3. part. 3. cap. 18. per tot. Tortreclia sobre las proposiciones, tratado 1. de matrimonios, confus. 7. n. 11. Intellige tamen hæc de filiis, & filiabus legitimis, & naturalibus, nam illegitimi, etiam si naturales fuerint, non admittuntur ad intestatam patris successiõnem, concurrentibus filiis legitimis, & naturalibus, aut ascendentibus, vel consanguineis defuncti, Novella 89. cap. 12. d. 7. Cod. de suis, & legitimis, for. 1. for. 3. rubr. de intestat. Antuncz de uotattonib. tom. 3. part. 3. cap. 18. n. 36. cum sequent. Et declaravit Senatus sententia per Mellá, die 24. Decembris. 1583. inter Curatorem Francisci de Bas, & Joannem de la Serua, & alia per Da-za, die 22. Decembris 1627. inter Joachimum Navarro, & Michaiem Saburgadia.*

6. Non solum filii legitimi, & naturales admittuntur ad intestatam parentum successiõnem, sed simul cum filiis admitti debent nepotes, & pronepotes, uterioresque descendentes in locum prædefunctorum ascendentium suorum, representando illorum personas, & substituendo illorum locum, habebunt quoque portionem illam hereditatis, quam habere accedens si viveret, & parenti successisset, l. 2. ff. de suis, & legitimis, l. in intestato 3. Cod. §. cum filius 6. & §. ultimus, in titulo de hereditatib. que ab intestat. deferunt, novel. 118. cap. 1. Ulpian. in fragment. tit. 27. §. 11. postumorum 13. ff. de insti. raptis, Cayus lib. 2. institutio. tit. 8. §. ff. quando 3. Theophil. lib. 3. institutio. tit. 1. §. cum filius, for. 2. rubr. de intestat. Anton. Gomez varit. dict. tom. 1. cap. 1. n. 18. Cancr variar. part. 1. cap. 5. n. 6. cum sequent. Anton. Gabriel lib. 4. comm. opinio. tit. de successibus ab intestat. concl. 1. n. 18. Molina de Hispanor. primogen. lib. 3. cap. 8. Cardinal. Thuec. practi. tit. F. con. las. 312. Robles de representat. lib. 2. cap. 1. n. 3. Cevalli. lib. 6. tit. 55. vers. descendunt, Michalor. de fratrib. dict. parti. 3. cap. 14. n. 2. Giubba ad consuetud. Messan. cap. 5. gloss. 3. & 2. cum sequent. & cap. 8. gloss. 5. n. 1. Solorzan. in poi. tit. lib. 3. cap. 24. Narbon. in juris annali. anno 1. quest. 7. Bondeni de jure controuers. collat. 28. n. 131. Bich. dec. 7. 297. n. 1. Cardinal. de Luca bofch. artic. 1. ex n. 58. Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 2. n. 85. Callejon in alphabet. verb. filius. n. 36. Antuncz de uotattonib. tom. 3. part. 3. cap. 18. per tot. Tortreclia sobre las proposiciones, tratado 1. de matrimonios, confus. 7. n. 11. Intellige tamen hæc de filiis, & filiabus legitimis, & naturalibus, nam illegitimi, etiam si naturales fuerint, non admittuntur ad intestatam patris successiõnem, concurrentibus filiis legitimis, & naturalibus, aut ascendentibus, vel consanguineis defuncti, Novella 89. cap. 12. d. 7. Cod. de suis, & legitimis, for. 1. for. 3. rubr. de intestat. Antuncz de uotattonib. tom. 3. part. 3. cap. 18. n. 36. cum sequent. Et declaravit Senatus sententia per Mellá, die 24. Decembris. 1583. inter Curatorem Francisci de Bas, & Joannem de la Serua, & alia per Da-za, die 22. Decembris 1627. inter Joachimum Navarro, & Michaiem Saburgadia.

libus sitatis fecinas excludendis dotas, & porentum successione agant, Tazfau-
rus decif. 62. n. 3. Mifcl. ai confatad. N. 2. tit. 4. de successione, ab intestat. n. 10. & cap. 28. lib. 1. Merlin. controuers. centur. 1. cap. 3. n. 1. cum sequentibus. Martigil. de impat. quest. 57. n. 25. cum sequentibus. Murta de successione. part. 1. quest. 13. artic. 2. n. 18. ca. n. sequent. Ferrerit. ad Burat. decif. 215. lib. B. Merlin. de legitim. lib. 3. tit. 1. quest. 8. Barillet de successione, ab intestat. tit. de exclud. parag. & misculat. n. 18. & 19. Michalor. de fratrib. part. 3. cap. 11. n. 139. & post tractat. decif. 21. n. 6. Regens Rota conf. 23. lib. 1. n. 17. & conf. 68. n. 14. Fontanell. de pactis nuptial. clas. 3. gloss. 9. part. 5. n. 94. Cyriac. controuers. 72. n. 10. Bistius de dote, cap. 7. n. 43. Peutinger. decif. 37. n. 4. Damozet. decif. 929. Antuncz de successione, discurs. 3. n. 11. & discurs. 14. n. 2. & discurs. 15. n. 14. Urceol. de transaccionib. quest. 18. n. 20. Carol. Antonius de Luca in animaduersionib. ad Gratian. cap. 15. & cap. 300. per tot. Quod non potest habere locum, quando dos hinc à patre data est minima, & patretur enormissimam læsionem in legitima filii, ut sententia 1616. inter Damianam Benedo, & Paulam Benedo, & alia per eundem, die 1. Decembris 1617. inter Ludovicum Rocafull, & Don Hieronymum Rocamora.

9. Hæbet locum prædictæ foralis dispositio constitutio, non solum in femina uxore, & dotata tempore obitus patris, aut matris, sed etiam in vidua, nam si à patre filia doretur, & maritetur, erit exclusa à successione intestata patris, aut matris, non solum tempore delatæ successiõnis conjugata perduret, sed etiam quod vidua fuerit, dict. sententia 1616. inter Damianam Benedo, & Paulam Benedo, & alia per eundem, die 1. Decembris 1617. inter Ludovicum Rocafull, & Don Hieronymum Rocamora.

10. Tempore mortis, & successiõnis delatæ non fuerit dotata filia, succedet ab intestato simul cum aliis filiis, etiam si maritata fuerit, Barthol. conf. 31. in fin. lib. 1. Gratian. discept. 15. n. 25. Anna allegat. tit. de successione. mulier. in primis. n. 6. Michalor. de fratrib. part. 3. cap. 11. n. 139. & post tractat. decif. 21. n. 6. Surd. conf. 97. n. 33. Carol. Anton. de Luca in animaduersionib. ad Gratian. cap. 15. n. 4. Idem tenendum erit si filiam fuerit dotata, sed non dum matrimo-

nio copulata, nã succedet ab intestato simul cum aliis filiis ex eo quod forus noiter tãtu loquitur de filia maritata, die 1. for. 2. de promissione dotis, ibi: *Aut filia maritata no pates de manar. Et cũ sit correctioris juris cõmanis, & odiosus, non venit extendendus ad alium casum, etiam ex identitatis rationis, ex regul. text. in l. i. j. singular. ff. de legib. cap. 1. & 2. de filiis Presbyteror. in 6. Nathen. Pasqualig. in addit. ad Francis successiõnem, inter Episcop. & regular. part. 2. quest. 66. n. 5. Caponi tom. 2. discept. 113. n. 35. Bichio decif. 67. n. 12. cum aliis à me adductis, in prælat. n. 27.*

12. Exclusa erit à successione parentum intestata in Regno nostro, non solum filia à patre dotata, sed etiam nepis, cum hac distinctiõne, quod si mater dotata fuerit, erit exclusa nepis, etiam indotata, & non maritata, si vero mater dotata non fuerit, exclusa erit nepis si dotata ab Avo fuerit, & matrimonio copulata respertur, tẽpore successiõnis delatæ, & mortis Aui, dict. for. 216. fol. 41. curiar. de eixovar que comença la filla maritada, habita lloch, y se contenga també en la neta wariada, y dotada, & que la mar sia estada dotada: la qual no paga succedir en los bens de l' Avi ab intestat, sed forus ille non loquitur de nepote, sed solum de nepote, & etiam correctioris, est iuris communis, & odiosus, & non potest admitti extensionem de casu ad casum, ex doctrina à nobis tradita, dict. n. 11. Tenendum est, quod nepos filia dotata, & maritate nõ erit exclusus à successione intestata, & declaravit Senatus sententia per Dacada 8. Mali 1623. inter Galparem Rovira, & Vincentium Muller, & alios, & alia per Alfontium Sanchez de Castellat, & Hieronymum Aguilar, & alia per Ferrera, die 17. Augusti 1676. in favorem Nicolai Rodrigo patris, & legitimi admittitoris, & contra Joannem Nicolai, & Francis cum Nicolau, referente Nobili Senatorem Don Diacoe de Scals, & Salcedo, R. C. Idem tenendum erit de pronepote, ut Senatus dixit in dictis Regis sententiis, diei 8. Mali 1623. & diei 17. Augusti 1676. Dotata filia, & matrimonio copulata, non est exclusa erit ab intestata successione parentum, quando superstant alii filii, aut filie indotatas, vel nepotes, aut pronepotes, qui succedere possint ab intestato: his enim deficientibus, succedet ab intestato filia dotata, & maritata, simul cum aliis filiabus dotatis, & matrimonio copulatis, dict. for. 7. rubr. de promissione dotis, ibi: *Et alibi mateis que la dita filla, & filia vidua, & vidua, maritada, & maritada, puxen venir à successio ab in.*

testat de la parte, & de la mare, si alteri filii, & si no maridades noy haun, dict. for. 216. fol. 48. *an. 1604.* ibi: *La qual no paga succibir en los bens del Avi ab intestato, havent hy filii del Avi.*

Non solum excluda erit filia à patre dotata, aut nepis dotata filie; vel nepis dotata, & matrimonio copulata indotata filie à successione intestata patris dotantis, vel Avi respectivè, sed etiam matris, aut Avie, quia, & si hujusmodi statuta filias dotatas excludunt ab intestata successione, semper intelliguntur de successione illius qui dotavit, *Surd. conf. 45. & 402. n. 55. Farinac. de iur. 411.* Marth. de successione. part. 1. quæst. 13. artic. 5. & 61. *Moff. ad consuetud. Neapolit. dict. q. 29. n. 21.* Merlin. de legitim. lib. 3. tit. 1. quæst. 17. *Salgad. post labyrint. de iur. 50. num. 10.* *Penlon. ad statut. Urbis. de iur. 105.* *Bonden. de iure controverf. colluctat. 28. num. 70.* *Peuting. de iur. 37. num. 2. & 3.* Cardinal. de Luca de successione. *discurf. 3. num. 11.* *discurf. 14. num. 2. & discurf. 15. num. 14.* Taliter quod si statutum dicat filias dotatas exclusas esse à successione patris, aut matris, debeat intelligi divisim, scilicet dotatas à patre exclusas esse à successione patris, successione, & à matre dotatas à successione matris, Merlin. *de iur. 390. n. 4.* *Dunnoz. de iur. 929.* *Peutting. de iur. 37. n. 4.* Tamen in nostro Regno non solum à patris dotantis intestata successione arcentur filie, sed etiam à successione matris non dotantis, ut satis apertè probatur, *ex dict. for. 6. rubr. de dotis provisione*, ibi: *No puxia mes demanar al pare ne à la mare, ne al heren de aquelli. Item habetur in fine predicti fori. Et confirmatur satis, ex foro 7. in finem.* Ubi non extantibus filiis, aut filiabus indotatis, permittitur filiæ dotatæ à patre venire ad successione intestatam matris. Ergo quia extantibus filiis excluditur filia à matris successione, Neque obstant aduclia, quia habent locum quando statutum unica dotatione non excludit filiam ab usufructu parentis successione, nam quando unica dotatione excludit, non succedit filia, neque matri, neque patri ab intestato decedentibus, Merlin. *de iur. 390. num. 19. & 29. num. 11. tom. 1.* *Surd. conf. 300. num. 9.* *Salgad. post labyrint. de iur. 50. n. 12.* Merlin. de legitim. lib. 3. tit. 1. quæst. 17. num. 9. *Bich. de iur. 80. num. 3.* *Bonden. de iure controverf. colluctat. 28. num. 75. & 83.* *Dunnoz. de iur. 929. num. 20.* *Carolus Antonius de Luca in animaverfionib. ad Gratian. cap. 15. n. 3.*

16 Sed si filia matrimonio copulata non reperitur à patre dotata, sed solum à matre dubitari poterit, an excludatur à successione patris intestata, vel matris. Quo ad patris

Jurisprudencia.

successionem, negotium indubitatum est, nam forus non excludit filiam à matre dotata à successione intestata patris, neque verbum facit in hoc casu, qui remanet, uti omiffus, sub dispositione juris cõmunis, l. *ed. modiffimè 10. cum vulgat. de liberis, & postu.* Et per consequens nunquam filia dotata à matre potest excludi à successione intestata patris. Quo ad matris successione intelligitur Senatus sententia per *Casles, die 10. Junii 1627.* inter Joannem Baptistam Ayner, & Magdalenam Guitart, exclusam esse filiam ex mente fori à successione intestata dotantis matris. Sed ego indubitanter credo, si filia à matre dotata non solum esse admittendam ad intestatam patris successione, sed etiam ad matris intestatam successione, quia in foris non caveatur, filiam dotatam à matre exclusam esse ab illius successione intestata, sed solum quod à patre dotata non succedat in bonis patris, & matris, quæ dispositio, ut jam diximus, uti ostendit, & contra juris cõmunis regulas, non esse extendendam ad casum dotationis maternæ de quo non loquitur, ac proinde in ipsi bonis maternis succedet ab intestato filia à matre dotata simul cum aliis filiis, ut judicavit melius Senatus sententia per *Daça, die 8. Maii 1623.* inter Gasparem Rovita, & Vincentium Muler, & alios.

Hæc omnia, quæ docui de filia à matre dotata, & matrimonio carnali copulata, habebunt locum in filia dotata moniali professa, nam excluda erit ab intestata patris, & matris successione, ut judicavit Senatus sententia per *Cales, die 21. Maii 1629.* & alia per *Alreus, die 14. Novembris 1643.* inter Vincentium Sanchez del Castellar, & Conventum Divi Juliani in futuribus dotati. Simile enim statutum excludens filias dotatas, & matrimonio copulatas à parentum successione, habet etiam locum in filiaibus monialibus dotatis, ut probant *Ludovif. de iur. 63.* *Merlin. controverf. centur. 1. cap. 3. per lra.* Quia à matrimonio carnali ad spirituale validum est argumentum, *ambros. nisi rogati, Col. ad 2. C. Trulet. cap. ultim. de translat. prelator. cap. cum inter Canonicos, de elec. Ludovif. dict. de iur. 63. num. 21.* *Barbol. loco 70.* *Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. gloff. 3. n. 54.* *Bofsius de dote, cap. 4. num. 152. cum sequent.* Solum filia dotata à matre, & matrimonio copulata poterit supplementum legitimæ petere ex patris bonis, si dos data non attingat legitimam, & in matris bonis poterit etiam filia petere legitimam imputando in illa, quod ex bonis matris habuit, & si dos data exsuperet legitimam metum, non tenebit filia dotata exsuperam legitime, *dict. for. 6. rubr. de*

Pars I. Cap. XXVI. de Declaratione intest. Suc.

de provisione dotis, ibi: *Et si lo parte murrà intestat 29. al filia maridada, no puxia demanar que en los bens del pare, sino tanfolament en pro que habeu ab lo executor en scarp, con plionent de la legitima.* & paulo post ibi: *Es cosa lo Senyor Rey que la filia puixa demanar en los bens de la mare si legitima, & haver comptat en mare.* *D. Leon d. de iur. 210. n. 21.* *D. Crespi dict. of. forat. 24. num. 30.* Et quod filia dotata, & matrimonio carnali, aut spirituali copulata, possit supplementum legitimæ petere, judicavit Senatus sententia per *Alreus die 4. Aprilis 1637.* inter Donnam Franciscam Giurana, & Donnam Urelotam Giurana, & alia per *Cales, die 1. Februarii 1631.* in favorem Michaelis Muñoz, & contra Hieronymum Muñoz, & alia per *Alreus, die 19. Decembris 1637.* inter Catharinam Prader, & Josephum Prader, & alios, & alia per eundem, *die 14. Novembris 1643.* inter Vincentium Sanchez del Castellar, & contra legatam aliorum legitimum, nam non poterit petere supplementum, ut Senatus declaravit in dicta sententia *die 4. Aprilis 1637.* & alia per *Alreus, die 5. Decembris 1642.* inter Jacobum Aznar, & Josephum Aznar, Jus ante n. petendi supplementum legitimæ, solum habet ipsa filia dotata, aut filius hæredes, non verò tertius, ut judicatum extitit sententia per *Ferrera pro Benavides, die 28. Julii 1656.* in favorem Tiburiz Alemany, & contra Don Hieronymum Montoro.

Portio legitimæ paternæ, vel maternæ, non est omnia, quam in nostro Regno fuerit ultra quatuor, si filii non plures fuerint, legitima tenuis est, *Anton. de iur. 30. de iur. testam. for. 49. post de iur. 210. num. 66.* *D. Crespi of. forat. 24. num. 3.* *Rojas in epitom. de successione. cap. 12. num. 6.* *Camil. Borel. in summa de iur. 3. tit. 16. de legitim. num. 1. quæst. 10. num. 1. cum sequent.* *Manlius consal. tab. 21. num. 54.* *Andreol. controverf. 22. n. 34.* *Peutting. de iur. 178. num. 7. discurf. de successione. discurf. 148. num. 2. & 7.* *Caponi tom. 4. disceptat. 316. num. 20. & 21.* *Rocco de offi. 17. rubr. 13. §. 6. num. 48.* *Gonzal. Tell. ad test. in cap. Raynaldus, de testamentis. num. 17.* *Carpzovius in jurispræd. forens. part. 2. confutat. 12. de iur. 11. num. 1.* *Ninot. de iur. 85. num. 7.* *Cardinal. de Luca de legitim. discurf. 6. ex num. 3. & 4.* *Moffato de iur. 11. tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 12.* *Bonden. de iure controverf. colluctat. 41. num.*

43. & 44. *Carol. Anton. de Luca in animaverfionib. ad Gratian. cap. 178. per tot. Torte. cilla sobre las provisiones, tratado 5. de iur. & de iur. 16. num. 10.* Et ita judicavit Senatus sententia per *Alreus, die 10. Augusti 1631.* inter Ludovicam de quitero, & de Alcalá, & Gabrielem Alcalá certo curatorio nomine, & alia per eundem, *die 14. Februarii 1622.* inter Donnam Elionorem Escrivá, & Zanoguera, & Donnam Elionorem Micá, & de Castellvi. Et quomodo computandi ut legitimæ quoad nuptiam filiorum, extantibus pluribus nepotibus, docent *Vela discurf. 21. n. 77.* *Antonel. de tempor. legul. lib. 2. cap. 98. num. 1.* *Peutting. de iur. 8. n. 2.* *Deductio portionis legitimæ non debet fieri univerfaliter de omnibus bonis in hereditate recadentibus, sed debet prius deduci res alienam, & funeris impensa, l. Papi. manna. 8. §. quarta, ff. de insti. testam. lib. 2. cap. 98. num. 1.* *Peutting. de iur. 8. n. in qualitate 6. Col. eod. 5. cum antea. rubr. de testament. ibi: La legitima es, que pagati los deutes.* *De. Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 1. quæst. 15. per tot. Anton. Fieber in rational. ad test. in dict. l. Papianna. 8. §. quarta, Ca. 4. disceptat. 306. num. 3.* *Carpzovius in jurispræd. forens. part. 1. confutat. 25. de iur. 6. & confutat. 28. de iur. 157.* *Cardinal. de Luca de legitimæ, discurf. 29. num. 2. & discurf. 42. num. 5. & 6. & discurf. 19. num. 10.* *Ninot. de iur. 83. num. 6.* *Anton. Gubius consal. tom. 1. lib. 2. cap. 2. num. 4.* *Legata vero, & fideicommissi non minuunt legitimam, sed ante illorum deductionem extrahi debet legitima, l. finis 36. C. de insti. testam. Alexand. cons. 176. n. 2. lib. 6. Borgia in tract. de iur. 176. n. 45.* *Socin. junior cons. 47. num. 3. lib. 2.* *Pera de fideicommiss. quæst. 123. num. 31.* *66. Mangli de insti. quæst. 15. num. 31.* *66. Mangli de insti. quæst. 15. num. 31.* *24. de iur. 316. num. 10.* *Gratian. disceptat. 334. num. 9.* *Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 1. quæst. 10. num. 1. cum sequent.* *Manlius consal. tab. 21. num. 54.* *Andreol. controverf. 22. n. 34.* *Peutting. de iur. 178. num. 7. discurf. de successione. discurf. 148. num. 2. & 7.* *Anton. Gubius consal. 117. num. 21.* *Carolus Anton. de Luca in animaverfionib. ad Gratian. cap. 334. num. 5.* *Unde si fuerit legatum factum pro iuribus legitimæ, & hæreditaria bona ad integram legatorum solutionem non sufficeret, prius debet ab integro solvi legatum legitimæ, & postea cætera legata pro rata bonorum remanentium, ut judicavit Senatus sententia per *Alreus, die 16. Decembris 1636.* inter Marcellam, Eiferantiam,*

tiam, & Eugeniam Esteve, & Calixtum Valadolla.

22 Deductio, & applicatio legitima fieri debet modo, quod si filii fuerint tres, & bonorum hereditarium triens fuerint tercentum libra, habeat quilibet ex filiis pro legitima centum libras. Intelligit tamen hæc, quando aliqui ex filiis exheredati non fuerint, nam cum isti quo ad deductionem legitime pro mortuis habeantur, non faciunt partem, & per consequens non admittuntur ad partem legitime Bald. in l. pater filium, in reposit. ff. de inoffic. testam. num. 36. Roman. in l. unie. Cod. quædam non potentium partes, Alexand. in l. plane, §. si duobus, ff. de legat. 1. Peregrin. de fideicommiss. artic. 38. num. 11. Cancr. variat. part. 1. cap. 3. de legitimis, num. 28. Merlin. post tract. de legitimis, decis. 37. n. 4. Mangli. de impu. quæst. 5. num. 1. cum sequent. Bellon. de iure auctoris, tom. 1. cap. 6. quæst. 6. num. 2. Knipchildt. de fideicommiss. cap. 6. num. 173. & 186. Capozio in iurisp. forens. part. 3. constitut. 10. definit. 12. Imo illa pars legitima quæ exheredato, aut ex hereditatis spectare debebat, spectabit per ius accretendi, qui habebunt majorem legitime partem, aut totam illam quam habitori forent si exheredati nunquam in humanis extitissent. Barthol. in authent. novissima, quæst. 8. Cod. de inoffic. testam. & in l. pater filium 14. num. 14. & ibi Rubens num. 133. ff. de inoffic. testam. Imol. in l. plane 24. §. si duobus, num. 2. & ibi Alexand. num. 3. & 5. & Jafson. num. 21. & 23. ff. de legat. 1. Caltren. conf. 286. num. 2. vol. 1. Fabian. in authent. novissima, num. 209. Cod. de inoffic. testam. Spino in specul. testamentor. gloss. 9. num. 23. Cancr. variat. part. 1. cap. 3. de legitimis, num. 28. Fachin. controversiar. lib. 4. cap. 21. Mangli. de impu. quæst. 5. num. 5. Gratian. decis. 178. exp. non. 1. Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 4. quæst. 4. per tot. Bellon. de iure accretendi, tom. 1. cap. 6. quæst. 10. num. 1. & quæst. 16. num. 53. Altograd. conf. 56. n. 2. lib. 1. Altmar. ad Royit. decis. 22. in princip. Carpov. in iurisp. forens. part. 3. constitut. 10. definit. 12. num. 5. & Urceoli. consultat. 115. num. 11. cum sequent. Carol. Anton. de Luca ad Franchis decis. 63. num. 5. Anton. Gobius consultat. 117. num. 20. Filia autem dotata bene facit partem in computatione legitime, ut iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 15. Decembris 1618. inter Serafinam Aulina, & Petrum Augustinum Morla l. V. D. sed tenetur dotata sua impu-

tate in legitimam dotem sibi constitutam, ut declaravit Senatus sententia per Alreus, die 8. Februarii 1623. inter Christophorum Livillo, & Syndicum Monasterii Virginis Mariæ del Carme.

Non intelligas tamen doctrinam à nobis traditam, quando filio (pro solet in nostro Regno fieri) legatur minima quantitas quæ solidorum, aut duplæ auri specificæ pro parte legitime, nam pars illa quæ ultra relictum spectare poterat pro legitima ad filium, non accretit aliis filiis, & ceteris legitimæ portionibus, quia est in Regno vulgaritèr dicatur exheredatos esse filius, aut pro exheredatis haberi, quibus datur, aut legatur specificæ quinque solidorum summa, aut duplæ auri, pro parte, & portione legitima, D. Leon in iuris respons. post decis. 210. num. 127. D. Crepi observat. 24. num. 41. & n. 6. Tamen in rei veritate, neque exheredati sunt tales filii, neque pro exheredatis haberi debent, ut iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 14. Februarii 1622. inter Domnam Elionorem Elicivã, & Zanoguerã, & Domnam Elionorem Maça, & de Castellivissimo exheredati non sunt, quia portio illa licet minimam, loco completæ legitime accepisse videntur, ut considerat Carpov. in iurisp. forens. part. 3. constitut. 10. definit. 14. n. 7. Quota enim legitime reducitur est per forum, ut hanc minimam quinque solidorum summam, for. 52. rubr. de testam. ibi: En aixi que si els leixaran, & in substituiran, en alguna part, & quantitat gran, & poca simpliciter, & per legitimis, for. 54. vob. licet ergo forum nolet non possit absolute tollere omnino legitimam filii jure naturali debitam, ex ratione, text. in §. si naturalis, inffit. de iure minor. gen. & civi. Fachin. controversiar. lib. 5. cap. 32. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 1. num. 10. Sarmiento lib. 2. decis. 14. num. 6. Covarrub. 2. part. de matrimo. cap. 8. §. 6. Hodern. in l. hac edictali, quæst. 7. num. 22. & 23. Georgius Mundus conf. 10. num. 382. lib. 2. Altograd. conf. 56. num. 10. Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 2. quæst. 12. num. 4. & lib. 3. tit. 1. quæst. 1. num. 126. Knipchildt. de fideicommiss. cap. 6. num. 148. Carpov. in iurisp. forens. part. 3. constitut. 10. definit. 1. Anton. Gobius consultat. 116. n. 19. Quævis iusta concurrente causa, non est dubitandum, quod potest statim probabiliter tollere omnino legitimam filiorum ex l. qui quis, Cod. ad l. Juliam de iustitia, autem, ut cum de appellat. cognoscenda. §. illa quoque capitulum. Pichard. in princip. in iurisp. forens. part. 3. constitut. 10. definit. 12. num. 5. & Urceoli. consultat. 115. num. 11. cum sequent. Carol. Anton. de Luca ad Franchis decis. 63. num. 5. Anton. Gobius consultat. 117. num. 20. Filia autem dotata bene facit partem in computatione legitime, ut iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 15. Decembris 1618. inter Serafinam Aulina, & Petrum Augustinum Morla l. V. D. sed tenetur dotata sua impu-

182. Antunez de donation. tom. 2. part. 3. cap. 17. num. 8. & cap. 25. num. 7. Cardinal. de Luca de legitim. decis. 1. num. 3. decis. 10. num. 17. & decis. 28. num. 3. & decis. 28. num. 3. Tamen potuit foras reducere portionem legitimam ad quantarem supradictam, licet minimam, quia legitima quota, de iure civili est, & minui à statuto, lege, aut Principe potest, Bald. in l. Titio centum, in fia. num. 6. ff. de condit. & demonstrat. Gralus §. legitima, quæst. 42. num. 5. Molina de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 1. num. 14. Anton. Gomez in l. 40. Tsa. ri, num. 47. Merlin. de legitim. lib. 3. tit. 1. quæst. 1. num. 15. cum sequent. Caltren. controversiar. lib. 3. cap. 5. num. 35. A Mendal. ad Franchis decis. 63. num. 7. & 8. Don Melchior de Valentia illustr. juris, lib. 3. tract. 3. cap. 1. num. 2. & 1. Hodern. ad Surd. decis. 138. num. 26. Georgius Mand. decis. conf. 30. num. 383. & 384. lib. 2. Paul. Meli in observat. ad Castili. de aliment. cap. 30. §. 1. num. 6. Gonzalez Telles ad test. in cap. Report. de testam. num. 17. D. Crepi observat. 24. num. 10. Antunez de donat. tom. 2. part. 3. cap. 17. num. 7. Si ergo filii pradi- cti congruam portionem legitimam habent, nequeunt considerari exheredati, & abique portione congrua legitime, ut illorum debita portio aliis accretat filiis.

Succedunt filii ab intestato Patri, æquis partibus, & portionibus non enim in hereditate paterna debet unus filius majorem partem habere, quam alius, & ut æqualitas ista in viorum introducitur est, l. si liberi, Cod. de collationib. Duaren. ad tit. ff. de collationib. cap. 1. lib. 46. cap. 8. num. 5. cum sequentib. Treulet. disputat. selectar. vol. 2. disput. 17. thes. 1. Merlin. de legitimis, lib. 2. tit. 2. quæst. 23. num. 9. Guovagnon. conf. 94. num. 28. Rot. decis. 54. part. 5. recentissimar. Manlius con- sultat. 155. num. 64. Carpov. in iurisp. forens. part. 3. constitut. 28. definit. 7. num. 6. & part. 3. constitut. 11. definit. 28. num. 2. & definit. 30. Dixi inter filios, quia collatio dum est, nisi quando ascendentibus succedunt descendentes, l. ut liberi, l. illam 19. l. à Patre 10. l. filiam cum fratribus 16. Cod. de collationib. l. final. ff. de collat. dotis, Bald. & Jafon. in l. si emancipati, Cod. de collationib. Matta de successione. legal. part. 1. quæst. 21. artic. 2. num. 26. Arnoid. Corvin. in summa Cod. lib. 6. tit. 20. vers. habet locum. In luc- cessione autem transveralia in intestata, nunquam habet locum collatio glori. Bald. Ca- strensis, & communiter DD. in decis. l. con- cipati, ubi etiam Jafon. n. 30. Meriti, & Corvin. ubi proximi, Carpovius in iurisp. pr.

forens. part. 3. constitut. 11. definit. 8. Et de- claravit Senatus sententia per Alreus, die 17. Januarii 1612. inter Elisabetham Clavæ, & Elisabetham Joannam Pors. Neque quando ascendentes descendentes succedunt intra- re collatio poterit, l. ut liberi, Cod. de colla- tionib. l. quoniam novella, Cod. de inoffic. testam. ubi Bald. Cints Alexand. & Jafon. in decis. l. si emancipati, & Matta, Corvin. & Carpov. ubi proximi, licet multo minus poterit habere locum inter extraneos, etiam si libe- ri simul cum eis succedant, l. final. Cod. com- munita utriusque iudicii, Jafon. ubi proximi, n. 25. In Regno non potest habere locum collatio nisi in successione intestata, nam & locum collatio inter filios succedentes, tam ab intestato, quam ex testamento, autem, ab intestato, Cod. de collationib. novella 18. de collationib. in part. 2. Pichard. in §. quædam actiones, institut. de actionib. ad test. in l. qui pater 50. ff. familia ariscun. artic. 5. num. 1. Anton. Faber in suo Cod. lib. 6. tit. 4. de- finit. 4. Arnoid. Corvin. ubi proximi, vers. succedit, Michalor. de fratribus, part. 1. cap. 12. n. 5. Jure nostro patris inter filios ex tes- tamento succedentes, non habet locum colla- tio, nisi expresse mandetur à testatore fieri, for. 2. rubr. de collat. bonor. Solum inter ab- intestato succedentes poterit habere locum, decis. for. 2. rubr. de collat. bonor. for. 2. rubr. de intestat. Hujusmodi collatio nisi illud est, quod ponere filius, qui vult succedere ab intestato patri, aut matri, in cumulo bono- rum hereditarium, illa bona quæ habuit à patre, aut matre, de cuius successione agi- tur, ut omnibus fratribus sint communia, & quæ bona debeant conferri traditur, in for. 1. rubr. de collat. bonor. sed de his latius dicam cap. 28. de divisione bonorum, & à numero 44.

Intestata matri, omnes illius filii æqua- liter succedunt, etiam si ex diversis matris fuerint, l. cum alius 4. §. ad maternas, Cod. de successione nuptialis, l. penultima. Cod. ad S. C. Or- filian. l. 1. §. sed & vulgo, ff. ad S. C. Tertilian. in princip. in iurisp. forens. part. 3. constitut. 28. definit. 7. num. 6. & definit. 11. definit. 28. num. 2. & definit. 30. Dixi inter filios, quia collatio dum est, nisi quando ascendentibus succedunt descendentes, l. ut liberi, l. illam 19. l. à Patre 10. l. filiam cum fratribus 16. Cod. de collationib. l. final. ff. de collat. dotis, Bald. & Jafon. in l. si emancipati, Cod. de collationib. Matta de successione. legal. part. 1. quæst. 21. artic. 2. num. 26. Arnoid. Corvin. in summa Cod. lib. 6. tit. 20. vers. habet locum. In luc- cessione autem transveralia in intestata, nunquam habet locum collatio glori. Bald. Ca- strensis, & communiter DD. in decis. l. con- cipati, ubi etiam Jafon. n. 30. Meriti, & Corvin. ubi proximi, Carpovius in iurisp. pr.

Cod. ad S.G. Orifician. §. novissimis. Inffitut. de off. p. Dyfian. l. si qua illis. §. Cod. ad Orifician. C. de p. r. lib. 2. quæst. 104. Richard. in diti. §. novissimis. Inffitut. de S.G. Orifician. Arnold. Corvin. in summa. Cod. lib. 6. tit. 57. vers. ex quo. Giurb. de feud. §. 1. gloss. 9. num. 18. Antuzen. de donationib. tom. 2. part. 3. cap. 18. num. 73. Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 3. special. 10. num. 65. In Regno, concurrentibus filiis legitimis, & naturalibus, non possunt matri succedere ab intestato filii naturales, aut spurii, quia legitimi, & naturales per foros præferuntur in successione intestata matris naturalibus filiis, aut spurii, for. 1. §. 3. rub. de intest. d. for. 11. rub. si secundo nuptis mulier. Idem stabilitum videtur in Regno Castellæ, per l. 9. Tauri, ubi communitè DD. videntur Richard. ubi proxim. num. 4. deficientibus vero legitimis & naturalibus filiis, succedent ab intestato matri legitimis filii solum, & non matris fratres, aut consanguinei, nam extit. per for. 3. rub. de intest. stabilitum extit. quod filii naturalis non admittitur ad intestatam patris successiorem, nisi consanguineis deficientibus, habeat locum hæc dispositio, quando de patris successione agitur, non vero quando de matris successione tractatur, nam foras prædictis contra juris regulas, respecta maternæ successiõis, editus, uti odiosus non debet extendi de casu in quo loquitur ad alium diversum casum, ut sapientissimè judicavit Senatus sententia per Saboya, die 20. Septembris 1687. in favorem Monasterii Incarnationis nostre urbis, & contra Don Hilacionem Mayor, & alios.

In donatione propter nuptias mulieri facta, aut dotis lucro, locum succedere debent filii illius mariti, & cuius manu donatio, aut lucrum dotis profecta fuerunt, authent. ex testament. authent. auctor mortuus. authent. nunc autem. Cod. de secundis nuptiis, for. 9. for. 11. rub. si secundo nuptis mulier, ubi. *Aut in la donatio per nuptias, qd. ex lesopositiis, lo filii, lo qual hac de casu de aquelli mariti, lo filii, de illis de aquelli mariti, del qual hac aquella donatio per nuptias, d. spoliati, d. ortis successiõis, d. successiõis, d. hereditate atei com. en los otros terms de l. hunc patre, for. final. tit. lib. 1. de donat. per nuptias, lo qual haurea, feita lo marit à la mulier, torn als fillis de aquell marit, de qui hac aquella donatio, quant la mulier fera morta.*

Docent Anton. Gomez in l. 14. Tauri, num. 3. Molin. de Hispan. primos. lib. 2. cap. 10. n. 60. Gutierrez. prolix. lib. 4. quæst. 65. num. 5. Valdec. consil. 16. num. 5. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 89. num. 3. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. quæst. 33. num. 9. Fontanell. de p. nuptial. clas. 4. gloss. 9.

Tristany deff. 3. num. 91. Non extantibus filiis, debet prædicta reservatio fieri nepotibus, & universæ posteritati, Gratius in S. successio ab intestato, quæst. 17. num. 8. Sanchez de matrim. lib. 7. quæst. 89. sub num. 12. Castill. de usufructu. lib. 1. cap. 2. nam. 12. Thefaur. quæst. forens. 29. num. 14. lib. 1. Tren-tacina. variar. vol. 1. lib. 3. resolut. 5. num. 25. adient. ad Burat. deff. 82. num. 16. Cel-lus deff. 72. num. 20. §. 21. Anton. Gobius di. §. consultat. 64. num. 2. Idem quod de ma-tre diximus stabilitum reperitur in patre, aut

41 Avo, aliis que ascendentibus ad secundam vo-ta transeuntibus, nam durante vita poterunt sui bonis à conjuge primo titulo lucrativo acquiritis, post mortem autem ad filios, vel nepotes, aut ulteriores descendentes specta-bunt, l. generaliter §. Cod. de secundis nuptiis, gloss. in diti. l. femina §. illud, in verb. possessione delata ubi Azo in summa numer. 14. Bald. num. 6. Fatinac. quæst. 51. num. 8. Mario. resolut. 278. n. 4. lib. 1. Castil. de usufructu. cap. 2. num. 14. Cyriac. controvers. 137. num. 8. Saldati. respons. 30. e. num. 31. Ciastlin. controvers. 80. num. 5. §. 6. Ado-lin. resolut. 6. num. 7. Cardinal. de Luca de succession. ab intestato deff. 30. sub num. 21. Anton. Gobius di. §. consultat. 64. numer. 7.

42 Et procedunt ista, etiam si conjux dederit de illis bonis, nam & si aliqui voluerint non teneri in hoc casu conjugem reservare proprietatem bonorum illius matrimonii re-servatis, Burfat. consil. 211. sub num. 10. Parputat. consil. 308. num. 2. Simon de Prat. consil. 117. ex num. 31. Bofsius de matrim. cap. 11. num. 373. Certius tamen est, quod etiam in hoc casu debent reservari bona, ut docent Ripa in l. femina. num. 26. Cod. de secundis nup-tiis, Gabriel tit. de secundis nuptiis, consil. 4. e. num. 11. Riminald. junior. consil. 569. ex numer. 129. Feleric. Scotto consil. 12. in 1. dubio. tom. 2. lib. 4. Menoch. consil. 14. num. 16. Peregrin. deff. 109. sub n. 13. Tren-tacina. variar. vol. 2. lib. 3. resolut. 5. num. 16. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 89. lib. 1. Citiac. controvers. 527. num. 41. Gratian. disceptat. 862. num. 12. Marin. di. §. resolut. 273. num. 14. Anton. Gobius di. §. consultat. 64. num. 66. Nisi facultas liberè, sus transeuntis fuerit data cum expressione carere poterit disponere, Thefaur. quæst. for. nuptiar. lib. 1. quæst. 30. sub num. 4. Bofsius de matrim. cap. 11. sub num. 373. Atron. Go-bius consultat. 67. num. 68. Et ad successiõ-nis intestatæ materiam observa, quod si ali-quis, testamento factis, in titulari hæredem de vita tantum, & ei dederit substatum, præ-

mortuo substituto, non remanent bona libe-ria penes intestatum, sed spectant ad proximos testantis, nam & si aliqui tentare, au-derint bona remanere libere penes institu-tum eodem in casu isto, ut poterit videri apud Menoch. consil. 525. num. 5. Peregrin. consil. 94. num. 6. lib. 1. Estat. de substitut. quæst. 277. num. 49. Certius est, quod apud hæredem institutum durate vita cum dicio-ne illa tantum, non remanent bona libera, præmortuo substituto, sed spectant libere ad proximiores testantis, quibus com-petit jus intestatæ successiõis, Cancor variaz. tom. 3. cap. 20. §. num. 1. cap. 1. num. 84. Surd. consil. 439. num. 21. Peregrin. de fidei-commiss. artic. 5. num. 17. Gratian. disputat. 821. Falar. di. §. quæst. 277. num. 50. Ron-tanell. deff. 575. Calanet. consil. 32. Bellon. de jure accrescent. cap. 17. q. 17. n. 337. Saldid. declaravit senatus sententia per Cales, die 14. Januarii 1659. in favorem Joannis Tar-rafa certo nomine, & contra Michælioni Martine, & alia per Ferrera, die 4. Decembris 1647. inter Matheum Tenia procuratorem Vincentie Castellana, & contra hæredes Thome Garcia, & de Castellana, & alia per Benardes, die 23. Junii 1662. in favorem Josephi Ludovici Gomez mariti, & procura-toris Francessæ Glot, & de Gomez, & contra Josephum Bellvis, & alios.

Conjux qui ad secundam convolvitur, va-nequit plus donare, aut testamentum relinque-re secundo conjugii, quæ dederit, aut relinquere uti ex libertis primi matrimonii cui minus dederit, aut reliquerit dum sit minus portione filio relicto sum fuerit non sit minus portio legitima, l. hac edictali. Cod. de secundis nup-tiis, novel. 22. cap. 27. Magon. deff. 307. Thefaur. deff. 170. Franchis deff. 318. Menach. de presumpt. lib. 6. presumpt. 38. num. 31. Anton. Gabriel. com. opinion. tom. 2. lib. 3. tit. de secundis nuptiis, consil. 4. e. num. 11. Riminald. junior. consil. 569. ex numer. 129. Feleric. Scotto consil. 12. in 1. dubio. tom. 2. lib. 4. Menoch. consil. 14. num. 16. Peregrin. deff. 109. sub n. 13. Tren-tacina. variar. vol. 2. lib. 3. resolut. 5. num. 16. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 89. lib. 1. Citiac. controvers. 527. num. 41. Gratian. disceptat. 862. num. 12. Marin. di. §. resolut. 273. num. 14. Anton. Gobius di. §. consultat. 64. num. 66. Nisi facultas liberè, sus transeuntis fuerit data cum expressione carere poterit disponere, Thefaur. quæst. for. nuptiar. lib. 1. quæst. 30. sub num. 4. Bofsius de matrim. cap. 11. sub num. 373. Atron. Go-bius consultat. 67. num. 68. Et ad successiõ-nis intestatæ materiam observa, quod si ali-quis, testamento factis, in titulari hæredem de vita tantum, & ei dederit substatum, præ-

*ma se entenga haverse prohibito, si no será ab par-
rales expresse, efpeciali, y especificas, y no
per conctures per molis argenti, y eoidenti que
son. f. c. d. s. i. g. Cardinal, de Luca de do-
cto, d. i. f. 23. n. 12. Et quod privato le-
gitime non aiter possit fieri, quam verbis
expresse, & specificis declaravit Senatus
sententia per Arbuz, die 4. Novembris 1573.
inter Gasparem Llozet, & Jacobum Pallas,
& alia, die 26. Junii 1586. inter Don Hiero-
nymum Estaña, & de Castellvi, & heredes
Annae Moreno, & alia per Dña, die 23. Fe-
bruarii 1623. & alia per Alreus, die 25. Au-
gusti 1631. inter Josephum Rastrojo Presby-
terum, & Joannem Andream Nuñez, J. U. D.
& alia per Cafes, die 2. Maii 1634. inter Dom-
nam Mariam Vives olim Sanz, & Domnam
Constantiam, & Don Josephum Sanz, & alia
per Malcaro, die 23. Martii 1651. in favorem
Don Gasparis Vidal, & contra Don Hyacin-
thum de Mompalu, & Servato. Et si privato
legitime solum fiat in secundo, vel ulterio-
ribus gradibus, non censetur facta in primo
gradu, neque extenditur privato ad primum
gradum, ut Senatus declaravit in dicta sen-
tentia, diei 2. Maii 1634.*

60 Quando cum ascendentibus concurrunt,
& reperitur transversales defuncti, aut puta
fratres, & sorores ex utroque latere conjun-
cti, tunc proximior ascendens, five pater sit,
aut mater, five Avus, & Avia paterni, aut ma-
terni succedunt simul cum fratribus, aut sorori-
bus defuncti ab intestato, quæ successio est
in capita respectu fratrum, aut sororum, &
patri, aut matri, quilibet enim ex his habet
æqualem portionem respectu vero Avorum
si Avus, & Avia paterni fuerint ascendentes
proximiores, habebunt locum tantam por-
tionem quam quilibet ex fratribus, & idem
de Avoy, aut Avia maternis, aut de Avoy solo,
aut avia paternis, aut maternis dicendum
erit, *autem defuncti. Cod. ad S. C. Tertilian. no-
vel. 118. cap. 2. §. si vero, dicit. for. 1. rubr. de
intestat. ibi: E si aquell que morrà sens testa-
ment baurà ascendents, e collaterals, en atxi com
son freres, & sors, que seràn ab ell de un pare, è
de una mare successibiquen è haben los bens per
eguals parts, ab aquells ascendents, qui seràn
pus prolixus en grau, ab los quals ascendents,
& collaterals, &c. docent Barthol. Bald. &
communiter DD. in dict. autem defuncti.
Grafus in §. successio, quaest. 23. n. 2. Calaneus
in consuetud. Burgund. rubr. de successione.
§. 6. Forster lib. 7. cap. 7. n. 1. Petrus Gre-
gor. Tolosan. singulat. juris. 3. part. lib. 45.
cap. 9. n. 12. Donel. lib. 9. commentar. cap.
2. in fin. Robles de representat. lib. 2. cap. 23.
n. 21. cum sequent. Marta de successione. l. g.
gal. part. 2. quaest. 1. artic. 1. n. 16. cum
sequent. Barti de successione intestat. lib. 18.*

*tit. 2. n. 2. Caldas Pereyra lib. 2. receptor.
sententiar. quaest. 43. n. 1. & 2. Mendez à
Castro in l. cum oportet, 1. part. n. 50. Cod.
de bonisq. liberis, Giurba ad consuetud. Mas-
sam. cap. 11. gloss. 3. à n. 6. Arnold. Cor-
vin. in sm. Cod. lib. 6. tit. 56. vers. inter-
ventus. Michalor. de fratrib. part. 3. cap. 14.
n. 3. cum sequent. Carpzovius in jurispru-
d. forens. part. 3. constit. 17. definit. 4. n. 1.
& 2. Cardinal. de Luca de successione. dicitur.
30. n. 6. Antunez de donat. tom. 2. part.
3. cap. 19. n. 11. Anton. Gobius consultat.
117. n. 2. Et hoc in casu non solum ab in-
testato succedent fratres, & sorores ex utroque
latere juncti, sed etiam filii prædefuncti fra-
tris, aut sororis ex utroque latere, representan-
do patris sui personam, & percipient il-
lam partem, quam pater si vivisset perciperet:
Nepotes autem, & ceteri descendentes non
succedent in hujusmodi casu, quia in illo re-
presentatio non extenditur ultra filios, no-
vella 127. cap. 1. *Autem defuncti. Cod. de legiti-
tim. heredit. dicit. for. 1. rubr. de intestat. ibi:
Ab los quals ascendents è collaterals, com son
freres, & sors successibiquen lo fill, è fill del frare
qui serà mort lo qual era frare de pare, è de ma-
re de aquell qui morrà sens testament, lo qual fill,
è fill haben aquella part dels bens de aquell qui
morrà sens testament, lo qual bagera lloc pare si
sens testament mort, docent Barthol. & Augu-
stinus in dict. autem defuncti. Cod. ad S. C. Ter-
tilian. Nicolaus de Ubald. de successione. ab
intestat. in princip. n. 6. Forster de succes-
sione. ab intestat. lib. 7. cap. 5. Donel. lib. 9.
commentar. cap. 3. Robles de representat. dicit.
cap. 23. n. 21. & 22. Dom. Leon tom. 1. de
test. 4. num. 26. Marta de successione. legal.
part. 2. quaest. 1. artic. 2. Rojas in epitom. de
successione. cap. 29. Arnoldus Corvin. ubi proxi-
mior. Michalor. dicit. cap. 14. num. 5. cum se-
quent. Capic. Latro dicit. 4. num. 1. Carpzo-
vius in jurispru. forens. part. 3. constitut. 17.
definit. 4. num. 3. & dicit. Saxo. 165. ex n.
4. Bich. dicit. 337. num. 7. Antonius Gobius
consultat. 117. num. 2. ita declaravit Senatus
sententia per Cafes, die 29. Novembris
1635. inter Don Joannem Sanz de Alboy, &
Domnam Mariam Sanz de Alboy, & ejus si-
lam. Et quod representatio inter transver-
sales non habeat locum in Regno, nisi in casu
supra adducto, declaravit Senatus sententia
per Saboya, die 14. Augusti 1674. in favorem
Jacobi Morellà et quia tam novell. 127. cap. 1.
Quam forus nollet volunt, quod filii fratrum
succedant simul cum fratribus, & sororibus
defuncti, & proximioribus ascendentibus,
sequitur quod si fratres, aut sorores ex utro-
que**

que latere conjuncti non concurrerent, & ex-
tent, non succedent filii fratrum simul cum
ascendentibus, imò pater, & mater, aut alii
ascendentes sibi succedent, ut observat Cu-
jacijs in d. 3. novel. 127. & alii adduct. ab
Arnold. Corvin. in sententia Cod. dicit. tit. 56.
vers. si autem heres, Capitol. de usufructu. ab
intestat. lib. 3. num. 65. Barti de successione. ab
intestat. lib. 18. tit. 2. ante nom. 3. Chri-
stinus dicit. 194. sub num. 1. vol. 1. Martin.
resolut. 216. sub n. 2. lib. 2. Georgius alle-
g. 30. sub n. 48. Ganavet. conf. 5. à n.
31. Kovit. conf. 23. sub n. 31. lib. 1. Pan-
tulo controvers. 1. à n. 42. Carolus Antonius
de Luca ad Franchi. post adductat. ad dicit.
149. n. 12. Anton. Gobius consultat. 117.
num. 42. Quamvis alii teneant, quod debent
admitti simul cum ascendentibus etiam non
concurrentibus fratribus, aut sororibus ex
utroque latere conjunctis, Barthol. in authen-
t. fratrum in fili. Cynus in authent. defuncti,
n. 4. Ch. 113. C. Tertilian. Borghin. de-
cisi. 25. n. 9. & 10. part. 4. Robles de re-
presentat. lib. 2. cap. 23. n. 9. Martin. ad
Reverter. dicit. 418. à n. 4. Altimar. ad Ro-
vis. conf. 23. n. 6. lib. 1. Carpzovius in ju-
rispru. forens. part. 3. constit. 17. definit. 4.
Cardinal. de Luca de successione. ab
intestat. dicit. §. n. 11. Hac omnia cum
diximus de successione collateralium simul
cum ascendentibus, non habent locum, quan-
do fratres, aut sorores non sunt ex eodem
patre, & matre, quia si solum sint consan-
guinei, aut uterini non succedent ab intesta-
to simul cum ascendentibus proximioribus,
ut probatur *autem defuncti. §. si vero, autem
defuncti. §. si filii. §. 1. Decent Bald. in authent.
fratrum in fili. §. 1. Dicit Bald. in authent.
defuncti. n. 8. C. ad S. C. Tertilian. Dicitur
intestat. de successione. ab intestat. Nicolaus
de Ubald. in simili tract. part. 1. n. 7. Boer.
dicit. 185. num. 2. Grafus in §. successio,
quaest. 24. Robles de representat. lib. 2. cap.
23. n. 27. Marta de test. part. 2. quaest. 1. artic.
2. n. 3. Michalor. dicit. cap. 14. n. 8. Carpzo-
vius in jurispru. forens. part. 3. constitut. 17.
definit. 5.*

64 Tertius succedendi ordo collateralium est:
descendentibus ergo descendentibus, & ascen-
dentibus intestati defuncti, succedunt in Reg-
no fratres, tam ex utroque latere conjuncti,
quam ex solo patre, aut matre nati, & ipsi par-
teribus, & portionibus in capita, non esse de
jure extraneis fratribus, & sororibus ex utro-
que latere conjunctis, fratres, aut sorores
uterini tantum, aut consanguinei, ad intes-
tatum fratrum successione non admittun-
tur, *autem defuncti, §. si vero, autem defuncti,
C. de legit. heredit. novel. 118. Vella
differat. 11. n. 107. Cyriac. controvers.*

353. & 417. Antonel. de tempore legal. lib. 1.
cap. 46. n. 20. Fulgini. de iure empirico. l. 1.
de contrah. h. emphyteut. §. 1. cap. 6. n. 9.
Roxis de incompatibilit. §. 1. cap. 6. n. 9.
252. Carpzov. in jurispru. forens. part. 3. con-
stitut. 18. definit. 1. & definit. 8. tamen apud
nos specialiter ita ibi tunc extat, quod ad suc-
cessione intestatam fratris admittantur fra-
tres, & sorores ex utroque latere conjun-
ctis, prout ante novellas constitutiones sup-
pra traditas adittebantur, l. si quis, vel si
qua, Cod. ad S. C. Tertilian. d. for. 1. rubr.
de intestat. ibi: E si aquell que morrà sens testa-
ment, no baurà descendents, è ascendents, tors
los bens de aquell defuncti, è de aquell que
havia bager, tornes per equal parts als freres,
que vivan en temps de la sua mort, si que tors
aquells freres, è les sors, sien nats ab lo
defuncti de un pare, è de una mare, è si que alcuns
de aquells sien nats ab ell de un pare, è de una
mare, è alguns de un pare tanjolsament, è de una
mare tanjolsament, è si que tors sien nats ab lo
defuncti de un pare tanjolsament, è de una mare
tanjolsament. Ita fuit à Senatu decim sententia
per Alreus, die 21. Octobris 1623. inter
Joannem Baptistam Gavaldà, & Elisabetham
Gavaldà, ubi etiam fuit iudicatum
quod inter domiciliatos in nostro Regno de-
fessionem, leges Patriæ nosstræ quoad
fessionem, etiam si bona in quibus succedunt
fuerint in aliis Regnis posita, solum
specialiter in Regno consuetum reperitur,
quod simul cum fratribus, & sororibus non
admittantur ad intestatam fratris, vel sororis
successione filii prædefuncti fratris, aut sororis,
representando personam patris, &
exclusa omni representatio inter transver-
sales, quando non simul cum ascendentibus,
sed solum succedunt de jure enim admittuntur
ad intestatam fratris prædefuncti successio-
nem fratres, & sorores simul cum præde-
functi fratris, vel sororis filii, qui repre-
sentationis jure illam hereditatis portionem
habent, quam habuissent prædefunctus pater
si viveret, *autem defuncti. §. si vero, autem
defuncti. §. si filii. §. 1. Dicit Bald. in authent.
fratrum in fili. §. 1. Dicit Bald. in authent.
defuncti. n. 8. C. ad S. C. Tertilian. Dicitur
intestat. de successione. ab intestat. Nicolaus
de Ubald. in simili tract. part. 1. n. 7. Boer.
dicit. 185. num. 2. Grafus in §. successio,
quaest. 24. Robles de representat. lib. 2. cap.
23. n. 27. Marta de test. part. 2. quaest. 1. artic.
2. n. 3. Michalor. dicit. cap. 14. n. 8. Carpzo-
vius in jurispru. forens. part. 3. constitut. 17.
definit. 5.*

64 Tertius succedendi ordo collateralium est:
descendentibus ergo descendentibus, & ascen-
dentibus intestati defuncti, succedunt in Reg-
no fratres, tam ex utroque latere conjuncti,
quam ex solo patre, aut matre nati, & ipsi par-
teribus, & portionibus in capita, non esse de
jure extraneis fratribus, & sororibus ex utro-
que latere conjunctis, fratres, aut sorores
uterini tantum, aut consanguinei, ad intes-
tatum fratrum successione non admittun-
tur, *autem defuncti, §. si vero, autem defuncti,
C. de legit. heredit. novel. 118. Vella
differat. 11. n. 107. Cyriac. controvers.*

de justit. aclaimat. 2. part. pñcti. 1. §. 4. n. 55. Cardinal. de Luca de fideicommiss. discurs. 15. sub num. 11. & de f. Sicilia, sub num. 3. 19. Antuñez de doct. nit. tom. 2. part. 3. cap. 19. n. 46. Sed in Regno concurrentibus fratribus, aut fororibus ex utroque latere conjunctis, vel ex uno latere tantum prædefuncti intestati, non admittuntur simul cum illis ad intestatam successione filii præmortui fratris, neque inter collaterales representatio datur, aut. for. 1. rubr. de intestat. ibi: *En aquest cas los nébots ne les néces de aquell que morí sens testament no venen a successió ab los frares, si ab les for. de el. De similis constitutio- ne in Saxonia testatur Carpzov. in inspr. forens. part. 3. confitut. 18. definit. 3. Et quod non admittuntur filii fratris, aut fororis prædefuncti ad intestatam successione simul cum fratribus, aut fororibus defuncti intestati, declaravit Senatus sententia per Dacá, die 16. Decembris 1610. inter Ludovicum Soler, & Michaelem Hieronymum Soler, & alia per eundem die 24. Augusti 1627. inter Vincentiam Apariti, & Moneratum Liodrá, & alia per Saboya, die 14. Augusti 1674. in favorem Jacobi Morelli Agrícola, & contra Gertrudicum Morelli, ut docet D. Leon tom. 1. de f. 4. n. 33.*

66. Fratres, & fororibus deficientibus admitti debent ad intestatam fratris successio- nem filii fratrum, & fororum, prædefuncto- rum, non in capita, sed in stirpes licet enim multi voluerint fratrum filios non succedere patruo in stirpes, sed in capita, l. 1. §. hoc hereditas, ff. de suis, & legitimis, l. 5. §. hoc hereditas, ff. de suis, & legitimis, l. 1. §. ult. ff. si pars hereditatis, petat. Julius Paul. lib. 4. sententiar. tit. 8. §. 19. Ulpian. in fragment. tit. 26. §. 4. Caus. lib. 2. in fine, tit. 8. §. 1. regulariter 7. Theophil. in §. hoc etiam, in fine, tit. de legitimo. agnator. successione. Hermenopol. lib. 5. promptuar. juris civil. tit. 8. de heredit. §. 21. Azo in summa Cod. de legitimo. heredit. num. 11. Minsinger. centur. 3. obser- vant. 95. Forell. lib. 8. de successione, ab intestat. cap. 3. num. 1. Coler. de f. 51. Theaur. de f. 168. Cephal. conf. 431. vol. 3. Morot. conf. 1. Givell. de f. adol. 130. Anton. Faber in suo Cod. lib. 6. tit. 33. de legitimo. heredit. definit. 1. Mantie. de iust. & iuris, tom. 2. lib. 23. tit. 32. Patchal. de patr. post. 4. part. cap. 9. num. 14. & 16. Callill. controvertitur. lib. 3. cap. 19. §. 1. num. 81. Mollat. ad consuet. Navarr. 4. part. tit. de successione, ab intestat. §. 37. Cujacius conf. 4. Arnold. Corvini. in summa Cod. lib. 6. tit. 33. ver. si videtur, Gujovagnon. conf. 24. num. 22. & conf. 25. num. 4. lib. 1. Sonebuch. de feud. part. 9. num. 111. Cenial. ad Peregrin. de fideicommiss. artic. 30. fol. 186. Fulgini. de suc- cemptis. tit. de successione, quæst. 1. sub

num. 8. Burat. de f. 352. ubi Addent. Ro- vit. conf. 22. num. 28. Irato obseruat. 11. per tot. Berlich. part. 3. conclus. 34. n. 26. Carp- zov. in inspr. forens. part. 3. confitut. 18. definit. 3. num. 2. cum sequent. Cardinal. de Luca de fideicommiss. discurs. 19. num. 2. & discurs. 113. num. 5. & de successione, discurs. 1. sub num. 1. & discurs. 8. num. 10. & discurs. 17. num. 6. Zarati. de f. 52. n. 2. Pan- ceit. controvertit. 1. & 2. per tot. Belmont. de- cef. 44. num. 15. & de f. 45. num. 52. Car- rol. Anton. de Luca in addit. ad Franchi. de- cisi. 24. num. 2. Anton. Gobius consultat. 117. n. 49. In Regno non possunt admitti opinioem istam, quia stabilitum est fra- trum filios succedere patruo in stirpes, & non in capita, for. 44. fol. 14. in for. anni 1626. ibi: *Item los ditos tres brazos supliquen a Kofra Magestat se foyen declarar lo jur. pri- mer ve intesat en la part obon crida als col- laterals en dita successio, que se exte. ga que hen de succedir in stirpes, & non in capita. Et hanc esse in puncto juris verioris opinionem do- cuit Acursius in authent. cessante, Cod. de legiti- mis. heredit. & in notat. 1. 8. cap. 3. Bald. conf. 293. & conf. 342. lib. 2. Riminald. junior conf. 526. num. 6. Joan. Andreas in ad- dit. ad Speculat. de successione, ab intestat. §. 1. vers. sed an alii, Antonius Gomez in l. 8. Tauri, num. 12. Cephal. conf. 431. n. 11. Gram- matic. de f. 1. n. 6. Tiraquel. de primog. quæst. 13. num. 3. Burat. conf. 170. num. 26. vol. 1. Covarrub. de successione, ab intestat. conclus. 8. n. 8. Clarus de feud. §. 75. Veri- lect de successione, ab intestat. lib. 3. sub tit. de suc- cessione, collateral. Minsinger. in §. hoc etiam, in fine, de legitimo. agnator. successione. Peregrin. de fideicommiss. artic. 31. num. 25. Me- noch. conf. 124. num. 89. lib. 2. Turret. conf. 12. num. 4. lib. 1. Hondedeus conf. 65. num. 4. lib. 2. & multi adducti a Theaur. de f. 162. num. 3. Cavalcan. de f. 24. & 25. part. 4. Cachetan. conf. 138. cum duabus sequent. Georgius allegat. 30. num. 41. Matta de suc- cessione, legal. part. 3. quæst. 1. artic. 2. num. 27. Anton. Faber in univ. forens. disputat. posi- ta post factum tractat. de variis nominariis. de- terum solut. tit. Robles de fratrib. part. 3. cap. 15. num. 9. Pereyra de f. 30. num. 14. Capitul. de success. ab intestat. lib. 3. a num. 24. Caldus quæstion. forens. lib. 1. quæst. 11. sub num. 27. Franchi. Valac. Agouvea de usit. acla- mat. 2. part. pñcti. 1. §. 5. per tot. Antuñez de donat. tom. 2. part. 3. op. 19. num. 48. Et iuxta hanc sententiam judicavit Senatus sententia per Aireus, die 9. Augusti 1625. inter Domnam Annam Vincentiam Ayerdi, Chri- stophorum Yeyer, & alios. Sed non possunt*

omittere illud, quod in prædicto for. 44. di- citur, nempe quod successio inter collatera- les in stirpes sit, & non in capita, exceptis collateris inter collaterales, ibi: *Que se entenga que ha de succedir in stirpes, & non in capita. Ptas a sa Magestat exceptat en los casos, es que per far, y ha representatid en la successio dels collaterals. Probatur ergo ex foro, quod in casibus quibus per forum datur repræsentatio in successione collateralium, qui quidem casus unus est ultra supra traditum de quo intelligo forum videlicet concurrenti collaterales fratres cum ascendentibus, & filius prædefuncti fratris, ut docet D. Leon de f. de f. 4. num. 36. Succedit debet in capita, & non in stirpes, quod est repræsentationem tollere, quando in dict. for. 1. rubr. de inte- stat. disponitur quod hoc in casu fratrum filii succedant in stirpes, & non in capita, nam hoc est repræsentate, succedere omnia patrem repræsentans, ut ilam habent portio- nem, quam haberet pater si viveret quod modo ite contrarietates poterunt consisti? Sed ego iudico Typographos errasse litera prædicti fori, & non posse rectum censum ha- bere, aliter quam dicendo, quod collatera- les succedant in capita, & non in stirpes, ex- ceptis casibus in quibus per forum datur repræsentatio inter collaterales, in quibus suc- cedio erit in stirpes, & non in capita, & si admittenda fuerit emendatio ista, debet amplecti prima opinio tenentium filios fra- trum, & fororum patruo succedere in capi- ta, & non in stirpes.*

69. Post fratrum, & fororum filios, ad intestatam admittuntur successione agnati, & cognati usque ad decimum, aut ulteriorem gradum, qui proximiores fuerint defuncto in gradu, §. ultimus, in fine, de successione, agnator. §. ceterum 2. in fine, de legitimo. agnator. successione, notat. 1. 8. cap. 3. §. si vero, d. for. 1. rubr. de intestat. ibi: *Et si quælibet que non- rixens testament no havia freres ne for. los bens seus tornen per equals partides a aquells qui pus propius seran a ell, en aixi quels que seran primers en grau vinguen primerament a la suc- cessio daquells. Docent Donel. lib. 9. com- mentarior. cap. 4. Fother lib. 3. de successione, ab intestat. cap. 10. Cæncer variar. part. 1. cap. 5. num. 30. Amaya in l. q. num. 3. Cod. de bo- nis vacantibus, lib. 10. Pichard. in §. ceterum, in fine, de legitimo. agnator. successione, Callill. controvertitur. tom. 7. cap. 41. num. 153. So- litar. de iure indian. tom. 2. lib. 4. cap. 7. n. 41. D. Crepi observat. tom. 2. lib. 4. cap. 7. n. 13. Gonzal. Tellez ad text. in cap. 1. de successione, ab in- testat. num. 4. Amidon. de fil. datar. cap. 15. §. 14. num. 54. Antuñez de donat. part. 3. tom. 2. cap. 19. num. 45. cum sequent. Carpzov.*

70. Conflaguincis deficientibus admittetur ad intestatam viri successione uxoris, vir, l. 1. Cod. unde vir, & uxor, l. si- mul, Cod. Theodos. de legitimo. heredit. audient. tantia legi, C. unde vir, & uxor, Borel. de præf. Donel. lib. 9. commentarior. 1. cap. 1. lit. K. Marta de successione, legal. tom. 1. part. 3. quæst. 12. num. 48. Amaya in l. univ. Cod. de bonis vacantibus, num. 31. Gonzal. Tellez ad text. in dict. cap. 1. de successione, ab intestat. num. 7. Acursius de iuris. majestat. lib. 3. cap. 6. n. 18. Carpzov. in inspr. forens. part. 3. con- fitut. 18. definit. 3. n. 49. Carol. Spada- za in theatr. videlicet. discurs. tom. 2. part. 3. Antuñez de donationibus, dict. tom. 2. part. 3. cap. 19. num. 49. Coniuge deficientis ad filios spectabant bona, l. 1. & 2. ff. de successione, §. si videtur, l. filius 114. §. qui intestato 2. ff. de testam. l. si heredes 10. Cod. de insolentibus, l. si vacastia 4. C. de bonis vacantibus, l. quod vivo, ff. de manumiss. testam. cum aliis ad- ductis a Gutierrez. præf. lib. 2. cap. 113. Ca- fill. de f. cap. 41. tom. 7. num. 154. Amaya in dict. lib. 4. num. 3. & 33. D. Crepi obser- vant. 96. num. 14. Dou Francis. Ram. del Marcano in præf. ad tit. de acquirend. heredi- dit. cap. 2. n. 2. Gonzal. Tellez ubi proximo, num. 5. In nostro Regno, consanguinitas de- functi non extantibus, debet apprehendi bo- na a iudice ordinario loci, & duobus probis hominibus, & de illis debet inventariis con- tici, monerique debent consanguinei, si forte- hendenda defuncti bona, & si intra duos an- nos non appareant consanguinei, & debent tradi bona naturali filio ex soluto, & soluta procreato, aut illius filii, & descendentes, nam licet filius naturalis de iure solum in- subsidium succedere possit patri in duobus unciis, l. licet, Cod. de naturalibus, legitimis, §. si quis autem, collat. 7. autem, detriente, & semis, §. confiderentis, collat. 3. Carol. Rot- ma de privileg. mulier. cap. 3. special. 10. n. 63. 5. num. 30. Amaya in l. q. num. 3. Cod. de bo- nis vacantibus, lib. 10. Pichard. in §. ceterum, in fine, de legitimo. agnator. successione, Callill. controvertitur. tom. 7. cap. 41. num. 153. So- litar. de iure indian. tom. 2. lib. 4. cap. 7. n. 41. D. Crepi observat. tom. 2. lib. 4. cap. 7. n. 13. Gonzal. Tellez ad text. in cap. 1. de successione, ab in- testat. num. 4. Amidon. de fil. datar. cap. 15. §. 14. num. 54. Antuñez de donat. part. 3. tom. 2. cap. 19. num. 45. cum sequent. Carpzov.

80 Monasterium tempore delatæ successio- nis privilegium amortizationis non habuerit, & in instanti illo incapax fuerit, acquirit jus succedendi in illiusmodi proximo præde- functi intestati, aut à testatore vocatus, & iste solus abique Monasterio succedet, etiam si post delatam successione amotizationis privilegium obtinuerit Monasterium, quia non derogat Princeps juri tertii jam questio, privilegio suo, l. 2. §. si quis à principio, ff. inquit in loco publico, D. Leon dict. de off. 156. num. 13. D. Matheu dict. cap. 2. §. 5. numer. 112. & declaravit Senatus in dicta sententia diei 29. Novembris 1574. licet Senatus sen- tentia per Petreia, die 17. Decembris 1654. in favorem Conventus Puritatis, & aliorum, & contra Domnam Vincentiam, & Don Laurentium Villalba judicavit, quod instituti pluribus hæredibus simul cum Monaste- rio, si post testatoris mortem, sed antea quam aliquis ex hæredibus hereditatem adiret obtinuerit privilegium amortizationis Mo- nasterium, poterit virtute privilegii succe- dere.

81 Limita etiam doctrinam à nobis traditam, quando Religio, Monasterio, aut Ecclesiæ aliqua bona immobilia relicta fuerint titulo particulari, nam poterit acquiri abique privilegio amortizationis cum onore evacuan- di intra annum, ff. si quis de rebus non alienandis, l. 1. §. 1. num. 8. & 32. cum sequent. D. Leon dict. 77. num. 8. D. Matheu dict. §. 5. num. 112. D. Crespi dict. observat. 35. num. 12. Et declaravit Senatus sententia per Al- reus, die 11. Octobris 1613. inter Joannem Andream Sapuerta, & Magdalenam Vega.

82 Titulo autem universali relicta non poterunt acquirere, necque per momentum, aut cum onore evacuan- di, abique privilegio amortizationis, Belluga dict. rubr. 14. §. Veniamus, num. 59. D. Leon dict. de off. 156. D. Matheu ubi proximi. Nisi institutio hæredis Monachi, aut Monialis fuerit facta de vita tantum, nam tunc Monachus, & Monasterium ex il- lius persona succedet abique amortizatio- nis privilegio, ut judicavit Senatus senten- tia per Saboya, die 2. Decembris 1677. inter Domnam Franciscam de Borja, & Don Pe- rram Artes. Idem erit dicendum si solus usufructus fuerit Religio relicta, nam abique privilegio amortizationis poterit illum habe- re Monasterium, durante vita naturali Mo- nachi, ut Senatus judicavit sententia per Al- reus, die 24. Decembris 1612. inter Hieronymum de Ixar, & Elisabetham Vilanova.

83 Limita tandem doctrinam istam, quando in successione reperitur qualitas excludens Monasterium, aut Religiois profectum, nam in majoratu, cui fuerit annexa dignitas Regni, Ducatus, Comitatus, Marchio-

natus, aut Baronie, non possunt succedere Monachi, aut Moniales profecti, neque ex illorum personis Monasteria capacia bono- rum in communi, durante vita Monachi natu- rali, sed admitti debet substitutus, sive sequens in gradu statim secuta professione, glo. in cap. scriptis, verb. dignitate 27. quest. 2. Molina, de Hispanor. primogen. lib. 2. cap. 13. à num. 81. usque ad 95. Anton. Gomez in l. 40. Tauri, num. 66. Matienz. in l. 1. tit. 7. glo. 1. num. 6. lib. 5. recopilat. Mieres de mayorat. part. 2. quest. 3. num. 64. Molin. tom. 3. de justit. & jure trañ. 2. disp. 623. num. 3. & 4. Sanchez in deca- log. lib. 7. cap. 15. à num. 12. Caldas Peteyra de nominat. emphiteut. quest. 6. n. 14. Can- cer. varior. part. 3. cap. 20. num. 230. Calanet. conf. 26. ex num. 8. Anguiano. de legib. lib. 2. controver. 17. num. 9. Matta de successio. le- gal. part. 3. quest. 13. artic. 1. num. 21. Flores Diaz de Mena ad Gamam. de off. 6. vers. 5. Cabedo de off. 133. num. 7. Castill. controver- sias. lib. 3. cap. 12. num. 51. Perez de Lara de vita hominis, cap. 30. num. 126. Addent. ad Molin. de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 13. num. 94. Solorzan. de jure Indiar. lib. 2. cap. 7. cap. 5. num. 97. Pellizar. in manual. regul. ar. tractat. 8. cap. 7. num. 27. Gonzal. Tellez ad text. in cap. in presentia 8. de probat. n. 5. Tamburin. de jure Abbat. tom. 3. disp. 11. quest. 4. num. 21. cum sequent. Fermolin. ad text. in dict. cap. in presentia, quest. 5. n. 9. Eagan. ad text. in cap. tua in ecclesiis, de consuetudinib. num. 106. Idem erit in majoratibus annexam habentibus jurisdictionem, nam licet Monasterium sit jurisdictionis capax, & Monachus, seu Monasterium ex per- sona Monachi possidere possit castra, oppi- da, & loca cum jurisdictione, cap. Abbat. §. ne, de re judicat. in 6. cap. auditus, de pres- criptionib. cap. dilectus, de offic. ordinar. cap. 1. Qui feudum dare possunt, & non nulli vo- luerint posse Monasterium ex persona Monachi in tali majoratu succedere, vita naturali Monachi durante, quia non est incompati- bile primogenium, cui annexa est jurisdic- tio, cum Monachi, seu Monasterii statu, Rod- rig. tom. 2. quest. regular. quest. 78. artic. 12. Anton. Gomez in l. 40. Tauri, num. 66. Matta de successio. legal. part. 3. quest. 13. art. 7. num. 2. Cardos. in prax. judic. verb. majoratus, num. 17. Perez de Lara de vita hominis, cap. 30. num. 12. Montalegre in prax. lib. 3. cap. 2. §. 1. n. 47. usque ad num. 60. Pellizar. in manual. re- gular. ar. tract. 8. cap. 7. n. 27. Tamburin. de ju- re Abbat. tom. 3. disp. 11. quest. 4. num. 15. Certius tamen est non posse Monasterium ex persona Monachi in majoratu, cui solum an- nexa est jurisdicchio succedere, cum finis con- servandi institutoris familiam cum splendore,

re, ex annexione jurisdictionis oriens, non possint in Monasterio adimpleri, ita docent Molin. de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 13. n. 80. Sanchez in decalog. lib. 7. cap. 15. num. 12. Mieres de mayor. part. 2. cap. 2. num. 8. Matienz. in l. 1. num. 18. lib. 5. recopilat. Flores Diaz ad Gamam de off. 6. vers. idem erit, Castill. contro- versias. lib. 3. cap. 12. num. 65. Avendaño in l. 40. Tauri, glo. 4. n. 10. Solorzan. de jure In- diar. lib. 2. cap. 17. n. 65. Roxas de incompati- bilit. part. 7. cap. 5. n. 9. Gonzal. Tell. ad text. in d. cap. in presentia 8. de probat. n. 5.

85 In majoratu petente nomen, & atmo- juxta institutionem in succedentibus perpe- tuo, volunt multi quod Monachus, aut Mo- nasterium ex illius persona succedere possit, vita naturali Monachi durante, excluso sub- stituto, aut immediatè vocato, Rodrig. in g. regulato. 2. q. 78. art. 13. & q. 73. part. 12. Cal- das Peteyra de nominat. q. 6. n. 15. Cabedo de off. Portugal. 133. & 101. Cevall. q. 193. Ad- dent. ad Molin. lib. 1. cap. 13. n. 95. Theodor. Opingius de jure insignium, cap. 16. à n. 65. Pellizar. in manual. regul. ar. tract. 8. cap. 7. num. 17. Sed certius est non posse succedere Mo- nasterium ex persona Monachi in tali major- ato, quia per Religiosos non potest adim- pleri conditio defendendi nomen, & arma, & conservandi familiam, sed admitti debet im- mediatè vocatus statim secuta professione, Berolus in cap. in presentia, de probat. q. 24. Ri- pa in lex facta, §. si quis rogatus, n. 4. ff. ad S. C. Trebel. Alciat. in l. Gallus, §. quid si tan- tum, n. 7. Rulic. in l. cap. Actus, lib. 5. cap. 1. in primogen. lib. 1. cap. 13. n. 95. Mieres de mayor. part. 2. q. 3. à n. 18. Menoch. de presumpt. lib. 4. presump. 83. n. 45. Molin. de justit. & jure, tom. 2. disp. 623. n. 4. Cancer. varior. lib. 3. cap. 20. num. 230. Azor in Institut. moral. tom. 1. lib. 12. cap. 8. q. 5. Sanchez in decalog. lib. 7. cap. 15. n. 23. Flores Diaz de Mena ad Gamam de off. 6. n. 2. conclus. 4. Alvarad. de consuetud. de off. defunct. lib. 2. cap. 3. num. 9. Franchis de off. 29. num. 7. Mantic. de consuetud. lib. 8. tit. 12. n. 25. Fufar. de substit. q. 429. n. 55. Fon- tanel. de pact. nuptial. tom. 2. Masf. 6. glo. 7. part. 2. n. 21. Anton. Faber in suo Cod. lib. 6. tit. 2. de finit. 25. Castill. contra 10. lib. 3. cap. 12. n. 55. Pareja ad text. in cap. in presentia 8. de probat. num. 77. Olea de cesion. jurium, tit. 3. quest. 4. num. 28. Roxas de incompati. par. 7. cap. 5. n. 93. Fermolin. ad text. in dict. cap. in presentia, quest. 5. num. 8. Et ab hac sen- tentia non possunt in Regno recedere, quia juxta eam in S. S. C. Judicatum fuit, teste D. Leon tom. 3. de off. 131. per tot. & in senten- tia non possunt in Regno recedere, quia juxta eam in S. S. C. Judicatum fuit, teste Don Gundisalvi Ferdinandi de Ixar, & contra Don Onofrium Vincentium de Ixar,

& in nostro Senatu multoties fuit decisum, quod licet femina in majoratu petente de- lationem nominis, & armorum possit succe- dere; Religio profecti, & ex illorum per- sonis Monasteria, minime, ut sententia per Domnam Mariam Roig Marchionis de Vi- llalor, & Fratrem Augustinum Roig, & Mo- nasterium Divi Augustini nomine Urbis, & Domnam Franciscam Tachell, & Conventum Monialium Santissime Trinitatis in sub- urbis constructum, confirmata in S. S. C. tembris 1661. In cæteris autem majoratibus, & fideicommissis perpetuis poterit Monaste- rium ex persona Monachi succedere durante vita naturali Monachi, exclusis substitutis, & vocatis, Molina de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 13. à num. 72. & 95. Carol. Tapia in authent. ingressi, verb. sua, cap. 16. num. 9. C. Tauri, num. 66. Matienz. in l. 1. glo. 1. tit. 40. Tauri, glo. 4. num. 13. Molin. de justit. tom. 2. quest. regular. quest. 78. artic. 12. col. 2. Spino. in specul. testamentor. glo. 12. de legat. Monach. relict. & n. 12. Sanchez in decalog. lib. 7. cap. 13. num. 16. Flores Diaz de Mena ad Gamam de off. 6. vers. facta conclu- sio, Matfrill. de off. 65. n. 3. & de off. 153. n. 25. Molfes. ad consuetud. Neapolit. lib. 1. Castill. controver. lib. 3. cap. 12. n. 56. Addent. ad Molin. de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 13. n. 95. Roxas de incompati. part. 7. cap. 5. n. 65. Pellizar. in manual. regul. ar. tract. 8. cap. 7. num. 27. cum sequent. Gonzal. Tell. ad text. in d. cap. in presentia 8. de probat. num. 5. Tamburin. de jure Abbat. tom. 3. disp. 11. quest. 4. num. 15. cum seq. Ita decisum extitit à Senatu sententia per Al- reus, die 4. Julii 1620. inter Don Didacum Ecrivá de Romani, & Syndicum Monaste- rii Divi Augustini. Et ut succedat Monaste- rium in majoratu, vel fideicommissio, vita naturali Monachi durante, debet habere am- ortizationis privilegium tempore successio- nis delatæ, ut declaravit Senatus senten- tia per Alreus, die 8. Julii 1610. inter Pe- rregrium Catalá, & alios, & alia per Daza, die 8. Februarii 1609. inter Joannem Badia, & Monasterium dei Socors. Et si amortiza- tionis privilegium non equivalentibus in fideicommissio recedentibus, succedet Mo- nasterium in illa parte tantum equivalente amortizationis privilegio, ut decisum extat sententia per Alreus, die 24. Decembris 1612. inter Hieronymum de Ixar, & Domnam Eli- sabetham Vilanova. Cle.

87 Clerici seculares sive non habuerint beneficium Ecclesiasticum, sive illud habuerint, & repugnanti ordinati in facris, succedunt ab intestato parentibus, & consanguineis, *dist. for. 5. rubr. de intestat.* Et hoc tam in bonis mobilibus, quam immobilibus, quia Clericus non reperitur per forum impetrisa acquisitio bonorum immobilium, imo reperitur permilla, durante vita ad usus proprios cum obligatione standi in iudicio illorum causa coram iudicibus secularibus, & solvendi onera realia, & vicualia, & cum prohibitione non alienandi illa in Ecclesiasticos, sed in laicos, ut quod Ecclesiasticus in illis succedat, *for. 15. for. 16. 17. 19. & 20. rubr. de rebus non alienand.* D. Mathieu *de regim. cap. 2. §. 5. num. 112.* D. Crespi *obseruat. 35. num. 6. solum in for. 2. 2. 6. carlar. ann. 1585.* additum fuit quod Ecclesiasticus possit bona immobilia alienare in alios Ecclesiasticos, dum fieret alienatio ad usus illorum proprios, & durante acquentium vita, cum eisdem obligationibus disponendi in laicos, ut docet D. Crespi *dist. obseruat. 35. n. 7.*

88 Ad intestatum Clericum successione admittuntur de iure ascendentes, ut illius consanguinei ordine jam a nobis tradito, quibus deficientibus, succedit ei Ecclesia, in qua ministrabat, *cap. 1. & cap. 3. de successione ab intestat. cap. cum tibi, de testament. cap. 2. de parent. cap. quicumque 12. q. 3. cap. si Episcopus, cap. ultimo 12. quast. 5. n. si quis presbyter, & iuncta authentica nunc autem, & authent. licentiam, Cod. de Episc. & Clericis, l. unico. Cod. Theod. de bonis Clericor. Covarrub. var. lib. 2. cap. 9. num. 11. Butsar. conf. 43. num. 48. Cavalcan. desif. 1. num. 3. lib. 2. Peregrin. de iure fisci, lib. 4. tit. 3. num. 10. Fonecius lib. 4. rerum quotidianar. cap. 7. Carol. de Gratias de effectibus Clericis, off. 1. 31. Barbof. ad text. in dist. 1. si quis presbyter, Cod. de Episcop. & Cleric. num. 3. Solorzan. de iure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 11. numer. 13. Nogueroi. allegat. 75. D. Crespi *obseruat. 51. num. 2.* Thomas Valalc. allegat. 57. n. 3. Gonzal. Tellez ad text. in dist. 1. de iustificationib. ab intestat. numer. 2. Antunez de donat. tom. 2. part. 3. cap. 20. n. 3. In nostro Regno admittuntur, & inverteata consuetudine introducuntur habemus, quod Archiepiscopus Valentinus succedit ab intestato Clerico in bonis mobilibus, actionibus, & iuribus Clerici, ut iudicavit Senatus sententia per Cafes die 11. Augusti 1627. prout refert, & testatur, D. Crespi *obseruat. 51. num. 1.* Exclufus omnibus ascendentes, & consanguineis intestati Clerici. In bonis autem immobilibus succedunt ab intestato, consanguinei intestati Clerici proximiores, quibus intestata successio iure communi debetur,*

Atchiepiscopo excluso, *for. 11. rubr. de rebus alienis non alienand.* D. Crespi *dist. obseruat. 51. num. 4.* Quando vero Clerici testamentum faciunt, aut codicillos, & instituto heredem decedunt, succedit eis testamentarius heredes indistincte in omnibus bonis: licet enim diploma Pontificum fuerit expeditum, quo Ecclesiasticis prohibebatur testare de bonis intuitu Ecclesie acquisitis, *dist. for. 12. rubr. de rebus alien. non alienand.* Tamen apud nos nunquam hoc receptum fuit, sed semper observatum, & in praxi admittuntur, quod de omnibus bonis testentur indistincte Clerici, ut probat Pereyra *desif. 95. num. 21.* D. Crespi *dist. obseruat. 51. num. 4. & 5.* Solum obervatum video, quod Clerici in testamento solent legare, & testantur in Regno pileum, aut brevium, aut aliam rem valoris exigui Archiepiscopo pro omni, & toto iure legitime quod potest in illorum bonis habere, & abique necessitate fit, nam, & si aliqui voluerint defendere, quod quando Clericus, neque Ecclesiam, neque beneficium, neque consanguineos habuerit, habet beneficium Episcopum, ut bona distribuat in operaria, & non in proprios usus, *authent. de Ecclesiasticis tit. 8. si quis Episcopo, collat. gloss. in cap. quia dicitur, de concessione. proben. Abbas in cap. 1. de successione. ab intestat. in fin. Innocent. in cap. infirmata, qui Clerici, vel voventes, Roxas de successione, cap. 34. num. 37. & 38. Valalc. allegat. 37. num. 5. & 6. Peregrin. de iure fisci, lib. 4. tit. 3. num. 10. Fragor. de regim. Christian. reipublice, 1. part. disp. 5. §. 2. num. 1.* Tamen doctrina ista destituta est fundamento iuridico, ut docent Covarrub. *variar. lib. 2. cap. 9. num. 12.* Sanchez in decalog. cap. 20. num. 22. & Antunez de donat. tom. 2. part. 3. cap. 20. num. 7. & 8. Et quando admittenda esset, non probatur quod Clerico qui testamentum fecit, possit Episcopus ius succedere, neque quod habeat jus aliquod legitimam pretendi in bonis Clerici. Unde cum Archiepiscopus non sit successor, neque a iure, neque a consuetudine in Regno Clericorum testamentum, neque habeat jus petendi legitimam in illius bonis, tenendum est, quo etiam si ei non relinquatur a Clerico in testamento legatum pro iuribus legitimis, sed prateritatis, non habebit jus successione intestata in mobilibus Clerici, cum hac non habeat locum successione testamentaria existente, neque habeat jus petendi legitimam in Clerici testatis bonis.

90 Monachis professis non facientibus testamentum ante professionem emissam, & ab intestato decedentibus succedit Monasterium, si capax fuerit bonorum in communi, non enim possunt habere alium successorem quam

quam Monasterium, cum professione secuta omnia bona, & iura profissi Monasterio acquirantur, *authent. ingrediti, Cod. de Sacrosanct. Eccles. authent. de Sanctissim. Episcop. §. illis quoque, authent. de Monachis, cap. quia ingreditibus 19. quast. 3. Gutier. Canoniar. lib. 2. cap. 1. n. 20. Cenedo Canoniar. lib. 1. q. 6. n. 17. Peregrin. var. lib. 6. num. 49. Marra de iurisdic. part. 3. casu 95. num. 8. Barbof. ad text. in dist. authent. ingrediti, n. 2. cum sequent. Cyriac. controvers. 144. Pegaf. resol. forens. cap. 20. n. 89. Altograd. tom. 2. conf. 37. num. 12. cum sequent. Hunnius ad Treuler. vol. 2. disp. 10. quast. 10. Agidius in l. 1. Cod. de Sacrosanct. Eccles. part. 4. Bordon. in opere regular. moral. tom. 3. part. 2. resol. 55. n. 13. Gonzal. Tellez ad text. in cap. in presentia, de probat. num. 5. & ad text. in cap. 2. de testament. num. 14. Godeus tom. 1. conf. 25. Hieronym. Garcia in politia. regular. tom. 1. tract. 4. diffinit. 5. dubitat. 5. Palqualig. in quast. moral. canon. centur. 2. quast. 120. num. 5. Pellic. in manual. tract. 8. cap. 7. n. 3. & 49. Tambutin. de iure Abbat. tom. 3. disp. 11. §. 1. in adiutor. Pellic. in manual. regular. tract. 8. Antunez de donat. tom. 2. part. 3. cap. 20. n. 10.*

Et quod proficiente Monacho in Religione capax acquirendi, nullo testamento facto, succedat ei Monasterium universaliter in omnibus bonis, & iuribus, & loco heredis habetur, declaravit Senatus sententia per Alceus, die 13. Augusti 1618. in favorem Aloicii Camanes, & contra Monasterium Vallis Christi, & alia per Cafes, die 13. Aprilis 1630. inter Lauram Fenollet, & Angelaam Ruz, & de Gil, Adeo quod si nobilis, aut privilegio militari fruens, vel Civis honoratus dotem retinens virtute privilegii militaris, aut quia ab uxore prænortus ei de vitare relicta fuerit dos, proficitur in aliqua religione, habebit Monasterium, vita naturali Monachi durante, dotem, ut iudicavit Senatus sententia per Daza, die 26. Junii 1632. in favorem Monasterii Divi Hieronymi de la Marra, & contra heredes Eliabette Joanne Porcar, ibi: *Attendit etiam quod retento testamentaria dispositione non omittitur per ingressam, & Religioni professionem, cum potest fieri per nos, quoad hoc idem operatur professio quoad mors naturalis, & consequenter per professionem emissam a Doctore Monacho, non venit casus testamentaria dotis, quoniam ex privilegio militari, & ex dispositione uxoris retinetur.* Unde ille qui admittit substitutus statim professione secuta, sed debet mors naturalis expectari, & interim acquisita habebit bona Mo-

nafterium, ut declaravit Senatus sententia per Alceus, die 8. Julii 1610. inter Pelegri num Catala, & alios, & alia, *num. 1. undem, die 13. Maii 1624.* inter Stephanum Gandel Clericum, & Doctorem Jacobum Salat, & si fuerit facta substitutio in casu decedendi sine filiis, acquirer Monasterium, durante vita naturali Monachi heredis instituti, hereditaria bona, post mortem vero ad substitutos spectabant, ut declaravit Senatus sententia per Debona, die 6. Junii 1585. inter Monasterium Divi Augustini, & Josephum del Capo.

Si vero Monasterium in quo Religiosus proficitur fuerit incapax habendi bona in communi, tunc proficiente religioso abque preambula testamentaria dispositione, non succedit ei Monasterium, sed consanguinei, & proximiores, non expectata morte naturali, sed statim professione secuta, Molina de iustit. & iure, tom. 1. disp. 139. col. 3. Lessius de iustit. & iure, lib. 2. cap. 41. num. 86. Sanchez in decalog. lib. 7. cap. 25. n. 21. Reibel. de obligat. iustit. part. 2. lib. 1. quast. 8. sec. 3. num. 51. Sorb. in compend. verb. hereditas, l. 4. nam. 44. Valenzuel. conf. 135. num. 36. Antunez de donat. tom. 2. part. 3. cap. 20. n. 10.

Hec intellige quando Religiosus ante professionem testamentum, aut codicillos non fecit, & hereditatem testatam non instituit, tunc enim poterunt habere locum a nobis tradita, scilicet erit quando ante professionem testamentum, aut codicillos fecit, & heredes instituit, sed institutus heres, non succedit Monasterium, sed institutus heres, *num. 3.* Sanchez in decalog. lib. 7. cap. 2. num. 9. & cap. 2. num. 8. Pellic. in manual. regular. tract. 8. cap. 7. num. 80. Pegaf. resol. forens. cap. 20. num. 70. Ita declaravit Senatus sententia per Alceus, die 13. Augusti 1618. in favorem Aloicii Camanes, & contra Monasterium Vallis Christi. Et hoc in casu si Monasterium, in quo proficitur Religiosus incapax bonorum fuerit in communi, quod per professionem mundo moritur Monachus, effectum habebit testamentum, & acquirer hereditatem heres a die professionis emissae, abique necessitate expectandi mortem naturalem profissi, Rodrig. quast. regular. tom. 2. cap. 3. num. 55. Bordon. in opere regular. moral. tom. 3. part. 2. resol. 55. num. 12. Pellic. in manual. regular. tract. 8. cap. 7. num. 80. licet quod debeat expectari mors naturalis defendat. Pegaf. resol. forens. dist. cap. 20. per tot. Si autem Monasterium capax fuerit bonorum in communi, aliud non disponente testatore, non habebit effectum testamentum, durante vita naturali Monachi testantis, sed bona hereditaria post professionem

nam Monasterio acquiruntur durante vita naturali Monachi, & post illius mortem habebit eorum testamentaria dispositio, & succedet institutus haeres, Navarro tom. 1. conf. 2. de regularibus, num. 54. Angel. verb. hereditas, num. 22. & verb. Religiosi, n. 54. Taberna verb. hereditas, quae final. & verb. Religiosi, quae 35. Silvester verb. hereditas, 1. quae 7. num. 10. Rodrig. quae 7. regular. tom. 2. quae 80. artic. 1. Sanchez in decalog. dist. lib. 7. cap. 33. num. 55. Bordon. d. resolut. 55. num. 11. Pellizar. dist. trañtar. 8. cap. 7. num. 80. Pegaf. dist. cap. 20. per tot. licet Peyronis de prae. quae 3. cap. 1. §. 8. num. 108. relatus a Bordon. ubi proximi. Defendat hoc in casu statim secuta professione effectum habere testamentariam dispositionem, quod non potest admitti, ino durante vita naturali Monachi haeres institutus, non habebit hereditaria bona, sed Monasterium, ut declarat Senatus sententia per Daza, die 23. Decembris 1611. inter Joannem Rocamora, & Joannem Bort. Nili casu in quo Religiosus testator expressè ordinaverit quod habere effectum sua dispositio statim post professionem, & non expectata morte naturali, nam tunc institutus haeres statim post professionem succedet, & habebit bona, ut docet Sanchez in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 3. num. 54. Bordon. dist. resolut. 55. num. 9. Pegaf. dist. cap. 20. num. 19. Et declarat Senatus sententia per Alceus, die 4. Maii 1620. inter Don Didacum Elecirva de Romani, & Syndicum Monasterii Divi Augustini. Et si expressè ordinaverit Religiosus in testamento, quod ante professionem hereditatem caperet haeres, & à die ingressus in Religionem haberet bona, non habebit effectum dispositio non secuta professione, cum usque ad eam mundo mortuus non sit, & ante mortem, neque adhuc ex voluntate testatoris, potest testamentum effectum habere, Docet Pellizar. ubi proximi.

100 Sed si religiosus professus ante professionem emittam testamentum fecerit, & haeredem instituerit, effectumque habuerit testamentaria successio statim post professionem ex voluntate ipsius testantis, & post professionem Monacho aliqua hereditas relicta fuerit, vel legatum, aut donatio facta sit, poterit dubitari cui acquiratur haec, Monasterio videlicet, vel haeredi Monachi? Et cum Religiosus non habeat in manu auctere Monasterio illa que post professionem ei spectentur possunt, ino etiam renuntiant amplissime Monacho ante professionem quibuslibet iuribus quae ei obvenire possunt post professionem, non possit praedictum inferre Monasterio in obveniendis Monacho post professionem, Paqualig. Canonica, cap. 9. num. 12. Tamburin. de iure Abbatis, tom.

question. centur. 1. question. 14. per tot. Et alio capite quid quid Monacho relinquatur, vel donatur, & acquirat, Monasterio acquiruntur, neque per infans in sua persona remanet, §. si qua mulier, in aubent. de Sanctis, Episcop. §. illud quoque aubent. de Monachis, aubent. ingressi, Cod. de Sacrosanct. Eccles. cap. si qua mulier, cap. quia ingredientibus 19. quae 3. Rodrig. question. regular. tom. 3. q. 29. art. 5. Erater Paul. Bert. Lucen. in praec. criminal. regular. rit. cap. 2. num. 17. Ricc. collectan. 1938. Paqualig. question. moral. centur. 2. quae 114. num. 5. Noal. de transmissio, casu 38. num. 28. Virgil. de legit. mat. persona, cap. 23. num. 14. Oica de cessio. iurium, tit. 3. quae 9. num. 33. Pegaf. resolut. forens. cap. 20. num. 31. Pellizar. in manual. trañtar. 8. cap. 7. cap. 5. num. 88. Tamburin. de iure Abbatis, tom. 3. dist. 11. quae 4. num. 55. & tom. 2. dist. 22. quae 18. num. 1. Et declarat Senatus sententia per Cafes, die 5. Decembris 1637. inter Syndicum Monasterii de Santa Tecla, & administratores bonorum Decani Josephi Bordeni, & administri expulsi à Monasterio fuerit Religiosus, & habitum Clericale assumpsit, nam tunc non Monasterio, sed sibi acquirat, ut iudicavit Senatus sententia publicata, die 11. Octobris 1613. inter Patrem Andream Sapuerta, & Magdalenam Vega. Sequitur quod ea que post professionem Religioso relinquuntur, & donantur, non poterunt illius haeredi acquirat, sed Monasterio per Religiosum, Valdequeli. conf. 175. num. 12. Pegaf. resolut. forens. cap. 20. num. 34. Et haec sunt de mente Senatus, nam sententia per Cafes, die 23. Decembris 1633. inter Conventum Incarnationis, & haeres Vincentii Gomez de la Torre, declaravit, quod si post professionem aliqua superveniat bona Religioso professo, Monasterio acquiruntur, etiam si ante professionem testamentum fecisset professus, instituto alio haeredo, & Monasterio exhaeredito. Confirmatur, quia iuxta commune DD. placitum, si haereditas, vel legatum Monacho professo relinquatur, vel donatio fiat, Monasterio immediatè acquirat, et si residuum, aut donatum, cap. si religiosus, de elect. in 6. cap. in presentia, de probat. cap. non dicatis, cap. nolo 12. quae 1. cap. cum ad Monasterium, cap. quod Dei timorem, de statu Monachorum, aubent. ingressi, Cod. de Episcop. & Clericis, aubent. de Monachis, §. illud, Abbas in dist. cap. in presentia, Covarrub. in cap. 1. de testament. num. 28. Guillem. Benedic. in cap. Raynuitus, verb. si absque liberis, num. 2. de testament. Spino in specul. testamento. gloss. 12. num. 17. Sanchez in decalog. lib. 7. cap. 3. num. 12. Tamburin. de iure Abbatis, tom.

101 tom. 3. dist. 11. quae 4. nu. n. 41. Etymo. sin. ad text. in dist. cas. in presentia, quae 2. num. 7. Fagnan. ad text. in cap. tua nobis, num. 23. de testament. Pellizar. in manual. regular. trañtar. 8. cap. 7. §. 1. num. 11. & trañtar. 4. cap. 1. num. 193. Et adhuc si iuse haeres institutus à Monacho, aliqua ei reliquerit bona, Monasterio acquiruntur, ut iudicavit Senatus sententia per Daza, die 8. Februaris 1637. inter Joannem Badia, & Monasterium del Socors. Limita doctrinam istam si Religiosus ante professionem expressè disposuerit de illis que sperabat fore probabili, & considerabili in iure, ut de relictis sub conditione, aut in diem, nam conditione, aut die eventibus post professionem, spectabunt illa ad haeredem scriptum, & non ad Monasterium, ut docet Sanchez in decalog. lib. 7. cap. 3. n. 9. & cap. 2. num. 8. Et ita à Senatu reperitur decisum sententia per Alceus, die 13. Augusti 1618. in favorem Alocci Camilles, & conventum Vallis Christi. Et alia per Cafes, die 13. Aprilis 1630. inter Lauram Fenollet, & Angelam Riis, & de Gil. Spes enim succedendi probabili ad haeres transmittitur, & cadi in ea rectè dispositio, ut iudicavit Senatus sententia publicata, die 24. Julii 1635. in favorem Antonii Bonet, & contra Bartholomeum Vilanova. Sed si non ex testamento defertur hereditas Monacho professo, sed ab intestato, & uti consanguineo alicuius intestati defuncti, acquirat eam Monasterium, vita naturali Monachi durante, & post illius mortem spectabit ad haeredem institutum docet Sanchez in decalog. dist. lib. 7. cap. 3. num. 57. & cap. 9. num. 22.

102 Denum licet iuxta Consilium Tridentinum §. 25. de regularibus, cap. 2. Religiosi professi non solum habere non possint bona fructum, vel usum, tamen consuetudine generali in Regnis Hispanie admittuntur, quod Religiosi professi de Praelati consensu habere possint redditus bonorum durante vita, silvester in summa verb. Abbas, quae 3. punct. 7. Innocent. in cap. infrascripte, qui Clerici, vel Monachi, Cordub. in trañtar. de relictis. Insuper, quae 11. Joan. Andreas in regul. non est obligatorius, de regul. iur. in 6. Azor. in hyst. moral. part. 1. lib. 12. cap. 9. quae 12. Mirand. in manual. prelator. tom. 1. quae 28. artic. 7. Suarez tom. 3. de religio. lib. 8. cap. 14. ex n. 12. Navarro convenit. 2. de regular. num. 14. & 18. Sanchez in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 23. n. 5. Rodrig. in compend. quae tom. 1. regular. resolut. 8. n. 7. Frater Joan. a Cruce de iur. Religio. lib. 1. in decalog. lib. 7. cap. 17. n. 1. Tondur. cap. 3. aubitat. 2. Rodrig. Accuña. in con-

mentar. ad cap. relatum 33. num. 6. dist. 2. 81. Dian. resolut. moral. part. 3. trañtar. 2. de i. b. regular. resolut. 34. Hyetion. Camed. en su nobreza Religio. §. 75. de regular. trañtar. 8. cap. 7. §. 1. num. 11. & trañtar. 2. lib. 8. cap. 6. n. 13. Graph. in decal. allegat. 103. n. 5. Fagundez de praesent. trañtar. 2. lib. 8. cap. 6. n. 13. Graph. in decal. 1637. inter Joannem Badia, & Monasterium del Socors. part. 4. dist. 345. cap. 5. n. 125. Tondur. resolut. benef. part. 1. cap. 96. n. 35. Bordon. in oper. moral. tom. 3. resolut. 55. n. 38. & 39. Fermolin. al text. in cap. in praesentia, regular. trañtar. 4. cap. 2. n. 194. Tamburin. de iur. Abbas. resolut. 8. quae 2. num. 12. Et quod in Regno ex generali consuetudine possint Religiosi, aut Religiosae, durante vita, usum habere bonorum, sed non aliud proprietatis, aut domini, declarat Senatus sententia per Cafes, die 5. Decembris 1637. inter Syndicum Monasterii de Santa Tecla, & administratores bonorum Decani Josephi Carder, ubi etiam fuit dictum, quod potest monialis professa cum licentia superioris disporre de redditibus bonorum, minime vero de proprietatibus, quia Monasterio acquiruntur. Unde si monialis, aut monacho legatum relinquatur annuo quantum sit in lege, quod Monasterium non sit inromittat in illius exactionem sed quod solus Religiosus utilitatem legati percipiat, & in casu le inromittenti Monasterium revoceat legatum, cum capacitas in Religioso reperitur ad perceptionem annui redditus, non potest Monasterium se inromittente in exactionem legati, & adhuc si tempore mortis Religiosi aliqua annuitas debeatur, non poterit illas exigere Monasterium propter prohibitionem, ut declarat Senatus sententia per Ferrera, die 8. Julii 1681. in favorem Josephae Sria, & contra Monasterium Divi Augustini, referente M. Ludovico Passos, & Bertran. R. C. D. si autem Religioso professo relictum fuerit legatum cum conditione quod non solum tunc remaneat apud Religiosum, fed etiam proprietatis, & dominium, & omne jus, pro non scripta habebitur conditio remanendi demum, & proprietatem penes Religiosum, & valebit legatum remanentibus redditibus penes Monachum, & proprietate acquirat Monasterio, Molina de iur. §. iur. tom. 1. dist. 140. col. 7. Azor. in hyst. moral. tom. 1. lib. 12. cap. 10. quae 3. Rodrig. quae regular. tom. 2. quae 125. n. 2. Sanchez in decalog. lib. 7. cap. 17. n. 1. Tondur. Fermolin. Bordon. & Pellizar. locis proximè

Theatrum citatis, Lezan, *disput. cap. 6. n. 34. Graffs part. 1. decis. lib. 3. cap. 5. n. 41. Tamburin de jure Abbat. disput. 8. quæst. 5.*

Summariam ædè tibi notitiam universæ successions intestate, juxta leges Regni, ut cum fundamento scire possis quando obtineat debeat declarationem succedendi ab intestato. Declaratio hujusmodi successions obtinetur in praxi per usum jurisdictionis voluntaria, nisi aliquis proveniat le opponat, & petat declarari successione intestatam ad illi expectare, quia tunc debet per cognitionem jurisdictionem expediri declaratio citatis illo, aut illis qui succedere pretendunt, & petunt, D. Matheu de *regim. cap. 11. §. 6. n. 33.* Licet enim declarationes succedendi ab intestato, in nostra praxi, obtineantur per usum jurisdictionis voluntaria, D. Matheu *disput. n. 33.* & de simili praxi testatur Carol. Anton. de Luca in *prax. cap. 12. n. 7. vult. heres.* Et legitime expediuntur abique partis citatione, ut declaravit Senatus sententia per Daza, *die 8. Octobris 1619.* inter Colmann Ferrando, & Ancho Decho; nisi postceptum iudicium, aut litis contestationem obtineri desiderantur, nam tunc similes declarationes succedendi ab intestato, aut jure vinculi, aut alia, non possunt obtineri abique citatione, ut declaravit Senatus sententia per Daza, *die 8. Octobris 1619.* inter Don Raymondum Sanz, & Monserratum de Cruilles, & Don Didacum Sanz, & alia per Saboya, *die 13. Julii 1686.* in favorem Domine Claræ Abella, & de Perdiguer, & contra Don Thomam Angeliola, referente integerrimo Senatore Joanne Baptista Ortin, & Lioqui, Generoso R. C. D. Aduario Zamoras ad similitudinem exactionis, que licet tam de jure, quam in praxi solum obtineri debeat

IHS. F. T. Propofant cum millor pot, diu, que S. T. non pare es mort, y ha passat de la present vida en la otra, lens haver fet testament, ni haver disposet en altra manera de los bens, sobrevivintli al temps de la sua mort lo Propofant fill unich, legitim, y natural del dit F. T. ion pare, hagut, y procreat del matrimoni que contractà ab S. T. mare del propofant: per raho de lo qual es vist haver succedit jure successions ab intestato lo dit Propofant, en tots los bens, y herencia que quondam foren del dit foren pare. Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Requirit si fia rebuda una sumaria informacio de testimonis, a fi, y efede de verifcar, y probar lo de fus dit, y coustant per aquella de pradictis, aut saltim de necessitati patriter requirit, fia declarat haver succedit lo dit Propofant jure successions ab intestato, en tots los bens, y herencia que quondam foren del dit S. T. ion pare, donantli la possessio de los bens hereditaris, si a nemine detinentur. Per fer aixi, &c. Impiorant, &c.

Jesus M. Die 5. Maii 1688, Recipitur informatio, F. T. Alford.

Jurisprudenzia.

cum citatione debitoris, quando obtinetur, judicio petitionis hypothecarie circa tertium intentato, & pendente, non potest obtineri abique nullitate, nisi cum citatione illius tertii possitoris conventi, ut judicavit Senatus sententia per Saboya, *die 24. Decembris 1686.* in favorem Ignatii Caro, & contra Hieronymum Luch, & Josephum Cebría Agricolas, referente dicto M. Senatore, Aduario Ferrer. Tamen non est novum in jure, quod privilegio facta, que sunt jurisdictionis voluntaria in contentiosam transeant, Sanchez de *matrimon. tom. 1. disput. 19. n. 7. Latrea tom. 2. allegat. 90. n. 8. D. Crespi obseruat. 15. n. 97.* & expediri debeant citato preveniente, aut illo qui jus in successione habere pretendit, *ex regul. text. in l. nam ita dicitur. ff. de adoptionib. l. de uno quinquagesimo de re judic. l. ea que, Cod. quo necito, & quando juat. Clementin. Pastoral. §. caterani, de re judicata.*

Las declaraciones de succeder ab intestato se obtiene en los Tribunales de nuestra Ciudad y Reyno, en esta forma, que el mas proximo, ó proximos parientes del fin murio intestado, propone lo libelo ante el Juez ordinario, en el qual narra la muerte del intestado, como murió sin hazer testamento, sobrevivier dolo el pretendiente; y que por ser hijo, ó hermano, ó primo hermano, es el mas proximo pariente de el precedente, fundando y concludiendo con pedir se reciba sumaria informacion de testigos para probar todo lo referidoy constando de los extremos necesarios, se declare tocante la successio intestada, y dever ser puelto en la possessio de los bienes hereditarios: todo lo qual se haze sin citacion de parte, aviendo prevencion y y se propone el libelo, en esta forma.

Pro

Pars I. Cap. XXVII. de Declarat. intest. succ.

Probari debet summaria duorum, vel trium testium informacione, defuncti intestati mors, & quod abique testamentaria dispositione decesserit, sine necessitate citandi aliquem, quia hujusmodi probationes summarie, & nemine citato in nostra praxi sunt, D. Matheu de *regim. cap. 11. §. 6. num. 33.* De morte defuncti legitime apparebit per summariam testium informacionem, Carol. Anton. de Luca in *prax. etel. cap. 12. numer. 7. vult. decretum.* Probatum enim mors legitime per testes, Bich. *decis. 251. num. 6. Zarac. decis. 15. num. 56.* Et non aliter in praxi expediri solet declaratio intestate successions, nisi morte defuncti probata, duobus, aut pluribus testibus deponentibus vidisse mortuum illum de cujus successione agitur, aut saltim uno deponente de vita, & duobus de publica voce, & fama, & communi exultatione. Et hæc est praxi curie civilis Valentie inconcusse observata, ubi non dantur declarationes succedendi ab intestato, nisi saltem unus ex testibus deponat vidisse mortuum illum, de cujus agitur successione. Et hæc non deviant à jure, quia mors non præsumitur, nisi probetur, & illi qui in altius morte se fundat ad intestatam successioem consequendam incumbit onus probandi mortem, gloss. & communiter DD. in l. 1. §. si quis neget, ff. quemadmodum testament. aperiam. Cacharan. *decis. 108. num. 5. Malcard. de probat. conclus. 1073. num. 1. & 2. D. Leon decis. 72. num. 1. Fontanel. de post. nuptial. claus. 7. gloss. 3. part. 1. num. 33. Cardinal. de Luca de consuet. decis. 36. num. 16. & de benefici. decis. 22. num. 10. Carol. Anton. de Luca in *animadvers. ad Gratian. cap. 78. n. 109.* Et juxta juris regulas, mors concludenter probatur duobus testibus dicentibus vidisse vitam sanctum, & tumulo mandari illum de cujus agitur successione. Barthol. in l. 2. §. si si dubitet, vers. advertentiam tumulo, ff. quemadmodum testament. aperiam. Malcard. de probat. conclus. 1070. num. 2. Ducan *decis. 38. num. 2. Rota decis. 187. n. 4. & 6. part. 6. recensitimar. Paul. Meli observat. 136. n. 13. Giamb. ad consuet. Missan. cap. 4. §. 1. num. 2. & 6. Carpov. in *jurisprud. forens. part. 3. constitut. 17. definit. 14.* Et cum etiam probetur mors per famam publicam, & communi exultationem, probatur proculdubio mors unico teste de visu, & duobus de communi exultatione deponentibus, nam licet in casibus gravibus ad mortem probatam non sufficiant testes de communi exultatione deponentes, Malcard. de *consuet. 1070. num. 5. Surd. conf. 530. num. 35. Barac. decis. 260. num. 2. & decis. 459. num. 4. Cocchin. decis. 98. num. 3. Andreol. controvers. 6. sub num. 3.* Tamen semiplenam faciunt**

Declarat. intest. succ. 457 probationem, Peña *decis. 643. n. 10. & 11. & decis. 650. num. 1. & decis. 683. num. 2. Paul. Meli cum multis decis. observat. 136. n. 18.* Et juncta hæc semiplena probatio cum alia semiplena unici testis de visu, remanebit probatio concludenter mors.

Probatum etiam plenissimè mors, quoad nostrum institutum, ex partita extracta a libro mortuorum illius Ecclesie in qua scriptus fuit ille de cujus successione agitur, hæc enim est relevantissima mortis probatio, ut docet Imola *conf. 110. in fin. Gregor. XV. decis. 78. num. 2. & decis. 85. num. 5. Rota decis. 321. num. 4. part. 4. & decis. 629. num. 4. & decis. 700. num. 3. & decis. 629. num. 4. & decis. part. 5. recensitimar. & decis. 45. num. 1. part. 5. recensitimar. Cardinal. Orthobon. decis. 143. num. 1. & decis. 251. n. 41. Bich. decis. 29. num. 75. & decis. 251. n. 4. Zarac. decis. 92. num. 9. & 11. Peuti: ger. de probatur verè per matrimonium conjugis secundi, ut docet Orthobon. *decis. decis. 251. num. 62. consuet. Probatur etiam mortis successio declaratione, conjugaliter, si casaver reperitur aliquis divagantis majoris sexaginta annorum, & habeatur procuraver illius, de cujus successione agitur, præstita cautione debet dari successioem pretendenti bonorum possessio propter mortis conjecturam, ut declaravit Senatus sententia per Alreus, & de Claret, & Joannem Mariam Godes, & de Claret, & Joannem Anthonium Plechac. Eodem modo probatur præsumptivè mors, si ille de cujus successione agitur absens fuerit à Regno per spatium triginta annorum, & ignoretur ubi fuerit, tunc enim poterit expediri declaratio successioem intestatæ & illius virtute dari possessio bonorum, præstita cautione restituendi illa, si absens apparuerit, aut hæverit fecerit testamentarium, ut refert de illis à nostro Senatu, D. Leon *dis. decis. 72. per tot.* Et decisionem nostri Senatus adfert Carol. Anton. de Luca in *animadvers. ad Gratian. cap. 78. num. 10.* Et ut obtineatur successio præstita cautione in absentis casu, non est præstita triginta annorum absentia, ut judicavit Senatus sententia per Ferrera, *die 22. Decembris 1688.* in favorem Joannis Christophori Jordani Heremita, & contra Administratores bonorum Joanne Baptista Marco, & de Jordà. Sed hæc non possunt habere locum quando bona penes tentionem titulo possidentem, aut successioem pretendentem reperiantur, nam tunc non probabitur rectè mors conjecturaliter, & per absentiam, sed debet concludenter probari, abique eo quod sufficiat cautio, ut judicavit**

Qu

Se

Senatus sententia per Ferrera, die 23. Decembris 1648. inter Franciscum Liazer Notarium, procuratorem Leonarde Barrachi, & Julianum [?], & Cerna Generosum, confirmata in S. S. A. C. referente Nobili Regente Don Petro Villacampa, anno 1651. Ultra mortem debet probari per summam testium informationem, aut expediendam declarationem interlatam successione, quod defunctus testamentum, aut codicillos non fecerit, quia dum speratur successio testamentaria, non est locus legitime, *liquidanda cum vulgata ff. de acquir. heredit. Et declaravit Senatus sententia per Ferrera, die 20. Decembris 1660. in favorem Vincentia Bas, & contra Joannem Amargos, & alios. Sed quia hec negativa est vaga, & indeterminabilis, sufficere quod testes dicant nescire, aut intelligere, quod testamentum fecerit, aut aliter disponerit de bonis suis, pro ut in praxi fit. De proximitate gradus per summam testium informationem, nam cum successio fundetur in consanguinitate, & gradus proximitate, debet probari ab illo qui succedere pretendit, Decius conf. 156. num. 6. Covarrub. *variar. lib. 2. cap. 6. num. 6. Tiraquell. de retrad. §. 1. gloss. 16. a. num. 1. Menoch. conf. 321. n. 6. Malfard. de probat. conclus. 41. numer. 21. Barboi. ad text. in cap. licet ex quadam, de testib. n. 7.**

113 Gradus consanguinitatis computandi sunt, juxta jus civile, nam & si quando de matrimonio agitur, juxta jus canonici debent computari, quando de successione agitur facienda venit computatio juxta jus civile, for. 6. §. 8. rubr. de intestat. Covarrub. *for. 6. 2. part. cap. 6. §. 6. num. 8. Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disput. 50. num. 8. Garcia de benef. 7. part. cap. 16. a. num. 25. Cevall. quest. 398. Mieres de majorat. part. 2. quest. 7. a. num. 1. Matienz. in l. 7. gloss. 5. num. 7. ibi. l. 1. lib. 5. recapit. Elcobar. de ratiocin. comp. 23. D. Leon desif. 4. n. 16. Fontanell. desif. 12. Andreol. controverf. 168. D. Crepli obseruat. 97. num. 5. Gou- XPS.*

Attes, y considerat que por los dichos, y deposiciones dels testimo- nis en lo present proces, y causa produhity, y donats consta, y apat E. T. esser mort, y aver passat de la present vida en la altra, sens aver fet testam- ent, ni altra ultima disposicio, sobrevivintli al temps de la sua mort, com huy en dia, E. T. non fill legitim, y natural hagu, y proceat del matrimo- nio que contraia ab la quondam S. T. E. no altres fills, ni descendents algius legitim, y naturals, loque ha constat ab sufficient numero de testimonis, y per lo conseqüent aver e deures de provenhir, y declarar ut infra: Id circo, & alias, justitia sic fundente, pronuncia, y sententia, y declara lo dit F. T. jure successione ab intestato aver succedit, y succedit en tots los bens, drets, y herencia que quondam foren de el dit F. T. lon pare, y que fita possit en possessio de dits bens, si a nemine detinuitur, quod providet omni meliori modo, &c. Lata, &c. Vi. F. T. Affector.

zal. Tellez ad text. in cap. quod super, s. de consanguinit. & affinitat. num. 8. Cardinal. de Luca de successione. *discurs. 17. num. 12. & 13. Antunez de donat. tom. 2. part. 3. cap. 19. num. 44. Carol. Anton. de Luca de linea le- gal. artic. 30. de linea canonice. num. 11. & ar- tic. 33. & lib. 1. artic. 29. num. 7. & 9. & in animadvers. ad Gratian. cap. 77. numer. 6. cum aliis a me adduct. in praxi. nu. 150. Gra- dus debent probari testibus, aut aliis legiti- mis probationibus hoc modo, quod usque ad quartum gradum debet quilibet gradus sepa- ratim, & distincte probari, Malfard. de probat. conclus. 410. num. 18. Cardinal. de Luca de jure patronat. desif. 60. num. 34. Zarac. de- cif. 39. num. 5. & desif. 73. num. 44. Et in his terminis intelligenda est doctrina, Baldi post Innocent. in cap. series, num. 1. & 3. de testib. Cepol. conf. 43. num. 3. & 4. Decius conf. 321. n. 6. & 7. Malfard. ubi proxin. n. 21. Elcobar. de nobilit. proban. quest. 14. artic. 2. num. 102. Niquetol. allegat. 25. n. 290. Ultra quartum vero gradum probatur sufficienter consanguinitas, quoad successio- nis effectum, per testes bona fama, & opinio- nis deponentes de auditu, & generaliter de consanguinitate, Malfard. ubi proxin. n. 11. Carpov. in jurispru. forens. part. 3. confit. 18. desifit, 29. In nostra praxi sufficit pro- bare per summam testium informationem consanguinitatem generaliter, & indefinite, nam etiam si certus non probetur gradus, suf- ficiet genericia probatio, modo dicatur pre- tendentem successorem esse in quinto, aut alio gradu, probando indefinite consanguini- tatem, ut docet Lara de universar. & capellan. artic. 43. num. 65. Peregri. de fidelcommisf. artic. 43. num. 65. Elcobar. de nobilit. proban. quest. 14. artic. 2. n. 96.*

114 Probata la muerte por la sumaria infor- macion de testigos, la consanguinidad, y demas requisitos explicados, se passa a ha- cer la declaracion de la sucesion ab inte- ,stato, con una sententia que la subcribe el Juez, y se acostumbra formar de esta suerte.

118 Abusus sane reperitur in aliquibus curiis inferioribus nostrae Civitatis, & Regni, pernitiosus, & a practicis illicitus vitiosus, capiti- di possessionem bonorum hereditario occupat a tertius possessoribus non citatis illis, & inauditis, judicando licere haeredi virtute declarationis succedendi obtinere, & occupa- re bonorum possessionem, non solum si a ne- mine detinuitur, sed etiam si detineatur, & ut error iste exterminetur a praxi, pro regula tenendum est, quod si bona hereditaria a ne- mine possideantur, aut detineantur, poterit haeres virtute declarationis obtinere, aut prop- ria auctoritate, aut judicis auctoritate ingre- di possessionem bonorum hereditario, Barthol. in l. final. Cod. de edict. Dret. adva- ni tollend. num. 16. & ibi Bald. num. 6. Za- chat. num. 311. Personal. de adipsend. pos- session. num. 244. Joseph Ludovic. desif. Persuf. 69. Socin. conf. 75. num. 10. lib. 1. Menoch. de adipsend. remd. 4. num. 458. Cavalcan. desif. 45. in addit. num. 12. & 13. Cachetan. desif. 43. num. 5. Nevizan. conf. 82. n. 29. Mieres de majorat. part. 3. quest. 1. aut aliquo jure occupans illam praedicto mo- do, neque privatus esse possessione sua pos- sessor, ut judicavit Senatus sententia per Al- reus, die 3. Junii 1609. inter Vincentiam Arechua de Fornes, & Cosman Vicent Curatorem Magdalenae Arechua. Quae omnia procedunt, non solum si tertius bonorum pos- sessor jactus fuerit, sed etiam si injuncte possi- da possessio abique citatione, l. meminerint, Cod. unde rei. l. 1. §. necessario, ff. de contris. no- mit. l. cum fundat. l. colonus, ff. de rei ar- mat. Peregri. desif. artic. 48. n. 18. Cathilo desif. cap. 24. num. 68. & 69. Leon. de praer- gatis judicior. part. 2. preparat. 19. num. 15. Fernosin. ad text. in cap. in literis, de resit. spoliator. quest. 1. num. 28. Thomat. desif. de- cif. 16. num. 10. Possius resolut. civi. 37. n. 11. & 12. & post traat. de manutentia. desif. 26. num. 9. Pegal. desif. cap. 5. num. 67. Non enim praetextu injuncte possessionis debet haeres propria auctoritate capere pos- sessionem occupatam hereditario bono- rum, inaudito possessore, ut multiconfide- ratate faciunt Tiraquell. in traat. de mort. foy. ff. de visign. praes. declarat. S. Argel. de acquirit. possession. quest. 18. artic. 2. n. 5.

120 Quando omnia hereditario bonorum possessio occupata reperitur, nequit hospite infatuato, ut solet dici, ingredi haeres posses- sionem bonorum n, sed debet proponere instan- tiam, aut missionis in possessionem, aut petitionis hereditatis, vel reivindicacionem bonorum iudice competente, & citato possesso- re, debet possessionem bonorum petere, tan- quam haeres, & audiri possessor debet, & sen- tentia declarari an debet in possessione mit- ti, vel ne, iniquum enim esset privare de facto possessione sua possessorem, imo debet pro- cedi causa cognita, & illo citato, l. qui desit- navit 24. ff. de reivindic. for. 11. rubr. de

prescription. docent Scacc. de appellat. quest. 17. limitat. 6. membr. 6. num. 53. Matillus in l. de unoquoque, num. 145. ff. de re judicat. Partius conf. 21. num. 29. ibi. Argel. in l. ubi supra num. 247. & 250. cont. conf. 1. num. 1. 2. & 3. Peregri. de fidelcommisf. artic. 48. num. 19. & 35. Valac. in prax. partition. desif. cap. 3. Parlador. rerum quotidianar. cap. 6. per ept. Cathil. desif. cap. 24. num. 65. cum se- quent. Possius resolut. civi. 8. & 11. num. 6. & 7. Salgad. de Reg. proted. part. 4. cap. 8. num. 61. Thomat. desif. 16. num. 1. Pegal. resolut. forens. cap. 5. num. 66. Pechli de agna- dunt. tom. 1. cap. 6. quest. 9. num. 102. Et si de facto apprehensa fuerit possessio bonorum hereditario in supradicto casu, nullus erit momenti, ut judicavit Senatus sententia per Alreus, die 9. Decembris 1624. inter Anto- nium Zahera, & Angeliam Brucia, & de Gal- bi, & alia per eundem die 8. Martii 1608. in- ter Eliabetham Foix, & Doctorem Esteve, & alia per eundem die 23. Julii 1631. inter Fran- ciscum Hieronymum Atobela, & Magdale- nam Gargallo. Neque acquirit possessionem, do, neque privatus esse possessione sua pos- sessor, ut judicavit Senatus sententia per Alreus, die 3. Junii 1609. inter Vincentiam Arechua de Fornes, & Cosman Vicent Curatorem Magdalenae Arechua. Quae omnia procedunt, non solum si tertius bonorum pos- sessor jactus fuerit, sed etiam si injuncte possi- da possessio abique citatione, l. meminerint, Cod. unde rei. l. 1. §. necessario, ff. de contris. no- mit. l. cum fundat. l. colonus, ff. de rei ar- mat. Peregri. desif. artic. 48. n. 18. Cathilo desif. cap. 24. num. 68. & 69. Leon. de praer- gatis judicior. part. 2. preparat. 19. num. 15. Fernosin. ad text. in cap. in literis, de resit. spoliator. quest. 1. num. 28. Thomat. desif. de- cif. 16. num. 10. Possius resolut. civi. 37. n. 11. & 12. & post traat. de manutentia. desif. 26. num. 9. Pegal. desif. cap. 5. num. 67. Non enim praetextu injuncte possessionis debet haeres propria auctoritate capere pos- sessionem occupatam hereditario bono- rum, inaudito possessore, ut multiconfide- ratate faciunt Tiraquell. in traat. de mort. foy. ff. de visign. praes. declarat. S. Argel. de acquirit. possession. quest. 18. artic. 2. n. 5.

121 Dixi possit in casu occupatae possessionis, haeredem intentare hereditatis petitionem, sed quia non omni in casu actio ista proponenda venit, non erit extra propositum explicare quando, & quomodo intentanda sit. Indubitatum enim est haeredes testamentarios, vel legitimos hereditatem aduentes, & posses- sionem bonorum non adipiscentes, & heredi- tatis petitione intentare posse, quae nihili aliud

Abusus

Q 2

et

est quam petere declarari se esse hæredes, & quod hæredes ab aliquo pro hærede, vel pro possessore possessa relictuatur, l. regulariter 9. l. post minimum 10. ff. de petit. heredit. Donel. lib. 7. §. 11. n. 1. Petrus Gregor. Tolosan. postulat. juris. part. 3. lib. 46. cap. 7. per tot. Tapat. variat. sententiar. tom. 2. tit. 514. Covarrub. practiar. cap. 12. Mirandulan. in tract. de petit. heredit. latissimi, Uvembec. in paratit. ad tit. Cod. de petit. heredit. num. 4. Anton. Gomez in l. 45. l. Anon. num. 66. cum sequent. Francisc. de Barri de successib. testat. de intestat. lib. 11. tit. 14. per tot. Bellacomb. tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 18. Pichard. in §. actionum, instit. de actionib. quest. 30. num. 3. cum sequent. Barbof. ad rubric. tit. Cod. de petit. heredit. Mendez in prax. Lusitan. l. 2. part. lib. 4. cap. 8. §. 14. Lcotard. de usuri. quest. 35. n. 1. cum sequent. Amaya observat. lib. 3. cap. 2. n. 1. Anton. Faber in suo Cod. lib. 3. tit. 21. de petit. heredit. definit. 8. Leyta in prax. finium regundor. cap. 6. num. 33. cum sequent. Lartea tom. 1. decis. 39. num. 17. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 3. tit. 31. de petit. heredit. conf. est enim, Pegas resoluit. forens. cap. 3. n. 150. cum sequent. Fermolin. ad text. in cap. 2. de libell. oblat. quest. 1. num. 28. cum sequent. Gonzal. Tellez ad text. in dict. cap. 2. e libel. oblat. num. 6.

123 Dicitur petitio hereditatis actio realis, quia in rem datur, l. si ad lege 25. §. petitio, ff. de petit. heredit. l. nec ulum 13. §. final. cum l. sequent. ff. eod. Pichard. dict. quest. 30. num. 7. Amaya dict. lib. 3. observat. cap. 2. num. 1. Arnold. Corvin. ubi proximo. Fermolin. ad text. in cap. 2. de foro competent. quest. 3. num. 3. Dicitur in rem dari, quia possessor neque ex aliquo contractu, vel quasi contractu obligatus reperitur ad dandum, vel sciendum, sed solum convenitur ratione ejus quod possidet, ut scilicet restituat, Pichardo ubi proximo. dict. n. 7. Amaya ubi proximo. Arnold. Corvin. observat. actio in rem. Appellatur etiam mixta actio, l. hereditatis 7. Cod. de petit. heredit. §. quædam, institut. de actionib. Paz in prax. practiar. cap. 12. in princip. Donel. lib. 10. commentar. cap. 12. Nicolaus Bellon. Joppat. lib. 2. cap. 3. Parlador. rerum quotidianar. lib. 1. cap. 1. §. 11. num. 7. Barbof. ad text. in d. l. 7. Cod. de petit. heredit. n. 3. Arnold. Corvin. ubi proximo. conf. vocatur, Fermolin. ad text. in d. l. 7. Cod. de foro competent. quest. 4. num. 8. Non quia rigorose fit actio mixta, nam in sui substantia non habet naturam petitionis actionis, imo tota est realis, Pichard. ubi proximo. num. 12. cum sequent. Bellonus ubi proximo. Barbof. ubi proximo.

num. 4. Sed quia aliquando per accidens aliquid habet personalis actionis petitionis hereditatis, propter præstationem petitionis hereditatis, quæ possessor a debitoribus hereditatis exegit, aut ab illis quibus res hereditaria vendidit, l. §. si lege 25. §. petitio 18. l. item veniant 20. cum l. sequent. ff. de petit. heredit. Pichard. ubi proximo. Donel. lib. 19. commentar. cap. 12. in princip. ubi Olyvald. lit. A. Arnold. Corvin. ubi proximo. Monteleagre in prax. civil. 1. part. cap. 9. num. 318. Fermolin. ad dict. cap. 3. de foro competent. quest. 3. num. 9. Quidquid in contrarium tentare & adhuc defendere voluerit Doctissimus Amaya dict. lib. 3. observat. cap. 2. numer. 8. cum sequentibus.

Datur petitionis hereditatis remedium hæredibus universilibus pro corpore illo universalis hereditatis consequendo, & ideo dicitur hoc iudicium, universale, l. ff. de petit. vindicat. l. item videndum, §. ultim. cum l. sequent. ff. de petit. heredit. Paz. in prax. dict. tom. 3. cap. 6. §. 11. num. 2. Pichard. ubi proximo. num. 4. Amaya dict. lib. 3. observat. cap. 2. num. 4. Lartea dict. decis. 39. num. 17. Fermolin. ad text. in cap. 2. de libel. oblat. quest. 1. num. 28. Arnold. Corvin. dict. tit. 31. lib. 3. conf. est unicus filius, Gonzal. Tellez ad text. in dict. cap. 2. de libel. oblat. Hæreditas enim est quæ universalis, quia successio est in universum jus defuncti, l. hereditas 62. ff. de regul. juris, l. nihil 24. ff. de verb. signif. l. hæres 37. ff. de acquir. heredit. l. si ex re 28. §. ultim. ff. de stipulat. servor. l. Scia 73. ff. de excoisib. l. 1. §. 1. ff. de excep. pret. iur. cum aliis tradit. à Duaren. ad tit. ff. de acquir. heredit. cap. 6. Donel. lib. 8. conjuncturar. cap. 19. §. de error. deced. 27. error. 1. Amaya dict. lib. 3. observat. cap. 2. num. 4. Don Melchior de Valencia illustr. juris, l. 2. tract. 4. cap. 1. num. 14. Joseph à Santolaria in suis interpretat. ad text. in l. quis qui 41. ff. de reb. credit. interpretat. 5. §. 2. num. 61. Et universale corpus illud continet in se bona, jura, & actiones, commoda quæ, & incommoda, l. 3. in princip. ff. de bonor. possess. l. hereditas 23. ff. man. test. l. in bello 12. §. 1. ff. de captiv. l. non enim 18. ff. ad S. C. Terentilian. l. apud Julian. 3. §. ultim. ff. quibus ex causa in poss. eatur cum aliis adduct. à Don Hieronym. de Oroz de apicib. juris, lib. 4. cap. 11. num. 10. Joseph à Santolaria ad text. in l. Mactor 66. §. fundio ff. de legat. 2. interpretat. 13. num. 2. Sed nihil interest an hæres pro parte licet minima fuerit, nam petitio hereditatis datur non solum hæredi universali, sed hæredi pro parte l. 1. 2. §. 1. text. 10. ff. de petit. heredit. Paz. in prax. dict. §. 11.

11. num. 6. Pichard. dict. quest. 30. num. 6. l. si quis in suo Cod. de inoffic. testam. Corneus conf. 188. num. 4. lib. 4. Merlin. de legitim. dict. lib. 5. tit. 4. quest. 4. §. 1. Contraria autem opinio procedit, quando filius in legitima institutus non fuerit, hoc enim in casu recte exclusus erit à petitione hereditatis, & agere debet actione ex testamento, Salicet. in dict. l. si quis in suo, in sua Cod. de inoffic. testam. Merlin. de legitim. dict. lib. 5. tit. 4. quest. 4. num. 3. Neque obstat ratio à DD. adducta, quia est legitima quod actiones passivas in multorum sententia sit quot bonorum, quoad jura activa, actiones, & commoda, quia dicitur hereditatis, non debet illis hoc remedium dari, neque aliis perentibus aliquam rem titulo particulari, l. si quis servum. §. final. cum l. sequent. ff. de legitim. 2. Jalon in dict. §. actionum, institut. de actionib. num. 193. Paz. in prax. 3. tom. cap. 2. §. 11. num. 7. Peregrin. de fideicommiss. artic. 45. num. 20. Lartea dict. decis. 39. n. 17. Arnold. Corvin. ubi proximo. conf. est unicus filius. Et quia in multorum sententia, legitima est quota bonorum, quoniam liberis non debetur, nisi alieno ære prius deducto, l. Papiusianus, §. 4. ff. de inoffic. testam. Menoch. de presump. presump. 101. num. 59. Peregrin. de fideicommiss. artic. 36. num. 2. Colla de fact. fideicommiss. §. quorant. centur. 2. distinct. 93. num. 16. Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 1. quest. 2. nam. 1. Defendunt multi hereditatis petitionem non dari pro legitima, Angel. in dict. l. Papiusianus. §. conditioni, ff. de inoffic. testam. Salicet. in l. si quis in suo, ff. de fact. fideicommiss. §. quorant. centur. 2. distinct. 93. num. 16. Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 1. quest. 2. nam. 1. Defendunt multi hereditatis petitionem non dari pro legitima, Angel. in dict. l. Papiusianus. §. conditioni, ff. de inoffic. testam. Alexand. in l. final. num. 6. Cod. de edict. Dioc. Adrian. Tolosa. & ibi Jalon. num. 13. & Zuccard. num. 106. Corneus senior conf. 13. ad fin. Gaylus observat. 120. part. 2. Peregrin. de fideicommiss. artic. 37. num. 152. Marta de successio. legal. part. 1. quest. 25. art. 9. num. 1. cum sequent. Sed verius est dari filio in legitima hereditatis petitionem, si in illa institutus reperitur, l. 2. §. si quarta, ff. famil. erecisand. Bald. in l. si quis in suo, col. 2. §. in l. non est, Cod. famil. erecisand. Angel. in l. quisquis, Cod. ad l. Julian. mansuet. Cravet. conf. 312. Corneus conf. 289. lib. 4. Cuchus in rubr. legitima est quota bonorum, num. 17. Sarda. de aliment. tit. 3. quest. 1. num. 32. Spino in specul. testam. quest. 34. num. 11. Oliban. de actionib. part. 2. lib. 1. cap. 43. n. 7. Merlin. de legitim. dict. lib. 1. tit. 1. quest. 2. num. 2. §. lib. 5. tit. 4. quest. 4. per tot. Fontanell. tom. 2. decis. 574. num. 16. Quod habent locum etiam in supplementum legitime solum petatur, quamvis ad verus tertius

possessores petitio instituta fuerit, Bald. in d. l. si quis in suo Cod. de inoffic. testam. Corneus conf. 188. num. 4. lib. 4. Merlin. de legitim. dict. lib. 5. tit. 4. quest. 4. §. 1. Contraria autem opinio procedit, quando filius in legitima institutus non fuerit, hoc enim in casu recte exclusus erit à petitione hereditatis, & agere debet actione ex testamento, Salicet. in dict. l. si quis in suo, in sua Cod. de inoffic. testam. Merlin. de legitim. dict. lib. 5. tit. 4. quest. 4. num. 3. Neque obstat ratio à DD. adducta, quia est legitima quod actiones passivas in multorum sententia sit quot bonorum, quoad jura activa, actiones, & commoda, quia dicitur hereditatis, non debet illis hoc remedium dari, neque aliis perentibus aliquam rem titulo particulari, l. si quis servum. §. final. cum l. sequent. ff. de legitim. 2. Jalon in dict. §. actionum, institut. de actionib. num. 193. Paz. in prax. 3. tom. cap. 2. §. 11. num. 7. Peregrin. de fideicommiss. artic. 45. num. 20. Lartea dict. decis. 39. n. 17. Arnold. Corvin. ubi proximo. conf. est unicus filius. Et quia in multorum sententia, legitima est quota bonorum, quoniam liberis non debetur, nisi alieno ære prius deducto, l. Papiusianus, §. 4. ff. de inoffic. testam. Menoch. de presump. presump. 101. num. 59. Peregrin. de fideicommiss. artic. 36. num. 2. Colla de fact. fideicommiss. §. quorant. centur. 2. distinct. 93. num. 16. Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 1. quest. 2. nam. 1. Defendunt multi hereditatis petitionem non dari pro legitima, Angel. in dict. l. Papiusianus. §. conditioni, ff. de inoffic. testam. Salicet. in l. si quis in suo, ff. de fact. fideicommiss. §. quorant. centur. 2. distinct. 93. num. 16. Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 1. quest. 2. nam. 1. Defendunt multi hereditatis petitionem non dari pro legitima, Angel. in dict. l. Papiusianus. §. conditioni, ff. de inoffic. testam. Alexand. in l. final. num. 6. Cod. de edict. Dioc. Adrian. Tolosa. & ibi Jalon. num. 13. & Zuccard. num. 106. Corneus senior conf. 13. ad fin. Gaylus observat. 120. part. 2. Peregrin. de fideicommiss. artic. 37. num. 152. Marta de successio. legal. part. 1. quest. 25. art. 9. num. 1. cum sequent. Sed verius est dari filio in legitima hereditatis petitionem, si in illa institutus reperitur, l. 2. §. si quarta, ff. famil. erecisand. Bald. in l. si quis in suo, col. 2. §. in l. non est, Cod. famil. erecisand. Angel. in l. quisquis, Cod. ad l. Julian. mansuet. Cravet. conf. 312. Corneus conf. 289. lib. 4. Cuchus in rubr. legitima est quota bonorum, num. 17. Sarda. de aliment. tit. 3. quest. 1. num. 32. Spino in specul. testam. quest. 34. num. 11. Oliban. de actionib. part. 2. lib. 1. cap. 43. n. 7. Merlin. de legitim. dict. lib. 1. tit. 1. quest. 2. num. 2. §. lib. 5. tit. 4. quest. 4. per tot. Fontanell. tom. 2. decis. 574. num. 16. Quod habent locum etiam in supplementum legitime solum petatur, quamvis ad verus tertius

etiam hereditate vendita, leg. 2. in fin. ff. de heredit. vel action. committ. l. i. qui solentia 88. ff. de heredit. instit. Secundo live et in illa rum fuerit, non est hereditario jure, sive in extraneum virtute poci, potest peti hereditatis petitione, juxta gloss. in l. item vicentiam, §. final. in verb. jura ff. de petit. heredit. & ibi Angel. Barthol. in l. ut jus jurandi, §. si li. beri. ff. de operis libertor. Marecot. varior. lib. 2. cap. 141. per tot. Successoribus in majoratibus Hispania non est hereditandum competere remedium istud petitionis hereditatis, si virtute institutionis in testamento facta universales succedant in majoratu, cum heredes, & successores sint in universum jus, ut docet Molina de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 14. per tot.

Debet hereditatis petitio intentari, aut coram iudice ordinario loci domicilii rei conventi, aut in loco iudicis ubi res hereditaria fuerit, vel carum major pars, l. unie. Cod. ubi de heredit. l. unie. Cod. ubi in rem actio. l. for. vrb. ubi de heredit. ibi: En aquell lloch bon ha son domicili, ço es en son alberch aquell qui es demanat, o si en aquell lloch on les vofes de la heretat son es aquell qui es demanat, aqui deu esser determinat lo puet de tota la heretat, o lla bon la major part de la heretat sera. Doct. Felin. ad text. in cap. 3. de foro competent. num. 14. Anton. Gomez in l. 45. Tauri, num. 151. Cujacius lib. 5. observat. 19. Douell. lib. 17. commentar. cap. 17. & cap. 19. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 3. cap. 13. num. 73. Parladot dissent. 11. num. 6. nober Morla in Juris corp. tom. 1. tit. 2. in praxi num. 148. Montealeg. in prax. Civili. l. 1. part. cap. 9. n. 318. Barbot. ad text. in dict. l. unie. Cod. ubi de heredit. Fermolin. ad text. in dict. cap. 3. de for. competent. quest. 3. num. 9. Actio enim petitionis hereditatis realis est, ut jam diximus, & hujusmodi reales actiones, ut reivindicatio, & alie, possunt moveri non solum in loco domicilii rei, sed in loco ubi res, aut illarum major pars fuerit, ideoque solet dici ratione rei sitae reum sortiri forum, l. unie. Cod. ubi de possess. l. bares 19. §. 1. & 2. leg. quod legatur 38. ff. de iudicis, l. si re 10. cum sequent. ff. de reivindicat. leg. unie. Cod. ubi fideicommissi cap. sent. 2. cap. final. de for. competent. for. laior 3. vrb. ubi in rem actio, Barbot. in dict. l. bares 19. §. 1. & in dict. l. quod legatur, Sord. conf. 168. num. 11. Fatnac. conf. 71. num. 7. lib. 1. Tentacine. varior. lib. 2. tit. 2. de actionib. resolut. 4. per tot. Velutius in leg. 2. Cod. de iurisdic. Carvel. ad iudicis, tom. 1. disput. 2. quest. 3. Fermolin. ad text. in dict. cap. 3. de for. competent. quest. 1. Gonzal. Tellez ad eund. text. num. 4. cum sequent. Et actor actione reali agere poterit, aut locum domicilii rei conventi, aut lo-

cum ubi res sita fuerit, argum. text. in l. si res mobilis, cum leg. sequent. ff. de reivindicat. leg. unie. Cod. ubi de heredit. Anton. de Matthai de prerogati. iurisdic. num. 75. Grassus tom. 1. cons. opinion. lib. 3. tit. 15. num. 8. Barbot. ad text. in dict. l. unie. Cod. ubi in rem actio, num. 10. Gonzal. Tellez ad text. in dict. cap. 3. de for. competent. num. 9.

Non competit, neque intentari potest actio petitionis hereditatis, nisi contra actualem reum hereditarium possessorem, aut illum, qui dolo desit possidere, l. nec ullam 13. §. 9. ff. de petit. heredit. leg. 4. leg. regulariter 9. Cod. de petit. heredit. Pichard. dict. quest. 30. num. 23. Arnold. Corvin. dict. lib. 3. tit. 31. vrb. cum oportet, presupponit enim adituarium possessorem, hereditatis petitio, Peregrin. de fideicommissi. artic. 48. num. 28. Argel. de legit. contr. adictor. quest. 11. artic. 4. n. 66. Sed non contra omnem possessorem datur, sed solum contra illum, qui pro possessore, l. pro herede 13. l. regulariter §. l. licet 10. ff. de petit. heredit. Covarrub. practice. cap. 12. Anton. Gomez in l. 45. Tauri, num. 66. Paz in prax. commentar. cap. 12. ubi latissime O'vald. Peregrin. de fideicommissi. artic. 45. num. 21. cum sequent. Pichard. dict. quest. 30. num. 23. Anton. Faber in suo Cod. lib. 3. tit. 21. de petit. heredit. definit. 8. Arnold. Corvin. ubi proximo, vrb. competit. Larrea de iur. 39. num. 17. Et ut intentetur non est necesse quod reus omnes hereditarias possideat res, aut majorem partem, nam sufficit quod possideat rem licet minimam, ut adversus illum petitio hereditatis detur, l. regulariter §. l. licet 10. ff. de petit. heredit. Covarrub. Gomez, & Paz ubi proximo. Pichard. dict. num. 23. Arnold. Corvin. ubi proximo. Gonzal. Tellez ad text. in cap. cum dilectus 6. de causa possessionis, & proprit. num. 8. Pro herede possidere dicitur, qui putat se esse heredem illius de cuius hereditate agitur, l. pro herede 11. ff. de petit. heredit. Pichard. dict. quest. 30. n. 24. Arnold. Corvin. ubi proximo, vrb. pro herede. Pro possessore dicitur possidere, qui nec ullum possessorem suae titulum allegans, vel allegare valeans, hereditarias possidet res, & nullum sue possessionis titulum allegare potest, nisi ipsamet possessio, d. l. pro herede 11. §. 1. cum l. sequenti, ff. de petit. heredit. l. qui interrogatus 11. ff. Cod. Pichard. dict. quest. 30. num. 25. Arnold. Corvin. dict. tit. 31. vrb. pro possessore.

Contra illum autem qui titulo singulari, & particulari, ut emptiois, donationis, aut legati res possidet hereditarias, sive universales, qui non ex hereditate sicut, nequit hereditatis petitio intentari, l. 2. 1. 7. Cod. de petit.

heredit. Covarrub. practice. cap. 12. num. 2. Minus legit in §. actionum, institut. de actionib. num. 112. Petr. Gregor. singulat. iur. l. lib. 46. dicitur §. 1. ff. de reivindicat. l. 1. et minima cap. 12. col. 10. Donell. lib. 19. commentar. cap. 12. col. 10. Gallin. in commentar. ad tit. de verbor. significat. lib. 9. cap. 24. num. 8. Molin. de iustit. & jure, tract. 2. disputat. 246. num. 14. Paz in prax. dict. tom. 3. cap. 6. §. 11. num. 9. Menoch. de adipsend. remed. 1. num. 61. Cachetan. de iur. §. 6. num. 1. Fachin. commentar. cap. 4. Parladot rerum quosdamitar. lib. 1. cap. 1. §. 11. per tot. Pichard. dict. quest. 30. num. 34. Barbot. ad text. in dict. l. hereditat. petitionem 7. Cod. de petit. heredit. num. 1. cum sequent. Amaya lib. 3. observat. cap. 2. num. 19. Peregrin. de fideicommissi. d. art. 45. n. 22. Marecot. varior. dict. lib. 2. cap. 142. num. 9. Arnold. Corvin. ubi proximo, vrb. qui alio titulo, Larrea de iur. 39. num. 17. Argel. de adit. quirent. possess. quest. 1. art. 5. num. 16. Rota recentissimar. part. 2. de iur. 671. num. 1. Hondeus conf. 22. num. 18. lib. 2. Fulgin. de iure emptiois, tit. de dicitur. quest. 13. n. 4. Ut autem hereditatis petitione, juxta aliquorum sententiam, potest agi contra titulo possidentem, quamvis non directam, Hondeus de iur. conf. 22. n. 34. Fulgin. dict. quest. 11. n. 11. Debet ergo agi reivindicatio contra titulo particulari possidentem, Pichard. Corvin. & Larrea ubi proximo. Sed reivindicatio, & petitio hereditatis poterit simul intentari, ut docet Faber in suo Cod. dict. lib. 3. tit. 21. definit. 4. Contra illum qui post testatoris mortem de cuius hereditate agitur titulum habuit particularem volunt aliqui hereditatis petitionem non competere, Alexand. in l. final. col. penultim. Cod. de edit. Divi Adriani Tolent. & conf. 186. col. 2. Gabriel. conf. 31. Peregrin. de fideicommissi. art. 45. num. 25. Et haec opinio sequeoda est per text. in l. 2. Cod. de petit. heredit. Quamvis contrarium vult Bald. in d. l. final. in §. 11. oppositio. Afflicti. de iur. 119. num. 6. Cravet. conf. 277. Menoch. de adipsend. remed. 1. num. 62. Hondeus de iur. conf. 22. n. 10. & 11. Fulgin. de iure emptiois, tit. de dicitur. quest. 13. n. 7. Quando titulus supervenisset post possessionem, tunc hereditatis petitione contra possidentem ageretur, l. in d. l. final. col. ultim. Peregrin. dict. art. 45. n. 25. in fin. Contra illum vero, qui titulum adeptus fuit ab illo qui hereditatis petitione poterat conveniri, intentari poterit hereditatis petitio, ne sit melioris conditionis, quam ille à quo titulum habuit, Hondeus de iur. conf. 22. n. 15. Rota part. 2. recentissimar. de iur. 33. in fin. Fulgin. dict. quest. 13. num. 8. & 9.

In hoc petitionis hereditatis iudicio debet probare agens se heredem esse, Ramon. conf. 22. num. 24. Et principaliter petere, quod ab intestato aut alio iure ad se pertineret, l. ex dicitur §. 1. ff. de reivindicat. l. 1. et minima cap. 6. §. 1. ff. de petit. heredit. Paz in prax. d. cap. 2. num. 15. & 16. Pichard. dict. quest. 30. num. 3. Arnold. Corvin. ubi proximo, vrb. contrario, Fermolin. ad text. in cap. 2. de libell. oblat. text. num. 6. Deinde probare debet reum conventum actualiter possidere hereditarias res, aut aliquam rem ex hereditariis, quia, ut jam dixi, probare debet illas res possessas, quantum occasione petitio hereditatis proponitur, esse hereditarias, id est recedere in hereditate illa, vel quia temporis morte sub dominio erant testatoris, aut quia eas possidebat testator uti dominus, nam ad petitionem hereditatis sufficit quod veritatem possessionis five detentio in testatore, aut persona illa de cuius hereditate agitur, l. regulariter, in princip. l. item videntiam, §. final. non tantum, ff. de petit. heredit. l. hereditas, Cod. col. 4. Cornuec conf. 18. lib. 3. Artet. conf. 104. col. 4. Peregrin. de fideicommissi. dict. art. 45. num. 19. Marecot. vrb. 141. num. 4. & 5. Et licet semper melius sit, si possibile fuerit, probare possessionem de tempore obitus, sufficit quod probetur possessio, sive detentio in vita testatoris, nam praesumitur talis possessio continuata usque ad obitum, ex regul. text. in l. si res possidetur, Cod. de probat. l. id quod negatur, Cod. de regu. iuris, Menoch. de praesumptiois lib. 6. praesumpt. 62. a num. 2. Petegtin. de fideicommissi. d. art. 45. n. 20. Petilius de manutend. observat. 17. num. 9. Suetes conf. 9. centur. 1. num. 10.

Peti debet in libello petitionis hereditatis, quod agens declaratur heres, & quod reus restituat hereditatem, aut illius partem, si univ. versaliter illum habet, aut res, vel rem ad illam hereditatem pertinentes, l. 5. l. 9. Cod. de petit. heredit. gloss. in l. 1. ff. de edicto. Covarrub. practice. dicit. cap. 12. num. 1. Paz in prax. dict. cap. 6. §. 11. n. 5. Anton. Faber in suo Cod. d. cap. 2. num. 5. Uvetembec. ad tit. 3. Cod. de petit. heredit. num. 12. Fermolin. ad text. in cap. 2. de libell. oblat. quest. 1. num. 20. Non tamen est necesse quod singule res specialiter designentur in libello, sed sufficet in dict. cursu illis ostendere reum conventum possidere eam, aut plures res ad hereditatem spectantes, l. 1. definitiois, Cod. de iure fisci, lib. 10. leg. si hereditatem 4. ff. de petit. hereditat. Anton. Gomez in l. 45. Tauri, num. 166. Mirandulan. de petit. heredit. sub tit. de adipsend. possess. num. 547. Fermolin. d. g. 1. n. 30. Gon-

Gonzal. Tellez ditz. num. 6. & in hoc potissimum differt petitio hereditatis à reivindicacione in qua requiritur, ut dixi cap. 12. num. 99. Quod res vultus specialiter designetur in libello. Demum peti debet in libello hujusmodi fructus hereditatis percipere, & restituendos fructus hereditatis percipere, quia hereditatis, aut rei hereditatis percipere, si bonam habuerit fidem, debet condemnari ad restituendos fructus percipere ex hereditate, vel hereditaria re post litem contestationem, & si fuerit mala fidei possessor, ad percipere, & qui percipi poterunt, tam ante litem motam, quam post litem contestationem, l. anullarum 27. §. 1. l. si possessor. 50. ff. de petit. heredit. l. 1. & si lege 25. §. consulat. ff. cod. l. 1. & 2. Cod. de reivindicat. Petrus Gregor. Tolosan. singulat. juris. part. 3. lib. 46. cap. 7. num. 21. Molin. de justit. & jure, disputat. 246. num. 9. & 12. Rodrig. de annis redditib. lib. 3. q. 10. num. 19. Cujacius ad Papinian. in l. barba 14. de petit. heredit. Barbol. ad text. in l. 1. Cod. de petit. heredit. num. 6. & 7. Leo-

tard. de usuris, q. 35. num. 1. cum sequens. & q. 86. num. 30. Anton. Faber. in suo Cod. dist. lib. 3. tit. 21. definit. 8. Arnold. Corvin. ubi supra, vers. heredi. Et quod condemnari debeat reus in hoc iudicio ad fructus percipere à die mortis testatoris, iudicavit Senatus sententia per Berbegal, die 29. Januarii 1600. in favorem Francisci Serezola, & contra Rodericum Perez. El heredero ab intestato, ò ex testamento, que defca intentat la accion de peticion de herencia, deve proponer su libello, & do las causas por las quales es heredero. y concludir pidiendo se declare aver sucedido en aquella herencia, y devefele dar como à heredero la posesion de los bienes heredados que posee el advertatio, mandando que dole adaquequel dexar vacua, y expedita la posesion, y condenandole en la restitucion de frutos de bienes hereditarios. Lo que po-dra intentar qualquier fideicomissario, substituto, ò successor en Mayorazgo, poniendo el libelo en esta forma.

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. suplicant com millor pot diu, que el quondam S. T. en son ultim, y darrer testament, rebut, y publicat per T. Notari en T. de T. mes, any, instituh en hereu seu universal à F. T. ab pade, vincle, y condicio, que en cas de morir sens fills illegitims, y naturals, de legitims, y carnal matrimonis nats, y procreats, successio lo Suplicant en la Baronia de T. y demés bens recahent en dita herencia: fe ha seguit que lo dit primer hereu ha mort, y ha passat de la present vida en la altra, sens haver deixat hereu ha legitims, y naturals, y de illegitims, y carnal matrimonis nats, y procreats, per lo qual ab declaracio feta per la Cort del Justicia en les causes civils de la present Ciutat, se ha declarat haver successit lo Suplicant jure substitucionis en dita Baronia, y demés bens recahent en dita herencia, y fent aixi preteix que seria hereu testamentari del dit primer hereu, à occupar de la possessio de dita Baronia, y demés bens hereditaris recahent en lo dit vincle; è com lo Suplicant sia hereu jure substitucionis del dit S. T. y com à tal se li deu manar entregar la possessio de dita Baronia, y demés bens recahent en dita herencia.

Per tant, & aliàs omni meliori modo, &c. & utendo remedio quo magis expediat supplicare, es mane declarat, que per aver mort sens fills illegitims, y naturals lo dit F. T. primer hereu, ha successit lo Suplicant jure substitucionis en tots los bens, drets, y herencia que quondam foren del dit S. T. en dita Baronia: manantli al dit S. T. dexar vacua, y expedita infra-decem la possessio de dita Baronia, y demés bens recahent en dita herencia, y donantli al dit Suplicant, y aixi mateix condemnant al dit S. T. en haver de entregar, y donar al Suplicant tots los demés bens recahent en dita herencia, dels quals se ha ocupat, juntament ab los titols, fruits, y emolments que ha percebut, y ha pogut percetre, y que la present es mane evocar à esta R.A. y cometre à hu dels Nobles, ço Magnifics D.D.R.C. qui cam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c. Jesus M. Die 11. Maii 1688. Intimetur addicendum. F. T.

Altissimus, &c.

Ter

Terminatur iudicium petitionis hereditatis sententia, qua declarari debet adorem esse heredem, & ei dandam esse bonorum hereditarium possessionem quam reus conventus occupat, simul cum fructibus. Et si hæres ille putativus ad restitutionem hereditariarum reorum condemnatus, credens se esse heredem, legata solvetur, aut ad alienum defuncti dimiserit, debet ei ab heredem vero solvi omnem illud quod hereditatis causa expendit, neque ante satisfactionem cogi poterit ad restitutionem rerum hereditarium, imò retentionem habeat totius hereditatis, quousque ei fuerit satisfactum, l. 4. & 5. Cod. de petit. heredit. for. si alieu possidet 3. for. si alieu sera possessor 4. rubi. de petit. hereditat. Barbol. in l. divorcio. §. final. part. 2. num. 5. ff. solut. matrim. Multrell. decis. 10. num. 5. ff. Merlin. de legitima, lib. 2. tit. 1. quest. 15. num. 13. Barbol. ad text. in auct. l. de heredit. 5. Cod. de petit. heredit. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 3. tit. 31. vers. uterque deducitur.

- 7. Fideicommissum, aut vocatio solam probatur per testamentum, res instrumentorum, in quo nulli est scriptum, in nostra praxi inclusio in vocatio probatur, aut per suam rem testimonium informatorem, aut per instrumentum. 8. Filiatio quomodo probetur, remissio. 9. Conditionis eorum, aut succedendi casus, deinde probari per summariam testimonium informatorem. 10. Conditiones plures copulativè appositæ fideicommissi, debent omnes adimpleri, ut casus successione eorundem. 11. Conditiones alternatice non est necessè, quod omnes adimplentur, sed sufficit altera adimplementum. Limita si inter alternatice apposta fuerit conditio si sine liberis, non tunc omnes debent adimpleri, & quare. 12. Deinde a probare etiam casu in quo adimplatur conditio si sine liberis, nam alia ex alternatice non adimpleta, non admittitur substitutio. 13. Substitutus, aut fideicommissarius vocatus post aliquam mortem, succedatur per filios primi vocati, etiam si de illis nulla fuerit facta mentio, quia conditio si sine liberis semper int. l. gitor. intellige in descendente, ab ali. videte gravatio, seu in ascendente a descendente gravato, aut in collateralibus, quia in his non intelligitur conditio si sine liberis. 16. 17. Conditio tacita si sine liberis, idem operatur, quam expressa. 18. Filii possit sub simplici conditione, non consentur vocati. 19. Pater habens filios possitos sub simplici conditione, potest libere alienare, quia filii non sunt vocati, & n. quoniam filii post patris mortem alienata revocantur. 20. Filii possit sub duplici conditione, in Regno consentur vocati, & quibus illis conjecturæ vocatio inducatur, remissio. 21. Prævis, & libellus ad obtinentiam declarationem jure vinculi, ubi sententia. 22. Nemo invitatus compellitur agere in iudicio. 23. Diffamatus poterit compelli agere, non ut detur in iudicio jus contra diffamatum, idem erit in quolibet dicente actionem habere, aut jus in alienis bonis. 24. 25. Iudicium diffamatoris appellatur in nostra praxi iactantia iudicium, & quando habeat locum.

CAPUT XXVII. DE DECLARATIONE succedendi jure vinculi.

SUMMARIUM.

- 1. Successores jure vinculi, aut substitutionis, adveniente vocationis casu, solent in Regno obtinere declarationem succedendi, ubi de ejus utilitate. 2. Declarationem supra dictam succedendi habentes, advenituntur in Regno ad omnia peragenda tanquam successores. Et eis datur mortuum de suo intestato, si à nomine bona possidentur. 3. Successoribus predictis non debet facile dari bonorum possessio, si speratur alius præstans successorem. Idem erit si appareat aliquis contradicitor, & quia juri dicitur. 4. Petas declarationem succedendi jure vinculi, debet probare vinculum loqui dicitur.

Dijfa

bonorum, si à nemine detineantur bona, cuius virtute occupat successor bonorum possessionem nemine citato, juxta doctrinam Barthol. In l. final. Cod. de edict. Dioc. Adrian. tollend. & juxta disposita in dict. l. final. & forlos hericus 41. rubr. de testament. D. Matheu ubi proxim. num. 38. Dixi si à nemine detineantur, nam si possidentur, aut detinentur ab aliquo, non debet imitti fideicommissarius in possessionem, nisi citato possessore illo, ut judicavit Senatus sententia per Cafes, die 19. Januarii 1627 inter Alfonso de Castro, & Franciscum de Pardo, & alia per Alteus, die 9. Decembris 1624. inter Antonium Salera, & Angelam Brusca, & de Galbi.

Sed quia possessionis commodum magni momenti est, §. commodum, institut. de interditi, ubi communiter DD. Pegal. resol. forlos. cap. 3. num. 107. & non facile debet dari etiam quando à nemine occupata respertinet bona, si factum est ambiguum, & speratur alius successorem pretendens, Lancell. de attentat. part. 3. quæst. 19. in fin. Stayban. variat. resolus. cap. 41. per tot. Quando iudicium constat ex dispositione ipsa, cuius virtute pretenditur successio, aut aliter, aut successorem alium habere jus, qui abiens est, aut impeditur deducere illud, non debet sceleriter procedere ad prædictam declarationem succedendi jure vinculi dandam, & multo minus ad imittendum in possessionem bonorum hæreditariorum declarationem petentem, imò spectare debet, an contraditor appareat qui successorem pretendat, aut missionem in possessionem, & expeditionem suscipere, ut à Senatu refert practicum, D. Matheu dict. §. 6. num. 41. & 42. Apparente autem alio successorem pretendente, & petente immissionem non debet dari locus, ut possessio occupetur, etiam si vacua fuerit, sed unusquisque ex pretendens debet judicialiter immissionem petere, & formatum unum ex iudiciis duplicibus, l. 2. in prinip. & l. final. ff. de interditi. §. duplita, institut. de interditi. In quo quilibet ex litigantibus sustinet actoris, & rei simul vices, l. in litibus, ff. de iudiciis, §. tertia dicitur, institut. de interditi. Dom. Crepi observat. 29. num. 193. D. Matheu de regim. cap. 11. §. 5. m. 76. & §. 6. m. 42. & 43.

Non aliter obtinentur declarationes succedendi jure vinculi, nisi aliquibus probus per summariam telium informationem. Pritmo enim debet probari vocatio, fideicommissum, aut vinculum, & comprehensum reperiri agentem in tali vinculo substitutione, aut fideicommissio, Socin. Senior conf. 62. n. 6. lib. 3. & conf. 7. num. 2. lib. 4. Decian. respons. 12. num. 1. lib. 1. Pauciroi. conf. 94. n.

- 26 Diffamatiōis iudicium non intentatur à non interdictis, & non habet locum quando diffamatus iustam habuit diffamationem.
- 27 Agens diffamatiōis iudicio, debet diffamationem probare, & quo modo. In nostra praxi non est necesse quod probetur. 28.
- 29 Praxi, & libellus ad agendam diffamatiōis iudicio.
- 30 Diffamatiōis signatur terminus decem dierum in nostra praxi, ut actio in iudicio proponatur, quam habere prædicat. Elapsi decem dies, an audiri debeat diffamatus. 31. Defendit quod audiri debet, dummodo non fuerit sententia declaratum, non habere actioem illam diffamatiōis. 32.
- 33 Praxi, & libellus ad imponendum silentium pendente diffamatiōis non proponenti actioem intra decem dies.
- 34 In iudicio diffamatiōis, actor est diffamatus, & diffamatus res, & ideo debet suscipi coram iudice diffamati. Et si fuerit clericus diffamatus, tenetur movere iudicium coram iudice diffamati etiam laico. 35.
- 36 Successor majoratus non potest vivere possidere agere, ut declaratur post illius mortem a se succedere majoratus bona. Limita si possessor se iudicaret dicendo quod bona sunt libera, aut quod post ejus mortem non spectant ad immatratum successorem, aut quod nullum jus habet in illis. 37.
- 38 Praxi, & libellus ad suscipiendum iudicium diffamatiōis in casu iactantia possessoris bonorum majoratus.

SUCCESSORES majoratus, vel fideicommissi, ut quilibet vocati sub conditione, aut in diem, per fideicommissum, vulgarum, pupillarem, aut aliam substitutionem, conditione adimpleta, sub qua repertiur vocati ad successorem, aut adveniente die, solent obtinere in curis iudicum ordinariarum Civitatis nostræ, & Civitatum, & Villarum Regni, & in curia gerentis Vices Generalis Gubernatoris, declarationes succedendi jure vinculi, per utrum voluntaria iustificationis, ut de praxi testatur, D. Matheu de regim. cap. 11. §. 6. num. 25. cum sequentibus. Quæ declarationes utilissimæ sunt, nam per eas, tam in iudicio, quam extra iudicium de successione caret, & si contraditor negotium caret, admittuntur qui eas obtinent ad omnia gerenda, & peragenda, tanquam successores. D. Matheu dict. §. 6. num. 36. Et virtute huiusmodi declarationum conceditur mandatum de imittendo in possessionem

Theatrum Jurisprudentiæ.

bonorum, si à nemine detineantur bona, cuius virtute occupat successor bonorum possessionem nemine citato, juxta doctrinam Barthol. In l. final. Cod. de edict. Dioc. Adrian. tollend. & juxta disposita in dict. l. final. & forlos hericus 41. rubr. de testament. D. Matheu ubi proxim. num. 38. Dixi si à nemine detineantur, nam si possidentur, aut detinentur ab aliquo, non debet imitti fideicommissarius in possessionem, nisi citato possessore illo, ut judicavit Senatus sententia per Cafes, die 19. Januarii 1627 inter Alfonso de Castro, & Franciscum de Pardo, & alia per Alteus, die 9. Decembris 1624. inter Antonium Salera, & Angelam Brusca, & de Galbi.

Sed quia possessionis commodum magni momenti est, §. commodum, institut. de interditi, ubi communiter DD. Pegal. resol. forlos. cap. 3. num. 107. & non facile debet dari etiam quando à nemine occupata respertinet bona, si factum est ambiguum, & speratur alius successorem pretendens, Lancell. de attentat. part. 3. quæst. 19. in fin. Stayban. variat. resolus. cap. 41. per tot. Quando iudicium constat ex dispositione ipsa, cuius virtute pretenditur successio, aut aliter, aut successorem alium habere jus, qui abiens est, aut impeditur deducere illud, non debet sceleriter procedere ad prædictam declarationem succedendi jure vinculi dandam, & multo minus ad imittendum in possessionem bonorum hæreditariorum declarationem petentem, imò spectare debet, an contraditor appareat qui successorem pretendat, aut missionem in possessionem, & expeditionem suscipere, ut à Senatu refert practicum, D. Matheu dict. §. 6. num. 41. & 42. Apparente autem alio successorem pretendente, & petente immissionem non debet dari locus, ut possessio occupetur, etiam si vacua fuerit, sed unusquisque ex pretendens debet judicialiter immissionem petere, & formatum unum ex iudiciis duplicibus, l. 2. in prinip. & l. final. ff. de interditi. §. duplita, institut. de interditi. In quo quilibet ex litigantibus sustinet actoris, & rei simul vices, l. in litibus, ff. de iudiciis, §. tertia dicitur, institut. de interditi. Dom. Crepi observat. 29. num. 193. D. Matheu de regim. cap. 11. §. 5. m. 76. & §. 6. m. 42. & 43.

Non aliter obtinentur declarationes succedendi jure vinculi, nisi aliquibus probus per summariam telium informationem. Pritmo enim debet probari vocatio, fideicommissum, aut vinculum, & comprehensum reperiri agentem in tali vinculo substitutione, aut fideicommissio, Socin. Senior conf. 62. n. 6. lib. 3. & conf. 7. num. 2. lib. 4. Decian. respons. 12. num. 1. lib. 1. Pauciroi. conf. 94. n.

Parti I. Cap. XXVII. de Declarat. succ. jure vinc.

num. 27. Cephal. conf. 113. num. 5. lib. 1. Buriat. conf. 1. num. 12. Mascard. de probat. consil. 1342. Marzat. in epistol. de fideicommiss. quæst. 1. Cavalca. decif. 17. num. 52. part. 3. Magon. decif. Lucens. 82. num. 11. Menoch. conf. 85. num. 39. & 90. Peregrin. conf. 36. num. 2. lib. 1. & de fideicommiss. part. 11. num. 37. Intrigliol. de substitutiōib. centur. 3. quæst. 75. num. 58. Fufarius de substitutiōib. quæst. 615. per tot. Ramon conf. 22. n. 24. Argel. de adquirend. possiff. quæst. 8. artic. 35. num. 52. & 53. Andreol. controverf. 433. num. 26. & controverf. 69. num. 18. Minifella in observat. ad Cypre. Lat. observat. num. 4. Escobar. de nobilitat. proband. 1. parti. quæst. 15. §. 3. num. 28. Urceol. de translatiōib. quæst. 55. num. 31. hæc probatio erit tertium ad effectum habendi alium quoddam in illius tertii prejudicium, ut Senatus declaravit sententia per Sabova, die 21. Maii 1676. in favorem Francisci Vincentii Royo Notarii Procuratoris Domæ Annæ Vaquero, & de Liuaqui, & contra Dō Balthealor. post tractat. de duobus fratrib. decif. 27. 108. à num. 1. Tristany decif. 30. num. 81. Cum ergo successorem pretendes dicat te vocatum esse, debet verificare de illo loqui fideicommissum, nam qui vult admitti, ut talis debet esse talem probare, Pacian. de probat. lib. 2. num. 2. Ramon dict. conf. 22. num. 24. Carpoz in jurisprud. part. 3. conf. 22. n. 28. de substitutiōib. Fideicommissum, vinculum, substitutio, aut vocatio debet probari per testamentum, codillos, aut instrumentum, in quo continetur, edendo, & exhibendo succere faciendi declarationem, l. final. Cod. de edict. Dioc. Adrian. observat. Peregrin. de fideicommiss. artic. 43. num. 2. Argel. de adquirend. possiff. quæst. 3. artic. 16. num. 19. Paul. Melli post observat. decif. 86. num. 17. Inclusionis autem in vocationibus fideicommissi, mayoratus, aut vinculi debet probari per summariam telium informationem, aut per instrumenta quibus constat agentem esse de vocatione, Filiationem, & gradus descendentiæ multis probantur modis, de quibus videndi, Simon de Prat. de interpretat. ultimæ voluntat. lib. 5. dicitur. 3. interpretat. 2. foliat. 4. num. 225. Gregorio XV. decif. 349. Peregrin. de fideicommiss. artic. 43. num. 86. Lara de observat. tom. 6. cap. 123. Menoch. de arbitrat. cap. 89. num. 84. & de presump. lib. 6. presump. 53. n. 42. Fermolin. ad text. in cap. per tunc de probat. quæst. 1. Michalor. post tractat. de fratrib. decif. 27. num. 4. Ramon conf. 22. n. 9. Coccin. decif. 64. Cavaler. decif. 46. num. 2. & 3. Peña decif. 275. num. 5. & decif. 833. n. 2. & 3. Escobar. de nobilitat. proband. 1. parti. quæst. 2. §. 4. num. 45. Martin. decif. 10. num. 6. cap. 125. Barbof. vot. 22. à num. 1. Bich. decif. 4. num. 1. decif. 101. num. 12. & 13. & decif. 7. num. 1. cum sequent. Cardinal. Otthobon. decif. 251. num. 1. cum sequent. Peutinger. decif. 41. num. 1. Aiguell. decif. 58. num. 18. Ninoi. decif. 13. Lara decif. 73. num. 3. Callejon. in alphabet. verb. filius, n.

- 7. Carol. Anton. de Luca in animadversioib. advertere, quod est filitio ex parentum recognitione probetur, l. optatum, Cod. de contrahend. stipulat. cap. scilicet, de testibus, cap. per tunc, de probat. Alexand. conf. 233. num. 3. Mascard. de probat. consil. 411. & num. 10. Lara de observat. tom. 6. cap. 123. n. 7. Gregor. conf. 36. num. 2. lib. 1. & de fideicommiss. part. 11. num. 37. Intrigliol. de substitutiōib. centur. 3. quæst. 75. num. 58. Fufarius de substitutiōib. quæst. 615. per tot. Ramon conf. 22. n. 24. Argel. de adquirend. possiff. quæst. 8. artic. 35. num. 52. & 53. Andreol. controverf. 433. num. 26. & controverf. 69. num. 18. Minifella in observat. ad Cypre. Lat. observat. num. 4. Escobar. de nobilitat. proband. 1. parti. quæst. 15. §. 3. num. 28. Urceol. de translatiōib. quæst. 55. num. 31. hæc probatio erit tertium ad effectum habendi alium quoddam in illius tertii prejudicium, ut Senatus declaravit sententia per Sabova, die 21. Maii 1676. in favorem Francisci Vincentii Royo Notarii Procuratoris Domæ Annæ Vaquero, & de Liuaqui, & contra Dō Balthealor. post tractat. de duobus fratrib. decif. 27. 108. à num. 1. Tristany decif. 30. num. 81. Cum ergo successorem pretendes dicat te vocatum esse, debet verificare de illo loqui fideicommissum, nam qui vult admitti, ut talis debet esse talem probare, Pacian. de probat. lib. 2. num. 2. Ramon dict. conf. 22. num. 24. Carpoz in jurisprud. part. 3. conf. 22. n. 28. de substitutiōib. Fideicommissum, vinculum, substitutio, aut vocatio debet probari per testamentum, codillos, aut instrumentum, in quo continetur, edendo, & exhibendo succere faciendi declarationem, l. final. Cod. de edict. Dioc. Adrian. observat. Peregrin. de fideicommiss. artic. 43. num. 2. Argel. de adquirend. possiff. quæst. 3. artic. 16. num. 19. Paul. Melli post observat. decif. 86. num. 17. Inclusionis autem in vocationibus fideicommissi, mayoratus, aut vinculi debet probari per summariam telium informationem, aut per instrumenta quibus constat agentem esse de vocatione, Filiationem, & gradus descendentiæ multis probantur modis, de quibus videndi, Simon de Prat. de interpretat. ultimæ voluntat. lib. 5. dicitur. 3. interpretat. 2. foliat. 4. num. 225. Gregorio XV. decif. 349. Peregrin. de fideicommiss. artic. 43. num. 86. Lara de observat. tom. 6. cap. 123. Menoch. de arbitrat. cap. 89. num. 84. & de presump. lib. 6. presump. 53. n. 42. Fermolin. ad text. in cap. per tunc de probat. quæst. 1. Michalor. post tractat. de fratrib. decif. 27. num. 4. Ramon conf. 22. n. 9. Coccin. decif. 64. Cavaler. decif. 46. num. 2. & 3. Peña decif. 275. num. 5. & decif. 833. n. 2. & 3. Escobar. de nobilitat. proband. 1. parti. quæst. 2. §. 4. num. 45. Martin. decif. 10. num. 6. cap. 125. Barbof. vot. 22. à num. 1. Bich. decif. 4. num. 1. decif. 101. num. 12. & 13. & decif. 7. num. 1. cum sequent. Cardinal. Otthobon. decif. 251. num. 1. cum sequent. Peutinger. decif. 41. num. 1. Aiguell. decif. 58. num. 18. Ninoi. decif. 13. Lara decif. 73. num. 3. Callejon. in alphabet. verb. filius, n.

1. sub dicitur § 1. ff. de conditionib. & demonst. §. si plures, institut. de heredib. institut. Alexand. conf. 59. numer. 7. lib. 3. Menoch. diff. 679. numer. 2. Rulicis in tractat. de liberis in conditione posit. lib. 5. cap. 9. numer. 14. & 16. Peregrin. conf. 119. n. 1. lib. 5. Pichard. in dict. §. si plures, Fular. de substitut. quest. 455. numer. 1. Calanet. conf. 136. Trentacinq. de substitut. part. 1. cap. 17. numer. 20. eum sequent. Ramon. conf. 28. numer. 4. Castillo tom. 6. controverf. cap. 136. La-Tea de off. 61. numer. 10. Cytac. controverf. 50. numer. 47. Peuting. de off. 384. numer. 11. Antunz. de donacione. tom. 2. part. 3. cap. 16. n. 50. Cardinal. de Luca de fideicommiss. difens. 88. numer. 4. Carol. Spadaz. in theat. vidu. difquisit. 38. numer. 164. Et quod omnes conditiones adimpleri debeant, ut sit locus substitutioni, declarat Senatus sententia per Cafes, die 30. Maii 1637. inter Daltharum Palmer, & alios, & Vincentiam, & Franciscum Puchol; pendente enim conditione neque obtineri potest declaratio, neque petitio fieri, ut Senatus dixit sententia per Alreus, die 26. Maii 1632. inter Egregium Comitissam de Sinarcas curatricem filii sui, & Egregium Comitem de Sirat.

22 Si alternatim opposita reperiantur conditiones, non requiritur quod omnes adimpleantur, & evanescit locus fit substitutioni, sed sufficit quod altera adimpleatur, si ve casualis fuerit conditiones, si ve potestativa, l. si heredis 78. §. 1. ff. de conditionib. institut. l. cum pupillus 78. §. 1. ff. de conditionib. & demonstrat. §. penultim. institut. de heredib. institut. l. mo 111. §. ubi verba, de regul. juris, cap. in alternatim 70. cum vulgata, de regul. juris in 6. Doctent Barthol. & Bald. Alexand. Caltrenf. & communiter DD. in l. generaliter, Cod. de institut. & substit. Socin. Senior conf. 52. numer. 8. lib. 1. Odoz conf. 12. numer. 16. Oldrad. conf. 189. Simon de Prat. de interpretat. ultimar. voluntat. fol. 316. numer. 7. Pichard. ubi prox. Barthol. ad text. in dict. cap. in alternatim, numer. 28. Fular. dict. quest. 455. numer. 16. Fontanel. de pact. nuptial. clasf. 4. gloss. 24. numer. 72. Oñate de contrahib. tom. 1. disp. 14. numer. 78. Cavalier. de off. 265. n. 3. D. Crepfi observat. 22. numer. 136. Cardinal. Othobon. de off. 265. numer. 25. Mocz lib. 1. 6. decretal. part. 1. tit. 3. de respit. cap. 9. n. 17. Bich. de off. 38. numer. 9. Caponi tom. 4. difcept. 324. numer. 3. & 4. Bonden. de iure controverf. collat. 34. numer. 115. Castejon in alphab. verb. alternativa, numer. 1. Limita tamen doctrinam istam casu in quo inter plures conditiones alternativè appofitas, reperitur conditio si sine liberis decesserit, dicendum quod si institutus moriatur in minori aetate, vel interitus, vel sine liberis, succedat

substitutio tunc enim non sufficit quod altera ex conditionibus alternativis adimpleatur, ut substitutio intret, sed requiritur quod omnes adimpleantur eodem modo, ac si conjunctive posite fuerint, ac proinde etiam si interitus decesserit institutus, & in minori aetate, si cum liberis decessat, remanebit exclusus substitutus per liberorum existentiam, juxta text. expr. in l. generaliter 6. Cod. de institut. & substitut. ibi: Generaliter sancimus, si quis ita verba sua composuerit, ut dicat, si filius, vel filia intestatus, vel intestata, vel sine liberis, aut sine testamentis, aut sine nuptiis decesserit, Et ipse, vel ipsa liberis substitutus, si nuptias contraxerit, si sine testamentis fecerit fructus responderi, & non esse locum substitutioni eorum, vel restitutioni, l. Lucius Titius 85. ff. de heredib. institut. l. si in qui ducenta 13. §. ultim. ff. de rebus dub. Barthol. Bald. Alexand. & Joffon in d. l. generaliter, Socin. in d. l. si in qui ducenta, §. ultim. col. 1. & 2. Alexand. in l. collas, §. quidam rebus, n. 6. de liberis, & postulum. Tiraque. in l. si unquam, verb. suscepit liberis, numer. 42. de revocand. donat. Madeita animadvers. cap. 33. in tract. substitut. in materia vulgar. quest. 25. Donell. in Cod. ad text. in dict. l. generaliter, Peregrin. de fideicommiss. artic. 13. numer. 34. Trentacinq. variat. tit. de substitut. part. 1. cap. 17. numer. 38. Calanet. conf. 1. numer. 54. Barthol. ad text. in dict. cap. in alternativis, numer. 34. Castill. controverf. lib. 3. cap. 136. numer. 60. & 61. Fular. de substitut. quest. 455. numer. 17. Fontanel. de pact. nuptial. dict. clasf. 4. gloss. 24. numer. 70. & 72. Ramon dict. col. 28. numer. 5. D. Crepfi observat. 22. numer. 136. & observat. 47. numer. 81. Bich. de off. 650. n. 10. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 6. tit. 25. vers. unde, Caponi tom. 4. difcept. 324. numer. 5. Cardinal. de Luca de credit. difens. 55. numer. 7. & de fideicommiss. difens. 88. numer. 5. & de success. difens. 18. numer. 13. Idem erit dicendum si adimpleta fuerit conditio si sine liberis, dummodo altera ex alternativis non adimpleatur, nam si inquam intrabit substitutio, cum necesse sit, ut intret, quod omnes adimpleantur conditiones, Alexand. in d. l. generaliter, & ibi Joffon numer. 3. & Decius numer. 2. Zanch. in l. heredes mei §. cum ita, numer. 97. ff. ad S. C. Trebel. Francis de off. 150. Fular. de substitut. d. 455. n. 19. Fontanel. d. gloss. 24. n. 72. cum sequent. & de off. 493. Quæ sententia, & si displicet Gerard. Maynar. de off. 38. lib. 5. verissima est, nam eo ipso quod apponitur conditio decessendi sine liberis inter alias conditiones alternativè, & in ipso apponitionis instanti, disjunctiva illa resolvitur in conjunctivam, & perinde habetur dispositio, ac si conjunctivè ab initio

condiciones conceptæ fuerint, Fontanel. dict. clasf. 24. n. 73. Arnold. Corvin. ubi proxim. Et supposita resolutione alternativè, certissimè erit, quod sicuti proposita conditio si sine liberis, cum aliis conditionibus conjunctivè, non sufficit, ut admittatur substitutus, appofita ab ipsa lege requiritur etiam quod alia conditiones adimpleantur, ex regul. text. in l. si heredi plures, ff. de conditionib. & demonstrat. Pari modo sufficit hoc casu, ut altera ex alternativis conditionibus non adimpleatur, ut non sit locus substitutioni, etiam conditio adimpleta decessendi sine liberis, Fontanel. ubi proxim. Et ab hac sententia non possumus in nostro Regno recedere, quia Senatus multoties judicavit exclusum esse substitutum non adimpletis omnibus alternativis conditionibus, quando inter eas reperitur conditio si sine liberis, quia in casu isto alternativa resolvitur in conjunctivam, & per consequens si ve adimpleatur conditio si sine liberis, si ve alia ex alternativis, dummodo alteris adimplementis deficiat, exclusus erit substitutus, ut judicatum extitit sententia per Alreus, die 22. Martii 1614. inter Gasparem Jordà, & Josephum Mollà, & alia per eundem, die 26. Novembris 1614. in favorem Joannis Andria, & contra Andriæ Sanchez, & alia per eundem, die 5. Januarii 1632. in favorem Don Hieronymi Nuñez, & contra Don Hieronymum Perpiñà, & alia per eundem, die 21. Maii 1627. inter Hospitalè Generale, & Thomam Jover, & Sufanam Jo. ver, & alia per Daza, die 6. Julii 1627. inter Petrum Matti, & Hieronymum de Enguiza, & alia per Alreus, die 23. Januarii 1634. inter Joannem Gerardum Cucalò, & Luao vicum Cucalò, & alia per Cafes, die 10. Martii 1639. inter Petrum Chaberti, & Elisabetham Montsonis, & alia per Alreus, die 7. Aprilis 1636. in favorem Feliciani Gilabert, & contra Jacobum Gilabert, & alia per Mascarò, die 10. Decembris 1632. in favorem Don Joannis Ferran & de Vidal, & contra Sororem Ludovici Roig, Monialè Conventus Sanctæ Mariæ Magdalena, & alia per Saboya, die 17. Octobris 1686. in favorem Vincentiæ Furga, & contra Joannem Josephum Viñau Medicum, referente Nobili Senatore Don Didaco de Scàs R. C. D. Actuario Bonillo.

25 Non cogites statutum esse absque nitidissima juris ratione, ut dicitur l. generaliter, Cod. de institut. & substitut. Quod hæc cum liberis decessente evanescit substitutio, etiam si alia conditiones alternativè posite adimpleantur favore enim filiorum multa suppetunt, & intelliguntur, etiam si a testatoribus non expremantur, ut accidit quando institutus testator hæredem, & simpliciter istum gravat de restituenda hereditate alicui post mortem,

si ergo institutus iste, filios, aut descendentes habeat, non est dubitandum quod fideicommissarius, aut substitutus, certissimè existat, quod si substitutus excluditur erit per existentiam filiorum instituti, nam si hoc filioi semper subintelligitur appofita ab ipsa lege conditio illi si sine liberis decesserit institutus, etiam si de illa mentionem non fecerit testator, l. cum Avus 101. ff. de conditionib. & demonstrat. l. cum acutissimi, Cod. de fideicommiss. l. generaliter, §. cum autem, Cod. de institut. & substitut. Caxvet. conf. 693. numer. 5. Roland. conf. 82. numer. 9. lib. 3. Barba. conf. 64. numer. 15. & conf. 86. numer. 5. lib. 1. Decian. conf. 60. dubitat. 2. & conf. 98. numer. 12. lib. 3. Mantie. de conjestat. lib. 10. cap. 7. Anton. de præsumpt. lib. 4. presump. 89. Mogon. de off. 310. numer. 52. Trentacinq. de substitut. part. 2. cap. 7. numer. 1. Per quest. 393. n. 1. Guiovagron. conf. 75. numer. 10. & conf. 61. lib. 1. Fontanel. de off. 41. & 42. & de off. 493. numer. 7. Merlin. de off. 864. numer. 4. Ciriac. inter Gasparem Jordà, & Josephum Mollà, & alia per eundem, die 22. Martii 1614. inter Gasparem Jordà, & Josephum Mollà, & alia per eundem, die 26. Novembris 1614. in favorem Joannis Andria, & contra Andriæ Sanchez, & alia per eundem, die 5. Januarii 1632. in favorem Don Hieronymi Nuñez, & contra Don Hieronymum Perpiñà, & alia per eundem, die 21. Maii 1627. inter Hospitalè Generale, & Thomam Jover, & Sufanam Jo. ver, & alia per Daza, die 6. Julii 1627. inter Petrum Matti, & Hieronymum de Enguiza, & alia per Alreus, die 23. Januarii 1634. inter Joannem Gerardum Cucalò, & Luao vicum Cucalò, & alia per Cafes, die 10. Martii 1639. inter Petrum Chaberti, & Elisabetham Montsonis, & alia per Alreus, die 7. Aprilis 1636. in favorem Feliciani Gilabert, & contra Jacobum Gilabert, & alia per Mascarò, die 10. Decembris 1632. in favorem Don Joannis Ferran & de Vidal, & contra Sororem Ludovici Roig, Monialè Conventus Sanctæ Mariæ Magdalena, & alia per Saboya, die 17. Octobris 1686. in favorem Vincentiæ Furga, & contra Joannem Josephum Viñau Medicum, referente Nobili Senatore Don Didaco de Scàs R. C. D. Actuario Bonillo.

Non cogites statutum esse absque nitidissima juris ratione, ut dicitur l. generaliter, Cod. de institut. & substitut. Quod hæc cum liberis decessente evanescit substitutio, etiam si alia conditiones alternativè posite adimpleantur favore enim filiorum multa suppetunt, & intelliguntur, etiam si a testatoribus non expremantur, ut accidit quando institutus testator hæredem, & simpliciter istum gravat de restituenda hereditate alicui post mortem,

& Magdalenæ Rey. An filii hereditibus instituitis, & causa filii substituta subintelligatur conditio si sine liberis, videndi Molina de justit. & jurg. trad. 2. disp. 190. numer. 27. Spino in specul. testamenfor. gloss. 14. n. 126. Sanchez in decalog. lib. 7. cap. 16. num. 84. Mantie. de consuetud. lib. 10. tit. 7. num. 84. Mofazo de casu p. 11. tom. 1. lib. 1. cap. 8. n. 21. cum sequant.

Operatur idem conditio tacita supradicta si sine liberis decesserit, quæ inducitur à lege, & eodem operatur effectus, quam conditio expressa si sine liberis decesserit à testatore apposita. Bald. in dicit. l. cum actus similes. ult. Cod. de fideicommissis. Alexand. in leg. ex factis. §. si quis rogatus. ff. ad S. C. Trebel. num. 11. & ibi Ripa num. 77. Jaffon. in dicit. l. generaliter. §. cum autem n. 6. & ibi Corneus num. 4. Socin. Senior in dicit. l. cum Avus. n. 63. Emmanuel Costa in l. galus. §. & quid sit tantum. part. 4. num. 7. de liberis. & postquam.

Anton. Gabriel de fideicommissis. conclus. 1. n. 77. Intelligit. de substitut. emittit. 3. que ff. 51. num. 21. Menoch de presumptis. lib. 4. presump. 89. num. 18. Fufar. de substitut. 4. 428. num. 12. & que ff. 429. num. 8. Cardinal. de Luca de fideicommissis. discurs. 66. n. 9. Antunez de donat. tom. 1. lib. 1. prelu. 2. §. 2. num. 157. Carol. Anton. de Luca in animadversis. ad Gratian. cap. 305. n. 11. & cap. 306. num. 7. & 8. Quando autem non subintelligatur tacita conditio ista, & quando idem non operetur quam expressa, tradit D. Crespi observat. 41. num. 121. & 122. Unde positi filii, & descendentes sub conditione tacita, idem habebunt jus, quam si sub conditione expressa fuerint positi, sed non habebunt majus jus, ac proinde sicuti expressè positi sub conditione cessare faciunt jus, quod substitutus habere poterat ad succedendum, ita sub conditione, tacita positio non tamè successores sit neque adhuc censentur vocati ad successione, quia filii, & descendentes sub simplici conditione positi, adhuc expressa, ut si sine filiis decedant, non censentur vocati in Regno, juxta for. 45. rubr. de testamen. ibi: Si filios dicit filii, sed ad positi in locis dicitur testamen. sub simplici conditione, que en tal cas los dicit filii, no sien vistos esse substituti à lura pares, ni sien eridats à tal heretat judicio testatoris. Et inde pendenter à foro certius de jure est, quod filii sub simplici conditione positi non censentur vocati. Franciscus Marcus de just. 22. num. 2. part. 2. Galganc. de condition. & demonstrat. part. 2. cap. 1. que ff. 97. num. 15. Peregrin. de fideicommissis. artic. 28. n. 29. Cancez variat. lib. 1. cap. 1. num. 103. Barri de success. fomb. lib. 8. cap. 2. numer. 28. Fontanell. de pactis nuptial. class. 4. gloss. 24. num. 15. D. Leon tom. 2. de just. 209. num. 36. Mastrilli.

de just. 176. num. 1. Casill. controvers. lib. 4. cap. 55. num. 15. Fufar. de substitut. que ff. 393. num. 108. Ramon. conf. 15. num. 52. Anton. quent. Grivel. de just. 125. num. 52. Anton. Faber de error. pragmatie. deced. 26. error. 1. & in Cod. lib. 6. tit. 20. de fideicommissis. definit. 1. Paul. Mell observat. 44. n. 2. D. Crespi observat. 19. n. 20. & 21. Tondut resolut. civ. lib. 2. que ff. 98. Ciriac. controvers. part. 3. cap. 8. definit. 9. S. Arguell. de just. 32. n. 11. Cardinal. de Luca de fideicommissis. discurs. 21. n. 6. & discurs. 73. n. 3. & discurs. 220. Triflany de just. 1. num. 29. Et quod filii, & descendentes positi sub simplici conditione non censentur vocati, declaravit Senatus sententia per Duce, die 16. Januarii 1619. Inter Don Valerium Boil, & alia per Cafes, & Don Jacobum Sorell, & Don Raymundum, & Don Mathem Cónega, & alia per eundem, die 16. Octobris 1634. inter Elisabetham Ros, & Joannem Bodi, & alia per Alreus, die 30. Martii 1637. inter Hieronymum Cas Civem, & Magnificum Oouitium Ginart, R. C. D. & alia per Saboya, die 14. Decembris 1679. in favorem Collegii Divi Pauli nostræ Urbis, & cõtra Josephum Lopez Manrique olim Garcia de Padilla Generosum, & alia cum votis S. S. A. C. per Ferrera, die 15. Martii 1677. in favorem Egregii Comitris de Fuentes, & contra Egregium Comitrem de Faura, referente Litteratissimo Senatore Donato Sanchez del Castellari R. C. D. Auditorio Sanchez.

Solum filii positi sub simplici conditione efficiunt quod pater institutus hæres, & tunc bona hereditaria libera taliter quod existentibus filiis positi alienare illa, & liberè disponere absque eo quod filius suis sub simplici conditione positus teneatur reservare, heque filii post patris mortem aliquam habebunt actionem ad alienata revocanda, quia tanquam libera poterunt à patre alienari, ut docent Castrensis in l. si cum dotem, n. 9. & 10. ff. solut. matrim. Cafanet. conf. 48. n. 7. Tondut. resolut. civil. cap. 98. num. 3. Carol. Anton. de Luca in animadversis. ad Gratian. cap. 306. num. 10. Si vero filii, aut descendentes fuerint positi sub duplici conditione, ut si testator dixerit: Si institutus filius sine filiis decesserit, & eorum filii decesserint sine filiis, tunc censentur vocati testatoris judicio, si for. 45. rubr. de testamen. ibi: Proucheix, è mana sa Magestat que en aquest cas, quando filii sunt appositi sub duplici conditione, aquellos filii, sien vistos esse substituti à lura pares heretatus primo loco instituti, è esse eridats, è demanats à la successió de la heretat judicio testatoris. Ita docent Belluga in speculo Princip. rubr.

Parti I. Cap. XXVII. de Declaratione succ. jure vinc.

rubr. 41. n. 54. D. Crespi de just. observat. 21. num. 19. Bich. de just. 605. pro tot. Peutinger. de just. 474. Arguell. de just. 32. num. 33. Cardinal. de Luca de fideicommissis. discurs. 73. n. 9. & discurs. 220. num. 2. & discurs. 221. num. 4. & 5. Et quod filii positi sub duplici conditione censentur vocati, declaravit Senatus sententia per Cafes, die 16. Octobris 1634. inter Elisabetham Ros, & Joannem Bodi. Idem fuit decissum in S. S. A. C. sententia publicata per Franciscum Eixarch. R. M. Scribam die 4. Junii 1687. in favorem Josephi Lopez Manrique olim Garcia de Padilla Generosi, & contra Collegium Divi Pauli, qua revocata fuit supra tradita sententia diei 14. Decembris 1679. Limita illa que tradidi de filiis positis sub simplici conditione, quando alicui concurrerent conjectura, quia tunc censentur vocati, Molina de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 6. num. 3. Durat. conf. 381. sub num. 21. Ciriac. controvers. 96. num. 14. Guiovaggon. conf. 79. num. 6. lib. 1. Addent. ad Burat. de just. 385. sub n. 10. Capic. Latr. de just. 1. num. 5. Redenaic. conf. 8. numer. 4. Anton. Gobius confidat. 50. num. 2. & plures conjecturas vide apud Fufar. de substitut.

471
4437. per lra. D. Leon de just. de just. 209. n. 37. cum sequent. D. Crespi de just. observat. 20. n. 21. Ramon. conf. 15. numer. 52. cum sequentibus. Cardinal. Orthobon. de just. 1. num. 19. cum sequentibus. Et observatum habet, quod si positi in conditione, sint ex testatoris descendentiis, factus inducitur vocationis conjectura, Ad Burat. de just. 385. sub num. 10. Guiovaggon. conf. 79. n. 34. Horden. ad Burat. de just. 162. n. 14. Redenaic. conf. 8. num. 4. Borden. post collat. legal. de just. 16. n. 12. Capic. Latr. de just. 1. num. 13. & 14. Anton. Gobius confidat. 50. num. 3.

Las declaraciones de fuceder jure vinculi, se obtienen proponiendo el que pretende la sucesion su libelo ante el Juez, en donde narre las substituciones, o fideicomiso, el cumplimiento de las condiciones, y el caso de averle pertenecido la sucesion, y debe concluirse pidiendo se reciba sumaria informacion de testigos, y de la vifta de aquella, y de la disposicion del vinculo, y declare averle tocado la sucesion jure vinculi al pretendiente, concibiendo en esta forma el libelo.

IHS. F. T. Propofant cum millor pot diu, que el quondam S. T. Ion Ahuelo en son ultim, y darrec testament rebu per T. Notari en T. de T. mes, y any de que fa presentacio si & in quantum, institui en hereu seu universal al quondam S. T. Ion filly, y tio paternal del propofant, ab pacto vinculo, y conditio, que en lo cas de morir sens filios legitims, y naturals de legitims, y carnal matrimoni nats, y procreats, deduhides 100. llivr. de les quals poguis testar, tonces fos vint, y si fos mort, fos filios legitims, y naturals, per iguals parts, y porcions à fer à ses voluntats: se ha seguit que lo dit F. T. primer hereu efcrit, es mort, y ha passat de la present vida en la altra, sens haver deixat filios alguns legitims y naturals, de legitims y carnal matrimoni nats, y procreats del dit S. T. hagut, y procreat del matrimoni que aquell cõtraçà in facie Sancte Matris Ecclesie ab S. T. E com aixi per haver mort lo dit F. T. primer hereu sens filios, cõ per haver premort lo dit F. T. pare del propofant, li hacha pertaygut la universal herencia al propofant per fer fill unicus del dit S. T. pare, en virtut dels vincles, y substitucions apofades per lo dit F. T. en lo sobredit testam. Per tant & aiaas, omni meliori modo, &c. Requie, li sia rebuda una sumaria informacio de testimonis à fi, y effe. de verificar, y probar lo defus dit, y constar per aquella de prædictis, aut saltim de necessitatibus, pariter Requie, li declarat haver succedit lo Propofant, jure supradicti vinculi, en tots los bens, y herencia que quondam foren del dit F. T. mananto posar en la possessio de tots los bens hereditaris, si à nomine detinentur. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesus M. Die 15. Maii 1688.
Recipitur informatio.
F. T. Affilior.

Recibida la informacion sumaria de testigos, constando por aquella de la purificacion de condiciones, y demas extremos necesarios, y en vifta del vinculo, y substituciones, se passa à hazer la declaracion diciendola con una sentençia en esta forma.

judice summarie, & absque figura judicii, cui sufficiat, quod iudici summariæ costet de diffamatione, anteaquam terminum assignet ad agendum, per text. in dicit. l. diffamari, in prin. cap. ubi Joannes E. Ber. Contard. in dicit. l. diffamari, quæst. 7. n. 47. Burat. dicit. decis. 255. n. 7. Clarin. dicit. cap. 34. n. 10.

28 In praxi nostri Regni non est necesse, quod aliquo modo diffamatio probetur ad hoc, ut iudex procedat ad assignationem termini, & compellat diffamantem ad deducendum jus, vel proponendam actionem, nam sufficit quod in libello proposito narretur diffamatio, & iactantia, & repræsentetur præjudicium diffamato reitatis ex diffamatione, ut absque alia probatione, & virtute soli narrative in Sententia, & ceteris Curis provideatur mandatum de intentandis infra decem dies actionibus, quod non cogites esse singulare in nostro Regno, nam est, ut vidisti, diffamatio probanda esse de jure, ad hoc ut iudex procedere possit.

set ad assignationem termini, non est jam in uso, quod probetur iactantia, ut ad ista procedatur, ut docent Cardin. de Luca de iurificti. dicitur. 73. num. 6. Regens Lacro conf. 114. num. 27. Carol. Anton. de Luca in annotation. vers. ad Gratian. cap. 85. num. 23. vers. notitium, & in observat. 385. ad decis. Franchis n. 3.

Quando aliquo se iacta dicendo, y publicando que tiene algunos derechos, o acciones contra alguna persona, puede proponer, y la instancia de iactancia quien padece la difamacion, la practica es proponer a su libelo, ante el Juez, y narrar la difamacion, pidiendo en la conclusion se le mande al difamante, que dentro de diez dias deduzga ante el Juez las acciones, y derechos que publica, y tener, y no haciendolo se le impondra silencio para que en adelante no las pueda intentar, proponiendo el libelo en esta forma.

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. Mercader Supplicat com millor pot diu, que S. T. etiam Mercader de la present Ciutat, es iacta, y se ha iactat, dient publicament, y assegnant, que el Suplicant li estaria devent pus de 4000. llivr. quant en la realitat en jamas ha rengut tractes ni contractes en aquell, ni li es deutor de cantitat alguna de la qual iactancia li ha resultat no poc per juhi al Suplicant, pues los Mercaders ab qui te correspondencia, noticiosos de lo que dit F. T. diu, tenen reparo de contractar ab lo Suplicant, y en grandisim menyscapte de son credit lo te postat dita difamacion de tal manera, que si huy volges entrar en alguna negociacion de importancia, ab dificultat trobaria persona ab qui contractas; E com sia just que lo Suplicant quede lliure de esta molestia, y assegnat en son credit, compellint al dit F. T. a que deduhixa qualzevolz acciones que entenga tenir contra el Suplicant.

Per tant & alias omni meliori modo, &c. Et utendo remedio quo magis expediat suplica, si mana al dit S. T. que dins deu dies deduhixa en lo present Tribunal qualzevolz acciones, o drets que tinga, eo entenga tenir contra el Suplicant, aliter no sentho, dins dit terminu, se li impone silencio, y callament perdurable en qualzevol pretencio, eo accio que pretengues tenir contra el dit Suplicant, y que la present es mane evocac a esta R. A. y cometre a hu dels Nobles, eo Magnificis D. D. R. C. qui eam, &c. Et licet, &c. Altissimus, &c. Evocata, &c.

Jesús Maria Die 18. Maii 1688.
F. V. fiat mandatum supplicatum, & intimatum.
F. T.

36 Non ergo absque fundamento assignatur in nostra praxi decem dierum terminus diffamanti ad deducendum in iudicio suum jus, nisi iuxta juris regulas debet iudex, in diffamationis iudicio, terminum competentem diffamanti concedere, intra quem actiones deducat quas habere prædicat, dicit. l. diffamari 5. Cod. de ingenuis manumiss. Felin. in cap. venerabilis, num. 12. cum sequent. ff. de iudicij,

Imola in l. quamdiu, num. 6. ff. de acquirend. heredit. Paz. in prax. tit. 3. cap. 9. §. 2. num. 1. Anton. Gomez praxiar. tom. 3. cap. 1. n. 23. Aviles in cap. praxiar. 1. vers. fel. n. 34. Cardinal. Thibich. prædicar. tit. D. concluf. 411. Fontanell. dicit. 328. num. 2. Clarin. contro. versar. forens. cap. 34. num. 1. Marchesan. de commissis. par. 1. cap. 2. §. 2. n. 78. & 79. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 3.

Pars I. Cap. XXVII. de Declarat. succ. jure vine.

3. cap. final. num. 23. cum sequent. Garcia de nobilit. gl. 47. ex num. 17. Molina de iustit. & iur. disp. 639. Ayllon ad Gomez dicit. tom. 3. cap. 1. num. 2. Marcus Angel. Leone in preparat. juris, dicit. preparat. 29. n. 31. Fernolin. ad text. in cap. cum sit generale & de for. competenti, quæst. 3. num. 7. Carol. Anton. de Luca in annotation. vers. ad Gratian. cap. 85. num. 1. Intra terminum prædictum a iudice assignatum, non est habitandum, quod poterit diffamans suas deducere actiones contra diffamatum. Elapsis vero decem diebus assignatis, videtur jam esse exclusum, & non posse aliquam deducere actionem, quia in libellis iactantia petitur in nostra praxi, quod imponatur silentium perpetuum diffamanti, si infra terminum actiones non proponat, ac proinde termino elapso non debet audiri, quia ei impositum remanet perdurable silentium, ex text. in d. l. diffamari, Felin. in cap. cum venerabilis, num. 12. de iudicij, Imola in d. l. quamdiu, num. 6. ff. de acquirend. heredit. Marcus Angel. Leone dicit. num. 31. Contrarium tamen de jure verius est, & in nostro Regno admittimus habemus, nam etiam decem diebus elapsis, & quod magis est, facta instantia ad hoc ut silentium perpetuum diffamanti imponatur, ex quo infra terminum actiones non deduxit, dummodo sententia impositionis silentij prolatæ non fuerit, semper purgando moram poterit diffamans suas proponere actiones, nam provisio illa interiori assignationis termini, nihil aliud est, quam ipsa termini assignatio, non autem impositio silentij, & post termini assignationem, debet a iudice proferri sententia impositionis silentij, & ante illam, etiam si terminus lapsus fuerit, semper in termino repe-

ritur diffamans: post sententiam autem prædictam, jam amplius non auditur diffamans, ut hoc omne probatur, ex dicit. l. diffamari 5. Cod. de ingenuis manumiss. ibi: Praesertim cum affirmet dicit. Praesertim nam, atque alterum interpellatum a te, constitit de veritate parum, ut contradictonem faceret, si infestorem Provinciam commotum allegationibus tuis sententiam dedisset, ne de cetero inquietudinem sustineret. Unde constat merito Refflorem Provinciam ad hunc diversis pars perseverat in eadem oblatione: ad hunc Praefes Provincie ab injuria temporari præcipit. Et quod elapsis decem diebus, & termino assignato non remaneat impositum silentium, sed opus sit sententia, & declaratione, ut impositum remaneat, docent Boer. decis. 255. num. 11. Scac. de iudicij, lib. 1. cap. 34. sub num. 42. Marchesan. de commissis, dicit. part. 3. cap. 2. §. 2. num. 36. cum sequent. Riolphin. in prax. part. 3. cap. 3. num. 129. Anton. Gobius consultat. 5. n. 78.

33 Notificata la instancia de iactancia, si el q se jacta produce sus derechos, se figuen sus pretenciones, pero sino los deduxere, pueñtante el difamante en que narrando el hecho de la difamacion, y el precepto de averlele mandado al difamante deduxerle sus derechos dentro de diez dias, fe concluya pidiendo que por no averle deducido las acciones en el termino señalado, se declare no tenerlas, imponiendole silencio perpetuo, para que por ningun tiempo las pueda deducir; esta instancia se intima, y concluda recahe sentencia, en la qual se impone el silencio, y deve hacerfe en esta forma.

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. Mercader Supplicat com millor pot diu, que per averfe iactat S. T. etiam Mercader de la present Ciutat, dient publicament, que el Suplicant li estaria devent 4000. llivr. quant en la realitat en jamas ha rengut tractes ni contractes en aquell, ni li es deutor de cantitat alguna de la qual iactancia li ha resultat no poc per juhi al Suplicant, pues los Mercaders ab qui te correspondencia, noticiosos de lo que dit F. T. diu, tenen reparo de contractar ab lo Suplicant, y en grandisim menyscapte de son credit lo te postat dita difamacion de tal manera, que si huy volges entrar en alguna negociacion de importancia, ab dificultat trobaria persona ab qui contractas; E com sia just que lo Suplicant quede lliure de esta molestia, y assegnat en son credit, compellint al dit F. T. a que deduhixa qualzevolz acciones que entenga tenir contra el Suplicant.

Per tant & alias omni meliori modo, &c. Et utendo remedio quo magis expediat suplica, es mane declarat no tenir accio alguna, ni dret lo dit F. T. contra el Suplicant, imposantli silencio, y callament perdurable en qualzevol accio, o pretencio que entengues tenir, pera que per ningun temps puixa molestiar, ni molestie al Suplicant, ni a los Successors intencitos accio

acció, ó pretenció alguna de les que se ha jactat tenir fins lo dia de huy. Per ser així, &c. Et licet, &c.

Remittatur, &c.

Jesus Mariae, Die 23. Junii 1688.

Altissimus, &c.

Intimetur.
F. T.

In judicio diffamationis, diffamans est originaliter actor, & diffamatus est reus, nam licet aliqui voluerint, quod diffamatus iudicium fuisse actor, & diffamans reus, ac proinde quod iudicium istud fuisse coram iudice diffamatus debeat, & non diffamati, Paul. de Call. in l. in criminali, §. Cod. de iurisdic. com. iudic. Afflic. decis. 268. per tot. Boer. decis. 255. num. 7. Gnyllus lib. 1. observat. 11. Franchis decis. 657. num. 2. Petra ritu 109. num. 4. Sanfelicius decis. 168. num. 2. Pratus observat. 98. Certius est, quod diffamatus in iudicio reus est, & diffamans actor, quia de causa iudicium istud moveri debet coram iudice diffamati proprio, non autem coram diffamantis iudice, ut descendunt, & docent Bald. in dict. l. diffamari, num. 6. Alexandri. conf. 103. vol. 5. Abbas in cap. si quis contra, num. 2. de foro competent. Felio. in cap. ea que, in princip. de re iudic. Patillus conf. 83. lib. 2. Contard. in dict. l. diffamari, num. 3. cum sequent. ubi Cagnol. Covarrub. variat. lib. 1. cap. 18. num. 6. Gabriel. dict. tit. de actionib. consil. 6. num. 41. Capiccius decis. 18. Caucheran. decis. 150. & 151. Minifinger. contrar. 6. observat. 90. Olac. decis. 151. Gutierrez. conf. 51. Roman. conf. 412. Fab. de Ana conf. 28. Ronchegal. de duobus reis, in rubr. num. 21. Selsé de inhabilitatib. cap. 2. §. 1. numer. 9. & decis. 115. num. 6. Ponte decis. 31. num. 4. Matanta in specul. part. dist. 21. num. 19. Scac. de iudicis, lib. 1. cap. 74. num. 44. Gratian. discept. forens. 85. num. 8. cum sequent. Trentacinq. variat. lib. 1. tit. de diffamat. resolut. unic. num. 6. Thoro in compend. decis. verb. Clericus, sive Prelat. diffamans, fol. 97. Fontanell. decis. 328. per tot. Carleval. de iudicis lib. 1. tit. 1. disp. 2. quest. 4. num. 299. Ciriac. contravert. tom. 1. cap. 161. Marchesan. de commissariis lib. 2. part. 3. cap. 2. §. 2. num. 76. Ciatlin. contravert. forens. cap. 34. num. 4. Marcus Angel. Leone in preparat. variat. part. 2. preparat. 29. num. 15. Giurb. decis. 44. Salsgad. in labyrinth. creditor. part. 1. cap. 2. num. 11. Amato resolut. 52. num. 2. Capic. Latr. decis. 89. Merlin. decis. 144. num. 2. & 3. Palm. consil. 12. num. 1. cum sequent. Tondut. de present. iudicial. part. 2. cap. 18. num. 15. Spad. conf. 162. lib. 2. num. 13. Fermolin. ad text. in dict. cap. cum sit generale 8. de foro competent. quest. 3. num. 3. Mulcatel. in prax. part. 1. verb. reus ubi Pratus in

addit. Paul. Meli ad Castill. de aliment. cap. 20. num. 4. Cavaler. decis. 183. Leoncili. decis. Ferrar. 57. num. 19. Cardinal. de Luca de iurisdic. discurs. 69. num. 12. Corrayol. de for. privileg. quest. 20. n. 12. cum seqq. Carol. Anton. de Luca in animadvors. ad Gratian. d. cap. 85. n. 13. in fin. Ex quibus observo, quod si diffamans fuerit subiectus alteri iudicio, quam diffamatus poterit hoc iudicium intentari coram diffamati iudice, abique eo quod possit diffamans fore declinatoriam opponere, adeo quod si persona Ecclesiastica fuerit diffamans, & iurisdictioni iudicis Ecclesiastici suppositus, debet hoc iudicium suscipi coram diffamati iudice, quia est reus, & actor tenetur sequi regulam, et iuxta vulgatas iuris regulas, ita tenent Alexand. dict. conf. 103. per tot. vol. 5. Cagnol. in dict. l. diffamari, num. 9. Contard. lib. 1. cap. 18. ante num. 6. Fontanell. dict. decis. 328. n. 4. Ciatlin. dict. cap. 34. n. 4. Ciriac. d. contravert. 161. num. 3. Tondut. de present. iudicial. part. 2. cap. 18. num. 15. Spad. dict. conf. 162. n. 13. Paul. Meli dict. cap. 20. n. 5. Leoncili. d. decis. 57. n. 19. Contravol. de privileg. forens. q. 20. a. num. 12. An possidere diffamatus debeat, ut possit intentare iudicium istud diffamationis affirmative resolvunt, Marchesan. de commissariis lib. 2. part. 3. cap. 2. §. 2. num. 12. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 8. part. 14. num. 49. & decis. 329. num. 14. videndus Carol. Anton. de Luca in animadvors. ad Gratian. cap. 85. num. 14. & ad Franchis observat. 78. n. 6. Explicatis his, fundamentaliter intelliges, quare immediatus successor possit in casu diffamationis agere, ut dixi, vivente possessore. Certum enim est quod vivente bonorum majoratus, sive fideicommissi possessore, non potest successor immediatus agere ad hoc ut declaratur quod post mortem possessoris ad illum spectat successio iuxta communem DD. sententiam fundatam, in l. si ita scriptum, §. 1. ff. de legat. 2. l. filius qui patri, §. cum filius, ff. de bonis libertorum, l. 1. §. 1. ff. de usuris, l. si filios, §. final. ff. de receptis arbitris, l. Docent. Rodric. Suarez allegat. 3. & 4. Pinel. in l. 1. Cod. de bonis matris, 3. part. num. 78. Anton. Gomez in l. 4. Tauri num. 79. Menchaca de successione. creat. §. 6. num. 45. Boer. decis. 154. num. 3. Matzar. in eptibon. de

de fideicommiss. 3. part. quest. 61. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 14. per tot. Sano in specul. testameator. gloss. 19. num. 60. Puzos in prax. tom. 3. §. 3. num. 2. Cenedo ad decretab. collectan. 10. Gama decis. 6. num. 6. Peccetum. de fideicommiss. artic. 41. num. 4. Gutierrez. conf. 13. num. 1. Sarmiento fidei. lib. 7. cap. 6. num. 6. Molin. de iure, dist. part. 639. Barbol. in l. non potest videtur, ff. de iudicis, ex num. 12. Pereira decis. 129. num. 1. Selsé decis. 115. ex num. 35. Rosentall de fuiti, cap. 9. num. 2. conclus. 83. num. 18. Maltrill. decis. 308. ex num. 3. Fular. de sub. titut. quest. 607. num. 1. cum sequent. Montealegre in prax. lib. 1. cap. 2. num. 65. Et iudicavit Senatus fideicommissarium non posse obtinere declarationem succedendi, post obitorem vivente, sententia per Alreus, die 26. Maii 1632. inter Egregiam Comitissam de Sinarcas curatricem filii sui, & Egregium Comitum de Sinarcas, licet non desint qui contrarium teneant, ut Meres de majoratib. in intro. 2. Gratian. discept. 456. ex num. 95. Castili. decis. 17. per tot. Colla de remed. subsidiaz. remed. 50. num. 32. & alii. Tamen adhuc primum sequendo opinionem, quando possessor bonorum majoratus, aut fideicommissi dicit, & prædicat majoratus bona esse libera, & possit tanquam libera alienare, aut sub hoc pretextu illa cepit alienare, vel scripturam majoratus caserit, cancellaverit, seu deleverit, vel quidquam aliud simile fecerit, cujus causa diffamatus remanserit in sua spe proxima fideicommissi successore, potest ista actionem proponere adversus successorem, ut declaratur post mortem ad illum spectare successione bonorum majoratus, ut declaratio ista remaneat abque diffamatione immediatus successor, & cum

EXCELENTISSIMO SENIOR.

F. T. Supplicans cum millor pot dia, que S. T. actual successor y posehedor dels bens recabents en lo vincle instituit per lo quoddon S. T. es jacta, y se ha jactat dient publicamente, que el sobredit vincle havia ya expirat, y que despues de sos dies no tocava la successio ni al suplicant, ni a altra per de aquells a ses voluntats, agenantlos y transportantlos, legens ad tot effecte ne ha transportat alguna part de aquells; E com lo dit vincle, y fideicomis no hacha expirat, per quant (Aqui se han de poner las causas de la duracion del vinculo) ans be despues de la mort del dit F. T. li toca la successio en los bens del dit fideicomis al suplicant y pera que quede fensa la nota que se ha oca post mortem del dit F. T. li toca la successio en dits bens y fideicomis. Per tant & alias omni meliori modo, &c. Et utendo remedio quo magis expediat applica, es mane declarat, que despues desde dies del dit F. T. possessor de dita successio en dit fideicomis, succedex, y dea succedex in totos los bens recabents en aquell lo suplicant y per esta causa no te lites los bes lo dit S. T. ni eis pot litemet agerar, vendere, ni transportar, y que la pre-

477
omni sua spe, & iure, Rodric. Stares. dist. allegat. 4. Molin. de Hispanor. primogen. dist. 3. cap. 14. num. 32. Fab. de Ana conf. 11. num. 7. lib. 1. Meres de majorat. part. 2. in princip. num. 8. Petra de fideicommiss. quest. 10. num. 11. Jacobus Simancas de majorat. lib. 1. cap. 28. Gutierrez. conf. 13. num. 1. conf. 2. & allegat. 4. Valasco. conf. 184. num. 10. Pereira. Selsé decis. 115. ex num. 35. Rosentall de fuiti, cap. 9. num. 2. conclus. 83. num. 18. Maltrill. decis. 308. ex num. 3. Fular. de sub. titut. quest. 607. num. 1. cum sequent. Montealegre in prax. lib. 1. cap. 2. num. 65. Et iudicavit Senatus fideicommissarium non posse obtinere declarationem succedendi, post obitorem vivente, sententia per Alreus, die 26. Maii 1632. inter Egregiam Comitissam de Sinarcas curatricem filii sui, & Egregium Comitum de Sinarcas, licet non desint qui contrarium teneant, ut Meres de majoratib. in intro. 2. Gratian. discept. 456. ex num. 95. Castili. decis. 17. per tot. Colla de remed. subsidiaz. remed. 50. num. 32. & alii. Tamen adhuc primum sequendo opinionem, quando possessor bonorum majoratus, aut fideicommissi dicit, & prædicat majoratus bona esse libera, & possit tanquam libera alienare, aut sub hoc pretextu illa cepit alienare, vel scripturam majoratus caserit, cancellaverit, seu deleverit, vel quidquam aliud simile fecerit, cujus causa diffamatus remanserit in sua spe proxima fideicommissi successore, potest ista actionem proponere adversus successorem, ut declaratur post mortem ad illum spectare successione bonorum majoratus, ut declaratio ista remaneat abque diffamatione immediatus successor, & cum

Evocata, &c.

Altissimus, &c.

Jſus Maria Die 21. Maii 1688.

intimetur ad dicendum.

F. T.

CAPUT XXVIII.

DE DIVISIONE BONORUM HEREDITARIORUM, VEL COMMUNIORUM.

SUMMARIUM.

- 1 **C**ommunis plerumque discordias parit, propter quod nemo iocutus compellitur in communitate perseverare. Simpliciter etiam si pactum juratum, vel contractus de non dividendo facta reperiantur.
- 3 **T**estator non potest disponere quod heredes perpetuo in communitate vivant, sedus ad tempus.
- 4 **J**us procedendi ad divisionem rei communis, non est prescriptibile.
- 5 **D**iviso quid sit, & ad quid inducatur.
- 6 **D**iviso de jure fit hoc modo, quod nata major scindit partes, & nata minor eligit unam ex partibus, & etiam per fortis.
- 7 **P**rius dividendi modus in Regno est quando testator assignat, & facit partes in testamento. Vel si juberet quomodo fieri debeat divisio, aut si personas assignet, que illam faciant, nam dispositio standum est, & an hoc in usu tenentur ac collatione inter se coheredes.
- 9 **S**ecundus modus dividendi est quando coheredes, vel socii communi consensu potest faciant, & ex conventionibus quibus suam accipit partem, & hoc in usu tenentur dividentes de evictione, etiam si nihil de illa actum fuerit.
- 11 **M**inor, aut Ecclesia non possunt divisionem conventionalem bonorum facere, sine de reo, & alius solemnitatibus. Et an minor viginti quinque annorum, & maior viginti possit divisionem istam

- facere in Regno sine consensu patris, aut propinquorum. 12.
- 13 **D**iviso conventionalis validè fit de jure, aut cum instrumento publico, aut sine illo. In Regno tenentur coheredes divisionem conventionalem facere, sub nullitate, cum instrumento publico. 14.
- 15 **T**ertius modus dividendi est arbitrio iudicis, assignando istas portiones bonorum validè ex hereditibus. Et in hoc divisio ne iudiciali debetur evictio. 16.
- 17 **D**ivisiones bonorum non faciunt per se prator, aut Prefect, sed magistratus debent iudices divisores.
- 18 **M**agistratus ordinarii, etiam de omnibus cognoscere non possunt, dabant iudicem, & qui fuerint ipsi.
- 19 **J**udices divisores, & partitores quomodo nominantur in usura praxi, & quomodo potestatem habeant, ubi formula nominationis, & commissio.
- 20 **J**udices divisores an debeant nominari pariter, vel imperiti, & quomodo potestatem, & jurisdictionem habeant, ubi de potestate, & jurisdictione iudicum pedanorum, & qui fuerint ipsi.
- 21 **D**iviso fit in partibus hereditibus, & exhibitio bonorum inventario.
- 22 **P**raxi tenendi divisionem bonorum ubi libellus.
- 23 **A**stimari debent bona per perites à partibus electis, aut à iudice in contumaciam partium, aut divisio fit.
- 24 **H**ereditaria bona non alter debent dividi, quam a deductis ex alio testatoris, legatis, & praelatis.
- 25 **E**qualitas debet servari in bonorum divisione, & si res dividenda communi partitur divisionem equaliter debet dividi. Si commode non potest dividi, ad iudicem debet aut ex coheredibus, etiam bonum quod alteri coheredi reficit in pecunia aut estimatiōis partem. 26. Optato hoc casu datur habenti majorem partem, & si aequalis partes habuerint cui datur. 27.
- 28 **S**ocius possidens rem communem invitatus in Regno ad hunc usum, & debet conditi sui cui magis offert pretium.
- 29 **S**ocius offerens iustum valorei rei litata praferatur, juxta aliquos, extraneo magis offerenti pretium, sed certius est

- 30 **S**olum praferri offerendo idem pretium. Mercedis locationis dividantur inter socios pro portionibus in re habitis.
- 31 **S**ocius locare volens communem rem alteri persona, quam alius vult socius, non auditur, si offert minus conductori pro rei conditione, quam conductor alterius socii. Si idem pretium offerant conductores, praferatur ille qui conditionem habet à socio majorem partem in re habente. 32. Et si aequaliter habeant partes, magis honestus conductor, aut alios praferri debet. 33. Et quantitas aequaliter sunt bonis qui praferendus sit. 34.
- 32 **I**ndivida dicitur res non solum quando tota periret, si divideretur, sed si diminueretur valor, & estimatio ex alio visone.
- 36 **S**eruitutes indivisibiles sunt, etiam quo ad usum. Fundum dividuum est, etiam si habeat jurisdictionem. 37.
- 38 **M**archianatus, Comitatus, & feuda regalem dignitatem habentia, indivisibilia sunt, etiam quo ad constitutum, & exercitium jurisdictionis. Item tenne de majoratibus Hispania. 39.
- 40 **D**ebitorum nomina ipso jure inter coheredes dividuntur lege 12. tabularum. Istos ad iudicantur nomina, & quasi dividuntur, sicut cetera hereditaria bona, & quomodo. 41.
- 42 **F**ractum ex rebus hereditariis perceptorum ab aliquo ex hereditibus debet haberi ratio in iudicio familia eriscanda. Item de rebus usufructibus, venditis, aut consumptis, & de qua culpa tenetur datur. 43.
- 44 **C**ollatio induta est, ut equalitas servetur inter filios coheredes, & habet locum de jure, tam in successione intestata, quam ex testamento. In Regno non habet locum in successione ex testamento, nisi pater, aut mater expressè disposuerint quod fieret collatio. 45.
- 46 **C**ollatio non habet locum inter ascendentes successores, collaterales, aut extraneos.
- 47 **C**onferenda veniunt bona, que filius habet à patre donata, sive causa matrimonii, aut alias à patre profecta fuerint. Castronja, vel quasi castronja minime.
- 48 **N**epotes in successione aviti tenentur conferre illaque ex Avt substantia, de cujus successione agitur, habuerint. In collationem non veniunt que filius, aut nepos habuit, ut si aliter, vel ad tunc dos liberos. 49.

- 50 **D**iviso fieri debet coram iudice socii, aut coheredis provocati ad divisionem, nominando iste iudices divisores, aut coram iudice ubi bona dividenda, aut major illorum pars sita sunt.
- 51 **P**raxi faciendi divisionem, ubi formula sententiae divisionis bonorum.
- 52 **A**ppellari potest à sententia divisionis bonorum.
- 53 **S**ententia non tribuit titulum transfatum domini, nisi in iudicis familia eriscanda, communi dividendo, & situm regendorum.
- 54 **I**nstrumentum publicum de divisione an fieri debeat, lata divisionis sententia, negotio resoluto.
- 55 **D**iviso facta in iudicio familia eriscanda, iterum non potest agi hoc unquam iudicio, sed solum particulari communi dividendo. Nisi hereditas extrajudicialiter fuerit divisa, nam poterit agi postea iudicio familia eriscanda. 56.
- 57 **D**iviso praesumentur bona si socii, aut coheredes per decem annos inter presentes illa possiderint divisa, aut per viginti annos inter absentes. Item in Regno tenendum non obstantes foro. 58.
- 59 **D**iviso fraudulenter, aut per errorem facta, debet rescindi, non obstantibus quibuslibet renuntiationibus in illa interpositis. Et si in parte erronea, aut fraudulenta fuerit, debet retrahari, & iterum fieri pro illa parte, quia potest diviso pro parte valere, & pro parte non. 60.
- 61 **D**iviso bonorum erronea non nocet minoribus, qui tempore divisionis tales erant, etiam si jurata fuerit cum ampla juramentum renuntiationis, & decreto roborata existat.
- 62 **D**iviso ex falsa causa debet retrahari. Et si à coherede, socio, aut alio qui talis non est facta, retrahenda erit. 63.
- 64 **D**iviso facta bonorum tanquam communium, que communia non erant, etiam debet retrahari. 64.
- 65 **D**iviso per fortis facta an prae-textu erroris, vel lapsus retrahari possit.
- 66 **D**iviso conventionaliter facta non rescinditur praetextu lapsus, nisi lapsus fuerit ultra dimidiam. In iudiciali sufficit quod in sexa parte lapsus contingat.
- 67 **E**rror, aut fraus poterit de jure allegari contra divisionem intra triginta annos. In Regno solum allegari potest intra triennium.

Declarationibus succedendi ab intestato, vel jure vinculi obtentis, solum coheredes hereditaria bona pro indiviso possidentes ad divisionem veniunt, quia communio plerumque parit discordias, l. cum pater, §. de usufructibus, ff. de legat. 2. l. in re communi, ff. de hereditatibus, Urbanor. prelator. l. qui neque §. in fin. ff. de rebus eorum, l. si non sortem 26. ff. de condic. indebiti, cap. ex tenore, 10. de sententia excommunicati. Simon de Prato. conf. 199. num. 16. Menoch. de arbitrar. causa 164. n. 4. Anton. Pichard. in §. quadam additione 20. Institut. de arbitrib. ad text. in l. 1. ff. famil. erisund. num. 1. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 3. tit. 37. commun. dividand. conf. datur, Card. Otthobon. de off. 96. num. 11. Gonzalez Tellez ad text. in cap. 1. de Parochiis, & alior. Parochian. num. 2. & ut discordie evitentur nemo in vitis in communione detineri debet, l. in commanione, ultim. Cod. commun. dividand. for. 1. §. ultim. rubr. commun. dividand. Roland. conf. 84. num. 1. Neguzan. de pignorio. part. 2. numbr. 3. num. 42. Maranta in specul. part. 4. distict. 17. num. 4. Barbol. ad text. in dist. 1. ultim. num. 2. cum sequentibus Cardinal. Otthobon. dist. de off. 96. num. 8. Adeo quod si pactum repugnet factum de vivo in communione perpetua, & de non dividendo per mille annos, aut per omne vitium liberum impeditur arbitrium, non erit habenda de illo consideratio, sed ad divisionem poterit, illo non obstante, deveniri, l. non judicium 14. §. si conceatit, ff. communi dividund. d. l. ultim. Cod. commun. dividand. ubi Bald. for. si concivensa 2. rubr. commun. dividund. ibi: Si concivensa sera fita entre aliquos compansio, que habent cosa comuna que nul temp. quella cosa comuna sta partida: aital concivensa, no haue valor. Alexand. in dist. 1. si non sortem, §. si centeno, num. 5. & conf. 18. num. 1. lib. 2. Socin. Senior. conf. 278. n. 10. lib. 2. Roman. conf. 13. num. 2. Menoch. conf. 87. num. 77. Cardot. in prax. judic. verb. divisio, num. 11. Morquech. de divisione bonor. lib. 1. cap. 2. ex num. 16. Barbol. ad text. in d. l. ultim. num. 2. & 3. Felicius de societate. cap. 32. num. 35. & cap. 33. num. 68. & 71. Arnold. Corvin. ubi proxim. conf. unde, Cardinal. Otthobon. dist. de off. 96. num. 14. 15. & 16. Quod procedit etiam si pactum, aut contractas fuerint juramento vallati, Alexand. conf. 18. num. 1. vol. 2. Gutierrez. de jurament. confirmator. part. 1. cap. 58. per tot. Arnold. Corvin. ubi proxim.

Idem erit dicendum si testator disposuerit, quod heredes ab eo scripti perpetuo in communione viverent, & quod hereditatem non dividere sub pena aplicandi portione pro-

Pars I. Cap. XXVIII. de Divisione bonor. heredit.

vidat qui amplius temporis in Episcopatu habet, & minor eligat. Divus Augustinus, relatus a Bald. in leg. si major, Cod. commun. dividand. lib. 16. de Civitat. Dei, cap. 20. commemorando divisionem Abrae, & Lotb, ibi: Hinc fortasse, ut quod est inter homines pacifica consuetudo, ut quod de terrenorum aliquo partiendum est, major dividat, & minor eligat. Anton. de Butr. in dist. cap. de Parochiis, num. 6. & ibidem Ancartan. n. 2. Covarrub. practiar. cap. 40. n. 3. Tiraquel. de jure primogenitur. quaff. 60. n. 40. Valalc. de partitionib. quaff. 60. n. 40. Mininger. lib. 4. observat. cap. 22. n. 1. Mininger. lib. 4. observat. cap. 37. Gratian. dist. ceptat. 160. n. 18. cum sequentibus. Cujacius lib. 13. observat. cap. 24. & in leg. 2. Cod. quando, & quibus, Barbol. ad text. in dist. cap. 1. de Parochiis, n. 2. Stephan. Durantius quaff. 37. Pined. tom. 1. Monarchie, lib. 2. cap. 2. §. 1. Manlin. de triplici juris collat. lib. 1. cap. 20. Anton. Faber in suo Cod. tit. communis utriusque judic. definit. 4. Arniceus de jure Reipublice, 2. part. relectio. cap. 2. sect. 8. n. 277. Regent. lib. 5. rerum quotidianar. cap. 22. Bronchorst. missellanar. centur. 1. assertio, 53. Gonzalez Tellez ad text. in cap. 1. de majorib. & obedientia, n. 11. & ad text. in dist. cap. 1. de Parochiis, n. 2. Fagnan. ad eundem text. n. 5. cum sequentibus. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 160. n. 12. Et modus iste dividendi non practicatur in Regno, fed bene potest practicari, quia acquifimus est, conferendo instrumentum de conventionione, & de divisione facta a majori natu, & de electione partis a minori natu. Alius dividendi modus est per sortem, l. 4. & §. ff. familia erisunda, leg. 2. Cod. quando, & quibus quarta pars, l. si duobus, Cod. communis de legat. §. familia, in fin. de officio ju. Jaffon in leg. 1. n. 39. ff. si certum petatur, Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 4. n. 36. Barbol. ad text. in dist. cap. 1. de Parochiis, n. 3. Regent. Latr. dist. 28. ubi Gizez. n. 18. Gonzalez Tellez ad text. in dist. cap. 1. de Parochiis, n. 2. Fagnan. ad eundem text. n. 10. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 676. n. 8. & in animadvers. ad Gratian. cap. 160. num. 12. Et modus iste dividendi parum admiffus est in praxi nostra, licet fieri soleat in aliquibus Regni partibus, & practicari debet hoc modo, quod coheredes, aut socii, aut partes faciant, aut per tertium electum, conferendo instrumentum publicum de partibus factis, & jam divisione partium facta, in ecclulis separatis debent describi partes, & in urnam mitti, unde extrahi debent, & in loco quod pars primo loco extracta, sit talis socii, & secunda alterius, & sic deinde, & de electione debet etiam confici publicum instrumentum 2. quod erit probatio 2. & titulus

7

8

8

8

20. Valalc. de partitionib. cap. 37. num. 7. Morquecho de divisione bonor. lib. 1. cap. 8. num. 4. Guzman de evictioib. quest. 33. num. 9. Barbol. ubi proximo. num. 6. Michalor. dict. cap. 39. num. 7. Gratian. disticta. 234. num. 9. Amato dict. resolut. 77. num. 36. Quibus autem in casibus habeat, vel non habeat locum evictio illa, docent Guzman dict. quest. 33. Amato dict. resolut. 77. per tot. Michalor. dict. cap. 39. & Carol. Anton. de Luca dict. cap. 234.

Ex quibus inferitur divisionem bonorum communium non esse faciendam sine decreto, & aliis solemnitatibus, quando inter cohæredes, aut locos conventionaliter dividentes aliquis reperitur minor, Socin. Senior conf. 254. num. 2. lib. 2. Decian. respons. 15. num. 44. lib. 1. Ludovici. decis. 473. n. 5. cum sequent. Ciarlin. controvers. 118. num. 13. & 14. Groll. de contractib. minor. inf. 3. quest. 24. ex num. 3. Anton. Gobius consulat. 7. n. 1. Item erit dicendum si inter conventionaliter dividentes Ecclesia, universitas, aut quælibet persona minoris fruens privilegio reperitur, nam non erit facienda divisio immobilium bonorum abique decreto, Navarr. conf. 9. de rebus Eccles. alienand. vel non. Urcoleo. de transactioib. quest. 23. num. 12. Omnibus enim iurapredicis personis impermissa reperitur alienatio immobilium bonorum abique decreto, & aliis solemnitatibus, ut docent, cap. 12. & cap. 14. Pariter ergo debet esse impermitti bonorum divisio, cum alienationis nomine veniat, & dominium trasferatur per divisionem, Gama decis. 300. num. 4. Pereyra de resolut. empitibus. cap. 5. num. 43. Cardinal. Thuc. practica. tom. 1. lit. A. consil. 257. num. 7. Lalarte de decima vendit. cap. 20. num. 45. Valalc. consulat. 53. num. 4. Barbol. de appellat. verbor. appellat. 14. num. 6. & ad text. in leg. 1. Cod. communia utriusque iudic. est. num. 3. Morquecho de divisione bonor. lib. 1. cap. 2. num. 14. & 37.

Inferitur etiam quod si inter divisionem conventionalem facientes in regno, reperitur minor vigintiquinque annorum, & major viginti annorum, non poterit divisio conventionalis celebrari sine nullitate, nisi concurrente consensu, & firma patris, si minor vigintiquinque annorum habuerit patrem, aut duorum proximorum, nisi patrem non haberit, quia in Regno similes minores non nupti nullum contrarium celebrare possunt, vel conventionem, aut obligationem facere sine solemnitate prædicta, for. final. rubr. de restitut. minor. for. 63. §. Item que alcum menor, rubr. de iure empitibus. for. 127. fol. 2. curia. am. 1626. D. Leon tom. 1. decis. 94. n. 2. cum sequent. Dom. Crespi observat. 17. n. 2. cum aliis nec adductis in cap. 12. num. 54. cum sequent. Et non

non est hastitandum, quod in dispositionibus foralibus supra adductis comprehensa est divisio. Primo quia divisio vices obtinet emptionis, leg. 20. §. 3. ff. famil. eref. und. l. 1. Cod. communia utriusque iudic. ibi: Divisionem prædictorum vicem emptionis obtinere placuit, & ff. communia divisionum. ibi: Quia creditor per leg. 1. ff. famil. eref. und. num. 69. Donell. ad leg. 2. num. 21. Cod. de refundenda. vint. Melech. consulat. 53. num. 4. Pereyra de resolut. empitibus. cap. 5. num. 34. & cap. 8. num. 7. Barbol. ad text. in dict. leg. 1. Cod. communia utriusque iudic. quia divisio verus contractus permutationis est, ut probat Pichard. ubi proximo. aut saltem vices permutationis obtinet, ut tradidi num. 10. Tertio quia alienationis nomine venit divisio, ut in ipso num. 10. docet. Quarto quia divisio quælibet contractus est, si inspicitur illius origo, §. Quasi contractus. Quinto nam dividentes conventionaliter ad vicem obligati remanent de evicione, ut etiam dixi. Ultimo quia divisio nequit sine solemnitate forali fieri, ut docent DD. adducti, num. 10. Ergo cum divisio conventionalis vere contractus sit, & per eam obligentur dividentes, certissimum erit, quod abique solemnitate forali non poterunt minores vigintiquinque annorum divisionem conventionalem celebrare, cum eis impermittatur contractus quolibet iniure, inter quos non est dubitandum comprehensam esse divisionem.

De iure valeat divisio conventionalis, & poterat fieri, aut cum scriptura, aut sine illa, leg. non ideo 12. Cod. familia eref. und. ibi: Non ideo divisio inter te, & fratrem, quæ cum proponis facta, irrita habenda est, quæ cum scriptura, secuta non est. Gotofred. in notis ad text. in leg. 17. Cod. de pact. Cardof. in pract. iudic. verbo divisio, num. 9. Barbol. ad text. in dict. leg. non ideo 12. Cod. famil. eref. und. num. 1. & 2. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 3. tit. 36. c. 7. Que. In nostro Regno de divisione conventionali debet consisti, & fieri, ut prout semper in nostra praxi fit, instrumentum publicum, ut expressè jubetur in for. final. al. decis. 4. rubr. famil. eref. und. 1. ibi: Si aliena divisio, & partitio de hereditate, serâ facta sit ab altera persona, volem que facta sit ab publica scriptura. Et quavis in foro non irritetur divisio aliter facta, quam per instrumentum publicum, sufficit quod forus necessitatem inducat faciendi illam cum instrumento publico, ut non aliter abique nullitate fiat, nam cum detur forma certa faciendi divisionem, ad arguendum, & specificè oblierviati

debet, & si contra formam datam fiat, nullus momenti erit, leg. cum contra. Cod. si venditor prioris, leg. Mevius, l. qui lacerati. ff. de conditionib. & demonstrat. leg. 1. & 2. Cod. quando proventus non est census, Gratian. disticta. 691. 2. Butz. decis. 437. num. 7. Facit etiam quod in foro jubetur divisionem fieri, ut si abique instrumento publico fiat nulla sit divisio, quia lum remanet, & inutile est, Molin. in reposit. verb. for. s. pag. 155. Bardaxi in for. ante. quod extraxit à Regno, num. 4. Scelsè de mibitionib. cap. 11. num. 9. D. Matheu de regim. cap. 13. §. 3. num. 32.

Tertio celebratur divisio bonorum hereditarium, tam de iure, quam in nostra praxi, iudicis arbitrio: quando enim à testatore bona hereditaria non fuerint divisa, & cohæredes faciendi, adiri debet iudex qui arbitrio suo hereditatem, & debet iudex qui arbitrio suo hereditatem portiones cunctis inter heredes, leg. 1. 2. & 3. leg. officio 26. ff. famil. eref. und. leg. ad officium 3. Cod. communia divisionum. leg. in dunt DD. adducti, num. 10. Ergo cum divisio conventionalis vere contractus sit, & per eam obligentur dividentes, certissimum erit, quod abique solemnitate forali non poterunt minores vigintiquinque annorum divisionem conventionalem celebrare, cum eis impermittatur contractus quolibet iniure, inter quos non est dubitandum comprehensam esse divisionem.

De iure valeat divisio conventionalis, & poterat fieri, aut cum scriptura, aut sine illa, leg. non ideo 12. Cod. familia eref. und. ibi: Non ideo divisio inter te, & fratrem, quæ cum proponis facta, irrita habenda est, quæ cum scriptura, secuta non est. Gotofred. in notis ad text. in leg. 17. Cod. de pact. Cardof. in pract. iudic. verbo divisio, num. 9. Barbol. ad text. in dict. leg. non ideo 12. Cod. famil. eref. und. num. 1. & 2. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 3. tit. 36. c. 7. Que. In nostro Regno de divisione conventionali debet consisti, & fieri, ut prout semper in nostra praxi fit, instrumentum publicum, ut expressè jubetur in for. final. al. decis. 4. rubr. famil. eref. und. 1. ibi: Si aliena divisio, & partitio de hereditate, serâ facta sit ab altera persona, volem que facta sit ab publica scriptura. Et quavis in foro non irritetur divisio aliter facta, quam per instrumentum publicum, sufficit quod forus necessitatem inducat faciendi illam cum instrumento publico, ut non aliter abique nullitate fiat, nam cum detur forma certa faciendi divisionem, ad arguendum, & specificè oblierviati

familiæ cretand. num. 2. cum sequent. Fufar. de fuppl. que. 599. num. 19. Amato dif. refoct. 77. num. 39. Mangil. de coitionib. queft. 114. Michalor. dif. cap. 39. num. 6. Carol. Auton. de Luca in animadver. ad Gratian. dif. cap. 234. num. 11.

17 Divifionem, & partitionem hereditarium bonorum non faciunt per fe Prætor, aut Preetes Provincie, fed hujusmodi magistratus judices dabant divifores ad hereditatem dividendam, qui erant veluti arbitri, l. si divifionum 15. Cod. famil. cretand. ubi: Arbitrari familia cretand. juicio vobis datus, committuntur inter vos firiiri providēbit, leg. in legibus 5. leg. si qua 7. Cod. eod. ubi: Prator, vel Preetes Provincie, ejus rei difceptator confituitur, vel iudex familie cretand. juicio aditus, l. filie 18. Cod. eod. ibi: Per arbitrum dividende hereditatis præcipis adjuvari fepè feriptum est, leg. ad offitium 3. Cod. commun. dividend. ubi: Ad offitium arbitri, qui inter te, & fratrem tuum pro dividendis bonis datus fuerit. Tractant de iis arbitris iudicibus ad divifionem datis, Valac. de partitionib. cap. 9.

18 Magistratus ordinarii cum proprio occupationibus magnas de omnibus cognoscere non poterant, dabant, & nominabant judices, ut de aliquibus contraverſis cognoscerent, & notationem haberent, leg. generaliter 9. ff. de officio Præf. l. utrum. Cod. ubi, & apud quem. Nov. 82. Et hujusmodi iudices dari dicebantur Pedanici, vel Delegati, aut Speciales, aut Arbitri, ut in leg. 1. & 4. Cod. de pedanici iudicib. l. 5. l. 13. §. 1. leg. apertissimi 16. Cod. de iudicib. l. ult. ff. de officio Prætor. leg. 1. Cod. de ordin. iudicior. leg. 1. §. 1. ff. ex quib. cauſ. maior. leg. aut Prætor. ff. de iure iurand. Aulus Gell. in diffin. actor. lib. 11. cap. 44. Pancin. reſcrip. lib. 1. cap. 33. Donell. lib. 24. commentar. cap. 1. Arnoſid. Corvin. in Junna Cod. lib. 3. tit. 9.

19 In præxi noſtra inviolabiliter obſervantur diſpoſitiones juris communis ſupra adductæ, nam magistratus ordinarii, & Juſtitiæ in cauſis civilibus Civitatum, & Villarum Regni, nominant iudices iſtos diviſores, & partitionem, D. Martheu de regim. cap. 4. §. 2. num. 50. Et tribuunt eis iuriſdictionem, & poteſtatem ad diviſionem faciendam. Solum dignitas invenitur in iſto, quod de jure ipſi magistratus, cohæredibus inſtantibus, non nominabant

Die XXI. Maii M. DC. LXXXVIII. Lo Juſticia in lo Civil de la preſent Ciuita de Valencia, acomeſſat el Noble F. T. D. en drets altre de ſos ordinatis Aſſiſſers, preſents, y obits à E. T. de una, y à S. T. de altra hereus del quondam S. T. fon pare, Auditis, &c. Providet que les dites parts nomen Juges Diviſors, y partiſors, y Eſcriva pera dividir, y partir igualment entre dits

judices, in præxi verò quelibet pars ſua nominat iudicem diviſorem in iudicis præſentia, & non ineptè, quia, ut dixi, ſunt iudices iſti, veluti arbitri, & non eſt ignotum quod à partibus eligi, & nominati debent, ex ratione text. in leg. hac ad ſit. l. ubi illud, Cod. de ſecundis nuptiis. ubi: Juſtus præſentia, eſtimatione habita per eos quos utraque pars elegerit. Et ſi conſideremus iudices diviſores eſſe peritos, etiam à partibus reſiſſimè eliguntur, quia ex conſuetudine à partibus nominantur, & eliguntur periti, Pacian. de probat. lib. 1. cap. 47. num. 99. 101. & 117. Scacc. de iudicis, lib. 2. cap. 8. num. 373. Ciarlin. controverſiar. part. 1. cap. 75. num. 1. Cytia. controverſ. 395. num. 21. Fermolin. ad text. in cap. propoſiſti 4. de probat. queſt. 4. num. 8. Facion. de loſit. & conduci. cap. 24. §. 5. num. 9. Eodem modo nominant Scribam partes, & ſi diſcordant, in perſona nominanda, iudex ordinarius illius nominat, & ſolet ſemper nominari ſcriba illius Curie. Et etiam nominat iudex iudicem diviſorem, quando aliqua ex partibus contumax fuerit, & neque comparuerit in curia, neque nominaverit, nam in illius contumaciam potenter iudex pro illa parte contumaci nominat iudicem diviſorem, & Scribam, ex regul. text. in §. ſi autem, inſtitut. de ſiſſatione tuſor. Menoch. de aduſſenda. reuod. 5. num. 163. Pacian. dif. cap. 47. num. 99. cum ſequentib. Fermolin. dif. queſt. 4. num. 8. Riſdolphin. in præx. part. 1. cap. 8. num. 115. Pacian. dif. cap. 24. §. 5. num. 10. Carol. Anton. de Luca in animadver. ad Gratian. cap. 228. num. 5.

Si los Coherederos no ſe convienen en la diviſion de los bienes hereditarios, ſe paſſa à hacer la diviſion de aquellos judicialmente, para lo qual la parte que la deſca hace, hace aſignacion ante el Juſticia, y Juez Ordinario à la parte renitente para el otro dia, à la hora de la Audiencia, en donde comandaciendo las partes manda el Juſticia nominar Juezes Diviſores, y Partiſors, y Eſcrivano, para dividir los bienes hereditarios, y paſſa cada una de las partes à nominar fu Juez, y ſi ſe convienen, à nominar ſas dos uno, y tambien Eſcrivano, o à vezes ſin eſta ſolemidad comparecen las partes de bien à bien, y ſe continua el nombramiento, y en todo caſo con una proviſion en eſta forma.

Pars I. Cap. XXVIII. de Diviſione bonor. hæredit.

dits hereus los bens que recahen en dita herencia. Et incontinenti les dites parts ad huiſicem nomen en Juges Diviſors, y Partiſors, & es lo dit F. T. Doctor en drets, y lo dit S. T. à E. T. Doctor en drets, & etiam Notamen en Eſcriva à E. T. Notari. E io dit Juſticia los dona tot lo poder, &c. Et pro his expeditur commiſſio. Recepit Sanctis Notarius pro Scriba.

Regiſtrata in libro mandatorum, & emparatum Curie Civiliſ Valentie ſub dicto Calendario.

En execucion de eſta proviſion, y nombramiento de Juezes Diviſores, y nombramiento dirigida à los Juezes nombrados, y Eſcrivano para que hagan la diviſion en

entre los herederos, y eſta comiſſion ſolamente la firma el Eſcrivano de la Corte, y la ſella con lo ſello, y ſe deve concebir en eſta forma.

De Nos lo Noble F. T. Juſticia de cauſas Civiliſ de la preſent Ciuitat, & Juge Ordinari de aquella, à F. T. y S. T. Doctors en dret S. y H. diem à tractar entre parts de F. T. de una, y S. T. de altra hereus del quondam F. T. pare de aquells, ſia el dits hereus del quondam F. T. Partiſors pera dividir, y partir los bens de la herencia de Juges Diviſors, y Partiſors, y partir igualment entre els dits hereus los bens que recahen en dita herencia, & a volalres ſia eſtada donada facultat, pley, y baitant poder. Per ço hos diem, y manam, que vides, y ohydes les parts, y examinada la dita pera dit effecte hos donam tot lo poder, &c. Datis Valentie die XXI. Maii M. DC. LXXXVIII.

Hieronymus Sanctis Notarius pro scriba.

20 Iudices iſti diviſores ſolent eligi multoties et ut inſig. juris Doctores, multoties ex Notariſ, & aliquando ex civibus, ſed debent curari, ut non nominentur imperiti, & notari, qui manus ſuum dividendi non poſſunt rectè explere, argum. text. in l. 2. Cod. ſentiam regendo. l. penult. Cod. de iudicis. Habent iudices iſti diviſores iuriſdictionem, & ſuam preſentur adjudicationis ſententiam, quia iudicium negotia à magistratibus dabatur, l. final. Cod. de pœan. iudicib. leg. Cod. ff. Cod. de offitio Reſtor. Præſent. ubi Jacob. Gothofred. Et pedanici dicebantur quia ad prætoris, & magistratus pedes ſedeant, l. 3. §. 1. l. 4. ff. de actorib. & curatorib. l. ſi qui 38. §. 1. iudicib. ff. de pœanis, l. 1. §. ſi qui 38. §. 1. ſancimus 13. Cod. de iudicis. Iuriſdictionem non habent, ſed ſolum notationem, l. aut prætor 5. ff. de re iudicat. leg. præſent. ff. de tim. Cod. l. 2. apud quem. Nov. 82. Arnold. Corvin. in Junna Cod. lib. 3. tit. 23. verſ. magiſtratus. Gonzal. Teſta ad text. in cap. 1. de offitio. & parte J. de iudic. n. 5. Et ideo dicitur ſolet peritos iſtos diviſores, & calculatores ſententiam ferre non poſſe ſuper juris dictionibus, Ayora de partitionib. cap. 4. num. 24. Gabriel. conſ. 45. num. 19. Elcobat de rito-

et. cap. 8. num. 24. & 25. Cardinal. Orthobon. deſ. tut. num. 16. & 17. Tamen apud nos iudices iſti diviſores, virtute juris iudicis manuata, cognoviſſent in hoc iudicio familiaritè cretandæ de omnibus incidētib. & ſuam preſentur ſententiam adjudicandis, quia in commiſſione, & delegatione eis ſpecificiter datur poteſtas audiendi partes, conſignandi, aut abſolendi, & ſua ſententia adjudicationem faciendi, quia virtute ſolus notiones non poterant iudices dari ſententiam præſentur, l. 1. Cod. de pedanici iudicib. l. 5. ff. de iſt. l. 13. §. 1. Cod. de familia eretand. Solum excuſor ſententiam non poterant, l. 2. Cod. de iſt. l. 13. ff. de iſt. l. 13. §. 1. Cod. de iſt. l. 13. §. 1. Cod. de iſt. l. 13. §. 1. Cod. de iſt. l. 13. §. 1. Cod. de iſt. l. 13. §. 1.

Iudicibus diviſoribus nominatis, ut ad diviſionem bonorum hæreditariorum procedatur, debet à cohæredibus, vel cohæredes, coram illis peti, quod dividantur bona, & pro portione hæreditatis cogendi ad iudicium, actio enim familiaritè cretandæ totum ſcilicet poteſtas cohæredibus portionem hæreditariam habentibus, ut diximus, quia ſingularis ſuccellor non habens hæreditarium, Ayora de partitionib. cap. 4. num. 24. Gabriel. conſ. 45. num. 19. Elcobat de rito-

Theatrum Jurisprudentie.
 milia eriscunda fuscitate, ut declaravit Senatus sententia per Alreus, die 14. Decembris 1624. inter Gasparem Barbera de Guzman, & Balthasarem, Galpatem, & Serañum Barbera. Debet etiam exhiberi inventarium factu de bonis hereditariis quia nequit commodè divisio fieri, nisi probata per inventarium existentia bonorum hereditariorum, & illis omissis, ut notant Ayora de partitionib. part. 1. cap. 1. num. 15. & 16. Pichard, in dict. l. 1. ff. familia eriscunda. n. 36. Guzman exoritur, jur. exoritur, 26. num. 37. In inventario continentur omnia bona hereditaria, jura, & actiones, leg. final. Cod. de jure deliberand. Cancec variat. part. 3. cap. 2. num. 42. Spino de testam. gloss. 35. num. 32. Boel. in summa de est. 3. tom. tit. 19. num. 82. Valalc. ac partit. cap. 8. num. 43. Olea de testam. jurium, tit. 3. quest. 9. n. 9. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. claus. 5. gloss. 1. v. part. 2. num. 15. Castill. lib. 8. de aliment. cap. 30. num. 30. cum sequentib. Et est inventarium caput, & fundamentum super quo bonorum divisionis materia cadit, cum etiam sit omnium rationum caput, ut notant Barthol. & Imola ad text. in l. cum tale, §. 1. ff. de conditionib. & demonstrat. Ayora ad inventum dict. cap. 1. num. 16. Si

IHS. E. T. alre dels hereus del quondam F. T. propofant com millor pot diu, que pera poderie passar a fer la divisio, y partitico dels bens recachents en la herencia del quondam F. T. per v. ms. los Judges Divisors, y Partidores nomenats per les parts, en vista dels actas que es presentaran fe ha de premeditar, y pre-supolar lo seguent.
 Primerament, que el quondam F. T. en son ultim, y darrer testament rebur per F. T. Notari en T. de T. mes, y any, y publicat per lo mateix Notari en T. de T. mes, y any, de que fa presentacio li & in quantum sub num. 1. institui en hereus fues univerfals a F. T. y al propofant los fills per iguals parts y es deixà 100. llur. per la anima, y feu T. legat.
 Secundo fe ha de supolar, que lo dit F. T. y el propofant feren inventaris de tots los bens recachents en dita herencia rebuts per dit Notari en T. de T. mes, y any, dels quals pariter fa presentacio, ut supra, sub num. 2.
 Tercio fe ha de supolar, que dels bens mobles inventariats fe feren Almonedes, y haventse venut en public encant, sen tragué la cantitat de 400. lliares, segons consta per los adtes de almonedes, de que fa fe, ut supra, sub num. 3. y de la dita cantitat fonch pagat lo be de la anima, segons consta per la diffinitio de que pariter fa presentacio, ut supra, sub n. 4. y foren pagats T. llegats ab que noy ha bens mobles alguns en esta herencia que dividir, ni partir.
 Ultimament fe ha de supolar, que els bens que recachuen en esta herencia fon (Aqui se podria nominar los bienes) los quals han estat apreats per los experts nomenats per les parts, ço es T. heretat en T. y T. heretat en T. ab que la divisio fe ha de fer adjudicantli al propofant bens en cantitat de T. y al altre hereu en T. cantitat.
 Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Requir, sia feta la divisio, y partitico de dita herencia, y bens hereditaris recachents en aquella en la sobredita conformitat, y igualtat. Per ser aixi, &c. Implorant, &c.

Jesús M. die 28. Maii 1688.
 F. T. alter ex iudicibus divisoribus.

Jesús M. die 28. Maii 1688.
 F. T. alter ex iudicibus divisoribus.

Tam-

Die XXX. Maii M.D.C.LXXXVIII.

**Comparent en lo present Tribunal, y davant lo Escriptura de aquell F. T. alre dels hereus del quondam S. T. com millor pot diu, que pera poderie passar a fer la divisio, y partitico dels bens recachents en la herencia del quondam F. T. per v. ms. los Judges Divisors, y Partidores nomenats per les parts, en vista dels actas que es presentaran fe ha de premeditar, y supolar lo seguent.
 Primerament, (Aqui se han de poner todas las razones que se han propuesto en la instancia, y las que conviniere, y conclusio, en esta forma.)
 Per ço, & alias com millor pot diu, que la divisio, y partitico de dita herencia, y bens hereditaris recachents en aquella es deu fer ab la igualtat, y conformitat sobredita. Per ser aixi, &c. Requir, &c. Recept F. T. Notarius & Scriba.**

Non poterunt aliter recte dividi hereditaria bona, nisi prius estimata fuerint per petitionum bonorum estimatores ab ipsis patribus electos, leg. Marcus 53. §. arbiter, ff. famil. de testib. leg. si quis 6. §. fundus, ff. communi dividend. l. 1. de testam. 3. Cod. cod. l. hac adhib. l. 6. §. uti videt. Cod. de secund. nuptiis. Ayora de partitionib. part. 1. cap. 3. per tot. Menoch. de arbitr. causa 123. num. 3. Petrus Sanz de divis. bonor. lib. 1. cap. 4. num. 1. cum sequent. & lib. 2. cap. 10. num. 3. Barboi ad text. in cap. 1. de Parochiis, num. 3. in fin. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 9. part. 2. num. 86. Pichard, in dict. leg. 1. ff. familia eriscunda. num. 38. Guzman variat. jur. exoritur. 26. n. 37. Eminentur petiti regulariter ab ipsis partibus, Scacc. de iudicib. lib. 2. cap. 8. num. 373. Ciartlia, controversiar. part. 1. cap. 75. num. 1. Pacion, de locato, cap. 24. §. 5. n. 9. Sed discorantibus partibus, aut incontinenti alicuius ex nominare debentibus, a Iudice nominatur petitus pro circumstanciis part. §. si autem, institut. de fideiuss. tutor. Menoch. de adpisc. remed. 5. num. 163. Cyriac. controversiar. 395. num. 21. Fernelin, ad text. in cap. propofusis, de probat. quaff. 4. n. Gratian. cap. 228. num. 5. Et peritus a Iudice nominatus, eandem habebit potestatem, & idem poterit facere, quam a partibus nominati, quia in his iudiciis factum reputatur part. factum, l. si plus, vel minus, §. si iura, ff. de evictioib. Peregrin. de fideicommiss. artic. 52. num. 54. Anato dict. resolut. 77. num. 39. In nostra Civitate, & Regni tribunalibus, petiti estimatores reputantur electi ad omnes estimationes bonorum facienda, qui proculdubio poterant adhiberi, ut bona hereditaria a Iudice. De valore autem bonorum debent relationem facere petiti in posse Scribe causæ, quia in actis referre debent, dict. l. 3. Cod. finium regundorum, cap. iudicante 9. de prescriptioib. D. Mathen de regim. cap. 10. §. 2. num. 239. Et omni in casu, ut eorum relationi possit fieri, debent illam facere cum juramento, Angel. in leg. iurjurandum 3. Cod. de testib. Jaton in leg. adinventari. ff. de iure iurando, in 2. lectura, num. 237. ubi Ripa num. 196. Malcard. de probat. conclus. 1174. n. 51. Fatimac. de testib. quaff. 74. §. num. 95. Fernelin. ad text. in cap. propofusis 4. de probat. quaff. 4. num. 6. Pacion, de loc. t. cap. 24. §. 5. n. 34. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 228. n. 8.
 Facta bonorum estimatio, & verificatio valore cuiuscumque hereditariæ rei, antequam divisio hereditarium bonorum fiat, debet ex bonorum estimatio detrahenda subiri, l. Marcus 52. §. arbiter, ff. familia eriscunda. Pichard, in dict. l. 1. ff. familia eriscunda. Ayora de partitionib. 1. part. cap. 7. n. 1. cum sequent. Valalc. de partitionib. cap. 25. per tot. Morquecho de divis. bonor. lib. 2. cap. 12. n. 1. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 9. part. 2. num. 54. Arnold. Corvin. in summo Cod. lib. 3. tit. 36. vers. his debet Eodem modo deducenda, & detrahenda sunt legata, praelogata, donationes, & omnia illa que particulariter a testatore relicta fuerunt, l. item labeo 22. ff. familia eriscunda. leg. si donationes 5. §. G. de collationib. l. 2. l. 4. l. 7. l. 9. nullum. Cod. familia eriscunda. Ayora de partit. dict. nar. l. cap. 5. num. 11. Valalc. de partit. cap. 8. num. 52. Arnold. Corvin. ubi proxiom. vers. debet iudex. Dividenda enim in hoc iudicio sunt hereditaria solum bona, & non dicuntur hereditaria bona, nisi illa que remanent deducto are alieno, l. Papin. 8. §. quarta autem, ff. de institutio, testament. l. mulier 73. §. de iure dation. l. si quis servum 8. §. servum l. sequent. ff. de legat. 2. l. 2. §. illud, ff. de collat. bonor. l. final. ff. de usufruct. non possunt 11. ff. de iure fisci, l. final. §. si autem et alit-

num. Cod. de bonis que liberis, leg. significatum, 39. §. bona, ff. de verbor. significat. §. cum autem instituit, de leg. significat. Mexia in tractat. de bonis, conclus. 2. num. 94. Gutierrez, practiar. lib. 3. quest. 43. num. 17. cum sequent. Richard. ubi proximo. num. 39. Barbol. axiom. 37. num. 1. Nogueroles all. gat. 40. num. 21. Saigad. in l. libyint. part. 1. cap. 24. num. 117. Unde si mariti hereditas remittitur debeat dotem alteri ex parte detuli dos, & tanquam as alienum adjudicari potest bonorum illi correspondens heredi habenti sui exigendi dotem, ut judicavit Senatus sententia per Dacosta 1. Junii 1650. inter Elisabetham Arbo, & de Daroqui, & Josephum Gutierrez.

Debet iudex divites aliquas praeculis habere regulas, ut non in eptu divisionem faciant. Prima ergo regula est, quod aequaliter dividio fiat; & hereditas adjudicentur bona aequaliter pro portionibus hereditatis, lege 14. Cod. de legit. heredi. h. leg. ut liberis 17. Cod. de collat. l. inter filios 11. Cod. familiae crescund. leg. 1. in princ. ff. de iust. & legit. timo. leg. 10. Cod. familiae crescund. for. 3. rubr. familiae crescund. Paz in prac. 3. tom. cap. 1. §. 6. n. 14. Anton Gomez cap. tom. 1. cap. 1. n. 2. Minlinget. centur. 4. observat. 37. Richard ubi proximo. n. 64. Anton. Faber in suo Cod. lib. 3. tit. 25. definit. a. Barbol. ad text. in cap. inter filios 11. Cod. familiae crescund. Morquecho de division. bonor. lib. 1. cap. 8. §. cap. 11. num. 28. Michalor. de fratrib. cap. 38. n. 17. §. 18. Anod. Corvin. ubi proximo. vers. aequalitatem, Cardus. Ottobon. decis. 123. num. 21. Nihil enim magis accomodatum est iudicio divisionis, quam aequalitatem servare, & quod partes inter coharedes hereditarium bonorum sint aequales, l. 3. C. communia utriusque iudicij, Bardeil. conf. 58. num. 91. Muta decis. 53. n. 5. Cyria. coviroces. 191. num. 28. §. cum voverit. 478. num. 49. cum sequentibus. Clarus. controverf. 18. num. 10. Kriepfluhd. de iudic. comm. ff. p. 8. num. 156. Gougar. Jurior conf. 74. num. 19. lib. 1. Baton. de officio. minor. atq. iust. 18. num. 50. Anton. Faber consultat. 7. num. 5. Et si hereditaria res commodam divisionem patiatur, usufructusque rei hereditariae debent fieri aequales partes, & adjudicari hereditas aequale estimatio, sed si ex partibus factis hereditaria rei majorem estimationem habuerit una, quam alia, debet gravari, & compelli haeres ille cui majoris valoris pars assignatur ad refundendum in pecunia coharedi valore illum superabundantem, quod habet rei pars, l. 2. §. penultim. l. inter coharedes 44. §. 2. ff. familiae crescund. §. si familiae instituit. de officio iudic. Paz in prac. d. 3. tom. cap. 1. §. 4. n. 14. Ayora de partitionib.

tit. 1. cap. 1. num. 14. Valafe. de partitionibus, cap. 22. num. 13. Amato resolut. 77. num. 8. Pichard. ubi proximo. num. 66. Arnold. Corvin. decis. tit. 36. vers. qua dicitur.

Si hereditaria res commodam non patitur divisionem, vel quia omnino non patitur, & deinceps si divideretur, ut Ancilla, & equus, vel quia si omnino non periret magnum diminutionem sui valoris pateretur, potest fieri divisio, & adjudicatio multis modis. Primo potest fieri adjudicando omnem indivisum rem uni ex coharedibus, condemnando, & gravando illum, ut in pecunia tradat, & restitutio coharedi dimidium valoris rei, h. item labeo 22. §. familiae, leg. si familiae crescund. leg. ad officium, Cod. communia dividenda. §. si familiae, §. 5. eadem, instituit, de officio iudic. Decian. conf. 15. num. 38. lib. 1. Capic. decis. 306. Valafe. de partition. cap. 22. num. 13. Amato dicit. resolut. 77. num. 8. Olea de cesion. jurium, tit. 3. quest. 2. num. 32. Michalor. de fratrib. part. 3. cap. 38. n. 30. Et in hoc casu si unus ex coharedibus, aut sociis in re illa indivisibili majorem habeat partem, debet ei dari optio si voluerit rem suo iusto valore, refundendo coharedi in pecunia partem illam valoris, quam habuerit, leg. familiae, §. si autem, C. de donationib. Capic. decis. 36. num. 1. Ursi, ad Allich. decis. 13. num. 6. cum sequentibus. Valafe. de partition. cap. 22. num. 3. Celsar. Barzius decis. 300. n. 10. §. 12. Barbol. ad text. in l. 3. C. de communia dividenda. n. 10. Morquecho de division. bonor. lib. 2. cap. 10. num. 7. Fontanell. de pact. nuptialib. claus. 4. claus. 9. part. 2. num. 31. Michalor. dicit. cap. 38. n. 31. Si equalis habuerit partes, erit iustum, quod iudex rem indivisibilem adjudicet coharedi, aut socio, qui iuxta illam rem habuerit partem contigua, & possessionem, argum. text. in leg. quicunque, Cod. de omni agro d. facto. lib. 10. Capic. decis. 42. num. 1. §. 2. Celsar. Barzius decis. Bonon. 100. num. 17. Capic. Latr. decis. 28. num. 8. Fontanell. de pact. nuptial. dicit. claus. 4. claus. 9. part. 2. n. 40. Olea de cesion. jurium, dicit. tit. 3. quest. 2. n. 32. Sed si inter coharedes, aut socios reperitur praedia, aut siccus, aquales portiones habentes, debet eis dari optio, per text. in l. dedito, in princ. el. l. Senat. §. Senat. ff. de iure fisci, l. 1. Cod. de his qui se deserunt, lib. 10. cap. 1. de Parobolis, probat Fontanell. ubi proximo. num. 23. §. 4. §. 2. Secundo potest res non admittens divisionem communi dividui inter coharedes, aut socios, per licitationem, & ite est primus modus, quod in Regno iudicio communi dividendo, nam socius possidens indivisibilem rem tumul communi, potest illum cogere ad licitandum, & licitatione facta inter coharedes, aut socios plus danti, & offerenti concedi, & adjudicari

rari debet res, ut in pecunia restitatur alterius socii, aut coharedis portio, leg. 1. leg. ad officium 3. Cod. communia dividenda. for. cap. al. l. rubr. commun. dividenda. ibi: Que illa donchis sua fissa licitacio: eo es enant entre aquells compansio sobre aquella cosa comuna, & haje aquella cosa, & do la part del preu. al altre compansio que lin tamera. Capic. decis. 38. num. 1. Francis decis. 160. num. 4. Celsar Barzius decis. 100. num. 10. §. 12. Cancer variat. lib. 3. cap. 13. num. 9. Intrigliol. conf. 12. num. 15. Anton. Faber in suo Cod. tit. commun. dividenda. definit. 3. §. tit. communia utriusque iudicij, definit. 14. Dom. Licoa tom. 1. decis. 117. per tot. Valafe. de partit. cap. 22. num. 9. Hermodol. in leg. 3. gloss. 6. num. 100. Valafe. consultat. Latr. consultat. 28. num. 9. Valafe. consultat. 114. num. 7. Barbol. ad text. in dicit. leg. 3. Cod. commun. dividenda. num. 10. Thoro in not. decis. 95. per tot. Fontanell. dicit. claus. 4. claus. 9. part. 2. num. 75. Ricc. collect. in. 201. Amato dicit. resolut. 77. num. 8. Anton Gomez jurium, dicit. tit. 3. quest. 2. num. 32. Michalor. dicit. cap. 38. num. 32. Hoc solum procedet, quando res commodam non patitur divisionem, tunc enim erit licitacionis casus, & socio, vel coharedi majus offerenti precia, debet communis res relinquij, ut judicavit Senatus sententia per Alreus, die 29. Novembris 1618. inter Joannem Vergada, & Guillelmum Gallat, & alios, & alia per eundem, die 29. Novembris 1619. inter eadem partes: Non tamen impermittitur socio alienare partem praedicta rei communis, non solum in confocium, sed etiam in extraneum, ut judicavit Senatus sententia per Alreus, die 30. Martii 1654. inter Villam de Capdet, & Balthasarem Vit. Et in hac materia licitacionis rei communis individuae, magna prerogativa mununtur socii, aut coharedes, nam illis licitantibus, & iustum rei precium offerentibus, non admittuntur extranei licitantes, etiam si majus offerant precium, quia si ferant precium socius, aut coharedes iustum offerent, etiam majus offerente precium, quia si ferant precium pro communi re, praefertur debeat, Baldus in dicit. leg. ad officium 3. num. 4. Cod. communia dividenda. Covartub. variat. lib. 3. cap. 14. num. 6. Valafe. de partit. cap. 22. Barbol. ad text. in dicit. leg. 3. num. 12. Amato dicit. resolut. 77. num. 11. Olea de cesion. jurium, dicit. tit. 3. quest. 2. num. 33. Quequilio, & ad habentibus conditionem a sociis, aut dominis majorem partem habentibus in re, argum. text. in leg. finitimus, §. si autem, Cod. de donationib. Et quod debeat dari licitacioni facta a majore dominorum parte, & abique eo quod a licitacione possint dicere

ad licitandum, ut redit per barut ex text. in d. leg. ad officium 3. Cod. communia dividenda. Valafe. de partit. cap. 22. num. 4. §. 5. Amato d. resolut. 77. num. 10. Olea ubi proximo.

Tertio potest rei individuae dividio fieri, aut potius juris intellectu censetur facta, quando coharedes, aut socii, conveniunt in licitacione rei communis, nam licet unus ex sociis abique intervenit alterius socii, non potest rem communem locare, ut declaravit Senatus sententia per Alreus, die 10. Martii 1620. inter Antonium Datos del Castillo, & Guaimontem Eixarch, si omnes socii, aut coharedes conveniunt, potest locari res, ad hoc ut emolumenta, & licitacionis mercedes inter haeres pro portionibus hereditariis dividantur, aut inter socios pro portionibus habitis in communi re, & communis §. cum de usup. praes. ff. de communia dividenda. Roderic. Xua. rez in leg. quoniam in priorib. limitat. 11. dabit. rez. 2. num. 8. Anton Gomez variat. lib. 2. cap. 3. num. 14. Valafe. de partit. cap. 22. num. 13. §. 14. Morquecho de division. bonor. lib. 1. cap. 2. Amato resolut. 77. num. 13. Olea de cesion. jurium, dicit. tit. 3. quest. 2. num. 32. Quando socius, invito altero socio, locare illam ad usum destinationem, Menoch. de arbitrar. casu 442. num. 4. Evia Bolla. in Curia Philip. §. testamento. num. 7. §. 5. vizeg. num. 2. Ayllon. ad Gomez part. 2. cap. 3. num. 15. Michalor. de fratrib. part. 3. cap. 36. num. 1. §. 2. Et ex eadem ratione poterit licitacionis unus socius, rehedificare, aut reu. ut judicavit Senatus sententia per Berbegal, die 30. Martii 1609. inter Guionarem, & Franciscum Eixarch, & Domnam Magdalenam de Arago.

Sed si ambo socii, aut coharedes conveniant in licitacione rei communis, sed unus locare velit uti persone, & alios alteri, non erit extra propositum inquirere cui debeat communis res locari: ad veram resolutionem quatuor debent considerari casus. Primus est, si alter ex conductibus offerat majus precium, & ille proculdubio debet praefertri, Menoch. de arbitrar. casu 442. num. 6. Michalor. dicit. cap. 36. num. 14. §. 15. Secundus est, si aequalem mercedem offerant ambo conductores, & hoc in casu si alter ex sociis majorem habeat partem in re, praefertur debet conditionem habens rei ubi isto socii, & ad habentibus conditionem a sociis, aut dominis majorem partem habentibus in re, argum. text. in leg. finitimus, §. si autem, Cod. de donationib. Et quod debeat dari licitacioni facta a majore dominorum parte, & abique eo quod a licitacione possint dicere

dece miorem habentes partem, declaravit Senatus sententia per Daza, die 4. Januarii 1628. inter Bernardum Bodi, & Angelam Deçate, confirmata in alia Aula, sententia per eundem, die 6. Maii 1628. Tertius casus est, si a pules habentibus partes in re communi locis, aut cohabitibus, æqualis pensio a conductoribus offeratur, & in hoc casu præferri debet conductor ille qui magis honestus est, non aliter, ff. de usu, & habit. Socin. conf. 58. lib. 4. Menoch. ubi proximo. num. 5. Michalor. dict. cap. 36. num. 6. Dicitur magis honestus, quo ad institutum nostrum, magis dices, & qui pauciores habet in familia, qui filios paruos non habet, qui possit inferre domui locanda damnum, & qui officium aut executionem habet minus damnosum domui, Michalor. dict. cap. 36. n. 15. Ultimus casus est, si æquales habentibus partes fociis, ejsdem honestatis erant ambo conuocatores, & tunc, juxta aliquorum Regnorum constitutionem, imminetur conductorum nomina in præsidem, & extrados præfertur, Caroc. de locat. dict. part. 3. num. 15. Michalor. ubi proximo. num. 11. Sed apud nos hoc non usitatur, imò iudico debere iudicem se interponere in hoc casu ad scandala vitanda, & locationem facere, aut cogendo facios, aut in casu nolentis locandi ipse iudex, aut utendo alio prudentia. Hæc medio, Barthol. in leg. de usufructu, §. ult. ff. de locat. 1. Menoch. ubi proximo. num. 9. Michalor. dict. cap. 36. num. 10. Ipe autem focius, aut cohabitans potest in communi domo habitare absque necessitate solvendi mercedis locationis partem correspondentem parti in re illa habitæ, ut declaravit Senatus sententia per Berbegal die 18. Maii 1607. inter Joannem Baptistam Oliver, Franciscum Oliver, & Michaelem Oliver, & alia per Daza, die 1. Januarii 1630. inter Elisabetham Arbo, & de Daroqui, & Josephum Gutierrez.

35 Dicuntur res indivisibiles quoad institutum nostrum, non solum illæ, quarum substantia destrueretur, & periret si dividerentur, ut farrago, cervus, bos, equus, & similia, leg. si imago, §. de servo, & argent. legat. §. si familia, institut. de offic. iudic. leg. 1. & 2. Cod. de commun. dividand. leg. Pomponius 8. ff. de rei vindicat. cap. afferte, de presump. fore. can. aliqua 3. rubr. commun. divid. ibi: O Servus, o Sarvay, o Mul, o Cavali, o Jeli, o qualque altra cosa que de su natura sensu mort. o pitoranent de si, no rep. de ofi. o. part. 2. in fi. Bald. in leg. Cabelo de off. 108. num. 8. part. 1. Barthol. ad text. in dict. leg. 3. Cod. commun. dividand. de mort. 8. Fontanell. de pacti nuptialibus clas. 4. gloss. 9. part. 2. num. 72. Michalor. de fratrib. dict. part. 3. cap. 38. num. 28. Valentia Illustr. juris, lib. 2. tractat. 4. cap. 3. n. 5.

Sed etiam illæ, quarum substantia omnino non periret, sed minus valeret si dividerentur, ut domus, Castellum, & fundus, leg. fidei comm. dividand. §. ne autem, Cod. de donationib. leg. 1. Cod. commun. dividand. dict. for. 3. rubr. commun. dividand. ibi: O encara Castell, Casa, Camp, que a vregades profotament no pot esser partit. Decian. respons. 15. num. 38. vol. 1. Cabelo dict. de off. 108. num. 8. part. 1. Gutierrez. de jurament. confessor. part. 1. cap. 58. num. 6. Cravet. conf. 644. num. 1. Cestiar. Barzium de off. 100. num. 11. Barbof. ad text. in dict. leg. 3. Cod. commun. dividand. num. 8. Fontanell. ubi proximo. Michalor. dict. cap. 38. num. 29. Debet etiam individua iudicari res, quando divilio ad injuriam alterius ex contentione fieret, ut docent Jaffon in §. quedam, n. 59. insitut. de actioib. Cestiar. Barzium dict. de off. 100. num. 11. Barbof. ubi proximo. Fontanell. dict. gloss. 9. part. 2. num. 78. Si vero domus, aut fundus commodam admittere divisionem, poterit dividi: & regula generalis erit ad omnes casus, quod si domo, aut fundo divisio non possit ex divisionis partibus haberi tanta utilitas, quanta haberetur, si distincte, & separate partes non fierint, debet dici fundus, aut domus individua si vero tanta utilitas sperari poterit ex partibus divisæ, dividuus erit fundus, aut domus, leg. quædam, §. si familia eriscund. leg. legata 14. in fin. ff. de adimend. legat. leg. una est via 18. leg. si unus 19. ff. de servitutib. rustico. prædior. 1. §. si usufruct. leg. bis qui quadringenti 80. §. fund. ff. ad leg. fidei comm. Eguinar. de inactuat. lib. 2. cap. 2. Donell. lib. 1. t. commentarior. cap. 9. Anton. Govean. ad tit. ff. ad leg. fidei comm. in dict. leg. 1. §. si usufruct. Anton. Faber in rational. ad de off. 71. num. 1. Valentia Illustr. juris, lib. 2. tractat. 4. cap. 7. num. 1. Fontanell. dict. clas. 4. gloss. 9. part. 2. num. 73. Ad hoc quod illarum usus, etiam individuis est, vid. leg. die 17. ff. de servitut. ibi: Quis usus vorum individuis est. Solum usufructus excipitur, qui cum habeat commoditatis partes, quæ dividi, & locari possunt, omni consideratione dicitur individuis, leg. usufructus 2. leg. si unus, & ubi agitur, leg. etiam 43. ff. de usufruct. leg. 1. §. si usufruct. l. sed usufructus 81. ff. ad leg. fidei comm. 7. §.

§. sed si, ff. commun. dividand. leg. 1. ff. de usufruct. ardescend. leg. Pomponius 29. ff. quibus lib. usufruct. amittit. Barthol. Angel. & Cæcilius in dict. leg. 1. §. si usufructus, Cæcilius de servitutib. lib. 10. cap. 10. Cajac. lib. 7. quæst. Papinian. in dict. leg. usufructus 5. Valentia dict. cap. 7. num. 34. cum sequentibus. Fontanell. ubi proximo. Feudum autem ex natura sua divisibile est, cap. 1. §. omnes filii, ff. de feudum dare possunt, Roderic. Suarez in l. quoniam in priorib. ampliat. 11. dubitat. 2. n. 3. Cephal. conf. 617. n. 49. Gifan. de jure feudor. cap. 4. num. 21. & 22. Roxas de incompartibilit. part. 8. cap. 3. n. 25. Salcedo in l. theatro. honor. gloss. 32. n. 27. Etiam si jurisdictione habeat, nam etiam jurisdictione quid incorporale sit, & individuum, & ejus tributum dividi nequeat, l. §. & barum, l. 4. §. Cato, vers. ab omnibus, ff. de verb. obligat. l. si bit qui quadringenti 81. ff. ad l. fidei comm. Exemptionem tamen jurisdictionis, aut fructus commoditatis divisionem admittit Barthol. in l. tutoris, ff. de admitt. frat. tutor. Bald. in dict. cap. 3. §. præterea ducatus, num. 2. de prohib. feud. alienat. Molin. de justit. & jure, lib. 1. cap. 11. num. 15. Lanar. conf. 59. Montan. de feudis, §. præterea ducatus, num. 66. Georigius allegat. 40. num. 35. Maltrill. de magistrat. lib. 4. cap. 12. Castill. tom. 5. cap. 128. Theodor. Reining. de regim. secular. lib. 1. clas. 4. cap. 17. ex num. 17. Salcedo in l. theatro. honor. gloss. 32. num. 24.

38 Limita à nobis tradita, in feudis regales habentibus Dignitates Ducatus, Marchionatus, aut Comitatus, nam etiam aliqui voluerint hujusmodi feuda divisibilia esse, Rudinger. lib. 1. de jure feudor. cap. 51. num. 4. Scaderet. de feudis, part. 2. cap. 3. n. 3. Gregor. Obrecht. de jure feudor. lib. 1. cap. 5. n. 35. Certius est dignitates istas, etiam quoad commoditatem, exercitium jurisdictionis, aut usufructum, indivisibiles esse, quia in dispendium familie, & boni publici detrimentum redundante divilio, cap. Imperialium, §. præterea Ducatus, de prohib. feud. alienat. per Federic. cap. 11. n. 2. cum sequentibus. Menoch. conf. 163. n. 21. Marefcor. variar. lib. 2. cap. 130. cap. 6. n. 326. Joan. Salgad. de Araujo de lege Portugal. discurs. 2. n. 44. Rivet. de successione Portugal. part. 1. n. 13. Antifeus lib. 2. de Republic. cap. 2. sed 7. n. 6.

Theodor. Reining. de regim. secular. lib. 1. clas. 4. cap. 17. n. 10. & 11. Salcedo in l. theatro. honor. dict. gloss. 32. n. 26. Adde, Molin. de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 11. n. 1. Gonzalez Telles. ad text. in cap. licet de voto, n. 2. Dom. Cresti ubi proximo. 11. n. 78. Idem dicendum est de majoribus Hispania, nam indivisibiles sunt, & est contra naturam illorum divisio, Molina de Hispanor. lib. 1. cap. 11. n. 7. cum sequentibus. Mier. de majorat. 4. part. quæst. 1. n. 98. Intrigliol. de feud. quæst. 59. centur. 1. Paz de tenura, cap. 85. n. 93. Castill. controverf. tom. 6. cap. 159. Dom. Leon de off. 60. n. 58. & n. 4. Fontanell. de pacti nuptial. clas. 4. gloss. 25. à n. 19. & de off. 33. n. 15. Giurb. de successione feudor. §. 1. gloss. 8. n. 42. Joan. Francisc. Martian. disputat. forens. tom. 1. disputat. 48. n. 17. Vela dissertat. 49. n. 42. tom. 2. Maldonado in addit. ad Molin. lib. 1. cap. 11. n. 7. cum sequentibus. Roxas de incompartibilit. part. 8. cap. 3. n. 25.

40 Secunda regula principalis in hac divisionis materia est, quod hereditaria nomina dividantur, & adjunctionem hæreditaria juxta illorum bonitatem, quia etiam lege ducuntur tabulari, debitorum nomina ipso jure equaliter inter hæreses divisa remaneant, l. 220. 26. Cod. de pacti. leg. ea que in nominib. 6. leg. dict. 23. Cod. familia eriscund. leg. 2. Cod. de hereditat. actionib. leg. 1. Cod. si unus ex plurib. heredit. leg. 1. Cod. de exceptionib. leg. 1. Cod. si certam potestatem, qua propter communiter hereditario hominis iudicio, ut dividatur, cum ipso jure illorum divisio facta remaneat, dict. l. 6. Cod. familia eriscund. Jaffon in §. quedam, n. 47. institut. de actionib. Boet. de off. 57. num. 3. Rebut. de exceptionib. n. 956. Donell. lib. 18. commentarior. cap. 15. Valac. de partit. cap. 2. n. 39. Barthol. ad text. in dict. leg. 6. Cod. familia eriscund. Monquecho de division. bonor. lib. 1. cap. 10. num. 7. Tenen. ne debitor pluribus jureis venter iudicet, contra regul. text. in leg. cum bit 8. §. casus, ff. de transfationib. leg. in commo dato 17. §. duabus, ff. commo dato, leg. partib. 27. ff. de legat. 1. Debet iudex divitor adjudicare uni ex hæreditariis unum nomen, & alteri aliud ex officio suo pro solido, & non erit hoc, nomina, & actiones dividere, leg. planè, ff. familia eriscund. Neque facit, quod hæc nomina ipso jure equaliter inter hæreses divisa remanent, nam etiam dominium rerum hereditarium æqualiter, & pro portionibus hereditariis in hæreses transfunditur, & tamen hoc non tollit, ut tota una hereditaria res adjudicetur uni soli hæredi, gravando illum, ut restituit ælimationem alterius partis rei coheredi suo, ut satis ad iotentum notat Pichard. in dict. leg. 1. ff. de

3. cap. final. de foro competent. cum aliis ad duct. à Carleval. de iudicis. tom. 1. disput. 2. quæst. 3. Arnold. Vinius lib. 1. fclcllar. cap. 18. & declaravit Senatus sententia per Daza, die 5. Octobris 1635. inter Martinam de Ortiz, & Joannem de Aranda. Idem erit dicendum de locio rem particularem communem habente, nam si provocare ad divisionem desiderat, iudicem addeat debet domiciliū loci provocati, aut iudicem loci, ubi res dividenda reperitur: & si divisiones fiant coram iudice non habente jurisdictionem prorogabilem erunt nullæ, & semper rescindi poterunt, ut notat Valac. de partit. cap. 39. à princ. Barbos. in d. l. 1. num. 6.

51. Presentados los inventarios, y hecha manifestacion, y ostension de los bienes hereditarios en el proceso de division, y hecha averiguacion cierta de el valor que tie-

XPS.

Ates, y considerat, que la present causa es de divisio, y particio dels bens recahents en la herencia del quondam F. T. el qual dispongué en son ultim, y darrer testament rebat per F. T. Notari, en T. de T. mes, y any, y publicat per lo mateix Notari en T. de T. mes, y any, injustament hereus seus universals, aquis partibus, & portionibus à F. T. y S. T. los fills. Attenent etiam, que segons resulta per los inventaris presentats en proces, recahen en dita herencia los bens següents. Primo una casa situada, y posada en la present Ciutat Parroquia de T. en lo carrer de T. que afronta. &c. la qual ha estat eliminada per los experts nomenats per T. preu, en 600. ll. Item dos cañalades de terra situades (*Aquí con este orden se han de poner todos los bienes que se han de dividir con sus justas estimas*) los quals bens ab igualtat debuen ser dividits, donant à cadau dels sobredits hereus iguals parts, segons lo dir Testador ho dispongué: iudicio, & alias. Pronunciam, sentenciam, y declaram que la divisio, y particio dels bens de la dita herencia se ha, y deu fer, segons la fem en la forma següent.

Primerament à la part del dit F. T. adjudicam, y donam la casa sobredita situada, y posada en la present Ciutat, en T. Parroquia, carrer de T. que afronta, &c. en preu, y estimació de los dtes 600. ll. Item, li adjudicam, y donam (*Aquí se han de poner los demás bienes fijos que se dicen à esta parte con el mismo orden.*) Item, li adjudicam de els bens mobles sobredits, un llit de camp, ab son parament de doma (ch carmel, per preu de 60. ll. Ité, una dotzena de cadires de vaqueta per T. preu, en que foren estimades (*En este orden se han de poner los demás bienes muebles.*)

Y à la part del dit S. T. altre dels dits hereus adjudicam, y donam, dos cañalades de terra poch mes, ó menys, ó allo que es situades, y posades en la horta de la present Ciutat, partida de T. que afronten, &c. en preu, y estimació de 800. ll. en que per los dits experts han estat apreades. Item, una casa situada, &c. (*Aquí se han de poner con el mismo orden los bienes que se señalan y dicen à esta parte, y si acaso tuviere mas valor los adjudicados à una de las partes, y no à ambas, como a division, para que las partes queden iguales, deve ser condenado el heredero, que à su parte tuviere bienes en mas estimacion, à rebuzar en dinero à su coheredero, aquella parte de valor que tuviere mas los bienes en esta forma.*) Y per quant lo dit F. T. à la sua part, sols te bens en preu, y estimació de 1000. ll. y los que se li han adjudicat à la part del dit S. T. segons son just valor, importen 1200. ll. Item, pues no admet comoda divisio la casa sobredita que se li ha adjudicat, que es aïon se troba lo excés de lo que li toca à la sua part, condemnam al dit F. T. en que li ha de donar, y pagar al dit S. T. son coherera la caritat de 100. ll. moneda dials de Valencia infra decem, la qual divisio, y particio fem ab totes les clauses de traniliació de domni, cessio de drets, eviccio fin-

ple,

Pars I. Cap. XXVIII. de Divisione bonor. hereditar. 428

ple, exprefsa, y pactada, y altres, en contentiosas divisiones, y particions apolar acotumades, y à ninguna de las partes condemnem en los desperos, lo que dividiam, teneciam, y declaram, salvo jure recti calculi, & omni meliori modo quo possimus. Lata, &c.

Mr. F. T. alter ex iudicibus divitoribus. Vt. F. T. alter ex iudicibus divitoribus.

Lata hujusmodi sententia, si arbitri divisio- 52
res illi gravamen in ea inferant alicui ex co-
heredibus, aut locis, non est dubitandum
quod appellari poterit à sententia ista, ut in
terminis docet Ayora de partit. pa. 1. cap. 4.
num. 17. & 18. semper enim per nullam venite-
re appellatio, quando non reperitur prohibi-
ta, cap. saper eo 12. cap. consultat 18. cap.
bone 51. cap. ad audientiam 54. de appellat.
cum aliis adduct. à Fragol. tom. 2. de regim.
lib. 8. disputat. 24. §. 8. num. 134. & §. 10.
per tot. Christianus tom. 1. de offi. 18. per tot.

53 Si a sententia divisionis non appelletur, & in
rem iudicatum transeat, habent coheredes,
aut loci, virtute sententia, titulum translati-
vum domini bonorum assignatorum, & vir-
tute sententia partitionis efficiuntur domini
rei translatum censeatur virtute sententia,
Acutius in l. inter 55. vers. dominum, ff. de
revindic. & in l. exo p. 11 28. ff. de ex. p. rei
judic. Cujac. in moti ad institut. in §. ultim.
de offi. judic. Donel. lib. 27. commentar. in
l. si quis av alio 13. §. final. ff. de re judic. Fa-
chiv. lib. 1. controverfar. cap. 62. Pichard.
in §. final. institut. de offi. judic. num. 6. & 7.
Gonzalez Tellez ad text. in cap. cum aliquib. 6.
de sentent. & re judic. num. 5. In iudicis fi-
milie erefcond. a communi dividundo, & si-
mum regu. dicitur per sententia adjudicationis
acquirunt coheredibus, aut partibus domi-
nium bonorum iplo jure, §. final. institut. de
offi. judic. ibi. la familia erefcond. cal. asjudica-
tum est. U. otia. in f. 3. p. 1. tit. 19. vers. ad-
iudicatione, Cujac. in moti, ad dicit. tit. 29. An-
ton. Concius lib. 1. d. fputar. cap. 12. Otthob.
m. lib. 6. observat. cap. 23. Petrus Gregor.
Thofan. finitimat. jur. 3. part. lib. 1. cap.
9. num. 10. Pichard. ubi prox. num. 7. Pegus
resfut. f. 10. cap. 5. n. 55. Arnold. Cor-
vin. dicit. lib. 3. tit. 36. vers. rei adjudic. &
Gonzalez Tellez ad text. in dicit. cap. 6. n. 2.

54 Neque sententia adjudicationis extante, ne-
cesse erit, quod de divisione, & adjudicatio-
ne iustitiam conferbarat publicum, pro-
sent in excuspio. Cod. communi dicit cond. vi lenti Ma-
notari illud f. cere, & reciperet lo-
nam est in foro 4. rubr. familia erefcond.
dipofitum eret quod de divisione iustitiam
14. Nullus momenti erit divisio, si abque in-
fitamento publico fiat, nec intelligendum est

quando conventionaliter fit divisio, non vero
quando judicialiter, & mediante sententia, si-
nam non erit opus iustitiam publico, cum
non possit plus operari, quam ipsa sententia.
Non tamen erit inutile si f. d. m. fuerit de co-
heredum consensu in executionem sententia-
tibus in ad. iustitiam, cum nihil eis possit
obesse plura documenta habere, quibus de
divisione facta appareat.
Divisione in hoc familie erefcond. judi-
cio femel facta, etiam si atque res manerint
indivisse, iterum agi non potest iudicio uni-
versali familie erefcond. B. d. in leg. 1. Cod. fa-
milia erefcond. n. 3. Jolon in §. quadam,
n. 4. ff. de juris, & §. 1. Cod. fa-
milia erefcond. n. 49. Padilla in leg. si
post divisionem, n. 4. ff. de partit. & §. 1.
Barbol. ad text. in l. 1. Cod. famuli erefcond.
n. 2. & 3. Pichard. ad text. in dicit. l. 1. ff.
familia erefcond. n. 73. Arnold. Corvin. in
Summa Cod. lib. 3. tit. 36. vers. non competet.
Solum ut res que divisa non fuit dividatur,
poterit agi iudicio communi dividundo gloff.
in l. 1. Cod. familia erefcond. Valac. Barbol. &
Pichard. ubi proxim. Arnold. Corvin. ubi prox.
rem. cor. l. Theo. Hoc procedet quando iudici-
aliter hereditas divisi fuit, nam si extrajudi-
caliter hereditaria bona divisa fuerint, pro-
rebus non divisi, poterit etiam post divisio-
nem agi iudicio universalis familie erefcond.
n. 4. dicit. leg. 1. Cod. familia erefcond. n. 4. Valac.
de partit. cap. 39. n. 65. Barbos. ad text. in dicit.
leg. 1. n. 3. Pichard. ubi proxim. n. 76.
Si quibus ex coheredibus per spatium dece-
ni possit deat partem divissam, & separatam
bonorum hereditatorum, lapto decennio,
non poterit iterum agi ad divisionem, quia
fas possidentis, & inter absentes per lapsum
viginti annorum, gloff. in l. p. 1. vers. ff.
instur. Cod. communi dicit cond. vi lenti Ma-
notari illud f. cere, & reciperet lo-
nam est in foro 4. rubr. familia erefcond.
dipofitum eret quod de divisione iustitiam
14. Nullus momenti erit divisio, si abque in-
fitamento publico fiat, nec intelligendum est

Tia

fra.

frater, num. 2. Daniel. Moller. *fenestr. lib. 2. cap. 27.* Achilles de Graf. *decif. 198.* Flores de Mena *curiar. quæst. 23. num. 44.* Morquecho de *divifion. bonor. lib. 1. cap. 12. per tot.* Barbol. *ad text. in l. f. minor. Cod. commun. d. divid. num. 7. & 8.* Fontanell. de *pacis nuptial. claus. 4. gloss. 9. part. 2. num. 116. cum sequent.* In Regno non videtur hoc posse admitti, quia ut supra diximus, divisio debet fieri, & probari per instrumentum publicum, *decif. for. 4. rubr. famil. crefund. Et hujusmodi requiritum, nequit adimpletum considerari per temporis lapsum, neque suppletur potest. Sed contrarium judico tenendum, nam exstante flatu de divisioe faciendi, & probanda per instrumentum publicum, præsumitur, & probatur per lapsum temporis divisio, eodem modo, ac si ostenderetur instrumentum de divisioe. Docent Gamma *decif. 321. num. 5.* Fontanell. *ubi proximo. n. 117.**

Si divisio facta reperitur fraudulenter, & dolose, & latus fuerit aliquis ex cohæredibus, aut sociis, detrecta fraude, læsione, aut errore, potest contra divisionem istam, non obstantibus quibuscumque renuntiationibus, & pactis, etiam juratis in divisionis instrumento appofitis, l. *majorib. 3. Cod. communia utriusque judicis. Gratian. difcept. 324. n. 1.* Anton. Faber in *fu. Cod. lib. 3. tit. 27. definit. 3.* Mangili. de *est. bon. q. 116. Rota decif. 148. part. 11. re- centifim. n. 3. & 4.* Andreol. *controverf. 56. n. 18.* Carol. Anton. de Luca in *animad. ad Gratian. cap. 324. n. 1.* Et quod divisio erronea non inferat præjudicium, imò quod retractari debeat, declaravit Senatus sententia per Cales, *die 1. Februarii 1631.* Inter Michaelen Muñoz Presbyterum, & Hieronymam Muñoz, & de Molina. Et si solum pro parte erronea, aut dolosa fuerit divisio, debet retractari, & emendari, itemque pro parte errata fieri, *leg. si post divisionem, ubi Bald. & ceteri Scriben- tes Cod. de juris, & facti ignorantia. Nata conf. 501. n. 90.* Menoch. *conf. 91. ex n. 26. & conf. 320. n. 11. cum seqq. Bertazzoli. conf. titell. 38. n. 49.* Buccafert. *conf. 11. num. 62.* Mangili. de *est. bon. q. 116. per tot.* Gargiar. *Junior conf. 74. n. 15. & 16. lib. 1. Rota decif. 148. n. 3. part. 11.* Baron. de *est. bon. etat. eff. 18. circa con- tract. n. 57.* Anton. Gobius *consultat. 7. n. 8.* Potest enim divisio bonorum plura continens capita, & pro parte sustineri, & pro parte impugnari, Socin. *conf. 25. lib. 4. per tot. burd. conf. 101. n. 28.* Urceol. *de transact. quæst. 97. n. 17.*

Majori ex causa divisio bonorum erronea, non nocet minoribus qui divisionis tem- pore tales erant, Fachin. *controverf. lib. 8. cap. 36. vers. exceptio.* Buccafert. *conf. 11. n. 64.* Groll. de *contract. min. inf. p. 1. q. 11. per tot.* Christil- neus *decif. 179. ante n. 12. part. 2.* Anton. Gob.

bis *d. consultat. 7. n. 10.* Etiam si divisionis observantia, cum amplissima jurtum renun- ciatione, & juramento, corroborata fuerit, nam semper retractabitur, si error ea appar- reat, Socin. *Senior conf. 25. n. 13. lib. 4.* Gratian. *difcept. 788. n. 10.* Manov. *1. q. 137. d. n. 89. & p. Muta decif. 53. n. 8.* Mangili. de *est. bon. q. 116. n. 1. & per tot.* Gargiar. *Junior conf. 74. n. 29.* Rota *de est. bon. q. 148. n. 5. part. 11. re- centifim. B. in ont. decif. 44. n. 44.* Anton. Gobius *d. consultat. 7. n. 12.* Amplia procedere etiam si super divisione judicis decretum in- terpositum fuerit, quia, erronea apparet, semper veniet retractanda, Socin. *Senior conf. 33. n. 6. lib. 4.* Menoch. *d. conf. 91. n. 55. cum seqq. Muta decif. 53. n. 9.* Gargiar. *Junior conf. 57. n. 35. lib. 2.* Aldobrandin. *conf. 15. sub n. 1. lib. 2.* Valeron. *de transact. tit. 1. q. 6. n. 7. & 9.* Anton. Gobius *consultat. 7. n. 13.*

Pariter si divisio facta fuerit ex falsa causa, retractanda erit, l. *3. Cod. communia utriusque judicis.* Ancarran. *conf. 391. sub n. 3. & 4.* Menoch. *conf. 91. n. 50.* Muta *decif. 53. n. 4.* Ma- nent. *conf. 137. n. 43.* Andreol. *controverf. 366. n. 5.* Anton. Gobius *consultat. 7. n. 15.* Unde si di- visio facta fuerit a cohæredes, socio, aut alio qui talis non est, retractari debet, l. *si post di- visionem, C. de juris, & facti ignorantia. Decian. respons. 51. n. 25. lib. 2.* Bertazzoli. *conf. titell. 38. num. 46.* Manent. *decif. 20. ex n. 2.* Gargiar. *Junior d. conf. 74. n. 17. & 18. lib. 1.* Palma *con- sult. 30. n. 89.* Anton. Gob. *d. consultat. 7. n. 18.* Et quod divisio ab aliquo facta, à quâ cohæredes, qui cohæres non est retractari debeat, decla- ravit Senatus sententia per Cales, *die 1. Fe- bruarii 1631.* Inter Michaelen Muñoz Presbyterum, & Hieronymam Muñoz, & de Mo- lina. Idem erit tenendum si reperiantur bona diversa tamquam communia, que communia non sunt, nec fuerunt, & que communia non sunt, nec fuerunt, *leg. ff. de condit. ind. ubi. Nata conf. 77. n. 12.* Manent. *decif. 13. n. 12.* & *decif. 24. sub n. 2.* Gratian. *difcept. 247. n. 6. & 7.* Cyriac. *controverf. 198. n. 48.* Muta *decif. 53. sub n. 4.* Baron. *de est. bon. etat. circa contractus, eff. 18. n. 18.* Anton. Gobius *decif. consultat. 7. n. 17.* Li- mitant doctrinam supra à nobis adductam multi, quando divisio per fortis reperitur facta, quia hoc in casu, neque prætextu erroris, aut læsionis poterit retractari, Merlin. *Pignia- tel. part. 1. controverf. 57. num. 25. cum se- quent. Beroald. conf. 85. num. 3. part. 2.* Andreol. *controverf. 265. n. 3.* Baron. *de est. bon. etat. circa contract. eff. 18. n. 56.* Sed verius est quod etiam si divisio bonorum per fortis facta fuerit, retractari poterit præ- textu erroris, aut læsionis, Guzzatell. *decif. 57. per tot.* & ibi Adident. *Clarini. controverf. 118. num. 25. cum sequent.* Christilneus *con-*

Pars I. Cap. XXVIII. de Divisione bonor. hereditar.

tit. 6. quæst. 2. num. 37. Anton. Gobius *con- sultat. 7. n. 7.*

Solum remanet advertere, quod ut divisio retractari poterit, Valacæ apparet rescindi, & ultra dimidium justis valoris, argum. text. in l. 2. *Cod. de rescind. n. d. vendit. l. 1. Cod. communia utriusque judicis.* Covarrub. *variar. lib. 2. cap. 3. Ayora de partit. 3. part. quæst. 10.* Pincel. in *leg. 2. part. 2. cap. 1. ex num. 1. Cod. de rescind. n. d. vendit. ut partit. cap. 39. num. 9.* Barbol. *ad text. in leg. majorib. 3. Cod. communia utriusque judicis.* Pichard. in *dict. leg. 1. ff. famil. crefund. num. 68.* Anton. Faber in *fu. Cod. tit. 27. lib. 3. definit. 3.* Et Senatus nollet, sententia per Cales, *die 17. Octobris 1622.* Inter Soterium Sanz, & alios, & Hyacinthum Sanz, declaravit læsionem ul- tra dimidium justis valoris concurrere debere, & ita per judicem declarari, ut divisio rescin- datur inter fratres. C. d. hereditarium bono- rum, quamvis ut rescindatur divisio per arbitratores facta, sufficere læsionem in sexta parte, docent Valacæ. *decif. cap. 39. num. 10.*

Barbol. *ubi proximo. n. 8.* Et observatum habe quod etiam si divisio facta fuerit judicis au- thoritate, si erronea appareat rescindi, & re- tractari poterit, Valacæ. *decif. cap. 39. n. 13.* Menoch. *conf. 91. num. 26.* Barbol. *ubi prox. num. 2.* Rota *decif. 148. num. 5. part. 11. re- centifim. And. de Luca in animad. controverf. ad Carol. Anton. de Luca in animad. controverf. 56. num. 20.* Gratian. *cap. 324. num. 3.* Et ut non ignoret quo in tempore, læsio, error, aut fraus contra divisionem allegari potest, singulariter obser- va, quod licet de jure communi infra triginta annos allegari, & deduci possit contra divi- sionem, læsio, fraus, aut error, Anton. Faber in *fu. Cod. tit. 27. lib. 3. definit. 7. per tot.* In nostro Regno solum intra triennium allegari & deduci potest, elapso enim triennio præ- scripta remanet actio ad impugnandam divi- sionem, prætextu fraudis, erroris, aut læsionis, *leg. si delictio 5. rubr. famil. crefund. ubi: Si delictio magis, & errata, non era estada al temps de la partitio. Et no s'ha demanat dins tres anys, & no pus.*

CAPUT XXIX.

DE HÆREDE BENE-
ficiato, hereditarium rerum
rationem reddente.

SUMMARIUM.

1 Hæres tenebatur antiquitus, ex bære- ditatis additione, creditoribus ultra vires hereditarias. Legatariis autem, minimè, & quare. 2.

3 Hæres adiens cum beneficio inventarii, non tenetur ultra vires hereditarias, neque quoad legatarios, neque quoad creati- vos. Si inventarium non facit ad omnia tenetur. & extra vires hereditarias, tam jure civili, quam Canonico, & quid respectu fustionemissariorum. 4.

5 Hæres plures adveniens absque inventa- rio, an teneatur pro portionibus bære- ditariis, aut in solidum.

6 Inventarium non facere, aut non rectè fa- cere idem est. Perfit intra tres menses debet inter presentes. 7. Inter absentes potest intra annum confici. 8. Tempus an dicitur computari à die scientia de- lata hereditatis, vel à die aditionis. 9.

Nequit à iudice prorogari, sed à Rege, & currit, etiam si tempore aditionis profectetur hæres, quod tempus si non currit ad conficiendum inventa- rium. 10. Extra tempus factum nullius momenti est. 11.

12 Inventarium d. bet fieri de jure citatis credi- toribus, legatariis, & aliis interes- santis. In Regno absque citatione fit. 13. Consuetudini flandrua est in conficiendo inventarii, & quomodo apud nos fit. 14.

15 Bona omnia debent in inventario describi, tam mobilia, quam immobilia, jura, & fructus, & si in pondere, numero, aut mensura consistant, debent poni ponderata, mensurata, aut numerata. Hoc modo posita, probatum habet hæres, quod non erant nisi ponderata, mensurata, aut numerata. 16.

17 Hæres omittens dolose describere aliqua bona, tenetur juxta aliquos ad penam duplicati valoris. Sed quod omittat inventarii beneficium defenditur. 18.

19 Hæres ex persona defuncti conveniri nequit intra annum dicitur ad legatum defunctum. Adies non inventario, non debet intra tempus conficiendi inventarium conveniri. 20. Et quando conveniri possit. 21.

22 Hæres non jussatur beneficio inventarii quatenus suspensum vires bonorum hæ- reditatorum. De proposit vero non tenetur. 23.

24 Hæres adiens cum inventario conservat actio-

actiones quas habet contra defunctum, & illius hereditatem cum sua prioritate. Si absque inventario adici, confonuntur actiones, & amittuntur. 25. Ex additione conficitur heres satisfactus de credito per imaginariam solutionem. 26. Ut licet teneatur rationem reddere de fructibus bonorum hereditarium, non teneatur de parte fructuum correspondenti credito imaginariæ solutione, rationem reddere. 27.

28. Heres absque inventario, post reindicationem intentatæ contra hereditaria bona, quia ius domini non confunditur. Hypotheca iura an confundantur, & alio realis amittatur per additionem absque inventario factam. 29.

30. Hypotheca iura non possunt reperiri sine obligatione personali, cui adiungitur. Sicuti siue iura obligatio maiorum creditorum securitatem, ita, & hypotheca. 31. Accessorium naturam sequitur principalis cui adiungitur, & principalis extinguitur, cum accessorium 32.

33. Extincta obligatio personalis, potest renouare hypotheca sola.

34. Prescripta actione personali per spatium triginta annorum, renouat hypotheca, qua non prescribitur hoc tempore.

35. Actione personali confusa, per additionem heredis grauati, hypotheca renouat, cum eueniente restitutioni casu actus heredi bonorum retentio virtute hypothecæ.

36. Hypothecaria actio sola potest edici, absque eo, quod actio personalis cedatur.

37. Hypotheca à principio nequit introduci sine personali obligatione: Sed introducitur, potest conservari sine obligatione personali.

38. Per additionem absque inventario, non solum confunduntur actiones personales, sed hypothecæ iura, & cur.

39. Heres sine inventario, non tenetur ultra vires hereditarias, quando status hereditatis est certus, & quando dicitur certus. Debet heres testibus, aut alio legitimo modo probare quantitatem, & valorem bonorum. 40. Contrarium multo tenus definitum non posse inuari remedio supradicto, etiam verificatis his. 41. Presumptio iuris, & de iure datur contra heredem absque inventario aduentum, qua non recipit probationem in contrarium. 42.

43. Heres absque inventario, non tenetur ultra vires hereditarias, quando omnia bona hereditaria sunt immobilia, & cessat fraus presumptio.

44. Monasterium succedens ex persona Monachi, non tenetur ultra vires hereditarias, etiam si non fecerit inventarium, 45. Heres decedenti inventarium non faciens, an ultra vires tenetur hereditarias, & quomodo probetur hereditatem non esse solvendo.

46. Heres adiens absque inventario non tenetur ultra vires hereditarias, si testator inventarium, aut aliquam descriptionem bonorum fecerit. Neque minor, si tutor, aut curator inventarium fecerit, & quid de donatario universali inventarium non faciente. 47. Inventarium à cohæredes, aut quolibet tertio factum, heredi potest. 48.

49. Heres heredis potest inventarii beneficium respectu hereditatis heredi primo relicte, de casu bonis fuit inventarium factum, quia inventarii beneficium est in rem scriptum, & ad heredes transmissibile.

50. Cessionarius heredis gaudet beneficio inventarii, Ecclesia, aut pia causa, non tenetur ultra vires hereditarias, etiam si inventarium Ecclesie. 51.

52. Heres absque inventario, an tenetur ultra vires hereditarias in Regno, ubi proceditur sola facti veritate attenda.

53. Beneficium inventarii non habent de iure heredes utentes iure deliberandi. In Regno etiam si iure deliberandi utantur, habent beneficium inventarii. 54.

55. Hæredes antiquitus instituebantur cum cretione, nisi assignato certo tempore à testatore ad deliberandum, an uereditatem uoluerint. Cretio non habet locum in hereditatibus legitimis, neque in omnibus ex testamento, & quomodo. & à quibus sublata fuit. 56.

57. Jus deliberandi à quibus concedatur de iure, & quod temporis spatium ad deliberandum datur. In Regno tres menses dantur, & à quo tempore computentur, si heres fuerit presens, aut extra Regnum. 58.

59. Elapso tempore ad deliberandum dato, non aduente herede, vel repulante, habetatur tamquam adita hereditas, & quid iure antiquo. In Regno elapsi tribus mensibus habetur pro repulante. 60. Legata uero, & alia relictæ particularia, elapsis tribus mensibus, & in perpetuum potest possunt. 61. Legata, an triginta annorum tempore prescribantur, ubi rescripto. 62.

63. Heres adiens absque inventario, solum ex quasicontractu remanet obligatus actione

actione personali ultra vires hereditarias; bona autem illius propria non remanent hypothecata pro debitis hereditariis.

64. Testator potest remittere heredi inventarii confessionem in legatariorum, & fiduciommiffariorum præiudicium, non uero in præiudicium creditorum. Tenetur tamen heres aliquam bonorum descriptionem facere. 65. In hoc casu non tenetur ultra vires hereditarias respectu legatariorum, & fiduciommiffariorum, respectu uero creditorum aliter erit. 66.

67. Heres non aliter potest beneficio inventarii, quam ratione legatariorum bonorum redita, proinde hereditatem exansam esse. De fructibus hereditariorum bonorum post additionem perceptis, non tenetur, iuxta malorum opinionem, rationem reddere heres. 68. Contrarium defenditur, & sequi debet in Regno. 69.

70. Mobilia bona debent estimari, ut rectorum ratio possit reddi, & an estimatio possit fieri de valore quem habebant tempore hereditatis aditæ. Si non extant, quo modo estimari possunt. 71. De quibus bonis mobilibus non tenetur heres rationem reddere, ubi quando presumantur consumpta. 72.

73. Ratio hereditariorum bonorum non redditur, nisi incontinenti probetur plus ab herede expensum, quam acceptum hereditarie rei. Debet etiam probari solutiones fuisse factas, non testium depositionibus, sed instrumentis, & quare. 74. Ut solutiones reddi dicantur, necessæ est, quod de existentia crediti soluti constat, & quomodo constare debeat. 75.

76. Heres sciens anteriores creditores adfuisse, non iuratur beneficio inventarii, respectu solutionis posterioribus creditoribus factæ. Si ignorauerit aliter erit. 77.

78. Pecunia soluta creditori chirographario, non potest recitari à creditoribus chirographariis equali privilegio habentibus. Hereditarius uero hypothecarius, vel habentibus hypothecam anteriorem poterit recitari, iuxta opinionem multorum. 79. Contrarium uerius probatur. 80. Limita si extret pecunia. 81. Limita etiam quando dolo, & fraude solutio posteriori creditori fuerit facta. 82. Eodem modo limita si cum cautione solutionem creditor posterior recipere. 83. Aut si iudicis auctoritate solutio fuerit secundo creditori facta. 84.

85. Heres cum inventario an teneatur, si non extet in hereditate pecunia, solvere credita, & legata in pecunia, vel sufficiat, quod bona ipsa sufficiant in solutionem det, & quia in nostra praxi fieri solent. 86.

87. Heres si obligatus ad soluenda legata, aut debita hereditaria, non tenetur ultra vires hereditarias. Limita si renuntiauerit beneficio inventarii, aut se obligauerit ex propria persona, & infoluitur. 88. An renuntians omni legum auxilio, censatur inventarii beneficio renuntiasse. 89.

90. Heres potest exceptionem inventarii opponere, non solum si conuentus fuerit, sed etiam si condemnatus existat, & in ipsa sententia exceptionem. Proposita exceptione, excusatio iuris patet proposita, excusatio uero facti in bonis propriis heredis, minime. 91. Libello rationis bonorum hereditariorum iudicis oblatio, dederunt quod nihil innocetur respectu capiendi bona heredis propria pro hereditariis debitis. 92.

93. Sententia iudicis interuenire debet super exceptione inventarii ab herede proposita, approbando, vel reprobando rationem hereditariorum bonorum. Sententia ista nocet non solum creatoribus cum quibus exceptio discussa fuit, sed etiam non citatis. 94.

95. Praxi, & libellus ad proponendam rationem hereditariorum bonorum.

96. Separationis bonorum remaneat creditoribus hereditariis inuoluitur, ut in suis creditis minus privilegiatis preferantur in bonis hereditariis, de rebus creaturibus. Datur legataris, creatoribus in altem, & sub conditione. 97.

98. Separatio debet intentari intra quinque annos à die hereditatis aditæ.

99. Separatio bonorum non datur de iure creatoribus heredis, & quare.

100. Separationis remaneat an sit hodie necessarium heredi cum inventario aduenti. Negatione proponitur. Hereditas creatorum minus separationem intendat. 101. Separationem esse intendendam à creatoribus hereditariis ostenditur, non obstante inventarii beneficio; & quia respectu heredis. 102.

103. Separatio potest intentari, & proponi, non obstante quod heres non fecerit inventarium.

104. Praxi, & libellus ad iudicium separationis bonorum suscipiendam.

ANTIQUITUS heredes adentes hereditatem, creditoribus hereditatis ultra vires hereditarias, & ex proprio matrimonio suo tenebantur, leg. que dicitur, ff. solut. matrimon. l. ista. C. l. final. C. de ius deliberand. leg. 3. §. final. ff. ex quibus caus. in possession. tutor. l. si quis 5. §. vices, ff. de obligat. & actionib. §. extraneis autem 5. Infituto, de hereditum qualitat. §. bares, institut. de obligat. quae ex quocumque contractu, ubi communitur DD. notant Colla in cap. 3. §. vices, vico. Trevisiani, non. 10. de testament. in 6. Pichard, in dict. §. extraneis autem, num. 4. Legatariis autem non tenebantur haeres ultra vires hereditarias, nec de proprio patrimonio poterat ad legatorum solutionem compelli, sed tantum iuxta hereditatis metas, l. 1. §. si is qui 17. ff. ad S. C. Trebell. l. sed cum ea 15. ff. de iure con. flor. leg. filius familias, l. 14. §. quid dicitur, ff. de legatis 1. Pichard, de proximo. Don Joseph de Retes opuscul. lib. 2. de lib. fingit. n. quib. recolat in l. ultion. ff. de l. fidei licit. num. 7. ad praesanda legat. tenentur haeres virtute quocumque contractus, quum quocumque hereditatem adendo, & actio ex quocumque contractu legatariis, & fideicommissariis quocumque, l. si quis a se n. §. bares, quocumque, ff. de obligat. & actionib. §. heres, institut. de obligat. que ex quocumque contractu. Ulpian. in fragment. tit. 24. §. ante quam 19. Retes in opuscul. ad text. in leg. uxorem 41. §. secunda 13. ff. de legat. 2. n. 1. Joseph a Santolara in suis interpretat. interpretat. 15. ad text. in l. postquam 5. ff. de legatorum, num. 6. Ad hereditaria debita non tenebantur haeres huius quocumque ratione, sed ex obligationibus, & contractibus a testatore factis, & celebratis, transfusis in heredem actionibus passivis, quibus defunctus tenebatur, l. 2. C. de hereditat. action. b. leg. 2. §. ex illis, in executione §. §. pro parte, ff. de verborum obligat. probat Pichard, in §. bares, quocumque, institut. de obligat. que ex quocumque contractu.

Haec omnia, ut dixi, antiquitus in viriditate, sed Imperator Justinianus hereditibus coactens, & ut abique nullo beneficio hereditatis adire possent, salubre beneficium inventarii eis induit, ut iam de cetero neque ad credita solventia defuncti, prout antiquitus, neque ad legata praesanda, ultra vires hereditarias, & de propriis bonis tenerentur, factis, & conscriptis legitime inventario, l. si quis, ultion. §. §. sequentibus, cod. de iure deliberand. §. sed nostra benevolentia, institut. de hereditum qualitat. & differens, autem, de hereditibus, §. fidei, cap. 2. Monticul. de inventario, quae 232. num. 1. Phauucius de inventario, quae 243. in princip. Carteval. de iudicis, tom. 2. tit. 3. §. put. g. n. 13. Fontanella de pact. nup.

Jurisprudencia.

Thelaut, quae 10. forens. lib. 3. quae 82. nollert Trullench in decalog. lib. 7. dubit. 11. cap. 18. num. 6. Duran. decif. 1. num. 3. Coccio. decif. 151. num. 28. Peña decif. 1025. n. 2. & decif. 1447. num. 2. Gargjar. tradit. vinar. part. 2. cap. 4. num. 11. Andreol. contrav. 27. num. 32. Otthobon. decif. 47. num. 1. & decif. 105. num. 5. Urceol. de transactio. quae 80. num. 7. §. 9. Francic. de Angel. de confess. lib. 2. q. 78. num. 12. Carol. Anton. de Luca in prax. cap. 15. num. 9. & cap. 72. num. 12. Tristany decif. 20. num. 14. Et quod haeres cum inventario, neque in bonis propriis conveniri pro legatis, vel creditis hereditariis, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 19. Novembris 1625. inter Don Michaelen Martinez Paqual, & Don Hieronymum Paqual.

Sed si haeres inventarii beneficium contemneret, hereditatem abique inventario adierit, non solum erunt obnoxii creditoribus hereditariis ultra vires hereditarias, ut antiquitus, prout probatur ex text. in l. final. §. si vero 12. Cod. de iure deliberand. Sed etiam legatariis, & fideicommissariis, autem, de hereditibus, & facta. cap. 2. §. si vero non fecerit, ibi: Si vero non fecerit inventarium, fecerit hanc figuram, sicut predictimus, non retinebit subditam, sed compellit legatarios, & fideicommissarios, licet pure substantie mortentis in se sententiam legatorum dato. Docent Anton. Goncz in l. 3. Tauri, ex num. 120. Ayora de part. 2. cap. 8. numer. 15. Morio. & 11. Carteval. de iudicis, dict. tom. 2. tit. 3. §. put. g. n. 13. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 1. num. 7. Selse decif. 88. n. 24. Cyniac. controvers. 24. num. 5. & 6. Callili. de aliment. cap. 30. num. 10. cum sequent. Pegris resolot. forens. cap. 11. num. 48. Trullench in decalog. dict. lib. 7. cap. 18. dubit. 11. n. 6. Hoecker. lib. 1. controversiar. cap. 5. n. 7. Quefada, & Pilo assuetat. 13. n. 6. & 5. Spenzel. decif. 163. n. 5. Rocco tom. 2. responf. 97. num. 15. Manlius consultat. 48. num. 5. Otthobon. decif. 47. num. 2. & 4. Carol. Anton. de Luca in automadent. ad Gratian. cap. 264. num. 1. & in prax. cap. 72. num. 12. Et Senatus, sententia per Alreus, die 21. Julii 1623. inter Don Gatperem Attés, & creditores illius matris declaravit, haerem abique inventario adentem teneri in solidum, & ultra vires hereditarias alimenta praestare testatoris filii. Quae omnia procedunt non solum de iure civili, sed de iure canonico, apud Salgad. post labyrinth. decif. 171. num. 20. Andreol. controvers. 101. num. 13. Licet contrarium voluerint Sperel. decif. 135. num. 20. Carol.

Parl I. Cap. XXIX. de Haerde beneficiato.

Carol. de Grafsis de effe. Clericat. effe. 2. num. 253. Genueul. in practicus, quae 474. Respectu fideicommissariorum universalium non tenetur haeres abique inventario, iuxta multorum sententiam, ultra vires hereditarias, Cancet var. part. 1. cap. 2. n. 8. & part. 3. cap. 2. num. 75. Bellon. conf. 99. num. 24. Tristany decif. 20. num. 16. Et adhuc multi defendere voluerunt, quod si plures fuerint haeres adentes abique inventario, quilibet teneatur in solidum ad debita hereditaria solventia, per text. in dict. l. final. §. si vero, & §. si autem, Cod. de iure deliberand. Covartub. var. lib. 3. cap. 3. sub num. 2. Capyc. Latr. decif. 13. num. 6. Metlin. de pignorb. lib. 2. tit. 1. quae 135. n. 56. Balthasar de Angel. ad Gizzarel. decif. 50. sub n. 7. Pothius post tradit. de substat. decif. 236. num. 1. Urceol. de transactio. quae 80. numer. 19. Contrarium tamen in praxi admiffum habemus, & solum pro portionibus hereditariis conveniuntur haeres sine inventario adentem, per text. in l. pro hereditariis 2. Cod. de hereditat. actionib. leg. unis. §. videamus, Cod. de rei uxorie action. l. ea que nominibus, ff. fam. l. creifund. leg. si pacto successorum, Cod. de pactis, l. si ab eo, Cod. de negotiis gestis, l. 2. §. intercessio, ff. de prator. stipulatio. lib. 1. §. ad leg. fidei, §. 1. rubr. si certum petatur, Bich. decif. 574. num. 16. Urceol. consultat. forens. lib. 1. consultat. 40. num. 24. & in 2. apendice ad eandem consultat. num. 1. & 2. & de transactio. quae 80. num. 19. Valeton de transactio. tit. 5. quae 8. num. 4. Dom. Leon tom. 1. decif. 73. num. 1. Et quod non nisi pro portionibus hereditariis debeant conveniri haeres, declaravit Senatus sententia per Caies, die 2. Decembris 1630. inter Doctorem Gregorium Tudela, & haeres Josephi Matcardo, & alia per Saboya, die 13. Augusti 1681. in favorem Elenae Berenguer, & de Rico vidua, & contra haeres Joannae Mariae Rico, referente Doctissimo Senatore Donato Sanchez de el Castellar R. C. D. Concurrentibus duobus, aut pluribus haeredibus non potest unus ex illis abique alio inventario facere, quavis à testatore potestas plena mandata fuerit cuilibet ex haeredibus omnium gerendorum, ut judicavit Senatus sententia per Daza, die 1. Februarii 1618. inter Hieronymum, & Franciscum Ciurana, & Ginovetium Caldero.

Inventarium legitime debet fieri, ut reletvet, paria enim sunt inventarium non facere, aut non recte facere, vel nulliter facere, Argel. de acquirend. possess. quae 8. artic. 35. num. 939. Gizzarel. decif. 46. num. 6. Mell. observat. 53. num. 16. & observat. 131. num. 16. Gratian. disceptat. 532. num. 10. Rojas decif. 330. num. 12. Bouden. collat. 1. num. 99.

501

Collat. 42. num. 65. Castald. consultat. 23. num. 20. Leone in parat. juris, part. 2. preparat. 9. num. 14. Rota etiam Priolo decif. 30. num. 29. Dumozzet. decif. 161. num. 4. Conciol. de heredis tenef. artic. 1. n. 432. Cardinal. de Luca de heredib. discurs. 21. n. 3. Anton. Gobius consultat. 122. num. 13. Et ut legitime fiat aliqua requiritur, prout enim requiritur, si inventarium fiat inter praesentes, quod initietur intra triginta dies computandos a die notitia delationis hereditatis, & quod intra sexaginta dies perficiatur, dict. leg. final. §. si autem, Cod. de iure deliberand. Pichard. in §. sed nostra benevolentia, institut. de hereditum qualitat. n. 6. Dom. Leon decif. 107. num. 11. tom. 1. Bayo in prax. lib. 1. cap. 24. num. 49. Noiter Franco in prax. protestat. cap. 72. num. 11. Quae dicit debet apud nos inventarium fieri intra tres menses, quia ita disponitur, in for. 6. rubr. de reputat. hereditat. Sed fallitur, nam in foro nihil aliud dicitur, nisi quod inventarium fiat, iuxta rationem naturalem, ut optime notat, D. Leon dict. decif. 107. num. 19. & 20. Sed quavis in dict. §. si autem ordinetur, quod intra triginta dies initietur inventarium, & intra sexaginta alios dies perficiatur, & communitur admiffum extat, quod etiam si post triginta primos dies non initietur, dummodo intra tres menses perficiatur, validum, & solemniter sit inventarium, Guido Pap. decif. 571. Valac. consultat. 52. num. 8. tom. 1. Cancet varior. tom. 2. cap. 2. de inventario, num. 20. Petrus Gregor. fingemat. jur. lib. 46. cap. 3. num. 9. Spino in specul. testamento. gloss. 35. de confectio. inventar. n. 26. 27. & 28. Thefaurus quae 10. forens. lib. 1. cap. 10. num. 116. & 17. Mosquicho de descriptio. honor. lib. 1. cap. 1. num. 3. 4. & 5. Borel. in summa decif. tit. 19. de inventaria haeres, num. 13. usque ad 21. Dom. Leon dict. decif. 107. n. 25. ubi refert à Senatu decium, Inazo in prax. protestat. dict. cap. 72. n. 12. Callili. de aliment. lib. 8. cap. 30. n. 27. Pichard. in dict. §. sed nostra benevolentia, num. 6. Merlin. de pignorb. lib. 4. quae 173. n. 1. Inter abientes datur annuale tempus ad conficiendum inventarium, ut si absit haeres à loco ubi res hereditariae fuerint, l. final. §. si autem, Cod. de iure del hereditaria, ibi: Sin autem à loci, in quibus res hereditariae, vel maxima pars earum posita est, haeres abesse contigerit: tunc eis unius anni spatium à morte testatoris numerandum datur ad basijmodi inventarii consummationem. Et in §. donec 11. iusdem legis, ibi: Donec tamen inventarium conficiatur, vel si res praesens sit intra tres menses, vel si absint intra annuale spatium. Dorel. lib. 7. commentar. cap. 3. Pichard. in §. sed nostra benevolentia 7. institut. de hered. qualitat. Rayguell. in

in commentar. ad decis. Justilian. lib. 6. ad l. ultim. Cod. de iure delib. mand. Arnold. Corvini. lib. 6. tit. 50. versic. invari.

Trimestre supradictum debet, juxta multorum sententiam, computari à die obitus testatoris, vel scientiæ delatæ hereditatis, ut notat adducti per Cytiac. *controverf. 127. n. 3. cum sequent. Merend. controverf. lib. 2. n. 16. Antonel. de tempor. legat. lib. 4. cap. 30. sub n. 2. Gizzarel. decis. 42. sub n. 7. Anton. Gobius consultat. 122. n. 15. Verius tamen est computandum esse tempus istud ad inventarium conficiendum, à die additionis hereditatis, & apprehensionis bonorum hereditarium, dummodo hæres per dolum, & fraudem additionem non differret. *Cancer variat. part. 3. cap. 2. sub n. 5. Gratian. decis. 563. n. 27. Cytiac. decid. controverf. 127. n. 5. Anton. Faber in suo Cod. lib. 6. tit. 11. de iure aresferat. definit. 9. Cavalier. decis. 310. n. 6. Bailat. de Angel. ad Gizzarel. decid. decis. 42. n. 3. ibique Dicus de Mari n. 1. Roxas decis. 129. n. 4. 17. & 16. Cardinal. de Luca de heredi. decis. 21. n. 4. 6. Corciol. de hered. benefic. artic. 21. n. 4. 6. Anton. Gobius consultat. 122. n. 15. Cerro decis. 47. n. 4. Et tempus prædictum currit, etiam si hæres additionis tempore protulerit, & dicat, prout in nostra præsentia, quod ei non currat tempus ad conficiendum inventarium, quia protestatio in his que pendet à juris dispositione nihil operatur, *franz. in præx. postulat. decid. cap. 7. n. 11. 12. & 13. Neque tempus supradictum à iudice aliquo prorogari potest, sed solum à Rege, Pichard. ubi prox. Valac. de consult. 52. n. 9. Castill. ubi prox. n. 28. Pegas resoluit. fo. renf. cap. 1. n. 58. Si autem intra tempus prædictum inventarium non perficiatur, sed post tempus fiat, ut perficiatur, nullius momenti erit, neque aliquod operabitur, *Merlin. de legitima. lib. 2. tit. 2. quæst. 4. sub n. 4. Maris Antonin. variat. lib. 2. §. finit. 8. n. 18. Duran. decis. 387. n. 5. Roxas decis. 276. n. 7. Cytiac. controverf. 127. à numer. 11. Gizzarel. decis. 42. n. 26. & 27. ibique Baltnafar de Angel. num. 2. Capic. Latr. decis. 129. per tot. Conciol. de hered. benefic. artic. 1. n. 405. Anton. Gobius consultat. 122. num. 16. Et quod inventarium non factum intra trimestre supradictum, non proficiat, neque illius virtute potest ratio reddi bonorum hereditarium, declaravit Senatus sententia per Daza, die 3. Januarii 1620. inter creditores hereditatis Hieronymi Sarzola, & Sebastianum Sarzola. Nihil interest quod tempore additionis hereditatis omittat hæres dicere, quod adit cum beneficio inventarii, nam etiam si hoc non dicatur, poterit hæres uti****

inventarii remedio, dummodo postea illud faciat intra prædictum tempus, *Cytiac. controverf. 127. n. 10. Pentinger. decis. 304. n. 2. & decis. 328. n. 15. Anton. Gobius consultat. 122. n. 10.*

Secundo requiritur in confessione inventarii, quod citentur creditores hereditarii, legatarii, alique interesse habentes, ut videant quomodo hæres inventarium facit, *decid. l. final. Cod. de iure delib. Valac. consultat. 52. n. 4. Borel. in summa decis. tit. de inventar. hered. à num. 90. Relat. d. conf. 73. lib. 2. Gratian. decis. 767. num. 4. cum sequent. Pichard. in §. sed nostra benevolentia, num. 7. & 8. & ibidem Mininger. institut. de hered. qualitat. Castill. de aliment. cap. 30. n. 26. Anton. Faber in suo Cod. lib. 5. tit. 31. arbitrium iust. definit. 8. n. 2. Pegas resoluit. forens. cap. 11. n. 53. Leone in preparat. judic. part. 2. preparat. 9. n. 24. In nostro Regno, juxta consuetudinem, inventarium ab hærede fit ubi, ut citatione, creditorum, vel legatariorum, aut alterius perioræ, adhibito solum publico tabellione, & tribus, aut duobus testibus, Dom. Leon apud nos, in omni Hispania observatur respectu conficiendi inventarium, *Parlador. lib. 1. de iure aresferat. cap. final. 4. part. 9. n. 8. Noguero allegat. 19. num. 102. Et de hac consuetudine in Lusitania, testatur Valac. consultat. 52. num. 22. ad fin. & consultat. 87. num. 1. & 2. & de Catalonia tradunt *Cancer variat. tom. 1. cap. 2. num. 66. cum sequent. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 2. class. 7. §. 3. part. 2. num. 45. Unde licet ad reditum inventarii confirmationem, de iure necesse non erit necesse quod hæc interveniant ad reditum inventarii confessionem, sed sufficit facere illud coram Notario, & testibus, adhibito prout solet in illius exordio venerande crucis signo, & juxta hanc consuetudinem in confessionem observatam inventarium debet fieri, absque eo quod sit necessarius alterius solemnitatis interventus, quia in confessione inventarii semper fieri debet consuetudini, *Bald. in l. final. num. 12. & ibi Jason num. 5. Cod. de iure delib. artic. Capic. decis. 101. num. 3. Parlador. rerum quotidianar. cap. final. 4. part. §. 1. num. 8. Valac. consultat. 52. Gutier. de intell. 2. part. cap. 1. n. 82. cum sequent. Morquecho de division. bonor. lib. 1. cap. 1. num. 8. Amerdela ex Franchis decis. 124. Capic. de exentorib. lib. 3. cap. 10. num. 24. Cavalier. decis. 508. n. 7. Rota decis. 331. n. 14. p. 5. recentissim. Leone in preparat. judic. part. 2. preparat. 9. num. 15. & 16. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 15. n. 6.****

Tertio requiritur, quod hæres describat, & ponat omnia hereditaria bona in inventario: bonorum enim negativam existentiam aliorum bonorum inventarium præter illa que descripta inventiuntur, *Decian. respos. 76. num. 2. lib. 3. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 46. n. 49. Gratian. decis. 720. num. 6. 7. & 8. Marta vot. 178. per tot. Rota decis. 510. num. 2. part. 5. recentissim. Mansius consultat. 51. num. 50. cum sequent. Francisc. de Angel. de confessionib. lib. 3. quæst. 10. num. 49. Debet etiam in inventario poni hereditatis fructus tempore additionis percepti, & pendentes, quia hoc in beneficium creditorum cedit, ut declaravit Senatus sententia per Ateus, die 2. Septembris 1623. Inter creditores Don Altonii Zanoguera, & Don Bernardum Zanoguera, & ex eadem causa, in fine inventarii adnotari debent bonorum hereditarium instrumenta, ut iudicavit Senatus sententia per Daza, die 7. Aprilis 1624. inter Vincentiam Clua, & Joannem Clua Clericum. Si bona hereditaria fuerint immobilia, debent describi in inventario cum duobus consiliis, & modo quo ea cognosci possint; jura, cum expressione instrumentorum, ut iudicatum fuit in Tribunali Regie Vilitationis Domus Deputationis nostri Regni, sententia publicata per Cosman Paig Notarium Regie Vilitat. die 6. Octobris 1660. in favorem Procuratoris Ficalis, & contra Don Franciscum Roca, & Ferrer Militem Montefiana Familia. Si verò bona fuerint mobilia, debent in inventario describi cum signis certis, & indubitatis, ut in supradicta Regia sententia Vilitationis cautum habetur. Et si in pondere consistant bona, quia non recte possunt describi in inventario, nisi prius ponderentur, *quod sepe 35. §. in his, ff. de contrahend. emptio. Debent inventarii tempore ponderari, & ponderata describi si in numero consistant, numerari, si in mensura, mensurari, aut si jocalia fuerint præciosa, debent aestimari, & ita aestimata describi, aliter enim nullius momenti erit inventarium, & illius virtute non poterit hæres rationem rectam hereditarium bonorum reddere, imo tenebitur ultra vires hereditarias, *Cancer variat. lib. 3. cap. 2. num. 51. Anton. Faber. in suo Cod. tit. 11. de iure delib. artic. lib. 6. definit. 25. & de errorib. preposit. tom. 1. de cad. 2. error. 7. num. 15. & 16. Ciriac. controverf. 294. num. 19. Andreol. controverf. 242. num. 3. & 4. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 153. num. 18. Ita declaravit Senatus sententia per Bonavides pro Ferrera, die 8. Novembris 1656. in favorem Marcelæ Forner, & de Ferrer. & contra Don Franciscum Roca, & alia per S. boya pro Bonavides, die 3. Julii 1670. in favorem Joan-***

nis Baptista Puidat, & cõtra Eutimiam Ivars, & de Zapata, referente Nobili Don Carolo Vallterra Montelini Familia Militæ, tunc R. C. D. nunc autem Regium Cancellarium Regente. Idem fuit decissum in supradicta sententia Regia Vilitationis. Et si in aliqua Regni parte consuetudo foret non inventari bona mobilia, que in pondere, numero, & mensura consistant modo supradicta, non esset servanda consuetudo, *Nata conf. 575. n. 19. Abbas conf. 253. num. 7. Carol. Anton. de Luca decid. cap. 153. num. 18. Quamvis non desint tenentes servandam esse consuetudinem, *Modiern. controverf. 5. Rota apud Farinac. decis. 99. & alii adduct. §. Carol. Anton. de Luca ubi proxim. Ex adverso autem si bona mobilia fuerint inventariata cum pondere, numero, vel mensura, habebit pro se hæres præsumptionem quod illam mensuram, pondus, aut numerum habebit, vel aestimationem, & non amplius, & si interlati dixerint alia fuisse bona, vel majores ponderis, mensuræ, vel aestimationis fuisse, incumbet eis probandi onus, *Bartoli. in l. si consilium, in princip. sub num. 7. ff. solus natrim. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 45. num. 16. Ciriac. controverf. 5. num. 34. & 35. Manlius consultat. 329. à num. 4. Joseph. Mel ad Guizarez. decis. 56. num. 15. Tranchedin. consultat. 58. num. 10.***

Si ergo hæres dolose omiserit describere aliqua bona in inventario, non amittit inventarii beneficium, neque ultra vires hereditarias tenetur, juxta opinionem multorum, sed solum punitur poena restitutæ duplicatum valorem rei non inventariatæ, per text. in l. ultim. §. sententia. Cod. de iure delib. artic. Odo. fred. Oidrad. Cius, Fulgof. Alexand. Inno. la, Corneus, & Jason in dict. §. sententia. Bartoli. conf. 154. num. 8. lib. 1. Alexand. De novo conf. 38. num. 18. Guilliel. Benedic. in cap. Raynuat. verb. mortuo itaque testatore, num. 402. de testam. Belon conf. 30. n. 6. Benincadius de pup. part. quæst. 9. Decian. conf. 49. num. 56. lib. 2. Villalob. com. opin. mon. verb. heres, num. 8. Porcell. de inventar. cap. 3. num. 6. Roland. à Vale de inventario. 4. part. utilitat. §. 3. quid si heres, & conf. quid dicitur, Roman. conf. 276. num. 8. Monticel. de inventario, num. 154. Joav. Corral. de inventario, num. 24. Cavalcanti. de tutore, & curat. num. 107. Dionysius Pontanus in comment. ad consuetud. blefens. tit. 2. artic. 5. de incen. 294. num. 19. Andreol. controverf. 242. num. 3. & 4. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 153. num. 18. Ita declaravit Senatus sententia per Bonavides pro Ferrera, die 8. Novembris 1656. in favorem Marcelæ Forner, & de Ferrer. & contra Don Franciscum Roca, & alia per S. boya pro Bonavides, die 3. Julii 1670. in favorem Joan-

dicat. 4. num. 55. cum sequitur. Rendin. in proutario receptarum sententiarum. tit. 56. de inventario. num. 5. Flores de Mena ad Gamum de ff. 122. fol. 56. pag. 1. Valac. de partit. cap. 8. num. 26. Ayota de partit. cap. 2. n. 21. Castil. lib. 8. de aliment. cap. 30. n. 39. Certius tamen est amittere in casu isto inventarii beneficium heredem, & ultra vires hereditarias teneri, ut docent Glossa in §. sanctimus, in authent. de heredi. & falsid. verb. non fore. & in §. si vero, verb. lucrar. B. rithol. in l. ultim. §. cum igitur. num. 3. Cod. de jure deliberandi. & in l. Paulus, in fine, ff. ad l. falsid. ubi Angel. Roman. in l. si prorsus, ff. de novis operis nuntiis. Abbas conf. 73. n. 8. lib. 2. Guido Pap. conf. 42. num. 4. & in tract. de inventario. num. 5. Nata conf. 574. num. 16. Cephal. conf. 314. num. 24. lib. 3. Phanuc. de invent. 2. part. n. 53. Cravet. conf. 348. n. 46. Hondedeus conf. 34. per tot. lib. 1. Fachin. controvers. lib. 4. cap. 37. Grassus in §. inventarium. num. 12. Elcobat de ratiocin. cap. 9. num. 96. Tausc. practicar. tom. 3. lit. l. consens. 349. num. 41. Cancet variat. lib. 1. cap. 9. num. 11. & tom. 2. cap. 2. de inventariis, n. 51. Theaur. quest. forens. lib. 2. q. 10. num. 26. & 27. Gratian. disceptat. 34. num. 6. Ceval. quest. 411. num. 2. Anton. Faber in suo Cod. lib. 6. tit. 11. de jure deliberandi. definit. 20. A qua sententia non debemus recedere in Regno, quia ita à gravissimo Senatu nostro in illius iudicium fuit, & precipue, sententia per Ferrera, die 8. Novembris 1656. in favorem Marcelle Ferrer, & de Febrer, & contra Don Franciscum Roca. Si vero non dolose, sed propter ignorantiam, aliqua hereditaria res inventariata non fuerit, non tenetur is pœnis hæres, sed potest imponi intra tres menses à die scientiæ addere prædictas res inventario, & multo melius si tempore conficiendi inventarium protestatus fuerit hæres de inventariando res omnes hereditarias, si ad illius notitiam pervenerint, Intrigliosi. decis. 14. num. 34. Fontanel. de part. nuptial. claus. 57. gloss. 3. part. 2. num. 54. Postler Iranzo in pract. p. 1. cap. 72. num. 7. Leone in preparat. juris. part. 2. preparat. 9. num. 29. & 30. Et tunc quod de protestatione loquimur observare, quod licet hæres describere debeat in inventario inter hereditaria bona debitum ipsius hæredis, Amato resol. 56. num. 7. non debet describere bona propria ipsius hæredis, & si illa defacto ponat, absque ulla protestatione, latis præjudicatus remanebit, nam cum inventarium probet, omnia bona descripta, hereditaria esse, saltem in prejudicium conscientis illud, quantum non sit contra tertium, Letyrographus, ff. de admitt. test. tit. 1. §. final. Cod. arbitrium tutelæ. Cancet variat. 3. part. cap. 2. num. 7.

8. Matcard. de probat. coneluf. 939. num. 1. Cappye. decis. 107. num. 11. Gratian. disceptat. 765. num. 59. & disceptat. 766. num. 6. Iranzo in pract. protestat. cap. 72. num. 1. Et hæres inventariando bona, confiteatur esse hereditaria, Celsus decis. 337. num. 2. Francisc. de Angel. de consuetudin. lib. 2. quest. 78. num. 17. Si hæres in inventario describat bona propria, videtur fatore, illa esse hereditaria, aut donare, Morquecho de ditionib. bonor. lib. 1. cap. 1. num. 40. cum sequent. Cancet 4. cap. 2. num. 10. Gratian. disceptat. 71. num. 8. Iranzo in pract. protestat. dict. cap. 72. num. 3. Nisi tempore inventariandi protestetur hæres dicendo, non intendere res proprias in inventario describere, nec sibi in aliquo præjudicare, non enim censetur tunc donare bona, Iranzo ubi proxime, num. 4. His animadvertis non est prætermittendum, hæredibus in iudicio à creditoribus hereditariis, vel legatariis conventis, tres dari exceptiones. Prima est si conveniatur hæres intra primos novem dies à morte defuncti computandos, nam cum hoc novendiale tempus à jure detur hereditibus ad legendum defunctum, nequeunt conveniri intra illos ex persona defuncti, sed opposita exceptione illa repelli debet agens, §. sanctimus in authent. ut eum, de appellat. cognoscend. col. lat. 8. ff. de Nicol. 115. cap. 5. in fine, authent. si quis neque, Cod. de sepulchro violato, lib. 2. de neque, ante novem dies ab obitu numerandos, ulla proventus facta nolit, adversus quemlibet ex persona defuncti, l. 15. tit. 13. part. 1. l. 13. tit. 9. part. 7. docent Azo in sum. tit. de prescriptio. lib. 1. Barthol. in dict. l. ultim. §. donec, num. 1. Cod. de jure deliberandi. Roderic. Suarez in l. post rem, in declarat. legis Regni, extentione 5. num. 3. & limitat. 9. Bæza de inop. debitor. cap. 6. num. 15. Gutier. de juram. confirmator. 2. part. cap. 4. numer. 18. Gregor. Lopez in dict. l. 15. gloss. 2. & in dict. l. 13. gloss. 3. Cujacius tom. 1. oper. de prescriptio. §. terminis, cap. 6. Azeved. in l. 18. num. 117. tit. 21. lib. 4. recopilat. Carleval. de iudic. tom. 2. tit. 3. disceptat. 9. numer. 8. Bayo in pract. lib. 1. cap. 24. num. 18. Quod procedi nulla habita consideratione de iudicio, nam etiam si inventarium non fecerit hæres, vel absque inventario adierit hereditatem, habebit exceptionem illam, Carleval. ubi proxime.

Secunda exceptio competens hæredi convento à creditoribus hereditariis, legatariis, aut fideicommissariis est, quod durante tempore ad conficiendum inventarium pregresso, non possit contra eum in iudicio agi, cum durante tempore denegatur licentia creditoribus, & legatariis, vocandi in iudicium heredem, l. final. §. donec, lib. 1. Cod. de jure deliberandi.

nam. ibi: Donec tamen inventarium conscribitur: vel si res præst. sint intra tres menses, vel si adfuerint intra annale spatium secundum anteriorem distinctionem, nulla erit licentia, neque creditoribus, neque legatariis, vel fideicommissariis, eos vel impetare, vel ad iudicium vocare, vel hereditarias quas ex hypothecharum auctoritate, vindicare. Docent Barthol. & communiter DD. in dict. l. ultim. §. donec, Anton. Gomez in l. 64. Tauri, num. 5. Paz in pract. 1. tom. 4. part. cap. 1. num. 40. Spino in specul. testam. gloss. 35. num. 46. Parlador. lib. 2. rerum quotidianarum, cap. final. part. 5. §. 1. numer. 28. Duchas regul. 267. limitat. Roland. de inventario, part. 4. in 4. utilitat. n. 5. Phanuc. de inventario, part. 4. n. 5. Gutier. de jurament. confirmator. 2. part. cap. 4. num. 19. Porcell. de inventario, cap. 4. num. 9. Cevallos quest. 608. & quest. 814. ex num. 1. Azco. in pract. §. 31. cap. 2. ampliat. 16. principal. limitat. 1. Fachin. controvers. lib. 6. cap. 27. Guillem. Benedic. in cap. si veniat. verb. mortuo itaque testatore, el. 1. num. 399. Azeved. in leg. 19. num. 25. tit. 21. lib. 4. recopilat. Rodrig. de execut. cap. 4. num. 5. Bardel. conf. 58. num. 31. Maulon. de causis executiv. quest. 5. ampliat. 14. num. 48. Carleval. de iudic. dict. tom. 2. tit. 3. disceptat. 9. num. 9. Cyriac. tom. 3. controvers. 499. num. 11. Merlin. de pignoris. lib. 4. quest. 173. num. 1. Leone in preparat. juris. part. 2. preparat. 9. num. 33. & 34. Tondut. de prævent. iudicial. part. 1. cap. 31. num. 12. cum sequentibus.

Limita aliquibus in casibus regulam à nobis traditam, in quibus potest conveniri hæres tempore ad conficiendum inventarium durante. Primo enim si conveniatur pro relictis ad pias causas, Tiraquell. privileg. pia causa, privileg. 24. Secundo si conveniatur pro restitutione usufructus, aut aliis concernentibus animam defuncti, & exonerationem conscientie, Alexand. in dict. §. donec, Roland. de inventar. quest. 141. quarta est utilitas, num. 1. Roderic. Suarez ubi proxime, num. 5. Gutier. dict. cap. 4. in fine, Phanuc. de inventar. quest. 241. ex num. 2. Ceval. ubi proxime. Tertio li conveniatur reivindicacione, aut actione hypothecaria, quia solum respectu personalium actionum conveniri nequit, Porcell. de inventario, quest. 5. num. 9. Roland. de inventario, quest. 141. Franchis decis. 352. num. 2. & 4. Maulon. de causis executiv. quest. 5. ampliat. 14. num. 49. & ampliat. 16. num. 1. Giurb. ad consuetud. Massan. cap. 9. gloss. 5. num. 24. Merlin. de pignoris. dict. lib. 4. quest. 173. num. 3. Tondut. de præventionibus iudicial. part. 1. cap. 31. n. 14. Quarto si hæres intra tempus conficiendi inventarium alios convenierit hereditatis nomine, pro ut de jure potest, Boer. de

dec. 52. num. 4. & 5. Leone in preparat. juris. part. 2. preparat. 9. num. 34. Nam poterunt isti hæredem reconvenire, Carleval. de iudic. dict. disputat. 9. num. 10. Quinto ut concedatur manutentio exigendi centus contra hæredem, nam non dabitur ci inventarii exceptio, Cencius post tract. de censu. decis. 55. num. 10. & decis. 231. num. 5. Polth. de manutentio obfervat. 56. num. 9. Mell in obfervat. ad Castil. de aliment. cap. 29. num. 2. Ultimo si conveniatur ratione alimentorum, nam quia pia causa est, & summe privilegiata, poterit conveniri non solum termino pendente conficiendi inventarium, sed antequam hereditatem adeat, Castil. de aliment. lib. 8. cap. 29. num. 1. Thomas de inventario, tractat. 7. tit. 13. cap. 5. Hodiern. ad Surd. decis. 323. num. 10. Barbol. de univers. jure Ecclesiastic. lib. 3. cap. 27. num. 82. Virgil. de legitimat. persona, cap. 20. sub num. 59. Carleval. in lito. termin. arb. 15. num. 49. & 51. Buri. lib. 6. cap. 27. Guillem. Benedic. in cap. si veniat. verb. mortuo itaque testatore, el. 1. num. 399. Azeved. in leg. 19. num. 25. tit. 21. lib. 4. recopilat. Rodrig. de execut. cap. 4. num. 5. Bardel. conf. 58. num. 31. Maulon. de causis executiv. quest. 5. ampliat. 14. num. 48. Carleval. de iudic. dict. tom. 2. tit. 3. disceptat. 9. num. 9. Cyriac. tom. 3. controvers. 499. num. 11. Merlin. de pignoris. lib. 4. quest. 173. num. 1. Leone in preparat. juris. part. 2. preparat. 9. num. 33. & 34. Tondut. de prævent. iudicial. part. 1. cap. 31. num. 12. cum sequentibus.

Tertia exceptio que datur heredi est inventarii, & ne tenetur ultra vires hereditarias, nam si intra legitimum tempus fecerit hæres inventarium hereditarium bonorum cum omnibus requisitis de jure necessariis, & conventus fuerit à creditoribus hereditariis & legatariis, exceptione inventarii opposita, non compellitur ultra vires solvere hereditarias, & licet inventarii beneficio nequeat se juvari quatenus suppetunt hereditaria bona, Molina de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 1. num. 24. Gratian. disceptat. 743. numer. 20. Polth. de manutentio obfervat. 56. ex num. 9. Cavaler. decis. 430. num. 6. Bonden. colluct. 1. num. 70. cum sequent. Bich. decis. 38. num. 11. & decis. 58. num. 20. Bellon. de jure accensend. cap. 10. quest. 30. num. 89. Stayban. resol. 29. num. 52. part. 1. Ugelicell. decis. 10. num. 8. Othobon. decis. 105. num. 8. Flor. Duph. controvers. 107. num. 8. Rota decis. 61. num. 4. & decis. 256. num. 5. part. 2. recentissimar. Urceol. de transf. lib. 4. quest. 80. numer. 8. Giroch. disceptat. forens. 5. num. 68. & disceptat. 60. num. 51. Anton. Gobius consil. 93. n. 26. Imò de propriis tenetur hæres dummodo bona hereditaria inveniantur, Carol. Anton. de Luca in pract. cap. 72. numer. 12. Et in propriis bonis possit hæres conveniri, in quantum non reddat rationem de bonis hereditariis, ut declaravit Senatus sententia per Berbegal, die 15. Decembris 1609. inter Joannem Baptistam Simoneda, & alios. Tamen dando, & tradendo hæres bona in inventario

descripta, vel legitimam rationem de illis reddendo, non compellitur de propriis quidquam fore, neque ultra vires hereditarias tenentur, ex text. in dict. leg. ultim. §. & si profectum, *Consuet. jure ditionum*, cum aliis à me adductis, num. 7. Et si extant aditus aliqua bona ex hereditatis, facta illorum relaxatione ab herede, non poterit in bonis propriis molestari, si in sui posse alia praeer relaxata non reperiant bona, ut declarat Senatus sententia per Maicato, die 10. Januarii 1660. in favorem Don Nicolai Aracili, & contra Franciscum Thomae Notarium certis nominibus.

Consequitur etiam haeres cum inventario addens aiud privilegium satis iugens, videlicet quod actiones, & hypothecas quas habet contra hereditaria bona conservat taliter, quod ad iniuriam extranei creditoris concurrens poterit cum ceteris hereditariis creditoribus, salva inter eos prerogativa iurium, & separationem in odium posteriorum creditorum obtinere poterit, ut prius satisfactus de suo credito sit, l. 1. ff. de separationibus, leg. cum scimus, §. in computat. Cod. de iure deliberam. Roland. de inventario, 4. part. §. decima utilitas. Porcell. de inventar. quest. 5. n. 6. & 7. Monticuli. de inventar. quest. 132. ex num. 11. Surd. de iur. 52. num. 7. & de iur. 310. num. 14. & conf. 7. num. 32. Ricc. collect. 1462. Valac. consultat. 52. Marefcot. var. lib. 1. cap. 27. ex num. 1. Thefaur. quest. forens. lib. 3. quest. 44. Amato resoluit. 57. num. 21. & 22. & resoluit. 56. num. 3. Carleval. de iudic. tom. 2. tit. 3. disp. 13. num. 1. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 9. ex n. 29. Anton. Faber in suo Cod. lib. 2. tit. 4. de iur. 14. num. 11. & lib. 3. tit. 2. de iur. 12. n. 5. Merlin. de legitim. de iur. 151. n. 42. Galeot. lib. 2. controu. 5. ex n. 2. Michalior. de fratrib. part. 1. cap. 4. n. 48. Otthobon. de iur. 180. n. 13. & de iur. 170. num. 13. Leone in preparat. iuris. part. 2. preparat. 9. num. 5. Raguelli. ad de iur. iustitiam ad lib. 6. ad text. in leg. ultim. Cod. de iure ditionum. §. in computat. & §. licentia, Farinac. de iur. 326. n. 1. part. 2. tom. 3. Mantica. de iur. 325. num. 4. Valentia illustr. iuris. tract. 4. cap. 10. num. 8. Don Joseph de Retes opusculor. ad lib. singul. Stevol. ad text. in leg. si duo rei 93. de solutio. num. 7. Conciol. de hered. fuppl. & benefic. art. 1. num. 365. Urceol. de transact. q. 80. n. 7. Anton. Gobius consultat. 93. num. 15. Sed in rationem redditione, nequid haeres virtute sui crediti retinere bona hereditaria in praedictum anteriorum creditorum melius jus habentium, ut Senatus declarat sententia per Cafes, die 12. Augusti 1626. inter Esperantium Bronchales, & Ursolam, & Vincentium Belletes. Eodem modo si debitor creditorum succedat, conservantur actiones, & nunquam confunduntur, cum eadem ratio militet in utroque casu, l. debitor.

ri, ubi Communiter DD. Cod. de patris, Seraphin. de iur. 842. num. 4. Roland. conf. 65. n. 15. lib. 2. Milanens. de iur. 13. Roderic. de annuis redditibus. lib. 2. q. 19. n. 1. Maltrill. de iur. 53. n. 6. Gratian. de iur. 203. n. 1. Amato resoluit. 56. num. 4. Si vero absque inventario adierit haeres, confunduntur actiones omnes, & media confusione extinguitur, & penitus elicitur, l. debitor 7. Cod. de patris, leg. licet 14. Cod. ad leg. falcid. Surd. de iur. 224. n. 7. Aponte conf. 8. n. 2. lib. 1. Selsé de iur. 49. n. 31. Carleval. de iudic. tom. 2. tit. 3. disp. 13. num. 1. Otthobon. de iur. 162. n. 15. Leone in preparat. part. 2. preparat. 9. n. 6. Merlin. de pignori. lib. 5. q. 14. n. 6. Bich. de iur. 330. n. 7. Conciol. alleg. 17. n. 18. Anton. Gobius consultat. 122. num. 18. Ita declarat Senatus sententia per Daça, die 23. Februarii 1613. inter Don Gasparem Artes, & Joannem Tolsi, & Dominam Eufasiam Cervello, & alia per Alreus, die 17. Februarii 1628. inter Monasterium Divae Ursulae, & D. Joannem Duart, & alia per eundem, die 21. Februarii 1634. inter Franciscum Silvestrum Navarro, & Michaelam Navarro, & alia per Saboya, die 15. Maii 1682. inter Don Vincentium Albornoz, & Joannem Miquel Civem, referente Nobili Don Carolo Vallterra Montellana Familiae militae, tunc R.C.D. nunc autem meritisissimae Regiam Cancellariam Regente, Adriaño Rebullo.

Et si haeres detitiam habens hereditatem creditum habuerit, ex additione censetur illico per imaginariam solutionem de credito satisfactus, Barthol. in leg. si cui 41. §. 1. n. 1. ff. de evictio. Peregrin. de haticom. art. 35. n. 15. Marticot. var. lib. 1. resol. 37. n. 1. & 9. Rota de iur. 2. n. 11. part. 6. & de iur. 127. n. 10. part. 7. recent. Thefaur. quest. for. lib. 3. q. 44. n. 3. Cencius de iur. 163. n. 4. Georgius alleg. 41. n. 28. Cavaler. de iur. 567. n. 1. Gratian. de iur. 214. per tot. Farinac. de iur. 780. n. 2. part. 2. Milanens. de iur. 13. n. 2. 3. & 4. lib. 1. Virgili. de legitim. personae, cap. 11. n. 21. Cafanac. conf. 23. n. 2. Fontaneia de patris nupt. claus. 7. q. 3. par. 7. n. 38. Mantica. de consuet. lib. 7. tit. 8. n. 16. & 17. Amato var. resol. 56. n. 20. Otthobon. de iur. 47. n. 11. Tondat. quest. civil. cap. 58. n. 6. cum seqq. Merlin. de pignori. lib. 5. q. 14. n. 14. Andreol. controuer. 361. Cardinal. de Luca de credit. & de iur. de iur. 40. n. 30. discurs. 127. n. 6. & 7. & de iur. 136. n. 10. Carol. Anton. de Luca in annua. ad Gratian. cap. 203. & cap. 204. part. tot. Ita declarat Senatus sententia per Daça, die 16. Julii 1626. inter Lucam Garrigues certis nominibus, & Bartholomaeum Ribera, & alia per Cafes, die 11. Augusti 1630. inter Annam Ferrera, & Administratores bonorum Joannis Baptistae Bandres, & alia per Alreus, die 23. Martii 1639. inter Vincentium Albaro, &

Syndicum Cleri Divi Nicolai, & quod mulier haeres à marito instituta, per additionem caeterae soluta de dote, docet Socin. conf. 170. num. 9. vol. 2. & declarat Senatus sententia per Deona, die 1. Julii 1593. inter Franciscum Vallebreira, & Jacobum Ortiz, & alia per Melià, die 13. Januarii 1579. in favorem Angelae de Vitanova, & contra Domnam Hieronymam Castellà Doris, & de Biances, quod procedit non solum quando in hereditate bona mobilia reperiantur, vel pecunia, sed etiam si solum bona immobilia, & censuaria reperiantur, nam in hoc casu per imaginariam solutionem censetur solutus, & factus haeres, ut declarat Senatus sententia per Daça, die 19. Septembris 1637. inter Curatorem filiae Petri Palma, & Esperantiam Andrés, & Joannem Icart, & Esperantiam Andrés, die 17. Novembris 1623. inter Domnam Mariam Fenollar, & Creditores hereditatis Don Francisci Fenollar, & alia per eundem, die 24. Decembris 1624. inter Don Antonium Sanchez de Calatayud, & suos creditores.

Non omnes actiones per additionem heredis abique inventario factam confunduntur, & extinguntur, cum in sententia multorum forum confusio habet locum in actionibus personalibus, & non in realibus. Traditur enim communiter inter DD. haeredem sine inventario adentem posse reivindicatorem actionem intentare, quia per additionem sine inventario non confunditur actio reivindicatorem, leg. fin. l. Cod. de iur. iur. leg. de iur. iur. Cod. si in fraudem patroni, Bald. in l. si iur. q. de bonis auctoris. ius. postulat. Alexand. in l. debitor, in princip. Cod. de patris, Monticuli. de inventario, quest. 336. num. 90. Laerch. conf. 188. Molina de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 1. num. 25. Valac. consultat. 69. num. 4. 5. & 22. Falchal. de virib. patr. potest. part. 1. cap. 2. num. 56. & 57. Bolsius de patr. potest. cap. 8. num. 113. Salgad. post labyrinth. de iur. 76. num. 10. Fachin. controuersiar. lib. 6. cap. 33. Aylloa ad Gomez part. 1. cap. 5. n. 14. Otthobon. de iur. 180. num. 14. Tritany de iur. 16. num. 37.

Hypothecaria autem actio etiam remanet incoufusa, iuxta opinionem multorum, quando haeres adivit sine beneficio inventarii; Bald. in l. si iur. sua 7. sub num. 2. Cod. de bonis auctoris. ius. postulat. Roland. de inventar. §. an actio hypothecaria, num. 9. & conf. 65. num. 15. & 16. lib. 2. Surd. de iur. 7. num. 20. & 21. Neguzan. de pignori. in l. iustitiam 5. part. n. 54. Stail. Pacific. de Salvian. intradit. inf. part. 5. cap. ult. mon. 145. Selsé de iur. 46. num. 12. Peregrin. de fideicommiss. artic. 35. num. 3. Milanens. de iur. 13. numer. 9. lib. 1. Mandel. conf. 503. num. 19. Roderic. de annuis redditibus. lib. 2. quest. 19. num. 40. & 46. Azin. de exactione, §. 7. cap. 74. Cardinal. Thue. col. 4. lit. H. condis. 53. num. 10. Amato resoluit. 56. num. 10. & alii apud Merlin. de pignori. lib. 5. quest. 14. mon. 8. Anton. Gobius consultat. 122. n. 2. Quod proculdubio admittendum est, quando haeres creditor hypothecarius absque inventario adiens, molestatus fuerit à creditoribus posterioribus, nam cum respectu ejus, quod sibi avellit poterat ab aliis, perferre, & invocabiliter dominus factus non fuerit, jus hypothecae, & autoritatis intactum remanebit, neque extingit, aut diminui potuit per additionem.

tionem, sed excipiendo potest hanc posterioriorem creditorum repellere, Cuius in leg. 1. Cod. de his qui priorum creditorum loco Rolard. in §. an datus hypothecarius, sibi cum. 18. Monticui. de iur. iur. part. 10. offic. 86. num. 267. Neguzan. ubi pro. num. 55. Erroch. de. cap. 80. num. 12. Capic. de. 43. Bero. conf. 46. num. 11. lib. 1. Roderie. de annis reddit. lib. 2. quest. 19. num. 34. Selse. de. 46. num. 34. Valenzuel. conf. 15. num. 13. Anato. de. respot. 56. num. 14. Cardinal. de Luca de dubio. & v. it. de. 40. num. 29. Anton. Gubius. conf. 122. n. 3.

Neque te turbare poterit consideratio, quod extitit obligationibus personalibus, aut confusis per additionem ab herede factam sine inventario, non possunt subsistere, & permanere hypotheca, nam licet prima, tu tota auct. face, nimis durum videatur contendere quod hypotheca sola permaneat, obligatio personalis extinguitur, tamen ubi aperte rationibus contrarium. Prima, quod hypotheca obligatio est accessoria, & ut talis obligatio personalis adiacet, & nequit reperiri, nisi existente obligatione personalis, cui adjecta fuit, leg. greg. 13. §. si sub condicione, ff. de pignori. l. potior. ff. qui potiores, leg. si servient. leg. solvitur. §. finali. ff. quibus mod. pignus, vel hypot. l. 1. l. ius jurandum, ff. de iure iurando. Donell. de pignori. cap. 2. Baluon. de pignori. cap. 2. Merlin. de pignori. lib. 3. quest. 4. num. 3. & 4. & lib. 4. quest. 136. Salgad. in labyrint. part. 3. cap. 1. num. 129. cum sequent. & num. 184. Cencius post tractum. de censib. tom. 2. de. 279. n. 9. Gonzalez Tellez ad text. in cap. cum contra 6. de pignori. num. 8. Ergo extinguitur personalibus obligationibus, & per additionem confusis, non possunt hypothecae solam remanere, cum necesse sit hypothecae extingui, & corrum, obligationibus personalibus extitit, glof. in leg. 2. in fin. verb. sibi in annis, ad fin. ff. de consuet. ob turpem causam. Barthol. in leg. 1. num. 2. ff. eod. Menoch. conf. 58. num. 11. lib. 1. Neguzan. de pignori. part. 3. membr. 1. num. 9. Gratian. di. 368. num. 16. Castill. de. 95. num. 25. Litograd. conf. 95. n. 122. Merlin. de pignori. lib. 2. quest. 78. num. 3. Secunda, quia sicut obligationi personali accedere solet fiducia, ut plus cautionis habeat, & securior reddatur creditor, leg. 1. §. si ad propriam, ff. de obligat. & actum. in. stip. tit. in. de fiducia, §. ubi non est, de. de. de. de. Ita hypotheca adicitur personalis obligationi ad maiorem tuitionem, & securitatem creditoris, & ad facilitate crediti executionem, l. rescriptum 11. ff. de pactis. Bald. in l. executoria 8. n. 1. in fin. Cod. de exco. rei vendite. C. Jac. lib. 11. ob. 11. n. 17. Molina de iustit. & iure, disput. 528. n. 3. Gay-

to de creditor. cap. 4. quest. 4. Hering. de fidei. iussorib. cap. 16. num. 8. Gonzalez Tellez ad text. in dict. cap. cum contra 6. de pignori. n. 8. Ergo extingui debet obligatio hypothecaria, obligatione personalis cui fuit adjecta extinguitur, cum obligatio fiducia extinguitur, principali obligatione extinguitur, l. ea & si patet 11. §. non solum, ff. ad S. C. Macedon. leg. cum leg. 47. in fin. ff. de fidei. iussorib. Hering. de fidei. iussorib. cap. 10. num. 21. cum sequenti. Cytia. contrav. 232. num. 25. & 26. Cencius de censib. quest. 52. num. 10. Paul. Meli. conf. 37. num. 19. Ultima quia accessoria, sequitur naturam sui principalis, leg. cum principalis, ff. de regul. iur. §. si fidei. iussor, in. iussor. de ius. iussorib. Ergo cum in omnium iure, hypotheca sit accessoria obligatio, sublata, & destructa per confusionem obligationis personalis, extinguitur remanet hypotheca.

Non inquam te turbat consideratio ita ad resque nam traditam Doctorum doctrinam, nam recte potest in nostro casu, sublata actione personalis per confusionem orientem ex additione sine inventario factam, remanere hypotheca, quia finita obligatione personalis recte potest hypotheca durare, leg. 2. Cod. de distract. pignoris. ibi: Intelligere debet, vincula pignoris durare personalis actione subnotata, Alexand. conf. 47. num. 5. lib. 3. Neguzan. de pignori. part. 6. membr. 2. num. 5. Balb. de prescript. 4. part. 4. principal. quest. 3. n. 2. Barthol. in leg. cum notissimi 7. num. 37. Cod. de prescript. 30. vel 40. annor. Rota de. 266. num. 3. part. 11. novissim. Et evidenter probatur ex eo, quod obligatio personalis spatio triginta annorum prescribitur, leg. sicut Cod. de prescript. 30. vel 40. annor. cap. 2. & 5. de prescriptio. for. 12. rubr. de prescriptio. tionib. Dom. Matheu de regim. cap. 13. §. 1. n. 66. Gonzalez Tellez ad text. in cap. vigilanti, de prescriptio. 9. Hypothecaria autem prescribitur de iure tempore quadraginta annorum, l. 9. cum notissimi. §. quam obrem 1. Cod. de prescript. 30. vel 40. annor. leg. omnia, ubi Glof. & Cattrein. Cod. eod. leg. 1. §. 1. Cod. de annal. prescript. Barthol. in dict. leg. cum notissimi, num. 31. & 32. Merlin. de pignori. lib. 5. quest. 22. n. 15. Gonzal. Tellez ad text. in v. p. de quarta, de prescriptio. numer. 6. Ergo evenit praesertim debet, quod actione personalis principali sublata, & prescripta per spatio triginta annorum, remaneat hypothecaria, que non nisi cursu quadraginta annorum prescribitur, & per consequens debet sola hypotheca inveniri, & subsistere, ita docent Giof. in leg. 2. Cod. de luitio. pignori. ubi Bald. & Saicet. & communiter DD. Neguzan. de pignori. part. 6. membr. 2. num. 5. Balb. de prescript. 4. part. 4. principal. quest. 3. n. 22. Barthol. in leg. cum notissimi, num. 33. Cod. de prescript.

prescript. 30. vel 40. annor. Merlin. de pignori. lib. 5. quest. 23. num. 7. Probatur etiam ex eo, quod si creditor haeres per fideicommissum fuerit gravatus a suo debitore, confunditur personalis actio per additionem, l. debitori 7. ubi Glof. & communiter DD. ff. de pactis. licet Senatus dixerit sententia per Alreus, die 11. Septembris 1624. inter Petronillam Cebili, & de Borrás, & Galporem Pedro de Sebastian, non extingui credita haereditas per additionem haereditatis restitutioni subiecta, & eventiente restitutionis casu, datur haereditas, ratione huius hypothecae, retentio l. debitor 59. ff. ad S. C. Trebatian. leg. ex sextante 20. §. latius, ff. de except. rei iudic. Neguzan. de iudic. part. 6. membr. 2. num. 6. Peregrin. de fidei. commiss. artic. 35. num. 1. Fontanell. de pact. nupt. al. claus. 7. pl. ff. 3. part. 7. num. 41. Selse. de. 46. num. 29. vol. 1. Mandell. conf. 207. num. 61. Mantie. de confectur. lib. 7. lib. 8. num. 11. & 15. Maltrill. de. 53. num. 2. Azin. de exco. §. 7. cap. 76. Amato. variat. resolut. 56. num. 8. & 9. Merlin. de pignori. lib. 5. quest. 23. num. 10. cum sequent. Et quod haeres gravatus, licet inventarium non faciat, possit retinere, & vendere bona pro satisfactione sui crediti, etiam per viam actionis, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 9. Augusti 1608. inter Vincentium Marti, & Michaelen Andre, & alia per Cafes, die 25. Januarii 1631. inter Hieronymum Torres, & Doman Ceciliam Aguilar, & de Ferriol: ergo hoc omne evenit, quia durat hypothecaria sola, extinguitur obligatio personalis. Confirmatur, quia actio hypothecaria sola absque personalis credi potest, non solum in favorem debitoris, sed cuilibet extranei, Barthol. in leg. fidei. iussor obligari, ff. de fidei. iussorib. Trentacine. variat. lib. 2. tit. de actionib. resolut. 5. num. 1. & 2. Salazar de usu, & consuetud. c. p. 11. num. 36. Felician. de censib. lib. 3. cap. 4. num. 3. Franciscus de. 219. num. 24. Cujac. lib. 5. observat. cap. 32. Dom. Leon tom. 1. de. 266. num. 13. Capic. de. 46. Garcia de expensis, & meliorat. cap. 4. num. 48. Merlin. contrav. citatur. 2. cap. 10. num. 14. Salgad. in labyrint. 3. part. cap. 13. §. unic. num. 53. Merlin. de pignori. lib. 2. quest. 35. a num. 4. & lib. 5. quest. 23. num. 4. & 5. Olea de estion. iurium, tit. 6. quest. 6. num. 11. Ergo ex eo est quod hypotheca potest abique obligatione personalis reperiri. Neque obstant in contrarium adducta, nam omnibus respondetur, quod hypotheca a principio non potest introduci sine obligatione personalis; at vero semel introducta cum personalis, recte potest a personalis obligatione separari, & sine illa reperiri, l. intelligere debet, Cod. de luitio. pignoris, leg. Julianus 66. ff. de legat. 3. Neguzan.

in dict. membr. 2. num. 5. Cujac. lib. 5. observat. cap. 32. Anton. Faber lib. 7. consuetuar. c. p. 18. Merlin. de pignori. lib. 5. cap. 23. n. 3. Olea de estion. iurium, tit. 6. quest. 6. numer. 11.

Sed est iura hypothecarum abique personalibus actionibus possint reperiri de iure, ut fati probavimus, semper censo per additionem factam ab herede sine inventario, non solum confundi, & extingui obligationes personales, sed etiam hypothecarum iura, quantumvis anteriora fuerint. Primo quia per additionem tollitur obligatio, sicut per solutionem, l. si debitor 96. §. actio, ff. de solutione. l. p. debitor 51. §. Utantia 72. ff. de fidei. iussorib. ibi: Tamen ubi fuerit creator debitor, veluti solutio, iure sublata obligatio. Sed per solutionem omnis tollitur obligatio, sive personalis fuerit, sive si non hypothecaria, & personalis, leg. solutio 5. in princip. §. 1. ff. quib. mod. pignus, leg. n. 4. Cod. de solutione, l. 4. ff. de distract. pignori. §. in primis. ibi: quib. mod. tollitur obligat. lib. 3. conf. 203. lib. 5. Alexand. conf. 106. lib. 3. Barthol. ad. 210. n. 3. Ergo per additionem tollitur non solum obligatio personalis, sed hypothecaria. Secundo quia per additionem extinguitur actio creditorum contentens leg. debitori 7. Cod. de pact. leg. l. c. 14. Cod. ad l. Julia. ibi: Pro parte qua eidem successerit extinguatur actio: Ergo, & hypothecaria, quia actio est quae creditori competit. Et hanc sententiam uti verissimam defendunt, Napodan. ad consuetud. Neapolitan. si quis, vel si qua, & 2. a matre, num. 235. Mauritius de fidei. iussorib. sicut. 10. §. 14. num. 10. & 11. Apone conf. 8. in 2. lib. 1. Phance. de inventario. part. 7. n. 92. Selse. de. 49. num. 31. Surt. de. 72. num. 7. Menoch. conf. 89. n. 153. Statii. Practic. de salvan. inter. d. inf. d. 5. cap. 1. n. 138. Laucellot. Gallia conf. 4. n. 35. Faber in C. lib. 8. tit. 8. resolut. 11. Thomat. de. 99. n. 50. Merlin. de pignori. lib. 5. quest. 14. n. 6. jure. n. 95. Meli allegat. 52. num. 29. lib. 2. Anateol. contrav. 313. num. 44. Castill. de. 267. num. 6. Avilon ad Gomez part. 1. cap. 5. num. 14. Conciol. allegat. 17. num. 18. Puntingot. de. 479. n. 7. & 8. Bich. de. 320. num. 7. Urcuolo in species 2. ad. de. 49. a num. 10. Cardinal. de Luca de exco. l. 4. ff. de. 40. num. 27. Anton. Gubius conf. 122. n. 8. Carol. Anton. de Luca ad Franch. de. 80. per tot.

Aliquis in casibus non tenetur haeres, qui haereditatem adit abique inventario, ultra vires haereditarias, imo potest rationem reddere haereditarium bonorum, non obstante inventarii carentia, dicit regulariter non possit reddi huiusmodi ratio abique inventario, quia caput est rationum, ut Senatus

ius dixit sententia per Deça, die 18. Augusti 1632. inter Joannem Gaçulla, & Benedictum Cerveta. Primò enim non officit inventarii omisio, si status hereditatis fuerit certus, ut quis ageret de hereditate matris, cujus patrimonium in dote constitit, vel de hereditate illius, qui universaliter omnia bona donavit, reservata aliqua summa ad testandum, cujus bona in illa constitunt summa, vel aliter certe apparet de omnibus bonis hereditariis. Canceo var. part. 3. cap. 2. n. 114. Fontan. decis. 46. n. 16. & de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 5. n. 47. Grassus de success. lib. 2. art. transmissio. q. 22. in fin. Giurb. ad consuetud. Mejan. cap. 9. gloss. 5. part. 1. n. 26. D. Leon tom. 1. decis. 107. n. 26. Dutan. decis. 387. n. 17. Balthazar de Angel. ad Gizzarel. decis. 56. n. 3. Roxas decis. 428. n. 5. & 6. Meli observ. 59. n. 5. & observ. 117. n. 11. Thomas de tutorib. & curatorib. tract. 1. tit. 13. n. 254. fol. 111. Manlius consultat. 51. n. 60. Fagnan. ad text. in cap. sius. n. 12. de probat. Mieres in consultat. hoc nostras. n. 142. Cardinal. de Luca de heredib. d. i. art. 23. n. 10. Conciol. de herede benefice. artic. 1. sub n. 454. Ceyro decis. 386. n. 4. & 5. Anton. Gobius consultat. 122. n. 21. & 35. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 34. n. 5. & cap. 153. n. 17. & in observat. ad Franch. observat. 536. Ita declaravit Senatus sententia per Deça, die 11. Septembris 1618. inter Petrum Cubellis, Hieronymum Loret, & Annam Loret, & alia per eandem die 7. Novembris 1619. inter Egrejum Comitem del Castellar, & Domnam Joannam Vilanova, & alia per Benavides, die 28. Julii 1676. in favorem Tiburtia Alemany, & contra Don Hieronymum Montoro, ibi: Quia cum Joanna Anna Peria à patre dotata, con- fuisse matrimonio è vita discederet, dicendum est ultra dotem non habuisse illa bona quæ nec potest acquirere, nec acquisivisse præsumitur, quæ præsumptio cum negativa hereditatis, onus probandi contrarium, transfert in eum qui contendit adesse alia bona. Et deficiens inventarii non nocet quia hoc casu saltem juris præsumptione constat quæ bona sint in hereditate dotata.

40 Unde hæres inventarium non faciens, si hereditatis valor scitur, non tenebitur de proprio, Cutellus de donationib. tom. 1. part. 10. n. 97. fol. 322. Anton. Gobius dicit. consultat. 122. n. 36. aut si constat alia bona in hereditate non remanere, nisi illa quæ ipse hæres extra re dicit, Marin. lib. 2. quotidianar. resolut. cap. 11. n. 2. Ansaldo. conf. 46. n. 11. 22. & sequent. Canceo var. part. 3. tit. de inventario. n. 113. Fulvis Lanar. in addition. ad Regem tem Lanar. in tit. de successione. feudor. n. 37. Gizzarel. decis. 56. Quesad. & Pilo differat. 13. n. 41. Anton. Gobius consultat. 122. n. 37. Carol. Anton. de Luca in ani-

madversioib. ad Gratian. cap. 34. n. 4. Tenetur tamen hæres iis in casibus probare statum illum certum hereditatis, & bonorum valorem, & non erit adstrictus ultra vires hereditarias, si per testes bene informatos, vel per scripturas continentes simplicem descriptionem bonorum ab hærede factam, aliis quæ legitimis probationibus, aut conjecturis appareat de bonis recadentibus in hereditate, de illorum quantitate, & qualitate, Argel. de acquirentia possess. qua. 8. art. 35. n. 944. Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 2. qua. 4. sub n. 4. Joseph. Mel. in additionib. ad Gizzarel. decis. 56. n. 14. Urceol. in 2. appendice ad ejus controvers. 49. à n. 2. Hieronym. Palma al. leg. 23. n. 43. Conciol. de hered. benefice. dicit. art. 1. sub n. 454. Anton. Gobius consultat. 122. n. 22. Tranchedin. consultat. 58. n. 2.

Non ergo ab hac sententia recedere debemus propter auctoritatem aliquorum, non abique fundamento juridico, scientium hæredem sine inventario aduentem ultra vires hereditarias teneri, etiam quod probare intenderit, & voluerit hereditatis statum, & quantitatem, & qualitatem bonorum, nam dicunt quod ut teneatur hæres ultra vires hereditarias, statutum est in potestà hæredis beneficii legis contententis, authent. de hereditat. & falsis. §. si vero non fuerit. Et beneficii hereditas in partium, quod ultra vires hereditarias non teneatur, conditionaliter concessum invenitur, id est si inventarium fecerint, Phanuc. de inventario 7. part. n. 68. Vazquez de success. non creat. lib. 1. §. 1. n. 26. Vicent. de Franchis decis. 536. n. 22. Ergo non confecto inventario, etiam si de bonis, & illorum valore appareat, militant ipsæ rationes, ut hæres inventarii beneficii sui non possit, & ultra vires hereditarias teneatur, ita deficiunt Barthol. Petra, & alii adducti à Franchis dicit. decis. 536. n. 10. cum sequent. Gregor. Lopez in l. 10. tit. 6. part. 6. gloss. 1. in vers. præterea sancimus. fol. 30. Phanuc. ubi proxim. n. 68. & 313. & n. 34. & 310. Paschal. de virib. patr. potest. 1. part. cap. 2. n. 75. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 1. n. 17. & 18. Merend. controversiar. part. 3. lib. 18. cap. 41. n. 14. Andreol. controversiar. 101. n. 10. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 34. n. 5. Et non parum confirmari poterit ex eo, quod contra hæredem inventarium non facientem datur præsumptio juris, & de jure subreptionis, & occultationis hereditarium rerum, authent. de hereditatib. & falsis. §. sancimus, ita ex Bald. docent Minad. conf. 2. n. 22. Ripa in l. 1. §. is qui quadringenas ff. ad S. C. Trebel. Phanuc. de invent. part. 7. q. 7. col. penultim. Ergo neque probari poterit bonorum quantitas

titas; neque qualitas, cum præsumptio ista non admittat probationem in contrarium, leg. antiqua, Cod. ad S. C. Velleyan. leg. final. Cod. arbitrium tutela, docent in terminis Velasco de privileg. pauperat. 2. part. quaest. 58. n. 23. Franchis decis. 536. n. 20. Ferrer ad consultat. 1. Catalon. n. 14. fol. 341. Pegas resolut. forens. cap. 11. n. 62.

Secundo non tenetur hæres adiens absque inventario ultra vires hereditarias, quando illa sunt, & notorie nota, Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 6. n. 31. Marius Cautel. de donationib. tract. 1. diffus. 2. part. 10. n. 9. Martinis quotidianar. resolut. tom. 2. cap. 11. n. 1. Quesad. & Pilo differat. 13. n. 39. Inventarium enim adinventum fuit ne bona hereditaria absconderentur, & cum immobilia occultari nequeant, cessatque præsumptio occultationis, & fraudis in immobilibus bonis, excusatus remanebit hæres inventarium non conficiens de bonis immobilibus, cessante occultationis præsumptione, Canceo var. part. 3. cap. 2. n. 109. Gutierrez de tutel. part. 2. cap. 1. num. 29. Mantice. decis. 189. n. 4. & decis. 256. n. 6. Mieres in consultat. hac nostras. n. 124. Valafce. de partitionib. cap. 8. n. 26. Domin. Leon decis. 107. num. 26. tom. 1. Magon. decis. 40. num. 2. Matra de jurisdict. part. 4. centur. 1. casu 75. n. 12. Gratian. discipulat. 570. n. 25. Amato resolut. 56. num. 7. Noguero. allegat. 19. sub num. 104. Dutan decis. 387. num. 17. & 18. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 1. n. 32. Costa Sicul. conf. 39. sub num. 31. Emilian. conf. 44. n. 11. Anton. Gobius consultat. 122. n. 34.

Tertiò si Monasterium ex persona Monachi succedat, vel ex testamento, vel ab intestato, cum non jure hereditario succedat, sed jure cujusdam acquisitionis naturalis, & accessoris personæ Religiosi, non tenebitur ultra vires hereditarias, etiam si inventarium non fecerit, sicuti neque fideus ex confiscatione succedens, neque pater adrogator, alique hæredes ex his qui anomali dicuntur facere tenentur, Sanchez in decalog. lib. 7. cap. 12. num. 33. Menchac. de successione. creat. lib. 2. §. 16. à n. 6. Matra de jurisdict. part. 4. centur. 1. tract. 2. resolut. 70. Velasco. de privileg. pauper. 2. part. quaest. 58. n. 16. Ripoll. variar. cap. 2. n. 479. Virgilius de legitim. personar. cap. 23. num. 14. Olea de ession. jurium. lib. 3. quaest. 9. num. 35. Pellizar. in manual. regulat. tom. 2. tract. 8. cap. 7. §. 1. n. 80. Et respectu Monachi, vel Monasterii non inceptò potest confirmari ex eo, quod Coelestis Militiæ sunt Monachi Milites, & eis indulgeri debet quod militibus à jure indul-

gebatur, videlicet, quod etiam non confecto inventario, neque ad debita, neque ad legata, virtute constitutionis Gordianæ tenebatur ultra vires hereditarias, l. final. §. final. C. de jure deliberan. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 6. tit. 30. vers. sed hoc.

Quartò si aliquis decedens decesserit, & abique ullis bonis, cum inventarium de bonis hereditariis fieri debeat, & deficientibus bonis non est cur inventarium fiat, non tenebitur hæres absque inventario adiens ultra vires hereditarias, cum sit notorium hereditatem esse inutilem, & absque bonis, Canceo var. lib. 3. cap. 2. num. 111. & 112. Stayban resolut. 168. n. 32. Mangil. de eviction. quaest. 50. num. 20. Noguero. allegat. 19. n. 104. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 1. n. 40. Quesada, & Pilo differat. 13. num. 39. Non erit tamen inutile hoc in casu, quod hæres adeat hereditatem cum beneficio inventarii, & quod intra tempus à jure præfixum illud faciat, non describendo bona, quæ non extant, sed solum dicendo, quod veniens ad inventarii confectioem aliqua non fuerit descripta bona, quia non fuerit inventa, neque de illis noticia habetur, inferendo generaliter solum jura hereditaria, & protestando quod si supervenerint bona, aut apparuerint, de illis sicut inventarium, quo factò per documentum istud satis probabitur bonorum carentiam, dicente hærede non fecisse inventarium, quia non inventa fuerunt bona, incumber ei onus probandi bonorum carentiam, uti fundamentum intentionis suæ, Afflic. decis. 377. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. part. 2. gloss. 1. num. 31. Quesada, & Pilo differat. 13. num. 40. Hæredit enim dicenti non existeret hereditaria bona, non creditur, sed præsumitur subarrupta, Bich. decis. 278. num. 25. Francisc. de Angel. de consensib. lib. 2. quaest. 78. n. 13. Optimum modus probandi hereditatem non esse solvendo, ad hoc ut hæres ultra vires hereditarias non teneatur, erit si creditores hereditarii non esse solvendo hereditatem confiteantur, nam non tenebitur hæres sine inventario ultra vires hereditarias, Cyriac. controversiar. 5. num. 86. Farinac. fragment. criminal. part. 2. lit. H. verb. hæres gravatus resistit hereditatem, num. 18. Castili. de aliment. cap. 13. num. 12. Francisc. de Angelis de consensib. lib. 2. quaest. 7. §. 1. 15. num. 13. Idem erit dicendum si confiteantur creditores non fuisse plus in bonis hereditariis, quam hæres asserit, nam solum utique ad illud tenebitur hæres, Motiuel. de inventario. membr. 5. num. 39. & 40. Francisc. de Angel. de consensib. lib. 2. quaest. 58. num. 14.

Quintò si testator vivens fecerit inventarium suorum bonorum, etiam si hæres adierit abique inventario, non tenetur ultra vires he-

reitorias, sed iurabitur inventario a testato-
re factu, & ei prodesse poterit, Monticul. de
inventariis, c. 10. n. 462. Gutierrez de tutel.
part. 2. cap. 1. num. 51. Elcobar de ratiocin.
cap. 9. num. 21. Ayora de partitionib. cap. 2.
num. 22. Stayban. resol. 168. n. 24. Que-
jada, & Pilo dissertat. 13. n. 36. Anton. Go-
bius consulat. 122. n. 32. Idem citi si non
inventarium, sed solum bonorum descriptio-
nem testator fecerit, cum hac in locum inven-
tarii succedat, Cancr. variar. part. 3. cap. 2.
n. 109. Intrigliol. de substitut. quasi. 70.
n. 116. Duran. decif. 387. n. 18. Anton.
Gobius consulat. 122. n. 35. Pari modo
inventarium bonorum a testate, vel curatore
factum, pupillo vel minori prodesse, ne teneat
ultra vires hereditarias, Salgad. in labyrinth.
part. 2. cap. 1. numer. 33. Trillany decif.
20. num. 17. De donatio universalis non est
hacitatum, quod etiam si non conficiat in-
ventarium, non teneatur ultra vires donatio-
nis, & de proprio creditoribus donantis, nam
licet donarius universalis possit a credito-
ribus donantis via directa converteri tanquam
illius haeres, leg. hereditatem 28. ff. de donatio-
nib. leg. cum finit. §. Lucius ff. delegat. 2. Gui-
do Pap. decif. 105. Cardinal. Thuc. verb. do-
natio, conclus. 658. n. 12. Colla de remed.
substitut. reme. 168. n. 13. Peregrin. de
fideicommiss. artic. 53. n. 14. Latat. conf.
90. Intrigliol. decif. 30. n. 2. Bellom. conf.
7. Botta conf. 6. n. 14. Catochius decif. 125.
n. 3. Pariaior. rerum quotidianar. lib. 2.
cap. final. 4. part. §. 2. n. 3. Domiu. Leon de-
cif. 107. n. 20. Guttier. practiar. lib. 2. quae-
st. 58. n. 19. Noalis de transmissioe, casu 25.
a n. 5. Amato resol. 58. n. 13. Gironi.
de privileg. quae. 241. n. 129. Cyriac. con-
trovers. 14. & contrrovers. 39. n. 4. & 9.
Fentnell. de pact. nuptial. claus. 7. glof. 3.
part. 7. a n. 56. Thoro vort. 35. a n. 20.
Gobius decif. 62. n. 33. Salgad. in labyrinth.
part. 2. cap. 28. n. 92. & cap. 1. n. 34.
Curet. de donatiomb. tract. 2. dissert. 1. sp. ed.
29. n. 16. & sp. ed. 80. n. 19. Peña tom.
2. decif. 1068. n. 2. Melio. de pignorb. lib.
4. tit. 5. quae. 143. Olea de estion. iurium,
tit. 3. quae. 9. n. 6. cum sequentib. Et decla-
ravit Senatus sententia per Alreus, die 18. Maii
1621. inter Don Franciscum Vives, & Lu-
dovicum Bonares, & alia per eundem die 9.
Iulii 1618. inter Bartolomeum Moya Cleri-
cum, & Marianam Vidilla, ubi decitum
etiam fuit procedere quando solum in effectu
fuerit donatio universalis, id est quod omnia
bona donata fuerint, licet universaliter non
fuerit donatio concepta. Quod semper debet
intelligi in subsidium, & quando solvendo
non est donans, aut illius haeres, nam hoc in
casu potest universalis donatus a credito-

ribus donantis conveniri, Gutier. practiar.
lib. 2. quae. 58. n. 19. Peguera decif. 123.
Peregrin. de fideicommiss. artic. 53. n. 14.
in fin. Catochius decif. 125. n. 3. Ricc. col-
lectan. 178. Noalis de transmissioe, casu 25.
a numer. 5. Giurb. decif. 62. num. 33. La-
nar. conf. 90. Intrigliol. decif. 30. n. 2. Cy-
riac. controvers. 14. & contrrovers. 39. n. 4.
& 9. Thoro vort. 3. Amato resol. 58. n. 13.
Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 26. n. 92.
Melio. de pignorb. lib. 4. tit. 5. quae. 143.
Olea de estion. iurium, tit. 3. quae. 9. n.
16. Prout declaravit Senatus sententia per
Daça, die 7. Novembris 1619. inter Egregium
Comitem del Castellar, & Domnam Joannam
Vilanova: tamen donatus universalis, etiam
si non fecerit inventarium, solum obligatus
est donantis creditoribus in quantum super-
tunt bona in donatione contenta, vel in con-
suetudine dotalli, aut alia qualibet gratuita lar-
gitione, Barthol. conf. 157. num. 4. Cancr.
variar. tom. 1. cap. 8. n. 45. Cardinal. Thuc.
verb. donatio, conclus. 551. n. 11. Colla de
remed. substitut. reme. 108. n. 13. D. Leon
tom. 1. decif. 107. n. 38. & 39. ubi iacet
a denatu decitum, Gutier. practiar. lib. 2.
quae. 58. n. 19. Mices in consuetud. huc nostras,
n. 142. Colla conf. 38. num. 31. Nogue-
rol allegat. 19. sub num. 104. Amato resol.
58. n. 19. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 1. n. 34.
& 35. & cap. 26. n. 92.
Sexto si cohaeres, aut quilibet tertius in-
terfusus inventarium bonorum hereditarium
fecerit, non tenebitur ultra vires heredita-
rias haeres aut cohaeres adiens sine inventario,
nam licet aliqui voluerint inventarium ab
alio confectum haeredi prodesse non posse, Bar-
thol. in l. in ratione, la primera. §. quod vulgo,
ff. ad l. falsatum, Bald. in leg. final. §. cum igitur,
ff. ad l. falsatum, Bald. in leg. final. §. cum igitur,
Cod. de iure deliberand. l. iuscia in dict. §.
quod vulgo, Monald. conf. final. lib. 2. Mor-
quecho de divisiune bonor. lib. 1. cap. 2. num.
24. Tamen certius est, & communitur inter
DD. admiffum, quod inventarium a cohaere-
de, vel a tertio factum, haeredi proderit ne
teneatur ultra vires hereditarias, ut tradunt
Monticul. de inventario, cap. 10. num. 462. Pa-
rius conf. 25. num. 52. vol. 2. Elcobar de
ratiocin. cap. 9. numer. 20. Gutierrez
de tutel. 2. part. cap. 1. ex num. 49. Ayora de
partitionib. cap. 2. num. 21. & 22. Vialca. de
partitionib. cap. 8. num. 26. & 27. & confil.
87. Cancr. variar. tom. 3. cap. 2. num. 131.
& 132. Noguerol. allegat. 19. numer. 103.
Thoro in co-pend. decif. 3. part. verb. inven-
tariuz consuetud. Carpio de executorib. lib. 3.
cap. 10. num. 31. Olea de estion. iurium, tit. 6.
quae. 3. num. 12. Salgad. in labyrinth. part.
2. cap. 1. num. 24. cum sequentib. Pegas resol.
forens. cap. 11. num. 52. Quetada, & Pilo dis-
sert.

fert. 13. num. 34. Ridolphin. in prax. judi-
ciar. part. 1. cap. 9. num. 34. cum sequentib.
Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gra-
tiani. cap. 153. num. 17. Unde si abfens fuerit
haeres, & fecerit inventarium iudex, proderit
haeredi docent Damander. in tradit. de tu-
tore, fol. 19. col. 4. num. 19. Elcobar de rati-
ocin. cap. 9. num. 22. Salgad. in labyrinth. part.
2. cap. 1. num. 38. Quetada, & Pilo dissertat.
13. num. 37. Et quod faciente iudice descriptio-
nem bonorum in domo defuncti, ubi non ha-
bitabat haeres, quod valeat inquam inven-
tarium huiusmodi descriptio post mortem tes-
tatoris facta, declaravit Senatus sententia per
Daça, die 7. Novembris 1619. inter Egre-
gium Joannam Vilanova. Eodem modo inven-
tarium factum ab executore testamentario, pro-
derit haeredi ne teneatur ultra vires heredita-
rias, Cancr. variar. lib. 3. cap. 2. num. 139.
Carpio de executorib. lib. 3. cap. 10. num. 31.
Carol. Anton. de Luca dict. cap. 153. num. 17.
Similiter inventarium a vidua tenentaria factum
haeredi proderit, Ripoll. variar. cap. 10. num.
256. Stayban resol. 168. num. 30. Quetada,
& Pilo dissertat. 13. n. 35.
De haerede haereditatis non confici-
entia non est habitandum potius inventari
beneficio ab haerede primo facti, & ultra vi-
res hereditarias non teneri, etiam si haeres
haeres inventarium non confecerit respectu
haereditatis testatoris illius, qui primum ha-
redem instruit, nam haeres inventarium fa-
ciens, nequit ultra vires hereditarias conve-
niri, & hoc jus quod habet, & habuit haeres
mortis tempore, transferretur in illius haere-
dem, ex regul. text. in leg. 2. Cod. de haeredita-
riis actionib. leg. nihil est aliud 24. ff. de variis
Poff. ff. Ac proinde, sicuti haeres conficiens in-
ventarium non teneatur ultra vires heredita-
rias, non tenebitur haeres haeres respectu
haereditatis primi testatoris, etiam si inventa-
rium non conficiat, quia potest uti inventario
a primo haerede factu, cum beneficium inven-
tarii transmittatur ab haerede in successores,
aut in rem scriptam est, Bald. in leg. final. §.
igitur 15. Cod. de iure deliberand. Imola
in l. cum haereditate, ff. de adquirenda haeredit.
Monticul. de inventario, cap. 10. num. 462.
Cancr. variar. lib. 3. cap. 2. num. 109. &
110. Gutier. de tutel. 2. part. cap. 1. num. 51.
Ayora de partitionib. part. 1. cap. 2. num. 22.
Elcobar de ratiocin. cap. 9. num. 20. Nogue-
rol. allegat. 19. sub n. 102. Salgad. in laby-
rint. dict. part. 2. cap. 1. n. 88. Et cum
in nostro Senatu diceptetur in lite petiti-
onis hypothecaria inter Canonicum Don Hiero-
nymum Barbera Presbyterum, & Joannem
Baptistam Sanz de Xeta Generosum, utrum

haeres qui inventarium non confecerit, habeat
jus utendi inventario ab antecessore. Et res-
pectu haereditatis illius, de cuius bonis inven-
tarium confcriptum fuit, proculdubio deli-
beratum exitit, & professe inventarium uti in
rem scriptum, ut sententia per Ferrera, die 2.
Ostobris 1685. in favorem dicti Don Hierony-
mi, & contra predictum Joannem Baptistam,
referente Interrogatorio Senatore Joanne Bap-
tista Ortin, & Luqui Generoso R. C. D. Actua-
rio Oliver.
Ex eadem ratione, juxta veriore opinio-
nem, cessionarius haereditis gaudet beneficio
inventarii a cedente facti, & sicuti cedens
propter inventarium non poterat conveniri
ultra vires hereditarias, ita neque cessiona-
rius, Phanuc. de inventario, quae. 249. Tren-
tacion. variar. lib. 1. tit. de iure fisci. resol. 2.
num. 2. 19. ff. Dom. Leon tom. 1. decif. 107.
num. 29. Carpio. Latt. decif. 5. per tot. Golin.
de procuratorib. part. 2. cap. 5. num. 224. Olea
de estion. iurium, tit. 6. quae. 3. numer. 11.
Pari modo sicuti Ecclesia, aut quilibet pia
causa inter alia privilegia habent illud, quod
est si inventarium non faciunt, non teneatur
ultra vires hereditarias, Velaz. de privileg.
pauperum. 2. part. quae. 58. num. 18. Ce-
vall. quae. 822. num. 15. Cancr. variar. 1.
part. cap. 2. num. 7. & 3. part. cap. 2. num. 81.
Franch. decif. 182. Carpio. Latt. decif. 15. a
num. 8. usque ad 25. ubi Gizez. Carvalho de
una & altera, quarta part. 2. a num. 473. Ga-
ciens in prax. part. 3. cap. 3. n. 3. Olea ubi pro-
cipit. num. 10. Castill. de alim. cap. 30. num. 7.
Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad
Gratian. cap. 34. num. 2. & in prax. cap. 72.
num. 12. Ita cessionarius Ecclesiae, aut causa
ipsum jus, & privilegium habebit, ut re-
cte probat, Olea loco proxime citato, num. 11.
licet contrarium velit, Gallup. ubi proximi. &
in cessionario hospitalis dubitet de veritate
opinionis, Carol. Anton. de Luca in prax. dict.
cap. 72. num. 12.
Ultimo voluerunt multi, quod haeres pro-
pter inventarium omnium non teneatur ultra
vires hereditarias in Regno, ubi procedit
sola facti veritate attenda, Phanuc. de in-
ventario, quae. 244. sub numer. 281. Surd.
de alim. tit. 8. privileg. 13. numer. 2. Fran-
cisc. Marcus decif. 433. num. 4. part. 1. Gra-
tiani. de sepel. 24. num. 20. Cyriac. controvers.
5. num. 87. Mell obferat. 59. num. 6. Navar.
de privileg. miserib. privileg. 33. num. 7. Cal-
vin. de equitat. lib. 1. cap. 35. num. 17. An-
ton. Gobius consulat. 122. num. 46. In nostro
Regno, ubi proceditur iure strepitu, & figu-
ra iudicii, & sola facti veritate attenda, for. 5.
& 6. rubr. de elamo non mutand. cum aliis a
me adductis in praes. num. 156. Non repe-
ritur admiffa opinio ista, sed contrarium praec-
ti.

teatur, quia heredes non confidentes inventarium, ultra vires hereditarias tenentur, pro ut etiam in S. R. C. Neapolitano ubi sola facti veritate attenditur proceditur, non reperitur admittitur, quod heredes abque inventario non teneantur ultra vires hereditarias, Francis de off. 229. Rocco respons. 97. lib. 1. Carol. Anton. de Luca ad Franc. observat. 229. *in animadversis* ad Gratian. cap. 34. n. 10.

33 Heredes jure deliberandi utentes, & beneficium illud eligentes, non habent de jure inventarii beneficium, sed ultra vires tenentur hereditarias, quia eis datur electio, aut deliberandi, aut beneficio inventarii utendi, & eligendo deliberandi jura mittunt inventarii beneficium, l. ult. in §. fin. in §. 14. Cod. de jure deliberandi. ibi: *non autem hoc aliquis fuerit, & iure utrumque conferat*. Necessario est enim omnino ab illis autem inventarium cum omnino *si illi tunc fuerit* non licet et post tempus praefixum, si non reus ad hereditatem, sed ad beneficium nostrum legatus uti beneficium, sed in hoc non tenentur, nisi quia iura omnibus creditoribus tenentur. Cum enim generi transmittitur inveniuntur, unus quidem ex anterioribus, qui deliberationem dedit, alter autem videtur, & novus a nostro iudice reperitur, per quem adveniens sine damno conferatur: electionem et damnum, vel nostram constitutionem eligere, & beneficium eius sentire: vel si eam aspernandam existimaverit, & ad deliberationis auxilium convolverit eius effectum habere. Anton. Faber in suo Cod. lib. 6. tit. 11. de jure deliberandi. definit. n. 22. num. 1. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 6. tit. 30. vers. non qui illud. In Regno autem hereditibus deliberantibus, & jure deliberandi utentibus, non denegatur inventarii beneficium, sed illo possunt uti, for. 41. rubr. de testament. for. 4. rubr. de jure deliberandi. for. 6. rubr. de repudianda hereditate. ibi: *Con eo lo comensumum si basca de acordar si la hereditat li et profectus, & no. Salvo benefici de inventari ad heredi si fuit ley heredi legon rubro*. Ita declaravit Senatus sententia per M. 20 die 23. Junii 1655. in favorem Joannae Annae Filibre, & contra Subtactorem Valentinum Sedis certo animi Titacitio nomine, & Monasterium Virginis Mariae de la Merce.

55 Antiquos statuebant testatores deliberandi tempus hereditibus cum cretione institutus: erat enim cretio certorum dierum spatium, quoad a testatore dabatur, & assignabatur in testamento heredi ad deliberandum, utrum ei expediret adire hereditatem nec ne, si neque volebat his verbis: *Titius heredi esto, certumque in diebus certorum proximo, quibus scilicet poteritque, nisi ita cretoris, & heredes esto tradit Uloian. in fragment. tit. 22. Sextus Pompeius lib. 3. de verborum significat. Cicero ad Herenn. ad Rullum, & ad Atticum epistol.*

6. & 11. Brisson. lib. 7. de form. fol. 670. Alciat. lib. 3. disputat. cap. 6. Revard. de auctor. prudentum, cap. 8. Budeus tom. 1. ad pau. de hys, in l. final. ff. de pignoratit. actio. Cujacius lib. 7. observat. 8. & ad tit. 22. fragment. Ulpian. Panciroli. in thesaur. variar. lectio. lib. 2. cap. 214. Joan. Brodeus lib. 10. Missellan. cap. 16. Petrus Gregor. Tolosan. in summa. juris, cap. 2. numer. 4. & 6. Anton. Govean. lib. 1. variar. cap. 25. Merul. lib. 4. observat. cap. 34. & lib. 2. cap. 11. Pichardi. in §. extraneis actum 5. num. 6. in §. de heredes unum quatuor. Anton. Faber in l. Papinianus §. si coactio 10. col. 17. in rational. ff. de inoffic. testament. Athanasius Otyella, & Oiano lib. 2. Paralipom. cap. 6. num. 6. Valeron. de transactio. tit. 4. quest. 5. num. 80. & 81. Arnold. Corvin. in sum. Cod. lib. 6. tit. 30. vers. actorand. Sed quia cretione jus non nisi in hereditatibus testamentariis, & quidem solum in quibus testator cernere jubebat, locum habebat, Pichard. ubi proxima. Arnold. Corvin. ubi proxima. vers. quod cretione. Et eveniebat ut eo omnino tempore suspensio hereditates remanebant, quoad fuit cretio in Constantino in successioibus maternis, leg. 1. Theodos. de matern. bon. man. gerit. sub. & Theodosio penitus in omnibus successioibus sublata fuit, l. cretione 17. C. de jure deliberandi. ibi: *Cretionum scrupulosam solemnitate hac lege penitus amputari decernimus*, leg. 1. Cod. Theod. de auctor. vel honor. poss. Cujacius in fragment. Ulpian. tit. 22. Arnold. Corvin. ubi proxima. Anton. Faber ubi proxima. Otyella, & Oiano dist. lib. 2. cap. 6. num. 13. Et cretione sublata, certum temporis spatium a pratore conceffum hereditibus fuit, ad deliberandum utrum hereditatem vellent, leg. 2. leg. ait prator 7. ff. de jure deliberandi. l. finimus 22. Cod. de jure deliberandi. l. fin. nat. Cod. de repudiat. heredit. §. extraneis autem, in §. de heredes unum quatuor. cum aliis adductis a Donell. lib. 7. commentar. cap. 3. Pichard. ubi proxima, num. 1. Anton. Faber ubi proxima. & de erroris. pragmat. tom. 1. de ad 3. error. 8. num. 23. Arnold. Corvin. ubi proxima. vers. qua propter. Olim a solo pratore concedebatur tempus istud, l. 1. ff. de jure deliberandi. Anton. Faber lucis proxima citatis, postea a Principe, & ab aliis iudicibus, leg. ult. in §. huc quidem, Cod. de jure deliberandi. Neque addito erat definitum, sed legibus, ita ut minimum esset centum dierum, l. 2. ff. de jure deliberandi. Summum novem mensium, & soli Principi excedere licebat, ita tamen ut si annum excesserit, quod amplius anno erat pro nullo habeatur, dist. l. ut in §. huc quidem 13. Cod. de jure deliberandi. Arnold. Corvin. ubi proxima. vers. quod tempus, Donell. ubi proxima. Denique in potestate jus dicentis positum fuit tempus

pus statueret istud, leg. 1. §. ultim. ff. de jure deliberandi. ita tamen ut moderatum foret, leg. curatoris 9. Cod. de jure deliberandi. ibi: *Ac si tempus ad deliberandum petierit moderatum statuet*.

38 In nostro Regno tres menses heredes habent ad deliberandum an adire hereditatem vellent, vel repudiare computandos a die scientie delationis hereditatis, si in Regno fuerit, for. 4. rubr. de jure deliberandi. ibi: *Fem fur non, que si alio for. fuit heredi, & legatari per alium testator que aquell heredi, & legatari hata spay de tres menses si present fuerit in Regno de Valencia: dintre els qualis ell si puxa acordar si volra rebre aquella hereditat, & leixa, & no. Ideam habetur, in for. 5. eod. ibi: *Et aquell dntres menses corregeudo el dia avant, que el dit heredi, & legatari general fora en Regno de Valencia, et sabra aquella herencia, & leixa esse ali feta, for. 41. rubr. de testament*. Ita declaravit Senatus sententia per Ferrera pro Mascaro, die 20. Novembris 1659. inter Don Raymondum Sanz, Monasterium Cruciles, & Don Didacum Sanz, ubi dicitur quod in filio habitante in domo patris praesumitur delationis hereditatis scientia. Si extra Regnum reperitur haeres, computandi erunt hujusmodi tres menses a die quo in Regno fuerit, & notitiam habuerit hereditatis delatae, dist. for. 4. & 5. rubr. de jure deliberandi. Non enim currit tempus ad deliberandum conceffum, nisi sciente herede hereditatis delationem, Juston in l. cum antiquioribus, num. 3. Cod. de castibus tollend. Arnold. Corvin. in sum. Cod. lib. 6. tit. 30. vers. ita tamen.*

39 Elapso tempore ad deliberandum praefixo, si intra illud non adibat hereditatem haeres, censetur repudiare illam, & pro repudiata habebatur jure antiquo, leg. quando die 69. ff. de adquirenda hereditate. ibi: *Ergo expectamus in spaciis, ut prius eis deferatur hereditas, tunc deinde postquam delata est expectamus diem praescriptum, intra quem diem nisi aut adierit, aut pro herede gerat, denegamus ei actionem*. Arnold. Corvin. dist. lib. 6. tit. 30. vers. intra. Hic die vero, haereditatem non repudiante intra tempus ad deliberandum praescriptum, perinde est ac si adierit, & insolidum obligatur, & ultra vires hereditarias omnibus hereditariis creditoribus, l. ultim. §. fin. in §. 14. Cod. de jure deliberandi. ibi: *Et si non intra datum tempus repudaverit hereditatem omnibus insolidum debitis hereditariis tenentur*. Et non secundum modum patrimonii. Arnold. Corvin. ubi proxima. In Regno jus antiquum, & non novellam quoad ista observare debemus, quia si haeres intra spatium trium mensium ad deliberandum praescriptum, haereditatem non adierit, censetur illam repudiasse, & ex transcurso termini habebatur hereditas perinde ac si repudiata fuisset, dist. for. 4. §. si dntis, rubr. de jure deliberandi. for. 5. eod. ibi: *Et si lo heredi, & legatari unoverfal callara, que excentiment passats los tres menses fa es la hereditat, & la leixa unoverfal baxer repudiada*. Ita reperitur a Senatu decisum sententia publicata, die 18. Decembris 1664. in favorem Potentiarum Torretis, & contra Cosmam Campos. Et quod si judicialiter interpellatus fuerit haeres quod adeat, vel repudiet hereditatem, censetur hereditas repudiata, elapsis tribus mensibus, saltem quod postea adiri jam amplius non possit, judicatum extat sententia per Cafes, die 23. Decembris 1627. inter Angelam Clement, & de Beneyto, & Melchiorum Clement, & alia per Alreus, die 23. Decembris 1621. inter Federicum Portadora, & Thomam Navarro.

61 Aliter erit si legatum rei particularis, aut quantitates relictae fuerit in testamento, nam poterit legatarius rem legatam, aut quantitates petere elapsis tribus mensibus a die notitiae legati relicti, vel delationis, aut auctus hereditatis, perpetuoque, & omni in tempore, ut in praedicto for. 5. constitutum extat ibi: *Fem fur novell, que els tres menses ali prescribit ent fos en herencia, & leixa unoverfal, & no en leixa singular, & in fin. ibi: *Quant es a la leixa singular, to temps puxa esse demandada, puer expressam non fa repudiada**. Non tamen cogites neque intelligas nostram forum loqui de omni tempore absolute, & indistincte, nam est aliquibus placuerit legatarium omni in tempore posse legatum petere, & haereditem praescribere non posse contra legatarium, quia in eo semper mala praesumuntur testes. Accarran conf. 139. in fin. Cuman. conf. 149. a num. 2. Decius in cap. Ecclesia Sanctae Mariae, a num. 26. de constitut. Alexand. conf. 267. num. 6. Curcius Junior conf. 204. a num. 2. lib. 3. Nat. conf. 488. num. 17. lib. 3. in fin. in special. testamentor. gloss. 8. num. 66. in fin. Costa in l. qui duo §. cum in bello, vers. bona vindicare, num. 8. ff. de rebus dubis, Menchac. lib. 2. controuersiar. cap. 55. Firmosin. ad text. in cap. de quarta, de praescriptio. quae 3. n. 21. Certius tamen est forum nostrum intelligi puelle de tempore triginta annorum, quo elapso, praescripta remanebit actio ad legatum petendum, & exclusio legatarius a legato, quia hoc in casu videtur ob tanti temporis silentium neglectum legatum, & non erit in mala fide haeres cum probabiliter potuerit credere legatarium noluisse legatum, leg. si partem fundi 19. §. si per fundum, ff. quomodo modum servitus amittatur. Balb. de praescript. 5. part. 5. princialis. quae 3. num. 3. Covarrub. in cap. possessor. 2. part. 5. num. 5. Baptil. Bobius tractat. de statuta urbis praescript. gloss. 10. a num. 73. Neguzan. de pignori. 2. membr. 6. part.

p. 1. num. 22. Tiraquell. lib. 1. retract. §. 36. & off. 2. num. 40. Rodetici. de annis relat. lib. 1. quæst. 17. num. 102. Menoch. cons. 201. n. 75. lib. 3. Rota decif. 180. num. 8. part. 2. dicerfor. Barbof. ad l. filius 3. Cod. de præscript. 20. vel 40. annor. num. 145. Thesaur. lib. 1. quæst. forens. 41. num. 17. Gratian. difceptat. 2. per tot. & decif. 4. num. 9. Mohedan. decif. 151. num. 3. Cancer var. part. 1. cap. 15. de præscript. num. 63. Doñ. Leon t. 1. decif. 62. num. 25. & 26. & tom. 3. decif. 37. num. 73. ubi refert à Senatu decifum. Fulvius de fufficit. q. 528. n. 12. Eodum. refolut. tenefic. q. 100. num. 1. cum feqq. Carol. Anton. de Luca in o. videret. ad Gratian. art. 2. n. 5. cum feqq. Ex æquitate tamen adhibet refectum in integro. auferens nam præfcriptionem, pro 1. na teftamenti probati in ignorantia, Cancer var. part. 3. c. p. 20. de legat. num. 64. Tondat. difc. q. 1. 100. num. 6. Si vero legatum agnatum fuerit, cum pro illo hypothecata competat, & hæc de jure non præfcribitur nisi fpatio quadraginta annorum, ut probat num. 34. non poterit præfcribi, nisi quadraginta annis, Carol. Anton. de Luca difc. cap. 2. n. 6. Sed in Regno fempit triginta annorum fpatio præfcribi legatum poterit, cum hoc tenoris curricula hypotheca præfcribitur, ut docet cap. 12. num. 26.

63 Non omni adione obligatus erit hæres hereditatem aduendo sine inventario, nam cum ex aditione, aut cum inventario, aut sine illo facta, folum ex qualifcontrafto obligatus exiftat, l. p. 3. §. fin. com. l. fequenti, ff. quibus ex cauf. in poff. ff. eatur, §. hæres quoque, cum vulg. in l. fin. de obligat. quæ ex qualifcontraft. Tenebitur, fi non fuerit inventarium, ultra vires hereditarias adione poffonalis, non vero hypothecaria adione, cum propria hæres bona sine inventario aduendit, non remaneant hypotheca pro defuncti creditis, neque pro legatis, l. Paulus 29. ff. de pignori. ibi: Sed ea quæ ex bonis defuncti non fuerunt, fed poffea ab hærede ejus ex alia caufa conpofita funt videret non poffe, ita docet Glief. in d. l. Paulus, & in l. filius 12. ubi Barthol. & Buid. Franck. de 153. n. 6. Añit. decif. 111. & 200. Borghin. de uiff. n. 106. Callilla conf. 4. n. 6. Nequozan. de pignori. part. 2. membr. 2. n. 53. Clarus in §. t. fin. com. quæst. 71. in princip. Pacific. de faluam. interuiff. decif. 136. num. 10. & decif. 137. Giard. ad confect. Mefjan. part. 1. cap. 9. quæst. 5. num. 49. Sura. decif. 315. Mantie. de iact. & auibig. lib. 11. tit. 4. num. 16. Cyrim. controuerf. 282. n. 3. Bertozola. de clauful. clauf. 12. off. 4. num. 2. Anton. Faber de errorib. præquæ. tom. 1. difc. 2. error. 2. n. 6. Gratian. difceptat. 225. num. 75. Ferrentil. ad Burat. decif. 564. n. 5. Zachias ad Gall. quæst. 4. num. 6. Merlin. de

pignori. lib. 2. tit. 1. quæst. 15. per tot. Manufius confulat. 56. num. 11. Et quod hæres bona non teneatur comprehenda in hypotheca a defuncto contracta, declaravit Senatus fententia per Alreus, die 30. Julii 1610. inter Paulam Forti, & de Efriva, & Joannem Margarit Moiana. Et adhuc cafu in quo hereditatio nomine obligationem fecerit hæres cū hypotheca, non erunt in obligatione hypotheca comprehenda propria hæres bona, ut Senatus dixit fententia per Daça, die 9. Martii 1613. inter Antonium Segui, & Thomam Cerà. Et quod pro legatis non fuit hypothecata bona hæres propria, declaravit Senatus fententia per Alreus, die 4. Martii 1622. inter Franciscum & pelam Vaguera, & de Marti & Hieronyma Vices. Unde fi actio hypothecaria pro hereditario credito fufcitetur folum legitime poterit fufcitari contra tertios poffeffores bonorum defuncti, non vero contra tertios poffeffores bonorum hæres, cum ut jam dixi, pro creditis hereditariis hujusmodi Bona hereditaria non funt, ut vidi pronunciatum in Curia Genentis Vices Generalis Gubernatoris noftra Urbis, fententia per Illus Scribam, die 14. Mali 1688. in favorem Iofeph Navarri Civis, & contra Felicianam Bernat, & de Rodrigo viduam.

64 Non erit otiofum inquirere, an remiffa confectioe inventarii a teftatore hæredi, teneatur ultra vires hereditarias hæres adiens actio que inventario. Et ad refolutionem fuppone, teftatorem, poffe remittere hæredi obligationem confectioe inventarium in præjudicium ipsius teftatoris, legatariorum, fideicomiffatariorum, & omnium à teftatore honoratorum, Alexand. conf. 82. num. 15. lib. 2. Michael Graffus de iureff. lib. 2. tit. de inventario, q. 2. & 32. Carpovius in hupren. forens. part. 2. confutat. 11. deffat. 4. Carol. Anton. de Luca in animaverf. ad Gratian. cap. 34. num. 7. & cap. 215. num. 4. Ita declaravit Senatus fententia per Alreus, die 23. Martii 1632. inter Vincentium Alvaro, & Syndicum Cleri Divi Nicolai, & alia per Benavides, die 8. Junii 1658. in favorem Margarite Vaciero, & contra Catharinam Vaciero. In præjudicium autem teftatorum, nequit teftator hæredi remittere confectioem inventarii, Barthol. in d. final. Cod. adhiberium tutel. Montan. ubi proximo, num. 4. cum fequent. Farinae. ubi proximo, num. 1064.

1064. Clarus in difc. §. teftamentum, quæst. 66. num. 2. Gratias difc. quæst. 2. num. 3. Barbof. & Ayllon ubi proximo. Pareja difc. tit. 5. refolut. 4. num. 11. Marcus Angel, Leone difc. part. 2. preparat. 8. num. 32. Zarate decif. 110. num. 13. Carol. Anton. de Luca difc. cap. 34. num. 7. Et ita videtur à Senatu decifum fententia per Alreus, die 1. Decembris 1624. inter Hieronymum Garcia & alios, & Margaritam Garcia. Sed quia dolus futurus nequit a teftatore remitti, Catena refolut. 186. num. 1. & 2. Valeron de transfationib. tit. 3. quæst. 5. num. 65. Argucil. decif. 91. num. 13. & 14. Urceol. de transfationib. quæst. 56. num. 66. & 67. Francic. de Angel. de confefionib. lib. 2. quæst. 15. num. 7. cum fequent. Tenebitur hæres habens inventarium confefionem remiffam, defcriptionem bonorum facere, & ad id iudicis auctoritate compelli, abique eo quod a teftatore poffit remitti obligatio faciendi hujusmodi defcriptionem, argum. text. in l. conceñiri, ff. de paci. dotalib. l. fi unus, §. illud ff. de paci. Gutier. in l. nemo poffe, numer. 411. ff. de legat. 1. Ruin. conf. 69. numer. 11. & 13. Pareja ubi proximo, num. 9. Salgad. poff. labrynt. cap. 12. num. 15. cum fequent. Carpov. in iurifprad. forens. part. 2. confutat. 11. deffat. 4. num. 9. & 10. Francic. de Angel. de confefionib. lib. 2. quæst. 15. num. 11. Hoc fupposito refolve, quod hæres habens remiffam inventarii confectioem, & abique inventario adiens, non tenebitur legataris, fideicomiffariis, & aliis à teftatore honoratis ultra vires hereditarias, imò poterit quartas retinere, nam ficut teftator potuit eis nihil relinquere, ita & multo magis eis præjudicare in eo quod reliquit, Clarus in difc. §. teftamentum, quæst. 66. num. 2. Creditotibus vero tenebitur ultra vires hereditarias, non obftante remiffione, quia in præjudicium illorum non potuit remiffio fieri, ut jam dixi.

65 Uti demum confervetur hæres, qui inventarii beneficio hereditatem adivit, & in bonis propriis non moleftatur, quando creditotibus hæreditarii, vel legataris, petitiones fuas inftituunt, vel antequam in iudicium illas profundant, teneatur judicialiter rationem bonorum hereditarium reddere, ostendendo, exhibitio inventario, penes fe non habere bona hereditaria, fed exhauffam hereditatem repositam, juxta Barthol. in l. final. §. licentia danda, Cod. de iure deliberanda. Olvald. ad Donel. lib. 7. comment. 3. lit. I. Barbof. in l. maritum, n. 15. ff. folut. matrim. Pegasa refolut. forens. c. 11. n. 15. Si enim hereditaria bona penes hæredem remaneant, non poterit legitime reddi hereditatis ratio, ut judicavit Senatus fententia per Cafes, die 1. Augufti 1635. inter Michaellem Vidal, & Bartholomeum Gomez, imò fi appa-

reat penes hæredem fore hereditaria bona, recte conveniri poterit, non obftante ratione reddita, ut iudicatum extitit fententia per Daza, die 26. Junii 1632. inter Don Ludovicum Vidal, & Monasterium Virginis Mariæ de la Murta. Bene verum eft quod fi appareat penes hæredem folum reperiri bona hereditaria in tali fumma, nõ debet permitti quod executio aut bonis, quam illis penes hæredem exiftentibus, ut Senatus dixit fententia per Daza, die 23. Novembris 1629. inter Vincentium Figueres Presbyterum, & Annam Cervero, & de Sabater. Adeo quod fi penes hæredem reperiantur præcia rerum hereditarium alienatarum, & aliqua bona exiftant, factis depofito præcia, & bonorum relaxatione, poterit ratio reddi, ut judicavit Senatus fententia per Alreus, die 14. Augufti 1632. inter Carolum Illustri Marchionis de Quirrà, & illius creditores. Et ut negligens non dicatur hæres in reddenda ratione, inquirere debet, & perquirere interumenta facientia ad rationem, ut Senatus judicavit fententia per Alreus, die 2. Septembris 1611. inter Mariam Magdalenam de Rofes, & Don Michaellem Chofre.

66 Ratio hereditarium bonorum reddi debet hoc modo, quod hæres primo loco benemerit de omnibus hereditariis bonis in inventario defcriptis, vel eorum juflo valore, folum de jurebus patronatus, & fepeliendi bonis. Et ut negligens non dicatur hæres in reddenda ratione reddere, cum bona temporalia, & estimabilia non funt, fed fufficit quod de his jurebus relaxatio fiat, ut Senatus judicavit fententia per Alreus, die 28. Septembris 1622. inter Domnam Elifabetham Cõllans de Soler, & de Baiarri, & creditores hereditatis Petri Cõllans. Similiter de pñionibus cõfis, aut nominibus, que exigi nõ poterunt, adhibita omni cura, nõ erit adftrictus ratio reddere fed fucha relaxatione in computis venient admiffa, ut judicavit extar fententia per Alreus, die 31. Mali 1622. inter Don Gafpar Artes, & creditores hereditatis illius matris. De fructibus hereditarium bonorum perceptis poff additione, nõ eft incõperto an teneatur ratio reddere hæres cū beneficio inventarii adiens, nam cum aditione extinguitur hereditas, & hereditaria bona funt proprii heredis patrimonii, l. 1. §. veteres, ff. de acquirenda poffef. Sura. decif. 310. n. 11. Mantie. de condit. bonis percepti, funt proprii heredis, uti ex re propria provenientes, argum. text. in §. fi quis à non domino, inftitut. de verum ditionum. Sura. decif. 15. n. 3. & 271. n. 7. Andreol. controu. 117. n. 8. Anton. Gobius confulat. 123. num. 23. Et per confequens de fructibus perceptis, non tenetur hæres rationem reddere hereditarium bonorum, Ripa in l. fi bis

1064. Clarus in *dist. §. testamentum, quest. 66. num. 2.* Grafus *dist. quest. 2. num. 3.* Barbof. & Aylion ubi proximi. Pareja *dist. tit. 5. resolut. 4. num. 11.* Marcus Angel. Leone *dist. part. 2. preparat. 8. num. 32.* Zarate *dist. 110. num. 13.* Carol. Anton. de Luca *dist. cap. 34. tentia per Alreus, die 1. Decembris 1624.* inter Hieronymum Garcia & alios, & Margaritam Garcia. Sed quia dolus futurus nequit a testatore remitti, Catena *resolut. 186. num. 1. & 2.* Valeron de *transaccionib. tit. 3. quest. 5. num. 65.* Arguell. *dist. 91. num. 13. & 14.* Urcoel. de *transaccionib. quest. 56. num. 66. & 67.* Francisc. de Angel. de *confessionib. lib. 2. quest. 15. num. 7. cum sequent.* Tenebitur hares habens inventarium confessionem remissionis anctoritate compelli, abique eo quod a testatore possit remitti obligatio faciendi hujusmodi descriptionem. *argum. text. in l. conveniri, ff. de pact. dist. l. si unus, §. illud ff. de pactis, Gutier. in l. nemo potest, numer. 411. ff. de legat. 1. Ruio. conf. 69. numer. 11. & 13.* Pareja ubi proximi. num. 9. Salgad. *post labyrint. dist. 24. num. 2.* Knipschilt. de *fideicommiss. cap. 12. num. 15. cum sequent.* Carpov. in *jurisprud. forens. part. 2. constitut. 11. dist. 4. num. 9. & 10.* Francisc. de Angel. *supposito resolve, quod hares habens remissionem, & abique inventario adiens, non tenebitur legatariis, si quod de his iuris relaxatio fiat, ut Senatus judicavit sententia per Alreus, die 28. Septembris 1622.* inter Mariam Magdalenam de Rotes, & Don Michaelen Chofre.

Ratio hereditarium bonorum reddi debet hoc modo, quod hares primo loco se oneret de omnibus hereditariis bonis in inventario descriptis, vel eorum iusto valore solum de iuris patronatus, & sepelendi non tenetur rationem reddere, cum bona temporalia, & estimabilia non sint, sed sufficere iudicavit sententia per Alreus, die 28. Septembris 1622. inter Mariam Magdalenam de Rotes, & Don Michaelen Chofre. Simitur hereditatis illius matris. De fructibus hereditariis illi bonorum perceptis post additionem, non est incognito an teneatur rationem reddere heres cui beneficio inventarii adiens, nam cum additione extinguitur hereditas, & hereditaria bona sunt propria heredis patrimonii, l. 1. §. veteres, ff. de acquirenda possess. Surd. *dist. 310. n. 11.* Mantica. de *condictur. lib. 12. tit. 1.* Fructus ex hereditariis bonis percepti, sunt propria heredis, uti ex re propria provenientes, argum. text. in l. si quis, qui in non domino, institut. de rebus, c. 11. §. ff. solut. matrim. Pegas *resol. forens. c. 11. n. 65.* Si enim hereditaria bona penes heredem remaneant, non poterit legitime reddi hereditatis ratio, ut iudicavit sententia per Alreus, die 1. Augusti 1635. inter Michaelen Vidal, & Bartholomeum Gomez; imo si appa-

reant penes heredem fore hereditaria bona, recte conveniri poterit, non obstante ratione redditu, ut iudicatum extitit sententia per Daza, die 26. Junii 1632. inter Don Ludovicum Vidal, & Monasterium Virginis Mariae de la Murta. Bene verum est quod si apparuerit penes heredem solum reperiri bona hereditaria in tali summa, non debet permitti quod ex executio per creditis hereditariis fiat in alia summa, aut bonis, quam illis penes heredem existentibus, ut Senatus dixit sententia per Daza, die 23. Novembris 1629. inter Vincentium Figueres Presbyterum, & Annam Cervero, & periantur precia rerum hereditarium alienationum, & aliqua bona existentia, factis deposito precii, & bonorum relaxatione, poterit ratio reddi, ut iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 14. Augusti 1632. inter Curatorem Illustri Marchionis de Quira, & illius creditores. Et ut negligens non dicatur heres in reddenda ratione, inquirere debet, & perquirere instrumenta facticia ad rationem, ut de Rotes, & Don Michaelen Chofre.

Ratio hereditarium bonorum reddi debet hoc modo, quod hares primo loco se oneret de omnibus hereditariis bonis in inventario descriptis, vel eorum iusto valore solum de iuris patronatus, & sepelendi non tenetur rationem reddere, cum bona temporalia, & estimabilia non sint, sed sufficere iudicavit sententia per Alreus, die 28. Septembris 1622. inter Mariam Magdalenam de Rotes, & Don Michaelen Chofre. Simitur hereditatis illius matris. De fructibus hereditariis illi bonorum perceptis post additionem, non est incognito an teneatur rationem reddere heres cui beneficio inventarii adiens, nam cum additione extinguitur hereditas, & hereditaria bona sunt propria heredis patrimonii, l. 1. §. veteres, ff. de acquirenda possess. Surd. *dist. 310. n. 11.* Mantica. de *condictur. lib. 12. tit. 1.* Fructus ex hereditariis bonis percepti, sunt propria heredis, uti ex re propria provenientes, argum. text. in l. si quis, qui in non domino, institut. de rebus, c. 11. §. ff. solut. matrim. Pegas *resol. forens. c. 11. n. 65.* Si enim hereditaria bona penes heredem remaneant, non poterit legitime reddi hereditatis ratio, ut iudicavit sententia per Alreus, die 1. Augusti 1635. inter Michaelen Vidal, & Bartholomeum Gomez; imo si appa-

reant penes heredem fore hereditaria bona, recte conveniri poterit, non obstante ratione redditu, ut iudicatum extitit sententia per Daza, die 26. Junii 1632. inter Don Ludovicum Vidal, & Monasterium Virginis Mariae de la Murta. Bene verum est quod si apparuerit penes heredem solum reperiri bona hereditaria in tali summa, non debet permitti quod ex executio per creditis hereditariis fiat in alia summa, aut bonis, quam illis penes heredem existentibus, ut Senatus dixit sententia per Daza, die 23. Novembris 1629. inter Vincentium Figueres Presbyterum, & Annam Cervero, & periantur precia rerum hereditarium alienationum, & aliqua bona existentia, factis deposito precii, & bonorum relaxatione, poterit ratio reddi, ut iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 14. Augusti 1632. inter Curatorem Illustri Marchionis de Quira, & illius creditores. Et ut negligens non dicatur heres in reddenda ratione, inquirere debet, & perquirere instrumenta facticia ad rationem, ut de Rotes, & Don Michaelen Chofre.

Ratio hereditarium bonorum reddi debet hoc modo, quod hares primo loco se oneret de omnibus hereditariis bonis in inventario descriptis, vel eorum iusto valore solum de iuris patronatus, & sepelendi non tenetur rationem reddere, cum bona temporalia, & estimabilia non sint, sed sufficere iudicavit sententia per Alreus, die 28. Septembris 1622. inter Mariam Magdalenam de Rotes, & Don Michaelen Chofre. Simitur hereditatis illius matris. De fructibus hereditariis illi bonorum perceptis post additionem, non est incognito an teneatur rationem reddere heres cui beneficio inventarii adiens, nam cum additione extinguitur hereditas, & hereditaria bona sunt propria heredis patrimonii, l. 1. §. veteres, ff. de acquirenda possess. Surd. *dist. 310. n. 11.* Mantica. de *condictur. lib. 12. tit. 1.* Fructus ex hereditariis bonis percepti, sunt propria heredis, uti ex re propria provenientes, argum. text. in l. si quis, qui in non domino, institut. de rebus, c. 11. §. ff. solut. matrim. Pegas *resol. forens. c. 11. n. 65.* Si enim hereditaria bona penes heredem remaneant, non poterit legitime reddi hereditatis ratio, ut iudicavit sententia per Alreus, die 1. Augusti 1635. inter Michaelen Vidal, & Bartholomeum Gomez; imo si appa-

reant penes heredem fore hereditaria bona, recte conveniri poterit, non obstante ratione redditu, ut iudicatum extitit sententia per Daza, die 26. Junii 1632. inter Don Ludovicum Vidal, & Monasterium Virginis Mariae de la Murta. Bene verum est quod si apparuerit penes heredem solum reperiri bona hereditaria in tali summa, non debet permitti quod ex executio per creditis hereditariis fiat in alia summa, aut bonis, quam illis penes heredem existentibus, ut Senatus dixit sententia per Daza, die 23. Novembris 1629. inter Vincentium Figueres Presbyterum, & Annam Cervero, & periantur precia rerum hereditarium alienationum, & aliqua bona existentia, factis deposito precii, & bonorum relaxatione, poterit ratio reddi, ut iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 14. Augusti 1632. inter Curatorem Illustri Marchionis de Quira, & illius creditores. Et ut negligens non dicatur heres in reddenda ratione, inquirere debet, & perquirere instrumenta facticia ad rationem, ut de Rotes, & Don Michaelen Chofre.

Ratio hereditarium bonorum reddi debet hoc modo, quod hares primo loco se oneret de omnibus hereditariis bonis in inventario descriptis, vel eorum iusto valore solum de iuris patronatus, & sepelendi non tenetur rationem reddere, cum bona temporalia, & estimabilia non sint, sed sufficere iudicavit sententia per Alreus, die 28. Septembris 1622. inter Mariam Magdalenam de Rotes, & Don Michaelen Chofre. Simitur hereditatis illius matris. De fructibus hereditariis illi bonorum perceptis post additionem, non est incognito an teneatur rationem reddere heres cui beneficio inventarii adiens, nam cum additione extinguitur hereditas, & hereditaria bona sunt propria heredis patrimonii, l. 1. §. veteres, ff. de acquirenda possess. Surd. *dist. 310. n. 11.* Mantica. de *condictur. lib. 12. tit. 1.* Fructus ex hereditariis bonis percepti, sunt propria heredis, uti ex re propria provenientes, argum. text. in l. si quis, qui in non domino, institut. de rebus, c. 11. §. ff. solut. matrim. Pegas *resol. forens. c. 11. n. 65.* Si enim hereditaria bona penes heredem remaneant, non poterit legitime reddi hereditatis ratio, ut iudicavit sententia per Alreus, die 1. Augusti 1635. inter Michaelen Vidal, & Bartholomeum Gomez; imo si appa-

qui quadragesima la 1.col. final. ff. ad S. C. Trebellian. Roland de inventario, fol. 84. Menoch. conf. 83. num. 50. & conf. 292. numer. 21. Sordani. de off. 92. num. 6. & de off. 291. num. 11. Elcobar de rationib. cap. 9. num. 79. Mantie. de conf. lib. 7. tit. 10. num. 7. Gratian. de sept. 540. num. 6. Rota de off. 680. n. 2. part. 1. de off. Tor. Tondut. queff. civil. cap. 77. num. 7. cum fequentib. que quidem opinio admittitur à Sàlgado in lalyriat. part. 2. cap. 1. num. 62. licet num. 57. & 58. fequendo opinionem Elcobar ubi proximo, dicat, heredem folvere teneri creditoribus hereditariis ex fructibus perceptis, poit quam creditores executionem intentantur pro fuis creditis, fecus de perceptis ante executionem motas, cum quo tranfeunt Hermofill. in l. 8. tit. 14. part. 5. gloff. 12. ex n. 10. Rota de off. 250. & de off. 304. n. 3. part. 5. recitator. & de off. 131. n. 3. part. 6. Orthobon. de off. 47. n. 6. & 7.

69 Sed certius est, & in nostro Senatu admiffum, teneri heredem rationem reddere de omnibus fructibus bonorum hereditariorum perceptis, non folum ante additionem, fed poft illam, & ufque ad diem reddite, rationem, quia fructus hereditatem augent, juxta text. in l. item veniunt 22. §. Item non folunt, ff. de poff. heredit. ibi: Fructus autem omnes hereditatem augent, five ante additionem hereditatem, five poft accesserint. Anton. Faber de errorib. pragmat. tom. 1. decad. 11. error. 3. num. 6. Cavall. conf. 144. vol. 2. Amato vovis. refolut. 56. num. 8. Et quod de fructibus bonorum hereditariorum teneatur heredes rationem reddere, docent Angel. in tradi. de inventario, queff. 1. num. 21. & 22. Guido Pap. de inventario, queff. 9. num. 17. Pharnuc. de inventario, queff. 240. num. 35. & 36. Gratius de inventario, queff. 257. num. 3. Spinno de inventario, queff. 273. num. 33. & 34. Montic. de inventario, queff. 229. num. 15. & 16. Cornuc in l. final. num. 20. Cod. de iure deliberand. Ruin. conf. 176. num. 17. lib. 1. Riminal. Senior conf. 596. Alexand. de Nevo conf. 38. num. 16. Cavall. conf. 14. lib. 2. Baderch. conf. 8. Ponte conf. 32. vol. 1. Franch. & de off. 613. num. 19. Manent. de off. 34. num. 6. Peregrin. de fideicomiff. artic. 49. num. 77. & conf. 42. num. 27. lib. 1. Rota de off. 131. part. 6. & de off. 534. num. 5. part. 5. recitator. Merlin. de pignori. lib. 2. tit. 1. q. 66. per tot. Cencius poft tractat. de conf. de off. 279. feb. num. 9. & de off. 280. Ciriac. tom. 2. controverf. 294. num. 17. Merlin. de off. 796. num. 8. Bich. de off. 60. per tot. Orthobon. de off. 47. num. 6. & 7. Andreol. controverf. 17. num. 19. Cardinal. de Luca in prac. de off. 40. num. 12. & 16. Conical. de hered. benefic. artic. 1. num. 440. Anton. Gobius con-

Juristat. 123. num. 24. Triftany de off. 20. num. 16. Carol. Anton. de Luca in prac. cap. 72. num. 16. ita declaravit Senatus fententia per Daza, die 17. Decembris 1610. inter Ludovicum de Melones, & Don Gafparem Joan, & alia per Alreus, die 4. Martii 1611. inter Franciscam Angelam Vaguena, & de Marti, & Hieronymam Vevez, & alia per Daza, die 11. Januarii 1621. inter Antonium Calvi, & Theodoram Ordoñez, & alia per Alreus, die 13. Novembris 1623. inter Doctorem Affentium Morales, & Eliabetham Baeza, & de la Puente, & alia per Cafes, die 25. Januarii 1631. inter Gafparem Torres, & Donniam Cicciliam Aguilar, & de Ferriol, & alia per Alreus, die 2. Septembris 1632. inter Creditores Don Alfonfi Zanoguera, & Don Bernardinum Zanoguera. Et quod teneatur heredes rationem reddere de fructibus, & penfionibus centuum hereditariorum decursis ante inventarium factum, & in inventario decriptis, judicavit Senatus fententia per Benavides, die 16. Maii 1652. contra Gerardum Cucalo, & in favorem creditorum hereditariorum. Unde fi heredes habitaverit in hereditaria domo, teneatur reddere rationem mercedis condudionis domus, aliter ratio propofita inutilis erit, ut Senatus dixit in dicta fententia, die 11. Januarii 1651. Ubi etiam fuit decifum, quod heredes refpectu non augent fructus hereditatem.

Teneatur heredes etiam fe onerare de precio, & valore bonorum mobilium in hereditate recadentium, illis afumatibus, quibus in inventario decripta fuerunt, ut decifum invenies in illa fententia Regie Vifite Domus Deputationis, publicata per Cosmam Puig Notarium, die 6. Oclobris 1660. in favorem Procuratoris Ficalis, & contra Don Franciscum Roca, & Ferrer Militem Montefiane Familie; Sed fi non fuerint mobilia afumata tempore confeffu inventarii, non videtur legitime afumari poffe, prout apud nos folet fieri, tempore reddendi rationem, quia mobilia etiam fi extant, & oculis Aurifcurforis, aut afumatoris pateant, poterunt afumari juxta valorem quem habent tempore factæ afumatationis, non vero juxta valorem quem habebant praterito tempore, & quando in inventario decripta fuerunt, Angel. in l. pretiariorum 63. sub n. 3. in fin. ff. ad l. falidiam, & in l. 2. n. 7. Cod. de refcindend. vendit. Bertazzol. conf. eteol. 109. num. 39. Ciriac. controverf. 61. num. 4. Rota de off. 253. n. 2. recitator. & de off. 278. num. 5. part. 4. tom. 2. recitator. Orthobon. de off. 199. num. 11. & 12. Et hoc videtur decifum in dicta fententia Regie Vifite, ibi: Nec relevat quod poftea tranfactis jam plusquam fex annis, bona in dicto inventario decripta, sint per errorem Regie Vifite afumata, nam vitium inventarii à principio

commiffum per dictam Domum v incertam herede, dicta afumatant fupletur, Tamen femper judico fuffinentam effe praxim noftram afumandi mobilia tempore reddendi rationem, nam extantibus mobilibus, poffunt rectè afumari, non folum juxta ftatum præfentem quem habent, fed juxta ftatum quem tempore præterito habebant, & præfentitatu vifo, poterit petitus cognofcere valorem de aucta fuit à tempore præterito ufque in præfens, hæc fuit fententia Bartholi in l. 2. num. 20. Cod. de refcindend. vendit. fequitur Pinel. in repetit. dict. l. 2. in 3. part. cap. 4. num. 2. Fontanell. de off. 382. num. 7. cum fequent. Carol. Anton. de Luca in animadverf. ad Gratian. cap. 57. num. 4. Et non eft extra mentem Senatus, qui fententia per Alreus, die 2. Septembris 1632. inter Creditores Don Alfonfi Zanoguera, & Don Bernardinum Zanoguera, judicavit, bona mobilia afumata effe, non juxta valorem quem reddidit rationis tempore habent, fed juxta valorem quem habebant tempore hereditatis adite. Et adhuc credo, quod fi bona mobilia hereditaria non extarent, poterit afumatio fieri habita refpectu ad valorem ordinarium fimilium bonorum, nam fi frumentum, aut oleum, vel vinum fuerit, afumari poterit quilibet menfura juxta valorem quem habebant fimiles menfura tempore hereditatis adite. Si jocalia fuerint auri, aut argenti, margaritis, aut aliis lapidibus præciofis ornata, etiam arbitratè poterit dici illorum valor, & afumatio, & fi bona mobilia fuerint veftes, aut hoftilia domus, poterit etiam arbitrii valor illorum juxta afumatationem, & valorem quem habere folet fimilia bona, & non erit hujufmodi afumandi modus ineptus.

Solum advertere debes quod ex his mobilibus bonis hereditariis aliqua reperiantur, que non confumuntur ufu, neque per tempus curfum diminutionem valoris patiuntur, ut aurum, argentum, gemme, & fimilia, & de his omni in tẽpore teneatur rationem reddere hæres, Carol. Anton. de Luca in prac. cap. 37. num. 8. Alia reperiantur bona, que fervando fervari non poffunt, fed ufu confumuntur, vel temporis curfu pejora fiunt, ut fupellectilia domus, frumentum, & vinum ad ufum domus deftinata, de quibus nullam teneatur heres reddere rationem, fi confumpta fuerint tempore hereditatis non veniant, nem bonorum hereditariorum non veniant, Ledada, §. ante diem, & ibi Alexand. ff. ad Trebellian. DD. in authentic. contra rogatus, & in corpor. unde fumiur Partifus conf. 25. n. 72. conf. 45. numer. 23. lib. 2. & conf. 55. num. 25. lib. 3. Decian. conf. 49. num. 14.

lib. 2. Riminald. junior conf. 459. num. 18. Burfat. conf. 71. num. 17. lib. 1. Bardel. conf. 6. num. 6. cum fequent. Peregrin. de fideicomiff. artic. 10. num. 35. & conf. 53. num. 14. lib. 4. & de off. 64. numer. 1. & 2. Fufar. de fubftitut. queff. 624. n. 6. Quod ego non intellico, quando frumentum, vinum, & fimilia bona non effent ad domus ufum refervata, fed cuftodia ad vendendum, nam tunc non eft dubitandum, quod reintegrari debet valor horum bonorum, & ita poterit admitti doctrina Caroli Antonii de Luca in prac. de off. cap. 37. n. 8. De mobilibus domus ad ufum quotidianum deftinatis, non teneatur hæres rationem ullam reddere, Peregrin. de fideicomiff. artic. 10. num. 40. Gregor. XV. de off. 285. numer. 3. & de off. 259. num. 36. part. 5. recitator. Orthobon. de off. 47. num. 3. Carol. Anton. de Luca de off. cap. 37. num. 8. Præmaximè fi elapfum triennium fuerit, cum fimilia bona mobilia ad ufum domus deftinata, & etiam cætera omnia mobilia bona, que fervando fervari non poffunt, prælumuntur per triennium confumpta, Fufar. de fubftitut. queff. 624. num. 4. Cenfal. ad Peregrin. artic. 49. Carol. Anton. de Luca in prac. de off. cap. 18. de decreto ad refervandam pecuniam, num. 9. Et de his bonis mobilibus ibi loquor, non de illis, que fervando fervari poffunt.

73 Calculo ab hærede factò valoris hereditarium bonorum, ostendere debet hæres legitime alienata fuiffe, aut ex illorù precio as alienum dimiffum effe, & ut computa legitima judicentur, quoad folvunt, & acceptum, plura debent concurrere, primo enim debet incontinenti ostendi exauftam hereditatem effe, & plus folutum, quàm acceptum ex hereditariis bonis, Barthol. in l. final. §. alienata danda, Cod. de jure d. l. herand. Olivalda ad Duanel. lib. 7. commentar. cap. 3. lit. I. Barbof. in l. maritum, num. 15. ff. folut. matrimo. Moeller, 2. feptembr. 14. num. 3. Carleval. de judiciis, tom. 2. lib. 3. difput. 13. num. 3. & 4. Pegas refolut. fore conf. cap. 11. num. 65. Secundò folutiores, & alienationes factæ de rebus, aut bonis hereditariis, instrumentis probari debent publicis, & non debet dari locutus, ut hæ per telles probentur, faltem fi ad impediendum executionem fententia, aut instrumenti garentigii exceptio inventarii reperitur oppofita, Carleval. dict. difput. 13. num. 5. Teneatur hæres beneficiatus, quando æs alienum folvit publice, cum infructum de folutiores conficere, & adversus illum qui cui telibus probare, quod instrumentis probare teneatur, aut potest, falstas, & calumnia præfumiunt, Bellem. de off. 610. numer. 1. Cravet. conf. 134.

134. num. 30. & conf. 178. numer. 5. vol. 1. Menoch. conf. 207. num. 37. lib. 3. & de præf. in p. 207. num. 20. n. 22. Catinat. Thufc. præf. lit. P. concluf. 772. num. 2. Carleval. d. d. difput. 13. num. 5.

75 Tertio necesse erit non solum quod solutio debet ad hæredem facta, sed etiam de existentia debiti, & quod defunctus, & illius hereditas tenebatur creditum solum solvere, ut declaravit Senatus sententia per Alreus, die 31. Maii 1623. inter Don Gasparem Artes, & Creditores hereditatis illius matris, & alia per Saboya, die 13. Januarii 1673. in favorẽ Cleri Divi Joannis del Mercat, & contra Domnam Magdalenam Sans, & de Borja. Unde, debet ostendere hæres solutionem fecisse creditoribus hereditariis veris, & legitimis, exhibendo instrumenta, & documenta existentie crediti: nunquam enim relevant hujusmodi solutiones nisi appareant veris creditoribus facte, leg. si de pluribus S. 1. ff. de solutione l. 2. ff. ut legator seu fideicommissi. nom. l. 1. S. ante omnia, ff. de pactis, l. vero procuratoris, ff. de solutionib. l. qui bonum, S. si nullus, l. si illa 88. ff. eod. l. non debet de regul. juris, l. si quis, ff. si certum petatur, l. si ego, ff. de negotiis g. h. Cujac. lib. 2. responsor. Papiniani, in l. liberto 31. S. quamquam, ff. de negotiis g. h. Anton. Faber ad text. in l. si quis possessor, S. final. ff. de petit. heredit. Olea de solv. jurim. tit. 5. quest. 9. num. 6. Salgod. in labyrinth. part. 1. cap. 36. num. 27. & 28. & part. 4. cap. 3. num. 12. & cap. 12. n. 5. Valeron de transactio. tit. 4. quest. 5. n. 24. cum sequent. Urtrigoyti de instru. g. 9. 32. à n. 6. Si de debito appareat publico instrumento, sententia, aut alio indubitabili documento, poterit hæres solvere non expectata iudicis fufione, aut condemnatione, argum. text. in l. quoties, S. ficut, ff. de adminiftr. tutor. Efcobar de ratio. cap. 23. num. 1. & 2. Si vero probatio fimitis non concurreat, nõ aliter solutio legitimè poterit fieri, quam præcedente iudicis condemnatione, aut sententia qua hæredi jubetur hereditariu solvere debitum, Aymon. conf. 132. n. 14. Efcobar in labyrinth. n. 17. Ubi enim iulus iudicis, aut illius sententia, vel condemnatio reperitur ad debitum hereditarium solvendum, securissime solvit hæres, cum iulus iudicis plenissimam ei tribuat securitatem, absque eo quod a sententia, condemnatione, aut iudice teneatur hæres appellare, ut prætor, S. permittitur ff. de minorib. Anton. Gomez variat. lib. 2. cap. 14. de restitut. minor. num. 4. Arcin. conf. 24. num. 10. Paul. de Caltio in l. 1. Cod. si aduersus solutionem, & singular. 13. Franch. decis. 206. part. 1. Costa in l. Gallus, S. & quid si 1. num. 5. part. n. 26. Oddus de in integr. re-

stitut. 2. part. quest. 52. artic. 2. Molin. de iustit. & iure, tom. 1. disput. 224. numer. 35. Cancor variat. part. 2. cap. 6. de solutionib. n. 104. Gutier. de tutel. 2. part. cap. 22. per tot. Rodrig. de redditi. lib. 2. quest. 15. num. 83. Morla in iuris tempus. tit. 5. quest. 1. n. 44. Myllon ad Gomez dict. cap. 14. numer. 5. Larrea allegat. 22. num. 45. Narbon. de etat. anno 25. quest. 18. & quest. 25. Salgad in labyrinth. 2. part. cap. 9. num. 37. & 38. Valeron de transactio. tit. 4. quest. 5. num. 22. Et cum iuxta juris regulas, priusquam legata debeant hereditaria debita satisfieri, non poterit hæres in præjudicium creditum ponere incomputum hereditatis legatum et à testatore factum, ut declaravit Senatus sententia per Alreus, die 4. Aprilis 1615. inter Catharinam Blay, & de Fuente Rey, & Joannem Baptiflam Simoneda. Sed si hæres causa solvendi legatum nomine proprio oneraverit censum, poterit in computum ponere quantum proprietatis census bona fide creati, ut Senatus dixit sententia per Alreus, die 31. Maii 1623. inter Don Gasparem Artes, & Creditores hereditatis illius matris.

Ultimo non relevabit solutiones ad ostendendam hereditatem exhaustam, si factæ fuerint posterioribus, & minus privilegiatis creditoribus, absque cautione ab hærede factis: creditores anteriores, & magis privilegiatos existere, nam si ab his molestetur hæres, non poterit jvari beneficio inventarii, sed tenebitur ultra vires hereditarias, l. dolo cave 41. ff. ad l. falcidiam, l. final. S. & si præfatam, ubi Barthol. num. 1. & Caltren. num. 4. Cod. de iure deliberand. Roland. de inventario, part. 4. vers. activa est utilitas, Phanuc. de inventario, part. 5. num. 136. Manent. decis. 45. num. 13. Gratian. discept. 532. num. 5. Pollius post tractat. de substat. decis. 233. Fontanel. de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 8. n. 24. Ursell. tom. 2. concluf. 119. vers. anterioritas, num. 19. Merlin. de pignorb. lib. 4. q. 29. sub num. 32. & lib. 5. quest. 1. num. 15. Ludovil. decis. 447. numer. 1. Carocc. decis. 109. num. 49. Novar. quest. forens. 39. num. 12. Rota decis. 211. num. 1. part. 10. Salgad. in labyrinth. part. 3. cap. 8. num. 20. Leone in preparator. juris, part. 2. preparat. 9. num. 20. Manlius consultat. 104. num. 5. & 6. Sabell. variat. cap. 3. num. 46. Cardinal. de Luca de credito, disput. 52. num. 11. Francisc. de Angel. de confifionib. lib. 2. quest. 57. num. 2. Anton. Gobius consultat. 89. num. 3. Et quod hæres sciens adesse creditores anteriores, nõ possit posterioribus solvere, judicavit Senatus sententia per Alreus, die 20. Novembris 1609. inter Joannem Baptiflam Navarro, & Joannem Baptiflam Ruiz, & alia per Cafes, die 12. Augusti 1626. inter Sperantiam Broncha-

les, & Ursolam, & Vincentium Belleres, & alia per eundem die 1. Augusti 1635. inter Michaelen Vidal, & Bartholomeum Gomez, & alia per Malcaro, die 10. Januarii 1660. in favorem Don Nicolai Aracil, & contra Franciscum Thomas Notarium certis nominibus. Quod semper debet intelligi, quando omnia hereditaria bona insolventi fuerint data posterioribus creditoribus, nam si sufficientia bona remanent ad solvendum anterioribus, non est inutilis solutio posterioribus facta, ut Senatus dixit in dicta sententia diei 10. Januarii 1660. Sibi ipsi rectè poterit hæres creditum ex bonis hereditariis solvere, etiam si notitiam habuerit anteriorum creditorum, ut Senatus judicavit sententia per Alreus, die 14. Januarii 1613. inter hæredes Don Ludovici Ponz, & Vincentium Ros Dominum oppidi de Almirat.

77 Si verò hæres ignoraverit creditores extere hereditarios anteriores, & magis privilegiatos, poterit securè solvere posterioribus, & minus privilegiatis, & liberabitur, proderit que ei solutio ad reddendam hereditariam rem rationem, quia etiam non expectata cautione solvere primo venientibus potest, l. fimiti, S. & si præfatam, Cod. de iure deliberand. Monic. de inventario, verb. eis satisfaciunt, num. 82. Phanuc. de inventario, 5. part. ex num. 135. Roland. de inventario, 4. part. principal. quid si hæres, fol. 123. Franch. part. 2. decis. 246. & 276. Carocc. decis. 109. ex num. 46. usque ad 50. Fiores Diaz de Meno variat. lib. 1. quest. 16. casu 7. Castill. controverf. tom. 4. cap. 61. sub num. 92. Gayto de creditor. cap. 4. num. 1352. Merlin. de pignorb. lib. 4. quest. 28. num. 23. Bich. decis. 60. num. 1. Francisc. de Angel. de confifionib. lib. 2. quest. 57. num. 2. Scientiam habuisse hæredem creditorum anteriorum probari debet ab illo, qui se fundat in illa cum omnibus qualitatibus, & circumstantiis, Rota recentissimar. decis. 306. num. 8. & part. 14. decis. 365. n. 7. Salgad. ubi proxim. Francisc. de Angel. de confifionib. dict. quest. 57. num. 6. Non tamen erit necesse, quod verificetur certa notitia in hærede, sed sufficere poterit solam suspensionem habuisse anteriorum creditorum, Gratian. disceptat. 532. num. 6. & 7. Bich. decis. 469. num. 10. & 11. Francisc. de Angel. de confifionib. dict. quest. 57. n. 8.

78 Solum observare debes quod si fuerit insolventi data pecunia creditoribus chyrographatis, vel hypothecario, non poterit avocari pecunia soluta, iuxta juris regulas, per creditores chyrographatos equale privilegium habentes, vel per hypothecarios posteriores minus juris habentes, quam creditor ille cui

fuit facta solutio, l. si non expeditur 6. S. quid ergo 2. ff. de rebus auctor. judic. postulat. l. qui autem S. fidentiam, qua infandem creditorum, Battbol. in dict. l. pupillus, Bald. in l. super vacante, Cod. de deposito, & conf. 209. num. 8. lib. 5. Afflic. decis. 190. Covartub. præf. cap. 29. Surd. conf. 4. Azin. de exco. cent. S. 7. cap. 3. Caroc. decis. 109. Menoch. conf. 25. Gaylus lib. 2. observat. 23. num. 14. Costa de fac. scien. & ignorant. centur. 1. disfin. 8. num. 5. Capic. decis. 78. Selse decis. 206. n. 49. Peregrin. de iure fisci, lib. 6. tit. 6. n. 8. Barbof. in l. 1. part. 6. num. 21. & 22. ff. solut. matr. Joan. Koppin. decis. 62. n. 1. Perel. die. 16. n. 1. Thelaut. lib. 2. diff. for. 16. Acosta de privileg. creditor. regul. 4. ampliat. ultim. n. final. Amato variat. resol. 51. num. 1. & 2. Anton. Maria Bethol. in additione, ad Rodrig. de censur. creditor. part. 2. artic. 3. n. 11. Merlin. de pignorb. lib. 4. tit. 1. quest. 28. num. 11. & 34. Si vero insolventum deitur chyrographario, aut hypothecario posteriori, defendenti multi, creditorem hypothecariu anteriorem, avocare potest pecuniam, aut rem datam, etiam consumptam, ab hypothecario creditore posteriori, vel chyrographario minus privilegiato, per text. in l. pecunia, Cod. de privileg. fisci, l. final. S. si præfatam, vers. si vero creditores, Cod. de iure deliberand. l. creditor 12. S. papinianus, 5. fol. 1. 13. ff. qui posterior, l. de foro 18. S. final. ff. de iure fisci, ita docet Afflic. decis. 190. Surd. conf. 4. n. 25. 42. 43. & 436. n. 10. & 11. Stracha de detraher. præfatam, l. final. C. de iure deliberand. vers. si posteriores, Peregrin. de iure fisci, lib. 6. tit. 6. num. 8. Cephal. conf. 88. n. 7. & 8. lib. 1. Felician. de censib. lib. 3. cap. 5. num. 17. Ursell. ad Afflic. decis. 190. num. 6. & 7. Faubari debet ab illo, qui se fundat in illa cum omnibus qualitatibus, & circumstantiis, Rota recentissimar. decis. 306. num. 8. & part. 14. decis. 365. n. 7. Salgad. ubi proxim. Francisc. de Angel. de confifionib. dict. quest. 57. num. 6. Non tamen erit necesse, quod verificetur certa notitia in hærede, sed sufficere poterit solam suspensionem habuisse anteriorum creditorum, Gratian. disceptat. 532. num. 6. & 7. Bich. decis. 469. num. 10. & 11. Francisc. de Angel. de confifionib. dict. quest. 57. n. 8.

Manent. *decif. 45. num. 8.* Marius Antonia. *variar. lib. 2. resol. 60. casu 15.* Anton. Maria Berthol. *in addit. ad Rodrig. de concurs. creditor. part. 2. artic. 3. n. 49.* Merlin. *de pig. nor. lib. 4. tit. 1. q. 28. n. 19.* Et hanc de jure esse veritatem affirmat Saigad. *in labyr. part. 1. cap. 10. n. 82.*

80 Contrariam tamen sententiam tenendam iudico, & ab ea non effliccedendum in Regno credo, quia, iuris rigore neglecto, admittam extat in praxi universaliter tribunalium Regnum Hispanie, & aliarum Provinciarum, quod anteriores creditores hypothecarii, & magis privilegiati, non possint pecunia consumptam, aut res fungibiles in solutum datas bona fide, & citra dolam creditoribus hypothecariis posterioribus, aut chirographariis, & minus privilegiatis invocare illis, per text. in l. pupillus 24. ff. que in fraudem creditor. l. final. C. de depofit. l. si mulier 21. ff. de minor. l. Lactus 39. ff. famul. ere. ff. de iudic. l. unde dicitur. C. de trib. practi. cap. 29. num. 2. C. de marit. q. 1. Capic. *decif. 78.* Brunus de esof. l. honor. q. 25. Alocius Leo in repetit. l. pecun. C. de iure ff. l. Marfco. *var. lib. 2. cap. 36. sub n. 7.* Marta *var. 48.* Seraphin. *decif. 1074. n. 3.* Rota apud Fatimac. *decif. 195. n. 2. part. 2. tom. 4.* Ponte *decif. 34. n. 20. C. de potest. Prorogis. tit. 7. §. 9. n. 18.* Thorus in comp. *decif. verb. creditor secundus. C. verb. creditor primus.* Rebelle. *de oblig. l. fit. lib. 2. q. 19. n. 19.* Trentacinq. *var. lib. 3. tit. de solutio. resol. 23. n. 7. C. de iure ff. l. lib. 1. resol. 7. n. 18.* Gratian. *disput. 304. n. 1. C. 2. Mosell. ad Constat. Neapol. part. 4. q. 26. n. 16. C. 17. cum legq. Peregrin. in sensu ff. l. lib. 2. tit. 6. n. 8.* Daniel Mollet. *in sensu ff. l. lib. 2. cap. 4.* Cofta de re integ. *disposit. 46. n. 9. C. de reind. substat. 37. n. 1. C. de ratione rate. q. 74. n. 7.* Cardinal. Thufc. *practi. tit. C. con. l. 1066. n. 3.* Vuellembeck. *in Paratit. ad tit. ff. de iure ff. l. n. 3.* Andr. Rauchb. *part. 2. q. 9. per tot. Muta decif. 28. per tot. Maurus de solutio. cap. 68.* Selsé *decif. 206. part. 2. per tot. Capic. decif. 78.* Giurb. *decif. 61. num. 11.* Fontanell. *de pact. nupt. clauf. 5. gloss. 3. part. 6. n. 58.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 6. §. 9.* Thefaur. *d. q. 16. a. n. 8.* Virgil. *de legitim. person. cap. 12. q. 26. Federic. Prukm. conf. 24. q. 2. n. 11.* Gayto de creditor. *cap. 4. quæst. 11. per tot. ex n. 1296.* Arias de Mela *variar. lib. 1. cap. 39. n. 39.* Amato *de resol. 51. n. 9.* Catel. *decif. 13.* latissimè Saigad. *in labyr. part. 1. cap. 10. n. 77. num. seqq.* Andrécol. *contro. 371.* Carol. Anton. de Luca in animado. ad Gratian. *cap. 304. num. 3.* Et ab hac sententia dixi, non possimus in Regno recedere, quia dicentio ista Doct. rum, decisa fuit in for. final. rub. de solutio. ubi cavetur, quod si solutu fuerit in pecunia sine fraude posteriori credi-

tori, non possit invocari pecunia à creditore hypothecario anteriori, & magis privilegiaria facta, ibi: *Si per lo deutor ha son crebedor deerrer aaltres sera pagat en moneda lo deute sens frau, los primers crebedors encara que fossen, d' sit privilegiats, encara q' el deutor for, d' fissa trobat no pagador, no puxen aver regres contra aquell darrer crebedor per la moneda d' ell pagada de son deute per titol oneros, no coenere, de manar, d' totre d' ell aquella.* Docet D. Crespi. *obferuat. 158. n. 7.* Similiter statutum reperitur Janue, ut testatur Parisius *conf. 69. n. 4. lib. 4. Surd. conf. 4. n. 12.* Merlin. *de pig. nor. lib. 4. tit. 1. q. 28. n. 41.*

87 Limita doctrinam à nobis traditam, quando pecunia soluta non effit consumpta, sed extaret, nam tunc poterit invocari per anteriores creditores hypothecarios, l. fin. §. si prefatam, in vers. si vero, Cod. de iure delib. l. si fideiussor, §. in vindicta. ff. de pig. nor. l. 1. ff. de iure ff. l. si pig. nor. Thefaur. *d. cap. 16. per tota Pacifici de solutio. interdict. inspect. 3. cap. 2. n. 89.* Menoch. *conf. 25. num. 15. C. 16.* Gutier. *practi. ar. q. 101.* Flores de Mena *q. 6. §. 2. per tot.* Marius Antonin. *var. d. lib. 2. resol. 60. cap. 15.* Fontanell. *de pact. nuptial. clauf. 5. gloss. 8. part. 6. a. num. 28.* Amato *decif. resol. 51. n. 13.* Saigad. *in labyr. part. 1. cap. 10. num. 59. C. 60.* Et hoc iudicio sequendum in Regno, non obitante forali dispositione, quae non loquitur de casu extantis pecuniae, & debet intelligi de casu consumptae pecuniae, ut minus corrigatur iuris communis dispositio. Limita etiam doctrinam supra traditam, quando fraude, aut dolo, vel per gratificationem, & animo fraudandi creditores fuerit solutio facta, nam etiam si pecunia soluta consumpta fuerit, poterit invocari ab anterioribus creditoribus hypothecariis, l. si non expedierit, §. 1. ff. de rebus auctoris. iudic. p. si vendit. l. pupillus 24. ff. que in fraudem creditor. l. si fundus 16. §. in vindicta. ff. de pig. nor. *dict. for. final. rub. de solutio. lib. 1. ubi sera pagat en moneda lo deute sens frau.* Barbof. *in dict. l. 1. part. 6. num. 23.* vers. item quod si §. ff. soluto matrimon. *Surd. conf. 4. num. 43. C. 45.* Thefaur. *dict. lib. 2. quæst. 16. numer. 13. C. 14.* Pacifici. *de solutio. interdict. inspect. 3. cap. 2. num. 250.* Joseph Ludovic. *decif. 45. num. 20.* Gratian. *disceptat. 406. num. 15.* Marfco. *variar. lib. 2. cap. 36. num. 3.* Peguet. *decif. 27. num. 22.* Cibeo *decif. 131. num. 4. part. 1.* Peteyta *decif. 16. sub num. 1.* Fontanell. *de pact. nuptial. clauf. 5. gloss. 8. part. 6. sub num. 27. C. part. 7. num. 30.* Camil. de la Ratta *conf. 64.* Rota *decif. 443. num. 8. part. 4. recentissimar.* Amato *decif. resol. 51. num. 26.* Anton. Maria Berthol. *in additionib. ad Rodrig. de concurs. creditor. part. 2. artic. 3. n. 42.*

82 Saigad. *in labyr. part. 1. cap. 10. num. 84.* Merlin. *de pig. nor. lib. 4. quæst. 28. n. 20.* Ita declaravit Senatus sententia per Alreus, *die 4. Januarii 1611.* inter Hieronymam Franciscam Montero, & Curatorè Francisci Crespo. Et adhuc quod nofter forus tam aperte non loqueretur, semper interpretandus foret cum hac limitatione, nempe solvendi sine fraude, ut in terminis similis statuti docent *Surd. conf. 4. num. 49.* Carrar. *decif. 19.* Merlin. *dict. quæst. 28. n. 41.*

83 Demum limita supra adductam doctrinam duplici in casu. Primo quando solutio in pecunia posteriori creditori fuerit facta, datis fidejussoribus, aut alia cautione de restituendo, quae cum pecunia soluta cum cautione non consistat verè soluta, ut iudicavit Senatus *sc. 4. cap. 39.* Novarius de datione *quæst. 107. 3. quæst. 1. num. 4.* Cencius de censu. *quæst. 107. num. 29.* C. quæst. 108. num. 13. Rovit. *conf. 18. C. 78. lib. 2.* Marlian. *disput. 81.* Fufar. *de solutio. quæst. 532. num. 14.* Andrécol. *contro. 373. num. 7.* Altograd. *conf. 62. in fin. Conciol. de herede solvendi debita defuncti. cap. 1. numer. 114.* Carol. Anton. de Luca in animado. *ad Gratian. cap. 116. num. 5.* Quod procedit ubi heredes vel hereditas fuerit opulenta, nam tenebitur heres solvere in pecunia, Cancet *variar. 3. part. cap. 1. num. 141.* Duran. *decif. 1. num. 29.* Mangili. *de evictio. lib. 4. §. 2. n. 24.* Fufarius de *substit. q. 535. n. 44.* Clavic. *contro. 3. n. 5.* Andrécol. *contro. 63. n. 1.* Altograd. *conf. 62. n. 22.* Rota *decif. 478. p. 14. tit. de iure ff. l. lib. 1. §. ff. de usufructu. cap. 1. numer. 114.* Carol. Anton. de Luca *d. cap. 116. n. 5.* Et quod si hereditas fuerit opulenta, tenetur heres vendere hereditaria bona, cù nulli periculo se exponat, & solvere legata in pecunia, declaravit Senatus sententia per Daza, *die 3. Octobris 1618.* inter Mariam Annam Pineda, & Joannem Baptistam Ibarra, confirmata in alia aula sententia per eundè *die 10. Decembris eiusdem anni.* Et quod si hereditaria bona facile ad pecuniam reduci possint, debeat heres solvere in pecunia, & non teneatur creditor advocare pecuniam solutam, Michael Pastor *in decif. 206. inserta in 2. vol. decision. Selsé num. 34.* Gayto de creditor. *cap. 4. quæst. 11. num. 1317.* Saigad. *in labyr. part. 1. cap. 10. n. 71.* D. Crespi ubi proximi. Unde si ex precio rei per curiam venditæ iudicis auctoritate, posteriori creditori solutum, cum rei precium non tradatur nisi cautione de restituendo prelitata, ut suo in loco dicam, non est dubitandum quod dabitur creditori anteriori actio ad avocandam pecuniam istam, *dict. for. final. rub. de soluto. ibi: Si donch no la havia banda per execucio de cort. d' de jutje feta en bens del deutor.* D. Crespi ubi proximi.

85 Quod vidi multoties dubitatum esse an heres cum beneficio inventarii, si pecunia in hereditate non extat, possit solvere hereditaria debita, & legata, in solutum dando ipsa hereditaria bona iusto valore, non vero teneatur in pecunia solvere. Multi enim docent teneri heredem vendere hereditaria bona, ut ex illorum precio in pecunia solvatur, sed non posse compelli facere hoc in damno, nempe faciendo obligationem de evitione in bonis propriis, Barthol. *in l. final. §. C. si prefatam, C. Salicet num. 2.* Alexand. *num. 10.* & Caltrenf. *num. 5.* Guido Pap. *de inventariis, num. 2.* Pontecellin. *de inventario. quæst. 7. num. 332.* Azeved. *in l. final. tit. 21. numer. 138. lib. 4. nova recopilat.* Fachin. *controverf. lib. 4. cap. 39.* Novarius de datione *quæst. 107. 3. quæst. 1. num. 4.* Cencius de censu. *quæst. 107. num. 29.* C. quæst. 108. num. 13. Rovit. *conf. 18. C. 78. lib. 2.* Marlian. *disput. 81.* Fufar. *de solutio. quæst. 532. num. 14.* Andrécol. *contro. 373. num. 7.* Altograd. *conf. 62. in fin. Conciol. de herede solvendi debita defuncti. cap. 1. numer. 114.* Carol. Anton. de Luca in animado. *ad Gratian. cap. 116. num. 5.* Quod procedit ubi heredes vel hereditas fuerit opulenta, nam tenebitur heres solvere in pecunia, Cancet *variar. 3. part. cap. 1. num. 141.* Duran. *decif. 1. num. 29.* Mangili. *de evictio. lib. 4. §. 2. n. 24.* Fufarius de *substit. q. 535. n. 44.* Clavic. *contro. 3. n. 5.* Andrécol. *contro. 63. n. 1.* Altograd. *conf. 62. n. 22.* Rota *decif. 478. p. 14. tit. de iure ff. l. lib. 1. §. ff. de usufructu. cap. 1. numer. 114.* Carol. Anton. de Luca *d. cap. 116. n. 5.* Et quod si hereditas fuerit opulenta, tenetur heres vendere hereditaria bona, cù nulli periculo se exponat, & solvere legata in pecunia, declaravit Senatus sententia per Daza, *die 3. Octobris 1618.* inter Mariam Annam Pineda, & Joannem Baptistam Ibarra, confirmata in alia aula sententia per eundè *die 10. Decembris eiusdem anni.* Et quod si hereditaria bona facile ad pecuniam reduci possint, debeat heres solvere in pecunia, & non teneatur creditor advocare pecuniam solutam, Michael Pastor *in decif. 206. inserta in 2. vol. decision. Selsé num. 34.* Gayto de creditor. *cap. 4. quæst. 11. num. 1317.* Saigad. *in labyr. part. 1. cap. 10. n. 71.* D. Crespi ubi proximi. Unde si ex precio rei per curiam venditæ iudicis auctoritate, posteriori creditori solutum, cum rei precium non tradatur nisi cautione de restituendo prelitata, ut suo in loco dicam, non est dubitandum quod dabitur creditori anteriori actio ad avocandam pecuniam istam, *dict. for. final. rub. de soluto. ibi: Si donch no la havia banda per execucio de cort. d' de jutje feta en bens del deutor.* D. Crespi ubi proximi.

reditate non extat, possit solvere hereditaria debita, & legata, in solutum dando ipsa hereditaria bona iusto valore, non vero teneatur in pecunia solvere. Multi enim docent teneri heredem vendere hereditaria bona, ut ex illorum precio in pecunia solvatur, sed non posse compelli facere hoc in damno, nempe faciendo obligationem de evitione in bonis propriis, Barthol. *in l. final. §. C. si prefatam, C. Salicet num. 2.* Alexand. *num. 10.* & Caltrenf. *num. 5.* Guido Pap. *de inventariis, num. 2.* Pontecellin. *de inventario. quæst. 7. num. 332.* Azeved. *in l. final. tit. 21. numer. 138. lib. 4. nova recopilat.* Fachin. *controverf. lib. 4. cap. 39.* Novarius de datione *quæst. 107. 3. quæst. 1. num. 4.* Cencius de censu. *quæst. 107. num. 29.* C. quæst. 108. num. 13. Rovit. *conf. 18. C. 78. lib. 2.* Marlian. *disput. 81.* Fufar. *de solutio. quæst. 532. num. 14.* Andrécol. *contro. 373. num. 7.* Altograd. *conf. 62. in fin. Conciol. de herede solvendi debita defuncti. cap. 1. numer. 114.* Carol. Anton. de Luca in animado. *ad Gratian. cap. 116. num. 5.* Quod procedit ubi heredes vel hereditas fuerit opulenta, nam tenebitur heres solvere in pecunia, Cancet *variar. 3. part. cap. 1. num. 141.* Duran. *decif. 1. num. 29.* Mangili. *de evictio. lib. 4. §. 2. n. 24.* Fufarius de *substit. q. 535. n. 44.* Clavic. *contro. 3. n. 5.* Andrécol. *contro. 63. n. 1.* Altograd. *conf. 62. n. 22.* Rota *decif. 478. p. 14. tit. de iure ff. l. lib. 1. §. ff. de usufructu. cap. 1. numer. 114.* Carol. Anton. de Luca *d. cap. 116. n. 5.* Et quod si hereditas fuerit opulenta, tenetur heres vendere hereditaria bona, cù nulli periculo se exponat, & solvere legata in pecunia, declaravit Senatus sententia per Daza, *die 3. Octobris 1618.* inter Mariam Annam Pineda, & Joannem Baptistam Ibarra, confirmata in alia aula sententia per eundè *die 10. Decembris eiusdem anni.* Et quod si hereditaria bona facile ad pecuniam reduci possint, debeat heres solvere in pecunia, & non teneatur creditor advocare pecuniam solutam, Michael Pastor *in decif. 206. inserta in 2. vol. decision. Selsé num. 34.* Gayto de creditor. *cap. 4. quæst. 11. num. 1317.* Saigad. *in labyr. part. 1. cap. 10. n. 71.* D. Crespi ubi proximi. Unde si ex precio rei per curiam venditæ iudicis auctoritate, posteriori creditori solutum, cum rei precium non tradatur nisi cautione de restituendo prelitata, ut suo in loco dicam, non est dubitandum quod dabitur creditori anteriori actio ad avocandam pecuniam istam, *dict. for. final. rub. de soluto. ibi: Si donch no la havia banda per execucio de cort. d' de jutje feta en bens del deutor.* D. Crespi ubi proximi.

controvers. 13. num. 6. Rota *decis.* 408. *part.* 154. *recentissimar.* Alii denique distinguunt inter hereditatem opulentam, & non opulentam volentes, quod si opulenta fuerit, teneatur haeres vendere bona, & ex precio solvere in pecunia, aut exburare pecuniam propriam & ex illa solvere, cum ut jam diximus, hoc in casu nulli periculo haeres se exponat, si verò opulenta non fuerit, minime Bald. in l. si pecunia, ff. de legat. 2. Roland. à Valle de *convent.* *inventarij part.* 4. *utilitat. q. invent.* §. *quero an sit dare.* Phanuc. de *inventar. part.* 5. num. 151. Riminald. *conf.* 521. num. 21. Surd. *decis.* 30. num. 14. Molina de *justit. q. jure, tractat.* 2. *disputat.* 216. in *vers. sit quantum commodum*, Catill. ubi *proxim.* num. 27.

86 Apud nos admiffum extat, quod si haeres in hereditate pecuniam invenit, tenetur hereditaria debita, & legata solvere in pecunia, ut judicavit Senatus sententia per Daza, die 6. Novembris 1628. inter Jacobum, & Franciscum Masquesa, & Nicolam Molins, si vero in hereditate pecunia non extet, neque repta fuerit praefingi solet haeredi, & assignari terminus unius mensis, aut duorum, vel plurium, si qualitas bonorum id expulset, ut faciat subhallare hereditaria debita, & emptorem perquirat ea lege quod de evicione non obligetur in bonis propriis venditor, & emptorem non invento, elapso termino praefixo, in solutum datur justo valore hereditaria bona, aut permittitur quod fiat in illis executione, ut docet D. Leon *rom. 2. decis.* 185. in *fin.* & declaravit Senatus sententia per Alreus, die 12. Augusti 1615. inter Capitulum Ecclesiae Collegialis de Gandia, & Monasterium Divi Hieronymi de Cotalva, & alia per eundem die 12. Januarii 1616. inter eisdem partes, & alia per Cales, die 10. Julii 1625. inter Paulum Hieronymum Ribanegra, & Hyacinthum Bravo, & alia per Alreus, die 19. Novembris 1625. inter Don Michaellem Martinez Pasqual, & Dñ Hieronymum Pasqual, & alia per Cales, die 6. Novembris 1628. inter Jacobum & Franciscum Masquesa, & Nicolam Molins; hoc etiam est de mente Senatus Manriani, ut docet Surd. *decis.* 318. *numer. final.*

87 Non enim debet haeritarii creditores hereditaria bona vendantur, si fieri absque damno haeredis potest, Roland. de *inventario, part.* 4. in *q. utilit.* Citiac. *controvers.* 528. num. 30. & 31. Si reperitur legatum factum certae quantitatis, cum hoc quod illam solvat haeres, census, aut domos insolutum dando, non tenetur haeres in pecunia solvere, sed liberatur insolutum dādo hereditaria bona, adhuc quod inventarium non fecerit, nam hoc in casu non tenetur nisi quantum habuerit hereditaria bona, quia similis legandi modus in-

ventarii remissionem importat, ut Senatus judicavit sententia per Benavides, die 18. Junii 1658. in favorem Margaritae Vaciero, & contra Catharinam Vaciero.

Videamus nunc an haeres ille qui adita hereditate cum inventario simpliciter se obligavit ad solvenda debita hereditaria, & legata, teneatur ultra vires hereditarias, vel se juvare possit inventarii beneficio. Communis Doctorum opinio defendit posse beneficio inventarii uti, quia intelligitur se obligasse eo modo, quo antea obligatus erat, nempe cum beneficio inventarii, Roland. de *inventario, q. 183.* Phanuc. de *inventario, quest.* 243. n. 110. Gratian. *discept.* 28. ex n. 28. Amato *resol.* 21. n. 4. & 10. Marinus *resolut.* 233. num. 13. & 14. lib. 2. Salgad. in *labyrinth.* *part.* 3. *cap.* 11. num. 93. Paulus Meli *allegat.* 120. num. 2. & per tot. & *allegat.* 8. num. 1. Cenfal. *decis.* lucens. 39. num. 12. Stayban Junior *resolut.* 19. num. 1. Sanfelicius *decis.* 212. Merlin. de *pignorib. lib. 2. quest.* 16. num. 49. Tondut. *quest.* & *resolut. civil.* *cap.* 80. n. 18. Calvin. de *acquirat. cap.* 55. numer. 8. Gallup. in *prax. tit. de exceptionib. impediens.* *part.* 3. *cap.* 3. *sub* num. 3. Cardinal. de Luca de *hereditib. discurs.* 8. n. 12. & de *dote, discurs.* 28. Conciol. de *hered. de solvente debita defuncti, artic.* 2. num. 105. Carol. Anton. de Luca ad Franch. *decis.* 323. & 648. & in *animadversion.* ad Gratian. *cap.* 264. num. 2. & in *prax. cap.* 72. numer. 12. Rota *decis.* 58. *part.* 11. *recentissimar.* Si autem haeres se obligaverit in solutum, aut alio modo ex propria persona ad solvenda hereditaria debita, & legata, & beneficio inventarii explicitè, vel implicitè renuntiaverit non juvabitur beneficio inventarii, sed ultra vires hereditarias tenebitur, quia inventarium non se extendit adversus actiones in quas voluntarie se coniecit haeres, & sua propria promissione teneri voluit, Angel. *conf.* 31. num. 8. Decius *conf.* 137. Phanuc. de *inventario, part.* 6. num. 110. Surd. *decis.* 297. num. 11. & *conf.* 191. num. 26. Gratian. *disceptat.* 149. num. 26. & *disceptat.* 264. Panchal. de *vtrib. patr. potest.* *part.* 1. *cap.* 2. n. 77. Fontanell. *decis.* 491. num. 3. cum sequent. Citiac. *controvers.* 225. num. 17. & *controvers.* 290. n. 24. Capic. *Litr. decis.* 38. à num. 19. & *decis.* 115. num. 31. & 32. & *decis.* 148. num. 20. Polthius *resolut.* 25. num. 37. Catill. de *alimnt.* *cap.* 30. num. 50. Hodiern. ad Surd. *decis.* 132. num. 1. & *decis.* 297. num. 3. & *controvers.* 31. num. 58. Statil. Pacific. *post tractat. de solut. interditi.* *decis.* 138. Venturin. *conf.* 12. num. 209. Sabell. *variar.* *cap.* 3. n. 44. Merend. *controversar.* *lib.* 2. *cap.* 22. num. 6. Merlin. *post tractat. de pignorib. decis.* 135. num. 6. Tondut. *resolut. civil.* *cap.* 80. num. 21. Valeron. de *transfation.* *tit.* 5. *quest.*

88 *quest.* 6. num. 20. Catena *resolut.* 157. Stayban Junior *resolut.* 19. num. 34. Paul. Meli *observat.* 8. num. 3. Muc. in *fin. as. for. cap.* 47. Pignatell. ad *statut. ferrar. rubr.* 7. *sub* n. 25. Calvin. de *acquirat. cap.* 55. per tot. Bich. *decis.* 591. num. 15. San Felicius *decis.* 212. Urceol. de *transfationib. quest.* 80. num. 11. Francisc. de Angel. de *confessionib. lib.* 2. *q.* 78. num. 15. Cardinal. de Luca de *hereditib. & heredit. discurs.* 8. num. 12. & de *dote, discurs.* 28. Citroch. *disceptat.* 11. num. 32. cum sequent. Conciol. de *hered. solvent. debit. defuncti, artic.* 2. num. 205. Carol. Anton. de Luca in *animadvers.* ad Gratian. *cap.* 264. *per tot.* & in *prax. cap.* 72. num. 12. Et quod haeres promittens, & se obligans solvete, aut cessione faciens pro hereditario debito solvendo, non possit uti beneficio inventarii, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 14. Augusti 1621. inter Michaellem Joannem Adria, & Don Bernardinū Zanoguera. Quando haeres se obligando pro hereditario debito, & omni juri, & legam auxilio generaliter renunciavit, censetur, iuxta opinionem multorum, beneficio inventarii renunciavisse, & tenetur ultra vires hereditarias, & de propriis, Gratian. *disceptat.* 264. numer. 19. Marra de *clausul. part.* 1. *claus.* 36. num. 8. Barbof. de *clausul. clausul.* 133. n. 13. Balthasar. Thomas in *tractat. de inventario, tit.* 19. *numer.* 9. Contrarium volunt alii rectius docentes per generalem renunciationem non ceteri beneficio inventarii renunciatum, & nisi expressè illi renunciaverit haeres, & promiserit solvere ultra vires hereditarias, non amittere inventarii beneficium, Regius *Latro decis.* 115. Statil. Pacific. *post tractat. decis.* 138. num. 10. Cardinal. de Luca de *dote, discurs.* 28. Conciol. *dist.* *artic.* 2. num. 112. Carol. Anton. de Luca *dist.* *cap.* 264. num. 5.

Poterit beneficiatus haeres beneficio inventarii uti, non solum quando conventus fuerit ab aliquibus creditoribus hereditariis, aut legatariis, sed etiam si condemnatus fuerit, & dammodo non solverit competit ei beneficium istud ad hoc, ut hereditarii creditores, vel legatarii ex bonis hereditariis, & non ex propriis haeredis exigant credita, & legata, Barthol. Bald. & Angel. in l. ex diversis, ff. *soluto matrim.* & in l. Neenius, §. *final. ff. de re judicat.* Ancarran. *conf.* 6. Trentacini. *oviar. lib.* 2. *resolut.* 1. de *exception.* num. 10. Salgad. in *labyrinth.* *part.* 3. *cap.* 1. num. 87. Et adhuc in ipsa executione sententiae, aut instrumenti guaranteeggi proponi poterit hujusmodi inventarii exceptio, Hodiern. ad Surd. *decis.* 332. Gallup. in *prax. part.* 3. *cap.* 3. num. 3. Carol. Anton. de Luca in *prax. cap.* 72. num. 12. Et si executionis causa ordinaria fuerit facta, quia actor testes produxe-

rit, poterit cumulari executio cum causa exceptionis inventarii proposita, ut judicavit Senatus sententia per Daza, die 7. Augusti 1625. inter Egregiam Donniam Eilionorem Ferrer Comitissam de Almenara, & Don Joannem Ludovicum Fenoller. Proposita exceptio inventarii in executionis causa, non debet permitti executioni in bonis propriis haeredis, sed solum in hereditariis bonis, Valac. de *partitionib. cap.* 8. n. 25. Gratian. *disceptat.* 495. num. 1. Fontanell. de *part. nuptial. clausul. gloss.* 3. *part.* 3. num. 46. Catell. de *judiciali, lib.* 1. *tit.* 3. *disputat.* 9. num. 1. Ramon *conf.* 50. Merlin. de *pignorib. lib.* 1. *tit.* 1. *quest.* 15. num. 12. & 46. Cytiac. *controvers.* 498. num. 69. Polthius de *substant. inspec.* 8. num. 75. & 76. Pegal. *resolut. post. vers.* *cap.* 11. num. 66. Francisc. Merlin. *sona controvers.* *forens.* *centur.* 2. *cap.* 32. num. 14. Ita Senatus judicavit sententia per Cafes, die 16. Martii 1634. inter Syndicum Monasterii Virginitatis Mariae del Carme, & Administratores bonorum Anne Alensi. Si autem haeres rationem hereditarium bonorum non proponat, sed opulenta reperitur hereditas, poterit pro creditis hereditariis, & legatis conveniri, & additingi in bonis propriis, ut judicavit Senatus sententia per Cafes, die 16. Decembris 1625. inter Augulium Soler, & de Roca, & Joannem Angellam Borrás, & de Vives, & alia per eundem, die 6. Septembris 1630. inter Franciscum Garcia, & Illustrem Marchionissam de Villafior.

89 Non ergo inepte, & absque juris ratione in Curulis inferioribus nostrae Civitatis, & Regni, decernere solent iudices proposita exceptione inventarii ab haerede, in calce libelli continentis exceptionē illam, quod nihil innovetur respectu faciendi executionem pro creditis hereditariis, vel legatis in bonis propriis haeredis, nam si haeres inventario utens, damnum pati non debet in bonis propriis, Barthol. in l. cum emptori, in *fin. ff. ad l. fidei dam.* Marefcot. *oviar. lib.* 2. *cap.* 12. ad l. 28. Selsè *decis.* 88. num. 24. Cytiac. *controvers.* 24. num. 5. & 6. necesse erit, quod istam proposita exceptione inventarii, jubeatur inspicere executionem fieri in bonis propriis haeredis, ne propter ceterum executionem aliquam, damnum sustineret, & debita hereditaria de propriis solveret, contra dispositum, in d. l. *final. §. licentia, Cod. de jure deliberrand.* Marefcot. ubi *proxim.* num. 23. Montcal. de *inventario, quest.* 232. num. 1. Catell. de *judiciali, lib.* 1. *tit.* 3. *disputat.* 9. num. 13. Noguerol. *allegat.* 7. num. 51. Pegal. *dist.* *cap.* 11. n. 50. Et quod obtemperat ab haerede provisione, & decreto supradicto de nihil innovando ad calcem libelli fieri solito, non teneatur praestare factum defuncti, declaravit Senatus

hypothecarizae a creditore hereditario intentatae, cum non teneatur ille expectare declarationem super exita hereditatis, ut Senatus iudicavit sententia per Daza, die 6. Julii 1628, inter Christophorum Onofrium Clarantini, & Don Ludovicum Ferrer de Cardona.

Exceptione inventarii proposita, & libello rationis bonorum hereditarium intimato creditoribus hereditariis, & legatariis, debet haeres, ut securus evadat, obdurre sententiam super exceptione proposita, & ut appareat an rectam reddiderit bonorum hereditarium rationem, nam non confitio quod omnia hereditaria bona consumpta fuerint, debet iudex pronunciare, quod executio fiat in bonis hereditariis penes heredem remanentibus, Carleval. de iudicis, tom. 2. tit. 3. disput. 13. n. 6, nunquam enim potest iudex dicere, quod in propriis hereditis bonis executio fiat, nisi bonorum hereditarium precia imbutata habuerit haeres, nam tunc in tantumdem poterunt capi propria haereditis bona. Si haeres reportaverit sententiam favorabilem, & iudicatum fuerit exhaustam hereditatem esse, etiam si appellatur, vel supplicatum a sententia sit, suspendi debet executio praescripta cautione ab haerede de solvendo si subueverit, ut Senatus iudicavit sententia per Alreus, die 6. Martii 1619, inter Hieronymam Sans, & de Royo, & Rocham Suquet, & de Selma. Exadverso autem si haeres non obtinuerit sententiam favorabilem, etiam si appellaverit, debet compelli solvere eodem modo ac si ratione bonorum hereditarium non proposuerit, ut Senatus dixit sententia per Alreus, die 10. Januarii 1617, inter Vincentium Sebastianum Lopez, & Joannam Annam Lopez, & de Vaciero. Et observata in hac materia rem satis singularem, nam si sententia super inventarii exceptione obtenta fuerit contra aliquem creditorem, aut creditores hereditarios, praedictabit aliis creditoribus cum quorum citatione non fuit discussa lis, neque erit necessarium quod iterum discutatur exceptio, & insuper illa pronuncietur cum illorum citatione, Aponte cons. 71. tom. 1. Martinis resolut. 111. n. 10. lib. 2. Ita iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 10. Septembris 1631, inter Egregium Comitem de Olocou, & Don Philippum de Castellvi, & alia publicata, die 10. Martii 1672, inter illustrem Marchionem de Benavites Patrem, & legitimum Administratorem, & Dominum oppidi de Cortes, & alia per Saboya, die 17. Martii 1673, in favorem Egregiae Dominae Annae Bellvis Comitissa de Villamonte, & contra Don Ludovicum Pallás, ibi: Et licet sententia inter alios lata regulariter aliis non citatis, neque vocatis, neque prodest, tamen sententia discutitionis, sive

hypothecharizae a creditore hereditario intentatae, cum non teneatur ille expectare declarationem super exita hereditatis, ut Senatus iudicavit sententia per Daza, die 6. Julii 1628, inter Christophorum Onofrium Clarantini, & Don Ludovicum Ferrer de Cardona.

Exceptione inventarii proposita, & libello rationis bonorum hereditarium intimato creditoribus hereditariis, & legatariis, debet haeres, ut securus evadat, obdurre sententiam super exceptione proposita, & ut appareat an rectam reddiderit bonorum hereditarium rationem, nam non confitio quod omnia hereditaria bona consumpta fuerint, debet iudex pronunciare, quod executio fiat in bonis hereditariis penes heredem remanentibus, Carleval. de iudicis, tom. 2. tit. 3. disput. 13. n. 6, nunquam enim potest iudex dicere, quod in propriis hereditis bonis executio fiat, nisi bonorum hereditarium precia imbutata habuerit haeres, nam tunc in tantumdem poterunt capi propria haereditis bona. Si haeres reportaverit sententiam favorabilem, & iudicatum fuerit exhaustam hereditatem esse, etiam si appellatur, vel supplicatum a sententia sit, suspendi debet executio praescripta cautione ab haerede de solvendo si subueverit, ut Senatus iudicavit sententia per Alreus, die 6. Martii 1619, inter Hieronymam Sans, & de Royo, & Rocham Suquet, & de Selma. Exadverso autem si haeres non obtinuerit sententiam favorabilem, etiam si appellaverit, debet compelli solvere eodem modo ac si ratione bonorum hereditarium non proposuerit, ut Senatus dixit sententia per Alreus, die 10. Januarii 1617, inter Vincentium Sebastianum Lopez, & Joannam Annam Lopez, & de Vaciero. Et observata in hac materia rem satis singularem, nam si sententia super inventarii exceptione obtenta fuerit contra aliquem creditorem, aut creditores hereditarios, praedictabit aliis creditoribus cum quorum citatione non fuit discussa lis, neque erit necessarium quod iterum discutatur exceptio, & insuper illa pronuncietur cum illorum citatione, Aponte cons. 71. tom. 1. Martinis resolut. 111. n. 10. lib. 2. Ita iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 10. Septembris 1631, inter Egregium Comitem de Olocou, & Don Philippum de Castellvi, & alia publicata, die 10. Martii 1672, inter illustrem Marchionem de Benavites Patrem, & legitimum Administratorem, & Dominum oppidi de Cortes, & alia per Saboya, die 17. Martii 1673, in favorem Egregiae Dominae Annae Bellvis Comitissa de Villamonte, & contra Don Ludovicum Pallás, ibi: Et licet sententia inter alios lata regulariter aliis non citatis, neque vocatis, neque prodest, tamen sententia discutitionis, sive

poner su defalida. La Practica de propositis omnibus nocet, atque prodest licet non citatis, neque auditis, ita ut iterata discutio, sive defalida facienda no sit. Ad exemplum sententiae super invaliditate actus, que prodest tertio etiam in lite non intervenienti, ut iudicavit Senatus sententia per Mascaró, die 7. Septembris 1663, in favorem Raphaelis Garcia de Salat Generosi Patris, & legitimi Administratoris sui filii Vincentii, & contra Annam Guitart, & de Perez Roca.

Quando el heredero aceptó la herencia á beneficio de inventario, y le hizo legitima mente, si despues reconocióse que la herencia está exaufta, y legados que importan los bienes hereditarios para cubrir la mortuoria de los acrehedores, ó legatarios, puden de usar del beneficio de inventario, y proponer su defalida. La Practica de propositis omnibus nocet, atque prodest licet non citatis, neque auditis, ita ut iterata discutio, sive defalida facienda no sit. Ad exemplum sententiae super invaliditate actus, que prodest tertio etiam in lite non intervenienti, ut iudicavit Senatus sententia per Mascaró, die 7. Septembris 1663, in favorem Raphaelis Garcia de Salat Generosi Patris, & legitimi Administratoris sui filii Vincentii, & contra Annam Guitart, & de Perez Roca.

Quando el heredero aceptó la herencia á beneficio de inventario, y le hizo legitima mente, si despues reconocióse que la herencia está exaufta, y legados que importan los bienes hereditarios para cubrir la mortuoria de los acrehedores, ó legatarios, puden de usar del beneficio de inventario, y proponer su defalida. La Practica de propositis omnibus nocet, atque prodest licet non citatis, neque auditis, ita ut iterata discutio, sive defalida facienda no sit. Ad exemplum sententiae super invaliditate actus, que prodest tertio etiam in lite non intervenienti, ut iudicavit Senatus sententia per Mascaró, die 7. Septembris 1663, in favorem Raphaelis Garcia de Salat Generosi Patris, & legitimi Administratoris sui filii Vincentii, & contra Annam Guitart, & de Perez Roca.

IHS. F. T. Propofant com millor pot diu, que lo quondam S. T. pare del Propofant en fon ultim, y darrer testament rebut per F. T. Notari en T. de T. mes, y any, y publicar per lo mateix Notari en T. del mateix mes, y any, de que fa presentació si & in quantum, sub num. 1. inlittui in hercu seu universal al Propofant, el qual accepta la herencia á benefici de inventaris, rebut per lo mateix Notari en T. de T. mes, y any, de que pagat riter fa presentació, ut supra, sub num. 2. E com lo dit Propofant se trobe vexat, y molestat de molts Acrehedors de dita herencia, y aquella estiga exaufta, de tal manera, que noy ha efectes de ahon poder acudir á pagar á Acrehedor algu de dita herencia, y al dit Propofant li competixa el Beneficet de inventari, pera que no el passen á compellir á pagar de propriis Ideo valentle del sobredit Beneficet, & ne teneatur ultra vires hereditarias, & de proptiis, dona deleixida de dita herencia en la forma seguent.

Carrech que es fa lo Propofant de tots los bens recahents en dita herencia.

Primerament se fa carrech de 30. lliur. que es trobaren en diner efectiu en la casa del dit fon Pare, y están inventariadas 30. lliur.
Item, se fa carrech de 1000. lliur. que ha cobrat de la propietat de un cambi recahent en dita herencia, ab lletres fermades, &c. que tambe es troba inventariat 1000. ll.
Item, se fa carrech de 50. lliur. que ha cobrat dels interessos del dit cambi 50. lliur.
Item, &c. (Aqui se han de poner todas las partidas de los bienes inventariados, y prestos de aquellos, cargandose al heredero de todo lo que ha entrado en su poder, y despues se ha de decir.)
Totes les quals partidas en universon acumulades, fan suma universal de 1080. lliur. ab que tanfolament lo valor dels bens de dita herencia importa la sobredita cantitat.

Defcarrech que dona lo Propofant dels bens recahents en dita herencia.

Primerament pofs en conte de legitima data, y defcarrech 100. lliur. que ha pagat per lo be de la anima del dit Testador, les quals tenia aquell en fon testament pera este efecte, consta de la solució de la difinició, de que es fa presentació si & in quantum sub num. 3. y assindit 1. 12. fous 4. que se

se han pagat per lo dret de la difinició, importa tota la partida — 101. l. 23. f. 43
 Item, posa en conte de llegítima, data, y descairech 200. llivr. que de via dit Testador á S. T. segons a de obligació rebut per T. Notari en T. de T. mes, y any, de que fa presentació si & in quantum sub num. 4. la qual ha pagat lo propofant, segons apocha rebuda per T. Notari en T. de T. mes, y any, de que pariter fa presentació, ut supra, sub num. 5. y añadiu á esta partida 2. l. per lo salari de la Apocha, importa tota la cantitat 200. l. 2. f. 43
 Item, posa en conte de llegítima, data, y descairech, &c. (Aqui se han de poner con este orden, todas las cantidades que ha pagado el heredero, juntamente con la expresion, y exhibicion de los instrumentos, o sautelas del debito, y despues se ha de proseguir en esta forma)
 Totes les quals partidas del descairech in univertum acomulades, importen la suma de 1210. llivr. ab que important les del carech com sols importe 180. llivr. esta ben verificat, que dita herencia esta exausta, y que en aquella no queden bens alguns, ans be que lo Propofant per lo que ha pagat demes es Acrehedor en pus de 100. llivr.
 Per tant, & allas, omni meliori modo, &c. Et utendo remedio quo magis expediat, requirit, si declarat quedar justificada la sobredita defexida, y que al Propofant no li queden bens alguns de la herencia del dit son Pare en son poder, de abon poder acudit a pagar als Acrehedors hereditaris, y llegataris, ans be te credit en la sobredita cantitat contra dita herencia, y que mentres se coneix de les forces de la present infantia, es mas provehir lo remey de nihil innovetur respecte de fer execució en bens propis del Propofant per credits hereditaris. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesús M. Die 12. Junii 1688.
 Intimetur addendum, &
 interim nihil innovetur.
 F. T. Alcellor.

Prætoris edicto concessum fuit creditoribus hereditariis separationis bonorum beneficium, ut hereditate adita, creditores chyrographarii, vel hypothecarii defuncti minus privilegiati, prælationem haberent creditoribus heredis hypothecariis anterioribus, & magis privilegiatis, l. 1. §. sciendum, ff. de separationibus, l. final. §. fin autem, Cod. communia, de legat. Don Joseph de Retes opusculor. lib. 5. cap. 9. num. 5. cum aliis à me adduct. cap. 20. de decreto ad reparand. Domo, num. 12. ff. de separat. honor. Donel. lib. 23. commentar. cap. 16. Arnold. Corvin. in summa C. tit. 62. vers. ejus, & adhuc defuncti creditoribus in diem, vel sub conditione, ipsum separationis beneficium concessum fuit, ante centumum diei, aut conditionis, l. 4. in principio, ff. eod. Donel. & Corvin. ubi proxim. Sed non alio in tempore separationis bonorum remedium peti potest, nisi intra quinquenium, à die adite hereditatis computandum, elapso enim quinquenio denegatur beneficium istud separationis, l. 1. §. 13. ff. de separationibus, ibi: Quod dicitur post multum temporis separationem impetrari non posse: ita erit accipiendum, ut ultra quinquenium post additionem numerandum, separatio non postuletur. Donel. ubi proxim. Thefaur. lib. 3. quest. foverent. quest. 55. sub num. 7. Arnold. Corvin.

ubi proxim. vers. interdum, Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 9. num. 45. Rodrig. additionat. de consens. creditor. part. 2. artic. 4. num. 44. D. Crespi obsrvat. 39. num. 21. Et quod separatio bonorum, post quinquenium intentari non possit, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 4. Martii 1621. inter Franciscam Angelam Vaguena, & de Marti, & Hieronymam Vezes. Quod intelligunt Thefaur. Salgad. & Rodriguez, heredis respectu, non vero creditorum, nam dicunt nimis durum fore excludere creditores à separationis remedio per quinquenium, & sanè hoc mihi magis durum videtur, loquente Jurisconsulto de separatione à creditoribus obtinenda in tot. text. dist. 1. 1.
 Creditoribus autem heredis non fuit à prætoris concessum separationis remedium, neque illud intentare poterant, ut expressè cavetur in dist. 1. §. 2. & §. penultimo, ff. de separat. ibi: Nec poterunt creditores ejus separationem impetrare, Donel. dist. lib. 23. commentar. cap. 16. ubi Olivald. lib. D. Anton. Faber de errorib. pragmatice, tom. 1. decad. 2. error. 2. m. 8. Arnold. Corvin. ubi prox. vers. ejus. Sed cur non creditoribus heredis, hoc elargitum fuit remedium? Non ne par militar ratio, ut in bonis heredis præferantur pro suis creditis minus privilegiatis, creditoribus magis privilegiatis defuncti? Cur ergo debet eis de

denegari separationis beneficium. Crede tamen non sine magno fundamento denegationi consensum, creditores heredis prælationem non habere in illius bonis, imo præcedit prælationem habent, ut docent Merlin de pigorib. lib. 4. tit. 1. quest. 35. num. 11. Tondut. quest. & resolut. civil. cap. 58. n. 3. & 4. & Docui dist. cap. 20. num. 12. Sed ex additione heredis, non fit deterior illorum conditio ut pulchre notat Consultus in dist. 1. §. 2. Si enim creditor heredis hypothecarius fuerit, non patitur diminui, sed cum prælatione exiget suum creditum ex heredis bonis, cum heredis bona propria, non remaneant hypothecata pro creditis defuncti, ut probavi, num. 63. Et adhuc si hypotheca contraheretur, foret à die additionis, quia tunc quæsi contrahit hæres, & semper elicit anterioris heredis hypotheca, & magis privilegiata, ut subtiliter considerat Anton. Faber dist. de ad. 2. error. 2. num. 6. & 7. Si vero creditum fuerit chyrographarium, non fit deterioris heredis jus, cum cuicque debitorum sui creditoris facere, siue hypothecationem sui creditoris facere, siue alterius hereditariis creditoris adjectione, dum tractantur de effectibus separationis, conditionally loquuntur, id est si separatio postuletur, Salgad. ubi proxim. Quia propter, ut creditores hereditarii pro creditis minus privilegiatis, creditoribus præferantur heredis, etiam quod hæres inventarium hereditarium bonorum fecerit, debent obtinere separationem bonorum, & quamvis respectu heredis, & illius creditorum, ut diximus, non sit necessaria separatio, licet illam obtinere, ut prælationem indubitanter habeant, Medicus, conf. 607. sub num. 9. Pacific. de sal. vian. interdict. inscript. 5. cap. 1. numer. 133. Carol. Anton. de Luca in annotationibus, ad Gatian. cap. 264. num. 1. Demum poterit hodie à creditoribus hereditariis peti, & obtinere separationem bonorum, etiam si hæres inventarium non fecerit, quia non reperitur ademptum creditoribus hereditariis separationis beneficium in casu non faciendi inventarium heredis, Anton. Faber de errorib. dist. tom. 1. de ad. 2. error. 2. in fin.

Solus ad inventum fuit, ut hereditibus occurreret, & nullum pateretur damnum ex additione, & ex illorum persona creditoribus heredum, non ut deterior redderetur conditio creditorum hereditarium, sed ut fruatur ipsi comodo separationis, quod antiquitus non habebant, & præferantur procti hypothecariis, creditoribus defuncti hypothecariis, & magis privilegiatis, ut rectè notat Anton. Faber de errorib. dist. de ad. 2. error. 2. num. 5. & 11. Olivald. ad Donel. dist. lib. 23. commentar. cap. 16. lit. D. Unde respectu heredis, & ex illius persona, respectu creditorum heredis, poterit inventarium operari idem quod separatio, ut considerat Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 9. num. 27. & 28. Respectu vero creditorum hereditarium, non poterit operari idem inventarium quod separatio: imò ut eis profiteatur, debet peti, quia nunquam profectus poterit, neque conceditur separatio, nisi petentibus illam, viz. §. questum, ff. de separationibus, Scacc. de commerciis, §. 7. §. 6. n. 18. Muta riuu 113. n. 5. Mantice. decis. 316. n. 6. Amato variat. de resolut. 56. num. 22. Rodrig. additionat. de consens. creditor. artic. 4. part. 2. n. 43. Omnia enim jura, dum tractantur de effectibus separationis, conditionally loquuntur, id est si separatio postuletur, Salgad. ubi proxim. Quia propter, ut creditores hereditarii pro creditis minus privilegiatis, creditoribus præferantur heredis, etiam quod hæres inventarium hereditarium bonorum fecerit, debent obtinere separationem bonorum, & quamvis respectu heredis, & illius creditorum, ut diximus, non sit necessaria separatio, licet illam obtinere, ut prælationem indubitanter habeant, Medicus, conf. 607. sub num. 9. Pacific. de sal. vian. interdict. inscript. 5. cap. 1. numer. 133. Carol. Anton. de Luca in annotationibus, ad Gatian. cap. 264. num. 1. Demum poterit hodie à creditoribus hereditariis peti, & obtinere separationem bonorum, etiam si hæres inventarium non fecerit, quia non reperitur ademptum creditoribus hereditariis separationis beneficium in casu non faciendi inventarium heredis, Anton. Faber de errorib. dist. tom. 1. de ad. 2. error. 2. in fin.

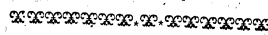
Hodie volunt multi separationis beneficium non esse necessarium, quando hæres cum inventario hereditatis tenuerit, adivit, ex eo, quod tam quoad hæredem, quam quoad creditores defuncti, bona, & Patrimonium per inventarium separata remanent, & idem quod operari poterat separatio, operabitur inventarium, ac proinde necessarium non esse separationem petere, Roland. de inventario, §. decima est utilitas, num. 1. Suid. decis. 310. in fin. Franch. decis. 246. num. 9. Olivald. ad Donel. lib. 23. commentar. cap. 16. lit. D. Scisse de dist. 46. num. 34. Mantice. decis. 326. Intelligit de fructu, error. 2. artic. 7. n. 21. Amato resolut. 56. num. 5. Arnold. Corvin. dist. lib. 7. tit. 62. in fin. D. Crespi dist. obsrvat. 39. num. 23. Mantice. consultat. 51. num. 45. Et quod inventarium idem operetur quod separatio, ut excludatur consilio, non solum quoad hæredem, sed etiam quoad defuncti creditores, & quod virtute inventarii, hereditas remaneat, ac si non fuisset addita, declaravit Senatus sententia per Dag. die 2. Junii 1636. inter Josephum Franco, & Annam Montañes. Sed mihi nunquam satis placuerunt ista, nam inventarii beneficium

los bienes hereditarios de los de el heredero, y que hecha la separacion, cobren los Acrehedores hereditarios, y legatarios sus creditos de los bienes de la herencia solamente, y los Acrehedores del heredero de los bienes propios del heredero. Y lo mismo podran hacer los Acrehedores del heredero, si vieslen que les esta mas bien cobrar sus creditos, y concurrir solos en los bienes propios del heredero: la practica del juicio de esta separacion de bienes viene a ser, proponer su libello los que pretenden la separacion de patrimonios, y conlucirle con citacion de los Acrehedores del otro patrimonio, sobre que reca la sentencia en que se hace la separacion de bienes, y patrimonios, proponiendo los pretendientes el libello en esta forma.

EXCUBLENTISSIM SENIOR.

F. T. y S. T. Suplicants, tam conjuclim, quam divisim, ac omni meliori modo quo possunt, dñuen, que el quondam F. T. els estava devent als Suplicants 2000. lliur. ço es al dit F. T. altre dels Suplicants 1200. lliur. segons acte de obligació rebut per T. Notari en T. de T. mes, y any, de que fa fe, y presentació fiet in quantum, y al dit S. T. 800. lliur. segons acte de obligació rebut per S. T. Notari en T. de T. mes, y any, de que pariter fa presentació ut supra: fe ha seguit que lo dit deutor mori, y passà de la present vida en la altra, deixant en hereu fe uniuersal à F. T. el qual acceptà la herencia, y feu inventari dels bens recabents en aquella, y per estar dit hereu devent à F. T. y à S. T. diferents cantitats de creditos mes anteriors en hypotheqa que els dels Suplicant, han passat à fer oferta de diferents bens dels recabents en dita herencia, pera que seis pagassen los creditos que tenen contra dit hereu: E com sia just, que dels bens hereditaris, seis paguen als Suplicants, y demes Acrehedors hereditaris sos creditos, y que estos concurrinquen en dits bens à la cobrança de sos creditos solament, excluhint à qualsevol Acrehedors del dit hereu, encara que fossen mes anteriors en hypotheqa, y privilegiats. Manant suspender la eixecució sobredita de fer, y oferta, donch, & quonsque se hecha declarat esta instancia, y que la present es mane evocar à esta R. A. y cometre al Noble Don F. T. D. D. R. C. Ohidor que es de dita causa de eixecució, y oferta, qui eam, &c. Et licet, &c. Altissimus, &c.

Jesus M. Die 14 Junii 1688.
Antmetur.
F. T.

CAPUT XXX.

DE JURIBUS DOMINI directi, & stylo capibreviandi.

SUMMARIUM.

- 1 Dominus directus, non habet jurisdictionem de jure, quando agitur de re censita.
- 2 Dominus feudi de jure habet jurisdictionem, quando inter Vassallos de feudo agitur.
- 3 Domini directi habent jurisdictionem in Regno, quando agitur de re censita, ut censita, privatioe quoad alios iudices, in prima, secunda, & ulteriori instantia. Idem habetur in Catalonia. 4.
- 5 Jurisdictio competens dominis directis, ordinaria est. & quare.
- 6 Ordinarii iudices dicuntur illi, qui à lege, vel statuto jurisdictionem habent.
- 7 Iudices delegati à dominis directis, habent jurisdictionem ordinariam.
- 8 Delegatus ad unice sitam causarum, jurisdictionem habet ordinariam.
- 9 Domini directi nominare debent, juxta forum, iudices delegatos, & ideo jurisdictionem habent ordinariam, & ad nominandum iudicem delegatum jurisperitum, possunt compelli. Nequeunt nominare Ecclesiasticum, & quare. 10.
- 10 Dominus directus, jurisdictionem habet, non ut per se iudicet, sed per iudicem delegatum non suspensum.
- 11 Delegatum iudicem potest solus ipse dominus directus nominare, & an teneatur jurare. Et si non jurat, an nulliter procedat. 13.
- 12 Dominus directus solet etiam nominare scribam in nostra praxi, sed non est necessè.
- 13 Delegati iudices, de quibus causis cognoscant.
- 14 Delegati iudices in Catalonia antequam exerceant, tenentur territorium impetrare.
- 15 Barones, & jurisdictionem exercere volentes in nostra Celsitate, tenentur obtinere territorium à Gerente Vices Generalis Gubernatoris.
- 16 Domini directi in nostro Regno, absque

- impetratione territorii iudicant, quia iudices ordinarii sunt.
- 19 Dominus directus non cognoscens de causa, ubi domiciliatum habet, aut bona sua sunt, indiget territorio.
- 20 Emphyteuta ad quem locum debet citari ad capibreviandum. Non debet citari ultra unam dietam, & que sit huiusmodi dicta iuxta forum. 21.
- 22 Dicta de jure ex quibus passibus componatur. Leuca quibus passibus consistere debet. 23.
- 24 Emphyteuta ultra tres leucas negat trahi ad capibreviandum. Limita si ei solvatur conductum. 25.
- 26 Praxis citandi ad capibreviandum, ubi caratella citationum.
- 27 Citatio non comparente, debet postea hora assignata accusari contumacia, & secundum expeditur citationis cartellum, & quomodo.
- 28 Citatio non comparente, iterum accusatur contumacia, & debet tertium expeditur cartellum sub pena commissi, ubi formula.
- 29 Cartella, & citationes penales sub pena commissi, non sufficit quod notificentur procuratori, sed emphyteuta intimari debent.
- 30 Omnia citationes ad capibreviandum solent ante cartello etiam in praxi fieri presentiori.
- 31 Improbatur praxis faciendi alias tres citationes ad capibreviandum, factis primis tribus citationibus.
- 32 Contumax non aliter audiri debet, quam solutus prius expensis.
- 33 Emphyteuta comparente coram delegato iudice, & petente tempus ad adquirenda instrumenta, indubitanter ei conceditur.
- 34 Capibrevium quomodo fiat.
- 35 Emphyteuta qui per spatium quadraginta annorum cauciones solvit, nequit expelli à domino directo, quia presumitur intentionem titulum habere.
- 36 Præcarii instrumentum, sive ut apud nos dicitur acte en defecte de actes quando, & quomodo fiat.
- 37 Dominus directus solum potest compellere de jure quoscumque novum acquirentem emphyteuta, sive ad proprios expensis capibreviare, & tantes quoties voluerit expensis suis. Et quid in Regno. 38.
- 38 Si dubitet an fundus fuerit emphyteuticus, non spectat ad iudicem delegatum cognoscere de hoc dubio, sed recurritur ad iudices Regios.
- 39 Praxis recurrens à citatione ad capibreviandum, ubi libellus.

- 41 Recursus iste, in aliquibus Regni partibus, emittitur ad iudicem ordinarium, & an hoc recte fiat.
- 42 Recursus emitti debet ad superiorem.
- 43 Justitia, & ordinarius Juxta, non habet majorem jurisdictionem, quam delegatus a domino directo.
- 44 Ordinarii iudices dicuntur, Gerens Vicei Generalis Gubernatoris, & Regus Senatus.
- 45 Ordinarius cognoscere potest, juxta formam, de questione inter emphyteutam, & dominum directum super verificatione domini directi, sed non per viam recursus.
- 46 Ordinarius quomodo cognoscat in hoc casu, & faciat inhibitionem, ubi quod decreta de nihil innovando, non sunt aliud, quam inhibitiones.
- 47 Juxta delegatus domini directi, quando tenetur parere inhibitioni iudicis ordinarii.
- 48 Praxis, & libellus ad introducendam causam coram iudice ordinario, ut cognoscat de dubio super domini probatione.
- 49 Confessio apud nos irremediabilia sunt.
- 50 Debitores censuales, possunt in Regno compelli ad capibreviandum de decennio in decennium sub pena lutionis proprietatis census. Citationes ad capibreviandum hoc in casu debent fieri coram iudice ordinario, & quo modo. 51. Debitores census mortui quomodo citentur ad capibreviandum. 52.
- 53 Dominium directum probatur stabilitate instrumenti, quia contractus emphyteusis scriptura celebratur.
- 54 Dominium directum probatur precarii instrumento.
- 55 Item probatur tribus, aut duobus recognitionibus apud nos dictis Cabteco. Intelligi si recognitiones facte fuerint ab ipsi emphyteusis, seu si a procuratoribus, nisi specialissimum habuerint mandatum. 56.
- 57 Dominium directum non probatur unica recognitione, vulgo Cabteco. Declaratio procedit quo ad tertium possessorem emphyteusis non habentem causam a recognoscente, non ita quo ad heredem, vel successorem recognoscentis, vel habentem ab eo causam. 58. Si cum recognitione concurrerent censuum solutiones, aut laudemii, aut alia similia, recte probatur dominium directum, etiam quoad tertium possessorem. 59.

- 60 Identitas fundi probatur designatione dorum consinium.
- 61 Dominium directum non probatur unica enunciativa, nisi concurrente cum ea alia probatione. Item neque testibus probari potest, & quare. 62.
- 62 Emphyteuta obtinet in iudicio recursus, si dominus directus non probaverit dominium.
- 63 Dominium directum non probatur ex eo, quod pradium reperitur in territorio aliqui domini particulari.
- 64 Emphyteuta contumax habetur pro negante dominium directum. Et negantis pena caducitas est. 66.
- 65 Caducitas incurritur ab emphyteuta, cui sub pena commissi iussu fuit comparere ad capibreviandum, si contumax fuerit.
- 66 Commissum incurritur de jure per cessationem solutionis canonis per triennium, aut per biennium, si fuerit emphyteusis Ecclesiastica, & an caducitas iure propter non solutum laudemium.
- 67 Emphyteuta, an tenetur asserere ad domum domini directi canonis.
- 68 Emphyteuta, de jure nostro municipalibus antiquo, incidit in commissum, si canones non solvere per quadriennium, etiam absque interpellatione, quia dies interpellat; nunc vero non incidit in commissum, nisi interpellatus quod solvat, infra viginti dies non solvere. 71.
- 69 Interpellatio ista debet fieri, aut iudicialiter, aut extrajudicialiter, seu personaliter ipsi emphyteuta, non non sufficit quod fiat procuratori, & si extrajudicialiter fiat, debet de illa confici instrumentum publicum. 73.
- 70 Praxis, & libellus ad faciendam hanc interpellationem iudicalem.
- 71 Sententia requiritur ad declarandum invaliditatem emphyteutam in commissum, etiam si pena imposta a foro incutitur, quando facta interpellatione non solvit.
- 72 Caducitas non incurritur nisi declaraverit ipse dominus velle uti jure suo. Et an hac declaratio ab illius heredem fieri possit.
- 73 Emphyteuta potest usufructum constitutive in re emphyteutica.
- 74 Usufructuarius tenetur canones solvere, & an si citandus ad capibreviandum, ab usufructuario proponitur. Praxi nullus debet ex delicto alterius.
- 75 Sententia lata cum usufructuario, non nocet proprietario, & e contra.
- 76 Interpellatio si fiat solum ut census solvan-

- ventur, usufructuario fieri debet. Si vero fiat ut incidatur in commissum non soluto canone, fieri debet, iam proprietario, quam usufructuario. 82.
- 83 Citatis ad capibreviandum, aut interpellatis proprietario, & usufructuario, non solvete usufructuario, an possit ad commissum procedi, negativa proponitur. Contrarium verius, ubi redditur ratio. 84.
- 84 Interpellatio facta uni ex pluribus heredibus emphyteuticum rem habentibus ad solvendum canonem, sufficit ad ceteros heredes, etiam non interpellatis, in commissum incidit, si interpellatus canones non solvere.
- 85 Tutoribus, aut administratoribus interpellatis non solventibus canonem, non facient quod minores incidant in commissum, sed poterunt resisti in integram, & solvere. Minores non debent puniri ex culpa tutorum. 87.
- 86 Procurator, aut Syndicus citatus ad capibreviandum, aut interpellatus, nequit facere incidere in penam commissi dominum si non solvat.
- 87 Solutiones facta a tutoribus absque justificatione non profunt, neque ad manutationem. Idem tene de solutionibus factis per Syndicos. 90.
- 88 Emphyteuta, proposita, & notificata commissi instantia potest canones solvere purgando moram, & refectis expensis, & quomodo hoc debeat intelligi. Moram potest purgare emphyteuta solvendo canones ante litem contestatam, secus lite contestata. 92.
- 89 Dominus directus si post incursum caducitatem exigat Canones, aut illos petat, censetur remisisse caducitatem. Intelligi procedere si dominus tempore executionis non ignorat caducitatem. 95.
- 90 Dominus exigens canones decursos post incursum caducitatem, censetur illum remittere, etiam si cum protestatione illos exigat. Exigens autem canones decursos ante commissi incursum cum protestatione, non censetur remittere caducitatem. 97.
- 91 Procurator domini directi, etiam si exigat canones decursos, non prejudicat domino respectu caducitatis incursum.
- 92 Caducitas incurritur vendita emphyteusi absque licentia, & consensu domini directi, etiam si dominus recognoscatur in venditione facta. Amplia etiam sol-

- ventur, usufructuario fieri debet. Si vero fiat ut incidatur in commissum non soluto canone, fieri debet, iam proprietario, quam usufructuario. 82.
- 102 Licentia, & consensus domini directi solum requiritur in venditione, nam in donatione, permutacione, divisione, & similibus contractibus non est necessaria licentia. Neque in venditione sub basta necessaria est licentia domini. 103.
- 104 Licentiam non potest denegare dominus directus, & si absque causa, & ratione denegat illam, potest adiri iudex per viam recursus, ut illam concedat citato, & auaito domino directo.
- 105 Praxis, & libellus ad obtinendam licentiam quando a Domino directo sine causa denegatur.
- 106 Emphyteuta vendens absque domini consensu solum partem rei, incurrit commissum respectu partis.
- 107 Vendita emphyteusi sub pacto legis commissoria, aut additionis in aliam absque consensu domini, resoluta contracta, & ex parte commissum incursum per venditionem sine licentia factam.
- 108 Venditione facta ab emptore qui rem emptam habebat cum pacto retrovendendi, incurritur commissum deficienti licentia, sed evanescit caducitas retrovenditione facta, & resoluta contracta, & an hoc casu propter incursum caducitatem possit peti pretium.
- 109 Hypotheca in emphyteusi contracta evanescit, & extinguitur, decolata per caducitatem emphyteusi ad dominum directum. Limita si emphyteusi hypotheca fuerit cum domini directi consensu. 110. Limita etiam si dolose, & per collisionem emphyteute, processum fuerit ad commissum. 111.
- 110 Censuum potest imponi specialiter super emphyteusi, juxta aliquos, absque causis citatis mox.
- 111 Emphyteuta habet utile dominium, & potest obligare emphyteusum. Potest etiam servitutem imponere super emphyteusi. 114. Et an de impositione servitutis debeat laudemium. 115.
- 112 Emphyteuta potest usufructum constitutive in emphyteusi.
- 113 Laudemium debet solvi in Regno de consuetudine specialis hypothecae, & est vigesima pars pretii.

- 118 Censur specialiter impositus super exphyteusi, absque domini consensu, fuit incuere in commissum. Potest juxta aliquos specialiter imponi si in stabilimentis scriptura non reperitur expressa prohibitio alienandi. 119.
- 120 Censur in Regno, absque pena caducitatis, neque specialiter imponi super emphyteusi absque domini consensu.
- 121 Hypothecari generaliter possunt in Regno emphyteutica bona absque domini consensu, specialiter vero prohibitum videtur.
- 122 Laudemium non datur de jure, quando emphyteusis specialiter subingatur censui, in Regno dimidium datur laudemium.
- 123 Quando censur oneratur in Regno, & specialiter imponitur super re, censetur vendita in Regno tanta rei pars.
- 124 Transgredere an possit emphyteuta sine consensu domini.
- 125 Caducitas incurritur, si ex apertura fenestrarum in re emphyteutica, magna sequatur deterioratio. Scilicet si utile fuerit, nam non incurritur commissum, dum forma rei non mutetur. 126. Annulla etiam si ex apertura fenestrarum parum deterioraretur emphyteuticus Domus 127.
- 128 Servitus potest imponi super emphyteusi absque consensu domini directi.
- 129 Emphyteuta mutans rei formam absque domini directi consensu incidit in commissum. Limita juxta aliquos, si emphyteusis inclinetur. 130. Contrarium veritas, quia usufructuarius, etiam in utilitatem rei, non mutat formam. 131.
- 132 Caducitas incurritur si arbores fructifera incidantur absque domini directi consensu. Limita si ad usum destinatum, aut fundi reparationem scindantur. 133.
- 134 Praxis, & libellus ad suscitandum commissi iudicium.
- 135 Laudemium debet peti coram iudice delegato.
- 136 Laudemium de jure est quinquagesima precii pars, & quid in aliquibus Provinciis.
- 137 Laudemium debet juxta consuetudinem exigi.
- 138 Laudemium in nostro Regno est decima precii pars, quando alienatur, vicesima quando specialiter hypothecatur.
- 139 Laudemium non debet solvi de parte precii censui correspondenti, cui subingatur censur emphyteusis cum licentia domini, quando emphyteusis venditur cum onere correspondendi censui. Con-

- trarium a Senatu iudicatum ext. 1140
- 141 Laudemium non debetur de parte precii correspondenti duplici marcho, sive dobie march.
- 142 Laudemium tenetur emptor solvere de jure, & quid juxta consuetudinem nostri Regni.
- 143 Laudemium solvitur ratione possessionis adeptae, & vocis investiturae.
- 144 Laudemium devotum tenetur solvere possessor emphyteusis, sed potest ab obligatis illa recuperare. Et quam prelationem habeat aominus, & privilegium pro exactione laudemii. 14.
- 146 Laudemium debetur ex curia venditionis, & quando debetur.
- 147 Laudemium debetur domino laudanti, etiam si alius Dominus licentiam dederit, & suo in tempore contractus fuerit celebratus. Cui debetur laudemium conductivi temporis venditionis pro curiam facile, aut conductori temporis depositi precii 148.
- 149 Laudemium debet solvi usufructuario, & non proprietario.
- 150 Emphyteusis ob commissum devoluta cui applicari debeat usufructuario, aut proprietario.
- 151 Laudemium debetur de venditione etiam facta cum pacto retrovendendi. De retrovenditione autem an debetur laudemium, 152. Et quid si in ipso contractu non fuerit appositum pactum de retrovendendo, sed ex intervallo. 153.
- 154 Laudemium non debetur ex venditione facta cum pacto agis commissoria, aut adiectionis in diem resolutio contractus.
- 155 Laudemium datur ex recognitione venditionis si post triginta dies, juxta consuetudinem nostri Regni, & quid in aliis Regnis, & de jure.
- 156 Laudemium debetur de donatione & de permutatione. Annulla in donatione facta favore filiorum. 157.
- 158 Laudemium debetur de donatione causa mortis, vel inter vivos sortitura effectum post mortem, & de remuneratoria.
- 159 Laudemium an debetur de jure quando emphyteusis in dotem datur. In Regno non debetur, & quid de dote Monachali. 160.
- 161 Laudemium non debetur de donatione contemplatione matrimonii certi facta, aut de assignatione specialis obligationis pro otio securitate.
- 162 Laudemium debetur de donatione contemplatione matrimonii incerti.
- 163 Laudemium debetur quando summa pro dote promissa solvitur matrimonio contractante,

- stante, datus insolutum bonis emphyteuticis.
- 164 Laudemium debetur de restitutione dotis, nisi restituatur ipsa bona in dotem data.
- 165 Laudemium debetur, de jure, de legato, aut heredis institutione, scilicet in Regno.
- 166 Laudemium non debetur, juxta aliquos, de divisionibus factis inter coheredes. In Regno inter pragmatico dicitur deberi dimidium laudemium, sed reprobatum. 167.
- 168 Laudemium non debetur inter coheredes, aut legatarios de divisione facta, si tota res emphyteutica uni adjudicatur, aut si solum rei pars, & quare.
- 169 Laudemium non debetur ex alienationibus necessariis.
- 170 Laudemium non debetur de divisione, quando rei commoda non partitur divisionem, & tota uni adjudicatur cum onere solvendi partem precii alii.
- 171 Laudemium debetur de divisione quando rei commoda partitur divisionem, & unus socius cult totam rem soluta alteri pecunia, sed solum de parte illa quam acquirit, debet solvi.
- 172 Laudemium non debetur de jure ex specialis impositione censur super emphyteusi, aut de speciali illius obligatione. In Regno dimidium debetur laudemium in casibus. 173.
- 174 Laudemium de trasfacione quando debetur. Et an de contractu nullo debet solvi. 175.
- 176 Laudemium non debetur de venditione facta cum pacto reservationis domini, nisi quoties solvatur precium, sed si in parte solvatur, de qualibet parte deest pro rata solvi laudemium. 177.
- 178 Laudemium prescribitur tempore viginti annorum, & quid contra Ecclesiam, & a quo tempore incipiat prescriptionis cursus.
- 179 Praxis, & libellus ad petitionem laudemii proponendam.
- 180 Dominus directus, & illius delegatus iudex debet cognoscere de questionibus quidem minorum.
- 181 Quinquennium quid sit a quibus debeat solvi, quo tempore, & qua de causa, ubi de consuetudine. 182.
- 183 Quinquennium solvuntur de manu mortua in Gallia, Catalonia, & aliis Regnis, & in qua summa.
- 184 Annata est dimidia pars fructuum beneficium unius anni, & solvitur a provisso pro novo ingressu, si beneficium excedat viginti quatuor denarios auri camere,

- 185 Dominium beneficiorum est penes Christum, sed Papa est absolutus Administrator.
- 186 Quinquennium solvitur Camere Apostolica de beneficiis unitis de decimo quinto in decimum quintum annum, quia non spectatur vacatio, & amittitur annata in Regno.
- 187 Manus mortuus que communitas dicitur in Regno.
- 188 Administratio an sit manus mortua; affirmativa proponitur.
- 189 Administratio temporalis instituta etiam ad longissimum tempus, non dicitur manus mortua.
- 190 Administratio perpetua habens impermissionem temporalem alienandi, non tenetur solvere quinquennium.
- 191 Quinquennium non debetur ab administratoribus perpetuis nominatis minoribus, aut incapax hereditatis institutis, etiam cum prohibitione alienandi.
- 192 Quinquennium debetur ex bonis relictis Ecclesie, aut Monasterio, etiam si particulari persone fuerit relicta illorum ad administrationem. Non ita si bona relinquuntur particulari persone, & administratio Monasterio, aut Ecclesie. 193.
- 194 Quinquennium non debetur, quando nullo herede instituto, administratio universalis, & perpetua, particulari relinquitur persone.
- 195 Donum bonorum hereditarium penes quem sit, quando nullo relicto herede administratio universalis relinquitur.
- 196 Anima testatoris potest heredi institui.
- 197 Quinquennium non debetur ex bonis majoratus perpetuo, seu fideicommissi subiectis.
- 198 Hereditas jacens non datur, anima testatoris herede instituta, vel nullo instituto herede, qui possit sperare dominium bonorum, & quare.
- 199 Quinquennium debetur ex bonis relictis sub administratione perpetua, & universalis Monasterii, aut Ecclesie, herede instituta testatoris anima, & quare. Idem erit si nullus institutus fuerit heres. 200.
- 201 Monachus potest esse executor, & administrator ultima voluntatis, de licentia Superiorum.
- 202 Quinquennium debetur quando bona relinquantur sub administratione universalis, & perpetua Monachi, nullo instituto herede, aut anima testatoris herede instituta; & quid si administratio particulari fuerit. Et an idem procedat, si simul Monacho, & Seculari administratione relicta fuerit. 203.

- 204 Religiosi minorita non possunt, adbus de licentia Superiori, esse executores ultimarum voluntatum, aut administratores.
- 205 Quinquennium non debetur à Religiosis minoritis ex emphyteusi adquisita pro orto aut fabrica Monasterii, & quare.
- 206 Dominium bonorum minoritarum penes Pontificem est, & sicuti filii familias, & serui, acquirunt patri, & domino, ita huiusmodi Religiosi, Pontifici.
- 207 Quinquennia non debet solvere Apostolica Sede.
- 208 Afirmatio rei emphyteuticæ quomodo debeat fieri quoad solutionem quinquennii. Debet attendi valor quem habet res tempore solvendi quinquennium, & non quem habebat tempore antecedenti.
- 209. In solutione laudemii non debet attendi valor quem habebat res tempore contractus, sed quem habet tempore solutionis. 210.
- 211 Laudemium debetur de valore meliorationum, & si ex aqua libera irriguetur fundus emphyteuticus, venditio fundo cum aqua, & debetur laudemium de valore aqua. Et si non vendita emphyteutica aqua simul cum fundo libero debeat laudemium. 212.
- 213 Quinquennia prescribuntur tempore tringenta annorum.
- 214 Praxis petendi quinquennia, ubi libellus.
- 215 Faticæ questio spectat ad jurisdictionem iudicis delegati domini directi.
- 216 Faticæ quid sit.
- 217 Faticæ potest uti dominus directus intra duos menses de iure. In Regno solum intra tringenta dies, & quid in aliis Regnis. Non curunt dies faticæ à contractus die, sed à die denunciationis. 218. Notitia qualis requiritur in Regno, ut faticæ curat, & quomodo sit danda, & quid in Catholonia. 219.
- 220 Faticæ possunt uti omnes domini directi, siue fuerint Ecclesiastici, siue Ecclesie, siue alii quilibet.
- 221 Laudemium debetur, si dominus faticæ autur. Vendita emphyteusi sub balsa, potest uti dominus directus faticæ, & quomodo illa debeat uti. 222.
- 223 Faticæ non debet uti ad habendum solum bonorum partem, sed ad omnia, & quomodo hoc intelligatur.
- 224 Faticæ solum habet locum in venditionibus, in donationibus, permutationibus, & aliis contractibus minimè. Et quid in locationibus ad longum tempus.
- 225 Faticæ jus nequit cedi de iure. Contrarium

- deservunt multi, & in Regno debet sequi. 226.
- 227 Faticæ jus an habeat usufructuarius emphyteusis affirmativa proponitur. Contrarium certius, quia iura faticæ, sunt domini directi, & proprietarius est dominus directus. 228.
- 229 Proprietarius laudare debet alienationes emphyteusis, licet ad usufructuarius spectent laudemia, & dentur propter laudationem.
- 230 Jurisdictio emphyteusis non pertinet ad usufructuarius, sed ad proprietarium.
- 231 Usufructuarius censetur habere mandatum à proprietario in illis, que spectant ad usufructum, non vero in spectantibus ad proprietatem.
- 232 Dominium directum solum in Regno reperiri in Patronis beneficiorum, & jus exigendi census penes beneficiatos. Beneficiati non exigunt laudemia hoc in casu, neque faciunt laudationes, aut commissæ proponunt, quia hoc omne spectat ad dominium directum. 233.
- 234 Citationes ad capitevocandum debent fieri ad instantiam domini directi, & simul illius qui habet census perceptionem, ut illarum virtute ad commissum procedatur.
- 235 Faticam habent vasalli in condicione iurium dominicalium, aut Baronie. Idem jus habet dominus si colonus vendat fructus. 236.
- 237 Faticam habent vasalli Regis, aut alterius domini particularis, si vendantur. Et an si dominus directus dominium vendat directum, habeat faticam emphyteuticam. 238.
- 239 Faticam habet socius in parte socii venditis, aut locatis.
- 240 Praxis petendi faticam, ubi libellus.
- 241 A sententia iudicis delegati appellatur ad ipsum dominium directum, quia tam in iudicio proprietatis, quam possessionis habet privationem jurisdictionem in prima, secunda, vel ulteriori instantia.
- 242 Praxis, & libellus, ad interponendam appellationem ipsam.
- 243 Appellationis causa debet introduci coram ipso domino directo intra quinquidem dies, & ipse dominus debet nominare aliam iudicem delegatum.
- 244 Praxis, & libellus ad introducendam appellationis causam.
- 245 Delegati iudicis electio spectat ad dominum directum, cui in prima instantia, neque adiunctus, neque affectatus potest dari, sed quod affectatus potest dari

- judici delegato in prima, aut secunda appellacione, causa, & etiam in prima instantia, iuxta causam concurrentem, defenditur. 246.
 - 247 Affectati antiquitus nominabantur à domino directis, nunc vero à Regio Senatu, & iudicibus delegatis prescribuntur.
 - 248 Praxis nominandi affectatos ubi libellus.
 - 249 Recusatio potest emitti ad Senatum, aut Gerentis Pates Generalis Gubernatoris, à tribus sententiis conformibus latis à iudicibus delegatis, sicut si non iuribus conformes.
 - 250 Recurrit poterit ab oppressionibus à iudicibus delegatis illatis ad Regia Tribunalia, si fuerint magna oppressiones.
 - 251 Domini directi iudicant privationem quoad alios iudices, etiam contra viduas, pupillos, & miserabiles personas, sed reversus in casu manifesta oppressionis non excluditur ab eorum procectionibus.
 - 252 Praxis, & libellus ad recurandum à tribus sententiis conformibus iudicium delegatorum, ad Senatum.
- D**ominus directus non habet jurisdictionem, iuxta juris regulas, in questionibus super emphyteusi luscitatis, neque ad illum pertinet de causis illis cognoscere, sed ad ordinarios iudices, Jalon in l. 1. num. 73. Cod. de iure emphyteut. & in usus feudorum, num. 55. in fin. Bald. in cap. ceterum 5. de iudiciis, sola ad constitut. f. haudia, tit. de iure emphyteut. 2. part. gloss. ult. num. 1. Schrad. de feud. part. 10. scilicet. 1. num. 207. Francisc. Marco de iur. 557. Cancr. variar. lib. 1. cap. 11. num. 63. Dom. Leon tom. 1. de iur. 77. num. 12. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 12. num. 140. Nigro de laudemis, tom. 1. quæst. 17. num. 15. cum sequent. Dom. Mathieu de regim. cap. 6. §. 3. num. 7. Dom. Crepiti obferat. 61. num. 7. Alter est in domino feudis, nam de iure ad illum spectat jurisdictionis super controversiis inter vasallos motis ratione feudi, cap. ceterum 5. cap. novit. vers. non enim, de iudiciis, cap. ex transmissa, cap. verum, de foro competent. cap. Romana, §. debet, de appellat. in 6. cap. imperiali, ad fin. vers. preterea, de prohibet. feud. alienat. per Pbeseris. Docent Duaren. de feud. cap. 20. num. 21. Rotentall feud. cap. 12. conclus. 1. num. 5. Cancr. 65. num. 183. Joan. Nubon. de appellat. & P. cario ad Episcop. part. 1. num. 67. Nammar de offic. iudic. part. 1. quæst. 23. num. 19. Cortiad. tom. 1. de iur. 8. num. 50. Fagnan. ad text. in cap. cum olim, num. 65. de majoritat. & obediens. Et in nostris terminis hanc reddunt iudicem, Fontanell. dict. gloss. 12. num. 144. D. Mathieu dict. cap. 6. §. 3. num. 14.
- consultat. 47. num. 24. Pateja de instrument. edit. tom. 1. tit. 5. resolut. 9. num. 62. & tit. 6. resol. 9. num. 67. Nigro de laudemis, d. tom. 1. quæst. 17. n. 12. Fagnan. ad text. in d. cap. ceterum, de iudiciis, num. 23. In nostro Regno, iuxta Constitutiones municipales, nulla reperitur differentia quoad jurisdictionem inter feudum, & emphyteusum, nam in quationibus emphyteuticis, & quando agitur de recensita, ut censita, pertinet ad dominum directum privative quoad alios iudices cognoscere jurisdictionem de questionibus istis, in prima, secunda, vel ulteriori instantia, for. 15. 16. 17. 18. & 19. rubr. de iure emphyteut. for. 1. cum sequent. eod. Docent D. Cerdan in arbor. iur. scilicet. verb. Los Señores directos, D. Leon d. de iur. 77. n. 15. Dom. Mathieu de regim. d. cap. 6. §. 3. n. 6. Dom. Crepiti d. obferat. 61. n. 8. Et de jurisdictione ista nostris Regni testatur, Nigro de laudemis, d. q. 17. n. 23. Idem statum reperitur in Catholonia, in Constitut. ne quis homo, tit. de iur. scilicet. omni. iudic. Docent Socarrat. in cap. iur. pro iudic. num. 5. pag. 112. Solitona in stylo capitevocandi, in initio, fol. 7. & 8. d. num. 3. Cancr. variar. lib. 1. cap. 11. num. 63. Celsus Ugo conf. 60. n. 5. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. num. 140. Ripoll variar. cap. 7. de iure emphyteut. num. 152. cum sequent. Nigro de laudem. dict. quæst. 17. num. 26.
- Jurisdictionis ista dominis directis competent ordinaria est, Galic. in usat. placitare, Solitona in stylo capitevocandi, fol. 7. & 8. num. 9. & fol. 27. pag. 1. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 12. num. 144. & tom. 1. de iur. 85. num. 3. Ripoll variar. cap. 3. num. 209. D. Mathieu de regim. dict. cap. 6. §. 3. n. 14. & 15. Ea videlicet ratio est, quia jurisdictionis competit dominis directis virtute legis municipalis nostræ. for. 1. & 17. rubr. de iure emphyteut. Et quando jurisdictionis competit legis virtute, vel statuti, ordinaria est, & illam exercentes, iudices dicuntur ordinarii, l. majorum, & quia, ff. de jurisdictione. iudic. l. cum prator. §. & iudicem, & §. item ubi, ff. de iudiciis, Sanchez de matrim. lib. 3. diff. 20. num. 2. Barbol. in leg. 1. artic. 1. num. 221. ff. de iudiciis, Basil. Poulus de matrim. lib. 5. cap. 10. num. 2. Carleval. de iudiciis, lib. 1. disput. 2. num. 1153. Maltrill. de Magistrat. lib. 6. cap. 1. num. 30. Pateja de instrument. edit. tom. 1. tit. 2. resolut. 6. specie variar. lib. 1. tit. de feud. num. 75. Sanchez adversus Regem Anglie, cap. 14. num. 12. Altesera de feud. cap. 12. Barbol. de iure univers. Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 1. num. 149. Tondan. de preuent. judicial. part. 1. cap. 1. Solozdan. de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 28. num. 15. Christin. tom. 1. de iur. 296. Fecimolin. ad text. in d. cap. ceterum, de iudiciis, Manus

7 Non solum ipsi domini directi jurisdictionem habent ordinariam, sed etiam judices ab eis delegati, nam est appellatur vulgariter de iudice delegato, & Cali. in d. usatic. placitum dicit esse delegatos, jurisdictionem habere ordinariam, ut docet ipse Fontanella dicit. claus. gloss. 12. n. 144. & 145. D. Matheu dicit. cap. 6. §. 3. num. 14. & 15. Non enim attenditur persona illius qui iudicat, sed illius qui causam committit, & licet cognitio delegata sit, iudicium quia nomine directi domini exercetur, temper ordinaria est, ut Fontanella docet dicit. gloss. 12. n. 144. D. Matheu ubi proximo, num. 15. & 16. Facit etiam quod observat ipse Fontanella d. gloss. 12. num. 145. videlicet delegatos iudices nominari a dominis directis ad universas causas emphiteuticas, & delegati ad universas causas causarum, habent jurisdictionem ordinariam, & equiparantur ordinariis gloss. in cap. cum causam, verb. delegatos, de appellacionibus, cap. super, §. si verb. gloss. delegatos de officio delegat. Menoch. de arbitris. lib. 1. quest. 67. num. 59. Sanchez de matrimo. lib. 3. disp. 31. num. 2. Gotter. canon. lib. 2. quest. 2. num. 26. nollet Morla in juris tempore, part. 1. tit. 2. quest. 15. num. 11. Garcia de benefice, part. 5. cap. 8. num. 35. Caneet cariar. part. 3. cap. 10. num. 52. cum sequent. Carleval. de iudiciis, lib. 1. disp. 2. num. 1164. & disp. 4. num. 32. Cortiad. dicit. decis. 8. num. 26. Suelves conf. 41. num. 19. lib. 2. Fermosini. ad text. in cap. significasti 18. de for. competenti. cum quest. 1. num. 15. Fagnan. ad text. in cap. cum olim, num. 65. de major. & obedien. Confirmatur ex eo, quod huiusmodi iudices delegati ab ipsa lege, mediante electione, & nominatione domini directi, habet jurisdictionem, prout iudices ordinarii Civitatis, & Regni mediante sorte, nam iuxta, for. 17. rubr. de iure emphiteute. Tenentur domini directi, iudices nominare delegatos, qui de his causis cognoscant, & adhuc compelli possunt ad nominandum Jurisperitum in iudicem delegatum, ut iudicavit Senatus sententia per Arcus, die 20. Augusti 1623. inter Illustrem Marchionem de Albayda, & Gasparum Montagut: Ergo iudicium iudicem delegatorum ordinaria erit, cum illam habeant a lege, ex regul. text. in d. l. more majorum, ff. de iurisdic. Ripoll cariar. cap. 3. num. 209. & 210.

10 Solum advertere oportet, quod domini directi nequeunt nominare Clericos, aut Ecclesiasticas personas in iudices delegatos, ut declaravit Senatus sententia per Arcus, die 20. Februarii 1629. inter Mattheum Aguilo, & Petrum Ruvilos; & hoc meo videri duplici ex causa, primo quia generaliter dispositum

extat, in foro 8. rubr. de Notariis Clericos in presentis Regno habere non posse officium publicum, ibi: Quod prohibetur de cetero, ne aliquis portans coronam recipiatur in procuracione, nec in officio publico. Secundo quia Ecclesiastici iudices nequeunt in Regno cognoscere de questionibus super bonis immobilibus, vel eorum fructibus, for. 6. rubr. de iurisdic. omni. iudic. for. 6. & 15. rubr. de rebus non alienand. Bellug. in specul. Princip. rubr. 14. §. veniamus, num. 26. D. Matheu de regim. cap. 2. §. 5. num. 44. D. Crepti observat. 54. num. 5. cum aliis a me adduct. cap. 11. de decretis, num. 57. Ergo cum iudices delegati de causis super emphiteuti, & illius preventibus cognoscant, non poterit in Regno demandari cognitio ita Ecclesiasticis personis non habentibus, iuxta formam, potestatem iudicandi super his bonis immobilibus, & illorum fructibus. Cognoscunt iudices illi emphiteutiaris de causis in quibus agitur de recensita, ut censita, & quamvis domino directo videatur concessa iudicium ista per foros, ut ipse audiatur, & iudicet in his causis, for. 17. rubr. de iure emphiteute. ibi: Sia tengut en poder de el Señor de la cosa a responder. Et ibi: E si el Señor agraviarà a ell a tort en aixi que se entenga agreuat del juy. Tamen pro certo tenendum est, ipsum dominum directum non posse de his cognoscere de causis, sed tene iudicem nominare delegatum, qui de questionibus iudicet dominum, & emphiteutam motis cognoscat, dicit. for. 17. ibi: El Señor donat fuyt que no sia suspitot. for. 19. ead. ibi: Sen haja de conixer tam in prima instancia, quam appellacionis avant lo jutge delegat per lo Señor directe. Solsona in stylo capibreviandi. statim feret in initio, pag. 7. a num. 3. Ripoll cariar. cap. 7. num. 58. D. Loco dicit. decis. 77. num. 15. Fontanell. de p. d. n. p. d. claus. 4. gloss. 12. n. 141. & 142. Dom. Matheu dicit. cap. 6. §. 3. n. 14. Non enim potest ipse dominus directus iudex in sua propria causa esse, leg. qui iurisdiccion. 10. ff. de iurisdiccion. l. 1. §. 1. ff. quorum legatorum, l. unie. Cod. nequis in sua causa iudicet, vel ius sibi dicat, l. final. §. viros, Cod. ubi Senatores, vel clarissimi, Barbof. ad text. in dicit. leg. unie. nollet Morla in juris tempore, part. 1. tit. 2. in proem. num. 206. Ramon conf. 3. num. 9. Carleval. de iudiciis, lib. 1. disp. 2. num. 786. Xamat de officio iudic. part. 1. quest. 14. num. 11. D. Crepti observat. 60. n. 10. cum sequent. Cortiada tom. 1. dicit. 37. n. 2. Et in nostris terminis Fontanell. dicit. gloss. 12. num. 144. D. Matheu dicit. cap. 6. §. 3. num. 14.

Nominatio autem iudicis delegati ad dominum directum solum spectat, for. 17. rubr. de iure emphiteute. Fontanell. dicit. glof.

11 nonitro Regno non obtinent domini directi territorium, nam est Barones, aut jurisdictionem exercere possunt, in nostra Civitate in Valsabos, & stationem habeant in carceribus, solum territorii obtinere concessione a Gerente Vices Generalis Gubernatoris, ut docent D. Matheu de regim. cap. 6. §. 1. num. 90. Dom. Crepti observat. 15. n. 38. Tamen domini directi, neque impetrant territorium, neque necessitatem habent impetrandi illud, quia domini illi, quando in propriis laribus iudicant, aut ubi bona emphiteutica sita sunt, exercent jurisdictionem ordinariam, ut diximus, & jurisdictionem ordinariam exercentes, non inrigent concessione territorii, quia iam illud habent ratione ipsius jurisdictionis, Matheal. in leg. Imperium, a num. 283. ff. de iurisdic. omni. iudic. Maranta de ordine iudicior. part. 4. distict. 5. n. 2. in fin. Blanc. de comprom. quest. 6. num. 4. in fin. Barbof. in l. cum prator, §. 1. a num. 45. ff. de iudiciis, Loter. de re benefici. lib. 1. quest. 23. n. 14. & 15. Pareja de instrument. edit. tom. 1. tit. 2. resolut. 6. specie 1. numer. 185. Et cobat de Penitenc. & Reg. iurisdic. cap. 9. num. 3. & 4. Cortiad. tom. 1. dicit. 16. num. 45. Optime Fontanell. in nostris terminis dicit. claus. 4. gloss. 12. num. 150. Unde si dominus directus vellet alibi, quam ubi bona emphiteutica sita sunt, aut ubi domicilium habet, & in alterius domini territorio, jurisdictionem exercere contra emphiteutam, trahendo illum ultra dietam, debet impetrare concessionem territorii a domino illius loci, ut observat Fontanell. dicit. gloss. 12. num. 151. Ripoll cariar. cap. 7. num. 77. Ratio est quia iure ordinario, & virtute veri, non potest dominus directus suam exercere jurisdictionem extra suum domicilium, & in loco ubi bona emphiteutica sita non sunt, & ut jurisdictionem exerceret in alieno territorio, debet habere licentiam, beneplacitum, & consensum domini illius territorii, gloss. in cap. 1. cap. ut litigantes, de officio ordinari. in 6. cap. Episcopum 9. q. 2. Sanchez de matrimo. lib. 3. disp. 19. num. 8. Barbof. in l. 1. art. 1. num. 184. & 185. ff. de iudiciis, Caneet cariar. lib. 2. cap. 2. num. 236. Ripoll cariar. cap. 1. num. 174. Barbof. ad text. in dicit. cap. ut litigantes, num. 3. de officio ordinari. in 6. Peguer. decis. 12. Fermosini. ad text. in cap. postulasti, 14. de for. competent. q. 3. D. Crepti observat. 15. num. 38.

12 Ex traicis infero, quod locus ad quem domicilia citari debet ad capibreviandum, debet esse ille in quo dominus directus voluerit, dummodo sit ubi res, de cujus controversia agitur, sita sit, vel ubi domicilium habent actor, aut reus, D. Matheu dicit. cap. 6. §. 3. n. 17. Quod si locus reus sit, aut domicilii

13 Coram delegatis iudicibus citari debent causae capibreviacionis, caducitatis, laudemiorum, & quindenniorum, de quorum praxi satis late agemus. In Cathalonia, ut ad capibreviandum procedatur, tenetur dominus directus adire Cancellarium, seu Regentem Cancellarium, & alteri ex illis offerre supplicationem ad hoc ut concedatur territorium, & domus iudicium delegatorum designetur, & scribatur, concediturque territorium, quo concessio initiatur capibreviacionis causa, Michael Ferrer 3. part. observat. cap. 114. Latissimè Solsona in stylo capibreviandi, Ripoll car. cap. 7. num. 68. & 69. in

domini directi valde distat a loco ubi domicilium habuerit emphyteuta, non poterit citari ad hoc ut compareat in loco rei emphyteuticæ, vel in loco domicilii domini directi, sed tenetur dominus directus iudicem delegatum nominare in alio loco propinquiori, & ad quem locum possit emphyteuta compelli ire ad capiendum, declaravit Senatus sententia per Berbozal. *tit. 26. Aprilis 16. inter Syndicum oppidi de Quart. & Doni Ludovicum Ferrer. Admissum enim inter omnes DD. reperitur, quod emphyteuta nequeat ultra unam dietam trahi ad capiendum, computandam a domo, & domicilio emphyteutæ, for. 8. rubr. de feudis, Solfonia in stylo capiteorelandi, post formam territorii, num. 1. pag. 15. Socarrat in consuetud. Cataloniae, cap. si aliquis habet, num. 19. cum sequenti. pag. 462. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 11. num. 28. & gloss. 12. num. 150. Ripoll. variat. dietæ. cap. 7. n. 78. Dom. Mathieu de regim. cap. 6. §. 3. num. 17. & 18. Ita iudicavit Senatus sententia per Alreus, dia 24. Maii 1619. inter Syndicum Villæ de Bortiana, & alios. Quod admittitur, & itatutum extat, ad similitudinem impetrantis commissionem iudici delegati, ut de aliqua cognoscat causam, nam non est impetranda, nisi ea lege, ut ultra dietam unam non possit trahi reus ad litigandum a loco ubi fuerit domiciliatus, cap. statutum, §. cum vero, de rescriptis, in 6. ubi Barbof. num. 1. cum sequenti. Fermosin. ad text. in cap. ex parte 15. de foro competent. quest. 18. num. 4. Gonzal. Tellez ad text. in cap. non nulli, de rescriptis, num. 8. Felician. de Oliva de foro Ecclies. part. 3. cap. 17. num. 38. & cap. 18. num. 14. Fagnan. ad text. in dietæ. cap. non nulli, num. 15. Solum in hoc casu non est computanda dieta a domicilio rei, & Civitate, aut Villa ubi commoratur, sed a finibus Diocesis, cap. non nulli, de rescriptis, cap. statutum, §. cum vero, cum nullus, de rescriptis, in 6. Abbas in dietæ. cap. non nulli, num. 2. & Joannes Andreas num. 8. Barbof. ad text. in cap. dietæ. 29. de rescriptis, num. 2. Hieronymus Fernand. de Otero Roman. lucubrat. disput. 33. a n. 7. Escobar de iurisdic. Fontanell. cap. 28. num. 28. Fermosin. ad text. in cap. 3. de foro competent. quest. 10. num. 2. Gonzalez Tellez ad dietæ. text. in cap. non nulli, num. 5. Felician. de Oliva de foro. Ecclies. part. 3. quest. 17. num. 38. Fagnan. ad text. in dietæ. cap. non nulli, num. 6. Dicitur una dieta, locus distans taliter, quod una die possit emphyteuta a domo sua usque ad locum iudicii ire, & reddere post capihibitionem a loco iudicii ad domicilium suum, dietæ. for. 8. rubr. de feud. ibi: Devis donar en lloch bon pasquen aquell dia tornar a son alberch. docent Solfonia, & Socarrat ubi supra. Fontanell. dietæ. gloss. 11.*

num. 28. Ripoll dietæ. cap. 7. numer. 78. Domi Mathieu dietæ. §. 3. num. 17. Et quod hæc vox dieta sumatur pro itinere unius diei, quod nos dicimus fornada notant Sebastian Covarrub. in thesaur. verb. dieta. Barbof. in pastoral. part. 2. allegat. 28. Zerda in adversar. sacris, cap. 156. num. 9. Fermosin. ad text. in cap. ex parte 15. de foro competent. quest. 18. n. 8. Gonzalez Tellez ad text. in cap. non nulli 28. de rescriptis, num. 4. Que autem distantia loci faciat unam dietam, non est facile resolvere, de jure enim consuetudine viginti milia passuum pro qualibet dieta, l. 1. ff. si quis cautionibus, l. si ve 13. §. aliud, ff. de excusat. tutor. leg. 2. §. si praesens, ff. qui oratio in honor. possession. l. 2. ff. de verbor. significat. Bovadill. lib. 4. politie. cap. 5. num. 53. Barbof. in dietæ. cap. 28. a num. 9. & num. 23. de rescriptis. Panciroli. variat. lib. 1. cap. 56. Pincus desif. 138. part. 2. a num. 4. Saigad. de protef. regia, part. 1. cap. 2. §. 5. num. 43. Felician. de Oliva de foro Ecclies. part. 3. quest. 17. n. 39. More Romanorum itinera dinumerabantur per militaria passuum, vulgo millas, ut probatur, ex Lomnia, l. initio, 4. ff. de offic. prefec. urbis, l. propter 21. §. nec tertio, l. plane 41. ff. de excusat. tutor. Liplius de magistrat. Roman. lib. 3. cap. 104. Panciroli. lib. 1. variat. cap. 43. Patlador. lib. 1. rerum quotidianar. cap. 19. Olvald. ad Doanel. lib. 3. commentariar. cap. 9. Fermosin. ad text. in cap. ex parte 15. de foro competent. 18. num. 8. Gonzalez Tellez ad text. in dietæ. cap. non nulli, de rescriptis, num. 4. Fagnan. ad eundem text. num. 16.

Sed quia more nostro, itinera dinumerantur per leucas, & inter DD. non est in contempto quibus miliaribus hujusmodi componantur leuca, nam aliqui docent constare mille, & quingentis passibus, Covarrub. variat. lib. 2. cap. 5. num. final. Cujacius in cap. ex parte. de Capitulis Monachor. num. 15. Altelef. ra lib. 2. rerum, cap. 15. Alii duobus miliaribus componi leucam voluerunt Joan. Andreas, & Joannes Socreus, & alii in dietæ. cap. ex parte. Rebus & Cepola in d. l. 2. ff. de verbor. significat. & denique multi communiter docent tribus miliaribus constare leucam, l. 3. tit. 16. part. 2. l. 25. tit. 26. ead. partit. Fermosin. ad text. in dietæ. cap. ex parte 15. de foro competent. quest. 18. num. 10. Escobar. comput. 122. Bovadilla in sua politie. lib. 4. cap. 5. a n. 53. Hermosilla l. 24. gloss. 2. num. 44. tit. 5. part. 5. Gonzalez Tellez ubi proximo. Pallius vero quinque pedum mensura, unius anterioris, & alterius posterioris, & tribus intermedii, gloss. in l. 3. ff. de verbor. significat. & in cap. sicut 17. quest. 4. Fermosin. dietæ. quest. 18. num. 11. pedes vero quindecim digitis, gloss. in cap. antiquitas 17. quest. 4. DD. in l. 1. ff. si quis cautionibus. Parlador. dietæ. lib. 2. rerum

quotidianar. cap. 19. num. 8. Menoch. de arbitr. casu 206. num. 2. Cevall. de cognitione per viam violent. part. 2. quest. 20. ex num. 39. Fermosin. dietæ. quest. 18. numer. 12. & 13. communiter receptum est, quod diete computetur juxta consuetudinem regionis, & componantur, non ex leucis civilibus, sed vulgaribus, & non computentur sicut de jure civili, sed sicut ex consuetudine solent computari, cap. presentis, §. loca, cap. statutum, §. cum autem, de rescriptis in 6. leg. 18. tit. 7. lib. 1. ne capitul. Cevall. quest. 897. Menoch. de arbitr. casu 206. Bovadill. lib. 4. politie. cap. 19. num. 37. Fermosin. ad text. in cap. non nulli, de rescriptis, num. 4. & ad text. in cap. ex parte 15. de foro competent. quest. 18. num. 9. Gonzalez Tellez ubi proximo. Fagnan. ad text. in cap. nulli, de rescriptis, num. 17. Qua de causa, & si quando tractatur de iudicio peragendo, octo proficicenti concedatur leuca in singulis dies, Parlador. lib. 2. rerum quotidianar. cap. 19. n. 12. Escobar de ratiocin. comput. 12. num. 11. Gonzal. Tellez ubi proximo. num. 5. in fin. Apud nos introductum habet consuetudo, quod emphyteuta non trahatur ad capiendum ultra tres leucas, nam ab ortu solis usque ad meridiem, tres leucas commodè poterit cõmeare, & post meridiem usque ad solis occasum, alias tres leucas poterit etiam commodè remeare, ut ad domum redeat, non enim a jure deviat componere itinerationem unius diei ex sex leucis, aut circiter septem, gloss. in cap. non nulli, de rescriptis, Fermosin. ad text. in dietæ. cap. ex parte 15. quest. 18. num. 8. Poterit dominus directus trahere emphyteutam ad capiendum ultra unam dietam, dummodò ei solvat conductum idest expensas necessarias, quas emphyteuta faciet eundo, & redeundo, & conducendum Advocatum, & procuratorem, ita probatur, ex dietæ. for. 8. rubr. de feudis, ibi: Devis donar en lloch bon pasquen aquell dia tornar a son alberch. Et si no fuba deu. loiser fos obi, segons que es contengut en las cõs. Jols de el usatje de Barcelona. Ita reperitur cau-

tum in Regno Cathaloniz in usatico placitæ. rubr. de iurisdic. in 1. vol. confitit. ibi: Ita ut si ad sua, ijsa dies recerit non possit domet sibi conductum. Docent Fontanell. dietæ. claus. 4. gloss. 11. num. 28. & gloss. 12. n. 153. Ripoll variat. cap. 7. num. 79. Dom. Mathieu d. cap. 6. §. 3. n. 19.

La Practica de citar a cabrevar, y pagar centos en el presente Reyno se reduce, a que el Señor directo, o su Procurador, para que se cite a cabrevar para el dia subiguiente al emphyteuta para T. hora, y para la casa de el Juez delegado, y si el emphyteuta vive en la misma Ciudad, Villa, o Lugar en donde se haze la citacion, no es necesario despachar cedula firmada del delegado para la citacion, sino es que el Portero verda, bamente haga la citacion, bien es verdad que se puede en este caso tambien despachar cedula firmada, que vulgarmente de zimos Albaransa, pero si el emphyteuta viere fuera el Lugar, Villa, o Ciudad, se acostumbra despachar dichas cedulas firmadas, advirtiendo que si el emphyteuta viviere en territorio de otra jurisdiccion, podrá el Portero notificarle estas cedulas, sin necesidad de despachar letras subdidas, rias al Ordinario de el Lugar de aquella jurisdiccion, como lo notan Solfonia in stylo capiteorelandi, fol. 17. Ripoll variat. cap. 3. num. 380. aunque en otras materias tiene pre para citar en ageno territorio son necesarias dichas letras subdidas, leg. 1. §. hec Prefates, ff. de requirendis reis, leg. 1. §. hec autem literæ, ff. de iuris fugitivis, leg. final, verif. tribuni, Cod. de his qui latrones, Cartel. val. de iudicis, tom. 1. tit. 1. disp. 2. n. 21. Ripoll variat. dietæ. cap. 3. num. 77. & 78. Scacc. de iudicis, lib. 1. cap. 40. num. 6. Cortiad. tom. 1. dietæ. 27. num. 75. el Señor Mathieu de regim. cap. 10. §. 1. n. 42. Acosumbrañe hazer tres citaciones con estas cedulas, distinguido la primera en esta conformidad.

De manament, y proviõio del Magnific F. T. Dotor en cascu dret Juge delegat en totes les causes emphyteuticals de F.T. Clergue Beneficiat en T. Parroquia del Benifet instituhit, & fundat fots T. invocacio, instanc, y requirent lo dit F. T. en dit nom de Beneficiat Providet, que sia manat a S. T. que pera dema de 10. a 11. hores del mati vinga a cabrevar, y pagar centos a casa el dit Juge delegat, que la te en la Parroquia de T. catrer de T.

Widit F. T. Judex delegatus.

Muchas vezes de despacha esta cedula con tanta vive fuera la Ciudad, Villa, o Lugar, y para este caso la cedula deve despacharse emphyteuta suceda en lugar de intima, y en esta forma.

De manant, y provisión de F. T. Juge delegat en totes las causas emphyteuticas de S. T. instant, y requirient lo dit S. T. Providet, que fia manat à F. T. que pera demà de nou à deu hores del mati, vinga à cabrevar, y pagar censos à la casa del dit Juge delegat, que la tè en la Plaza de la Seu, y si per casualment no sera trobat, sia afix lo present à les portes de la casa de aquell, & succedat loco intimæ personalis.

Vidit F. T. Judex delegatus.

27 Hac cedula intimata per aliquem ex Apparitoribus Curie Justitiæ, aut Gerentis Vices Generalis Gubernatoris, qui in didictis Curii prælitum habent juramentum, & facta ab illo relatione in posse Scribæ judicis delegati de citatione facta, si hora assignata, emphyteuta non compareat, debet accusari contumacia ab adore, pulsata hora, quia non sufficit quod citatus non compareat, ut dicitur contumax, sed requiritur quod accusetur contumacia. ff. de iudicis, l. 1. proferendum, §. & si quidem, Cod. de iudicis, l. 1. proferendum, §. & si quidem, Cod. de iudicis, l. 1. proferendum, §. & si quis in jus vocatus, Alexand. conf. 100. n. 5. & 6. lib. 5. Caltrensi. in didict. l. proferendum, §. & si quidem, n. 3. & ibi Jalon n. 7. Marfil. in leg. de uno quoque, n. 147. ff. de re iudic. Crævet. conf. 254. n. 2. lib. 2. Azin. in prax. §. 17. cap. 3. casu 11. n. 3. Marañón in suo specul. part. 6. membr. 2. n. 1. & 15. Paz in prax. part. 1. tom. 2. cap. 3. n. 6. cum sequentibus. Gravet. ad vestr. in prax. lib. 4. cap. 4. n. 17. Rebut. tom. 2. ad ll. Galliz. tit. de contumacia, artic. 3. gloss. unic. n. 1. & 23. Gaylus observat. 55. n. 7. Azeved. in l. 5. n. 2. tit. 3. lib. 4. novæ recopilat. Cacheran. decis. 3. n. 2. & 4. Thefaur. decis. 19. Borel. in summa decisum. tom. 1. tit. 46.

De manant, y provisión del M.F.T. Dotor en caucun dret, Juge delegat en totes las causas emphyteuticas de S. T. instant, y requirient lo dit S. T. intimau, y manau à S. T. per segona citació, que pera demà de 10. à 11. hores del mati vinga à cabrevar, y pagar censos à casa del dit Juge delegat, que la tè en T. Parroquia, en lo carrer de T.

Vidit F. T. Judex delegatus.

Intimado este segundo precepto, si no compareciere el emphyteuta à la hora señalada, se le acusa la contumacia, y se provee que se despache tercera citacion sub pœna commissi, y en este caso deve continuar el Em-

phiteuta en la acusacion de la contumacia, como tambien en todos los demàs, pero como, especialidad la contumacia de esta segunda citacion deve continuarse en esta forma.

Die XV. Maii M.DC. LXXXVIII. Lo M.F.T. Dotor en drets, Juge delegat en totes las causas emphyteuticas de S. T. instant, y requirient lo dit F. T. pulsata hora undecima, ante meridiem, admilla contumacia contra S. T. del segon manament de que vinga à cabrevar, y pagar censos Providet, quod fiat tertia citatio sub pœna commissi pera demà de 10. à 11. hores del mati à la casa del dit Juge delegat, que la tè en T. Parroquia en lo carrer de T. à cabrevar, y pagar censos, Receptis F. T. Notarius, & Scriba.

En

En execucion de esta Provision, se despacha la tercera citacion à cabrevar sub pœna commissi, intimandola, ò sin cedula en los casos ya notados, ò con cedula quando es preciso, despachandola en esta forma.

De manant, y provisión del M. F. T. Juge delegat en totes las causas emphyteuticas de S. T. instant, y requirient lo dit S. T. intimau, notificau, y manau à F. T. que vinga à cabrevar, y pagar censos per tercera citació segons furs, ab pena de commissi, pera demà de 10. à 11. hores del mati, à la casa del dit M. Juge delegat, que la tè en T. Parroquia en lo carrer de T.

Vidit F. T. Judex delegatus.

Emphyteuta non comparente hora assignata in hac tertia citatione, accusatur contumacia, potest proponi instantia commissi, sed ut legitime virtute harum citationum possit ad commissum procedi, necessarium judico, quod hujusmodi citationes, aut saltem una ex illis, personaliter intimetur ipsi emphyteute, nisi non sufficere quod illius procuratori notificetur, nam cum sint precepta peculiaria, & fiant sub pœnis incidendi in commissum, non sufficere quod procuratoribus fiant, quia juxta juris regulas, ut domini incidant in pœnam, non sufficit quod mandata penaliter procuratoribus notificentur, sed necessarium est, quod ipsis principalibus dominis intimetur, cum procurator non possit facere incidere dominum in pœnam, L. rector. §. Luctus, ff. mandati, l. ff. procurator, & ibi Gloss. & DD. ff. de condic. indubit. element. non potest ff. de procuratorib. Lancelot. de attentat. part. 1. cap. 1. num. 12. Surd. de aliment. tit. 9. quest. 26. num. 112. Cancet variat. lib. 1. cap. 16. num. 6. Pereyra de emptio, cap. 15. num. 12. Barbof. claus. 35. num. 43. Sebastian. Medic. decis. Marchia 29. num. 11. Cyriac. controvers. 239. & de jure fisci, l. dicitur 7. ff. de in integr. restit. l. ex consensu 23. §. ultim. ff. de appellationib. l. 3. C. de quomodo, & quando iudex, cap. quoniam frequenter, §. pro, ad litem non contestata, Barbof. in l. 15. §. Julianus 16. ff. de damno infecto, num. 27. Alexand. in l. de uno quoque, ff. de re iudic. Roland. à Valle conf. 47. num. 23. lib. 2. Cujacius lib. 29. observat. cap. 11. Vultejus de septat. cap. 1. Paz in prax. tom. 2. cap. unic. Scacac. de iudicis, lib. 1. cap. 90. num. 14. Fermolin. ad rubr. tit. de dolo, & contumacia, num. 6. Arno'd. Corvin. in sum. Cod. lib. 7. tit. 72. vers. ex parte rei, Gonzal. Tellez ad text. in cap. suo 3. ut litem contestata, num. 2. Felician. de Oliva de foro Eclesiæ, part. 3. quest. 26. num. 2. cum sequent.

En la execucion de esta Provision, se despacha la tercera citacion à cabrevar sub pœna commissi, intimandola, ò sin cedula en los casos ya notados, ò con cedula quando es preciso, despachandola en esta forma. Solent prædictæ tres citationes ad capibreviandum in nostra praxi etiam fieri unico cartello, peremptorie, una scilicet pro tribus, & eisdem operatur effectus, quia juxta juris regulas, tres citationes, aut tria illa edicta, quæ ad similitudinem nostrarum citationum reo notificari debent, ut sit verè cõtumax, possunt illi notificari unico solo edicto pro tribus, cujus ope effectus tres verè contumax, & potest cõtra eum procedi eodem modo, ac si tribus illis edictis, & citationibus ad iudicium vocatus esset, leg. ad peremptorium 68. ff. de iudicis, leg. contumacia 53. §. 1. ff. de re iudicata, l. 2. §. Senatus, l. Arrianus, §. ultim. ff. de jure fisci, l. dicitur 7. ff. de in integr. restit. l. ex consensu 23. §. ultim. ff. de appellationib. l. 3. C. de quomodo, & quando iudex, cap. quoniam frequenter, §. pro, ad litem non contestata, Barbof. in l. 15. §. Julianus 16. ff. de damno infecto, num. 27. Alexand. in l. de uno quoque, ff. de re iudic. Roland. à Valle conf. 47. num. 23. lib. 2. Cujacius lib. 29. observat. cap. 11. Vultejus de septat. cap. 1. Paz in prax. tom. 2. cap. unic. Scacac. de iudicis, lib. 1. cap. 90. num. 14. Fermolin. ad rubr. tit. de dolo, & contumacia, num. 6. Arno'd. Corvin. in sum. Cod. lib. 7. tit. 72. vers. ex parte rei, Gonzal. Tellez ad text. in cap. suo 3. ut litem contestata, num. 2. Felician. de Oliva de foro Eclesiæ, part. 3. quest. 26. num. 2. cum sequent. Etiam vidi prædictatum in Regno, & figurantur in capitulo Sedis nostre Valentina, quod factis tribus citationibus, aliæ tres sunt citationes ad capibreviandum, quibus per mandatum simplex, penale, & sub pœna commissi, habetur emphyteute, quod ad capibreviandum comparat, postquam jam tribus

Luz

præ

præceptis citatus fuit ad capibreviandum. Sed hæc praxis nunquam mihi placuit, quia decipialis, juxta quas, non est necesse, ut procedi possit contra teum uti contumacem, quoad citatur sex citationibus, sed solum requiritur quod tribus edictis, & citationibus diversis citetur, quibus factis, poterit legitime procedi contra emphyteutam, & quemlibet citatum, uti verum contumacem, l. contumacia, § 3. §. 1. ff. de re judicata, ibi: contumax est qui tribus edictis propofitis, l. consentaneum §. Cod. quomodo, & quando judex, ibi: Et ad verfarlo tuo terminis literis, autient, qui semel, Cod. ad. ibi: prius edictis citatur, l. de consensu, §. ultio. ff. de appellat. l. 2. §. Sententia, l. Arrianus, §. ultio. ff. de jur. fisci, l. ad peremptorium 68. ff. de judic. l. §. de vi 7. ff. de in integr. restitut. l. 3. C. quomodo, & quando, Paul. lib. 5. sententiar. tit. 5. vers. trini literis, cap. quoniam frequenter, §. porro, ut huc nos constata, cap. nullus, & cap. nemo 11. que §. 3. for. 15. rubr. de appellat. ibi: E aquell es dit absent per contumacia, qui tres vegades fo citat per la Cort no volen venir. Ita docent Barthol. in l. 15. §. Julianus 16. ff. de damno infecto, num. 17. Speculat. de secundo decreto, §. non dicitur, num. 1. Alexand. in l. de uno quoque, ff. de re judicata, Vestrius in prædict. lib. 7. cap. 3. num. 22. Roland. à Valle conf. 47. num. 23. lib. 2. Paz in præx. 2. tom. cap. unice. Didacus Perez in l. 1. tit. 9. lib. 3. ordinam. Cujacius observat. lib. 29. cap. 11. Vultejus disceptat. cap. 2. Scacc. de judicis, lib. 1. cap. 90. num. 14. Fermo lin. ad rubr. tit. de dolo, & contumacia, num. 6. Arnold. Corvin. in sum. Cod. lib. 7. tit. 72. vers. ex parte rei, Gonzalez. Tellez ad text. in cap. tue 3. ut lite non contestata, num. 2. Felician. de Oliva de for. Eccl. ff. part. 3. cap. 26. n. 1. cum sequent.

32 Si emphyteuta compareat hora contenta in aliqua ex his citationibus, etiam si contumax fuerit, auditur, purgando moram, & refectis expensis antea factis, & refectis contumax non aliter auditur, quam refectis prius, & solatis expensis, l. sancimus, l. propterandum, §. si autem 6. de judicis, l. si pupillani 17. §. 1. ff. de privileg. creditor. autem, qui in l. Cod. quomodo, & quando judex, l. 3. Cod. de bis qui accusare possunt, l. cum 79. ff. de judicis, cap. quoniam frequenter, §. in aliis, ut lite non contestata, cap. pastorali, §. p. atene, de offic. ordinari. cap. venerabilis, §. porro, de sententia excommunicationis in 6. cap. 1. de dolo, & contumacia in 6. for. 22. rubr. de sententis, Menoch. de arbitrar. lib. 1. casu 36. Neguzan. de pignorio. 3. part. membr. 3. Gilchen, in dict. l. propterandum, §. si autem, Caravita riu 105. num. 5. Scacc. de judicis, lib. 1. cap. 12. num. 69. Fatinae. quæst. 11. num. 69. &

conf. 85. num. 47. Ofasc. de off. 9. num. 1. Carleval. de judicis, tom. 1. lib. 1. tit. 1. disput. 2. quæst. 7. sect. 3. num. 902. & tom. 2. tit. 2. disput. 2. num. 14. Velalc. de privileg. pauperum, part. 2. quæst. 65. §. 1. num. 131. Baptift. Vetrigilia in sum. præx. adnotat. 22. §. 1. lit. de expensis à contumacia debitis, num. 18. Tondut. de præsentatione judicial. tom. 2. cap. 40. num. 8. 9. & 14. Quesad. & Pilo diffinitat. 15. num. 21. & 22. Fermo lin. ad rubr. tit. de dolo, & contumacia, quæst. 2. num. 11. & ad text. in cap. finem litibus, de dolo, & contumacia, quæstion. 10. Baton. de offic. lib. minor. atar. eff. 32. per tot. Cardinal. de Luca de judicis, discurs. 10. num. 14. Gonzalez. Tellez ad text. in dict. cap. tue 3. ut lite non contestata, num. 26. Pegas resoluit. forens. cap. 16. num. 43. Carol. Anton. de Luca in præx. cap. 25. num. 12. Et si judex omiserit compellere contumacem ad solutionem expensarum, tenetur illas de proprio solvere, l. propterandum, l. sancimus, Cod. de judicis, dict. for. 22. rubr. de sententis, ibi: la Cort del seu proprii sua tengui de pagar aquelles despeses. Docent Lancelot. de attentat. part. 3. cap. 31. n. 108. Paz in præx. part. 1. tom. 2. cap. 3. num. 5. Borel. in sum. de off. tom. 1. tit. 46. num. 54. Barbol. ad text. in l. cum qui teneret, num. 170. ff. de judicis, Veltius in præx. lib. 4. cap. 4. de dolo, & contumacia, num. 9. Barbol. ad text. in dict. l. propterandum, num. 50. & ad text. in dict. l. sancimus, num. 1. Si emphyteuta aliquam petit dilationem ad perquirenda instrumenta, ut iustis titulis coarcevat, admitti valeat ad capibreviandum, liberentur concedi ei solet hujusmodi dilatio, & termini citationum prorogantur. Si vero cum instrumentis veniat, à iudice delegato recognoscuntur, & si legitime facta appareant, admittitur emphyteuta ad capibreviandum, qui medio juramento confitetur se detinere præsumptum subjugatum dominio directo illius domini directi ad censum tot solidorum, factaque recognoscione ista, iudex delegatus condemnat emphyteutam ad recognoscendum dominium illud directum, & ad solvendum quantum censum, talvis iuribus domini directi, de quibus conficitur publicum instrumentum, quod apud nos capibrevium appellatur, vulgo Colero.

33 Si vero emphyteuta non habeat omnia necessaria instrumenta, quibus legitime probetur sibi prædium emphyteuticum pertiuisse cum approbatione directi domini, tunc poterit ab emphyteuti privati, nisi se paratum ostendat ad jurandum non habere titulos, nec minus fecisse quin haberet, nam hoc factu, si probet per soatium quadraginta annorum canonnes solviffe, non erit emphyteuti privandus, quia ex tali annua prestatione præsumitur titu-

tulum præcessisse, Barthol. & alii in l. competit. Cod. de præscriptioe 30. vel 40. annor. Jafson in l. 2. num. 60. Cod. de jur. emphyteut. Gama de off. 127. Ripoll. variar. cap. 7. num. 342. & 343. Sed quod frequentius in nostra praxi fit, quando emphyteuta caret titulis, est instrumentum præcarii, dictum apud nos Acte en desfiè de adiesse emphyteuta enim qui amittit titulos, aut illos non habet ad capibreviandum, jurat non habere titulos, & ipse dominus directus, si ei placet, nam semper placere solet, præmaxime si ei aliqua quantitas detur pro concessione ista, firmat, & facit hujusmodi præcarii instrumentum emphyteute, narrando in illo, quod per amissionem titularum novum concedit præcarium exprinendo, & designando emphyteutum per suos confines, & quid erat solitum præstari singulis annis, juxta doctrinam Bartholi in l. si certis annis, in fin. Cod. de pactis, docet Ripoll variar. dict. cap. 7. num. 440. Qua propter debet continere instrumentum istud, acceptatio ex parte emphyteute, Solona in stylo capibreviandi, folio 65. pag. 2. Ripoll dict. cap. 7. num. 441. Observa tamen quod dominus directus non habet jus, neque poterit toties quoties voluerit facere capibreviare suum emphyteutam, quia solum semel poterit compellere quemlibet novum adquirentem, ut suis expensis capibreviet, Ripoll variar. cap. 7. num. 135. Sed expensis ipsius domini, poterit dominus toties quoties voluerit facere capibreviare emphyteutam, ex regula quod quis debet facere, quod alteri prodest, & sibi non nocet, l. si creditor, ff. de cession. Et hæc sententia probatur ex authent. de non alienand. rebus Eccl. §. emptoribus, gloss. in authent. si quas ruinas, Cod. de Sacrosanct. Eccl. Guid. Pap. de off. 417. per tot. ubi addentes Solona in stylo capibreviandi, folio 6. Ripoll dict. cap. 7. num. 135. In Regno judico, quod dominus directus compellere poterit emphyteutam ad capibreviandum expensis domini, prout fieri solet, semper & quando dominus voluerit, ex regulis supradictis, & præcipue de quadriennio in quadriennio, cum per cessationem solutionis canonum per hoc temporis spatium, incurrat caducitas in Regno, ut cito dicam. Expensis vero emphyteute poterit capibrevium fieri de decennio in decennium, nam ad capibreviandum potest cogi in Regno intra hoc tempus, ut respectu censualium

dispositum extat, in for. 205. fol. 78. curiar. anni 1645. & beneficiati administratores Ecclesiarum, & alia communitates Ecclesiasticæ, tenentur de decennio in decennium facere capibreviare in Regno sub penis decem librarum, & alia ad arbitrium, juxta disposita in Sinodo Diocesana celebrata sub Illustrissimo Domino Archiepiscopo Alibaga cap. 46. & sub Excellentissimo Domino Archiepiscopo Urbina tit. 20. de rebus Eccl. alienand. vel non, constitut. 8. fol. 179.

Quando emphyteuta citatus ad capibreviandum intendit, non possidere emphyteutam rem, aut quod dominus directus non habet satis probatum dominium directum, recursum emittere debet ad Senatum, vel ad gerentem Vices Generalis Gubernatoris à citationibus factis, ubi cognoscit debet an habuerit dominium directum in illa re, nam cum jam non tractetur de re censita, ut censita, sed solum disputetur an res fuerit allodialis, vel emphyteutica, de hoc dubio, non debet cognoscere Judex delegatus, neque ad id habet jurisdictionem, sed debent cognoscere Judices ordinarii, & Regii, for. 19. in fin. rubr. de iure emphyt. Milanent. de off. 6. per tot. Marius Muta de off. 70. num. 19. D. Leon de off. 77. num. 13. Ripoll variar. cap. 3. num. 208. Don Petrus Sanz in suis observationibus, lit. E. observat. 18. D. Matheu de regim. cap. 6. §. 3. num. 20. cum sequent. Et ita Senatus judicavit sententia per Alreus, die 30. Augusti 1621. inter Joannem Font, & Sanctium de Elcobedo Clericum, & alia per Cafes, die 15. Decembris 1634. inter curatorem filiorum, & heredum Joannis Foyes, & Ferdinandum Rois.

Si el citado à cabrevar no poffeyere cosa, censida al que le cita, o si entendicse que no puede provar su dominio el Señor directo, ocurre à la Real Audiencia, o à la Corporacion de la Governacion de las citaciones à cabo, brevar, narrando en el libello del recuso, como ha sido citado, y que no poffeche cosa, fa censida con los proteolos de no entender negar la Señoria directa, caso en que se probe, y inhibiendose el Juez delegado, se conoce, y decide en el Tribunal Real, si cito dicam. Expensis vero emphyteute poterit capibrevium fieri de decennio in decennium, nam ad capibreviandum potest cogi in Regno intra hoc tempus, ut respectu censualium

IHS. F. T. Propofant com millor pot diu, que à infancia de S. T. Clerge, en cert nom de beneficiat, ha estat citat à cabrevar, y pagar censos, de provifio de F. T. Jurge delegat en totes les causes emphyteuticals del dit S. T. als la supoficio, de que lo Propofant poffehiria alguns bens tenguts fots directa Señoria del dit beneficiat; E com lo Propofant no entenga detenis, ni poffehir bens alguns, tenguts fots directa Señoria del dit S. T. ni encara conste

de la nominació de dit Jutge delegat, y per lo consegüent ab les dites citacions a cabrevar, se li hacha set notori agravi.

Per tant, & aliás, omni meliori modo, &c. ab proteſt, & non aliter, de no entendre negar la ſeñoria directa, quant lay hacha, ans be de regoneixarla, ſempre, y quant conſte de aquella, y es veriſique modo debito, diu, que de dites citacions a cabrevar, y de qualſevols enantaments en ſequida de aquelles ſets, ne recorre pera el preſent Tribunal de V.S.A. y requir dit recors li ſia admes, & illius ope es mane declarat, que lo Propoſant no deute, ni poſſeheix bens alguns tenguts ſots directa ſeñoria del dit Beneficiat, y que no pot ſer convegut, ni citat davant dit pretes Jutge delegat, y que mentres ſe coneix de les forzes de eſta inſtancia, ſia provehit lo remey de nihil innovetur, Per ſer aixi, &c. Implorant, &c.

Jefus M. Die 15. Mail 1688. Intimetur ad dicendum, & interim nihil innovetur. F.T. Alſector.

- 41 In aliquibus Villis, recuſus ille à citationibus capibreviandi, emittitur ad Curiam Juſtitia, & Judicis ordinarij, non ſine fundamento, nam in ſora 12. rubr. de jure emphyteuſt. ſtabilitur, quod ſi ab emphyteuſta qualitas domini directi negetur, cognofcatur de quaſtione in curijs Judicium ordinariorum, ibi: E negant in totum la qualitat de la dita coſa cenſada, en lo qual cars tantum ſe puga evocar dita cauſa de ſerua de dret, è coniecer de aquella los Jutges ordinaris. Et per huc forum tradit D. Matheu diſt. cap. 6. §. 3. numer. 20. Quod ordinarius cognofcit de his cauſis: cū ergo in Regno ordinarius Jutges, in qualibet Civitate, Villa, aut Loco, Juſtitia dicatur, quia per illum ordinaria exerceatur juſdictione, ſor. 17. & 18. rubr. de Curia, & Bajulo, privileg. 35. & 72. D. Regis Jacobi I. D. Matheu de regim. cap. 4. §. 1. numer. 3. & §. 2. n. 1. cum ſequent. Sequitur, quod ad Juſtitiam, & Judicem ordinarium legitime poterit recurrere. Sed hæc praxis adendum Judicis ordinarios per viam recuſus, nunquam mihi ſatis placuit, quia ſemper credidi eſſe contra noſſimas juris regulas, nam recuſus ſemper interponendus eſt à gravimibus inferiorum ad ſuperiores, Gutta conſ. 66. Cancr viciat. part. 3. cap. 18. numer. 15. Fontanel. de cif. 286. part. 1. Delben. de innovat. tom. 1. cap. 8. dabitat. 47. ſcñ. 7. numer. 6. & tom. 2. cap. 16. dabitat. 42. ſcñ. 3. in ſin. principijs. D. Matheu de regim. cap. 6. §. 1. numer. 56. & 57. Regens Vico ad Pragmaticas Regni Sardinia, lib. 1. tit. 11. cap. 2. numer. 6. Cortiada deſi. 25. tom. 1. numer. 17. Ergo cum Jutges emphyteuſtarius ordinarius exerceat juſdictionem, ut probavi à num. 5. Et Juſtitie etiam ſint ordinarii Judices, non habent illi majorem juſdictionem, & poteſtatem, quam Judices emphyteuſtarii, ſed aſequalem, & cum par in parem non habeat imperium, l. numer. & Magiſtratus, ſf. de receptis arbit. leg. il-
- le à quo, §. tempeſtation, ſf. ad S. C. Trebel. cap. inferior, cap. denique 21. diſtincti. Inferitur, quod etiam ſi à Juſtitia, & ordinario Jutge decernatur quod nihil innovetur à Jutge delegato in cauſa emphyteuſt. & quod ei inhibeat illius cognio, poterit emphyteuſtarius Jutges, inhiſitione non obſtante, procedere in cognioſione cauſe, ut in noſtris terminis, docent Solſona in ſyſto capibreviandi. poſt formam præcept. in verſ. verum, numer. 2. fol. 25. pag. 2. verſ. eſt ſcendum, & fol. 27. Fontanel. de pact. nuptial. tom. 1. claſſ. 4. gloſſ. 12. numer. 148. Ripoll viciat. cap. 4. numer. 208. cum ſequent. Ad ſori 19. verba reſponderi poterit, quod nomine Judicium ordinariorum poſſunt intelligi, Gerens Vices Generalis Gubernatoris, quicquid juſdictionem ordinariam exerceat, & eſt ordinarius, Mieres in Clavia Serearie Regis Petri 3. part. 1. col. 6. de offi. Gubernatoris Catalonia, n. 8. fol. 167. Oliba de jure ſſici, cap. 4. numer. 37. Michael. Ferrer part. 1. obſervat. cap. 4. numer. 2. & 4. & cap. 20. numer. 6. Cancr viciat. part. 3. cap. 3. numer. 328. Ripoll de regalia, cap. 3. numer. 139. Boſch. deſi. tituli de hono. lib. 2. cap. 26. §. 8. verſ. per raba, Batdax. de offi. Gubernatoris, part. 1. queſt. 6. numer. 54. D. Matheu de regim. cap. 2. §. 3. numer. 38. Et adhuc ordinarius ordinarius dicitur, cum major ſit quocumque ordinario; Ripoll diſt. cap. 3. numer. 139. Boſch. diſt. §. 8. verſ. per raba, circa ſin. Cortiad. tom. 1. deſi. 10. numer. 78. Et etiam dici poterit, poſſe intelligi de Regio Senatu, cum in eo juſdictione ordinaria exerceatur, Fontanel. deſi. 282. cum ſequent. part. 1. Solorzan. de jure indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 4. numer. 39. D. Matheu de regim. cap. 2. §. 2. numer. 19. Cortiad. diſt. deſi. 10. numer. 30.
- 42 Sed admiſſo quod prædictus foris 19. verbum faciat de Juſtitia, & quod per forum illis committatur cognio ſuper quaſtione orta inter

inter emphyteutam & dominum, reſpectu exiſtentia domini directi, prout non videtur dubitabile, mature perſpectis verbis, & circumſtantis ſori, ut D. Matheu docet cap. 6. §. 3. n. 20. Non erit adendum ordinarius Jutges per viam recuſus, cum nequeat ſuperior conſiderari, reſpectu Jutdis delegati, ut ab illius procedimentis ad ordinarium tamquam ſuperiorem recurratur, ſed debet ordinarius Jutges hoc in cauſa adiri alio modo, nempe proponendo inſtantiam, qua declarati petatur, emphyteutam non poſſidere ſubjugata prædia domino directo, & contra illum tamquam emphyteutam non poſſe procedi, & hoc in cauſa ab ipſo ordinario Jutge poterit provideri quod nihil innovetur à Jutge emphyteuſtario, dum de viribus inſtantia ſupradicta cognofcitur, nam licet hujusmodi provisiones de nihil innovando inhiſitiones ſint, D. Matheu de regim. cap. 4. §. 9. n. 4. Et pat in præſentibus, non habeat juſdictionem, tamen cum de juſdictione Jutdis ordinarii, nequeat hoc in cauſa dubitari, poterit inhiſitione in Jutgem emphyteuſtalem etiam parem ſerri, ne ad ulteriora procedat, Lanceol. de attentat. part. 2. cap. 20. in præſat. n. 100. Farinac. in præx. part. 1. queſt. 7. n. 52. Giurb. conſ. 48. ſub numer. 41. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 5. numer. 5. Tondut. de prævent. juſdiction. part. 2. cap. 57. numer. 3. Cortiad. tom. 1. deſi. 38. numer. 59. Et cum emphyteuſtarius Jutges, videat juſdictionem competere Jutdici ordinario, eo ipſo quod ſit inhiſitus, tenetur illi parere, Cavalcan. deſi. 4. numer. 37. & 42. part. 2. Miſſeraten. viciat. lib. 1. reſolut. 17. numer. 3. Farinac. queſt. 7. numer. 52. Salgad. diſt. part. 1. cap. 5. numer. 5. cum ſequent. Cortiad. diſt. deſi. 38. numer. 61. Sed ſi emphyteuſtarius Jutges videret ordinarium carere juſdictione, quia vellent ſe intromittere in cognioſione articulari ſpectantis ad domini directi

Juſdictionem privative, non tenebitur Jutges inhiſitioni, neque ſupercedere in cauſa cognioſione, ſed inhiſitione non obſtante, poterit ad ulteriora procedere. Ripoll diſt. cap. 3. numer. 208. Fontanel. diſt. gloſſ. 12. numer. 148. Salgad. diſt. cap. 5. numer. 13. & 14. Cortiad. diſt. deſi. 38. numer. 62. Nili ad ſuperiorem evocata fuerit cauſa, nam tunc delegatus Jutges inhiſitus, nullatenus ad ulteriora procedere poterit, Fontanel. ſubi. præſent. Ripoll diſt. cap. 3. numer. 213. Cortiad. diſt. deſi. 38. numer. 62. Unde cum apud nos Jutges emphyteuſtarii, non habeant rationem dubitandi, quod negata eis dominiatio, & dominio inſiciato directo, nequeant de hæc quaſtione judicare, imò quod ad Jutges ordinarios juſdictione ſpectat, juxta apertum forum 19. rubr. de jure emphyteuſt. D. Matheu de cap. 6. §. 3. numer. 20. Tenendum eſt quod ſemper, & quocumque emphyteuſtæ corà ordinarijs faciant inſtantiam ad hoc ut declarent dominos directos non habere ſub dominio ſuo prædium aliquod ex poſſeſſis ab emphyteuta, apoſſita manu ab ordinarijs, ſive Juſtitis in cognioſione talis quaſtionis, & inhiſitione ab eis expedita, tenebitur Jutdici ordinario parere, & ſupercedere in cauſa. Si el emphyteuta non quiliſſe recurrit de las citaciones a cabrevar, à la Governacion, & al Real Conſejo, ſino es que quiliſſe que el Juſtitia y Juez Ordinario, conoſciſſe, y determinar, ſi poſſehe bienes cenſidos, o ſubjugados, no ſe deve recurrir de las citaciones a cabrevar, ſino es que ſe podra proponer inſtancia ante el Juſtitia, en que ſe pda declare, que el emphyteuta no puede ſer citado, ni convenido ante el Juez delegat. ſer citado, no tener bienes algunos ſubjugados, al dominio directo de aquel Señor, y para eſte cauſo ſe podra proponer el libelo en eſta forma.

IHS. F. T. Llaurador de la preſent Vila de Alzira propoſant com millor pot diu, que à inſtancia de Molen F. T. Beneficiat que diu ſer de T. Benifer, y en dit nom pretes ſeñor directe, ſe li han fer diferents citacions a cabrevar, y pagar cenſos provehides per F. T. pretes Jutge delegat en totes les cauſes emphyteuſtals del dit Molen F. T. ab lo preſent, legons ſe enten, de que una cauſa, que lo Propoſant poſſeheix en la preſent Vila en T. carter, que afronta ab T. y T. eltaris tengada ſots directe ſeñoria del dit Benifer à cens de T. ſous E com lo Propoſant enjamés hatja tengut noticia, que dita cauſa eſtenga tenguda ſots la dita directa ſeñoria, ni aliand deſti ga altres bens cenſits, y pera que per dit Jutge delegat puga prohibir contra el Propoſant, den verficar lo dit Señor directe ſa preſta ſeñoria per la preſent Cort ab injuncio del Propoſant, y de altra manera no pot ſer citat, ni convegut davant del dit Jutge delegat. Per tant, & aliás omni meliori modo, &c. Requirit ſia declarat, que lo Propoſant no deute, ni poſſeheix bens alguns tenguts ſots directa ſeñoria del dit Beneficiat, y que menys q probante el detentorio, no deuti pot ſer convegut, ni citat a cabrevar davant del dit Jutge delegat, declarat nules les citacions que

que se han fet , protestant que sempre , y quant se prove señoria directa alguna , esta prompte a reconixerla y confesarla , y que mentres se conoix de les forces de la present instancia , sia provehit lo remey de nihil innovetur , en quant a la profecucio de citas citaciones a cabrevar , y quallevols enantaments que es vullen en seguida de aquelles fer. Per fer aixi , &c. implorant , &c.

Jesu Maria Die 25. Maii 1688. Intimeria ad dicendum , & interia nihil innovetur , F. T. Alfflor.

49 Hec omnia procedent , quando tractatur de capibreviatione census cum laudimio , & fatica , tunc enim poterit directus dominus nominare Judicem delegatum , & exercere jurisdictionem , citando emphyteutam coram Judice delegato; aliter ergo erit quando debitorum censualem citantur ad capibreviandum , & illorum dominus non habet laudemium , & fatiam , nam tunc neque nominari poterunt Judices delegati , neque coram eis citandi sunt censualem debitorum , imo citationes ad capibreviandum debent per Curias ordinari fieri , ut dispositum extat in foro 205. curiar. anni 1645. Censualem enim ex sua natura , irredimibilia sunt invito debitore , Petrus Gregor. de censib. quest. 5. num. 35. Anton. Gomez de censib. cap. 3. num. 2. Felician. annuis redditib. lib. 1. quest. 4. num. 5. Gratian. disceptat. 14. num. 1. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 31. ex num. 8. Gutb. decis. 79. num. 2. & decis. 85. num. 11. Guzman. de coitionib. cap. 2. a num. 92. Salgad. in labyrinth. part. 1. cap. 19. num. 5. & cap. 22. num. 27. & 28. Cencius de censib. quest. 60. num. 1. Leotard. de usuris , quest. 68. num. 1. cum sequent.

50 Et licet irredimibilia sint , particulariter apud nos stabilitum extat , quod debitorum horum census irredimibilia , de decennio in decennium compelli possint ad capibreviandum , & totivndem pensiones decursas census sub poena luendi , & quitandi proprietatis , ut habetur in dict. for. 205. fol. 78. curiar. anni 1645. Sed quia , ut diximus , domini censualem jurisdictione carent , debent citationes ad capibreviandum fieri per curias Judicum ordinariarum , ut in ipso foro cavetur. Et licet ego nunquam vidissem has citationes factas per Curias ordinariarum contra debitorum censuales , fortassis , quia magis utile credituribus est executionem institui contra censum debitorum pro pensionibus decursis , tamen quia possint citationes iste praticari , judico faciendas fore hoc modo , quod debitor per primam citationem ad capibreviandum citetur hora designata , qua pullata , & non componente citato , secunda expeditur citatio , & postea tertia sub poena

lutionis proprietatis census , & non componente debitor , poterit instantia fieri coram ordinario , ut declaretur evensile casum lutionis proprietatis census , qua facta , & conclusa cum debitor , sententia terminabitur , & in illius executionem poterit expediri preceptum executivum contra debitorem pro census proprietate.

Antiquitus in Regno creabantur census irredimibiles absque laudemio , & fatica , quorum proprietates sui non possunt ad debitore , & inter nostros pragmaticos dicuntur *census mortis* , & in aliis plurimis Regnis , similes census creabantur antiquitus , ut notant Gibalin. de usuris , tom. 2. cap. 6. artic. 9. Cencius post tractat. de censib. decis. 394. num. 1. & 2. Meli. observat. 23. num. 8. Hodie adhuc in Regno , multi ex praedictis censibus irredimilibus reperuntur , & indubitanter solvantur legitime , & licet raro hoc nostro Evo creentur , posse creati hodie credo , nam & si motu proprio Pii V. prohibita sit creatio censuum irredimibilium , juxta sententiam , Bocat. de censib. part. 2. num. 55. Ugolin. de usuris , cap. 45. §. 5. num. 9. Rebel. in lib. de censib. quest. 7. in fin. Cencius post tractat. de censib. decis. 394. num. 4. & 5. Cardinal. de Logo disput. 27. sect. 7. num. 112. Leotard. de usuris , quest. 67. num. 29. Tamen dummodo iusto precio constituantur census , non obstante motu Pii V. potest ea lege creati quod irredimibilia sit proprietatis , ut docent Navarro de usuris , num. 98. in fin. Molin. de justit. & jure , disput. 385. & 391. num. 9. Salas de censib. dubitat. 12. num. 67. Lefius de justit. & jure , lib. 2. cap. 22. num. 42. Fillius tractat. de censib. num. 336. Lel. Zecch. de usuris , cap. 10. num. 11. Duard. de censib. in praes. quest. 28. num. 29. & 32. Gibalin. de usuris , tom. 2. lib. 4. cap. 6. artic. 9. n. 1. Iustum precium dicunt esse duplum majus , Duard. de censib. in praes. quest. 28. num. 29. & 32. Leotardus de usuris , quest. 67. num. 29. idest duplum precii , quod census redimibiles vendi solent , noster Salon de justitia , & jure , tom. 2. disput. de censibus , art. 4. controverf. 2. vers. precium , col. 1440. & in nostro Regno indubitatum est , quia apud nos , non fuit receptus

motus propeius Pii V. ut notat , D. Leon tom. 1. decis. 26. num. 3. Et ubi non invenitur receptus , indubitatum est , non esse im permissam censuum irredimibilium creationem , Cencius ubi supra , Duard. dict. quest. 28. n. 29. & 32. Leotard. de usuris , dict. quest. 67. num. 29. Gibalin. d. lib. 4. cap. 6. artic. 9. num. 1. Sed quia , ut jam dixi , hujusmodi irredimibiles census absque laudemio , & fatica creati sunt , illorum domini non habent jurisdictionem contra debitores , neque possunt nominare Judices delegatos , vel citari facere coram eis ad capibreviandum debitores , prout , non habitis praeculis his , quotidiè citantur debitores illi ad Judicibus delegatis , coram quibus capibrevium faciunt , potius ex consuetudine , & abusu , quam jure , nam etiam non dubitem , quod possunt compelli debitores illi ad capibreviandum , pro certo teneo , quod debet fieri coram Judicibus Ordinariis , non vero coram Judicibus delegatis , qui nec habent Imperium , neque jurisdictionem contra debitores istos. Et observa , quod est per generalem reductionem , omnes census reducti fuerint in Regno , juxta formam , a me traditam , in cap. 13. a num. 78. Tamen in generali reductione , non fuerunt comprehensi illi census irredimibiles , imò ab integro , & juxta contractum debent exigi cum pretiatione quotumlibet creditorum , ut judicavit Senatus sententia per Alreus , die 19. Maii 1626. inter Capitulum Sedis Valentinae , & Dominum oppidi de Picasent.

Rekursu ab emphyteuta emisso a citationibus capibreviandi , & lite contestata , si dominus directus obtinere desiderat favorabilem sententiam , dominium directum ostendere , & verificare tenetur , quia emphyteuta negante , incumbit onus verificandi dominium domino directo , l. officium , ff. de reivindicat. decis. 1453. in princip. num. 4. Fatinae. decis. 249. num. 1. & 3. & decis. 150. n. 1. part. 1. Amato resolut. 84. num. 7. Salgad. post labyrinth. decis. 51. num. 4. Otthobon. decis. 13. num. 2. & 3. Meli allegat. 81. num. 13. lib. 2. & observat. 88. num. 21. Dominium directum , poterit multis verificari modis , sed relevanter erit per ipsum instrumentum , & tractus emphyteutalis , quod apud nos dicitur *habilitament* , nam consilio de contractu per scripturam , & simul de obligatione , & promissione emphyteute , plenissime verificabitur dominium directum contra ipsum emphyteuta , cui stabilitum fuit factum , aut contra illius heredes , vel tertios possessores , verificata praedicti identitate , nam cum contractus iste sit ex illis qui scriptura contrahuntur , gloss. in l. 1. verb. alienationis , Cod. de jure emphyteut. & in §. adeo , institut. de locato , & con-

duct. & in cap. 1. §. possquam , de censib. in 6. Fulgineus de jure emphyteut. in praedictis , q. 14. num. 9. Nullo modo poterit relevanter probari dominium directum , quam scriptura stabilitum necessaria ad contractus essentiam , Valasc. de jure emphyteut. quest. 7. n. 3. & 5. Onate de contractib. tom. 4. disput. 109. num. 14. cum sequent. Vela dissertat. 12. a n. 81. Amiden. de stylo datar. lib. 1. cap. 15. §. 13. n. 80. Carpov. in jurisprudent. forens. part. 2. constitut. 39. definit. 7. num. 6. Fulgin. ubi proxim. num. 20. & 11. de variis caducitatib. quest. 11. num. 4. Cardinal. de Luca de emphyteut. decis. 37. sub num. 4. Callejon in alphabet. verb. emphyteusis , num. 11. Idem ferè poterit dici de instrumento praecarii apud nos dicto *Acte en defesse de acte* , nam cum virtualiter tale instrumentum contineat eadem clausulas instrumenti concessionis emphyteutis , & emphyteuta teneatur acceptationem illam qualinovam , ut ex Salsona , & Ripoll dicit num. 36. Sicuti per instrumentum contractus emphyteutis probatur dominium directum , ita probari debebit per instrumentum praecarii eadem clausulas , acceptationes , & vim continens.

Probatum etiam dominium directum , absque dubio , tribus recognitionibus , vel duobus , vulgo *cabros* , nam si emphyteutis , & dominium directum , juxta probabilem sententiam , verificatur duobus confessionibus extra judicem emissis , etiam absente domino directo , Decius conf. 613. n. 2. Matfil. ad rubr. Cod. de probat. num. 91. Mariana de ordin. judicior. part. 6. §. quinta ad l. num. 15. Surd. decis. 10. num. 8. Ripoll variar. cap. 7. n. 48. multo melius genitatis recognitionibus praesente , & acceptante domino directo factis , directum probabitur dominium , cum hujusmodi confessiones , judiciales sint , & uti tales plene probant Malcard. de probat. coadjuv. 345. num. 52. Michalor. de possession. cap. 20. num. 14. & 15. Vela dissertat. 33. a num. 70. Callejon in alphabet. verb. dominium , n. 5. Et quod duobus capibrevibus , & recognitionibus probetur dominium directum , non solum quoad capibreviamentum , & recognitionem , & illius successiones universales , sed etiam quoad successores singulares , & tertios possessores , declaravit Senatus sententia per Alreus , die 1. Julii 1623. inter Canonicum Joannem Baptistam Pellicer , & Hieronymum Sarz , & idem fuit decisum anno 1683. in favore Don Balthafaris Julia Montefiane Familiae Militis , & contra Monasterium Divi Augustini oppidi de Rocafort , referente Doctissimo Senatore Francisco Otin , & Luqui Generoso R. C. D. Debent tamen recognitiones factae repetiri ab ipsis emphyteutis , & non ab illorum procuratori-

bus, nam nequeunt procuratores emphyteu- tarum nomine capibreviare, & neque recog- nitionem directi domini facere, neque proba- buntur dominium per talem recognitionem, neque aliquid prejudicium inferri poterit emphyteutæ, nisi habuerit specialissimum mandatum ad capibreviandum, vel ad recog- nitionem faciendam, Marquil. in usatic. si quis suum fundum, fol. 104. pag. 2. col. 4. Solfona in stylo capibreviantæ, fol. 75. pag. 2. n. 1. Ripoll variat. cap. 7. n. 456. & 457.

Quod frequenter dubitatur, & disputatur in praxi est, an unica recognitione, & capi- brevio probetur dominium directum, multi enim voluerunt unica recognitione probari dominium directum, Guido Pap. quest. 272. pag. 269. Cancr variat. lib. 1. cap. 11. de emphyteus. num. 21. & 22. 28. & 29. The- saur. quest. forens. lib. 4. quest. 42. Serafin. decis. 1424. num. 1. 2. & 3. Silvan. conf. 57. Menoch. conf. 372. num. 1. Rodrig. de annis venditib. lib. 1. quest. 15. num. 18. Gama decis. 12. Castili. decis. 62. Borcl. in sum. de- cis. tit. 33. num. 394. vol. 1. Maceratent. va- riar. lib. 1. resolut. 30. num. 8. Amaro variat. resolut. 84. n. 8. Et volunt quod adhuc res- pectum tertii possessoris, probetur unica recog- nitione dominium, & poterit confirmari ex Senatus sententia publicata per Ferrera, die 28. Februarii 1657. in favorem Francisci Ga- cent, & contra Carolum Pallor, qua decisum exiit probari dominium directum ex con- fessione mulieris dicentis, in nuptialibus in- stramentis prædium in dotem datum, emphy- teuticam esse. Alii autem docent unica recog- nitione, & capibrevio, etiam facta parte præ- sente, & acceptante, non probari directum dominium, Cravet. conf. 157. v. 6. Peg- uer. tom. 1. decis. 141. in princip. Gratian. disceptat. 178. num. 5. & disceptat. 790. per tot. Ripoll variat. cap. 7. n. 81. cum sequent. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 55. num. quest. 36. num. 2. Paul. Meli post observat. de- cis. 126. num. 4. & 5. Nigro de laudemis, tom. 1. quest. 29. n. 6. Et quod unico capibre- vio solo, absque aliis adminiculis, non pro- batur dominium directum, declaravit Sena- tus sententia per Alreus, die 10. Octobris 1587. inter Syndicum Ecclesiæ Villæ de Morella, & Joannem Miro, & illius creditores, & alia per Saboya, die 19. Octobris 1677. in favo- rem Don Petri Arca, & contra Hospitalale Ge- nobile, referente Eruditissimo Senatore Lidoro Aparicio Gilart, tunc R. C. D. & nunc ho- noribus Senatoris S. S. A. C. decarato, & multo minus probatur dominium direc- tum unica recognitione, absque aliis admi- niculis, si facta reperitur a procuratore pa-

tris, & legitimi administratoris filii, ut ipse Se- natus judicavit sententia per Benavides, die 21. Junii 1679. inter Confraternitatem Or-phanarum Maritandarum, & Josephum Duart, referente M. Ludovico Pastor R. C. D.

Sed ego cenfeo, quod licet confessio ex se, non sit modus transferendi dominium, tamen unica recognitione principaliter facta, & uni- directum quoad confitentem, & illius successores, aut habentes causam ab illo, quoad ter- tios vero possessoris non habentes causam à recognocente, minimè, Marius Muta decis. Si- cilia 25. n. 36. & 37. Serafin. decis. 553. n. 3. & decis. 1424. num. 2. & 3. Malcard. de probat. conclus. 1044. Cancr variat. part. 1. cap. 11. num. 21. Anton. Faber in suo Cod. lib. 4. tit. 14. de probat. definit. 10. Burat. decis. 602. num. 4. Rota recentior. part. 8. decis. 40. num. 12. & decis. 297. num. 3. & recentissimar. part. 1. decis. 290. & part. 4. tom. 2. decis. 476. Paulus Rubens in adnotat. ad decis. 131. titum. 62. part. 8. Fulgin. de jure emphyteu- tit. de contractib. quest. 26. num. 10. & in pra- xis. quest. 36. num. 1. Francisc. de Angel. de consuetudin. lib. 2. quest. 11. num. 1. & 2. Et ita invenitur à Senatu decisum, sententia per Alreus, die 31. Martii 1611. inter An- dream Valls, & Petrum Ferrer Clericum, & alia per Ferrera, die 14. Octobris 1654. in fa- vorem Vincentii Covas, & Josephi Covas, & contra Priorem Collegii Divi Georgii.

Limita tamen illa que diximus, quando adminicula concurrerent simul cum recogni- tione unica, & capibrevio, ut puta, si soluti fuerint canones a possessoribus, nam proba- buntur dominium, etiam quoad tertium posses- sorem, Barthol. in leum scimus, Cod. de agri- colis, & censitis, lib. 10. Guido Pap. decis. 272. num. 3. Malcard. de probat. conclus. 544. num. 10. Ripoll variat. cap. 7. num. 82. Se- rafin. decis. 869. Gratian. disceptat. 790. n. 11. Anton. Faber in suo Cod. lib. 1. tit. 23. de- cis. 290. num. 1. cum sequent. part. 1. recent- issimar. Meli post observat. decis. 126. num. 8. Otthobon. decis. 62. num. 21. Idem erit dicendum, si in instrumento venditionis, lo- cationis, aut permutationis, vel alio, fuerit emissà confessio domini directi, nam similis confessio, & si extrajudicialis, reperitur facta in instrumento publico, & fidem facit in absentis favorem, l. desisterint, Cod. de possi- bus, decis. 10. num. 7. Et juncta hac proba- tione, cum recognitione unica, aut capibre- vio, rectè probatur dominium, ut videtur de mente, Ripoll variat. decis. cap. 7. num. 84. Eodem modo si cum capibrevio concurrat laudemii solutio, & laudatio domini directi in alienatione emphyteutici fundi, probabitur

dominium directum, non solum contra re- cognocentem, & illius hæredes, sed contra quolibet tertios bonorum possessores, sed omni in casu tenetur directus dominus pignori emphyteutici recogniti identitatem probare, l. census, ff. de probat. Roland. conf. 2. n. 11. lib. 3. Seraphin. decis. 1137. n. 1. Mal- card. de probat. lit. E. conclus. 608. Rota in recollect. per Farinac. in posthum. part. 2. decis. 407. n. 1. Fulgin. de jure emphyteu. tit. de variis caducitat. quest. 11. n. 9. Probabitur identitas ista, designatione, quoad minus, duorum consensum, l. forma in princip. ff. de censib. Leotard. de usur. quest. 58. n. 3. Bu- rat. decis. 132. n. 5. & ibi Ferrerenti. n. 9. Cavaler. decis. 128. n. 3. & decis. 578. n. 1. Coccin. decis. 184. n. 2. Gibalin. de usur. tom. 2. cap. 6. ad tit. 11. n. 15. cum sequent. Fulgin. de jure emphyteu. tit. de alienat. quest. 10. n. 5. Cardinal. Otthobon. decis. 62. n. 2. cum sequent. & decis. 143. n. 10. Bon- den. de jure controvers. collectat. 35. n. 108. Si prædium fuerit venditum, & in vendi- tionis instrumento dicitur, illud esse sub do- minio directo alicujus persone ad censum tot solidorum, non probatur dominium ex hac unica enuciativa, Bald. in l. censuales, Cod. de donationib. Speculator de locato, §. nunc ali- qua, n. 95. Ripa in leg. si rem aliquam, n. 40. ff. de adquirenda poss. Socin. conf. 92. n. 22. Solfona in stylo capibreviantæ, fol. mi- bi 62. Guido Pap. quest. 24. Ursill. ad Afflic. decis. 164. n. 2. Surd. decis. 10. n. 2. & 3. Cancr variat. part. 1. cap. 11. n. 3. Peguer. decis. 141. per tot. tom. 1. Et quod ex verbis enuciativis solis, non probetur dominium directum, declaravit Senatus sententia per Daçz, die 23. Julii 1614. inter Bartholomæum Bonastre, & Guillerum Michaelæ Moix Presbyterum. Si vero in instrumento, ubi hæc enuciativa verba reperitur, posita inve- niatur laudatio domini directi, & illius firma, quod nos dicimus Latio, vel adint alia ad- minicula, ut Canoniam solutio, aut in alio di- versio instrumento venditionis, donationis, aut divisionis, alia reperitur enuciativa re- cognitionis domini, & melius si unicum capibrevium reperiretur, probabitur procul- dubio dominium directum, Speculator de em- phyteus, §. nunc aliqua, n. 95. Guido Pap. decis. 24. Afflic. decis. 164. Solfona ubi pro- xim. Cancr decis. cap. 11. de emphyteus. n. 30. Ad probandum enim dominium direc- tum, admittuntur conjecture, & præsum- ptiones simul junctæ, Patricius conf. 104. lib. 1. Nigro de laudemio, tom. 1. quest. 6. artic. 2. n. 11.

62 Similibus scripturis, & documentis exhi- bitis, probabit dominus directus dominatu- ram, si autem instrumentis careat, non poterit

illam probare, sed victus evadet, cum domi- nium directum, aut emphyteus nequeat tes- tibus probari Casseneus in consuetud. Bur- gund. notor. 6. col. 2. §. 3. n. 4. Guido Pap. lib. 5. Clarus in §. emphyteus, quest. 4. Bur- fat. conf. 26. n. 16. lib. 1. Cavalcan. decis. 30. part. 2. n. 108. Cacheran. decis. 52. sub n. 3. Malcard. de presumpcionib. presump. 108. n. 11. Mantic. de tacit. & ambig. tom. 2. lib. 22. tit. 6. n. 13. Valalc. de provat. tom. 1. conclus. 602. quest. 7. per tot. Surd. conf. 84. n. 1. Pa- cianus conf. 31. n. 91. Barbof. ad text. in l. ratat. decis. 132. n. 5. & ibi Ferrerenti. n. 9. Fulgin. de jure emphyteu. n. 9. Fulgin. de jure emphyteu. in prelat. quest. 14. n. 9. cum sequent. Cyriac. controvers. 245. n. 11. Ratio est, quia licet, juxta aliquorum opinionem, in contractu emphyteusis, non sit necessaria scriptura ad essentiam contractus, requiritur tamen ad essentiam, & essentiam proba- tionis, Imola in cap. potuit, de locato, Rimi- nald. conf. 431. n. 21. vol. 3. Malcard. & Barbof. ubi proxim. Valalc. de jure emphyteu. quest. 7. n. 3. & 5. Surd. conf. 84. n. 1. Pacian. conf. 31. n. 91. Fulgin. decis. quest. 14. n. 20. Cyriac. decis. controvers. 245. n. 12. Ergo necessitudo per scripturam probari debe- bit, & non sufficientes testes, ita ex Imola, Fa- lino, & aliis docet Valaleus decis. quest. 7. num. 19. Et quod dominium directum, nequeat testibus probari, quia essentialiter petit ad sui probationem scripturas, declaravit Senatus sententia per Ferrera die 14. Octobris 1654. in favorem Vincentii, & Josephi Covas, & contra Priorem Divi Georgii, referente eru- ditissimo Senatore Don Colma Gombau, tunc R. C. D. postea R. C. Regente.

Emphyteuta recurrans à citationibus præ- didis, nihil tenetur probare, ut obtineat, quia eo ipso, quod neget dominium directum, quæ præsumptio pro illo, Emphyteus enim quæ- dam servitutis species est, l. si tibi homo, §. ul- tim. ff. de legat. 1. Et cum qualibet res præ- sumatur libera, nisi servitus probetur in po- sita, leg. Altitus, Cod. de servitutib. leg. ultima, Cod. eod. Cancr variat. part. 1. cap. 7. de em- phyteus, n. 30. Mantic. de tacit. & ambig. tom. 2. lib. 22. tit. 20. n. 8. Tenendum erit, ad dominium, dominium directum, & servitu- tis impositionem prætendentes, speculare domi- nii directi probationem facere, cum semper contra illum stet libertatis præsumptio, leg. si quis, ff. de probat. l. actor. Cod. eod. cap. 1. in fin. In quibus casibus suum amittitur, Cravet. conf. 212. n. 14. Cancr. & Mantic. ubi proxim. Rota recentissimar. decis. 150. n. 3. vers. & quoad effectum, part. 1. Nigro de lau- demio, tom. 1. quest. 10. art. 1. n. 19. Ama- to resolut. 84. n. 7. Fulgin. de jure emphy- teus.

teus. tit. de contractib. quæst. 25. per tot. Meli post observat. de. ff. 126. n. 7. Carpov. in jurisprud. forens. part. 2. conf. 39. definit. 34. Cardinal. de Luca de feud. discurs. 67. n. 6. Neque hujusmodi præsumptio libertatis evanescet, etiam si probetur prædium quod subjugatum præteritum, esse intra limites territorii alicujus domini particularis, & quod prædium illius territorii solent esse sub dominio directo domini illius loci, & territorii, nam cum vicemus multa prædia libera ab his servitatibus, & subjugationibus in territorio horum dominorum, non erit sufficiens probatio domini directi, neque adhuc præsumptio, ut dominus habere possit fundatam intentionem suam, quod prædium intra limites territorii sui reperitur, imò semper præsumptio libertatis durabit, nisi legitimis probationibus dominium offeratur directum. cap. nimiti. de jure jurand. ubi Abbas post Joannem Andream, Stephan. Ber. conf. 66. num. 3. & conf. 299. num. 2. lib. 3. Nata conf. 460. n. 12. Paul. de Castro conf. 169. n. 5. Alexand. in l. 3. ff. de acquir. posses. & conf. 55. n. 21. & conf. 112. lib. 4. Corrus Junior conf. 180. Covarrub. in regul. peccator. part. 2. §. 9. num. 8. de regul. juris, in 6. Bellon. conf. 10. n. 11. Anton. Gabriel. de præsumpt. conclus. 9. Peguer. in repetit. cap. item ne super laudemio, prelad. 1. num. 5. & 6. Afflicti. de. cif. 267. num. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 100. per tot. Cancr. variat. dict. cap. 11. num. 34. Mant. dict. lib. 22. tit. 20. num. 26. Clarus in §. feudum, quæst. 18. Vallic. de jure emphyteut. quæst. 51. in princip. Fulgin. de jure emphyteut. quæst. 25. n. 5. cum sequent. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 55. n. 41.

65 Sed si emphyteuta ad capibreviandum citatus, neque coram iudice delegato comparuerit, neque tecum emiserit, sed in contumacia persistat, procedi poterit contra illum perinde ac contra negantem dominium directum, nam est emphyteuta non comparens, expressè dominium non neget directum, habet tamen pro negante, cum contumax in respondendo habetur pro negante, si magis utilis sit negotio illi qui citationem infavit, Speculator in tit. de deposito, §. 9. num. 4. Nevizan. conf. 6. num. 9. in fin. Carpan. ad statut. mediolan. cap. 85. num. 179. Mancin. de jurament. part. 2. artic. 2. num. 3. Michaior de possessionib. cap. 61. num. 25. Et poena negantis emphyteuticini, caducas, & amissio emphyteutis est, cap. castalus, si de fundo fuerit controversia inter dominum, & Vassallum, Corbul. de jure emphyteut. tit. ex quibus causis emphyteutis, conf. 1. Kofental. de feudis, cap. 10. conclus. 32. num. 2. Borel. in summa decis. tom. 1. tit. 33. à num. 214. Clarus in

§. feudum, quæst. 59. num. 2. Hodierm. ad Surd. decis. 237. num. 10. Mant. de tacit. & ambig. dict. lib. 22. tit. 20. Pareja de instrument. edit. tom. 1. tit. 5. resolut. 12. num. 15. Oñate de contractib. tom. 4. disput. 114. n. 7. Antonel. de tempore legal. tom. 3. cap. 7. num. 23. Olea de cession. jurium, tit. 5. quæst. 3. num. 23. & 24. Pegas resolut. forens. cap. 3. n. 493. Nigro de laudemio, tom. 1. quæst. 27. num. 399. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de variis caducitatibus, quæst. 5. num. 1. cum sequent. Cardinal. de Luca de emphyteutis, discurs. 12. num. 10. Et quod incidat in communi emphyteuta neque gentis dominium directum, judicavit Senatus lentens per Doca, die 20. Februarii 1616. inter Christophorum Pasqual, & Stephanum Martinez de Frecfeda. Iis additur quod tercia citatio ad capibreviandum expeditur contra emphyteutam sub poena incurrendi caducitatem, si hora designata coram delegato non comparuerit ad capibreviandum, & non comparendo præceptum contemnit iudicis, & incurrit poenam in præcepto appositam, Matthæus in addition. ad Guidonem Pap. de. cif. 417. Dignus enim est talis poena, qui iudicis emphyteuticij præcepta negligit, i. non potest deolo carere, ff. de regul. juris Bartell. conf. 151. n. 50. Malfard. de probat. conclus. 531. num. 90. Farinac. quæst. 89. n. 64. Giurb. conf. 23. n. 3. cum sequent. Unde non sine fundamento juridico proponitur contra emphyteutam contumacem tunc citatum instantia commissi ante iudicem delegatum, qui, ut jam dixi, de causa caducitatis cognoscit, Otrad. conf. 240. num. 3. & per tot. Menoch. conf. 66. num. 13. Cyriac. controversiar. 397. n. 43. Rota decis. 40. part. 7. reventissimar. Paul. Meli observat. 107. n. 3.

66 Incurritur caducas de jure, & privatur emphyteuta jure suo, si per triennium non solverit canones, & si emphyteutis fuerit Ecclesiastica, sufficit cessatio solutionum canonis per biennium, l. 2. & 3. C. de jure emphyteut. authent. quæres, Cod. de sacrosanct. Eccl. canon. c. 12. §. 2. collat. 9. cap. potuit, de locato, quæst. 14. num. 1. Molina de justitia. & jure, tractat. 2. disput. 453. num. 1. Azor institut. moral. part. 3. lib. 10. de emphyteutis, cap. 6. quæst. 6. Cujacius in l. 3. Cod. de jure emphyteut. Velac. de priu vilig. pauper. part. 1. quæst. 33. Selsi decis. 350. tom. 1. & tom. 2. decis. 205. Barbol. ad text. in l. 2. Cod. de jure emphyteut. num. 6. Anton. Faber de errorib. pragmatic. decad. 95. Hermodill. in l. 55. gloss. 2. & in l. 42. gloss. 2. tit. 5. part. 5. Mancin. sac. juris controver. distict. 25. & lib. 1. genial. cap. 29. Zipeus consultat. 1. ad text. in cap. potuit, de locato, Cyriac. controver. 266. & 342. Gibalin. de usuris, tom. 2. lib. 4. cap. 1. art. 2. Brito ad text. in dict. cap.

potuit, de locato, Xammot rerum judicator. part. 2. definit. 117. num. 6. Oñate de contractib. tom. 4. disput. 114. num. 4. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 55. num. 1. Olea de cessione jurium, tit. 3. quæst. 2. num. 19. & tit. 4. quæst. 3. num. 20. cum sequent. Acoita de privileg. ereditor. regul. 1. ampliat. 11. Manrique de differentibus utriusque fori, quæst. 36. Bich. decis. 485. Gonzal. Telle. ad text. in dict. cap. 485. Gonzal. num. 6. cum sequent. Fagnan. ad eundem text. num. 4. cum sequent. Amiden. de styl. dataria, lib. 1. cap. 15. §. 13. quæst. 16. num. 69. Carpov. in jurisprud. forens. part. 2. constitut. 38. definit. 1. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de variis caducitatibus, quæst. 10. num. 21. & quæst. 12. n. m. 1. cum sequent. & de solut. canon. quæst. 1. Cardinal. de Luca de emphyteutis, discurs. 46. num. 5. & discurs. 78. num. 2. Castellon in aliphabet. variis emphyteutis, num. 5. Sed si post incurtam caducitatem, dominus directus, non ignorans illam, admiserit emphyteutam ad capibreviandum, censetur remissa caducas, & evanescit commissum, Anton. Faber in suo Cod. lib. 4. tit. 42. definit. 16. Berlich. part. 2. conclus. 46. num. 12. Carpov. de constitut. 38. definit. 6. num. 4. Andreol. controver. 183. num. 11. Anton. Gobius consult. 24. n. 10. Propter non solutum laudemium, nunquam incurritur caducas, neque contra emphyteutam ad caducitatem potest agi, quia laudemia debita domino directo non solverit, Amad. Apont. de laudemis, quæst. 19. num. 1. Surd. decis. 31. num. 14. & decis. 200. num. 1. & conf. 371. num. 8. Burg. de laudem. part. 1. impet. 9. num. 16. Thelaur. quæst. forens. lib. 2. quæst. 23. num. 27. Anton. Faber dict. lib. 4. tit. 43. de jure emphyteut. definit. 57. num. 4. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 27. n. 15. Metlin. de pignoris. lib. 3. quæst. 10. num. 45.

69 Non tamen tenetur emphyteuta deferre ad Domum domini directi canones, imo si dominus directus, & emphyteuta, sub diversis domiciliis incolatum habuerint, tenetur dominus directus ad domum emphyteute ire pro canonum solutione, quamvis si eisdem domiciliis fuerint, non est dubitandum quod emphyteuta tenetur ad domum directi domini canones deferre, ex regul. text. in l. Item illa 18. & ibi gloss. & Barbol. ff. de constituta poen. Pechius de jure feud. cap. 9. numer. 2. Cancr. variat. part. 1. cap. 11. de emphyteutis, n. 40. Corbul. de jure emphyteut. de privat. ob canon. non solutum, ampliat. 14. Paris de Puteco de reintegrat. feud. cap. 33. num. 2. Anton. Faber in suo Cod. lib. 8. tit. 30. de solutionib. definit. 4. Xammot rerum judicator. part. 2. definit. 118. per tot. Olea de cession. jurium, tit. 1. q. n. 62. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 32. num. 13. cum sequent. Licet Bald. in l. accep-

tam, de usuris, in 12. quæst. contrarium tenent defendens oppotum, meo videlicet legitimo fundamento, nam independenter à pacto, aut consuetudine, non tenetur emphyteuta deferre Canones ad domum domini directi in diverso domicilio commorantis, nam apud nos debitor censuallitas, ideo tenetur pensiones census ad domum debitoris in diverso territorio degentes deferre, quia specialis pacto in contractu census instrumento ad id obligatur, ut notant Fontanell. de pact. nuptial. clas. 4. gloss. 18. part. 4. n. 3. 124. & 125. Xammot. dict. definit. 118. n. 2. Faber in suo C. tit. 29. definit. 4. ex eisdem rationibus tenetur emphyteuta deferre laudemium ad domum domini directi non commorantis in diverso domicilio, ut latè probat Nigro de laudemio, tom. 1. quæst. 32. num. 20. cum sequent.

In nostro Regno non incurritur caducas, nisi emphyteuta per spacium quadriennii cessaverit a canonum solutione, nostro Regni, & jure, tom. 2. disput. de censibus, art. 2. vers. secundum, col. 1224. Et licet, tam de jure, quam de foro antiquo, ut incurretur caducas per cessationem canonum non requireretur, neque aliqua interpellatio ex parte domini, vel petitio census, imo die interpellante pro homine, incurretur ipso jure caducas absque aliqua interpellatione, vel canonis petitione, l. 2. & 3. Cod. de jure emphyteut. cap. potuit, de locato, ibi: Cum in hoc casu dies soluta pro domino interpellat, i. magnum, Cod. de contrahend. stipulat. l. 2. §. in autem, Cod. de jure emphyteut. l. trahitit 22. ff. de obligat. & actionib. l. pecunie, in fin. l. edictis 18. ff. de usuris, l. ad diem 77. ff. de verbos. oblig. l. libertus 18. §. manumissis, ff. de aliment. legat. dict. For. 2. for. 99. nuor. de jure emphyteut. Docet Velac. de privileg. pauper. part. 1. quæst. 25. num. 2. Barbol. in l. si mores, num. 11. ff. solut. matrimon. Pichard. in disputat. de mores, num. 67. Robertus lib. 1. rerum judicator. cap. dominus directus ad domum emphyteute ire pro canonum solutione, quamvis si eisdem domiciliis fuerint, non est dubitandum quod emphyteuta tenetur ad domum directi domini canones deferre, ex regul. text. in l. Item illa 18. & ibi gloss. & Barbol. ff. de constituta poen. Pechius de jure feud. cap. 9. numer. 2. Cancr. variat. part. 1. cap. 11. de emphyteutis, n. 40. Corbul. de jure emphyteut. de privat. ob canon. non solutum, ampliat. 14. Paris de Puteco de reintegrat. feud. cap. 33. num. 2. Anton. Faber in suo Cod. lib. 8. tit. 30. de solutionib. definit. 4. Xammot rerum judicator. part. 2. definit. 118. per tot. Olea de cession. jurium, tit. 1. q. n. 62. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 32. num. 13. cum sequent. Licet Bald. in l. accep-

cas de comiss, sino presbint interpellacio judicial, o extra judicial, ament, y passas vns dies apris de dita interpellacio, no pagats, sia cas de comiss, ab que la interpellacio sia personal al mateix emphyteuta, de la qual conste ab acte public, y que ningun per via de establiment, ni altres contractes alguns, paga renunciar a la present disposicio, y en cas que per via directa, o indirecta, se renunciari a aquella, la tal renunciacio sia nulla, & que de asit acont no es paga pretendre comiss per cessacio de pagues, sino es presbint la dita interpellacio en la forma sobredita. Notter Trullench in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dubitat. 8. num. 11. & videtur de mente Gregor. XV. decis. 5. num. 7. Arguell. decis. 18. numer. 12. Et quod non incutatur caducitas per cessationem solutionis canonis, nisi interpellatio supradicta fuerit facta, declaravit Senatus sententia per Daza, die 20. Februarii 1616. inter Christophorum Pasqual, & Stephanum Martinez de Fretueda, & alia per Aireus, die 13. Novembris 1627. inter Donnann Catharinam Valtierra, & de Polo, & Jacobum Gilibert, & alia per Ferrera, die 17. Decembris 1668. inter Egregiam Comitissam de Gellatgar, & Egregiam Comitissam de la Alcedia. Que necessitas interpellandi non est extrarationem stabilita, cum juxta multorum opinionem, non inducatur mora abque interpellatione, etiam si dies praefixus solutioni fuerit, mora 33. ff. de usuris, l. ex legali 23. ff. de verb. obligat. l. 1. §. ultim. ff. de pericul. & commodo rei vendita, l. irascibile, §. de illo, ff. de obligat. & actionib. ibi: Si interpellatus moram ipse fecerit. Ferreres in tractat. de Mora, num. 22. adduct. a Gonzal. Tellez ad text. in dict. cap. potuit, de locato, num. 4. Nigro de laudem. tom. 2. quest. 2. artic. 2. num. 4.

Potest hujusmodi interpellatio fieri aut judicialiter, aut extrajudicialiter dict. for. 217. ibi: judicial, o extrajudicialmente, sed quo-

Die xxiii Junii, anno a Nativitate Domini M. DC. LXXXVIII.

Comparant in presencia de mi el Notari, y testimonis infraescrits Mosen F. T. Prebere, Beneficiat de T. Benfret, Señor directe de T. verbo dix, que molt be sab vmd. Señor F. T. present, que com a possididor que es de T. casa censida a dit Beneficiat a cens de T. fons ab luitme, y fadiga, li esta devont deu añades de censos, y sobre haverleshi demandades repetides vegades, no ha cuydat de pagarleshi. Per lo qual, en execucio de lo disposi per furs del present Regne, interpella a vmd. dit F. T. pera que dins vint dies, contadors del dia de huy enavant, li pague les dies deu añades de censos, alias non sentho, dit termini passat, se passara a declarar ser cas, y lloch de comis, segons aixi esta disposi per lo fur. 217. fol. 14. de les Corts del any 1604. De totes les quals cosas en execucio, y observancia de dit fur, men requiri lo dit F. T. a mi lo Notari infraescrit, in fes a vmd. interpellacio, y lin rebes acte public de aquella, pera haverne memoria en lo es devenidor, lo qual &c. Adum Valentiz, &c.

Telles.

Eta

Esta interpellacion extrajudicial, podra hacerse en dia de fiesta, o feriado, por ser autorizado, y poderle hacer en dia que no sea juridico. La otra interpellacion se hace judicialmente, proponiendo el Señor directo, o su Procurador su libello an-

te el Juez delegado, en el qual narrando el hecho de la cesacion de pagas, se concluye pidiendo, se haga la interpellacion, y provehida esta instancia por el delegado, se notifica por medio de un portero al emphyteuta, y se deve dirigir en esta forma.

IHS.

Mosen F. T. Prebere, Beneficiat de T. Benfret propofant com millor por diu, que S. T. dete, y possidex una casa fincada, y posada en la present Ciutat, Parroquia de T. en lo carrer de T. tenguda sots direccio señoria del Propofant en dit nom de Beneficiat a cens de 30. fous calsun any, pagadors en lo dia de Sent Joan de Juny en una paga, ab luitme, y fadiga, y tot altre ple dret emphyteutical, la qual casa afronta, ab casa de F. T. y S. T. E com lo dit F. T. elhiga devont al Propofant deu añades de pagues finides, que importen 15. liures, y per mes que ha sollicitat la cobranza, enjames la ha poguda conseguir, y la cessacio de pagues, no fia cas de comis en lo present Regne, sino observantse la interpellacio exprellada en lo fur. 217. fol. 41. de les Corts del any 1604.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. Requirit, sia per la present interpellat lo dit F. T. de que dins vint dies, omni cum effectu, pague al Propofant les dites 15. liures & l. c. de dites deu añades de censos, alias dit termini passat, si adclarat, ser cas, y lloch de comis en lo modo, y forma que esta disposi per lo dit fur, Per ser aixi, &c. Implorant, &c.

Jesus M. Die 26. Junii 1638.

Fiat interpellatio requisita juxta forum, & super aliis instantur.

F. T. Judex delegatus.

Facta interpellatione judicialiter, aut extrajudicialiter, & non solutis censibus intra praefixum terminum incurrit caducitas, ipso foro, sed opus est sententia, & quod a domino directo instantia caducitatis proponatur, nam licet aliqui voluerint, non esse opus his in casibus sententia, qua declaratur includi se emphyteutam in caducitatem, per text. in l. penultim. Cod. de pignorat. actio. l. 3. ff. eod. Bald. Salicet, & Coracius in dict. l. ultim. C. de jure emphyteut. Pereyra de Castro decis. 55. n. 10. Phebus decis. 127. part. 2. Pegas resol. forens. cap. 9. num. 2. Tamen certius est, & in nostra praxi admissum, sententia declaratoria opus esse, l. lex vestigali, ff. de pignorat. docent Roientall de feudis, cap. 10. conclus. 41. num. 124. & cap. 7. quest. 60. num. 14. Buxlat. conf. 456. num. 35. Peregrin. de jure ff. lib. 7. tit. 3. num. 10. Mañill. de magistrat. lib. 3. cap. 4. num. 57. Martie. de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 22. num. 4. Bardell. conf. 55. n. 5. Personal. conf. 5. sub num. 25. Gibalin. de usuris, tom. 2. lib. 4. cap. 1. art. 2. num. 5. Hoediern. ad Surd. decis. 29. num. 2. Solorzan. de jure indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 27. num. 87. Gonzalez Tellez ad text. in dict. cap. potuit, de locato, num. 8. Carpov. in jurispr. forens. part. 2. constitut. 38. definit. 1. & 2. Fulgin. de jure emphyteut. de variis caducitatib. quest. 10. num. 1.

& 21. Meli allegat. 47. num. 20. lib. 2. Cirochi. disceptat. forens. 56. num. 86. Manlius consult. 12. num. 7. Anton. Gobius consultat. 77. n. 4. Ratio est, quod etiam si ipso foro imponatur emphyteuta non solventi canones intra viginti dies caducitatis poena, necesse est quod declaratur incurtus poena, quia quando ipso jure imposita reperitur poena, necessarium semper est declarari a Judice, incursum fuisse poenam, Menoch. conf. 99. a num. 108. Sitvelter in summa, verb. emphyteusis, q. 2. num. 7. Cartar. de execut. sentent. cap. banno, cap. 1. num. 187. & 355. Marefcot. variar. lib. 5. resol. 25. num. 118. Aldovin. conf. 27. num. 6. Giurba conf. 65. num. 53. Gibalin. ubi proponit. Solorzan. dict. cap. 27. num. 87. & lib. 4. cap. 4. num. 87. D. Matheo de re criminali, con. trovers. 69. n. 24.

Facit etiam, quod caducitas etiam incurta, non aliter habet locum, quam volente, & declarante domino directo, taliter quod si ipse dominus directus non dicat se velle uti jure suo, & instantiam commissi proponatur, non poterit illius haeres vel succellor, declarare caducitatem, & tentare committitum, si dominus directus decesserit non declarata caducitate, & proposito commisso, Corbul. de jure emphyteut. causa 15. privat. 1. ampliat. 45. num. 17. Surd. conf. 86. numer. 11. Caldas

Aaa 2

Pe

Pereyra de extint. emphyteufi. cap. 19. num. 24. & cap. 17. num. 29. Gonzal. ad regul. 8. can. ciller. gloss. 56. num. 53. Magon. decis. 70. num. 1. Maius Antonin. variar. lib. 1. resolut. 98. n. 7. Barbof. ad text. in cap. potuit, de locato, num. 122. Salgad. post labyrint. decis. 29. num. 14. Palma consultat. 10. num. 2. Fulgic. de iure emphyteufi. tit. de variis caducitat. quafi. 8. num. 1. Mell. allegat. 31. num. 4. & allegat. 21. num. 24. lib. 1. & observat. 88. num. 2. Nigro de laudemio. tom. 1. quafi. 31. num. 22. Sperel. tom. 2. decis. 170. num. 23. Dunozzet. decis. 419. n. 8. Anton. Gobius consultat. 77. num. 17. & 18. Dominus enim directus qui tacebat caducitatem, & dum vixit illam non intentavit, & declaravit, remiffisse censetur: merito ergo ad illius heredes non transmittitur jus petendi caducitatem ob canones non solutos, vel alia de causa, Barbof. in l. 2. part. 1. num. 136. ff. solut. matrim. Bich. decis. 485. ex num. 7. Fulgic. de iure emphyteufi. tit. de variis caducitat. lib. 1. quafi. 9. num. 1. Mell. allegat. 50. num. 19. lib. 2. & observat. 88. num. 3. Dunozzet. decis. 419. n. 8. Anton. Gobius decis. consultat. 77. num. 17. & 18. Palma consultat. 10. num. 2. Sperel. decis. 71. num. 39. Unde procurator domini directi, absque specialissimo domino mandato, non poterit caducitatem declarari, Verat. decis. 301. lib. 1. Hodiern. ad Surd. decis. 29. num. 13. Rota decis. 241. num. 3. part. 4. tom. 2. recens. simar. Anton. Gobius consultat. 77. num. 37. Et multo minus, domino non loquente, & declarante poterit tectius petere quod declaratur incurram sufficere caducitatem, ut iudicavit Senatus sententia per Alreus, die 15. Septembris 1623. Inter Petrum Fayos, & Elisabetham Navarro. Neque caducitas incurritur censetur, nisi a die illo, quo dominus declaraverit, velle uti iure suo, Deibene de immunitat. tom. 2. cap. 17. dubitat. 17. num. 11. Ex adverso, non poterit caducitas contra defunctum emphyteutam declarari, quando ille vivente, neque petita, neque declarata fuit, quia poena legalis est, que ad heredem non transmittitur, neque contra defunctum suscitatur, Oñate decis. 29. num. 13. Hodiern. ad Surd. decis. 29. num. 11. Anton. Gobius consultat. 100. numer. 40. Nisi ex pacto incurra fuerit caducitas per defunctum, nam tunc poterit contra heredem declarari, Cagnol. in l. qui in alterius, num. 4. ff. de regul. juris. Butsat. conf. 353. num. 68. Pignatell. ad statut. Ferrar. tom. 2. rubr. 127. sub n. 73. Anton. Gobius consultat. 24. n. 32.

Non est dubitandum, quod proprietarius precii emphyteutici, poterit petens emphyteutam recepti, & emphyteus usufructus pene aliam personam, quia emphyteuta poterit usufructum constituit in re emphyteutica absque domini consensu, l. 1. & ubi Bald. ff.

quibus mod. usufruct. amittatur, Bald. in l. 1. in fin. ff. de usufruct. Roman. singular. 626. Roland. à valle conf. 59. lib. 2. num. 8. Rain. conf. 150. lib. 3. num. 14. Gabriel. conf. 162. n. 50. cum sequent. lib. 1. Pinel. in l. 1. part. 2. n. 70. Cod. de bonis matern. Gibalin. de usuris, tom. 2. lib. 4. cap. 1. artic. 4. n. 9. & cap. 6. artic. 14. conf. 5. num. 8. Leotard. de usuris, part. 1. quafi. 52. num. 9. Nigro de laudemio, tom. 1. quafi. 33. n. 21. Et ex constitutio usufructus, debet laudemio solvi, ut probat Nigro de laudemio, tom. 1. quafi. 15. n. 27. Hoc supposito, non erit otiosum inquirere, cui notificanda sit interpellatio solvendi canones, usufructuario, aut proprietario, aut quis sit citandus ad capibreviandum, & canones solvendos, proprietarius, vel usufructuarius. Videtur enim citandum esse usufructuarius, & illi notificandam esse hanc interpellationem solvendi canones, quia hujusmodi citationes, & interpellationes sunt, ut dominus directus consequatur canonum solutionem, qua propter faciendam erunt illi, qui canones tenentur solvere: Ergo usufructuario erunt faciendae, cum ille, & non proprietarius tenetur solvere canones, & canones emphyteus, Gabriel. conf. 47. num. 6. & 7. lib. 1. Cavalcan. de usufruct. materi. relicto, n. 160. fol. 364. Pinel. in l. 1. Cod. de bonis matern. part. 2. num. 72. Carocius de locato, 3. gradu accedentium, quafi. 16. de usufruct. ex n. 10. Ripoll. variar. cap. 7. num. 364. Callill. de usufruct. cap. 56. num. 16. Nigro de laudemio, tom. 1. quafi. 15. num. 4. & 5. Quamvis aliter sit respectu prelationis laudemii, nam si alienetur, vel legetur proprietarius emphyteus uni, & usufructus alteri, vel si proprietarius nuda penes aliquem reperta vendatur, non tenetur solvere laudemium usufructuarius, sed proprietarius, & ille cui proprietarius fuit relicta, argum. text. in l. qui concubinae, §. qui heredes, l. penultim. §. final. ff. de legat. 3. Boer. ad consuetud. Bituric. tit. de feud. & censib. §. 9. col. 2. Cassaneus ad consuetud. Burgund. de feud. rubr. 3. §. 1. gloss. 2. Nigro de laudemio, tom. 1. quafi. 15. per tot. Oñate de contract. tom. 4. dispul. 111. num. 19. Carpov. in jurisprudent. forens. part. 2. constitut. 29. definit. 31. n. 2. Facit etiam quod usufructuarius habet jus in re illa emphyteutica, & similes usufructuarius, coguntur iudicium intentatum respectu rei suscipere propter jus quod habent, nec liberantur dominum nominando, l. sepel. ff. de re iudicat. gloss. in l. 2. Cod. ubi in rem actio, verb. quolibet modo, Alvar. Valaf. de iure emphyteut. quafi. 28. n. 32. Salgad. de Reg. protect. part. 4. cap. 8. n. 132. Nigro de laudemio, tom. 1. q. 30. n. 67. & 68.

Ex adverso considerari poterit primo, quod ex alieno delicto, & tertii contumacia, non de-

debet, juxta juris regulas, puniri ille, qui nec contumax fuit, nec delictum fecit, l. sanctissimus, Cod. de penis, l. absentem, ff. eod. l. remissis, ff. commotati. Et alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, l. non debet, ff. de regul. juris, l. debitorum passionib. Cod. de pacis, cap. non debet 22. de regul. juris in 6. cap. si compromissum, §. porro de electi. in 6. Ergo cum, ob non solutos canones, interpellationem facta, caducitas incurrat, & idem eveniat ob contumaciam non comparendi ad capibreviandum, citationibus factis, amitteret proprietarius emphyteuta dominium utile, & ex culpa, dolo, & negligentia usufructuarii non comparentis, aut canones non solvendi citato proprietario lata, nocere poterit usufructuario non citato, neque iudicium, & sententia cum usufructuario lata, poterit proprietario nocere, l. aequissimum, §. usufructuarius, ff. de usufructu, gloss. in l. i. cuius, §. final. ff. de usufructu, facit text. in l. 2. Cod. de usufructu, Cavalcan. de usufructu, à num. 125. Paulus Petri. in repetit. l. §. p. num. 10. cum sequent. ff. de re iudic. Gama de re iudic. 266. part. 2. Pinel. de bonis matern. lib. 1. part. 2. a num. 68. Callill. de usufructu, cap. 34. num. 5. & 6. Salgad. in labyrint. part. 2. cap. 22. num. 67. & de Reg. protect. 4. part. cap. 8. ex n. 130. & ex num. 327. Nigro de laudemio, tom. 1. quafi. 30. num. 66. Ergo interpellationis decretum, & citationes ad capibreviandum contra usufructuarius expeditae, non poterunt nocere proprietario emphyteute, neque earum virtute procedi ad veritus proprietarius poterit ad incurram caducitatis. Tertio probatur, nam maritus, cui emphyteutica bona constituta sunt in dotem, etiam si interpellatus, canones non solverit, non praedicit uxori, neque facit eam incidere in commissum, Surd. decis. 102. n. 6. & 20. Menoch. conf. 88. num. 42. Ovidius de amittis in repetit. ad text. in cap. potuit, de locato, quafi. 17. Borel. in summa decis. tom. 1. tit. 33. n. 318. Cabedo decis. 154. n. 7. part. 1. Barbof. ad text. in dict. cap. potuit, de locato, num. 114. Fontanell. de pact. nuptial. decis. 55. gloss. 8. part. 13. num. 21. in fin. Olea de estion. iurium, tit. 4. quafi. 3. n. 21. Ergo similiter, si usufructuarius interpellatus, canones non solverit, aut citatus non comparuerit ad capibreviandum, non poterit facere, quod proprietarius incidit in commissum, & per consequens nunquam erit efficax citatio, aut interpellatio contra usufructuarius facta.

In hac dubietate tenendum iudico, quod si agatur à domino directo qualiter actione ad solam canonum exactionem, sufficere quod iudicium suscipiatur contra usufructu-

duarium, nam cum, ut jam dixi, teneatur ille ad canonum solutionem, usufructu duran- te, poterit directe inhiui iudicium contra illum solum, l. haecenus 8. ff. de usufructu, l. usufructu. 7. ff. eod. l. cum ad quem 7. ff. de usufructu, §. si autem interpellatio solvendi, canones fiat eo fine, ut ius non solvendi, caducitas incurrat, vel si citationes ad capibreviandum dirigantur, & sicut ad effectum ut emphyteuta non compareat ad commissum procedatur, tunc iudico non sufficere interpellationem, aut citationes facere usufructuario, sed necesse esse quod fiant, tam usufructuario, quam proprietario, nam cum ex caducitate ledantur, non solum usufructus iudicari, sed etiam proprietatis debent citari, & interpellari, tam usufructuarius, quam proprietarius, ex regul. text. in l. sepel. ff. de re iudicata, & doct. gloss. communiter receptae, in l. i. cuius, §. final. ff. de usufructu. Non emittangit iudicium illud nudam proprietatem, ut affirmemus, quod legitime iudicium suscipi possit contra proprietarium absque necessitate citandi usufructuarius, ut Senatus dixit sententia per Alreus, die 23. Decembris 1609. inter Ludovicum Vivez, & heredes Petri Ludocico.

Sed adhuc poterit non sine fundamento dubitari, an interpellatus ad solvendos canones, & usufructuario, possit ad caducitatem deveniri censibus non solutis, quia emphyteuta proprietarius, qui nudam rei emphyteutice proprietatem habet, etiam quod interpellatur, aut citatur, non tenetur ad canonum solutionem, cum, ut jam dixi, ad usufructuarius spectet: Ergo quia usufructuarius non solvat, non est rationi consonum quod puniatur proprietarius etiam citatus, aut interpellatus, caducitatis poena, & amissionis juris proprietatis, nam in proprietario non obligato ad canones, nunquam poterit considerari mora, aut culpa in non solvendo, etiam si ei iubeatur quod solvat, tota enim culpa, & mora, usufructuarius est obligati, & non solvendi, & ex illius culpa non debet proprietarius puniri, ex regul. text. in dict. l. non debet, ff. de regul. juris, l. sanctissimus, Cod. de penis, l. absentem, §. eod. Hoc tamen non obstantes censio, quod citatus usufructuario, & proprietario, & censibus non solutis, poterit ad caducitatem deveniri, quia licet in re emphyteutica possit usufructus constitui, ut dixi, n. 77. Hac usufructus constitutio, non diminuit iura domini directi, neque in illius praedictum poterit verit, ex regul. text. in l. 2. §. merito 10. & 15. ff. in quibus in loco publico, Cum autem dominus directus habeat jus compellendi emphyteutam ad canonum solutionem sub poena incurtus caducitatis, debet ei

conferuari hoc ejus, non obstante usufructus constitutione, qua propter interpellati, aut citati, usufructuario, & proprietario penes quos omnia emphyteusis jura reperiuntur, poterit directus dominus utendo jure suo ad caducitatem procedere, censibus non solutis.

85

Neque obstant pro ratione dubitanti adducta, nam respondeatur, quod & si usufructuarius teneatur ad canonum solutionem, sicuti ad collectas, dummodo solvendo illas usufructus inutilis non remaneat, *Pinel. in l. 1. Cod. de bonis matern. part. 1. num. 72. Cavalcan. de usufructu. multari relicto. num. 160. Gratian. disceptat. 128. num. 4. Surd. de aliment. tit. 4. quest. 16. num. 16. Gtasis receptar. sententiar. §. legatum. quest. 53. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 228. num. 8. Tamen proprietarius citatus, aut interpellatus, ut non amittat jus suum, curare tenetur, ut canones usufructuarius solvat, aut solvere poterit illos, quia & si dicitur, & principaliter non teneatur ad canonum solutionem proprietarius, uti proprietarius, & dominus utilis rei emphyteuticæ, & quasi usufructuarius, teneatur, quia si usufructuarius non solvat, uti dominus, & possessor rei, obligatus est ad canonum præstationem ratione rei, cum habeat rem obligatam horum canonum solutionibus, *l. Modestinus, ff. de solutionib. l. in creditorib. ff. de evictio. Franchis. decis. 659. Amadeus de Ponte in tractat. de laudem. quest. 45. Borel. in summa decis. tit. 33. de emphyteus. num. 228. Barbof. ad text. in cap. potuit. de locato. num. 165. Ripoll variar. cap. 7. num. 29. & 30. Et jam aliqua culpa considerari potest in proprietario citato, ad similitudinem illius casus relinquendi emphyteutam plures heredes, nam si unus ex illis interpellatus, canones non solvat, etiam si ceteri hæredes interpellati non fuerint, incurrunt omnes caducitatem, *for. si el censifer 21. rub. de jure emphyteut. gloss. in l. communi dividundo, ff. communi dividundo, l. hæredes, §. item juris, ff. familia erciscund. l. & quidem ff. de bis que substituuntur, vel substituti, Alexand. consil. 7. col. 2. col. 5. Hostiens. in summari. de locato. §. final. vers. quod si unus ex pluribus, Afflic. decis. 153. num. 4. Ceval. quest. 6. & 78. Borel. in summa decis. dist. tit. 33. n. 262. & 396. Costa de ratione rate, quest. 69. in princip. Carpan. ad statut. mediolan. 2. tom. cap. 409. à num. 136. Mantica. de tacit. lib. 22. tit. 26. à num. 16. Corbul. de causa pignorat. ob non solutum canonem, ampliat. 8. Anic. de jure emphyteut. quest. 10. num. 6. cum sequent. Brellich. prædictar. part. 2. consil. 46. num. 28. Ripoll dist. cap. 7. num. 16. Olea de cession. jurium, dist. tit. 4. quest. 3. num. 20. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de solutione canonis, quest. 1. num. 63. Nigro de laudemio, tom. 2. quest. 12.***

artic. 7. num. 4. Thomas de tutoribus, & curat. tit. 19. num. 1776. Palma consultiat. 105. num. 21. Ciroch. disceptat. 56. num. 8. Caponi de stipulat. dispart. 10. quest. 8. num. 51. Cardinal. de Luca de emphyteusis, discurf. 65. num. 8. Conciol. de herede, artic. 1. num. 591. Anton. Gobius consultiat. 77. num. 19. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 36. num. 6. Quando enim plures reperiuntur domini rei emphyteuticæ, ut omnes incidunt in commissum, non est necesse, quod omnes non solvant canones, sed sufficit quod unus solus interpellatus canonem non solverit, nam ex mora illius, debent omnes pati caducitatis penam, *gloss. in dict. l. communi dividundo, in verbo, conjunctur. Mantica. dist. lib. 22. tit. 77. ex num. 16. Borel. ubi proxima. num. 262. Thomas dist. num. 1776. Nigro de laudem. tom. 2. quest. 7. art. 3. num. 46. Anton. Gobius consultiat. 46. num. 8. Et ut incurratur caducitas, non est necesse quod deficiat in omni canonis solutione, sed sufficit, quod in parte, licet minima, aut in uno nummo deficiatur, *Gratian. disceptat. 152. num. 7. Caldas de jure emphyteut. cap. 9. num. 25. Mar. Burgus de laudem. part. 2. in spec. 34. num. 4. Calisti. de usufructu. cap. 24. num. 24. Altograd. cons. 24. num. 76. lib. 1. Andreol. controvers. cap. 7. n. 22. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de solutione canon. tit. 1. quest. 1. num. 11. Anton. Gobius consultiat. 46. num. 6. Tutius tamen erit facere interpellationem omnibus hæredibus, & dominis emphyteusis, nam omnes debent esse morosi, & renitentes, juxta aliquorum opinionem, ut tota emphyteusis incidat in commissum, *Carpozovius in jurisprad. forens. part. 2. consil. 28. definit. 5. Non tamen debet omitti advertere, quod non solum proprietarius emphyteusis, ut diximus, sed quilibet creditor emphyteutæ pro suo interesse, & ut in caducitatem non incidat emphyteusis, poterit solvere domino directo canones decurios, & teneatur ille solutionem accipere, *Ripa in l. 1. num. 19. ff. de pignori. Tiraquel. de retract. lignag. §. 36. gloss. 2. num. 19. Sperel. tom. 1. decis. 74. n. 6.****

Ex supra traditis satis inferitur, quod si tutores, & curatores, Prælati, & alii legitimi, administratores, non solverint Canones decurios, non facient incidere in caducitatis penam, minores, aut administrationes, imo poterit hoc periculum efragi canonem solvendo, implorato restitutionis in integrum beneficio, ut per text. in l. 1. Cod. de jundis patrimonialib. lib. 1. & l. final. ff. ex quibus causis in integr. restit. docent Guido de Sumaria, de jure emphyteut. quest. 7. num. 13. Silveftr. in sum. verb. emphyteut. num. 10. Borel. in sum. dist. tit. 33. num. 102. Mantica. dist. lib. 22. tit. 27. num. 43. Barbof.

86

in

in l. heres absent. in princip. num. 155. ff. de iudicis, Fatimæ. in 1. collectan. novissim. Rota decisio. decis. 221. numer. 14. Melalc. de privileg. part. 1. part. quest. 33. à num. 9. Barbof. ad text. in cap. potuit. de locato, num. 305. Olea de cession. jurium, dist. tit. 4. quest. 3. num. 20. Acosta de privileg. creditor. regul. 1. ampliat. 11. Gibalin. de usuris, tom. 2. lib. 4. cap. 1. artic. 2. n. 3. Non enim fore rationi consonum, quod ex mora, & culpa non solvendi canones decurios a tutoribus, vel administratores committantur, nec incurreret minores, vel administrationes caducitatis penam, cum juxta juris regulas, ex tutorum culpa, & factis, non debeant puniri minores, neque administratores dolus, vel delictum officere minoribus, aut administratores potest, *l. si quis 11 §. ff. tutores, ff. quod vi, aut clam, l. 3. §. ult. ff. de tributor. actione, cap. si Episcopus 16. q. 6. cap. delictum, de regul. juris in 6. Clementino. nolentes, de hereticis, l. virgines, l. si quis suo, §. legis, Cod. inofficij. testament. Leotar. de usuris, quest. 30. num. 15. Gonzalez. Telles. ad text. in cap. unic. de plus petitionis. num. 15. Et quod ex facto tutoris, vel curatoris non possit præjudicari minoris, præsertim ut incidat in penam, declaravit Sennatus sententia per Saboya pro Ferrera, die 22. Octobris 1670. in favorem Josephi Gil de Remires Notarii. Curatoris Cistincæ Ximeno, & contra Curatorem filiorum, & hæredum Josephi Burguet.*

87

88

Ex eadem ratione tenendum erit, quod si procurator, aut Syndicus alicujus communitatis citatus ad capibreviandum, contumax fuerit, & interpellatus canones non solverit, non faciet incidere dominum, aut communitatem in caducitatis penam, quia Syndicus, aut Procurator, non possunt facere incidere in penam dominos, *l. creditor, §. Lucius, ff. mandati, Clementino. non potest, de procuratorib. cum aliis à me adductis num. 29. Idem de Prælati, & quibuslibet aliis legitimis administratores tenendum credo, ut jam dixi, nam nunquam possunt illi facere ex culpa sua incidere in penam, Ecclesiam, aut administrationem, quamvis Brito de locato, ad text. in dict. cap. potuit, §. 3. ex num. 28. & §. 4. ex num. 15. & Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 27. num. 46. Teneant, ob cessationem solutionis canonum per culpam, & omissionem Prælati, devolvi emphyteum in præjudicium Ecclesiæ ad directum dominum, Quæ omnia non parum confirmantur ex eo, quod solutiones canonum, & aliarum annuarum præstationum, quæ sunt à tutoribus, & curatoribus, aut aliis administratores, non minuunt administrationem, sive minorum jura, quando absque justificatione*

fiunt, neque exigentibus tribuunt jus adhuc, ut in iudicio mantentionis obtinere possint, *Cephal. cons. 58. num. 95. Silvan. cons. 66. in fin. Novar. decis. 117. Capic. Galeot. tom. 1. controverf. 62. Merend. controverf. lib. 11. cap. 18. num. 6. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 113. num. 15. ubi animadvers. 16. Docet, idem tenendum esse in solutionibus factis per Universitatibus Syndicos: Ergo ex adverso omisit solvendi canones debitos, ad Syndicos, Tutoribus, Prælati, aut Administratores, nequit præjudicium inferre Pupillis, Universitatibus, Ecclesiis, vel administrationibus.*

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

n. 10. Et per consequens purgari poterit mora, ceteri satisfactione: aliter erit si virtute pacti specialis incurretur caducitatis poena ipso facto, nam tunc non possit purgari mora etiam ceteri canonum satisfactio- ne, cap. licet, de septend. negliget. prelator. Abbas in dict. cap. potuit, num. 6. Clarus in §. feudum, quæst. 65. num. 1. Surt. de off. 29. num. 12. Corbul. de jure emphyteut. rubr. de causa pri- vat. ob alienat. a. n. 1. Valasc. de jure emphyteut. quæst. 21. num. 8. Gratian. dis- ceptat. 786. num. 31. Ludovif. de off. 559. n. 6. Martin. Medic. exam. 28. num. 11. Pacion. de locat. cap. 55. num. 50. Carol. Anton. de Luca dict. cap. 378. num. 6. Fagnan. ubi proxim.

92 Sed usque ad quod tempus possit hujus- modi mora purgari, & evitari caducitas sol- vendo canones, non est incompeto inter DD. Aliqueni tenent, posse purgari moram intra duos menses computandos à die quo dominus directus proposuerit caducita- tis instantiam, quia hæc erit ceteris satisfac- tio. Jaton in dict. l. 2. Cod. de jure emphyt. n. 54. Corbul. de caus. privat. n. non solat. canon. limitat. 41. Carol. Anton. de Luca dict. cap. 378. num. 11. alii tenent infra sex menses. Anton. de Luca num. 11. Nonnulli omni in tempore, dum modo fuerit ante iudicis sen- tentiam, Gibalini. de usuris, dict. tom. 2. lib. 4.

IHS.

E. T. Propofant com millor pot diu, que à infancia de S. T. in lo dia T. dels corrents, se ha posat una instancia de commis contra el Propofant, per quant haventli fet los preceptes simple, penal, y ab pena de commis, pera que comparegués à cabrevar, y pagar censos, no hauria obtemperat aquells: E com lo propofant elliga prompte à cabrevar, y pagar los censos, y tot quant se dega per raho de dita Señoria directa, y així mateix qual- sevolis galdos, que à dit Señor directe se li hachen occasionat.

Per tant, & aliàs omni meliori modo, &c. purgandò moram, y officinse prompte à refer les despeses, pagar los censos, y tot ço quant se dega per raho de dita señoria directa, requirit. sia admes à cabrevar, y pagar censos per raho dels bens que deté, y posseheix, tenguts fots directe do- mini del dit F. T. y que mentres se coneix de les forces de esta infancia, sia prohibit lo remey de nihil innovetur, Per fer així, &c. Implorant, &c.

Jesús M. die 28. Junii 1688.

F. T. Judex delegatus.

94 Quando dominus directus post incurfam caducitatem, simpliciter recipit canones decurios post caducitatis incursum, intelligitur remissus: caducitatis poenam, argum. text. in l. commissorie, Cod. de pact. inter emptorem, l. post lit. m. ff. de lege commissoria, l. C. ius ff. de recepti. arbit. ita docent Gabriel conf. 66. n. 54. Cavalcan. de off. 25. n. 11. part. 5. Gama de off. 72. num. 5. Cevallos quæst. 402.

Gratian. disceptat. 301. num. 11. & de off. 461. num. 22. cum sequent. Caldas Pereyra de no- minat. quæst. 19. num. 78. & de extinct. cap. 11. num. 8. Barbol. ad text. in dict. cap. po- tuit, num. 117. & in tractat. de pensioib. part. 1. quæst. 10. num. 10. Ferrentil. ad Burat. de- cif. 617. num. 8. lit. A. Marefcot. varior. lib. 2. cap. 137. Hodiern. ad Surt. de off. 6. num. 14. Galetat. de renunciat. ventur. 2. renunciat.

114. num. 14. & 17. tom. 2. & renunciat. 11. num. 15. Lecotard. de usuris. cap. 91. num. 8. Manlius consulat. 12. num. 47. Xammar ve- rum judicatar. part. 2. de off. 117. numer. 8. 41. Merlin. controversar. centur. 1. cap. 31. num. 18. Citiac. controversar. 266. Oñate de contractib. tom. 4. disput. 114. num. 50. Bich- cif. 483. num. 48. Arguell. de off. 118. num. 24. Meil. allegat. 73. lib. 2. & observat. 88. n. 1. Fulgion. de jure emphyteut. tit. de alienat. q. 1. n. 3. & 4. & tit. de variis caducitat. quæst. 14. per tot. Carpozov. in jurispru. forens. part. 2. consulat. 38. definit. 6. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 26. n. 14. & 15. nofter Iran- do in præ. protestat. cap. 53. num. 1. Gibalin. de usuris. tom. 2. lib. 4. cap. 1. artic. 2. num. 9. Fagnan. ad text. in dict. cap. potuit, de lo- cato, num. 10. Cardinal. de Luca de locat. dis- cept. 20. num. 7. Rocc. de off. rubr. 19. n. 36. & 37. Callejon in alphabet. verb. emphy- teutis. n. 42. Carol. Anton. de Luca in ani- madoverf. ad Gratian. cap. 152. num. 14. & cap. 301. num. 15. Idem erit tenendum, si solum peat canones supradictos dominus directus, nam etiam si illos non exegerit, sufficiet quod illos perat, ut censetur remissa caducitas, Ruin. conf. 119. num. 4. vol. 5. Surt. conf. 86. num. 15. Corbul. dict. limitat. 21. n. 9. Gra- tian. disceptat. 633. n. 37. cum sequent. Me- noch. de presump. lib. 3. presump. 112. n. 15. Barbol. ubi proxim. Galetat. de renunciat. centur. 2. renunciat. 114. n. 20. tom. 3. Marefcot. varior. lib. 2. cap. 138. n. 9. Hodiern. ad Surt. de off. 6. n. 11. Thulc. tom. 3. lit. E. consulat. 193. Xammar verum judicatar. part. 2. definit. 117. n. 11. Ferrentil. ad Burat. de- cif. 617. nofter Iranzo in præ. protestat. cap. 53. n. 4. Carol. Anton. de Luca in animado- verf. ad Gratian. cap. 152. n. 14. & cap. 301. n. 15. Et censetur remissa caducitas, non solum quando exacti fuerint canones decursi à die caducitatis incurse usque ad exactio- nem, sed etiam si exacti fuerint canones an- te commissam caducitatem debiti, Clarus in §. emphyteutis, quæst. 10. post princip. Surt. de- cif. 117. n. 14. Gratian. disceptat. 633. n. 38. 39. & 40. Corbul. de jure emphyteut. tit. de privat. ob non solut. canon. limit. 21. Ferrentil. ad Bu- rat. de off. 617. n. 8. Barbol. ad text. in dict. cap. potuit, n. 117.

16. Caldas Pereyra de extinc. emphyteutis, cap. 11. num. 48. Ferrentil. ubi proxim. Bar- bol. ad text. in dict. cap. potuit, n. 119. Ga- lerat. de renunciat. lib. 5. cap. 6. n. 23. tom. 1. Xammar verum judicatar. part. 2. definit. 117. num. 10. Manlius consulat. 23. n. 21. Fulgion. de jure emphyteut. tit. de variis cadu- citat. quæst. 14. n. 13. nofter Iranzo dict. part. 2. consulat. 38. definit. 7. Et si non ignora- verit caducitatem, remissa censetur caduci- tatis poena per exactioem, vel petitionem ca- nonum, etiam si cum profectione non remi- tterentur caducitatem incurram exactio, aut petio fiat, nam cum profectione sit contraria factio, illa non oblatæ censetur caducitas remissa, Ruin. conf. 110. n. 4. & conf. 151. num. 12. lib. 1. Guido Pap. de off. 171. Cla- rus de presump. quæst. 73. in fin. Mant. de off. 200. num. 2. Surt. conf. 86. num. 2. & 9. Menoch. de presumptionib. lib. 3. presump. 112. numer. 2. Marefcot. varior. lib. 2. cap. 138. num. 6. Pereyra de Castro de off. 119. n. 26. Burat. de off. 624. num. ult. m. Bar- bol. ad text. in dict. cap. potuit, n. 117. Pe- rez resolut. forens. cap. 14. n. 88. & 95. Galetat. de renunciat. centur. 2. renunciat. 114. n. 16. Arnold. Corvin. in summa Cod. lib. 4. tit. 66. vers. ad exceptionis, Donadus de renun- ciat. cap. 30. n. 45. Manlius consulat. 25. n. 10. nofter Iranzo in præ. protestat. dict. cap. 53. n. 7. Fulgion. de jure emphyteut. tit. de va- riis caducitatib. quæst. 14. n. 2. Carpozov. dict. part. 2. consulat. 38. definit. 6. Carol. An- ton. de Luca in animadoverf. ad Gratian. cap. 301. n. 15. Sed intellige ista quando 97 post commissam caducitatem cum profectione, secus erit si solum existat decurios ca- nones ante caducitatis incursum, nam si illos exegerit, aut petierit cum profectione faci- endi exactioem, salvo manente caduci- tatis jure, non censetur remissa caducitas, Jaffon in l. 2. n. 127. Cod. de jure emphyteut. Clarus in dict. §. emphyteutis, quæst. 10. in prin- cip. Corbul. de causis privat. emphyteut. limi- tat. 21. n. 2. Mant. de tract. & ambig. lib. 2. tit. 32. n. 5. Camil. Borel. in sum. de- cif. tom. 1. tit. 33. numer. 146. Gratian. dis- ceptat. 301. num. 52. & disceptat. 302. n. 11. Barbol. ad text. in dict. cap. potuit, num. 117. Trentacin. varior. tit. de jure emphyteut. resolut. 6. Burat. de off. 624. Crifineus de off. 122. num. 9. vol. 3. Galetat. de renunciat. lib. 5. cap. 6. num. 27. tom. 1. Oñate de contra- ctis. tom. 4. disput. 114. n. 51. Gibalini. de usu- ris. tom. 2. lib. 4. cap. 1. artic. 2. numer. 9. Mat. Antonin. varior. lib. 1. resolut. 98. n.

vinot. 28. num. 12. Mansus consultat. 25. n. 9. Lcotard. de usuris, quæst. 91. n. 8. nofter Iraczo in dicit. cap. 53. n. 5. Procedat à nobis tradita, quando ipse dominus directus exigit, aut petit canones, tunc enim remissa caducitas censetur, non ita erit si domini directi procurator hos exegerit, vel petierit canones decurtos, nam exactio non præsumit dicabit directo domino respectu caducitatis incurtas, Carocius de execution. part. 2. quæst. 1. n. 67. Berlich. præfator. part. 2. conclus. 46. num. 11. Bich. decis. 482. n. 48. Carpzov. in jurispr. forens. part. 2. constitut. 38. d. finit. 3. n. 8.

99 Incurritur etiam caducitas semper, & quocumque venditur emphyteutica res abque consensu, & licentia domini directi, nam etiam si in instrumento venditionis, recognitum directum domini fuerit, & domini natura constituitur, si abique domini consensu venditio fiat, amittitur emphyteusis, & 2. de iure emphyteut. cap. potuit, de locat. p. in consuet. 25. rior. de iure emphyteut. Sord. decis. 30. n. 10. Clarus in §. emphyteusis, q. 13. Giganet. de conditionib. & deminuat. part. 1. cap. 52. Neia dissertat. 14. & 36. Antonel. de tem. legal. lib. 3. cap. 7. n. 1. Carvalho in cap. Reynaldus, de testam. 2. part. num. 315. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. gloss. 27. n. 13. cum sequent. Soula in §. ædificium, 4. part. cap. 2. num. 140. Pinheit. de consuet. emphyteut. 2. part. disput. 4. sect. 6. n. 88. Brito in cap. potuit, de locato, §. 2. n. 1. Hermosill. in l. 43. gloss. 3. n. 4. & 7. tit. 5. part. 5. nofter Salon de iustit. & iure, tom. 2. disput. de censib. artic. 1. vers. tertio, col. 1226. Oñate de contractib. tom. 4. disput. 111. n. 150. Olea de cession. iurium, tit. 3. quæst. 2. n. 10. Latrea allegat. 120. n. 1. Cyriae. controverf. 200. n. 14. Pegas resoluit. forens. cap. 9. per tot. Merend. controverf. lib. 19. cap. 18. n. 4. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 47. n. 1. Ottoboni. decis. 13. Fulgin. de iure emphyteut. tit. de alienat. quæst. 1. Pentinger. decis. 60. n. 9. Carpzov. in jurispr. forens. part. 2. constitut. 38. definit. 13. Amiden. de stylo datar. lib. 1. cap. 29. n. 33. Castejon in alphabet. verb. emphyteusis, n. 23. Idem erit dicendum, si solum vendit fuerint meliorationes ab emphyteuta, nam necessarius est domini directi consensus, Anton Gobius consultat. 46. n. 3. Sed ut caducitas incurramini directi consensu, sed est necessit quod tradit fuerit res vendita, nam si non fuerit processum ad traditionem rei, non erit incurta caducitas propter solum venditionem abque consensu domini directi factam, Riminal. junior conf. 285. n. 13. Guido Pap. conf. 126. n. 3. & decis. 101. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 11. n. 39. Neque adhuc laudemium debetur ante traditionem rei, etiam celebrato contractu, Cancet. variat. lib. 1. cap. 12. de feud. n. 14. Joan. Papon. ad consuetud. Burgun. §. 397. col. 4. Pontan. ad consuetud. Blisconf. tit. 6. artic. 81. col. 36. fol. 320. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 47. n. 8. Sed observa, quod solus ipse dominus directus, potest nullitatem alienationis rei emphyteuticæ abique consensu suo factam allegare, & nemo alius Roland. conf. 57. num. 10. lib. 3. Cephal. conf. 3. n. 122. Sord. conf. 351. n. 42. Gratian. disceptat. 511. n. 6. Bich. decis. 58. n. 18.

Hæbetur locum caducitas, propter venditionem emphyteutis abque consensu directi domini factam, etiam si in venditionis instrumento dicatur, quod sit venditio salvis iuribus domini directi. Coniacius cap. perulium. & ultim. §. 1. de locato. Marecot. var. lib. 1. cap. 78. n. 1. Ciarli. lib. 1. controverf. cap. 106. n. 8. cum sequent. Mancio. de iure sacro, d. disertat. 25. Saigad. in labyrinth. 3. par. cap. 3. d. n. 7. Carol. Spadaza in theatr. vidual. disputat. 42. n. 255. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 47. n. 2. Nisi fuerit additum, quod venditio celebrabatur salvis iuribus domini directi, & non aliter, nec alio modo, nam cum hæc clausula alienationem faciat conditionalem. Ciarb. decis. 80. Corbul. de iure emphyteut. cap. de privat. ob alienationem ampliat. 30. n. 1. Tentacinq. variat. lib. 3. de iure emphyteut. resolut. emphyteuta, n. 5. Matefcot. variat. lib. 1. resolut. 78. Francisc. de Claper. decis. fiscal. causa 26. quæst. unie. num. 3. Saigad. in labyrinth. par. 3. cap. 13. n. 109. & post tract. dec. 51. n. 20. Barbol. claus. 81. n. 11. nofter Iraczo in prax. protestat. cap. 57. n. 8. Nigro de laudemio, tom. 1. quæst. 47. n. 3. vers. ad Gratian. cap. 36. num. 4. Si dominus directus, & dum consensus non intervenit, venditio, aut alienatio non dicitur facta, imò conditione pendente stat in suspensio, per regul. text. in l. qui sub conditione, ff. si quis omnif. ja causa testamenti, l. eidera d. deo 215. ff. de verb. signif. Et quod hoc in casu non habeat caducitatis locum, tradunt Carlius senior, conf. 8. n. 7. Roland. conf. 63. n. 16. lib. 4. Menoch. conf. 38. d. n. 13. Mantio. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 28. n. 18. Anton. Rubius in l. non solum, §. morte, ff. de novi oper. nunciat. Lelius Mancini. sacri iuris controverf. tom. 1. controverf. 25. n. 20. Saigad. post labyrinth. decis. 51. n. 21. Ciriac. controverf. 314. numer. 18. Thelaur. Thust. Galganet. Riccius, Rebellus, Cardof. Pereyra, & alii adducti à Barbol. claus. 81. n. 18. Ciari.

Ciarlin. controverf. lib. 1. cap. 106. num. 1. Patell. expedit. civil. adnotat. 10. num. 17. Nigro de laudem. tom. 2. quæst. 18. numer. 1. Martin. Andreas concivis nofter decis. 63. n. 3. Ottoboni. decis. 13. num. 7. & 9. nofter Iraczo in prax. protestat. cap. 57. n. 7. Meli allegat. 6. num. 47. & 48. & allegat. 71. n. 2. lib. 2. & obferuat. 88. num. 8. Cardinal. de Luca de emphyteut. & d. conf. 40. num. 2. cum sequent. & præcipue num. 13. & 14. & d. conf. 33. num. 5. Quæ omnia iudicata vidi in caducitatis causa inter Canonicum Don Hieronymum Barberà Presbyterum, & Don Vincentium Olginat. de medicis, cetero beneficiati nomine, sententia publicata per Valentium Gassul, Notarium dicte causæ Scribam, die 13. Novembris 1680. per Judicem delegatum dicit Olginat, simul cum Magnifico Ludovico Pastor, & Bertran R.C.D. illius associato.

Solum est necessaria domini directi licentia in venditione emphyteuticæ rei, & si Monasterium fuerit dominus directus, sufficit Abbas, vel Prior, vel Abbatissæ, aut Priorissæ licentia, quamvis laudatio ab omni Monasterio fieri debeat, ut iudicavit Senatus sententia per Daza, die 14. Octobris 1626. inter Salvatorè Simò, & Elisaberthi Joannæ Roca. Si autè emphyteusis donetur, legatur, dividatur, in solum detur, aut obligetur, tò est necessarius præambulus domini directi consensus, nam etiam quod illius licentia non interveniat, non habet locum caducitas, cum cesset ratio petendi licentiam, Alexand. conf. 189. num. 13. lib. 2. Clarus in §. emphyteusis, quæst. 15. num. 17. & 18. Sord. decis. 93. n. 2. & decis. 173. num. 10. 11. & 12. Gettier. 8. num. 21. Pegas resoluit. forens. cap. 9. num. 63. Gregor. XV. decis. 520. num. 5. Sperel. tom. 1. decis. 120. num. 94. Cevall. quæst. 570. Cornazan. decis. 1. num. 64. Emil. Galbus de exceptionib. tit. 4. except. 1. part. 2. à numer. 47. Amato resoluit. 84. num. 3. Neque in venditionibus subhastæ, & per Cariam factis, requiritur licentia, & consensus domini directi, nam etiam si irrequisito domino directo fiat, non habet locum caducitas, Burd. conf. 306. lib. 1. Afflic. decis. 191. num. 1. & 4. Tiracuell. de retrah. §. 1. gloss. 14. num. 20. Corbul. de iure emphyteut. de privat. emphyteut. ob alienat. limit. 10. Burlat. conf. 44. Borel. in sum. decis. tit. 33. num. 111. vol. 1. Ca-

pic. decis. 99. Peteyra de extint. emphyteusis cap. 6. ex numer. 3. Anton. Faber in suo Cod. tit. de iure emphyteut. lib. 4. tit. 43. definit. 49. Amato resoluit. 84. num. 4. Saigad. in laudem. tom. 2. quæst. 14. artic. 2. num. 40. Et quando emphyteusis reperitur sub dominio directo fidei, indubitatim est vendi posse sine metu caducitatis abique consensu, & licentia fidei, l. 1. Cod. de fidei iur. patrimonial. lib. 11. ubi Barthol. Butrius in cap. potuit, de locat. 5. Peregrin. de iure filii, lib. 6. tit. 5. de cond. & tribus numer. 40. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 7. artic. 7. num. 78. & artic. 5. num. 35.

Non potest tamen dominus directus, sub quolibet prætextu, & etiam sub illo quod res sit prohibita alienari, licentiam emphyteuticæ denegare ad vendendum, ut iudicavit Senatus sententia per Daza, die 30. Junii 1613. inter Sperantiam Marfion, & illustrem Marchionem de Guadalest, & si de facto abique causa, & ratione, licentia denegata fuerit à domino directo ad vendendum, vel meliorationem rem emphyteuticam, poterit à denegatione ad Judicem recurri, qui citato, & auditò domino directo, concedere facultatem poterit, & licentiam denegatam emphyteuticæ datæ, l. final. Cod. de iure emphyteut. Ciarius in §. emphyteusis, quæst. 15. vers. 4. Sord. decis. 220. num. 34. Ludovill. decis. 220. num. 4. Corbul. de iure emphyteut. de causis privat. ob alienat. quæst. 1. in princip. Menoch. de arbitrari. causa 182. num. 11. Bertozold. conf. 5. num. 15. lib. 1. Burlat. conf. 256. num. 6. vol. 2. Fulgin. de iure emphyteut. tit. de alienat. quæst. 1. per tot. Olea de cession. iurium, tit. 5. quæst. 8. num. 21. Pegas resoluit. forens. cap. 9. num. 63. Et quibus in casibus possit legitimè licentiam denegare dominus directus, tradunt Fulgin. 1. decis. 120. num. 94. Cevall. quæst. 570. Cornazan. decis. 1. num. 64. Emil. Galbus de exceptionib. tit. 4. except. 1. part. 2. à numer. 47. Amato resoluit. 84. num. 3. Neque in venditionibus subhastæ, & per Cariam factis, requiritur licentia, & consensus domini directi, nam etiam si irrequisito domino directo fiat, non habet locum caducitas, Burd. conf. 306. lib. 1. Afflic. decis. 191. num. 1. & 4. Tiracuell. de retrah. §. 1. gloss. 14. num. 20. Corbul. de iure emphyteut. de privat. emphyteut. ob alienat. limit. 10. Burlat. conf. 44. Borel. in sum. decis. tit. 33. num. 111. vol. 1. Ca-

EXCELENTISSIM SENYOR.

F. T. Suplicant com millor pot diu, que entre altres bens, dete, y pofseheix, com à amo, y verdader Señor, una casa situada, y posada en la present Ciutat, Parroquia de T. carrer de T. que afronta ab T. y T. la qual casa està tenguda fots directa señoria de F. T. à cens de T. fous, pagadors

en cert termini, ab illiſme & ſadiga, y tot altre dret emphyteutical, y hia ventili etat precis al ſuplicant, el ſer venda de dita caſa, ha demanat licentia al dit Señor directe, y eſte ſens tenit cauſa alguna pera denegatia, layha denegada; e com la dita licentia pera vendre, no ſe li puga haver denegat, praximãxime non concurrat cauſa alguna pera la denegatio. Y de ga darla eſte Real Concell, ſegons aixi eſtã diſpoſt de Juſticia.

Per tant, & aliã, omni meliori modo, &c. Tam per viam recurſus ſimplicis quærellæ, quam aliã utendo remedio quo magis expediat ſuplica, ſe li mane donar licentia, y facultat al ſuplicant pera que, abſque caducitatis metu, puixa ſer venda de la dita caſa, ſalvanti ſempre ſos drets al Señor directe, y que la preſent es mane evocac a etta Real Audiencia, y cometre a hu deis Nobles oc Magnificis D.D.R.C. qui eam, &c. Et licet, &c.

Evocata, &c.

Altisimus, &c.

Jus M. die 30. Junii 1688.

Intantur. F. T.

106

Si ſolum vendita fuerit rei pars, abſque domini directi conſenſu, attentis juris rigore, debet emphyteuta privari omni re, quia in pœnam caducitatis incidit omnis emphyteutis, Caldas de iure emphyteut. lib. 4. cap. 9. ex num. 7. Cephal. conf. 139. per ſot. Mandel. conf. 283. num. 1. Marecot. varior. lib. 1. reſp. ſol. 14. num. 6. Andrecol. controverſ. 47. n. 19. Negro de laudem. tom. 2. quaſt. 6. art. 1. n. 35. ſed quia pena ſemper debet commenerari delicto, l. ſancimus 22. Cod. de penis, cap. non aſſerimus ſtrateras 24. quaſt. 1. Tenendum eſt, de ſequitate canonica, non eſſe puniendum emphyteutam amiſſione totius rei, ſed ſolum partis alienatæ, abſque conſenſu domini, Tiraquei. de retract. ligna 3er. §. 23. gloſ. 1. n. 28. Menoch. conf. 325. num. 76. Monter. deciſ. 5. Annun. 74. Petreia de extrinſ. emphyteuſi, cap. 5. num. 8. & cap. 9. num. 1. cum ſequent. Botel. deciſ. tit. 33. num. 81. Maultiil. deciſ. 109. n. 8. Mantic. deciſ. lib. 2. tit. 28. num. 13. Gaiganet de conditionibus, & demonſtrationib. part. 2. cap. 5. quaſt. 23. num. 3. Caſtill. de uſufructu. 23. num. 8. Barbol. ad text. in dicit. cap. poſuit, num. 82. Anguizol. conf. 67. num. 1. lib. 1. Gratian. diſſepat. 36. numer. 24. Larrathia in theatr. feud. part. 10. illuclat. 10. ſub num. 3. Knapſchilt. de ſubſtit. commiſſ. cap. 16. num. 107. Pinheir. de cenſ. & emphyteuſ. 2. part. diſput. 8. ſect. 3. num. 53. Pegas reſolut. forenſ. cap. 9. num. 131. Leoncil. deciſ. 11. num. 8. Carpov. in ſarip. ad forenſ. part. 2. conſtit. 14. deciſ. 23. num. 9. & 10. Meli obſervat. 14. num. 2. Urceol. conſultat. 84. num. 292. Calvin. de equitat. lib. 1. cap. 8. ex n. 7. Anton. Gobius conſulat. 46. num. 17. Carol. Anton. de Luca in animadverſ. ad Gratian. cap. 36. n. 5. Quamvis multi teneant, quod ſi pars rei vendatur tamquam allodialis, & non tamquam feudalis, cadit emphyteuta a tota re, ſi vero vendatur pars tamquam feudalis, non niſi a par-

te vendita, Leoncil. deciſ. 11. num. 9. Bimius conf. 228. num. 46. Andrecol. controverſ. 47. n. 23. Gratian. diſſepat. 36. n. 15. Beltramin. ad Ludovil. deciſ. 219. ſub num. 7. Urceol. conſultat. 84. num. 295. Meli obſervat. 14. num. 4. & 8. Fulgin. de iure emphyteut. tit. de alienat. quaſt. 1. num. 139. Pacion. de locato, cap. 54. num. 39. Anton. Gobius dicit. conſultat. 46. num. 20.

Venditione rei emphyteuticæ facta cum pacto legis commiſſorie, aut adiectionis in diem, ſine conſenſu domini directi, habebit locum caducitas, ſed evaneſcet reſoluto contractu, quia evenieſcit caſu, ex retro habetur contractu, ac ſi nunquam fuerit celebratus, & per conſequentes reſolvi debet, & evaneſci caducitas, ita docent Gloſ. Bald. & communiter DD. in l. ab emptore, ff. de pactis. Menoch. conf. 38. n. 19. Idem tene, ſi empti te cũ pacto retrovendendi vulgo Carta de gratia adhibito cõ-ctũ domini directi, vñ dicitur emphyteuſim tali emptor abſque domini directi conſenſu, nam eſto incurrat caducitas, & dominus directus poſit investire alium de emphyteuſi quoniſque primus venditor utendo pacto non retrahat rem, y Gurbã deciſ. 92. num. 18. Negro de laudem. tom. 2. quaſt. 5. art. 5. n. 8. Evenieſcit tamen catu pacti, & reſoluta venditione, ſicut omnes hypothecæ medio tempore contrahat in re vendita per emptorem evaneſcunt, & eodem modo remanent ac ſi facta non fuerint, l. ex viciſſimali, ff. de pignoriſus, l. 2. ff. de pignorat. actio. Garcia de hypothecæ poſt contractum, ex num. 2. Noguierol. allegat. 22. num. 44. cum ſequent. Salgad. in labyrinth. part. 2. cap. 13. n. 12. cum ſequent. Xammar. rerum judicator. part. 1. deſinit. 40. num. 19. Ita evaneſcit caducitas incurſa medio tempore propter venditionem ab emptore factam irrequiſito domino directo, ut docent in terminis Carol. Molineus in conſuetud.

107

108

reus, cum quoniſque retrahatur res, habebit illam jure caducitatis dominus directus, & ſi nõ retrahatur, elapſo tempore, habebit illam abſolute, ut jam dixi. Obſerva demum quod ſi alienetur emphyteuſis irrequiſito domino, excuſabitur caducitas de aequitate, ſi anteaquam inſtancia commiſſi a domino proponatur, preventiva, & celerit redemptione recuperetur emphyteuſis a venditore, vel alienante, Alberici. in l. quidam teſtamento, n. 2. ff. de ſubſtituſſar. libertat. Battius conf. 34. n. 3. Seraſini. deciſ. 313. num. 5. Mareſ. cot. varior. lib. 1. cap. 5. n. 4. Fulgin. de iure emphyteut. tit. de alienat. quaſt. 1. n. 37. Calvin. de aequitate. cap. 79. n. 12. lib. 1. Urceol. conſulat. 33. n. 14. Cardinal. de Luca de emphyteuſ. diſcurſ. 39. n. 6. Anton. Gobius conſulat. 95. n. 21.

Non erit extra propoſitum advertere quod ſi emphyteuſis hypothecata, aut obligata ſine conſenſu domini directi generaliter, aut ſpecialiter in commiſſum incidat, reſolvuntur omnes hypothecæ impoſitæ, & devolvitur res ad dominum libera ab omni hypothecatum nexu, & obligatione, ex regn. text. in l. lex viciſſimalis 1. ff. de pignoriſus ubi gloſ. cap. 1. §. ruiſus quib. mod. feudum amittatur, cap. 1. §. ruid ergo de inveniſura, de re alien. ſi ſi. Afflic. deciſ. 380. n. 3. Cavalcan. deciſ. 29. num. 41. par. 2. Valac. conſultat. 186. n. 3. Sardi. deciſ. 286. n. 12. Roſentall de feud. cap. 10. conſuetud. 45. n. 2. Gratian. diſſepat. 43. n. 2. Rota deciſ. 295. n. 5. part. 4. recentiſſimæ. Merſiniana de pignoriſus, lib. 2. quaſt. 8. n. 46. Caſtill. de juſtitiis, tom. 2. tit. 2. diſput. 23. n. 29. Caſtill. deciſ. 104. lib. 1. n. 6. Fontanell. de pact. nuptialib. tom. 1. in addit. ad ſin. libri. num. 36. Cancec varior. part. 3. cap. 1. n. 131. Xammar rerum judicator. part. 1. deſinit. 40. n. 28. Petrus Jacob. in prax. rubr. 4. n. 24. 31. & 39. Cencius de cenſ. quaſt. 22. per 106. & poſt tract. deciſ. 502. n. 16. & 17. Thraſchedin. conſultat. 33. num. 35. Anton. Gobius conſulat. 100. n. 25. Salgad. in labyrinth. part. 3. cap. 2. n. 18. & 92. Peña ſenſu carere aſione ad precium. Primo quia reſoluto cõtractu virtute pacti, remanet emptor quoad rem, eodem modo, ac ſi nunquam illam emiſſet, aut in ſui poſſe habuiſſet, ut dixi, n. 106. Sed ſi nunquam illam habuiſſet, non deberet reſtituere precium: Ergo eodem modo reſoluto contractu. Secundo, quia pœna vendentis ſine licentia, nõ eſt amiſſio precii, ſed devolutio rei ad dominum directum, l. final. Cod. de iure emphyteut. Ergo hujuſmodi diſpoſitio pœnalis non eſt extendenda ad precium, etiam ex identitate rationis, cum ſimiles pœnales leges non admittant extensionem iſtam, ut docui in præluſio, n. 27. Ultimo, quia non evadit impunitus emphy-

109

110

emphyteutica, tam generaliter, quam specialiter abique consensu domini directi, Beroyus *conf. 127. n. 11. lib. 1. Rodrig. de annui redditib. lib. 1. quæst. 3. num. 7. Pontan. ad consuetud. Blesens. tit. 6. §. 6. aris. 8. fol. 15. Garcia de expens. cap. 6. num. 21. Pacific. de salvan. interdict. in præf. 3. cap. 2. num. 25. Merlin. de pignori. lib. 2. quæst. 8. num. 7. & 18. Nigro de laudem. tom. 2. quæst. 14. num. 6. Fulgini. de jure emphyteut. tit. de contractib. quæst. 38. sub num. 1. Anton. Gobius consultat. 105. num. 66. & de speciali obligatione, & de ipsa censu oneratione super re emphyteutica facta, nullum debetur laudemium, ut docent Boer. Cassaneus, & alii adducti, à Marc. Burg. de laudem. part. 1. in præf. 20. num. 27. Blicard. in additionib. ad Amad. de Pont. quæst. 41. Roderic. de annui redditib. lib. 3. quæst. 4. num. 4. Gutier. de jurament. confirmator. part. 1. cap. 3. in fin. Anton. Faber in suo Cod. tit. de jure emphyteut. definit. 72. Foller. de censib. super Bulla Pii V. num. 61. Setafin. deef. 1250. num. 6. Nald. in summ. verb. emphyteusiti, sub num. 9. Duard. de censib. §. 1. quæst. 10. sub num. 1. Leonard. de usur. quæst. 52. num. 21. Nigro de laudem. tom. 2. quæst. 14. num. 39. & num. 6. Sperel. tom. 2. deef. 120. num. 22. Tamen juxta for. 3. rubr. de jure emphyteut. & for. 9. rubr. de feud. Nequeunt specialiter obligari emphyteutica bona absolutè, sed debet solvi pro constitutione specialis hypothecæ vigesima pars precii pro laudemio domino directo: Ergo quia illius consensus jam necessarius est.*

Quarto quia in Regno, quando censuales onerantur, & specialiter imponitur super aliquibus prædiis, censetur, juxta clausulas contentas in censuales instrumento, vendita tantæ prædiorum pars quanta importat census precium, D. Leon tom. 1. deef. 1. num. 6. & 5. Et adhuc vera venditio celebratur, ut ipse Leon docet deef. 1. num. 7. Ergo sicuti venditio rei emphyteutica non fit abique caducitate, si sine consensu domini directi, ita specialis census impositio, quia patitur venditio est. Ultimo quia ita expresse probatur, ex for. 26. rubr. de jure emphyteut. ibi *Ordennan. que aliqua singulari persona, sive alicuius loci, veretur, à possessio farâ cens. à tributa alien. abò sensu illiusme, à fadiza, à ab ferma del Señor directè hi carregarà altre cens, à en apres by volará carregar mes censal que en aquell carregament, à carregament sien demansà tots aquells, qui dauran censal sobre lo dit lloch, veretur, à possessio, aixel lo primer com los altres, à ab consentiment de tots sia fait, en altra manera que sia comitit à tots aquells qui dauran censal. Idem videtur stabilitum in for. 27. rubr. de jure emphyteut. ibi: *En apres ab consentiment de primer Señor, à primer comprador, à comprador vè,**

drà, à carregarà altre, à altres censals mortis, à violaris, à obligarà especialment aquella cosa à altra, à altres persons sobre aquella mateixa cosa, à per qualque cas, à raho, seguir à comitis de aquella cosa. Et quod census non possit specialiter imponi super emphyteutis, neque hæc specialiter obligari validè sine consensu domini directi, abique caducitate pena, declaravit Senatus sententia per Debona, die 23. Octobris 1586. inter Domnam Elisabetham Granulles, & Jacobum Joannem Ellipert, de qua videndus Tarrata in compend. Theoricæ artis notariæ, cap. 36. de censuali, & violario, vers. nota, fol. 59. Idem fuit decissum sententia per Daza, die 20. Februarii 1616. inter Christophorum Paqual, & Stephanum Martinez de Fresnoya, & docet D. Leon tom. 1. deef. 19. num. 5.

De transacione pro regula tenendum erit quod fieri poterit sine consensu domini directi, semper, & quando pene emphyteutum remaneat emphyteutis data aliqua summa ad veterario suo, quia hæc non est alienatio, Corbul. de causis privationis ob alienat. libertat. 28. lib. 1. Fulgini. de jure emphyteut. tit. de alienat. quæst. 1. num. 278. Uccol. de transacionib. quæst. 52. num. 3. Valeron de transacionib. tit. 4. quæst. 2. n. 14. Si autem in transacione emphyteuta dimitteret rem, & pecunia ei data, in adversarium alienaretur emphyteutis, non poterit transactio fieri sine consensu domini directi, Caroc. de locat. tit. de locat. emphyteut. quæst. 15. fol. 95. Carvalho de una, & altera quarta, 2. part. num. 365. Fulgini. de jure emphyteut. deef. 1. sub num. 278. Valeron. de transacionib. tit. 4. quæst. 2. num. 16. Uccol. de transacionib. deef. quæst. 52. num. 1.

Et apertura fenestrarum itrequiritur domino directo facta, video multoties dubitatum, an inducatur caducitas, & pro vera resolutione alicui veniunt distinguendi casus; primus erit si emphyteuta multas aperuerit fenestras, & ex apertura magnam pateretur deteriorationem domus: hoc enim in casu incurteretur caducitas, quia ex magna deterioratione resultante ex illa, vel qualibet alia causa caducitas incurritur, novell. 120. cap. 20. Clarus in §. emphyteusiti, quæst. 16. Titaquell. de retract. lignagier. gloss. 1. §. 23. num. 2. Castil. de usufruct. lib. 1. cap. 24. numer. 16. cum sequent. Ripoll varlar. cap. 7. numer. 156. Arnold. Corvin. in sum. Cod. lib. 4. tit. 66. de jure emphyteut. vers. potest emphyteuta, Salgad. de Regia protect. part. 4. cap. 9. numer. 206. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 23. Secundus casus erit si una, aut alia fenestra, aut multæ apertæ fuerint, & ex apertura non deterioraretur emphyteutis, sed melioraretur, & hoc in casu si forma rei emphyteuticæ mutata non fuerit, indubitatè est, commissum non incurri, quia

emphyteuta dummodo formam rei emphyteuticæ non mutet, potest abique consensu domini directi qualibet facere meliorationes, l. final. ubi communitè DD. Cod. de jure emphyteut. Tertius casus est si ex fenestrarum apertura non melioretur emphyteutis, sed aliquotum deterioretur, & hoc in casu censetur, non incurri caducitatem, dummodo non fuerit non facit incidere in caducitatem emphyteutæ, authent. qui rem, ubi Bald. Cod. de saeresanctis Ecclesiis, Jason in l. 2. num. 99. C. de jure emphyteut. Matheus ad deef. 282. Guirius Pap. Ripoll deef. cap. 7. num. 157. Carroc. de locat. quæst. 7. num. 42. Ludovic. de eif. perusini. 22. num. 24. Gratian. disceptat. 152. num. 1. Citiac. controvers. 268. num. 9. Castill. de usufruct. cap. 21. num. 19. Arnold. Corvin. in sum. Cod. deef. lib. 4. tit. 66. vers. potest emphyteuta, Pacion. de locat. & conduct. cap. 54. Catol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 152. num. 2. cum sequent. Certum enim est, quod ex servitutis impositione aliquantum deteriorantur jura emphyteuticæ rei, & tamen potest emphyteuta servitutem super emphyteusi imponere sine consensu domini directi, Surd. deef. 286. num. 112. & de aliment. tit. 4. quæst. 10. à num. 6. Cachezan. deef. 156. numer. 8. Roderic. de annui redditib. lib. 1. quæst. 3. n. 7. Molin. de Emphyteut. primogen. lib. 1. cap. 20. num. 2. Botrel. in sum. deef. tit. 33. à num. 51. Gratian. discept. 43. numer. 1. & 2. Rebel. de obligat. jurista, lib. 13. quæst. 4. num. 11. Peregrin. de fideicommiss. art. 40. num. 113. Leonard. de usuris, quæst. 52. num. 9. & 10. Oñate de contractib. tom. 4. disputat. 111. num. 173. Gibalin. de usuris, tom. 2. lib. 4. cap. 6. artic. 14. confessor. 3. & confessor. 5. Cardinal. de Luca de servitut. disjunct. 22. numer. 2. cum sequentib.

Si autè emphyteuta mutaverit emphyteuticæ rei formam sine consensu domini directi, incidit in caducitatem, quia non licet emphyteuta mutare emphyteutis formam, Boer. deef. 263. Corbul. de jure emphyteut. cap. 14. de prietas. ob alienat. limitat. 19. num. 2. & 6. Castill. de usufruct. lib. 1. cap. 25. num. 8. cum sequent. Salgad. in labyrinth. part. 3. cap. 3. num. 38. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 23. num. 52. Et hoc habebit locum, etiam si demolita fuerent ab ipso emphyteuta, nam propter hanc demolitionem caducitas incurritur, Surd. deef. 78. n. 16. & deef. 300. Citiac. controver. 266. n. 7. Amic. de jure emphyteut. q. 47. Fulgini. de jure emphyteut. tit. de melioram. q. 5. per tot. Anton. Gobius consultat. 46. num. 4. Et supra tradita procedent, etiam si res emphyteutica ex mutatione forme melioretur, ut puta si in sil-

va emphyteutica vinea plantata fuerit, nam & si multis placuerit defendere, potest emphyteutam meliorando mutare formam rei, Mebul. de jure emphyteut. de causis ex quibus emphyteuta jure suo privatur, causa 10. n. 4. 5. & 6. Valalc. consulti. 50. num. 9. Certius tamen est, non posse, irrequisito domino, etiam in aliam utilioremad exemplum usufructuarii, qui formam rei, in qua usufructum habet, non potest in utiliore mutare, l. baculo. num. 8. S. final. cum l. sequenti, l. usufructuarius §. 1. equistimum 17. §. usufructuarius ff. de usufruct. l. ultimum ff. de usu, & habitat. docent Bald. in l. 1. num. 11. Cod. de jure emphyteut. & ibidem Jason num. 99. Cagnol in l. 2. n. 183. Cod. de pact. inter emptor. & alii adducti per Titaquell. lib. 2. retractum, §. 3. gloss. 1. num. 28. Paul. Fucus sub tit. C. Juguar. 27. eif. 568. num. 4. part. 1. Molina de Emphyteut. primogen. lib. 1. cap. 22. num. 7. Barbol. in l. 1. deofortio 8. §. si ver ff. solut. matrimonio, num. 31. cum sequent. & §. si finium, num. 20. Castil. de usufruct. tit. lib. 1. cap. 25. num. 10. & 11. & 12. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 23. num. 52. cum sequentib.

Etiã disputari frequenter solet, utrum incuratur caducitas, si arbores emphyteuticæ scindantur, & avellant emphyteuta, & pro regula tenendum est, quod si arbores fructiferæ scindantur, intractabit caducitatis pena, nam usufructuarius jura usufructus sui amittit propter incisionem sitam, l. aquisitionum 17. §. fructuarius cum fructibus ff. de usufruct. & colonus à jure suo cadit, l. in fraudem §. conductors ff. de jure ffid. Ergo similiter emphyteuta incidit in caducitatem, authent. qui rem, C. de sacrosanctis Ecclesiis. Bald. in l. divortio, §. si fundam, ff. solut. matrimonio. Beroyus in cap. potuit, num. 87. de locato, & Paulus de Montepico in l. Titia, cum testamento, §. Titia cum mariti, de legatis 2. quæst. 36. num. 128. Alexand. cons. 118. num. 8. vol. 5. Bursat. cons. 91. lib. 1. num. 3. Clarus in §. emphyteusiti, quæst. 26. Garcia de expens. & meliorationib. cap. 11. num. 34. Barbol. in l. Divortio §. si fundam, num. 16. ff. solut. matrim. Mantice de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 29. num. 3. Castil. de usufruct. cap. 25. num. 2. Rosentali de feud. cap. 10. conclus. 33. num. 4. Guioviagnol. cons. 15. num. 3. lib. 3. Castil. controvers. 58. tom. 2. cap. 2. num. 6. Tobias Nonius cons. 58. num. 20. Martin. Medic. deef. 47. numer. 1. Manlius consultat. 23. num. 6. Bolsius in moralibus, tom. 3. tit. 18. tom. 6. num. 462. Acolino. resolut. 92. sub num. 19. Pacion. de locato, cap. 54. num. 37. Fulgini. de jure emphyteut. tit. de variis caducitatib. quæst. 2. num. 53. Carp-

2. Barbol. in l. aivortio, §. si fundum, num. 3. ff. solut. matrim. Guicci. de testib. part. 3. num. 60. Anton. Gobius consil. 5. num. 63. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 152. num. 6. Quante vero arbores scindí debeant, ut emphyteusis deteriora dicitur, & caducitas incurra, non est satis in comperto, nam alii dicunt sufficere quod duæ scindantur arbores, alii tenent tres esse scindendas, alii autem quinque, Roland. conf. 49. num. 5. Clarin. dict. cap. 2. num. 58. Bolsius dict. tom. 3. tit. 18. tom. 6. num. 465. Carol. Anton. de Luca dict. cap. 152. num. 6. Sed verius est, arbitrio relictum Judicis, Menoch. de arbitr. casu 78. num. 7. Redoan. de rebu. Ecclis. non alienand. quæst. 79. num. 25. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 29. num. 19. Clarin. & Bolsius ubi proximi. Carol. Anton. de Luca dict. cap. 152. num. 6.

333 Limita à nobis tradita duplici in casu. Primo quando arbores fructifere pro fundi reparatione excindenderentur, quia tunc abique caducitatis metu, possunt inrequisito domino directo excindí, ut docent communiter DD. in l. aivortio, §. si fundum, ff. solut. matrim. & sunt optimi textus, l. arboribus, §. 1. ex silva, ff. de usufruct. Menoch. conf. 13. Joseph Ludovic. decis. 8. num. 9. Redoan. de rebu. Ecclis. alienand. vel non, quæst. 79. num. 26. Castill. dict. cap. 25. num. 7. Clarin. dict. cap. 2. num. 65. Ricc. in practi. aurea 3. part. 1. resolut. 50. num. 5. Bolsius in moralib. tom. 3. tit. 18. tom. 6. num. 444. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de variis caducitatib. quæst. 2. n. 55. cum sequent. Mantius consil. 23. num. 20. & 71. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 23. num. 36. & 40. Secundo quando in incideret arbores emphyteuta ad utrum destinatum, tunc enim, citra caducitatis pernam, possunt excindí abique consensu domini directi. Paul. de Montepico ubi supra, num. 128. Curtius senior conf. 71. col. penultim. Nata conf. 601. num. 6. vol. 3. Caroc. de locat. & condic. grad. 4. accensuum, quæst. 7. num. 20. & 21. Garcia de expensis, cap. 12. num. 80. Redoan. de rebu. Ecclis. alienand. quæst. 79. numer. 21. Mierres de majorat. part. 4. quæst. 30. num.

IHS F. T. Propofant com millor pot diu, que es feñoria directe de una casa situada, y posada en la present Ciutat, Patroquia de T. en lo catter de T. que afronta ab T. y T. cendida à ceens de 4.ous pagadors en T. termin. ab llusime, y fadiga, y tot altre dret emphyteutic sent aixi que noy ha hagut ducte en james en lo defus dit, ha passat S. T. à comprar dita casa, y esta huy, licet injulte, en la possessio de aquella, fens haverli demanat licencia al propofant, ni haverli pagat lo llusime, ni encara haverli regonegut la Señoria directa en lo acte de la vendes E com per raho de lo defus dit, se ha cha enconreque en la pena de comis, y lo ha seguit lo cas de consolidare la feñoria util de dita cas, ab la directa que lo propofant te. Per tant, & alias, omni meliori modo, &c. Et utendo remedio quo magis expediat Requirit, sia declarat, que la sobredita casa ha caygut en comis, y

2. Barbol. in l. aivortio, §. si fundum, num. 3. ff. solut. matrim. Guicci. de testib. part. 3. num. 60. Anton. Gobius consil. 5. num. 63. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 152. num. 6. Quante vero arbores scindí debeant, ut emphyteusis deteriora dicitur, & caducitas incurra, non est satis in comperto, nam alii dicunt sufficere quod duæ scindantur arbores, alii tenent tres esse scindendas, alii autem quinque, Roland. conf. 49. num. 5. Clarin. dict. cap. 2. num. 58. Bolsius dict. tom. 3. tit. 18. tom. 6. num. 465. Carol. Anton. de Luca dict. cap. 152. num. 6. Sed verius est, arbitrio relictum Judicis, Menoch. de arbitr. casu 78. num. 7. Redoan. de rebu. Ecclis. non alienand. quæst. 79. num. 25. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 29. num. 19. Clarin. & Bolsius ubi proximi. Carol. Anton. de Luca dict. cap. 152. num. 6.

Quando emphyteuta por alguna causa, ha cahido en la pena de comiso, y defeca et, Señor directo conseguir el dominio util del predio emphyteutico, deve proponer delante el Juez delegado, su instancia de comiso, en la qual se ha de narrar la causa, & causas por las quales se ha incurrido en comiso, y concluir pidiendo se declare ha succedido el caso de comiso, y de consolid. darte la feñoria util con la directa, mandãndole al emphyteuta dexar la possessio del predio, y que se le de al feñor directo juntamente con los frutos, ditiendo la instancia en esta forma.

Quando emphyteuta por alguna causa, ha cahido en la pena de comiso, y defeca et, Señor directo conseguir el dominio util del predio emphyteutico, deve proponer delante el Juez delegado, su instancia de comiso, en la qual se ha de narrar la causa, & causas por las quales se ha incurrido en comiso, y concluir pidiendo se declare ha succedido el caso de comiso, y de consolid. darte la feñoria util con la directa, mandãndole al emphyteuta dexar la possessio del predio, y que se le de al feñor directo juntamente con los frutos, ditiendo la instancia en esta forma.

Pars I. Cap. XXX. de Joribus domini directi. y que la feñoria util de aquella, se ha consolidat ab la directa, que lo Propofant te, donantli a este la possessio de dita casa, y manant al dit F. T. deixe vacua, y expedita aquella, condemnantio etiam en haver de restituir los fruyts percibuts, & qui percipi ponuerunt, y en les despeses de la present causa, Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesús Maria Die 2. Julii 1688. Inventor ad quintam copia franca concessa. F. T. Jndex delegatus

335 Cognoscunt delegati Judices directi domini, & pertinet ad privativam illorum jurisdictionem cognitio de quaestione laudemiorum, nam si disputare contingat, utrum laudemium debeatur, debet hæc quaestio, & lis agitari coram Judicibus delegatis, ut latissime probat D. Leon tom. 1. decis. 77. per tot. D. Crepsi tom. 2. observat. 61. per tot. Laudemium de jure communi, est quinquagesima pars precii rei emphyteuticæ, l. ultim. Cod. de jure emphyteut. ubi communiter DD. Burg. de laudem. part. 1. in præf. 1. num. 7. Collet part. 1. decis. 23. num. 1. Gibalin. de usuris, tom. 2. lib. 4. cap. 4. art. 2. num. 3. Carpov. in jurisprudent. forens. part. 2. constitut. 39. definit. 11. num. 4. Onate de contractib. tom. 4. disput. 111. numer. 374. Antonel. de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. n. 10. Borden. de jure emphyteut. collat. 35. num. 21. Fulgic. de jure emphyteut. tit. de laudem. quæst. 1. num. 5. D. Matheo de regim. cap. 2. §. 5. num. 113. D. Crepsi dict. observat. 61. num. 2. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 5. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 180. num. 1. Cardinal. de Luca de emphyteut. decis. 6. num. 5. decis. 22. num. 5. & decis. 76. num. 3. In multis Provinciis, & Regnis, non est admilla hæc juris dispositio, quoad laudemii quantitatem, nam in aliquibus Regnis plus solvitur pro laudemio, ut in Catalonia, quod integrum laudemium est dimidium precii totius rei emphyteuticæ, D. Matheo dict. cap. 2. §. 5. n. 113. in fin. in aliis Regnis minus solvitur, ut in Neapolitano, quod solet exigi tertiaria, aut quartaria, Marin. lib. 3. allegat. 128. num. 12. Et in exactione, & solutione laudemiorum, mos regionis, & consuetudo Provincia attendenda est, Anod. de laudem. quæst. 4. tom. 10. part. 2. Barot. decis. 435. num. 3. Rota decis. 147. numer. 4. part. 8. decis. 11. numer. 1. Onate de contractib. tom. 4. disput. 111. num. 176. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 3. per tot. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 180. num. 1. & 2. In nostro Regno debetur decima pars precii rei emphyteuticæ pro laudemio venditionis, seu alienationis, for. 3. rubr. de jure emphyteut. for. 9. rubr. de feudis, Belluga in specul. Princip. rubr. 41. §. leges, numer. 7. nollet Salon. de justit. & jure, tom. 2. disput. de censib. ar.

tit. 2. vers. ex hac differentia, col. 1227. nollet Trullench in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 2. §. 5. num. 113. D. Crepsi auct. observat. 61. num. 2. & observat. 106. num. 3. Hæc eadem constitutio reperitur Verone, Alexand. conf. 5. lib. 5. Freccia de falsis, lib. 2. aub. 1. num. 81. Carol. Anton. de Luca dict. cap. 180. num. 1. Si autem res emphyteutica non vendatur, sed alienetur, sed specialiter hypothecæ supponatur, debetur in Regno vigesima pars precii pro laudemio, dict. for. 3. rubr. de jure emphyteut. for. 9. & for. 18. rubr. de feudis for. 26. rubr. de donationib. Belluga ubi proximi. D. Crepsi dict. observat. 106. num. 3.

Sed videamus primo loco an si censuale reperitur impostum cum consensu domini directi specialiter super emphyteusi, vendita aut alienata re com onere solvendi censuale, debeatur laudemium de parte precii census proprietari correspondenti: Non enim esset dubitandum quod si census fuisset impostus inrequisito domino directo, deberetur laudemium de parte precii correspondenti census, Peguer. in repetit. cap. 3. Regis Petri, vers. 1. Itemque n. 128. Nigro de laudem. tom. 1. q. 20. n. 37. Sed si census impostus reperitur cum domini directi licentia, non potest deberi laudemium de parte precii census proprietari correspondentis. Primo quia vendita domo censuata, non debetur gabella, respectu census imposti super domo, cum de hac impositione, & venditione partus domus jam fuerit soluta gabella, sed solum respectu precii realiter numerando exacti, Didacus Perez Parlaro. Felician. & Lazarte quos refert, & sequitur Gratian. decis. 258. num. 42. Ergo pariter cum de census impositione jam fuerit solutum laudemium onerationis tempore, alienata emphyteusi, non erit solvendum laudemium de parte precii correspondentis census, sed solum de parte precii argumentum à gabellæ solutione ad laudemium, Surd. conf. 305. num. 22. Franch. decis. 277. Cravet. conf. 332. n. 7. Hartman Pittor q. 50. lib. 1. num. 20. Gratian. decis. 180. n. 10. Nigro de laudem. tom. 2. q. 5. art. 5. n. 26. Secundo quia impostus censuales onere cù contenta directi dñi, & vedita emphy-

207. in *jurisprud. forens. part. 2. constitut. 38. definit. 24.* Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 23. num. 60. Anton. Gobius consultat. 5. num. 63. Carol. Anton. de Luca in *animadversis*, ad Gratian. cap. 152. num. 6. Quanta vero arbores fecundæ debeant, ut emphyteusis deteriorata dicatur, & caducitas incurta, non est satis in comperto, nam alii dicunt sufficere quod duæ scindantur arbores, alii tenent tres esse scindendas, alii autem quinque, Roland. conf. 49. num. 5. Ciarlin. d. c. l. cap. 2. num. 58. Bolsius d. c. l. tom. 3. tit. 18. tom. 6. num. 465. Carol. Anton. de Luca d. c. l. cap. 152. num. 6. Sed verius est, arbitrio relinquitur, Menoch. de arbitr. casu 78. num. 7. Redoan. de rebus Eccles. non alienand. quæst. 79. num. 25. Mantia. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 29. num. 19. Ciarlin. & Bolsius ubi proximo. Carol. Anton. de Luca d. c. l. cap. 152. num. 6.

333 Limita à nobis tradita duplici in casu. Primo quando arbores fructifere pro fundi reparatione exindenderentur, quia tunc abque caducitatis metu, possunt irrequisito domino directo excindi, ut docent communiter DD. in l. dicitur, §. si feudum, ff. solut. matrim. & sunt optimi textus, l. arboribus, §. l. ex ista, ff. de usufruct. Menoch. conf. 13. Joseph Ludovic. decis. 8. num. 9. Redoan. de rebus Eccles. alienand. vel non, quæst. 79. num. 26. Castill. d. c. l. cap. 25. num. 7. Ciarlin. d. c. l. cap. 2. num. 65. Ricc. in praxi aerea, part. 1. resolut. 50. num. 5. Bolsius in moralib. tom. 3. tit. 18. tom. 6. num. 444. Fulgion. de jure emphyteut. tit. de variis caducitatib. quæst. 2. n. 55. cum sequent. Mansius consultat. 23. num. 10. & 11. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 23. num. 36. & 40. Secundo quando incidere arbores emphyteuta ad usum destinatum, tunc enim, citra caducitatis periculum, possunt excindi abique consensu domini directi. Paul. de Montepico ubi supra, num. 128. Cautiss. senior conf. 71. col. finalit. Nata conf. 601. num. 6. vob. 3. Caroc. de locat. & condici. gradu 4. ac. inveniunt, quæst. 7. num. 20. & 21. Garcia de expens. cap. 12. num. 80. Redoan. de rebus Eccles. alienand. quæst. 79. numer. 21. Mierres de majorat. part. 4. quæst. 39. num.

2. Barbof. in l. dicitur, §. si feudum, num. 3. ff. solut. matrim. Gutierrez. de testib. part. 3. cap. 27. num. 9. Mantia. de tacit. & ambig. tit. 26. num. 7. & 31. Castill. de usufruct. d. c. l. cap. 25. num. 6. Barbof. ad text. in extravagan. ambig. de rebus Eccles. alienand. vel non, num. 36. Ciarlin. d. c. l. cap. 2. numer. 71. & cap. 5. num. 34. Bolsius ubi proximo. num. 442. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 23. num. 36. cum sequent. Carol. Anton. de Luca in animadversis, ad Gratian. cap. 152. numer. 11. Et observa quod si arbores grandes, & fructiferae infundo emphyteutico existentis vendiderentur, & ex fundo avellerentur, quia hujusmodi arbores grandes, pars fundi sunt, l. dicitur, §. si feudum, ff. solut. matrim. Debitur laudemium de illatum precio; cum de venditione emphyteusis per partes facta, laudemium debeatur, Ferret. tractat. de Gabrielis, num. 414. Sured. conf. 207. num. 9. Lazarte de decima venditionis, cap. 4. numer. 34. Peguera in repetit. cap. 3. Reg. Petri in Curia Cervaria, vob. 1. num. 83. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 23. num. 65. & 66. Ex eadem ratione, si ex fundo emphyteutico excavare tur arena, aut terra, quæ ad signula consuec. da esset apta, cum percat substantia fundi, vel saltem minus aptus ad fruges reddatur, debetur laudemium ex valore, & precio terræ, aut arenæ extractæ, Bertrand. de Argent. ad consuetud. Briton. artic. 60. & 61. nos. 1. col. fin. Nigro de laudem. d. c. l. quæstion. 23. numer. 63.

134 Quando el emphyteuta por alguna causa, ha cahido en la pena de comiso, y de cea el Señor directo conseguir el dominio util del predio emphyteutico, deve proponer delante el Juez delegado, fu instancia de comiso, en la qual se ha de narrar la causa, & o causas por las quales se ha incurrido el comiso, y concludir pidiendo se declare ha succedido el caso de comiso, y de consolidarle la señoria util con la directa, mandándole al emphyteuta dexar la posesion del predio, y que se le de al señor directo juntamente con los frutos, dirigiendo la instancia en esta forma.

F. T. Propofant cum millor pot diu, que es señor directe de una casa situada, y possida en la present Ciutat, Parroquia de T. en lo catter de T. que afronta ab T. y T. c. en fua à cens de 4. sous pagadors en T. terminci, ab illi limes, y fadiga, y tot altre dret emphyteuticaly sent aixi que noy ha ligut duete en james en lo defus dit, ha passat S. T. à comprar dita casa, y esta huy, licet injuste, en la possessio de aquella, fens haverli demanat licencia al propofant, ni haverli pagat lo lliuime, ni encara haverli regonsgat la Señoria directa en lo acte de la vendæ: Em per raho de lo defus dit, se ha cha enconregut en la pena de comis, y se ha seguit lo cas de consolidate la señoria util de dita casa, ab la directa que lo propofant te. Per tant, & alias, omni meliori modo, &c. Et utendo remedio quo magis expediat Requirit, fia declarat, que la sobredita casa ha caygut en comis, y.

París I. Cap. XXX. de Jatribus domini directi. 571
y que la señoria util de aquella, se ha consolidat ab la directa, que lo Propofant te, donantli à ebe la possessio de dita casa, y manant al dit F. T. deixe vacua, y expedita aquella, condonantio etiam en haver de restituhr los fruyts percebuts, & qui percipii pouterant, y en les despeses de la present causa, Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesús Maria Die 2. Julii 1688.
Instrumentum ad quintam
copiam franca concessa.
F. T. Judex delegatus

335 Cognoscunt delegati Judices directi domini, & pertinet ad privatam illorum jurisdictionem cognitio de questionibus laudemiorum, nam si disputare contingat, utrum laudemium debeatur, debet hac questio, & lis agitari coram Judicibus delegatis, ut latissime probat D. Leon tom. 1. decis. 77. per tot. D. Crepi tom. 2. observat. 61. per tot. Laudemium de jure communi, est quinquagesima pars precii rei emphyteuticæ, l. ultim. Cod. de jure emphyteut. ubi communitur D. J. Burg. de laudem. part. 1. in spec. l. 1. num. 7. Collet. part. 1. decis. 23. num. 1. Gibalin. de usuris, tom. 2. lib. 4. cap. 4. art. 2. num. 3. Carpov. in jurisprud. forens. part. 2. constitut. 39. definit. 11. num. 4. Onate de contractib. tom. 4. disput. 111. numer. 174. Antonel. de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. n. 10. Bonden. de jure introceff. collat. 35. num. 21. Fulgion. de jure emphyteut. tit. de laudem. quæst. 1. num. 3. D. Maluca de regim. cap. 2. §. 5. num. 113. D. Crepi d. c. l. observat. 61. num. 2. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 23. num. 180. num. 1. Cardinal. de Luca de emphyteut. d. c. l. §. 6. num. 5. d. c. l. §. 22. num. 5. & d. c. l. §. 76. num. 3. In multis Provinciis, & Regnis, non est admiffa hæc juris dispositio, quoad laudemii quantitatem, nam in aliquibus Regnis plus solvitur pro laudemio, ut in Cathalonia, quod integrum laudemium de Regnis minus solvitur, ut in Neapolitano, quod solet exigi tertiaria, aut quartaria, Maria. lib. 3. allegat. 128. num. 12. Et in exactione, & solutione laudemiorum, mos regionis, & consuetudo Provincia attendenda est, Anod. de laudem. quæst. 4. tom. 10. part. 2. Barot. decis. 435. num. 3. Rota decis. 147. numer. 4. part. 8. recentiss. mos. Onate de contractib. tom. 4. disput. 111. num. 176. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 3. per tot. Carol. Anton. de Luca in animadversis, ad Gratian. cap. 180. num. 1. & 2. In nostro Regno debetur decima pars precii rei emphyteuticæ pro laudemio venditionis aut alienationis, for. 3. rubr. de jure emphyteut. for. 9. rubr. de feudis, Belluga in specul. Princ. sep. rubr. 41. §. leges, numer. 7. noiter Salon. de justit. & jure, tom. 2. disput. de censib. ar.

tit. 2. vob. ex hac differentia, col. 1227. no. Inter Trullench in d. c. l. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dubitat. 8. num. 22. D. Matheu d. c. l. cap. 2. §. 5. num. 113. D. Crepi d. c. l. observat. 61. num. 2. & observat. 106. num. 3. Hæc eadem constitutio reperitur veteris, alexand. conf. 5. lib. 5. Freccia de usufructu, d. c. 2. sub. 1. num. 81. Carol. Anton. de Luca d. c. l. cap. 180. num. 1. Si autem res emphyteutica non vendatur, aut alienetur, sed specialiter hypothecæ supponatur, debetur in Regno vigesima pars precii pro laudemio, d. c. l. for. 3. rubr. de jure emphyteut. for. 9. & for. 18. rubr. de feudis for. 26. rubr. de donationib. Belluga ubi proximo. D. Crepi d. c. l. observat. 106. num. 3.

336 Sed videmus primo loco an si censuale reperitur impositum cum consensu domini directi specialiter super emphyteuti, vendita aut alienata re cum onere solvendi censuale, debeatur laudemium de parte precii census proprietarii correspondentis: Non enim esset dubitandum quod si census fuisset impositus antequam quodammodo directo, deberetur laudemium de parte precii correspondentis census, Peger. in repetit. cap. 3. Reg. Petri, vob. 1. l. 20. n. 37. Sed si census impositus reperitur cum domini directi licentia, non potest deberi laudemium de parte precii census proprietarii correspondentis. Primo quia vendita domo censuata, non debetur gabella, respectu census impositi super domo, cum de hac impositione, & venditione partis domus jam fuerit soluta gabella, sed solum respectu precii realiter numerando ex dicti, Didacus Perez Parlador. Felician. & Lazarte quos referet, & sequitur Gratian. disputat. 258. num. 43. Ergo pariter cum de census impositione jam fuerit solutum laudemium onerationis tempore, alienata emphyteuti, non erit solvendum laudemium de parte precii realiter numerando exacto, cum validum sit argumentum à gabellæ solutione ad laudemium, Sured. conf. 305. num. 32. Franch. decis. 277. Cravet. conf. 332. n. 7. Hartman Pistor q. 50. lib. 1. num. 20. Gratian. disputat. 180. n. 10. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 23. num. 180. num. 1. & 2. In nostro Regno debetur decima pars precii rei emphyteuticæ pro laudemio venditionis aut alienationis, for. 3. rubr. de jure emphyteut. for. 9. rubr. de feudis, Belluga in specul. Princ. sep. rubr. 41. §. leges, numer. 7. noiter Salon. de justit. & jure, tom. 2. disput. de censib. ar.

337 tit. 2. vob. ex hac differentia, col. 1227. no. Inter Trullench in d. c. l. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dubitat. 8. num. 22. D. Matheu d. c. l. cap. 2. §. 5. num. 113. D. Crepi d. c. l. observat. 61. num. 2. & observat. 106. num. 3. Hæc eadem constitutio reperitur veteris, alexand. conf. 5. lib. 5. Freccia de usufructu, d. c. 2. sub. 1. num. 81. Carol. Anton. de Luca d. c. l. cap. 180. num. 1. Si autem res emphyteutica non vendatur, aut alienetur, sed specialiter hypothecæ supponatur, debetur in Regno vigesima pars precii pro laudemio, d. c. l. for. 3. rubr. de jure emphyteut. for. 9. & for. 18. rubr. de feudis for. 26. rubr. de donationib. Belluga ubi proximo. D. Crepi d. c. l. observat. 106. num. 3.

338 Sed videmus primo loco an si censuale reperitur impositum cum consensu domini directi specialiter super emphyteuti, vendita aut alienata re cum onere solvendi censuale, debeatur laudemium de parte precii census proprietarii correspondentis: Non enim esset dubitandum quod si census fuisset impositus antequam quodammodo directo, deberetur laudemium de parte precii correspondentis census, Peger. in repetit. cap. 3. Reg. Petri, vob. 1. l. 20. n. 37. Sed si census impositus reperitur cum domini directi licentia, non potest deberi laudemium de parte precii census proprietarii correspondentis. Primo quia vendita domo censuata, non debetur gabella, respectu census impositi super domo, cum de hac impositione, & venditione partis domus jam fuerit soluta gabella, sed solum respectu precii realiter numerando ex dicti, Didacus Perez Parlador. Felician. & Lazarte quos referet, & sequitur Gratian. disputat. 258. num. 43. Ergo pariter cum de census impositione jam fuerit solutum laudemium onerationis tempore, alienata emphyteuti, non erit solvendum laudemium de parte precii realiter numerando exacto, cum validum sit argumentum à gabellæ solutione ad laudemium, Sured. conf. 305. num. 32. Franch. decis. 277. Cravet. conf. 332. n. 7. Hartman Pistor q. 50. lib. 1. num. 20. Gratian. disputat. 180. n. 10. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 23. num. 180. num. 1. & 2. In nostro Regno debetur decima pars precii rei emphyteuticæ pro laudemio venditionis aut alienationis, for. 3. rubr. de jure emphyteut. for. 9. rubr. de feudis, Belluga in specul. Princ. sep. rubr. 41. §. leges, numer. 7. noiter Salon. de justit. & jure, tom. 2. disput. de censib. ar.

339 Sed videmus primo loco an si censuale reperitur impositum cum consensu domini directi specialiter super emphyteuti, vendita aut alienata re cum onere solvendi censuale, debeatur laudemium de parte precii census proprietarii correspondentis: Non enim esset dubitandum quod si census fuisset impositus antequam quodammodo directo, deberetur laudemium de parte precii correspondentis census, Peger. in repetit. cap. 3. Reg. Petri, vob. 1. l. 20. n. 37. Sed si census impositus reperitur cum domini directi licentia, non potest deberi laudemium de parte precii census proprietarii correspondentis. Primo quia vendita domo censuata, non debetur gabella, respectu census impositi super domo, cum de hac impositione, & venditione partis domus jam fuerit soluta gabella, sed solum respectu precii realiter numerando ex dicti, Didacus Perez Parlador. Felician. & Lazarte quos referet, & sequitur Gratian. disputat. 258. num. 43. Ergo pariter cum de census impositione jam fuerit solutum laudemium onerationis tempore, alienata emphyteuti, non erit solvendum laudemium de parte precii realiter numerando exacto, cum validum sit argumentum à gabellæ solutione ad laudemium, Sured. conf. 305. num. 32. Franch. decis. 277. Cravet. conf. 332. n. 7. Hartman Pistor q. 50. lib. 1. num. 20. Gratian. disputat. 180. n. 10. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 23. num. 180. num. 1. & 2. In nostro Regno debetur decima pars precii rei emphyteuticæ pro laudemio venditionis aut alienationis, for. 3. rubr. de jure emphyteut. for. 9. rubr. de feudis, Belluga in specul. Princ. sep. rubr. 41. §. leges, numer. 7. noiter Salon. de justit. & jure, tom. 2. disput. de censib. ar.

emphyteusi cum onere illo, solum id videtur emptori acquiritur, quod restat deductis oneribus, *l. non amplius, & ibi glof. 1. ff. de legat. 1. l. fructus, ff. solut. matrim. l. fundi Trebellian. ff. de usu, & usufructu. legat.* Ergo cum huiusmodi acquisitio sit solum respectu rei remanentis extra census valorem, non debet solvi laudemium de toto rei valore, sed de parte acquisita, dempta census ultimatione. Tertio nam laudemium solum debetur de precio rei vendita: quia pars precii est, *fin. C. de iure emphyteut. Nigro de laud. tom. 1. q. 3. per tot. Carol. Anton. de Luca in animad. ad Gratian. cap. 258. n. 11.* Sed quando pradium censuatum venditur, aut cum onere solvendi censuale, non celebratur aliqua venditio respectu census, neque respectu partis pradii censui correspondentis, nam esset vendere rem alienam, cum in census constitutione cum domini licentia facta, vendita fuerit illa pars pradii censui correspondentis, ut in terminis docet Gratian. *di. d. disceptat. 258. Avendaño resp. 23. à num. 2. D. Leon tom. 1. decif. 1. num. 4. & 5. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 20. num. 65.* Et cum hæc pars legitime vendita reperitur census domino, iterum nequit vendi, neque censui potest vendita, ut confiderant Avendaño, & Nigro ubi proxime. Ergo de precii parte censuali correspondentis nequit considerari debitum laudemium. Et hanc sententiam tenent in terminis Peguera in *repetit. cap. item ne super laudem. num. 128. Tiraguel. de retract. lignager. §. 6. glof. 1. numer. 8. Molin. de iustit. & iure. tom. 2. disput. 384. Lazarte de gabellis, cap. 10. num. 8. Gutierrez de gabellis, quæst. 54. ex num. 23. & quæst. 53. ex num. 3. & quæst. 25. ex num. 16. & videtur de mente Cancarii *variar. part. 2. cap. 1. num. 66. Avendaño de exequend. mandat. part. 2. cap. 14. num. 15. & resp. 23. num. 2. Joan. Papon. ad consuetud. Burbon. §. 396. vers. non vult, Peltican. de censib. lib. 2. cap. final. num. 12. Gratian. disceptat. 784. num. 15. cum sequent. Salgad. in labyrint. part. 1. cap. 21. num. 5. Tondut. in qq. & resolut. beneficalib. cap. 46. num. 20. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 20. num. 61. cum sequentib.**

140 Sed licet hæc meo videri, luce meridiana clariora sint, neglecta vidi à gravissimo Senatu nostro, semel, atque iterum, & recordor quod Clerus Sanctæ Crucis nostræ Urbis, prædia emptis tenta sub directo dominio Illustris Marchionis de Benavites, cum acclamatione census proprietatis quingentum librarum specialiter super prædiis cum consensu directi domini impositi, & cum præterdedit Clerus non teneri laudemium solvere de parte præcii censui correspondentis, iudicatum fuit à Senatu, laudemium deberi de omni precio, & etiam de parte correspondenti census pro-

141 præciati, ut sententia per Benavides, die 15. Septembris 1678. in favore Illustris Marchionis de Benavites, & contra dictum Clerum Sanctæ Crucis. Et vide etiam per Ferrera, die 14. Februarii 1682. in favore Curatoris Domini oppidi de Maniles, & contra Clerum Divi Martini. Et hac de causa in nostra praxi admiffum habemus, quod in venditionibus cum onere solvendi censuales factis, solvuntur laudemia, etiam de parte precii oneribus venditionis correspondenti, ea ratione, quia videtur census, aut onus pars precii, & laudemium debet solvi de omni precio *l. final. Cod. de iure emphyt. Et etiam de parte precii correspondenti meliorationibus ab iplo emphyteuta factis, Solfona in lucern. laudemior. casul. 2. num. 22. Renat. Coppin. de moribus partienf. lib. 1. tit. 3. num. 8. Amad. de laudem. q. 8. n. 1. Thoro in compend. decif. verb. laudemium. n. 8. Nigro de laudem. tom. 1. q. 3. n. 71. Salgad. post labyr. decif. 90. n. 4. & declaravit Senatus sententia per Cafes, die 3. Junii 1682. inter Monasteria de la Saydia, & de la Esperanza, licet aliud voluerint Laderch. conf. 16. num. 5. Vivius decif. 496. num. 8. & alii adducti à Nigro d. q. 23. num. 68. Solum deducitur de precio venditionis, census precium domino directo debitum, quod nos dicimus *double marcé, & est pro quolibet census solido due libras, nam de quantitate precii correspondentis hinc precio census, quamvis eam penes se retineat emptor, non debetur, neque solvitur laudemium, videndum, Tondut. in quæstion. & resolutionib. benefice. cap. 46. num. 19. & 20. Iustum enim precium horum censuum irredimibilem, duplii majus est, Duard. de censib. in præfat. quæst. 28. num. 29. & 32. Leotard. de usuris, quæst. 67. num. 29. Idem duplii precii quo census redimibiles vendi solent, ut tradidi num. 53. & cum redimibiles census vendantur in Regno ad rationem unius solidi pro quolibet libra, duplii majus, & iustum precium irredimibilem censuum erunt due libras pro quolibet solidi.**

Tenetur solvere laudemium de iure emptor, & novus acquiritor emphyteutæ rei, *l. final. Cod. de iure emphyteut. ubi Glof. Afflicti. decif. 95. Fachin. controverfar. lib. 11. cap. 58. Silvester in summa verb. laudemium. Capel. Tolosan. decif. 451. Aponte de laudem. Capel. 9. Menoch. conf. 444. num. 16. Socin. junior. conf. 70. vol. 3. num. 8. Gabriel. conf. 84. lib. 1. num. 10. Burg. de laudem. part. 1. inf. p. 23. num. 1. Clarus in §. emphyteusis, quæst. 23. num. 4. Gozadin. conf. 65. num. 13. Solfona in lucern. laudemior. prælu. 5. præmit. ultim. num. 1. Amad. de laudem. quæst. 9. Surd. decif. 200. Burlat. conf. 56. num. 16. Peguerin. de iure fisci, lib. 6. tit. 4. num. 48. Maltrill. decif. 87. num. 6. Caldas de extint. emphyteu-*

142 *fi. cap. 16. num. 15. & 71. Lazart. de Gabell. cap. 15. num. 27. Georg. Fantez. de laudem. cap. 6. num. 5. & cap. 16. num. 114. Crithlin. ad consuetud. melchinsenf. tit. 10. artic. 5. numer. 12. Fontanell. tom. 1. decif. 279. numer. 16. Ripoll variat. di. d. cap. 7. num. 255. & 256. Oñate de contractib. tom. 4. disput. 111. num. 282. Gibalin. de usuris, tom. 2. lib. 4. cap. 4. artic. 1. n. 2. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 12. numer. 29. cum sequent. & tom. 2. quæst. 57. num. 11. Amiden. de fyll. datar. lib. 1. cap. 25. §. 13. quæst. 16. num. 64. Fulgin. de iure emphyteut. tit. de laudem. quæst. 3. numer. 3. Carpzov. in jurisprad. forensi. part. 2. consuetud. 39. definit. 11. & 13. & 23. Bondon. Gobius consultat. 30. num. 14. In nostro Regno, juxta consuetudinem inconcusæ observatam, tenetur solvere laudemium venditor, & non emptor, ut de consuetudine testatur noster Salon de justitia, & iure, tom. 2. disputat. de censib. artic. 2. vers. ex hac differentia. col. 1227. Et quod in Regno ad venditionem spectat laudemium solvere, & quod ex illius pecuniis solvatur, declaravit Senatus sententia per Cafes, die 3. Junii 1632. inter Franciscam Calbet, & Vincentiam Puntarro. Idem habet stabilitum consuetudo in Catholonia, & multis aliis Provinciis, ubi ad venditores spectat laudemia solvere, ut tradit Solfona in lucern. laudemior. prælu. 5. præmit. ultim. num. 2. Maynard. decif. 45. lib. 4. num. 2. Cancr variat. part. 1. cap. 12. de feud. n. 27. Borel. in summa decif. tit. de laudem. num. 33. Caldas de extint. emphyteut. cap. 16. num. 16. Fontanell. tom. 1. decif. 279. num. 17. & 20. Ripoll variat. cap. 7. num. 257. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 12. num. 26. cum sequent. Et à consuetudine ista non debemus recedere, quia in laudemiorum solutione pro regula solet tradi, quod situr consuetudini, Bellapert. in l. final. Cod. de iure emphyteut. col. final. vers. modo queritur. Peguer. in repetit. cap. 3. Regi Petri in Curia Curiar. prælu. 3. num. 3. cum sequent. Borel. in summa decif. di. d. numer. 33. Ripoll ubi proxime. Crithlin. ad consuetud. melchinsenf. tit. 10. artic. 5. num. 12. Nigro di. d. quæst. 12. num. 28. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 180. num. 1. & 2. In praxi loquitur emptor ex precio rei vendita, penes se retinere laudemium, & sua manu tradere domino directo, cum semper in damnum venditoris, alio non convento, cedere debeat solutio laudemii, quia pars precii ad illum spectantis est, *di. d. l. final. Cod. de iure emphyteut. for. 9. rubr. de feudis. Peguer. in consuet. item ne super laudem. vers. 1. num. 129. Fontanell. tom. 1. decif. 279. num. 16. Et quod possit emptor, etiam invito venditore, retinere pe-**

nes te precii partem ad solvendum laudemium dixit Senatus in dicta sententia diei 3. Junii 1632.

In tradenda ratione propter quam debetur laudemium variant DD. sed communior, & plausibilior sententia docet, deberi laudemium ratione adeptæ possessionis emphyteuticæ rei, in recognitionem, & admissionem novi possessoris emphyteutis, & propter investituram novam, quam facit dominus, Solfona in lucern. laudemior. prælu. 4. numer. 4. Alexand. conf. 88. vol. 5. col. 2. Surd. de acif. 200. num. 3. & 5. Castaneus ad consuetud. Burgund. rubr. 3. de feudis, §. 1. Burlat. te quæst. 1. laudemial. n. 7. Burg. de laudem. part. 1. inf. p. 82. numer. 496. n. 12. Arguif. conf. 82. numer. 34. Gratian. disceptat. 180. Amato resolut. nens. tit. 10. artic. 5. n. 7. Gizzarel. decif. 8. n. 3. Gibalin. de usuris, tom. 2. lib. 4. cap. 4. artic. 1. n. 2. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 5. n. 43. Et declaravit Senatus, his de causis deberi laudemium, sententia per Alreus, die 22. Augusti 1611. inter heredes Michaelis Andrés, & Antonium Garcia. Si autem venditio fuerit facta emphyteuticæ rei, & solum non reperitur laudemium directo domino, vel alia laudemia apparente debita de alienationibus antea factis, poterit dominus directus agere contra actuale emphyteutis possessorem ad omnia laudemia debita, nulla executione facta, quia emphyteutis possessor tenetur illa solvere, & potest contra illum agi actione reali, Menoch. conf. 444. n. 18. cum sequent. Atreft. Papon. conf. 11. art. 4. Franch. decif. 430. Maltrill. decif. 1714. Burbot. ad text. in cap. potuit, de locato, n. 43. Aponte de laudem. quæst. 13. n. 16. & 9. 45. n. 1. Burg. de laudem. part. 1. inf. p. 9. n. 1. cum sequent. Peguerin. decif. 123. Costa de portione rata, quæst. 112. n. 9. Pacific. de saltem. interdict. inf. p. 3. cap. 4. n. 362. Anton. Faber in suo Cod. tit. de iure emphyteut. definit. 1. 4. & 7. & 59. & 68. Ripoll variat. cap. 7. numer. 29. Fontanell. tom. 2. decif. 587. per tot. Argent. ad consuetud. Briton. artic. 71. & artic. 23. 1. & de laudem. §. final. Gutierrez de gabell. quæst. 46. n. 11. Thelaur. lib. 4. quæst. forensi. 52. n. 2. Hostiern. ad Surd. decif. 31. Merito, de pig-norib. lib. 3. quæst. 10. numer. 3. Gizzius ad Regent. Latro observat. 120. n. 27. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 7. artic. 6. per tot. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 272. n. 2. Ex eadem ratione, emphyteuticæ rei possessor, tenetur ad canones decurtos repone quo alii emphyteus posses-

lores possidebant emphyteuticam rem, quia actione reali petuntur, Afflicti. *decif. 195. per tot. ubi Ursil. Spretel. tom. 1. decif. 98. numer. 16.* Merito de pignori. *lib. 3. quæst. 10. n. 33. & 34.* Quod procedit etiam si per curiam, & sub hâta empta fuerit à possessore decursus solvendo tenebitur, ut iudicavit Senatus, sententia per Daza, *die 20. Octobris 1618.* inter Monasterium de Valligna, & Ursolam Brial. Beneverum est quod si possessor solverit de proprio laudemio, aut canones decursus, poterit à venditoribus, aut aliis obligatis recuperare, ut in dict. sententia, *die 20. Octobris 1618.* Senatus dixit.

Etiam solet inquiri, an dominus directus pro laudemio præferatur cæteris creditoribus hypothecariis, & quidquid interpretes dixerint, certissimi juris est, dominum directum omnibus hypothecariis præferri creditoribus pro laudemio, ex ratione text. in l. etiam superflite 16 ff. qui potiores, l. mola *conf. 8. n. 5. Thulc. prædic. tom. 6. lit. P. conclus. 405. n. 34. Maltrill. decif. 112. n. 20.* Thefaur. *quæst. forens. lib. 4. q. 52. per tot. Anton. Faber in suo Cod. lib. 4. q. 11. 43. de iure emphyteut. definit. 59. n. 3. Fontanell. tom. 1. quæst. 38. per tot.* Et quod pro laudemio omnibus præferatur creditoribus dominus directus, declaravit Senatus sententia per Daza, *die 19. Novembris 1620.* inter Franciscum Vincentium Artes, & Mathiam Fuster, & alia per Alreus, *die 27. Octobris 1623.* inter Franciscum Zaragoza Presbyterum, & Illustrerem Marchionem de Guadalest. Ex eadem ratione, dominus directus præferatur quibuslibet creditoribus hypothecariis pro censibus, & canonibus decursis, Salgad. *in labyrin. part. 3. cap. 3. n. 89. & 90. Pacific. de savian. interditi. in præd. 3. cap. 2. n. 532.* Merito de pignori. *lib. 3. quæst. 10. n. 32.* Et quod omnibus præferatur creditoribus, præterquam expensarum litis, declaravit Senatus sententia per Daza, *die 17. Januarii 1637.* inter Paulum Talamantes, & Vincentiam Puig, & adhuc, quod huiusmodi canones debiti beneficiario, solvi debeant cum prælatione creditoris ex causa alimentorum, declaravit Senatus sententia per Cafes, *die 30. Aprilis 1635.* inter Doctorem Josephum Gilbertum, & Don Joannem Falco. Et quod magis est, si nobilius in Regno beneficium deducto ne egeat proposuerit, & ei fuerint taxata alimentaria ut creditoribus per 25, & libram ex residuo credita exigentem sua, non debet beneficium canones ei uti domino directo debitos exigere per 25, & libram, sed ab integro, & complete, non obstante sequestratione, debent ei solvi, ut iudicavit Senatus sententia per Da-

za, *die 4. Aprilis 1637.* inter Andream Mellet Presbyterum, & Egregium Comitissam del Castellar, & alia per eundem *die 6. Novembris 1638.* inter Vincencium Bonet Presbyterum, & Galparem Joannem Catala Generolum.

Ex qualibet venditione, & alienatione debetur laudemium, non solum si extrajudicialiter fiat, sed etiam si judicialiter, & sub hâta fuerit facta, Bald. *conf. 306. lib. 1. numer. 11.* Tiraquell. *de retract. §. 1. gloss. 14. num. 14.* Ursil. ad Afflicti. *decif. 191.* Thefaur. *decif. 139. num. 1.* Anton. Faber in suo Cod. *lib. 4. tit. 43. de iure emphyteut. definit. 23.* Matta *digestorum, tom. 3. de laudem. cap. 14.* Cancer *in addition. ad primam partem varior. resolut. cap. 11. de emphyteut. n. 91.* Burg. *de laudem. part. 2. in præd. 45. numer. 11.* Gratian. *disceptat. 344. a n. 17.* Anad. *de laudem. quæst. 27. et n. 14.* Georg. Fantz, *de laudem. cap. 16. n. 408.* Dionysius Pontan. *ad consuetud. Blasensit. 6. artic. 81.* Amendol. ad Franchif. *decif. 202. & 437. n. 2.* Fontanell. *tom. 1. decif. 278. n. 2. & 4.* Mangil. *de evolutionib. quæst. 23. n. 2.* Thoro *in compend. decifionis. §. laudemium, & 4.* Molfet. *ad consuetud. Neapol. p. 3. de success. et testam. q. 1. n. 50.* Nigro *de laudem. tom. 2. q. 14. n. 18. cum sequent.* Et quævis Senatus, sententia per Alreus, *die 22. Augusti 1611.* inter heredes Michaelis Andres, & Antonium Garcia dixerit, de venditione Curie non deberi laudemium nisi capta rei possessione, tamen certius est quod ante depositum pretii factum, non debetur laudemium, etiam si decretum de vendendo fuerit factum, quia antea quam deponatur pretium, non fit dominus rei emptor, ut suo in loco dicam, sed statim facta deposito laudemio domino directo debetur etiam si non fuerit capta possessio emphyteuticæ rei, ut melius iudicavit Senatus sententia per Cafes, *die 2. Martii 1629.* inter Don Joannem Pellicer, & Doctorem Elteve. Adeo quod si facta pretii deposito, debitor cuius emphyteutis vendita sub hâta fuit, solverit suo creatori, & executioni finiatur de cõsensu emptoris, debetur laudemium domino directo, quia in illius prejudicium non potuit à venditione recedi, ut Senatus declaravit in dicta sententia *die 2. Martii 1629.* Et ex hac eadem ratione, non poterit dominus directus fatia uti quando venditio per Curiam celebratur, nisi deposito facta pretii rei venditæ, ut iudicavit Senatus sententia per Alreus, *die 25. Augusti 1627.* inter Ludovicum Beltran, & Theodoram Sanchis, & de Llorens.

Unde si eveniat, prout evenire solet, quod tempore venditionis, aut alienationis rei emphyteuticæ, unus reperitur dominus directus quilibet licentiam concesserit ad vendendum, vel alie-

146

147

alienandum, sed aut morte, aut alia de causa laudationem non fecerit, imo tempore laudationis, alius dominus reperiat directus qui laudationem faciat, non debetur laudemium primo domino directo, aut illius heredibus, sed domino laudationem facienti, nam cum laudemium pro laudatione alienationis detur, semper debet dari domino laudanti, & non domino licentiam ad alienationem concedenti, vel habenti dominatorem tempore contractus, ut docent Cancer *variar. lib. 2. cap. 12. de feudis, n. 70. & 73.* Burg. *de laudem. part. 1. in præd. 4. dilucidat. n. 54.* Suld. *conf. 84. n. 4.* Caldas *de extincti. emphyteut. lib. 4. cap. 16. n. 88.* Mierez *ad consuetud. Catalonia. part. 1. colat. 6. de feud. n. 81. & 82.* Peguet. *decif. 138. n. 1.* Ripoll. *decif. 7. n. 175. & 177.* Xammar *variarum judicatar. part. 2. defuit. 112. per tot.* Giurb. *decif. 80. n. 18.* Georgius Fantz. *de laudem. cap. 7. n. 107. & 108.* Nigro *de laudem. tom. 1. quæst. 11. n. 72. cum sequentib.* Eodem modo, si eveniat, prout evenire videt, quod tempore venditionis per Curiam factæ, & expediti decreti de vendendo, unus reperitur dominus directus, aut conductor jurium domini alium alicuius oppidis, interque jus excludendi laudemium reperiat, & tempore depositi facti pretii illius rei per Curiam venditæ, alius dominus directus, jam reperiat, vel novus conductor illorum dominicalium jurium, quia conductio prima finita fuit, non debetur laudemium domino, aut conductori, qui erant tempore venditionis factæ, sed quibus fuit tempore depositi pretii emphyteuticæ rei venditæ, ut declaravit Senatus sententia per Alreus, *die 26. Novembris 1611.* inter Hieronymum Carolum Bartholæ, & Hieronymum Rechauli. Quod limitare debet si dominus directus habens locata jura laudemiorum, impediret facere depositum pretii durante conductio, ut laudemium non spectaret ad conductorem, sed ipse dominus conductioe finita illud haberet, nam cum ex sua malita commodum reportare non debeat, habebit conductor hoc in casu laudemium, ut mirabiliter ad intentum iudicavit Senatus sententia per Alreus, *die 4. Septembris 1621.* inter Franciscum Planes, & Don Joannem Perpiñ.

Si penes unum dominii directi usufructus fuerit, & penes alium proprietatem, non debet solvi laudemium proprietario, nam, cum in usufructu computetur, debet usufructuario solvi, Claros *in §. Emphyteutic. quæst. 23. n. 5.* Anad. *de laudem. quæst. 20.* Marius Mutæ *capitul. Regni Sicilia, cap. 6. n. 25.* Marcot. *variar. cap. 30. n. 5.* Amic. *de iure emphyteut. quæst. 60. n. 5.* Molfet. *ad consuetud. Neapolitan. tom. 1. tit. de bonis, quæst. 8. n. 11.*

148

149

Sed & *decif. 63. n. 3. tom. 1.* Barbof. *ad test. in dict. cap. pœrit. de locato, n. 45.* Fontanell. *de pact. nuptial. tom. 2. claus. 6. gloss. 3. part. 3. ex n. 40. & tom. 1. decif. 205. n. 12.* Ripoll. *variar. decif. cap. 7. n. 265.* Anton. Faber *in suo Cod. tit. de iure emphyteut. definit. 46.* Amendol. ad Franchif. *decif. 131. n. 8.* Critthin. *ad consuetud. Mecklenf. tit. 11. artic. 29. n. 6.* Catill. *de usufruct. quæst. 36. n. 45. cum sequentib.* Gibalin. *de usufruct. legat. lib. 3. cap. 4. art. 5.* Antoncl. *de tempore. forens. part. 2. confitut. 39. definit. 51.* Ofiate *de contractib. tom. 4. dispat. 11. n. 194.* Fulgin. *de emphyteut. lib. 4. cap. 16. n. 88.* Mierez *ad consuetud. Catalonia. part. 1. colat. 6. de feud. n. 81. & 82.* Peguet. *decif. 138. n. 1.* Ripoll. *decif. cap. 7. n. 175. & 177.* Xammar *variarum judicatar. part. 2. defuit. 112. per tot.* Giurb. *decif. 80. n. 18.* Georgius Fantz. *de laudem. cap. 7. n. 107. & 108.* Nigro *de laudem. tom. 1. quæst. 11. n. 72. cum sequentib.* Eodem modo, si eveniat, prout evenire videt, quod tempore venditionis per Curiam factæ, & expediti decreti de vendendo, unus reperitur dominus directus, aut conductor jurium domini alium alicuius oppidis, interque jus excludendi laudemium reperiat, & tempore depositi facti pretii illius rei per Curiam venditæ, alius dominus directus, jam reperiat, vel novus conductor illorum dominicalium jurium, quia conductio prima finita fuit, non debetur laudemium domino, aut conductori, qui erant tempore venditionis factæ, sed quibus fuit tempore depositi pretii emphyteuticæ rei venditæ, ut declaravit Senatus sententia per Alreus, *die 26. Novembris 1611.* inter Hieronymum Carolum Bartholæ, & Hieronymum Rechauli. Quod limitare debet si dominus directus habens locata jura laudemiorum, impediret facere depositum pretii durante conductio, ut laudemium non spectaret ad conductorem, sed ipse dominus conductioe finita illud haberet, nam cum ex sua malita commodum reportare non debeat, habebit conductor hoc in casu laudemium, ut mirabiliter ad intentum iudicavit Senatus sententia per Alreus, *die 4. Septembris 1621.* inter Franciscum Planes, & Don Joannem Perpiñ.

Si penes unum dominii directi usufructus fuerit, & penes alium proprietatem, non debet solvi laudemium proprietario, nam, cum in usufructu computetur, debet usufructuario solvi, Claros *in §. Emphyteutic. quæst. 23. n. 5.* Anad. *de laudem. quæst. 20.* Marius Mutæ *capitul. Regni Sicilia, cap. 6. n. 25.* Marcot. *variar. cap. 30. n. 5.* Amic. *de iure emphyteut. quæst. 60. n. 5.* Molfet. *ad consuetud. Neapolitan. tom. 1. tit. de bonis, quæst. 8. n. 11.*

150

tatis utilitas cum qualitate, quod usufructu...
Burg. part. 1. in spec. 4. n. 20. Aponde. de laudem. quæst. 20. n. 6. Barbof. in l. divor- tio, §. si vir, ff. solut. matrim. num. 43. Giba- lino. di. tom. 2. lib. 4. cap. 4. artic. 2. n. 5. D. Matheu de regim. di. cap. 6. §. 3. num. 12. & n. 82. & 83. Carpoz. in jurispru. forens. part. 2. consil. 38. definit. 1. Carol. Spada- diaz. in theatr. viciu. di. quæst. 37. n. 145. Et ex hac causa, si dominus alicuius oppidi stabilimentum faciat de emphyteu. & ei ali- qua detur quantitas pro stabilimento, non spectabit emolumentum istud ad conducto- rem jurium dominicalium oppidi, quamvis ei laudemia sint debita, sed ad oppidi domi- num, ut Senatus judicavit sententia per Al- reus, die 28. Maii 1625. inter Don Joannem Valleria, & Franciscum Blancs.

151 Debetur laudemium de omni venditione emphyteuticæ rei, l. final. Cod. de jure emphy- teutic. §. 3. rubr. de jure emphyteut. Etiam si cum pacto de retrovendendo, apud nos ap- pellato carta de gracia, fiat, Thefaur. di. 75. & 97. Aponde quæst. 37. laudemial. n. 3. Burg. 2. part. de laudem. in spec. 50. num. 2. Borel. in summa decisum. tit. 35. de laudem. numer. 72. Barbof. ad text. in di. cap. potuit, de locato, n. 24. Caldas de extinc. emphyteusi, lib. 4. cap. 26. n. 56. Amic. de jure emphyteut. quæst. 55. à n. 5. Gratian. di. 180. Anton. Faber in suo C. lib. 4. tit. 43. definit. 30. numer. 31. Amato variat. resolut. 73. n. 4. & 5. Gibalin. de usuris, tom. 2. lib. 4. cap. 4. artic. 3. consil. 10. n. 13. Danza de laudem. cap. 50. Hodiern. ad Surd. di. 321. n. 20. Bofius in moralib. tom. 3. tit. 18. tom. 6. n. 249. Martin. cap. 235. n. 4. Caponi tom. 3. di. 132. n. 10. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 30. n. 90. & tom. 2. quæst. 5. artic. 1. per tot. Carp- zov. in jurispru. forens. part. 2. consil. 1. de- finit. 23. & consil. 39. definit. 13. n. 5. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de laudem. quæst. 4. n. 1. Bonden. de jure controuers. collat. 55. n. 54. De retrovenditione ante facta, virtute pacti de retrovendendo, originem ha- bebentis à primo venditionis contractu, laudemium debetur de juris rigore, Anton. Faber in suo Cod. tit. de jure emphyteut. definit. 30. n. 20. & 21. Borel. de edict. majestatis, lib. 4. cap. 2. n. 54. & 60. Gibalin. di. tom. 2. lib. 4. cap. 4. artic. 3. consil. 10. vers. prima pars. Sed de æquitate communiter inter omnes admi- sa, non solvitur de retrovenditione laudemium, Surd. di. 321. Maynard. lib. 4. di. 38. n. 1. Charond. in annotat. ad jus Par- sifien. artic. 76. Petey. de extinc. emphyteusi, cap. 16. n. 52. Valac. de partitionib. cap. 25. n. 29. & 30. Cened. ad decretal. collat.

144. n. 56. Burg. in spec. 50. Amad. quæst. laudemial. 37. Borel. di. tit. 35. n. 73. Hie- ronym. Laurentius di. 123. in fin. Marius Antonin. variat. lib. 1. resolut. 99. n. 2. & 3. Barbof. ad text. in di. cap. potuit, n. 34. Thefaur. di. 75. n. 3. Fontanell. tom. 1. di. 277. n. 9. & 26. Cavaler. di. 360. n. 5. Delben. de immunitat. tom. 2. cap. 17. dubitat. 23. n. 23. Bonacin. de emphyteuf. pun. 2. Bordon. in opere moral. regular. reso- lut. 27. n. 3. Antoncl. de tempore legal. lib. 3. cap. 7. n. 40. Bofius in moral. tom. 3. tit. 18. tom. 6. n. 250. Danza de laudem cap. 50. Caponi tom. 3. di. 132. n. 10. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de laudem. quæst. 4. n. 2. Carpoz. in jurispru. forens. part. 2. consil. 1. definit. 24. & consil. 39. definit. 13. n. 7. Carol. Anton. de Luca in animaduers. ad Gra- tian. cap. 180. n. 11. Bonden. de jure contro- vers. collat. 35. n. 56. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 5. art. 5. per tot. Cardinal. de Lu- ca de feud. di. 69. n. 6. juxta consuetudi- nem Cathalonie, de venditione cum pa- cto retrovendendi, dimidium solvitur lau- demium. & de retrovenditione aliud dimo- dium, Solsona in lucerna. laudemior. tit. 10. à n. 38. Thefaur. di. 75. num. 3. Fontanell. tom. 1. di. 277. n. 10. licet ipse n. 11. improbet consuetudinem istam.

153 Illa que diximus intellige, quando pactum de retrovendendo effect appositum in ipso venditionis contractu, nam si pactum effect ex intervallo appositum post contractum, deberetur laudemium ex retrovenditione, Solsona in lucerna. laudemior. tit. 10. n. 24. Aponde quæst. 33. laudemial. n. 8. Gutierrez. de ga- bel. quæst. 10. n. 11. & 25. Fontanell. di. 277. n. 12. Martin. lib. 1. resolut. 235. n. 3. Gibalin. ubi proxim. vers. dico quarto, Carol. Anton. de Luca di. cap. 180. n. 11. in fin. Idem erit tenendum, si tempus pacti de retrovendendo in primo contractu appo- situm antea quam finiretur, & intra terminum, prorogatum fuerit, cum nova qualitate, & forma, ac pactis diversis, quam appositus in primo contractu, nam cum dicatur novus con- tractu, debebitur ex retrovenditione laudemium, Burg. de laudem. part. 2. quæst. 45. n. 42. & quæst. 50. n. 9. 10. & 13. Fontanell. di. di. 277. n. 14. Multo melius hoc pro- cedet, si tempore primi pacti de retroven- dendo finito, prorogatum fuerit tempus, nam tunc debetur laudemium ex retroven- ditione, cum fiat virtute novi contractus ini- ti post primum, nullum ab illo dependentiam habentis, Aponde quæst. laudemial. 37. n. 24. Burg. de laudem. part. 2. quæst. 45. n. 42. Fontanell. di. di. 277. n. 13. De venditio- ne facta cum pacto legis commissoria, ut si die prescripto precium solum non fuerit

res inempta maneat, aut adjectionis in diem, videlicet cum ita venditur, ut si quis melio- rem conditionem attulerit intra diem certum, res inempta maneat, non debetur laudemium resoluti contractu, Tiraquel. Molinens. Boet. & alii adduct. ab Argent. de laudem. cap. 1. §. 186. Carpov. in jurispru. forens. part. 2. con- sil. 75. Martin. di. resolut. 235. n. 3. Giba- lino. de usuris, di. tom. 2. lib. 4. cap. 4. artic. 3. consil. 11. Fontanell. tom. 1. di. 277. n. 26. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de lau- dem. quæst. 8. n. 32. Bonden. de jure contro- vers. collat. 35. n. 58. Nigro de laudem. tom. 2. quæst. 6. artic. 1. per tot. Carol. Anton. de Luca in animaduers. ad Gratian. di. cap. 180. n. 12.

155 De recognitione venditionis facta ab emp- tore emphyteus, dubitatum vidi multoties an debeatur laudemium: evenire enim fre- quentissimè solet, quod emptor emphyteuti- cæ rei, recognoscit venditionem sibi factam, non esse ad illius opus, sed emisse pro alia persona, cujus est precium, tradendo illi om- nia jura que virtute venditionis habere pote- rat. In nostro Regno consuetudine intro- ductum video, quod si recognoscit ab emptore fiat intra triginta dies computandos à die venditionis sibi factæ, non solvitur laudemium ex recognitione, si vero post triginta dies re- cognitionis fiat, solvitur recognitionis ratione laudemium. In Cathalonie si recognoscit fiat intra annum, non solvitur laudemium, juxta consuetudinem Regni, si vero post annum solvi debet, ut de consuetudine testatur So- carrat. in cap. eantum, in fin. n. 74. pag. mibi 567. Peguier. in repetit. cap. item ne super lau- dem. vers. 1. n. 110. Cancerc variat. part. 1. cap. 11. n. 64. Ripoll variat. di. cap. 7. n. 275. Nigro de laudem. tom. 2. quæst. 22. n. 12. Inter Mantanos etiam potest fieri re- cognitionis intra annum, abique eo quod lau- demium solvatur, Surd. di. 226. n. 9. Ni- gro di. quæst. 22. n. 14. Apud Sabaudos viget consuetudo, quod si recognoscit fiat in- tra quadraginta dies, non debetur ex recog- nitione laudemium, Anton. Faber in suo Cod. lib. 4. tit. 28. definit. 8. & tit. 34. definit. 1. Nigro di. quæst. 22. n. 12. Independen- ter autem à consuetudine, arbitrio judicis re- linquntur, an tantum temporis elapsum fue- rit à venditione usque ad recognitionem, quod de recognitione debeat laudemium sol- vi, ut docet Nigro di. quæst. 22. n. 16.

156 De permutatione, non erit habitandum quod debetur laudemium, for. 18. rubr. de feud. di. de retract. ligager. §. 30. gloss. 3. Cenedo collect. n. 144. n. 32. Bellacomb. tom. 1. com. opinio. lib. 4. tit. 44. n. 308. Pe- tery. de extinc. emphyteusi, cap. 16. n. 42. Amad. quæst. laudemial. 28. Burg. de laudem. 2.

part. in spec. 4. Anton. Faber de laudem. decal. 4. error. 2. Borel. di. tit. 35. à n. 78. Barbof. ad text. in di. cap. potuit, de legato, n. 41. Ofiate de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. n. 10. Ofiate de contractib. tom. 4. disput. 111. n. 186. Carpov. in jurispru. forens. part. 2. con- sil. 75. Martin. di. resolut. 235. n. 3. Giba- lino. de usuris, di. tom. 2. lib. 4. cap. 4. artic. 3. consil. 13. Eodem modo de donatione deca- fendere, quod de donatione non debet sol- vi laudemium, Speculator tit. de locato, §. nana aliqua, Navarr. in sum. cap. 23. n. 65. May- nard. lib. 4. di. 41. n. 1. Borel. di. tit. 35. de laudem. n. 61. Carbof. ad text. in di. cap. potuit, de locato, §. nana aliqua, Navarr. in sum. cap. 23. n. 65. May- nard. lib. 4. di. 41. n. 1. Borel. di. tit. 35. de laudem. n. 61. Certius tamen est ex omni donatio- nem deberi, Burg. de laudem. n. part. in- spe. 30. Molin. de justit. & jure, tom. 2. disput. 61. n. 1. Cujacius ad l. ultiman. Cod. de ju- re emphyteut. Franchis di. 201. n. 3. Gui- do Pap. di. 46. Gutierrez. de gabel. quæst. 27. n. 9. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 28. n. 68. vol. 2. Gratian. di. 180. n. 11. In nostro Regno consuetudine intro- ductum video, quod si recognoscit ab emptore fiat intra triginta dies computandos à die venditionis sibi factæ, non solvitur laudemium ex recognitione, si vero post triginta dies re- cognitionis fiat, solvitur recognitionis ratione laudemium. In Cathalonie si recognoscit fiat intra annum, non solvitur laudemium, juxta consuetudinem Regni, si vero post annum solvi debet, ut de consuetudine testatur So- carrat. in cap. eantum, in fin. n. 74. pag. mibi 567. Peguier. in repetit. cap. item ne super lau- dem. vers. 1. n. 110. Cancerc variat. part. 1. cap. 11. n. 64. Ripoll variat. di. cap. 7. n. 275. Nigro de laudem. tom. 2. quæst. 22. n. 12. Inter Mantanos etiam potest fieri re- cognitionis intra annum, abique eo quod lau- demium solvatur, Surd. di. 226. n. 9. Ni- gro di. quæst. 22. n. 14. Apud Sabaudos viget consuetudo, quod si recognoscit fiat in- tra quadraginta dies, non debetur ex recog- nitione laudemium, Anton. Faber in suo Cod. lib. 4. tit. 28. definit. 8. & tit. 34. definit. 1. Nigro di. quæst. 22. n. 12. Independen- ter autem à consuetudine, arbitrio judicis re- linquntur, an tantum temporis elapsum fue- rit à venditione usque ad recognitionem, quod de recognitione debeat laudemium sol- vi, ut docet Nigro di. quæst. 22. n. 16.

157 De donatione facta à Patre favore filio- rum tenent nonnulli deberi laudemium, Gra- tian. di. 180. n. 22. Antoncl. de tem- por. legal. di. lib. 3. cap. 7. n. 35. Sed com- munitè inter DD. traditur, non esse debitum laudemium ex donatione à Patre facta in fi- liorum favorem, Anton. Faber in suo C. tit. de jure emphyteut. definit. 7. Gibalin. de usua- riis, di. lib. 4. cap. 4. art. 3. consil. 14. n. 18. Dionysius Poutan. ad consuetud. Blesfien. artic. 85. §. 10. in princip. Nigro de laudem. 2. quæst. 16. artic. 1. n. 34. Carol. Anton. de Luca in animaduers. ad Gratian. cap. 180. n. 10. & in observat. ad Franch. 201. numer. 5. tom. 1. com. opinio. lib. 4. tit. 44. n. 308. Pe- tery. de extinc. emphyteusi, cap. 16. n. 42. Amad. quæst. laudemial. 28. Burg. de laudem. 2.

158 De donatione facta à Patre favore filio- rum tenent nonnulli deberi laudemium, Gra- tian. di. 180. n. 22. Antoncl. de tem- por. legal. di. lib. 3. cap. 7. n. 35. Sed com- munitè inter DD. traditur, non esse debitum laudemium ex donatione à Patre facta in fi- liorum favorem, Anton. Faber in suo C. tit. de jure emphyteut. definit. 7. Gibalin. de usua- riis, di. lib. 4. cap. 4. art. 3. consil. 14. n. 18. Dionysius Poutan. ad consuetud. Blesfien. artic. 85. §. 10. in princip. Nigro de laudem. 2. quæst. 16. artic. 1. n. 34. Carol. Anton. de Luca in animaduers. ad Gratian. cap. 180. n. 10. & in observat. ad Franch. 201. numer. 5. tom. 1. com. opinio. lib. 4. tit. 44. n. 308. Pe- tery. de extinc. emphyteusi, cap. 16. n. 42. Amad. quæst. laudemial. 28. Burg. de laudem. 2.

laudem. cap. 8. num. 91. Nigro de laudem. dict. quæst. 16. artic. 1. num. 20. cum sequent. Similiter ex venditione à filio facta in patris favorem debetur etiam laudemium. Nigro de laudem. dict. quæst. 16. artic. 2. per tot. De donatione remuneratoria indubitatum est debitum esse laudemium. Tiraquel. de retract. §. 25. gloss. 2. num. 3. Caroc. de locat. tit. de bonis qua liberis. quæst. 10. num. 142. Gibalin. ubi proximi. Fulgin. dict. tit. de laudem. quæst. 19. num. 9. Carol. Antoo. de Luca dict. cap. 377. num. 9. De mortis causa donatione, aut de donatione inter vivos facta, usufructu reservato, aut sortitura effectum post mortem, laudemium etiam debetur, Solsona in laudem. laudemior. celul. 9. num. 25. Gibalin. ubi proximi. Fulgin. dict. num. 9. Carol. Antoo. de Luca dict. cap. 377. num. 9. Sed in mortis causa donatione, non erit solvendum laudemium nisi post donantis mortem, & confirmata donatione, ut contra Solsona docent Gibalin. Fulgin. & de Luca ubi proximi.

159 Si emphyteusis in dotem fuerit data, disputari solet inter DD. an debeatur laudemium. Aliqui enim docent non esse debitum laudemium, si à patre dos fuerit data, quia pater necessario constituit dotem filiiab, si vero à matre, vel extraneo data fuerit dos, debetur laudemium. Aponte quæst. laudemial. 29. n. 7. Moio. de justit. & jure. quæst. 461. num. 9. Boisius de dote. tom. 2. cap. 15. num. 83. Styanban. in observat. ad resolut. 49. num. 26. Carol. Antoo. de Luca in animaverf. ad Gratian. cap. 180. num. 4. Alii indistinctè defendunt, non esse debitum ex dotis constitutione laudemium, Jaffon in l. final. num. 49. Cod. de jure emphyteut. Cravet. cons. 215. Vivius de off. 406. num. 9. Molin. dict. quæst. 61. num. 8. Aponte quæst. laudemial. 29. num. 4. Castillon. de off. 214. num. 2. Thorus in compend. decisio. part. 1. verb. laudemium. fol. 50. Caponus de re levio. part. 4. quæst. 12. num. 9. Onate de contractib. tom. 4. disput. 111. num. 187. Antooel. de tempore. legal. lib. 3. cap. 7. num. 53. & 54. Boisius de dote. dict. cap. 15. num. 80. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de laudem. quæst. 7. num. 1. Carpov. in jurispru. forens. part. 2. constitut. 39. definit. 18. Cardinal. de Luca de dote. disput. 147. num. 3. & 6. Anton. Gobius consultat. 131. num. 4. Sed de jure verius est, quod si emphyteutica bona fuerint in dotem data æstimata æstimatione quæ facit emptionem, indistinctè debebitur laudemium; si vero in æstimata fuerint data, non erit debitum laudemium, ut rectissime docent Mantice. de tac. tit. 2. lib. 22. tit. 28. num. 40. Borel. de singul. lib. 4. numer. 87. & 117. & 118. Aponte quæst. laudemial. 29. num. 3. Costa de reuel. substituar. remed. 57. num. 7. Anton. Faber ad tit. Cod. de jure emphyteut. definit. 55. &

de laudem. decad. 3. error. 6. num. 6. Mastrill. de off. 149. Fontanell. de pact. nuptialib. claus. 5. gloss. 8. part. 13. num. 22. Boisius de dote. di. 1. cap. 15. num. 79. Nigro de laudem. tom. 2. quæst. 34. num. 6. In nostro Regno five dos à Patre datur, five à Matre, vel quolibet extraneo, five æstimata data fuerit, five in æstimata, non debet laudemium solvi de constitutione dotis, for. si alca 41. rubr. de jure emphyteut. no. ster Trullench in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dubitat. 8. num. 22. D. Crepli observat. 106. num. 3. Non ita erit in dote monialis, nam cù de jure de monialis dote debeatur laudemium, Aponte dict. quæst. laudemial. 29. num. 7. vers. quid de dote. Burg. de laudem. part. 2. inspec. 12. num. 31. Non debet extendi foralis dispositio supradicta, de dote matrimonii carnalis, de qua loquitur, ad monialis dotem, cum similia statuta juris cõmuni dispositiones derogant, non extendantur de casu ad casum, etiam ex identitate, vel majoritate rationis, ut docui in preliud. num. 27. Non solum indubitatum erit laudemium de dote in Regno, sed etiam de donatione contemplatione matrimonii certi facta, nam si filio nubenti cum certa fœmina, fuerit donatio facta contemplatione illius matrimonii, aut fœminæ contrahenti matrimonium cum certo viro, donatio fuerit facta, non debetur laudemium ex tali donatione, ut stabilitum habemus in dict. for. 41. rubr. de jure emphyteut. Neque erit laudemium debitum, si ex parte mariti specialiter obligetur bona pro mulieris dote, for. 5. rubr. de feud. no. ster Trullench in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dubitat. 8. num. 22. Non ita erit si donatio fuerit facta contemplatione matrimonii incerti, nam ex tali donatione, laudemium debetur, cum ea que in foro concessa sunt favore matrimonii certi, non debeant extendi ad donationem factam favore matrimonii incerti, ut de lucitur ex text. in l. Divi. Cod. de naturalib. liberis, cap. quomodo pactum, de pactis in 6. cap. 1. de filiis naturalib. ex matrimon. contract. in ususfructu. videndus Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 1. num. 21. & 22.

163 Sed consideremus mulieri constitutã fuisse dotem non in ipsis bonis emphyteuticis, sed in summa mille, aut duo mille librarum, & matrimonio constante, causa solvendi ei promissam dotem, insolutum dantur emphyteutica bona; videtur enim de hujusmodi insolutum datione, non esse debitum laudemium, quia causa dationis insolutum ex dote oritur, ex qua laudemium non debetur, ut diximus; sed certissimum est ex tali insolutum datione solvenda dotis causa facta, aut solvendi donationem contemplatione matrimonii facta, debitum esse laudemium, ut docent Anton. Faber in suo Cod. tit. de jure emphyteut. definit.

55. Fontanell. de pact. nuptialib. tom. 2. claus. 5. gloss. 8. part. 13. n. 42. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de laudem. quæst. 7. n. 5. Boisius de dote, dict. cap. 15. n. 82. & cap. 16. n. 25. Regulariter enim ex qualibet insolutum datione laudemium debetur, Maynard. de off. 30. lib. 4. Fontanell. de claus. 5. gloss. 8. part. 13. n. 43. & tom. 1. de off. 278. n. 5. Et cum calus ille non excipiatur in foro, non est extendenda illius dispositio de dote, aut de donatione contemplatione matrimonii certi loquentis, ad casum insolutum dationis, ex regula à nobis tradita. Præmaximè quando in for. 5. & 6. rubr. de feudis cavetur, quod si emphyteutica bona mariti insolutum dantur mulieri pro dote in casu restitutionis dotis, debetur laudemium ex ista insolutum datione, non obstante quod causam habeat à dotis constitutione, Trullench in decalog. dict. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dubitat. 8. n. 22. & notant Amad. quæst. laudemial. 29. n. 4. Costa de remed. substituar. remed. 52. n. 7. Blancard. in additio. ad dict. quæst. 29. Amad. n. 7. Boisius dict. cap. 15. n. 82. Hec intellige quando mulieri in solutionem, & restitutionem dotis, non fuerint data ipsa bona emphyteutica, quæ constituta in dotem fuerunt, quia & si de jure quando emphyteusis æstimata in dotem data fuit, si constante, aut soluto matrimonio uxori restituantur, debeatur laudemium ex hac restitutione, & insolutum datione, ut notant Amadeus, Aponte de q. 29. Mastrill. de off. 149. Fontanell. de pactis nuptial. claus. 5. gloss. 8. part. 13. n. 21. Quamvis aliter foret si in æstimata emphyteusis constituta fuerit in dotem, tamen in nostro Regno, etiam si emphyteutica bona in dotem fuerint constituta æstimata æstimatione illa quæ facit emptionem, si ipsa bona mulieri restituantur pro dotis satisfatione, aut constante matrimonio propter matris inopiam, aut soluto matrimonio viri mortuo, non debetur laudemium ex dotis restitutione, & paccamento factò, ut cavetur in dict. for. 6. rubr. de feudis, & docet no. ster Trullench dict. dubitat. 8. n. 22.

265 Controverti etiam solet utrum de legato rei emphyteuticæ factò, aut hæredis institutione in re emphyteutica, laudemium debeatur; communis sententia tenet, laudemium deberi, præcipuè si extraneo non comprehensio in investitura, emphyteusis fuerit relicta, Sord. de off. 93. n. 1. in fin. Azor. in finit. moral. part. 3. lib. 10. de emphyteut. cap. 8. q. 4. Pereyra de ext. inf. emphyteut. cap. 10. à n. 12. Cajuacius in l. ultim. Cod. de jure emphyte. Mantent. de contractib. libell. pact. 9. Gratian. disputat. 377. n. 27. & de off. 56. num. 3. Aponte quæst. laudemial. 31. Borel. in fin. decisio. tit. 33. n. 342. Rota apud Farinac. in recentissim. de off. 261. n. 3. Fontanell. tom. 1. de off. 39. n. 19. Barbof. ad tit. in dict. cap. potuit, n. 53. Gibalin. de nupti. dict. lib. 4. cap. 4. constituar. 14. n. 19. Antooel. de tempore. legal. lib. 3. cap. 7. n. 32. & 33. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de laudem. quæst. 19. n. 1. cum sequent. Carpov. in jurispru. forens. part. 2. constitut. 39. definit. 19. 20. & 21. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 20. n. 24. & tom. 2. quæst. 1. n. 131. Licet non deint qui contrarium sentiant Molina de justit. & jure, tractat. 2. disput. 461. Anton. Faber de errorib. pragmat. artic. 4. de laudem. error. 8. In nostro Regno de legato rei emphyteuticæ factò extraneo, aut non extraneo, vel de hæredis institutione, aut de dimissione emphyteusis in quolibet ultima dispositione facta, non debetur laudemium, dict. for. 41. rubr. de jure emphyteut. no. ster Trullench in decalog. dict. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dubitat. 8. n. 22. D. Crepli observat. 106. num. 3. Concessio etiam emphyteusis per clausulam filii, & suis comprehendit quolibet hæredes, etiam extraneos, ad illos spectat emphyteusis virtute stabilitatem, & primi contractus causa, ut Senatus judicavit sententia per Daza, à die 15. Decembris 1634. inter Civitatem de Alacant, & Beaticem Orofcolos.

De divisione rei emphyteuticæ inter coheredes facta, aut inter focios communionem habentes, potest dubitari an laudemium debeatur; nam communis sententia docet ex tali divisione, non esse debitum laudemium, Bald. in l. non ita. ff. de conditione furtivos, Guido Pap. de off. 411. Boer. in commentar. ad consuetud. feudor. §. 7. in gloss. & licet, vers. ex quibus, Hieronym. Laurent. de off. aventio. 143. n. 2. Peguier. in constitut. item ne sum per laudemio, vers. item que per 99. n. 1032. Aponte de laudem. quæst. 25. per tot. Sord. de off. 305. Soares tom. 1. com. opinion. lib. 4. tit. 44. n. 349. Azor. in finit. moral. part. 3. lib. 10. de emphyteut. cap. 8. quæst. 6. Gama de off. 243. n. 6. & 7. & de off. 268. n. 2. Valac. consultat. 53. num. 4. & de partitionib. cap. 25. tit. 38. à n. 46. Mantice. de tac. tit. & ambig. lib. 22. tit. 38. à n. 46. Pereyra de nominat. quæst. 24. à n. 14. Cervall. quæst. 435. n. 1. Rebel. de obligat. justit. lib. 13. q. 4. n. 8. Barbof. ad text. in dict. cap. potuit, n. 76. Cancet variat. part. 2. cap. 11. n. 81. Ripoll variat. dict. cap. 7. n. 423. & 424. Barac. de off. 50. n. 2. ubi Ferrentil. lib. B. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 9. part. 2. n. 7. & 71. & de off. 280. à n. 8. Carol. Antoo. de Luca in animaverf. ad Gratian. cap. 180. n. 5. sed no. ster Trullench in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dubitat. 8. n. 22. in fin. docet quod in Regno quando hæ-

Theatrum Jurisprudenciz. 25. n. 3. Fontanell. dicit. decif. 280. num. 2. Quia propter discordias quas communio...

Primus casus erit quando in divisione de bonis facta, non scinditur res emphyteutica, sed tota adjudicatur uni ex heredibus in parte...

Secundus casus est quando debetur laudemium, quando diviso fit in commode emphyteuticam rem, & hoc in casu si commode dividitur...

Tertius casus est, quando res communis dividitur, aut loci nollunt in communione per se...

Burg. de laudem. part. 2. inspect. 40. n. 5. Aponte quafi. laudemial. 25. n. 5. & quafi. 26. n. 4. Maynard. lib. 4. decif. 30. n. 2. & decif. 43. Cancr. variar. 2. part. cap. 11. n. 81. Fontanell. dicit. decif. 280. num. 7. cum sequent. Carol. Anton. de Luca in animadversif. ad Gratian. cap. 180. n. 5. Ultimus casus erit quando emphyteutica res commoda patitur divisionem...

Ex speciali impositione census super emphyteutica re, non debetur de jure laudemium, Boer. in consuetud. Bittur. tit. de censibus...

Specialiter hypothecatur res, dimidium solvitur laudemium, semper, & quando census specialiter imponitur super re emphyteutica, hypothecatur emphyteuti, dimidium debet solvi laudemium in Regno, for. 3. rub. de jure emphyteut. for. 9. rub. de feudis, noiter Trullench in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dicitur. 8. n. 22. D. Crespi. observo. 106. n. 3. De transacione debetur laudemium, quando eo modo transigitur, ut dominium rei emphyteutice transferatur de uno in alium, si vero dominium non transigeretur, sed maneat penes ipsum possidentem...

*jure emphyteut. tit. de laudem. quest. 8. n. 39. Meli allegat. 105. n. 4. & 5. Otthobon. decis. 183. n. 24. Bonden. de jure con-
tract. colluctat. n. 2. Sed dum
venditio, vel alienatio habet implicitum
statum validitatis, non poterit laudemium
solum recuperari, sed declarato contractu
nullo, vel alienatione inualida, poterit re-
peti laudemium solum pro alienatione illa,
Burg. de laudem. part. 2. in spec. 10. n. 7.
Peguer. in repetit. cap. 3. Regis Petri, vers.
1. n. 123. Anton. Faber. in suo C. lib. 4. tit.
43. definit. 28. Nigro de laudem. tom. 2. q.
38. n. 55. Otthobon. decis. 183. n.
24. Fulgion. decis. quest. 8. n. 48. Meli decis.
obseru. 105. n. 4. & 5. Sed laudemium
solum, non ab alio debet peti, quam a do-
mino directo qui illud exegit, Pinel. in l. 2.
Cod. de resuscitand. vendit. part. 2. cap. 3. n.
37. Ponte quest. laudemial. 39. n. 7. & 8.
Fontanell. decisio. 63. numer. 9. tom. 1. &
de pactis nuptialib. clausul. 4. gloss. 9. part. 5.
n. 134.*

176 Non posum pratermittere an si fuerit ven-
ditio res emphyteutica cum pacto reservatio-
nis domini dummodo, & quousque precium
facierit solum, debeatur laudemium ex ven-
ditione ista, nam communiter traditur no esse
necessarium domini directi licentiam ad em-
phyteutium vendendam cum pacto supradicto,
Surd. decis. 305. n. 39. Valac. de jure em-
phyteut. quest. 20. sub n. 9. Corbul. de jure
emphyteut. de causa privat. ob alienat. limitat. 24.
Salsgad. post labyrinth. decis. 36. n. 10. & de-
cis. 51. n. 19. Bonden. de jure contract. colluctat.
35. n. 64. Sed quia non est perfecta
venditio quousque precium solvatur, &
laudemium non debetur, nisi venditione per-
fecta, ut judicavit Senatus sententia per Al-
rens. die 26. Novembris 1614. inter Hiero-
nymum Bartoli, & Hieronymum Rejauli, ten-
endum est, quod si emphyteutis fuerit ven-
dita cum pacto quod illius dominium penes
venditorem fuerit donec, & quousque sol-
vatur precium, non debetur laudemium ex ta-
li venditione, dummodo precium non solvi-
tur; solum autem precio, debebitur laudem-
ium, ut docent Gutierrez, de gabell. quest. 49.
Decius conf. 444. Anton. Sola ad statut. Sa-
band. de jure emphyteut. §. in casibus, gloss. 11. n.
40. Teprat. variat. sententiar. tom. 2. conclus.
389. de laudem. cap. 4. Parlador. verum quoti-
dianar. lib. 1. cap. 3. §. 7. n. 15. Amod. quest.
laudemial. 39. n. 12. Thefaur. questio. fo-
renf. lib. 4. quest. 51. n. 3. Nigro de laudem.
tom. 2. quest. 8. art. 2. per tot. & quest. 16. ar-
tic. 1. a n. 33. & quest. 54. n. 22. Bonden.
de jure contract. colluctat. 35. n. 63. Urceol.
consultat. forens. cap. 5. n. 59. Anton. Go-

bius consultat. 141. n. 5. Et si solutio precii
fuerit in partes divisa, & teneatur emptor sin-
gulis annis partem precii solvere, debet laudemium
etiam solvi per partes, & de qualibet
solutione partis precii facta respectu illius
partis solvatur, ut docent Argenti. ad patr. Bri-
ttonenf. consult. 64. in contract. n. 14. Nigro
de laudem. tom. 2. questio. 8. art. 2. n. 14.
& 15.

178 Debetur laudemium peti intra triginta annos,
nam per spacium triginta annorum prescribitur
contra privatum jus exigendi, & petendi
laudemium, ut habemus dispositum in foro
78. Curiarum aont 1604. D. Crespi observat.
106. n. 3. De simili constitutione in Catha-
lonia, testantur Peguer. in repetit. cap. item
ne super laudem. fol. 38. pag. 2. n. 116. Ri-
poll. variat. cap. 7. n. 194. & 395. cum
sequent. Et quod jus petendi laudemium tri-
ginta annorum tempore prescribitur, docent
Ugo conf. 60. n. 24. Solfona in lucerna. lau-
demior. celul. 5. n. 13. Antonel. de tempore
legal. lib. 3. cap. 7. n. 87. Fulgion. de jure
emphyteut. tit. de solut. canon. quest. 9. n.
11. Nigro de laudem. tom. 1. quest. 18. n.
24. cum sequent. Quamvis jus petendi caducita-
tem, & rem qua in commissum incidit, so-
leat dici prescribi quinquennio, l. 2. Cod. de
vestigalib. & commissis, Barthol. in l. commissi-
sa 14. quest. final. ff. de publican. & vestigalib.
lib. Alexand. in additionib. ad Barthol. in h.
forma 4. §. si quis venimus, ff. de censu. Roman.
singular. 439. Caldas de censu. emphyteutis
lib. 4. cap. 18. n. 11. Contra Ecclesiam au-
tem non poterit prescribi laudemium minori
tempore, quam quadraginta annorum, ut vi-
detur decisum sententia per Alreus, die 13.
Februarii 1631. inter Monasteria de la Saydia
& de la Esperanza, ubi etiam quod neque co-
tra Beneficium Ecclesiasticum poterit habere
locum minoris temporis prescriptio, non
enim est dubitandum contra Ecclesiam non
prescribi minori tempore quam quadragin-
ta annorum, authent. quas actiones, Cod. de
Sacrosanct. Eccles. cap. de quarta, 4. cap. ad au-
rei 6. cap. quia 9. de prescriptionib. Tohid. res-
solut. beneficior. 100. n. 3. Fontanell. decis.
479. n. 5. Solorzan. de jure indiar. tom. 1. lib.
3. cap. 3. Meli observat. 17. n. 18. Carius
injusti modi prescriptionis, non intrabit ne-
que incipiet a tempore alienationis factae em-
phyteutice rei, ex qua debetur laudemium, sed
a tempore quo notitiam habuit directus do-
minus alienationis factae, & ex quo laudemium
poterat petere: incitio, & ignorante directo
domino, non potuit currere prescriptio ad
petendum laudemium Socarrat. in cap. si ce-
ro nullum instrumentum, in commentar. Petri
Alberti fol. mibi 160. n. 37. cum sequentib.
& n. 32. in spa. Peguer. ubi supra Ripoll d.
cap.

cap. 7. n. 396. & 397. Ad autiendum laudemium,
debet inspicere valor quem habet res
tempore solvendi laudemium, non vero va-
lor quem habebat tempore alienationis,
vel contractus ex quo laudemium debetur,
Ferret. respons. 21. n. 7. Vivius decis. 496.
n. 7. Nigro de laudem. tom. 1. quest. 24. n.
14. cum sequent. Et declaravit Senatus senten-

tia per Cafes, die 3. Junii 1628. inter Monas-
teria de la Saydia, & de la Esperanza.
El Señor directo podrá pedir el luismo,
„ luismo, que se le devieren, proponiendo
„ ante fu Juez delegado contra el emphyteu-
„ ta, y poseedor de la cosa censada esta in-
„ tancia.

JHS.

F. T. Clergue, beneficiat de T. Benifet, propofant com millor pot diu,
que ab acte, de venda rebur per T. Notari en T. de T. mes, y any, de que
fa presentacio si et in quantum F. T. vendé a S. T. una cañada de terra, situa-
da en la horta de la present Ciata, partida de T. que afronta ab T. y T. ten-
gada fots directa señoria del Propofant en dit nom de Beneficiat a cens de
T. sous, pagadors en T. termini, ab lluitime, y fadiga, y tot altre dret
emphyteucal, la qual venda es feu per preu de 400. llit. moneda reals de
Valencia, franques pera el venedor: è com al Propofant no se li ha cha pa-
gat lo lluitime de dita venda, y fia just se li pague aquell per lo dit F. T. ac-
tual posehedor de dita cañada de terra, y lo que ve a importar lo lluitime
fon 40. llitues.

Per tant, & alias omni meliori modo, &c. & utendo remedio quo ma-
gis expediat, Requir, fia condemnat lo dit F. T. en haverli de pagar al Pro-
pofant, les dites 40. llitues que se li estan devenit per lo lluitime de dita ven-
da, & hoc infra decem, ab condemnacio de depesces, Per fer aixi, &c.
Implicant, &c.

Jesus M. Die 6. Junii 1688.
Intimetur.
F. T. Judex delegatus.

180 Pertinet ad jurisdictionem domini directi,
& illius judicis delegati cognoscere de que-
stionibus quindeniorum, & de litibus, & que-
stionibus moris circa illorum extinctionem, ut
latissime probat, & refert a nostro Senatu de-
cissum, D. Leon tom. 1. decis. 77. per tot. Trul-
lench. in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 23. du-
bitat. 8. n. 24. D. Crespi observat. 61. n.
8. & observat. 106. n. 17. Quindenium est
illa portio pecunie, que solvitur directo do-
mino a manu mortua de decimoquinto, in
decimumquintum annum, veluti pro laudem-
io, D. Leon ubi proxime. Trullench decis. cap.
23. dubitat. 8. n. 24. D. Mathieu de regim.
cap. 2. §. 5. n. 113. Amiden. de lit. datur.
cap. 18. n. 1. cum sequent. §. 4. Nigro de
laudem. tom. 1. quest. 12. art. 13. n. 144.
Tondut. quest. & resolut. benefice. cap. 46. n.
5. Debetur hujusmodi quindenium, quando
182 res emphyteutica ad manum mortuam deve-
nerit, ne dominus directus privatus exiit
emolumento laudemiorum, quod habet ex
alienationibus, si emphyteutis extra manum
mortuam esset, ut dixit Senatus, sententia per
Cafes, die 22. Decembris 1631. in favorem
Christophori Lloret Presbyteri, & contra fa-
bricam murorum, & valium nostra Urbis, &
alia lata per Judicem delegatū Vincentii Na-
varro Clerici, cum interventu Magnifici Oau-

frii Bartholomei Ginart R. C. D. & Afociato
anno 1637. in favorem dicti Navarro, & con-
tra Don Galcerandum de Castellvi. Solvi de-
bet quindenium de decimoquinto, in deci-
moquintum annum, & et unum laudemium
vel decima pars valoris rei emphyteutice, &
nulla alia lege debet solvi, quam ex consue-
tudine inveterata, & introduda in nostro
Regno, ut docent D. Leon decis. 77. n.
7. Trullench ubi proxime. n. 24. D. Mathieu
de regim. decis. cap. 2. §. 5. n. 120. D. Crespi d.
observat. 106. n. 15. Et de consuetudine nostri
Regni quoad solutionem quindeniorum te-
stantur, Nigro de laudem. tom. 1. quest. 12. ar-
tic. 3. n. 145. Tondut. in questionib. & res-
solut. benefice. cap. 46. n. 5. Et quod quin-
denium illa ex consuetudine solvantur, judica-
vit Senatus in dicta sententia, diei 23. Decem-
bris 1631. Quæ quidem consuetudo, cum le-
gitime sit introduda, vim legis habet, de qui-
bus, ff. de legibus, l. 2. Cod. qua sit longa con-
suetudo, §. ex non scripto, institut. de jure nau-
tual. gent. & civil. cap. final. de consuet. Et si
cupis videte a quibus solvantur quindenia,
quo tempore, & qua de causa vide Marin. res-
solut. quotidianar. cap. 235. n. 18. cum se-
quent. tom. 1. Bonden. de jure contract. colluctat.
35. n. 124.

Non solum in nostro Regno solvantur
quin-

quindena ista, sed in plurimis aliis Regnis, Cardinal. de Luca de *emphyteuf. discurs.* 28. n. 7. *discurs.* 50. per tot. *de regaliis, discurs.* 162. n. 5. *de legat. discurs.* 1. n. 5. In Gallia solvitur per manum mortuam ex consuetudine de novenio in noveniun dimidium laudemium, Tondut. in *questionib. benefical. cap. 46. per tot. D. Crepi. dict. Obervat. 106. num. 15.* Carol. Anton. de Luca in *animadvrs. ad Gratian. cap. 377. numer. 20.* Nigro de *laudem. tom. 1. quaest. 12. artic. 3. n. 144.* In Cathalonia solvitur per manum mortuam quindeniun, trigesimo, vel quinquagesimo anno, & dicitur jus amortizationis, Solsiona in *stylo capibrevolana. cap. post formas amortizationis, num. 1. pag. 84.* Fontanell. de *pac. nuptial. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. num. 23.* *de tom. 1. decis. 279. num. 22.* Ripoll *curiar. dict. cap. 7. num. 138. cum sequentib. D. Mathu de regim. cap. 2. §. 5. numer. 113.* In aliis Provinciis, de quadraginta in quadraginta annos quindeniun solvitur, Guillelm. Benedic. in *cap. Raynuntius, verb. de uxorem, numer. 5.* Carol. Anton. de Luca *dict. cap. 377. numer. 20.* In Regno Neapolitano, quando feudum univeritatis conceditur, singulis quindeniun annis solvitur releviis, quod est medietas fructus unius anni, Montan. in *l. Imperial. §. praeterea, num. 52.* Camil. Decurt. *resolut. feudali. cap. 3. num. 61.* Rec. de *subsevad. aut. 3. num. 15.* Novar. in *sum. bullar. tit. de quindeno soluto, Talfon de antefato, vers. 2. obs. 2. n. 121. Marin. lib. 1. resolut. 235. n. 24.* Capan. de *relevis, part. 4. quaest. 27. n. 7.* Ric. in *sua prax. curiar. resolut. cap. 62. n. 8. cum sequent.* Nigro de *laudem. tom. 1. quaest. 12. artic. 3. n. 145.* Carol. Anton. de Luca *dict. cap. 377. n. 20. §. 21.*

Hujusmodi consuetudo solvendi quindena de decimoquinto in decimumquintum annum per manus mortuas, originem trahit ex illis que Pontifices Summi constituerunt de solvendis quindenis Camera Apostolicæ de decimoquinto in decimumquintum annum, ut observat Nigro de *laudem. tom. 1. quaest. 12. artic. 3. n. 149.* Eodem enim modo quo novus emphyteus possidet, solvere domino directo tenetur laudemium pro novo ingresso, & investitura, ut diximus, tenetur novus beneficius beneficii excedentis valorem vintiquatuor ducatorum auri Camera, solvere Apostolicæ Cameræ annatam, hoc est dimidiam fructum partem beneficii unius anni, Anton. Mass. de *annatis, Gonzal. in regul. 8. cancellar. §. 7. provincial. n. 166.* Loter. de *re beneficiar. lib. 1. quaest. 29. n. 5. cum sequent.* Castropal. *tom. 2. tract. 7. disput. 3. punct. 7. n. 1.* Amiden. de *stylo datar. lib. 1. cap. 18. §. 3. n. 16.* Et hoc in recognitionem do-

385

minii, vel administrationis beneficiorum penes Summum Pontificem existentis, nam cito beneficiorum dominium penes Christum sit, nec beneficiorum hoc quassilaudemium, quia beatorum legitimum, & absolutum administrator est, *cap. 2. de prebend. in 6. Divus Thomas 2. 2. quaest. 100. artic. 1. in respons. ad 7. Soto de justit. & jure, lib. 3. quaest. 6. artic. 2. Abbas in cap. constitutus, n. 13. de religiosis domibus, Loter. de re benefici. lib. 1. quaest. 4. n. 57.* Gonzal. Tellez ad *text. in cap. de univ. et prebend. n. 3.* Et ex eadem causa sicuti quindeniun domino directo solvitur de decimoquinto in decimumquintum annum, ut diximus, quædo emphyteus cadit in manum mortuam, quia non speratur illius alienatio, & commodo laudemiorum privatæ dominisita quia beneficia unita, & annexata perpetuo jam vacare amplius non possunt, & nequit Camera Apostolica sperare annatam, & quasi laudemium, ut huic incommodo obviesatur, & alio medio annatas quas sperare poterat consequatur, solvitur quindeniun (quod est dimidia pars fructuum unius anni beneficii) de decimoquinto in decimumquintum annum Camera Apostolicæ de beneficiis unitis, vel annexatis Commentariis, Collegio, vel Capitulo, quæ jam non sperantur vacare, ita probatur ex constitutione 6. Pauli II. in *bullar. pag. mibi 400. §. 2. tom. 1. Julius III. conf. tit. 20. tom. 1. bullar. pag. mibi 801.* Paulus IV. *constitut. 11. tom. 1. bullar. pag. 818.* Sixtus V. *constitut. 32. tom. 2. bullar. pag. 537.* Sanctissim. Pius V. *constitut. 38. §. 3. tom. 2. bullar. pag. mibi 224.* Urban. 8. *constitut. 26. & Clemens X. constitut. 50. tom. 2. bullar. docent, & explicant Anton. Mass. in tractat. de annatis, Azor. institut. moral. part. 2. lib. 7. cap. 13. Mandol. designatur. gratie, verb. unione, Filiusius tom. 3. tractat. 41. cap. 6. n. 56. Serafin. *decif. 1401. num. 2. & decis. 1410. n. 10.* Moneta de *distributio-nibus, quotidianis, part. 3. quaest. 9. n. 31. & 32.* Flamin. Partius de *religiosis, beneficior. lib. 4. cap. 10. num. 3.* Galezius de *annatis, ad fin. Castropal. tom. 2. tract. 7. disput. 3. punct. 7. n. 1.* Loter. de *re beneficiar. lib. 1. quaest. 29. n. 5. cum sequent.* Marin. lib. 1. *resolut. 235. n. 24.* Novar. in *sum. bullar. conf. 476.* Tondut. de *personib. cap. 10. n. 20.* Antonel. de *tempor. legal. lib. 2. cap. 25. n. 13.* Nigro de *laudem. tom. 1. quaest. 12. artic. 3. n. 149.* *de artic. 7. n. 137. cum sequent.* Pitt. Chorrad. in *prax. benefical. lib. 2. cap. 8. n. 65. & 67.* Cardinal. de Luca de *re beneficiar. discurs. 89. n. 3. & 8. & discurs. 139. n. 5. & de regaliis, discurs. 162. num. 1.* Amiden. de *stylo datar. lib. 1. cap. 18. §. 3. n. 16.* Et hoc in recognitionem do-*

186

in causa quindeniunum sustata per Joannem Bayatri Presbyterum Sacre Theologie Doctorem, Beneficiatum de beneficio instituto in Urbis Sede sub honorificencia Sacrorum Petri, & Pauli, contra Monasterium Virginis Mariae de eis Angelis loci de Rufafa, sententia publicata per Joannem Baptistam Segarra Notarium dictæ causæ Scribam, die 18. Julii 1681. cum interventu doctissimi Senatoris Donati Sanchez de el Castellar R.C.D. associati, confirmata de el Castellar R.C.D. sententia per Benavides, die 20. Februarii 1685. referente Nobili Don Didaco Defcalis, & Salcedo R.C.D. Actuario Moros pro Bonifacio. Quamvis de domibus emphyteuticis possessis, à Collegio Corporis Christi nostræ Urbis, decium videam, non deberi quindeniun, quia iuxta constitutiones Piiissimi, & Reverendissimi Fundatoris libertate alienantur a Re-gione, & Collegialibus perpetuis, ut sententia publicata die 10. Octobris 1654. judicata fuit per Hyacinthum Sanchez de Aguirre J.U.D. Judicem delegatum, cum interventu M. Joannis Arques Jover R.C.D. associati, in favorem dicti Collegii, & contra Don Franciscum Roig, & alios, quæ fuit revocata prima sententia Judicis delegati in prima instantia lata, publicata per Ignacium Claret Notarium dictæ causæ Scribam, die 26. Septembris 1653. qua contrarium fuerat decium, non sine iuris fundamentis.

De administratione potest dubitari, an sit manus mortua, & solvere debeat quindeniun, nam administratio perpetua, quodam corpus est ex administratore, vel administrato-ribus compositum, quod neque mutatur, neque extinguitur morte administratorum, sed semper, & perpetuo remanet, subrogatis novis administratoribus, & hæc, & similia cor-pora perpetua, quæ nunquam moriuntur, dicuntur manus mortuæ, ex ratione text. in *d. l. aut proponentur, ff. de iudicis, Oliban. in commentar. in usate, aliud namque, de jure fisci, cap. 7. pag. 137. Paris. Mod. in consuetud. Parisiens. §. 32. gloss. 2. n. 3.* Petrus Gregor. Tolosan. *singulat. juris, tom. 1. lib. 15. cap. 38. n. 5.* Rodrig. de *annat. redditib. lib. 2. quaest. 22. n. 34.* D. Leon *tom. 1. decis. 77. n. 3.* Petrus Gregor. *lib. 1. de rescript. cap. 27. n. 7.* Amato *decif. 61. n. 35.* Duran. *decif. 334. tom. 2. nofter Trullench in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dubitat. 8. n. 24.* Tondut. *question. benefical. cap. 46. n. 5.* Castropal. *tom. 2. tract. 7. disput. 3. punct. 7. n. 5.* Fontanell. de *pac. nuptial. claus. 4. gloss. 12. n. 15. cum sequent.* Merlin. *decif. 583. n. 5. & 31.* *de decis. 49. tom. 2. Pignatelli ad Ferrar. lib. 2. rubr. 127. sub n. 26. tom. 2. Solozan. de jure indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 5. d. n. 8.* Salcedo de *leg. politic. lib. 2. cap. 2. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de successione in bonis emphyteus, quaest. 14. n. 10.* Bonden. de *jure controverso. colluctat. 35. n. 125.* Jacob. Gothofred. *ad text. in l. 4. Cod. Theod. de Episc. cap. 5. Cleric. col. penultim.* Callejon in *as-plubata, verb. antevrasitas, n. 8.* *de verb. Ecclesias, n. 11.* Carol. Anton. de Luca in *animadvrs. ad Gratian. cap. 377. n. 20.* Et quod longissimum tempus instituta fuerit administratio, non debet solvi quindeniun propter emphyteusum in administratione recedentem quia non est manus mortua, corpus, seu Collegium, quod mortuæ, & extingui debet, cum ut univeritas, Collegium, vel Civitas manus dicatur mortua, necesse est fore corpus quod non moriatur, aut extingui temporaliter speretur, sed perpetuo duret, Oliban. ubi ta alienandi facultate, & idem fuit decium

188

189

Tiu-

Trullench in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 23. du-
bitas. 8. n. 24. Secundus casus erit quando
administratio est perpetua, sed impermissio,
& prohibitio alienandi emphiteutica bona in
administratioe recadentia, temporalis est,
ut quia vendi debent bona, ut exequantur
opera pia a testatore relicta, vel alia de cau-
sa, & hoc in casu etiam si venditio, aut ali-
enatio bonorum differatur ad certum annos,
non debetur quinquennium, ut fuit decisum
sententia publicata, die 25. Marti 1633. in
favorem Sublacinae Valentinae Sedis certo
administratio nomine, & contra Hospitali-
e de en Conill, referente M. Joanne Baptista
Roig, R.C.D. quam refert, & sequitur Trul-
lench in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dubitas. 8. n.
24. in fin. Quod non parum confirmatur ex
sententia anni 1637. quam retuli, n. 182.
ubi dicitur quod etiam si testator impermit-
tat emphiteus alienationem per centum an-
nos, non debetur quinquennium.

Tertius casus erit quando administratio
perpetua est, & prohibitio alienandi emphi-
teutica bona etiam perpetua est, quia testator
expressè ordinaverit quod bona sua per-
petuo conservarentur sub administratione, &
hoc in casu inspicendum est penes quam per-
sonam dominium bonorum administratioe
fuerit. Si enim relicto herede minori, inca-
paci, aut capaci, testator decesserit, & dispo-
suerit quod heredis bona administrarentur per
aliquam, aut aliquas personas perpetuo, non
debetur quinquennium, cum bona non possint
considerari manui mortue acquisita, sed
heredi, cum recta via in illum transferatur
dominium bonorum testatoris, l. 1. §. secola,
ff. si quis testamento liber esse iussit, C. de l. ha-
res, §. hereditas 22. ff. de usufructibus. Quar-
tus casus considerari poterit, quando emphi-
teutica bona relicta fuerint titulo universali,
aut particulari, Ecclesie, Universitati, Colle-
gio, aut manui mortue, & administratio per-
petua illorum mandata fuit personæ particu-
lari, tunc enim cum dominium bonorum emphi-
teuticorum sit penes manum mortuam,
& illorum alienatio impermissa perpetuo re-
peritur, l. final. Cod. de vendit. rerum Citoat.
l. final. Cod. de testat. lib. 1. ff. de administrat.
ad rerum Citoat. l. sancimus, Cod. de Sacer-
dot. Elect. alienand. vel non. debetur procul-
dubio quinquennium, cum potius inspicitur
penes quem dominium bonorum est, quam
penes quem administratio reperitur. Ex ad-
verso autem, si titulo particulari, aut uni-
versali emphiteutica bona alicui particulari
personæ relinquuntur, & propter illius inca-
pacitatem, aut alia de causa, administratio
perpetua relicta fuerit Ecclesie, Collegio,
Universitati, aut alteri manui mortue, cum

190

191

192

193

Collegium, Universitas, aut manus mortua,
dominium non habeant bonorum, sed solum
veluti mandatarii sint, Carpio de executorib.
lib. 3. cap. 9. n. 25. cum sequent. Et bonorum
dominium in manu mortua non sit, sed penes
particularem personam, l. hereditas 22. cum
vulgat. ff. de usufructibus, non debetur
quinquennium.

Quintus casus erit, quando emphiteutica
bona non fuerint relicta alicui personæ par-
ticulari, neque heres institutus reperitur, sed
solum testator mandavit opera pia, & uni-
versalem executores, aut administratores
nominavit, ut exequeretur ab illo disposita.
In hoc enim casu distinguendum judico, ut
administratio universalis relicta fuit Ecclesie,
Collegio, aut manui mortue, aut particulari
personæ, si secundum, non debetur quinquen-
nium, cum talis persona particularis non sit
Universitas, Ecclesia, aut Collegium, vel
manus mortua, ut considerat Trullench in decal.
tom. 2. lib. 7. cap. 23. n. 24. si primū, satis diffi-
cile videtur an debetur sit quinquennium, cum nō sit
incōpōto sit ubi reperitur dominium bono-
rum hereditarium hoc in casu, nam in ad-
ministratores, & manu mortua, nequit do-
minum considerari, quia implicat quod sint
domini, & administratores, imo administratio
supponit dominium in alio quam in admi-
nistratore, l. 1. §. si res pupillaris 50. ff. de ad-
ministrat. tutor. Carpio de executorib. auct. lib.
3. cap. 9. n. 25. docet Peña decis. 757. n.
6. & decis. 869. n. 12. Ubi ergo erit do-
minium nam in testatore nequit reperiri, quia
morte expiravit dominium quod in suis habe-
bat bonis, l. 2. ff. de pcculo, l. dominus 13. §.
que sitam, ff. quod vi aut clam. l. 1. §. 1. ff. de
rerum divisione. Neque in administratioe do-
minium potest esse, cum sit ens in quo do-
minium minime potest radicari. Neque in here-
de, quia non reperitur heres, ut dixi, & non
entis nulla sunt qualitates, l. ejus qui in Pro-
vincia, vers. quoniam, ff. si certum petatur, l.
4. §. condemnatum ff. de re judicat. Nulla alia
ergo in parte potest considerari dominium,
quam in hereditate jacente, que dum heres
non apparet, personam sustinet de facti, &
pro domina habetur, & hereditatorum bono-
rum dominium, & omnia jura, que defuncti
habet, l. non minus 31. §. 1. ff. de
heredib. instituta. l. nihil est aliud 24. ff. de
verbor. significat. l. hereditas 62. ff. de regul.
juris, l. liber. bom. 13. §. si servus hereditarius,
ff. ad l. Aquilian, l. hereditas 34. ff. de acqui-
ren. rerum domin. cum aliis adductis a Cusajo
lib. 5. quaest. Papinian. in l. hereditas 50. ff.
de petit. heredit. Donel. lib. 7. commentar. c.
2. Anton. Faber in jurisprad. Papinian. tit.
2. princip. §. illat. 3. & de errorib. deced. 27.
error. 1. Valentinus illat. juris, lib. 1. tract. 3.
cap.

194

195

198

cap. 2. num. 4. Et si in hereditate jacente do-
minium reperitur bonorum, non erit debitu
quinquennium, quia hereditas non est manus
mortua, sed singularis persona facta defuncti
representans temporaliter, que nequit confi-
derari comprehensa in consuetudine solven-
di quinquennia, etiam si administratores aliene-
re bona non possent, neque alienarent.
Idem tenendum videtur, si pauperes Chri-
sti, aut anima testatoris fuerint heredes insti-
tuti, & nominati executores, aut administra-
tores universales, Ecclesia, Universitas, aut
Collegium, vel qualibet alia manus mortua,
nō enim dubitandum est, quod testatoris ani-
ma potest heres institui, D. Leon tom. 1. de-
cif. 10. per tot. Casanat. conf. 29. n. 2. &
3. Matute disquisit. legal. 10. Diana resol. mo-
ral. part. 8. tractat. 5. de executorib. resolut.
1. Mantice de conjectur. ultimar. voluntat. lib.
4. tit. 1. n. 7. Gratian. disputat. 329. n.
26. Carpio de executorib. lib. 3. cap. 9. n.
6. Rota consultat. 36. n. 7. & 26. Boisius
in tractat. de testament. ad pias causas, n. 103.
Carol. Anton. de Luca in animadversis ad Gra-
tiani. cap. 329. n. 2. & 7. Et cum anima tes-
tatoris nequeat dominium bonorum heredi-
tatorum habere, debemus asserere quod in
hereditate jacente erit, & si hoc verum esset,
non deberetur quinquennium ex rationibus a
nobis supra adductis, & hoc, non obstante
quod fuerit administratio perpetua, & in illa
remaneret emphiteutica bona perpetuo ab-
sente alienandi spe, excluso dominio directo
a perceptione laudiorum, nam institutio
majoratu, vel fideicommissio perpetua ex em-
phiteuticis bonis, inalienabilia remanent, &
abique spe dominus directus percipiens lau-
diorum, & tamen propter majoratum, aut fi-
deicommissum, non solvitur quinquennium ex
ratione quia consuetudo solum introditur
quinquenniorum solutionem in manibus mor-
tuis, & hac consuetudo non est extendenda
ad majoratus, aut fideicommissa, ut recte pro-
bat D. Matheu de regim. cap. 2. §. 5. a. n.
115. usque ad 125. D. Crespi observat. 106.
per tot. Cardinal. de Luca de emphi. discurf.
50. n. 7.

197

198

Et si in hereditate jacente do-
minium reperitur bonorum, non est debitu
quinquennium, quia hereditas non est manus
mortua, sed singularis persona facta defuncti
representans temporaliter, que nequit confi-
derari comprehensa in consuetudine solven-
di quinquennia, etiam si administratores aliene-
re bona non possent, neque alienarent.
Idem tenendum videtur, si pauperes Chri-
sti, aut anima testatoris fuerint heredes insti-
tuti, & nominati executores, aut administra-
tores universales, Ecclesia, Universitas, aut
Collegium, vel qualibet alia manus mortua,
nō enim dubitandum est, quod testatoris ani-
ma potest heres institui, D. Leon tom. 1. de-
cif. 10. per tot. Casanat. conf. 29. n. 2. &
3. Matute disquisit. legal. 10. Diana resol. mo-
ral. part. 8. tractat. 5. de executorib. resolut.
1. Mantice de conjectur. ultimar. voluntat. lib.
4. tit. 1. n. 7. Gratian. disputat. 329. n.
26. Carpio de executorib. lib. 3. cap. 9. n.
6. Rota consultat. 36. n. 7. & 26. Boisius
in tractat. de testament. ad pias causas, n. 103.
Carol. Anton. de Luca in animadversis ad Gra-
tiani. cap. 329. n. 2. & 7. Et cum anima tes-
tatoris nequeat dominium bonorum heredi-
tatorum habere, debemus asserere quod in
hereditate jacente erit, & si hoc verum esset,
non deberetur quinquennium ex rationibus a
nobis supra adductis, & hoc, non obstante
quod fuerit administratio perpetua, & in illa
remaneret emphiteutica bona perpetuo ab-
sente alienandi spe, excluso dominio directo
a perceptione laudiorum, nam institutio
majoratu, vel fideicommissio perpetua ex em-
phiteuticis bonis, inalienabilia remanent, &
abique spe dominus directus percipiens lau-
diorum, & tamen propter majoratum, aut fi-
deicommissum, non solvitur quinquennium ex
ratione quia consuetudo solum introditur
quinquenniorum solutionem in manibus mor-
tuis, & hac consuetudo non est extendenda
ad majoratus, aut fideicommissa, ut recte pro-
bat D. Matheu de regim. cap. 2. §. 5. a. n.
115. usque ad 125. D. Crespi observat. 106.
per tot. Cardinal. de Luca de emphi. discurf.
50. n. 7.

Quomodo ergo poterunt hæc dubia dirui,
& legitime reduci illorum resolutio ad illa
que pluries judicavit gravissimus Senatus
notitæ sententio, quod si administratio uni-
versalis fuerit relicta Collegio, Ecclesie, Uni-
versitati, aut alteri manui mortue, debet sol-
vi quinquennium, etiam si administratores
data fuerit facultas ad alienandam emphiteuti-
ca bona in administratione recadentia, ut
sententia per Daza, die 4. Februarii 1639. in
favorem Monasterii Virginis Marie de la
Merced, & contra Monasterium Sanctissimæ
Trinitatis, referente Excellentissimo Domi-
no Don Christophoro Crespi de Valldaura,
dignissimo, & meritisimo Vicecancellario
Patrii nostræ Valentiniæ decore, & alia anno
1671. inter Collegium Divi Pauli, & illius
Rectorem certo administratio nomine, &
Hospitalæ Generale. Idem exitu decisum in
favorem Religionis Virginis Marie de Mon-
tesa, & Sancti Georgii de Alfama, & contra
Priorem Monasterii de Arachniti Administra-
torem bonorum Don Joannis Baptistæ Giner,
tribus sententiis conformibus Judicum dele-
gatorum, & quarta Regii Senatus. Idem au-
divi decisum contra Clerum Divi Andree
certo administratio nomine, non obstante
quod

199

quod poterat vendere administrationis bona. Sed meo videri inspectis juris ratiocinationibus, debet solvi hoc in casu quindenium, quia pauperibus Christi, aut anima testatoris hereditibus instituit, & deputatis executor, aut administratoribus universalibus ad distribuenda hereditaria bona in opera pia, vel inter pauperes, hujusmodi administratores, vel executores universales, heredes sunt, vel per fideicommissum, aut cum onere distribuendi bona inter pauperes, vel in opera pia, argum. text. in *l. si quis ad declinandam, l. nulli, Cod. de Episcop. & Clericis, cap. cum tibi, de testament. ubi Imola num. 2. Ita docent, & descendunt Barthol. in *l. alio, numer. 5. ff. de aliment. legat. & in l. hereditas, ff. de heredit. institut. & in l. centurio, numer. 21. ff. de vulgar. & in l. fundi Trebatian. in fin. ff. de usfr. & usufruct. & conf. 3. numer. 3. & conf. 36. numer. 2. lib. 1. Bald. in *l. precib. numer. 45. Cod. de impuberum, & alii subtit. Socini. Senior. conf. 49. lib. 3. numer. 4. Calderin. conf. 19. tit. de testament. ultimar. voluntat. part. 2. §. consulti autem, n. 29. Alexan. conf. 4. n. 16. & conf. 98. n. 10. lib. 2. & conf. 12. n. 12. lib. 3. Oldendorp. de executorib. Innocentius, Panormitanus, & fere omnes in dict. cap. cum tibi. Covarrub. in cap. cum Joannes, n. 6. de testament. Decius in *l. final. n. 26. Cod. de edict. Divi Adrian. Tolend. Zacius in dict. l. centurio, ff. de vulgar. n. 42. & 43. & ibi Ripa numer. 105. Parisius conf. 74. n. 41. lib. 3. Pancirol. variar. lectio. lib. 3. cap. 21. Petrala in repetit. n. 178. Benedix in cap. Raynuntius, de testament. vers. si alique liberis moreretur, n. 56. Boer. de cl. 204. n. 47. Menoch. de adipiscend. remed. 4. ex n. 256. & de retinend. remed. 3. n. 64. & conf. 369. numer. 10. Tiraquell. in tractat. de mort. 7. part. declarat. 5. n. 7. Matienz. in *l. 14. tit. 4. lib. 5. prescript. gloff. tr. n. 7. & 8. Molin. de iustit. & iure. diff. put. 247. n. 7. Ercobar. de retinend. cap. 27. n. 46. Valac. consultat. 68. n. 4. cum sequent. Malfard. de probat. conclus. 1429. n. 8. Mantie. de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 4. tit. 1. n. 7. Trentaciq. de substitut. 4. part. cap. 10. n. 7. Gratian. disceptat. 329. n. 26. Cafanate conf. 29. n. 2. & 3. Barbos. ad text. in cap. cum tibi, de testament. n. 3. & in dict. l. nulli, n. 40. & in dict. l. si quis, n. 16. Gama de iur. n. 1. Pichard. in rubr. tit. institut. de eo cui liberatus causa, n. 50. Matute disquisit. legal. 10. Bofsius in tractat. de testament. ad pia causa, n. 103. Diana resol. moral. part. 8. tractat. 5. de executorib. resol. 1. Carpio de executorib. lib. 3. cap. 9. n. 6. Rofa consultat. 36. n. 7. & 26. Fagnan. ad text. in cap. nimirum prava, de*****

executib. prator. n. 28. & 29. & 41. Mendez à Castro in prax. Lucitan. lib. 1. cap. 3. n. 22. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 329. numer. 2. & 7. Eodem modo si administrator, vel executor, aut executores universales, nullo herede testico, fuerint à testatore deputati ad eroganda bona hereditaria in opera pia, hujusmodi executores universales, sunt heredes fideicommissarii, vel censentur executores, heredes instituti cum onere distribuendi bona in opera pia, d. cap. cum tibi, ubi communiter DD. de testament. Tiraquel. & Pancirol. locis proxim. citatis, Menoch. dict. conf. 369. numer. 10. Valac. dict. consultat. 68. n. 4. Mendez à Castro dict. cap. 3. numer. 22. Barbos. ad text. in dict. cap. cum tibi, numer. 3. Rofa dict. consultat. 36. numer. 7. Carol. Anton. de Luca dict. cap. 329. numer. 7. Ergo cum Ecclesia, Collegium, vel manus mortua, quando administrationem universalem habent, anima testatoris, vel Christi pauperibus hereditibus institutus, vel nullo herede relicto, sint heredes gravati, & cum onere restituendi bona hereditaria, ut probabimus, sequitur quod debent solvere quindeniam, cum dominio bonorum emphiteuticorum penes manum mortuam reperitur, dummodo pro adimpletione operis pii non alienantur, cum heredes fideicommissarii, aut gravati, vel cum onere, domini sunt hereditarium bonorum ante restitutionem, & dominium illorum habent, l. pascuis, ff. de auro, & argenti. legat. l. generaliter. §. sub conditione, ff. qui & a quibus, l. Julian. §. final. Cod. de legat. Salgad. in labyr. part. 1. cap. 14. numer. 57. Latrea de iur. 38. numer. 19. Knipichild. de fideicommiss. cap. 3. n. 13. & 52. & cap. 4. numer. 19. Carpov. in iurisp. prad. forens. part. 3. constitut. 8. definit. 35. n. 3. Antunez de donationib. tom. 2. part. 3. cap. 17. n. 51. & cap. 21. n. 1. Et quod etiam si administratori nomine possideat Communitas quindenium, declaravit doctissimus Ludovicus Agratum de Siterens Advocatum priorem, Diaconum, & contra Syndicum Confraternitatis Virginis Mariae de la Seu, provisione recepta per Ignatium Martinez Notarium, die 4. Aprilis 1650. confirmata in gradu appellationis, sententia publicata per didum Martinez, die 2. Decembris 1650. interveniente pro Affociato nobili Don Francisco Dono R. C. D. & iterum confirmata in alia appellationis instantia, sententia per eundem, die 31. Octobris 1651. interveniente pro Affociato Magnifico Joannes Arques Jover R. C. D. Sed si non Collegio, aut manus mortuae administratori universalis, nullo herede instituto, aut anima testatoris herede instituta, reli-

200

202

relicta fuerit, sed solum Priori, aut Abbati, aut Monacho particulari, potest inquiri an debeatur quindenium. Certissimum enim est, quod Abbas, vel Monachus, possunt cum licentia Superioris sui esse executores, & administratores ultimatum voluntatum, cap. final. de testament. in 6. Clementin. unie. cod. Rodericus de testat. in 6. Clementin. unie. cod. Rodericus de executorib. lib. 1. cap. 5. per tot. Barbos. ad text. in dict. cap. ultimo. de testament. in 6. Diana resol. moral. part. 8. tractat. 5. de executorib. resol. 9. Ferronantique in questionib. moralib. & vicariabilib. part. 1. questio. 63. numer. 5. Lezana in opere tom. 1. cap. 9. Bordon. in oper. regular. tom. 5. cap. 24. de paupertat. religios. numer. 93. Petrus Maria Pallerin. tom. 2. quest. 187. artic. 2. in quest. 2. numer. 108. Tamburin. de iure Abbatis. tom. 1. disp. 15. quest. 7. numer. 23. Garcia in su. politia regular. tom. 1. tractat. 8. difficultat. 3. duos 5. numer. 13. & duos 1. punct. 2. numer. 6. Urtigoidi in pastoral. regular. part. 2. quest. 6. Faxjordan. vol. 2. de re benefic. lib. 7. tit. 14. d. numer. 123. Villaroel in su. governo politico. cap. 1. quest. 6. artic. 7. numer. 24. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 123. per tot. Sed quindenium debetur iudico, quia licet administrator sit persona particularis, cum Abbas, aut Religiosus Universalis Administrator, sit haeres, ut probabimus, & haere instituto, Abbate, aut Religioso, dominium bonorum neque per instantes remanet penes eos, sed Monasterio acquiritur, cap. si Religiosus, de elect. in 6. cap. quoad Dei timorem, de stat. Monachor. autent. ingressi, Cod. de Episcop. & Cleric. cum aliis à me adductis, cap. 26. de declarat. intestat. success. numer. 100. Dominium bonorum hereditarium, non potest remanere penes Religiosum administratorem, cum Incapax sit habendi proprietatem bonorum, etiam de licentia Superioris sui, Consilium Trident. sess. 25. de regularib. cap. 2. cum ibi notat. & cum Monasterio acquiritur, penes manum mortuam reperiantur bona, & per consequens debetur quindenium. Hoc vidi declarari sententia publicata die 7. mensis Junii 1678. per Poncianum Navarro Notarium, sub examine Gasparis Berenguer. J. U. D. Judicis delegati, in favorem Illustri D. Jacobi Petturici Commendatoris oppidorum de Torrent, & Picasia, & contra Fratrem Hieronymum Gavialis Religiosis Societatis Jesu Procuratorem administratorum administrationis relicte per Dominam Elisabetham Mompalatu. Confirmata in appellationis instantia, sententia per eundem Navarro, die 31. Augusti 1679. sub examine Francisci Garcia de Villanueva J. U. D. Judicis delegati, interveniente M. Ludovico Pastor, & Bertran pro Affociato. Et iterum confirmata, sententia per eundem, die 13.

Februarii 1680. sub auditione Nobilissimi Francisci Esteve J. U. D. Judicis delegati, proletea Affessoris genericis vicis generalis Gubernatoris, Montefiane Familiae militis, duobus affociatis intervenientibus, nempe Don Jacobo Madroño R. C. D. & Don Francisco Ortin, & Llaqui R. C. D. hoc ergo in casu relicta fuerat administratio patri Provinciae Coronae Aragonum, & patri Prepositio Domini Professio Societatis Jesu nostrae Urbis, qui pro tempore fuerat, & pronunciatum fuit deberi quindenium. Et ex hac ratione pro fideicommissum, vel si haeres gravatus post mortem, proficitur in aliqua religione capaci bonorum in communi, quia tunc bona, vita Monachi naturali durante, Monasterio acquiritur, aliud Monacho non disponente, aut aliud non petente fideicommissi natura, ut exacte probavimus, dicti. cap. 26. n. 86. debetur quindenium, licet spectetur quod debetur Monasterio exant bona, & ad vocatum quod attendendus est status quem actualiter habent bona, non vero illum quem sperant habere, ut rectissime judicatum fuit à Judice delegato Cleri Divi Stephani nostrae Urbis, sententia per Petrum Jacobum Jornet Notarium, die 16. Octobris 1686. in favorem D. G. Cleri, & contra Monasterium Divi Augustini nostrae Urbis, confirmata in appellationis gradu, sententia per eundem, die 8. Aprilis 1687. cum interveniente Nobilissimo Senatore Don Dominico Matheu, & Silva R. C. D. Affociati. Et iterum confirmata sententia per eundem, die 30. Junii 1687. cum Consilio sapientissimi Senatoris Donati Sanchez del Castellari R. C. D. Affociati. Et demum per Senatorem confirmata sententia per Saboya, die 12. Februarii 1688. referente Nobilissimo Senatore Don Joanne de la Torre, & Orumbella R. C. D. Aduario Ferrer, nam cum pro parte Monasterii recurus emissus fuerit ad Senatorem à dictis sententia, non fuit admittendus, quod sententia à quibus emittetur non erant gravatorie. Idem invenies decilum in illis sententia, die 18. Julii 1681 & diei 20. Februarii 1685. quas retuli, n. 187.

Hac tamen non procedunt, quando Ecclesia, vel manus mortuae, aut Religioso particulari fuerit relicta tantum administratio particularis aliquorum bonorum, & aliunde testator cum Universalitem fecerit dispositionem institutio haeredem, aut aliter disponendo, nam cum isto in casu manus mortuae non sit haeres, neque pro haere habeatur, & non acquirat dominium bonorum hereditarium, quia penes haeredem, aut hereditarium semper erit, imo solum administratorum.

nam habeat administrationem, & milititerium exequendi defuncti voluntatem ditribuendo redditum illorum bonorum particularis administrationis, aut precia illorum bonorum, prout defunctus disposuerit, in opera pia, aut in illa quae mandavit ditribui, non erit debitum quindenium, etiam si administratio fuerit perpetua, & inalienabilia remanserint bona, cum non fit eorum dominii penes manum mortuam, si eorum non intrat consuetudo solvendi quindenium, & si aliquando contra illa iudicatum extet, non est meo videri legitime iudicatum, nisi fuisset dominium acquiritum Communitati Ecclesiasticae, vel Monasterio, tunc enim procederet decisio, & deberetur quindenium, & in hoc sensu possunt admitti declarationes ille a me adductae n. 202. in favorem Illustris Comendatoris de Torrent. Demum, si simul Religio professo, & layco, vel Clerico seculari, relicta universalis administratio fuerit, nullo haerede instituto, aut anima testatoris haerede instituta, si divisa fuerit administratio, & assignentur emphyteutica bona parti administrationis Religiosi, debebitur quindenium, si vero assignata fuerint parti layci, aut Clerici secularis, non debebitur quindenium, quia manus mortua non est. Si vero administratio non fuerit divisa, & ambo admittent, cum solum pro parte Religiosi possit considerari dominium acquiritum Monasterio, & manus mortuae pro hac parte debetur quindenium.

In Religiosis minoribus Observantiae Serafici Patris Divi Francisci, non possunt huiusmodi quaestiones agitari, cum iuxta canonica iura, adhuc de licentia Superiorum, administratores, & executores ultimarum voluntatum non possunt esse, *Clementin. excoi de Pradiso. Secrum etiam, de verbor. significat. ibi: Debet sibi sive interdictum, quod deusmodi executionibus, & dispositionibus se exponant.* Barthol. in tractat. minorit. l. 3. diffini. 1. cap. 1. Alexand. conf. 80. lib. 5. n. 1. Angel. in sum. verbo, executor, n. 26. Covarrub. in cap. tua nos, n. 1. de testament. Petr. Gregor. Tolosan. sintagmat. juris, lib. 42. cap. 36. n. 10. Molin. de iustit. & iure, diff. put. 247. n. 12. Mattienz. in l. 5. tit. 4. lib. 5. recipiat. gloss. 8. n. 6. Rodrig. quaestio. regular. tom. 3. quaest. 70. artic. 2. in princip. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloss. 46. n. 20. & 21. Menchac. illustr. cap. 98. Sanchez in decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 11. n. 24. Gratian. disputat. 123. n. 1. cum sequent. Carpio de executorib. lib. 1. cap. 5. n. 61. Diana resoluit. moral. part. 8. tractat. 5. de executorib. resoluit. 12. Barbol. ad text. in dict. clementin. excoi. n. 23. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 123. n.

10. Sed quia iuxta aliquorum opinionem, possunt administratores, & executores esse, si simul cum aliis secularibus, aut capacibus, eis executio, vel administratio mandata fuerit Portel. in divers. regul. verb. testamentum, n. 5. Rodrig. in sum. tom. 2. cap. 156. n. 7. Diana resoluit. moral. part. 8. tractat. 5. de executorib. resol. 12. in fin. Iudico quod non debebunt solvere quindenia, quia cum Monasteria illa incapacia sint habendi bona in communi, nunquam potest considerari acquiritum dominium bonorum emphyteutorum Monasterio, aut manus mortuae, ut debitum sit quindenium.

Quod majorem habet difficultatem, & disputatum hoc in tempore video, est, an Monasteria haec Observantiae Serafici Francisci, debeant solvere quindenia dominis directi propter pradia quae in horto habent inclusa ad Religiosorum usum, vel propter domos censitas, Monasterio applicatas, vel in illo inclusas; contendit enim Monasterium Divi Michaelis de los Reyes, quod Monasterium Divi Francisci Civitatis Setabensis, solvere tenetur quindenium propter partem terrae in horto incluse dicti Monasterii, tentam sub directo dominio praedicti Monasterii Divi Michaelis de los Reyes, & quamvis Iudices delegati diversas tulissent sententias, semper dixi quindenium non esse debitum, neque deberi a Monasteriis discalearum divi Francisci, Capucinorum, & quibuslibet aliis incapacibus habendi bonorum proprietatem in communi. Primo quia consuetudo quae introducit quindeniorum solutionem, non fuit admissa neque reperitur introducta respectu horum Monasteriorum, quae licet domos habeant ceteras Monasteriis applicatas, & licet terras in hortis habeant, ignoratur quod quindenia solverint. Ergo deficiente consuetudine legis, deficit etiam quindeniorum obligatio. Deinde quia, independenter a consuetudine, bona relicta, aut empta a minoribus pro constructione Ecclesiae, aut pro horto, & illorum dominium, non acquiritur illis, vel illorum Monasteriis, cum incapaces sint habendi dominium bonorum, non solum in particulari, sed etiam in communi, cap. excoi qui seminat, de verbor. significat. in 6. Clement. excoi, cum vulgat. de verbor. significat. Navarro conf. 2. de regular. num. 3. Menchac. illustr. cap. 33. n. 13. Duesus regul. 281. a princip. Quelad. in suis quaestio. cap. 14. n. 22. Azor institut. moral. part. 1. lib. 2. cap. 9. Letius de iustit. & iure, lib. 2. cap. 3. dubitat. 8. n. 32. Petragrin. de iure fisci, lib. 3. tit. 24. n. 1. Rodrig. quaestio. regular. tom. 1. quaest. 65. artic. 3. & tom. 3. quaest. 29. artic. 5. Barbol. ad text. in dict. clement. excoi. n. 6. & Pellat. in manual. regular. tom. 2. tractat. 8. cap.

cap. 7. n. 1. & tractat. 4. cap. 2. n. 70. Carol. Anton. de Luca in animadvers. ad Gratian. cap. 23. n. 10. Imo dominium huiusmodi bonorum acquiritur Summo Ecclesiae Praesuli, cap. excoi qui seminat, de verbor. significat. in 6. clementin. excoi de Pradiso, de verbor. significat. Paulus IV. in suo diplomate, dicit 1. Julii 1555. ita docent Soto de iustit. & iure, lib. 4. quaest. 1. artic. 1. Navarro in apolog. de redditib. quaest. 1. n. 17. Salomon. 2. quaest. 62. in initio, tractat. de dominio, quaest. 1. artic. 2. consil. 1. Mirand. in regul. in 1. inspect. cap. 79. fol. 471. & 472. & in 2. impressione, cap. 57. fol. 379. Rodrig. quaest. regular. tom. 2. quaest. 125. artic. 6. & tom. 3. quaest. 39. per tot. Rebel. de obligat. iustit. part. 1. lib. 1. quaest. 7. sect. 4. n. 33. Sanchez in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 18. n. 15. Barbol. ad text. in dict. cap. excoi, de verbor. significat. in 6. n. 6. & in extravagan. ad controuers. Joan. XXII. de verbor. significat. n. 5. Luengo super regul. frat. minor. cap. 4. controuers. 15. sect. 3. per tot. Lczana tom. 1. cap. 6. n. 5. Pellizat. in manual. regular. tract. 4. cap. 2. n. 71. Tamburin. de iure Abbat. tom. 3. disput. 11. quaest. 1. n. 9. Fratres enim minores, incapaces sunt acquirendi, & habendi dominium bonorum, sicuti servi, tam in particulari, quam in communi, & cum horum dei servorum, & Ecclesiae pauperum, pater, & dominus Summus Pontifex sit, ut dicitur in d. cap. excoi, de verbor. significat. in 6. ibi: *Persona Romani Pontificis Christi Vicarii, qui pater est omnium, & Fratrum Minorum nihilominus specialis.* Luengo super regul. cap. 4. controuers. 15. sect. 1. num. 4. Sicuti illa quae servi, aut filii familiae acquirunt, dominis suis, & patri quoad omnia acquiruntur, abique eo quod in persona servorum aliquid remaneat juris, l. placet 78. ff. de acquirenda heredit. l. quantur 38. ff. de bonis libertor. l. quemadmodum 46. ff. de iure dotium, l. qui libertus 8. §. haec verba, ff. de vulgar. l. acquiritur 10. l. etiam inuictis 32. ff. de acquir. rer. domin. l. servus utante 62. ff. de verbor. obligat. l. 1. & per tot. Cod. de bonis mater. §. 1. & §. item vobis 3. institut. per quas personas nobis adquiratur. Ita per filios minores pauperes, & Dei servos proprietatis incapaces, acquiritur Summo Ecclesiae Praesuli illorum patri, & domino, dominium bonorum, dict. cap. excoi, de verbor. significat. in 6. ibi: *Ne tallum rerum sub incerto oblatum esse dominium cum patri filius suo modo servus dominus, & Monachus Monasterii, res sibi oblatas concessit, vel donatas acquirunt, &c.* Ergo cum dominium bonorum immobilium penes Monasteria Fratrum Minorum non sint, sed penes Summum Ecclesiae Praesulem, nullatenus poterunt considerari obligata Monasteria ad solutionem quinde-

niorum, neque ab eis poterunt peti, prout fecit dictum Monasterium de los Reyes.

Sed ut nihil pretermittamus, inquirere oportebit an quindenium in casu supra tradito debeat solvere Summus Pontifex, aut Syndicus minorum illius auctoritate deputatus, nam si dominium bonorum immobilium minoritarum ad Ecclesiam Romanam spectat, ut dicitur in dict. cap. excoi, de verbor. significat. in 6. clementin. excoi, eod. Pellizat. ubi proxim. debium videtur quindenium, cum Ecclesia Romana majori cum ratione debet considerari manus mortua. Sed semper censeo, neque a Sede Apostolica deberi quindenium, nam ultra quod respectu materiae nostrae, idem sit Apostolica Sedes, quam Summus Pontifex, ut ex dictis iuris probatur, & Pontifex Summus qui supra jus est, non possit considerari manus mortuae, cum liberam habeat facultatem alienandi huiusmodi bona, abique juris solemnitatibus, & tamen particulari ratione independenter a traditis, non debet quindenia solvere. Primo quia in Regno non est alia lex obligans ad solutionem quindeniorum, quam consuetudo, & cum haec sit odiosa, & contra iuris regulam, non est cur extendatur de manibus mortuis nostri Regni, ad Apostolicam Sedem cum regulariter consuetudo non admittat extensionem de loco ad locum, ut probabit in preclud. num. 135. Secundo, quia quilibet dispositio, lex, vel consuetudo disponens aliquid circa Ecclesiam Romanam, tam ex defectu potestatis, quam intentionis, imo explicitur semper per Romana Ecclesia, Calderin. conf. 492. alias conf. 1. de hereditis, Cardinal. Thufc. praedict. car. lit. E. conclus. 18. n. 3. & consil. 653. n. 41. Barbol. appellat. 85. num. 8. Ergo a consuetudine nostri Regni inducente obligationem solvendi quindenia, semper censeri debet excepta Ecclesia Romana. Ultimo, quia quilibet Ecclesiae Romanae bona, exempta sunt a quolibet gabeliarum genere, cap. de consuetudine nostri Regni inducente obligationem solvendi quindenia, semper censeri debet excepta Ecclesia Romana. Ultimo, quia quilibet Ecclesiae Romanae bona, exempta sunt a quolibet gabeliarum genere, cap. de consuetudine nostri Regni inducente obligationem solvendi quindenia, semper censeri debet excepta Ecclesia Romana. Ultimo, quia quilibet Ecclesiae Romanae bona, exempta sunt a quolibet gabeliarum genere, cap. de consuetudine nostri Regni inducente obligationem solvendi quindenia, semper censeri debet excepta Ecclesia Romana.

Debet estimari res emphyteutica, ut legitime deducatur quindenium, non per partes, sed prout tota valet, l. Mevius §. fiscal. & ibi Barthol. ff. familiae erciscundae, idem Barthol. in l. si ex falsis, Cod. de transactio. Glaf. & Barthol. in l. 1. ff. communis divicand. O drad. conf. 235. Cardinal. Thufc. lit. E. consil. 670. Tondut. in quaestio. & resoluit. benefici. cap. 46. n. 17. Non tamen debet estimari tanquam libera, sed tanquam emphyteutica, & cum subjectionis onere, Amad. quaest. laudential. 5. n. 1. Tondut. dict. cap. 46. n. 17. Onera censuialium super emphyteutica re specialiter impositorum domino conscientia.

deducenda sunt de jure, prout probavi n. 139. In Regno minime, prout etiam probavi n. 140. Solum deduci debet duplam majus, quod est proprietas, sive, ut melius loquar, precium emphyteutici canonis Blancar. ad questionem laudemial. Aponte not. 5. n. 3. Tondut. d. cap. 46. n. 20. & dixi n. 141. Ad legitimam estimationem faciendam emphyteuticæ rei, quoad quinquenni exactionem, non est attendendus valor quem habebat res emphyteutica tempore quo ad manum mortuam pervenit, aut tempore quo quinquennia, aut laudemia antecessoria soluta fuerunt, nam est iudicium de illis. Tom. 2. lib. 7. cap. 23. Habitatio. 8. n. 24. tractat solvendum esse quinquennium in eadem quantitate correspondenti ultimo laudemio, tamen certius est estimatione emphyteuticæ rei faciendam esse tempore quo quinquennium solvi debet, cum in estimatione rei faciendâ, semper debeat attendi tempus, & locus quo fieri debet solutio, l. quæties 59. ff. de verbor. obligat. & ibi communiter DD. Alexand. in l. si hominem 37. ff. mandati, & in l. unum. ff. si certum petatur, docent in terminis Ferrerius conf. 21. Burg. in tractat. de laudem. part. 2. in spec. 6. n. 26. Tondut. dicit. cap. 46. à n. 1. usque ad 17. Dondeni. de iure contror. solut. 35. n. 91. Et quod quolibet decimoquinto anno, & tempore solvendi quinquennium, debeat attendi emphyteuticæ rei valor, quo ad solutionem quinquennii, declaravit Senatus sententia per Cafes, die 3. Jani 1628. inter Monasterium de la Zaydia, & Monasterium de la Esperanza in suburbis constructa.

Confirmatur satis urgente argumento, nam quoad solutionem laudemii, non inspicitur emphyteuticæ rei valor quem habebat tempore venditionis, aut alienationis factæ, sed quem habet tempore quo laudemium solvitur. Ferrer. resp. 21. n. 7. Pror. Perpetet. conf. 4. n. 1. Vivius dicit. 496. n. 7. Nigro de laudem. tom. 1. quest. 24. n. 14. cum sequent. Hoc autem erit sequendum independentem à cõventione, quia multoties quinquennia ista solvuntur hoc modo, quod partes concordant in quantitate quinquennii, dividitur quæ quantitas in quinquem partes, & quotiens anno, ad similitudinem pensionis, solvitur una pars, & sub hac forma solvunt aliqui quinquennia, prout prædicatur illa solvere hoc modo in Cathalonia, ut docent Solfona in fil. cap. brevisand. post formas amortizationis, n. 1. pag. 84. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 12. n. 23. & tom. 1. dicit. 279. n. 22.

Debet etiam quoad solutionem quinquennii attendi valor meliorationum, cum ex valore meliorationum debeat etiam laudemium, ut jam probavi. Unde si emphyteuticus

fundus aqua irrigaretur liberâ, & fuerit venditus, vel alienatus simul cum iuribus aquæ, non solum debebitur laudemium de valore emphyteutici fundi, sed etiam de valore iurium aquæ, nam est Senatus sententia per Alreus, die 20. Julii 1610. inter Oppidium del Rasol, & alios iudicaverit, non deberi laudemium, venditio fundo emphyteutico cum iuribus aquæ liberè preciose de valore aquæ, sed tantum de valore fundi, & pro hac sententia faciatur doctrina, Sola ad statuta subaudiâ, tit. de jure emphyteut. §. in casibus, n. 35. vers. 32. Tamen certius est deberi laudemium, non solum de valore emphyteutici fundi, sed etiam de valore aquæ liberæ simul cum fundo venditæ, ut docent Solfona in lucern. laudemior. et ubi, 2. n. 22. Joan. Papon. ad consuetud. Borbon. §. 396. in fin. Nigro de laudem. tom. 1. q. 23. n. 84. Et pro hac sententia facit primo, quia aqua libera melioratio fundi est, & ex meliorationis valore laudemium debetur, ut diximus. Secundo, nam ubi materia in materia transit, definit esse materia, l. lana 86. ff. de legat. 3. Et accessorium aquæ, sequitur naturam principalis fundi cui accessit, ut confiderat Nigro ubi proximo. n. 85. Ex adverso autem si aqua emphyteutica simul cum fundo libero vendatur, cum fundus non possit accessio aquæ considerari, non debetur laudemium ex valore fundi liberi, sed tantum ex valore emphyteuticæ aquæ, Francisc. Marc. dicit. 608. part. 1. n. 2. Peguer. in repetit. cap. 3. Regis Petri vers. 1. n. 84. Nigro de laudem. tom. 1. quest. 23. n. 88. Demum adverte quod si domini directi usufructus penes unam reperitur personam, & penes aliam proprietatem, solvi quinquennium debet usufructuario, & non proprietario, quia laudemia, uti fructus emphyteuticæ rei, usufructuario solvuntur ut probavi n. 140. Sed si tractetur de solvendo quinquennio, & bonorum usufructus penes unum sit, & proprietatem penes alium, non debet solvere quinquennium usufructuarius, sed proprietarius, quia ad illum spectat laudemium solvere, ut etiam probavi n. 78.

Præscribitur jus petendi quinquennium contra privatum, in spatio triginta annorum, sicuti de laudemio probavi n. 178. Contra Ecclesiam vero, aut communitatem Ecclesiasticam, præscribi non poterit nisi quadraginta annorum tempore, quia nunquam minori tempore, quam quadraginta annorum contra Ecclesiam præscribi potest, authent. quas actiones, Cod. de Sacrosanct. Eccles. cap. de quarta 4. cap. ad aures 6. cap. quia 9. de prescriptionibus. cap. olim 20. de censib. cap. cum inter 29. de verb. significat. cap. 2. de prescript. in 6. cap. placuit 2. §. quas actiones 16. quest. 5. cum aliis adductis à Covarub. in regul. possessor. part. 2. §. 2. n. 3. Suarez de Religio. tom. 1. tract. 2.

2. lib. 1. cap. 12. Tiraquell. de pia causa, privileg. 139. Marta de jurisdict. part. 4. cap. 48. Latæca allegat. 68. Barbol. ad l. ceteri. in cap. 4. de prescriptionibus. num. 4. Solorzan. de iure Indiar. tom. 1. lib. 3. cap. 3. Georgius Mund. conf. 17. n. 120. lib. 1. & consil. 1. n. 54. Fontanell. dicit. 479. n. 5. Martin. Ventur. conf. 46. n. 62. Burat. dicit. 774. numer. 4. Gonzal. Tellez ad text. in dicit. cap. 4. de prescript. n. 3. Tondut. resolut. benefic. 100. n. 3. Rota dicit. 247. n. 16. part. 8. & dicit. 59. n. 6. part. 9. tom. 1. recentissimar. Meli observat. 17. n. 18. Et quod quinquennia præscribantur contra privatum triginta annorum tempore, & contra Ecclesiam quadraginta annorum in spatio, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 13. Februarii 1631. inter Monasteria de la Zaydia, & de la Esperanza, & idem fuit decium in illis tribus sententiis in favorem Cleri Divi Stephani, & contra Monasterium Divi Augustini, de quibus n. 202. Unde cum quinquennium non debeat nisi completo decimoquinto anno, & actio ad illud petendum, non oritur nisi post decimumquintum annum, solvi poterunt peti à privato duo quinquennia, ut Senatus iudicavit sententia per Cafes, die 23. Decembris 1631. inter Christophorum Lioret, Presbyterum, & fabricam minorum, & valium nostre Urbis, Ecclesia autem, aut communitas Ecclesiastica poterit petere tria quinquennia, ut relictissimè iudicatum fuit in dictis tribus sententiis in favorem Cleri Divi Stephani, cum non obstat ei alia præscriptio quam quadragenaria. Ratio est, quia decimoquinto anno potest peti unum quinquennium, aliud decimoquinto alio, & hac de causa intra quinquennium annos, & unum diem, possunt per privatum duo quinquennia peti: alio autem decimoquinto anno, & elapso die, jam non potest primum quinquennium peti à privato.

JHS. Mosen F. T. Prebete, Syndic, & Procurador del Clero, & Capellans de la Iglesia Parroquial de T. de la present Ciutat, proponent cum millor pot. dicit, que lo Convent de T. detè, y pofseheix com à ano, y verdader Señor, desde lo any 1630. una casa firuada, y posada en la present Ciutat, Parroquia de T. en lo carrer de T. que afronta ab T. y T. tenguda fons directa heroria del dit Clero, à cens de T. fons pagadors en T. termios, ab lluisse, y fadiga, &c. Y per se com ès lo dit Convent ma morta, y deure pagar quinquenni, està divent à dit Clero tres quinquennis del just valor de dita casa: E com sia just le li done satisfaciò à dit Clero de estos quinquennis, y no es paga ducltar de la dita heroria directa, pues de aquella consta per T. y T. Cabreas, y dels quals fa presentaciò si & in quantum.

Per tant, & aliàs, omni meliori modo, &c. Requir, si condemnat lo dit Convent en haver de pagar al dit Clero infra decem, tres quinquennis de la justa estimaciò de dita casa, liquidatiõne in posterum reservata: Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Jesus, M. die 9. Julii 1688.
Intimeter.
F. T. Judex delegatus;
Ddd 3

to, quia per transcursum triginta annorum præscripta fuit actio petendi illi de ab Ecclesia, verò rectè poterit peti tertium quinquennium, cum non poterit excludi per triginta annorum præscriptionem à petitione primi quinquennii, & quamvis videantur elapsi plusquam quinquennia anni, non est ita, bene inspecta materia, nam præscriptio non intrat nisi decimoquinto anno primo completo, cum antea nõ oriatur actio ad petendum quinquennium, & ante nativitatem actionis non potest intrari cursus præscriptionis, cum nequeat agi, l. ult. §. ult. Cod. de anal. except. l. in rebus, §. ult. Cod. de jure dotium, authent. nisi trima le, in 2. part. Cod. de bonis matern. Caltenf. conf. 467. n. 2. & 3. lib. 2. Nata conf. 237. n. 5. & 7. Peregrin. dicit. 44. per tot. Balb. de prescript. 1. part. 2. cap. 3. lib. 2. Nat. conf. 16. n. 10. Molin. de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 10. n. 3. Futar. de substitut. quest. 328. n. 4. Barbol. ad text. in l. in rebus 30. n. 12. cum sequent. Cod. de jure dotium, y Leonard. de usuris, quest. 54. n. 8. Melin. de pignoris. lib. 5. quest. 22. per tot.

El Señor directo que defca cobrar el quinquenni, ó quinquennis que se le están deviendo, deve pedirles delante su Juez delegado, para lo qual deve hacer su instancia in scriptis ante dicho Juez, narrando en aquella, como la casa, ó campo emphyteuticos están en mano muerta, y que se le deven uno, ó mas quinquennis, y concluir pidiendo, sea condemnada infra decem la Comunidad, ó Convento que pofsehe la emphyteutis, en pagar las cantidades que importan los quinquennis, la qual instancia fe sigue con instancia de la parte, hasta tres sentencias conformes ante los Jueces delegados, de las quales se puede después recurrir al Real Consejo, y la instancia deve hacerse en esta forma.

215 Dum si questio fuerit orta super fatice juribus, pertinet iurisdictione ad dominum directum, vel illius iudices delegatos, cum cum fatice iura oriantur ex censitis rebus, ut censitis for. 32. & 46. rubr. de iure emphyt. Debet dominus directus cognoscere de questionibus motis super fatice, cum ad dominum spectet iurisdictione in huiusmodi emphyteuticis juribus, sive quando de re censita, ut censita agitur, for. 17. & 19. rubr. de iure emphyteut. D. Leon tom. 1. decif. 77. n. 15. Cerdan in arbor. iurif. verb. Los señores directos. Cancet. varlar. lib. 1. cap. 11. n. 63. Fontanell. de pactis nuptialibus. claus. 4. gloss. 12. n. 32. D. Mathew de regim. cap. 6. §. 3. n. 5. cum sequent. D. Crespi observat. rub. n. 17. & observat. 61. n. 8. Fatice est vox barbarata a facultate composita, & nihil est aliud quam illa prelatio, qua domino directo datur ad hoc, ut cultibet rei emphyteutice emptori pro eodem presteratur precio, notat Salomon de iustit. & iure, tom. 2. disput. de censib. artic. 2. vers. ex hac different. col. 1227. Vela differat. 17. n. 17. Citrac. controvers. 253. Latrea allegat. 120. Antonel. de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. n. 1. Fontanell. tom. 1. decif. 277. n. 20. cum sequent. Capic. Latr. decif. 46. n. 14. & 15. Negro de laudem. tom. 2. quæst. 21. n. 19. Pacion. de locat. cap. 20. n. 7. Peuntinger. decif. 69. n. 8. Callejon in alphabet. verbo retrahitur. n. 4. Anton. Gobius consultat. 140. n. 45. Carol. Anton. de Luca ad Franch. decif. 392. sub n. 4. Mottaio de causis pili, tom. 1. lib. 2. capit. 8. numer. 14.

217 Potest directus dominus, uti fatice, sive iure prelationis, de iure communi, intra duos menses computandos a die venditionis factæ, l. final. Cod. de iure emphyteut. cap. potuit, de locato. cap. 1. §. porro, qualiter olim feudum alienari possit, Tiraquell. in tractat. sessante causa, part. 1. n. 78. Caldas de extint. emphyteusis, cap. 14. n. 4. Barbof. ad text. in dict. l. final. Cod. de iure emphyteut. n. 3. & ad text. in dict. cap. potuit, de locato, n. 14. & 15. Rota apud Fainnac. part. 2. recentissimar. decif. 620. n. 1. Lesius de iustit. & iure, lib. 2. cap. 24. dubitat. 20. n. 8. Fontanell. de pactis nuptialibus. claus. 4. gloss. 12. n. 31. notat Trullench in decisio. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dubitat. 8. n. 20. Flores Diaz de Meni in additione. ad Gamam d. cif. 5. d. n. 4. Cencius de censib. quæst. 19. n. 37. & quæst. 21. n. 16. Hermosill. l. 55. gloss. 2. d. n. 2. tit. 5. part. 5. Latrea allegat. 120. Vela differat. 17. n. 17. Salgad. in labyrinth. part. 3. cap. 3. n. 54. Xammar rerum iudicatar. part. 1. definit. 40. n. 33. Antonel. de tempore legal. lib. 3. cap. 7. n. 1. Negro de laudem. tom. 1. quæst. 26. n. 1.

218 Non incipiunt currere huiusmodi triginta fatice ditæ a celebrati contractus die, sed a die que emphyteuta domino denunciaverit directo emphyteutice rei venditionem, dict. l. final. Cod. de iure emphyteut. ibi: Disponimus a statationem domino transmitti, & prædicere quantum pretium, ab alio re vera accipi potest, for. el dia 46. rubr. de iure emphyteut. ibi: El dia el qual lo Censatier denunciará a son Señor, que vol venare, & emphorar, & alienar en qualque manera la cosa la qual tendrá per ell, en aquell dia comensarà correr los dies de la fatiga, los quals lo Señor ha, en aquella cosa, docent Miercz in consilium, item ne super laudem. n. 49. Socarr. in commentar. Petr. Alberti. cap. casuum, n. 54. Sollon. in lucerna. laudemior. 3. part. principal. n. 13. Fontanell. de pactis nuptialibus. claus. 4. gloss. 12. n. 32. Ripoll varlar. cap. 7. n. 196. Negro de laudem. tom. 1. quæst. 26. n. 1. cum sequent. Cardinal. de Luca de emphyteus. discurs. 51. n. 5. & discurs. 68. n. 5. Trifany decif. 19. n. 61. Et quod fatice ditæ non currant nisi a die denunciationis venditionis factæ, iudicavit Senatus sententia per Daza, die 1. Decembris 1614. inter Mathiam Sanchis Clericum, & Beatricem Vila. In Cathaloria nõ sufficit notitia talis, qualis alias sufficeret, sed est necesse quod domino directo exhibetur, & injungatur venditionis instrumentum, & solum ab illo die intrat fatice temporis cursus, Socarr. ubi prox. n. 54. Peguer. in consilium. item ne super laud. vers. 6. n. 28. Sollon. in lucerna. laudemior. quæst. 4. n. 20. Fontanell. dict. claus. 4. gloss. 12. n. 34. Ripoll dict. cap. 7. numer. 197.

219 Trifany dict. decif. 19. num. 61. Sed hoc necessarium est in illo Regno, quia ex dispositione particulari cap. 80. de recognoverunt posses, requiritur, ut docet Ripoll ubi prox. In nostro Regno non reperitur dispositum, quod denuntiatio fiat in iudicio venditionis instrumentum directo domino, ac preinde incipit currere fatice dies habita venditionis notitia a domino directo, facta ei denuntiatio alio quolibet modo. Et si directus dominus dicat semel, nole fatice juribus uti, non poterit postea penitentia ductus faticam optare, ut docent Ruin. conf. 113. lib. 3. Magon. decif. 118. Mohedan. decif. 324. Hermosill. ad l. 55. gloss. 3. n. 10. lib. 2. Cardinal. de Luca de excoisib. dlf. 75. n. 2. Anton. Gobius consultat. 140. n. 13.

220 Possunt omnes dicei domini uti fatice ista, etiam si Ecclesia, aut communitates Ecclesiasticæ fuerint, & dominum directum habuerint, prout habemus dispositum in cap. provisio, &c. in extravaqan. for. fol. 31. Et de consuetudine utendi fatice, tam Ecclesiasticæ personæ, quam laicæ, testatur Anton. Faber in suo Cod. lib. 4. tit. 42. definit. 48. Fontanell. de pact. nuptial. dict. claus. 4. gloss. 12. n. 114. Et quod indistincte, personæ omnes, tam Ecclesiasticæ, quam laicæ, & communitates, possunt uti fatice, docent Negro de laudem. tom. 2. quæst. 21. n. 19. Meli allegat. 77. n. 3. lib. 2. Carol. Anton. de Luca ad Franch. decif. 392. sub n. 4. Rodero. ad Marin. resol. 232. n. 1. Pacion. de locat. cap. 20. n. 7. Cardinal. de Luca de emphyteus. discurs. 51. n. 1. & in summar. n. 2. Anton. Gobius consultat. 140. n. 45. Et quamvis utatur fatice, & prelationis iure dominus, debetur ei eodem modo laudemium, l. final. Cod. de iure emphyteut. for. jar. fol. 52. rubr. de iure emphyteut. Oñate de contrahib. tom. 4. dlf. 111. n. 200. Negro de laudem. quæst. 26. n. 77. Sed si vendita re emphyteuticæ, & capta illius possessione, avocetur res, virtute fatice, a possessore, non erit debitum laudemium ex avocatione ista, sed ex prima venditione, cum unicus sit contractus, & non potest duplex deberi laudemium, ut singulariter docent Gratian. discurs. 460. n. 65. Burg. de laudem. part. 2. inspect. 5. n. 4. & part. 2. inspect. 23. d. n. 5. Ponte de laudem. quæst. 26. n. 3. Font. tom. 1. decif. 277. n. 25. cum sequent.

222 Non solum potest directus dominus fatice, & prelationis iuribus uti, quando extrajudicialiter emphyteus venditur, sed etiam quando per curiam, & sub hasta, vendita fuerit, Amad. de lucerna. quæst. 27. n. 14. Frarch. decif. 277. & 482. Dionii. Pontan. ad consuet. Blesens. artic. 81. §. 6. Rendell. de iure probomii. §. per emphyteusim, n. 3. Caldas de extint. emphyteus. cap. 6. n. 15. Salgad. in

labyrinth. part. 3. cap. 3. n. 55. Negro de laudem. tom. 2. quæst. 14. artic. 2. n. 41. Ita declaravit Senatus sententia per Daza, die 1. Decembris 1614. inter Mathiam Sanchis Clericum, & Beatricem Vila, sed ut fiat dominus per curiam venditæ directus dominus, non sufficit quod fatice utatur, sed necesse est quod precium rei deponat intra triginta dies utendæ fatice, ut Senatus dixit sententia per Alru. die 26. Aprilis 1609. inter Doretheam Just. & Hieronymum Deslor, & in dicta sententia diei 1. Decembris 1614. Et si exierit quod per Curiam, simul cum emphyteutæ venditæ repertiar alioalialia bona, singulari iure iusto precio, poterit dominus directus fatice uti in sola re emphyteuticæ, abique eo quod teneatur cetera alioalialia bona etiam retrahere, ut iudicavit Senatus, sententia per Daza, die 24. Julii 1627. inter Collegium Corporis Christi, & Arcadium Bondia. Idem erit si unico precio vendita fuerint simul alioalialia bona, & emphyteuticæ, nam ex hoc debet prejudicium inferri domino directo in iuribus fatice, ut declaravit Senatus sententia per Daza, die 14. Junii 1628. inter Don Gasparem Artes, & Vincentium Bolch. Quod intellige, si emptor voluerit cetera alioalialia bona, suo iusto precio, nam illo renuente inanis remanebit fatice, cum venditio insubstans sit, ea ratione a nobis, num. 223. adducta, nisi dominus omnia vellet bona, nam tunc erit ei danda fatice.

223 Sed si emphyteuticæ res vendatur, non poterit dominus directus uti fatice iuribus ad habendam solam partem rei, sed ad habendam omnem tem pro eodem precio, & multo minus si emphyteuticæ res commodam non pateretur divisionem, ut probat Ripoll var. cap. 7. num. 465. Et ex eadem ratione, si duo repertiarur domini directi pro parte rei emphyteuticæ venditæ, & unus vellet fatice uti solum pro sua parte, & alius vellet illa uti, nõ erit ei danda prelatio, nisi fuerit emphyteusis dividua, nunc individua fuerit, nam contractus venditionis unicus est, & nequit propter faticam admittre divisionem in præjudicium emphyteutæ, ut recte docet Guido Pap. decif. 411. & decif. 508. Sollon. in lucerna. laudemior. fol. 14. cap. consuetud. antiqua, Ripoll dict. cap. 7. n. 472. Ex adverso autem, si dominus directus pro parte vellet uti fatice ad habendam omnem emphyteusim, non est dubitandum ei competere hoc jus, cum alias inanis esset fatice, & non redundet hoc in casu prelatio in domini præjudicium, præmaximè cum si vendita fuerit res partim libera, & partim emphyteuticæ, quamvis solum pro parte dominus dominium directum habeat, competent ei iura prelationis, & fatice, ut Senatus iudicavit sententia per Alru. die 12. Dec.

cenbris 1584. inter Balthafarem Blianes, & Don Michaelen Sanchis: Et adhuc judico quod si vendantur extrajudicialiter, & unico precio simul, diverfa pradia, quorum unum, vel aliud emphiteuticu fit, & cetera allodialia, non erit rationi confonum, quod habeat fati- cam, & pralationem dominus, quoad praedictum emphiteuticu tantum, quia forte em- ptor, deduda emphiteuti, non emerit cetera pradia illo precio, & hoc effit in damnum emphiteute, & nolente emptore cetera pra- dia emere, inanis venditio foret, & neque pro parte valere poffet, ut dominus refpectu emphiteufis haberet faticam, & emere, cum venditio plurium rerum unico precio facta cenfetur una venditio, & tamquam individua res, non poffet pro parte valere, & pro parte non, ut judicavit Senatus fententia per Sa- boys, die 25. Januarii 1677. inter Don Ignatium Pujades Curatorē Domnē Jolephē Pu- jades, & Philippum Ivañez Notariū. Imo cre- do quod non convenientibus venditore, & emptore, aut non habeat faticam dominus, aut debet illa uti in omnibus bonis venditis unico precio.

224 Habet directus dominus utendi fatica, five pralatione jus, quando res emphiteutica ven- ditur, l. final. Cod. de jure emphiteut. for. fi aequell 32. rubr. de jure emphiteut. Etiam fi ne- cessario venditio fiat, nam in venditionibus necessariis, habet fatica locum, Merlin. decif. 606. n. 8. Manent, de contractib. libellar. quæst. 15. n. 47. & 48. Cavalier. decif. 623. n. 7. Fulgin. de jure emphiteut. tit. de alienationib. quæst. 1. n. 160. & 214. Pentin- ger. decif. 69. ex n. 9. Anton. Gobius con- sultat. 105. n. 57. Sed si res emphiteutica donecur, permittetur, & fpecialiter obligetur, aut aliter alienetur, dubitari poffet an com- petat domino directo fatica; videtur enim in Regno ei competere, quia in for. 46. rubr. de jure emphiteut. Difponitur, quod triginta dies ad optandam faticam, incipiant currere do- mino directo à die quo ei denunciatum fuerit rem emphiteuticam vendi, oppignorari, vel aliter alienari, ibi. El dia el qual lo enfetar de- nunciara à fon Señor que vol vender, & emphy- rar, & alienar en qualque manera la cofa, la qual tendrà per ell, en aquell dia conveni à correr los dies de la fadiga. Ergo fupponitur competere in omni alienatione directo domino faticam, Sed tenendum est folum in venditionibus ha- bere dominum directum faticam, five pralationem, quia lex final. Cod. de jure emphiteut. concedens directo domino faticam, folum de venditionibus loquitur, ibi: Ifum domi- num omnino hoc comparare à divitionibus au- tem, permutationibus, donationibus, legatis, doriis, & aliis alienationibus, nequit do- minus directus fatica, five pralatione uti. Præ-

utleg. 39. Regis Jacobi I. fol. 12. docent Soc- carrat. ad confuetud. Cataloniae, cap. cautum, n. 68. Mierres in confitut. item ne fuper laudem. Regis Petri, in Curia Perpiniāni, n. 49. col. 6. fol. 389. Guido Pap. decif. 47. & de- cif. 508. Francisc. Marcus decif. 358. n. 14. Cancere variat. part. 1. cap. 11. de emphiteut. n. 50. Fontanell. de pat. nuptial. clauf. 4. gloff. 12. n. 113. Ripoll variat. dict. cap. 7. n. 195. & 179. Antonel. de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. n. 9. Pefia decif. 71. n. 20. Fulgin. de ju- re emphiteut. tit. de alienationib. quæst. 1. n. 253. Spetel. decif. 120. n. 94. Nigro de laudem. tom. 2. quæst. 32. n. 43. Cardinal. de Luca de fervitutib. ad materiam retract. dif- curf. 73. per tot. Anton. Gobius confult. 140. num. 16. & 17. Quamvis in permutationibus, habere dominum directum faticam defen- dant, non fatis juridica ratione, Rota decif. 491. à n. 2. part. 4. recentiffimar. Francifc. Palma confultat. forenf. 15. n. 1. & per tot. Anton. Gobius dict. confultat. 140. n. 65. Solum in locationibus ad longum tempus, probabiliffimo defenditur fundamento, ha- bere locum faticam, & domino directo com- petere pralationis jura, Bald. conf. 415. lib. 1. Uffill. ad Afflid. decif. 238. n. 6. Berceja conf. 125. per tot. lib. 1. Corbul. de caufis pri- vat. ob alienat. ampliat. 35. n. 8. Sanfeli- cius decif. 106. n. 8. Anton. Gobius con- fultat. 105. n. 55. Neque obftant verba prædicti fori, nam in illis non difponitur do- minum directum in omni alienatione habere faticam, fed quod incipiant currere faticae dies à die denunciationis venditionis faticae, & additur à die oppignoratiois, & cujufli- bet alienationis, non quia in illis detur do- mino directo fatica, fed majoris demonftra- tionis gratia. An quando emphiteuta conce- dit alicui in emphyteum bona emphyteuti- ca, & fubemphyteuticat illa, habeat faticam, five pralationem dominus directus, vide, Pet. Jacob. in prax. rubr. 4. n. 34. Rota decif. 1. de locat. in antiquis, n. 38. Caldas de extinc- t. emphiteut. cap. 4. n. 41. & 47. Nigro de lau- dem. tom. 1. q. 10. art. 1. n. 17.

225 In fpecie jura regalis, non videtur poffe dominum directum jura fatica cedere in fa- vorem cujuflibet perfona, quia hujufmodi ju- ra perfonaliffima funt, & folum domino di- recto dantur, ut fatis probatur ex text. in d. l. final. Cod. de jure emphiteut. ibi: Ifum do- minum omnino hoc comparare. Novel. ut de ca- tetro non fiant commutat. §. de catetro, ita do- cent Caffaneus in confuetud. Burgund. tit. de cenf. §. 1. verf. reteneas, Guioto Pap. decif. 411. Titiaquell. de retract. conventional. §. 1. gloff. 6. n. 25. Cancere variat. part. 1. cap. 11. n. 48. Uffill. ad Afflid. decif. 238. fub n. 6. Caldas de renovat. emphiteut. quæst. 13. n. 6. Intrighol.

nes alium, competat fatice jus ufufufruuario, vel proprietario; videtur enim ad ufufufru- uarium fpectare, quia emolumentum, & qua- si ufufufruus est domini directi habere emp- tam emphyteuticam rem, pro illo precio quo quilibet eam habere poffet; ergo ad ufufufru- uarium debet fpectare fatica, cum omnia emolumenta, & fructus à dominio directo proveniant ad ufufufruarium, & non ad proprietarium fpectent, licet non fufficiat, ff. de fructibus, l. in pendam, l. ufura, ff. de ufurariis, l. de fructibus, ff. de donationib. inter. Facit etiam, quod ufufufruarius dicitur habere manda- tum à proprietario, l. 1. §. final. cum l. fequenti- tigi, ff. ufufufruarius quemadmodum caveat, ff. pignori in fine, ff. de pignori. l. 1. §. final. ff. de novi operis nuntiati. Anton. Gomez variat. tom. 2. cap. 15. de fervitutib. n. 6. Garcia de ex- pofit. & meliorat. cap. 11. n. 3. Anton. Fa- ber in fuo C. tit. de jure emphiteut. d. fuit. 46. Caffill. de ufufufru. cap. 20. n. 6. D. Mathieu de regim. cap. 6. §. 3. n. 13. Ergo poterit ulufu- fruarius, tanquam habens mandatum fpeciali- ter à proprietario, uti fatice juribus. His tamen non obftantibus tenendum ju- dico, fatice, & pralationis jura, non com- petere ufufufruuario, fed proprietario. Primo quia hæc fatice jura fpectant ad dominum di- rectum, & funt illi perfonaliffima, l. final. C. de jure emphiteutic. ibi: Ifum dominum omnia hæc comparare: Ergo ad proprietarium de- bere pertinere, cum ufufufruarius non fit dominus directus, fed proprietorius, Anton. Faber dict. definit. 46. D. Mathieu dict. cap. 6. §. 3. n. 13. Secundo quia, effit laudemia, ufufufruuario, & non proprietario debeantur, ut probati n. 149. & folvantur prop- ter laudationem, Peguer. in cap. ne fuper lau- dem. verf. 6. n. 32. Solfona in lucern. laudem- ior. 3. part. principal. à n. 17. Cancere var. dict. part. 1. cap. 11. n. 49. Fontanell. de pat. nuptial. d. clauf. 4. gloff. 12. n. 37. & n. 112. & tom. 1. decif. 277. n. 17. Ripoll variat. d. cap. 7. n. 201. Amato variat. refolut. 16. n. 4. Givell. decif. 45. per tot. Olea de teftion. ju- rium, tit. 3. quæst. 2. n. 20. Nigro de laudem. tom. 1. quæst. 19. n. 34. Triftany decif. 19. n. 61. Et in pluribus Provinciis hoc ipfum admiffum effit, docent Tondur. refolut. civill. cap. 23. n. 1. cum fequent. Olea dict. n. 20. Nigro dict. n. 34. cum fequent. Solum ob- fervare debes quod fi dominus directus duobus diverfis perfonis efficit fatice jus, debet effe- ctum habere illa cefcio, quæ primo fuerit facta, ut declaravit Senatus fententia per Caf- les, die 15. Februarii 1628. inter Joannem Baptiftam Palau, & Gafparem Cifre.

227 Quod erit, non fine ratione dubitandi, in- quirendum est an domini directi, propieta- te penes unum exiftente, & ufufufruatum pe-

væ Claræ de Xativa, & Illustrem Marchionem de Ciudadellæ: ergo similiter, neque fati-
cam habere poterit usufructuarius, quia do-
minio competit directo, & ille dominus non
est. Ultimo probatur, quia sicuti fati-
ca domino directo competit, ita jurisdictioni, si agi-
tur de re censita, ut censita, for. 17. for. 32.
rubr. de jure emphyteut. Sed hujusmodi jurisdic-
tio, & illius exercitium, non pertinet ad usufructuarium, sed ad proprietarium, ut recte
probat Juius Clarus in §. emphyteusis, quest.
23. n. 5. D. Matheu de regim. dict. cap. 6.
§. 3. n. 12. Ergo eodem modo fati-
ca ad proprietarium pertinere debet, & non ad usufructuarium. Neque obstat pro ratione dubi-
tandi adducta, nam ad primum responde-
tur, quod jura fati-æ, non sunt fructus neque
emolumenta domini directi, sed solum præ-
sentimentia domini concessa ratione domi-
nii: Et quando per accidens possent emolu-
menta esse, hæc in fructu domini directi non
sunt, ut usufructuario applicentur, sed sunt in-
separabilia ab ipso dominio directo, & vetu-
stissima usibus domini directi, & uti persona-
lissima, nequeunt ab illius persona evelli, ne-
que in aliam transferri, nam non omne emolu-
mentum à domino directo proveniens, sicut
per applicatur usufructuario, ut in casu cadu-
citaris emphyteusis, docent Guidio Pap. q. 477.
Oldr. d. conf. 240. Burg. dict. in p. 4. n.
20. Aponte quest. landemial. 20. Anton. Faber
dict. definit. 46. Gibalin. de usuris, dict.
tom. 2. lib. 4. cap. 4. artic. 5. n. 2. D. Matheu
dict. cap. 6. §. 3. n. 13. Ad secundum
respondetur, quod usufructuarius censetur
habere mandatum à proprietario in illis que
spectant ad utrumfructum, non vero in aliis
que pertinent ad proprietatem, & domi-
nium directum, ut recte notat D. Matheu
ubi proximo.

Ex doctrina à nobis tradita intellegitur quare
habentes jura tantum percipiendi canones em-
phyteutici in Regno, non habent jurisdic-
tionem, quando agitur de re censita ut cen-
sita, sed semper apud dominum directum reman-
eat, & per illum exercetur. Non est enim
contrarium juris rationibus, quod jus per-
cipiendi canones, penes unam personam repe-
ritur, & dominium directum penes aliam, ut
in Regno inspicimus quotidie in beneficiis
Ecclesiasticis antiquis, in quibus solent bene-
ficiarii habere jus exigendi canones, & census
ab emphyteutis, & dominium directum non
est apud beneficiarios, sed apud beneficiorum
Patronos aut alias personas, ut observat D.
Matheu de regim. cap. 6. §. 3. n. 10. Hoc ergo in
casu beneficiarii isti, solum habent nudam cen-
sus perceptionem, & quamvis magno utan-
tur privilegio in canonum perceptione, nam
contra illos non habet locum beneficium de-

ducto ne egeat à personis militariibus intenta-
tum, ut fuit decisiùm sententia per Ferrera,
die 12. Februarii 1661. inter Angelam Mal-
quesa, & illius creditores, tamen minus juris
habent, quam usufructuarii, nam ut diximus,
solum hujusmodi beneficiarii habent nudam
census perceptionem, non vero laudemiam
nam hæc spectant ad dominum directum, l. fi-
nal. Cod. de jure emphyteut. Et cui solvi debea-
tur laudemium, an clericus canones percipienti
vel domino directo, declaravit Senat. senten-
tia per Alreus, die 20. Decembris 1607. inter
Franciscum Monlior, & Monasterium Virgini-
s Mariæ del Carme de Xativa. Et cum usufructuarii majus habeant jus, quia ut diximus
laudemiam exigunt, tenendum est quod sicut,
neque fati-æ, aut jurisdictionem habet usus
fructuarii, ita canonum istorum perceptores,
quia hæc omnia non ad exigentem censum
sed ad dominum directum pertinent, Giurba
dict. 83. n. 1. D. Matheu dict. cap. 6. §.
3. n. 11. Unde beneficiarii isti nequeunt lau-
dationes alienationum facere, investituras
dare, caducitates proponere, & pretendere,
nam hæc omnia ad dominum directum spec-
tant, & quamvis tam beneficiarii, nudam ha-
bentibus canonum perceptionem, quam usufructuarii, detur actio ad canones petendos,
tamen, ut citetur emphyteuticæ legitime ad
capitevandum corâ judicibus delegatis, &
possit ratione contumaciæ ad caducitatem agi,
non solum debent fieri citationes ad instan-
tiam usufructuarii, aut beneficiarii, nudam ha-
bentis canonis perceptionem, sed etiam ad
domini directi instantiam, quia & si census be-
neficiario, aut usufructuario solvantur, capi-
brevium, aut recognitio fit dominio directo,
Ripoll dict. cap. 7. n. 70

Multis aliis personis competunt jura fati-
æ, prælationis, sive retractus, nam non est jus
istud solum respectu domini directi, & in prin-
cipio fit Baronia dominus, aut oppidii, locet ju-
ra dominicalia Baroniæ, vel oppidii, habent
vasalli fati-æ, & prælationem in locatione,
& pro eodem precio, cullibet extraneo con-
ductori præferuntur, ne cogantur ire in ser-
vitium, vel servitium alterius extranei con-
ductoris, docent Camil. de la Ratha conf. 41. per
tot. Capiblan. de baronibus pragmat. 8. part.
1. n. 157. 158. & 159. Novat. quest. fo-
renf. 41. sub n. 9. Amat. variar. part. 2. re-
solut. 34. n. 8. Rovit. de offic. procurator.
cessar. pragmat. 64. n. 31. Secundo si colo-
ni vellent fructus vendere suos, habent fati-
cam domini, & præferuntur pro eodem pre-
cio quibuslibet extraneis emptoribus, Bar-
thol. in l. final. Cod. de metall. lib. 10. Lucas
de Penna, Platea, & aliis adducti à Boerio de
usufructu. sub n. 173. & decis. 30. n. 97. lib. 2.
Surd.

ti, quod si dominus directus dominium ven-
diderit directum, habet emphyteuta fati-
cam, & præferuntur pro eodem precio cullibet
extraneo emptori, Cancez variar. lib. 1. cap. 11.
num. 51. Gratian. disceptat. 460. num. 2. &
3. Capic. Lat. decis. 168. num. 62. Nigro de
laudem. tom. 2. quest. 25. num. 7. Carol. An-
ton. de Luca ad Franch. decis. 17. num. 3. An-
ton. Gobius consultat. 140. num. 53. Quan-
vis multi contrarium teneant ad sciendum,
non esse dandam prælationem emphyteutæ,
quando directus domus suum vendit domi-
nium, Caldas de extint. emphyteus. cap. 12.
num. 41. Maltrill. conf. 1. num. 86. in pres-
post lib. 1. decis. 10. Rendell. de jure probato-
riis, §. per emphyteusum, num. 26. Man-
tic. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 28. num. 2.
Nigro de laudem. tom. 1. quest. 36. num. 28.
Ultimo locus in parte socialis vendita, aut lo-
cata, fati-æ habet, & præferuntur cullibet em-
ptori, aut conductori pro eodem precio, iuxta
notata in cap. confinitus, de rebus, in inte-
gram, Bald. in l. 2. num. 2. vers. hic autem
nota, Cod. de communi rerum alienat. Surd. conf.
43. num. 12. Maltrill. decis. 4. num. 5. 6. &
7. Capiblan. de baronibus pragmat. 1. num.
116. Carpan. ad statut. medolan. cap. 434. n.
179. & 180. Gratian. decis. 169. num. 3. ubi
Scopa in observat. Fontanell. de pact. nuptial.
class. 4. gloss. 9. part. 2. num. 14. & 15. & tom.
quonvis pactum 2. part. §. 2. num. 4. Anna
allegat. 27. num. 19. Roderic. Xarez allegat.
9. num. 6. Azeved. in l. 13. tit. 3. lib. 6. num.
6. & in l. 6. tit. 11. lib. 5. num. 2. Didac. Pe-
rez in l. 14. gloss. 1. tit. 11. lib. 4. ordinam.
Aponte de potest. Prorregis, tit. 10. de diversis
provisionib. §. dominia terrarum, num. 14. Bo-
vadill. in sua politic. lib. 2. cap. 16. num. 12.
& 13. Maltrill. de magistrat. lib. 3. cap. 10.
num. 69. Valenzuel. conf. 59. Selsé decis. 36.
Barbol. voto 126. à num. 349. Hermostill. in
leg. 3. gloss. 5. num. 3. tit. 5. part. 5. Larrea al-
legat. 45. per tot. Capic. Galeot. lib. 1. in ad-
dit. ad controrot. 53. artic. 1. & 2. Calhill. de
terris debitis, tom. 7. cap. 17. num. 21. Tho-
ro in compend. decis. tom. 1. verb. vasalli
quamvis, Tondut. quest. civil. cap. 34. n.
3. cum sequent. & lib. 2. quest. 91. Nigro de
laudem. tom. 2. quest. 2. numer. 10. Capon.
tom. 2. disceptat. 102. num. 22. Callejon in
alphabet. verb. retract. num. 9.

Unde non sine juris ratione defenditur mul-

ti, quod si dominus directus dominium ven-
diderit directum, habet emphyteuta fati-
cam, & præferuntur pro eodem precio cullibet
extraneo emptori, Cancez variar. lib. 1. cap. 11.
num. 51. Gratian. disceptat. 460. num. 2. &
3. Capic. Lat. decis. 168. num. 62. Nigro de
laudem. tom. 2. quest. 25. num. 7. Carol. An-
ton. de Luca ad Franch. decis. 17. num. 3. An-
ton. Gobius consultat. 140. num. 53. Quan-
vis multi contrarium teneant ad sciendum,
non esse dandam prælationem emphyteutæ,
quando directus domus suum vendit domi-
nium, Caldas de extint. emphyteus. cap. 12.
num. 41. Maltrill. conf. 1. num. 86. in pres-
post lib. 1. decis. 10. Rendell. de jure probato-
riis, §. per emphyteusum, num. 26. Man-
tic. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 28. num. 2.
Nigro de laudem. tom. 1. quest. 36. num. 28.
Ultimo locus in parte socialis vendita, aut lo-
cata, fati-æ habet, & præferuntur cullibet em-
ptori, aut conductori pro eodem precio, iuxta
notata in cap. confinitus, de rebus, in inte-
gram, Bald. in l. 2. num. 2. vers. hic autem
nota, Cod. de communi rerum alienat. Surd. conf.
43. num. 12. Maltrill. decis. 4. num. 5. 6. &
7. Capiblan. de baronibus pragmat. 1. num.
116. Carpan. ad statut. medolan. cap. 434. n.
179. & 180. Gratian. decis. 169. num. 3. ubi
Scopa in observat. Fontanell. de pact. nuptial.
class. 4. gloss. 9. part. 2. num. 14. & 15. & tom.
quonvis pactum 2. part. §. 2. num. 4. Anna
allegat. 27. num. 19. Roderic. Xarez allegat.
9. num. 6. Azeved. in l. 13. tit. 3. lib. 6. num.
6. & in l. 6. tit. 11. lib. 5. num. 2. Didac. Pe-
rez in l. 14. gloss. 1. tit. 11. lib. 4. ordinam.
Aponte de potest. Prorregis, tit. 10. de diversis
provisionib. §. dominia terrarum, num. 14. Bo-
vadill. in sua politic. lib. 2. cap. 16. num. 12.
& 13. Maltrill. de magistrat. lib. 3. cap. 10.
num. 69. Valenzuel. conf. 59. Selsé decis. 36.
Barbol. voto 126. à num. 349. Hermostill. in
leg. 3. gloss. 5. num. 3. tit. 5. part. 5. Larrea al-
legat. 45. per tot. Capic. Galeot. lib. 1. in ad-
dit. ad controrot. 53. artic. 1. & 2. Calhill. de
terris debitis, tom. 7. cap. 17. num. 21. Tho-
ro in compend. decis. tom. 1. verb. vasalli
quamvis, Tondut. quest. civil. cap. 34. n.
3. cum sequent. & lib. 2. quest. 91. Nigro de
laudem. tom. 2. quest. 2. numer. 10. Capon.
tom. 2. disceptat. 102. num. 22. Callejon in
alphabet. verb. retract. num. 9.

EXCELENTISSIM SENIOR.

F. T. Sindich, y Procurador del Clero, y Capellans de la Iglesia Parroquial
de T. suplicant com millor pot diu, que ab Real decret de venda publicat
per F. T. Eferiva de manament en T. dels corrents, se ha fet venda, com
à bens de S. T. de una casa, situada y posada en la present Ciutat, Parro-
quia de T. en lo carret de T. que afronta ab T. y T. per precu de 1000. llivr.

à rahò de franch, la qual casa està tenguda fots directa señoria de dit Clero à cens de 15 sous pagadors tots los anys en tal termini, ab illuime, y fadiga, y tot altre dret emphyteutical, segons així es dona per constant, y es regoneix en lo proces de execució, y oferta, y consta també per T. y T. cabreu de que fa presentació si & in quantum, è com entre altres drets, que per rahò de la Señoria directa li competeixen al dit Clero, sia hu el de la fadiga, de la qual usa, y vol usar dit Clero comprant dita casa per les dites 1000. liur. y pera poder esser fet señor pleno jure de aquella, necessita de depositar ab integro lo dit preu.

Per tant & alias omni meliori modo, &c. Et utendo remedio quo magis expediat, valentey usant de dit dret de la fadiga, diu, que fa deposit en la taula de cambis de la present Ciutat, à nom del dit F. T. exccutat, y afolta de esta R. A. de les dites 1000. liur. preu de dita casa en esta forma, que es retura versí en primer lloch 30. liur. per lo doble manch correspondent à dits 15. sous de cens. Item se retura versí 3. liur. per quatre añades de censos que se estan devent, y de la restant quantitat de 967. liur. se fa deposit realment, y de contents, y fuplica dit deposit modo supradicho li sia admes, y que se li mane donar la verdadera, Real, y actual possessió de dita casa, y que la present es mane evocar à esta R. Audiencia, y cometre al Noble Don F. T. D. D. R. C. Oidor que es de dita causa de execució, y oferta, qui eam, &c. Et licet, &c. Altissimus, &c.

Jesus M. Die 12. Julii 1688. Admissio depositi in quantum fiant alia supplicata, & intimetur his quorum interest. F. T.

241 In omnibus supradictis negotiis, ad jurisdictionem domini directi privative spectantibus, à nobis abunde explicatis, pertinet jurisdictione ad judices delegatos, non solum in prima instantia, sed in appellationis prima, & secunde judicio, nam à sententia prima nequit appellari nisi ab ipsum dominum directum mutato judice delegato, & à secunda sententia, non potest appellari nisi ad eundem dominum alio judice delegato mutato, cum privative quo ad alios judices ad illum spectet jurisdictione, non solum in judicio proprietatis sed etiam in judicio possessorio & ad illud quod in summa risimo agatur, for. 17. & 19. rubr. de jure emphyteut. D. Cerdan. in arbor. jurisdict. verb. Los señores directos D. Leon d. decis. 77. n. 20. D. Matheu de regim. c. 6. §. 3. n. 7. D. Crepí observat. 61. n. 8. cum seq. & observat. 106. n. 17. In Catha-

lonia etiam appellatur ad ipsum dominum directum, modo à nobis tradito, ut docent Solfona in stylo capitebrevisand. post formam precepti, in vers. unum, n. 1. fol. nubi 25. pag. 2. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 12. n. 141. Dada la primer sententia por el Juez delegato, o en la causa de comisso, o en qualquiera otra causa, se deve apelar, si huviere gravamen, dentro de diez dias, segun lo dicho, puesto en el fuero 3. rubr. de appellacionib. para el mismo Señor directo mudado otro Juez delegado; y la practica de interponer esta appellacion se reduce à poner su circumscripçion con chalendario del Eclesiastico, y sin provision alguna de Juez, y sin obligacion de notificarla, ditiendola en esta forma.

JHS. F. T. Propofant com millor pot diu, que de la sententia donada per S. T. Dotor en drets, juje delegat en totes les causes emphyteuticals de S. T. y publicada per son Ecrivá, en T. de T. mes y any, à favor de dit S. T. y contra el Propofant, en la qual se ha declarat hauria encorregut en la pena de comis lo dit Propofant, y que se hauria consolidat la señoria util ab la directa de una casa situada, &c. ne apella pera davant de V. Md. lo dit F. T. en dit nom de señor directe de dita casa, alio mutato judice delegato, nomenant aquell jurament ab associat in forma solita, y requir dita appellació li sia admesa, y concedis Apostols afirmatus, aut laltim reverentials, cum quibus, &c. A quorum denegacione, &c. Quos petit, &c. Protestando, &c. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Inter-

243 Interposita appellatione, debet introduci appellacionis causa intra quindecim dies, ut jam tradidit cap. 23. de remed. ad impugnan. decret. num. 15. Introduccio in nostro casu debet fieri coram ipso domino directo, libello proposito, qui tenetur alium judicem delegatum nominare, ut de causa appellationis cognoscatur, for. 17. rubr. de jure emphyteut. ibi: Mas lo Señor así me a el juje el pleyt de totes les appellacions, D. Matheu de regim. cap. 6. §. 3. numer. 23. & 24. D. Crepí observat. 106. numer. 17.

Interpuesta la apelacion, deve introducirse ante el señor directo la causa de apelacion dentro de quinze dias, el qual deve nombrar Juez delegado para que conozca de la apacion, y se pide en la introduccion que le nombre; el nombramiento se haze de dos maneras, o con auto publico que haze el Señor directo, o cõtinuandole de su propia mano al pie de la introduccion, y despues haze fu provision el Juez delegado nombrado, disponiendo la introduccion, y todo lo demas en esta forma.

JHS. F. T. Propofant com millor pot diu, que te interposada appellació de una sententia donada per F. T. Dotor en drets, juje delegat en totes les causes emphyteuticals de S. T. publicada per F. T. Ecrivá de dit proces, en T. de T. mes, y any, à favor del dit Señor directe, y contra el Propofant, en la qual se ha declarat aver encorregut en la pena de comis lo dit Propofant, y averse consolidat la señoria util ab la directa de T. casa situada, &c. E com desijse proseguir la dita causa de apelació.

Per tant & alias, omni meliori modo, &c. diu, que introdueix dita causa de appellació davant de V. Md. lo dit F. T. en dit nom de Senyor directe de dita casa, pera que mutato judice delegato, es conega de aquella, y requir dita introduccio li sia admesa, manant fer la nominació de juje delegat, y de associat, in forma solita, & juxta stylum, inhibint dit juje delegat. Per fer aixi, &c. Implorant, &c.

Nombre en Juez delegado para la decission de esta causa de apelacion, à F. T. Dotor en derechos, dandole todo el poder que segun fueros tengo, en Valencia à 17. de Julio 1688.

F. T. Señor directo,

Jesus M. die 17. Julii 1688. Admissio introductione in quantum, fiant citatio, & inhibitio & intimetur.

F. T. Juxde delegatus.

Ad decidendas appellat'onum causas solet dari, & nominari associatus, qui simul cum judice delegato causam decidat, & definit. Licet enim judicis delegati electio ad dominum directum privative spectet, dici for. 17. & 19. rubr. de jure emphyteut. D. Leon decis. 77. tom. 1. num. 15. ubi refert à Senatu decimum, D. Matheu de regim. cap. 6. §. 3. numer. 23. D. Crepí observat. 106. numer. 17. Taliter quod judicis delegato nequit adiungas, aut associatus dari, neque removeri potest à causa cognitione, for. 18. rubr. de jure emphyteut. ibi: No puxta esser remogut, ne dat à ell associat. Prout refert decissum D. Leon decis. 77. num. 15. D. Matheu decis. cap. 6. §. 3. n. 23. D. Crepí decis. observat. 106. numer. 17. Tamen hoc, communi placito, intelligitur procedere in prima instantia, & legitima causa non extante, ut docet D. Matheu d. §. 3. n. 24. In judicio vero prima, aut secunda appellacionis, decerni solet, & dari conjuncte, vel associatus judicis delegato, & associatus

iste debet esse unus ex Regis Senatoribus, D. Math. d. §. 3. n. 24. D. Crepí ubi prox. Et quod renuente directo domino, possit hujusmodi associatus deputari, declaravit Senatus sententia per Alreus, die 6. Octobris 1611. inter Don Nicololum de Cafalduch, & Don Antonium Boil, & alia per Daza die 30. Junii 1607. inter Joannem Casanova, & alios, & alia per Alreus, die 1. Aprilis 1630. inter Margaritam Barcena & de Valeriola, & Sarcium Eicobedo Clericum. Et adhuc justa interveniente causa, in prima instantia potest associatus dari judicis delegato, ut refert fuisse datum, D. Matheu decis. §. 3. numer. 24. D. Crepí decis. observat. 106. numer. 17. Et in causa super exactione quindeniorum Joannis Bavarii Presbyteri, Sacre Theologiae Doctoris, Beneficiari in Ecclesia Metropolitana nostrae urbis, de beneficio instituto lub honorificentia Sanctorum Petri, & Pauli, contra Monasterium Virginis Mariae deis Angelis Loci de Rufafa, fuit ad primam instantiam decissum nominas

Ece

118

tus associatus M. Donatus Sanchez de el Castellari Regius Consiliarius, ut cum Judice delegato causa decideret. Antiquitus nominabatur in associatos Regii Senatores per ipsos dominos directos, juxta aliquas Regias sententias, ut observat ipse D. Matheu *di. §. 3. num. 27.* Nunc vero, insequendo deliberationem trium aularum, nominatio Senatorum in associatos non fit per dominos directos, sed per eundem Regium Senatorem, D. Matheu *di. §. 3. num. 27. & 28.* D. Crepi *di. observat. 1. ob. num. 17.* Et jam olim, juxta interviniente causa, à Senatu Regio nominabantur associati, ut judicatum extat sententia publicata die 11. Septembris 1614. inter Antonium Ripollés, Clericum, & Vincentium Vidal. Solum observare debes quod associati cum majori poleant dignitate, præferuntur iudicibus delegatis, ut decisum, & deliberatum à tribus aulis, referunt Don Petrus

Sans in suis observationib. *lit. D. observat. 21. D. Matheu di. cap. 6. §. 3. num. 32.*

En primera instancia no se acostumbra sin mucha causa nombrarle asociado al Juez delegado, pero para la primera instancia de apelacion, y para la segunda, se puede pedir se le de asociado, que juzgue tambien en la causa; la practica para darle, y nombrarle es poner suplicacion en la R. A. en donde narrando el hecho, se corcuya suplicando se mande nombrar en asociado uno de los Ministros Reales de la R. A. y evocandose la instancia, queda nombrado el Ministro à quien se comete, el qual haze su provision al pie de la instancia, y notificado à la parte todo esto, interviene este Ministro en la declaracion de la causa principal, y la instancia deve dirigirse en esta forma.

EXCELENTISSIM SENYOR,

F. T. Suplicant com millor pot dir, que ab escriptura de T. de T. mes y anyt interposà apelació de una sentència donada per S. T. Dotor en drets. Jurte delegat en totes les causes emphiteuticals de S. T. en la qual se declara aver encorregut lo Suplicant en la pena de comis, y averse consolidat la senyoria util ab la directà de una casa, situada, y posada en la present Ciutat, Parròquia de T. en lo carrer de T. que afronta ab T. y T. la qual causa de apelació introduhí davant dit Senyor directe, alio mutato judice, el qual nomena en Jurte delegat pera dita causa à F. T. Dotor en drets: e com lo Suplicant desitja q dita causa de apelació sia traçada, y decidida per lo dit Jurte delegat, nomenantli en associat à altre dels Nobles, eo Magnífichs D.D.R.C.

Per tant & aliàs omni meliori modo, &c. Suplica sia manat nomenat en associat del dit Jurte delegat, pera la decisió de dita causa de apelació, à altre dels Nobles, eo Magnífichs D. D. R. C. donantli tot lo poder que in similibus se acostuma donar. Per fer així, &c. Et licet, &c. Evocata, &c. Altísimus, &c.

Jesus M. die 21. Julii 1688. Intimetur ad tertium. F. T.

Esto se practica en la una Real Sala, pero en la otra, el Senador à quien se comete, no haze la provision al pie de la instancia en esta forma, sino es que continua el

, nombramiento de su misma persona, haziendo la provision, y continuando el nombramiento en esta, ó semejante forma.

Jesus M. die 21. Julii 1688. F. T. fiant supplicata, & ad dictum officium nominat Nobilem D. Dominium Matheu, & Silvea, & intimetur. D. Dominicus Matheu.

Si tres sententia conformes à iudicibus delegatis fuerint latae, poterit adiri Regius Senatus, aut gerens vices Generalis Gubernatoris per viam recursum, nam à tribus sententiis conformibus, poterit emitte recursum ad

curiam gerentis vices generalis Gubernatoris, vel ad Regium Senatum. Si vero coram iudicibus delegatis non fuerint latae tres sententia, aut conformes non fuerint, non admittitur recursum in tribunalibus Regiis, imò

imò solet pronuntiar non esse locum recursum, ut declaratum fuit Provisione Regia publicata per Saboya die 27. Aprilis 1682. in favorem Don Vincentii Olginat de Medicis; & contra Don Hieronymum Barberà, Almæ Sedis Canonicum, ubi latis tribus sententiis à iudicibus delegatis, recursum fuit emissus per dictum Canonicum ad dictum Senatum, & quia non erat conformes, decisum extitit, non esse locum recursum. Sed si iudices delegati magnam oppressionem faciant, poterunt Tribunalia Regia per viam recursum de oppressione cognoscere, ut in terminis docent Cetdàn in arbor. jurisdictionis, vers. Los Señores directos, D. Matheu de regim. di. cap. 6. §. 3. num. 8. Licet enim dominus directus conceat sit privative jurisdictione quoad omnes iudices, & ab illorum jurisdictione nequeat litter extrahi, etiam si emphiteute fuerint vidua, pupilli, miserabiles personæ, aut collegia, ut judicavit Senatus cum votis S.S. A.C. sententia per Ferrera, die 21. Januarii 1654. in favorem Illustri Ducis de Bexar, & contra Collegium Divi Pauli Societatis Jesu, referente Ductissimo Magistro, & Senatore Don Laurentio Mitheu, ut ipse refert, di. cap. 6. §. 3. num. 9. Quamvis aliter sit in Cathalonia, ubi propter viduitatem, pupillaritatem, pauperitatem, vel similem qualitatem, possunt hujusmodi causæ evocari ad Regium Senatum, tam in prima instantia, quam ulteriori, ut observat Michael Erret observat. part. 1. cap. 17. Peguer. in prax. rubr. 4. de evocat. causar. num. 6. & 7. ubi Ripoll in addition. num. 6. & 27. Fontanell. de pac. nuptial. claus. 4. gloss. 12. num. 142. Tamen hæc auctoritas, & regalia suprema Senatus cognoscendi de oppressionibus per viam recursum, est inseparabilis à Regia auctoritate, ideoque semper illis in casibus recursum reservatus intelligitur, sicut 8. rubr. de feudis, for. 24. curiar. anni 1585. 191. Fontanell. decif. 347. n. 1. & 10. Marius Giurb. conf. 69. n. 23. Montan. de regalib. c. de potestat. conf. 17. mag. 27. Cancr. variar. lib. 3. cap. 18. num. 16. Peregrin. de jure fisci, lib. 1. tit. 1. num. 43. Vela dissertat. 36. num. 28. lib. 2. Salgad. de revent. bullar. part. 1. cap. 1. num. 124. D. Matheu ubi pro. tem. & §. 1. num. 57. D. Crepi observat. 60. num. 77. Neque facit si consideres, quod à sententiis iudicum delegatorum domini directi non poterit appellari ad Regia Tribunalia, d. for. 17. rubr. de jure emphiteut. Nam satisfactis considerando, quod etiam si appellatio expressè reperiat prohibita, non tamen censetur prohibitus recursum ad superiorem, imò permixtus censetur, ut notant Franch. decif. 148. Valenzuel. conf. 195. à num. 37. Scac. de appellat. quest. 19. remed. 3. n. 1. Cancr.

variar. part. 3. cap. 18. à num. 15. Fontanell. decif. 286. part. 1. Barbof. vot. 4. num. 79. lib. 1. & in cap. ex literis, num. 5. de reposit. in integr. Xammar de offi. judic. part. 1. q. 9. num. 179. Vico ad pract. Reg. Sard. lib. 1. tit. 11. cap. 2. num. 6. Cortiada tom. 1. decif. 25. num. 17. D. Crepi tom. 1. observat. 10. num. 77. Hæc intellige, quando pro parte emphiteute appellatur, aut recurritur à sententiis iudicum delegatorum, non autem, quando à domino directo remedium interponitur, nam quamvis dominus directus jurisdictione habeat privative, bene poterit ipse in prima, aut secunda, aut ulteriori instantia evocare causam de re censita, ut censita, ad Regium Senatum, aut ad aliam tribunalium Regium, prout vili evocata causam ad Regium Senatum pendente coram iudicibus delegatis, super caducitate, ad Illustrantiam dicti D. Vincentii Olginat de Medicis domini directi, & aliam pendente in gradu prime appellationis coram iudice delegato, ad Illustrantiam Joannis Bayarri, Presbyteri certo beneficii nomine, & contra Monasterium Virginis Mariæ deis Angels loci de Rufaf. Non extrahere enim causas à jurisdictione domini directi, in illius favorem est, & hæc favori rectè renuntiare poterit, ex regul. text. in l. si quis in conferendo, Cod. de pacis, l. cum pater, §. libertis, ff. de legat. 2. l. potest, ff. de legibus, l. penultim. Cod. de Episcopis, & Clericis. Neque in odium domini directi retorqueri debet, quod in illius favorem concessum est, l. nulli juris ratio 24. ff. de legibus, l. quod favore, Cod. eden. cap. quod ab gratiam 61. de regulis juris, in 6. Si los Juczes delegados diesen tres sentencias conformes, con las quales declarasen, ó el incurso de la caducidad, ó que se deven los quindientos, ó luitimos, ó otra prentension de las tocantes à la jurisdiccion de el Señor directo, de la qual se ha tratado ante dichos Juczes delegados, podrãse recurrir de estas tres sentencias conformes, al Real Consejo, y pretender se repare el gravamen que en sus sentencias haze, nen estos recurros es, poner suplicacion el, gravado en que narra todo el hecho de las sentencias, el agravio que se le ha hecho, y concluye pidiendo se revoquen, ó se mejoren las sentencias; esta instancia se comete ad recognoçendum, y si el Real Consejo ve, que no ay agravio en las sentencias, declara no se deve evocar la causa de recurso, porque no gravan las sentencias, y si le pareciere que ay agravamen, ó es la materia dudosa, se evoca la suplicacion de el recurso, y se conoce si las sentencias fueron justas, o no, para lo qual se deve proponer este libelo.

EXCELENTISSIM SENIOR.

F. T. Suplicant com millor por diu, que S. T. li feu venda de una casa, situada, y polada en la present Ciutat, Parroquia de T. en lo carrer de T. que afronta ab T. y T. cases, tenguda sots directa Señoria de S. T. à cens de T. sous pagadors en T. termini ab lluisme, y fadiga, y tot altre dret emphyteutical, per preu de 400. lliur. segons consta per lo acte de venda, rebut per T. Notari en T. de T. mes, y any, de que fa presentació, si et in quantum, y sent així que en lo acte de la venda es regoneguè la señoria directa, y es posà clausula de que es feya, salvantli tots los drets al Senyor directe; ab lo pretext de que se hauria fet dita venda sens licència del dit Senyor directe, pasa èste à posar instancia de comis contra el suplicant davant de son Jutje delegat, y ab sentència publicada per lo Escrivà de dit Senyor directe, en T. de T. mes, y any fonch declarat, proferir de justícia lo comis, y averse seguit lo cas de consolidarte la Señoria util de dita casa ab la directa, de la qual sentència apellà lo Suplicant, y en grau de primera apel·lacio fonch confirmada ab intervenció del N. D. F. T. D. D. R. C. associat nomenat per esta R. A. y avent apellat de esta segona sentència, així mateix per lo Jutje delegat, ab intervenció del M. F. T. D. D. R. C. associat també nomenat per esta R. A. foren confirmades dites dos sentències: E com ab estes sentències, se li haja fet agravi al Suplicant, pues la dita casa no ha pogut caure en comis, avense fet la venda ab la dita clausula de salvatge de drets del Senyor directe, y no de altra manera, que es lo mateix que averse fet condicionalment, y no aver volgut tingues efecte de altra manera que intervinent lo consentiment del dit Senyor directe, que son circumstancies que han de excluir forçolament lo pretès comis, y es just se li repare este gravamen al Suplicant.

Per tant & aliàs omni meliori modo, &c. & utendo remedio quo magis expediat diu, que de les sobredites sentències, ne recorre pera el present Tribunal de esta R. A. y suplica dit recurs li sia admes, & illius oppe es manen revocar, eo millorar dites sentències, declarant en quant menester sia, que la casa sobredita, que lo Suplicant ha comprat, no pot aver caygut en la pena sobredita de caducitat, per lo defecte de intervinent en aque·lla lo consentiment del dit Senyor directe, manant suspènre la eixecució de dites sentències, y provehir en quant menester sia lo remey de nihil innovetur, mentres se coneix de les forces de la present instancia de recurs, y que la present es mane evocar à esta R. A. y cometre à hu dels Nobles, eo Magnificis D. D. R. C. qui eam, &c.

Et licet, &c.
Recognoscat, &c.

Altissimus, &c.

Jesus M. Die 28. Julii 1688.
F. V. intimetur ad dicendum
cur evocationi locus non sit.
F. T.

LAUS DEO.

